T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

MÜHİMME DEFTERLERİNDE KAYITLI AVRUPALI HÜKÜMDARLARA GÖNDERİLMİŞ NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR (1545-1696)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYLİN DENGİZ ÖKKE

İSTANBUL 2020

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

MÜHİMME DEFTERLERİNDE KAYITLI AVRUPALI HÜKÜMDARLARA GÖNDERİLMİŞ NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR (1545-1696)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYLİN DENGİZ ÖKKE

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. MURAT ULUSKAN

İSTANBUL 2020

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ……III
ÖZET ……..V
ABSTRACT……..VI
KISALTMALAR ……VII
1. GİRİŞ 1
2. İNCELEME ……...15
2.1. Mühimme Defterlerinde Kayıtlı Nâme-i Hümâyûnların Muhtevaları ……....15
2.1.1. İspanya ……..…..15
2.1.2. Portekiz ……..16
2.1.3. Venedik ……..17
2.1.4. Dubrovnik ……..23
2.1.5. İngiltere ……..29
2.1.6. Fransa 33
2.1.7. Avusturya……40
2.1.8. Macaristan ……..49
2.1.9. Erdel……....55
2.1.10. Lehistan ……74
2.1.11. Rusya ……...84
3. SONUÇ 89
KAYNAKÇA 91
METİN (NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR) …….……106
İspanya (1580) ……..…106
Portekiz (1564-1565)…….....108
Venedik (1552-1604)……..…….....111
Dubrovnik (1545-1618)……..…….....153
İngiltere (1579-1604)…….…….202
Fransa (1545-1605)…….……212
Avusturya (1545-1587)…….....258
Macaristan (1571-1696).…….....347
Erdel (1551-1692)…..…….....363

Lehistan (1560-1602)…….....607
Rusya (1564-1588)…..…….....732
EKLER ……..…….745

ÖN SÖZ

Mühimme defterleri Osmanlı coğrafyasında meydana gelmiş siyâsî, askerî, iktisâdî, toplumsal olayları ve Osmanlı Devleti'nin diğer devletler ile olan diplomatik ilişkilerini görmemiz açısından son derece önemli bir kaynaktır. Osmanlı'nın Avrupa ile olan diplomatik ilişkilerini anlamak için şu ana kadar bilinen en eski tarihli mühimme defteri olan ve Topkapı Sarayı Arşivi'nde kayıtlı E.12321 numaralı defterden başlayarak 1699 yılına kadar olan toplam 179 adet mühimme defteri taranmış ve Avrupalı hükümdarlara gönderilen nâme-i hümâyûnlar tespit edilmiştir. Bu tez, 1545-1699 yılları arasında daha önce gerek tez gerekse kaynak eser olarak yayınlanmış Mühimme defterlerindeki nâme-i hümâyûnlar ile henüz yayınlanmamış mühimmelerdeki nâmeleri bir araya getirerek araştırmacılar için derli toplu bir kaynak oluşturma çabasının ürünüdür. 1699 yılından itibaren nâme-i hümâyûnlar için ayrıca "Nâme-i Hümâyûn Defterleri" tutulmaya başlandığından bu tarihten sonraki mühimme defterleri tezin kapsamına dâhil edilmemiştir.

Tezin konusunu oluşturan Avrupalı devletler Avusturya, Dubrovnik, Erdel, Fransa, İngiltere, İspanya, Lehistan, Macaristan, Portekiz, Rusya ve Venedik'tir. Yapılan taramalarda, 1545-1696 yılları arasında bu ülkelerin hükümdarlarına yazılmış toplam 630 kayda rastlanmıştır. Bunların 55'i Avusturya, 82'si Dubrovnik, 261'i Erdel, 34'ü Fransa, 10'u İngiltere, 1'i İspanya, 106'sı Lehistan, 21'i Macaristan, 14'ü Rusya, 2'si Portekiz ve 44'ü Venedik hükümdarlarına hitâben yazılmıştır. 630 kaydın 223'ünde "nâme-i hümâyûn", 55'inde "nâme-i şerîf", 28'inde "nâme", 3'ünde "mektûb-ı şerîf", 318'inde "hüküm", 3'ünde ise "tevkî'-i refî'-i hümâyûn" ifadeleri kullanılmıştır.

Tezin inceleme kısmında; teze konu olan on bir Avrupa ülkesinin 1545-1699 yılları arasında Osmanlı ile olan ilişkilerine kısaca değinilmiş, ardından da tespit edilen nâme-i hümâyûnların muhtevâları değerlendirilmiştir. Metin kısmında ise nâmelerin özetleri çıkartılarak transkripsiyonları yapılmıştır.

Tezin konusunu oluşturan nâmelerin okunması sırasında bazı zorluklarla karşılaşılması kaçınılmazdır. Bizim için de en büyük zorluk yer ve şahıs adlarının doğru okunmasında yaşanmıştır. Okunuşlarından emin olamadığımız kelimelerin sonuna parantez içerisinde soru işareti (?) konulmuş, okuyamadığımız yerler ise parantez içinde üç nokta (…) ile gösterilmiştir.

Osmanlı Arşivi'nin zenginliği bilinen bir gerçektir. Her zaman yeni bir belge ile karşılaşma ihtimâli vardır. Kezâ biz de tezimiz için Osmanlı Arşivi'nde yaptığımız taramalarımızı nihâyete erdirmişken yeni birkaç mühimme defteri ve defter parçasının bulunduğunu öğrendik. Bu sebeple bu çalışmada kullanmak üzere yeni tespit edilmiş *A.DVNS.MHM.d. 74/1, 81/1, 82/1* numaralı defterleri de yaptığımız taramalara dâhil ettik. Ancak *80/1* numaralı defter, henüz okuyuculara açılmamış olduğundan ve *167/1* numaralı defter de çalışmamızın tarih sınırı dışında kaldığından tezde yer bulamadı. Bu defterlere ilâveten çalışmamızın tarih aralığı içindeki 29 adet yeni bulunan mühimme defteri parçası da taramamızdan geçirildi. Bu defterlerin numaraları şunlardır:

A.DVN.MHM.d. 932.1, 932.2, 933.1, 933.2, 933.3, 934.1, 934.2, 934.3, 934.4, 934.5, 935.1, 935.2, 936.1, 937.1, 941.1, 941.2, 941.3, 941.4, 941.5, 941.6, 941.7, 942.1, 942.2, 942.3, 942.4, 942.5, 944.1, 944.2, 944.3

Yüksek lisans tez safhasının ilk aşamasında bu tez konusunun çalışılması gerektiği hususunda beni teşvik eden, çalışmam süresince kendisine her zaman mürâcaat edebildiğim danışman hocam Prof. Dr. Murat Uluskan'a, uzun bir aradan sonra yeniden başladığım öğrencilik hayatımda bilgilerinden istifâde etme imkanı bulduğum Marmara Üniversitesi Tarih Bölümü'ndeki tüm hocalarıma, yoğun çalışmalarım sırasında hiç şikâyet etmeyip bilakis her zaman teşvikte bulunup desteğini gösteren eşim Murat Ökke'ye, yıllardır öğrenme hevesimin en büyük tanığı olan ve üzerimde mânevî desteğini hep hissettiğim anneme sonsuz şükranlarımı sunarım.

Aylin DENGİZ ÖKKE

İstanbul, Temmuz 2020

ÖZET

Osmanlı Arşivi'nde bulunan Mühimme defterlerinde, Osmanlı coğrafyasında meydana gelen pek çok siyâsî, askerî, iktisâdî ve toplumsal olayı, bununla beraber Osmanlı Devleti'nin diğer devletler ile olan diplomatik ilişkilerini görmek mümkündür. Bu ilişkilere bir ışık tutabilmek amacıyla 1545-1696 yılları arasında Mühimme defterlerinde yer alan ve Avusturya, Dubrovnik, Erdel, Fransa, İngiltere, İspanya, Lehistan, Macaristan, Portekiz, Rusya ve Venedik'e gönderilen nâmeler tespit edilerek transkripsiyonları yapılmıştır. 1699 yılından itibaren nâme-i hümâyûnlar için ayrı defter tutulmaya başlandığından bu tarih sonrası nâmeler teze dahil edilmemiştir. Tezin giriş kısmında kısaca mühimme defterlerinden, nâme-i hümâyûnlardan ve Osmanlı diplomasisinden bahsedilmiştir. İnceleme kısmında ise öncelikli olarak Osmanlı'nın yukarıda bahsi geçen ülkelerle olan ilişkileri genel bir çerçevede ele alınmış ve tespit edilen nâme-i hümâyûnların muhtevâları incelenmiştir. Son olarak da nâmelerin özetleri ile birlikte transkripsiyonlarına yer verilmiştir.

ABSTRACT

Muhimmes in the Ottoman Archieve provide invaluable information about the political, military, economic and social issues in the Ottoman territory in addition to the diplomatic relations between the Ottoman Empire and the other countries in the past. This thesis aims to enlighten these diplomatic relations from 1545 to 1696, focusing on name-i humayuns which were sent to Austria, Dubrovnik, Transylvania, France, England, Spain, Poland, Hungary, Portugal, Russia and Venice by the Ottoman Empire. As there were different registries for name-i humayuns since 1699, muhimmes after this year are not studied in this thesis. In the introduction section, a brief information is given about muhimme registers, name-i humayuns, and the Ottoman diplomacy. In the analysis section, primarily the relations between the Ottoman Empire and the aforementioned countries are generally studied and contents of name-i humayuns are examined. Following to this, the main section of this thesis covers the translation of each of name-i humayuns and summarises the context of each document.

KISALTMALAR

a.g.e	Adı geçen eser
a.g.m	Adı geçen makale
a.g.mad.	Adı geçen madde
a.g.t	Adı geçen tez
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	Cilt
d.	Defter
DİA	Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
h.	Hüküm
İ.Ü	İstanbul Üniversitesi
KK	Kâmil Kepeci Tasnifi
MHM	Mühimme
S.	Sayı
s.	Sayfa
TTK	Türk Tarih Kurumu
TSMA	Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi
TSMK	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
vr.	Varak
ZYL	Zeyil

1. GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nde devlet işlerinin görüşüldüğü yer olan Dîvân-ı Hümâyûn'un varlığı Orhan Bey zamanından beri bilinmektedir. İlk dönemde bizzât padişahların başkanlığında toplanan dîvâna Fatih Sultan Mehmet zamanından sonra vezîriâzamlar başkanlık yapmaya başlamıştır. Önceleri her gün toplanan dîvânın toplanma sıklığı 18. yüzyılın ikinci yarısına gelene kadar zaman içinde azalmış, 18. yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde ise altı haftada bire düşmüştür.[1] 17. yüzyılın sonuna kadar önemini koruyan Dîvân-ı Hümâyûn'un yetkileri bu tarihten sonra vezîriâzamların ikindi dîvânlarına kaymış, II. Mahmut zamanında kabine sistemine geçilmesi ile hukukî ve siyâsî bir görevi olmasa da Osmanlı'nın sonuna kadar varlığı devam etmiştir.[2]

Bir ayırım gözetmeksizin herkese açık olan dîvân, belirli bir günde toplanan "Alelâde dîvân", kapıkulu ocaklarına maaş verileceği ve elçi kabul edileceği zaman toplanan "Galebe dîvânı", belirlenen günlerin haricinde olağanüstü durumlarda toplanan "Ayak dîvânı" olarak üç şekilde toplanmıştır.[3] Dîvân-ı Hümâyûn'un aslî üyeleri vezîriâzam, vezirler, Anadolu ve Rumeli kazaskerleri, defterdar ve nişancıdır. Dîvânda, alınan kararları yazmak, saklamak gibi önemli vazifeleri olan reîsülküttâb şefliğinde bir araya gelmiş ayrı bir bürokratik teşkilat oluşmuştur.[4] "Dîvân-ı Hümâyûn Kalemleri" olarak adlandırılan bu teşkilatın reîsülküttâbın özel kalem müdürü olan "Âmedî Kalemi", vezirler, beylerbeyi, sancakbeyi beratları ile zeâmet ve tımar kayıtlarının tutulduğu "Tahvil Kalemi", vezir, beylerbeyi ve tımar sahipleri hariç tüm devlet memurlarının işlerinin yürütüldüğü "Ruûs Kalemi" ve dîvânda görüşülen evrağın emir ve hüküm sûretlerinin yazıldığı "Beylikçi veya Dîvân Kalemi" gibi bölümleri vardır.[5]

Mühimme defterlerleri Dîvân-ı Hümâyûn'da alınan kararların ve padişahın onayından sonra düzenlenen fermanların sûretlerinin kayıt altına alındığı defterlerdir.[6] Bu sûretler reîsülküttâb tarafından gözden geçirilerek düzeltilir, gereken yerlere yazıldıktan sonra sûretlere nişancı tarafından tuğra çekilirdi.[7]

Mühimme defterleri yazıldığı dîvânlara göre şöyle sınıflandırılmışlardır:

---

[1] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı,* TTK, Ankara 1988, s.1-6.
[2] Ahmet Mumcu, "Dîvân-ı Hümâyûn", *DİA*, C.9, s.430-432.
[3] İ. H. Uzunçarşılı, *a.g.e,* s.13-14.
[4] A. Mumcu, *a.g.mad.*, s.430-432.
[5] İ. H. Uzunçarşılı, *a.g.e,* s.39-58; Tevfik Temelkuran, "Dîvân-ı Hümâyûn Mühimme Kalemi", *İ.Ü Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, Ekim 1975, S.6, s.133-139.
[6] Mübahat S. Kütükoğlu, "Mühimme Defteri", *DİA*, C.31, s.520.
[7] İ. H. Uzunçarşılı, *a.g.e,* s.79.

Mühimme Defterleri: Padişah pâyitahtta iken sadrâzam başkanlığındaki dîvânda alınan kararların yazıldığı defterlerdir.

Rikâb Mühimmesi: Sadrâzam bir sebeple pâyitahttan ayrıldığında, yerine vekîlen bıraktığı rikâb kaymakamı başkanlığında toplanan dîvânda alınan kararların yazıldığı defterlerdir.

Ordu Mühimmesi: Sefere çıkan sadrâzamın sefer sırasında oluşturduğu dîvânda alınan kararların yazıldığı defterlerdir.

Kaymakamlık Mühimmesi: Padişah ve sadrâzamın aynı anda pâyitahtta olmaması durumunda devlet işlerini idâre eden sadâret kaymakamının düzenlediği dîvânda alınan kararların yazıldığı defterlerdir.[8]

Osmanlı Arşivi'nde Bâb-ı Âsafî fonunda 961-1323/1553-1905 yılları arasında "Mühimme Defterleri" olarak kayıtlı 267 adet defter vardır. Ayrıca mühimme defteri tasnifinden sonra tespit edilen ve "Mühimme Zeyli" olarak adlandırılan 977-1252/1570-1836 yılları arasına ait 17 defter vardır. Bunlara ilâveten 977-1252/1570-1836 tarihleri arasına ait 44 adet mühimme defter parçası bulunmaktadır. Kâmil Kepeci tasnifi altında 70 ve 71 numaralı defterlerin ve hadariye defterlerinin içinde olan 5 numaralı defterin de mühimme defteri oldukları tespit edilmiştir.[9] Osmanlı Arşivi dışında da bazı mühimme defterlerine rastlamak mümkündür. En eski tarihli mühimme defteri Topkapı Sarayı Arşivi'nde yer alan E.12321 numaralı 951-952/1544-1546 tarihli defterdir. Diğer bir mühimme de Topkapı Sarayı Kütüphanesinde Koğuşlar 888 numarada kayıtlı 959-960/1552 tarihli defterdir.[10]

Mühimme defterlerinde çeşitli devlet görevlilerine gönderilen ferman ve berat sûretleri dışında yabancı devletlerin hükümdarlarına yazılan nâme-i hümâyûnlar da kaydedilmiştir.[11] Nâme kelimesi Türkçe'de mektup, ferman, biti, buyuruldu gibi kelimeleri ifade eder.[12] Nâme-i hümâyûn ise sadece Osmanlı padişahı tarafından gönderilen mektuplar için kullanılır.[13] Padişah tarafından, Müslüman ya da Hristiyan yabancı devlet hükümdarlarına ayrıca Kırım hanları, Mekke şerifleri, Gürcistan ve

[8] *Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Rehberi*, İstanbul 2017, s.22.
[9] *Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Rehberi*, s.24-27; Feridun M. Emecen, "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.3, S.5, s.107-109.
[10] Bilgin Aydın, *XVI. Yüzyılda Dîvân-ı Hümâyûn ve Defter Sistemi*, TTK, Ankara 2017, s.43.
[11] Bilgin Aydın, *a.g.e*, s.44.
[12] Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili,* TTK, Ankara 2018, s.146.
[13] Zeynep Tarım Ertuğ, "Nâme-i Hümâyûn", *DİA*, C. EK-2, s.349.

Dağıstan hâkimleri, Erdel kralları, Eflâk-Boğdan voyvodaları, Fas hâkimleri, Özbek hanlarına gönderilen mektuplar nâme-i hümâyûn olarak adlandırılmıştır.[14]

Nâme-i hümâyûnlar çeşitli sebeplerle gönderilmiştir. Örneğin padişahların cülûslarını haber vermek, ticâri konular, yardım talepleri, sulh gibi sebepler sayılabilir.[15] Bunun yanı sıra yapılan tercümelerde de görüleceği gibi sınır anlaşmazlıkları ve sınırların güvenliği konusunda yapılan uyarılar, vergilerin zamanında ödenmesi, esirlerin serbest bırakılması, sefer hazırlıkları, bilgi talebi gibi pek çok siyâsî, ticârî ya da diplomatik konu için de gönderilmiştir.

Nâme-i hümâyûnlar sanatkârâne yazılıp, atlas kese, altın kozalak gibi muhâfazalara yerleştirilip, elçi ya da güvenilir bir çavuş tarafından yerine teslim edilmiştir.[16] Kozalaklar ucu püsküllü yassı ya da yuvarlak kutular olup, nâmenin gönderildiği kişinin mevkisine göre altın ya da gümüşten seçilmiştir.[17] Mühimme defterlerinde ilgili hükümlerin başında büyük çoğunlukla nâmenin kime ve ne zaman teslim edildiği, nasıl bir muhâfazaya koyulduğu yazılmıştır. Yapılan incelemelerde, müstakil devletlere gönderilen nâmelerin kozalaklarının altından olduğu tespitinin bir kural olmadığı görülmüştür. Örneğin Erdel'e gönderilen nâmeler çoğunlukla gümüş kozalaklara koyulsa da altın kozalak ile de gönderilmiştir.[18] Fransa[19], İngiltere[20], Lehistan'a[21] genelde altın kozalak ile gönderilse de gümüş kozalak ile iletildiği de vâkidir.

Nâme-i hümâyunların çeşitli rükünleri bulunur. Bunlar; davet, tuğra, ünvan, elkab, dua, nakil/iblağ, tenbih/te'kîd, tarih ve mahall-i tahrirdir.[22] Fakat mühimme defterlerinde yer alan nâme-i hümâyûnlar birer sûret olduğundan bunlarda rükünlerin hepsini görmek mümkün değildir. Nâme-i hümâyûnlar Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi'nde hazırlanıp tasdik edildikten sonra tuğrası çekilerek ilgili hükümdara gönderilmiş ve bir sûreti deftere kaydedilmiştir.[23]

Zaman içinde konulara göre ayrı defterler tutulmaya başlandığından, şikâyetler neticesinde alınan kararlar mühimme defterlerinden ayrılarak 1649 yılından itibaren

---

[14] M. S. Kütükoğlu, *a.g.e,* s.146.
[15] M. S. Kütükoğlu, *a.g.e,* s.153-154.
[16] Z. T. Ertuğ, *a.g.mad.*, s.349.
[17] Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB, İstanbul 1983, C.2, s.652.
[18] A.DVNS.MHM.d.6, s.71, h.148; d.5, s.562, h.1548; d.7, s.988, h.2728; d.7 s.996, h.2743; d.7, s.1008, h.2759; d.7, s.1010, h.2763.
[19] d.33, s.189, h.381.
[20] d.36, s.120, h.340.
[21] A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.190, h.481; A.DVNS.MHM.d.29, s.174, h.418.
[22] M. S. Kütükoğlu, *a.g.e,* s.146-149, 152-155.
[23] *Kırım Hanlarına Nâme-i Hümâyûn (2 Numaralı Nâme Defteri),* T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:123, s.4.

şikâyet defterlerine, nâme-i hümâyûnlar ise 1699'dan itibaren nâme-i hümâyûn defterlerine kaydedilmeye başlanmıştır.[24] Bilgin Aydın, *XVI.Yüzyılda Divân-ı Hümâyûn ve Defter Sistemi* adlı kitabının 103 numaralı dipnotunda E.12321 numaralı defterde yer alan bir hükmün üzerindeki "*Asıl nâme defterinde olan müsveddede mahfuzdur. Bunda dahi varsa ol sahîhdür*" notundan hareketle nâme-i hümâyûnlar için 16. yüzyıl ortasından itibaren ayrı defter tutulmuş olabileceğini zikretmiştir.[25] Buna benzer bir not Fransa'ya gönderilen nâmeler içinde 19 numaralı mühimme defterinde de vardır. 247 numaralı hükmün derkenarında "*Dîvân-ı âlî kâtiblerinden Mehmed Çelebi'ye virildi. Nâme cüz'üne geçirmek içün. Fî 4 S sene 980*" yazılıdır.[26] Yaptığımız taramalarda; Avusturya'ya 1587, Rusya'ya 1588, Lehistan'a 1602, İngiltere ve Venedik'e 1604 Fransa'ya 1605 tarihinden sonra gönderilen bir nâmeye rastlanmaması, müstakil Nâme-i hümâyun defterlerinin tutulmuş olabileceğini akla getirmektedir. Ancak bu örneklere rağmen şimdiye kadar 1699 öncesine ait bir nâme-i hümâyûn defterine rastlanmamıştır.

Osmanlı Arşivi'nde, 1699-1918 yılları arasında tutulmuş 18 adet Nâme-i hümâyûn defteri bulunmaktadır.[27] Bu defterlerden tespit edebildiğimiz kadarıyla beş tanesi yayınlanmıştır.[28] Nâme-i hümâyûn defterlerine sadece gönderilen nâmeler değil, gelen mektuplar ve diplomatik özelliği olan belgeler de kaydedilmiştir.[29] Nâme-i hümâyûnlar dışında mühimme defterlerinden ayrılarak müstakil olarak tutulmaya başlayan diğer defterler 1196-1328/1781-1910 tarihleri arasında tutulan ve 68 adet olan "Mühimme-i Asâkir Defterleri", dîvânda karara bağlanan gizli konuların kayıt altına alındığı 1202-1302/1788-1885 yılları arasında tutulan 11 adet "Mühimme-i Mektûme Defteri" ve Mısır ile ilgili önemli konuların kaydedildiği 16 adet "Mühimme-i Mısır Defterleri"dir.[30]

---

[24] M. S. Kütükoğlu, "Mühimme Defteri", *DİA*, C.31, s.521.
[25] B. Aydın, *a.g.e*, s.44.
[26] d.19,s.114-115, h.247.
[27] *Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Rehberi*, s.52.
[28] İlhan Gök, *Osmanlı Arşiv Kaynaklarından 1 Numaralı Nâme-i Hümâyûn Defteri (H.1111-1174/M.1699-1761); Kırım Hanlarına Nâme-i Hümâyûn (2 Numaralı Nâme Defteri),* T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:123*;1.Mahmud-Nadir Şah Mektuplaşmaları, 3 Numaralı Nâme-i Hümâyûn Defteri (Transkripsiyon/Tıpkıbasım),* T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:136; Hacer Çıtırık, "4 Numaralı Nâme-i Hümâyûn Defteri Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi H.1203-1206/M.1788-1792", *T.C Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Kilis 2014 *; Songül Bediroğlu,* "9 Numaralı Nâme-i Hümâyûn Defteri Transkribi ve Değerlendirmesi (s.1-115) (H.1186-1218/M.1772-1803)", *T.C Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Kilis 2014*; Harun Baştürk,* "9 Numaralı Nâme-i Hümâyûn Defteri Transkribi ve Değerlendirmesi (s.116-237) (H.1186-1218/M.1772-1803)", *T.C Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Kilis 2016
[29] *Kırım Hanlarına Nâme-i Hümâyûn (2 Numaralı Nâme Defteri),* s.3.
[30] *Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Rehberi*, s. 28-29.

Seri numaraları birbirini takip etse de mühimme defterlerinin aralarında tarih boşlukları vardır. Ayrıca aynı tarihe denk gelen ya da seri numarası ileri olan bir defterin tarih açısından geride olduğu durumlar da söz konusudur. Bunların ciltlenme aşamasındaki hatalardan kaynaklandığı düşünülebilir.[31] 17. yüzyıl ortalarında, mühimme defterlerinde dîvânın toplanma ya da fermân sûretlerinin deftere kaydedildiği günün başlık şeklinde gösterilmesi usulü yerine tarihlerin hükümlerin sonuna ilk on gün için "evâil", ikinci on gün için "evâsıt" ve ayın son on günü için "evâhir" olarak yazılması usulü getirilmiştir.[32]

Mühimme defterlerinde kayıtlı fermanlara "hüküm" denir.[33] Hükümlerin başlarına çoğunlukla derkenarlar ile bazı kayıtlar yazılmıştır. Bunlardan en sık karşılaşılanı "Yazıldı" ifadesidir. Bu kayıt, ilgili hükmün hazırlanarak muhatabına gönderildiğine işaret eder.[34] Tespit ettiğimiz 632 hükmün 200 tanesinde bu ibâre yer alır. Ayrıca, "Ahmet Çavuş'a verildi", "Tercüman Murat'a verildi" gibi ifadelerden de ilgili hükümlerin hazırlanıp kimler aracılığı ile gönderildiği anlaşılır. 16. yüzyıla ait hükümlerin çoğunda gideceği yere kim tarafından ve ne zaman gönderildiği yazılmıştır.[35] Çavuşlar ve tercümanlar aracılığı ile gönderilmesi sık karşılaşılan bir durumdur. Fakat bunun bir kural olmadığı açıktır zîra elçiler[36], bazergânlar[37] ya da reâyâdan biri[38] tarafından ulaştırılması da söz konusudur. Hükümler deftere geçirilse dahi bir sebeple gönderilmemesi de mümkündür. Tespit edilen nâme-i hümâyûnlar içinde bir derkenarda "*Gönderilmedi*" ve bir derkenarda da "*Verilmedi*" ifadesi ile karşılaşılmıştır.[39] Bununla beraber "*Bu dahi*" ifadesi ile de sıklıkla karşılaşılır. Bu ifade ilgili hükmün bir önceki hüküm kime verildi ise o kişiye verildiği anlamını taşır. Yapılan taramalarda bu şekilde 35 hükme tesâdüf edilmiştir. Ayrıca padişahın kendi hattını taşıdığına işaret eden "*Ba-hatt-ı şerif*" ifadesi de derkenarlarda yer alır.[40] 630 hüküm içinde "*Ba-hatt-ı hümâyûn*" olarak karşılaşılan 5 kayda tesâdüf edilmiştir.[41] Bunlar dışında, hükümlerin kimler tarafından yazıldığına dâir derkenarlar vardır. *"Bâ-hatt-ı*

[31] Tevfik Temelkuran, "Divân-ı Hümâyûn", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, Ekim 1975, S.6, s.157.
[32] B. Aydın, *a.g.e*, s.45-46, İ. H. Uzunçarşılı, *a.g.e*, s.81-82.
[33] T. Temelkuran, *a.g.m*, s.157.
[34] F. M. Emecen, *a.g.m*, s.126.
[35] M. S. Kütükoğlu, "Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıdları", *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, 30 Nisan-2 Mayıs 1986 Bildiriler*, s.107.
[36] d.19, s.256-257, h.519; d.23, s.109-110, h.223; d.46, s.249, h.556; d.62, s.119, h.263; d.62, s.188, h.423.
[37] d.7, s.997, h.2744; d.33, s.331, h.686; d.28, s.364, h.941.
[38] A.DVNS.MHM.ZYL.d.3,s.190, h.481.
[39] A.DVN.MHM.d.932-1, s.46, h.104; A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.271-272, h.687.
[40] F. M. Emecen, *a.g.m*, s.126.
[41] d.42, s.39, h.233; d.53, s.163, h.476; d.58, s.38, h.112; d.60, s.33, h.82; d.72, s.383, h.737.

Hazret Efendi", "Bâ-hatt-ı Fer", "Bâ-hatt-ı L" gibi ifade edilmiştir. Defterlerde o gün meydana gelen bazı önemli olayların da yazıldığı görülebilir. Örneğin Venedik Doçu'na hitâben yazılan 39 numaralı mühimme defterindeki 255. hükmün başında *"Okçuzâde Efendi Anadolu Defterdarı olup sa'âdetlü Memi Efendi bu günde Reisülküttâb olmak vâkı' oldu."* ifadesi yer alır. Ayrıca bazı hükümler yazıldığı muhatabından başka yerlere de aynen gönderilmiştir. Bu durumda "*Bir sûreti*" şeklinde yazılarak hükümlerin altında açıklanmış böylece hüküm tekrar yazılmamıştır.[42] Bu tezde de bu şekilde kayıtlarla karşılaşılmıştır. Örneğin 3 numaralı Mühimme zeylindeki 735. hüküm Temeşvar beylerbeyine yazılmışken bir sûreti Erdel Voyvodası'na gönderilmiştir.[43]

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibâren pek çok devlet ile diplomatik ilişkileri olmuştur. Rumeli ve Anadolu'daki fetihler sonucu Akdeniz ve Karadeniz'de hakimiyet sahası geliştikçe bu bölgede çıkarları olan İtalyan Devletleri diplomatik ilişkiler kurmak için elçi göndermiştir. İstanbul'da ilk dâimî elçilik fethin ertesi yılı Venedik tarafından kurulmuş, onu takiben 1475'te Lehistan, 1497'de Rusya, 1525'de Fransa, 1528'te Avusturya, 1583'te İngiltere ve 1612'de Hollanda elçilikler açmıştır.[44] Gelen elçiler devletin sınırlarından içeriye ayak basar basmaz kendilerine bir mihmandar tâyin edilmiş, bütün yol ve yiyecek masrafları hükümet tarafından karşılanmıştır. [45] Elçilerin, hükümdarlarından mektup getirmeleri esas olup kendi ülkesinden padişaha hitâben yazılmış bir mektubu olmayan elçilerin sadece sadrâzamla görüşmelerine izin verilmiştir. [46] Elçiler memleketine dönüşten önce padişahın müsâadesini almış, gitmeden huzura kabul edilen elçiye bir nâme verilmiştir.[47]

Osmanlı Devleti, yabancı hükümdarların taç giyme törenleri, savaş ve barış durumlarının görüşülmesi, padişahların tahta çıkışlarının bildirilmesi, zaman zaman ortaya çıkan sınır ihtilâflarının giderilmesi gibi sebepler ile geçici elçiler görevlendirmiştir.[48]

---

[42] T. Temelkuran, *a.g.m*, s.160; F. M. Emecen, *a.g.m*, s.126-127.
[43] A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.291 h.735. "Bir sûreti" şeklinde yazılan diğer kayıtlar için bk. A.DVNS.MHM.d.43,s.52,h.105; d.48,s.172, h.481; d.52, s.315, h.838; d.58, s.304, h.772; d.104, s.39-40, h.168; d.39, s.9, h.26.
[44] M. İpşirli, "Elçi", *DİA*, C.11, s.3-15.
[45] İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s.276.
[46] M. İpşirli, *a.g.mad.*, s.3-15.
[47] İ. H. Uzunçarşılı, *a.g.e*, s.309.
[48] M. İpşirli, *a.g.mad.*, s.3-15.

Teze konu olan 11 Avrupa ülkesi ile yapılan yazışmaların devletlere göre tasnifini aşağıdaki tablolarda görmek mümkündür:

İspanya

Defter Numarası	Sayfa/Hüküm	Sayı
A.DVNS.MHM.d.43	177/322	1
Toplam		**1**

Portekiz

Defter Numarası	Sayfa/Hüküm	Sayı
A.DVNS.MHM.d.5	70/161	1
d.6	166/355	1
Toplam		**2**

İngiltere

Defter Numarası	Sayfa/Hüküm	Sayı
A.DVNS.MHM.d.36	120/340	1
d.39	232/463	1
d.43	96/186, 187/340, 221/402	3
d.60	256/599	1
d.64	71/213	1
d.71	68-69/141	1
A.DVN.MHM.d.934	14/23	1
KK.d.70	140	1
Toplam		**10**

Venedik

Defter Numarası	Sayfa/Hüküm	Sayı
TSMK, K-888	47b	1
A.DVNS.MHM.d.3	83-84/206, 212/591, 276/806, 285/831, 331/963, 513/1523, 570/1664	7
d.5	445/1194, 650/1825	2
d.6	630/1385, 647/1424	2
d.7	25/78, 36/104, 41/116, 303/862, 860/2357, 998-999/2747, 1013/2768	7
d.24	209/550	1
d.27	132/310, 133/311, 281/668	3
d.33	331/686	1
d.36	160/442	1
d.39	103-104/255	1

d.42	50/253	1
d.43	174/317	1
d.46	222/481	1
d.48	88/238, 225/628, 229/638, 232/646	4
d.60	167/367	1
d.66	75/152, 130/272, 144-145/311	3
d.67	20/42	1
d.71	194/375	1
A.DVNS.MHM.ZYL.d.6	57/130, 78-79/214, 80/216	3
A.DVN.MHM.d.934	10/14	1
KK.d.70	261/2	1
Toplam		**44**

Dubrovnik

Defter Numarası	Sayfa/Hüküm	Sayı
TSMA, E.12321	63a/132	1
TSMK, K-888	180b/3, 199b/1, 347b/3, 381a/1, 396b/1, 425b/1, 433a/2, 443b/2, 517a/1	9
A.DVNS.MHM.d.3	283/827, 391/1166, 466/1392	3
d.6	526/1146	1
d.7	188/503, 254/704, 424/1218, 436/1261, 1012/2767	5
d.9	62/165	1
d.10	116/185, 248/383	2
d.12	94/205, 123/266, 257/529, 442/856	4
d.14/1	76/97, 215/307, 303/430, 540/758	4
d.14/2	596/854, 788-789/1141, 859/1254, 1132/1667	4
d.19	58/128, 118/254, 286/577, 323/656	4
d.21	190/459	1
d.23	298/650	1
d.26	207/579	1
d.27	280/666	1
d.28	128/305	1
d.34	52/109, 129/279	2
d.36	12/26, 28/85, 35/108, 291/771	4
d.39	105/258	1
d.40	97/219, 234/530	2
d.42	69/304, 73/318	2
d.48	245/687, 374/1085	2
d.49	54/191	1

d.58	109/297	1
d.60	167/368, 369	2
d.62	20/55	1
d.67	20/41	1
d.69	140/280, 146/292, 186/373	3
d.71	90/185	1
d.74/1	27/48	1
d.77	33/167, 169; 26/176	3
d.78	536/1276	1
d.80	270/670	1
d.82	67/274	1
A.DVNS.MHM.ZYL.d.2	33/79, 46/164, 118/340, 309/829	4
ZYL.d.3	306/781	1
ZYL.d.4	61/113, 67/126	2
ZYL.d.6	12/23	1
A.DVN.MHM.d.932/1	46/104	1
Toplam		**82**

Fransa

Defter Numarası	Sayfa/Hüküm	Sayı
TSMA, E.12321	97b-98a/226	1
TSMK, K-888	276b/1, 276/2	2
A.DVNS.MHM.d.3	115/294, 276/805, 378/1121, 553/1622	4
d.5	39/93	1
d.6	439/942, 617/1359	2
d.7	142/365, 1006/2756	2
d.19	114-115/247, 156/330, 330-331, 359-360/713	4
d.21	196/466	1
d.22	51-52/108, 117-118/243	2
d.23	192/405	1
d.26	269/774, 270/775	2
d.33	189/381	1
d.42	39/233, 79/338	2
d.43	117-119/214, 139-140/250, 160/289	3
d.60	272/627	1
d.61	92-93/223, 129-130/312	2
d.71	172/341	1
d.77	16-17/96	1
A.DVNS.MHM.ZYL.d.4	140/272	1
Toplam		**34**

Avusturya

Defter Numarası	Sayfa/Hüküm	Sayı
TSMA, E.12321	150a/374	1
A.DVNS.MHM.d.3	41-42/103, 62/145	2
d.6	8-9/20, 143/306, 360/780, 363-365/785, 528-529/1150, 628-629/1383	6
d.7	988/2729, 987/2725, 1009/2760, 1012/2766	4
d.10	53-54/75	1
d.14/1	36-37/46, 162/230-1, 162-163/231, 234-236/335	4
d.19	256-257/519	1
d.21	5-6/34, 197/468	2
d.22	43-45/93	1
d.23	109-110/223, 186/393	2
d.24	38/110, 78-79/214	2
d.26	313-315/908	1
d.27	9-10/34, 216/493	2
d.28	317-319/798	1
d.29	79/189, 199-200/470	2
d.30	136/329, 345/812	2
d.31	161-165/373, 202/454	2
d.33	151/302, 279-280/569, 296/609	3
d.34	127/275	1
d.35	4-5/5, 144/372	2
d.36	109/315, 298/788	2
d.42	47/247, 164-165/524, 243/757	3
d.43	93-95/184	1
d.46	249/556	1
d.48	117/312, 370/1077	2
d.58	42/123	1
d.61	78-80/198, 125-127/307	2
A.DVNS.MHM.ZYL.d.3	286/724	1
Toplam		**55**

Macaristan

Defter Numarası	Sayfa/Hüküm	Sayı
A.DVNS.MHM.d.12	424-426/826	1
d.28	111/269	1
d.98	6/16, 227/812, 240/876, 254/950	4
d.99	63/207, 208	2
d.100	70/259, 78/296	2
d.101	61/194, 101/334, 336	3
d.102	184/723	1

d.104	44/185, 69/302, 75/331, 159/679, 255/1171	5
d.105	100/419	1
d.108	305/1284	1
Toplam		**21**

Erdel

Defter Numarası	Sayfa/Hüküm	Sayı
TSMK, K-888	24 a-24b, 76a-76b, 76b-77b, 182b-183a	4
A.DVNS.MHM.d.3	62/146, 63/147, 95/240, 151/407, 152/408, 183/506, 183/507, 216/602, 238/680, 357/1055, 360/1068, 364/1077, 366/1085, 488/1451, 514/1524	15
d.5	22/58, 44/102, 68/158, 81/187, 95/219, 107/248, 108/252, 112/259, 141-142/330, 178-179/436, 198/492, 254/650, 267/684, 361/953, 381/1015, 436-437/1165, 437/1166, 520/1425, 523/1432, 538/1476, 539-540/1479, 562/1548, 616/1712, 636/1778, 647/1814, 684/1925, 703/1987	27
d.6	6-7/17, 13/31, 71/148, 73/151, 77/158, 86/175, 141-142/303, 240/519, 360/779, 361/781, 385/811, 387/815, 402/839, 409/859, 466/1009, 516/1126, 530/1152, 554/1201, 556/1203, 612/1350, 626-627/1381, 667/1470	22
d.7	49/136, 113/194, 164/428, 238/662, 305/868, 986/2724, 988/2728, 989/2731, 990/2735, 991/2736, 996/2743, 987/2727, 1002/2751, 1004/2754, 1008/2759, 1010/2761, 1010/2762, 1010/2763, 1011/2765	19
d.10	62/90, 70/104, 258/400, 284/452,135-137/212	5
d.12	143/319, 148-149/325, 150-151/326, 339/689, 344/698, 519/993, 612/1169,	7
d.14/1	476/673, 532/744, 21/32, 35-36/45	4
d.14/2	604-605/870	1
d.16	48/93, 185/356	2
d.19	27/70, 77/169, 165/345, 221/458	4

d.21	7/38, 32/89, 303-304/715	3
d.22	192/368, 241/469, 302/596	3
d.23	12-13/19, 60-61/125, 71/145, 185-186/ 392, 218/464, 223/472, 199/421	7
d.24	33/98, 50/141, 109/298, 176/474, 208/548, 305/826, 331/907	7
d.26	13/36, 71/182, 101/259, 283/819	4
d.27	14/45, 130/307, 131/309, 155/360, 196/447, 215-216/492	6
d.28	161-162/374, 171/398, 222/525	3
d.30	140/334, 330/772	2
d.31	70/175, 184/418, 215/476	3
d.33	5/7, 117/237, 264/539, 322/673, 359/738, 374/769	6
d.35	46/106, 115/292, 129/330, 309/783	4
d.36	103/296, 235/627, 245/647, 267/702, 254/670, 355/922	6
d.39	173-174/374, 120/286, 243/479	3
d.40	138/302, 200/449, 225/503, 282/647, 306/705, 316/731	6
d.42	331/1012, 271/840, 25/188, 51/254, 53/257, 56/269, 6/163, 103/385	8
d.43	52/105, 109/205, 178/323, 191/346	4
d.44	199/422	1
d.46	212/456, 212/457	2
d.47	73/183	1
d.48	194/544, 172/481, 220/616, 221/619, 255/715, 292/855, 329/964	7
d.49	5/22, 91/311	2
d.51	9/27	1
d.52	140/355, 212/552, 315/838	3
d.53	163/476	1
d.55	14/28, 82-83/28	2
d.58	25/74, 38/112, 62/182, 102/285, 108/295, 119/322, 167/446, 170/450, 211/549, 265/673, 304/772	11
d.60	33/82, 226/536	2
d.62	81/178, 113/247, 145/319, 150/334, 174/386, 188/423	6
d.64	160/415, 174/451	2
d.66	71/146, 218/461	2
d.67	91/239, 126/340, 150/394,	4

	199/488	
d.69	70/141, 107/220	2
d.71	52-53/108, 394/737, 97/200, 180-181/358, 186/369, 381/711	6
d.72	51/90, 120/235, 383/737, 331/649	4
d.78	222/585	1
d.82	55/225	1
d.104	39-40/168	1
A.DVNS.MHM.ZYL.d.2	256/667	1
ZYL.d.3	17-18/61, 18-19/62, 26/80, 27/81, 185/469, 194/497, 268/679, 270/684, 291/735	9
ZYL.d.5	148/441, 96/277	2
ZYL.d.6	18/35	1
A.DVN.MHM.d.932/1	1/1	1
Toplam		**261**

Lehistan

Defter Numarası	Sayfa/Hüküm	Sayı
A.DVNS.MHM.d.3	305/893	1
d.5	23/61, 28/70, 126/292, 314-315/819, 486/1313	5
d.6	245/530, 294/628, 452/975, 569/1245, 585/1283	5
d.7	73/201, 989/2732, 987/2726, 994-995/2742, 998/2746, 1000/2748, 1001/2750, 1005/2755, 1000/2749, 1015/2770	10
A.DVN.MHM.d.932-1	2/2	1
d.14/1	408-409/575, 202-203/288	2
d.19	357-358/712	1
d.21	168-169/406, 169-170/407	2
d.22	106-107/220, 110/225, 119/245	3
d.23	90-91/182, 190-191/403	2
d.24	37/109, 201/533, 303-304/823	3
d.26	68/179, 90-91/232, 108/278	3
d.28	83/198, 364/941	2
d.29	33-34/77, 59/140, 63/151, 144-145/355, 174/418	5
d.30	204-205/483	1
d.31	63/161, 68-69/174, 84/209	3
d.33	49/104, 156/311, 263/538, 346-347/716, 369/758	5
d.34	133-134-135/285	1
d.35	73/176, 86/211, 145-146/373, 182-183/463, 362/920	5

d.36	158/438	1
d.39	9/27	1
d.42	191/592, 20/175, 286/886	3
d.43	92/183, 111/207	2
d.46	247/555, 46-47/92, 155/325, 277/633, 297/680, 327/749, 357/826	7
d.47	192/448	1
d.48	20/53, 64-65/180, 108/284, 128/344, 198/553, 338/991, 347/1018	7
d.55	21/43	1
d.58	102/284, 103/287, 113/306, 113/308, 194/507	5
d.62	61-63/141, 64/142, 119/263, 120/264, 209/467	5
d.64	75/223, 80/237, 197/502	3
d.66	255/550	1
d.68	12/23	1
d.67	182/456, 183/467	2
A.DVNS.MHM.ZYL.d.3	190/481, 271-272/687, 288/727, 330-331/852	4
A.DVN.MHM.d.934/2	16/30	1
KK.d.70	498/-	1
Toplam		**106**

Rusya

Defter Numarası	Sayfa/Hüküm	Sayı
A.DVNS.MHM.d.5	486/1312	1
d.6	148/318, 157/339	2
d.7	62/169, 997/2744	2
d.16	2-3/3	1
d.26	298/866	1
d.35	73/174, 175	2
d.42	286/885	1
d.58	69-70/203, 194/506	2
d.62	209/466, 468	1
Toplam		**14**

2. İNCELEME

2.1. Mühimme Defterlerinde Kayıtlı Nâme-i Hümâyûnların Muhtevâları

2.1.1. İspanya

16. yüzyılın başında Osmanlılar ve Habsburglar dünyanın en güçlü iki imparatorluğuydular. Habsburgların başına 1519'da Şarlken geçmiş, İtalya, Avusturya, Almanya ve Hollanda'nın yanı sıra İspanya tahtına oturmuştur.[49] İki ülkenin ortak hedefleri sebebi ile Akdeniz'de ve Avrupa'da rekabet başlamıştır.

Şarlken gerek Fransa ile yaşadığı toprak kavgası gerekse Lutercilerle olan mücâdelesi sebebi ile Akdeniz'deki çıkarlarını koruyamamıştır. II. Felipe ise 1556'da tahta çıktığında kendini Osmanlı ile savaşmaya vermiştir.[50] Ancak Kaptan-ı Derya Sinan Paşa ve Piyale Paşa'nın deniz seferleri Akdeniz'deki İspanyol varlığını geri püskürtmüş, Kıbrıs'ı alan Osmanlıların 1571'deki İnebahtı yenilgisi bile İspanyollara istediği kazancı sağlamamıştır.[51] İnebahtı'nın sonrasında İspanya 1573'te Tunus'u almış ancak 1574 yılında Tunus tekrar ele geçirilmiştir. 1574'ten sonra İspanya ve Osmanlı arasındaki donanma savaşları yerini korsanlara bırakmıştır.[52] İspanya 1575'te iflasını açıkladığında savaşların getirdiği mali yükler sebebi ile Osmanlı ile ateşkes istemiştir.[53] 1577'ye gelindiğinde iki ülke arasında üç yıllık bir mütâreke başlamış, bu mütâreke 1581 ve 1582'de uzatılmıştır.[54] Bu ateşkeslerden sonra İspanya, Portekiz'e ve Atlantik Okyanusu'na, Osmanlı ise İran ve Hint Okyanusu'na doğru hareket etmiştir.[55] İspanya 17. Yüzyılda Osmanlı ile kalıcı bir barış yapmak istemişse de Fransa ve İngiltere'nin bundan rahatsız olmaları sebebi ile girişimleri engellenmiştir.[56]

1699 yılına kadar olan mühimme defterlerinde Osmanlı Devleti tarafından İspanya'ya 11 Ağustos 1580 tarihinde yazılmış sadece bir nâme-i hümâyûna tesâdüf edilmiştir. Bu nâmeden anlaşıldığı üzere İspanya elçisi İspanya'ya ahidnâme verilmesi konusunda bir arz sunmuş, Osmanlı ise İspanya'dan karada ve denizde iki devlet arasında var olan ahidnâmenin şartlarına riâyet etmesini isteyerek; *"Anın gibi bünyân-ı*

[49] Yusuf Yıldız, *Osmanlı Habsburg İlişkileri Kanuni-Şarlken-Busbecq*, TTK, Ankara 2013, s.2-3.
[50] Stephen J.Lee, *Avrupa Tarihinden Kesitler 1494-1789*, Dost Kitabevi, Ankara 2002, s.71-72.
[51] Kemal Beydilli, "İspanya", *DİA,* C.23, s.162-170.
[52] Hüseyin Serdar Tabakoğlu, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı-İspanya İlişkileri*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011, s.18-19.
[53] Hüseyin Serdar Tabakoğlu, *Akdeniz'de Savaş Osmanlı-İspanya Mücadelesi*, Kronik Kitap, İstanbul 2019, s.308.
[54] Kemal Beydilli, "İspanya", *DİA,* C.23, s.162-170.
[55] Fernand Braudel, *II. Felipe Döneminde Akdeniz ve Akdeniz Dünyası*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2018, C.3, s.413.
[56] H.S.Tabakoğlu, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı-İspanya İlişkileri,* s.26.

sulh u salâh ve ahd ü emânın istihkâmı maksûdunuz ise mu'accelen Südde-i sa'âdetimize âdeminiz gönderüp i'lâm idesiz. Ana göre ahid-nâme-i hümâyûnumuz (...) buyurula." demiştir.[57]

2.1.2. Portekiz

Osmanlı Mısır'ı ele geçirince Hint Okyanusu'nda Portekiz'le karşı karşıya gelmişti. Osmanlı'nın Mısır'da yerleşmeye başladığı yıllar Portekiz'in de gerek Atlantik gerek Hint Okyanusu'nda etkili olduğu yıllardı.[58] Portekiz, Arabistan sahillerini ve Kızıldeniz'i tehdit etmeye başlamış, Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı fethi ise Portekiz'in bu ülke üzerindeki tehditlerine son vermişti.[59] Ancak Portekiz'in Hint Okyanusu'ndaki faaliyetlerinden zarar gören, Hint Okyanusu'na kıyısı bulunan ve çoğu Müslüman olan Asya devletleri, Osmanlı padişahlarından yardım istemek zorunda kalmışlardı.[60] Bunun bir örneğini Açe Sultanı'nın yardım talebinde görmek mümkündür. Tek başına Portekiz ile mücadele edemeyeceğini anlayan Açe Sultanı Osmanlı Devleti'nden yardım istemiş, elçisini Kanuni Sultan Süleyman'a göndermiştir. Fakat bu sırada Kanuni Sultan Süleyman'ın Zigetvar Seferi'nde olması ve akabinde vefâtı sebebi ile Açe elçisi, İstanbul'a gelişinden ancak iki yıl sonra II. Selim tarafından huzura kabul edilmiş ve gereken yardım II. Selim tarafından yapılmıştır.[61]

Osmanlı Devleti için bu ülkelere yardım göndermenin yanı sıra hacılar ile Haremeyn-i şerîfeynin ve ticâret yapan gemilerin güvenliği de önemli bir konudur. Portekiz'e gönderilen 10 Kasım 1564 tarihli nâme-i hümâyûnda *"Hind'den deryâ tarafı ile gelen huccâc-ı müslimîne ve tüccâra dahl ü tecâvüz olunduğı istimâ' olunur." "Ol taraflarun sulh u salâhı murâdınuz ise deryâ taraflarından huccâc ve tüccâra tecâvüzden el çeküp mektûbunuzla i'timâd olunur âdemlerinüz gönderile."*[62] denilmiştir. Osmanlı bir taraftan Portekiz'e *"ol diyârın ahvâl-i intizâmına müteferri' olan umûr ne ise mukarrer ola ve ger ol cânibin ihtilâline sâlik olursan bi-inâyetillâhi te'âlâ bu cânibden muktezî olan umûr ne ise tedârik olunur. Sonra "sulh murâd olunmışıdı."*

---

[57] d.43, s.177, h.322.

[58] Salih Özbaran, "Osmanlı İmparatorluğu ve Hindistan Yolu,Onaltıncı Yüzyılda Ticaret Yolları Üzerinde Türk-Portekiz Rekabet ve İlişkileri", *İ.Ü Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 31, Mart 1977, s.86.

[59] Hulusi Yavuz, "16.Asır İslam Dünyasında Osmanlı-Portekiz Mücadelesinin Sebepleri", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 3, İstanbul 1985, s.67.

[60] *7 Numaralı Mühimme Defteri (975-976/1567-1569)*, T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:37, Özet-Transkripsiyon-İndeks 1. Cilt, Sunuş bölümü, s.XVIII.

[61] Abdulkadir Gerçeksever, "Portekiz'in Hint Okyanusundaki Faaliyetlerine Karşı, Osmanlı Devleti tarafından Açe (1566) ve Gücerat (1538) Sultanlıklarının Desteklenmesi", *2. Turgut Reis ve Türk Denizcilik Tarihi Sempozyumu(1-4 Kasım 2013)*, Bodrum Belediyesi, Haziran 2015, C.1, s.555-556.

[62] d.6, s.166, h.355.

dimek müfîd olmaz." diyerek gözdağı vermiş, diğer yandan 25 Ağustos 1565 tarihli mektubunda elçilerinin gecikme sebeplerini sorup bir an önce elçilerini göndermelerini istemiş ve *"Memâlik-i mahrûsemiz hâkimlerine dahi tenbîh olunmuşdır ki elçinüz gelip dostluğunuz ahvali mukarrer oluncaya değin ol taraflarda emn ü emâna muhâlif ve murâd olunan dostluğa mugāyir vaz' eylemeyeler."*[63] demiştir.

Osmanlı Akdeniz'de kurduğu üstünlüğü Hint Okyanusu'nda gerçekleştirememiştir. Donanmada kullanılan gemilerin en büyüğünün insan gücüne bağlı, kürek ve yelkenle çalışan baştardalar olması sebebi ile dayanıklı Portekiz kalyonlarına karşı üstünlük sağlanamamıştır.[64] Fakat Osmanlı'nın Hint Okyanusu'ndaki faaliyetleri sebebi ile Hindistan'dan Akdeniz'e olan mal akışı Portekiz'in bu bölgedeki hâkimiyetinin öncesine gerilemiştir.[65]

1699 yılına kadar olan mühimme defterlerinde Osmanlı Devleti tarafından Portekiz'e yazılmış olan iki tane nâme-i hümâyûna tesâdüf edilmiştir. Her iki nâme-i hümâyûn da Kanuni Sultan Süleyman dönemine aittir. Yukarıda da bahsi geçtiği üzere A.DVNS.MHM.d.6, s.166, h.355 künyeli ve 10 Kasım 1564 tarihli ilk nâme-i hümâyûnda, daha önce sulh istenmesine rağmen Hindistan üzerinden deniz yoluyla gelen tüccâr ve hacılara saldırılmasının bu talepleri ile bağdaşmadığı bildirilerek, eğer sulh isteniyorsa tüccâr ve hacılara müdâhale edilmemesi istenmiştir. A.DVNS.MHM.d.5, s.70, h.161 künyeli 25 Ağustos 1565 tarihli ikinci nâme-i hümâyûnda ise göndermeyi vadettikleri Portekiz elçisi gelene kadar iki devlet arasında dostluğa aykırı bir harekette bulunulmaması için Osmanlı hâkimlerine hükümler gönderildiği bildirilmiş, Portekiz'den de reâyâ ve tüccârların refâhiyetini istiyorlarsa bir an önce elçilerinin İstanbul'a gönderilmesi istenmiştir.

2.1.3. Venedik

Venedik'in Osmanlı ile olan teması 12. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Bu tarihten sonra da ticârî anlaşmalar ve ahidnâmeler düzenlenmeye devam etmiştir.[66] Kanuni Sultan Süleyman'dan önce Fatih Sultan Mehmet ve Yavuz Sultan Selim zamanlarında yapılan muâhedelerde Venedik'in ödemeyi kabul ettiği vergiler, balyosların İstanbul'daki görev süreleri, Venedikli tüccârlar arasındaki anlaşmazlıklara kimin müdâhale edeceği gibi hususlar yer almıştır. Kanuni'nin cülûsundan sonra ise

[63] d.5, s.70, h.161.
[64] Abdulkadir Gerçeksever, *a.g.e,* s.557
[65] Erhan Afyoncu, *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2014, s.177.
[66] Maria Pia Pedani, "Venedik", *DİA,* C.43, s.44.

Venedik'le olan ilişkilerin dostâne devam ettiği söylenebilir.[67] Osmanlı ve Venedik, Dalmaçya ve Yunanistan'da sınır komşusu oldukları için[68] süphesiz karada ve denizde sınır ihtilâfları ilişkilerinin önemli bir parçası olmuştur. Bunun yanı sıra Venedik tâcirleri Osmanlı'nın müsaadesi ile Arnavutluk, Bosna ve Hersek'te serbestçe ticâret yapmıştır.[69] Bu ticârî faaliyetler sırasında Venedik ya da Osmanlı ticâret gemilerinin ele geçirilip yağmalanması, içindekilerin esir alınması gibi durumlar da sıklıkla iki devlet arasındaki ilişkilerin, dolayısıyla ileride görüleceği üzere nâme-i hümâyûnların konusunu oluşturmuştur.

Venedik siyâsî ilişkilerde Osmanlılar, Habsburglar ve Fransızlar arasında bir denge politikası izlemiştir. Fakat buna tarafsızlık yerine bir nevî "kaçak güreşme" denilebilir.[70] Osmanlı'nın Venedik'in bu siyâsetinden haberdar olduğu muhakkaktır. Buna dâir bir misali III. Murat döneminde Venedik Doçu'na gönderilen nâme-i hümâyûnda görmek mümkündür. Burada bir Beç seferi planlandığı ve bu sefer sırasında gizli olarak Beç tarafına yardım edilmemesi, tam ifâde ile *"Devlet-i Aliyye'nin dostuna dost, düşmanına düşman olunması"* istenmiştir[71] Siyâsî ilişkilerde genel olarak Venedik'in yıkılacağı 1797 yılına kadar birkaç düşmanlık dönemi hâricinde barış içinde yaşadıklarını söylemek mümkündür[72] Zîra savaş dönemlerinin her iki ülkenin Akdeniz'deki ticârî faaliyetlerine vereceği zarar unutulmamalıdır.

Kıbrıs, Akdeniz'de İstanbul-İskenderiye arasındaki rotada Hristiyan korsanların yuvası haline gelmiştir. 1569 yılında Mısır defterdarının bulunduğu gemiye Hristiyan korsanların saldırısı, Adriyatik'te Hırvat korsanların Osmanlı gemilerine saldırması gibi nedenler II.Selim'i savaşa ikna etmiştir. Savaş süresince Venedik, Fransız bayrağı altında ticâretine devam etmiş, kısa süre içinde hem Kıbrıs'ı hem de Osmanlı pazarındaki üstünlüğünü kaybetmiştir. Papa V. Pius'un Venedik'e yardım için başlattığı ittifak 1571'de Osmanlı'ya karşı İnebahtı deniz savaşını kazanmıştır.[73] 1573 yılında imzalanan antlaşma ile Venediklilerin Dalmaçya'da ele geçirdikleri Sopot Kalesi'nin geri verilmesine, Arnavutluk ve Bosna sınırının eskisi gibi olmasına, Adriyatik'e Osmanlı savaş gemilerinin girmemesine ve Adriyatik'in güvenliğinin Venedik tarafından sağlanmasına karar verilmiştir.[74]

---

[67] M.Tayyip Gökbilgin, "Osmanlı-Venedik Münasebetleri", *Kanunî Armağanı,* TTK, Ankara 2001, s.172.
[68] Maria Pia Pedani, *a.g.mad.,* s.44.
[69] M.Tayyip Gökbilgin, *a.g.e*, s.176.
[70] Eric R.Dursteler, *İstanbul'daki Venedikliler*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul Ocak 2012, s.6-7.
[71] A.DVNS.MHM.d.71, s.194, h.375.
[72] Eric R.Dursteler, *a.g.e*, s.8.
[73] Maria Pia Pedani, *Doğunun Kapısı Venedik,* Küre Yayınları, Eylül 2015, s.73-75.
[74] Alpay Bizbirlik, "Osmanlı-Venedik İlişkileri ve XVII. Yüzyılın Başlarında Adriyatik Bölgesindeki Sınırlarda

16. ve 17. yüzyıllarda Osmanlı ile Venedik arasında barışı bozan en büyük etken Hırvatistan'ın Senj şehrinden Adriyatik'e yayılan üskoklardı. Üskoklar Osmanlı'nın ele geçirdiği yerlerden Hırvat Krallığı'nın topraklarına kaçan Hırvat korsanlardı. Habsburgların himâyesinde olan üskokların amacı Adriyatik'ten geçen Osmanlı tüccârlarının ticâretlerini talan edip Venedik ile Osmanlı arasındaki iyi ilişkileri bozmaktı. İlk başlarda Osmanlı tebaasına zarar vermiş olsalar da sonraları Hristiyan gemilerine de saldırmaya başlamışlardı. Osmanlı, Adriyatik'in güvenliğinden sorumlu olan Venedik'e karşı eğer körfezin güvenliğini sağlayamayacaklarsa Osmanlı tüccârlarının güvenliği için donanma göndereceğini söylemişti.[75]

Darüssaade ağalığından emekli olup hacca giden Sümbül Ağa'nın içinde olduğu gemiye Girit civarında Maltalı korsanların saldırmasından ve ele geçirdikleri eşyaların Girit'te satılmasından Venedikliler sorumlu tutulmuştu. Osmanlı ordusu 1645 yılında Girit üzerine sefere çıkıp 54 günde Hanya'yı ele geçirmişken, Venedik'in Çanakkale Boğazı'nı ablukaya alıp Girit'e yardım gitmesinin önüne geçmesi üzerine savaş uzamıştı. Fâzıl Ahmet Paşa kumandasındaki Osmanlı ordusunun iki buçuk yıl süren kuşatması sonrası 1669 yılında imzalanan antlaşma ile Girit ele geçirilmişti.[76]

Osmanlı 1683 yılında 2. Viyana Kuşatması ile başlayan ve 1699 yılında Karlofça'nın imzalanması ile sona eren savaşlar sırasında Avusturya, Rusya, Lehistan'ın yanı sıra Venedik ile de mücadele etmişti. Venedik Atina, Dalmaçya ve Bosna'da bir çok kaleyi işgal etmişti.[77] Osmanlı'nın 15. ve 16. yüzyıllarda ele geçirdiği bölgeler Venedik'in eline geçmişti.[78] Barış için çok istekli olmasa da Osmanlı ile Avusturya arasında yapılan anlaşma Venedik için bir baskı unsuru olmuştu, zîra Avusturya ile yapılan barış sonrası savaş devam etseydi Osmanlı tüm gücünü Venedik üzerinde kullanabilirdi. Uzun müzâkereler sonrası Mora Venedik'e bırakılmış, İnebahtı Kalesi yıktırılarak Osmanlı'da kalmıştı. Dalmaçya'da iki ülkenin sınır konuları ise uzun süre gündemde kalmıştı.[79]

Yaşanan Bazı Sorunlar Üzerine", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi,* S. 26, Güz 2009, Ankara 2011, s.46.

[75] Maria Pia Pedani, *a,g,e,* s.77-78.

[76] Cemal Tukin, "Girit", *DİA*, C.14, s.85-93.

[77] Abdülkadir Özcan, "Karlofça", *DİA*, C.24.

[78] Güner Doğan, "Osmanlı Venedik Egemenliğinde Balkanlar ve Dalmaçya Kıyıları: Savaş, Diplomasi ve Sınır (1691-1721)" *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*, Ankara 2016, s.58.

[79] G. Doğan, *a.g.t,* s.89, 95-96.

Venedik'e Gönderilen Nâme-i Hümâyûnların Muhtevaları

Venedik'e ait nâme-i hümâyûnları tespit etmeye çalışırken 1699 yılına kadar yapılan taramalarda 1552-1604 tarihleri arasında kırk sekiz adet nâme-i hümâyûn bulunmuştur. Bunlardan bir tanesi eksik bırakıldığı[80], üç tanesi ise iptal edilmiş olduğu için[81] teze dahil edilmemiştir. Nâme-i hümâyûnlar Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim, III. Murat, III. Mehmet ve I. Ahmet dönemlerine tekâbül etmektedir.

Kırk iki nâme "Venedik Doju'na" yazılmışken iki nâme de "Venedik Beyleri'ne" yazılmıştır.[82] Bunun yanı sıra kayıtlarda *"hüküm", "nâme-i hümâyûn", "nâme", "mektûb-ı şerîf"* ifâdeleri kullanılmış olsa da en çok *"nâme-i hümâyûn"* ifadesi ile karşılaşılmıştır. Venedik balyoslarına yazılan hükümler teze dahil edilmemiştir.

Venedik ile yapılan yazışmalar içerisinde en çok karşılaşılanlar ticârî konulardır. Deniz ticâreti sırasında gemilere yapılan saldırılar sonucu ele geçirilen mallar, esirler ve bunların durumları da sık sık nâme-i hümâyûnlarda yer almıştır. Ayrıca sınırlara ahidnâmeye aykırı olarak inşâ edilen kalelerin yıktırılması, korsanlara, ehl-i fesâda, üskok tâifesine yardım edilmemesi gibi konular da sıklıkla işlenmiştir. Bazı nâme-i hümâyûnlarda ise birden çok konunun işlendiği görülmektedir.

Ticârî Konular

Osmanlı'nın Venedik'e yazdığı nâme-i hümâyûnların büyük bir kısmını ticârî faaliyetlerin oluşturduğunu söylemek yanlış olmaz. Zîra Osmanlı'nın batı ile olan ticâretini 1569'a kadar başta Venedik olmak üzere İtalyan devletleri yürütmüştür.[83] Venedik gemileri yünlü kumaşlar, kâğıt, cam eşya ile gelmiş, Mısır ve Suriye'den baharat, ipek, Anadolu'dan ve Rumeli'den buğday, pamuk ile geri dönmüştür.[84]

Ticârî konular arasında Venedik'e ticârî faaliyet için gönderilen kişilere yardımcı olunması, tâcirlerin rencide edilmemeleri, ticâretlerine mâni olunmaması,[85] bunun yanı sıra ödemesini alamayan tüccârların alacaklarının ödenmesi için Venedik Doçu'na mürâcaat edilmesi[86], ticâret yapan tüccârların gemilerinin ele geçirilmesine engel

[80] A.DVNS.MHM.d.71, s.196, h.376.
[81] TSMA E.12321, vr.102a, h.242; TSMA, E.12321, vr.183a; A.DVNS.MHM.ZYL.d.4, s.67, h.127.
[82] A.DVNS.MHM.d.7, s.860, h.2357; d.7, s.998, h.2747
[83] Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul Ocak 2015, s.139.
[84] H. İnalcık, *a.g.e*, s.143.
[85] A.DVNS.MHM.d.60, s.167, h.367; d.66, s.75, h.152; MHM.ZYL.d.6, s.57, h.130, Kâmil Kepeci Tasnifi (KK), d.70, s.261.
[86] d.3, s.434, h.963; d.7, s.36, h.104; d.7, s.860, h.2357; d.27, s.132, h.310; d.39, s.103, h.255.

olunması, zararlarının tazmîn edilmesi, korsanların faaliyetlerine mâni olunması yer almaktadır.[87]

Aşağıdaki tabloda ticârî konular ve korsanlık faaliyetleri için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	3	14 Nisan 1560	I. Süleyman	331	963
2	7	22 Ağustos 1567	II. Selim	36	104
3	7	25 Ekim 1568	II. Selim	860	2357
4	24	3 Mayıs 1574	II. Selim	209	550
5	27	6 Aralık 1575	III. Murat	132	310
6	33	2 Mart 1578	III. Murat	331	686
7	36	31 Mart 1579	III. Murat	160	442
8	39	17 Ocak 1580	III. Murat	103-104	255
9	48	23 Ağustos 1582	III. Murat	88	238
10	60	23 Aralık 1585	III. Murat	167	367
11	66	28 Kasım 1589	III. Murat	75	152
12	66	10 Ocak 1590	III. Murat	130	272
13	66	9 Şubat 1590	III. Murat	144-145	311
14	67	26 Ekim 1590	III. Murat	20	42
15	6 Nolu Zeyil	4 Eylül 1592	III. Murat	57	130
16	6 Nolu Zeyil	8 Ocak 1593	III. Murat	78-79	214
17	6 Nolu Zeyil	8 Ocak 1593	III. Murat	80	216
18	KK 70	25 Kasım 1604	I. Ahmet	261	2

Esirler

Nâme-i hümâyûnlarda karşılaşılan bir diğer konu da gerek ticâret gemilerinden üskokların saldırılarıyla gerekse savaş sırasında esir edilenlerin serbest bırakılmasıdır. Bununla beraber iki taraftan da tutsak edilenler olduğu ve bunların serbest bırakılmaları için karşılıklı değiş dokuş yapıldığı nâme-i hümâyûnlardan anlaşılmaktadır.[88] Fakat zaman zaman bu konular üzerinde de ihtilâflar çıkmıştır. Misâl olarak 27 nolu mühimme defterindeki 311 numaralı hükmü göstermek mümkündür. Oğlunun serbest bırakılması için karşı tarafa bir Venedikli esir gönderen Hüseyin'in bu esiri göndermesine rağmen oğlunun kendisine teslim edilmediği şikâyeti üzerine Venedik Doçu'na bir nâme-i hümâyûn yazılıp doçtan ahidnâme şartlarına uyulması istenmiştir.

[87] d.24, s.209, h.550; d.33, s.331, h.686; d.36, s.160, h.442; d.48, s.88, h.238; d.66, s.130, h.272; d.66, s.144-145, h.311; A.DVNS.MHM.ZYL.d.6, s.78, h.214; s.80, h.216.
[88] d.27, s.133, h.311; d.27, s.281, h.668.

Esirler konusunda aşağıdaki tabloda hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	3	7 Aralık 1559	I. Süleyman	212	591
2	7	25 Ağustos 1567	II. Selim	41	116
3	7	12 Şubat 1568	II. Selim	303	862
4	27	6 Aralık 1575	III. Murat	133	311
5	27	21 Şubat 1576	III. Murat	281	668
6	43	11 Ağustos 1580	III. Murat	174	317
7	48	5 Aralık 1582	III. Murat	229	638
8	48	5 Aralık 1582	III. Murat	225	628
9	66	10 Ocak 1590	III. Murat	130	272
10	6 Nolu Zeyil	8 Ocak 1593	III. Murat	80	216

“Ehl-i fesâda” yardım edilmemesi

Bu konu başlığı altında özellikle üskokların faaliyetlerine engel olunması, Venedik kalelerinde himâye edilen “ehl-i fesâda” zahîre sağlanmaması, reâyâ ve tüccâr tâifesine verdikleri zararın engellenmesi, bu saldırıları yapanların diğerlerine ibret olacak şekilde cezalandırılmasına yönelik nâme-i hümâyûnları bulmak mümkündür.
Aşağıdaki tabloda bu konuda hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	3	15 Ağustos 1559	I.Süleyman	83-84	206
2	5	7 Mart 1566	I.Süleyman	445	1194
3	7	17 Ağustos 1567	II.Selim	25	78
4	7	8 Ekim 1568	II.Selim	1013	2768
5	48	14 Aralık 1582	III.Murat	232	646

Muhtelif Konular

Genel olarak yukarıdaki konular işlenmiş olsa da, nâme-i hümâyûnlarda farklı konularla karşılaşmak da mümkündür.

Türk-Venedik ilişkilerinde Venedik'in temsilcisi konumunda olan balyosların belirlenmiş görev süreleri sona erdiğinde yerine yeni bir balyosun gönderilmesi beklenirdi ki bu konuda bir nâme-i hümâyûn gönderildiğini görmek mümkündür. Ayrıca Venedik'in ödemesi gereken vergiden kalan kısmın ödenmesi, ahde aykırı olarak sınırlara inşâ edilen, içine adam koyularak çevredeki halka zarar verilmesine sebep olan

kalelerin yıktırılması, Erdel Kralı İstefan'ın adamlarının beş yüz asker tedârik edip Venedik'ten geçmek istediğinde onlara engel olunmaması, Fransa'ya nâme-i hümâyûn götüren Tercümân Ali'ye gidiş ve gelişinde mâni olunmaması, Beç Kralı üzerine sefer hazırlığı düşünüldüğünden gizlice Beç tarafında yardımda bulunulmaması, ahde muhâlefet etmeyip dostluk üzere oldukları sürece dostça muâmele göreceklerine dâir muhtelif nâme-i hümâyûnlar yazılmıştır.

Defter No	Mîlâdî Tarih	Sayfa	Hüküm	Konu
TSMK K-888	Şubat 1552	47b	187	Venedikte vefât edenlerin eşyalarının gönderilmesi
3	22 Şubat 1560	276	806	Ahde aykırı inşâ ve tâmir edilen kalelerin yıktırılması
3	04 Mart 1560	285	831	Draç İskelesi'nde gasp edilen eşyaların iâdesi
3	12 Eylül 1560	513	1523	Süresi dolan balyoslarının yerine yeni balyos gönderilmesi
3	1 Aralık 1560	570	1664	Kaçarak din değiştiren câriye ve kölelerin iâdesi
6	10 Temmuz 1565	630	1385	Erdel Kralı'nın Venedik'ten geçerken zarar görmemesi
6	16 Temmuz 1565	647	1424	Gönderilen hükmün Vezir Ali Paşa'ya ulaştırılması
5	8 Haziran 1566	650	1825	Ali Ağa'ya borcu olan Aleksandırdan borcun talebi
7	27 Haziran 1568	998-999	2747	Ahde aykırı inşâ ve tâmir edilen kalelerin yıktırılması
7	8 Ekim 1568	1013	2768	Ahde aykırı inşâ ve tâmir edilen kalelerin yıktırılması
42	15 Temmuz 1581	50	253	Fransa'ya nâme-i hümâyûn götüren kişiye engel olunmaması
46	30 Ekim 1581	222	481	Sûr-ı hümâyûn için gerekenlerin tedârik edilmesi
48	5 Aralık 1582	225	628	Memâlik-i mahrûseye ait yerlere saldırılmaması
71	Ocak 1594	194	375	Beç Kralı'na yardım edilmemesi
A.DVN.MHM d.934	19 Kasım 1595	10	14	Aykırı hareket olmadıkça sulhun bozulmayacağı.

2.1.4. Dubrovnik

Dubrovnik ile Osmanlı arasındaki münâsebetler Edirne'nin alınmasından sonra Balkanlardan İstanbul'a giden ticâret yolunun Türklerin eline geçmesi ile başlamıştır. Dubrovnik I. Murat'a elçi göndererek ticâret izni istemiş, 500 altın duka ödeme koşuluyla kendilerine ticâret izni verilmiştir. Bu anlaşmayla beraber Dubrovnik Osmanlı himâyesi altına girmiştir.[89]

[89] Şerafettin Turan, "Dubrovnik", *DİA,* C.9, s.542-544.

1463-1479 yılları arasında Venedik ile olan savaşlar sırasında Fatih Sultan Mehmet Venedikli tüccârları hapsettirip mallarına el koymuş ve Floransa ile Dubrovnik'i ticârî olarak teşvik ederek batı ticâretini sürdürmüştür.[90] Fatih döneminde verdikleri yıllık haraç miktarı 12.500 altın dukaya çıkmış, bununla beraber Venedik'in ödemek zorunda olduğu %4 ya da %5 olan gümrük vergisine karşılık Dubrovnik %2 gümrük vergisi ödemiştir. Osmanlı ekonomisine bağımlı olan Dubrovnik, Osmanlı himâyesinde ticâret ve deniz taşımacılığında gelişme göstermiştir.[91]

1442'den itibâren Osmanlı'ya vergi ödeyerek kendisini başka düşmanların saldırısından koruyan Dubrovnik, Osmanlı'ya bağlanmadan fakat onun himâyesinde Osmanlı tüccârları için güvenli bir liman olmuştur.[92]

Dubrovnik'te 300 soylu erkek tarafından oluşturulan Büyük Konsey yasama görevini yerine getirmiş, her ay bu soylular arasından seçilen bir kişi Dubrovnik'e başkanlık yapmıştır.[93] Yazılan hükümlerde de görüleceği gibi kayıtların hemen hemen tümü bu sebeple "Dubrovnik Beyleri'ne" hitâben yazılmıştır.

Mühimme defterlerinde kayıtlı Dubrovnik'e hitâben yazılan hükümlerin pek çoğunun konusu Avrupa'dan edindikleri bilgileri iletmeleri üzerinedir. Buradan da anlaşılacağı gibi Osmanlı Devleti Dubrovnik'i bir haber kaynağı olarak görmüştür. Dubrovnik'ten sık sık düşman donanmasının durumu, Venedik, İspanya, Fransa, Avusturya, Papalık ittifakları ya da ayrılıkları hakkında bilgi vermesi istenmiştir.

1699 yılında Karlofça antlaşması ile Avusturya Dalmaçya'yı ele geçirince Dubrovnik-Osmanlı ilişkileri zayıflamış, Dubrovnik Avusturya'ya yakınlaşmıştır.[94]

Dubrovnik'e Ait Nâme-i Hümâyûnların Muhtevaları

Dubrovnik'e gönderilen nâme-i hümâyûnlar arasında 1545-1618 yıllarına ait 83 hüküm bulunmuştur. 1 hüküm mükerrer olduğu için teze dâhil edilmemiştir.[95]

Dubrovnik'e yazılan hükümlerin 81 tanesi "Dubrovnik beğlerine", 1 tanesi ise "Dubrovnik Kinezi'ne" hitâben yazılmıştır. Kayıtların tamamında *"hüküm"* ifadesi geçmektedir. Diğer devletler ile yapılan yazışmaların aksine *"nâme", "nâme-i şerîf"* ya

[90] Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul Ocak 2015, s.141.
[91] Halil İnalcık, *a.g.e*, s.142.
[92] M. P. Pedani, *Doğunun Kapısı Venedik*, s.245.
[93] Metin Ziya Köse, "16.Yüzyılda Osmanlı-Dubrovnik Münasebetleri", *T.C Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1997, s.4-5.
[94] Şerafettin Turan, "Dubrovnik", *DİA*, C.9, s.542-544.
[95] A.DVNS.MHM.d.14-2, s.1119, h.1644.

da *"nâme-i hümâyûn"* ifadesi hiç kullanılmamıştır. Bununla beraber hükümlerin başında yazılan belgenin kime teslim edildiği bilgisi yer almıştır. Ancak diğer ülke yazışmalarının başında belirtilen ilgili yazışmanın muhâfaza türü Dubrovnik'le yapılan yazışmalarda yer almamıştır.

Kayıtlarda en çok karşılaşılan konu Dubrovnik'in diğer devletler hakkında haber göndermeye devam etmesinin istenmesidir. Dubrovnik'in bir ticâret devleti olduğu düşünüldüğünde haber kaynaklarının sınırlarının dışına ulaşması normaldir. Bu sebeple Osmanlı sık sık "*ubûdiyyet ve ihlâsları müsted'âsınca a'dâ taraflarından*" haber iletmesini istemiştir. Hükümlerde yer alan bir başka konu ise esirler konusudur. Karşılıklı esir değişimleri, Dubrovnik'e kaçan esirlerin iâde edilmesi ya da başka bir ülkede yer alan Müslüman esirlerin serbest bırakılması için aracılık edilmesine yönelik hükümlere rastlanmıştır. Ayrıca İspanya, Fransa, Venedik'e ticâret için ya da nâme-i hümâyûn götürmek gibi herhangi bir görevle gönderilen kişilerin güven içinde yerlerine ulaştırılması konusunda da Dubrovnik beylerine hüküm yazılmıştır. Bunlar dışında, ödemeleri gereken vergilerinin ödenmesi, kale tâmiri ya da inşâsı için alet-edevât tedâriki, borçlarını ödemeden Dubrovnik'e kaçan ya da vefât eden kişilerin alacaklılarına borçların tahsil edilerek gönderilmesi gibi hükümler de mühimme defterlerinde yer almıştır. Bir ticâret devleti olan Dubrovnik ile ilgili mühimme defterlerinde kayıtlı yazışmalarda ticârî ilişkiler ile ilgili hükümlerin yok denecek kadar azlığı dikkat çekicidir. Sadece iki kayıtta ticâret sebebi ile Venedik'e gönderilen ipekten vergi alınmaması istenmiştir.[96]

Haber İletilmesi

Dubrovnik, Osmanlı için bir ileri karakol olarak Avrupa'da olup bitenleri öğrenmek amacıyla haber alma kaynağı olmuştur.[97] Yukarıda da belirtildiği gibi Osmanlı sık sık Dubrovnik beylerinden "*ubûdiyyet ve ihlâsları müsted'âsınca a'dâ taraflarından*" haber iletmesini istemiştir. Bu bilgiler genelde düşman donanmasının durumu, Venedik, İspanya, Fransa, Avusturya, Papalık ittifakları ya da ayrılıkları hakkında istenmiş, bununla beraber içeriklerinden bahsetmeden sadece gönderdikleri bilgilerin ulaştığı ve yeni bilgiler göndermeye devam etmeleri hakkında yazılmış birkaç cümlelik hükümler de olmuştur. 1545-1576 yılları arasında yoğun şekilde yapılan bu yazışmalar, 1576 yılından sonra yapılmamış ve yazışmaların konusu değişmiştir.

[96] A.DVNS.MHM.ZYL.d.4, s.67, h.126, A.DVNS.MHM.d.67, s.23, h.41
[97] Şerafettin Turan, "Dubrovnik", *DİA*, C.9, s.542-544

Aşağıdaki tabloda bu konuda hangi mühimme defterlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	TSMK K-888	19 Nisan 1552	I. Süleyman	180b	3
2	TSMK K-888	1 Mayıs 1552	I. Süleyman	199b	1
3	TSMK K-888	6 Ağustos 1552	I. Süleyman	347b	3
4	TSMK K-888	20 Ağustos 1552	I. Süleyman	381a	1
5	TSMK K-888	26 Ağustos 1552	I. Süleyman	396b	1
6	TSMK K-888	5 Eylül 1552	I. Süleyman	425b	1
7	TSMK K-888	9 Eylül 1552	I. Süleyman	433a	2
8	TSMK K-888	16 Eylül 1552	I. Süleyman	443b	2
9	TSMK K-888	18 Aralık 1552	I. Süleyman	517a	1
10	7	7 Aralık 1567	II. Selim	188	503
11	7	13 Ocak 1568	II. Selim	254	704
12	7	11 Nisan 1568	II. Selim	436	1261
13	7	8 Ekim 1568	II. Selim	1012	2767
14	9	16 Mart 1570	II. Selim	62	165
15	932-1	4 Mayıs 1570	II. Selim	46	104
16	14-1	10 Haziran 1570	II. Selim	76	97
17	14-1	18 Temmuz 1570	II. Selim	215	307
18	14-2	5 Kasım 1570	II. Selim	596	854
19	14-1	27 Kasım 1570	II. Selim	540	758
20	14-2	4 Mart 1571	II. Selim	1132	1667
21	12	16 Mart 1571	II. Selim	94	205
22	12	11 Nisan 1571	II. Selim	123	266
23	12	12 Mayıs 1571	II. Selim	257	529
24	10	29 Ocak 1572	II. Selim	248	383
25	12	21 Ağustos 1571	II. Selim	442	856
26	19	2 Haziran 1572	II. Selim	58	128
27	19	16 Haziran 1572	II. Selim	118	254
28	19	11 Ağustos 1572	II. Selim	286	577
29	19	19 Ağustos 1572	II. Selim	323	656
30	21	25 Mart 1573	II. Selim	190	459
31	3 Nolu Zeyil	9 Haziran 1576	III. Murat	306	781

Esirler

Dubrovnik Beyleri'ne hitâben yazılan hükümlerdeki bir başka konu da esirlerle ilgilidir. Karşılıklı esir değişimleri[98], Dubrovnik'e kaçan esirlerin iâdesi[99] ya da başka bir ülkedeki Müslüman esirlerin serbest bırakılması için aracılık edilmesine yönelik

[98] A.DVNS.MHM.d.26, s.207, h.579; A.DVNS.MHM.ZYL.d.4, s.113, h.61; A.DVNS.MHM.d.69, s.140, h.280; d.69, s.146, h.292; d.69, s.186, h.373.
[99] d.71, s.90, h.185; d.77, s.33, h.169; d.3, s.283, h.827.

hükümlere rastlanmıştır.[100] Ayrıca üskokların aldıkları esirleri Dubrovnik tarafında satmalarının önüne geçip bunu yapanların cezalandırılması[101], Venedik'e yardım edilerek Dubrovnik Kalesi önünde esir alınan Müslümanların serbest bırakılması[102] gibi konularda da hükümler gönderilmiştir.

Aşağıdaki tabloda esirler başlığı için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	3	4 Mart 1560	I. Süleyman	283	827
2	14-2	4 Ocak 1571	II. Selim	859	1254
3	26	10 Eylül 1574	II. Selim	207	579
4	27	21 Şubat 1576	III. Murat	280	666
5	2 Nolu Zeyil	15 Aralık 1574-13 Ocak 1575	II. Selim - III. Murat	33	79
6	2 Nolu Zeyil	12 Şubat-13 Mart 1575	III. Murat	118	340
7	42	25 Temmuz 1581	III. Murat	69	304
8	4 Nolu Zeyil	25 Eylül 1590	III. Murat	61	113
9	69	16 Mart 1592	III. Murat	140	280
10	69	16 Mart 1592	III. Murat	146	292
11	69	16 Mart 1592	III. Murat	186	373
12	71	1 Aralık 1593	III. Murat	90	185
13	77	10 Temmuz 1605	I. Ahmet	33	169
14	77	28 Ekim 1605	I. Ahmet	26	176

Yol İzinleri

Hükümlerde bahsi geçen bir diğer konu ise farklı ülkelerden Osmanlı'ya çeşitli sebeplerle gelen ya da Osmanlı'dan gerek diğer ülkelere nâme-i hümâyûn iletmek gerek *"ba'zı önemli hususların halli için"* gönderilen kişilerin Dubrovnik'ten güven içinde geçerek yerlerine ulaştırılmaları, yol güvenliklerinin ve yoldaki ihtiyaçlarının sağlanması ve Dubrovnik'te oyalanmamaları hakkındadır.

Bu konu için aşağıdaki tabloda gösterilen mühimme defterlerine mürâcaat edilebilir.

Sıra	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	TSMA. E12321	7 Ocak 1545	I. Süleyman	63a	132

[100] A.DVNS.MHM.ZYL.d.2, s.33, h.79.
[101] A.DVNS.MHM.d.77, s.36, h.176.
[102] d.14-2, s.859, h.1254.

2	23	18 Şubat 1574	II. Selim	298	649-650
3	2 Nolu Zeyil	15 Aralık 1574-13 Ocak 1575	II. Selim-III. Murat	46	164
4	36	17 Ocak 1579	III. Murat	35	108
5	40	Ağustos 1579	III. Murat	97	219
6	39	19 Ocak 1580	III. Murat	105	258
7	42	25 Temmuz 1581	III. Murat	73	317-318
8	48	17 Ocak 1583	III. Murat	245	687
9	48	8 Mayıs 1583	III. Murat	374	1085
10	58	17 Mayıs 1585	III. Murat	109	297
11	60	23 Aralık 1585	III. Murat	167	368
12	60	23 Aralık 1585	III. Murat	167	369
13	78	13 Mayıs 1609	I. Ahmet	536	1276

Muhtelif Konular

Dubrovnik'e gönderilen hükümler arasında yukarıdakilerden farklı konulara da yer verilmiştir. Ödemeleri gerekli vergilerinin ödenmesi[103], kale tâmiri ya da inşâsı için âlet-edevât tedâriği ile yardımcı olacak mimar, kalfa gibi kişilerin gönderilmesi, ayrıca daha önce Belgrat'ta görev yapan bir hekimin Belgrat'a geri gönderilmesi[104], borçlarını ödemeden Dubrovnik'e kaçan ya da vefât eden kişilerin alacaklılarına borçların tahsil edilerek gönderilmesi,[105] ticâreti yapılmak üzere Venedik'e gönderilen ipekten vergi alınmaması[106] gibi hükümler mühimme defterlerinde yer almıştır.

Aşağıdaki tabloda "muhtelif konular" başlığı altındaki konular için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Defter	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm	Konu
3	22 Mayıs 1560	I. Süleyman	391	1166	Gözleri çıkarılan kişinin dâvâsı için vekil gönderilmesi
3	02 Ağustos 1560	I. Süleyman	466	1392	Gözleri çıkarılan kişinin dâvâsı için vekil gönderilmesi
6	12 Mayıs 1565	I. Süleyman	526	1146	Âlet-edevât tedâriki
7	7 Nisan 1568	II. Selim	424	1218	Mimar ve kalfa tedâriki
14-1	19 Ağustos 1570	II. Selim	303	430	Ticâret
14-2	27 Ocak 1571	II. Selim	788-789	1141	Âlet-edevât teâdriki
10	14 Ocak 1572	II. Selim	116	185	Tuz gönderilmesi
2 Nolu Zeyil	12-16 Mayıs 1575	III. Murat	309	829	Zift gönderilmesi
28	26 Ağustos 1576	III. Murat	128	305	Ailesi ile taşınan Pirpo(?)'ya taşı-

[103] d.36, s.12, h.26; d.36, s.28, h.85.
[104] d.6, s.526, h.1146; d.7, s.424, h.1218; d.14-2, s.788, h.1141; d.74/1, s.27, h.48.
[105] d.34, s.52, h.109; d.34, s.129, h.279; d.36, s.291, h.771; d.49, s.54, h.191; d.62, s.20, h.55; d.82, s.67, h.274.
[106] A.DVNS.MHM.ZYL.d.4, s.67, h.126; A.DVNS.MHM.d.67, s.23, h.41.

					nırken zarar verilmemesi
34	29 Mart 1578	III. Murat	52	109	Borç tahsili
34	20 Nisan 1578	III. Murat	129	279	Borç tahsili
36	5 Ocak 1579	III. Murat	12	26	Vergi
36	17 Ocak 1579	III. Murat	28	85	Vergi
36	1 Haziran 1579	III. Murat	291	771	Borç tahsili
40	21 Ekim 1579	III. Murat	234	530	Eşya ve hazinenin Mustafa Çavuş'a teslimi
49	5 Mayıs 1583	III. Murat	54	191	Borç tahsili
62	27 Şubat 1587	III. Murat	20	55	Borç tahsili
4 Nolu Zeyil	18 Ekim 1590	III. Murat	67	126	Ticâret
67	26 Ekim 1590	III. Murat	20	41	Ticâret
6 Nolu Zeyil	2 Mayıs 1592	III. Murat	12	23	Ramazân isimli kişinin yakalanıp iâde edilmesi
77	10 Temmuz 1605	I. Ahmet	33	167	İşinin ehli olan hekimin Belgrad'a geri gönderilmesi
80	20 Ekim 1613	I. Ahmet	270	670	Yeniçeri istihdâmı
82	6 Mayıs 1618	II. Osman	67	274	Borç tahsili
74-1	-	-	27	48	Zift gönderilmesi

2.1.5. İngiltere

Osmanlı-İngiliz münâsebetlerine dâir mühimme defterlerindeki ilk nâme-i hümâyûn 7 Mart 1579 tarihlidir. Diğer nâme-i hümâyûnlardan da anlaşılabileceği üzere İngiltere ile olan ilişkilerin geç bir devirde başladığını söylemek yanlış olmaz. III. Murat ve I. Elizabeth döneminde başlayan münâsebetlerin içeriğinin daha ziyâde ticârî faaliyetler olduğunu söylemek mümkündür.

1522'de Rodos'un, 1571'de Kıbrıs'ın fethi ve Osmanlı-Venedik savaşları (1571-1573) gibi sebeplerle Venedik'in Akdeniz ticâreti zayıflamış, ancak ara sıra Venedik gemileri doğunun mallarını İngiliz limanlarına getirir olmuştu. Bu duruma karşılık Venedik'in yerini Fransızlar almıştı. Ahidnâmeleri olmayan Hristiyan devletler Fransız himâyesi altında ticâret yapabiliyorlardı. İngiltere de bu devletlerden birisiydi fakat Kraliçe Elizabeth tahta çıktıktan sonra durum değişmeye başlamıştı. [107]

Osmanlı-İngiliz kapitülasyonlarının temelinin atılmasında William Harborne isimli tâcir önemli bir rol oynamıştı. İngiltere'den yola çıkıp Lehistan üzerinden İstanbul'a gelen Harborne, Hoca Saadettin Efendi'nin desteği ile III. Murat tarafından I. Elizabeth'e yazılmış bir mektupla ülkesine dönmeyi başarmıştı. Bu mektupla başlayan

[107] Akdes Nimet Kurat, *Türk İngiliz Münâsebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi*, TTK, Ankara 1953, s.3-6.

ilişkiler 1580 tarihinde İngiltere'ye ilk kapitülasyonların verilmesiyle devam etmişti.[108] Harborne daha sonra I. Elizabeth'in İstanbul elçisi olarak da görev yapmıştı.[109] 1582 yılında elçi olarak atanan Harborne'un masrafları 1581 yılında İngiliz tüccârların haklarını korumak ve padişahın topraklarında ticâret yapmak için tüccârlar tarafından kurulmuş olan Levant Kumpanyası tarafından karşılanmıştı. Bu sebeple Harborn'un görevinin iki veçhesi olmuştur, ilki kraliyet temsilciliği ikincisi ise ticâri temsilciliktir. Fransa ve Venedik İngiltere'nin bu girişiminden rahatsız olduklarından İstanbul'daki elçileri aracılığı ile Harborne'u tüccâr olarak nitelemiş ve elçiliğinin engellenmesi için çeşitli girişimlerde bulunmuşlarsa da başarılı olamamışlardır.[110]

Kraliçe Elizabeth'in Osmanlı ile ilişkileri sıkı tutmak istemesinin şüphesiz bir diğer sebebi de ticâretin yanı sıra İspanya ile olan mücâdelesi için padişahtan yardım görmek istemesidir.[111] Nâme-i hümâyunlarda da görüleceği üzere padişah net bir cevap vermese de bir donanma hazırlığı içinde olunduğunu yazmıştır.[112]

Kârlı bir ticâret olması sebebi ile İngilizler, Kuzey Afrika topraklarında da ticâret yapmayı istemiş, korsanların faaliyetleri sebebi ile tehlikeli olan bu sular için Tunus ve Cezayir beylerbeylerine gönderilen emirlere rağmen korsanlığın engellenmesi mümkün olamamıştır.[113] İngiltere ve Garp Ocakları arasındaki ilişkiler, yapılan anlaşmalara rağmen hiç bir zaman dostluk havasına bürünememiştir.[114] Cezayir'de ahidnâmeye aykırı olarak ele geçirilen gemi ve esirler hakkında da nâme-i hümâyûnlarda bilgilere rastlamak mümkündür.[115]

İngiltere'ye Gönderilen Nâme-i Hümâyûnların Muhtevaları

İngiltere'ye gönderilen nâme-i hümâyûnlar için 1699 yılına kadar yapılan taramalarda 1579-1604 tarihleri arasında 11 adet nâme bulunmuştur. Bunlardan 1 tanesi eksik bırakıldığı için teze dâhil edilmemiştir.[116] İlk kayıt Osmanlı Arşivi'ndeki 36 numaralı mühimme defterindeki 340. hüküm olup 7 Mart 1579 tarihlidir. Son kayıt ise

[108] Prof.Dr..Zeki Arıkan, *Harold Bowen, Türkiye Hakkında İngiliz Tetkikleri*,TTK, Ankara 2011, s.VIII.
[109] A. N. Kurat, *a.g.e.*, s.48.
[110] Alfred C. Wood, *Levant Kumpanyası Tarihi*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2013, s.31-34.
[111] Harold Bowen, *Türkiye Hakkında İngiliz Tetkikleri*, TTK, Ankara 2011, s.13.
[112] A.DVNS.MHM.d.64,s.71,h.213, A.DVN.MHM.d.934, s.14, h.23.
[113] Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı-İngiliz İktisadi Münasebetleri,* I, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1974, s.33.
[114] M. S. Kütükoğlu, *a.g.e*, s.36.
[115] d.60, s.256, h.599.
[116] d.70, s.101, h.187.

Osmanlı Arşivi'nde Kâmil Kepeci tasnifinde 70 numaralı defterde 4 Kasım 1604 tarihli olup 140. sayfada yer alır.

İngiltere'ye gönderilen nâme-i hümâyûnlar I. Elizabeth ve I. James dönemlerine isâbet etmektedir ve *"İngiltere'ye", "İngiltere Kraliçesi'ne", "İngiltere Vilâyeti'nin Kraliçesi'ne", "İngiltere Ceziresi Kraliçesi'ne", "İngiltere Kraliçesi Elizabet'e"* gibi ifadeler ile başlatılmıştır.

Nâmelerin içine konulduğu muhâfazaların türü sadece 7 Mart 1579 tarihli ilk nâme-i hümâyûnda *"Altun kîse, gümüş kozalak"* olarak belirtilmiş diğer nâme-i hümâyûnlarda bu bilgiye yer verilmemiştir.

Nâme-i hümâyûnlardaki en belirgin konular ticârî içeriklidir. Bununla beraber İspanya karşısında Osmanlı'dan yardım talep eden İngiltere'ye, bir donanma hazırlığı içinde olunduğu bilgisinin yer aldığı nâmeler de gönderilmiştir.[117] Ayrıca Akdeniz ticâreti sırasında Cezâyir'de ahde muhâlif ele geçirilen İngiliz gemilerine karşı Cezayir ve Tunus beylerbeylerine hükümler gönderildiği de belirtilmiştir.

Ticârî Konular

Defterlerde kayıtlı olan İngiltere'ye ait nâme-i hümâyunların yarısından çoğu ticârî konular ile ilgilidir. William Harborne isimli tâcirin III. Murat tarafından I. Elizabeth'e yazılmış bir mektupla ülkesine dönmesi ile başlayan ticâri ilişkiler uzun süre önemini korumuştur. İngiltere'ye de tıpkı Venedikli, Fransız, Leh tüccârlara olduğu gibi ticâret hakkı tanındığı 36 numaralı mühimme defterindeki 340. hükümden anlaşılmaktadır.[118] Sadece İngiliz tüccârları değil Osmanlı tebaasından olan tüccârlar da İngiltere'ye ticâret için gönderilmiş, almak istediklerini ücreti mukâbili almalarında kolaylık gösterilmesi, tüccârların emin ve sâlim ülkelerine dönmeleri için yardım edilmesi konularında da nâmeler gönderilmiştir.[119]

Aşağıdaki tabloda ticâri konular için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra	Defter	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	36	7 Mart 1579	III. Murat	I. Elizabeth	120	340
2	39	4 Mart 1580	III. Murat	I. Elizabeth	232	463
3	43	18 Haziran 1580	III. Murat	I. Elizabeth	96	186
4	43	18 Ağustos 1580	III. Murat	I. Elizabeth	187	340

[117] d.64, s.71, h.213; A.DVN.MHM.d.934, s.14, h.23.
[118] d.36, s.120, h.340.
[119] d.39, s.232, h.463; d.43, s.187, h.340.

5	43	4 Eylül 1580	III. Murat	I. Elizabeth	221	402
6	71	28 Kasım 1593	III. Murat	I. Elizabeth	68-69	141

İspanya Konusu

İngilizlerin Osmanlı'ya yaklaşma arzusunun ticârî sebepleri yanında siyâsî sebepleri de olduğu muhakkaktır. İspanya Kralı II. Felipe ile İngiliz Kraliçesi I. Elizabeth arasındaki gerginlik Elizabeth'i birtakım tedbirler almaya itmiştir. Hem kara hem de deniz gücünü arttırmaya çalışırken dışarıdan da müttefikler bulma gayesini gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu sebeple Hollanda, Osmanlı ve Fransa ile yakınlaşmıştır [120] Osmanlıdan İspanya'ya karşı ittifak için yardım isteği olduğu, İngiltere'nin Fransa ile İspanya arasındaki bir barıştan rahatsız olacağı [121] ayrıca Osmanlı Devleti'ne olan yakınlıklarını göstermek için İspanya'da esir tutulan Müslümanları *"akçe ile"* serbest bıraktırıp memleketlerine dönmelerini sağladıkları[122] yazılan nâme-i hümâyûnlardaki atıflardan anlaşılmaktadır. İspanya'ya karşı ittifak talepleri için İngiltere'ye net bir cevap verilmemiş olsa da bahar ayında bir donanmanın hazır olacağı söylenmiş olup, ayrıca İngiltere'den o cânipten edindikleri havâdisleri iletmeleri istenmiştir.

Aşağıdaki tabloda bu konuda hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	64	10 Ağustos. 1588	III. Murat	I. Elizabeth	71	213
2	71	28 Kasım.1593	III. Murat	I. Elizabeth	68-69	141
3	A.DVN.MHM.d.934	Şubat. 1596	III. Mehmet	I. Elizabeth	14	23

Muhtelif Konular

Yukarıda bahsi geçen ticârî konular ve İspanya'ya karşı ittifak meselesi dışında istisnâdan sayılacak bazı konulara da değinilmiştir. Örneğin Akdeniz ticâreti sırasında Cezâyir'de ahde aykırı şekilde ele geçirilen ticâret gemileri sebebi ile yapılan yazışmada Cezâyir, Trablusşam ve Tunus beylerbeylerine hükümler gönderildiği, esirlerin serbest bırakılıp mallarının iâde edileceği ve sorumluların cezalandırılacağı bildirilmiştir. [123] Başka bir nâme-i hümâyûnda ise İspanya meselesinden sonra ilâveten elçilik hizmetini

[120] A. N. Kurat, *a.g.e*, s.118-119.
[121] A.DVN.MHM.d.934, s.14, h.23.
[122] A.DVNS.MHM.d.71, s.68, h.141.
[123] d.60, s.256, h.599.

bitirip memleketine dönen elçilerinin yerine nâmeleri ile beraber yeni bir elçi göndermeleri istenmiştir.[124] 4 Kasım 1604 tarihli nâme-i hümâyûnda ise I. Ahmet'in cülûs tebriği için beş kişilik bir elçilik heyeti gönderildiği anlaşılıyor. Bu heyetin yerlerine sâlimen ulaştırılmasının yanı sıra İngiltere tâifesinden bazı kişilerin tüccâr adı altında Trablusşam tarafında ahde aykırı işleri sebebi ile bazı sorunlar olduğu, bunların sorumlularının bulunması ve haklarından gelinmesi istenmiştir. [125]

Aşağıdaki tabloda "muhtelif konular" başlığı altındaki konular için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Defter	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Sayfa	Hüküm	Konu
60	6 Şubat 1586	III. Murat	I. Elizabeth	256	599	Cezayir'de alınan İngiliz gemileri ve esirleri
64	10 Ağustos 1588	III. Murat	I. Elizabeth	71	213	Elçi gönderilmesi
KK 70	4 Kasım 1604	I. Ahmet	I. James	140	-	Elçi ve heyetin yerlerine gönderilmesi
KK 70	4 Kasım 1604	I. Ahmet	I. James	140	-	Tüccâr nâmıyla bazı kişi-lerin sorun çıkarması

2.1.6. Fransa

Osmanlı-Fransa münâsebetleri, Cem Sultan'ın Fransa'ya sığınma hâdisesi ve 1498-1502 Osmanlı-Venedik savaşı sırasında Fransa'nın Venedik yanında yer alması dışında genelde dostluk içinde sürmüştür. Bu dostluk 17. yüzyılda (1681) İngiltere'ye tanınan ticârî imtiyâzlar sonrası Fransa'nın ekonomik çıkarlarının zarar görmesine kadar devam etmiştir. Osmanlı Devleti III. Selim dönemine kadar Fransa'ya belli görevler ile geçici elçiler yollamışken, 1535'ten itibaren Fransa İstanbul'da dâimî elçiler bulundurmuştur. I. Fransuva adına Osmanlı'ya gelen ilk dâimî elçi ile Fransa'ya ticârî imtiyazlar sağlayan bir anlaşma imzalanmıştır.[126] Bu anlaşmayla beraber Fransa ile Osmanlı arasında uzun yıllar sürecek ticârî faaliyetlerin yanı sıra bir siyâsî ittifak da meydana gelmiştir. Fakat ilk gerçek Osmanlı-Fransa kapitülasyon anlaşması 18 Ekim 1569'da imzalanmış, o zamana kadar sadece Venedik'e verilen tîcâri ayrıcalıklar Fransa'ya da verilmiştir.[127] Bu iş birlikleri Fransa'nın 1571 yılında İnebahtı'da Osmanlı'yı yenilgiye uğratan Haçlı donanmasına katılımının önüne geçmiştir. [128]

[124] d.64, s.71, h.213.
[125] KK d.70, s.140.
[126] İsmail Soysal, "Fransa", *DİA*, C.13, s.181.
[127] Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600),* s.143.
[128] İ. Soysal, *a.g.mad.,* s.181.

Halil İnalcık'ın da belirttiği gibi "*Habsburglara karşı Fransa ile olan işbirliği Kanuni Sultan Süleyman'ın Batı politikasının temel taşı olmuştu.*[129]" Zîra Şarlken'in güçlenmesi Osmanlı içinde şüphesiz istenmeyen bir durumdu. Çünkü akrabalık bağları ile Avrupa'nın büyük kısmında hâkimiyet kurmuşlardı ve direnen tek güç Fransa idi.[130] Bu sebeple gerek kapitülasyonlar ile ticârî gerek ileride nâme-i hümâyûnlarda görüleceği üzere siyâsî ve askerî yardımlarla Kanuni döneminden sonra da Fransa desteklenmeye devam edilmiştir.

Bir süre sonra Fransa'nın İspanya tesirine girmeye başlaması, bazı devlet adamlarının İspanya'ya karşı İngiliz desteğini teşvik etmeleri ile III. Murat döneminde İngiltere'ye de belli kapitülasyonlar verilmeye başlanmıştır. Bu süreçte Avrupa devletleri arasında kapitülasyonlar bir mücadeleye dönüşmüş, 1610 yılına gelindiğinde kapitülasyonlar için "en imtiyazlı devlet" İngiltere olmuştur. [131]

Bu sayede İngilizler, Doğu Akdeniz ticâretini ellerinde tutan Fransa ve Venedik'e karşı rekabete girmiştir. 1630'a gelindiğinde İngiltere'nin öne çıkmasıyla Fransa ticâreti yarı yarıya azalmıştır.[132] Fransa ve Venedik, İngilizlere verilen ayrıcalıklardan ve oluşan rekabetten rahatsızdılar. Girit savaşı sırasında Fransa Osmanlı'ya karşı Venedik'i desteklemiş, Girit'in Osmanlı'ya geçmemesi için olabildiğince yardım yapmıştır.[133]

Fransa 17. yüzyılda ikili bir siyâset takip ederek kapitülasyonların yenilenmesini isterken bir yandan da Girit için Venedik'e yardımdan kaçınmamıştır. [134] Fransa'nın Osmanlı'ya karşı izlediği bu çift taraflı siyâset ve Hristiyan birliği kurma çabası Osmanlı nezdindeki îtibarını zayıflatmıştır.[135]

Fransa'ya Gönderilen Nâme-i Hümâyûnların Muhtevaları

Fransa'ya yazılan nâme-i hümâyûnlar için 1699 yılına kadar yapılan taramalarda 1545-1605 tarihleri arasında 35 adet nâme-i hümâyûn bulunmuştur. Bunlardan bir tanesi eksik bırakıldığı için teze dâhil edilmemiştir[136]. Bir tanesi de doğrudan Fransa

[129] Halil İnalcık, *a.g.e*, s.143.
[130] Erhan Afyoncu, Ahmet Önal, Uğur Demir, *Fransa'ya Osmanlı Tokadı*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul Aralık 2011, s.18.
[131] Halil İnalcık, "Osmanlı'nın Avrupa ile Barışıklığı: Kapitülasyonlar ve Ticaret", *Doğu-Batı*, S.24, s.68-69.
[132] H. İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, s.144
[133] Ayşe Pul, "Osmanlı Fransız Diplomasisinin İki Mühim Evresi: Girit ve Mısır Seferleri", *OTAM*, S.22/Güz 2007, Ankara 2009, s.162.
[134] A. Pul, *a.g.e*, s.166.
[135] Gülnur Koç Çelik, "28/3 numaralı Fransa Atik Ahkam Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi", *T.C Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, 2016, s.24.
[136] d.43, s.112, h.208.

Padişahı'na değil III. Henry'nin annesi Katerina'ya hitâben yazılmıştır[137]. İlk kayıt Topkapı Sarayı Arşivi'nde E.12321 numaralı mühimme defterindeki 226. hüküm, son kayıt ise 77 numaralı mühimme defterindeki 96. hükümdür.

Fransa'ya gönderilen nâme-i hümâyûnlar I. Fransuva, II. Henry, II. Fransuva, IX. Charles, III. ve IV. Henry dönemlerine isâbet etmektedir. Nâme-i hümâyunlarda Fransa hükümdarlarının isimleri açıkça yazılmak yerine sadece *"Frânçe Padişahı'na"* denilmiştir. Ayrıca kayıtlarda *"nâme-i şerîf"*, *"nâme-i hümâyûn"*, *"nâme"* ve *"hüküm"* ifadeleri kullanılmıştır.

Nâmelerin içine konulduğu muhâfazaların türünün nâme-i hümâyûnların başına yazıldığı görülebilir, bununla beraber hiç yazılmadığı da vâkidir. "*Serâser kîse ve altun kozalak"* Fransa için en çok kullanılan muhâfazadır.

Nâme-i hümâyûnların içeriklerine bakıldığında en çok işlenen konular arasında Fransız tüccârların gemilerinin Akdeniz'de ele geçirilip gemilerine ve mallarına el koyulması ve içindekilerin esir alınması sebebi ile yapılan şikâyetler yer alır. Bu esirlerin serbest bırakılması ve mallarının iâdesi önemli bir konu olmuştur. Bununla beraber Osmanlı tebaasına ait kişilerin Fransız korsanlar tarafından kaçırılması sonucu bu kişilerin serbest bırakılması talepleri de nâme-i hümâyûnlarda öne çıkar. Ayrıca elçilerin gelip gitmelerine verilen izinler, Fransa'nın Papalık, İspanya, Almanya taraflarından Osmanlı'yı bilgilendirmesi, İspanya'ya karşı Fransa'nın yardım talepleri, Lehistan Krallığı için kral seçimi gibi konular yer almıştır. Bazı nâme-i hümâyûnlarda birden çok konu işlendiği için aynı nâme-i hümâyûn farklı maddelerin altında görülebilir.

Esirler

Fransa ve Osmanlı arasında uzun yıllar dostâne ilişkiler devam etmesine rağmen denizlerdeki korsanlık faaliyetleriyle iki taraftan ele geçirilen gemiler, alınan eşyalar ve esirler sebebi ile mektuplaşmaların olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Akdeniz ticâretini elinde bulunduran Osmanlı'nın "Garp Ocakları"nın korsanları tarafından Fransız gemilerine verilen zararlar nâme-i hümâyûnlarda yer alır. Osmanlı bu zararların önüne geçmek için bölge hâkimlerine hükümler gönderdiğini, ahde muhâlif davrananlara cezalar vereceğini, kendi halinde ticâret üzere olan gemilere bir müdâhale olmayacağını

[137] d.26, s.270, h.775.

bildirmiştir. Fakat buna rağmen son nâme-i hümâyûna kadar bu konu önemini korumuş ve nâme-i hümâyûnlarda şikâyet sebebi olmuştur.

Fransa tarafından da Osmanlı gemilerine müdâhaleler yapıldığı yine nâme-i hümâyûnlardan anlaşılıyor. A.DVNS.MHM.d.42, s.39, h.233 künyeli defterdeki nâmede Hema isimli bir kadının iki kızının Mekke-i Mükerreme'ye giden gemilerin sulha aykırı olarak önlerinin kesilmesi ile esir alındığı, daha önce kızlara bedel üç esir verildiği halde kızların serbest bırakılmadığı belirtilmektedir. Bununla beraber A.DVNS.MHM.d.60, s.272, h.627 defterdeki bir diğer nâme-i hümâyûnda Osmanlı tebaasından kişilerle İskenderiye Limanı'ndan İstanbul'a gelmek için yola çıkan geminin Fransa Kralı'nın kardeşinin oğlu tarafından korsanlıkla ele geçirilmesi üzerine ahidnâmeye aykırı alınan bu esirlerin serbest bırakılması, mallarının iâdesi, bu işi yapanların cezalandırılması talebi yer almıştır. Bu konu 5 Eylül 1586 tarihli A.DVNS.MHM.d.61, s.92-93, h.223 ve 22 Ocak 1587 tarihli A.DVNS.MHM.d.61, s.129-130, h.312 numaralı kayıtlarda yeniden gündeme gelmiştir.

İlâveten Kanuni Sultan Süleyman dönemine ait 6 Kasım 1560 tarihli A.DVNS.MHM.d.3, s.553, h.1622 numaralı defter kaydında Fransa'nın Cerbe Kalesi'nden alınan esirlerin iâdesini istemesine cevâben bu kişilerin savaş sebebi ile esir alındığı ve serbest bırakılmasının âdet olmadığı yazılmıştır.

Yukarıdaki örnekleri de içeren tabloda esirler konusunda hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Hüküm	Sayfa	Konular
6	8 Temmuz 1565	I. Süleyman	IX. Charles	1359	617	Gemilerden alınanların iâdesi
5	15 Ağustos 1565	I. Süleyman	IX. Charles	93	39	Gemilerden alınanların iâdesi
43	10 Temmuz 1580	III. Murat	III. Henry	214	117-119	Gemilerden alınanların iâdesi
43	4-13 Temmuz 1580	III. Murat	III. Henry	250	139-140	Gemilerden alınanların iâdesi
60	30 Mayıs-6 Haziran 1586	III. Murat	III. Henry	627	272	Gemilerden alınanların iâdesi
61	5 Eylül 1586	III. Murat	III. Henry	223	92-93	Gemilerden alınanların iâdesi
61	22 Ocak 1587	III. Murat	III. Henry	312	129-130	Gemilerden alınanların iâdesi
77	21-30 Mart 1605	I. Ahmet	IV. Henry	96	16-17	Gemilerden alınanların iâdesi
3	6 Kasım 1560	I. Süleyman	II. Fransuva	1622	553	Esirler
19	28 Haziran	II. Selim	IX. Charles	330	156	Esirler

	1572					
43	1 Ağustos 1580	III. Murat	III. Henry	289	160	Esirler
42	4 Temmuz 1581	III. Murat	III. Henry	233	39	Esirler

Elçiler

Fransa'ya yazılan nâme-i hümâyunlar içinde sıklıkla değinilen bir diğer konu da elçilerdir. Daha önce de belirtildiği üzere Osmanlı Devleti III. Selim dönemine kadar Fransa'ya sadece belli görevler ile geçici elçiler yollamışken, Fransa İstanbul'da 1535'den itibâren dâimî elçi bulundurmuştur.[138] Bu sebeple elçilerin ülkelerine dönmeleri konusunda icâzet verilmesi, yeni elçi gönderme talepleri gibi konular nâme-i hümâyûnlarda yer almıştır.

Ayrıca bazı durumlarda diğer Avrupa ülkelerinin Osmanlı'ya elçi gönderme isteklerini Fransa aracılığı ile bildirdikleri, nâme-i hümâyûnlardan anlaşılmaktadır. Bu sebeple 19 Haziran 1552 tarihli TSMK 888, vr.277-a defterde yer alan nâmede Beç Kralı Ferenduş'un elçi gönderme isteğini Venedik aracılığı ile bildirdiği, Fransa'dan da bu konuda yardım isterse dikkate alınmaması istenmiştir. 10 Temmuz 1580 tarihli A.DVNS.MHM.d.43, s.117-119, h.214 ve 14 Temmuz 1580 tarihli A.DVNS.MHM. d.43, s.139-140, h.250'de yer alan nâmelerde ise İngiltere Kraliçesi'nin bir elçi gönderme talebi olursa bunu yine Fransa'nın *"şefa'ati"* ile göndermesi istenmiştir. *"İngiltere Kraliçesi yüce Âsitânemiz ile dostluk maksûd idinüp lâkin sizün vâsıtanızla olmak murâd olunmuş, ol ecilden mezbûre kraliçe yüce Âsitânemize dostluk [içün] elçi göndermek olursa sizün şefa'atinüz ile gönderüp her ne husûs recâ vü iltimâs ederse redd olunmayup hayyiz-i kabûlde vâkı' olması mukarrer mülâhaza olur. Bu bâbda müşârun-ileyha dahi bu minvâl üzre dahi nâme-i hümâyûnumuz gönderilmişdir."* denilmiştir.

Bu gibi kayıtlar Fransa'nın Osmanlı gözünde diğer Avrupa devletlerine nazaran imtiyâzlı bir konumda olduğunu anlamak için önemlidir.

Bu konunun işlendiği nâmelerin kayıtlı olduğu mühimme defterleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Hüküm	Sayfa
TSMK 888	19 Haziran 1552	I. Süleyman	II. Henry	1	276b
3	6 Eylül 1559	I. Süleyman	II. Fransuva	294	115
3	14 Mayıs 1560	I. Süleyman	II. Fransuva	1121	378

[138] İsmail Soysal, *a.g.mad.,* s.181-182.

21	25 Mart 1573	II. Selim	IX. Charles	466	196
33	15 Aralık 1577	III. Murat	III. Henry	381	189
43	10 Temmuz 1580	III. Murat	III. Henry	214	117-119
43	4-13 Temmuz 1580	III. Murat	III. Henry	250	139-140
4 Nolu Zeyil	18 Nisan 1589	III. Murat	III. Henry	272	140
71	25 Nisan 1593	III. Murat	IV. Henry	341	172
77	21-30 Mart 1605	I.Ahmet	IV. Henry	96	16-17

İspanya'ya Karşı Osmanlı Desteği

Avrupa'ya hâkim olmak maksadı ile Habsburg ve Fransa arasındaki mücâdelede Şarlken Kuzey İtalya'da Fransuva'yı esir edince I. Fransuva Kanuni Sultan Süleyman'dan yardım istemiştir. Şarlken karşısında Fransa, Osmanlı ile ittifak yaparak bir denge sağlamaya çalışmıştır.[139] Bu ittifakın izlerini nâme-i hümâyûnlarda sürmek mümkündür. Fransa'ya karşı İspanya'dan bir saldırı olması durumunda ya da doğrudan Fransa'nın İspanya'ya saldırması halinde yardım gönderileceği dile getirilerek, *"Câdde-i sadâkat ve ihlâsda sâbit-kadem olanlar birbirine mu'âvenet ve müzâheret itmek âdet-i hasene idüğüne iştibâh yokdur."* [140] denilmiştir.

İspanya'ya karşı Fransa'ya verilen destek hakkında aşağıdaki nâmelere mürâcaat edilebilir.

Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Hüküm	Sayfa
19	28 Ağustos 1572	II. Selim	IX. Charles	713	359-360
43	10 Temmuz 1580	III. Murat	III. Henry	214	117-119
43	4-13 Temmuz 1580	III. Murat	III. Henry	250	139-140
43	1 Ağustos 1580	III. Murat	III. Henry	289	160
42	31 Temmuz 1581	III. Murat	III. Henry	338	79

İstihbârat

Fransa'nın Osmanlı için aynı zamanda bir haber alma kaynağı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Zîra hemen hemen bütün nâmelerin sonunda Fransa'nın kendi taraflarından mevcut durumlarını iletmekten geri kalmaması, etraftan aldıkları haberleri iletmeleri istenmiştir. Bununla beraber Fransa'nın husûsî olarak Papalık, İspanya, Almanya, Avusturya hakkında edindikleri bilgileri gönderdikleri bazı nâme-i hümâyûnlardaki atıflardan anlaşılıyor.

[139] Halil İnalcık, *Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı Devlet, Kanun, Diplomasi,* Timaş Yayınları, İstanbul 2015, s.176.
[140] d.19, s.359-360, h.713.

Bu konunun işlendiği nâmelerin kayıtlı olduğu mühimme defterleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Hüküm	Sayfa
7	30 Eylül 1568	II. Selim	IX. Charles	2756	1006
19	15 Haziran 1572	II. Selim	IX. Charles	247	114-115
19	19 Ağustos 1572	II. Selim	IX. Charles	-	330-331
22	15 Haziran 1573	II. Selim	IX. Charles	108	51-52
42	31 Temmuz 1581	III. Murat	III. Henry	338	79
77	21-30 Mart 1605	I. Ahmet	IV. Henry	96	16-17

Muhtelif Konular

Bahsi geçen yukarıdaki konular hâricinde nâmelerde farklı konulara da değinilmiştir. Fransa'nın "Papa'nın vilâyetlerini" incitmemek için ricacı olduğu ancak bu bahâne ile İspanya'nın korunmaması [141], Fransa'da vefât eden Galata tâcirlerinden Jorji'nin ticâret için yanında bulunan malından hâssa-i hümâyun cânibine olan borcunun ödenmesi,[142] aslen Portekiz Yahudisi olup 1550'de İstanbul'a gelerek henüz Şehzâde Selim tahta çıkmadan önce dostu olan[143] Yasef Nasi'den Kral'ın aldığı ve daha önce iki kez istenmesine rağmen ödenmeyen yüz elli bin altınlık borcun ödenmesi[144], Sakız'dan Kefe tarafına sürülenlerin Galata'da sâkin olmaları için istedikleri icâzetin verildiği [145], Erdel Voyvodası'nın Fransa'dan kız almasının âdetlere uygun olmadığı ,[146] Lehistan Kralı tâyini,[147] Fransa'nın düşmandan firâr eden Müslüman esirlerin Mağrip'e geçmesine izin vermesi ve Beç Kralı ile aradaki soğukluğun giderilmesi için aracılık yapmalarına rağmen kralın sözünde durmadığı, Beç Kralı'nın amacı barış ise her sene vergisini gönderip Estergon Kalesi'ni iâde etmesi halinde sulhun olacağının bildirilmesi[148] gibi konular yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda "muhtelif konular" için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Defter No	Mîlâdî Tarih	Hüküm	Sayfa	Konular

[141] TSMK, K-888, vr. 277a.
[142] d.3, s.276, h.805.
[143] Fernand Braudel, *II. Felipe Döneminde Akdeniz ve Akdeniz Dünyası,* C.2, s.501.
[144] d.6, s.439, h.942.
[145] d.7, s.142, h.365.
[146] d.22, s.51-52, h.108.
[147] d.22, s.117-118, h.243; d.23, s.192, h.405.
[148] d.77, s.16-17, h.96.

TSMA E.12321	9 Şubat 1545	**226**	97 b-98 a	Karlo ile yaptıkları barış hakkında bilgi verilmesi
TSMK 888	19 Haziran 1552	**2**	276 b	Papa'nın vilâyetlerini incitmemek ricalarının kabul edildiği
3	22 Şubat 1560	**805**	276	Fransa'da vefât eden Galata tâciri Jorji'nin yanındaki malından borcunun ödenmesi
6	28 Mart 1565	**942**	439	Şehzâde Selim'in müteferrikası Yasef Nasi'ye olan borcun ödenmesi
7	21 Ekim 1567	**365**	142	Elçi ve pişkeşlerinin ulaştığı
7	21 Ekim 1567	**365**	142	Cezayir beylerbeyine o tarafa müdâhale etmemesi için emir gönderildiği
7	21 Ekim 1567	**365**	142	Sakız'dan Kefe canibine sürülenlerin Galata'da sâkin olmaları için izin verildiği
22	15 Haziran 1573	**108**	51-52	Erdel Voyvodası'nın Fransa tarafından kız almasının adet olmadığı
22	5 Temmuz 1573	**243**	117-118	Lehistan'a Kral Tâyini
23	3 Aralık 1573	**405**	192	Lehistan'a Kral Tâyini
26	16 Ekim 1574	**774**	269	Ahde uyulması
43	10 Temmuz 1580	**214**	117-119	Eflak Voyvodası'nın oğlunun, vilâyetine gönderilmesi.
43	4-13 Temmuz 1580	**250**	139-140	Eflak Voyvodası'nın oğlunun, vilâyetine gönderilmesi.
77	8-17 Temmuz 1595	**96**	16-17	Fransa'nın Beç Kralı için aracılığı

2.1.7. Avusturya

Yavuz Sultan Selim zamanında yapılan seferler ile doğu sınırı emniyet altına alındığından Kanuni Sultan Süleyman'ın seferleri çoğunlukla batıya yönelik olmuştur. Batıda, karşısında akrabalık bağları ile Avrupa'nın büyük kısmını elinde tutan Habsburg İmparatorluğu vardı. [149] Bu imparatorluğun başındaki Şarlken, Orta Avrupa'nın savunmasını kardeşi Ferdinand'a vermişti.[150] Bu sebeple Kanuni, Ferdinand'ın ölümüne kadar Ferdinand ile, sonrasında da ise oğlu olan ve nâmelerde "Maksimilyanoş Kral" olarak hitap ettiği II. Maksimilian ile savaşmıştır.

1526 Mohaç Meydan Savaşı sonunda Macar Krallığı'nın yıkılması ve Macaristan'ın kuzey-kuzeybatı kısımlarının Avusturya elinde kalması Osmanlı-

[149] Erhan Afyoncu, *a.g.e,*. s.177.
[150] Yusuf Yıldız, *Osmanlı Habsburg İlişkileri Kanuni-Şarlken-Busbecq*, TTK, Ankara 2013, s.61.

Avusturya mücadelelerinin başlıca sebebiydi.[151] Sınır komşusu haline gelen Osmanlı ve Avusturya arasındaki en büyük problem Macaristan'a kimin hâkim olacağıydı. Osmanlı'nın meydan savaşlarındaki üstünlüğü sebebi ile ordularının karşısına çıkmaktan çekinen Avusturya, sınırlarını büyüklü küçüklü kaleler inşâ ederek korumaya çalışmıştır. İnşâ edilen bu kaleler Osmanlı'nın Viyana'ya ilerleyişinde ona zaman kaybettirmiştir.[152] 1529 yılında Viyana'yı kuşatan Osmanlı'ya Avusturya uzun süre vergi ödemeye mecbur olmuştur.[153]

1547 yılında İran ile bozulan ilişkilerden dolayı Kanuni Sultan Süleyman, Ferdinand ile bir anlaşma imzaladı. Bu anlaşmaya göre Ferdinand, elindeki Macaristan toprakları için yılda otuz bin dukalık bir haraç ödeyecekti.[154] İleride transkripsiyonu yapılan nâme-i hümâyunlarda da görüleceği üzere sınır ihlâllerine dâir maddelerden sonra en çok dile getirilen konu verginin ödenmesi ve ertelenmemesi üzerinedir.

Üç yıl sonra, Ferdinand Erdel'e saldırmaya kalkınca savaş yeniden başladı ve Osmanlı, Temeşvar Beylerbeyliği'ni kurdu.[155] 1559 yılında Osmanlı Donanması Cerbe adasını fethetmişti. Bu 1562 yılında Avusturya ile yapılacak olan barıştan önceki son askeri faaliyetti. 1562 yılında yapılan barış uzun sürmedi. 1564 yılında Ferdinand ölüp yerine oğlu II. Maksimilian geçince anlaşma yenilense de sınır çatışmalarının devam etmesi ve verginin ödenmemesi sebebi ile Zigetvar Seferi'ne çıkıldı, 34 günlük bir kuşatmadan sonra 7 Eylül 1566'da Zigetvar düştü.[156] Kanuni Sultan Süleyman, Zigetvar'ın düşmesinden bir gün önce vefât etmişti. Ordu seferde olduğundan, herhangi bir kargaşaya meydan vermemek için Vezîriâzam Sokullu Mehmet Paşa, Kanuni'nin vefâtını askerden gizleyerek tahtın tek vârisi olan II. Selim'e haber gönderdi. II. Selim ancak Belgrad'a geldiğinde sultanın vefât haberi duyuruldu.[157]

1571 yılında Habsburgların da dâhil olduğu bir Hristiyan ittifakı ile İnebahtı Deniz Savaşı yapıldı. Bu savaş en kanlı deniz savaşlarından biri olup Osmanlı'nın yenilmezlik efsanesini bitirmişti.[158] Fakat bu mağlûbiyet Osmanlı ile sınırlarda çatışmaları devam eden Avusturya'ya da bir fayda sağlamamıştı.[159]

---

[151] Kemal Beydilli, "Avusturya", *DİA*, C.4, s.174.
[152] Erhan Afyoncu, *a.g.e*, s.185-186.
[153] K. Beydilli, *a.g.mad.*, s.174.
[154] H. İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, s.42.
[155] H. İnalcık, *a.g.e*, s.42.
[156] Y. Yıldız, *a.g.e*, s.95-96.
[157] E. Afyoncu, *a.g.e*, s.190-191,193.
[158] E. Afyoncu, *a.g.e*, s.224-225.
[159] K. Beydilli, "Avusturya", *DİA* , C.4, s.174-177.

1578-1606 tarihleri arasında Osmanlılar doğuda İran, batıda ise Habsburglarla savaşmaya devam etti ve sınır olayları batıda iki imparatorluğu 1593'de yeniden savaşa sürükledi.[160] 1606 yılına kadar Avrupa'da "Uzun Türk Savaşları" denilen savaşlar 11 Kasım 1606'da imzalanan Zitvatorok Antlaşması ile sona erdi.[161] Bu antlaşmaya göre Osmanlılar Macaristan'daki haklarından vazgeçti ve Habsburglar 1547 yılından beri ödedikleri yıllık otuz bin dukalık haracı artık ödemeyeceklerdi.[162] Ayrıca Osmanlı padişahı ile Avusturya hükümdarı birbirlerine denk sayılacaktı.

İki ülke arasında artık sıradanlaşan bazı sınır olayları dışında Avusturya, Erdel'in iç meselelerine dâhil olmaya kalkınca 1662 yılında yeniden büyük bir silahlı mücadele başladı[163] ve 38 günlük bir kuşatmadan sonra 24 Eylül 1663'de Uyvar feth edildi. Uyvar'la beraber 4 büyük kale, pek çok palanka ve köy ele geçirildi. Fakat kışı Macaristan'da geçiren Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa kumandasındaki Osmanlı ordusu 1 Ağustos 1664'te St. Gotthard'da Avusturya'ya yenilmesine rağmen büyük bir diplomatik başarı ile 10 Ağustos 1664 yılında Vasvar Antlaşması imzalandı. Antlaşmaya göre Avusturya, Erdel'den çekildi ve Osmanlı'nın fetihlerini tanıdı.[164] Antlaşma 20 yıl boyunca devam edecekti.

1670'li yıllarda Protestan Macarlar, Habsburglara karşı tek başlarına mücadele edemeyeceklerini anlayınca Osmanlı'dan yardım talep ettiler. Bu taleplere Fâzıl Ahmed Paşa'nın aksine Merzifonlu Kara Mustafa Paşa müspet yanıt verdi ve IV. Mehmet'i Avusturya üzerine savaşa ikna etti. Seferin yönü Yanık (Raab) ve Komaran'dı.[165] Ancak İstolni Belgrad'a gelindiğinde Viyana'nın hedef alındığını açıkladı. Bu durum bir emrivâki olmakla beraber IV. Mehmet tarafından da onaylandı.[166] Bu sûretle 1683 yılından 1699 Karlofça Antlaşması'na kadar devam edecek olan "Büyük Türk Savaşları" başladı. Bu savaşlarda Hristiyan dünyası Türklere karşı ittifak halindeydi.[167] 16 yıl süren savaşlardan sonra Osmanlılar ciddi miktarda toprak kaybetti ve barışa sıcak bakmaya başladı. 26 Ocak 1699 tarihinde Karlofça Antlaşması imzalandı.

[160] H. İnalcık, *a.g.e.*, s.47.
[161] K. Beydilli, *a.g.mad.*, s.174-177.
[162] H. İnalcık, *a.g.e.*, s.48.
[163] K. Beydilli, *a.g.mad.*, s.174-177.
[164] E. Afyoncu, *a.g.e.*, s.322.
[165] E. Afyoncu, *a.g.e.*, s.327-328.
[166] K. Beydilli, "Viyana", *DİA*, C.43, s.113-119.
[167] K. Beydilli, "Avusturya", *DİA*, C.4., s.174-177.

Avusturya'ya Gönderilen Nâme-i Hümâyûnların Muhtevaları

Avusturya'ya gönderilen nâme-i hümâyûnlarla ilgili yapılan taramalarda 1545-1587 tarihleri arasına ait 61 adet nâme-i hümâyûn bulunmuştur. Bunlardan 6 tanesi eksik bırakıldığı için teze dâhil edilmemiştir. İlk kayıt Topkapı Sarayı Arşivi'nde E.12321 numaralı mühimme defterindeki 374. hüküm olup 7 Mart 1545 tarihlidir. Son nâme-i hümâyûn ise 61 numaralı mühimme defterinde 307. hüküm olup 22 Ocak 1587 tarihlidir. Bu tarihten sonra Avusturya'ya yazılan bir nâme-i hümâyûna rastlamamış olmakla beraber diğer devletler ile yapılan yazışmalarda Avusturya ile olan ilişkilere yönelik atıflar göze çarpmaktadır. Örneğin 1605 tarihli 77 numaralı mühimme defterinin 16. ve 17. sayfalarında yer alan 96 numaralı hüküm Fransa Kralı'na yazılan bir nâme-i hümâyûn olmakla beraber "Beç Kralı ile aradaki soğukluğun giderilmesi için aracılık yapıldığı fakat kralın sözünde durmadığı, amacı barış ise her sene vergisini gönderip Estergon Kalesi'ni iâde etmesi halinde sulhun olacağı" belirtilmiştir.

Avusturya'ya gönderilen nâme-i hümâyûnlar I. Ferdinand, II. Maksimilian ve II. Rudolf dönemlerine isâbet etmektedir. İlk dönemlerde kralların isimleri açıkça yazılıyorken 12 Mayıs 1565 yılındaki nâmeden sonra sadece *"Beç Kralı'na"* demekle yetinilmiştir.

Ayrıca kayıtlarda *"nâme-i şerîf", "nâme-i hümâyûn", "mektûb-ı şerîf"* ve *"hüküm"* ifadeleri kullanılmıştır. Sıklıkla nâme-i hümâyun denilirken, sadece 1545 tarihli ilk nâme-i hümâyûnda *"Feranduş Kral'a Hüküm ki"* yazılmıştır. *"mektub-ı şerîf"* ifadesi de sadece bir kez kullanılmıştır.[168]

Nâmelerin içine konulduğu muhâfazaların türü nâme-i hümâyûnların başına yazılan derkenarlarda belirtilmiştir. Bununla beraber hiç yazılmadığı da vâkidir. *"Altun kozalak ve serâser kîse"* en çok kullanılan muhâfaza olup bazen sadece *"ahidnâme kîsesi"*[169] bazen de *"bir kîse"*[170] ifadesi kullanılmıştır.

Nâmelerin kimler tarafından götürüldüğü nâme-i hümâyûnların başlarında yazılmıştır. Bunların içinde Avusturya tarafından gönderilen elçiler ve dîvân çavuşları öne çıkmaktadır. Anlaşıldığı kadarıyla bu bir kural değildir. Zîra bazen bir kethüdaya[171] bazen tercümâna, bazen de sadece isim yazılarak[172] kime verildiği belirtilmiştir. Lâkin ileride görüleceği üzere hiç yazılmadığı da vâkidir.

[168] d.14/1, s.234, h. 335.
[169] d.3, s.62, h.145.
[170] d.7, s.988, h.2729.
[171] d.29, s.198, h.470.
[172] d.31, s.161, h.373; d.33, s.296, h.609.

İşlenen konular içinde en çok serhatlerdeki problemler ve Avusturya tarafından ödenmesi gereken verginin ertelenmeden vaktinde ödenmesi hususları öne çıkmaktadır. 1529 Viyana Kuşatması'ndan sonra vergi vermeye başlayan Avusturya 1606 Zitvatorok antlaşmasıyla birlikte bundan kurtulmuştur. Verginin zamanında ve eksiksiz ödenmemesi savaş sebebi sayıldığı için bu konu 1587 tarihli son nâme-i hümâyûna kadar önemini korumuştur. Ayrıca esirlerin serbest bırakılması, firâr edenlerin teslim edilmesi, tüccârların ya da kasapların el konulan ticârî mallarının iâdesi, ahidnâmenin yenilenmesi ve sulhun uzatılması, ahidnâme şartlarına uyulması önemli konu başlıkları arasındadır.

Sınır Problemleri

Avusturya'ya gönderilen nâme-i hümâyunların yarısından çoğu sınır problemleri ile ilgili karşılıklı şikâyetlerin dile getirilmesi, bunlara yanıtlar verilmesi ve ahidnâmeye göre bu ihlâllerin önüne geçilmesi konularını içermektedir. Özellikle Mohaç Meydan Muharebesi'nden sonra komşu haline gelen ve her zaman Macaristan'ın paylaşımı hususunda çekişme yaşayan bu iki ülkenin nâme-i hümâyûnlarda en çok bu konuyu işlemesi şaşırtıcı değildir.

Osmanlı Devleti, sık sık bu gibi taarruzların önce Avusturya tarafından yapıldığını, bu olaylara sessiz kalınamayacağı için karşılık verildiğini söyleyerek, ahidnâme şartlarına karşı taraftan uyulursa kendi taraflarından da uyulacağını dile getirmiştir. Ayrıca serhatlerdeki beylere, ki nâmelerde görüleceği gibi Budin ve Bosna beyleri öne çıkmaktadır, sulha aykırı bir davranışta bulunulmaması için gerekli emirlerin verildiği, Avusturya'nın da kendi beylerine tenbihte bulunması gerektiği sık sık hatırlatılmıştır.

Bu konunun işlendiği nâmelerin kayıtlı olduğu mühimme defterleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Sıra	Defter	Miladi Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Hüküm	Sayfa
1	3	12 Temmuz 1559	I.Süleyman	I. Ferdinand	103	41-42
2	6	23 Şubat 1565	I.Süleyman	II. Maksimilian	785	363 - 365
3	6	12 Mayıs 1565	I.Süleyman	II. Maksimilian	1150	528-529
4	6	9 Temmuz 1565	I.Süleyman	II. Maksimilian	1383	628-629
5	7	8 Ekim 1568	II. Selim	II. Maksimilian	2766	1012
6	22	10 Haziran 1573	II. Selim	II. Maksimilian	93	43-45
7	23	10 Kasım 1573	II. Selim	II. Maksimilian	223	109-110
8	26	16 Kasım 1574	II. Selim	II. Maksimilian	908	313-315
9	27	6 Ekim 1575	III. Murat	II. Maksimilian	34	9-10

10	28	30 Ekim 1576	III. Murat	II. Rudolf	798	317-319
11	29	18 Şubat 1577	III. Murat	II. Rudolf	470	199-200
12	30	7 Mayıs 1577	III. Murat	II. Rudolf	329	136
13	30	5 Temmuz 1577	III. Murat	II. Rudolf	812	345
14	31	2 Ağustos 1577	III. Murat	II. Rudolf	373	161-165
15	31	24 Ağustos 1577	III. Murat	II. Rudolf	454	202
16	33	15 Aralık 1577	III. Murat	II. Rudolf	302	151
17	33	3 Şubat 1578	III. Murat	II. Rudolf	569	279-280
18	35	21 Haziran 1578	III. Murat	II. Rudolf	5	4-5
19	35	12 Ağustos 1578	III. Murat	II. Rudolf	372	144
20	36	7 Mart 1579	III. Murat	II. Rudolf	315	109
21	36	2 Haziran 1579	III. Murat	II. Rudolf	788	298
22	43	18 Haziran 1580	III. Murat	II. Rudolf	184	93-95
23	42	25 Ocak 1581	III. Murat	II. Rudolf	524	164-165
24	46	15 Aralık 1581	III. Murat	II. Rudolf	556	249
25	58	4 Mayıs 1585	III. Murat	II. Rudolf	123	42
26	61	30 Ağustos 1586	III. Murat	II. Rudolf	198	78-80
27	61	22 Ocak 1587	III. Murat	II. Rudolf	307	125-127

Vergi

Nâme-i hümâyûnlarda en çok karşılaşılan ikinci konu vergi meselesidir. 1529'dan itibaren Osmanlı'ya vergi vermeye başlayan Avusturya için bu bir "*ululama hediyesi*", Osmanlı için ise bir "haraç"tır.[173] Bunu göndermeyi erteleyen Avusturya'ya vergisini vaktinde göndermesi için sık sık tenbihte bulunulmuştur. Avusturya'dan Osmanlı'ya gelen mektuplarda da vergiyi tehir etme sebeplerinin yazıldığı ilgili nâme-i hümâyûnların atıflarından anlaşılmaktadır. Ayrıca zaman zaman gönderilen verginin ulaştığı da bildirilmiştir. Vergi konusu son derece önemli bir konu olduğu için son nâme-i hümâyûna kadar güncelliğini korumuştur. Fakat genelde müstakil olarak ele alınmamış diğer konuların işlendiği nâme-i hümâyûnlar arasına bu konu da dâhil edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda, vergi konusunun yer aldığı nâmeler için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra	Defter	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Hüküm	Sayfa
1	6	24 Ekim 1564	I.Süleyman	II. Maksimilian	306	143
2	21	25 Mart 1573	II. Selim	II. Maksimilian	468	197
3	3 Nolu Zeyil	9 Haziran 1576	III. Murat	II. Maksimilian	724	286

[173] K. Beydilli, "Avusturya", *DİA*, C.4., s.174-177.

4	28	30 Ekim 1576	III. Murat	II. Rudolf	798	317-319
5	30	5 Temmuz 1577	III. Murat	II. Rudolf	812	345
6	31	2 Ağustos 1577	III. Murat	II. Rudolf	373	161-165
7	34	20 Nisan 1578	III. Murat	II. Rudolf	275	127
8	35	21 Haziran 1578	III. Murat	II. Rudolf	5	4-5
9	35	12 Ağustos 1578	III. Murat	II. Rudolf	372	144
10	48	25 Ağustos 1582	III. Murat	II. Rudolf	312	117
11	48	8 Mayıs 1583	III. Murat	II. Rudolf	1077	370
12	61	22 Ocak 1587	III. Murat	II. Rudolf	307	125-127
13	6	23 Şubat 1565	I.Süleyman	II. Maksimilian	785	363-365
14	7	16 Mart 1568	II. Selim	II. Maksimilian	2725	987
15	14-1	4 Haziran 1571	II. Selim	II. Maksimilian	46	36-37
16	10	8 Haziran 1571	II. Selim	II. Maksimilian	75	53-54
17	23	10 Kasım 1573	II. Selim	II. Maksimilian	223	109-110
18	26	16 Kasım 1574	II. Selim	II. Maksimilian	908	313-315
19	36	7 Mart 1579	III. Murat	II. Rudolf	315	109
20	42	4 Temmuz 1581	III. Murat	II. Rudolf	247	47
21	58	4 Mayıs 1585	III. Murat	II. Rudolf	123	42

Esirler

Nâme-i hümâyûnlardaki bir başka konu da gerek sınır mücadeleleri sırasında gerekse barış zamanında sulha aykırı olarak alınan esirlerin akıbetleridir. Çatışmalarda esir alınanların serbest bırakılması, karşılıklı olarak esirlerin ıtlâkı gibi konular çokça işlenmiştir. Bunun yanı sıra üskok tâifesinin sulh zamanında ticâret için giden tâcirlerin gemilerini basıp eşyalarını zapt etmeleri üzerine tâcirlerin serbest bırakılıp eşyalarının iâde edilmesi,[174] Tercüman İbrahim'in ahidnâme götürürken Avusturya'da yolunun kesilerek eşya ve adamlarının alınması üzerine bunu yapanların bulunup cezalandırılması[175], vergi tahsiline giden Mehmet Çavuş'un Avusturya'ya tâbi kaleden çıkanlar tarafından esir alınarak vergi parasının gasp edilmesi[176] gibi durumlar da yaşanmıştır. Esirlerin iâde edilmemesi sulha aykırı bir davranış olarak görüldüğünden nâmelerden anlaşıldığı kadarıyla ahidnâmenin bozulma sebeplerinden biri olarak görülmüştür.

Aşağıdaki tabloda esirler başlığı için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

[174] d.7, s.988, h.2729.
[175] d.7, s.1009, h.2760.
[176] d.46, s.249, h.556.

Sıra	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Hüküm	Sayfa
1	3	12 Temmuz 1559	I. Süleyman	I. Ferdinand	103	41-42
2	6	23 Şubat 1565	I. Süleyman	II. Maksimilian	780	360
3	7	14 Mart 1568	II. Selim	II. Maksimilian	2729	988
4	7	8 Ekim 1568	II. Selim	II. Maksimilian	2760	1009
5	14-1	30 Temmuz 1570	II. Selim	II. Maksimilian	231	162-163
6	22	10 Haziran 1573	II. Selim	II. Maksimilian	93	43-45
7	23	10 Kasım 1573	II. Selim	II. Maksimilian	223	109-110
8	24	5 Nisan 1574	II. Selim	II. Maksimilian	214	78-79
9	26	16 Kasım 1574	II. Selim	II. Maksimilian	908	313-315
10	27	6 Ekim 1575	III. Murat	II. Maksimilian	34	9-10
11	29	18 Şubat 1577	III. Murat	II. Rudolf	470	199-200
12	30	7 Mayıs 1577	III. Murat	II. Rudolf	329	136
13	31	2 Ağustos 1577	III. Murat	II. Rudolf	373	161-165
14	33	3 Şubat 1578	III. Murat	II. Rudolf	569	279-280
15	46	15 Aralık 1581	III. Murat	II. Rudolf	556	249
16	58	4 Mayıs 1585	III. Murat	II. Rudolf	123	42

Siyâsî Sığınmacıların İadesi

Çok fazla kayıt içermese de siyâsî sığınmacıların iâdesi konusu da nâmelerde yer bulmuştur. Burada aynı konunun birkaç kez gündeme getirildiğini görmek mümkündür. Örneğin Boğdan Voyvodası, Boğdan'ın halka zulmettiği için görevinden alınması ile Leh cânibine kaçıp oradan Avusturya'ya sığınması ve Erdel ümerâsından yine Avusturya'ya kaçan Beneş'in iâdesi konusu nâme-i hümâyunlarda hatırlatılmıştır. Bunun yanı sıra Budun yaya başılarından birinin eşinin iki câriyesi, çeşitli kıymetli eşyası ve iki oğlu ile Komaran'a kaçması ve orada bir Şayka reîsine verilmesi üzerine kendisinin iâdesi [177] talebi de bu başlık altında değerlendirilmiştir.

Sıra	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Hüküm	Sayfa
1	7	8 Ekim 1568	II. Selim	II. Maksimilian	2760	1009
2	21	5 Ocak 1573	II. Selim	II. Maksimilian	34	5-6
3	23	20 Kasım 1573	II. Selim	II. Maksimilian	393	186
4	24	5 Nisan 1574	II. Selim	II. Maksimilian	214	78-79
5	27	6 Ekim 1575	III. Murat	II. Maksimilian	34	9-10

Muhtelif Konular

Avusturya hükümdarlarına gönderilmiş nâme-i hümâyûnlarda farklı konularla karşılaşmak da mümkündür. I. Ferdinand'ın ölümü sebebi ile II. Maksimilian'a gönderilen tâziye mektubu ki bu mektupta ayrıca yeni kralın krallığı tebrik edilmiş ve

[177] d.7, s.1009, h.2760.

kendisinin de aradaki sulh konusundaki niyetleri anlaşılmaya çalışılmıştır.[178] Sınırların tâyini için bilirkişilerin görevlendirilerek gönderilmesi, [179] kasap tâifesinden bazı kişilerin Budin yakınlarında ağıllarının basılıp koyunlarının çalınması üzerine bu işi yapanların bulunup cezalandırılması[180], tâcirlerin mallarını alıp Avusturya'ya kaçıp uzun süre dönmeyen ve mallarını da göndermeyen zimmînin yakalanıp tâcirlere olan borcunu ödemesi[181], elçilere ülkesine dönmesi için icâzet verilmesi[182] konuları da işlenen bahisler arasındadır. Ayrıca Avusturya'nın aradaki sekiz yıllık sulhu uzatmak istediği mektuplardan anlaşılmaktadır. Bu taleplerine karşılık yazılan nâme-i hümâyûnlarda ise sulhu uzatma taleplerine sıcak bakıldığı lâkin önceki mektuplarda bahsedilen sorunların çözülmesi ve sınır çatışmalarının önüne geçilmesi gerektiği belirtilmiştir. [183]

Mektuplardaki bir diğer önemli husus da Leh'e yeni kral atanması bahsidir. 1572 yılında Kral Szigismund August'un ölmesi üzerine Lehistan'a kral atanması hem Avusturya hem Rusya hem de Osmanlı arasında bir mücadeleyi başlatmıştır. Lehistan'a kral atanması Leh beylerinin seçimi ile olduğu için Avusturya ve Rusya da tıpkı Osmanlı gibi kendi adaylarını seçtirme çabasında olmuştur. Lehistan'a yazılan nâme-i hümâyûnlarda da görüleceği gibi bu konuda Leh beylerine sık sık kendi içlerinden ehil birini ya da Osmanlı'ya yakın birini seçmek konusunda tenbihte bulunulmuştur. Başlangıçta Erdel ve Boğdan sınırındaki Rutenya bölgesi Platini Jerzy Jaslowieski'yi destekleyen Osmanlı, 1571 yılındaki İnebahtı yenilgisinin ardından değişen şartları değerlendirerek Fransa'yı destekleyip Henry de Valois'in seçilmesini sağlamıştır. Fakat Henry'nin bu krallığı kısa sürmüştür zîra Fransa Kralı'nın ölmesi üzerine Leh Kralı Henry, Fransa Kralı III. Henry olarak tahta çıkmış, bunun üzerine Lehistan için kral seçimi mücadelesi yeniden başlamıştır. Osmanlı Devleti bu defa Erdel Voyvodası Stephan Bathory'nin seçilmesini sağlamıştır.[184] Kral seçimleri bundan sonraki tarihlerde de sık sık Osmanlı için bir mücadele konusu olacaktır.

Aşağıdaki tabloda “muhtelif konular” başlığı altındaki konular için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

[178] d.6, s.8-9, h.20.
[179] d.14-1, s.36-37, h.46; d10, s.53-54, h.75.
[180] d.24, s.38, h.110; d.26, s.313, h.908; d.27, s.5-6, h.34.
[181] d.29, s.470, h.189; d.33, s.296, h.609.
[182] d.58, s. 42, h.123; d.42, s.243, h.757.
[183] d.24, s.78-79, h.214; d.26, s.313, h.908; d.48, s.370, h.1077.
[184] Kemal Beydilli, “Lehistan”, *DİA* , C.34, s.309-317.

Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Hüküm	Sayfa	Konu
TSMA E12321	7 Mart 1545	I. Süleyman	I. Ferdinand	374	150-a	Elçi talebi
3	25 Temmuz 1559	I. Süleyman	I. Ferdinand	145	62	Yeni ahidnâme
6	17 Ağustos 1564	I. Süleyman	II. Maksimilian	20	8-9	Ferendoş Kral için taziye
6	24 Ekim 1564	I. Süleyman	II. Maksimilian	306	143	Yeni ahidnâme
7	14 Mart 1568	II. Selim	II. Maksimilian	2729	988	Yeni ahidnâme
14-1	24 Temmuz 1570	II. Selim	II. Maksimilian	335	234-236	Ahidnâmeye uyulması
14-1	30 Temmuz 1570	II. Selim	II. Maksimilian	230/1	162	Ahidnâmeye uyulması
14-1	30 Temmuz 1570	II. Selim	II. Maksimilian	231	162-163	Ahidnâmeye uyulması
14-1	4 Haziran 1571	II. Selim	II. Maksimilian	46	36-37	Sınır tâyini
10	8 Haziran 1571	II. Selim	II. Maksimilian	75	53-54	Sınır tâyini
19	2 Ağustos 1572	II. Selim	II. Maksimilian	519	256-257	Ahidnâmeye uyulması
24	22 Mart 1574	II. Selim	II. Maksimilian	110	38	Kasapların koyunlarının iâdesi
24	5 Nisan 1574	II. Selim	II. Maksimilian	214	78-79	Avusturya'nın barışı uzatma telebi
26	16 Kasım 1574	II. Selim	II. Maksimilian	908	313-315	Kasapların koyunlarının iâdesi
26	16 Kasım 1574	II. Selim	II. Maksimilian	908	313-315	Avusturya'nın barışı uzatma telebi
27	22 Ocak 1576	III. Murat	II. Maksimilian	493	216	Leh'e kral tâyini
3 Nolu Zeyil	9 Haziran 1576	III. Murat	II. Maksimilian	724	286	Leh'e kral tâyini
29	14 Ocak 1577	III. Murat	II. Rudolf	189	79	Tacirlerin hakkının alınması
33	11 Şubat 1578	III. Murat	II. Rudolf	609	296	Tacirlerin hakkının alınması
34	20 Nisan 1578	III. Murat	II. Rudolf	275	127	Ahidnâmeye uyulması
42	28 Mart 1581	III. Murat	II. Rudolf	757	243	Elçiye dönüş için izin verildiği
48	8 Mayıs 1583	III. Murat	II. Rudolf	1077	370	Avusturya'nın barışı uzatma telebi
58	4 Mayıs 1585	III. Murat	II. Rudolf	123	42	Hasta elçiye dönüş için izin verildiği

2.1.8. Macaristan

Osmanlılar 1389-1402'de Macaristan'ın tamamına akınlar düzenlemişlerdir. 1455-1463'te Sırbistan'ı ve Bosna'yı alıp Macarları sınır boylarında beklemeye zorlamışlardır. Macaristan'ın 1526 Mohaç Meydan Muhârebesi'nde Osmanlı kuvvetlerine yenilgisi ve Macar Kralı II. Layoş'un Csele Çayı'nda boğulmasının ardından Macaristan için yeni bir kral seçilmesi gündeme gelmiştir.[185] Macaristan tahtı

[185] Geza David, "Macaristan", *DİA*, C.27, s.286-295.

için aday olan Zapolyo ve Ferdinand arasında bir mücadele başlamıştır. Macar vilâyetlerinin asilleri Avusturya ve Almanya'ya karşı duydukları öfkeden ve ayrıca Macar olmayanların kral seçilmesini engelleyen vesikadan hareketle Zapolyo'yu kral olarak seçmişlerdir. Ancak Ferdinand Macar Krallığı için hak iddiasına devam etmiştir, çünkü İmparator Maksimilian zamanında yapılan çift taraflı evlilik anlaşmasına göre Ferdinand Macar Kralı'nın kızı Anna ile, Ferdinand ve V. Şarl'ın kız kardeşi ise Macar Kralı II. Layoş ile evlenmiştir. Şarlken Macaristan'a ait haklarını Ferdinand'a devredince Macar tahtında Ferdinand'ın hakkı doğmuştur.[186] Bu noktada asilzâdeler arasında bu iki adaydan hangisinin seçileceği problemi olmuştur.[187] Ülkenin büyük kısmı Zapolyo'nun elinde olmasına rağmen Zapolyo bunu değerlendirememiştir. Ferdinand 1527 Kasım ayında taç giyip Budin'e yerleşmiştir. Zapolyo ise Lehistan'a kaçarak Osmanlı'dan yardım istemiştir. Zapolyo'nun 27 Ocak 1528'de kabul edilmiş elçisine Macaristan'ın kılıç hakkı ile alındığı ancak Osmanlı'ya intisâbından dolayı Zapolyo'ya mükâfat olarak verildiği ve Avusturya'ya karşı himâye edileceği söylenmiştir.[188] 1529'daki Viyana seferi sonucunda 8 Eylül 1529'da Zapolyo'ya Osmanlı'nın haraçgüzarı olarak taç giydirilmiştir. Ancak Ferdinand 1531'de Budin'i kuşatınca yeniden bir sefere çıkılmıştır.[189]

1533'te Ferdinand ile anlaşma yapılmıştır. Buna göre padişah, Ferdinand'ı oğlu gibi göreceğini söylemiş, Macaristan'da nerelere sahip ise oralar elinde bırakılmıştır. 1538'de Zapolyo ve Ferdinand arasında Osmanlı'dan gizli bir antlaşma yapılmıştır. Bu antlaşmaya göre ölümünden sonra çocuğu olsun ya da olmasın Zapolyo Macaristan'ı Ferdinand'a bırakmıştır. [190]

1541'de Zapolyo ölünce Ferdinand Macaristan'ı yeniden istilâ etmiştir. Bu defa Kanuni Sultan Süleyman, ülkeyi Osmanlı vilâyeti olarak doğrudan Osmanlı'ya bağlamıştır. Zapolyo'nun eşini ve oğlunu da bir başka haraçgüzar devlet olan Erdel'e yollamıştır. İran ile bozulan ilişkiler sebebi ile batı cephesinde 1 Ağustos 1547'de anlaşma imzalanmış, Ferdinand elinde tuttuğu araziler için yıllık otuz bin duka haraç ödemeyi kabul etmiştir.[191]

1551 yılına gelindiğinde Ferdinand ve Zapolyonun eşi İzabella arasında bir anlaşma yapılmış ve İzabella oğlu adına tüm Macaristan ve Erdel'i Ferdinand'a

---

[186] M.Tayyib Gökbilgin, *Avrupa'da İktidar Mücadelesi Osmanlı-Macar İlişkileri,* Kronik Kitap, İstanbul 2019, s.82-83.
[187] G. David, *a.g.mad.*, s.286-295.
[188] M.T. Gökbilgin, *Avrupa'da İktidar Mücadelesi Osmanlı-Macar İlişkileri*, s.85, 87.
[189] H. İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600),* s.41
[190] M.T. Gökbilgin, *Avrupa'da İktidar Mücadelesi Osmanlı-Macar İlişkileri*, s.93, 96.
[191] H. İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600,* s.42.

bırakmıştır. Durumdan Osmanlı'nın haberi olunca yeni bir sefer başlamış ve 1552'de Temeşvar ele geçirilmiştir.[192]

1556'da Lehistan'a kaçan Kraliçe İzabel ile oğlunu "Erdel Diyet Meclisi" Erdel'deki iktidarı ele almak için davet etmiş, padişahın emri ile bölgeyi Kanuni Sultan Süleyman'ın himâyesinde idare etmişlerdir. [193] Sınır problemleri, Avusturya'nın taahhüt ettiği vergiyi iki sene üst üste göndermemesi gibi sebeplerle 1 Mayıs 1566'da Kanuni'nin son seferi olan Zigetvar seferine çıkılmış ve kale 7 Eylül 1566'da fethedilmiştir.[194]

Bütün Macaristan'ı tek başına kontrol edemeyeceğini anlayan Osmanlı Devleti 1568'de Habsburg ile Edirne Antlaşmasını imzalamıştır. Macaristan'da üç hâkimiyet oluşmuştur. Habsburgların elindeki kısım, Osmanlı hâkimiyetindeki kısım ve Zapolyo'nun oğlu İstefan Kral (Janos Zsigmond) 'un elindeki Erdel Prensliği. [195]

1578-1606 yılları arasında Osmanlılar doğuda İran, batıda ise Habsburglarla savaşmaya devam etmişlerdir. Sınır olayları batıda iki imparatorluğu 1593'te yeniden savaşa sürüklemiştir.[196] 1606 yılına kadar Avrupa'da "Uzun Türk Savaşları" denilen savaşlar 11 Kasım 1606'da imzalanan Zitvatorok Antlaşması ile sona ermiş,[197] bu antlaşmaya göre Osmanlılar Macaristan'daki haklarından vazgeçtikleri gibi Habsburgların ödedikleri yıllık otuz bin dukalık haracı artık ödemeyecekleri kararlaştırılmıştır.[198]

Macaristan'ın kuzeyi Otuz Yıl Savaşları sırasında (1618-1648) Erdel prensleri tarafından Habsburglara karşı yürütülen isyânlara sahne olmuştur. Erdel Prensi György Rakoczi'nin Polonya'nın iç meselelerine müdâhalesi ile yeniden Macaristan seferi düzenlenmiş, voyvodalığa Osmanlı'ya daha sıkı bağlı olan Mihaly Apafi (1661-1690) getirilmiştir. [199] Mihaly Apafi'nin izni ile Tököli İmre, Erdel orduları ile beraber Macar Krallığı topraklarına girip zengin maden şehirlerini ele geçirmiştir. 1682 Eylül'ünde Budin Beğlerbeği Tököli İmre'ye prenslik alâmetleri vermiş, IV. Mehmet'ten berat almıştır. Bu sayede "Orta Macar" adıyla yeni bir devlet kurulmuş, başına Orta Macar Kralı Tököli İmre getirilmiştir. 1683 Viyana yenilgisinde Osmanlılar yenilginin bir sebebi olarak gördüklerinden Tököli'yi Habsburglara teslim etmişlerdir. Ancak 1686'da

[192] M. T. Gökbilgin, *Avrupa'da İktidar Mücadelesi Osmanlı-Macar İlişkileri*, s.105-106
[193] M.Tayyib Gökbilgin, *Kanuni Sultan Süleyman*, Kronik Kitap,Ocak 2019 İstanbul, s.113.
[194] M.T. Gökbilgin, *Kanuni Sultan Süleyman*, s.130-132.
[195] G. David, *a.g.mad.*, s.286-295.
[196] H. İnalcık, *a.g.e.*, s.47.
[197] K. Beydilli, "Avusturya",*DİA* , C.4, s.174.
[198] H. İnalcık, *a.g.e.*, s.48.
[199] G. David, *a.g.mad.*, s.286-295

Belgrat'ta serbest bırakılıp, 1690'da Erdel Prensi Mihaly Apafi'nin ölümü üzerine II. Süleyman Tököli'yi Mihaly Apafi'nin yerine tâyin ettirmiştir. 1697 Zenta yenilgisi ile İstanbul'a gelmiş ve 1705'te İzmit'te ölmüştür. [200]

İkinci Viyana kuşatması öncesinde Macar topraklarındaki Osmanlı idârî teşkilatı Budin, Temeşvar, Eğri, Kanije, Varad, Uyvar beylerbeylikleri ile Erdel Prensliği'nden meydana gelirken, Viyana kuşatmasının ardından gelen Habsburg zaferleri ve Osmanlı'nın yenilgisi sonucunda 26 Ocak 1699 tarihinde imzalanan Karlofça Antlaşması ile sona eren Osmanlı-Habsburg mücadeleleri sırasında Temeşvar hâriç kaybedilmiştir.[201]

Macaristan'a Gönderilen Nâme-i Hümâyûnların Muhtevâları

Macaristan'a yazılan nâme-i hümâyûnlarda 1571-1696 yılları arasında 21 tane hüküm ve nâme-i hümâyûn bulunmuştur. İlk kayıt Osmanlı Arşivi'nde yer alan 12 numaralı mühimme defterindeki 14 Ağustos 1571 tarihli 826. hüküm, son kayıt ise 108 numaralı mühimme defterindeki Haziran 1696 tarihli 1284. hükümdür.

Tarih sırasına göre ilk iki hüküm II. Selim ve III. Murat dönemlerinde olup Macar beylerine yazılmıştır. Ancak sonraki 19 kayıt Orta Macar Kralı olarak atanan Tököli İmre'ye yazılmıştır. Bunlardan 4 tanesinde "*nâme-i hümâyûn"* [202], kalan 15 tanesinde ise "*hüküm"* ifadesi geçer.

Tököli İmre 1682 yılından itibâren kendisine verilen prenslik alâmetleri ve IV. Mehmet'in beratı ile Orta Macar Kralı olmuştur. [203] 1683 yılından 1699 Karlofça Antlaşması'na kadar devam eden Osmanlı-Avusturya savaşları sırasında Tököli İmre'ye yazılan hüküm ve nâme-i hümâyûnlarda dönemin buhranlı günlerinin izini sürmek mümkündür. Zîra en çok işlenen konulardan biri reâyânın isyânlarının bastırılması, sorumluların şiddetli bir biçimde cezalandırılması ve eşkıyaya engel olunması üzerine olmuştur. Bununla beraber, süren savaşlar için hazırlık yapması, gereken yerlere silahlı asker göndermesi konuları da öne çıkmaktadır. Ayrıca bazı hükümlerde askerler erzak sıkıntısı çektiğinden bu sıkıntılarının giderilmesi için zahîre nakli yapılması istenmiştir.

[200] Sandor Papp, "Tököli İmre", *DİA*, C.41, s.277-278.
[201] Sadık Müfit Bilge, "Macaristan'da Osmanlı Hakimiyetinin ve İdari Teşkilâtının Kuruluşu ve Gelişmesi", *OTAM*, S.11, Ankara 2000, s. 36-37.
[202] d.98, s.227, h.812; d.98, s.240, h.876; d.101, s.61, h.194; d.104, s.44, h.185.
[203] Sandor Papp, *a.g.mad.*, s.277-278.

Eşkıyalık Faaliyetlerinin Önlenmesi

Yukarıda da bahsi geçtiği üzere 1688-1696 yılları arasına tekabül eden ve Tököli İmre'ye yazılmış hüküm ve nâmelerde en sık işlenen konu eşkıyanın ya da isyân çıkaran reâyânın faaliyetlerinin önüne geçilmesidir. Tuna civarında halkın isyânının bastırılması için Özi beylerbeyi ile işbirliği yapılması[204], Erdel ahâlisinden olup ehl-i İslâm'a muhâlefet edenlerin şiddetli şekilde cezalandırılması için Özi beylerbeyi'nin atandığı ve onun emirlerine uyulması,[205] Temeşvar tarafına geçip etraftaki kaleleri gözleyip Özi vâlisi ile haberleşerek eşkıyanın verdiği zararların kaldırılması hususunda çalışılması,[206] ahâlinin şikâyeti üzerine reâyâya saldıranlara engel olunması,[207] itâat etmeyenlerin cezalandırılması[208], Orta Macaristan'ın haydut ve eşkıyadan korunması ve müfsidlerin Belgrat'a gönderilmesi[209] istenmiştir. Görüldüğü gibi Tököli İmre'den bireysel çabasının yanı sıra Özi beylerbeyi ile işbirliği yapması ve onun emirlerine uygun davranması beklenmiştir.

Aşağıdaki tabloda âsilerin ve eşkıyanın faaliyetlerinin bastırılması konusu için hangi mühimme defterlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Sayfa	Hüküm	Konu
98	26 Ekim-4 Kasım 1688	II. Süleyman	Tököli İmre	6	16	İsyânın bastırılması
98	16-25 Eylül 1689	II. Süleyman	Tököli İmre	254	950	Eşkıyaya mâni olunması
100	28 Temmuz-5 Ağustos 1690	II. Süleyman	Tököli İmre	78	296	İsyân edenlerin cezalandırılması
101	26 Ağustos- 5 Eylül 1691	II. Ahmet	Tököli İmre	101	334	Eşkıyaya mâni olunması
101	26 Ağustos – 5 Eylül 1691	II. Ahmet	Tököli İmre	101	336	İsyân edenlerin cezalandırılması
102	10-18 Mart 1692	II. Ahmet	Tököli İmre	184	723	İsyân edenlerin cezalandırılması
104	14-23 Ağustos 1692	II. Ahmet	Tököli İmre	69	302	Eşkıyaya mâni olunması
104	14-23 Ağustos 1692	II. Ahmet	Tököli İmre	75	331	Eşkıyaya mâni olunması

[204] d.98, s.6, h.16.
[205] d.100, s.78, h.296.
[206] d.101, s.101 h.334.
[207] d.98, s.254 h.950.
[208] d.101 s.101 h.336; d.102, s.184 h.723.
[209] d.104, s.69, h.302.

Savaş Hazırlıklarına Destek

Bilindiği gibi 1683 yılından 1699 Karlofça Antlaşması'na kadar olan süreçte Osmanlı-Avusturya savaşları yoğun olarak devam etmiştir. İki ülke arasındaki anlaşmazlıklarda başrol Macaristan hâkimiyeti meselesidir. 16 yıl süren bu savaşlar sırasında Osmanlı Tököli İmre'den gerek asker tedâriği ve diğer sefer hazırlıkları hususunda gerek düşmanın durumunun araştırılması ve bilgi verilmesi konusunda destek istemiştir.

Aşağıdaki tabloda savaş hazırlıkları konusunda Tököli İmre'ye yazılan hükümler için hangi mühimme defterlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
98	8-16 Ağustos 1689	II. Süleyman	Tököli İmre	240	876
99	1-9 Şubat 1690	II. Süleyman	Tököli İmre	63	207
99	1-9 Şubat 1690	II. Süleyman	Tököli İmre	63	208
101	10-19 Mayıs 1691	II. Süleyman	Tököli İmre	61	194
104	26 Mayıs-4 Haziran 1693	II. Ahmet	Tököli İmre	255	1171
108	12-21 Haziran 1696	II. Mustafa	Tököli İmre	305	1284

Muhtelif Konular

Tököli İmre'nin Orta Macar Kralı olarak atanmasına kadar olan süreçte II. Selim ve III. Murat zamanlarında birer kez Macar beylerine hüküm yazılmıştır. Bunlardan ilki A.DVNS.MHM.d.12, s.424-426, h.826'da yer alır ve Macar beylerinden Pelaj Yanoş'a hitâben yazılmıştır. Pelaj Yanoş, Beç Kralı'na tâbi olmasına rağmen Osmanlı'ya bağlılığını sunmuş, bu bağlılıktan memnuniyet duyulduğu ve zamanı geldiğinde memleketin kendisine verileceği söylenmiş, ancak Avusturya ile aradaki barış dolayısıyla kendisinin bunu ifşâ etmemesi istenmiştir. Diğer bir mühimme defterinde, Macar beylerine yazılan hükümde ise Erdel Voyvodası aracılığı ile Osmanlı'ya bağlılıklarını sunan Macar beylerine, itaât edenlerin memleketlerinin Osmanlı memleketi gibi görülüp himâye edileceği söylenmiştir. [210] Bu iki hüküm dışında diğer hüküm ve nâmeler Tököli İmre'ye hitâben yazılmıştır.

A.DVNS.MHM.d.98, s.227, h.812 numaralı nâme-i hümâyûnda, Tököli İmre'nin gösterdiği dostluk ve başarıdan dolayı ödüllendirildiği anlaşılıyor. Ayrıca bu nâme-i hümâyûnda kendisinin Vidin ve Tuna askerinin başına tâyin edilen Hüseyin Paşa ile işbirliği yapması da söylenmiş, yazılan diğer hükümlerde ise daha önce kışladığı gibi

[210] d.28, s.111, h.269.

yine Hemaş Nâhiyesi'nde kışlaması[211], askerin zahîre sıkıntısı çektiği yerlere zahîre nakli yapması da[212] istenmiştir. Ayrıca, iltimâsıyla Sofya kışlasında olan Erdellilerin emr-i şerîf ile Belgrat'a gönderilmişken burada zahîre ve levâzım konusunda sıkıntıları oluştuğundan Eflak taraflarına gönderildiği bildirilmiştir.[213]

Bu konu başlığında yer alan nâme ve hükümler aşağıdaki tabloda görülebilir.

Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
12	14 Ağustos 1571	II. Selim	Pelaj Yanoş	424-426	826
28	26 Ağustos 1576	III. Murat	Macar beyleri	111	269
98	19-28 Temmuz 1689	II. Süleyman	Tököli İmre	227	812
100	Aralık 1690	II. Süleyman	Tököli İmre	70	259
104	6- 15 Haziran 1692	II. Ahmet	Tököli İmre	44	185
104	7-16 Şubat 1693	II. Ahmet	Tököli İmre	159	679
105	17-26 Ocak 1695	II. Ahmet	Tököli İmre	100	419

Defter No	Miladi Tarih	Sayfa	Hüküm	Konu
12	14 Ağustos 1571	424-426	826	Pelaj Yanoş'un bağlılığını bildirmesi
28	26 Ağustos 1576	111	269	İtaat eden Macar beylerinin himâye edilece-ği
98	19-28 Temmuz 1689	227	812	Hüseyin Paşa ile ittifak yapılması
100	Aralık 1690	70	259	Hemaş Nâhiyesi'nde kışlaması
104	6-15 Haziran 1692	44	185	Zahîre nakli
104	7-16 Şubat 1693	159	679	Zahîre nakli
105	17-26 Ocak 1695	100	419	Sofya kışlasında olan Erdellilerin Eflak'a gönderildiği

2.1.9. Erdel

1526 yılında Mohaç Meydan Muhârebesi'nde Macar Kralı'nın ölmesi ile Habsburglar, Erdel ve Osmanlı arasında yeni bir dönem başlamıştır. Avusturya Kralı Ferdinand miras yoluyla, Erdel Voyvodası Zapolyo seçimle, Osmanlı Padişahı Kanuni Sultan Süleyman ise Mohaç Meydan savaşının kazananı olarak Macaristan'da hak iddia etmişlerdir. Kral Ferdinand'ın Erdel Voyvodası Zapolyo'yu mağlup etmesi sonucu Zapolyo, Kanuni Sultan Süleyman'ın desteği ile Erdel ve Macar Kralı seçilmiştir.[214] Fakat Zapolyo ile Ferdinand arasında yapılan gizli bir antlaşma ile Zapolyo, ölümünden sonra Ferdinand'ı topraklarının vârisi ilân edince Macaristan'da Budin Beylerbeyliği

[211] d.100, s.70, h.259.
[212] d.104, s.44, h.185; d.104, s.159, h.679.
[213] d.105, s.295, h.419.
[214] Kemal Karpat, "Erdel", *DİA*, C.11, s.280-283.

kurulmuş ve doğrudan Osmanlı'ya bağlanmıştır.[215] Erdel bölgesi ise Zapolyo'nun küçük yaştaki oğluna bırakılmıştır. Böylece 1541 yılında Erdel Osmanlı'ya bağlı bir voyvodalık haline gelmiştir.[216]

Voyvoda bir memleketin baş kumandanı, idârecisi mânâsına gelir. Ülkenin bütün topraklarının resmi sahibi olarak kabul edilmiştir. Kanunlarına göre seçimle ya da ırsen voyvoda olarak kabul edilenler, 1530'lu yıllardan sonra Osmanlı padişahının tasdiği ile idâreye gelmişlerdir. Voyvodalar memleketlerinin içişlerinde özerk olmuşlardır. [217] Erdel de 15. ve 16. yüzyıllarda içişlerindeki serbestliğe rağmen dış ilişkilerinde Osmanlı'ya bağlı olarak hareket etmiştir.[218]

Yazışmalarda da görüleceği üzere voyvodalardan başlıca beklenenler, haraçlarının vaktinde gönderilmesi, seferlere eşlik edilip sefer için gerekli hazırlıkların yapılması, sınırlara riâyet edilmesi, kendisinden bir yardım talep edilirse buna karşılık vermesi ve düşmanın durumu hakkında bilgi toplanmasıdır.

Macaristan ve Erdel, Habsburglar ve Osmanlılar arasında uzun süre mücâdele sebebi olmuştur. 1541'den beri Erdel tahtında olan Zapolyo'nun küçük oğlunun vasîsi Rahip Martinuzzi, Erdel'i padişahın himâyesinden çıkarmak ve Habsburglara bağlamak istemiş, Ferdinand ile İzabella arasında 1549'da Osmanlı'dan gizli bir antlaşma imzalanmıştır. Buna göre padişahın idâresindeki yerler Habsburglara devredilmiştir. Padişah Erdel'in gizlice Ferdinand'a terk edildiğini öğrenince 1552 yılında çıkılan seferde Temeşvar ve Solnok ele geçirilmiştir. 1556-1559 yılları arasında Avusturya ile Erdel için müzâkereler devam ederken, Erdel Diyet Meclisi bölgedeki karışıklık ve kararsızlığa son vermek için Lehistan'a kaçmış olan Kraliçe İzabella ve oğlu Janos Zsigmond'u Erdel'de iktidarı ele alması için davet etmişlerdir. Bundan sonra, bölgeyi Kanuni Sultan Süleyman'ın himâyesinde idare etmişlerdir. [219]

Janos Zsigmond'dan sonra Erdel Voyvodası olarak atananlar Habsburg ve Osmanlı arasında taraf tutmaya devam etmişlerdir. 1571-1576 yılları arasında Erdel Voyvodası olan Istvan Bathory Osmanlı-Habsburg arasında bir denge unsuru olmuşken, Zsigmond Bathory Türkler aleyhine dönerek Erdel'in Habsburg idâresine girmesine sebep olmuştur. Bazı Protestan Erdel asilzâdelerinin Katolik Habsburg yerine Osmanlı tarafında olmaları ile Istvan Bocskay Osmanlı orduları ile beraber hareket edip Erdel'e

[215] Yusuf Yıldız, *Osmanlı Habsburg İlişkileri Kanuni-Şarklen-Busbecq,* TTK, Ankara 2013, s.81.
[216] K. Karpat, *a.g.mad.,* s.280-283.
[217] Mıhaı Maxim, "Voyvoda", *DİA*, C.43,s.127-129.
[218] K. Karpat, *a.g.mad.,* s.280-283.
[219] M.T. Gökbilgin, *Kanuni Sultan Süleyman,* s.96-98, 113.

hâkim olmuştur. Istvan Bocskay 1606'da Macar Kralı ilan edilmiş, Habsburg imparatoru Rudolf'u Erdel üzerinde hak iddia etmekten vazgeçirmiştir. 1613'te Erdel prensi olarak iktidara getirilen Gabor Bethlen'de Osmanlı ile dost kalmış halefi Rakoczi György onun siyasetini takip etse de ardından gelen oğlu II. György'nin Lehistan Krallığı'nı elde etme isteği sebebi ile Osmanlı ile arası açılmıştır. Osmanlı'nın 1683 Viyana yenilgisinden sonra Avusturya 1697'de Erdel'i işgal etmiş, 1699'da Erdel Avusturya'ya terk edilmiştir.[220]

Erdel'e Gönderilen Nâme-i Hümâyûnların Muhtevâları

Erdel'e yazılan nâme-i hümâyûnlar için 1699 yılına kadar yapılan taramalarda 1551-1692 tarihleri arasında 266 adet kayıt bulunmuştur. Bunlardan 2 tanesi eksik bırakıldığı[221], bir hükmün üzeri çizildiği[222], bir tanesi okunamayacak kadar kötü durumda[223] olduğu ve bir tanesi de mükerrer yazıldığı için[224] teze dâhil edilmemiştir. İlk hüküm Topkapı Sarayı Arşivi'nde E.12321 numaralı mühimme defterindeki 2 Şubat 1551 tarihlidir, son kayıt ise 104 numaralı mühimme defterindeki 168. hükümdür.

Mühimme defterlerinde Erdel'e yazılan hükümlerde 1570 yılına kadar "Erdel Kralı" ifadesi yer alırken, 1571 yılı itibâriyle "Erdel Voyvodası" ifadesi yer almıştır. 1571 yılından sonra sadece bir yazışmada Kral kelimesine tesadüf edilmiştir.[225]

Ayrıca kayıtlarda *"nâme-i şerîf", "nâme-i hümâyûn"* ve çoğunlukla *"hüküm"* ifadeleri kullanılmıştır. Nâmelerin içine konulduğu muhâfazaların türünün nâme-i hümâyûnların başına yazıldığı görülebilir, bununla beraber hiç yazılmadığı da vâkidir. Erdel'e ait nâmeler için "*Âdet üzre serâser kîse gümüş kozalak",* "*Altun kozalak ve serâser kîse", "Atlas kîse ve gümüş kozalak", "Kozalak ve kîse", "bir kîse", "Kîse ve kozalak" "Atlas kırmızı kîseye konulup bir gümüş kozalak", "Kızıl atlas kîseye konılup gümüş kozalak"* gibi ifadeler kullanılmıştır.

Hükümlerde en çok işlenilen konular Avusturya ile olan problemler, Eflak ve Boğdan ile olan ilişkiler, haraçlarının vaktinde gönderilmesi, sınırlara riâyet edilmesi, sefer hazırlığı yapılması, düşman tarafından edinilen bilgilerin iletilmesi gibi konulardır. Bazı nâme-i hümâyûnlarda birden çok konu işlendiği için aynı nâme-i hümâyûn farklı konu başlıklarının altında görülebilir.

---

[220] Kemal Karpat, "Erdel", *DİA*, C.11, s.280-283.
[221] d.72, s.110, h.216; d.18, s.14, h.25.
[222] d.24, s.299.
[223] A.DVNS.MHM.ZYL.d.2, s.274, h.722.
[224] d.14-2, s.1076, h.1582 numaralı hüküm; d.10, s.62, h.90 numaralı hükmün mükerrer kaydıdır.
[225] d.62, s.113, h.247.

Avusturya ile olan ilişkiler

Mohaç Meydan Muharebesi'nden sonra sınır komşusu olan Habsburglar ve Osmanlılar arasında Macaristan ve Erdel üzerinde hak iddiası sürekli karşı karşıya gelmelerine sebep olmuştur. Mühimme defterlerinde kayıtlı ve Erdel'e gönderilen nâmelerde bu sebeple en çok işlenen konuların başında Avusturya ile olan ilişkiler gelmiştir.

Özellikle ilk dönem yazılan ve Erdel âyânına gönderilen hükümlerde Nemçe ile ittifak yapılmayarak memleketlerini "Kral oğlu" için müdafaa etmeleri istenmiştir. Ancak isyân ederek Avusturya tarafını tutanların Tatar askeri ve akıncılar ile üzerlerine gidileceği belirtilmiştir.[226] Daha önce de belirtildiği gibi 1540'ta Zapolyo'nun ölümü ile Erdel bölgesi ise Zapolyo'nun küçük yaştaki oğluna bırakılmıştır. Kraliçe İzabella'ya ise Erdel âyânına yazılan mektuplar hakkında bilgi verilerek Beç Kralı'na itimat etmemesi, bir yardım gerektiğinde bilgi verilmesi için hüküm yazılmıştır. [227] Erdel'e Avusturya tarafından bir saldırı olması halinde, yardım gerekirse Budin ve Temeşvar beylerbeylerine haber verilmesi, bu sayede kendilerine yardım gönderileceğine dâir hükümlere de sıkça rastlanmıştır. [228] 1540'ta Zapolyo'nun ölümü ile Buda şehrini muhâsara eden Ferdinand'a karşı Osmanlı, Macaristan'ın merkezini kendine bağlama kararı almış, buraya bir beylerbeyi tâyin edilmiş, yeni bir vilâyet kurulmuştur.[229] Bu noktadan sonra Budin beylerbeyleri serhatlerde olan problemlerin çözümü konusunda önemli bir rol üstlenmiştir. Erdel'e yazılan nâmelerde de sıklıkla kendisine hüküm gönderildiği, yardım gerekirse kendisinden yardım talep edilmesi konusunda bilgiler yer alır. Ayrıca bir saldırı halinde yardım konusunda Boğdan Voyvodası'ndan da yardım talep edilebileceğine dâir hükümler yer almaktadır. Erdel'in Boğdan'dan yardım istemesinin yanı sıra bir yardım gerekirse Boğdan'a yardım edilmesi için Erdel Voyvodası'na yazılan hükümler de vardır. [230] Beç tarafının Erdel topraklarına kale inşâsına izin verilmediği, böyle bir durumda müdâhale edilmesi gerektiğine dâir yazılan hükümlerin yanında[231], Avusturya tarafından Erdel'e bir saldırı olmadıkça sebepsiz yere ya da bahâne ile Avusturya topraklarına müdâhale edilmemesi için hükümler de

[226] TSMK, K-888, vr.24a-24b, 76a-76b, 182b-183a.
[227] TSMK, K-888, vr.76b-77b
[228] d.3, s.71, h.147; d.3, s.659, h.1524; d.6, s.385, h.811; d.6, s.387, h.815; d.6, s.402, h.839; d.6, s.409, h.859; d.6, s.466, h.1009; d.52, s.140, h.355; d.35, s.309, h.783.
[229] Geza David, "Budin", *DİA*, C.6., s.344-348.
[230] d.3, s.274, h.602; d.6, s.6-7, h.17.
[231] d.6, s.13, h.31.

gönderilmiştir.[232] Ayrıca Nemçe ile gizli bir barışın mümkün olmadığı, o tarafa bir taahhütte bulunulmaması,[233] Beç tarafının ahde aykırı aldığı yerleri geri vermediğinde düşmanın üzerine gidilmesi[234], anlaşma şartlarına uyulursa iki tarafın da aldıkları yerleri iâde edeceği[235], Nemçe üzerine sefer hazırlığı yapıldığı için Erdel askerinin hazır olması[236], Nemçe tarafından yapılan saldırılara karşı hazır olunması[237] gibi pek çok hüküm ve nâme gönderilmiştir.

Aşağıdaki tabloda Erdel'e yazılıp Avusturya ile olan ilişkilere dâir bilgileri ihtivâ eden hüküm ve nâmeler için hangi mühimme defterlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	TSMK-888	2 Şubat 1551	I. Süleyman	24 a-24b	-
2	TSMK-888	15 Şubat 1552	I. Süleyman	76a-76b	-
3	TSMK-888	15 Şubat 1552	I. Süleyman	76b-77b	-
4	TSMK-888	19 Nisan 1552	I. Süleyman	182b-183a	-
5	3	25 Temmuz 1559	I. Süleyman	63	147
6	3	7 Aralık 1559	I. Süleyman	216	602
7	3	3 Mayıs 1560	I. Süleyman	360	1068
8	3	6 Mayıs 1560	I. Süleyman	364	1077
9	3	15 Ağustos 1560	I. Süleyman	488	1451
10	3	12 Eylül 1560	I. Süleyman	514	1524
11	6	17 Ağustos 1564	I. Süleyman	6 ve 7	17
12	6	17 Ağustos 1564	I. Süleyman	13	31
13	6	19 Eylül 1564	I. Süleyman	73	151
14	6	19 Eylül 1564	I. Süleyman	77	158
15	6	27 Eylül 1564	I. Süleyman	86	175
16	6	24 Ekim 1564	I. Süleyman	141-142	303
17	6	16 Aralık 1564	I. Süleyman	240	519
18	6	23 Şubat 1565	I. Süleyman	360	779
19	6	23 Şubat 1565	I. Süleyman	361	781
20	6	4 Mart 1565	I. Süleyman	385	811
21	6	4 Mart 1565	I. Süleyman	387	815
22	6	6 Mart 1565	I. Süleyman	402	839
23	6	16 Mart 1565	I. Süleyman	409	859
24	6	9 Nisan 1565	I. Süleyman	466	1009
25	6	10 Mayıs 1565	I. Süleyman	516	1126
26	6	12 Mayıs 1565	I. Süleyman	530	1152
27	6	28 Mayıs 1565	I. Süleyman	556	1203
28	6	7 Temmuz 1565	I. Süleyman	612	1350

[232] d.3, s.629, h.1451; d.3, s.659, h.1524; d.6, s.77, h.158; d.6, s.86, h.175; d.6, s.141-142, h.303; d.6, s.240, h.519; d.5, s.22, h.58; d.5, s.112, h.259; d.7, s.238, h.662; d.7, s.1004, h.2754; d.7, s.1010, h.2763; d.49, s.5, h.22; d.6, s.73, h.151.
[233] d.6, s.516, h.1126; d.6, s.530, h.1152.
[234] d.6, s.556, h.1203.
[235] d.6, s.612, h.1350; d.5, s.44, h.102.
[236] d.5, s.198, h.492; d.5, s.254, h.650; d.5, s.198, h.492; d.5, s.538, h.1476.
[237] d.43, s.109, h.205; d.71, s.186, h.369.

29	6	9 Temmuz 1565	I. Süleyman	626-627	1381
30	5	7 Ağustos 1565	I. Süleyman	22	58
31	5	14 Ağustos 1565	I. Süleyman	44	102
32	5	24 Ağustos 1565	I. Süleyman	68	158
33	5	30 Ağustos 1565	I. Süleyman	81	187
34	5	23 Eylül 1565	I. Süleyman	112	259
35	5	5 Ekim 1565	I. Süleyman	141-142	330
36	5	13 Kasım 1565	I. Süleyman	198	492
37	5	9 Aralık 1565	I. Süleyman	254	650
38	5	21 Nisan 1566	I. Süleyman	538	1476
39	7	27 Eylül 1567	II. Selim	113	294
40	7	2 Ocak 1568	II. Selim	238	662
41	7	14 Mart 1568	II. Selim	989	2731
42	7	16 Haziran 1568	II. Selim	996	2743
43	7	3 Temmuz 1568	II. Selim	1004	2754
44	7	8 Ekim 1568	II. Selim	1008	2759
45	7	8 Ekim 1568	II. Selim	1010	2763
46	23	18 Eylül 1573	II. Selim	12-13	19
47	23	20 Ekim 1573	II. Selim	71	145
48	23	27 Aralık 1573	II. Selim	218	464
49	3.Zeyl	20 Mart 1576	III. Murat	17-18	61
50	3.Zeyl	20 Mart 1576	III. Murat	26	80
51	3.Zeyl	20 Mart 1576	III. Murat	27	81
52	3.Zeyl	9 Haziran 1576	III. Murat	270	684
53	3.Zeyl	9 Haziran 1576	III. Murat	291	735
54	28	26 Ağustos 1576	III. Murat	161-162	374
55	28	26 Ağustos 1576	III. Murat	222	525
56	33	25 Şubat 1578	III. Murat	322	673
57	33	9 Mart 1578	III. Murat	359	738
58	35	23 Ekim 1578	III. Murat	309	783
59	43	3 Temmuz 1580	III. Murat	109	205
60	43	18 Ağustos 1580	III. Murat	191	346
61	49	8 Nisan 1583	III. Murat	5	22
62	52	23 Kasım 1583	III. Murat	140	355
63	71	25 Aralık 1593-12 Ocak 1594	III. Murat	186	369

Eflak ve Boğdan ile olan ilişkiler

Erdel'e gönderilen hüküm ve nâmelerde sık karşılaşılan bir diğer başlık ise Eflak ve Boğdan ile olan ilişkilerdir. Özellikle Eflak ve Boğdan Voyvodalarının yardım taleplerine cevap verilmesine yönelik hükümler oldukça fazladır. Boğdan'dan ya da Eflak'tan Erdel'e kaçan "ehl-i fesâdın" himâye edilmemesi[238], Eflak ve Boğdan voyvodalarının yardıma ihtiyacı olduğunda yardım gönderilmesi[239], Eflak Voyvodası'nın haracını getirmek üzere İstanbul'a geleceği için memleketinin korunması konusunda

[238] d.3, s.112, h.240; d.3, s.151, h.407; d.3, s.183, h.507.

[239] d.6, s.6.7, h.17; d.12, s.612, h.1169; d.24, s.208, h.548; d.26, s.13, h.36; d.33, s.117, h.237; d.33, s.322, h.673; d.33, s.359, h.738; d.35, s.115, h.292; d.35, s.129, h.330; d.40, s.138, h.302; d.40, s.306, h.705; d.49, s.91, h.311; d.58, s.102, h.285; d.58, s.265, h.673; d.62, s.174, h.451; A.DVNS.MHM.ZYLd.6, s.18, h.35; A.DVNS.MHM.d.71, s.394, h.737; d.71, s.381, h.711.

ihtiyatlı olunması[240], isyân eden Boğdan Voyvodası'nın Erdel'den geçmesine izin verilmemesi ve hakkında alınan bilgilerin iletilmesi ile Eflak'a ya da Boğdan'a bir zarar vermesi halinde yardım gönderilmesi, yakalandığında Südde-i saâdet'e gönderilmesi[241], Erdel'den geçip Eflak ya da Boğdan'a zarar vermek isteyen "ehl-i fesâda" yol verilmemesi[242], görevden alınan ya da fîrâr eden Eflak Voyvodalarının ve adamlarının buldurulması ve yanlarındaki haraç akçelerinin zâyî edilmeden gönderilmesi[243], ihtiyaç olması halinde Erdel'den Eflak ve Boğdan'a gönderilmek üzere gönüllü yazılması[244], Osmanlı topraklarına Kazak eşkıyasından gelecek bir zarara karşı Boğdan Voyvodası ile birlik olması[245] gibi nâme ve hükümler yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda Erdel'e yazılıp Eflak ve Boğdan ile olan ilişkilere dâir bilgileri ihtivâ eden hüküm ve nâmeler için hangi mühimme defterlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra	Defter No	Mîlâdî Tarih	Sayfa	Hüküm
1	3	24 Ağustos 1559	95	240
2	3	6 Ekim 1559	151	407
3	3	14 Kasım 1559	183	507
4	6	17 Ağustos 1564	6 ve 7	17
5	7	28 Mart 1568	990	2735
6	12	21 Nisan 1572	612	1169
7	21	5 Ocak 1573	7	38
8	21	9 Mayıs 1573	303-304	715
9	24	12 Nisan 1574	109	298
10	24	25 Nisan 1574	176	474
11	24	3 Mayıs 1574	208	548
12	26	14 Haziran 1574	13	36
13	26	21 Temmuz 1574	101	259
14	33	1 Aralık 1577	117	237
15	33	25 Şubat 1578	322	673
16	33	9 Mart 1578	359	738
17	35	3 Ağustos 1578	115	292
18	35	9 Ağustos 1578	129	330
19	36	8 Mayıs 1579	235	627
20	40	6-15 Temmuz 1579	306	705
21	40	1 Ağustos 1579	138	302
22	49	8 Haziran 1583	91	311
23	52	12 Şubat 1584	212	552
24	58	20 Nisan 1585	25	74

[240] d.7, s.990, h.2735.
[241] d.21, s.7, h.38; d.21, s.303-304, h.715; d.24, s.109, h.298; d.24, s.176, h.474; d.26, s.101, h.259.
[242] d.36, s.235, h.627; d.82, vr.55, h.225.
[243] d.58, s.25, h.74; d.58, s.38, h.112; d.58, s.62, h.182; d.58, s.108, h.295; d.58, s.119, h.322; d.58, s.167, h.446; d.58, s.170, h.450; d.58, s.265, h.673; d.60, s.33, h.82; A.DVNS.MHM.ZYLd.5, s.148, h.441; A.DVNS.MHM.d.69, s.70, h.141; d.69, s.107, h.220.
[244] d.62, s.145, h.319.
[245] d.62, s.174, h.386.

25	58	30 Nisan 1585	38	112
26	58	15 Mayıs 1585	62	182
27	58	17 Mayıs 1585	102	285
28	58	17 Mayıs 1585	108	295
29	58	17 Mayıs 1585	119	322
30	58	17 Mayıs 1585	167	446
31	58	17 Mayıs 1585	170	450
32	58	28 Ağustos 1585	265	673
33	60	23 Eylül 1585	33	82
34	62	29 Kasım 1587	145	319
35	62	1-10 Ocak 1588	174	386
36	64	10 Ekim 1588	174	451
37	67	6 Mart 1591	91	239
38	5.Zeyl	23 Mayıs 1591	148	441
39	67	29 Ekim 1591	199	488
40	6.Zeyl	10 Mayıs 1592	18	35
41	69	6 Eylül 1592	70	141
42	69	19 Ağustos 1593	107	220
43	71	2 Eylül 1593	381	711
44	71	18-27 Eylül 1593	394	737
45	82	1 Haziran 1618	55	225

İstihbârat

Erdel'e yazılan nâme ve hükümlerde gerek müstakil olarak yazılan gerekse diğer nâme ve hükümlerin içinde talep edilen bir diğer konu, etraftan alınan haberlerin iletilmesidir. Bu konuda nâmelerden anlaşıldığı üzere casuslar kullanıldığı da vâkidir. Erdel'in coğrafi konumu sebebi ile özellikle Beç ve Lehistan tarafından alınan bilgilerin iletilmesi istenmiş, bazen sadece “düşman tarafından” bazen de “o civardan” ya da “etraftan” ifadesi kullanılarak alınan bilgilerin gönderilmesi talep edilmiştir. Bu konuyu ihtivâ eden hüküm sayısına bakıldığında Erdel tarafından gelecek istihbâratın ne kadar önemsendiği açıktır.

Aşağıdaki tabloda bu konuda hangi mühimme defterlerlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Miladi Tarih	Sayfa	Hüküm
1	3	24 Ağustos 1559	95	240
2	3	6 Ekim 1559	151	407
3	3	9 Ocak 1560	238	680
4	3	3 Mayıs 1560	357	1055
5	3	6 Mayıs 1560	364	1077
6	3	15 Ağustos 1560	488	1451
7	6	19 Eylül 1564	71	148
8	6	24 Ekim 1564	141-142	303
9	6	28 Temmuz 1565	667	1470
10	5	7 Ağustos 1565	22	58

11	5	13 Kasım 1565	198	492
12	5	28 Mayıs 1566	616	1712
13	5	7 Haziran 1566	647	1814
14	7	8 Ekim 1568	1010	2763
15	14-1	3 Eylül 1570	476	673
16	10	20 Şubat 1572	135-137	212
17	26	7 Temmuz 1574	71	182
18	26	24 Eylül 1574	283	819
19	27	5 Aralık 1575	130	307
20	27	14 Ocak 1576	196	447
21	3 Nolu Zeyil	20 Mart 1576	18-19	62
22	3 Nolu Zeyil	20 Mart 1576	26	80
23	30	25 Haziran 1577	330	772
24	43	29 Nisan 1580	52	105
25	42	29 Mayıs 1581	271	840
26	42	23 Haziran 1581	51	254
27	40	12 Ekim 1579	200	449
28	46	20 Kasım 1581	212	456
29	46	20 Kasım 1581	212	457
30	48	11 Kasım 1581	194	544
31	48	1 Ocak 1583	220	616
32	48	1 Ocak 1583	221	619
33	48	20 Ocak 1583	255	715
34	48	9 Mart 1583	329	964
35	52	30 Mart 1584	315	838
36	53	14 Eylül 1584	163	476
37	58	17 Mayıs 1585	108	295
38	60	6 Şubat 1586	226	536
39	62	14-25 Ağustos 1587	81	178
40	62	23 Ekim-1 Kasım 1587	113	247
41	62	29 Kasım 1587	150	334
42	62	30 Ocak-8 Şubat 1588	188	423
43	67	3 Ağustos 1591	150	394
44	69	6 Eylül 1592	70	141
45	71	25 Temmuz 1593	52-53	108
46	71	1 Aralık 1593	97	200
47	72	1 Mart 1594	51	90
48	72	2 Nisan 1594	383	737
49	71	25 Aralık 1593-12 Ocak 1594	186	369
50	104	16-25 Haziran 1692	39-40	168

Haraç, Cizye ve Vergiler

Erdel'e yazılmış nâme ve hükümlerin bir kısmı haraç, cizye ve vergilerin ödenmesi konusundadır. Her sene gönderilmesi gereken verginin ertelenmeden, zamanında gönderilmesi konusu sıklıkla hatırlatılmıştır.[246] Kanuni döneminde her sene

[246] d.3, s.357, h.1055; d.36, s.103, h.296; d.40, s.225, h.503; d.42, s.51, h.254; d.42, s.53, h.257; d.42, s.56, h.269;

verilen on bin altının ertelenmeden gönderilmesi,[247] voyvoda değişimlerinden sonra bazı devlet erkânına verilmesi âdet olan vergilerin ödenmesi[248], cizyelerini vermeyen köylerin cizyelerini vermeleri[249] göndermekte oldukları haraçlarına artış yapıldığı[250] hüküm ve nâmelerde bildirilmiştir.

Aşağıdaki tabloda bu konu başlığı için hangi mühimme defterlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Sayfa	Hüküm
1	3	3 Mayıs 1560	357	1055
2	5	22 Ekim 1565	178-179	436
3	10	16 Aralık 1571	284	452
4	2 Nolu Zeyil	22 Nisan-1 Mayıs 1575	256	667
5	24	25 Mayıs 1574	331	907
6	27	5 Aralık 1575	130	307
7	3 Nolu Zeyil	9 Haziran 1576	185	469
8	3 Nolu Zeyil	9 Haziran 1576	268	679
9	36	7 Mart 1579	103	296
10	40	21 Ekim 1579	225	503
11	42	23 Haziran 1581	51	254
12	42	23 Haziran 1581	53	257
13	42	23 Haziran 1581	56	269
14	42	20 Ağustos 1581	103	385
15	46	20 Kasım 1581	212	456
16	46	20 Kasım 1581	212	457
17	48	20 Ocak 1583	255	715
18	48	12 Şubat 1583	292	855
19	52	30 Mart 1584	315	838
20	53	14 Eylül 1584	163	476
21	62	29 Kasım 1587	150	334
22	67	29 Ekim 1591	199	488

Sınır Problemleri

Kayıtlarda Erdel tarafından Osmanlı sınırlarına yapılan müdâhaleler olduğu gibi voyvodanın şikâyeti ile Osmanlı tarafından da Erdel'e yapılan müdâhaleler olduğu anlaşılmaktadır. Gönderilen hükümlerde her iki müdâhalenin de önüne geçilmesine yönelik tenbih ve tehditler görmek mümkündür.

Kanuni Sultan Süleyman 1544 yılında Macaristan'dan dönerken eyalet tahririni emrettiğinden beylerbeyinin yanındaki defterdara iş havâle edilmiş, Defterdar Halil Bey

d.46, s.212, h.456; d.46, s.212, h.457; d.48, s.255, h.715; d.52, s.315, h.838; d.53, s.163, h.476; d.62, s.150, h.334; d.67, s.199, h.488.

[247] d.5, s.178, h.436.

[248] d.10, s.284, h.452; A.DVNS.MHM.ZYLd.3, s.185, h.469; s. 268, h.679.

[249] A.DVNS.MHM.d.24, s.331, h.907; d.48, s.292, h.855.

[250] d.27, s.130, h.307; A.DVNS.MHM.ZYLd.2, s.256, h.667.

tarafından yapılan bu ilk tahrir 150 sene boyunca mürâcaat kaynağı olmuştur.[251] Nâmelerde görüleceği gibi sınırlardaki anlaşmazlık durumlarında sürekli zikr edilen bu tahrir son derece önem arzetmiş *"Halil Beğ defterine muhâlif ve ahidnâme-i hümâyûnuma mugāyir dahl u ta'arruz etmeyeler"* diyerek muhataplara tenbihte bulunulmuştur.

Aşağıdaki tabloda bu konu başlığı için hangi mühimme defterlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Sayfa	Hüküm	Konu
1	3	25 Temmuz 1559	62	146	Erdel'e ait yerlere müdahale
2	7	14 Mart 1568	988	2728	Erdel'e ait yerlere müdahale
3	7	8 Ekim 1568	1011	2765	Erdel'e ait yerlere müdahale
4	14-1	3 Eylül 1570	476	673	Erdel'e ait yerlere müdahale
5	14-1	30 Ekim 1570	532	744	Erdel'e ait yerlere müdahale
6	14-2	5 Kasım 1570	604-605	870	Erdel'e ait yerlere müdahale
7	10	20 Şubat 1572	135-137	212	Erdel'e ait yerlere müdahale
8	19	21 Temmuz 1572	221	458	Erdel'e ait yerlere müdahale
9	27	14 Ocak 1576	196	447	Erdel'e ait yerlere müdahale
10	48	17 Kasım 1581	172	481	Erdel'e ait yerlere müdahale
11	53	14 Eylül 1584	163	476	Erdel'e ait yerlere müdahale
12	55	18 Aralık 1584	82-83	144	Erdel'e ait yerlere müdahale
13	66	24 Kasım 1589	71	146	Erdel'e ait yerlere müdahale
14	5 Nolu Zeyil	14 Temmuz 1591	96	277	Erdel'e ait yerlere müdahale
15	67	29 Ekim 1591	199	488	Erdel'e ait yerlere müdahale

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Sayfa	Hüküm	Konular
1	7	4 Mart 1568	986	2724	Erdel'in sınırlara müdahalesi
2	7	28 Mart 1568	991	2736	Erdel'in sınırlara müdahalesi
3	932.1	24 Haziran 1569	1	1	Erdel'in sınırlara müdahalesi
4	12	13 Ağustos 1571	519	993	Erdel'in sınırlara müdahalesi
5	10	8 Aralık 1571	258	400	Erdel'in sınırlara müdahalesi
6	27	9 Ekim 1575	14	45	Erdel'in sınırlara müdahalesi
7	28	26 Ağustos 1576	171	398	Erdel'in sınırlara müdahalesi
8	31	20 Ağustos 1577	187	418	Erdel'in sınırlara müdahalesi
9	36	8 Mayıs 1579	245	647	Erdel'in sınırlara müdahalesi
10	36	18 Mayıs 1579	267	702	Erdel'in sınırlara müdahalesi
11	36	5 Haziran 1579	355	922	Erdel'in sınırlara müdahalesi
12	40	26 Haziran-5 Temmuz 1579	282	647	Erdel'in sınırlara müdahalesi
13	39	17 Şubat 1580	173-174	374	Erdel'in sınırlara müdahalesi
14	42	30 Kasım 1580	331	1012	Erdel'in sınırlara müdahalesi
15	42	23 Haziran 1581	6	163	Erdel'in sınırlara müdahalesi

[251]M. T. Gökbilgin, *Kanuni Sultan Süleyman*, s.88.

16	55	30 Ekim 1584	14	28	Erdel'in sınırlara müdahalesi

Düşman Saldırıları ve Sefer Hazırlığı

Kayıtlarda geçen bir diğer konu çıkılacak seferler ve gelebilecek düşman saldırıları için hazırlık yapılmasına yöneliktir. Sefer hazırlığı için bazen düşmanın durumunun araştırılması ve ona göre zahîre tedâriği ile askerlerin ihtiyaçlarının sağlanması için hükümler gönderilmiştir.

Aşağıdaki tabloda bu konu başlığı için hangi mühimme defterlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Miladi Tarih	Sayfa	Hüküm
1	5	19 Aralık 1565	267	684
2	5	9 Şubat 1566	361	953
3	5	7 Mart 1566	436-437	1165
4	5	7 Mart 1566	437	1166
5	5	7 Nisan 1566	520	1425
6	5	21 Nisan 1566	539-540	1479
7	5	6 Mayıs 1566	562	1548
8	5	28 Mayıs 1566	616	1712
9	5	17 Haziran 1566	684	1925
10	27	16 Aralık 1575	155	360
11	3 Nolu Zeyil	20 Mart 1576	26	80
12	43	29 Nisan 1580	52	105
13	66	8 Mart 1590	218	461
14	72	17 Şubat 1594	120	235
15	72	2 Nisan 1594	383	737
16	72	20-29 Haziran 1594	331	649

Yeni Voyvoda Tâyini

Voyvoda bir memleketin baş kumandanı ve idârecisi anlamına gelmektedir. 1530'lu yıllardan itibaren seçilen voyvodanın padişah tarafından tasdiği şarttır. Voyvodalar memleketlerinin içişlerinde özerk olmuşlardır. [252] Bununla beraber Erdel 15. ve 16. yüzyıllarda içişlerindeki serbestiyete rağmen dış ilişkilerinde Osmanlı'ya bağlı olarak hareket etmiştir.[253]

Krallarının vefâtı sonrasında yeni bir voyvoda seçilmesi için Erdel beylerine yazılan hükümlerden anlaşıldığına göre ertelenmeden içlerinden birini voyvoda olarak seçmeleri istenmiş, Osmanlı'ya bağlılıkları devam ettiği sürece himâye edileceklerine

[252] Mıhaı Maxim, "Voyvoda", *DİA*, C.43, s.127-129.
[253] K. Karpat, *a.g.mad.*, s.280-283.

dâir bilgi verilmiştir[254]. Yeni voyvoda onaylandıktan sonra yine Erdel beylerine hitâben yazılan hükümlerde yeni voyvoda bildirilmiş, sadâkatleri devam ettiği müddetçe korunacakları söylenmiştir.[255]

Yeni voyvoda tâyin edildikten sonra kendisine bazı hediyeler gönderildiği bilinmektedir. A.DVNS.MHM.d.12, s.344, h.698'deki kayıttan anlaşıldığı üzere *"âdet-i hasene-i şehriyârî ve kā'ide-i müstahsene-i tâcdârîden sana râyet-i feth-âyet ve üsküf ve raht ile mükemmel at ve hıl'at-i fâhıre-i hüsrevânem ve ümerâ-i memleket ve a'yân-ı vilâyete dahi istihkâklarına göre hil'at-i hümâyûnum inâyet olunup fahru'l-emâcid ve'l-ekârim şâhincilerim başı Mehemmed zîde mecduhû ile irsâl olunmışdur."* diyerek neler gönderildiği açıklanmıştır. Ayrıca A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.194, h.497 numaralı kayıtta voyvodalık beratı ve hem kendisine hem de beylerine gönderilenler zikr edilerek; *"Varup vusûl buldukda sancak-ı hümâyûnumı kemâl-i izzet ü ikrâmla istikbâl idüp hüsn-i kabûl ile kabûl eyleyüp dahi hilat-ı fâhiremi ve âdet-i kadîme-i şâhânem mûcebince gönderilen voyvodalık (...) giyüp ve sâ'ir virgülerüni alup kabz eyleyüp ve Macar beğlerine ve burkulaylara(?) vech-i münâsib gördüğin üzre gönderilen hilatları giyüp hüsn-i ittihâd ü ittifâk üzere voyvodalık umûrında sâbit kâdem olup re'âyâ ahvâline kemâl-i adâlet üzre mukayyed olup memleket ü vilâyeti ve kılâ' ve bukā' ve nevâhîyi ve sâ'ir mevâzi'i onat vechle görüp a'dâ tarafından gaflet ile bir mahalle zarâr u gezend irişdirmeyüp leyl ü nehâr vilâyetin hıfzında ve re'âyânın ahvâline mukayyed olmağa envâ' ikdâm ve esnâf-ı ihtimâmın zuhûra getüresin"* denilmiştir.

Tâyin edilen voyvodaya yazılan hükümlerde sadâkatini sürdürmesi ve bir yardım gerekirse talep etmesi için hükümler gönderilmiştir.[256] Ayrıca eski kralları zamanında memleket nasıl korunuyorsa o şekilde devam etmesi ve reâyânın nefretine sebep olacak işler yapmaması tenbih edilmiştir. [257] Yeni tâyin edilen voyvodanın da bir mektupla durumu hakkında bilgi verdiği gönderilen hükümlerdeki atıflardan anlaşılıyor. Mesela A.DVNS.MHM.d.14-1, s.35-36, h.45 numaralı kayıtta memleketin içinde voyvodalığına muhalefet eden birilerinin olmadığı *"sa'y u ikdâmda kusûr ve noksanları müşâhade olunmayup memleket ü vilâyet emn ü emân ve re'âyâ vü berâyası istirâhat ü itminân üzre"* oldukları bildirilmiştir.

[254] d.12, s.143, h.319.
[255] d.12, s.148-149, h.325; d.14/1, s.21, h.32.
[256] d.12, s.150-151, h.326.
[257] d.10, s.70, h.104.

Daha önce “Haraç, Cizye ve Vergiler” başlığında da belirtildiği gibi yeni voyvoda tâyin edilenlerin bazı devlet erkânına âdet olduğu üzere, vermesi gereken vergilerin olduğu belirtilmiş ve bunların ödenmesi konusu hatırlatılmıştır.[258]

Aşağıdaki tabloda bu konu başlığı için hangi mühimme defterlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Sayfa	Hüküm
1	12	17 Nisan 1571	143	319
2	12	17 Nisan 1571	148-149	325
3	12	17 Nisan 1571	150-151	326
4	14-1	28 Mayıs 1571	21	32
5	14-1	4 Haziran 1571	35-36	45
6	10	19 Haziran 1571	70	104
7	12	27 Haziran 1571	344	698
8	3 Nolu Zeyil	9 Haziran 1576	194	497
9	42	23 Haziran 1581	51	254
10	42	23 Haziran 1581	53	257
11	42	23 Haziran 1581	56	269
12	42	20 Ağustos 1581	103	385

Esirler

Mühimme defterlerinde yer alan nâme ve hükümlerdeki bir başka konu da gerek Erdel tarafından gerekse Osmanlı tarafından alınan esirlerin serbest bırakılmasıdır. Erdel'e gönderilen askerlerin reâyâdan esirler aldığının bildirilmesi üzerine bunların ikisinin bulduruldığu ve adam gönderilerek aldırılması istenmiş[259], Rumeli kethüdasının iki adamının esir alındığı, bunların gönderilmesi[260],Göle Kalesi'nin kaybedilmesinden sorumlu tutulan iki kardeşin serbest bırakılması[261], Budun yeniçerilerinden dokuz kişinin göreve giderken konakladıkları yerde Erdel gayrimüslimlerince esir alınıp satılması üzerine yeniçerilerin serbest bırakılması ve Erdel'e tâbi Vrad'da esir edilen yedi yeniçerinin salıverilmeyen beşinin serbest bırakılması[262], panayıra gelen tüccârın korunması için görevli kişilerin esir alınıp Erdel'e ait bir palankaya götürüldüğü bunu yapanların cezalandırılması[263], Pelaj Yanoş ve yanındaki esirlerin İstanbul’a gönderilmesi,[264] esir edilen Filek alaybeyinin gönderilmesi[265], Budun beylerbeyi tarafından esir edilen sekiz Erdellinin serbest bırakılması için hüküm gönderildiği, Erdel

[258] d.10, s.284, h.452; A.DVNS.MHM.ZYLd.3, s.185, h.469; 268,h.679.
[259].d.5,s.267, h.684.
[260]d.7, s.987, h.2727
[261] d.7, s.1010, h.2761
[262] d.22, s.192, h.368; d.33, s.5, h.7
[263] d.27, s.120, h.286
[264] d.27, s.131, h.309
[265] d.36, s.103, h.296

elinde esir olan iki Müslüman'ın serbest bırakılması[266], esir edilen Erdellilerden on beş kişinin Belgrad Kalesi'nde olduğu, adam gönderilerek aldırılması[267], Şarkat(?) isimli palankadan çıkanların Müslümanları esir etmeleri üzerine bunların haklarından gelinmesi[268] gibi konular işlenmiştir. Bunun yanın sıra "Erdel beylerinin hasetliği sebebi ile" esir tutulan Bebek Gorgi'nin eşi ve çocuğunun tutularak kendisinin Solnok beyine gönderilmesi[269] için hüküm yazılmıştır.

Aşağıdaki tabloda bu konu başlığı için hangi mühimme defterlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Sayfa	Hüküm
1	5	19 Aralık 1565	267	684
2	5	17 Şubat 1566	381	1015
3	5	7 Nisan 1566	523	1432
4	7	19 Haziran 1568	987	2727
5	7	8 Ekim 1568	1010	2761
6	22	28 Temmuz 1573	192	368
7	27	6 Aralık 1575	131	309
8	33	25 Ekim 1577	5	7
9	36	7 Mart 1579	103	296
10	39	24 Ocak 1580	120	286
11	55	18 Aralık 1584	82-83	144
12	64	10 Ekim 1588	160	415

Eşkıyalık Faaliyetleri

Hüküm ve nâmelerde ortaya çıkan bir başka konu eşkıyalık faaliyetleridir. Erdel içindeki eşkıyanın zapt edilmesi ve hakkından gelinmesine yönelik yazılan hükümler olduğu gibi Lehistan ve Nemçe eşkıyasına ülkeye bir zarar vermemeleri için engel olunması konusunda yazılmış hükümler de vardır. Zevin Kalesi'nde kaçırılan Yusuf isimli bir kişinin serbest bırakılması,[270] Erdel'e giden Recep ve Haydar isimli kişilerin yollarının kesilerek eşyalarını alan kişilerin yakalanması[271] Eflak'tan Temeşvar'a giden Mustafa Çavuş'un Erdel'den geçerken Macar tâifesinden kişilerin yolunu kesip Mustafa Çavuş'u öldürmeleri üzerine bunu yapanların cezalandırılması[272], Temeşvar Beylerbeyi

[266] d.55, s.82-83, h.144
[267] d.5, s.523, h.1432
[268] d.64, s.160, h.415
[269] d.5, s.381, h.1015; d.5, s.523, h.1432
[270] d.3, s.308, h.680.
[271] d.6, s.554, h.1201.
[272] d.5, s.95, h.219; d.5, s.107, h.248.

Hasan'ın adamlarını Erdel'de öldürüp eşyalarını yağmalayanların yakalanması[273], Erdel'de ulûfeci olarak Boğdan Voyvodası'na yazılan bazı eşkıyanın ele geçirilmesi[274], Beç tarafından gelen eşkıyaya müsaade edilmemesi[275], bazı kişilerin reâyâya zarar verdiği bildirildiğinden bunların ele geçirilmesi[276], Erdel'e tâbi yerlerden gelen ve köyleri basıp çeşitli eşyalarını alanlardan haklarının alınması[277], Macar asıllı İbrahim'in öldürülüp eşyasına el koyulduğu, İbrahim'i öldürüp eşyasına el koyanların bulunup Temeşvar Beylerbeyinin adamına teslim edilmesi[278], Temeşvar Hazîne Emîni olan Kurd'un Erdel'e tâbi karyelerden gelen on iki eşkıya tarafından yollarının kesilip eşinin ve bir hizmetkârının katledildiği, bir hizmetkârı ve bir câriyesinin esir edildiği, eşya ve altınlarının alınması sebebi ile bu işin araştırılıp bunu yapan eşkıyanın hakkından gelinmesi,[279] Leh eşkıyasının hakkından gelinmesi[280], Nemçe'den gelen eşkıyanın Erdel'den Boğdan'a geçme ihtimâli olduğu bu sebeple eşkıyanın defedilmesi için çalışılması[281] konularında hüküm ve nâmeler yazılmıştır.

Aşağıdaki tabloda bu konu başlığı için hangi mühimme defterlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Sayfa	Hüküm
1	3	9 Ocak 1560	238	680
2	6	28 Mayıs 1565	554	1201
3	5	9 Eylül 1565	95	219
4	5	17 Eylül 1565	107	248
5	7	31 Ağustos 1567	49	136
6	16	7 Nisan 1572	185	356
7	19	26 Mayıs 1572	27	70
8	21	22 Ocak 1573	32	89
9	22	25 Ağustos 1573	302	596
10	24	22 Mart 1574	50	141
11	31	29 Ağustos 1577	215	476
12	33	14 Ocak 1578	264	539
13	40	16-25 Temmuz 1579	316	731

[273] d.7, s.49, h.136.
[274] d.16, s.185, h.356.
[275] d.19, s.27, h.70.
[276] d.21, s.32, h.89.
[277] d.22, s.302, h.596.
[278] d.24, s.50, h.141.
[279] d.31, s.215, h.476.
[280] d.33, s.264, h.539.
[281] d.40, s.316, h.731.

Muhtelif Konular

Yukarıda bahsi geçen konular dışında tekrarı az olan bazı konular için de nâme ve hükümler gönderilmiştir. Meselâ 15 Şubat 1552 tarihli *"Kraliçe'ye"* hitabıyla gönderilen hükümde oğlunu Fransa Kralı'nın kızı ile evlendirme isteğine karşılık buna icâzet verildiği bildirilmiş[282], yine bir başka kayıtta Erdel Voyvodası'nın evlenme isteğine karşı düşman tarafından bir evlilik yapılmaması, eğer böyle bir niyeti varsa bundan vazgeçmesi istenmiştir.[283] Hizmetlerindeki başarıdan dolayı hilat gönderilmesi[284], zahîre sıkıntısı olduğundan zahîre tedârik edilmesi[285], Erdel'e kaçanların iâdesi[286], Hâssa-i hümâyûn için şahin gönderilmesi[287], ahidnâmeye aykırı olarak inşâ edilen palankaların yıktırılması ya da yeni palanka yapılmasına müsaade edilmemesi, palankalardan düşmana yardım edenlerin cezalandırılması[288], çeşitli sebeplerle Erdel'e giden reâyânın yerlerine gönderilmesi[289], Erdel'den İstanbul'a gelmek isteyen voyvodanın içinde bulunulan karışık vaziyetten dolayı İstanbul'a gelmesine icâzet verilmediği[290], Leh Kralı'nın elçisi ülkesine gönderilirken yanına kılavuz verilmesi[291], donanma için gereken kendirin gönderilmesi[292], voyvodanın orduya katılma istediğini bildirmesi üzerine kendisinin ne zaman ve nerede olması gerektiği[293], harem ağalarından Osman Ağa'nın Erdel'de olan akrabalarının gönderilmesi[294], Boğdan Voyvodası Aleksandır'ın Erdel'de sahip olduğu mülklerini elindeki mülknâme gereği tasarruf izni verildiği[295], Rumeli beylerbeyine dört-beş bin kadar asker göndermesi[296], bakır getiren tüccârdan bakırlarını doğruca İstanbul'a getirmeyenlerin bakırlarına el koyulması[297], donanma için gereken iki bin parça kanaviçe(?) bedelinin haraçlarından düşülmek üzere gönderilmesi[298], Kırım Hânı'nın Lehistan'da olan kardeşlerinin gönderilmesi konusunda

[282] TSMK, K-888, vr.76b-77b.
[283] A.DVNS.MHM.ZYL.d.6, s.18, h.35.
[284] d.3, s.184, h.408; d.5, s.81, h.187.
[285] d.3, s.184, h.408; d.5, s.68, h.158.
[286] d.3, s.226, h.506.
[287] d.3, s.357, h.1055; d.67, s.126, h.340.
[288] d.3, s.480, h.1085; d.7, s.1002, h.2751; d.24, s.305, h.826; d.31, s.70, h.175; d.36, s.254, h.670.
[289] d.5, s.108, h.252; d.39, s.243, h.479; d.42, s.271, h.840; d.55, s.14, h.28; d.58, s.211, h.549.
[290] d.5, s.141, h.330; d.5, s.178, h.436.
[291] d.33, s.374, h.769.
[292] d.23, s.223, h.472.
[293] d.5, s.636, h.1778; d.5, s.647, h.1814; d.5, s.703, h.1987.
[294] d.7, s.1010, h.2762; d.16, s.48, h.93; d.19, s.77, h.169.
[295] d.7, s.305, h.868.
[296] d.51, s.9, h.27.
[297] d.58, s.304, h.772.
[298] d.71, s.180-181, h.358.

yardımda bulunulması[299], bazı köylerin tahrîri için gönderilen Muharrem'e engel olunmaması[300], Lehistan Krallığı seçimlerinden sonra Lehistan'a bir saldırı olursa yardım gönderilmesi, kralın taç giyme merasimine kendisi gitmek yerine adamlarını göndermesi, ülkesine giderken Erdel'den geçecek kralın güvenliğinin ve ihtiyaçlarının sağlanması[301], Erdel beylerinden olan Beneş İşbar'ın Nemçe'ye firârı[302], fitneye sebep olan kişinin yakalanıp Temeşvar beylerbeyine gönderilmesi[303], Erdel Kralı'nın vârissiz ölmesi ile mîrasının vasiyeti üzere yeğeni olması dolayısı ile Leh Kralı'na intikâl ettiği, hazîne dışında neler varsa bunların bildirilmesi[304], serhatlerin muhâfazasında Vezir Ali Paşa ile haberleşip uygun gördüğü şekilde hizmet edilmesi[305], Macar varoşlarının ahâlisinin Nemçe ile birleşip Vrad Kalesi'ni muhâsara etmeleri üzerine bir miktar süvârî ile Macar varoşlarının vurulması[306], Sebeş(?) zimmîlerinin hayvanlarını ve ürünlerini alıp vermeyi taahhüt ettiği halde vermeyen kişiden haklarının alınması[307], Akıncı beylerine yazılan hükmün bir sûreti Erdel Voyvodası'na gönderilmiş olup Bender ve Akkirman tarafına gelen düşmanın üzerine akıncı tâifesi gidilmesi[308], Rüstem Paşa'nın Erdel'deki değirmenleri için her sene verilen vergiden fazla vergi talep edildiği, bu verilmeyince değirmenlerin yıkıldığının bildirilmesi üzerine yıkılan değirmenlerin tekrar binâ edilmesi[309], isyân eden Pelaj Menhar'ın üzerine gidilmesi[310], Bebek Kerek tarafından hayvanları ve eşyası alınan İşai(?) Mihal'e hakkının teslim edilmesi[311], Boğdan'ın ihtilâline sebep olan Macar İstevan'ın Lehistan'dan Macaristan'a firâr ederken Erdel'e tâbi hisârın zâbitine denk gelip yanındaki altı arabası ve adamlarıyla ele geçirilip kalede hapsedildiğinin bildirilmesiyle adı geçen kişinin gönderilmesi[312] konularında hüküm ve nâmeler gönderilmiştir.

Aşağıdaki tabloda liste halinde görülebilir.

Sıra	Defter No	Mîlâdî Tarih	Sayfa	Hüküm	Konular

[299] d.42, s.25, h.188; d.47, s.73, h.183.
[300] d.7, s.164, h.428.
[301] d.22, s.241, h.469; d.23, s.12-13, h.19; d.23, s.60-61, h.125; d.24, s.33, h.98; d.27, s.215-216, h.492, A.DVNS.MHM.ZYLd.3, s.18-19, h.62; A.DVNS.MHM.d.23, s.199, h.421.
[302] d.23, s.185-186, h.392; d.26, s.71, h.182.
[303] d.10, s.62, h.90.
[304] d.12, s.339, h.689.
[305] d.78, s.222, h.585.
[306] d.104, s.39-40, h.168.
[307] d.30, s.140, h.334.
[308] d.44, s.199, h.422.
[309] d.35, s.46, h.106.
[310] d.6, s.71, h.148.
[311] d.43, s.178, h.323.
[312] d.19, s.165, h.345.

1	TSMK-888	15 Şubat 1552	76b-77b	-	Evlilik
2	3	6 Ekim 1559	152	408	Hilat
3	3	6 Ekim 1559	152	408	Zahîre
4	3	14 Kasım 1559	183	506	Erdel'e kaçanların iâdesi
5	3	3 Mayıs 1560	357	1055	Şahin
6	3	7 Mayıs 1560	366	1085	Palanka
7	6	19 Eylül 1564	71	148	Pelaj Menhar
8	5	24 Ağustos 1565	68	158	Zahîre
9	5	30 Ağustos 1565	81	187	Hilat
10	5	17 Eylül 1565	108	252	Reâyânın yerine gönderilmesi
11	5	5 Ekim 1565	141-142	330	İstanbul'a gelmesine izin verilmediği
12	5	22 Ekim 1565	178-179	436	İstanbul'a gelmesine izin verilmediği
13	5	3 Haziran 1566	636	1778	Voyvodanın orduya katılma isteği
14	5	7 Haziran 1566	647	1814	Voyvodanın orduya katılma isteği
15	5	21 Haziran 1566	703	1987	Voyvodanın orduya katılma isteği
16	7	10 Kasım 1567	164	428	Tahrir
17	7	12 Şubat 1568	305	868	Boğdan Voyvodası
18	7	3 Temmuz 1568	1002	2751	Palanka
19	7	8 Ekim 1568	1010	2762	Osman Ağa'nın ailesinin gönderilmesi
20	10	8 Haziran 1571	62	90	Ehl-i fesâdın cezalandırılması
21	12	27 Haziran 1571	339	689	Leh Kralı'na intikâl eden mîras
22	16	19 Kasım 1571	48	93	Osman Ağa'nın ailesinin gönderilmesi
23	19	26 Mayıs 1572	77	169	Osman Ağa'nın ailesinin gönderilmesi
24	19	1 Temmuz 1572	165	345	Yakalanan Macar İstevan'ın gönderilmesi.
25	22	11 Ağustos 1573	241	469	Leh Krallığı
26	23	18 Eylül 1573	12-13	19	Leh Krallığı
27	23	12 Ekim 1573	60-61	125	Leh Krallığı
28	23	20 Kasım 1573	185-186	392	Beneş İşbar'ın Nemçe'ye firârı
29	23	27 Aralık 1573	223	472	Kendir irsali
30	23	1 Ocak 1574	199	421	Leh Krallığı
31	24	14 Mart 1574	33	98	Leh Krallığı
32	24	25 Mayıs 1574	305	826	Palanka
33	26	7 Temmuz 1574	71	182	Beneş İşbar'ın Nemçe'ye firârı
34	27	22 Ocak 1576	215-216	492	Leh Krallığı
35	3 Nolu Zeyil	20 Mart 1576	18-19	62	Leh Krallığı
36	30	7 Mayıs 1577	140	334	Sebeş(?) zimmilerinin haklarının alınması
37	31	25 Temmuz 1577	70	175	Palanka
38	33	10 Mart 1578	374	769	Kılavuz
39	35	25 Haziran 1578	46	106	Rüstem Paşa'nın değirmenleri
40	36	20 Mayıs 1579	254	670	Palanka
41	39	8 Mart 1580	243	479	Reâyânın yerine gönderilmesi
42	43	11 Ağustos 1580	178	323	İşai(?) Mihal'in malının Bebek Kerek'den alınması
43	42	29 Mayıs 1581	271	840	Reâyânın yerine gönderilmesi
44	42	4 Haziran 1581	25	188	Tatar Hanı'nın kardeşleri
45	47	22 Nisan 1582	73	183	Tatar Hanı'nın kardeşleri
46	44	30 Haziran 1583	199	422	Düşmanın üzerine gidilmesi

47	51	26 Ağustos 1583	9	27	Asker tedariği
48	55	30 Ekim 1584	14	28	Reâyânın yerine gönderilmesi
49	58	14 Ağustos 1585	211	549	Reâyânın yerine gönderilmesi
50	58	28 Ağustos 1585	304	772	Bakır tüccârları
51	67	25 Mayıs 1591	126	340	Şahin
52	6.Zeyl	10 Mayıs 1592	18	35	Evlilik
53	71	6 Aralık 1592	180-181	358	Donanma için keneviçe gönderilmesi
54	78	27 Haziran 1609	222	585	Vezir Ali Paşa'nın uygun gördüğü şekilde davranılması
55	104	16-25 Haziran 1692	39-40	168	Macar varoşlarının vurulması

2.1.10. Lehistan

Osmanlı Lehistan münâsebetleri nâme-i hümâyûnlardan anlaşılacağı üzere oldukça yoğundur. 1414 yılında Bursa'ya Polonya Kralı'ndan gelen bir elçi ile imzalanan altı yıllık bir barış antlaşması ile başlayan ilişkiler uzun yıllar devam etmiştir. 1456'da Boğdan'ın fethi, 1475'te Kırım'ın bağımlı hale getirilmesi, 1484'te Kili ve Akkirman'ın ele geçirilmesi ile bölgede Türk üstünlüğü kalıcı hale gelmiştir.[313] Bu bölgelerden İstanbul'a gıda maddelerinin deniz yoluyla ucuz ve kolay şekilde taşınması sağlandığından bu bölgeler Osmanlı ekonomisinin de önemli bir parçası olmuştur.[314] İleride de görüleceği üzere bu noktadan sonra sadece ticârî değil siyâsî ilişkiler de önem kazanmıştır, tüccârlara yapılan saldırılar, Kazak eşkıyasının faaliyetleri, âsî Boğdan Voyvodalarının Lehistan tarafından himâye edilmesi, Kırım Hânı'na ödemeleri gereken vergilerinin ödenmeyişleri gibi bir çok konu gündeme gelmiştir. Bu sebeple Osmanlı Lehistan ilişkilerinde Boğdan ve Kırım'ın da çok önemli bir yeri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Kanuni Sultan Süleyman ve I. Szigismund arasında ölümlerine kadar devam etmek üzere 1533'te imzalanan "ebedî barış" antlaşması oğulları tarafından da yenilenmiştir.[315] Aradaki bu dostluk antlaşmalarına binâen nâme-i hümâyûnlarda Boğdan'dan kaçıp Lehistan'a sığınan eşkıyanın himâye edilmemesi, esir alınanların iâdesi, tüccârlara Lehistan'dan geçerken zorluk çıkartılmayıp vergi alınmaması gibi hususlar gündeme gelmiştir. Bunun yanı sıra bu barış döneminde bazı Leh beylerinin aradaki antlaşmalara rağmen Cankirman ve Akkirman tarafına yaptıkları saldırılar ile tâcirlere yapılan müdâhaleler de söz konusu olmuştur.[316]

[313] Kemal Beydilli, "Lehistan (Polonya)", *DİA*, C.34, s.309-317.
[314] H. İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, s.139.
[315] K. Beydilli, *a.g.mad.*, s.309-317.
[316] d.5, s.314-315, h.819; d.7, s.994-995, h.2742; d.7, s.1001, h.2750; d.7, s.1000, h.2749; d.7, s.1005, h.2755; d.22, s.110, h.225; d.29, s.33-34, h.77; d.30, s.204-205, h.483; d.34, s.133-135, h.285; A.DVNS.MHM.ZYL d.3, s.330-331, h.852.

Szigismund August'un 7 Temmuz 1572'deki ölümüyle Jagellon Hânedanı sona ermiş ve Lehistan Krallarının seçimle iş başına geldikleri yeni bir dönem başlamıştır. [317] Kral seçimlerine Osmanlı Devleti gibi diğer Avrupa Devletleri de ilgi duymaya başlamıştır. Osmanlı açısından Lehistan tahtına Osmanlı aleyhtarı birinin geçmesi Eflak, Boğdan ve Erdel'i tehdit edeceğinden Osmanlı önceleri Lehistan'ın başına Leh beylerinden Osmanlı'ya sâdık birinin kral olarak seçilmesini istemişse de Fransa Kralı'nın kardeşi Henry de Valois'in aday olması ile onu desteklemiştir. Fakat Henry'nin Fransa tahtına geçmesi üzerine bu defa Erdel Voyvodası Bathory, Lehistan Kralı olarak seçilmiştir. [318] Bathory, Osmanlı ve Avrupa arasında arabuluculuk yapsa da, 1587'de tahta geçen III. Szigmund'un Habsburg yanlısı politikaları sebebi ile ilişkiler gerilmiştir. 17. yüzyıl, Osmanlı-Lehistan ilişkilerinin en gergin olduğu zamanlar olmuştur. Kazaklar'ın 1606'da Varna'yı, 1613'te Kırım kıyılarını, 1614'te Sinop'u, 1615'te ise İstanbul'a yakın bazı köyleri yağmalamaları Osmanlı'ya ticârî anlamda da zarar vermiş ve bazı Leh beylerinin Boğdan'a müdâhalesinin iki ülkeyi karşı karşıya getirmesinin sonucunda 1620'de II. Osman Lehistan üzerine sefere çıkmıştır. [319] Sefer sonucu âsî Boğdan Voyvodası'nın Lehistan'a verdiği Hotin geri alınmış, Lehistan'ın Kırım'a verdiği vergiyi vermeye devam etmesi [320], Kazak-Tatar akınlarının durdurulması, Lehistan'ın Eflak, Boğdan, Erdel ve Macaristan'ın içişlerine karışmaması kararlaştırılmıştır.[321]

1648-1667 yılları arasında Katolik Lehistan, Ortodoks Kazakları ve Ukrayna'yı Katolikleştirmek için çalışmış, bu sebeple Kazak isyânları çıkmıştır. [322] Sık sık taraf değiştiren Kazaklar'ın 1668'de Osmanlı'dan yardım isteği kabul edilmiştir. [323] 1669 yılında Ukraynalı Petro Doroşenko'yu himâye etmesi ile IV. Mehmet'in başında olduğu Osmanlı ordusu Lehistan seferine çıkmış, Kamaniçe 9 günlük kuşatmadan sonra ele geçirilmiştir. Osmanlı bu fetihle Boğdan ve Kırım üzerindeki kontrolünü güçlendirmiştir.[324] Ancak 1673 yılında Osmanlı-Lehistan mücadelesi yeniden başlamış 1676'ya kadar devam etmiştir.[325] 1678'de Doroşenko'nun Osmanlı himâyesinden çıkıp Çehrin Kalesi'ni Ruslara teslim etmesi üzerine Çehrin Seferi'ne çıkılmış ve kale fethedilmiştir.[326]

---

[317] K. Beydilli, *a.g.mad.*, s.309-317.
[318] E. Afyoncu, *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2014 s.208-209
[319] Hacer Topaktaş, *Osmanlı-Lehistan Diplomatik İlişkileri,* TTK, Ankara 2014, s.17.
[320] E. Afyoncu, *a.g.e.*, s.287
[321] H. Topaktaş, *a.g.e.*, s.18.
[322] İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.4, TTK, Ankara 1988, s. 133.
[323] H. Topaktaş, *a.g.e.*, s.18
[324] Dariusz Kolodziejczyk, "Kamaniçe". *DİA*, C.24, s.274-275.
[325] H. Topaktaş, *a.g.e.*, s.18.
[326] E. Afyoncu, *a.g.e.*, s.324.

Viyana muhâsarasıyla başlayan büyük Türk savaşları (1683-1699) sırasında Lehistan Avusturya, Venedik, Papalık ve Rusya'nın da katıldığı Kutsal İttifâk'a girmiştir. Amacı Erdel, Eflak ve Boğdan'ı ele geçirip Karadeniz sahillerine uzanmakken başarılı olamamıştır.[327] Lehistan 17 yıl boyunca Kamaniçe Kalesi'ni geri almak için uğraşmış olsa da ancak 1699 Karlofça Antlaşması'ndan sonra ele geçirebilmiştir.[328] Osmanlı-Lehistan ilişkilerinde savaşlar dönemini kapatan olay da Karlofça Antlaşması olmuştur.[329]

Lehistan'a Gönderilen Nâme-i Hümâyûnların Muhtevâları

Lehistan'a gönderilen nâme-i hümâyûnlar için 1699 yılına kadar yapılan taramalarda 1560-1602 yılları arasına ait 108 adet nâme-i hümâyûn bulunmuştur. Bunlardan A.DVNS.MHM. d.6, s.142, h.304 eksik bırakıldığı için, A.DVNS.MHM.ZYL d.2, s.292, h.782 ise okunamayacak durumda olduğundan teze dâhil edilmemiştir.

Lehistan'a ait kayıtlar Leh Krallarına yazıldığı gibi özellikle kral seçimine tekâbül eden dönemlerde Leh beylerine de yazılmıştır. Krala ya da Leh beylerine yazıldığı fark etmeksizin "*hüküm", "nâme-i şerîf", "nâme" ve "nâme-i hümâyûn"* ifâdeleri kullanılmıştır.

Nâmelerin içine konulduğu muhâfazaların türünün hükümlerin başına yazıldığı görülebilir, bununla beraber hiç yazılmadığı da vâkidir. *"Altun kozalak ve serâser kîse"* en çok kullanılan muhâfaza olup A.DVNS.MHM.ZYL d.3, s.190, h.481'de *"Kızıl atlas kîse, gümüş kozalak"* ve A.DVNS.MHM.d.29, s.174, h.418'de ise sadece "*gümüş kozalak"* ifadesi geçer.

İşlenen konular içinde en çok ticâret ile ilgili olan hükümler, Kırım ile Lehistan arasındaki mücâdeleler, Kazakların ve eşkıyanın faaliyetleri, vefât edenlerin metrukâtları ve Lehistan'a kral tâyini hakkındaki kayıtlar öne çıkmıştır. Bazı nâme-i hümâyûnlarda birden çok konu işlendiği için aynı nâme-i hümâyûn farklı maddelerin altında görülebilir.

[327] K. Beydilli, *a.g.mad.*, s.309-317.
[328] D. Kolodziejczyk, *a.g.mad.*, s.274-275.
[329] H. Topaktaş,*a.g.e*, s.19.

Ticârî Konular

Defterlerde kayıtlı Lehistan'a ait nâme-i hümâyunların birçoğu ticârî konular hakkındadır. Özellikle Moskova tarafına kürk almak için yollanan tâcirlerin yol güvenliklerinin sağlanması, Lehistan'dan geçerken tâcirlerden vergi alınmaması konusu öne çıkmıştır. Nâme-i hümâyunlardan anlaşıldığı üzere ticâret için giden tâcirlerin yollarının kesilmesi eşyalarına ve hayvanlarına el koyulması gibi problemlerle karşılaşıldığından güvenlik önemli bir mesele olmuştur.

Ayrıca Boğdan Voyvodası'nın ticâret için Lehistan'a gönderdiği tüccârların aradan zaman geçmesine rağmen dönmedikleri, aradaki dostluk gereği tâcirlerin eşya ve paraları ile buldurulması, [330] Lehistan'da ticâret yapan Boğdanlı tüccârlara halkın bakır akçe verip tüccârları zarara uğratmaları sebebi ile eskiden uyguladıkları akçe hesabına dönülmesi,[331] İstanbul zahîresi için koyun almak üzere gönderilen İstanbul kasaplarına "*bıcağa yarar koyun verilmesi"* için de nâme-i hümâyûnlar yazılmıştır.[332]

Tâcirler arası anlaşmazlıkların da nâme-i hümâyûnlara konu olduğunu söylemek gerekir. Alacaklı tarafa temessük gereği borçluların borçlarını ödemeleri hususunda da nâmeler gönderilmiştir.[333]

Aşağıdaki tabloda ticâri ilişkiler konusunda hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	6	16 Aralık 1564	I. Süleyman	245	530
2	6	19 Haziran 1565	I. Süleyman	585	1283
3	5	8 Ağustos 1565	I. Süleyman	23	61
4	5	10 Ağustos 1565	I. Süleyman	28	70
5	5	25 Mart 1566	I. Süleyman	486	1313
6	7	16 Mart 1568	II. Selim	987	2726
7	7	27 Haziran 1568	II. Selim	998	2746
8	932.1	24 Haziran 1569	II. Selim	2	2
9	22	5 Temmuz 1573	II. Selim	110	225
10	28	12 Kasım 1576	III. Murat	364	941
11	29	7 Ocak 1577	III. Murat	59	140
12	29	13 Şubat 1577	III. Murat	174	418
13	35	6 Temmuz-4 Ağustos 1578	III. Murat	73	176
14	42	4 Haziran 1581	III. Murat	20	175
15	42	11 Haziran 1581	III. Murat	286	886

[330] d.6, s.245, h.530.
[331] d.5, s.23, h.61.
[332] d.29, s.59, h.140.
[333] d.67, s.182, h.456; d.67, s.183, h.457; KK.d.70, s.498.

16	47	9 Temmuz 1582	III. Murat	192	448
17	58	17 Mayıs 1585	III. Murat	113	306
18	58	17 Mayıs 1585	III. Murat	113	308
19	58	17 Mayıs 1585	III. Murat	194	507
20	62	9 Şubat 1588	III. Murat	209	467
21	67	29 Ekim 1591	III. Murat	182	456
22	67	29 Ekim 1591	III. Murat	183	457
23	KK 70	12 Şubat 1602	III.Mehmet	498	-

Kırım ile Lehistan Arasındaki Problemler

Nâme-i hümâyûnlarda en sık geçen konulardan biri de Kırım ile Lehistan arasındaki anlaşmazlıklardır. Tatar askerlerinin Lehistan ile olan sınır ihlâlleri, Lehistan tarafından Kırım topraklarına yapılan saldırılar, Lehistan'ın Kırım Hânı'na ödemesi gereken vergiyi ödememesi, Kırım elçisinin esir edilmesi, Lehistan'a ilticâ eden Kırım Hânı'nın kardeşlerinin iâdesi konularında nâme-i hümâyûnlar gönderilmiştir.

Aşağıdaki tabloda bu konuda hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	6	4 Haziran 1565	I. Süleyman	569	1245
2	5	10 Ağustos 1565	I. Süleyman	28	70
3	7	7 Mayıs 1568	II. Selim	994-995	2742
4	7	8 Temmuz 1568	II. Selim	1001	2750
5	7	13 Temmuz 1568	II. Selim	1000	2749
6	7	8 Ekim 1568	II. Selim	1015	2770
7	14*1	19 Eylül 1570	II. Selim	408-409	575
8	29	22 Aralık 1576	III. Murat	33-34	77
9	29	5 Şubat 1577	III. Murat	144-145	355
10	30	29 Mayıs 1577	III. Murat	204-205	483
11	31	25 Temmuz 1577	III. Murat	68-69	174
12	33	10.Mart.1578	III. Murat	369	758
13	34	20 Nisan 1578	III. Murat	133-135	285
14	35	12 Ağustos 1578	III. Murat	145-146	373
15	35	17 Kasım 1578	III. Murat	362	920
16	36	31 Mart 1579	III. Murat	158	438
17	46	23 Nisan 1581	III. Murat	247	555
18	46	2 Eylül 1581	III. Murat	46-47	92
19	46	1 Mart 1582	III. Murat	357	826
20	48	25 Ağustos 1582	III. Murat	64-65	180
21	58	17 Mayıs 1585	III. Murat	103	287

Vefât Edenlerin Metrukâtı

Lehistan'a yazılan nâme-i hümâyûnlarda sık karşılaşılan bir diğer başlık gerek ticâret gerek sâir sebepler için Leh tarafına giden kişilerin vefâtı üzerine o tarafta kalan mallarının, eşyasının ya da parasının gönderilen vekillere teslim edilmesi konusudur. Bu başlık altındaki nâme-i hümâyûnlara konu olan kişilerin genelde tâcir olduklarını söylemek mümkünse de A.DVNS.MHM.d.64, s.75, h.223'te bir yeniçerinin Lehistan cânibinde vefâtı üzerine geride bıraktıklarının yine bir yeniçeri olan kardeşine teslim edilmesi istenmiştir.

Aşağıdaki tabloda bu konu başlığı için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	3	26 Mart 1560	I. Süleyman	305	893
2	24	3 Mayıs 1574	II. Selim	201	533
3	28	26 Ağustos 1576	III. Murat	83	198
4	29	10 Ocak 1577	III. Murat	63	151
5	31	28 Temmuz 1577	III. Murat	84	209
6	33	15 Aralık 1577	III. Murat	156	311
7	35	6 Temmuz- 4 Ağustos 1578	III. Murat	86	211
8	42	18 Şubat 1581	III. Murat	191	592
9	46	22 Ekim 1581	III. Murat	155	325
10	55	5 Kasım 1584	III. Murat	21	43
11	64	14 Ağustos 1588	III. Murat	75	223

Kral Tâyini

1572 yılında Kral Szigismund August'un ölmesi üzerine Lehistan'a kral atanması hem Avusturya hem Rusya hem de Osmanlı arasında bir mücadele başlatmıştır. Lehistan'a kral atanması Leh beylerinin seçimi ile olduğu için Avusturya ve Rusya da tıpkı Osmanlı gibi kendi adaylarını seçtirmek çabasında olmuştur. Ayrıca krallık seçimi sırasında Moskov askerinin, kendi adaylarının seçilmeme durumuna karşılık Lehistan'a saldırmak için hazır olduğu, bu sebeple Tatar Hânı'nın Moskova üzerine gönderildiği anlaşılıyor.[334] Yazılan nâme-i hümâyûnlarda da görüleceği gibi Lehistan Krallığı için Leh beylerine, dışarıdan birinin krallığa uygun olmadığı, kendi içlerinden ehil birini ya da Osmanlı'ya yakın birini seçmeleri konusunda tenbihte bulunulmuştur. Ayrıca

[334] d.22, s.106, h.220.

A.DVNS.MHM.d.22, s.119, h.245'de *"France Pâdişâhı'nın karındaşı olup vilâyet-i Leh Krallığı inâyet olunan Henrik Kral'a nâme-i hümâyûn"* başlığı ile yazılan nâmede kendisinin Leh Krallığı'na tâyin haberi verilmiş ve ülkesine gelene kadar Tatar Hânı'nın ülkesini koruyacağı bildirilmiştir. A.DVNS.MHM.d.23, s.190-191, h.403 numaralı kayıtta ise Henry'nin Fransa elçisi aracılığı ile gönderdiği mektubunda Lehistan'a gitmek konusunda Osmanlı'dan yardım istediği anlaşılıyor ki kendisine yazılan bu nâme-i hümâyûnda Bosna ya da Dubrovnik üzerinden memleketine ulaşabileceği, serhatteki beylere ve Erdel Voyvodası'na hükümler gönderildiği, gerekli tedbirlerin alındığı belirtilmiştir.

Fransa Kralı'nın ölmesi üzerine Leh Kralı olan Henry, Fransa Kralı III. Henry olarak tahta çıkmış, bunun üzerine Lehistan için kral seçimi mücadelesi yeniden başlamıştır. Osmanlı Devleti bu defa Erdel Voyvodası Stephan Bathory'nin seçilmesini sağlamıştır. [335] Ancak Osmanlı'nın adayı olan Stephan Bathory'nin seçilmesinden Moskov ve Beç Krallarının rahatsızlığı mâlumdur. Bu sebeple içerideki âsîler ile birleşerek bir saldırı planladıkları düşünülmüş, Stephan Bathory'e her iki ülkeye nâme-i hümâyûnlar yazıldığı bildirilerek, halkı ile iyi geçinmesi, eğer bir saldırı olursa haber vermesi istenmiştir. [336]

1587'de Bathory'nin ölmesi üzerine İsveç'in Wasa Hanedanı'ndan III. Johann Szigismund tahta geçmiş ve böylece Osmanlı adaylarının seçilmesi dönemi sona ermiştir. [337] Leh Beylerine bu seçim döneminde de yazılan nâme-i hümâyûnlardan anlaşıldığı üzere sulha riâyet edecek önceki kralları gibi bir kral seçmeleri, Beç Kralı'nın adayının seçilmemesi için nâme-i hümâyûnlar gönderilmiştir.[338]

Lehistan krallık seçimi hakkında yazılan nâme-i hümâyûnlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	21	18 Mart 1573	II. Selim	168-169	406
2	21	18 Mart 1573	II. Selim	169-170	407
3	22	28 Haziran 1573	II. Selim	106-107	220
4	22	5 Temmuz 1573	II. Selim	119-120	245
5	23	3 Aralık 1573	II. Selim	190-191	403
6	3 Nolu	9 Haziran 1576	III. Murat	288	727

[335] K. Beydilli, *a.g.mad.*, s.309-317.
[336] A.DVNS.MHM.ZYL d.3, s.288, h.727.
[337] K. Beydilli, *a.g.mad.*, s.309-317.
[338] A.DVNS.MHM.d.62, s.61-63, h.141; d.62, s.64, h.142; d.62, s.119, h.263; d.62, s.120, h.264.

	Zeyil				
7	62	9 Mayıs-6 Haziran 1587	III. Murat	61-63	141
8	62	9 Mayıs-6 Haziran 1587	III. Murat	64	142
9	62	9 Mayıs-6 Haziran 1587	III. Murat	119	263
10	62	9 Mayıs-6 Haziran 1587	III. Murat	120	264

İsyân Eden Boğdan Voyvodalarının Himâyesi

Boğdan Voyvodalarının isyânları neticesinde Lehistan Krallarına onların himâye edilmemesi, memleketlerinden geçme izni verilmemesi, kaçarken yanlarında götürdükleri hazînelerin buldurulup teslim edilmesi konusunda nâme-i hümâyûnlar gönderilmiştir.

Aşağıdaki tabloda bu konu başlığındaki nâmeler görülebilir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	24	22 Mart 1574	II. Selim	37	109
2	24	25 Mayıs 1574	II. Selim	303-304	823
3	26	18 Temmuz 1574	II. Selim	90-91	232
4	26	24 Temmuz 1574	II. Selim	108	278
5	48	21 Ekim 1582	III. Murat	128	344
6	48	22 Aralık 1582	III. Murat	198	553
7	48	21 Mart 1583	III. Murat	338	991

Kazakların ve Eşkıyanın Faaliyetleri

Lehistan, 16. yüzyılın başından itibaren Kazakları sınırlarını korumak için örgütlemiştir. 16. yüzyılın sonlarından itibaren ise Zaparog Kazakları Karadeniz'deki Osmanlı şehirlerine saldırılar yapmıştır.[339]

Özellikle III. Murat dönemine tekâbül eden dönemde Kazakların faaliyetlerine dâir nâme-i hümâyûnlar yazılmıştır. Bu dönemde Lehistan'ın, Kazakları himâye etmemesi, Kazaklara yardımcı olanların şiddetli şekilde cezalandırılması istenmiştir. Ayrıca yeni atanan Boğdan Voyvodası'nın yerine ulaşana kadar geçen sürede Kazaklar tarafından Boğdan'a bir saldırı olması halinde yardımcı olunmasına dâir bir nâme yazılmıştır. [340]

Aşağıdaki tabloda Kazakların faaliyetlerine dâir nâmelerin hangi mühimme defterlerinde kayıtlı olduğu görülebilir.

[339] E. Afyoncu, *a.g.e,* s.280, 283.
[340] d.48, s.108, h.284.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	35	27 Ağustos 1578	III. Murat	182-183	463
2	46	12 Şubat 1582	III. Murat	327	749
3	48	26 Eylül 1582	III. Murat	108	284
4	48	23 Mart 1583	III. Murat	347	1018
5	58	17 Mayıs 1585	III. Murat	103	287
6	66	20 Haziran 1590	III. Murat	255-256	550

Kazakların faaliyetleri dışında Lehistan tarafından gelip Osmanlı topraklarına saldıran eşkıyanın faaliyetlerinin önüne geçilmesi konusunda da nâmeler gönderilmiştir. Eşkıyaların himâye edilmemesi nâmelerde sık sık hatırlatılmış, İslâm köylerini basıp zarar verenlerin yakalanması istenmiştir.

Aşağıdaki tabloda "eşkıyanın faaliyetleri" için hangi mühimme defterlerlerine mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Sıra No	Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Sayfa	Hüküm
1	6	4 Nisan 1565	I. Süleyman	452	975
2	5	8 Ağustos 1565	I. Süleyman	23	61
3	5	10 Ağustos 1565	I. Süleyman	28	70
4	5	30 Eylül 1565	I. Süleyman	126	292
5	7	8 Temmuz 1568	II. Selim	1005	2755
6	3 Nolu Zeyil	9 Haziran 1576	III. Murat	190	481
7	3 Nolu Zeyil	9 Haziran 1576	III. Murat	271-272	687
8	3 Nolu Zeyil	9 Haziran 1576	III. Murat	330-331	852
9	33	14 Ocak 1578	III. Murat	263	538
10	33	3 Mart 1578	III. Murat	346-347	716
11	35	6 Temmuz-4 Ağustos 1578	III. Murat	86	211
12	58	17 Mayıs 1585	III. Murat	102	284
13	64	22 Ekim 19 Ka-sım 1588	III. Murat	197	502

Muhtelif Konular

Yukarıda bahsedilenler dışında Lehistan'a muhtelif konularda birçok nâme-i hümâyûn gönderilmiştir. Boğdan'dan kaçan "ehl-i fesâdın" Nemçe askeri ile birleşip Boğdan'a saldırma ihtimâli olduğu ve bunların Lehistan topraklarından geçmesine izin verilmemesi[341], Akkirman tarafından Lehistan'a giden çobanların zarara uğratılmamaları [342], Leh tarafından Memâlik-i mahruseye yapılan saldırıların önlenmesi ve sorumluların

[341] d.6, s.294, h.628; d.5, s.314-314, h.819.
[342] d.5, s.28, h.70.

cezalandırılması[343], elçi gönderme taleplerinin kabul edildiği[344], ahidnâme yenilenmesi konusundaki taleplerine binâen ahidnâmenin yenileneceği[345], Leh serhatlerindeki bazı beylerin Boğdan'a saldırma planı içinde olduğu haberlerinin alındığı buna izin verilmemesi[346], Beç Kralı'nın, kardeşiyle yaptığı savaştan galip ayrıldığına dâir haberlerin ulaştığı[347], Leh elçisinin esir tutulan üç adamına karşılık ellerinde olan Müslüman esirlerin serbest bırakılması[348], Akkirman beyinin hizmetkârlarının bir kaç kişi ile birleşip Akkirman beyinin eşyalarını çalıp Lehistan'a kaçmaları üzerine buldurulup çaldıklarının iâdesi[349], Boğdan'a karşı yapılması muhtemel saldırılar için yardımda bulunulması[350], Macar ve Beç ülkesinden gelecek saldırılara karşı Boğdan ile birleşip yardımda bulunulması[351], Şehzâde Mehmet'in sünnet töreni için gelenlerin görevlerini eksiksiz yaptıkları ve Lehistan'a geri gönderildikleri[352], Cankirman mukataası mültezîminin mallarına ve mâl-ı mîrîye zarar verenlerin haklarından gelinip zararın tazmîn edilmesi[353], Erdel Kralı'nın vârissiz vefâtı sebebi ile hayatta iken bazı esbâb ve eşyâsını Leh Kralı'na vasîyet ettiğinin bildirilmesi üzerine Erdel Voyvodası'na nâme yazıldığı[354], Engürüs'e firâr eden Boğdan Voyvodası'nın buldurulması,[355] "ehl-i fesâda" karşı yardımda bulunulmaması[356], elçilerinin gönderilmesi ve baharda çıkılacak olan sefere iştirak etmeleri[357] gibi çok çeşitli konularda nâme-i hümâyûnlar yazıldığı görülmüştür.

Aşağıdaki tabloda "muhtelif konular" başlığı altındaki konular için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Defter	Mîlâdî Tarih	Sayfa	Hüküm	Konular
6	19 Aralık 1564	294	628	Ehl-i fesâdın Lehistan'dan geçmesine izin verilmemesi.
5	10 Ağustos 1565	28	70	Lehistan'a otlak için geçen çobanların haklarının korunması.
5	15 Ocak 1566	314-315	819	Nemçe askerine yol verilmemesi, Can-kirman tarafından esir alınanların durumu.

[343] d.23, s.90-91, h.182.
[344] d.26, s.68, h.179.
[345] d.31, s.63, h.161.
[346] d.33, s.49, h.104.
[347] d.64, s.80, h.237.
[348] d.68, s.12, h.23.
[349] d.7, s.73, h.201.
[350] d.7, s.989, h.2732.
[351] d.43, s.111, h.207.
[352] d.48, s.20, h.53.
[353] d.7, s.1000, h.2748.
[354] d.14-1, s.202-203, h.288.
[355] d.19, s.357-358, h.712.
[356] d.43, s.92, h.183.
[357] A.DVN.MHM.d.934.2, s.16, h.30.

7	13 Eylül 1567	73	201	Akkirman Beyi'nin eşya ve paralarını çalarak Lehistan'a kaçanların buldurulması.
7	14 Mart 1568	989	2732	Boğdan'a bir saldırı olursa aradaki dostluğa binâen gerekli yardımın gösterilmesi.
7	3 Temmuz 1568	1000	2748	Cankirman mukâtaası mültezîminin mallarına ve mîrîye zarar verenlerin cezalandırılması.
14-1	1 Temmuz 1571	202-203	288	Erdel Kralı'nın metrûkatı
19	28 Ağustos 1572	357-358	712	Eski Boğdan Voyvodası olup Engürüs'e firâr eden voyvodanın bulunup gönderilmesi.
23	1 Kasım 1573	90-91	182	Memâlik-i mahruseden bazı yerleri ele geçiren Leh tâifesinden kişilerin cezalandırılması.
26	7 Temmuz 1574	68	179	Elçi
31	23 Temmuz 1577	63	161	Ahidnâme yenilenmesi
33	9 Kasım 1577	49	104	Boğdan'a saldıran bazı Leh beylerine izin verilmemesi.
39	1 Aralık 1579	9	27	Siyâset olunan Şitanoğlu'nın metrukâtı
43	18 Haziran 1580	92	183	Ehl-i fesâda karşı yardımda bulunulması
43	3 Temmuz 1580	111-112	207	Macar ve Beç ülkelerine karşı Lehistan'ın Boğdan ile birleşip yardımdan geri kalmaması.
46	12 Ocak 1582	277	633	Nemçe ile olan anlaşmanın bozulmaması.
46	20 Ocak 1582	297	680	Elçilerinin haber verdiği konulara vâkıf olunduğu, Kırım Hânı'nın ihvânının gönderilmesi.
48	6 Ağustos 1582	20	53	Şehzâde Mehmet'in sünnet töreni için gelenlerin görevlerini yerine getirdikleri
64	14 Ağustos 1588	80	237	Beç Kralı'nın kardeşi ile olan savaşta galip geldikleri haberinin ulaştığı.
68	25 Ağustos 1591	12	23	Leh elçisinin esir tutulan âdemlerine karşı Müslüman esirlerin serbest bırakılması.
934.2	5 Temmuz 1596	16	30	Elçi gönderilmesi ve baharda yapılacak sefere iştirak etmeleri

2.1.11. Rusya

Moskova Kinezliği bütün Rus topraklarının bir araya getirilmesi politikasını takip etmiş ve I. İvan Daniloviç döneminden itibâren zamanla Rus Kinezlikleri Moskova'ya tâbi olmuşlardır. 1325 yılında metropolitliğin de Moskova'ya geçmesi ile Moskova siyâsî bir merkezin yanı sıra dinî bir merkez haline de gelmiştir.[358] 1492-1512 yıllarında Moskova Kinezliği, batıda Litvanya, Lehistan, doğuda Altınordu gibi güçlü düşmanları karşısında Kırım Hânları ile ittifak yapmış, dolaylı olarak Osmanlı himâyesinden yararlanmıştır. Bu dönem, ilişkilerde dostluk dönemidir. [359]

[358] Kemal Beydilli, "Rusya", *DİA*, C.35, s.253-265
[359] Halil İnalcık, "Osmanlı-Rus ilişkileri 1492-1700", *Türk -Rus İlişkilerinde 500 yıl 1491-1992*, TTK, 1999, s.25.

Osmanlı, Kırım Hanlığı ve Moskova Kinezliği arasında ilk dönemki iyi ilişkiler ticâreti de teşvik etmiştir. Rusya'dan gelen kürkün en önemli pazarı Osmanlı olmuştur. Osmanlı saray teşrifâtında pahalı bir kürk hediye edilmesi büyük bir iltifat vesilesi sayıldığından, ileride nâme-i hümâyûnlarda da görüleceği üzere sık sık gerek çeşitli eşya gerek de kürk ticâreti için Moskova'ya tâcirler gönderilmiş, ticâretlerinden vergi alınmaması istenmiştir. Osmanlılar, Rus yayılmasının kendilerini tehdit ettiğini ancak Rusların 1552'de Kazan, 1554-1556'da Ejderhan'ı işgâl etmeleri ile anlamıştır.[360]1569 yılında yapılan Ejderhan Seferi'nin amacı Moskova'yı Aşağı Volga'dan çıkartmak olsa da [361] bu sefer tüm masraf ve çabalara rağmen hezimetle sonuçlanmıştır.[362] 7 Ekim 1571 tarihinde yazılan nâme-i hümâyûnda *"Kal'a-i Ejderhan ve Kazan kadîmü'l-eyyâmdan emâkin-i ehl-i İslâm olıgelmeğin, girü üslûb-ı sâbık üzre makarr-ı tâ'ife-i Müslimîn olmak içün Kal'a-i Ejderhan Südde-i sa'âdetimiz cânibine ve Kal'a-i Kazan Âsitân-ı sa'âdet-bünyânımızla kemâl-i ihlâs ve fart-ı ihtisâs ile dostluk üzre olup Cenâb-ı emâret-me'âb eyâlet-nisâb Devlet Girây Hân dâmet me'âliyehû tarafına teslîm olunması husûsu vech ü münâsib görülmüştür."* denilmiştir.[363] Kıbrıs Adası'nın fethine rağmen 1571 İnebahtı yenilgisinden sonra Ruslarla mücâdele Kırım Hânı ve Erdel Voyvodası'na bırakılmıştır.[364]

Lehistan Kralı'nın ölmesi üzerine yeni kral tâyin edilmesi konusu iki ülkeyi karşı karşıya getiren bir başka konudur. Adaylar arasında Çar IV. İvan'ın da bulunduğu bu seçimde Osmanlı'nın desteklediği adaylardan olan Fransa İmparatoru IX. Charles'ın kardeşi Henry, Lehistan Kralı olarak tâyin edilmiştir.[365] Bu süreçte Leh beylerine gönderilen nâme-i hümâyûnlarda Fransa Kralı'nın kardeşine Leh Krallığı'nın verildiği, bu sebeple gereken ihtimâmın gösterilmesi[366], Moskov tarafından gelecek elçinin sözlerine itimat edilmeyerek, eğer o taraftan bir saldırı söz konusu olursa bu saldırının savuşturulması için Tatar Hânı Devlet Giray Hân'a nâme-i hümâyûn gönderildiği, bu sebeple yardıma ihtiyaç olursa haber verilmesi istenmiştir.[367] Ancak IX. Charles'ın vefâtı

[360] H. İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, s.44, 138.
[361] Halil İnalcık, *Osmanlı ve Avrupa Osmanlı Devleti'nin Avrupa Tarihindeki Yeri*, Kronik Kitap, İstanbul 2017, s.168.
[362] Halil İnalcık, "Osmanlı Rus Rekabetinin Menşei ve Don-Volga Kanalı Teşebbüsü (1569), *Belleten*, Nisan 1948, C.XII, S.46, s.383.
[363] d.16, s.2-3, h.3.
[364] H. İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, s.45.
[365] d.22, s.118, h.243. "Hâlâ vilâyet-i Leh beğlerinden dokuz yüz seksen bir Muharrem'inin evâsıtında Südde-i sa'âdetimize ubûdiyyet nâmeleri gelüp müşârun-ileyh karındaşınız emr-i şerîfim üzre vilâyet-i Leh, kral nasb olunmak rica istid'â eyledükleri ecilden Hak sübhânehû ve te'âlâ hazretlerinin ulüvvü inâyet-i bî-gāyet leri mukârenetleriyle müşârun-ileyh karındaşınızı yüce Âsitânemize olan vüfûr-ı muvâlât ve muhabbetinüz muktezâsınca vilâyet-i Leh'e kral nasb ve ta'yîn eyledik." denilmiştir.
[366] d.21, s.169-170, h.407.
[367] d.22, s.106-107, h.220.

ile Henry Fransa tahtına geçmek zorunda kalınca Lehistan için yeniden bir kral tâyin edilmesi söz konusu olmuş, bu süreçte yine Osmanlı'nın desteklediği bir aday olan Erdel Voyvodası Batori İştevan Lehistan tahtına geçirilmiştir.

1676'da Ruslar tarafından Çehrin Kalesi'nin kuşatılması sonucu çıkılan Çehrin Seferi başarı ile sonuçlanmış, Moskova elçileri Kırım Hanlığı ile barış şartlarını görüşmüş, İstanbul'a bildirilen şartlar onaylanınca 1681'de 20 yıl süre ile geçerli olacak Bahçesaray Antlaşması imzalanmıştır.[368] Ancak 1686'da Rusya Osmanlı'ya karşı kurulan ittifaka dahil olmuş ve 1696'da Azak'ı ele geçirmiştir. Karlofça'da Osmanlı Azak'ın teslimini istemişse de görüşmelerde bir ilerleme kaydedilemediğinden iki yıllık mütâreke imzalanmıştır.[369]

Rusya'ya Gönderilen Nâme-i Hümâyûnların Muhtevâları

Moskova'ya yazılan nâme-i hümâyûnlar için 1699 yılına kadar yapılan taramalarda 1564-1588 tarihleri arasında 14 adet nâme-i hümâyûn bulunmuştur. İlk kayıt Osmanlı Arşivi'nde bulunan 30 Ekim 1564 tarihli 6 numaralı mühimme defterindeki 318. hüküm, son kayıt ise 9 Şubat 1588 tarihli 62 numaralı mühimme defterindeki 468. hükümdür.

Nâmelerin içine konulduğu muhâfazalar nâmelerin başında genelde yazılmamış olmakla beraber bir iki nâme de "*Serâser kîse ve altun kozalak"* ifadesine rastlanmıştır.

Moskova'ya ait nâme-i hümâyûnlar Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim ve III. Murat dönemlerine denk gelmektedir. Nâme-i hümâyunlarda sadece *"Moskov Kralı'na"* tabiri kullanılmış, Osmanlı Arşivi'nde bulunan 30 Ekim 1564 tarihli 6 numaralı mühimme defterindeki 318. hüküm dışında kral ismi açıkça yazılmamıştır.[370] Ayrıca kayıtlarda *"nâme-i şerîf", "nâme-i hümâyûn", "nâme" ve "hüküm"* ifadeleri kullanılmıştır.

Yukarıda da belirtildiği üzere Osmanlı ve Moskova Kinezliği arasında coğrafî konumlarının da etkisiyle ticârî ve siyâsî ilişkiler önem arz etmiştir. Nâme-i hümâyûnlarda bunun yansımaları görülmektedir. Özellikle aradaki ticârî faaliyetler sebebi ile vergi muafiyetleri, tüccârların güvenliklerin sağlanması, yollarda yağma edilen malların telâfisi, vefât eden tâcirlerin geride bıraktıkları malların iâdesi gibi

[368] Doç.Dr.Yücel Öztürk, "Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya Yönelik Dış Politikası ve Türkiye-Moskova İlişkileri (16. Ve 17. Yüzyıllar)",*Türk Dış Politikası Osmanlı Dönemi 2*, Gökkubbe, İstanbul 2008, s.273-275.
[369] Halil İnalcık, *Osmanlı ve Avrupa Osmanlı Devleti'nin Avrupa Tarihindeki Yeri*, Kronik Kitap, İstanbul 2017, s.174, 177-178
[370] d.6, s.148, h.318 "Moskov Kralı Sar Yuvan'a nâme yazıla ki"

konular için nâmeler gönderilmiştir. Bununla beraber Ejderhan Kalesi ve Kazan'ın iâdesi, Hanzâdelerden olan Murat Giray'ın teslim edilmesi, Azak civarında olan Kazak eşkıyasının verdikleri zararlara mâni olunması gibi siyâsî içerikli nâmeler de yer almıştır.

Ancak Osmanlı-Rusya ilişkilerinin hem ticârî hem siyâsî boyutları olmasına rağmen nâme-i hümâyûn sayısının azlığı dikkat çekicidir. Fakat Erdel ve Lehistan gibi komşu ülkelerin nâme-i hümâyûnlarında da Rusya ile olan ilişkilerin izini sürmek mümkündür.

Ticârî İlişkiler

Rusya-Osmanlı ilişkilerinde nâme-i hümâyûnlarda öne çıkan ilk konunun ticârî ilişkiler olduğunu söylemiştik. Moskova hükümdarlarının kürk ticâretine tekel getirmesiyle Osmanlı Sultanı kürk satın almak için çara sunulacak nâme ile özel bir saray tüccârı atamıştır.[371] Yazılan nâmelerde, gönderilen bu tâcirlerden vergi alınmaması, güvenliklerinin sağlanması ve sâlimen geri gönderilmeleri hususları yer almıştır.[372] Zîra A.DVNS.MHM.d.6, s.148, h.318 numaralı nâmede de görüldüğü gibi yollarda yağma ihtimâli her zaman vardır. Bu sebeple tâcirlerin güvenlikleri önemli bir konu olmuştur. Ayrıca ticâret için gönderilip o tarafta vefât etmiş olan tâcirlerin mallarının gönderilen vekillerine ya da adamlarına teslim edilmesi hususu da önemli bir diğer konudur. [373]

Yukarıdaki örnekleri içeren tabloda "Ticâri İlişkiler" başlığı için hangi defterlere mürâcaat edilmesi gerektiği görülebilir.

Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Hüküm	Sayfa
6	30 Ekim 1564	I. Süleyman	IV. İvan	318	148
6	5 Kasım 1564	I. Süleyman	IV. İvan	339	157
5	25 Mart 1566	I. Süleyman	IV. İvan	1312	486
7	6 Eylül 1567	II. Selim	IV. İvan	169	62
7	27 Haziran 1568	II. Selim	IV. İvan	2744	997
26	31 Ekim 1574	II. Selim	IV. İvan	866	298
35	25 Haziran 1578	III. Murat	IV. İvan	174	73
35	25 Haziran 1578	III. Murat	IV. İvan	175	73
42	12 Haziran 1581	III. Murat	IV. İvan	885	286
58	17 Mayıs 1585	III. Murat	I. Fyodor	506	194
62	9 Şubat 1588	III. Murat	I. Fyodor	466	209

[371] H. İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, s.138
[372] d.5, s.486, h.1312; d.7, s.62, h.169; d.7, s.997, h.2744; d.35, s.73, h.174; d.42, s.286, h.885; d.58, s.194, h.506; d.62, s.209, h.466.
[373] d.6, s.157, h.339; d.5, s.486, h.1312; d.26, s.298, h.866; d.35, s.73, h.175; d.62, s.209, h.468.

62	9 Şubat 1588	III. Murat	I. Fyodor	468	209

Siyâsî Konular

Rusların 1552'de Kazan Hanlığı'nı, 1556'da Ejderhan'ı zabt etmeleri ve Türkistan'dan gelen tüccâr ile hacılara rahatsızlık vermeleri üzerine 1569'da Ejderhan Seferi başlamıştır.[374] 7 Ekim 1571 tarihinde yazılan nâmede Moskova'ya Kıbrıs Adası'nın fethedildiği haberi verilmekle beraber Kazan'ın ve Ejderhan Kalesi'nin teslimi istenmiştir.[375] Ayrıca bir başka nâmede Kazak eşkıyasının Azak taraflarına yaptığı saldırıların önüne geçilmesi, o tarafa ilticâ eden Mehmet Giray'ın oğlu Murat Giray'ın iâdesi gibi konular yer almıştır.[376]

Defter No	Mîlâdî Tarih	Hükümdar	Hükümdar	Hüküm	Sayfa
16	7 Ekim 1571	II. Selim	IV. İvan	3	2-3
58	17 Mayıs 1585	III. Murat	I. Fyodor	203	69-70

[374] K. Beydilli, "Rusya", *DİA*, C.35, s.253-265.
[375] d.16, s.2-3, h.3
[376] d.58, s.69, h.203

SONUÇ

Bu çalışmaya konu olan on bir Avrupa ülkesinin Osmanlı ile münâsebetlerini anlayabilmek ve diplomatik ilişkilerine bir ışık tutabilmek için mühimme defterlerinde kayıtlı olan nâme-i hümâyûnlar temel alınarak bunların transkripsiyonları ile değerlendirmelerine yer verilmiştir.

1545-1696 yılları arasında Avusturya, Dubrovnik, Erdel, Fransa, İngiltere, İspanya, Lehistan, Macaristan, Portekiz, Rusya ve Venedik'e gönderilen nâmeler dikkate alındığında yazışmaların çokluğuna binâen en yoğun ilişkinin Erdel ile olduğunu söylemek mümkündür. Buna mukabil yapılan taramalarda İspanya'ya gönderilen sadece bir nâmeye rastlanmıştır. Şüphesiz dönemlerinin en büyük iki gücü sayılan Osmanlı ve Habsburglar arasındaki yoğun mücadelelerin sınır komşusu olmaları bakımından Avusturya ile olduğu muhakkaktır. Nitekim mühimme defterlerinde Avusturya İmparatoru'na gönderilen azımsanmayacak kadar nâme vardır.

Nâmelerin değerlendirmeleri dikkate alındığında ülkeler ile yapılan yazışmalarda her ülkeye göre farklı konuların öne çıktığını söylemek yanlış olmaz. Avusturya'ya gönderilen nâmelerde daha ziyâde sınır ihlâlleri ve vergi konusu öne çıkmışken, Dubrovnik ile yapılan yazışmalarda bir haber kaynağı olarak görülen Dubrovnik'ten sık sık o tarafların ahvâli hakkında bilgi göndermesi istenmiş, Erdel ile olan yazışmalarda ise Avusturya ve Eflak-Boğdan ile olan ilişkilerine yönelik nâmeler öne çıkmıştır. Bilindiği gibi Fransa Osmanlı'nın uzun yıllar Habsburglara karşı müttefiki konumunda olmuştur ancak Akdeniz'deki korsanlık faaliyetleri sebebi ile iki ülke arasında iki taraftan da ele geçirilen gemiler, alınan eşyalar ve esirler sebebiyle yazışmaların yoğun olduğu söylenebilir. İngiltere ile III. Murat ve I. Elizabeth döneminde başlayan münâsebetlerin içeriğinin daha ziyâde ticârî faaliyetler olduğunu söylemek mümkündür. Lehistan'a gönderilen nâmelerde ise öne çıkan konu İngiltere'de olduğu gibi ticârî konulardır. Özellikle Moskova tarafına kürk almak için yollanan tâcirlerin yol güvenliklerinin sağlanması, Lehistan'dan geçerken tâcirlerden vergi alınmaması konusu öne çıkmıştır. Macaristan için ise özellikle 1688-1695 yılları arasına tekâbül eden ve Tököli İmre'ye yazılmış hüküm ve nâmelerde en sık işlenen konu eşkıyanın ya da isyân çıkaran reâyânın faaliyetlerinin önüne geçilmesi üzerinedir. Mühimme defterlerinde tespit edilmiş Portekiz'e gönderilen iki nâme vardır. İlkinde Hindistan üzerinden deniz yoluyla gelen tüccârlara ve hacılara saldırılmaması, ikinci nâmede ise elçilerinin bir an önce gönderilmesi istenmiştir. Rusya-Osmanlı ilişkilerine

gelindiğinde öne çıkan ilk konu yine ticârî ilişkilerdir. Kürk almak için gönderilen tâcirlerden vergi alınmaması, güvenliklerinin sağlanması ve sâlimen geri gönderilmeleri hususları yer almıştır. Son olarak Venedikle olan münâsebetlere bakıldığında yine ticârî konuların öne çıktığını görmek mümkündür.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri:

CUMHURBAŞKANLIĞI OSMANLI ARŞİVİ

*A.DVNS.MHM.*d.1 , d.2, d.3, d.4, d.5, d.6, d.7, d.8, d.9, d.10, d.11, d.12, d.13, d.14/1, d.14/2, d.15, d.16, d.17, d.18, d.19, d.21, d.22, d.23, d.24, d.25, d.26, d.27, d.28, d.29, d.30, d.31, d.32, d.33, d.34, d.35, d.36, d.37, d.38, d.39, d.40, d.41, d.42, d.43, d.44, d.45, d.46, d.47, d.48, d.49, d.50, d.51, d.52, d.53, d.54, d.55, d.56, d.57, d.58, d.59, d.60, d.61, d.62, d.63, d.64, d.65, d.66, d.67, d.68, d.69, d.70, d.71, d.72, d.73, d.74, d.74/1, d.75, d.76, d.77, d.78, d.79, d.80, d.81, d.82, d.82/1, d.83, d.84, d.85, d.86, d.87, d.88, d.89, d.90, d.91, d.92, d.93, d.94, d.95, d.96, d.97, d.98, d.99, d.100, d.101, d.102, d.103, d.104, d.105, d.106, d.107, d.108, d.109, d.110, d.111, d.264

*A.DVNS.MHM.ZYL***.**d.1, d.2, d.3, d.4, d.5, d.6, d.7, d.8, d.9, d.10, d.11, d.15, d.16, d.18

*A.DVN.MHM***.**d.932, d.932.1, d.932.2, d.933, d.933.1, d.933.2, d.933.3, d.934, d.934.1, d.934.2, d.934.3, d.934.4, d.934.5, d.935, d.935.1, d.935.2, d.936, d.936.1, d.937, d.937.1 d.938, d.939, d.940, d.941, d.941.1, d.941.2, d.941.3, d.941.4, d.941.5, d.941.6, d.941.7, d.942, d.942.1, d.942.2, d.942.3, d.942.4, d.942.5, d.943, d.944, d.944.1, d.944.2, d.944.3, d.945, d.946, d.947, d.948, d.949

*KK.*d.0070, d.0071

TOPKAPI SARAYI MÜZESİ ARŞİVİ

TSMA, E-12321

TOPKAPI SARAYI MÜZESİ KÜTÜPHANESİ

TSMK, K-888

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları:

3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560), T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:12, Ankara 1993.

5 Numaralı Mühimme Defteri (973/1565-1566) Özet-İndeks, T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:21, Ankara 1994.

6 Numaralı Mühimme Defteri (972/1564-1565) Özet-Transkripsiyon-İndeks, T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:28, Ankara 1995.

7 Numaralı Mühimme Defteri (975-976/1567-1569), T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:37, Özet-Transkripsiyon-İndeks, Cilt 1, Ankara 1998.

7 Numaralı Mühimme Defteri (975-976/1567-1569), T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:37, Özet-Transkripsiyon-İndeks, Cilt 2-3-4, Ankara 1999.

12 Numaralı Mühimme Defteri (978-979/1570-1572), T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:33, Özet-Transkripsiyon ve İndeks, Cilt 1-2, Ankara 1996.

82 Numaralı Mühimme Defteri (1026-1027/1617-1618), T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:47, Özet-Transkripsiyon-İndeks ve Tıpkıbasım, Ankara 2000.

83 Numaralı Mühimme Defteri (1036-1037/1626-1628), T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:54, Özet-Transkripsiyon-İndeks ve Tıpkıbasım, Ankara 2001.

85 Numaralı Mühimme Defteri (1040-1041(1042)/1630-1631(1632)), T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:60, Özet-Transkripsiyon-İndeks, Ankara 2002.

91 Numaralı Mühimme Defteri (1056/1646-1647), T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:140, Özet-Çeviri Yazı-Tıpkıbasım, İstanbul 2015.

Kırım Hanlarına Nâme-i Hümâyûn (2 Numaralı Nâme Defteri), T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:123.

Mahmud-Nadir Şah Mektuplaşmaları 3 Numaralı Nâme-i Hümâyûn Defteri

(Transkripsiyon/Tıpkıbasım) T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:136.
Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:147, İstanbul 2017.

Tezler:

ACAR, Aydın, "74 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s.121-241)", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2015.
AKÇELİK, Erhan, "39 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s.1-118)", *T.C. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Erzurum 2013.
ALAN, Ercan, "95 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Transkripsiyon ve Özet)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul 2008.
ALANOĞLU, Murat, "86 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Erzurum 2010.
ALTI, Aziz, "22 Numaralı Mühimme Defteri'nin (h.981/m.1573) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (s.215-351)*", T.C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Kayseri 2013.
ASLAN, TELHAN, "30 Numaralı Mühimme Defteri [s.248-370] (Transkripsiyon, Belge Özetleri ve Dizin), *T.C. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ 2016.
ATICI, Mehmet Ali, "Mühimme Defteri-61 (994-995/1586-1587) Metin-Tahlil, (Sayfa 1-100, Hüküm 1-243)", *T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1997.
AYDIN, Yasemin, "24 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özet, Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (s.280-408)", *T.C. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Erzurum 2014.
AYTAÇ, Reyhan, "66 Numaralı (H.997-998/M.1589-1590) Mühimme Defteri, İnceleme-Metin", *T.C Marmara Üniversitesi, Türkiyat araştırmaları Enstitüsü, Yüksek*

Lisans Tezi, İstanbul 2014.

BAYRAK, Serpil, "16 Numaralı Mühimme Defteri'nin (238-394) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi", *T.C. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2016.

BAYRAMOĞLU, Ömer, "73 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (s.277-433)", *T.C. Bitlis Eren Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Bitlis 2018.

BİNGÜL, Harun, "Mühimme Zeyli Kataloğu'ndaki 5 Numaralı Defterin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi", *T.C. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İzmir 2002.

BOSTANCI, Muharrem, "19 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)", *T.C İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2002.

CANPOLAT, İbrahim, "72 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (s.160-320)", *T.C. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2013.

ÇAĞLIKEÇECİGİL, Hatice, "24 Numaralı Mühimme Defteri'nin (h.981-982/m.1573-1574 1-80s.) Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi", *T.C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Kayseri 2014.

ÇAKIR, İbrahim Etem, "10 Numaralı Mühimme Defteri'nin (s.179-356) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tez Çalışması,* Erzurum 2006.

ÇELİK, Reşat, "99 Numaralı Mühimme Defteri Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi, (1-90)", *T.C. Bitlis Eren Üniversitesi/ T.C. Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Bitlis 2015.

ÇELİK, Sıtkı, "21 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)", *T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul 1997.

ÇITIRIK, Hacer, "4 Numaralı Nâme-i Hümâyûn Defteri Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi H.1203-1206/M.1788-1792", *T.C. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Kilis 2014.

ÇİÇEK, Fatih, "69 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (169-336)", T.C. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2011.

ÇUKURYURT, Alime, "50 Numaralı Mühimme Defteri (993/1585) Değerlendirme-Transkripsiyon (s.84-166)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları*

enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2005.

DEMİR, Selçuk, "75 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (s.1-171)", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Erzurum 2008.

DEMİRSOY, Muhammet H., "109 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi", *T.C. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,* İzmir 2001.

DOĞAN, Güner, "Osmanlı Venedik Egemenliğinde Balkanlar ve Dalmaçya Kıyıları: Savaş, Diplomasi ve Sınır (1691-1721)", *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi,* Ankara 2016.

DOĞAN, Ömer Semih, "Dîvân-ı Hümâyûn Sicilleri 103 Numaralı Mühimme Defteri (1103-1107/1692-1695)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü,* İstanbul 2019.

DÖŞEMETAŞ, Ömer, "27 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özet, Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (s.1-140)", *T.C. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Erzurum 2014.

DUZCAN, Burcu, "111 Numaralı Mühimme Defteri'nin 338. ve 507. sayfalarının Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi", *T.C. Artvin Çoruh Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Artvin 2019.

ELVAN, Derya, "18 Numaralı Mühimme Zeyli Defteri (H.1013-1015/M.1604-1607) (Vr.131-260) (İnceleme-Metin-İndeks)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul 2017.

EREN, Yunus, "34 Numaralı ve h.986/1578 Tarihli Mühimme Defteri (s.1-164) "İnceleme-Metin", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul 2011.

ESKİN, Ulviyenur Pakize, "97 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Transkripsiyon ve Özet)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul 2009.

GELİR ÇELEBİ, Azize, "93 Numaralı Mühimme Defteri (1069-1071/1658-1660) (Tahlil-Transkripsiyon ve Özet)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2008.

GÖK, Eren Bahri, "89 Numaralı Mühimme Defteri", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul 2003.

GÖKBUNAR, Bekir, "105 Numaralı Mühimme Defteri (Özet-Transkripsiyon)", *T.C. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya 1996.

GÖKÇE, Serpil, "77 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Hükümlerin Özeti (1-370)", *T.C. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Ağrı 2019.

GÜLTEPE, Necati, "H.1106-1107 Tarihli Mühimme Defterine Göre Devlet Kararları", *T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1992.

GÜNAY, Musa, "55 Numaralı Mühimme Defteri", *T.C. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Samsun 1996.

İZGİ, Şuayib, "986 (1578) Tarihli 32 Numaralı Mühimme Defteri (s.201-400) Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2006.

KAHVECİ, Gülay, "29 Numaralı Mühimme Defteri (984/1576) (Tahlîl-Özet-Transkripsiyon)", *T.C İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1998.

KANDIRA, Durmuş, "84 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlîl-Metin)", *T.C İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1995.

KAR, Serdar, "63 Numaralı Mühimme Defteri, (995-996/1587-1588) Özet ve Transkripsiyon", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2002.

KARABABA, Meltem, "50 Numaralı Mühimme Defteri (991-993/1583-1585) Değerlendirme-Transkripsiyon (s.1-80)-Dizin", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul 2004.

KARABIYIK, Bayram, "54 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (221-291)", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2012.

KARACA, Mustafa, "68 Numaralı Mühimme Defteri, (Tasnif-Transkripsiyon)", *T.C. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Master Tezi*, Ankara 1999.

KARACA, Müjge, "94 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özetli Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tez Çalışması*, Erzurum 2008.

KARACAN, Tuba Meryem, "101 Nolu Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi", *Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Antalya 2010.

KARATAŞ, Osman, "3 Numaralı Mühimme Zeyli Rebiülevvel-Cemâziyelevvel 984/ Haziran- Ağustos 1576 (S.176-351)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat*

Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

KARATAŞ, Yeliz, "18 Numaralı Mühimme Zeyli Defteri (H.1013-1015/1604-1607) (Vr.1-130) (İnceleme-Metin-İndeks)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2017.

KARVAR, Şeyda, "23 Numaralı ve 1573-1574 Tarihli Mühimme Defteri s.282/352 (Özet- Transkripsiyon-Dizin)", *T.C. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ 2018.

KAYA, Kenan, "11 Numaralı Mühimme Defteri'nin (h.978-986/1570-1578) Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi", *T.C. Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2019.

KAYA, Muhammed Samet, "69 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (1-168)", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2013.

KAYGUSUZ, Zülfiye, "10 Numaralı Mühimme Defteri'nin (s.1-178) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tez Çalışması*, Erzurum 2006.

KAYTAZ, Fatma, "88 Numaralı Mühimme Defteri (Transkripsiyon ve Özet)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2006.

KELEŞ, Adem, "75 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s.172-331)", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2011.

KILIÇ, Ahmet, "23 Numaralı ve 1573 Tarihli Mühimme Defteri s.1/86 (Özet-Transkripsiyon-Dizin)", *T.C. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ 2018.

KILIÇ, Mustafa, "107 Numaralı Mühimme Defteri, Transkripsiyon, Tahlil ve Değerlendirme", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1996.

KIRAYİT, Yunus, "73 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (1-120)", *T.C. Bitlis Eren Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Bitlis 2017.

KOÇ ÇELİK, Gülnur, "28/3 numaralı Fransa Atik Ahkam Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi", *T.C. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Manisa 2016.

KÖSE, Metin Ziya, "16.Yüzyılda Osmanlı-Dubrovnik Münasebetleri", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1997.

MERCİMEK, Yunus, "96 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi, (s.1-99)", *T.C. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Estitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Gaziantep 2013.

NACAK, Süleyman, "34 Numaralı Mühimme Defteri h.986/1578 Transkripti ve Değerlendirmesi (s.164-326)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2011.

OK, Tuğba, "23 Numaralı ve 1573-1574 Tarihli Mühimme Defteri s.221/281 (Özet-Transkripsiyon-Dizin)", *T.C. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ 2018.

OKUMUŞ, Osman, "Hicri 1000-1001/1592-1593 Tarihli 6 Numaralı Mühimme Zeyli Defteri (Özet-İnceleme-Metin)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2013.

OSMANOĞLU, Selçuk, "92 Numaralı Mühimme Defteri (Özet ve Transkripsiyon)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul 2004.

ÖZER, Hülya, "23 Numaralı ve 1573-1574 Tarihli Mühimme Defteri s.156/220 (Özet-Transkripsiyon-Dizin)", *T.C. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ 2018.

PAŞAZADE, Orhan, "9 Numaralı Mühimme Defteri (977-978/1569-1570) Özet ve Transkripsiyon", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2006.

SAKARYA, Sevilay, "43 Numaralı Mühimme Defteri'nin (H.988/M.1580) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (s.1-108)", *T.C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Kayseri 2014.

SEVİLMİŞ, Özgür, "54 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (153-220)", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2012.

SÖNMEZ, Ferdi, "73 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (434-590)", *T.C. Bitlis Eren Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Bitlis 2019.

ŞAHİN, Rahman, "22 Numaralı Mühimme Defteri'nin (h.981/m.1573) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (s.1-107)", *T.C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,*

Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2014.

ŞAHİN, Zafer, "72 Numaralı Mühimme Defteri, (H.1002-1003) (VR.231-473)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2014.

ŞAKAR, Muzaffer Fehmi, "1101/1102 (1690/1691) Tarihli 100 Numaralı Mühimme Defteri Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s.1-145)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2007.

ŞENER, İlkay, "16 Numaralı Mühimme Defteri'nin (s.1-119) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2015.

TAN, Mehmet Ali, "99 Numaralı Mühimme Defteri Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi, (91-180)", *T.C. Bitlis Eren Üniversitesi/ T.C. Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Bitlis, 2015.

TANRIVERMİŞ, Abdullah, "72 Numaralı Mühimme Defteri, (H.1002-1003) (VR.1-230)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul 2014.

TAŞKESENLİOĞLU, Cihat, "74 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s.1-117)", *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2012.

TEMEL, Recep, "111 Numaralı Mühimme Defteri'nin 168. ve 337. sayfalarının Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi", *T.C. Artvin Çoruh Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Artvin 2019.

TENEŞ, Özge, "33 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s.1-190)", *T.C. Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2019.

TORUN, Murat, "III Numaralı (H.983-984/1575-1576) Tarihli Mühimme Zeyli Defterinin Transktipsiyon ve Değerlendirilmesi (S.1-175)", *T.C. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2014.

UĞURLU, Muhammed, "73 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (s.121-276)", *T.C. Bitlis Eren Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Bitlis 2018.

ÜLKER, Hikmet, "51 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*", T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1996.

YAŞAROĞLU, Abid, "Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi, Koğuşlar 888 Numaralı

Mühimme Defteri (1a-260a Tahlil ve Transkrip)”, *T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1995.

YAYVAN, M. Alper, “96 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi, (H.1089-1090/1678-1679) (s.100-199)”, *T.C. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Estitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Gaziantep 2014.

YAZICI, Fatime, “54 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (1-154)”, *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2010.

YAZICI, Murat, “39 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s.119-240)”, *T.C. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2013.

YEŞİLBAŞ, Tayfun, “2 Numaralı Mühimme Defteri (963/1555) Değerlendirme-Transkripsiyon (s.1-102)”, *T.C. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2019.

YILDIZ, Cevat, “Mühimme Defteri-60 (Sayfa 209-314, Hüküm 492-942; Tarih 993-994/1585-1586) (Tahlil-Metin)”, *T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1998.

YILDIZ, Hasan, “XLIX Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)”, *T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1996.

YILMAZ, Betül, “47 Numaralı Mühimme Defteri (H.990/M.1582) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (s.133-266)”, *T.C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Kayseri 2019.

YILMAZ, Ebru, “47 Numaralı Mühimme Defteri (H.990/M.1582) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (s.1-133)”, *T.C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Kayseri 2019.

YILMAZ, Özdemir, “72 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (s.1-159)”, *T.C. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum 2013.

YÜCE, Oğuzhan, “59 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi”, *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Erzurum 2007.

YÜCEL, Kazım Kürşat, “18 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)”, *T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 1996.

YÜKSEL, Hülya, “86 Numaralı Mühimme Defteri (Transkripsiyon, Özet ve

Değerlendirme)", *T.C Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,* Ankara 2010.
YÜKSEL, Teslime, "22 Numaralı Mühimme Defteri'nin (h.981/m.1573) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (s.108-214)", *T.C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Kayseri 2014.

Araştırma Eserler:

AFYONCU, Erhan, *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2014.
AFYONCU, Erhan, ÖNAL, Ahmet, DEMİR, Uğur, *Fransa'ya Osmanlı Tokadı,* Yeditepe Yayınevi, İstanbul Aralık 2011.
ARIKAN, Zeki, *Harold Bowen, Türkiye Hakkında İngiliz Tetkikleri*, TTK Ankara 2011 Giriş s.VIII.
AYDIN, Bilgin, *XVI.Yüzyılda Dîvân-ı Hümâyûn ve Defter Sistemi*, TTK, Ankara 2017.
AYKUT, Nezihi, *Mühimme Defteri 90,* Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1993.
AYVERDİ, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Neşriyat.
BEYDİLLİ, Kemal, *"*Avusturya*", DİA*, C.4
"Viyana", *DİA*, C.43
"Lehistan (Polonya)", *DİA*, C.34
"İspanya", *DİA*, C.23
"Rusya", *DİA,* C.35
BİLGE, Sadık Müfit, "Macaristan'da Osmanlı Hakimiyetinin ve İdari Teşkilâtının Kuruluşu ve Gelişmesi*", OTAM,* S.11, Ankara 2000.
BİZBİRLİK, Alpay, "Osmanlı-Venedik İlişkileri ve XVII. Yüzyılın Başlarında Adriyatik Bölgesindeki Sınırlarda Yaşanan Bazı Sorunlar Üzerine", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S.26, Güz 2009, Ankara 2011.
BOWEN, Harold, *Türkiye Hakkında İngiliz Tetkikleri*, TTK Ankara 2011.
BRAUDEL, Fernand, *II. Felipe Döneminde Akdeniz ve Akdeniz Dünyası*, C.2-3, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2018.
DANİŞMEND, İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.2-3, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1971-1972.
DAVID, Geza, "Macaristan", *DİA*, C.27
"Budin", *DİA*, C.6

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat,* Aydın Kitapevi,Ankara 2017.

DURSTELER, Eric R., *İstanbul'daki Venedikliler*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul Ocak 2012.

EMECEN, M. Feridun, "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet*" Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.3, S.5

GERÇEKSEVER, Abdulkadir, "Portekiz'in Hint Okyanusundaki faaliyetlerine karşı Osmanlı Devleti tarafından Açe (1566) ve Gücerat (1538) sultanlıklarının desteklenmesi", *2. Turgut Reis ve Türk Denizcilik Tarihi Sempozyumu(1-4 Kasım 2013),* Bodrum Belediyesi, Haziran 2015.

GÖK, İlhan, KIRCA, Ersin, *103 Numaralı Mühimme Defteri (H.1102-1107/M.1691-1695),* Çamlıca Basım Yayın, İstanbul 2016.

GÖKBİLGİN, M. Tayyip, *Kanuni Sultan Süleyman,* Kronik Kitap , İstanbul Ocak 2019.

Avrupa'da İktidar Mücadelesi Osmanlı-Macar İlişkileri, Kronik Kitap, Eylül 2019 İstanbul.

"Osmanlı-Venedik Münasebetleri", *Kanunî Armağanı*, TTK, Ankara 2001.

İNALCIK, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600),* Yapı Kredi Yayınları, İstanbul Ocak 2015.

"Osmanlı'nın Avrupa ile Barışıklığı: Kapitülasyonlar ve Ticaret", *Doğu-Batı*, 24.Sayı.

"Osmanlı-Rus ilişkileri 1492-1700", *Türk -Rus İlişkilerinde 500 yıl 1491-1992*, TTK 1999.

Osmanlı ve Avrupa Osmanlı Devleti'nin Avrupa Tarihindeki Yeri, Kronik Kitap, İstanbul 2017.

Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı Devlet, Kanun, Diplomasi, Timaş Yayınları, İstanbul 2015.

"Osmanlı Rus Rekabetinin Menşei ve Don-Volga Kanalı Teşebbüsü (1569)", *Belleten*, Nisan 1948, C.XII, S.46.

İPŞİRLİ, Mehmet, "Elçi", *DİA* , C.11

KARPAT, Kemal, "Erdel*", DİA*, C.11

KOLODZIEJCZYK, Dariusz, *"*Kamaniçe", *DİA*, C.24

KURAT, Akdes Nimet, *Türk İngiliz Münâsebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi*, TTK Ankara 1953.

KÜTÜKOĞLU, S. Mübahat, "Mühimme Defteri*", DİA*, C.31

"Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıdları*" Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri*, 30 Nisan-2 Mayıs 1986 Bildiriler

Osmanlı Belgelerinin Dili, T.T.K. Yayınları, Ankara 2018.

Osmanlı-İngiliz İktisadi Münasebetleri, I, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1974.

LEE, Stephen J., *Avrupa Tarihinden Kesitler 1494-1789*, Dost Kitabevi, Mayıs 2002 Ankara.

MAXIM, Mihai, "Voyvoda", *DİA*, C.43

MUMCU, Ahmet, "Dîvân-ı Hümâyûn", *DİA*, C.9

ÖZBARAN, Salih, *"*Osmanlı İmparatorluğu ve Hindistan Yolu,Onaltıncı Yüzyılda Ticaret Yolları Üzerinde Türk-:Portekiz Rekabet ve İlişkileri*", İ.Ü Edebiyat Fakültesi Dergisi Sayı 31*, Mart 1977.

ÖZCAN, Abdulkadir, *"*Karlofça*", DİA*, C.24

ÖZTÜRK, Yücel "Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya Yönelik Dış Politikası ve Türkiye-Moskova İlişkileri (16. ve 17. Yüzyıllar)", *Türk Dış Politikası Osmanlı Dönemi, C.2*, Gökkubbe, İstanbul 2008.

PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Milli Eğitim Basımevi İstanbul 1983.

PAPP, Sandor, "Tököli İmre*", DİA,* C.41

PEDANİ, Maria Pia, *"*Venedik*", DİA*, C.43

Doğunun Kapısı Venedik, Küre Yayınları, Eylül 2015.

PUL, Ayşe, "Osmanlı Fransız Diplomasisinin İki Mühim Evresi: Girit ve Mısır Seferleri*", OTAM, Sayı 22/Güz 2007,* Ankara 2009.

SAHİLLİOĞLU, Halil, *Topkapı Sarayı Arşivi H.951-952 tarihli ve E12321 numaralı Mühimme defteri*, IRCICA, İstanbul 2002.

SAMİ, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları

SOYSAL, İsmail,"Fransa*", DİA*, C.13

TABAKOĞLU, Hüseyin Serdar, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı-İspanya İlişkileri*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.

Akdeniz'de Savaş Osmanlı-İspanya Mücadelesi, Kronik Kitap, İstanbul 2019.

TARIM ERTUĞ, Zeynep, *"*Nâme-i Hümâyûn*" DİA*, C. EK-2

TEKİN, Rahmi, BAŞ, Yaşar, *Osmanlı Atlası XX. Yüzyıl Başları*, OSAV, İstanbul 2003.

TEMELKURAN, Tevfik *"*Dîvân-ı Hümâyûn Mühimme Kalemi*" İ.Ü Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, Ekim 1975, S.6

TOPAKTAŞ, Hacer, *Osmanlı-Lehistan Diplomatik İlişkileri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

TUKİN, Cemal, *"*Girit*", DİA*, C.14

TURAN, Şerafettin, *"*Dubrovnik*", DİA*, C.9

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988.

Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara , C.4

ÜNAL, Mehmet Ali, *Mühimme Defteri:44*, Akademi Kitapevi, İzmir 1995.

WOOD, Alfred C., *Levant Kumpanyası Tarihi*, DoğuBatı Yayınları, Ankara 2013.

YAVUZ, Hulusi, "16.Asır İslam Dünyasında Osmanlı-Portekiz Mücadelesinin Sebepleri*", Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 3, İstanbul 1985.

YILDIZ, Yusuf, *Osmanlı Habsburg İlişkileri Kanuni-Şarklen-Busbecq*, TTK, Ankara 2013.

METİN

İSPANYA'YA GÖNDERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR

d.43 s.177, h.322

İspanya'ya nâme-i hümâyûn: Elçilerinin dostluk bekleyerek ahidnâme istediklerini bildirmeleri üzerine, dost ya da düşman olarak gelen herkese gereği gibi cevap verileceği, karada ve denizde bir fesâda izin verilmemesi halinde Osmanlı Devleti tarafından da gelen tüccârlara bir zarar verilmeyeceği.

[Yevmü'l-Hamîs, Fî selh-i C sene 988] **(11 Ağustos 1580)**

Altun kozalak ile mühürlenüp serâser kîse içine konup teslîm olunmuşdur.

İspanya'ya nâme-i hümâyûn ki:

Hâlâ Dergâh-ı destgâhımızda olan elçiniz pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîr-i hüsrevânemize arz-ı hâl sunup; Südde-i seniyye-i devlet-medâr ve atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımız ki melce-i selâtîn-i fermân ve melâz-ı havâkîn-i devrândır. Sizin tarafınızdan arz-ı sadâkat ve ihlâs idüp emn ü emân-ı memleket ve refâhiyyet ü itmînân-ı ra‘iyyet bâbında cenâb-ı celâlet-me’âbımız ile dostluk murâdınuz olup temhîd-i bünyân-ı emân ve teşyîd-i kavâ‘id-i peymân içün ahidnâme-i hümâyûn-ı adâlet-meşhûnumuz virilmek husûslarında i‘lâm idüp dahi her ne ki tahrîr ü tafsîl itmiş ise cümlesine ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; Dergâh-ı cihân-penâhımız dâ’imâ dost ve düşmana meftûh u mekşûfdur. (…) ihlâs-ı tavassut ve izhâr-ı ubûdiyyet ve sadâkat idenlere hiç bir vechle men‘ u redd olmayup dâ’imâ (…)-i âmâlleri (...) avâtıf-ı aliyye-i mülûkânemiz ile (...) (...) olup dostlarına [dost] ve düşmanlarına düşman olmak âlemde hasene-i Pâdişâhânemizden olmağın, sizin dahi bu bâbda vâkı‘ olan me'mûlünüz makbûl-ı hümâyûnumuz olmuş, nâme-i hümâyûn-ı izzet nişânımız ısdâr buyuruldu. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda; şöyle ki min-ba‘d Bâb-ı sa‘âdet me’âbımıza ihlâs ve sadâkat üzre dostluk arz idüp karada ve deryada fesâd ü şenâ‘at iden levend ve korsânlarınız Memâlik-i mahrûsemiz re‘âyâsına zarâr etmeyüp men‘ u zabt olunup hîn-i sadâkat ü istikāmet sâbit-kadem ve râsih-dem olunup şerâ’it-i ahde ri‘âyet idesiz. Bu cânibden

dahi ahde muhâlif aslâ bir vaz‘ zuhûra gelmeyüp eğer derya yüzlerinde kapudânımız ve eğer gönüllü re’îslerdir ve eğer serhadd-i Memâlik-i mahrûsemizde olan ümerâya ahkâm-ı cihân-muta’ımız gönderilüp memleket ü vilâyetinde ve ol cânibden gelen tüccârâ kimesneden zarâr u gezend irişmeyüp eyyâm-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûn-ı hüsrevânemizde (...)El-ahvâl olmaları mukarrerdir. Anın gibi bünyân-ı sulh u salâh ve ahd ü emânın istihkâmı maksûdunuz ise mu‘accelen Südde-i sa‘âdetimize âdeminiz gönderüp i‘lâm idesiz. Ana göre ahid-nâme-i hümâyûnumuz (...) buyurula.

PORTEKİZ'E GÖNDERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR

A.DVNS.MHM.d.6, s.166, h.355

Portekiz Kralı'na: Daha önce sulh istenmesine rağmen Hindistan üzerinden deniz yoluyla gelen tüccârlara ve hacılara saldırılmasının bu talepleri ile bağdaşmadığı, eğer gerçekten sulh istiyorlarsa tüccâr ve hacılara zarar verilmemesi.

[Yevmü'l-Cum'a, fî 5 Rebî'ü'lâhir sene 972] **(10 Kasım 1564),** Kostantıniyye

Yazıldı.

Portugal Kralı Don San Sebastiyan Kral'a nâme-i şerîf yazıla ki:

Bundan akdem Atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidâr ve bârgâh-ı felek-medârımıza ki meşrik-ı neyyir-i ikbâl ve makbel-i şifâh-ı ekâsire vü ikbâldir. Âdeminiz elinden ve Kal'a-i Diyu(?)'de vâkı' olan kāim-makâmınızdan mekâtibiniz vârid olup Irâk-ı Arab'da ve sâ'ir ol cevânibde vâkı' olan Memâlik-i mahrûsemüz hâfızları ile emn ü emân üzre sulh u salâhda olmak tevakku' olunduğu ecilden kā'ide-i müstemirre-i hâkânî âdet-i müstahsene-i kişver-sitânîye binâ'en ol havâlîde vâkı' olan tarafeynin re'âyâsı ve tüccârı âsûde-hâlde olmalarıyçün yarar kāsıdınuz gelüp, "sulh u salâha ve ahd ü emâna müte'allik umûr ne ise mukarrer ola." diyü tecvîz olunup nâme-i sâ'âdet-karînimiz irsâl olunmuşidi. Hâlâ murâd olunan sulha mugāyir diyâr-ı Hind'den deryâ tarafı ile gelen huccâc-ı Müslimîne ve tüccâra dahl ü tecâvüz olunduğu istimâ' olunur. İmdi; yüce Âsitânemiz dâ'imâ meftûh u mekşûf olup eğer dostluk ve eğer düşmanlık içündür, kimesneye men' u redd yokdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, fi'l-hakîka ol taraflarun sulh u salâhı murâdınuz ise deryâ taraflarından huccâc ve tüccâra tecâvüzden el çeküp mektûbunuzla i'timâd olunur âdemlerinüz gönderile ki ol diyârın ahvâl-i intizâmına müteferri' olan umûr ne ise mukarrer ola ve eğer ol cânibin ihtilâline sâlik olursanız bi-inâyetillâhi te'âlâ bu cânibden muktezî olan umûr ne ise tedârik olunur. Sonra "sulh murâd olunmuşidi." dimek müfîd olmaz. Ziyâde ne [d]imek lâzimdir.

A.DVNS.MHM.d.5, s.70, h.161

Portekiz Kralı'na: Gönderilecek Portekiz elçisinin gecikme nedenlerini açıkladıkları ve elçilerinin gönderilmek üzere olduğunu belirttikleri mektubun ulaştığı, elçi gelene kadar iki devlet arasındaki dostluğa aykırı herhangi bir harekette bulunulmaması için Osmanlı hâkimlerine hükümler gönderildiği, o taraf da reâyâ ve tüccârların rahat içinde olmalarını istiyorsa elçilerinin bir an önce gönderilmesi.

Yevmü'l-Ahad, fî 28 Muharrem sene 973, Kostantıniyye **(25 Ağustos 1565)**

Serâser kîse ve altun kozalak ile Paşa hazretlerine gönderildi.
Yazıldı

Portugal Kralı'na nâme-i şerîf yazıla ki:

Hâlâ Südde-i seniyye-i devlet-penâh ve Atebe-i aliyye-i sa'âdet-destgâhımıza ki merci'-i havâkîn-i nâm-dar ve melce-i selâtîn-i zevi'l-iktidârdır. Kıdvetü a'yâni'l-milleti'l-Mesîhiyye ademinüz Bitola(?) vasıtasıyla mektûb-ı sadâkat-mashûbunuz vârid olup mazmûn-ı ihlâs-meşhûnunda bundan akdem kendü cânibinizden ve diyâr-ı Hindistan'da vâkı' olan kāim-makâmınızdan Bâb-ı mu'âllamıza vârid olan mekâbitin muzâfında münderic olan husûsât ki Memâlik-i mahrûsemiz hâkimleri ile diyâr-ı Hindistan'da vâkı' olan vilâyetinizin emn ü emânı bâbında Âsitân-ı adâlet-unvânımız ile murâd olunan dostluk içün mu'teber kāsıdınuz gelmeğe isticâze-i hümâyûn etdüğinizden yüce dergâhımıza arz-ı muhabbet ü ihlâs idenler hakkında ulüvv-i himmet-i şahânemiz masrûf ve ma'tûf olageldüği üzre elçinüz gelmeğe icâzet-i hümâyûnumuz olup ol bâbda nâme-i sa'âdet-nümûnumuz irsâl olunmuşidi. "Vilâyetinüz ba'îd mesâfe ve yollar dahi mahuf ü muhatara olup vilâyetinüz halkı ile meşveret idinceye değin elçinüz bir mikdâr te'hîre kalmağla, niyyet olunan dostluk ahvâlinde iştibâh olunmaya elçimiz irsâl olunmak üzredir, varan ademimiz isti'câl üzre ahbâr-ı meserret-asâr ile irsâl oluna" diyü iş'âr eylemişsiz. Mektûbunuzda her ne ki derc ü ı'yân olunmuş ise ve gelen ademinizin cevâbı ne ise (…) Rikâb-ı zafer-âşiyânımıza arz olunup ilm-i şerîf-i cihân-arâmız muhît u şâmil olmuşdır. Eyle olsa sa'âdetlü yanımız dâ'imâ meftûh u mekşûf olup kimesnenin gelüp gitmesine men' u redd olmayup Hak sübhânehû ve te'âlâ hazretlerinin ulüvv-i inâyeti ile şimdiki hâlde hilâfet-i rû-yı zemîn kabza-i tasarruf ve iktidârımızda olup şark ve garbın re'âyâsı cenâh-ı devletimizle (...) olup dâ'imâ re'âyâ

hakkında mezîd-i merhamet-i şahânemiz makbûl olduğuna binâ'en ol câniblerde olan re'âyâ ve tüccârın refâhiyyeti içün mâdâm ki murâd olunan dostlukdan ferâgat olunmayup diyâr-ı Hindistanda ve Cezayir tarafında ve sâ'ir ol havâlide olan Memâlik-i mahrûsemiz re'âyâsı ve tüccârı ile deryâ yüzünden ve kara cânibinden emn ü emân üzre olasız. Memâlik-i mahrûsemiz hâkimlerine dahi tenbîh olunmuşdır ki elçinüz gelüp dostluğunuz ahvali mukarrer oluncaya değin ol taraflarda emn ü emâna muhâlif ve murâd olunan dostluğa mugāyir vaz' etmeyeler. Hâlâ gelen elçinüz te'hîr olunmayup hüsn-i icâzet-i şerîfimiz (...) hâlî olup nâme-i mekremet-asârımız ile yine ol cânibe irsâl olundu. Gerekdir ki:

Varup vusûl buldukda, ıslâh-ı ahvâl-i ra'iyyet ve tanzîm-i umûr-ı memleket içün (...) olan a'mâl-ı hayr-ittisâlinüz içün irsâl olunacak elçinüz te'hîr olunmayup irsâlinde sur'at oluna ki tarafeynde dostluk ahvâli mukarrer olup ol taraflarun tüccâr ve re'âyâsı (...) ve (...)dan berî olup asude-hâl olalar.

VENEDİK'E GÖNDERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR

TSMK, K-888, vr.47b

Venedik Doçu'na: Venedik'te vefât eden iki Yahudi'nin hanımları ve kızlarının eşya ve esbâbları ile gönderilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî şehr-i Seferi'l-muzaffer sene 959] **(Şubat 1552)**

Yazıldı
Hüsrev Beğ'e gönderildi. Kîseye konulup Venedik Tercümânı Sâra (?)'ya verildi. Sûreti ihrâc olunup yine virildi.

Venedik Doju'na hüküm ki:

Bundan akdem size çavuşum Hüseyin ile hükm-i hümâyûnum gönderilüp; "Hamun(?) oğlunun akrabasından iki Yehûdi fevt olup Katanya'dan emânla gelen iki avretleri iki nefer kızlarıyla ve mâl u esbâblarıyla İstanbul'a gönderesiz" diyü emrim olmuşdu. Hâliyâ mektûbunuz vârid olup, "küçük kız karındaşı gelmek istemez ve büyük dahi anın mâlını virmeyüp hissesi dört yıldan berü hükm olunmuş iken teslîm etmeyüp koyup gitmek istemeğin, ta'zîr olundu" diyü bildirmişsin. Her ne ki dimiş iseniz ale't-tafsîl Âsitâne-i sa'âdet-me'âbımıza arz olunup ve baylosunuzun bu bâbda cevâbı ne ise arz olunup ilm-i şerîfimiz muhît olmuşdur. Mezbûr avretler emânla gelmişler, dahl ü tecâvüz câ'iz değildir. Kadîmden atebe-i âlem-penâhımıza olan dostluğunuz mutezâsınca mezbûr avretleri, kızları ve mallarıyla irsâl eyleyesiz. Eğer şöyle ki küçük karındaşı gelmek istemezse büyüğü mal u rızkı ile gönderesiz ve küçüğüne sizin yanınızda sâbit olup hükm olunan mâlın hüccetin mühürleyüp baylosunuza gönderesiz ve vekîlin bile irsâl eyleyesiz ki vekîl gelüp bunda körpe hakkı zayî' olmaya.

BOA, A.DVNS.MHM. d.3, s.83-84, h.206

Venedik Doçu'na: Ahde muhâlif eşkıya ve levent tâifesine erzak verilmemesi, balyosun Karamürsel gemisi içinde olup sahiplerine verilmesi için bildirdiği eşyaların kayıtlı olandan az olması sebebi ile bakiyesinin eksiksiz ulaştırılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 11 Zilka'de sene 966] **(15 Ağustos 1559)**

Yazıldı.
Âdet üzre serâser kîse ile ve altun kozalak ile mühürlenüp Sâra(?)'ya teslîm olundu. Fî 11 Zilka'de sene 966

Venedik Doju'na hüküm ki:

Atebe-i aliyye-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i sa'âdet-destgâhımıza ki mesned-i selâtîn-i cihân ve müttekâ'-i havâkîn-i devrândır. Mektûb-ı meveddet-mashûbunuz vârid olup bundan akdem irsâl olunan nâme-i hümâyûnumuz vâsıl olup Draç'da vâkı' olan kazıyyeler ma'lûmunuz olup husûs-ı mezkûr nâgâh hatâen vâkı' olup istimâ' eyledüğinizde azîm ıztırâb vâkı' olup Âsitâne-i gerdûn-vakārımız ile sadâkat ü ihlâs üzre olan dostluk binâsı mü'ekked ü müşeyyed olduğu ma'lûm olmak içün fi'l-hâl donanmanuz üzre prevedor(?) olan azl olunup yerine mu'temedün-aleyh yarar âdeminiz ta'yîn olunup re'âyâmızdan alınan esbâb ve gemi serhadd-i Memâlik-i mahmiyyede vâkı' olan beğler kullarıma teslîm olunmak içün irsâl olunduğun i'lâm eyleyüp Memâlik-i mahrûsemde olan kullarum ve re'âyâ tâ'ifesi harâmî levend tâ'ifesine zahîre ve azık virmeyüp gemilerini kabûl etmeyüp mu'âvenet ü müzâheret eylemeyeler. Ehl-i fesâdın gereği gibi hakkından gelinüp ve serhadde vâkı' olan beğler kullarıma tenbîh olunup ahidnâme-i hümâyûnuma mugāyir kimesne iş etmemek husûsu i'lâm olunmuş ve Âsitâne-i sa'âdetimde olan baylosunuz dahi alınan Karamürsel gemisi içinde bulunup ashâbına redd olunmak içün irsâl olunan esbâbın defterin **[84]** aynı ile Südde-i sa'âdetime gönderüp lâkin sâbıkā İlbasan beği ile Draç kādısı Südde-i sa'âdetime gönderdükleri arzlarında alınan esbâbın mikdârı beyân olmayup irsâl olunan nâme-i hümâyûnumuzda aynı ile i'lâm olunmuş idi. Mezkûr baylosun virdüği defterde mastûr olan esbâb cüz'î olup mezkûr gemi ile on dokuz kıt'a büyük ve küçük top olup baylosunuz virdüği defterde beş kıt'a top gönderilmiş. Sâ'ir esbâbları dahi bu minvâl üzre olup gerekdir ki:

Kadîmden Âsitâne-i devlet-âşiyânımız ile olan dostluğunuz müsted'âsınca kal'a-i mezkûre altında alınan gemi ve esbâbdan sâbıkā nâme-i hümâyûnumuzda zikr olunan esbâbın irsâl olunandan bâkī kalanı dahi bî-kusûr zuhûra getürdilüp irsâl olınmak bâbında envâ' mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getüresiz ve Venediklüye dahi vâkı' olan zarâr u ziyân yerlü yerinden hakk üzre bi-hasebi's-şer'i'ş-şerîf görülüp ashâb-ı hukūka hakkı teslîm olunmak içün kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm İlbasan beği ile Draç kādısına hükm-i hümâyûnumuz gönderilmişdir. Siz dahi esbâbı alınan âdemlerinüz mûmâ-

ileyhimâya irsâl eyleyesiz ki emr-i şerîfim mûcebince görilüp ashâb-ı hukūka ba‘de's-sübût hakları alıvirile ve Memâlik-i mahrûsem serhaddinde vâkı‘ olan beğler kullaruma tenbîh ü te’kîd olunup “mâdâm ki sizün tarafınuzdan ahidnâme-i şerîfime mugāyir bir vâz‘ sâdır olmaya, berü cânibden dahi ahde muhâlif kimesneye iş etdirmeyüp ehl-i fesâd olan harâmî levend tâ’ifesine zahîre virdirmeyesiz” diyü emrim olup siz dahi eğer Girid Adası'nda ve eğer Kıbrıs'da ve sâ’ir yalılarda vâkı‘ olan beğlerinize gereği gibi tenbîh ü te’kîd idesiz ki anlar dahi harâmî levend tâ’ifesine zahîre ve azık virmeyüp mu‘âvenet ü müzâheret etmeyeler. Nitekim şimdiye değin anlarun mu‘âveneti ile nice gemilere zarâr gelmişdür. Şöyle ki zâhir-i evlâ mecâl virmeyüp cezâ vü sezâsın viresiz ki bir daha ahde mugāyir kimesnenin iş etmeğe mecâli olmaya. Tarafeynin re‘âyâ vü berâyâsı istirâhatde olalar ve dâ’imâ ahbâr-ı sıhhat ü selâmetiniz ile ol cevânibde ma‘lûmunuz olan ahbâr-ı sahîhayı atebe-i ulyâmıza i‘lâm etmekden hâlî olmayasız ki ıttılâ‘-ı mûceb-i te’kîd-i meveddet ve müstevcib-i temhîd-i mahabbetdir, Memâlik-i mahrûsemden gelüp kal‘a toplayup bu makūle fesâd iden mücerred azl ile iktifâ olunmayup Südde-i sa‘âdetimle olan müvâlât muktezâsınca kal‘aya etdüği ziyân bî-kusûr tazmîn etdürilüp, kal‘a ta‘mîr olunup kendünin gereği gibi hakkından gelinmek gerekdir.

d.3, s.212, h.591

Venedik Doçu'na: Rodos Beyi Ali Bey'in içine on beş sipâhi koyarak İstanbul'a gönderdiği Venedik barçasının Girit'e firâr etmesi üzerine içindeki sipâhilerin daha önce yazılmasına rağmen iâde edilmediği, Rodos beyi iken vefât eden Cafer Bey'in de yakaladığı, eşkıyadan on iki kişinin Girit'e kaçtığı ve onların da iâde edilmediği, ahde muhâlif bu gibi işlerden kaçınılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 7 Rebî‘ülevvel sene 967] **(7 Aralık 1559)**

Yazıldı.
Tercümân Abraham'a virildi. Fî 16 Rebî‘ül-evvel sene 967

Venedik Doju’na hüküm ki:

Bundan akdem Rodos beği olup Rodos kapudânımız olan iftihârü'l-ümerâ’i'l-kirâm Ali *dâme ızzühû* deryâda tereke ile Bedora’nın(?) barçasın bulup barçanın ismi Arbordor ve re’îsinün ismi Bonlovinci ve bâzergânının ismi Boyarino imiş. Zikr olunan barçayı emr-i şerîfim üzre girift eyleyüp içine on beş nefer sipâhî kullarumızdan koyup

mahrûse-i İstanbul'a irsâl etdikde içinde olan kefere gaybet idüp size tâbi‘ olan Cezîre-i Girid'e varup zikr olunan sipâhî kullarımı ve emr-i şerîfime ve ahde mugāyir bu makūle vaz‘ idenleri aynı ile Südde-i sa‘âdetimize gönderesiz diyü Girid beğlerine hükm-i şerîfüm gönderilüp ve size dahi nâme-i hümâyûnumuz gönderilmişdi. Ol zamândan berü zikr olunan ehl-i İslâm irsâl olunmayup ve bu fesâdı idenlerin dahi haklarından gelinmedi. İmdi, sevâlif-i eyyâm ve sevâbık-ı a‘vâmdan ilâ hâze'l-ân atebe-i ulyâ-menziletimiz ile mümehhed ü müşeyyed olan dostluk muktezâsınca gerekdir ki:

Zikr olunan ehl-i İslâmı eğer Girid’dedir ve eğer taht-ı hükûmetinizdedir her kande ise buldurup bilâ-kusûr esbâb ü emvâlleri ile Südde-i sa‘âdetüme göndermen bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürüp ve makūle ahde mugāyir vaz‘ idenlerin bir vechle haklarından geline ki sâ’irlerine mûceb-i ibret vâkı‘ ola. Ahde mugāyir bu asl fi‘l idenlerin haklarından gelinmeyüp ve zikr olunan ehl-i İslâm şimdiye değin irsâl olunmaduğına sebeb ü bâ‘is ne idüğin yazup i‘lâm oluna. Dostluk binâlarının istihdâmına sebeb ü bâ‘is oluna ve bundan akdem Rodos beği olup fevt olan Cafer Beğ dahi tutduğu on iki nefer harâmî levend kâfirleri bir barçasına(?) binüp gaybet idüp Girid adasına varduklarında ileri dahi göndermek içün hükm-i hümâyûnumuz gönderilmiş idi. Bu bâbda dahi envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürüp zikr olunan kefereyi her kande ise buldurup ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince Südde-i sa‘âdetüme gönderesin.

d.3, s.276, h.806

Venedik Doçu'na: Kilis sancakbeyi ve Saray kadısından gelen mektuplara göre Mesina’da Venediklilerin bir kale inşâ edip içine on beş kişi koyması ve Memâlik-i mahrûse sınırında harap bir kaleyi tâmir edip içine beş kişi koyması üzerine bu kalelerin yıkılması ve içindekilerin çıkarılması.

[Yevmü'l Erbi‘â, fî 25 Cumâdelûlâ sene 967] **(22 Şubat 1560)**

Yazıldı.

Venedik Doju’na hüküm ki:

Hâliyâ iftihârü'l-ümerâ’i'l-kirâm Kilis Sancağı Beği Ferhad *dâme ızzühû* ile Saray kādısı *zîde fazluhû* Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp; “Mesina memlehâsı

dimekle ma‘rûf memlehâya karîb bir yassı taş vâkı‘ olup mahfûz yer olmağla, emîn olanlar ol taş üzre çıkup mahsûlâtın cem‘ idüp hıfz idegelmisler iken birkaç seneden berü Venedik tevâbi‘inden Frenk tâ’ifesi ol taş üzre bir kal‘a binâ idüp içine on beş nefer ( ) komuşlardır. Ve bundan gayrı memlaha-i mezbûreye karîb Memâlik-i mahrûse içinde Papalik dimekle ma‘rûf bir harâb kal‘a olup Frenk tâ’ifesi ol kal‘ayı birkaç yıldan berü ta‘mîr idüp içine beş nefer koyup mukaddemâ zikr olunan neferler ihrâc olmak içün defe‘âtle emr-i şerîf vârid olmuş iken ihrâc olunmayup kalmışdır. Ve zikr olunan kal‘alar Kilis Kal‘ası mukābelesinde olmağın, ibâkat eyleyen esîrler ol kal‘alar sebebi ile halâs olup Memâlik-i mahrûseye ziyâde zarârı vardır, hedm olunması lâzimdir” diyü arz eylemişler. İmdi, zikr olunan kal‘aların hedmi içün bundan akdem defe‘âtle size nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunmuşdu. Girü hedm olmayup kalmağa sebeb ne olmuşdur? Eyle olsa gerekdir ki:

Yüce dergâhıma olan ihlâs u ihtisâsınız muktezâsınca bu bâbda evâmir-i şerâ’ifemle amel olunup zikr olunan kal‘aların ref‘i bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresiz.

d.3, s.285, h.831

Venedik Doçu'na: Kotar isimli reisin Draç İskelesi'nde gasp ettiği eşyaların iâdesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 6 Cemâziyelâhir sene 967] **(4 Mart 1560)**

Yazıldı.
Kîseye konulmayup hemân şöyle tâliblerine virildi. Fî 6 Cemâziyelâhir sene 967

Venedik Doju’na hüküm ki:

Venedik donanmasına provedor olan Kontar nâm re’îs Nova Kal‘ası erenlerinden Ahmed bin Mustafa ve Pîrî bin Mustafa nâm kimesnelerün Draç İskelesi'nde gemi içinde ticâret içün getürilmiş iki pastav kırmuzı çuka ve üç yüz kile pirinçlerin ve sâ’ir yaraklarından ve esbâblarından üç bin altunluk hırdavât esbâbların gasben alup zulm etdüklerin a‘yân-ı vilâyet haber virdükleri ecilden kādısı sebt-i sicill idüp ve sancağı beği dahi i‘lâm eylemeğin, gerekdir ki:

Bu husûsu dahi Yüce Âsitâneme olan ihlâsınız mûcebince onat vechile tefahhus idüp dahi mezkûrların esbâbların ve metâ‘ların zuhûra getürüp hakların alıvirmen bâbında ikdâm ü ihtimâmınız dirîg etmeyesiz.

d.3, s.331, h.963

Venedik Doçu'na: Nova ve Neretve İskeleleri amili olan Bayezid'in mahsullerini vererek tuz getirmek için Venedikli bir tâcirle anlaştığı, Venediklinin mahsulleri alıp tuzu getirmemesi üzerine, alıp gittiği akçelerin tahsil edilmesi, vermezse kendisinin gönderilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 18 Recebü'l-müreccb sene 967] **(14 Nisan 1560)**

Yazıldı.
Seddülislâm Kal'ası odabaşılarından arz getüren Ali'ye virildi. Fî 29 Receb sene 967
Serâser kîse altun kozalak ile virildi, âdet üzre.

Venedik Doju'na hüküm ki:

Nâzır Mehmed Südde-i sa'âdete mektûb gönderüp; sene 963 Ramazânı'nın yirmi beşinde vâkı' olan Ağustos evvelinden Nova ve Neretve iskelelerine âmil olan Bâyezid ve bâkî şerîkleri Neretve ve Magaraska İskelesi'ne tuz getürmek içün Venediklü Baliste Graşta nâm tâcir şart idüp ve zikr olunan iskelelere para âmili olup iki buçuk ay zabt idüp ve düşen mahsûlü kabz idüp tuz getürmeğe kâdir olmadığı ecilden kabz etdüği mahsûl ile Venedik cânibine gidüp bi'l-fi'l andadır diyü arz eyledüği ecilden gerekdir ki:

Âsitâne-i sa'âdetime olan kadîmî ihlâs u ihtisâsınuz mûcebince zikr olunan tâcirden alup gitdüği akçeyi bî-kusûr tahsîl etdirüp inâd ü muhâlefet ider ise kendüsin bu cânibe göndermek bâbında envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getüresiz ki yerinde teftîş olunup zimmetinde olan mâl tahsîl oluna.

d.3, s.513, h.1523

Venedik Doçu'na: Süresi tamam olan balyoslarının yerine yeni balyosun gönderilmesi ve o taraftan haber göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 21 Zilhicce sene 967] **(12 Eylül 1560)**

Yazıldı.

Venedik tercümânına virildi. Fî 24 Zilhicce sene 967

Venedik Doju'na hüküm ki:

Hâliyâ Südde-i sa'âdetimde baylos hidmetinde olan ( ) (...) müddeti tamâm olup yerine âdet üzre Âsitâne-i sa'âdetime âhar baylos gönderilüp mezkûr dahi hidmet-i lâzimesin kemâ-yenbağî edâ etmeğin, icâzet-i hümâyûnum virilüp girü ol cânibe gönderilmişdir. Gerekdir ki:

Ba'de'l-yevm dahi atebe-i aliyyeme olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınızda sâbit-kadem olup ahbâr-ı sârre-i selâmetiniz ile ol cevânibin ahbâr ı âsârın i'lâmdan hâlî olmayasın.

d.3, s.570, h.1664

Venedik Doçu'na: Mora sancakbeyinden gelen haberlere göre Zakise Kalesi'nde Müslümanların kaçan câriye ve kölelerinin saklanıp din değiştirdiğinin bildirildiği, dostluğa binâen kaçanların iâde edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 12 Rebî'ülevvel sene 968] **(01 Aralık 1560)**

Yazıldı.

Venedik Doju'na hüküm ki:

Mora Sancağı Beği Osman mektûb gönderüp "Venedik cezîrelerinden Zakise nâm kal'a livâ-i mezkûra karîb mahalde vâkı' olup Müslimânların kulları ve câriyeleri kaçup sandal ile cezîre-i mezkûreye geçüp anda vardıkda kal'a-i mezkûre prodoru ma'rifetiyle ahâlî-i kal'a âyîn-i bâtılları üzre kiliselerine iledüp mürted idüp mektûbla sâhibleri varup taleb etdiklerinde inkârla cevâb virüp müşârun-ileyhin dahi Efrenciyyü'l-asl üç nefer kulları gaybet idüp cezîre-i mezkûreye varup ol hînde rencber tâ'ifesinden bir nice Müslimânlar anda hâzır bulunup mezkûr kulların dahi kiliseye iletüp mürted idüp ikişer akçe vazîfe ta'yîn eyledüklerini, zikr olınan Müslimânlar gelüp haber virüp mahkemede sicille kayd olunup sûret-i sicill ile yarar âdemler ve mektûb gönderilüp taleb olundukda girü evvelki âdetleri üzre inkâr ile cevâb virdiler" diyü bildürdi. İmdi; mâ-beynimizde olan dostluğa ve ahd [ü] emâna mugāyir bu makūle vaz' idenlerün haklarından gelinmek mühimm olmağın, gerekdir ki:

Yüce Âsitânemize olan ihlâs u ihtisâsınız müsted‘âsınca eğer ehl-i İslâmdan vech-i meşrûh üzre kaçup kul ve câriyelerdir ve eğer müşârun-ileyhin zikr olunan kullarıdur, her kande ise buldurup girü mûmâ-ileyhe teslîm etdirilüp bu makūle ahd ü emâna mugāyir vaz‘ idenlerin gereği gibi haklarından gelinmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra gele ki min-ba‘d kimesnenün bu asl-ı vaz‘a cür’et etmeğe iktidârı olmaya.

d.6, s.630, h.1385

Venedik Doçu'na: Erdel Kralı İstefan'ın beş yüz tüfekçi tedâriği için Frengistan'a adam yolladığı, bu tüfekçilere ve adamlarına Venedik vilâyetlerinden geçerken bir zarar verilmemesi.

[Yevmü’l-İsneyn, fî 11 Zilhicce 972] **(10 Temmuz 1565)**

Yazıldı.

Venedik Doju’na hüküm ki:

Hâliyâ Erdel Kralı İstefan Kral, Frengistân'a âdem gönderüp; kendü yanında olmak üzre beş yüz tüfenkci tedârik idüp kendü cânibine gelmek lâzım olup taht-ı hükûmetinizden mürûr etmek istediklerinde mâni‘ olmamak bâbında nâme-i şerîfemiz taleb etdüği ecilden gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, Âsitân-ı devlet-nişânımıza olan dostluğunuz muktezâsınca vilâyet-i mezbûreden kral-ı müşârun-ileyh tedârük etdüği tüfenkcileri âdemleri ile taht-ı hükûmetinize uğraduklarında kimesneyi dahl ü ta‘arruz etdirmeyüp vilâyetinizden emîn ü sâlim geçürmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîleniz zuhûra getüresiz.

d.6, s.647, h.1424

Venedik Doçu'na: Malta kuşatmasındaki Vezir Ali Paşa'ya gönderilen hükmün ulaştırılması ve o taraftan edindikleri bilgileri göndermeleri.

[Yevmü’l-İsneyn, fî 17 Zilhiccetü'ş-şerîfe sene 972, Kostantıniyye] **(16 Temmuz 1565)**

Yazıldı.

Venedik Doju’na hüküm ki:

Hâliyâ Donanma-i hümâyûnumla Malta Kal‘ası muhâsarasında olan düstûr-ı mükerrem Vezîrim Mustafa Paşa *edâma'llâhü te‘âlâ iclâlehû*ya hükm-i hümâyûnum irsâl olunmuşdur. Varup vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i sa‘âdetimize olan sadâkat ve dostluğunuz muktezâsınca te’hîr olunmayup gönderilen hükm-i hümâyûnu müşârun-ileyhe ulaşdırup ol cânibden vâkıf olduğunuz ahbâr u âsârı atebe-i ulyâmıza i‘lâmdan hâlî olmayasız.

Tahrîran fî-evâsıt-ı Zilhiccetü'ş-şerîfe, sene isnâ ve seb‘în ve tis‘a-mi’e.

d.5, s.445, h.1194

Venedik Doçu'na: Hersek beyinin üskokların havâs-ı hümâyûna ait köyleri ve kervanları basıp esir ve eşya aldıklarını bildirmesi üzerine ahde aykırı bunları yapanlara zahîre verilmemesi, yardım edilmemesi, bu gibi durumlar devam ederse kadırga gönderileceği.

[Yevmü’s-Sebt, fî 15 Şa‘bân sene 973] **(07 Mart 1566)**

Yazıldı
Hersek Sancağı Beği kethüdâsına virildi. Fî 20 Şa‘bân sene 973
Altun kise ve serâser kozalak ile

Venedik Doju’na nâme-i hümâyun ki:

Hersek beği mektûb gönderüp; (…) nâm kal‘adan üskok çıkup Venedik kal‘alarından Zadra, Şiyenik ve İspilin'e uğrayup Yerah(?) nâm adada Makarska İskelesi mukābelesindedir. Anda gelince iki yüz elli mikdârı (...) mezbûrîn kal‘asından gelivirirken gelüp giden tüccârın metâ‘ların alup ve tutsâk idüp zikr olunan Venedik kal‘alarına ve adaları ve karyelerine uğradıklarında kendülerine zahîre virüp fırsat-ı

vakitde Memâlik-i mahrûse re‘âyâsını ururlar. İş bu mâh-ı Rebî‘ulâhir’de Makarska İskelesi mukābelesinde Havâss-ı hümâyundan Yerihle(?) nâm karye bâbında iki perkenet(?) ile üskok çıkup iskele-i mezbûreden tuz ile giden kârbânı urup otuz neferin esîr eylediler. Ve geçen yıl dahi Makarska İskelesin’i urup küllî fesâd idüp men‘ olunmazlar ise hayli zamânda vilâyet re‘âyâsı ve tüccâr tâ’ife fitne vü fesâdlarından (...) olmak mümkin değildir diyü arz eyledi. İmdi; mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif ol makūle ehl-i fesâda mu‘în u zıhâr olup Venedik halkı içlerine alup ve karyelerine uğradıklarında zahîre virmek münâsib değildir. Gerekdir ki:

Nâme-i şerîfi varup vusûl buldukda, gereği gibi tenbîh ü te’kîd oluna ki min-baʿd ol makūle ehl-i fesâdı mâ-beynlerinde kabûl etmeyüp ve karyelerine uğraduklarında zahîre virüp mu‘în u zıhâr olmayalar. Şöyle ki min-baʿd ahde muhâlif ol makūle ehl-i fesâda muʿâvenet ü müzâheret idüp Memâlik-i mahrûsem re‘âyâsına ve tüccâr tâ’ifesine zarâr u gezend irişdireler, iktizâ etdüğine göre muhâfaza içün bir kaç pâre kadırga koşulur, sonra şekvā oluna istimâ‘ olmaz. Ana göre mukayyed olup ahidnâme-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş etdirmemek bâbında envâ‘ ikdâm ü ihtimâmınız zuhûra getüresiz.

d.5, s.650, h.1825

Venedik Doçu'na: Saray-ı Atik Ağası Ali Ağa'ya olan borcunu ödemeyip Venedik'e giden Aleksandra ve kardeşinin buldurulup borcun talep edilmesi için nâme-i hümâyûn ile Venedik'e gönderilen Dergâh-ı Mu‘âlla kapıcılarından Mehmet'in sulh yapmaya yetkisi yokken bunlarla sulh yapıp vade verip kendisinin de orada din değiştirmesi üzerine hâlâ hakkını alamayan Ali Ağa'nın hakkının alınması, adı geçen zimmîlerin ve Mehmet'in Südde-i saâdete gönderilmesi.

[Yevmü’s-Sebt, fî 20 Zilka‘de sene 973] **(8 Haziran 1566)**

Yazıldı
Serâser kise ve altun kozalak ile Muhzırı kâtibe virildi Fî 20 Zilka‘de sene 973

Venedik Doju Bronimos Pribol'a nâme-i şerîf yazıla ki:

Saray-ı Atîk Ağası olan Ali Beğ bundan akdem Memâlik-i mahrûsem re‘âyâsından İstanbullu Aleksandra (...) ve karındaşı (…) nâm zimmîlerin üzerinde iki bin iki yüz sikke filori hakkı olup gemisiyle gaybet idüp Venedik'e vardukda Dergâh-ı Mu‘âllam kapucılarından Mehmed ile nâme-i hümâyûnum gönderilüp müşârun-ileyhin zikr olunan akçesini veya mezkûrları gemisiyle âdeminiz ile götüresiz diyü emrim olup mezkûr kapucı ana vardukda mezbûr dahi ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince buldurup muvâcehe olduklarında inkâr idüp mezkûr kapucı-i müşârun-ileyh ağanın vekîli olmayup sulha me’zûn değil iken sulh idüp mezkûr zimmî bu cânibe gelüp müşârun-ileyh ağa ile ahvâlin bertaraf idüp temessük alup gitmeği altı ay vâ‘de virilüp eğer vâ‘desine hilâf iderse üç bin sikke filori virecek olup zikr olunan filoriyi dahi Venedik (...) emânetkâr etmeğin, koyup kendüsi dahi kefîli virüp vech-i meşrûh üzre kapucının eline hüccet virilüp sonra mezkûr zimmî bu cânibe şart üzre gelmeyüp akçe dahi gönderilmeyüp kapucı dahi sonra ol tarafa varup mürted olup mâ-beynde müşârun-ileyhin hakkı zâyi‘ olduğu i‘lâm olunmağın, gerekdir ki:

Emr-i şânım mûcebince müşârun-ileyhin zikr olunan akçesin eğer mezkûr zimmîden ve eğer kefîl ve eğer emânetkâr elinden ve gayrıdan bi'l-cümle her kimden müteveccih olursa taleb eyleyüp Südde-i sa‘âdetime âdeminiz ile gönderilmek bâbında ikdâm u ihtimâmınız zuhûra gele. Ve ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince mezbûr dahi re‘âyâyı ve karındaşını ve mürted olan kapucıyu be-her-hâl buldurup mukayyed ve mahbûs Südde-i sa‘âdetime gönderesiz.

d.7, s.25, h.78

Venedik Doçu'na: Dukakin Sancağı’na tâbi Karacadağ’da isyân edip evler basıp tahrir memurlarını engelleyen ehl-i fesâdın üzerlerine gidilince Venedik kalelerine sığındıkları, bunların eşya ve ailelerinin de bu kalelerde saklandığı, ehl-i fesâdın ve ailelerinin buldurularak Südde-i sa‘âdete gönderilmesi, eğer gönderilmezlerse sulhun bozulacağı.

[Yevmü's-Sebt, fî 11 Saferi’l-muzaffer sene 975] **(17 Ağustos 1567)**

Yazıldı

Kubâd Çavuş'a virildi.Fî 13 Safer sene 975

Venedik Doju'na hüküm ki:

Hâliyâ Dukakin Sancağı beği olan Kāsım *dâme ızzühû* ile Dukakin ve Podgoriçe kādıları Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Dukakin Sancağı'na tâbi' Sırbiyye oğlu Karacadağ'da kadîmden isyân üzre olup Venedik'e tâbi' kılâ'a muttasıl olan Kanotlar dimekle ma'rûf kurânın Venedik kal'alarıyla leyl ü nehâr ihtilâtları ve ekserine ulûfe virilüp itâ'atleri ol cânibe olmağın, dâ'imâ fesâd ü şenâ'at üzre olup Hersek vilâyetine alâniyyen bayrak kaldurup akınlar salup re'âyâ vü fukarânın ehl ü ıyâllerin esîr ve esbâbların ve tavârların gāret etmekden hâlî olmayup ve tahrîr-i vilâyete dahi mâni' olup haklarından gelinmek lâzım olmağın üzerlerine varup ehl [ü] ıyâllerin ve esbâbların Venedik'e tâbi' kal'alara iletüp dahi kendüler ceng eyleyüp bir nicesinin haklarından gelindüğin" bildirdiler. İmdi; kadîmden Südde-i sa'âdetimiz ile olan dostluk muktezâsınca ve ahidnâme-i hümâyûnumuz mûcebince sizin tarafınızdan bu cânibde bulunan eğer esîr ve eğer gayrıdır ahde ri'âyet olunup virilür. Ol cânibde dahi eğer ehl-i İslâm gemileridir, eğer sâ'irdendir alınup nâ-bedîd olunur. Ve hâliyâ memleket ü vilâyetimizde bu asıl fesâd iden emr-i şerîfimle haklarından gelinmek murâd olunan re'âyâlarımuz varup sizin kal'alarınıza girüp esbâbların ve ehl ü ıyâllerin iletüp siz anı tutup göndermeyesiz, nakz-ı ahddir. İmdi; gerekdir ki:

Südde-i sa'âdetim çavuşlarından mefhâru'l-emâsil ve'l-akrân Kubad *zîde kadruhû* vusûl buldukda, şöyle ki kadîmden olan ahd ü emân ri'âyet olunmak murâdınızsa te'hîr olunmayup beher-hâl bu cânibde fesâd idüp firâr iden eğer ehl-i fesâddır eğer ehl ü ıyâlleridir, kal'alarınızda tetebbu' u tecessüs etdirilüp, bulup aynı ile Südde-i sa'âdetimize gönderilmek bâbında envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getüresiz. Şöyle ki bu def'a zikrolunan ehl-i fesâd bulunup gönderilmeyüp ve ol ehl-i fesâdı alup kabûl iden kal'alarınız zâbıtlarının bu asıl ahde mugāyir iş idenlerin gereği gibi haklarından gelinmeye, nakz-ı ahd etmiş olursuz, ana göre mukayyed olasız.

d.7, s.36, h.104

Venedik Doçu'na: Zift mukataası mültezîmi olan Mayer'in, Venedik'e ticâretine vekil olmak üzere yolladığı Hayim'den parasını alamayınca Kubat Çavuş'la birlikte vekil

olarak Yasef'in gönderildiği, Hayim'in vekil ile hesaplaştırıp borcun ödenmesinin sağlanması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Safer sene 975] **(22 Ağustos 1567)**

Yazıldı
Mezbûr Kubad Çavuş'a virildi. Fî 16 Safer sene 975

Venedik Doju'na nâme-i hümâyûn ki:

Havâss-ı hümâyûnumuzdan zift mukāta'ası mültezîmi olan Mayer nâm Yehûdî Südde-i sa'âdetimize gelüp; "tahvîlinde vâkı' olan yüz elli bin akçelik mîrî zifti gemilere tahmîl idüp Venedik'de bey' olunmağıçün anda Hayim nâm Yehûdî'ye gönderüp bu zamâna gelince kendüye bir akçe vâsıl olmayup bu bâbda Yasef nâm Yehûdî'yi vekîl itdüğin" bildirdi. İmdi; mezkûrun gümrük mukāta'asından dahi mîrî küllî deyni vardır. Gerekdir ki:

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kubad *zîde kadruhû* vusûl buldukda, sevâlif-i ezmân ve sevâbık-ı ahyândan ilâ-hâze'l-ân Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânımıza olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca mezkûr Hayim'i vekîl ile hesâblaşdırup mîrî zift akçesindan uhdesinde zâhir olanı müşârun-ileyh çavuşuma bî-kusûr tahsîl ü kabz itdirilmek bâbında envâ' mesâ'î-i cemîlenüz zuhûra gele ki bunda getürüp deyni içün Hızâne-i âmireme teslîm eyleye.

d.7, s.41, h.116

Venedik Doçu'na: Üskok eşkıyası tarafından esir edilen Uğurlu ve üç yoldaşının serbest bırakılıp Kubat Çavuş'a teslim edilmesi, ehl-i fesâdın hakkından gelinmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 19 Safer sene 975] **(25 Ağustos 1567)**

Yazıldı
Mezbûr Kubad Çavuş'a virildi. Fî 19 Safer sene 975

Venedik Doju'na hüküm ki:

Uğurlu nâm kimesne ba‘zı yoldaşlarıyla Ankona'dan gelürken Venedik'e tâbi‘ Kona Limanı'nda Eskod(?) kâfiri alup Sene(?) Kal‘ası'nda habs idüp mezbûrlardan Derviş ve Hüseyin nâm kimesneler bahâya kesilüp bunda gelüp üç nefer yoldaşlarıyla mezbûr Uğurlu bi'l-fi‘l anda mahbûs idüği i‘lâm olunmağın, gerekdir ki:

Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Kubad *zîde kadruhû* vardıkda, zikr olunan ehl-i İslâm'ı mâ-beynde olan ahd ü emân mûcebince ıtlâk idüp müşârun-ileyh çavuşuma teslîm eyleyüp ve ehl-i fesâdın hakkından gelmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresiz.

d.7, s.303, h.862

Venedik Doçu'na: Hersek Sancağı'nda tereke ile ele geçirilen gemilerin teftişinde bir Müslüman oğlanın gemide hapsedildiği duyulduğundan oğlanın serbest bırakılarak yerine gönderilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 13 Şa‘bân sene 975] **(12 Şubat 1568)**

Yazıldı
Beğin Çavuşbaşısı Mehmed'e virildi. Fî 13 Şa‘bân sene 975

Venedik Doju'na hüküm ki:

Hâliyâ Hersek Sancağı'nda tereke ile elegirüp girift olan gemiler teftîşi husûsu içün kapudânın Nova İskelesi'ne vardukda cebren bir Müslimân oğlanın gemiye koyup habs eyledüği istimâ‘ olunmağın, buyurdum ki:

Südde-i sa‘âdetimde olan sadâkat ü ihlâsın mûcebince kapudânın getürdüp oğlan husûsun tetebbu‘ idüp dahi oğlanı zuhûra getürüp yerine irsâl ü îsâl eyleyesin, bu bâbda [u] ikdâm ihtimâmın zuhûra getüresiz.

d.7, s.998-999, h.2747

Venedik Doçu'na: Otrondoz Kalesi'nin yıkılmasına rağmen yeniden tâmir edildiği, içine darbzenler koyularak etrafında olan yerlerde ziraate izin verilmediği, hayvanların otlarken vurulduğu, bazılarının kaçırıldığı ve mâl-ı mirîye zarar verildiği, Marka Kalesi ve ona tâbi olan köylerden Memâlik-i mahrûseye zarar verildiği bildirildiğinden, ahidnâmeye göre bu zararları Venedik beylerinin tazmîn etmesi gerektiği, ahde aykırı iş yapanların araştırılarak cezalandırılmaları.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 2 Muharrem sene 976] **(27 Haziran 1568)**

Venedik beğlerine nâme-i hümâyûn ki:

Delvine Beği olan Mahmud *dâme ızzühû* ile Aydonat kādısı *zîde fazluhû* atebe-i adâlet-destgâhımıza mektûblar gönderüp; "Venedik'e tâbi‘ olan Körföz nâm kal‘a ahâlîsi zabt etdükleri Otrondoz Kal‘ası ve dalyanı Delvine toprağında olup ve Otrondoz Kal‘ası yıkılmış iken Körföz ahâlîsi tekrâr ta‘mîr idüp darbzenler koyup etrâfında olan yerler arada vâkı‘ olan kurânın mezra‘aları olup re‘âyâ zirâ‘ate varduklarında darbzen atup zirâ‘at etdirmeyüp ve tavârların otlakda tüfenkle urup, kaçurup ve ba‘zısın sürüp ve ba‘zın pâreleyüp ve ba‘zısın gemiler ile Körföz'e geçirüp satup ve "Körföz'de harâc ve koyun ve ispençe alınmaz." diyü re‘âyâyı ifsâd idüp cüz’î bahâne ile re‘âyâ ehl ü ıyâliyle kaçup Körföz'e ve kurâsına perâkende olmağla, mâl-ı mîrîye ve hukūk-ı sipâhîye küllî zarâr olup ve zikr olunan dalyânı ehl-i İslâm toprağında olmağın, vilâyetin harâmîsi esbâb sirko itseler ve çayırlardan tavâr alsalar Otrondoz'a iletüp dalyanda Körföz'e satup ve Üsküb'den aşağa vâkı‘ olan bilâd ü kasabâtdan kul ve câriye kaçsa Otrondoz'a vardukda Körföz'e geçer ve Mitrof (?) Nâhiyesi’nde Venedik'e tâbi‘ olan Marka nâm kal‘a hıfzıyçün gönderilen soltatlar kal‘a eşkıyâsıyle bayrak kaldurup nâhiye-i mezbûre re‘âyâsına vech-i meşrûh üzre zulümden hâlî olmayup ve deryâ kenârında olan kışlaklarda Müslimânların tavârın bâğı Frenk nâmına pâreleyüp (...) ve Körföz'e bey‘ idüp ve Baştiye İskelesi'ne girüp çıkan tüccâra "Ümenâ yüzde beşer akçe alur. Karadan gelenlerinüz gice ile kal‘amıza gelün, birer akçe ile Körföz'e geçirelüm." diyü iskeleye zarâr eyleyüp ve “Körföz tuzın gemiler ile **[999]** Marka'ya getürüp Baştiya ve Zarda iskelelerinden alacak kârbân andan almağla, memlehâların tuzu satılmayup mâl-ı mîrîye zarâr müterettib olur." diyü arz eylediler. İmdi; virilen ahidnâme-i hümâyûnumuzda Marka Kal‘ası ve ana tâbi‘ olan köylerde vâkı‘ olan âdemleri deryâdan ve karadan Memâlik-i mahrûsemize zarâr u ziyân iderler ise Venedik beğleri tazmîn eylemek ve ehl-i fesâdın haklarından gelmek husûsları mukayyed ve

mezkûr iken re‘âyâ vü berâyâya vech-i meşrûh üzre zarâr u gezend irişdürilmeğe bâ‘is nedir? Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, sevâlif-i eyyâm ve sevâbık-ı a‘vâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânımız'la ki, melâz-i selâtîn-ı izâm ve sa‘âdet-i havâkîn-ı kirâmdır, vâkı‘ olan mahabbet ü ihlâs vüfûr-ı ihtisâsınız müsted‘âsınca bu husûsları tetebbu‘ idüp kal‘a-i mezbûre münhedim olmuş iken ahde mugāyir tekrâr ta‘mîr olunup bayrak konulup Memâlik-i mahrûsemizden olan mezâri‘i zirâ‘ate varan re‘âyâya darbzen ve tüfenk atup ve tavârların alup Körföz'e iletüp ve Memâlik-i mahrûsemiz re‘âyâsını ıdlâl idüp Körföz'e ve ana tâbi‘ yerlere perâkende idüp ve tavâr sirka eyleyen harâmîler dalyana tahassun idüp andan Otrondoz'a andan Körföz'e iletüp satup ve Üsküb'den aşağa vâkı‘ olan bilâd ü kasabâtdan andan Körföz'e iletüp satup ve Üsküb'den aşağa vâkı‘ olan bilâd ü kasabâtdan firâr eyleyen kul ve cevârîyi Körföz'e geçirüp ve Marka Kal‘ası soltatlarından vech-i meşrûh üzre zulm ü ta‘addî iden Bastiye İskelesi mahsûlüne zarâr ve Körföz tuzın Marka'ya getürüp memlehâlarımıza ol vechle gadr u ta‘addî eylemeğe sebeb nedir? Bu makūle ahidnâme-i hümâyûnumuza mugāyir evzâ‘ eyleyenler kimler ise sezâları virilüp ve husûs-ı kazıyyeyi mufassal ü meşrûh ma‘lûm idinüp dahi vukū‘u üzre Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza i‘lâm eylemen bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîleniz vücûda getüresiz.

d.7, s.1013, h.2768

Venedik Doçu'na: Ahde aykırı olarak bazı kalelerin yapıldığı, içlerine adam koyulduğu, bunların ve üskokların Memâlik-i mahruseye ait yerlere saldırdıkları, zarar gören yerlerin Venedik Doçu'na da bildirildiği, ahde aykırı tâmir ve inşâ edilen yerlerin yıktırılması, Memâlik-i mahruseye ait yerlere yapılan saldırıların önüne geçilmesi, bu saldırıları yapanların ibret olacak şekilde cezalandırılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Rebî‘ülâhir sene 976] **(8 Ekim 1568)**

Yazıldı.
Arz getüren Sipâhî Mehmed'e virildi. Fî 21 Şa‘bân sene 976
Serâser kîse ve altun kozalak ile.

Venedik Doju'na hüküm ki:

El-hâletü hâzihî Âsitân-ı sa‘âdet-âşiyânımıza ki melâz-i selâtîn-ı âlî-mikdâr ve me‘âz-i havâkîn-ı sa‘âdet-medârdır. Kilis Sancağı beği *dâme ızzühû* mektûb gönderüp; "Bundan akdem Venedik'e tâbi‘ olup kuvve-i (...)-i hüsrevânemüzle feth u teshîr olunan kasteller ol zamânda serhadde ve tarafeyn sınûrına karîb olmağla, hedm olunup min-ba‘d ta‘mîr olunmamak üzre mu‘âhede olunmuş iken ahde mugāyir üç-dört pâre kastel ta‘mîr olunup ve bir-iki kastel dahi müceddeden binâ olunup içlerine âdem komağla, Memâlik-i mahrûsemize tâbi‘ olan kurâ vü mezâri‘a dahl ü tecâvüz olunmakdan hâlî olunmayup fesâd ü şenâ‘at üzre oldukların ve Kilis'e tâbi‘ Barta (?) ve Berlmoson (?) ve Rogozniçe nâm üç pâre iskelelere üskok tâ’ifesi gemi ile çıkup re‘âyâ vü berâyâya ta‘addî eyleyüp gāret ü hasâret eyledüklerin ve Venedik'e tâbi‘ olan ba‘zı karyelerden âdem çıkup ahde mugāyir kadîmî sınûrdan tecâvüz eyleyüp Kilis Sancağı’nda Tırogore(?) Nâhiyesi’nde olan ba‘zı kurâ ve mezâri‘a dahl ü ta‘arruz eyleyüp gāret eylemekle kadîmden filorisi edâ olunugelen defterlü kurâ ve mezâri‘a ve nice kastel ve memleha harâb olduğun" bildürüp bu bâbda Venedik'e tâbi‘ olup sâbıkā emr ile hedm olunan ve müceddeden binâ olunan kastellerin ve fesâd üzre olup Memâlik-i mahrûsemüzi gāret ü hasâret eyleyen Venediklü kal‘alarun ve anlarun mazarratı sebebi ile re‘âyâsı firâr idüp harâb olan kurâ ve mezâri‘a ve kastel ve memleha ve iskelelerin isimlerin cümle defter eyleyüp defterin Südde-i sa‘âdet-me’âbımıza irsâl eylemeğin, gönderilen defterin bir sûreti aynı ile ihrâc olunup size irsâl olundu. İmdi; kadîmü'l-eyyâmdan atebe-i âlem-penâhımıza olan vüfûr-ı muvâlât ü ihlâs ve fart-ı musâfât ü ihtisâsınız müsted‘âsınca irsâl olunan defterin sûretinde mastûr olan husûslara nazar idüp dahi sâbıkā emr ile hedm olunup ahde mugāyir sonradan Venediklü tarafından ta‘mîr olunup ve müceddeden binâ olunan eğer kal‘alardır ve eğer kasteller ve gayrıdır, ahidnâme-i hümâyûnumuz mûcebince üslûb-ı sâbık üzre girü hedm etdirmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîleniz vücûda getürilüp ve üskok tâ’ifesi ve Venedik'e tâbi‘ olan kal‘alarun ve kastellerin âdemîsin gereği gibi zabt eyleyüp ahde mugāyir vech-i meşrûh üzre Memâlik-i mahrûsemize tâbi‘ olan eğer kurâ ve mezâri‘a ve eğer iskele ve memleha ve gayrı yerleridir, aslâ ve kat‘â dahl ü ta‘arruz eylemeyüp re‘âyâ vü berâyâsın rencîde vü remîde eylemeyüp ihtirâz üzre olalar. Anun gibi eslemeyüp ahde mugāyir vaz‘ eyleyüp fesâd ü şenâ‘at üzre olanların bir vechle haklarından geline ki sâ’irlerine mûceb-i ibret ve nasîhat olup bir ferd ahde mugāyir vaz‘a irtikâb mecâl olmayup enâm-ı hümâyûn-ı adâlet-makrûnumuzda tarafeynin re‘âyâ vü berâyâsı âsûde olup ferâğ-ı bâl ile kâr u kisblerinde olalar.

d.7, s.860, h.2357

Venedik Doçu'na: Şaphane mültezîmi Aharon satmak için Venedik'e oğlu Yasif ile gönderdiği üç yüz bin kantar şabı Covanday isimli tâcire, borç belirlenen zamanda ödenmezse şabın her bir miları için yirmişer filori Covanday'ın olmak üzere anlaşma yaparak rehin bırakıp Yasif'in ölümü üzerine zamanında ödeme yapılamadığından bu miktar Covanday'a verilip malın kalan kısmı satılarak akçelerin Dergâh-ı Mualla'ya gönderilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 4 Cumâdelûlâ sene 976] **(25 Ekim 1568)**

Yazıldı
Paşa hazretlerine gönderilüp (...)dahi Şüca‘ nâm kimesneye virildi. Fî 26 Ca sene 976

Venedik beğlerine hüküm ki:

Sâbıkā Gedos Şaphâne mültezîmi Aharon Yehûdî Dergâh-ı Mu‘allâma gelüp; "Bundan akdem Karahisâr-ı Şarkî Şabhânesi'nin üç bin yüz kantâr mikdârı şâbını şartı mûcebince fürûht etmek içün oğlum Yasif ile Venedik'e göndermişidim. Mezkûr Yasif dahi zikr olunan şâbı Venedik'de Covanday nâm tâcirden bir mikdâr esbâb alup âyînleri üzre şâbı rehîn koyup ve akçesi edâsına zamân ta‘yîn olunup eğer zikr olunan zamâna değin aldığı filoriyi virmez ise şâbın her bir milârı yirmişer filori üzre mezbûr Covanday'ın ola diyü şart olunup âyînleri üzre kazıyye bu vechle olduğuna cânibinden ve şâhidlerden deyn-i hatlar alınup ve birer sûret dahi mezbûr Covanday'a virilüp, sonra Dergâh-ı âlî çavuşlarından Kubad Çavuş vardukda bu husûsa kendü de deyn hatt olduğunu Covanday ikrâr dahi itmişdir. Eyle olsa oğlum mezbûr Yasif İstanbul'a gelüp mürd olmağla, aldığı filori şart olunduğu zamânda esbâbın akçesine gönderilmeyüp kalmışdır. Covanday'ın elinde olan deyn hatlar getürdilüp nazar olunup şart olunduğu üzre zikr olunan şâbın her bir milârını yirmişer filori hesâbınca virdüği filori mikdârını Covanday alıkoyup andan mâ‘adâsı mîrî içün fürûht olunup akçesi Hızâne-i âmireye getürdilüp teslîm olunsun." diyü bildirdü. İmdi zikr olunan şâb mîrî şâbdur. Gerekdir ki:

Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza olan ihlâs u ihtisâsınız ve mâ-beynde vâkı‘ olan ahidnâme mûcebince bu bâbda envâ‘ sa‘y-ı cemîleniz zuhûra gelüp mezkûr Covanday'ı

getürdüp elinde olan deyn hatlar taleb olunup âyîniniz üzre deyn hatlar mûcebince zikr olunan mîrî şâbın her milârını yirmişer filoriye olmak üzre deyn mikdârını mezkûr Covanday'a virilüp mâ‘adâsı mîrî içün satılup akçesi der-kîse olunup mühürletüp Dergâh-ı mu‘allâma gönderesiz.

d.24, s.209, h.550

Venedik Doçu'na: Dostluk zamanında ticâret yapan tüccârın Ankona'dan mallarını yükledikleri gemilerinin Venedik kaptanı tarafından ele geçirilmesi üzerine sulh zamanında bu gibi işlerin yapılmasının ahde aykırı olduğu, tâcirlerin mallarının kendilerine iâde edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 11 Muharremü'l-harâm sene 982] **(3 Mayıs 1574)**

Sâhibine virildi.

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ tüccâr tâ’ifesinden Üskübî Hacı Ca‘fer ve Edirnevî Derviş ve Erzincanî Hızır ve Karamanî Mehmed ve Ankaravî Hızır nâm kimesneler Âsitâne-i sa‘âdet-me‘âbıma gelüp; bundan akdem (...) bozulmazdan evvel dostluk zamânında Ankona'dan metâ‘ tahmîl olunmuş gemileriyle Liş(?) İskelesi'ne gelürken Forçola Boğazı’nda Marko Karpen(?) nâm kapudânınız rast gelüp kendüleri ve metâ‘ ile gemilerin girift idüp Venedik'e gönderüp hâlâ sulh u salâh mukarrer oldukda zikr olunan tâcirleri salıvirüp metâ‘ları virilmeyüp zulm olunduğun bildirdiler. İmdi; mezkûrlar ol cânibe zamân-ı adâvetde varmamışlardır. Esâs dostluk istihkâm üzre iken varmışlardır. Ol taraf tâcirlerinden dostluk zamânında bu cânibde bir ferdin mâlı ve metâ‘ı girift olmamışdır. Ol cânibden bu makūle ahîdnâme-i hümâyûnumuza mugāyir vaz‘ olmanun aslı yokdur. Gerekdir ki:

Nâme-i şerîfimizle vusûl bulduklarında, her birinin ne mikdâr metâ‘ı alıkonmuş ise mâ-beynde mezkûr ve müşeyyed olan dostluk ve ahd ü emân muktezâsınca bî-kusûr kendülerine teslîm etdirilmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getürile ki sebeb-i temhîd-i bünyân-ı meveddet idüğüne iştibâh olunmaya.

d.27, s.132, h.310

Venedik Doçu'na: İstanbul tâcirlerinden olan Yasef ve Yakob'un ticâret için Venedik'te satılmak üzere balyostan temessük alarak bir Venedik gemisine yükledikleri mallarının Venedik'e götürülmeyip Mesina'da satılması ve tâcirlerin haklarının verilmemesi üzerine balyostan alınan temessük gereğince bu malların tâcirlere iâde edilmesi, iki ülke arasında ticâret yapan tâcirlere zarar verilmemesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 3 Ramazân sene 983] **(6 Aralık 1575)**

"Venediklü re'îs ile Solamon nâm Yehûdi'nin husûsuna Karcı Abdi Çavuş mübâşir ola" diyü Memi hattıyla tezkire vârid olup, yazılup Sâhib-i Devlet'e virildi. Fî 23 Zilka'de sene 983

Venedik Doju'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâlâ İstanbul tâcirlerinden Solamon veled-i Yasef ve diğer Solamon veled-i Yakob nâm Yehûdîler Dergâh-ı Mu'allâma gelüp; Venedik bâzergânlarından Tan Antonavski Nami ve Lorinhoski Nami ve Lorilço Girardi nâm tacirler bundan evvel kendü akrabalarından Antoni veled-i Girardi nâm tâciri mülk gemisi ile ticâret içün İstanbul'a gönderüp geldikde mezbûr Antoni bunlardan dört bin altunluk şâb ki iki bin kantâr şâb olur ve Venedik'de olan âdemlerine teslîm içün navlun ile gemisine alup ve kendü gemisin bunlara rehin tarîkıyle virüp gemisin dahi anda âdemlerine teslîm idecek olup ve gemisinin Peros(?) nâm re'îsi dahi bunlardan on iki bin beş yüz altunluk esbâbı veresiye alup bahâsı anda âdemlerine virecek oldukda mezbûr Yehûdîlerin Südde-i sa'âdetimizde olan Nebolo(?) nâm baylosunuza varup bu bâbda mürâca'at etdüklerinde mezbûrlar içün "Sahîh Venediklüdir, hakkınızı ve gemiler ve esbâbınızı anda âdemine teslîm etsün" diyü kendü hattı ve mührü ile ellerine temessük virmekle, bunlar dahi ana i'timâdla esbâbların mezbûrlar ile gönderüp hâlâ mezbûr tâcirinüz ve gemisinin re'îsi anda Venedik'e varmayup doğru Mesina'ya varup bunların esbâb ve gemilerin ol tarafda satup âdemlerine virmedüklerin bildirüp bu bâbda baylosunuz kendü hattı ve mührüyle virdiğü temessükü ibrâz u iş'âr idüp ve bundan evvel Venedik tacirlerinden alup Hızâne-i âmiremden virilmek fermân olunan yapağıda "Mezbûr Antoni veled-i Girardi'nin dahi hissesi vardır, kendü hâzır değil iken mezbûr baylosunuz hâzırdır" diyü yapâğı bahâsından anun dahi hissesin alup kabz etdüğine Galata kādısının hüccetin ibrâz

eylediler. İmdi; sābit olan ahd [ü] emân üzre ticâret iden tâcirlere ta‘addî ve mâlları telef olmak münâsib değildir. Ve mezbûr Antoni Girardi ve gemisinin re’îsi sahîh Venediklü olduğuna baylosunuz hattıyla ve mührüyle ellerinde olan temessükü ve yapağı hüccetinde dahi mastûr olduğu ve mezbûr baylosunuz anun hissesin bi'l-vekâle kabz etdüği şâhid-i kâfîdir. Anlar Mesina'ya vardığı takdîrce ol tarafda olan baylosunuza anları getürtmek ve mâlları tahsîl olunmak ihtimâmında mevkūf ve mâ-beynde olan sulh u salâhın iktizâsındandır. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn vusûl buldukda, mezbûr tâcirde ve re’îsde ol mikdâr hakları olduğu baylosunuzun mührü ve hattıyla ellerinde olan temessüklerinden mâ‘lûmunuz oldukdan sonra zikr olunan Yehûdi bâzergânların hakların temessükleri mûcebince ve mâ-beynde olan sulh u salâh muktezâsınca bî-kusûr edâ idüp yine ol temessük mûcebinde siz dahi mezbûr bâzergân ve re’îsden veya kefîl ve akrabasından tahsîl idüp mâ-beynde ticâret üzre olan tüccâr ta‘cîz ve tazyîk etdirilmemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getüresiz.

d.27, s.133, h.311

Venedik Doçu'na: Hüseyin isimli bir kişinin tutsak edilen oğluna karşılık değiş tokuş yapılması için bir Venedikliyi elçiye teslim etmesine rağmen, oğlunun hâlâ serbest bırakılmadığı, ahidnâme gereğince serbest bırakılması.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 3 Ramazân sene 983] **(6 Aralık 1575)**

Bu dahi sâhibine virildi. Fî 15 Ramazân sene 983

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn ki:

Hâlâ İlbasan Sancağı re‘âyâsından Hüseyin nâm kimesne Dergâh-ı Mu‘âllâmıza gelüp; Yahyâ nâm oğlu sâbıkā tutsâk olub bi'l-fi‘l sizde esîr olmağla, Südde-i sa‘âdetime gönderdüğiniz elçinüz Liş(?) İskelesine geldikde bu mezbûr oğlu içün bu cânibde esîr olan Peroleznesi(?) nâm Venediklüyi bedel tedârik idüp mahall-i mezbûrda elçinizle buluşdukda istibdâl olmaların câ’iz görüp mezbûr elçiniz mâ-beynde olan emn ü emân üzre kâğıdı ile mezbûru size gönderüp anda vardukda bu cânibden bahâsın virüp, alup gitdüği esiri ol tarafa teslîm etmiş iken kendünin oğlu ıtlâk olunmadığın bildirdi. İmdi; mâ-beynde olan ahd ü emân müktezâsınca mezbûr (...) kendü oğluna bedel esîr alup

gidüp teslîm etmiş iken Minor(?) oğlı ıtlâk olunmamak ve ahd üzre varanlar ta‘cîz olunmak câ’iz değildir. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, Âsitâne-i sa‘âdetimde olan muvâlât u musâfâtınız muktezâsınca mezbûru ta‘cîz etdirmeyüp ol cânibde esîr olan oğlu içün vech-i meşrûh üzre elçiniz temessüküyle bedel iletüp teslîm etmiş ise oğlun ıtlâk idüp emrim üzre Memâlik-i mahmiyyemize îsâl eyleyesiz ki bu makūle husûsda ol tarafın ahâlîsi bu cânibde ta‘cîz etdirilmeye.

d.27, s.281, h.668

Venedik Doçu'na: Hâssa reislerinden olan Bayram'ın oğlunun Venedik’te esir edilmesine binâen, bu tarafta esir edilen Pırasva(?) isimli esirin gönderilmesi, daha önce rehin bırakılan filoriler ile beraber reisinin oğlunun vekili Ahmet'e teslim edilip Südde-i sa‘âdete gönderilmesi.

[Yevmüs's-Sülesâ, fî 21 Zilka’de sene 983] **(21 Şubat 1576)**

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn ki:

Hâssa re’îslerimden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a‘yân Bayram *zîde kadruhû*nun oğlu Kâtib Derviş sâbıkā ol tarafda esîr olup halâsı içün Ferkana nâm kâfir yedinden ber-vech-i kefâlet sizde emânet konulan dokuz yüz sikke filori (...) içün Dubrovnik Gümrükhânesi'nde rehin tarîkıyle emânet konulan mühürlü üç denk karpuz(?) hâlâ kendüye irsâl olunmağiçün Ahmed nâm kimesneyi vekîl-i şer‘î eyleyüp ve mezkûr Kâtib Derviş içün dahi mukaddemâ bu cânibde olan Pırasva(?) nâm esîrin halâsıyçün bedel virilüp Ankona'da alıkodukları re’îs içün siz ki beğlersiz; bin yedi yüz sikke altun alup ol husûsa dahi mezkûr Ahmed'i vekîl nasb idüp zikr olunan filori mezkûr karpuz(?) ile ma‘an vekîli merkūm Ahmed'e teslîm olunup Südde-i sa‘âdetimizee irsâl olunmak bâbında nâme-i hümâyunum taleb etdüği ecîlden buyurdum ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, sevâlif-i eyyâmdan Âsitâne-i sa‘âdetimizede olan sadâkat ü ihlâs ve müvâlat ü ihtisâsınız muktezâsınca mezbûr re’îsimiz mukaddemâ size vech-i meşrûh üzre emânet ve rehin konulan üç denk karpuz(?) ile bin yedi yüz sikke filoriyi vekîl-i şer‘î nasb olunup göderilen mezbûr Ahmed'e bî-kusûr teslîm eyleyüp emin ü salîm Südde-i sa‘âdetim cânibine irsâl ü îsâl eylemek bâbında envâ‘ sa‘y ü ihtimâmınız vücûda getürile.

d.33, s.331, h.686

Venedik Doçu'na: Venedikli korsanların İlbasan tâcirlerinin mallarını alıp adamlarını esir etmeleri üzerine iki tarafın da tâcirlerinin rahat ticâret yapmaları için korsanların bu faaliyetlerinin durdurulması, tâcirlerin haklarının alınıp bu işi yapanların ibret olacak şekilde cezalandırılması ve esirlerin serbest bırakılması.

[Yevmü's-Sebt, fî 22 Z sene 985] **(2 Mart 1578)**

Bâzergânlardan Hacı Mustafa ve Hacı Hasan nâm kimesnelere virildi. Fî 22 Z sene [98]5

Venedik Doju'na nâme-i hümâyûn ki:

Atebe-i aliyye-i âlem-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımıza ki melâz-i selâtîn-i âlî mikdârdır. İlbasan Beği Bâyezid mektûb gönderüp; İlbasan tâcirlerinden Hacı Müslihiddin ve Hoca Mehmed ve Hoca Ali ve Hacı Hasan nâm kimesneler mîr-i müşârun-ileyhe varup Polya kasabasında Baro nâm kal'ada mütemekkin olan Markis Çoko(?) nâm korsân mukaddemâ İspanya beğlerinden olup fesâd etmeğin, cemî' ta'allukātı ile Venedik'e varup bir kaç yıl sâkin oldukdan sonra Venedik beğleri ri' âyeten yirmi sekiz oturak bir fenârlu kadırga virüp Venedik Korfu'sunda tüccâr zarâr eylememek içün kefiller almışlar iken dokuz yüz seksen beş Cemâziyelevvelîsinin onuncu gününde Liş(?) İskelesi'nde Venedik'e tâbi' Kortor nâm kal'a tevâbi'nden Barsı(?) nâm karyeden Marko nâm re'îsin beş bin altı yüz filorilik harîr ve yapağı tahmîl idüp Venedik'e gideyorken Venedik'e tâbi' Baliga(?) nâm kal'a kurbunda mezbûr korsân kadırgasıyla gelüp gemimiz alup Polya kasabasında Tesne(?) nâm kal'aya iledüp esbâblarımızı kabz idüp Sinan bin Hızır ve Hüseyin bin Abdullah ve Sinan bin Mustafa ve Mehmed Yusuf nâm âdemlerimizi esîr eyleyüp gemiciler Venedik'e tâbi' olmağla navlûnun virüp ıtlâk etmişdir didiklerinde husûs-ı mezbûr Venedik'e varup gelen tüccâr tâ'ifesinden ve Venedik'e varup gelen re'îslerinden sü'âl olundukda; zikr olunan Müslimânların takrîrleri sahîhdir. Mezbûr korsân Venediklü virdüği gemi ile ol mikdâr esbâbların alup âdemlerin esîr idüp ve esbâbları tahmîl olunan gemiyi âdemîsiyle navlûnun virüp ıtlâk eylemişdir diyü be-tarîku'ş-şehâde haber virdüklerin ve mîr-i müşârun-ileyh mukaddemâ Delvine Sancağı beği iken mezkûr

korsân vech-i meşrûh üzre kefîl virirken iki seneden berü kadırga virildiği nice yarar ve mu‘temed ve mu‘temedün-aleyh kimesnelerden istimâ‘ idüp ilim hâsıl olmuşdur diyü arz u i‘lâm eyledi. İmdi; mâ-beynde sulh u salâh olmakdan murâd, tarafeynden tüccâr tâ’ifesi emn ü emân üzre varup gelüp asude-hâl ol mikdâr mezbûr korsâna sizin tarafınızdan fenârlu kadırga virilüp kefîlleri alınmış iken bu makūle fesâd eylemek ahd ü emâna muhâlifdir. Çünkü ol korsânı siz ta‘yîn eyledünüz, girü bulup hakkından gelmek size lâzimdir. Gerekdir ki:

Nâme vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan ilâ (…) hâzâ-âşiyân muhalledü'l-erkân ve müşeyyedü'l-ulyânımıza olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsınız muktezâsınca zikr olunan korsân bi'l-fi‘l her kande ise ele getürilüp mezbûr bâzergânların vech-i meşrûh olduğu harîr ve yapağı ve sâ’ir esbâbları bî-kusûr alup ve esîr eyledüği dört nefer Müslimânı halâs eyledikden sonra sulha muhâlif ne vechle fesâd eyledüği içün muhkem hakkından geline ki sâ’irlere mûceb-i ibret olup min-ba‘d bir ferdin ahd ü emâna muhâlif iş etmeğe mecâli olmaya. Ve bi'l-cümle mâ-beynde olan müvâlat ü musâfâta binâ’en zikr olunan tüccârın metâ‘ ve esbâbı zuhûra getürilüp ve ol esîrler ıtlâk olunup mezbûr korsânın hakkından gelinmek bâbında mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile, şöyle bilesiz.

d.36, s.160, h.442

Venedik Doçu'na: Venedikli korsanların İlbasan tâcirlerinin mallarını alıp adamlarını esir etmeleri üzerine iki tarafın da tâcirlerinin rahat ticâret yapmaları için korsanların bu faaliyetlerinin durdurulması, tâcirlerin haklarının alınıp bu işi yapanların ibret olacak şekilde cezalandırılması ve esirlerin serbest bırakılması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 2 Saferi’l-muzaffer sene 987] **(31 Mart 1579)**

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn ki:

Bundan akdem atebe-i ulyâmıza İlbasan Beği Bâyezid Beğ mektûb gönderüp; İlbasan tâcirlerinden el-Hâc Muslihiddin ve Hoca Mehmed ve el-Hâc Hüseyin ve Hoca Ali nâm kimesneler müşârun-ileyh beğe varup Polya kasabasında Baro nâm kal‘ada mütemekkin olan Markis Doyko(?) nâm korsân mukaddemâ İspanya beğlerinden olup fesâd eylemekle, cemî‘ mute‘allikātıyla Venedik'e varup bir kaç yıl sâkin oldukdan sonra Venedik beğleri yirmisekiz oturak fenerlü bir kadırga virüp Venedik Korfusu’nda

ticâret zarâr ü ziyân eylememek içün kefîlleri almışlar iken 985 Cemâziyelevvelîsinin onuncu gününde Liş(?) İskelesi'nde Venedik'e tâbi‘ Kotor nâm kal‘a tevâbi‘inden Barsi(?) nâm karyeden Marko Lorende nâm re'îsin gemisine beş bin altı yüz filorilik harir ve yapağı tahmîl idüp Venedik'e giderken Venedik'e tâbi‘ Barda(?) nâm kal‘a kurbunda mezbûr korsân kadırgasıyla gelüp gemimiz alup Polyakasabasında Tesne(?) nâm karyeye iledüp esbâblarımızı kabz idüp Sinan bin Mustafa ve Hüseyin bin Abdullah ve Sinan bin Mustafa ve Mehmed bin Yusuf nâm âdemlerimizi esîr idüp gmiciler Venedik'e tâbi‘ olmağın, navlun virüp ıtlâk itmişler didiklerinde husûs-ı mezbûr Venedik'e varup gelen tüccâr tâ'ifesinden ve re'îslerinden sü'âl olundukda; zikr olunan Müslimânların takrîrleri sahîhdir. Mezbûr korsân Venedilkü virdüği gemi ile ol mikdâr esbâbları alup âdemleri esîr idüp ve esbâbların tahmîl olunan gemisi âdemiyle navlunun virüp ıtlâk eylemişdir diyü şehâdet tarîkiyle haber virdüklerin müşârun-ileyh beği sâbıkā Delvine beği iken mezbûr korsân vech-i meşrûh kefîl virmek ile iki seneden berü kadırga virildüği nice yarar ve mu‘temedün-aleyh kimesne istimâ‘ idüp sulh u salâh olmuşdur diyü arz eyledikde, mâ-beynde olan sulh u salâh muktezâsınca mezkûr korsânı her kande ise ele getürüp mezbûr bâzergânların vech-i meşrûh üzre alduğı harîr ve yapağı ve sâ'ir esbâbları alıvirüp ve esîr eyledüği dört nefer Müslimanları halâs eyledikten sonra sulh u salâha muhâlif ol vechle fesâd eyledikde muhkem hakkından geline ki sâ'irlerine ibret vâkı‘ ola diyü nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunup varduklarında bu (...) esbâb ve âdemlerinüz virilür diyü (...) mikdârı ta‘alluk idüp ba‘dehu mezbûr Markis mürd oldu diyü cevâb virilüp ol Müslimânların esbâb u mâlları kaldıkları ma‘ahâzâ Markis mürd olduğu takdirce öyle kalup zikr olunan gemiye virmeyüp bi'l-fi‘l Müslimânlar âdeminin elinde esîr olup ve mezbûr Markis'in dahi yarar kefîlleri olduğu ve gemiyi siz virüp korsânlık sizün re'yiniz ile eylediği i‘lâm olundu. İmdi; sulh u salâh eyyâmında ve iş‘âr-ı muhâlesat makāmında bu makūle özr ü bahâneler olup Müslimânlara ol vechle gadr u ta‘addî olunmak münâsib değildir. Sizinle sulhden maksûd tarafeynin re‘âyâ vü berâyası âsûde olup bahr u berde tüccâr tâ'ifesi ahd ü emân üzre kâr u kisblerinde ol mikdâr bir korsân hâric-i vilâyetde fesâd idüp dahi size geldikde himâyet eyleyüp fenerlü kadırga virüp kefîllerin alup korsânlığa virüp ol vechle fesâd ü şenâ‘ate mübâşeret eyledüği ma‘lûm olmuş iken tekrâr himâyet olmağa bâ‘is nedir? Gerekdir ki:

Kadîmden olan vüfûr-ı sadâkat mûcebince zikr olunan korsânı bi'l-fi‘l her kande ise ele getürüp mezbûr bâzergânların vech-i meşrûh üzre alduğı harir ve yapağı ve sâ'ir esbâbların bî-kusûr alıvirüp ve esîr eyledüği dört nefer Müslimânı halâs eyledikden

sonra sulh u salâha mugāyir bu makūle fesâd eylediğinde mûhkem hakkından geline ki sâ'irlere mûceb-i ibret ola.

d.39, s.103-104, h.255

Venedik Doçu'na: İstanbul tâcirlerinden olan Yasef ve Yakob'un ticâret için Venedik'te satılmak üzere balyostan temessük alarak bir Venedik gemisine yükledikleri mallarının Venedik'e götürülmeyip Mesina'da satılması ve tâcirlerin haklarının verilmemesi üzerine balyostan alınan temessük gereğince bu malların tâcirlere iâde edilmesi, iki ülke arasında ticâret yapan tâcirlere zarar verilmemesi.

Yevmü'l- Ahad, fî 29 Zilka'de sene 987 **(17 Ocak 1580)**

Okçuzâde Efendi Anadolu Defterdarı olup sa'âdetlü Memi Efendi bu günde Reîsülküttâb olmak vâkı' oldu.

Venedik Doju'na yazılan nâme-i hümâyûndur

El-hâletü hâzihi makarr-ı sa'âdet ve iclâl-i devlet-nişânımız olan mahrûsa-i Kostantıniyye himâyetullahi ani'l-beliyye(?) tâcirlerinden dârendegân-ı menşûr-ı izzet-nüşûr Solamon veled-i Yasef ve diğer Solamon veled-i Yakob nâm Yehûdîler bundan mukaddem Dergâh-ı adâlet-unvân-ı ref'et mekânımıza Venedik bâzergânlarından Dan İnaynevski(?) Nami ve Lorinhoski Nami ve Loriçoz Girardi nâm tacîrler sâbıkā kendü akrabâlarından Antoni Girardi nâm tacîri mülk gemisiyle ve Rosin(?) nâm re'îs ile ticâret içün İstanbul'a gönderüp geldüklerinde bunlar on altı bin beş yüz yetmiş altunluk metâ'ların viresiye alup esbâbın bahâsın Venedik'e iletüp bunların Venedik'de ticâret üzre olan âdemlerine virecek olup ve gemisin dahi bunlara rehin virüp kavl ü karâr eyledüklerinde mezbûrân Yehûdîler Dergâh-ı Mu'âllâmızda olan Şapolo nâm baylosunuza varup bu husûsda mürâca'ât eyledüklerinde mezbûr Antoni veled-i Girardi ve re'îs içün "Sahîh Venediklülerdir, hakkınızı ve gemi ile esbâbınızı anda Venedik'de olan âdemlerinize teslîm iderler" diyü zarâr -ı mâllarına kefîl oldukdan sonra kendü hattı ve mührüyle ellerine temessük ve hüccet-i şer'iyye virmekle bunlar dahi kefâlet ve temessüküne i'timâd idüp esbâbların bu vechle anlara virüp gönderdiklerinde mesfûr Antoni Girardi ve gemisinin re'îsi Venedik'e varmayup doğru Mesina'ya varup anların esbâbların ve rehin gemiyi ol tarafda satup kavilleri üzre âdemlerine teslîm etmedüklerin bildirüp ve husûs-ı mezbûrda mezbûr baylosunuzun kendü hattı ve

mührüyle virdüği temessükü ve hüccet-i şer‘iyyeyi ibrâz idüp ve sâbıkā Venedik tâcirlerinden alınan yapağıdan mezkûr Antoni veled-i Girardi’nin dahi hissesi vardır” diyü kendü hâzır değil iken mezkûr baylosunuz hâzırdır diyü yapağı bahâsından anın hissesini dahi kabz etdüğine Galata kādısının hüccet-i şer‘iyyesin ibrâz idüp mezbûrların hakları mezkûr âdemlerinizde zâhir olduğu pâye-i serîr-i a‘lâmıza arz olunup ilm-i şerifimiz muhît oldukda mâ-beynde olan ahd ü emân ve sulh u salâh mûcebince metâ‘ları alıvirilmesiyçün sâbıkā nâme-i hümâyûnumuz Dergâh-ı sa‘âdet-desgâhımız çavuşlarından Hasan Çavuş *zîde kadruhû* ile ol cânibe irsâl olundukda mezkûr Antoni Girardi ve re’îsi ve gemisi her ne cânibe teveccüh idüp esbâbı fürûht etmiş ise tefahhus u tecessüs olunup tâcirlerin hakkı kendülere vâsıl olması ahd olunmuş iken hayli müddet olup cevâbınız ve nâmenüz vârid olmamışdır. **[104]** Eyle olsa kadîmden dûdmân-ı saltanat-ı kāhîre-i şâhânemizle olan ahd ü misâkın muktezâsı mâ-beynde görülmesi lâzim olan eğer sizin ve eğer bizim cânibimizden varup gelüp bey‘ u şirâ iden tüccârın husûslarıdır bu makūle sıhhatinden şüphe olmayan husûsda nev‘an ol cânibden ihmâl ü müsâhele itmek husûsan yapağı bahâsında mezkûr Antoni Girardi’nin hissesi vardır diyü alınduğı ve baylosunuzun mührı ile temessükü şâhid-i kavî olup ta‘allül ü bahâne olması münâsib görülmeyüp nâme-i hümâyûn-ı celâdet-şânımız ısdâr buyuruldu. Gerekdir ki:

Dergâh-ı mu‘âllâmız çavuşlarından ( ) *zîde kadruhû* varup vusûl buldukda, şimdiye değin mün’akid olan sulh u salâh ve ahd ü emân mûcebince mezbûr Antoni Girardi ve gemisinin re’îsi ol mikdâr metâ‘ları alup gitdüği ve mezkûrun ol vechle hakları olduğu baylosunuzun mührüyle virdüği temessük muktezâsınca ma‘lûmunuz oldukdan sonra ellerinde olan temessükleri ve hüccetleri mûcebince Dergâh-ı sa‘âdet-ünvânımız olan dostluğunuz ve sadâkatiniz mûcebince mezkûrların müteveccih olan hakları kendülerden ve küfelâsından veyâhûd zarâr-ı mâllarına kefîl olan merkūm Şapolo nâm baylosunuzun hücceti mûcebince tahsîl etdirüp müstehakkına îsâl etmen bâbında ihtimâm oluna ki eyyâm-ı adâlet hümâyûnumuzda mâ-beynimizde olan tüccâr ta‘cîz ü tazyîk etdirilmeye ki dâ’imâ ebvâb-ı müsâfât meftûh olup re‘âyâ vü berâyâ ve tüccâr refâhiyyet üzre devâm-ı devletimiz ed‘ıyesine meşgûl ola.

d.43, s.174, h.317

Venedik Doju'na: Donanma muharebesinde esir olan Saruhan Sancağı alaybeyi olan Ferhad'ın serbest bırakılıp sâlimen ulaştırılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî selh-i C sene 988] **(11 Ağustos 1580)**

Serâser kise içine konup altun kozalak ile mühürlenüp teslîm olundu.

Venedik Doju'na nâme-i hümâyûn ki:

Bundan akdem Saruhan Sancağı alaybeği olup sâbıkā vâkı' olan Donanma-i hümâyûn muhârebesinde esîr olan Ferhad bi'l-fi'l Korfus Kal'asında mahbûs olduğu i'lâm olunup ve müşârun-ileyhin ıtlâk olunması murâd-ı şerîfim olmağın, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı izzet-makrûnumuz varûp vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan Âsitâne-i Devlet-âşiyân muhalledü'l-erkânımıza olan vüfûr-ı muhabbet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ü ihtisâs mûcebince müşârun-ileyhi kemâl-i dikkat ve ihtimâm ile tetebbu' idüp eğer Korfus'da ve eğer Anabolu'da ve ve gayrıda ve bi'l-cümle taht-ı hükûmetinizde olan yerlerden her kande bulunursa te'hîr etdirilmeyüp ıtlâk olunup emîn ü sâlim bu cânibe irsâl ü îsâl bâbında mesâ'î-i cemîle dirîğ etdirmeyesiz.

d.42, s.50, h.253

Venedik Doçu'na: Fransa Padişahı için nâme-i hümâyûn götüren Tercümân Ali'nin Venedik'e uğrarsa Fransa'ya zamanında ve sâlimen ulaştırılması ve Venedik'ten dönerse yine sâlimen Âsitâne-i Sa'âdet'e gönderilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 13 C sene 989] **(15 Temmuz 1581)**

Tercümân Ali Beğ'e virildi. Fî 13 C 989

Venedik Doju'na nâme-i hümâyûn oldur ki:

Hâlâ Dergâh-ı izzet-destgâhım müteferrikalarından Tercümân kâtibi Ali *dâme mecduhû* ba'zı mesâlih-i mühimme içün nâme-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumuz ile Françe Pâdişâhı *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr*a irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz ile vüsûl buldukda, avk u te’hîr etdirilmeden müşârun-ileyh ve âdemlerin esbâb u emvâli ile ve tavârlarıyla kadîmü'l-eyyâmdan yanında olan dostluk muktezâsınca France vilâyetine vakti ve mevsimi ile emîn ü sâlim irsâl ü isâl etdirilüp ve öteden berü girü Venedik'e uğrarsa Âsitâne-i sa‘âdetimiz cânibinden emîn ü sâlim irsâli bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.46, s.222, h.481

Venedik Doçu'na: Sûr-ı hümâyûn için gereken pinyâlin âcilen tedârik edilip gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 2 Şevvâl sene 989] **(30 Ekim 1581)**

Muhzır Ağa'ya virildi.

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn ki:

İş bu evvel bahâr-huceste-i âsârda vâkı‘ olacak sûr-ı hümâyûn mühimmi içün bin vakıyye pinyâl lâzim ve mühimm olmağın, Dergâh-ı mu‘âllam Yeniçerileri Ağası İbrahim *dâme ulüvvuhû* tarafından ( ) irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda Âsitân-ı muhalledü'l-erkân ve Südde-i sa‘âdet-penâhımıza olan kadîmî dostluk muktezâsınca ta‘yîn olunan bin vakiyye pinyâl mu‘accelen tedârik ve ihzâr olunup Dubrovnik İskelesi’ne ber-vech-i isti‘câl îsâl olunmak bâbında envâ‘ ikdâm ü ihtimâm ile mesâ‘î-i meşkûrenüz vücûda getürile.

d.48, s.88, h.238

Venedik Doçu'na: Mora'da palamut mültezîmi olan Maito, Venedik'e ticâret için giderken geminin ve içindeki palamutun ele geçirilmesi üzerine mîrî palamutun ve mîrî akçe ile satın alınan geminin bedelinin tahsil edilmesi.

[Yevmü’l-İsneyn, fî 3 Ş sene 990] **(23 Ağustos 1582)**

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Vilâyet-i Mora'da mîrî palamut mültezîmi olan Maito nâm zimmî Âsitâne-i gerdûn-penâhıma gelüp; bundan esbâk Mora'da tâ‘ûn vâkı‘ olmağla palamut satılmayup âhar yerde (...) olmasına (...) diyü yüz bin akçeye bir gemi satun alup ve içinde vâkı‘ olan alât ü esbâbına ve toplarına(?) iki yüz bin akçe harç idüp cümle üç yüz bin akçeye olup beş bin kantar palamut tahmîl olunup Yakop Pervika(?) nâm re’îse teslîm idüp kadîmden bey‘ olunu geldüği üzre Venedik'e gönderüp mezbûr Yakomi gemi ile varup yanaşdıkda Venedik tâcirlerinden Yakomi Ragçoni nâm kâfir bir kaç nefer Venediklü tâcir ile gemi üzerine gelüp bu palamut ve gemi sâhibi olan Mariton'un babası Yanol Estekarvoli(?) nâm zimmîde bizüm alacak hakkımız vardır, bu sefîne ile içinde olan palamut cümlesin alasın diyü yine bir mektûb göndermişdir diyü beş bin filori kıymetlü gemi ile içinde olan on bin filorilik beş bin kantâr palamutu mezbûr Yakomi Ragçoni nâm kâfir alup kabz itmekle mâl-ı mîrîye külli hayf u gadr olmağın, Âsitâne-i Sa‘âdetimizde baylosunuzdan sü’âl olundukda; tercümânlarından Venediklü Marko ve diğer Yanako nâm tercümânları gönderüp sefîne ile mezbûre ile ol mikdâr palamut gelüp mezkûr Yakomi Rağçoni nâm kâfir alup kabz itdüği sahîhdir. Lâkin kağıd gönderdükde ve deyni olduğun bilmez diyü haber virüp (...) kimesneler Françesko nâm tâcir dahi mültezîm-i mezbûrenin iltizâmında olan palamutdan Manya(?) âsîlerine ve sâ’ir re‘âyâya fuzûlî akçe tevzî‘ idüp yirmi kantâr palamut cem‘ itdirüp cezîre-i Patyoz re’îslerinden Papa Sivasito nâm re’îsin gemisine beş bin kantâr palamut tahmîl idüp hakk-ı mültezîm-i mezbûr haberdâr olmağın Zakinse’ye ardınca âdem gönderüp sefine-i mezbûreyi Zakinse’de bulup içinde iki bin kantâr mevcûd palamut bulunup bâkîsin bey‘ eyleyüp mevcûd bulunan palamut dahi cezîre-i mezbûre hâkimi ma‘rifetiyle der-mahzen olup ve bundan mâ‘adâ on beş bin kantâr palamut dahi mezbûr Françesko kimin Venedik'e ve kimin cezîre-i Zakinse’ye iletüp bey‘ eyledüğine Müslimânlardan ve kefereden hâzır bulunanlardan şehâdet eylemek üzere iken merkūm Françesko kasaba-i Kalamata kādısı hûzurunda Zakinse’ye Levan Yorgi Sümaki ve Todori Papidi ve şeriki Venediklü Yakoma Ragçoni nâm kâfirlerden akçe alup zikr olunan on beş bin kantâr palamutu re‘âyâdan cem idüp kimin Venedik'e ve kimin Zakinse’ye iletüp sermâyeyi sâhiblerine teslîm etdüm, hattâ cezire-i mezbûrede der-mahzen olan iki bin kantâr palamut dahi teslîm alup kendün palamutdur diyü (...) ve’r-rızâ ikrâr u i‘tirâf eyledükde sâbıkā Ayamora kādısı olup Mora müfettişi olan Mevlâna İbrahim *dâme fazluhû*dan ve Mora beğinden ve Kalamata ve Balyabadra kādılarından ve Mora nâzırından arzlar ve sûret-i siciller ibrâz idüp emvâl-i hâssanın tahsîl olunması ehemm-i mühimmâtdan olmağın, zikr olunan yirmi beş bin kantâr mîrî palamutun ve mîrî akçe ile satun alınan

sefînenin akçesi ber vech-i isti‘câl mezkûr kâfirlerden tahsîl olunup gönderilmekiçün nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Kadîmü'l-eyyâmdan Âsitâne-i sa‘âdet-encâm ve dudmân-ı hilâfet-fercâmımızla mâ-beynde mün‘akid sadâkat ü ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca emvâl-i hâssamızdan olan palamutun akçesini ve sefînenin bahâsını ikrârları mûcebince mezkûrdan Venedik ve Zakinse tâcirlerinden ber vech-i isti‘câl bî-kusûr ve'l-itmâm her ne tarîkle mümkin olursa tahsîl idüp üzerlerinde bir akçe ve bir habbe bâkî komayup nâme-i hümâyûnumuzla varup vâsıl olan müşârun-ileyh ( ) ve mültezîm mezbûra teslîm idüp emîn ü sâlim Âsitâne-i sa‘âdet-unvânımız savbına irsâl ü isâl etmek bâbında envâ‘ sadâkat ü istikāmetiniz zuhûra getiresiz, kadîmî dostluka ri‘âyet idesiz.

d.48, s.225, h.628

Venedik Doçu'na: Memâlik-i mahrûseye ait olan yerlere saldırarak alınan eşyaların sahiplerine iâdesi, esirlerin serbest bırakılması. Eğer buna güçleri yoksa Memâlik-i mahrûse zâbitleri tarafından cezalarının verileceği.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 9 Za Sene 990] **(5 Aralık 1582)**

Dîvân-ı hümâyûn kâtiblerinden Mehmed Derviş Efendi'ye virildi.
Bâ-hatt-ı hazret-i Efendi.

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Korfu Sancağı’na tâbi‘ Hüsrev Beğ evkāfından Medjol-ı Avk(?) nâm vakıf çiftlik deryâya karîb yerde olmağın, Raven(?) Kal‘ası’nın Perperazi Vegri ma‘rifetiyle (...) gelüp “çiftlik-i mezbûrun re‘âyâsın urup esbâb ve tavârların gāret ve kendülerin esîr idüp ve çiftlik-i mezbûra müte‘allik ba‘zı karyelerden dahi otuz nefer kimesneyi esîr idüp dâ’imâ Memâlik-i mahrûse re‘âyâsına bu vechle ta‘addîden hâlî değillerdir” diyü i‘lâm olundu. İmdi; bu bâbda mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif ve nakz-ı ahdi mûceb evzâ‘a sebeb budur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûrede gereği gibi mukayyed olup Memâlik-i mahrûse re‘âyâsına vech-i meşrûh üzre ta‘addî idenler ehl-i fesâd ve harâmî tâ’ifesinden ise ele getürüp re‘âyânın gāret olunan tavârların ve esbâbların bi't-tamâm buldurup ashâbına teslîm itdiresiz, ehl-i fesâd ü şenâ‘atin gereği gibi haklarından gelesiz. Ve eğer kendü ma‘rifetiniz olmuş ise bu makūle ahvâl ü evzâ‘ mûceb-i nakz-ı ahd itdüğin

mukarrer bilesin ki eğer sizin tarafınızdan ihmâl ü müsâhele sâdır olur ise serhadd-i Memâlik-i mahrûsemizin zâbıtları ehl-i fesâdı ele getürüp haklarından gelmekde âciz değillerdir. Vâkı‘-ı hâl neye müncer olursa ana göre amel oluna.

d.48, s.229, h.638

Venedik Doçu'na: Venedik gemilerinin esir aldığı Müslümanların serbest bırakılması, eşyalarının sahiplerine iâdesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 9 Za Sene 990] **(5 Aralık 1582)**

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn ki:

Hersek Sancağı’na tâbi‘ Madka(?) kādısı olan Mevlâna Muslihiddin Dergâh-ı mu‘âllam kullarından Ali ve bir alay beği ve ba‘zı tevâbi‘i ile ( ) nâm mahalde deryâdan ba‘zı Venedik gemileri (...) mezkûrları ale'l-fi‘le basup kendülerin esîr ve emvâl ü esbâbların gāret eyledikleri i‘lâm olundu. İmdi; mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif ve nakz-ı ahdi mûceb evzâ‘a sebeb nedir? Gerekdir ki:

Husûs-ı mezbûrlara gereği mukayyed olup Memâlik-i mahrûsemden vech-i meşrûh üzre Müslîmanları tutup ve esîr idüp ta‘addî idenler ehl-i fesâd harâmî tâ’ifesinden ise ele getürüp aldıkları esbâb-ı mezkûrları bildirüp ashâbına teslîm itdirüp bu makūle nakz-ı ahde bâ‘is olan ehl-i fesâdın haklarından geldiresiz. Eğer bu bâbda sizin ma‘rifetiniz dahi böyle ise bu asıl emvâl ü ahvâl(?) mûceb-i nakz-ı ahd itdüğiniz mukarrer bilesiz. Şöyle ki mezbûrlar ıtlâk olunmayup ve ehl-i fesâdın haklarından gelinmeye bu cânibden dahi ahd ü emâna ri‘âyet bertaraf olup ana göre tedârik olunup Âsitâne-i sa‘âdetimde olan balyozun mu‘âteb olmak mukarrerdir. Vâkı‘-ı hâl neye müncer olursa vukū‘u üzre Dergâ[h]-ı gerdûn-iktidârımıza i‘lâm idesiz ki mûcebiyle amel oluna diyü hüküm yazıldı.

d.48, s.232, h.646

Venedik Doçu'na: Üskok tâifesinin zararlarının giderilmesi için daha önce ahidnâme verilmişken üskok tâifesinin verdiği zararların bitmediği, reâyâya zarar verildiği, reâyâ ve tüccâr tâifesinin üskokların verdiği zarardan korunması.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 18 Za sene 990 **(14 Aralık 1582)**

Dergâh-ı âlî çavuşlarından Hacı Hasan'a virildi.

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Bundan akdem Âsitâne-i sa‘âdet-unvân ve atebe-i aliyye-i muhalledü'l-bünyânımıza elçileriniz gelüp sulh u salâh recâ olundukda Gable(?) ve Nod(?) iskelelerinden müstakill gemiler ile kapudânlar ta‘yîn olunup üskok tâ’ifesin zarârları def‘ u ref‘ ve vilâyet ü memleket hıfz u hırâset olunmak üzre ahidnâme-i hümâyûnumuz virilmiş idi. Hâlâ ol ahidnâme-i hümâyûna muhâlif zikr olunan iskelelerde kapudânlar ta‘yîn olunmamağla üskok tâ’ifesi girü fesâd ü şenâ‘atden hâlî olmayup mâ-beynde olan sulh u salâha mugāyir tüccâr ve sâ’ir ebnâ-i sebîl gāret ü hasâret olunmağla ta‘addî vü tecâvüz olunduğu i‘lâm olundu. İmdi; mâ-beynde olan sulh u salâh ve ahidnâme-i hümâyûna mugāyir tüccâr ve re‘âyâ tâ’ifesine ta‘addî olunduğuna rızâ-yı hümâyûnumuz yokdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Südde-i seniyye-i gerdûn-vakārımıza olan vüfûr-ı sadâkat ve ihlâs u fart-ı ubûdiyyet ve ihtisâsınız muktezâsınca bu bâbda mukaddemâ sadır olan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince zikr olunan iskelelerde müstakill gemiler ile yarar kapudânlar ta‘yîn idüp mürûr u ubûr iden tüccâr tâ’ifesini ve sâ’ir re‘âyâyı üskok tâ’ifesinden gereği gibi hıfz u hırâset idüp sulh u salâha ve ahd-i emâna mugāyir bir ferd ta‘addî vü tecâvüz olunmamak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle vücûda getürile.

d.60, s.167, h.367

Venedik Doçu'na: Ticâret için Venedik'e gönderilen Yakof'a gerekli olan hususlarda yardım edilmesi, rencide edilmemesi ve yerine sâlimen ulaştırılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî gurre-i Muharremü'l-harâm sene 994] **(23 Aralık 1585)**

Memi Efendi hazretlerinin şâkirdi Bâyezid’e virildi

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ Hâssa-i hümâyûn-ı izzet-makrûnum ba‘zı umûr-ı mühimme içün Yehûdîlerden Yakof Kasal(?) nâm Yehûdî tâcir ol câniblere irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan Âsitân-ı devlet-âşiyân ve dûdmân-ı adâlet-bünyânımıza olan vüfûr-ı muhabbet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ü ihtisâs mûcebince mezkûru ve yanında olan âdemlerini kimesneye rencîde vü remîde etdirmeyüp ve esbâb ü emvâline ve sâ’ir metâ‘ına kimesneyi dahl ü ta‘arruz etdirmeyüp muʿâvenet lâzim olan husûslarda hüsn-i muʿâvenet ü müzâheret etdirüp itmâm-ı mesâlih etdikden sonra emîn ü sâlim Dubrovnik’e ulaşdırmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüzi vücûda getüresiz.

d.66, s.75, h.152

Venedik Doçu'na: Hâssa tâcirlerinden Halil Çavuş'un adamlarının ticâret için Venedik'e nâme-i hümâyûn ile gönderildiği, yaptıkları ticârette kendilerine yardımcı olunması.

Yevmü’l-Sebt, fî 19 M sene 998 **(28 Kasım 1589)**

Mezkûr çavuşa virildi. Bâ-müsvedde-i (...)

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ Südde-i sa‘âdetimde ve atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımızda Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhımız çavuşlarından olup hâssa tâcirlerimizden olan Halil Çavuş *zîde kadruhû* tarafından âdemîsi Hasan ve Mahmûd ticâret tarîkiyle ol câniblere irsâl olunmuşdur. İnşâ’allâhü te‘âlâ nâme-i hümâyûn-ı ref‘et-makrûnumuz ile ol cânibe vardukda gerekdir ki:

Âsitâne-i sa‘âdet-unvânımıza olan vüfûr-ı ihlâs ve hüsn-i ihtisâsınız muktezâsınca mezbûr Hasan'ın bu cânibden varup memleketinizde bey‘ eyledüği metâ‘ın bahâsı tahsîlinde hüsn-i mu‘âvenet ü müzâheret olunup ve mezbûra hâssa-i hümâyûnumuz için alınması sipâriş olan metâ‘ı değer bahâsıyla alıvirmekde dahi ikdâm u ihtimâm oluna ki Memâlik-i mahrûsemizdan ol cânibe ticâret içün varan tâcirlere, husûsan Hâssa-i hümâyûnumuz içün metâ‘ almağa varanlar hakkında vâkı‘ olan say‘ u ihtimâmınız kadîmden Âsitâne-i sa‘âdet-unvânımıza olan kemâl mertebe sadâkat ü istikāmetinizden bilinür. Ana göre bu husûsa mukayyed olup mezbûrun alup gittiği

metâ‘ı ol cânibde bey‘ etmeğe mu‘âvenet eyleyüp dahi Hâssa-i hümâyûnumuza lâyık u sezâ-vâr olan metâ‘dan lâzim ü mühimm olanları vech-i meşrûh üzre değer bahâsıyla aldırup mezbûru ol taraflarda eğlendirmeyüp mu‘accelen Âsitâne-i izzet-âşiyânımız tarafına irsâl ü îsâl etmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîleniz zuhûra getüresiz diyü nâme-i hümâyûn yazılmışdır.

Bir sûreti Venedik'e varınca yol üzerinde olan beğlere ve kādılara yol hükmü yazılmışdır.

d.66, s.130, h.272

Venedik Doçu'na: Selanik Körfezi'nden ticâret için İstanbul'a gelen geminin ele geçirilip içindekilerin esir alındığı, mallarına el koyulduğu, bu durumlar ahde muhâlif olduğundan esirlerin serbest bırakılması, alınan eşyaların sahiplerine iâdesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 3 Ra sene 998] **(10 Ocak 1590)**

Bâ-hatt-ı hazret-i Eefendi

Venedik Doju'na nâme-i hümâyûn yazıla:

Hâlâ ( ) âmiremde Mîrâhûr-ı kebîrim olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim ilâ ahirihi Mehmed Ağa yirmi altı (…) mülk Karamürsel gemi Selânik Körfezi'nden yüz altmış müdd buğday ve dört yüz adet çam tahtası yüklenüp İstanbul'a gelürken deryâda Hamlıca(?) nâm cezîre kurbunda Malta gemilerine rast gelüp içinde olan re'îs ve sâ'ir Müslîmânlar esîr olup ve içine âdem konup Malta Cezîre'sine göndermişken muhâlif rüzgârla Venedik'e tâbi‘ Kefalonya nâm cezîreye düşüp anda hâkim olanlar kurbunda olan cezîre-i Zakisne hâkimi ile ma‘an zabt idüp içinde olan tereke ve tahtanın nısfı Kefalonya hâkimi ve nısfı Zakisne hâkimleri kabz etmişlerdir diyü Müslimânlar şehâdet eyledüklerine Galata kādîsından sûret-i sicill ibrâz eylediler. Akdeniz'de bu vechle tereke gemilerini ahz idüp içinde olan Müslîmânları esîr ve zahîresin girift eylemek (...) ü emâna muhâlifdir. Bu bâbda fermân-ı hümâyûnum vârid olmuşdur. Mu‘accelen esîr olanlar ıtlâk olunup ve gemisi ve zahîresi varan âdemlerine teslîm olunmak gerekdir ki:

Vardıkda, Südde-i sa‘âdet-destgâhımıza olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve sadâkat ü ihtisâsınız mûcebince zikr olunan gemiyi ve tereke ve sâ'ir zahîresin ol cezîreler

hâkimlerinden bî-kusûr tahsîl itdirüp müşârun-ileyhin âdemine teslîm etdiresin. Mâ-beynde (...) tecdîd-i müvâlât ve ahidnâme-i hümâyûn musâfâtına bâ‘is olasın.

d.66, s.144-145, h.311

Venedik Doçu'na: Mustafa Reis'in zahîre yüklü gemisinin Malta kadırgaları tarafından alınıp Malta'ya götürülecekken, Venedik'e ait Çuka Adası'nın beyinin "ehl-i İslamın zahîre gemisidir, bizden sorarlar" diyerek gemiyi alması üzerine adı geçen geminin her kimde ise içindekiler ile teslim edilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 3 şehr-i Rebî‘ülahir sene 998] **(9 Şubat 1590)**

Mezkûr re'îse virildi.

Venedik Doju'na nâme yazıla ki:

Mustafa nâm re'îs Dergâh-ı sa‘âdet-medâr ve bârgâh-ı izzet destgâhımıza gelüp; bundan akdem kendünin bir kıt‘a Karamürsel gemisi ile Koloz'dan(?) gelürken Malta'nın dört kıt‘a **[145]** kadırgaları üzerine yürümeğin, gemide kimesneler Hamlora(?) nâm adaya dökülüp buğday memlû olan zikr olunan Karamürsel gemilerin Malta kadırgaları alup Malta'ya götürüp deryâda giderken Venedik'e tâbi‘ Çuka adasına varup demür üstünde iken Çuka adasının beği zikr olunan gemi içün "Ehl-i İslâmın zahîre gemisidir, bizden taleb ve sü'âl olunur" diyü mezbûr ada hâkimi alup zabt itdikleri i‘lâm eyledi. İmdi; gerekdir ki:

Vardukda, mâ-beynde olan sulh u salâh muktezâsınca bu bâbda mukayyed olup zikr olunan gemi her kimde ise bulup dahi içinde olan eğer zahîre ve sâ'ir âlât ü esbabıdır, bî-kusûr girü bu cânibe irsâl olunması bâbında mâ-beynde olan (…) ahd ü (...) ki tarafeynin dâ'imâ ahd ü emânı ri‘âyet olunmağla, musâfât ü müvâlât müzâyid(?) olmasına sebeb ü bâ‘is ola.

A.DVNS.MHM.d.67, s.20, h.42

Venedik Doçu'na: İpek ticâreti yapmak için Venedik'e gönderilen Mustafa'dan vergi alınmaması.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 26 Z sene 998] **(26 Ekim 1590)**

Bu dahi

Venedik Doju’na nâme ki:

Hâlâ mirî harîrden kırk yük harîr ticâret tarikiyle Mustafa nâm za‘îm ile Venedik'e irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vardukda, zikr olunan harîrden baç ve gümrük ve dellâliye ve masdâriyye alınagelmişdir diyü bir akçe ve bir habbe aldırmayasız.

A.DVNS.MHM.ZYLd.6, s.57, h.130

Venedik Doçu'na: Hazineye lâzım olanları almak için Venedik'e gönderilen Mustafa Çavuş'a yardımcı olunması.

[Yevmü's-Sebt, fî 27 Za sene elf] **(4 Eylül 1592)**

Mezkûr çavuşa virilmişdir.

Venedik Doju *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki:

Hâlen Hizâne-i âmirem içün beş yüz zirâ‘ Dohavî a‘lâ pıtraki şîb lâzim olmağın, Mâliye tarafından nâme-i hümâyûnum gönderilmişdir. Gerekdir ki:

Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Mustafa Çavuş vusûl buldukda, Mâliye tarafından virilen nâme-i hümâyûnum mûcebince mu‘âvenet ü müzâheretiniz olup vech-i meşrûh üzere akçe ile beş yüz zirâ‘ Dohavî a‘lâ pıtraki şîb alıvirmeğin mu‘âvenetiniz olup ve gönderilen kumaşı a‘lâsından olmak gerekdir, ol bâbda dahi ihtimâmın olup mu‘accelen irsâl oluna diyü emr-i şerîf yazılmışdır.

A.DVNS.MHM.ZYLd.6, s.78-79, h.214

Venedik Doçu'na: Seyyid Abdi Çavuş ve bazı tâcirlerin adamları ile beraber ticâret için Venedik gemisine yükledikleri eşyalarının eşkıyalar tarafından ele geçirilmesi

üzerine ahidnâmeye binâen, alınan eşyalarının teslim edilmesi, iki tarafın tâcirlerinin güvenle ticâret yapmaları.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 4 Rebî‘ülahîr sene ihdâ ve elf] **(8 Ocak 1593)**

Venedik Doju’na nâme:

Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Seyyid Abdi Çavuş ba‘zı âdemleriyle otuz sekiz yük sof ki yetmiş altı denk olur, Venediklü Çutye Konte nâm kâfirin gemisine tahmîl idüp ve Herseklü Mostar Kasabası'ndan Hacı Mustafa ve Dîvâne Bâlî'nin dahi beş bin dört yüz guruşluk metâ‘ı olup anlar dahi zikr olunan gemiye tahmîl idüp ve Ermeni-zâde Haçador nâm tâcirler dahi on beş denk ipek tahmîl idüp Venedik'e gider iken Gable(?) İskelesi Boğazı'nda muhâfazada olan re’îslerden Pizan Re’îs ve sâ’ir yoldaşlarıyla Venedik'e tâbi‘ Birac(?) nâm karyede Françesko Prad'ın ve Covan Serne nâm şakîler nice eşkıyâ ile on iki pâre sandal donadup zikr olunan tâcirlerin Gable Boğazı'nda gemilerin basup cümle esbâb ü erzâkın gāret ve hasâret idüp yine zikr olunan Birac nâm karyeye getürüp anda taksîm eylemekle, mukaddemâ bu husûsu Bosna beğlerbeğisi ve Hersek Sancağı beği ve Gable kādısı Südde-i sa‘âdetime arz eylemekle, müşârun-ileyh çavuşun hakkın balyos cânibinden Galatalu Manika nâm zimmî edâsına kefîl olup ve Galata kādısı hüccet virüp ve mezbûrân zimmîlerin dahi gāret idenlerin zimmetlerinde âyîniniz üzere yedi bin beş yüz altun zuhûr itmekle, sizün tarafınızdan hükm olunup âdet-i kadîmenüz üzre temessük virmekle sekiz yüz altmış üç altunı virilüp bâkīsi virilmeyip ve mezbûrân Hacı Mustafa ve Dîvâne Bali'nin bi'l-külliye metâ‘ları virilmeyüp te‘allül olunduğu i‘lâm olunmağın, ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince mezbûr Abdi Çavuş'un esbâbı hüccet-i şer‘iyye ile ta‘yîn eyledüği Keyvan nâm kuluna ve mezbûr Ermeni-zâde'nin hüccet-i şer‘iyye ile vekîli olup varan Mustafa Çavuş'a virilüp ve mezbûrların esbâbı dahi kendülere edâ olunmak bâbında fermân-ı kazâ-cereyânım sâdır olmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı devlet-âşiyânımıza sadâkat u ihlâsınız mûcebince mezbûrların gāret olunan esbâb ü emvâli ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince mezbûrlara teslîm olunup hilâf-ı sulh ü emân ve mugāyir-i ahd ü peymân te‘allül ü bahâne olunmaya ki dâ’imâ ahd ü emân ile [**79**] tarafeynin gemileri ve tâcirleri iki cânibe varup gelüp huzûr-ı hâl ve ferâğ-ı bâl ile kisb ü kârlarında olalar. Şöyle ki ahd ü emâna ri‘âyet olunmayup mezbûrların husûsunda müsâhele olunmağla ahvâlleri görülmeyip tekrâr gelüp Südde-i sa‘âdetime

şikâyet eyleyeler, ol bâbda beyân olunacak te‘allül ü bahâne Südde-i sa‘âdetimde makbûl olmaz. Ana göre mukayyed olup ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gāret olunan emvâl ü eşyâyı her ne ise kendülere teslîm olunup şerâ’it-i ahidnâmeye ri‘âyet oluna. Bu minvâl üzere mektûb dahi yazılmışdır.

A.DVNS.MHM.ZYL d.6, s.80, h.216

Venedik Doçu'na: Venedik ile ticâret yapan tüccârdan bazılarının Venedik gemilerine yükledikleri malları ile fırtınaya yakalanarak Venedik'e tâbi Ohre isimli kaleye yakın yerde geminin karaya vurması üzerine kalenin reisinin, tâcirlerin eşyalarını ve kölelerinden birini aldığı, bu gibi işlere cevaz verilmemesi, alınan eşyaların ve kölenin iâdesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 4 Rebî‘ülahîr sene ihdâ ve elf] **(8 Ocak 1593)**

Venedik Doju’na nâme-i hümâyûn oldur ki:

Selânik sâkinlerinden Hoca Veli bin İbrahim ve İbrahim bin Mehmed nâm Müslimânlar beş bin altunlık metâ‘la mukaddemâ Venedik'e varıp metâ‘ların bey‘ idüp ba‘dehû Venedik'den mezbûr Hoca Veli bin iki yüz altunlık dört fuçı bıçak ve yüz on iki altuna bir pastav mor çuka ve yüz otuz iki altuna dahi bir pastav kırmızı çuka alup ve bir sepet sanduk içinde dahi iki yüz miskāl inci ve on iki lidre mercan tesbîh ve billûr ayna ve ba‘zı hurdavât esbâbı olup cümlesin bin altuna alup ve Hırvatiyyü'l-asl Ahmed nâm bir abd-i memlûke dahi olup ve merkūm İbrahim dahi Venedik'den bir pastav yeşil ve bir pastav mor çuka alıp ve bir tahta sanduk içinde dahi inci ve mercan ve billur gözlük ve ayna ve ba‘zı hurda esbâb ve iki denk kağıd ve iki fuçı bıçak cümle on bin beş yüz yirmi altunlık esbâbı olup Venedik re’îslerinden Yako nâm re’îsin Mısır'a giden gemisine tahmîl idüp Mısır'a giderler iken yolda furtuna olup gemiyi Venedik tevâbi‘inden Ohre nâm kal‘a altında karaya urmağla, bir-iki gün anda olup ba‘dehû mezbûr re’îs bunları kal‘a-i mezbûreye alup gidüp ve kal‘a-i mezbûrenin ve kinezî kadırgalarından Diyan nâm kapudânın kadırgası geldi, şimdiden sonra size ve esbâbınıza zarâr gelmez diyü haber virüp ertesi gemiye âdem gönderüp görüldükde Venediklünin esbâbından nesne gitmeyüp bunların metâ‘ları gidüp hemân üç üç fuçı bıçakla bir denk kâğıd ve bir sepet sanduğın bulunup ol esbâb dahi kendülere virilmedüğinden gayrı mezbûr Hoca Veli'nin zikr olunan abd-i memlûkü evvelden kâfir

oğlıdur diyü cebren elinden alup küllî zulm ü hayf eylemişlerdir diyü Hersek Sancağı beği ve Nova ve Yenipazar ve Foça ve Novasel kādıları a‘yân-ı vilâyet ile arz eyledükleri ecilden ahidnâme-i hümâyûnumuz mûcebince mezbûrların emvâl ü erzâk ve kulu kendülere edâ olunmak bâbında fermân-ı kazâ-cereyânımız sâdır olup bu bâbda nâme-i hümâyûnumuz irsâl olmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamân ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı devlet-âşiyânımda olan sadâkat ü ihlâsınız mûcebince mezbûrlarun gāret olan esbâb ü emvâl ve kulu ahidnâme-i hümâyûnumuz muktezâsınca kendülere teslîm etdirilüp hilâf-ı ahd ü emân te‘allül ü bahâne olunmaya ki ahd ü emân ile tarafeynin gemileri ve tâcirleri dâ’imâ iki cânibe varup gelüp huzûr-ı hâl ve refâh-ı bâl ile kisb ü kârlarında olalar. Şöyle ki ahd ü emâna ri‘âyet olunmayıp mezbûrların husûsunda müsâhele olumağla ahvâlleri görülmeyip tekrâr gelüp Südde-i sa‘âdetimde şikâyet eyleyeler, bu bâbda olunacak ta‘allül ü bahâne Südde-i sa‘âdetimde makbûl olmaz, ana göre takayyüd olunup ahidnâme-i hümâyûnumuz mûcebince gāret olunan emvâl ü esbâb ve kul her ne ise teslîm olunup şerâ’it-i ahd ü emâna ri‘âyet oluna. Bu minvâl üzere mektûb dahi yazılmışdır.

A.DVNS.MHM.d.71, s.194 , h.375

Venedik Doçu'na: Beç Kralı’nın sulha aykırı hareketleri sebebi ile sefere çıkılması kararlaştırıldığından gizlice Beç Kralı tarafına yardım edilmemesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî ( ) Rebî‘ülahîr isnâ ve elf] **(Ocak 1594)**

Venedik Doju’na mektûb-ı şerîf ki:

Hâlâ Beç Kralı'nın sulh u salâha mugāyir nâ-hemvâr nice evzâ‘ u etvârı zuhûr etmekle, inâyet-i hüdâ-yı makal(?) ile cezâ vü sezâsı ve gûş-mâl virilmesi lâzim olmağın, sa‘âdetlü ve âzametlü pâdişâhımız (…) te‘âlâ ensâruhu hazretlerinin âteş-i asr-ı hüsrevâneleri müstakill olup memleket ü vilâyetlerine âzim sefer olmak bâbında fermân-ı âlî-şânları sudûr idüp sadrâzam hazretlerini asâkir-i İslâma serdâr nasb ü ta‘yîn kılup ol cânibe irsâl buyurmuşlardır. Lâkin sizin içün ba‘zı kimesneler “hod nâ-dostluk üzrelerdir, ammâ hafiyyeten mâl u asâkir ile Beç Kralı'na muʿâvenet ü müzâheret iderler” diyü mesâmi‘-i aliyye-i hüsrevânîlerine ilkā eyledikleri ecilden, bu bâbda tehdîd yüzünden sâdır olan hatt-ı hümâyûnları ve fermân-ı âlî-şânları mûcebince mufassal nâme-i hümâyûnları ısdâr olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı izzet-makrûnları mûcebince amel olunup kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-yevminâ hâzâ atebe-i ulyâlarına hulûsla olan ihtisâs u ilticânuz muktezâsınca Beç Kralı tarafına hafiyyen mine'l-vücûh imdâd ü i'anet olunmayup bu Devlet-i aliyyenin dostlarına dost düşmanlarına düşman olup kendünüze bâ'is fevz ü felâh olan şerâ'it-i sulh u salâha dâ'imâ ri'âyet olunup ahd ü emânı münâkız ve (...)şerîflerine muhâlif vaz' sudûrundan ictinâb ü ihtirâz olunup (...) hümâyûnları üzre hareket olunmağa sa'y-ı cemîl ve hüsn-i ihtimâm oluna.

A.DVN.MHM.d.934, s.10, h.14

Venedik Doçu'na: Cülus-ı hümâyûn için gönderilen elçi aracılığı ile gelen mektupta dostluk üzere olunduğunun bildirildiği, o taraftan sulha aykırı bir hareket olmadıkça sulhun bozulmayacağı.

[fî 16 Ra sene 1004] **(19 Kasım 1595)**

Venedik Doju'na nâme-i hümâyûn oldur ki:

Hâlâ cülûs-ı hümâyûnum vâkı' olmağla, Venedik beğleri kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhıyye Enardo Damana Divalrizma(?) nâm yarar ve mu'teber elçinizi nâmenüzle Âsitâne-i sa'âdetime gönderüp kemâ-kân dostluk umûrunda sâbit kadem olup min-baʿd dahi ahd ü emân ve sulh u salâh umûru mukarrer olunmak murâdınuz olduğun iş'âr eyleyüp ve dahi nâmenüzde her ne yazılmış ise mu'teber bir elçinizle huzurumuza arz u takrîr olundukda cümlesine ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânemiz muhît u şâmil olup ebâ vü ecdâdımız enârallâhü te'âlâ (...) zamânlarından berü mâ-beynde mün'akid olan ahd ü emân ve sulh u salâhı makbûl ve mukarrer tutup müceddeden ahidnâme-i hümâyûn virilüp ve mezbûr elçiniz elçilik hidmetin kemâl-i edâ ile edâ itmeğin, mer'î ve muhterem (...) ve ol cânibe müteveccih ve revân kılınmışdır. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz ile vardukda, kâdimden Âsitâne-i sa'âdetimde olan sadâkat ü ihlâsınız muktezâsınca kavâ'id-i sulh u salâhı icrâ ve ahidnâme-i hümâyûnda münderic olan şurût-ı ahdi edâ idüp (...) sulh u salâh istihkâm üzre olmak bâbında sa'y ü ihtimâm eyleyesiz ki inşâ'allâhü te'âlâ mâdâm ki ol tarafdan sulh u salâha ve ahd ü emâna mugāyir bir vaz' sudûr etmeye, bu cânibden dahi sulha mugāyir bir vaz' sudûruna rızâ virilmek ihtimâli yokdur.

KK.d.70, s.261, h.2

Venedik Doçu'na: Harem-i hümâyûnda hizmet eden Hakim Karayoğlu'nun Venedik'e ticâret için gelip giderken ticâretine engel olunmaması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 3 Receb sene 1013] **(25 Kasım 1604)**

Yazıldı
Bâ-hatt-ı Ömer Çelebi
Nâmeyi dahi Ömer Çelebi yazup (...)itdirüp almışdır

Venedik Doju'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâlâ Harem-i hümâyûnumda hidmet iden tüccâr tâ'ifesinden Hâkim Karay(?) oğlu dimekle ma'rûf (...) nâm tâcir hâlâ Venedik'e ba'zı emti'a ve akmeşe alup götürmeği murâd idüp Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânımıza olan ubûdiyyet ve ihlâsınuz muktezâsınca mezkûr varup gelince ol cânibde esbâb ü eskâline kimesneyi dahl itdirmemek bâbında nâme-i hümâyûnumuz recâ etmeğin, gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i sa'âdet destgâhımızda olan ubudiyyet ve ihlâsınuz muktezasınca mezkûr ol cânibde ba'zı emti'a ve akmeşe alup gelince esbâb ü eskâline kimesneyi dahl etdirmeyesiz.

DUBROVNİK'E GÖNDERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR

TSMA, E-12321, vr.63a, h.132

Dubrovnik beylerine: Fransa Padişahı'nın işlerinin halledilmesi için gönderdiği adamına zorluk çıkarılmaması ve işi bitince İstanbul'a gönderilmesi.

Yevmü'l Erbi‘â, fî 23 Şevvâl sene 951 **(7 Ocak 1545)**

Yazıldı

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ Françe Pâdişâhı cânibinden vâkı‘ olan maslahatları görmek içün Dubrovnik'e Lorenço Minyâti nâm âdemleri olup Françe Pâdişâhı canibinden Südde-i sa‘âdetim cânibine âdemleri geldikde vâkı‘ olan maslahatların görüp muʿâvenet eylemek içün hükm-i hümâyûnum taleb eylemeğin, buyurdum ki:

Göresiz; ol asl müşârun-ileyh Françа Pâdişâhı tarafından yüce dergâhıma bir maslahat içün âdemleri anda geldikde vâkı‘ olan maslahatların akçe ile gördürüp Südde-i sa‘âdetim cânibine irsâl eyleyesiz, kimesneye dahl u ta‘arruz etdirmeyesiz.

TSMK, K-888, vr.180b, h.3

Dubrovnik beylerine: Denizlerdeki durum hakkında gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, o civarın durumu hakkında bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sülâsâ, fî 24 Rebî‘ülâhir sene 959] **(19 Nisan 1552)**

Yazıldı
Âdemi Pernalde(?) nâm zimmîye virildi. Fî 29 Rebî‘ülâhir sene 959

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; deryaya müte‘allik ba‘zı ahvâl bildirmişsiz. Mufassalan ma‘lûm oldu. İmdi buyurdum ki:

Vusûl buldukda, aynı(?) dahi ol cevânibin ahvâl ü evzâ‘ını yazup atebe-i âlem penâhıma arz eylemekten hâlî olmayasız.

TSMK, K-888, vr.199b, h.1

Dubrovnik beylerine: Denizlerdeki durum hakkında gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, o civarın durumu hakkında bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Ahad, fî 7 Şehr-i Cemâziyelevvel sene 959] **(1 Mayıs 1552)**

Yazıldı
(...) Hayreddin Çavuş'a virildi. Fî 6 Cemâziyelevvel sene 959

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ Dergah-ı mu‘âllama mektûb gönderüp ol câniblere ve deryâya müte‘allik ba‘zı ahbâr bildirüp her ne denilmişse ma‘lûm oldu. Buyurdum ki:

Min-baʿd deryâ câniblerinden sahîh haberler alup ve Südde-i sa‘âdetimden haberin eksük etmeyüp cevânib-i atabe-i ulyâma arz etmekden hâlî olmayasız.

TSMK, K-888, vr. 347b, h.3

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî 15 Şa‘bân sene 959] **(6 Ağustos 1552)**

Yazıldı.
Haber getüren mezbûr İvan ile gönderildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ İvan Pavlo nâm âdeminizle Südde-i sa‘âdetime ba‘zı ahbâr göndermişsiz. Mufassalan ma‘lûm oldu. Buyurdum ki:

Min-baʿd dahi lâzim olan ahbâr-ı sahîhayı mufassalan yazup bildirmekden hâlî olmayasız.

TSMK, K-888, vr.381a, h.1

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, bilgi vermeye devam etmeleri.

Yevmü's-Sebt, fî 29 Şehr-i Şa‘bânü'l-mu‘azzam sene 959, Kostantıniyye **(20 Ağustos 1552)**

Yazıldı.

Âdemi Dikvegarado'ya(?) virildi. Fî minhü.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ Âsitâne-i sa‘âdet-me’âb ve bargâh-ı âlem-penâhımıza mektûbunuz gönderüp; ba‘zı ahvâl i‘lâm eylemişsinüz, her ne dimiş iseniz pâye-i serîr-i âlem-masîrime arz u i‘lâm olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâmiz muhît u şâmil olmuşdur. Buyurdum ki:

Min-baʿd dahi ahbâr-ı sahîhayı i‘lâm etmekden hâlî olmayasız.

TSMK, K-888, vr. 396b, h.1

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, o civarın durumu hakkında bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî 6 Ramazân sene 959] **(26 Ağustos 1552)**

Yazıldı

Manya(?) nâm âdemîsine virildi. Fî 7 Ramazân sene 959

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ mektûb gönderüp; ba‘zı ahbâr i‘lâm eylemişsiz, ma‘lûm oldu. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfim vardukda, min-baʿd dahi ol cevânibin sahîh haberlerin i‘lâm itmekden hâlî olmayasız.

TSMK, K-888, vr. 425b, h.1

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, bilgi vermeye devam etmeleri.

Yevmü's-Sülesâ, fî 16 Ramazân sene 959, Kostantıniyye **(5 Eylül 1552)**

Yazıldı.
Tercümân Hasan'a virildi. Fî yevm-i mezbûr

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ Âsitâne-i sa'âdetime mektûb gönderüp; deryâya müte'allik ba'zı ahbâr i'lâm eylemişsiz. Her ne ki dimiş iseniz ale't-tafsîl ma'lûm oldu. Buyurdum ki:

Min-baʿd dahi haberin eksük etmeyüp ma'lûmun olan ahvâli i'lâm eylemekden hâlî olmayasız.

TSMK, K-888, vr.433a, h.2

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî 20 Ramazânü'l-mübârek sene 959] **(9 Eylül 1552)**

Yazıldı.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ âdeminiz Draga ile Dergâh-ı mu'âllama mektûb gönderüp; ba'zı ahbâr i'lâm eylemişsiz. Her ne ki dimiş iseniz ale't-tafsîl ma'lûm-ı şerîfim oldu. Buyurdum ki:

Min-baʿd dahi haberiniz eksik etmeyüp olan ahvâli i'lâm eylemekden hâlî olmayasız.

TSMK, K-888, vr.443b, h.2

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, o civarın durumu hakkında bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî 27 Ramazân sene 959] **(16 Eylül 1552)**

Yazıldı

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ ol taraflara müteʻallik baʻzı ahbâr bildirmişsiz. Her ne demiş iseniz ale't-tafsîl maʻlûm-ı şerîfim oldu. Buyurdum ki:

Min-baʿd dahi ol taraflara müteʻallik olan ahvâli maʻlûmunuz olduğu üzre Südde-i saʻâdetime arz etmekden hâlî olmayasız, şöyle bilesiz.

TSMK, K-888, vr. 517a, h.1

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, o civarın durumu hakkında bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî Gurre-i Muharremü'l-harâm sene 960] **(18 Aralık 1552)**

Yazıldı
Âdemîsine virildi. Fî yevm-i mezbûr.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Dergâh-ı Muʻallâm'a mektûb gönderüp baʻzı ahbâr iʻlâm eylemişsiz. Her ne ki bildirmiş isenüz mufassalan maʻlûm oldı. Buyurdum ki:

Hükm-i hümâyûnumla âdemin vardıkda min-baʿd haberinüz eksik itmeyüp mütevâliyen bu cânibe sahîh haberler bildirmekden hâlî olmayasız.

A.DVNS.MHM.d.3, s.283 , h.827

Dubrovnik beylerine: Hacı Mehmet'in iki câriye ve bir kölesinin Dubrovnik tarafına kaçtıkları, bu esirlerin buldurularak iâde edilmesi.

Yevmü'l-ahad fî 6 Cemâziyelâhir sene 967 **(04 Mart 1560)**

Yazıldı

Hüsrev Beğ'e virildi. Fî yevm-i mezbûr.

Dubrovnik Beğleri'ne hüküm ki:

Hâliyâ kıdvetü'l-e‘âlî ve'l-e‘âzım Haydar Pasa ve vilâyet kādıları ve mukāta‘ât nâzırları mektûb gönderüp, kasaba-i Mostar'da mütemekkin olan zü‘amâdan Hacı Mehmed'in abd-i memlûklerinden Ali nâm gulâmı ile Selîme Benân ve Bülend nâm câriyeleri bundan akdem ayak idüp akablerince âdemlerin gönderüp Dubrovnik Kal‘ası'na tâbi‘ Tocbanik(?) nâm karyeye varduklarında Dubrovnik beğleri tarafından voyvoda olanlar virmeyüp tâbi‘ olduklarında kasaba-i mezkûreden ayardup alup gidenlerden Popova Nâhiyesi’nde Hermeniçe nâm karyeden İvan veled-i Nikola ve nefs-i Mostar'da Değirmenci Mehmed nâm kimesne ele gelüp zikr olunan esîrleri mezkûr Degirmenci Mehmed tahrîkiyle ayardup karye-i mezbûre voyvodasına teslîm eyledik didükleri sicill oldukdan sonra tekrâr âdem gönderilüp taleb olındukda virilmeyüp ta‘allül olunduğın bildürdükleri ecilden buyurdum ki:

Vardukda, zikr olunan za‘îmin mezkûrân esîrlerin varan âdemlerine teslîm eyleyüp ta‘allül ü nizâ‘ eylemeyesiz.

d.3, s.391, h.1166

Dubrovnik beylerine: Dubrovnik beyleri tarafından gözleri çıkarılan kişinin gelip yapılan zulmü açıklayıp Dubrovniklilerle yüzleştirildiğinde Dubrovniklilerin “Biz vekil değiliz.” demeleri üzerine mahkeme için vekil gönderilmesi.

[Yevmü'l-isneyn fî 26 Şa‘bân sene 967] **(22.Mayıs.1560)**

Yazıldı.
Lütfi Çavuş'a virildi. Fî 26 Şa‘bân sene 967

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Bundan akdem gözlerin çıkarduğınız kâfir Südde-i sa‘âdetime gelüp; ızhâr-ı tezallüm eyledüğin âdemlerinüz ile murâfa‘a olınup “Bu husûsun görilmesine biz vekîl değilüz” diyü cevâb virdikleri ecilden yarar vekîllerinüz gönderilmesi lâzim olmağın, buyurdum ki:

Vardukda, te’hîr etmeyüp husûs-ı mezbûrun şer‘le görilmesiyçün bir vekîl nasb idüp gönderesiz ki gelüp bunda murâfa‘a-i şer‘-i şerîf olup mezkûrun edâsı şer‘le görilüp fasl ola.

d.3, s.466, h.1392

Dubrovnik beylerine: Dubrovnik beyleri tarafından gözleri çıkarılan kişinin gelip yapılan zulmü açıklayıp Dubrovniklilerle yüzleştirildiğinde Dubrovniklilerin “Biz vekil değiliz.” demeleri üzerine, mahkeme için vekil gönderilmesi istendiği halde vekil hayli zamandır gelmediğinden aynı talebin yinelenmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 10 şehr-i Zilka‘de sene 967] **(2 Ağustos 1560)**

Yazıldı

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Bundan akdem gözlerin çıkardu[nu]z kimesnenin da‘vâsı Südde-i sa‘âdetimde olan elçilerinüz yüzine istimâ‘ olunup hükm olmak üzre iken “Bu husûsa vekîl değilüz” diyü te’hîr-i da‘vâ etdiklerinde “Bu husûsa vekîl nasb idüp gönderesiz” diyü hükm-i şerîf gönderilmiş idi. Hayli zamân olup henüz vekîlinüz gelmedi. Buyurdum ki:

Kadîmden atebe-i ulyâma olan ubûdiyyet muktezâsınca mu‘accelen bir [ve]kîl nasb idüp Südde-i sa‘âdetime gönderesiz ki mezkûrun da‘vâsı şer‘le görilüp fasl olına.

d.6, s.526, h.1146

Dubrovnik beylerine: Nova Kalesi'nin tâmiri için Hersek beyine ihtiyacı olan kazma, kürek ve yardımcı kalfaların temin edilmesi.

[Yevmü'l-Cum‘a, Fî 11 Şevvâlü'l-mükerrem sene 972, Kostantıniyye] **(12 Mayıs 1565)**

Yazıldı
Bu dahi

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ Hersek Beği Yunus *dâme ızzühû* Nova(?) Kal‘ası'nın ta‘mîri fermân olunup kazma ve kürek ve bennâ lâzim olmağın buyurdum[ki]:

Hükm-i şerîfim vardukda, kadîmden viregeldüğiniz üzre bir mikdâr kürek ve kazma ve bennâ tedârik idüp müşârun-ileyhin yanına irsâl idüp bâb-ı mu‘âvenetde dakîka fevt eylemeyesiz.

d.7, s.188, h.503

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî 5 Cemâziyelâhir sene 975, der-Edirne] **(7 Aralık 1567)**

Yazıldı.
Mektûb getüren Radon Gorgi'ye virildi. Fî 5 C sene 975

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Ba‘zı haber i‘lâm eylemişsiz. Her ne haber i‘lâm eylemiş iseniz ma‘lûm olmuşdur. Buyurdum ki:

Min-ba‘d dahi ahbâr-ı sahîhayı i‘lâm etmekden hâlî olmayasız.

d.7, s.254, h.704

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, düşman donanmasının durumu hakkında bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sülâsâ, Fî 13 Receb sene 975, der-Edirne] **(13 Ocak 1568)**

Yazıldı.
Dragoman-ı mezbûra virildi. Fî 15 Receb sene 975

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Mektûb gönderüp ba‘zı haber bildürmişsiz, ma‘lûm oldu. Buyurdum ki:

Südde-i sa‘âdetimde olan ubûdiyyet ü rıkkıyyetiniz muktezâsınca dahi etrâf u cevânibin ve etvârın tecessüs idüp vâkıf olduğunuz ahbârı sıhhatle Südde-i sa‘âdetime

i‘lâmdan hâlî olmayasız ve küffârın donanması ahvâlinden dahi her ne vâkıf olmuş iseniz bildiresiz.

d.7, s.424 , h.1218

Dubrovnik beylerine: Makarska(?) İskelesi'nde inşâ edilecek kale için Hersek beyinin ihtiyacı olan mimar ve yardımcı kalfaların temin edilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, Fî 9 Şevvâlü'l-mu‘azzam sene 975, der-Edirne] **(7 Nisan 1568)**

Yazıldı
Hersek Beği Hüseyin Paşa'nın Kapukethudâ[sı] Dâvud'a virildi. Fî 10 Şevvâl

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hersek Beği Hüseyin *dâme ulüvvuhû* Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Makarska(?) İskelesi'nde binâ olunmak fermân olunan kal‘a mühimmi içün mi‘mâr lâzim olduğun arzeylemeğin buyurdum ki:

Vusûl buldukda, anun gibi müşârun-ileyh kal‘a-i mezbûre binâsına mübâşeret idüp sizden bennâ taleb eyledükde kadîmden Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânımıza olan ubûdiyyet ü ihlâs ve rıkkıyyet ü ihtisâsınız müsted‘âsınca âlât ü esbâblarıyla kifâyet mikdârı bennâ tedârik ve ihrâc eyleyüp müşârun-ileyhe gönderesiz ki kal‘a-i mezbûre binâsına istihdâm eyleye.

d.7, s.436, h.1261

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Ahad, Fî 13 Şevvâlü'l-mükerrem sene 975, der-Edirne] **(11 Nisan 1568)**

Yazıldı.
Karata nâm zimmîye virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ Âsitâne-i Sa‘âdet'e mektûb gönderüp; ba‘zı haberler bildirmişsiz ma‘lûm oldu. Buyurdum ki:

Min-ba‘d dahi vâkıf olduğunuz ahvâli i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.7, s.1012, h.2767

Dubrovnik beylerine: Fransa Kralı'nın kardeşi ile Kondi(?) beylerbeyinin muharebe ettikleri, Fransa Kralı ile İspanya Kralı'nın da savaş hazırlıkları yaptıklarını bildirdikleri mektubun ulaştığı, haber göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Hamîs, Fî 16 Rebî‘ulâhir sene 976] **(8 Ekim 1568)**

Yazıldı.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Françe Kralı karındaşının Agon(?) Nikardanho(?) ile Deymon (?) bin Petro nâm dükasıyla Kondi(?) beğlerbeği kapudânı olan Dimoş (?) ile Brikos (?) nâm hisârda ceng idüp mezbûr kapudânın dört bin âdemîsi ve on iki kapudânın kılıçdan geçirüp ve Françe Kralı Pariz nâm şehirden kalkup Orliyan(?) nâm mahalde cem‘iyyet tedârikinde olup andan zikr olunan Kondi (?) beğlerbeğisini Urcle (?) nâm mahalde ele getürmek ardınca olup ve Fnandre (?) vilâyetinden Filip Kralı olan İspanya Orciş'de (?) olan beğlerbeğileriyle cem‘iyyet tedârikinde olduğın bildürmişsiz; her ne dimiş isenüz ale't-tafsîl ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Gerekdir ki:

Min-ba‘d Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımıza olan fart-ı ihlâs ve hüsn-i ubûdiyyet ü ihtisâsınuz muktezâsınca vâkıf olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.9, s.62, h.165

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 8 Şevvâl sene 977] **(16 Mart 1570)**

Yazıldı.

Girü âdemlerine virildi. Fî 11 Şevvâl sene 977

Dubrovnik beğlerine:

Mektûb gönderüp ba‘zı haberler bildirmişsiz. Ale't-tafsîl ma‘lûm oldu. Buyurdum ki:

Vardukda, mukayyed olup dâ’imâ vâkıf olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı i‘lâmdan hâlî olmayasız.

A.DVN.MHM.d.932.1, s.46 , h.104

Dubrovnik beylerine: Venedik'ten ve diğer yerlerden aldıkları haberlerin iletilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 28 Zilka‘de sene 977] **(4 Mayıs 1570)**

Gönderilmedi.

Dubrovnik Kinezi’ne hüküm ki:

Hâlâ sâ’ir harâç-güzârlarıyla mektûb gönderüp; Venedik donanmasının Yeni Pervidaru(?) Venedik'den çıkup Zadra'ya gelüp Venedik kapudânı olan janeral dahi Venedik'den çıkup Zadra'ya gelmek üzre olduğun ve küllî ikdâmları olup bi'l-fi‘l deryâda altmış pâre kadırgaları olup ve Kubad Çavuş'un emîn ü sâlim Venedik'e geçdiğin bildirmişsiz. Dahi her ne denilmişse mufassal ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Buyurdum ki:

Vardukda, min-ba‘d dahi eğer Venedik cânibindendir ve eğer sâ’ir etrâf u civarındandır, vâkıf olduğunuz ahbâr-ı sahîhâyı ale't-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız.

A.DVNS.MHM.d.14-1, s.76, h.97

Dubrovnik beylerine: Venedik ve İspanya'nın ittifakları hakkında gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, edindikleri haberleri göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî 16 Muharrem sene 979] **(10 Haziran 1570)**

Bu dahi yazıldı.
Mezkûrun âdemlerine virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Papa ile Filip nâm kral Venediklü ile ittihâd üzre olduğu ma‘lûmunuz olmaduğı ve Venedüklü’nin Girit'de ve Körfös'de ve Kotor'da cümle yüz yigirmi pare kadırgaları olduğun ve İspanya'dan gelecek kadırgalar henüz gelmedüğin bildirmişsiz. Ol bâbda her ne dimiş iseniz ma‘lûm oldu. İmdi buyurdum ki:

Vusûl buldukda, min-baʿd dahi Südde-i sa‘âdetime olan ubûdiyyet ve ihlâsınız mûcebince ol tarafa göz kulak tutup vâkıf olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı i‘lâmdan hâlî olmayup eyüce sahîh haberler almağa sa‘y eyleyesiz.

d.14-1, s.215, h.307

Dubrovnik beylerine: Düşman tarafından verdikleri bilgilerin ulaştığı, edindikleri haberleri göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-İsneyn fî 14 S sene 978] **(18 Temmuz 1570)**

Yazıldı.
Bu dahi görüldü.

Dubrovnik Beğleri'ne hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetüme mektûb gönderüp; Dubrovnik'i müretteb altmış beş pâre küçük kadırgalar ile Venediklü (...) ve (...) ve on pâre büyük kadırga ve on pâre gemileri dahi olup her biri âdemleri ve (...) ile hâzır olup ve geriden dahi otuz pâre kadırga ile bir kaç günden sonra gitmek üzre oldukların bildirmişsiz. Ol bâbda dahi her ne arz u i‘lâm etmiş isenüz ma‘lûm-ı şerîfim oldu. İmdi buyurdum ki:

Âsitân-ı Sâmî-mekânıma olan ubûdiyyet ve ihlâsınız müsted‘âsınca a‘dâ tarafların yarar haberin gönderüp fikr-i fâsidi ve hayâl-i kâsidlerin tetebbu‘ eyleyüp ve donanmaların ve sâ’ir ahvâlleri ne ise sıhhati ile ma‘lûm idinüp vâkıf olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız

d.14-1, s.303, h.430

Dubrovnik beylerine: ( ) isimli kişinin akçesi ile alacağı malların tedariğinde kendisine engel olunmaması.

[Yevmü's-Sebt, fî 17 Ra sene 978] **(19 Ağustos 1570)**

Yazıldı.
Bu dahi

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

( ) nâm Yehûdî mîrî içün Dubrovnik'den (...) alup getürmek içün irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Varup vusûl buldukda akçesiyle mîrî içün (...) almak istedikde mâni‘ olmayup kimesneye dahl ü ta‘arruz etdirmeyesüz.

d.14-2, s.596, h.854

Dubrovnik beylerine: İspanya ve Venedik hakkında verdikleri bilgilerin ulaştığı, edindikleri haberleri göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Ahad, fî 6 Cemâziyelahir sene 978] **(5 Kasım 1570)**

Yazıldı
Bu dahi.
Görüldü.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ Dergâh-ı Sa‘âdet-destgâhıma mektûb gönderüp İspanya'nın gemileri Venedik la‘în gemileri ile cem‘ oldukların ve sonradan bir kaç yüz (...) gemileri gelüp haber alındığın ve Hersek serhaddine inâyet-i Hak ile olan fütûhat husûsların ve mukaddemâ Hersek beğine hazîneden virilmek emr olmuş iken alınan gemilerden yarar (...) ve harbzenler çıkduğın ve sâ’ir her ne ki dimiş isenüz pâye-i serîr-i a‘lâya arz olunup ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Buyurdum ki:

Vardukda min-baʿd dahi ol cânibde düşman tarafından vâkıf u maʻlûm olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî iʻlâmdan hâlî olmayasız.

d.14-1, s.540, h.758

Dubrovnik beylerine: Venedik hakkında verdikleri bilgilerin ulaştığı, edindikleri haberleri göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Ahad, fî 28 Cemâziyelâhir sene 978] **(27 Kasım 1570)**

Yazıldı
Bu dahi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i saʻâdetüme mektûb gönderüp; Venedik donanması ahvâlin ve kapudânları Can Andorya (?) husûsun bildirmişsiz. Mufassalan maʻlûm-ı şerîfim oldu. İmdi buyurdum ki:

Vusûl buldukda dâʼimâ ol canibe nâzır olup ve ademler gönderüp (...) ahvâl ü etvârın tetebbuʻ u tecessüs eyleyüp fikr ü tedârikleri ne olduğun maʻlûm idinüp maʻlûmunuz olduğu ahbâr-ı sahîhâyı iʻlâmdan hâlî olmayasız.

d.14-2, s.859, h.1254

Dubrovnik beylerine: Dubrovnik Kalesi önünde Venediklilerin esir aldığı Müslümanların bırakılması, Venedik'e ne sebeple yardım edildiğinin açıklanması.

[Yevmü'l-Erbiʻâ, fî 7 Şaʻbân sene 978] **(4 Ocak 1571)**

Yazıldı.
Bu dahi
Görüldü.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Dubrovnik Kal‘asında Venedik kâfiri bir gün hâlî olmayup nice Müslimânlar ve re‘âyâyı kal‘a-i mezbûre kapusında vâkı‘ olan baç alınan yerde esîr olup ve nice rızıkları alınup Dubrovnik'e mektûb gönderilüp tenbîh olundukda mukayyed olmayup ve sonra iki def‘â dahi yine mahall-i mezbûrda nice Müslimânlar ve re‘âyâ esîr olup ve rızıkları alınup ve Venedik donanması geldikde lâzim olduğu nedir yazup ve zâd ü zevâdesin virüp muttasıl kal‘alarında (...) ve çıkmayup re’îs tacîrler ve Müslimânları getürdüp kapuya geleceklerinde esîr idüp ve hâlâ mahall-i mezbûrda bir kaç Müslimân ve re‘âyâ esîr olup Hamadi(?) ve İlye(?) nâm Yehûdilerin Dubrovnik ile müşrik metâ‘ları olup bi'lkülliye metâ‘ların alup Venedik kâfirlerine virdüklerin sicill olduğı i‘lâm olundu. İmdi; Âsitâne-i sa‘âdete ubûdiyyet ve ihlâs üzre olup dahi Südde-i saâdetime düşmanlık üzre olan Venediklü’ye yazup ve sâ’ir zâd u zevâda virüp ehl-i İslâma ve re‘âyâya ol vechle ta‘addî eyleyüp Venedüklü’ye esîr etdirmeğe sebeb nedir? Gerekdir ki:

Kadîmden Âsitân-ı muhalledü'l-ittibâ‘ıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve ihlâsınız mûcebince kendü memleketinizde ale'l-husûs hisârınızın kapusı önünde giriftâr olan Müslimânları elbette ihrâc etdirüp halâs etdirmek bâbında ziyâde ihtimâm eyleyesiz ve sâ’ir re‘âyâ ve Yehûdiler ve gayrı her kim ol vechle giriftâr olmuş ise halâs etdirüp alınan esbâb ve metâ‘ların alıviresiz. Ve Venediklüye vech-i meşrûh üzre yazup zâd u zevâde virüp tefvîz eylemenin aslı nedir? Atebe-i ulyâmla kadîmden ubûdiyyet dostluk üzre iken düşmana muʿâvenet idüp ehl-i İslâmı (...) etdirmeğe bâ‘is ne olduğun yazup bu bâbda cevâbınız ne ise yazup bildiresiz.

d.14-2, s.788-789, h.1141

Dubrovnik beylerine: Hersek Beyi Kasım Bey'in talebi ile Hersek Sancağı’ndaki kayıklar için gerekli olan âlet ve edevatın temini.

[Yevmü's-Sebt, fî 1 Ramazân sene 978] **(27 Ocak 1571)**

Yazıldı
Bu dahi
Görüldü

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hersek Beği Kāsım *dâme ulüvvuhû* Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Hersek Sancağı’nda nehr-i Neretva üzerinde vâkı‘ olan medîd kayıklar kalafat ve meremmete muhtâc olup livâ-i mezbûrda üstâd ele girmeyüp sizün tarafınızdan kifâyet mikdârı kalafatçı ve (...) üstâd gönderilmesin arz eylemeğin, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Âsitân-ı Sa‘âdet-âşiyânımda olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve ihlâsınız mûcebince anun gibi medîd kayıklar meremmete ve kalafâta muhtâc olup sizden üstâd taleb eyledikde kifâyet mikdârı üstâd lâzim olan **[789]** alât ü esbâbları ile müşârun-ileyhe irsâl eyleyesiz ki ücretleri ile varup kalafata ve meremmete muhtâc olan kayıkları kalafât ve meremmet eyleyeler.

d.14-2, s.1132, h.1667

Dubrovnik beylerine: Fransa Kralı’nın elçisinin yerine ulaşması konusunda gayret gösterdikleri bilgisinin ulaştığı, o taraftan haber vermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Ahad, fî 7 Şevvâl sene 978] **(4 Mart 1571)**

Yazıldı
Bu dahi.

Dubrovnik beğlerine hüküm-i şerifim yazıla ki:

Âsitâne-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Françe Padişâhı'nın elçisiyle çavuşum ibrâz eyledükleri emr-i şerîfim müsted‘âsınca amel olunup mezbûr elçinin ber vech-i isti‘câl ol cânibe îsâli bâbında bezl-i makdûr etdüğiniz i‘lâm eylemişsiz. Ol husûsda iş‘âr olunan her ne ise ma‘lûm oldu. Buyurdum ki:

Vardukda, min-baʿd dahi vâkı‘ olan hidemâtda Âsitâne-i devlet-penâhıma olan ubûdiyyet ve ihlâsınız muktezâsınca sarf-ı kudret eyleyüp vâkıf ve muttali‘ olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı Südde-i sa‘âdetime i‘lâm etmekden hâlî olmayasız.

d.12, s.94, h.205

Dubrovnik beylerine: Venedik ve İspanya'ya dâir gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Cum‘a, fî 19 Şevvâlü'l-mükerrem sene 978] **(16 Mart 1571)**

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûbunuz gelüp; Venedik'e ve İspanya'ya müte‘allik ba‘zı haberler i‘lâm eylemişsiz. Ol bâbda her ne denilmiş ise alâ-vechi't-tafsîl ma‘lûm-ı şerîfimiz olmuşdur. İmdi; kadîmden Âsitâne-i Sa‘âdet-aşiyânımıza olan vüfûr-ı ihlâs ve ubûdiyyetiniz muktezâsınca a‘dâ tarafın dâ’imâ tecessüs eyleyüp vâkıf olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.12, s.123, h.266

Dubrovnik beylerine: Venedik, Papalık ve Beç taraflarına dâir gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, edindikleri haberleri göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 16 Zilka‘de sene 978] **(11 Nisan 1571)**

Tercümânlarına virildi. Fî 21 Za sene 978

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Filip Kral Venedik'e mu‘âvenet içün yüz pâre kadırga Papa'ya virüp ihzârına acele eyledüklerin ve bi'l-cümle eğer Venedik'e müte‘allik ve eğer Papa ve düka ve Beç Kralı ve sâ’ir Frengistân ve gayra müteferri‘ her ne ki i‘lâm olunmuş ise mufassalan ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Gerekdir ki:

Kadîmden Âsitâne-i Sa‘âdet-aşiyânımıza olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve ihlâsınız mûcebince min-ba‘d dahi ol taraflardan gaybet eylemeyüp dâ’imâ ahvâl ü etvârın tetebbu‘ u tecessüs eyleyüp vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.12, s.257, h.529

Dubrovnik beylerine: Venedik, Papalık ve İspanya taraflarına dâir gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, edindikleri haberleri göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî 17 Zilhicce sene 978] **(12 Mayıs 1571)**

Mezkûrun âdemlerine virildi. Fî 22 Muharremü'l-harâm sene 979

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Papa ile Filip nâm kral Venediklüler ile ittihâd üzre olduğu ma‘lûmun olmadığı, Venediklünün Girit'de ve Körfös'de ve Kotor'da cümle yüz yirmi pâre kadırgaları olduğun ve İspanya'dan gelecek kadırgalar henüz gelmedüğin bildirmişsiz. Ol bâbda her ne dimiş isen ma‘lûm oldu. İmdi; buyurdum ki:

Vusûl buldukda min-ba‘d dahi Südde-i sa‘âdetime olan ubûdiyyet ve ihlâsın mûcebince ol taraflara göz kulak tutup vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i‘lâmdan hâlî olmayup eyüce sahîha haber almağa sa‘y eyleyesiz.

d.12, s.442, h.856

Dubrovnik beylerine: Venedik ve İspanya'nın ittifakları hakkında gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, edindikleri haberleri göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 29 Rebî‘ülevvel sene 979] **(21 Ağustos 1571)**

Yazıldı.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetüme mektûb gönderüp; Venediklü İspanya ile ittifâk u ittihâd eyledüklerin ve Venedik Kapudânı Ceneral ahvâlin bildürüp ol bâbda dahi her ne dimiş iseniz ma‘lûm oldu. İmdi buyurdum ki:

Vusûl buldukda, Südde-i sa‘âdetime olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve ihlâsınız mûcebince min-ba‘d dahi yarar âdemleriniz gönderüp ahvâl ü etvârın tetebbu‘ u tecessüs idüp fikr-i fâsidi ve hayâl-i kâsidi ne ise vâkıf olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.10, s.116, h.185

Dubrovnik beylerine: Gönderilmesi gereken tuzun bir an önce gönderilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 27 Ş. sene 979] **(14 Ocak 1572)**

Hisâr erlerinden Pîrî'ye virildi. Fî 27 Ş.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Bundan akdem Dubrovnik'den Gable İskelesi'ne tuz gönderilügelüp Memâlik-i mahrûseye bey‘ olunurken şimdi tereke getürmeyince tuz virmezüz diyü te’allül olunduğu i‘lâm olundu. İmdi; bu makūle müzâyaka eyyâmında tuz gönderilmeyüp te’allül olunmağa sebeb nedir? Siz atebe-i ulyâma sadâkat ve ubûdiyyet üzre olup harâç-güzârım olan bu vechle te’allül eylemenin aslı nedir? Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda Südde-i sa‘âdetime olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve ihlâsın mûcebince virilügeldüği üzre eğer Gable'ye ve eğer gayrı Memâlik-i mahrûseme tuz gönderüp ol vechle ta’allül ü bahâne eylemeyesiz.

d.10, s.248, h.383

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü’s-Sebt, fî 13 Ramazânu’l-mübârek sene 979, der Edirne] **(29 Ocak 1572)**

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Âsitâne-i Sa‘âdetime mektûb gönderüp ba‘zı haberler bildirmişsin. Her ne i‘lâm olunmuş ise mufassalan ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Buyurdum ki:

Vardukda, yüce Âsitâne-i Sa‘âdetime olan ubûdiyyetiniz muktezâsınca haberinüz eksük etmeyüp vâkıf olduğunız ahbâr-ı sahîhayı i‘lâm etmekden halî olmayasız.

d.19, s.58, h.128

Dubrovnik beylerine: Papa'nın vefât haberi ile Venedik ve İspanya donanmalarına dâir gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, o taraftan haber vermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Ahad, fî 20 Muharremü’l-Harâm sene 980] **(2 Haziran 1572)**

Yazıldı

Mezbûrun tercümânına virildi. Fî gurre-i S.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Âsitâne-i Sa‘âdetime mektûb gönderüp; Papa'nın mürd olduğunu ve Venediklü ve İspanya donanmasının ahvâlini mufassalan i‘lâm eylemişsiz. Her ne dimiş iseniz bi't-tamâm ma‘lûm olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, Südde-i sa‘âdetime olan kemâl-i ubûdiyyet ve ihlâsınız muktezâsınca min-ba‘d dahi vâkıf olduğunız ahbâr-ı sahîhanın i‘lâmından hâlî olmayasız.

d.19, s.118, h.254

Dubrovnik beylerine: Papa ve Venedik hakkında gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, bu konularda haber vermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Ahad, fî 4 Saferü'l-muzaffer sene 980] **(16 Haziran 1572)**

Dubrovnik tercümânına virildi. Fî gurre-i Rebî‘ülâhir

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Bon(?) Konpasto(?) dimekle ma‘rûf kardinâli hâlâ Papa'nın yerine Papa olup soltat ile memlû on iki pâre (...) ve altı pâre büyük kadırga ile geçüp yukaru cânibe gitdüklerini ve Venediklü'nün eski cenerali olan Korçolada tekrâr üç pâre kadırga ile çıkup ve anun ardınca bir kaç gemi yükle ve soltatlarıyla gelmek üzre oldukların ve dahi her ne ki mektûbunuzda tahrîr ü iş‘âr olunmuş ise ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Buyurdum ki:

Vardukda, kadîmden Südde-i sa‘âdetime olan ubûdiyyet ve ihtisâsınız mûcebince min-ba‘d dahi vâkıf olduğunız ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî Âsitâne-i Sa‘âdet-aşiyânıma i‘lâm ü ihbârdan hâlî olmayasız.

d.19, s.286, h.577

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, o civarın durumu hakkında bilgi vermeye devam etmeleri.

Yevmü'l-Ahad, fî Gurre-i Rebî‘ülâhir sene 980 **(11 Ağustos 1572)**

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Âsitâne-i Devlet-âşiyânıma mektûb gönderüp; vâkıf u muttali‘ olduğunuz ba‘zı haberleri i‘lâm eylemişsin, her ne denilmiş ise alâ vechi't-tafsîl ma‘lûm oldu. Buyurdum ki:

Vardukda, gaflet üzre olmayup Âsitâne-i Devlet-penâhıma olan ubûdiyyet ve ihlâsınız mûcebince ol câniblerde tahsîl-i vukūf etdüğiniz ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî vukū ‘u üzre Südde-i sa‘âdetime arz u i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.19, s. 323, h.656

Dubrovnik beylerine: Venedik ve İspanya taraflarına dâir gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, o civarlardan aldıkları haberleri göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 9 Rebî‘ülâhir sene 980] **(19 Ağustos 1572)**

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Dergâh-ı mu‘allâma mektûbunuz gönderüp; Dalor(?) nâm dükanın ahvâlin ve Ugotun(?) tâ’ifesinin etvârını ve İspanya ve Mesne ve Venedik kadırgalarının evzâ‘ ını bildirüp her ne dimiş isenüz mufassalan ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Buyurdum ki:

Südde-i sa‘âdetimize olan ubûdiyyet ve ihlâsınız mûcebince min-ba‘d dahi istimâ‘ eyledüğiniz ahbârı ale't-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.21, s.190, h.459

Dubrovnik beylerine: Gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 21 Zilka‘de sene 980] **(25 Mart 1573)**

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Dergâh-ı sa‘âdet-penâhıma mektûbunuz vâsıl olup; ba‘zı husûslar i‘lâm eylemişsiz. Her ne ki iş‘âr olunmuş ise alâ sebebi't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet masîrime arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem şumûl-i hüsrevânem muhit ü şâmil olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, Âsitâne-i devlet-âşiyânıma olan ubûdiyyet ü sadâkatiniz mûcebince vâkıf u muttali‘ olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı mütevâliyen Südde-i sa‘âdetime i‘lâm etmekden hâlî olmayasız.

d.23, s.298, h.649-650

Dubrovnik beylerine: Nâme-i hümâyûn götürmek üzere Fransa'ya giden adı geçen kişilerin sâlimen Fransa'ya ulaştırılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 18 Şevvâlü'l-mükerrem sene 981] **(10 Şubat 1574)**

Yazıldı
Frânçe tercümânı Domingo'ya virildi. Fî 26 Z

Frânçe beğzâdelerinden Demni (?) beği bir mühim husus içün bir nefer yoldaşıyla Hersek beği âdemi Mustafa'ya koşulup ulakla Dubrovnik'e gönderilmişdir. Menzil bârgîri olan yerlerde menzil bârgîri virdirüp olmayan yerlerde üçüne dahi birer ulak bârgîri bulunup ber-vech-i isti‘câl irsâl eyleyesiz düyü kādılara hükm-i şerîf yazıldı. Fî 26 Şevvâl sene 981

Yazıldı
Kezâlik

Bir hüküm dahi Dubrovnik beğlerine ki:

Mezkûr beğzâde ve yoldaşı Frânçe'ye nâme-i hümâyun ile gönderilmişdir. Bir an tevakkûf etdirilmeyüp tedârikin görüp emîn ü sâlim Frânçe vilâyetine irsâl ü isâl eyleyesin. Fî't-tarihi'l- mezbûr.

d.26, s.207, h.579

Dubrovnik beylerine: Ahmet Çavuş'un esir olan adamı yerine bir esir gönderilmiş olup Ahmet Çavuş'un adamı her kimde ise bulunup gönderilen esir ile değiştirilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 23 Ca sene 982] **(10 Eylül 1574)**

Mısırlı Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 27 Cemâziyelevvel Sene 982
İkindi Ruusu'nda mukayyeddir.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Dergâh-ı mu'âllam çavuşlarından Ahmed *zîde kadruhû*nun Yusuf nâm âdemi bundan akdem küffâra esîr olmağın, mezbûrun halâsı içün mîrî esîrlerden Anton nâm esîr gönderilmişdir. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda müşârun-ileyh çavuşun esîr olan âdemîsi kimde ise ol cânib ile haberleşüp ve mezbûr esîri Dubrovnik'de alıkoyup mezbûrun âdemîsi ol cânibden size ulaşdırduklarında siz dahi gönderilen mîrî esîri ol tarafa gönderüp mahaline îsâl eyleyesiz.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.2, s.33, h.79

Dubrovnik beylerine: Papa'nın elinde esir olan Subaşı Mehmet'in serbest bırakılması için gönderilen kişi ile tebdîli hususunda yardım edilmesi.

[Fî Ramazân sene 982] **(15 Aralık 1574-13 Ocak 1575)**

Muhzır kâtibine virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Vilâyet-i Roma'da Papa elinde mahbûs olan Haseki Mehmed Subaşı'nın istibdâli içün Anabolulu Don Harin Araf nâm kâfir Dergâh-ı mu'âllam yeniçerilerinden Hamza ile ol cânibe gönderilmişdir. Buyurdum ki:

Varup vusûl buldukda, mezkûr Haseki Mehmed Subâşı'nın mezbûr kâfir istibdâli husûsunda muʿâvenet eyleyesin.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.2, s.46, h.164

Dubrovnik beylerine: Önemli bir husus için Venedik Doçu'na gönderilen Mustafa Çavuş'un denizde bir zarar gelmeden Venedik'e ulaştırılması.

[Fî Ramazân sene 982] **(15 Aralık 1574-13 Ocak 1575)**

Koca Mustafa Çavuş'a virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Dergâh-ı mu'âllam çavuşlarından Mustafa Çavuş *zîde kadruhû* ba'zı mühimm ve müsta'cel husûs içün Venedik Doju'na irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Size vardukda, Südde-i sa'âdetime olan ubûdiyyetiniz mûcebince aslâ tevakkûf etmeyüp mezbûru bir (...) yarar kalita ile ale't-ta'cîl Venedik'e ulaşdırup deryâda zarâr ü gezend erişdirmekden ihtiyât idesiz.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.2, s.118, h.340

Dubrovnik beylerine: Esir olan Subaşı Davut'un serbest bırakılması için yakınlarından iki yeniçeri ve bir sipâhi ile gönderilen iki esirin, subaşının esir olduğu yere ulaştırılması ve mümkünse Subaşı Davut ile beraber bir Müslüman esirin daha serbest bıraktırılmasına çalışılması.

[Fî Zilka'de sene 982] **(12 Şubat -13 Mart 1575)**

Mazhar kâtibine virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Yayabaşılardan küffârda esîr olan Davud Subâşı'nın müte'allikātı bundan evvel mezbûru (…) ıtlâk etdirmek murâd idündiklerinde mezbûr subaşı tutsağı olduğu kâfirlerin iki nefer husamâları mîrî esîrler arasında olup ana bedel hısımların murâd idindikleri ecîlden istenilen iki nefer dutsâk mezîd-i merhâmetimizden merkūm yayabaşının müte'allikātından iki yeniçeri ve bir sipâhi ile size irsâl olundu. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle size varduklarında o da gönderilen iki esîri yanınızda alıkoyup merkūm yayabaşı tutsağı olduğu kefere ile haberleşüp Dergâh-ı mu‘âllama olan ubûdiyyetiniz muktezâsınca gönderilen iki nefer tutsağı merkūm yayabaşıyla istibdâl etdirüp mümkin olursa yayabaşı yanınca dahi bir Müslimân dahi ıtlâk etdirmekde envâ‘ ihtimâmınız vücûda getüresiz. Ammâ; yayabaşı ıtlâk olunup Dubrovnik'e vâsıl olmayınca gönderilen tutsâkları küffâr cânibine göndermeyesiz. Bu bâbda ihtimâm eyleyesiz.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.2, s.309, h.829

Dubrovnik beylerine: Avlonya'dan getirilecek ziftin gemilere yüklenip İstanbul'a gönderilmesi için gerekli olan gemilerin tedârik edilerek âcilen ziftin yüklenmesi.

[1-5 Safer sene 983] **(12-16 Mayıs 1575)**

Dîvânda Tersâne Emînine virildi. Fî 5 Safer

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Avlonya'da mîrî zift olup navlun ile rençber gemilerine tahmîl olunup Südde-i sa‘âdetime gelmesi lâzım olmağın, buyurdum ki:

Aslâ te’hîr ü tevakkuf etmeyüp Avlonya beği ile haberleşüp size müte‘allik olan gemilerden kifâyet mikdârı gemi gönderüp navlun ile mîrî zifti tahmîl idüp, Dergâh-ı mu‘allama getüreler, girü metâ‘ alalar. Husûs-ı mezbûr gāyet mühimdir. İhmâl etmeyüp mu‘accelen gemi tedârik idüp gönderüp ve size yazılan hükm-i şerîf re’îslerinin ellerine virüp bile (...) müşârun-ileyh zift tahmîli içün geldükde bilüp ana göre anda olan zifti yükledüp göndere.

d.27, s.280, h.666

Dubrovnik beylerine: Esir edilen Kâtip Derviş'in serbest bırakılıp, diğer esirlerin vekil olarak gönderilen Ahmet'e teslim edilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 21 Zilka‘de sene 983] **(21 Şubat 1576)**

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâssa re‘îslerimden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a‘yân Bayram *zîde kadruhû*nun oğlu Kâtip Derviş bundan akdem küffâra esîr olup mezbûrun halâsı içün sâbıkā virilen Merkatene(?) nâm kâfirden ber-vech-i kefâlet alup sizde emânet konulan dokuz yüz sikke altunı (…) defterinden ihrâc olunup Dubrovnik Gümrükhânesi'nde mezbûr Piram (?) rehîn tarikiyle emânet konulan mühürlü üç denk kırmızı ve bundan gayrı mezbûrun halâsı içün virilen Piranton(?) nâm kâfirden oturup Ankona'da alıkonulan rehîn içün siz alduğınız bin yedi yüz altunın kabzı içün hâlâ Ahmed nâm kimesneyi vekîl nasb etmeğin, buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle mezbûr vekîl vusûl buldukda, sevâlif-i eyyâmdan Âsitâne-i Sa‘âdet-bünyânımıza olan ubûdiyyet ve istikāmetiniz muktezâsınca mezbûr re’îsimiz bu bâbda sizde rehîn koduğu üç denk mühürlü kırmızı ve ziyâde içün alduğınız bin yedi yüz altunu bî-kusûr mezbûr vekîl-i şer‘îsine teslîm idüp emîn ü sâlim Dergâh-ı mu‘âllamıza irsâl ü îsâl eylemekde dakîka fevt etmeyüp ihtimâmlar vücûda getüresiz.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.306, h.781

Dubrovnik beylerine: Fransa ve Ceneviz'e dâir gönderdikleri bilgilerin ulaştığı, o taraftan bilgi vermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 12 Rebîülevvel sene 984] **(9 Haziran 1576)**

Kutanoğlı Mehmed Çavuş’a virildi. Fî 15 C

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Don Cuvan(?) ahvâlin ve Françe vilâyetine olan krallar birbiriyle ve Cenevizler dahi sulh u salâh üzre olup Filandıra vilâyetinde gavga olduğun i‘lâm itmişsiz. Ol bâbda her ne dimiş iseniz mufassalan ma‘lûm-ı şerîfim olmışdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânıma olan ubûdiyyet ve ihlâsınız mûcebince min-baʿd dahi vâkıf olduğunuz ahvâl ve ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız.

A.DVNS.MHM.d.28, s.128 , h.305

Dubrovnik beylerine: Dubovnik'te yaşayan Pirpo'nun(?) ailesi ve eşyası ile bu tarafa yerleşmek istediğinden kendisine ve ailesine bir zarar verilmemesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî gurre-i Cemâziyelâhir sene 984] **(26 Ağustos 1576)**

Topçuların küçük (...) Mehmed Çelebi'ye virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Don Cuvan'a hidmet eden Pirpo(?) nâm kâfir ihtiyârıyla bu cânibe gelüp mütemekkin olmak murâd idinüp Dubrovnik'de olan ehl ü iyâli dahi bunda getürdilmek recâ etdüği ecilden buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle mezbûrun âdemi vardukda anda olan ehl ü iyâlin cemî‘ esbâbıyla varan âdemîsiyle bu cânibe gönderüp kimesneye bî-vech ahd ü emâna mugāyir kendüsine ve esbâbına dahl ü ta‘arruz etdirmeyesiz.

d.34, s.52, h.109

Dubrovnik beylerine: Beç Kralı'nın elçisi ile alışverişi olan Marin Babalı'nın iflâs etmesi üzerine Beç Kralı'nın elçisine olan borcunun ödenmesi için Marin Babalı'nın iflâsına sebep olan Sonyo Babalı'dan borcun tahsil edilip elçinin adamlarına teslim edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 20 Muharrem sene 986] **(29 Mart 1578)**

Dubrovnik Elçi Beğlere. İdris Çavuş'a virildi

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Beç Kralı İmparato(r)un elçisi ve Visanek(?) nâm mahallin beği olup bi'l-fi‘l Südde-i Sa‘âdetde olan David Ungnad arz-ı hâl gönderüp; bundan akdem Dubrovnik'in a‘yânından Marin Babalı tâcir Galata'da sâkin iken karz-ı hasen hayli akçe virüp mezbûr Marin Babalı dahi Dubrovnik'de Sonyo Babalı nâm (...) ile dâ'imâ alışveriş idüp mâ-beynlerinde küllî mu‘âmeleleri olup mezkûr Sonyo Terbo(?) Marin Babalı'nın meta‘ u esbâbın ve akçesin göndermeyüp Dubrovnik'de alıkomağla mesfûr Marin Babalı nâm

zimmî müflis olup geçinmeğe kudreti olmamağın, gaybet idüp elçi-i mezkûr, mezbûr Marin Babalı Dubrovnik'in yarar kişi-zâdelerinden olup Âsitâne-i Sa‘âdetde Dubrovnik elçileri hâzır bulunmadıkları zamânda vâkı‘ olan elçilik hidmetin eylemekle i‘timâd ü i‘tikād idüp karz akçe virüp şimdiki halde ne cânibe gitdüği ma‘lûm olmayup müşârun-ileyh elçi dahi birinci def‘âsın mektûblar gönderüp zikr olunan akçeyi mütevecciîh olanlardan tahsîl idüp gönderesin diyü recâ etmişken aslâ mektûblarına iltifât etmeyüp akçesi tahsîl olunup gönderilmeyüp ve kendüsi dahi min-kârib(?) vilâyetine gitmek üzre olmağın, kadîmü'z-zamândan Dergâh-ı Sa‘âdet-destgâhımıza olan sadâkat ü ihlâsınız müsted‘âsınca mezkûr Marin Babalı nâm zimmîye virdüği karz akçesi anda olan akçe ve esbâb u metâ‘ ve emlâkinden ve anun iflâsına sebeb olan (...) mezkûr Sonyo Babalı'nın emvâl ü esbâbından tahsîl ü tedârik olunup vilâyetine gitmezden mukaddem irsâl olunmak içün hüküm taleb etmeğin, Âsitâne-i Sa‘âdetimize olan kadîmü ihlâs(?) u istikāmetiniz muktezâsınca elçi-i mûmâ-ileyhin mezkûr Marin Babalı nâm zimmiye virdüği akçesi zâyi‘ u telef olmayup her ne tarîkle mümkin olursa tahsîl olunup Dergâh-ı Mu‘allâma gönderilmesin emr idüp buyurdum ki:

Savan ve Lekar ve Vidnar(?) nâm âdemleri varduklarında bu bâbda ikdâm ü ihtimâmınız zuhûra getürüp müşârun-ileyh elçisinin mezkûr Marin Babalı'ya karz virdüği akçesini Dubrovnik'de vâkı‘ olan emlâk ve emvâl ü esbâbından ve dâ’imâ mu‘âmele üzre olup alışveriş idüp mezbûr Marin'in iflâsına sebeb ü bâ‘is olan ameliyyesi Sonyo Babalı'nın emvâl ü esbâb ve emlâkinden âyîn ü âdetinüz muktezâsınca ihmâl olunmayup bî-kusûr tahsîl ü tedârik eyleyüp hükm-i hümâyûnumla gönderdüği mezkûrân âdemlerine teslîm idüp göndermek bâbında Dergâh-ı Mu‘allâm'da olan kadîmî sadâkat ü istikāmetinizi zuhûra getürüp elçi-i mûmâ-ileyhin hakkını kimesneye (...) etdirmeyesin.

d.34, s.129, h.279

Dubrovnik beylerine: Cezayir beylerbeyinin adamlarından olan Süleyman'ın, tâcir Marin oğlu Sero'dan olan alacağının tahsil edilerek gönderilen adamına teslim edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 12 Saferi’l-muzaffer sene 986] **(21 Nisan 1578)**

Mahmud Kethüda âdemi Ahmed'e virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Cezâyir beğlerbeğisi âdem gönderüp; müşârun-ileyhin kullarından sâbıkā Galata Subaşısı olan Süleyman nâm kulu Dubrovnik tâcirlerinden Marin veled-i Sero nâm tâcire hüccet-i şer‘iyye ile suhûd-ı udûl mahzarında yüz doksan bin nakid akçe karz-ı hasen virüp mezbûr Süleyman Cezâyir-i Garb'dan avdet eyleyüp geldikde mezkûr tâcir dahi nice kimesnelere medyûn olmağın gaybet ü firâr idüp hâlâ Âsitâne-i Sa‘âdetimde olan elçiler mahzarında şâhidler şehâdet eyleyüp sâbit olduğu ecilden nakl-i şehâde alduğın bildirüp mezkûr tâcirden olan hakkı bî-kusûr alıvirüp müşârun-ileyhe irsâl olunmak içün ol bâbda hükm-i şerîf taleb etmeğin, buyurdum ki:

Âdemi vardukda, kadîmden Âsitânemize olan ubûdiyyet ü ihlâsınız mûcebince gönderilen nakl-i şehâde mûcebince mezbûre tâcirin zimmetinde sübût bulan akçeyi bî-kusûr tahsîl etdirüp müşârun-ileyhe irsâl eyleyesin.

d.36, s.12, h.26

Dubrovnik beylerine: Gönderilmesi gereken yıllık haracın ve gümrük mukataasının âcilen gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 7 Zilka’de sene 986] **(5 Ocak 1579)**

Rum oğlu Ahmed Çavuş'a virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Dokuz yüz seksen beş Şa‘bân’ının on dokuzuncu günüde vâkı‘ olan Nevrûz evvelinden dokuz yüz seksen altı Şa‘bân’ının yirmi dokuzuncu gününe gelince bir yıllık harâcınızı Dubrovnik tacirlerinin gümrüğü mukāta‘asının yıllık kısta’l-yevmleri yüz bir bin dört yüz akçe olur bu âna dek gelüp teslîm-i Hazîne olmayup mu‘accelen gönderilmek içün Mâliye cânibinden mü’ekked hükm-i şerîfim gönderilmişdir. Buyurdum ki:

Vardukda, te’hîr etmeyüp zikr olunan harâç ve gümrük mukātasının yıllık kıst alıvirmelerin maliye tarafından gönderilen emrim mûcebince ber-vech-i isti‘câl irsâl eyleyesiz.

d.36, s.28, h.85

Dubrovnik beylerine: Gönderilmesi gereken cizyenin gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 19 Zilka'de sene 986] **(17 Ocak 1579)**

Mehmed Çavuş'a virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Kadîmden Âsitâne-i Sa'âdetime irsâl olunup gelen cizyenüz te'hîr olunup irsâl olunmamağın, ol bâbda Maliye tarafından emr-i şerîfim gönderildi. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda emrim mûcebince tehîr etmeyüp kadîmden gönderilügelen haracınızı irsâl eyleyesiz.

d.36, s.35, h.108

Dubrovnik beylerine: İspanya Kralı'nın gönderdiği adamların Ali Çavuş ile gönderilmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî 19 Zilka'de sene 986] **(17 Ocak 1579)**

Bu dahi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

İspanya Kralı'ndan gelen âdemilere Ali Çavuş koşulup bile gelmelerin emr idüp buyurdum ki:

Vardukda, kral tarafından gelen âdemleri mezkûr çavuşa koşup gönderesiz.

d.36, s.291, h.771

Dubrovnik beylerine: Mısır'daki Dubrovnik balyosunun hayatta iken alıp Dubrovnik'e gönderdiği malların parasını ödemeden vefât ettiğinden bu borcun tahsil edilip gönderilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 5 R sene 987] **(1 Haziran 1579)**

Sinan Paşa hazretlerine tâbi‘ Mustafa Çavuş'a teslîm olundu.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Mısır Beğlerbeğisi Mesih *dâme ikbâlühû* mektûb gönderüp; bi'l-fi‘l Mısır'da bahâr âmili olan İsak nâm Yehûdî arz-ı hâl sunup; mukaddemâ mürd olan Dubrovnik baylosu İstesan (...)'da şer‘î hakkı olup mezbûr baylos hayatda iken metâ‘ alup Dubrovnik'de karındaşlarına göndermişdir. Ve mürd olduğu Dubrovnik'de istimâ‘ olundukda karındaşları bu cânibe metâ‘ göndermeyüp hakkım baylos zimmetinde kalup sıhhatinde vasiyyet idüp mevcûdu kalmamağın, hakkım alınmayup Dubrovnik beğlerine virilen ahidnâmelerde bu cânibde bir kimesne deyn etdirmeyüp ahz veyâhûd metâ‘ alup gasb idüp satup vilâyete vardukda alup gitdüği her ne ise ol vilâyetin beğleri anı halâs idüp göndermek şart olunmuşdur. Husûsan mezbûr baylos Dubrovnik beğlerinin vekîli ve kāim-makamı idi. Ana binâ'en i‘timâd olunup virilüp zimmetinde üç bin üç yüz kırk beş sikke altun hakkım vardır diyü her kimden ve ne yerden tahsîl mümkin ise tahsîl olunup mîrîye olan deyni içün Mısır'a gönderilmek bâbında emr-i şerîfim taleb etmeğin, buyurdum ki:

Vardukda, fi'l-vâkı‘ mezbûr Baylos mürd olmazdan evvel Yehûdî-i mezbûrdan ol mikdâr altunlık metâ‘ alup zimmetinde bâkî kalmış ise her kimden ve ne mahalden tahsîl kābil ise bî-kusûr tahsîl idüp Mısır'a gönderüp müşârun-ileyh beğlerbeğisine teslîm idüp siz ki mezkûr Yehûdî'nin mîrîye olan deyni içün Hazîne-i Mısır'a kabz ola ve ne mikdâr nesne tahsîl ve irsâl olduğun yazup bildiresiz.

d.40, s.97, h.219

Dubrovnik beylerine: İspanya Kralı'nın adamının oyalanmadan yerine ulaştırılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî C sene 987] **(Ağustos 1579)**

Köse Mehmed Beğ'e virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ İspanya Kralı'nın âdemlerinden Martolo Menorvili(?) nâm İspanyalu ba‘zı mesâlih içün Âsitâne-i sa‘âdetime gelüp hâlâ girü ol câniblere gitmek bâbında icâzet-i hümâyûnum recâ eylemeğin, ruhsat-ı hümâyûnum erzânî kılınup buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i saâdetime olan vüfûr-ı ubudiyyet ü ihlâsınız mûcebince mezkûru eğlendirmeyüp (...) tedârik eyleyüp ve Bariste(?) nâm şehre irsâl ü îsâl bâbında ihtimâm eyleyesiz.

d.40, s.234, h.530

Dubrovnik beylerine: Gönderilecek eşya ve hazinenin getirilmesi için tâyin edilen Mustafa Çavuş'a hazine ve eşyaların teslim edilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 29 Şa‘bân sene 987] **(21 Ekim 1579)**

Tezkire getüren (...) Mustafa Çavuş'a virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl olunan esbâb ve hazîneyi bî-kusûr atebe-i ulyâma alup getürmek içün Südde-i sa‘âdetim çavuşlarından Mustafa Çavuş ta‘yîn olunup irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîf-i vâcibü'l ittibâ‘ım vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan ile'l-ân Âsitân-ı devlet Âsitânemize olan vüfûr-ı ubudiyyet ve ihlâsınız mûcebince Âsitâne-i vilâyetden Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl olunan esbâb u metâ‘ her ne ise bir habbesin ketm etdirmeyüp cümlesin müşârun-ileyh çavuşuma teslîm etdirüp bî kusu[r] Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl eyleyesiz, husûs-ı mezbûr ziyâde mühimdir ihmâl eylemeyesiz.

d.39, s.105, h.258

Dubrovnik beylerine: Bazı önemli konuların halledilmesi için Venedik'e gönderilen Hasan Çavuş'un, Dubrovnik'e ulaşınca yanına yeterli sayıda adam verilerek güvenle Venedik'e ve işi bitince yine Dubrovnik üzerinden İstanbul'a ulaştırılması.

[Yevmü'l İsneyn, fî gurre-i Zilhicce sene 987] **(19 Ocak 1580)**

Mezbûra virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Dergâh-ı Mu‘allâm çavuşlarından Hasan Çavuş *zîde kadruhû* ba‘zı mühim mesâlih içün nâme-i hümâyûnum ile Venedik’e irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Mûmâ-ileyh çavuşum Dubrovnik’e dâhil oldukda siz dahi kifâyet mikdârı âdem ta‘yîn idüp olıgelen üzre mezbûru emîn ü sâlim Venedik’e ulaşdırup andan girü Dubrovnik'e ma‘an getürüp bi-inâyetillâhi teʿâlâ emîn [ü] sâlim Südde-i Sa‘âdetim cânibine îsâl eyleyesiz.

d.42, s.69, h.304

Dubrovnik beylerine Şems isimli kadının oğlunun esir olduğu, oğluna bedel olarak bir esir gönderdiği halde hâlâ serbest bırakılmadığı, gerekli işlemlerin yapılarak esirin serbest bırakılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 23 C sene 989] **(25 Temmuz 1581)**

Serrâclıkdan çıkan Nurullah Çavuş'a virildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Şems nâm hâtûn Südde-i sa‘âdetime arz-ı hâl sunup; Topçu Ali dimekle ma‘rûf oğlu Rim(?)Papa'da esîr olmağla, vezîr-i a‘zam iken vefât iden Mehmed Paşa'nın esîrlerinden bir esîr hatûn alup Kara Hızır nâm kimesne ile gönderüp mezbûr Kara Hızır Dubrovnik'e vardukda anda bir papaz kefîl olup zikr olunan esîri Rim(?)Papa'ya gönderüp hayli zamân olup gelmeyüp tefahhus olundukda mezbûr esîr anda varup mezbûrenin oğlunun ıtlâkı ile mukayyed olmaduğun bildirüp ol bâbda emr-i hümâyûnum taleb etmeğin, buyurdum ki:

Vardukda, te’hîr etmeyüp ol papazı getürdüp tefahhus idüp göresiz fi'l-vâkı‘ mezbûre oğlına bedel hâtûn aldığı esîre merkūm papaz kefîl olmuş ise şimdiye değin bunun oğlu ıtlâk olunup gönderilmemeğe bâ‘is nedir? Elbette mezbûrenin oğlunu her ne vechle mümkin ise ıtlâk etdirüp getürtmek bâbında sa‘y u ihtimâm eyleyesiz.

d.42, s.73, h.317-318

Dubrovnik beylerine: 317 numaralı hükümde adı geçen kişilerin vaktinde Venedik'e ulaştırılmaları.

[Yevmü'l-Ahad, fî 23 C. sene 989] **(25 Temmuz 1581)**

(...) virildi

Südde-i sa‘âdetimden Dubrovnik’e varınca yol üzerinde vâkı‘ olan beğlere ve kādılara hüküm ki:

Hâlâ Dergâh-ı âli müteferrikalarından olup Kıdvetü'l-emâcid tercümân Kâtip Ali *zîde kadruhû* ba‘zı mesâlih-i mühimme içün Françe padişahına nâme-i hümâyûnum ile irsâl olunup müşârun-ileyhin Südde-i sa‘âdetimde olan elçisinin âdemlerinden Lorenco Dolakoşano(?) ve Cananesne Dinkola (?) nâm âdemleri birer nefer hidmetkârlarıyla mûmâ-ileyh tercümân Ali’ye koşulup irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerifimle her kangınızın taht-ı hükümetine dâhil olurlar ise kendülere ve ve esbâb ve tavârlarına hilâf-ı şer‘î şerîf kimesneye dahl u ta‘arruz etdirmeyüp akçeleriyle zâd u zevâdelerin tedârik etdürüp emîn ü sâlim birbirinize ulaşdurup avk u te’hîrden hazer idesiz. Ammâ elçinin âdemleri at ve yerak ve sâ’ir memnû‘ olan metâ‘ alup gitmelerine emrim yokdur. Fermân-ı hümâyûnuma mugāyir iş olmakdan ihtiyât idesiz.

Minhu

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

İlâ ahirihi ( ) irsâl olunmuşlardır. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vusûl bulduklarında te’hîr etmeyüp mezbûrlara bir kalita tedârik idivirüp vakt ü mevsimi ile Venedik'e ulaşdırup avk u te’hîrden ziyâde hazer idesiz.

d.48, s.245, h.687

Dubrovnik beylerine: Venedik Doçu'na nâme-i hümâyûn götüren Hüseyin Çavuş'un Dubrovnik'te oyalanmadan Venedik'e gönderilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 22 Z sene 990] **(17 Ocak 1583)**

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Venedik Doju'na nâme-i hümâyûnum ile ba‘zı husûs içün Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Hüseyin Çavuş ulağıyla irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, Südde-i Sa‘âdetime olan ubûdiyyetiniz mûcebince mezbûru Dubrovnik'de eğlendirmeyüp mu‘accelen ol cânibe gönderesiz.

d.48, s.374, h.1085

Dubrovnik beylerine: İspanya Kralı'nın elçisi tarafından gönderilen **Dörende Covan İstefano (?)** ***isimli kişinin Dubrovnik'te oyalanmadan yerine gönderilmesi.***

[Yevmü's-Sebt, fî 15 Rebî‘ulâhir sene 991] **(8 Mayıs 1583)**

Bâ-müsvedde-i hazret Efendi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ İspanya Kralı'nın elçisi tarafından Dörende Covan İstefano (?) nâm zimmî ba‘zı husûs içün Südde-i sa‘âdetime gelüp hâlâ icâzet-i hümâyûnumla girü ol cânibe gönderilmeğin sizün taht-ı tasarrufunuzda dâhil oldukda fermân-ı hümâyûnuma mugāyir dahl ü ta‘arruz olunmayup mu‘accelen gönderilmesin emr idüp buyurdum ki:

Hükm-i şerîfim ile vardukda bu bâbda onat mukayyed olup mezkûr zimmîyi aslâ bir vechle te’hîr ü tevakkuf ve avk u rencîde etmeyüp emr-i şerîfim mûcebince ber-vech-i isti‘câl İstanbul taraflarına gönderesin ve ne zamân vardığın ve ne târîhde gönderildüğin yazup bildiresin. Husûs-ı mezbûr mühimmâtdandır, ihmâl ü müsâheleden hazer idüp emr-i şerîfimin icrâsında ihtimâm eyleyesin.

d.49, s.54, h.191

Dubrovnik beylerine: Petro isimli kişinin şikâyet ettiği hususların teftiş ettirilip söylediği gibi bir hakkı varsa hakkının alınması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 12 şehr-i Rebî‘ülahir sene 991] **(5 Mayıs 1583)**

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Petro nâm zimmî Südde-i sa‘âdetime gelüp; Bolina nâm memleketden Vesine(?) nâm şehirden olup bundan akdem Dubrovnik beğlerinden (...) beği ( ) bu husûsu dikkat ü ihtimâm ile onat vechle teftîş idüp göresin; arz etdüğiniz üzre mezkûr beği ol mikdâr filori virmiş ise aslâ te’allül ü nizâ‘ etdirmeyüp mezkûrun müteveccih olan hakkın bî-kusûr alıvirüp tekrâr şikâyet etdirmeyesiz.

d.58, s.109, h.297

Dubrovnik beylerine: Venedik tarafına gönderilen Mustafa Çavuş'un Dubrovnik'ten gelip giderken tehlikeli yerlerde yanına adam verilip ihtiyaçlarının tedârik edilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Ca sene 993] **(17 Mayıs 1585)**

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından Mustafa Çavuş ba‘zı mesâlih-i mühimme içün Venedik câniblerine irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Anun gibi müşârun-ileyh varup Dubrovnik'e vâsıl oldukda, kadîmden Âsitâne-i sa‘âdetime olan ubûdiyyetin mûcebince müşârun-ileyhi emîn ü sâlim Venedik'e ulaşdırıp anun gibi Venedik'den gerü Dubrovnik'e geldikde mahûf u muhâtara olan yerlerde kifâyeti kadar âdem koşup ve lâzim olan zâd ü zevâdesin ve sâ’ir levâzimin tedârik eyleyüp emîn ü sâlim Südde-i sa‘âdetime ulaşdırasız.

d.60, s.167, h.368

Dubrovnik beylerine: Tâcir Yakup'un Dubrovnik üzerinden Venedik'e güven içinde ulaştırılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî gurre-i Muharremü'l-harâm sene 994] **(23 Aralık 1585)**

Bu dahi

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Hâssa-i hümâyûnuma müte‘allik ba‘zı mesâlih-i mühimme içün Yehûdîlerden Yakub Minkal (?) nâm Yehûdî tâcir ol cânibden Venedik'e ulaşdırılmak içün irsâl olundu. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, anun gibi mezkûr Dubrovnik'e vardukda kadîmü'l-eyyâmdan Âsitâne-i Sa‘âdete olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve rıkkıyet ü ihtisâsınız mûcebince mezkûra ve âdemlerine bir kadırga mı tedârik olunur, âhar münâsib gemi ile mi olur, her ne vechle münâsib görülürse Venedik'e ulaşdırmak ve Venedik'den geldikde cem‘î esbâb u metâ‘ ile emîn ü sâlim serhadde ulaşdırmak bâbında envâ‘ sa‘y u ihtimâmınız zuhûra getüresiz ve ne vechle tedârik olunup ne zamân ulaşdırıldığı yazup Südde-i sa‘âdetime i‘lâm eyleyesiz.

Bu dahi

Dubrovnik'e varup gelince yol üzerinde vâkı‘ olan beğlere ve kādılara ve nâzırlara ve emînlere vech-i meşrûh üzre hükm-i şerîf yazılmışdır.

d.60, s.167, h.369

Dubrovnik beylerine: Venedik'e önemli işlerin halledilmesi için gönderilen Mustafa Çavuş'un hâlâ Venedik'e gönderilmemesi üzerine bunun sebebinin açıklanması ve Mustafa Çavuş'un bir an önce Venedik'e ulaştırılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî gurre-i Muharremü'l-harâm sene 994] **(23 Aralık 1585)**

Bu dahi

Müşârun-ileyhe hüküm ki:

Bundan akdem Hâssa-i hümâyûnuma müte‘allik ba‘zı umûr-ı mühimme ve musta‘cele içün Mustafa Çavuş ol cevânibe Venedik'e îsâl içün irsâl olunmuşdu. Lâkin irsâl olunalı hayli zamân olup sebeb-i te’hîri ne olduğu ve sâ’ir ahvâli Südde-i sa‘âdetimde ma‘lûm olması mühimm ü lâzim olmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda kadîmü'l-eyyâmdan Âsitâne-i Sa‘âdetime olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâsınız mûcebince mukayyed olup müşârun-ileyh çavuş Dubrovnik'e

varup vâsıl olmuş ise bu zamâna değin te’hîre bâ‘is nedir? Mâni‘a mı zuhûr eyledi, aslı nedir? Tamâm ma‘lûm idinüp dahi şöyle ki bi'l-fi‘l dahi Dubrovnik’de bile ale't-ta‘cîl bir kadırga tedârik eyleyüp ber-vech-i isti‘câl Venedik câniblerine ulaşdırup ihmâl eylemeyesiz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır. Mezkûru her ne vechle mümkin ve müyesser olursa Venedik'e ulaşdırmakda envâ‘ sa‘y ü ikdâmın vücûda getüresiz ve ne gün irsâl eyleyüp ne vechle tedârik eyledüğiniz yazup Südde-i sa‘âdetime bildiresiz.

d.62, s.20, h.55

Dubrovnik beylerine: Tüccâr Tadani iş yaptığı tâcirlere borç vermişken, tâcirlerin borçlarını ödemeden Dubrovnik'e gitmeleri üzerine Tadani'nin borcunun borçlulardan tahsil edilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 19 Ra sene 995] **(27 Şubat 1587)**

Efendi hazretlerine teslim olundu. Fî 12 Ra sene [9]95
Bâ-tashîh-i hazret-i Efendi

Dubrovnik beğlerine:

Tüccâr tâ’ifesinden Tadani nâm zimmî tarafından Rikâb-ı hümâyûnuma ruk‘a sunulup sâbıkā Liş(?) İskelesi'nde ticâret üzre olan mezbûr Tadani nâm zimmî Mustafa nâm kimesne ile Madyerdoho(?) ve Katokuli(?) ve Matya ve Korloz nâm bâzergânlara on dört bin guruşluk metâ‘ ve esbâb virüp hâlâ taleb eyledükde virmeyüp varup Dubrovnik'e gitdüğin bildirüp müteveccih olan hakkı alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, Südde-i sa‘âdetim kapudânlarından Hasan ve Mehmed husûs-ı mezbûr içün mübâşir ta‘yîn olunmuşlardır. Buyurdum ki:

Varduklarında bu bâbda gereği gibi mukayyed olup zımmî-i mezbûru hısımları ile ol cânibe berâber idüp âyîniniz üzre onat vechle dikkat ü ihtimâmla göresiz. Sahîh arz etdüğin gibi ise (...) tamâm ma‘lûm ve zâhir ola. Zimmî-i mezbûrun her kimde hakkı zuhûr iderse bî-kusûr alıvirüp inâd ü muhâlefet itdirmeyesiz ki eyyâm-ı adâletimde kimesnenin hakkı zâyi‘ olmaya diyü emir yazılmışdır.

A.DVNS.MHM.ZYL d.4, s.61, h.113

Dubrovnik beylerine: Mîrî esirlerden olan 7 kişiye karşılık Müslüman esirlerden 29 kişinin ayrıca Malta beyinin elinde bahası verildiği halde esir tutulan Kayseri mirâlemi İbrahim'in Dubrovnik'te değiştirilmesi, Müslüman esirler teslim almadan diğerlerinin serbest bırakılmaması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 25 Za sene 998] **(25 Eylül 1590)**

Yazıldı

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Südde-i sa‘âdetimde olan Françe elçisinin vekîlleri olan Perav nâm beğzâde mîrî esîrlerden Perlon(?) ve Beşe(?) ve Lorisa(?) ve (...) ve Belisa(?) ve Kormon ve Modsiye(?) nâm yedi nefer esîrlerin yerlerine küffâr-ı haksârdan giriftâr olan Müslimânlardan yirmi dokuz nefer Müslimânları halâs etmeğe müteahhid olmağın, zikr olunan esîrler Dubrovnik'e gönderilmişdir. Ve anlardan mâ‘adâ Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından Abdulvahhab Çavuş oğlu olup Kayseriyye mîr-i alemi olan İbrahim Malta beğinin esîri olup bahası iki bin sikke filoriye kat‘ olundukdan sonra mezkûr iki bin sikke filori dahi merkūm beğzâdeye teslîm olunup anı dahi halâs etmeğe tekeffül etmiştir. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle mezkûr yedi nefer esîrler size varup vusûl buldukda, alup bir (...) yerde iskân etdirüp mezkûr beğzâdenin ta‘ahhüdü üzre zikr olunan yirmi dokuz nefer Müslimân esîrânı ve bahasın alup kabz etdüği Kayseriyye mîr-i alemi İbrahim'i Dubrovnik'e getürüp teslîm etdikten sonra ve bu cânibden (...) gönderilen yedi nefer esîrleri dahi anlara teslîm eyleyesiz ki istedükleri yere alup gideler. Ammâ; Müslimân esîrleri gelmezden mukaddem mezkûr yedi nefer küffâr esîrleri bir cânibe sattırmayup onat hıfz eyleyesiz.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.4, s.67, h.126

Dubrovnik beylerine: Ticâret sebebi ile Venedik'e gönderilen ipekten vergi alınmaması ve güven içinde Venedik'e ulaştırılması.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 18 Z sene 998] **(18 Ekim 1590)**

Bu dahi

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ mîrî harîrden kırk yük harîr ticâret tarîkıyle Mustafa nâm za‘îm ile Venedik'e irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Vardukda, zikr olunan harîrden bâc ve gümrük aldırmayup emîn ü sâlim Venedik'e îsâlde mu‘âvenet eyleyesiz.

A.DVNS.MHM.d.67, s.20, h.41

Dubrovnik beylerine: Ticâret sebebi ile Venedik'e gönderilen ipekten vergi alınmaması ve güven içinde Venedik'e ulaştırılması.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 26 Z sene 998] **(26 Ekim 1590)**

Kapucıbaşı Mustafa Ağa'ya Muslu Çelebi ile gönderildi.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ mîrî harîrden kırk yük harîr ticâret tarîkıyle Mustafa nâm za‘îm ile Venedik'e irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Vardukda, zikr olunan harîrden bâc ve gümrük alıvirmeyüp emîn ü sâlim Venedik'e îsâlinde mu‘âvenet eyleyesiz.

d.69, s.140, h.280

Dubrovnik beylerine: Malta'da esir olan otuz Müslümanın serbest bırakılmasına karşılık gönderilen altı esirin, otuz Müslümanın tamamı serbest bırakılmadan karşı tarafa teslim edilmemesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 2 Ca sene Elf] **(16 Mart 1592)**

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Mukaddemâ Malta’da esîr olan otuz nefer Müslimânların tahlîsi içün mîrî esîrlerden Dubrovnik'e altı nefer esîr irsâl olunup Müslimân esîrleri bi’t-tamâm berü yakaya geldikden sonra zikr olunan altı nefer mîrî esîrler ol cânibe gönderilmek emrim olmuş idi. Hâliyâ ol otuz nefer Müslimânlardan ancak on üç nefer Müslimân gelüp mâ‘adâsı gelmedüği i‘lâm olunmağla anda olan Müslimânlar bi’t-tamâm berü yakaya gelmeyince zikr olunan altı nefer mîrî esîrler öte cânibe gönderilmeyüp ve ol cânibden halâs olan on üç nefer Müslimânlar bu cânibe irsâl olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vardukda, bu bâbda her birinüz gereği gibi mukayyed olup öte cânibden zikr olunan Müslimânlar bi’t-tamâm halâs olup gelmeyince zikr olunan altı nefer mîrî esîrleri göndermeyüp kendünüze zabt eyleyesiz ve halâs olup gelen Müslimânları ale’t-ta‘cîl bu cânibe irsâl eyleyüp ihmâl eylemeyesiz. Şöyle ki emrim mûcebince zikr olunan otuz nefer Müslimânlar bi’t-tamâm gelmeyince bunları gönderesiz, altı nefer kâfirleri bir vechle halâs eyleyesiz, sonra özrünüz makbûl olmaz,ahde mugāyir iş etmiş olursuz, ana göre mukayyed olasız.

d.69, s.146, h.292

Dubrovnik beylerine: Malta'da esir olan otuz Müslümanın serbest bırakılmasına karşılık gönderilen altı esirin, otuz Müslümanın tamamı serbest bırakılmadan karşı tarafa teslim edilmemesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 2 Ca sene Elf] **(16 Mart 1592)**

Yazıldı
Bâ-hatt-ı Hazret
Abdülvehhab Çavuş’a virildi. Fî 26 R Sene Elf

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Mukaddemâ yirmi dokuz nefer Müslimânın ve Kayseriye mîr-i alemi olan İbrahim’in iki bin altuna tahlîsi içün mîrî esîrlerden altı nefer esîr Dubrovnik'e irsâl olunup Müslimân esirleri bi’t-tamâm berü yakaya geldikden sonra zikr olunan altı nefer mîrî esirler ol cânibe gönderilmek emrim olmuş idi. Hâliyâ ol yirmi dokuz nefer Müslimânlardan ancak on üç nefer Müslimân gelüp mâ‘adâsı ve mezkûr mîr-i alem

İbrahim henüz gelmedüği i‘lâm olunmağla, zikr olunan altı nefer esirler öte cânibe gönderilmeyüp hükm-i şerîfimle varan çavuşuma teslîm olunup yarar ademlerinizle bile Nak(?) Kal‘ası’na gönderilüp ve halâs olan Müslimânlar dahi bu cânibe irsâl olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda, bu bâbda her biriniz mukayyed olup zikr olunan altı nefer mîrî esirleri ademleriniz ile müşârun-ileyh çavuşuma teslîm idüp Nak(?) Kal‘ası’na gönderüp ve ol cânibden halâs olup gelen Müslimânları dahi bu cânibe irsâl idüp ihmâl eylemeyesiz.

d.69, s.186, h.373

Dubrovnik beylerine: Malta'da esir olan otuz Müslümanın serbest bırakılması için Fransa Kralı'nın elçisinin vekili olan Barak isimli kişinin taahhütte bulunduğu yine de esirlerin serbest bırakılmasına karşılık gönderilen altı esirin, otuz Müslümanın tamamı serbest bırakılmadan karşı tarafa teslim edilmemesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 2 Ca sene Elf] **(16 Mart 1592)**

Yazıldı.
Abdülvehhab Çavuş’a virildi. Fî Evâhir-i R sene Elf.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Bundan akdem Françe elçisinin vekîli olan Berak nâm beğzâde Âsitâne-i sa‘âdetimde olan mîrî esîrlerden altı nefer esîrin yerine Malta'da küffâra giriftâr olan yirmi dokuz nefer Müslimânı ve Kayseriye mîr-i alemi olan İbrahim’i iki bin altuna halâsa müte‘ahhid olmağın, halâsına ta‘ahhüd eyledüği Müslimânlar ale’l-esâmî defter olup zikr olunan altı nefer mîrî esîrler ile size irsâl olunup defter mûcebince yirmi dokuz nefer Müslimân ile mezkûr Mîr-i alem İbrahim bu cânibe gelmeyince mîrî esîrler öte cânibe virilmeye diyü hükm-i hümâyûnum ile muhkem tenbîh olunmuşdu. Hâlâ defterde mastûr olan Müslimânlardan dört nefer kimesne gelüp mâ‘adâsı gelmeyüp ve mezkûr Mîr-i alem İbrahim dahi halâs olmaduğı i‘lâm olunmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, mukaddemâ irsâl olunan defter mûcebince mezkûr Berak ta‘ahhüd eyledüği üzre yirmi dokuz nefer Müslimânı getürüp size teslîm etmeyince ve iki bin altuna mezkûr Mîr-i alem İbrahim’i tahlîs etmeyince irsâl olunan altı nefer mîrî

esîrleri öte cânibe virmeyesiz. Mezkûr Berak ta‘ahhüd eyledüği üzre zikr olunan Müslimânları getürüp size teslîm idüp siz dahi bu cânibe teslîm etdikden sonra emrim üzre ol altı nefer esîri öte cânibe viresiz. Şöyle ki bi’t-tamâm defterde mastûr olan yirmi dokuz Müslimân ve mezkûr Mîr-i alem İbrahim size gelüp vâsıl olmadan ol altı nefer mîrî esîri viresiz, netîcesi size â’id olup gazâb-ı Pâdişâhâneme mustehak olursuz, ana göre mukayyed olasız.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.6, s.12, h.23

Dubrovnik beylerine: Ramazan isimli kişinin Dubrovnik tarafında yakalanırsa kimsenin hatırına bakılmaksızın gönderilen çavuşa teslim edilmesi, çavuş gelmeden önce yakalanırsa hapsedilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 20 Recebü'l-mürecceb sene Elf] **(2 Mayıs 1592)**

Bu dahi.

Bir sûreti Dubrovnik beğlerine:

Mezkûr Ramazan ol cânibde bulunursa aslâ mecâl virmeyüp ele getürüp muhkem kayd ü bend idüp çavuşla gönderesiz. Eğer çavuşum varmakdan mukaddem ol cânibe varmış ise her ne tarafa gitmiş ise ve eğer İspanya elçisi yanında bulunursa kimesnenin hâtırına bakmayup ele getürüp mukayyed ü mahbûs gönderesiz. Şöyle ki: mezkûr ol cânibde bulundukda bir vechle himâyet olunup ele virmekde ihmâl iderseniz aslâ bir vechle cevâbınız mesmû‘-ı şerîfim değildir. Sizin hakkınızdan gelinür, bilmiş olasız. Ana göre mukayyed olasız.

A.DVNS.MHM.d.71, s.90, h.185

Dubrovnik beylerine: Esir olan 17 kişinin 4 tanesinin kaçarken ele geçirilmesine rağmen 13 tanesinin Dubrovnik taraflarına kaçtığı, esirlerin buldurulup çavuşa teslim edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 7 Rebî‘ülevvel sene isnâ ve elf] **(1 Aralık 1593)**

Görüldü.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Âsitâne-i sa‘âdetimde mahbûs olan esîr kâfirlerden on yedi nefer mahbûslar firâr idüp dört neferi ele getürilüp sâ’irleri dahi Dubrovnik câniblerine gitdükleri mukarrer olmağın, ele getürilüp Südde-i sa‘âdet-misâlime irsâl olunmak içün Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından kıdvetü'l emâsil ve'l-akrân ( ) *zîde kadruhû* gönderilmişdir. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı izzet-unvânıma olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsınız mûcebince her biriniz bu husûsa gereği gibi mukayyed olup emr-i celîlü'l-kadrim mûcebince tetebbu‘ u tecessüs idüp cümlesin ele getürüp müşârun-ileyh çavuşuma teslîm idüp mu‘accelen Südde-i sa‘âdetime irsâl eyleyesiz. Husûs-ı mezbûr ehemm-i umurdandır, ihmâl ü müsâheleden ihtiyât eyleyesiz.

d.77, s.33, h.167

Dubrovnik beylerine: Daha önce Belgrat'tan gönderilen Martiloma isimli hekimin, işinin ehli olması sebebi ile ertelenmeden Belgrat'a geri yollanması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 23 S sene Erba‘a aşere ve elf] **(10 Temmuz 1605)**

Yazıldı
Sâ‘id Hattıyla
Çavuşbaşıya virilmişdir.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Martiloma(?) nâm Latin bundan akdem Belgrad'da tabib olup ba‘zı emr-i Âsaf’a ilâç eyledükde bi-inâyetillâhi te‘âlâ def‘ olup fenninde mahareti olmağla mezbûrun Belgrad'da olması lâzim olmağın, mezbûru eğlendirmeyüp girü Belgrad'a göndermeniz emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrim mûcebince amel idüp dahi bir ân ve bir sâ‘at mezbûru eğlendirmeyüp mu‘accelen Belgrad'a gönderesiz. Mezbûrun Belgrad'a gelmesi mühimmâtdandır. Beher-hâl tevakkuf etdirmeyüp göndermek bâbında ikdâm u ihtimâm eyleyesiz.

d.77, s.33, h.169

Dubrovnik beylerine: Eğri Kalesi'nde esir olan Eskeban'ın serbest kalması için iki yüz otuz beş filori ödeyen Hasan'a, serbest kaldıktan sonra Eskeban'ın bu parayı ödemeyip Dubrovnik'e kaçması üzerine, Eskeban'dan paranın tahsil edilmesi, ödememekte inat ederse kendisinin gönderilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 23 S sene erba‘a aşere ve elf] **(10 Temmuz 1605)**

Yazıldı
Bâ-hatt-ı Es‘ad Efendi
Muhzır Kâtibine virilmişdir.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Zenberekçi başı Hasan *zîde kadruhû* bundan akdem Eğri Kal‘ası muhâfazasında iken Belgrad sâkinlerinden Eskeban nâm Latin, Seçel nâm zimmî kal‘ada giriftâr olmağla, mezbûrun iki yüz otuz beş filori bahasını kendü malından virüp ıtlâk idüp mezbûr dahi zikr olunan filorisin edâ itmeden Belgrad'a geldikde gaybet idüp bi'l-fi‘l Dubrovnik'de olmağla, mezbûrdan zikr olunan filorisi alıvirilüp ve yahûd Belgrad'a bi-nefsihi gönderilmek bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûrda mukayyed olup mezbûr Eskeban Latin her kande ise getürdüp göresiz. Fi'l-vâkı‘ bahası içün zimmetinde lâzimü'l edâ ol mikdâr filori var ise vekîline bî-kusûr alıvirüp kendüye irsâl eyleyesiz. Şöyle ki; virmeyüp inâd iderse kendüsün, Serdâr-ı zafer-şi‘ârım hazretlerine gönderesiz ki hakkı alıvirile.

d.77, s.26, h.176

Dubrovnik beylerine: Üskok eşkıyasının Dubrovnik Kalesi önünden geçerek Hersek Sancağı'ndaki yerlere saldırması, oradan aldıkları esirleri Dubrovnik yakınlarında satmaları üzerine bunun önüne geçilecek kudretleri varken böyle bir şeye izin verenler hakkında gerekli araştırmanın yapılması, sorumluların ibret olacak şekilde bir an önce cezalandırılması.

[Yevmü'l-Cum‘â, fî 15 Cemâziyelâhir sene 1014] **(28 Ekim 1605)**

Yazıldı

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Kadîmü'l-eyyâmdan Âsitâne-i Sa‘âdetime arz-ı ubûdiyyet idüp memleketiniz halkı âsûde olup deryâ yüzünden bir hareket vâkı‘ olup memalik-i mahrûsemize zarâr irişmek ihtimâli olur ise def‘ u ref‘ eylemek uhdenüze lâzim iken hâlâ Üskok eşkıyâsı Dubrovnik Kal‘ası önünden geçüp Hersek Sancağı'na tâbi‘ Termanya(?) ve Popin(?) ve (...) nâhiyeleri halkından nicesin esîr ve esbâb u erzâkların nehb ü gāret eylediklerinden sonra alınan esîrleri Dubrovnik Kal‘ası kurbunda bahâya kesüp kefîller ile memleketlerine götürüp bu husûsun def‘ine sizin kudretiniz var iken adem-i takayyüdünüz ile azîm şenâ‘at olunduğu mesmû‘-ı şerîfim olmağın, cümlenüz mes’ûl u mu‘âteb olmuşsuzdur. İmdi; bu makūle fesâdı idenler kimlerdir? Ve buna sebeb ne olmuşdur? Künhü ve hakîkati ile ma‘lûm idinüp dahi Südde-i sa‘âdetime arz eylemeniz emrim olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre bu makūle fesâda mübâşeret idenler kimlerdir? Ve memleketiniz zâbıtlarından kimin ihmâli sebebi ile bu husûs vâkı‘ olmuşdur? Hafîyyeten ve alenîyen tefahhus ü tecessüs idüp dahi o makūlelere aslâ emân ve zamân virmeyüp bir vechle ukūbet ve siyâset idesiz ki sâ’ire mûceb-i ibret vâkı‘ ola ve bu bâbda eşkıyâya mu‘yyen ü zahîr olanlar dahi kimler ise izâhı ma‘lûm idinüp mu‘accelen Südde-i sa‘âdetime arz u i‘lâm eyleyesiz ki ana göre tedârikleri görile, şöyle ki; bu husûsda ihmâl ü müsâhele üzre olasız, anlar ile ittifâka haml olunur, cümlenüz mes’ûl olunursuz. Bu bâbda ne vechle tedârik eyledüğiniz yazup arz idesiz.

d.78, s.536, h.1276

Dubrovnik beylerine: Mısır müteferrikalarından İbrahim için bir gemi tedârik edilerek Venedik'e geçmesine yardımcı olunması.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 8 şehr-i Saferü'l-hayr sene 1018] **(13 Mayıs 1609)**

Yazıldı

Bâ-hatt-ı Osman Efendi. Taşra Hazînedarbaşısı olmışdır.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Hâlâ bir mühimm ve müsta‘cel husûs içün nâme-i hümâyûn ile Mısır müteferrikalarından kıdvetü'l emâcid ve'l akrân İbrahim *zîde kadruhû* irsâl olunup ber vech-i müsâra‘at varıp irişmesi mühimmâtdan olmağın, size vâsıl oldukda gemi tedârik idüp Venedik'e geçürmeniz emrim olmuşdur. Buyurdum ki:

Vardukda, emrim üzre gemi tedârik idüp mezbûru ber vech-i ta‘cîl Venedik'e irsâl ü îsâl eyleyesiz, ihmâl ü müsâhele etmeyüp mu‘accelen irsâline ikdâm eyleyesiz.

d.80, s.270, h.670

Dubrovnik beylerine: Hazine ile gelen elçiler önceden yanlarında yeniçeri istihdam ederken, yeniçeri olmayanları istihdam etmeye başlamaları sebebi ile yollarda zarara uğramaları üzerine hazine ile gelen elçilerin yanına tâyin olunan Yeniçeri Hasan'ın istihdam edilmesi.

Yevmü's-Sebt, fî 6 Ramazân sene 1022 **(20 Ekim 1613)**

Yazıldı.
Avni Efendi

Dubrovnik küffârına ve beğlerine hüküm ki:

İla hâze'l-ân Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânıma hazîne ile gelen elçileriniz yanlarında yasakçı nâmına yeniçerilerinden ihtiyâr yeniçeriler istihdâm idegelmişler iken hâliyâ yeniçeri ve dirliği olmayanları yasakçı nâmına alup istihdâm etmekle yollarda fukarâya nice ta‘addî vü tecâvüz olunmağla ihtiyâr ve emekdâr yeniçerilerden altıncı bölükden Hasan hazîne ile gelecek elçinize yasakçı ta‘yîn olunup bi'l-fi‘l Yeniçerilerim Ağası olan İftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir Ahmed *dâme ulüvvuhû* tarafından mektûb virilmeğin, buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince Âsitâne-i sa‘âdetime hazîne ile gelecek elçileriniz yasakçılık umûrunda mezkûr Hasan yeniçeriyi istihdâm etdirüp âharı kullandırmayasız.

d.82, vr.67, h.274

Dubrovnik beylerine: Yeniçerilerin altmış altıncı odasından kendisine borç verilen Kürkçü Yovan'ın borcunu ödenemeden Dubrovnik'e kaçması üzerine her nerede ise buldurulup borcun kendisinden tahsil edilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 11 Ca sene1027] **(6 Mayıs 1618)**

Yazıldı.
(...) hattıyla.

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime arz-ı hâl sunulup; "Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerilerinin altmış altıncı hasekilerin odasında düzen akçesinden Dubrovnikli Kürkci Yovan dimekle ma‘rûf zimmîye yüz seksen bin akçe karz virilüp yedlerine mühürlü temessük virüp edâ eylemek üzre iken zimmî-i mezbûr ol cânibe firâr idüp ta‘addî eyleyüp hakları varan vekîllerine alıvirilmek" bâbında hükm-i şerîfim recâ olunmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, zimmî-i mezbûru her kande ise buldurup getürdüp dahi zikr olunan akçenın kabzına vekîl olup varan âdemleri ile berâber idüp zikr olunan akçe mezbûrun zimmetinde olduğu zâhir oldukdan sonra zikr olunan akçeyi odaları tarafından vekîl olup varan âdemlerine alıvirüp bir vechile te‘allül ü inâd itdürmeyesiz.

A.DVNS.MHM.d.74/1, s.27, h.48

Dubrovnik beylerine: Donanma için gereken ziftin gönderilmesi konusunda gemi tâyin edilip İstanbul'a gönderilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 2 S sene (...)] **()**

Görüldü

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Memâlik-i mahrûsemizden livâ-i Avlonya'da Donanma-i hümâyûnumuz mühimmatıyçün müstevfî zift izhâr olunup ve livâ-i mezbûr sizün vilâytinize karîb olup

zikr olunan zifti mahruse-i İstanbul'a tahmîl içün barça lâzim olduğu i‘lâm olunmağın, kendü barçalarınuzdan husûs-ı mezbûr içün bir barça ta‘yîn etmek emr idüp buyurdum ki:

Vardukda, kadimden Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza olan vüfûr-ı sadâkatiniz mûcebince bu bâbda mukayyed olup zikr olunan zifti tahmîl içün bir yarar barça tâyin idüp ve ol cânibe gönderüp tahmîl olundukdan sonra doğru İstanbul'a göndermekde ihtimâm eyleyesiz.

İNGİLTERE'YE GÖNDERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR

d.36, s.120, h.340

İngiltere Kraliçesi'ne: İngiltere'den gelen tâcirlerin ticâret yapmaları için izin verilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 8 M sene 987] **(7 Mart 1579)**

Atlas kiseye konup gümüş kozalak ile bağlanup Tercüman Mustafa'ya virildi.

İngiltere vilâyetinin kraliçesi olan Elizabet'e hüküm ki:

Âsitâne-ı Sa‘âdet-âşiyânıma âdemlerinüz gelüp gitmek ve ol cevânibin tâcirleri ve bâzergânları Memâlik-i mahrûsemize gelüp ticâret eylemek husûsların i‘lâm eylemişsiz. İmdi; ebvâb-ı âliye (...) dosta düşmana meftûh u mekşûf olup hulûs-ı taviyyet ile arz-ı ubûdiyyet eyleyenlere men‘ u redd olmaduğı ecilden Memâlik-i mahrûsemizde olan beğlere ve kādılara ve deryâda yürüyen kapudânlara ve gönüllü re’islerine ve iskelelerde olan emînlere ahkâm-ı şerîfe yazılup anun gibi İngiltere vilâyetinden deryâdan barçalarıyla ve gemileriyle âdemleri ve bâzergânları gelürse kimesne dahl eylemeyüp ve eğer kara taraflarından arabalarıyla ve tavârlarıyla gelürlerse ol tarafdan dahi kimesne aslâ rencîde eylemeyüp atebe-i ulyâmıza sadâkat üzre olan Françelü ve Venediklü ve Lehlü gelüp ticâret eyledikleri gibi İngiltere vilâyetinin dahi bâzergânları gelüp gidüp, gelürken ve gider iken ve Memâlik-i mahrûsemizde ticâret tarîkıyle gezer iken kimesne aslâ mâni‘ olmaya diyü muhkem tenbîh ve yasak olmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukta, Âsitânemize olan vüfûr-ı sadâkat mûcebince mehabbet ve dostluğunuz eksük eylemeyüp eğer deryâdan gemilerinüz ile ve eğer karadan araba ve tavâr ile âdemlerinüz ve bâzergânlarınuz metâ‘ ve esbâbları ile gelüp ticâret eyleyüp gitmekden hâlî olmaya.

d.39, s.232, h.463

İngiltere'ye: Hâssa-i Hümâyûn'a lâzım olan bazı eşyaların İngiltere'den tedâriği için gönderilen Nikola ve Ahmet'e orada ve geri dönmek istediklerinde yardımcı olunması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 M sene 988] **(4 Mart 1580)**

İngiltere ve elçisine nâme-i hümâyûn ki,

Hâssa-i hümâyûnuma müteʻallik ol diyârdan mevcûd olan metâʻ ve gayridan baʻzı levâzım içün Nikola nâm zimmî, Ahmed nâm bâzergânımız ol cânibe irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz ile varup vusûl buldukda Âsitâne-i saʼâdet âşiyânımıza olan vüfûr-ı sadâkat ve ihtisâsınız mûcebince mezbûrlar hâssa-i hümâyûnumuza lâzım olan metâʻ ve gayridan her ne ise bahâsıyla almak istedikde hüsn-i muʻâvenetiniz dirîğ olunmayup girü emîn ve sâlim bu cânibe irsâl olunmak bâbında hüsn-i muʻâvenetiniz zuhûra getüresiz.

d.43, s.96, h.186

İngiltere Kraliçesi'ne: İngiltere'den gelen tâcirlerin ticâret yapmaları için izin verilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 5 Ca sene 988] **(18 Haziran 1580)**

İngiltere Kraliçesiʼne nâme-i hümâyûn ki:

Atabe-i aliyye-i (...) ve südde-i seniyye-i hâkānîyemiz ki melâz-ı selâtîn-i zamân ve melceʿ-i havâkîn-ı cihandır, mektûb gönderüp; bundan akdem Âsitâne-i saʿâdet âşiyânımızda olan (…) dimekle maʿrûf âdeminiz iki nefer yoldaşlarıyla eğer karadan ve eğer deryâdan gelüp gitmeğe ve metaʿların alup getürmeğe icâzet-i hümâyûnumuz virilmek ile Françe ve Venedik ve Leh krallarına virildüği üzre ol cânibden Memâlik-i mahrûseye metaʿ getürüp ve Memâlik-i mahrûseden ol cânibe metaʿ alup gitmek içün dahi icâzet-i hümâyûnumuz virilmek recâ eyledikleri ecilden hüsn-i icâzet-i hümâyûnumuz erzânî buyurulup, gerekdir ki:

Vusûl buldukda, Leh ve Françe ve Venedik bâzergânları gelüp gitdüği üzre sizin vilâyetinizin bâzergânları dahi Memâlik-i mahrûsemize metâʿ getürüp ve metâʿ alup gidüp mâdâm ki ol cânibden Âsitâne-i saʿâdetimize arz-ı ubûdiyyet ve sadâkat oluna, berü cânibden dahi kimesnenüze dahl olunmayup yolda ve izde kimesne rencîde

etmeyüp ne zamân isterler ise gelüp ticâret üzre olalar. Ve siz dahi Südde-i saʿâdetimize itâʿat ü inkıyâda sâbit kadem olunup ol câniblerde vâkıʿ ve muttaliʿ olduğunuz ahbârı aleʿt-tevâlî arz u iʿlâm etmekden hâlî olmayasız.

d.43, s.187, h.340

İngiltere Kraliçesi'ne: Hâssa-i Hümâyûn'a lâzım olan bazı eşyaların tedâriği için İngiltere'ye gönderilen Garabet Dikran'a(?) orada ve geri dönmek istediğinde yardımcı olunması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 7 B. sene 988] **(18 Ağustos 1580)**

İftihârü'l-muhadderâtü'l-Îseviyye, muhtârü'l-muvakkarât fî'l-milleti'l-Mesîhiyye muslih-i mesâlihi't- tâ'ifetü'n-Nasrâniyye sâhibetü ezyâli'l-haşmetü ve'l-vekār, vilâyet-i İngiltere Kraliçesi Elizabet Kraliçe *hutimet avâkıbuhâ bi'l-hayr* tevkîʿ-i refîʿ-i hümâyûn vâsıl olıcak maʿlûm ola ki:

Hâlâ Hâssa-i hümâyûnuma müteʿallik ol diyârlarda mevcûd olan metâʿ ve gayrıdan baʿzı levâzim içün Garabet Dikran(?) nâm tâcir ol cânibe irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz ile varup vusûl buldukda, Âsitâne-i sa'âdet âşiyânımız olan vüfûr-ı sadâkat ve ihtisâsınız mûcebince tâcir-i mezbûr Hâssa-i hümâyûnumuza lâzim olan metâʿ ve gayrıdan her ne ise bahâsıyla almak istedikde hüsn-i muʿâvenetiniz dirîğ olunmayup girü emîn ü sâlim bu cânibe avdet etdirmek bâbında mesâʿî-i cemîlenüz zuhûra getürile.

d.43, s.221, h.402

İngiltere'ye: Hâssa-i Hümâyûn'a lâzım olan bazı eşyaların tedâriği için İngiltere'ye gönderilen Garabet Dikran'a(?) orada ve geri dönmek istediğinde yardımcı olunması.

[Yevmü's-Sebt, fî 24 Receb sene 988] **(4 Eylül 1580)**

İngiltere'ye nâme-i hümâyûn ki:

Hâssa-i hümâyûnuma müte‘allik ol diyârdan mevcûd olan metâ‘ ve gayrıdan ba‘zı levâzım içün Garabet Dikran(?) nâm tâcir ol cânibe irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz ile varup vusûl buldukda Âsitâne-i sa’âdet âşiyânımıza olan vüfûr-ı sadâkat ve Âsitâne-i sa’âdete ihtisâsınız mûcebince tâcir-i mezbûre diler ki metâ‘ ve yâd-gârlardan her ne ise virilüp avdet itdiresiz, şöyle bilesiz.

d.60, s.256, h.599

İngiltere Kraliçesi'ne: Cezayir'de ahidnâmeye aykırı alınan gemi ve eşyaların her nerede ise buldurulması hususunda Trablusgarp, Tunus, Cezayir beylerbeyilerine emirler yollandığı, İngiltere tüccârının güvenle ticâret yapmalarının mümkün olduğu.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 16 Saferi'l-muzaffer sene 994] **(06 Şubat 1586)**

İftihârü'l-muhadderâtü'l-Îseviyye, muhtârü'l-muvakkarât fî’l-milleti'l-Mesîhiyye ilâ âhiri

Bâ-takrîr-i hazret

İngiltere Kraliçesi’ne nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Südde-i seniyye ve atebe-i ulyâmıza ki melâz ve melce’-i selâtîn-i zamân ve me’âz ve münce-i havâkîn-i devrândır, mektûb gönderüp; bundan akdem Cezayir'de ahidnâme-i hümâyûn-ı izzet-makrûnumuza muhâlif alınan gemiler ve esbâb her kande ise buldurulup İngilterelü’ye alıvirilüp ve esîr olan İngilterelü tâ’ifesi ıtlâk olunmak içün evâmir-i şerîfemiz virilmeğin, beğlerbeğiler evâmir-i şerîfe ahidnâme-i hümâyûn mûcebince İngilterelü’nün alınan gemilerini ve mâl ü menâllerini ve esîr olanları ıtlâk eylemekden nev‘an imhâl üzre oldukların eylediğiniz ecilden bu bâbda Cezayir ve Trablusgarb ve Tunus Beğlerbeğlerine mü’ekked evâmir-i şerîfe irsâl olunup bu fesâdı eyleyenler her kimler ise bu def‘a ve beher-hâl ele getürilüp dahi müntehâ haklarından gelinüp, alınan gemiler ve esbâb mâl ü menâlleri İngilterelü’ye virilüp ve esîr olanlar ıtlâk olunup min-ba‘d ahidnâme-i hümâyûna muhâlif sizin tâ’ifenüze bir ferd dahl ü ta‘arruz eylemeyüp Memâlik-i mahrûsemizde âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl bey‘ u iştirâlarına iştigâl eylemek bâbında envâ‘ te’kîdler ile tenbîh olunmuşdur. Mâdâm ki siz câdde-i sadâkatde sâbit-kadem ve şâhrâh-ı müsâdakatde râsih dem olasız. İnşâ’allâhü te‘âlâ mâ-beynimizde vâkı‘ olan müvâlât ve musâfât iz‘âf u muzâ‘af vakı‘ olup

bâzergânlarınuz Memâlik-i mahrûsemizde bey‘ u iştirâ eyleyüp ahidnâme-i hümâyûnumuza muhâlif vaz‘ olunmaz. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan ilâ-hâze'l-ân Âsitân-ı Devlet-âşiyân ve Hânedân-ı adâlet bünyânımızda olan vüfûr-ı mahabbet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ve ihtisâsınız mûcebince südde-i vâlâ ve atebe-i ulyâmıza sadâkatle mütâba‘at etmek sermâye-i devlet ve pirâye-i izzet bilesiz. İnşâ’allâhü'l-melikü'l-mennân mâ-beynimüzde vâkı‘ olan sulh u salâh ve ahd ü emân ile inkirâzü'z-zamân halel-pezîr olmayup gereği gibi ri‘âyet ve sıyânet olunup, Memâlik-i mahrûsemizde sizin bâzergânlarınuza bir ferd dahl ü tecâvüz etmeyüp hilâf-ı sulh u salâh ve mugāyir-i ahd ü emân vaz‘ eyleyenlerin müntehâ haklarından gelinür. Siz dahi ana göre Südde-i sa‘âdet-misâl Pâdişâhânemize olan sadâkat ü ihlâsda sâbit ve kā’im olmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle ve esnâf-ı asâr-ı celîlenüz zuhûra getürile.

d.64, s.71, h.213

İngiltere Kraliçesi'ne: Gönderdikleri mektuba binâen İspanya'nın zorla ellerinden aldığı yerlerin geri alınması hususunda yardım edileceği, dostluğun gereği olarak aldıkları bilgilerin iletilmesi, önceki elçilerinin geri gönderilmesine izin verildiği, yerine yeni elçinin gönderilmesi.

[Fî 17 N sene 996] **(10 Ağustos 1588)**

Sahib-i sa‘âdete gönderildi.

İngiltere Kraliçesi'ne nâme-i hümâyûn:

Hâlâ Südde-i seniyye-i sa‘âdet-medâr ve atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımızda olan elçiniz Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhıma mektûb gönderüp sizin (...) (...) ve İspanya üzerine sefer idüp murâdınuz ol cânibe za‘f virüp vilâyet-i Portugal’ın sahih kralı olup İspanyalu cebren elinden alduğı vilâyeti girü ve elinden alıvirüp ve İspanya’nın (...) ve (...) İspanya’dan (…) varup gelen gemileri (...) zirâ her sene üç yüz kere yüz bin altunluk cevâhir ve bahâr ve altun gümüş gelüp bununla kuvvetlenür. Şöyle ki; ruhsat virilüp kendü hâline komağla tamâm kuvvet bulur. Ammâ evvel bahârda Cenâb-ı celâlet-me’âbım tarafından donanma-i hümâyûnum ihrâc ve irsâl oluna. İttifâkla İspanya Kralı’nı ortalıkdan kaldırmak musavver olup mukāvemete iktidârı olmaz ve

mezbûr (...) vilâyetinden cebr ile çıkarılmağla ve âbâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmımız ile (...) zamân-ı şerîflerinde mukarrib olan karavullar (…) atebe-i ulyâlarına ilticâ idüp muʿâvenet taleb idegelmekle mezbûr (...) dahi cânib-i şerfifîmizden imdâd ü muʿâvenet olunmasın recâ eyleyüp ve bu bâbda dahi her ne tafsîl ü beyân eylemiş ise cümlesi ale't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrime arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i Pâdişâhânem muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; ma‘lûmunuzdur ki bu kadar mâh u sâlden berü diyâr-ı şarka sefer-i nusret-eserde murâd-ı hümâyûnum Kızılbaş-ı Obaş(?) didikleri melâʿinin bi'l-külliye memleket ü vilâyetin kabza teshîn getürüp Memâlik-i mahmiyemizi (...) kalmakdır. Bı-fazlillâhi te‘âlâ kuvvet-i kāhire-i hüsrevânemle Kızılbaşın maslahat itmâma karîb olmuşdur. Recâ olunan husûslar dahi vakt ü zamânıyla tedârik olunup görilür. Eğer atebe-i ulyâmız cânibine olan sadâkat u ihlâs ile dostluk murâd ise ihbâr olur. İspanya ile bu denlü muhâsma ve muhârebe vâkı‘ olmuşdur. Bir fer(?) eylememişdir. İspanya Kralı ner ne cânibe vâlây(?) ile hîle ile tasallut eylemişdir. İnâyet-i Hakla hîlekârın def‘i âsân vechle müyesserdir. Hemân gaflet üzre olmayup dâ’imâ bâsiret ü intibâh üzre olmak lâzim olmağın, gerekdir ki:

Vusûl buldukda, Âsitân-ı Sa‘âdet-unvânımıza olan sadâkat u ihtisâsınız muktezâsınca mâ-beynde olan şerâ’it-i ahd ü emânı kemâ-kân mer‘î ü muhterem tutup dostumuza dost ve düşmanımıza düşman olup dahi şâhrah-ı sadâkat sâbit-kadem olup min-ba‘d dahi ol cânibe müte‘allik vâkıf muttali‘ olduğunuz ahbâr-ı sahihâyı atebe-i ulyâm kıbeline arz u i‘lâm etmekden hâlî olmayasız ve Âsitâne-i Sa‘âdet'imizde elçilik hidmetine olan kemâl-i âdâb ve sadâkat üzre elçilik hidmetin idüp ve kendü yerine ( ) nâm âdeminizi vekîl nasb etmeğin, hâlâ hüsn-i icâzetimizle ol cânibe müteveccih olmuşdur. Zuhûra gelen hidmeti mukābelesinde sâ’irler gibi görülmeyüp sadâkat u istikāmeti mukābelesinde evvelkiden ziyâde makbûl ve muhterem kılındıkdan sonra te’hîr olunmayup nâmenüzle yarar elçiniz irsâl oluna ki gelüp Südde-i sa‘âdet'imizde sadâkatle hidmetde olalar.

d.71, s.68-69, h.141

İngiltere Kraliçesi'ne: İspanya'nın, İngiliz tâcirlerinin Osmanlı tarafına ticâret için giden gemilerinin yollarını kestiği, tâcirlerin bir davası olduğunda bu davaların elçileri aracılığı ile Dîvân-ı Hümâyûn'da dinlenmesi konularını içeren mektubun ulaştığı, Osmanlı Devleti'nde ticâret yapan tâcirlerine dokunulmaması, tâcirlerin bir

davası olduğunda bu davaların Dîvân-ı Hümâyûn'da görülmesi, dostluğun gereği olarak aldıkları bilgilerin iletilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 4 şehr-i Rebî‘ülevvel sene 1002] **(28 Kasım 1593)**

İngiltere Kraliçesi’ne yazılan nâme-i hümâyûndur

İftihârü'l-muhadderâtü'l-Îseviyye, muhtârü'l-muvakkârât fî’l-milleti'l-Mesîhiyye muslihu mesâlihü't-tâ’ifetü’n-Nasrâniyye sâhibetü ezyâli'l-haşme ve'l-vekār, mükemmeletü nâmûs-ı erbâbu’n nâküs ve’z-zenân(?) vilâyet-i İngiltere Kraliçesi Elizabet *hutimet avâkıbuhâ bi'l-hayr* tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki:

Hâlâ Südde-i seniyye-i sa‘âdet-medâr ve atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımıza ki melâz-ı selâtîn-i âlî-makâm ve me‘âz-ı havâkîn-i zevi'l-ihtirâmdır. Mektûb-ı sadâkat mashûbunuz vârid olup İspanya Kralı putperest olmağla dini dinimize muhâlif olduğundan mâ‘adâ kadîmden adâvet üzre olup deryâdan ve karadan vilâyetlerimize ve Memâlik-i İslâmiyyede ticâret üzre olan bâzergânlarımıza dâ’imâ zarâr u ziyân kasdın idüp ve Memâlik-i mahrûse-i Pâdişâhîye varup gelen gemilerimizin yolların kesmek içün Sebte Boğazı’nda Mağrib câniblerinde olan limânlarda kadırgalar ta‘yîn idüp lâkin kral-ı mezbûrun tedârikine i‘tibâr ve iltifât olunmayup gemilerimizü Memâlik-i İslâmiyye'ye gönderüp bi-inâyeti’llahi te‘âlâ emn ü emân üzre varup gelürler. Ve İspanya vilâyetinde esîr olan Müslimânlardan nicesin akçemiz halâs idüp kimin Âsitâne-i sa‘âdet ve kimin dahi vilâyetlerine gönderüp dâ’imâ halâs etmeğe çalışup zikr olunan hidmetimiz ve dostluğumuz mukābelesinde İspanya Kralı’nın ve sâ’ir düşmanlarımızın sözüne i‘timâd olunmayup Memâlik-i mahrûsede olan tâcirlerimiz ri‘âyet olunup ahidnâme-i hümâyûna mugāyir kimesneye rencîde itdirilmeyüp huzûr-ı hâl ve ferâğ-ı bâl ile ticâret itmeleri içün beğlerbeğilere ve ümerâya mü’ekked ahkâm-ı şerîfe irsâl olunup ve tüccârımızdan birinin da‘vâsı vâkı‘ olundukta Âsitâne-i sa‘âdetden gayrı yerde da‘vâsı istimâ‘ olunmaya. Elçimiz ma‘rifetiyle Dîvân-ı hümayûnda murâfa‘a olup kādıaskerler istimâ‘ eyleye diyü bildirmişsiz. Ve dahi bundan gayrı hulûs-ı fu’âd ile ülfet ü vidâda (?) müte‘allik her ne takrîr ü tahrîr olunmuş ise alâ-vechi't-tafsîl paye-i serîr-i âlem-masîr-i hüserevânemize arz u takrîr olundukta ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; mâdâm ki virilen ahidnâme-i hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuz muktezâsınca dostumuza dost ve düşmanımıza düşman olup şerâ’it-i ahd ü emânı kemâ-kân ri‘âyet idesiz. Sizin Memâlik-i mahrûsemizde olan konsoloslarınızın ve sâ’ir âdemlerinizin hakkında İspanya Kralı’nın ve sâ’ir

düşmanlarınızın kelimât-ı beyhûdelerine kat‘â iltifât ve i‘tibâr ve sözleri ısgā olunmayup tâcirlerinize ahd ü emâna mugāyir zulm ü ta‘addî eylemezler. Ve Memâlik-i mahrûsemizde kendü hallerinde ticâret idüp alışveriş iden bâzergânlarınıza ve âdemlerinize kimesne dahl ü ta‘arruz etmeyüp ve istedükleri yerde bey‘ u şirâ idüp anun gibi Memâlik-i mahrûsemizde İngilterelü tâ’ifesiyle Müslimân ve kefere tâ’ifesinden birinin ticârete ve âhar husûsa müte‘allik da‘vâsı olup ahvâli görilüp sicill ü hüccet oldukdan sonra tekrâr şirreti müş‘ir da‘vâya ikāmet idenlerin da‘vâların siz anda istimâ‘ etmeyüp Südde-i sa‘âdet'ime havâle eyleyesiz ki gelüp Dîvân-ı hümâyûnumuza mürâca‘at idüp kādıaskerlerim huzûrunda şer‘le da‘vâları görilüp fasl-ı husûmet oluna. Ve bu beğlerbeğilere ve sancakbeğlerine ve kādılara mü’ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup elçinize teslîm olunmuşdur. Mâ-beynde olan dostluk muktezâsınca tüccârınıza ve âdemlerinüze ahd ü peymâna muhâlif kimesne zulm ü ta‘addî ihtimâli yoktur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, siz dahi şimdiye değin yüce Âsitânemize nice dostluk ve sadâkat idegelmiş isenüz min-ba‘d dahi câdde-i ihlâs ve ihtisâsda sâbit-kadem ve râsih-dem olup mâ-beynde olan sulh u salâh ve ahd ü peymânı kemâ-yenbağî mer‘î ve muhterem tutup Südde-i sa‘âdet mâkāmımıza arz u i‘lâmı lâzim olan ahvâl ü âsârı ihyânen ahbar-ı sâ’ireyi selâmetiniz ile iş‘âr u ihbârdan hâlî olmayasız ki vürûdı bâ‘is-i tezâ‘uf-ı vidâd ve sınûrı mûceb terâdüf-i ittihad vâkı‘ olduğuna iştibâh olunmaya. Ve mâdâm ki sizin tarafınızdan nakz-ı ahd ü emâna müş’ir bir vaz‘ sudûr etmeye, bu cânibden dahi sulh u salâha muhâlif vaz‘a rızâ gösterilmez. Ana göre şerâ’iti ahd ü emânı gereği gibi ri‘âyet eyleyesiz ve Memâlik-i mahrûsemizde kendü hâllerinde ticâret üzre olan bâzergânlarınıza ve âdemlerinize bir ferd şer‘ u kānûn ve ahidnâme-i hümâyûna mugāyir dahl ü ta‘arruz eylemek ihtimâli yokdur. Ve kadîmden ecdâd-ı izâm ve âbâ-i kirâmımızla dostluk idegelenler husûl makâsıd ve mutâlebeleriyle ne vechle ri‘âyet ü himâyet olunagelmişler ise siz dahi ol vechle ri‘âyet ü himâyet olunup yevmen fe-yevmen esâs muhabbet ü vidâd müstahkem ve müşeyyed olup hiç bir vechle halel-pezîr olmak ihtimâli yokdur. Şöyle ma‘lûmunuz ola ve İspanya'da ve sâ’ir kefere elinde esîr olan Müslimân tutsakların halâs etmek Âsitâne-i sa‘âdetimize kemâl-i sadâkat ve ihlâsınıza haml olunur. Ana göre o husûsda mesâ‘î-i cemîleniz zuhûra getürile. Ve müşârun-ileyh elçinize irsâl eyledüğiniz mektûb-ı (...)nızda donanma-i hümâyûnumuza müte‘allik her ne inhâ vü inha olunmuş ise ol husûs dahi bi't-tamâm ma‘lûm-ı hümâyûnumuz olmuşdur. İnşâ’allâhü’l-Melikü’l-gaffâr evvel bahâr-ı huceste-asârda

azîm donanma-i hümâyûnumuz ihrâc olunmak mukarrerdir. Hakk te‘âlâ feth ve nusretlere mukārin kılıvire. Atebe ve kereme.

A.DVN.MHM.d.934, s.14, h.23

İngiltere Kraliçesi'ne: Fransa ve İspanya Kralları'nın barışarak İngiltere'ye saldırma ihtimâli olduğunu elçilerinin haber vermesi üzerine, böyle bir durumda İngiltere'ye yardımda bulunulacağı, o taraftan aldıkları haberleri bildirmeleri, ilkbaharda donanmanın harekete geçip Marsilya'nın İspanya'dan alınarak Fransa'ya iâdesi konusunda yardım yapılacağının bildirilmesi.

[Yevmü'l-Cum‘a, fî ( ) Cumâde'l-ulâ sene erba‘a ve elf] **(Ocak 1596)**

Fî 8 L sene [100]4

İngiltere Kraliçesi’ne nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ ba‘zı krallar cânibine gidüp İspanya Kralıyla Françe Kralını barışdırmak murâd etmekle, mezkûrân kallar barışup bir olunca size küllî zarâr irüşdirmek ihtimâli olduğun Âsitâne-i sa‘âdetimizde olan elçiniz haber virmeğin pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz u i‘lâm olundukda, âhar cânibden size ve memleketinize zarâr irişmeğe rızâ-yı hümâyûnum olmayup kâdîmî dostluk ve ahd ü emân muktezâsınca size mu‘āvenet ü muzāheret olunmak bâbında fermân-ı şerîfim sâdır olmuşdur. Gerekdir ki;

Vusûl buldukda kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı mücelledü'l bünyânımıza olan sadâkat ve hulûsunuz muktezâsınca kemâ-kân dostlarımıza dost düşmanlarımıza düşman olup eğer Françe Kralı ve eğer İspanya Kralı cânibinden alduğınız ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i‘lâm eylemekden hâlî olmayasız. İnşâ’a'llâhü te‘âlâ evvel bahâr-ı huceste asârda deryâ yüzüne azîm Donanma-i hümâyûnumuz çıkarılup Memâlik-i mahrûsemiz muhâfaza olunup küllî fetihler zuhûra getürilmek musammimdir ve Fransa vilâyetinin Marsilya şehri İspanya Kralı’na tâbi‘ olduğu elçiniz haber virüp Donanma-i hümâyûnu Marsilya üzerine varup İspanya Kralı elinden alup üslûb-ı sâbık üzre Françe Kralı'na alıvirilmesin recâ etmekle, bu sene de Donanma-i hümayûnumuz Marsilya üzerine varmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olup şöyle ki; sahîh İspanya Kralı’na tâbi‘ olmuşlar ise kabza-i tasarrufa getürüp ve gereği gibi tûşe-mâl(?) virüp gerü Fransa Kral'ına eyleyeler. Ve eğer İspanya'ya tâbi‘ olmayup kemâ-kân Fransa Kral'ına

tâbi‘ olmuşlar ise hâlleri üzre koyup (...) etmeyeler diyü tenbîh olunmuşdur. Bu ahvâl bir daha onat tetebbu‘ idüp Marsilya ahvâli yine muhbir olduğun ve İspanya ve Fransa Kralları araların sulh etmek murâd idindikleri sahîh midir, değil midir? Anı dahi i‘lâm eyleyesiz. Vel'-hâsıl eğer sizin ve eğer Fransa Kralı’nın vâkı‘ olan mesâlih ve mühimmât-ı temşiyet ve i‘lâm olan husûslarda mu‘āvenet ü muzāheret olunur. Ana göre siz dahi kâdîmî dostluğunuzda sâbit-kadem ve râsih-dem olasız.

KK.d.70, s.140.

İngiltere Kraliçesi'ne: Cülûs-ı hümâyûn için beş kişiyle beraber elçilerinin geleceğinin bildirilmesi üzerine gelmelerine izin verildiği, İngiltere tâifesinden tüccâr gibi gelip giden bazı kimselerin fesat ehli oldukları, dostluğa aykırı bu durumun önüne geçilmesi.

[Yevmü's-Sülâsâ, fî 11 Cemâziyelâhir sene 1013] **(04 Kasım 1604)**

Görülmüşdür.

İngiltere Cezîresi Kraliçesi’ne nâme ki:

Hâlâ Âsitâne-i sa‘âdet ünvânımıza nâmenüz ile âdeminiz gelüp cülûs-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuza müstakill tehniye içün beş kişi ile elçinüz geleceğin i‘lâm idüp ve dahi nâmenüzde her ne ki tahrîr olunmuş ise cümlesi pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz u takrîr olunup ma‘lûm-ı şerîfimiz olmuşdur. İmdi; elçinüz geldikde inşâ’allâhü te‘âlâ me'mullerinize ziyâde ri‘âyet olunup inâyet-i padişâhânemize mazhar olup emîn ü sâlim avdet etdirilmek mukarrerdir. Lâkin İngiltere tâ’ifesinden tüccâr nâmına gemi ile ba‘zı kimesneler Memâlik-i mahrûsemizden nice mahallere cerr idüp, husûsen Memâlik-i mahrûse'mizden Trablusşam cânibinde nice fesâdlar eyledikleri i‘lâm olundu. İmdi; bu makūle evzâ‘ dostluğa münâsib değildir. Gerekdir ki:

Vardukda, bu makūle tecâvüz ü fesâd idenleri getürdüp, âyîniniz üzre teftîş idüp sıhhati üzre ma‘lûm oldukdan sonra gereği gibi haklarından geldikden sonra gemi ile Memâlik-i mahrûsemize ticâret tarîkıyle gelenlere muhkem tenbîh ü te’kîd oluna ki bu makūle tecâvüzden hazer eyleyeler.

FRANSA'YA GÖNDERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR

TSMA, E-12321, vr. 97b-98a, h.226

Fransa Padişahı'na: Hristiyan krallarının birleşerek Fransa'ya saldırdıkları, onlarla sulh yapıldığına dâir elçileri ile gönderdikleri mektubun ulaştığı, memleketlerinin tâcirlerinin eskisi gibi gelip gitmelerine dostluk gereği izin verildiği, Karlo ile yapılan barışın durumu hakkında bilgi verilmeye devam edilmesi.

[Yevmü'l-isneyn 27 Za sene 951, Edirne] **(9 Şubat 1545)**

Yazıldı.
Altun kîse içine konuldu.
Fî 27 Zilka'de sene 951
Nâmeleri okundu.

Françe Pâdişâhı Françesko'ya bir hükm-i şerîf yazıla ki:

Hâliyâ bu cânibden elçiniz Polin'in kāim-makāmı olan Mosör Draho(?) nâm âdeminiz sa'âdetlü dergâhımıza mektûb gönderüp; Karlo ile sulh olmağa bâ'is Karlo ile İngiltere Kralı ve cümle Hrisitiyan kralları ve beğleri bir olup her tarafdan Françe vilâyetine yürüyüp yakup yıkup ceng olmak tedârikinde iken dostlar sulh olmak evlâ görüp gāyetle zarûret olmağın, müdârâ maslahatı içün rızâ virdiğiniz i'lâm idüp her ne ki denilmiş ise mufassalan ma'lûm-ı şerîfimiz oldu. Eyle olsa fi'i-vâkı' bu husûslar sahîh olup müdârâ etdüğiniz tedbîrle düşmanınızın tedâriki bozulup ol cânibe za'f ve fütûr hâsıl olacağı ma'lûmunuz olmuş ise bu vechle müdârâ **[98a]** eyledüğinizi gāyetle münâsib tedârik eylemişsiz ve mezbûr elçiniz Polin'i dahi Âsitâne-i sa'âdetimiz cânibine hâliyâ göndermedüğinize sebeb ol cem'iyyete irsâl eylemişsiz ki anların fikr ü ferâsetlerini ma'lûm idinüp andan sonra dostluğunuz mûcebince yine Âsitâne-i sa'âdetimize göndermek üzre idüğinizi ve hem kendü cânibinizden ba'zı maslahat tedârik idüp Karlo'nun elçisiyle sizin elçinizi bile yüce Âsitânemize göndermek husûsunu dahi mezkûr âdeminiz i'lâm eyledi. Eyle olsa sevâlif-i eyyâm ve sevâbık-ı a'vâmdan ebâ vü ecdâd-ı âlî-nejâdımız zamânından Âsitâne-i sa'âdetimiz dâ'imâ açukdır. Eğer dostluk içün ve eğer düşmanlık içündir, kimesnenin gelmesine ve

gitmesine redd ü men‘ yokdur. Her kim gelürse âyîn-i Saltanat-ı hümâyûn ve kā‘ide-i hilâfet-rûz-ı efrûnumuz üzre cevâbın ne ise alur gider. Hak sübhânehû ve te‘âlâ hazreti ezel-i âzâlda takdir eyledüği husûslar inşâ’allahü'l-e‘azz hayırlarla mukadder ve müyesser olmuş ola. Ve mezbûr elçinizin kāim-makâmı memleketinizin tâcirleri ve rençberleri Memâlik-i mahrûsemde şimdiye değin gelüp gitdikleri üzre yine gelüp gitmek husûsun murâd idindiğinizi i‘lâm eylemiş. Eyle olsa evvelden şimdiye dek mâ-beynimizde olan muhabbet ve dostluğumuz üzre tâcirleriniz Memâlik-i mahrûsemize ne vechle gelüp gide gelmişler ise min-baʿd dahi kimesne dahl ü ta‘arruz eylemeyüp dostluğumuz muktezâsınca emn u emân üzre gelüp gidüp ticâret iderler ve bu husûslar içün murâd idindüğiniz üzere Mısır ve Şam beğlerbeğilerine ve cümle Memâlik-i mahrûsem beğlerine ve kādılarına ahkâm-ı şerîfe yazılup sizün vilâyetinizden gelen tâcirlere yaşda ve kuruda gelürken ve giderken bir ferd dahl ü ta‘arruz eylemeye. Şimdiye değin olduğu gibi min-baʿd dahi dostluk muktezâsınca emn u emân üzre gelüp giderler diyü te’kîd olunmuşdur. Yazılan ahkâm-ı şerîfe dahi mezbûr âdeminize teslîm olundu. Ve yine Karlo ile mâ-beyniniz ne yüzden olup ve sekiz ay va‘de almakdan murâd ve maksûd ne idüğün mezkûr Karlo'nun ve sâ’ir düşmanlarınızdan dahi intikāmınız almak tedâriki içün sulh u salâh üzre ne yüzden müdârâ eyledüğinizi dostluğunuz muktezâsınca yine Âsitâne-i sa‘âdetimize i‘lâm etmekden hâlî olmayasız ki cümle ahvâl-i hayr-a‘mâliniz dahi Âsitâne-i sa‘âdetimde ma‘lûm ola. Tahrîren fî

TSMK, K-888, vr. 276b-a, h.1

Fransa Padişahı'na: Ferenduş Kral'ın Venedik'ten birinin aracılığı ile Âsitâne-i Sa‘âdet'e elçi göndermek niyetinde olduğunun bildirilmesi ile bu husus için Fransa'dan ya da dostlarından bir yardım isterse sözüne itimat edilmemesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 26 Cemâziyelahir sene 959] **(19 Haziran 1552)**

Yazıldı
Âdemîsine virildi.

Françe Pâdişâhı'na hüküm ki:

Venedik câniblerinden âdem gelüp, Ferenduş Âsitâne-i sa‘âdetimize elçi göndermek bâbında icâzet taleb eyledüğin bildirdiler. Mezbûr Ferenduş'un gizli ve ahd

ü emân saklamayup dâ'imâ işi hîle ve hud'a olduğu size tafsîl ile ma'lûm olup cümle âlem halkına zâhir ve rûşen olup şüphe kalmadığı ecilden kelimâtları ısgā ve istimâ' olunmadı. Anın gibi bir husûs içün sizin cânibinize ilticâ eyleyüp veyahûd dostlarınıza mürâca'at idecek olurlar ise kendileri şâyi' olmuşdur. Sözüne mukayyed olmayup cevabların viresiz.

TSMK, K-888, s.276b, h.2

Fransa Padişahı'na: Fransa'nın dostlarından olduğu bildirilen Papa'nın vilâyetine bir saldırı olmaması için Sinan Paşa'ya hüküm gönderildiği fakat Papa bahânesi ile İspanya'nın korunmaması.

[Yevmü'l-Ahad fî 26 Cemâziyelahîr sene 959] **(19 Haziran 1552)**

Yazıldı.
Âdemîsine virildi.

Françe Pâdişâhı'na hüküm ki:

Hâliyâ Venedik'te olan elçiniz Âsitâne-i sa'âdetimizde olan elçinize mektûb gönderüp; Papa sizinle şimdilik emn ü emân üzre Papa'nın memleketleri incidilmemek bâbında istid'â-yı inâyet eyledüğiniz i'lâm eyledi. İmdi; sizinle sevâlif-i eyyâm sevâ'ik-i a'vâmdan mâ-beynimizde olan dostluğunuz mûcebince dostlarınızun vilâyetlerine dahl olunmaya diyü emr-i şerîfim olmuşdu. Hâliyâ dahi Cezayir Beğlerbeğisi ve Kapudânım Sinan Paşa'ya hükm-i hümâyûnumuz gönderilüp sizin dostunuz olan "Papa vilâyetine dahl ü ta'arruz etmeyüp memleketin re'âyâsını rencîde itdirmeye" diyü fermân-ı şerîfemiz sâdır olmuşdur. Ammâ; Papa bahânesiyle İspanya vilâyetin korumak câ'iz değildir. Sahîh dostunuz olanları müşârun-ileyh kapudânımıza bildüresiz ki dostlarınuz emn ü emân üzre olalar, dahl u ta'arruz olunmaya.

A.DVNS.MHM. d.3, s.115, h.294

Fransa Padişahı'na: Fransa elçisine, memleketine gitmesi için izin verilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 3 Zilhicce sene 966] **(06 Eylül 1559)**

Yazıldı

Serâser kîse ve altun kozalak ile mühürlenüp Paşa hazretlerine gönderildi. Fî 5 Zilhicce sene 966

France Pâdişâhı'na hüküm ki:

Bundan akdem France Pâdi[şâ]hı olup mürd olan babanuz Henri'nin Âsitâne-i devlet-âşiyânımızda olan kıdvetü ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhıyye elçisi Dadunya(?), ol cânibe gitmek bâbında icâzet taleb etmeğin, ruhsat-ı hümâyûnum virilüp inâyet olunup ol cânibe irsâl olundu. Gerekdir ki varup yerine mülâkî ola.

d.3, s.276, h.805

Fransa Padişahı'na: Fransa'da vefât eden Galata tâcirlerinden Jorji'nin ticâret için yanında bulunan malından hâssa-i hümâyuna olan borcunun ödenmesi için gönderilmesi.

[Yevmü'l-Erbi'â, fî 25 Cumâde'l-ûlâ sene 967] **(22 Şubat 1560)**

Yazıldı.

Serâser kîse ve altun kozalak ile Jorji'nün karındaşı Badrişte'ye(?) virildi. Fî 26 Cemaziyelevvel sene 967

France Pâdişâhı'na nâme-i şerîf yazıla ki:

Mahmiyye-i Galata'da sâkin olan zimmî tâcirlerden Jorji nâm zimmînin vârisleri bundan akdem atebe-i ulyâmıza gelüp; mezbûr Jorji mürd olmazdan mukaddem altı yüz on iki kantâr kalay ve bin dokuz yüz altmış kantâr bakkam ve on beş kantâr jiva ve altı bin zirâ' keneviçeyi ticâret içün altı bin flori borçla alup gemiye tahmîl, kabz-ı tasarrufunuzda olan vilâyete gönderüp zikr olunan metâ' anda iken mezbûr mürd olup metâ' anda girift olunmağın, borçla alınan altı bin flori içinden ihrâc olunup mâ'adâsı Hâssa-i hümâyûnum cânibine olan deyni içün Südde-i sa'âdet-me'âbımuza gönderilmeğe sâbıkā babanuza nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunmuş idi. Hâliyâ gönderilen nâme-i şerîfimiz mûcebince mezbûrun anda olan mâlından zikr olunan altı

bin flori ihrâc olunup bâkî kalan mâlı anda olan vekîlleri Pavlo'ya hükm olunup teslîm olunduğu vârisleri i‘lâm eyledi. İmdi, gerekdir ki:

Nâme-i vidâd-ı meşhûnumuz varup vusûl bulıcak, ol hânedân ile kadîmden mâ-beynimizde vâkı‘ olan müvâlât ü musâfât müsted‘âsınca mezbûrun bâkî kalan mâlından eğer anda olan kapudân tevliyet zimmetinde olan hakkı ve eğer sâ’irde olan mâldır, her kimde ise tetebbu‘ olunup dahi ma‘lûmunuz oldukdan sonra müteveccih olanlardan alınup tahsîl olunup, zikr olunan vekîlleri Pavlo'ya teslîm olunup, Hâssa-i hümâyûnumuz cânibine olan deyni içün mezkûr Pavlo ile yüce dergâhımuza irsâl olunmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürile. Mücerred “bize avk içün deyni vardur” diyü mezkûrun mâlına ve vekîllerine aslâ kimesneye dahl etdirilmeye.

d.3, s.378, h.1121

Fransa Padişahı'na: Babasının ölümü sebebi ile şimdiye kadar elçi gönderilemediğini açıkladıkları mektubun ulaştığı, önceden olduğu gibi dostluk üzere olmaları halinde kendilerine de dostluk gösterileceği.

[Yevmü'l-İsneyn fî 18 Şa‘bân sene 967] **(14 Mayıs 1560)**

Yazıldı.

Françe Pâdişâhı'na nâme-i şerîf yazıla ki:

Hâliyâ Âsitâne-i adâlet-penâh ve dûdmân-ı nasafet-destgâhımız ki melâz-i ekâsire-i cihân ve melce-i kayâsıra-i devrândur. Kıdvetü ümerâ’i'l-milleti'l-Mesîhıyye Senyör dö Lo nâm elçiniz vâsıtasıyla nâme-i sadâkat-mashûbunuz vârid olup kadîmden atebe-i aliyye-i sa‘âdet-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımuz ile musâfât üzre olan babanuz memleket ü vilâyetinüzün ıslâhı ve re‘âyâ vü berâyânuzın istirâhatleri içün bir zamân adûnuz ile emn ü emân üzre olmak fikrinde iken tedbîr, takdîre muvâfık olmayup irâdet-i Hayyün lâyemût ile fevt olup siz dahi perîşân-hâtır olmağın, şimdiye değin Südde-i sa‘âdetime elçi gönderilmemeğe bâ‘is olduğun, Dergâh-ı mu‘allâ ve bârgâh-ı a‘lâmız ile siz dahi ananuz gibi sadâkat ü ihlâs ve dostluk üzre olmak aksâ-yı murâdınuz idüğin ve bu bâbda nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunmasın ve andan gayrı nâmenüzde her ne derc ü tahrîr olunup ve müşârun-ileyh âdeminüz dahi her ne takrîr etmiş ise pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevâneme arz u tesyîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-

sümûl-i hıdîvânem muhît u şâmil olmuşdır. İmdi; hânedân-ı muhalledü'l-ikbâl ve dûdmân-ı müşeyyedü'lerkânımız ile dostluk murâd iden havâkîn-i musâdakat-âyînin tevk‘ u istid‘âları ma‘rız-ı kabûlde vâkı‘ olmak âdet-i kadîme-i selâtîn-i adâlet-âyîn olmağın, bu nâme-i ihlâs-meşhûnumuz irsâl olundı. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, biz dahi mâdâm ki yüce ve azametlü Âsitânemize silsile-i ittihâd ü ihtisâsınız müstahkem olup dostluk şerâ’iti ri‘âyetinde kemâ-yenbağî sâbit-kadem olasız. Cenâb-ı celâlet-me’âbımız tarafından dahi mer‘î tutulup hilâfına cevâz gösterilmez.

d.3, s.553, h.1622

Fransa Padişahı'na: Cerbe Kalesi'nden alınan esirlerin serbest bırakılmasını istedikleri mektubun ulaştığı ancak savaş sırasında alınan esirlerin serbest bırakılmasının âdet olmadığı.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 16 Safer sene 968, Kostantıniyye] **(06 Kasım 1560)**

Yazıldı.
Âdet üzre serâser kîse ve altun kozalak ile Hasan Çelebî'ye teslîm olındu. Fî 19 Safer sene 968

Françe Pâdişâhı'na nâme-i şerîf yazıla ki:

Hâliyâ Âsitâne-i devlet-âşiyânımuz ki melâz-i kayâsire-i zamân ve melce’-i ekâsire-i devrândır. Mektûb-ı meveddet-mashûbunuz vârid olup yüce ve azametlü Âsitânemiz ile mürd olan babanuz gibi dostluk üzre olduğunuz ve hâliyâ bi-inâyetillâhi te‘âlâ kuvve-i kāhire-i hüsrevânemüz ile alınan küffâr-ı hâksâr gemilerinde ve feth olunan Cerbe Kal‘ası'nda alınan ba‘zı re‘âyânuz istihlâsı husûsu iş‘âr olunup andan mâ‘adâ dahi her ne tahrîr olmuş ise pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevâneme arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâmız muhît u şâmil olmuşdur. İmdi, Âsitân-ı müşeyyedü'l-bünyân ve dûdmân-ı muhalledü'l-erkânımız ile mâdâm ki dostlukda sâbit-kadem olasız, atebe-i ulyâ-menziletimiz tarafından dahi şerâ’it-i dostluk mer’î tutulup hilâfına cevâz gösterilmez. Ammâ esîr husûsu anun gibi Südde-i sa‘âdet-medârımız ile müvâlât üzre olanların emn ü emân üzre yürüyenlerinden bir tarîkle ahde mugāyir alınup Memâlik-i

mahrûsemizde esîr olsa, ri‘âyet-i ahd içün ıtlâk olunmak kā‘ide-i dûdmân-ı adâlet-bünyânımızdır. Ammâ atebe-i vâlâ-makamımız ile dostluk üzre olup dahi a‘dâmuz ile yek-dil olup bu makūle ehl-i İslâm-ı fevz-encâm ile muhârebe ve mukātele idüp cengde giriftâr olanları ıtlâk olunmak âdet-i hânedân-ı şerî‘at-âyînimiz değildir. Gerekdir ki:

Bu bâbda şöyle ki, levâzim-i ülfet ve dostlukdur, dâ’imâ mer‘î tutulup Dergâh-ı felek-medârımızdan ahbâr-ı sâ’ire-i selâmetiniz de ol cevânibin ahvâlin i‘lâmdan hâlî ve zâ’il olmayasız ki vürûdu bâ‘is-i temhîd-i ihlâs ve mûris-i teseyyüd-ihtisâsdır.

d.6, s.439, h.942

Fransa Padişahı'na: Şehzâde Selim'in müteferrikalarından Yasef Nasi'ye olan borcun ödenmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 25 Şa‘bân sene 972] **(28 Mart 1565)**

Yazıldı.

Françe Pâdişâhı'na nâme-i şerîf ki:

Oğlum Selîm *tâle bakāhu* müteferrikaları zümresinden Frenk Beği oğlu kıdvetü a‘yâni'l-milleti'l-Mesîhıyye Yasef Nasi'ye olan yüz elli bin eskun(?) altunı deyn içün bundan akdem iki def‘a nâme-i hümâyûnumuz irsâl olundukda ba‘zı mevâni‘alar sebebi ile şimdiye değin irsâl olunmaduğın bildürmeğin, gerekdir ki:

Bu def‘a nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, uhdenüze lâzim olan deyni te’hîr etmeyüp âsâr-ı adl ü sadâkatiniz üzre Bâb-ı sa‘âdet-me’âbımıza olan dostluğunuz muktezâsınca nâme-i hümâyûnumuzla varan âdemîsine edâ olunup atanuzı deyninden halâs itmek bâbında envâ‘ sa‘y-ı cemîleniz zuhûra getüresiz.

d.6, s.617, h. 1359

Fransa Padişahı'na: Marsilya şehrinden olan tâcirlerin İskenderiye'den gelirken Cerbe'de gemilerine el koyulup tâcirlerin mallarının alındığı, kendilerinin esir edildiğinin bildirilmesi üzerine, Vezir Mustafa Paşa ve Trablus beylerbeyine hüküm yollandığı, gemilere müdâhale eden kimler ise buldurulacağı, alınan malların ve esirlerin bırakılacağı.

[Yevmü'l-Cum‘a, fî 9 Zilhicce sene 972, Kostantıniyye] **(8 Temmuz 1565)**

Yazıldı.

Françe Pâdişâhı'na nâme-i şerîf yazıla:

Hâliyâ cenâb-ı Devlet-me’âb ve sa‘âdet-destgâhımuz ki merci‘-ı selâtîn-i izâm ve melce-i melâz-i havâkîn-i kirâmdır. Mektûb-ı vidâd-mashûbunuzla âdeminiz vârid olup; "Marçilya nâm şehrinizden Peter ve Poset ve (...) ve bir nice bâzergânlarınuz metâ‘ ve sâ’ir bahâr esbâbı ile ki üç yüz bin eskun(?) altunı rızıkla İskenderiye'den gelürken Cerbe'de olan asker-i İslâm'dan üç pâre kalyona deryâda râst gelüp zikr olunan gemiyi içinde olan metâ‘ ve âdemleriyle alup gitdiklerin" i‘lâm eyleyüp sevâlif-i eyyâm ve sevâ‘ik-i a‘vâmdan yüce Âsitânemize olan kadîmî dostluğunuz muktezâsınca hükûmetinize müte‘allik yerlerden mürûr iden âdemlerimiz ve tâcirlerimizi dâ’imâ ri‘âyet üzre sıyânetde olup atebe-i ulyâmıza kemâl-i ihlâs u mahabbet üzre olduğunuz mektûbunuzla i‘lâm olunup ve atebe-i ulyâmızda olan elçiniz dahi her ne ki takrîr ü beyân eylemiş ise ale't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz olunup ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Eyle olsa dûdmân-ı sa‘âdet-nişânımızla dostluk üzre olanlar mâdâm ki dostluk şartların ve mâ-beynde vâkı‘ olan mu‘âhede-i hümâyûnumuzun mazmûn-ı adâlet-makrûnunu ri‘âyet idüp izdiyâd-ı muhabbete ve te’kîd-i esâs-ı meveddete bâ‘is husûslarda ihtimâm üzre olalar. Âyîn-i saltanat-ı hümâyûnumuz muktezâsınca enzâr-ı inâyât-ı aliyye-i şâhânemiz anların hakkında dirîğ olmayup zıll-i adâlet ve kenef-i himâyetimizde karadan ve denizden ticâret üzre gelen âdemlerine ve tâcirlerine aslâ dahl olunduğına rızâ-yı şerîfimiz yokdur. Hâliyâ Donanma-i nusret-karînimüzle Malta cânibinde olan düstûr-ı mükerrem Vezîrim Mustafa Paşa *edâma'llâhü te‘âlâ iclâlehû*ya ve emîru'l-ümerâ’i'l-kirâm Trablus Beğlerbeğisi Turgud *dâme ikbâlühû*ya hükm-i hümâyûnum yazılup mûmâ-ileyhimâya âdemlerinüzle irsâl olunmuşdur. Cerbe taraflarından zikr olunan kalyonlarla gelüp gemilerinüze dahl idüp alan her kimler ise zuhûra getürüp alınan âdemleri ve metâ‘larıyla bî-kusûr Marçilya'ya gönderilüp, teslîm olunup, ahid-nâme-i hümâyûnumuza muhâlif fesâd ü şenâ‘at idenlerin haklarından gelinmek emrimiz olmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, mâdâm ki yüce Âsitânemize musâfât üzre dostlukda olasız, cenâb-ı celâlet-me’âbımuzdan dahi hilâfına cevâz gösterilmeyüp mu‘âhede-i hümâyûnumuz ri‘âyet olunmakda dakîka fevt olunmaz. Siz

dahi ol cânibden gereği gibi ri‘âyet idüp min-ba‘d mâ-beynde olan dostluğunuz muktezâsınca ahbâr-ı sıhhat-âsârınuz i‘lâm etmekden hâlî olmayasız ki vürûdu bâ‘is-i izdiyâd-ı muhabbetdür.

d.5, s.39, h.93

Fransa Padişahı'na: İngiltere ile sulh yaptıklarını söyledikleri mektubun ulaştığı, Mağrip civarından sulha muhâlif alınan Fransız gemilerinin ve tâcirlerin buldurulması ve kendi halinde olan Fransa vatandaşlarına bir müdâhalede bulunulmaması için o civarın hâkimlerine hüküm yollandığının bildirilmesi.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 18 Muharremü'l-harâm sene 973, Kostantıniyye **(15 Ağustos 1565)**

Yazıldı.

Françe Pâdişâhı'na nâme ki:

Hâliyâ Dergâh-ı sa‘âdet-destgâh ve bârgâh-ı azamet-penâhımuza ki meşrik-ı neyyir-i ikbâl ve makbel-i şifâh-ı ekâsire vü ikbâldir. Mektûbunuz vârid olup sa‘âdetlü Âsitânemize envâ‘ sadâkat üzre dostlukta sâbit-kadem olup ve ol câniblere müte‘allik ba‘zı ahyâr i‘lâm idüp İngiltere Kraliçesiyle mâ-beyninizde vâkı‘ olan gavgâ ve husûmet sigâ-yı muhabbete mübeddel olup sulh u salâh üzre dostluk etdüğinizi iş‘âr eylemişsiz. Mektûbunuzda her ne ki zikr olunmuş ise ve gelen âdemlerin cevâbın Bâb-ı mu‘allamızda olan elçiler her ne yüzden takrîr ü beyân eyledi ise pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz olunup ıttılâ‘-ı hümâyûnumuz oldu. Vâkı‘â ol cânible adâvet üzre olup memleket ü re‘âyânuz inkılâba düşürmek münâsib değildi. Tanzîm-i umûr memleket ve terfih-i salâh-ı hâl-i ra‘iyyet içün ol cânible sulh idüp dostluk etdüğiniz müveccih tedârik itmişsin. Gerekdir ki:

Nâme-i şerîf varup vusûl buldukda, dâ’imâ ol taraflarda dostlarınuzla hüsn-i (...) üzre olup a‘dânuzla müdârâdan hâlî olunmaya ki memleket ü re‘âyânuz ihyâsına sebebdir. Ve Mağrib diyârında alınan geminizle tâcirlerinüzi bî-kusûr ve metâ‘larıyla zuhûra getirülmek içün ol diyârın hâkimlerine emr-i hümâyûnumuz olup memleket ü vilâyetiniz re‘âyâsına ve deryâda kendü hâllerinde ticâret üzre yürüyen gemilerinüze dahl olunmamak bâbında tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Kā‘ide-i kişver-sitânî(?) üzre bu cânibden dostluğa ve ahde muhâlif bir husûsa rızâ virilmez. Siz dahi yüce Dergâhımıza

ebâ vü ecdâdınuz zamânından berü vâkı‘ olan dostluğunuz muktezâsınca ol taraflarda mu‘âyede-i hümâyûnumuzu gereği gibi ri‘âyet idüp ahbâr-ı sıhhat ü selâmetinizi atebe-i ulyâmıza i‘lâm eylemekden hâlî olmayasız.

d.7, s.142, h. 365

Fransa Padişahı'na: Elçileri ile gönderdikleri mektup ve pişkeşlerinin ulaştığı, Cezayir'de bulunan İslâm askerlerinin Fransa'ya müdâhalede bulunmamaları için o civarın beylerbeyilerine hükümler gönderildiği, Kefe'ye sürülen Sakızlıların Galata'da ikametlerine izin verildiğinin bildirilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 17 Rebî‘ülahîr sene 975] **(21 Ekim 1567)**

Françe Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûnun sûretidir:

İftihârü'l-ümerâ'i'l-izâmi'l-Îseviyye, muhtâru'l küberâ'i'l-fihâm fi'l-millet'il-Mesîhıyye, muslih-ı mesâlih-i cemâhîrü't-tâ'ifeti'n-Nasrâniyye, sâhib-i ezyâlü'l-haşmet ve'l-vakār, sâhib-i delâyilü'l-mecd ve'l-iftihâr Françe Kralı *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki:

Hâliyâ atebe-i aliyye-i sa‘âdet-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımuz ki melce-i selâtîn-i âlî-mikdâr ve melâz-i havâkîn-i zevi'l-iktidârdır. Tercümân ve elçinüz olan Cogan(?) Piste (?) ile nâme ve pîşkeşinüz vârid olup ebâ vü ecdâdınuzdan berü Âsitâne-i sa‘âdetimize olan sadâkat ü ihlâsda dâ'im ü kâyim olup ahd ü emân üzre mukîm olduğunuz ve Cezâyir'de sâkin olan asâkir-i İslâm-ı fevz-fercâm memleket ü vilâyetinize ahde mugāyir dahl olunmamak içün ol cânibde olan beğlerbeği ve kullarına hükm-i hümâyûnumuz irsâl olunup tenbîh ü te'kîd olmağın ve Sakız keferesinden Kefe cânibine sürilenler veyâhûd Galata'da sâkin olmaları bâbında istid‘â-yı inâyet idüp andan gayrı dahi nâmenüzde her ne tahrîr olunup mûmâ-ileyh elçiniz dahi her ne takrîr itmiş ise alâ-vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevânemize arz u i‘lâm olunup ilm-i şerîfimüz muhît ve şâmil olmuşdur. İmdi; sevâlif-i eyyâm sevâ‘ik-i a‘vâmdan ilâ-hâze'l-ân ebâ vü ecdâdınız Âsitâne-i dostluk ve sadâkat üzre olup mâdâm ki ôl cânibden ahde mugāyir vaz‘ olmaya, berü cânibden vâkı‘ olmamışdır. Mâdâm ki, kâdimü'l-eyyâmdan ebâ vü ecdâdınuzın atebe-i ulyâmıza olan dostluk ve sadâkat ve ihlâsda siz dahi sâbit-kadem ve râsih-i dem olup dostumuza dost ve düşmanımıza düşman olup ahd ü emânı kemâ-yenbağî ri‘âyet eyleyesiz. Bu cânibden dahi az‘âf-ı muzâ‘af mer‘î

tutulup hilâfına cevâz gösterilmeyüp idenlerün haklarından gelinür ve Sakızlu husûsunda dahi vâkı‘ olan istid‘âlarınuz hayyiz-i kabûlde vâkı‘ olup, gelüp Galata'da sâkin olmağıçün icâzet-i şerîfem virilmişdür. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, ebâ vü ecdâdınuz gibi Südde-i sa‘âdetimize olan şerâ’it-i ahd ü emânı dâ’imâ mer‘î tutup hilâfına cevâz göstermeyüp ve idenlerün haklarından gelmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresiz ve Cezâyir beğlerbeğilerine dahi mü’ekked ahkâm-ı şerîfe irsâl olunup ahde mugāyir memleket ü vilâyetinize ve re‘âyânuza min-ba‘d dahl ü ta‘arruz etmeyeler ve idenlerün gereği gibi haklarından gelesiz diyü tenbîh olunmuşdur.

d.7, s.1006, h. 2756

Fransa Padişahı'na: Luteranlar, Alman Kralları ve Avusturya hakkında verdikleri bilgileri içeren mektubun ulaştığı, dostluğun gereği olarak aldıkları haberleri iletmeye devam etmeleri.

Yevmü'l-Ahad, fî 8 Rebîü'lahîr sene 976 **(30 Eylül 1568)**

Yazıldı

Serâser kîse ve altun kozalak ile Tercümâna virildi. Fî 9 Rebî‘ülâhir sene 976

Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn ki:

Yüce Âsitânemizde olan elçinize mektûbunuz gönderüp; “Duka İlya, Luteran asâkirine iki def‘a inhizâm virüp bir def‘a üç bin ve bir def‘a dört bin askeri sayup Prenciy'ün oğlu birkaç âdemle halâs olduğun ve mezbûr Prenci'ye otuz bin nefer piyâde ve birkaç bin atlu askerin mezbûr Düka İlya üzerine gönderüp sizin tarafınızdan men‘ u def‘ olunduğu ve Flandre vilâyetinden beş bin asker ile gelen beğzâdeye beğlerbeğiniz rast gelüp ceng eyleyüp münhezim olduğun ve Rucle nâm kal‘a ile İspanya Kralı'nın hazînesi gemilerin alup ve Hindistan'da İspanya Kralı'nın memleketin alup etrâfından krallar ve cümle Alaman vilâyetlerinden bî-nihâye asker mu‘âvenete gelmek üzre olup ve Luterânlular mezbûr Prenciye'yi serdâr idüp ve Düka İlya Rim Papa akrabâsından ba‘zı Luterân beğlerini katl eylemeğin, azîm asâkir ile üzerine gelüp sulh içün Beç Kralı karındaşı olan Karlo'yu gönderüp, sulh mümkin olmaduğın ve yetmiş bin asker cem‘ idüp Prenciye'nin aldığu Rucle nâm hisârı girü alduğınızı ve cümle Alaman beğleri

ayak üzre olup Luterân ve Ugnad(?) tâ'ifelerine mu'âvenet idüp Düka İlya'yı Flandre vilâyetinden çıkarmak kasd idüp küllî cengler tedârük olunmak üzre olup Beç Kralı Alaman vilâyetinde Alaman ve Hristiyân beğleriyle cem'iyyet idüp anlardan yardım talep idüp küllî tedârik üzre olduğun ve İspanya Kralı Venedik beğlerine elçi gönderüp anlarun dahi dotanışkı(?) olduğun ve Anabolu'da İspanya'nın eline elli pâre donanması olduğın bildirüp ve bundan gayrı her ne tahrîr olunmuş ise mufassalan pâye-i serîr-i âlem-mâsîrimize arz olunup ilm-i şerîf-i âlem şümûl-i hüsrevânemiz muhît ü şâmil olmuşdur. İmdi; âkıl olana, dostluk idenler ile dostlukda sâbit-kadem olup düşmanlık idenlerden gaflet eylemek câ'iz değildir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, dâ'imâ a'dânızın ahvâl ü etvârın tetebbu' u tecessüs eyleyüp dahi ana göre tedârükin görüp basîret ü intibâh üzre olup ve vâkıf olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı kâdimden mâ-beynde olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca ale'l-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayasız ki ıttılâ'ı mûceb-i izdiyâd-ı muvâlât ü musâfât idüğine iştibâh yokdur.

d.19, s.114-115, h.247

Fransa Padişahı'na: Papa, İspanya, Venedik ve Avusturya taraflarından haber verdikleri mektubun ulaştığı, Osmanlı Devleti ile sulh üzere olanlara bir müdâhale olmayacağı, dostluğun gereği olarak Fransa'nın aldıkları haberleri iletmeye devam etmesi.

Yevmü'l-Ahad, fî 3 Saferü'l-muzaffer sene 980 **(15 Haziran 1572)**

Dîvân-ı âlî kâtiblerinden Mehmed Çelebi'ye virildi. Nâme cüz'üne geçirmek içün. Fî 4 S sene 980

Françe Pâdişâhı'na yazılacak nâme-i şerîfdir:

Dergâh-ı âlem-penâh ve bârgâh-ı sa'âdet-destgâhımızda ber-vech-i risâlet hidmetinde olan Akeş Peskoli Françeşko nâm mu'teber âdeminiz Âsitâne-i ma'delet-âşiyânımıza gelüp kendüye mukâyetiniz vârid olup Rim Papa'nın karındaşı oğlu olan Kardinal dimekle ma'rûf elçilik nâmıyla beş yüz nefer atlu ile ol cânibe vusûl bulup mâ-beynde mü'ekked ü müşeyyed olan dostluk bünyâdının inhidâmı husûslarında bezl-i mâ-hüvel'l-makdûr kılınmak teklîf olunup ol bâbda envâ' sa'y ü ihtimâm eyledikde

“cânibeynin dostluğuna münâsib olan ne ise anunla amel olunur, hilâfına cevâz gösterilmek lâyık değildir” diyü cevâb virilmeğin. Kezâlik Beç Kralı'na varup Papa ve İspanya ile yek-dil ü yek-cihet olup Memâlik-i mahmiye-i İslâmiyye'nin gāret ü hasârete müte‘allik ahvâli i‘lâm eyledikde anlar dahi Alman beğleri bu ittifâkda bile olurlarsa diyü nev‘an cevâz sûretin göstermeğin, elçi Alman beğlerine varup şöyle ki; “siz dahi ittifâkda, ittihâdda olmayasız vilâyet ü memleketinüz harâba müşrif olmak mukarrerdir. Zîra asâkir-i Müslimîn ve cunûd-ı muvahhidîn hareket idüp üzerinüze gelmek muhakkakdır. Hemân tedârikiniz üzre görmek ardınca(?) olasız” diyü fitne vü fesâda tergib ü tahrîk eyledikde zikr olunan beğler ile mâ-beynimizde hulûs üzre olmağın, ana binâ’en âdeminüz varup “mezkûr elçinün kelimâtına i‘timâd ü i‘tikâd câ’iz değildir” diyü ta‘accüb eyleyüp kendü hâllerinde olmalarına tenbîh ü te’kîd idüp cenâb-ı celâlet-me’âbımız tarafından ve beğlerbeğiler ve beğler ve sâ’ir asâkir-i mansûrem halkından memleket ü diyârlarına kasd-ı mazarrat olmayacağına va‘adler idüp Alaman beğleri bu cevâblardan tamâm teskîn-i tahsîl eyledüklerin ve dâ’imâ Papa ve İspanya ve Vendediklü ikdâm ü ihtimâm üzre olup Beç Kralı'nı ve zikr olunan Alaman beğlerini kendü câniblerine meyl etdirmek bâbında envâ‘ sa‘y ü kûşişleri zuhûra geldüğin ve bunlardan mâ‘adâ mâ-beynde vâkı‘ olan muhabbet ü meveddete lâyık u sezâvâr olan ne ise alâ vechi'l-kemâl i‘lâm eyleyüp sevâlif-i eyyâm sevâ‘ik-i a‘vâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimüz cânibi ile olan dostluğa muhâlif ü mugāyir vaz‘ sudûruna aslâ rızânuz olmayup sadâkat ü ihlâsınız yevmen-fe-yevmen etvârda olmağa çaba ve sa‘yınuz olduğun min-ba‘d dahi dostluk esâsının halel pezîr olmasına bâ‘is olacak evzâ‘ u etvârın zuhûr u burûzundan gereği gibi ihtirâz ü ictinâbda olduğunuz bildirüp ve bi'l-cümle her ne ki i‘lâm etmiş ise pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize mufassalan arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-ı Pâdişâhânemiz muhît ü şâmil olmuşdur. Muharrik-i silsile-i musâfat-ı ezelî vâkı‘ olmuşdur. **[115]** Kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı devlet-âşîyanımız cânibi ile dostluk idenlere ve anlar ile ittihâd ü meveddet üzre olanlara hiç bir cânibden hilâf-ı ahd ü peymân zarâr u gezend müstevlî olduğuna rızâ-yı şerîfimiz olmayup dâ’imâ inâyat-ı aliyye-i pâdişâhanemizle behre-mend ve ser-efrâz kılınmak âdet-i hasene-i şehriyârî ve kavâ‘id-i kavanîn-i cihân-bâni ve tâc-dârîdir. Gerekdir ki:

Nâme-i meserret-makrûnumuz vusûl buldukda, atebe-i aliyye-i âlem-penâhımıza olan ihlâs u ihtisâsınız mûcebince mâ-beynde vukū‘ bulan uhûd-ı sâbıkā ve ukūd-ı sâlife kemâ-kân mün‘akid olup şerâ’it-i muhabbet ü dostî alâ-vechi'l-kemâl ri‘âyet ve sıyânet olunmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürilüp tahsîl-i vukūf ve ıttılâ‘ olan

ahbâr-ı sahîhanın i‘lâm u iş‘ârından hâlî olunmaya ki sebeb-i tezeyyüd-i muhâlesat ve bâ‘is-i tecdîd-i müsâdakat olduğuna iştibâh yokdur.

d.19, s.156, h.330

Fransa Padişahı'na: Melatsin isimli esîrin talepleri üzere serbest bırakılıp elçilerine teslim edildiği.

[Yevmü'l-Cum‘a, fî 16 S sene 980] **(28 Haziran 1572)**

Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Sevâlif-i eyyâm ve sevâ‘ik-i a‘vâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimüz cânibi ile mü’ekked ü müşeyyed olan kemâl-i muhabbet ve ihlâs-ı behçet-mazmûn irsâl ü îsâl olunmuş eymen-i evkāt ve atyeb-i sâ‘atde ızz-i huzûr-ı lâmi‘u’l-hubûrımız cânibine şeref-vusûl bulup Melatsine nâm esîrin halâsı bâbında vâkı‘ olan dostluğa lâyık u sezâvâr olan husûslarda işâret ü inbâ olunan her ne ise paye-i serîr-i âlem-masîr-i hüserevânemize arz u takrîr olunup mufassalan ma‘lûm-ı âlem-ârâmiz oldu. Eyle olsa zikr olunan esîr istid‘â-yı iltimâsınız mûcebince halâs kılınup atebe-i aliyye-i âlem-penâhımuzda risâlet hidmetinde olan âdeminize teslîm olunmuşdur. Gerekdir ki:

Cenâb-ı celâlet-me‘âbımız cânibi ile samîmi vâkı‘ olan müvâlât ü musâfât muktezâsınca mâ-beynde vukū‘ bulan şerâ’it-i ahd ü mîsâkın ri‘âyet ü sıyâneti husûslarında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürilüp ahbar-ı hüceste-âsârıyla ahvâl-i behçet-âyânınız Âsitân-ı devlet-âşiyânımız cânibine i‘lâm u iş‘âr olunmakdan hâlî olunmaya, muharrik-i silsile-i musâfât-ı ezelî vâkı‘ olduğuna iştibâh olunmaya.

d.19, s.330-331

Fransa Padişahı'na: Papa ve İspanya’ya karşı Navara Kralı ve İngiltere ile ittifak yaptıklarını, bu konuda Osmanlı’dan da yardım taleplerini ve Cezayir'e İspanya'nın bir müdâhalesi olabileceğini bildirdikleri mektubun ulaştığı, dostluk gösterenlere dâima dostlukla muamele edileceği, gerekli tedbirleri almaları, istedikleri ahidnâmenin verileceği, dostluğun gereği olarak Fransa'nın aldığı haberleri iletmeye devam etmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 9 Rebî‘ülahir sene 980] **(19 Ağustos 1572)**

Yazıldı

Sâbıkā yazılan nâmenin âharıdır.

[Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:]

Müşârun-ileyh elçiniz Dergâh-ı mu‘allâma arz-ı hâl sunup; kendüye mektûbunuz vârid olup mazmûn-ı muhâlasat meşhûnunda Navara beği Lüterân'ın başı İspanya ve Papa'nın gāyetle düşmanı olup rağmen kız karındaşınız ana virilüp ve İngiltere nâm kraliçe ile ittihâd üzre olup dostuna dost ve düşmanına düşman olmağa ahd ü yemîn olunup Alaman beğleri dahi zikr olunan ittifâkda bile olup elçileri varup gelmekden hâlî olmayup zikr olunan ittifâk münâsib görilürse anlara i‘timâd ü i‘tikād hâsıl olmak ecliyçün ahidnâme-i hümâyûn irsâli husûsu iş‘âr olunup fırsat müyesser oldukda bir tarafdan siz ve bir cânibden Alaman beğleri ve Fiyendan(?) tarafından mezkûre kraliçe ale'l-ittifâk yürüyüp vilâyet-i Ardın(?) fitnecüye mazarrat kasdına hücûm olunup sa‘y u ikdâm olunmak mukarrerdir. Zelatin(?) ve Elante(?) nâm vilâyetleri bi’l-fi‘l mezkûre kraliçe aldığun ve İspanya tarikiyle zâhir adâvet sûreti gösterilmeyüp ammâ hufyeten adüvvlerine mu‘âvenet ü müzâheret olunduğun ve Yeni Dünya'dan bir mikdâr yer almağiçün altmış pare barça ve on iki kıt‘a kadırga hâzır itmişken vilâyet-i İspanya'da Barçelona Lîmânı'nda donanmış on kıt‘a kadırga ile yüz pare barça ve Portugal Kralı mu‘âvenete yirmi karavele ve on kadırga donadup irsâl itmekle vilâyet-i Cezâyir'e kasdları olduğun istimâ‘ itmekle ol tedârikden ferâgat olunup zikr olunan gemilere karındaşınızı serdâr nasb eyleyüp anun gibi Cezâyir'e hücûm hezimet lüzûmları olıcak üzerlerine varmağa müterakkıb ve mütevakkıf olunduğu ve Cezâyir'e hareketlerine sebeb ehl-i İslâmdan bi-huzûr olan Arab tâ’ifesi tahrik olmuşdur. Ve vilâyet-i mezbûrenin ba‘zı Arabları dahi sizün cânibinize mu‘âvenet talebine varduğun ve İspanya vilâyetine ve donanmasına ve dahi her ne ki inhâ vü iş‘âr eylemiş ise mufassalan ilm-i şerîfimiz muhît ü şâmil olmuşdur. İmdi; **[331]** Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimiz cânibi ile sadâkat ü ihlâs üzre olanlar ale'l-devâm sâye-i himâyet-i mülûkânemizde âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl olmak âdet-i hasene-i şehriyârîdir. Re‘y-i isâbet-pezîriniz mûcebince sizün cânibinize sadâkat ü istikāmetle dostluk idenler dahi dâ’imâ enzâr-ı ferhunde asârımızla manzûr ve behremend olup asâf-ı âtıfet-i Pâdişâhânemiz ile muhassılu'l-âmâl olmaları mukarrerdir. Mâdâm ki ef‘âl-

i güzîde ve evzâ‘-ı pesendîdeleri zuhûr eyleyüp istikāmetle cadde-i dostlukda sâbit-kadem olup her vechle rızâ vü şükrân üzre olduğunuz ahbârı istimâ‘ oluna, anun gibi dostunuza dostî mülâhaza olunup kadîmden olıgeldüği üzre sâye-i himâyetimizde ber-karâr olmaları mukarrerdir. Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza olan ihlâs u ihtisâsınız mûcebince dostluğa lâyık u münâsib olduğu üzre hüsn-i tedbîr ü tedârükinizde envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürüp bundan akdem zikr olunan husûslarda inâyet ve irsâl olunan ahidnâme-i hümâyûnumuz mukarrer ü musaddak tutulduğun ve sâ’ir ahvâl-i meserret-mâlınız neye müncer olduğun yüce Âsitânemize i’lâmdan hâlî olmayasız ki muharrik silsile-i musâfat-ı ezelî vâkı‘ olduğunda iştibâh olunmaya.

d.19, s.359-360, h.713

Fransa Padişahı'na: Elçilerinin İspanya’ya karşı Osmanlı Devleti'nden kadırga ve yardım taleplerini ilettiği, Fransa’ya yardım edileceği ancak bölgenin uzak olması sebebi ile gemilerin mühimmat ve askerin erzak sıkıntısı çekmemesi için gerekli tedbirlerin alınması, dostluk gösterenlere dâima dostlukla muamele edileceği, o taraftan aldıkları haberlerin iletilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 18 Rebî‘ülâhir sene 980] **(28 Ağustos 1572)**

Yazıldı.

Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı gerdûn-iktidârımız cânibine olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca aduvv ü kine-cûy câniblerine mazarrat irüşdirüp vilâyet ü memleketlerinin gāret ü hasâreti bâbında dakîka fevt olunmayup mahall-i iktizâsına göre vakti ve mevsimi geldikde te’hîr ü ârâm aslâ münâsib ü evlâ görülmeyüp her ne tarîkle fırsat el virürse a‘dâ-yı hâksârdan intikām alınması husûslarında envâ‘ cidd ü ikdâm ve esnâf-ı sa‘y u ihtimâmınız dirîğ olunmayup üzerlerine hücûm olunup murâd üzre haklarından gelinmek kābil ü asân olduğun ve kadîmden olıgeldüği üzre yarar kapudânımızla Tulum câniblerine Haziran evâ’ilinde iki yüz kıt‘a kadırga gönderilüp mâdâm ki Memâlik-i aduvviye mazarrat kasdına teveccüh ve hücûmdan fâriğ olmayasın, her yıl iki yüz kıt‘a kadırga irsâl olunup mu‘âvenet ü müzâheret olunmak ve anun gibi İspanya ve Talya vilâyetlerinin feth ü teshîri bâbında bezl-i mâ hüve'l-makdûr kılınup

inâyet-i hazret-i Bârî bârî kılınup vilâyet ü memleketlerinden fethi müyesser olan yerlere bu cânibden dahl ü ta‘arruz olunmamak husûsun Âsitâne-i sa‘âdet-me’âbımda risâlet hidmetinde olan âdeminize iş‘âr eyledüğinizi i‘lâm eyledi. Bu bâbda her ne ki takrîr eylediyse alâ sebebi't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet-mâsir-i hüsrevânemize arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâmız muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; câdde-i sadâkat ü ihlâsda sâbit-kadem olanlar birbirine muʿâvenet ü müzâheret itmek âdet-i hasene idüğine iştibâh yokdur. Eyle olsa re’y-i isâbet-pezîr ve hüsn-i tedârik ü tedbîrinüz mûcebince a‘dânuz câniblerine hareket ve hücûm mukarrer oldukda eğer kadırga irsâli iledir ve eğer âhar tarîk iledir, kadîmden olıgeldüği üzre bâb-ı mu‘âvenette dakîka fevt olunmayup iltimâsınuz hayyiz-i kabûlde vâkı‘ olduğuna tereddüd etmeyesiz ve lâkin Südde-i sa‘âdetimizden ol diyâr iki bin milden ziyâde ba‘îd yerler olmağın, Donanma-i hümâyûnumuz ne kadar mükemmel ü müretteb gönderildüği takdîrce ol kadar deryâ geçmekle anda vardıkda eğer gemilerin kalafatı ve eğer sâ’ir mühimmât-ı asâkir yeniden tedârike muhtâc idüğüne mahall-i iştibâh değildir. Eyle olsa nâme-i hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuza vusûl bulıcak anun gibi düşmanlerınızın vilâyet ü memleketlerine kasd-ı mazarrat içün hareket ve hücûm ne zamânda olacağın Âsitâne-i devlet-penâhımıza i‘lâm eyledüğinizde kadîmü'l-eyyâmdan bargâh-ı gerdûn-iktidârımız tarafına **[360]** olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız müsted‘âsınca i‘lâmı lâzim ü mühimm olan ne ise zuhûra getürilüp iltimâsınız üzre kapudânımızı kadırga irsâl olunmak ile mi olur? Yohsa tarîk-i ahâr ile mi olur? Ve bi'l-cümle her ne vechle mümkin ve mutasavver ise sa‘y-i beliğde kusûr konulmaya ve kal‘alar muhâsarasına küllî barut ve yuvalak ve ana göre yasak lâzimdir. Ve inşâ’allâhü'l-e‘azz işâretiniz mûcebince taleb olunduğu mikdâr Donanma-i hümâyûnumuz irsâl olunduğu zamânda kürekçilerine ve sâ’ir içinde olan asâkir-i nusret-me’serim halkına kifâyet idecek mikdârı zahîre tedâriki kābil midir? Nicedir beher takdîr eğer zahîreleri ahvâlidir ve eğer sâ’ir levâzim ve mühimmatıdır, bir vechle tedârik olunmak gerekdir ki hiç bir husûsa müzâyaka vü ıztırâb çekilmek lâzim gelmeye. Anun gibi inâyet-i Hak celle ve alâ ile fethi müyesser olan vilâyet ü memlekete bu cânibden ta‘arruz olunmayup ol bâbda olan mevelle(?) karîn olmamak ne ihtimâldir? Hemân taleb olunan mikdâr Donanma-i hümâyûnumuzun eğer zahîresi ve eğer sâ’ir mühimmâtı müstevfî-i tedâriki bâbında mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getüresiz. Ve müşârun-ileyh elçiniz arz-ı hâl sunup kendüye ve mektûbunuz vârid olup mazmûn-ı muhâlesat meşhûnunda Navara beği Lüterân'ın başı İspanya ve Papa'nın gāyetle düşmanı olup rağmen kız karındaşınız ana virilüp ve İngiltere nâm kraliçe ile ittihâd üzre olup dostuna dost ve düşmanına düşman olmağa ahd ü yümn

olunup Alaman beğleri dahi zikr olunan ittifâkda bile olup elçileri varup gelmekden hâlî olmayup zikr olunan ittifâk münâsib görülürse anlara i‘timâd ü i‘tikād hâsıl olmak ecli içün ahidnâme-i hümâyûn irsâli husûsu iş‘âr olunup fırsat müyesser oldukda bir tarafdan siz ve bir cânibden Alaman beğleri ve Kopandan(?) tarafından mezkûre kraliçe ale'l-ittifâk yürüyüp vilâyet-i adüv vü fitnecüye mazarrat kasdına hücûm olunup sa‘y ü ikdâm olunmak mukarrerdir. Ve dahi her ne ki inhâ vü iş‘âr eylemiş ise ol dahi mufassalan ma‘lûm-ı şerîfimiz olmuşdur. İmdi; Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimüz cânibi ile sadâkat ü ihlâs üzre olanlar ale'd-devâm sâye-i himâyet-i mülûkânemizde âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl olmak âdet-i hasene-i şehriyârîdir, re’y-ı ısâbet ü tedbirinüz mûcebince sizin cânibinize sadâkat ü istikāmetle dostluk idenler dahi dâ’imâ enzâr-ı Ferhunde-âsârımızla manzûr ve behremend olup iz‘âf-ı âtıfet-i Pâdişâhânemizle muhassılu'l-âmâl olmaları mukarrerdir. Mâdâm ki ef‘âl-i güzîde ve evzâ‘-ı pesendîdeleri zuhûr eyleyüp istikāmetle câdde-i dostluklara sâbit-kadem olup her vechle rızâ vü şükrân üzre olduğunuz ahbârı istimâ‘ oluna, anun gibi dostunuza dost mülâhaza olunup kadîmden olıgeldüği üzre ve sâye-i himâyetinizde ber-karâr olmaları mukarrerdir. Kadîmden Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımız olan ihlâs u ihtisâsınız mûcebince dostluğa lâyık u münâsib olduğu üzre hüsn-i tedbîr ü tedârükinizde envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürüp bundan akdem zikr [olunan] husûslarda inâyet ve irsâl olunan ahidnâme-i hümâyûnumuz mukarrer ü musaddak tutulduğun ve sâ’ir ahvâl-i meserret-mâlınız yine müncer olduğun yüce Âsitânemize i’lâmdan hâlî olmayasız ki muharrik silsile-i ezelî vâkı‘ olduğuna iştibâh olunmaya.

d.21, s.196, h.466

Fransa Padişahı'na: Elçilik hizmetinde iken o tarafa giden elçilerinin yanında gönderilen kişiye itimat edilmesi, ahdidnâmeye uygun olarak dostluk gösterirlerse dostlukla muamele edileceği.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 21 Zilka‘de sene 980] **(25 Mart 1573)**

Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâliyâ atebe-i aliyye-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımız ki, melce-i selâtîn-i cihân ve melâz-ı havâkîn-i devrândır. Nâme-i behçet-mazmûnunuz vârid olup fehvâ-yı meserret efzâsında sevâlif-i eyyâm ve sevâ‘ik-i a‘vâmdan Âsitân-ı

muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimüz cânibi ile mü'ekked ü mümehhed olan kemâl-i muhabbet ü ihlâs-ı sâbıkā ve vüfûr-ı meveddet ü ihtisâs-ı lâyıkanuz muktezâsınca mâ-beynde vukū' bulan dostluğun izdiyâdı husûsuna müte'allik ve mahsûs olan ba'zı mühimmât ü mesâlihın itmâmı bâbında arz u i'lâm etmek içün Âsitân-ı devlet- âşiyânımızda hidmet-i risâletde iken ol cânibe teveccüh eyleyen Akeş Peskoli Naaliz beğiyle koşulup gönderilen Harmeti(?) nâm yarar ve mu'temedün-aleyh beğinüz her ne takrîr ü i'lâm eylemiş ise kendü sözümüz gibi i'timâd oluna ve nâme-i musâdakat-meşhûnunuzda iş'âr u beyân olunan husûslar ne ise alâ vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i sa'âdet-masîr-i hüserevânemize arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; kadîmü'l-eyyâmdan mâ-beyninde olan rişte-i muhabbet ü dostî münkat'ı olmayup mâdâm ki şerâ'it-i müsâfât-ı ezelî kemâ-kân ri'âyet ü sıyânet oluna, bu tarafdan dahi ri'âyet ü himâyet olunmak husûslarında envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getürilüp nakz-ı ahd ü mîsâka mûceb ü bâdî olan evzâ' u etvârın sudûr u bürûruna rızâ gösterilmemek zimmet-i aliyye-i selâtini haşmet-i ebniye cümle vâcibât ve akdem-i mühimmatdan olıgelmişdir. Gerekdir ki:

Nâme-i sâmî-i meserret-mazmûn ve sahîfe-i kirâmi mekremet-makrûnumuz vusûl buldukda, iki cânibin dostluğuna münâsib ü evlâ ne ise anunla amel etdirmek bâbında cidd ü ikdâm ve hüsn-i ihtimâmınız zuhûra getürile ki sebeb-i temhîd-i esâs muhâlasat ve bâ'is-i tecdîd-i musâdakat idüğine iştibâh olunmaya ve dâ'imâ ol cevânib ahvâliyle selâmetiniz haberin i'lâmdan hâlî olunmaya.

d.22, s.51-52, h.108

Fransa Padişahı'na: Roçle Kalesi'nin fethedildiğinden donanma gönderilmesinin ertelendiği, Cezayir'de bazı Arap tâifesinin İspanya ve Portekiz ile işbirliği içinde olduğunun duyulduğu, Erdel Voyvodası'nın Fransa tarafından kız almasının âdet olmadığı, dostluğun gereği olarak Fransa'nın aldığı haberleri iletmeye devam etmesi.

Yevmü'l-Ahad, fî 13 Safer sene 981 **(15 Haziran 1573)**

Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlîya Atebe-i aliyye-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i sa'âdet-destgâhımıza ki melce-i selâtîn-i cemcâh ve melâz-i havâkîn-i sitâre-i sipâhdır. Nâme-i musâdakat-mashûbunuz vârid olup mazmûn-ı muhâlasat meşhûnunda müstakîm elçinüz Akeş(?)

Peskoli(?) yedinden name-i hümâyûnumuz size vâsıl olup sâfî dostluğa müte‘allik iş‘âr olunan husûslar aslı ve hakikati ile ma‘lûm oldugun ve esâs muhabbet ü vidâdın istihkâmı bâbında envâ‘ sa‘y u ihtimâmda dakîka fevt olunmayup şerâ’it ahd ü mîsâkın ri‘âyeti husûsuna ziyâde ihtimâm olunduğun ve donanma te’hîrine bâ‘is vilâyetiniz içinde ba‘zı düşman peydâ olup Roçle nam kal‘aya üşüp(?) ale'l-gafle zabt etmeğin, yine feth ü teshîrine asker irsâl olunduğundandır ve Cezâyir-i Garb câniblerinde ba‘zı şeyhü’l-Arapların iğvâsıyla İspanya Kralı ve Portugal Kralı ile ittifâk, vilâyet-i Cezayir'e kasd-ı mazarrat eyledikleri haberi istimâ‘ olundukda Marçilya beğlerbeğisi tarafından vilâyet-i Cezayir beğlerbeğisine bu bâbda haber varup bu vâkı‘âdan habîr u âgâh eyledüğinizi ve ol cânibde olan müddecel(?) tâ’ifesinin vefretini onda olan elçinüz i‘lâm eyledüğini ve Erdel voyvodası ol tarafdan kız almak husûsun ve yüce Âsitânemizde risâlet hidmetinde duran **[52]** müstakîm ve müdebbir ve mu‘teber âdeminiz her ne takrîr iderse kendü sözümüz gibi itimâd ü i‘tikād oluna diyü iş‘âr olunup dahi her ne ki tafsîl ü beyân olunmuş ise ve mezkûr elçinüz dahi her ne ki dimiş ise bi't-tamâm pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîr-i hüsrevânemize arz u takrîr olunup alâ sebebi’l-tafsîl ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-ı Pâdişâhanemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; Âsitâne-i devlet-me’âbımız cânibine sadâkat ü ihlâs üzre izhâr-ı muvâlât ü musâfat idenler husûsunda envа‘ inâyât-i bî-gâyâtım mebzûl u masrûf olmak şîme-i kerîme-i cihân-darî ve âdet-i hasene-i şehrîyâridir. Eyle olsa vilâyet-i Erdel Memâlik-i mahrûsemizdendir, voyvodası ve içinde olan askeri ve sâ’ir re‘âyâ vü berâyâsı istikāmet ü ubûdiyyet üzre ale’d-devâm kenef-i himâyet-i hüsrevânemizde âsûde-hâl olıgelmişlerdir. Mezkûr voyvodanın ol bâbda murâdı vukū‘u mukarrer ise icâzet-i hümâyûnumuz ihsân olunmak câ’iz olurdu. Lâkin ol tâ’ife kız almak murâd idindiklerinde girü kendü içlerinden alıgelmek kā‘ide mukarrereleri olmağın, ol bâbda rızâları olduğu ma‘lûm olmamışdır. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı devlet-makrûnumuz vusûl buldukda, mâ-beynde mü’ekked ü müşedded olan dostluk muktezâsınca ebvâb-ı mürâselât mesbûk tutulup vâkı‘ olan ahbâr-ı müvâlât u musâfât i‘lâm u iş‘ârdan hâlî olunmaya ki bâ‘is-i tecdîd ve bünyân-ı muhâlesat ve sebeb-i temhîd-i esas-ı müsâdefet olduğuna iştibâh yoktur.

d.22, s.117-118, h.243

Fransa Padişahı'na: Leh Kralı'nın ölmesi üzerine Fransa Kralı'nın kardeşinin krallığa tâlip olduğunu içeren mektubun ulaştığı, Leh tarafının beylerine kendi

içlerinden bir kral seçemezlerse Fransa Kralı'nın kardeşinin kral olarak tâyin edileceğinin bildirildiği, Leh Kralı olarak Fransa Kralı'nın kardeşinin tâyin edildiği, gerekli tedâriklerinin yapılıp kralın ülkesine gönderilmesi, eğer doğrudan gönderilemiyorsa İstanbul'a gönderilip İstanbul üzerinden Lehistan'a ulaştırılacağı.

[Yevmü'l Ahad, fî 5 Rebîü'levvel sene 981] **(5 Temmuz 1573)**

France Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Bundan akdem Âsitâne-i aliyye-i devlet-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımıza ki melâz-ı selâtîn-i âlî bî-mikdâr ve melce-i havâkîn-i nâmdârdır. İrsâl ü îsâl olunan mu‘teber ve mu‘temedün-aleyh elçinüz murâdâtınuzı takrîr eyledikde atebe-i âlem-penâhımız cânibine sadâkat ü ihlâs üzre olan vilâyet-i Leh Kralı mürd olub vilâyet-i mezbûre krallığına lâyık u münâsib kimesneleri olmadığı ve karındaşınız sevâlif-i eyyâm ve sevâ‘ik-i a‘vâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimize izhâr-ı muvâlât ü musâfât idenlerden olduğun iş‘âr idüp vilâyet-i mezbûreye kral nasb ü ta‘yîn olunması husûsunda istid‘a-yı inâyet eylemişdi. İmdi; eyle olsa vilâyet-i mezbûre Memâlik-i mahrûse-i hüsrevânemiz civârında vâkı‘ olup kadîmü'l-eyyâmdan kuvve-i kāhire pâdişâhânemizle masûn u mahrûs ve beğleri ve a‘yânı ve sâ’ir ahâlîsi zıll-i zalîl-i himâyetimizde mustazıll olup mazarrat-ı a‘dâdan mahfûz u me’mûn olıgelmiş olmağın, zikr olunan kralları mürd oldukda beğleri ve cümle a‘yânı Âsitân-ı devlet-âşiyânımıza mektûbların gönderüp vilâyet ü memleketlerine kral nasb olunmak husûsunda fermân-ı celîlü'l-kadrimizin sudûr u zuhûrına mütevakkıf ve müterakkıb oldukların i‘lâm eyleyüp ol bâbda icâzet-i hümâyûnumuz recâ eylediklerinde içlerinden biri kral olmağa kābil değil ise müşârun-ileyh karındaşınuz vilâyet-i Leh'e kral nasb olunmak evlâ vü enseb görilüp ve nasb u kabûlü husûsu ve kemâl-i ta‘zîm ü ikrâmı bâbında lâyık u münâsib olanıyla amel idüp emr-i şerîfimize muhâlif vaz‘ sudûrundan gāyet ihtirâz u ictinâb üzre olasız diyü emr-i âlî-şânımuz gönderilüp envâ‘ tenbîh ü te’kîd olunmuş idi. Hattâ etrâf u cevânibde olan kralların her biri oğulların kral ta‘yîn etdirmek sevdâsıyla mübâlağa asker cem‘ine ve sâ’ir tedbir ü tedârike meşgûl ve envâ‘ ikdâm ü ihtimâmlarını masrûf u mebzûl kıldıkları ma‘lûm oldukda, fermân-ı hümâyûnumuz mûcebince kralları vilâyet-i mezbûreye dâhil olunca zarâr u gezend irişdirilmemek bâbında Deşt-i Kıpçak ve Düzyir Hânı olan cenâb-ı emâret-me’âb-ı eyâlet-nisâb Devlet Giray Hân *dâmet me‘âlîyehûya* nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp asâkir-i Tatar sayyâr-ı katâr ile **[118]** bu tarafdan ve bir cânibden ümerâ‘ ve zevi'l-

ihtirâmımız asâkir-i İslâm-ı nusret-peyâmla hâzır u âmâde olmak tenbîh olunup vilâyet-i mezbûre gereği gibi hıfz u hırâset etdirülmişidi. Hâlâ vilâyet-i Leh beğlerinden dokuz yüz seksen bir Muharrem'inin evâsıtında Südde-i sa‘âdetimize ubûdiyyet nâmeleri gelüp müşârun-ileyh karındaşınız emr-i şerîfimiz üzre vilâyet-i Leh’e, kral nasb olunmak recâ vü istid‘â eyledikleri ecilden Hak sübhânehû ve te‘âlâ hazretlerinin ulüvv-i inâyet-i bî-gāyetleri mukārenetleriyle müşârun-ileyh karındaşınızı yüce Âsitânemize olan vüfûr-ı muvâlât ü muhabbetiniz muktezâsınca vilâyet-i Leh'e kral nasb ü ta‘yîn eyledik. Gerekdir ki:

Siz dahi mûmâ-ileyh karındaşınızın ol cânibde vâkı‘ olan levâzim ü mühimmâtın tedârik etdirüp ol tarafdan vilâyet-i Leh'e ubûr u mürûr etmeğe kābil ü mümkin değil ise atebe-i âlem-penâhımız cânibe gönderile ki kadîmden mâ-beynde mümehhed ü müşeyyed olan esâs-ı muvâlât u musâfât muktezâsınca vech ü münâsib görüldüğü tarîkden ahsen-i âvânda vilâyet ü krallığına îsâl oluna ve dâ’imâ ebvâb-ı mükâtebât meftûh u mekşûf dutulup ahvâl-i meserret mâlınız i‘lâm ü iş‘ârından hâlî olunmaya ki vürûdu sebeb-i istihkâm esâs-ı vidâd ve bâ‘is-i üstüvâr-ı bünyân-ı musâfât olduğuna iştibâh olunmaya.

d.23, s.192, h.405

Fransa Padişahı'na: Fransa Kralı'nın kardeşinin Leh Kralı olması sebebiyle yerine ulaşması için hangi yolların güvenli olduğunun sorulduğu mektubun ulaştığı, iki güzergâh belirlenip o güzergâhların beylerine kralın geçeceği yerlerin güvenliği ve gerekli erzağın tedariği için gerekli hükümlerin verildiği, bu sebeple hangi güzergâhın seçildiğinin bildirilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 8 Şa‘bânü'l-mu‘azzam sene 981] **(03 Aralık 1573)**

Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ atebe-i aliyye-i sipihr-ihtişâm ve Südde-i seniyye-i vel'umlâmımıza ki melâz-ı selâtin-i cemcâh ve melce’-i havâkîn-i sitare-sipâhdır. Nâme-i sadâkat-nümûnunuz irsâl olunup eymen-i evkāt ve atyeb-i sâ‘atde vürûd u vusûl bulup mazmûn-ı muhâlesat-ı fırûnında karındaşınız Leh Kralı'nın krallığına vusûlü kangı tarîk evlâ vü enseb olup sa‘bü'l-mürûr ve müteassiri’l-ubûr olmayan yerlerden emîn ü sâlim geçüp gitmesi husûsu iş‘âr olunmuş, her ne ki tafsîl ü beyân olunmuş ise ve Âsitâne-i sa‘âdet-

âşiyânımuzda risâlet hidmetinde olan mu‘teber ve mu‘temedün-aleyh âdemîlerinizden Akeş(?) Peskoli(?) her ne takrîr eyledi ise alî sebebi’t-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-mâsir-i hüsrevânemize arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-ı Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi, müşârun-ileyh karındaşınız krallığına teveccüh edilecek iki tarîk vardır. Zadra'dan çıkar ise Kilis ve Bosna andan Sirem ve andan Tımışvar ve Erdel vilâyetlerine gider. Eğer Duvrovnik'den çıkar ise Hersek ve İzvornik ve andan Sirem ve andan Tımışvar vilâyetinden Erdel vilâyetin tarafından gider. Ve'l-hâsıl kendüye kangı cânibden teveccüh münâsib ve âsân ise ol tarafdan gidüp ber-vech-i müsâra‘at varup irişmek mühimm ü lâzim olanlardandır. Zikr olunan iki tarafın beğlerbeğilerinin ve sancakbeğlerine ve vilâyet-i Erdel voyvodasına mü’ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup ulakla irsâl olunup “birbirinize emîn ü sâlim ulaşdırasız ve yollarda vâkı‘ olan levâzim ü mühimmâtların tedârik ideviresiz” diyü emr olunmuşdur. Hemân kangı tarîk ihtiyâr olunursa mukaddemce ol câniblerin hâkimlerine âdem gönderüp habîr ü âgâh eyleyeler ki anlar dahi fermân-ı hümâyûnumuz muktezâsınca levâzım ü mühimmâtları tedârikinde sa‘y u ikdâm ideler. Nâme-i sa‘âdet-makrûnumuz vusûl buldukda, gerekdir ki:

Sevâlif-i eyyâ[m] hulûs-encâmdan mâ-beynnde mukarrer ü müstahkem olan sadâkat ü ihlâsınız mûcebince mûmâ-ileyh karındaşınızun mühimmât ve mesâlihi ne ise tekmîl ü tedârik umûrunda te’hîr ü ârâm münâsib görülmeyüp ber vech-i isti‘câl irsâl olunmakda envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürilse kangı tarîk ihtiyâr olunup ahvâl-i meserret-mâl neye müncer olduğun ahbâr-ı selâmetinizle Âsitân-ı gerdûn-iktidârımız cânibine i‘lâm ü iş‘âr eyleyesiz ki bâ‘is-i temhîd-i bünyân-ı muhâleset ve sebeb-i teşmile-i sa‘y-ı musâdakat olduğuna iştibâh olunmaya.

d.26, s.269, h.774

Fransa Padişahı'na: Kardeşinin ölüm haberini içeren mektubun ulaştığı, ahidnâmeye uygun olarak dostluk göstermeleri halinde dostlukla muamele edileceği.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 29 C sene 982 **(16 Ekim 1574)**

Françe Pâdişâhı'na yazılacak nâme-i hümâyun sûretidir:

Hâliyâ atebe-i aliyye-i âlem- medâr Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımız ki inâyet-i bî-gāyet hazret-i vâcibü'l-vücûd ile melce-i selâtîn-i cihân-ı cemcâh ve melâz-ı havâkin-i sitare-i sipâhdır. Sizün ve karındaşınızın nâme-i meserret-nümûnları vârid

olup mazmûn-ı musâfât meşhûnunda dostluğa lâyık u sezâvâr olan husûslar derc ü beyân olunup ve bundan akdem Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlımızda hidmetde olan kıdvetü ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhıyye Akeş(?) Peskoli(?) nâm elçinüz ve hâliyâ irsâl olunan ( ) nâm elçinin kelâm-ı sadâkat-encâmlarına gereği gibi i'timâd u i'tikād oluna diyü işâret olunup vâlidenüz mefharü'l-muvakkarât Katerina'nın dahi mektûb-ı meveddet-üslûbu vusûl bulup fehvâ-yı muhâleset-i mashûbunda karındaşınızın dâr-ı fenâya intikāl ü irtihâli husûsun i'lâm idüp sevâlif-i eyyâm hulûs-ı encâmdan mustahkem olan esâs dostluğa tezelzül lâzim gelmeyüp ber-kârar-ı üstüvâr olması bâbında istid'a-yı âtıfet eylemiş ve dahi her ne ki inhâ vü iş'âr itmiş ise ve sizün nâmelerinüzde her ne tafsîl ü ayân kılınmış ise ve zikr olunan mu'teber ü mu'temed elçilerinüz her ne ki takrîr ü beyân etdiler ise cümlesi pâye-i serîr-i sa'âdet-mâsir-i Pâdişâhanemize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-ı şehinşâhâmiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; yüce Âsitâne-i sa'âdetimiz cânibine izhâr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve ebsâr-ı rıkkıyet ü ihtisâs üzre olanların ale'd-devâm hamiyyet-i âmalleri reşehât-ı katarât-ı emtâr ihsânımla sersîz(?) ü şâdâb olmak şîme-i kerîme-i şahâne ve âdet-i bâ-sa'âdet-i Pâdişâhanemizden olıgelmişdir. Husûsen mürûr-ı eyyâm ve kürür-ı(?) a'vâmdan dostluğa münâsib olan husûslara tarîk-i sadâkat ü istikāmetde sâbit-kadem olanlar enzâr-ı inâyet-i aliyye-i hüsrevânemizle manzûr u mesrûr olmak vacibât-ı saltânat ve mukterezât-ı(?) hilâfetdendir. Eyle olsa Dergâh-ı gerdûn iktidârımızda olan mezbûr Akeş(?) Pistoli(?) nâm elçinüz me'mûr olduğu hidemât-ı mebrûreyi kemâl-i edâ ve hüsn-i istikāmet ile mer'î vü mü'eddi kılmağın, ol cânibe teveccüh etmekle icâzet-i âlî-nehmetim ihsân olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i sâmî-behçet-mazmûn ve sahife-i kerâmî-i mekremet-makrûnumuzla vusûl buldukda, fehvâ-i hümâyûn-ı nüzhet-nümûnunda mastûr ve münderîc olan husûslara tamâm ıttılâ' ve vukûf tahsîl eyleyüp, kadîmü'l-eyyâmdan ve müşârun-ileyh karındaşınız zamânından berü şerâ'it-i ahd ü emân ne vechle ri'âyet ü sıyânet olagelmiş ise girü kemâ-kân ol minvâl üzre ri'âyet etdirüp hilâfına cevâz gösterilmemek husûslarında kemâ-yenbağî ikdâm ü ihtimâm olunup envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getüresiz. Bu cânibden mugāyir-i ahd ü emân bir vaz' sudûr etdüğine rızâ-yı şerîfim yokdur. Ana göre siz dahi dostluğa lâyık u evlâ olan umûrda vech ü münâsib ne ise anunla amel idüp ol cevânibin ahvâl-i meserret-mâlıyla ahbâr-ı sahîhanız i'lâm u inhâsından hâlî olunmaya ki bâ'is-i tecdîd-i bünyân-ı muhâleset ve sebeb-i temhîd-i esâs musâdakat olduğuna iştibâh olunmaya.

d.26, s.270, h.775

Fransa Padişahı'nın Vâlidesi Katerina'ya: Fransa Padişahı olan oğlunun ölüm haberini içeren mektubun ulaştığı, dostluk göstermeleri halinde dostlukla muamele edileceğine dâir bir mektubun da Fransa Padişahı'na gönderildiği, elçilerinin Fransa'ya dönmesi için gerekli iznin verildiği, ahidnâmeye aykırı olarak bir iş yapılmaması.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 29 C sene 982 **(16 Ekim 1574)**

Vâlidesi Katerina'ya nâme-i hümâyun ki:

Âsitân-ı sa‘âdet-penâh ve Bargâh-ı devlet-destgâhımuza mektûbunuz vârid olup, sâbıkā Françe Padişahı olan oğlunuz dâr-ı fenâdan intikāl eyledüğin ve kadîmden mâ-beynde olan dostluk kemâ-kân ber-karâr u üstüvâr olması husûsun i‘lâm idüp, yüce Âsitâne-i sa‘âdet-penâhımda olan Akeş(?) Peskoli(?) nâm elçinin kelâmına i‘timâd ü i‘tikād oluna diyü iş‘âr olunmuş ve dahi her ne ki i‘lâm olunmuş ise ve mezkûr elçi ne takrîr ü beyân eyledi ise pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevânemize arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i şahânemiz muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa sevâlif-i eyyâm ve sevâ‘ik-i a‘vâmdan mâ-beynde mü’ekked ü müşeyyed olan dostluk umûru kemâ-kân mukarrer ü müstahkem olup hilâf-ı ahd ü emân iş olduğuna rızâ-yı şerîfim yokdur. Ol cânibde dahi şerâ’it-i emn ü emân kemâ-kân ri‘âyet ü sıyânet olunup dostluğa lâyık u sezâvâr olanıyla amel oluna diyü hâliyâ Françe Pâdişâhı olan oğlunuza nâme-i hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuz tahrîr olunup irsâl olunmuşdur. Ve sâbıkā elçilik hidmetinde olan mezkûr âdeminiz me’mûr olduğu hidemât-ı lâzimesin kemâl-i adâb ü istikāmetle mer‘î vü mü’eddî kılup ol cânibe teveccüh etmeğin icâzet-i hümâyun-ı devlet-nümûnumuz ihsân olunup gerekdir ki:

Nâme-i şerîfimiz vusûl buldukda kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimiz cânibine olan ihlâs u ihtisâs mûcebince dostluk umûrun ber-karâr u üstüvâr mülâhaza idüp hilâfına cevâza mecâl muhâl idiğine iştibâh olunmaya. Size dahi lâzım ü münâsib olan oldur ki şerâ’it-i ahd ü emânın ri‘âyet ü sıyâneti husûsunda bezl-i mâ-hüve'l-makdûr idüp hilâf-ı ahd [ü] emân vaz‘ sudûr etmemek bâbında dakîka fevt olunmaya.

d.33, s.189, h.381

Fransa Padişahı'na: Elçilik vazîfesi ile gelen elçilerinin hasta olduğu bu sebeple o tarafa gitmesi için izin verildiği, işlerinin tamamlanması için yerine kâtibin alıkonulduğu.

[Yevmü's-Sebt, fî 4 Şevvâl sene 985] **(15 Aralık 1577)**

Serâser kîseye konulup gümüş kozalak ile bağlanup Tercümân Hürrem Beğ'e virildi. Fî 8 Za sene [98]5

Françe Pâdişâhı'na hüküm ki:

Südde-i sa'âdetimize mektûb-ı sadâkat-mashûbunuz vârid olup bundan akdem Atebe-i ulyâmıza elçilik tarîkiyle irsâl olunan (...) beğine hastalık arız olup ziyâde zamân dahi ikāmet iderse maraz müşeyyed olup uhdesinde olan hidmetinin edâsına kudreti olmaz, hastalığına timar ve ba'zı kendüye müte'allik mesâlih itmâmı içün icâzet-i hümâyûnumuza makrûn olması iş'âr ve müşârun-ileyhin elçi ta'yîn olunan âdeminiz Dergâh-ı izzet-destgâhımıza gelince katibi vâkı' olan maslaha vü merâmınız itmâmı içün alıkonulması husûsu i'lâm olunmuş. Ol bâbda her ne ki tahrîr ü ayân olunmuş ise pâye-i serîr-i âlâya arz olunup ilm-i şerîfim muhit olmuşdır. İmdi; müşârun-ileyh hüsn-i icâzet-i âlimize mukārin olup ol cânibe teveccüh ü azîmete ruhsat virilüp kâtibi dahi istida'nuz üzre muradât ü mesâlihiniz itmâmı içün alıkonulmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan Aşiyân-ı sa'âdetimize olan vüfûr-ı muhâselat mûcebince min-ba'd dahi hulûs-ı taviyyet ile Âsitâne-i sa'âdetimize sadâkat ü meveddet ile sâbit-kadem ve rasîh-dem olup ol cânibin ahvâlin ale't-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayasız ki bâ'is-i muvâlâtdır.

d.43, s.117-119, h.214

Fransa Padişahı'na: Çeşitli yerlerde ahidnâmeye aykırı olarak alınan Fransız esirlerin serbest bırakılması, Eflak Voyvodası'nın oğlunun vilâyetine yollanması, yapılan sulhlar hakkındaki endişeleri içeren mektuplarının ulaştığı, dostluk için gelene her zaman dostluk ile muamele edileceği, esîrlerin serbest bırakılacağı,

İspanya ile Fransa arasında bir muhârebe olması durumunda Fransa'ya yardım gönderileceği, İngiltere Kraliçesi elçi göndermek istiyorsa Fransa aracılığı ile yapması.

[Yevmü's-Sebt, fî 27 Ca sene 988] **(10 Temmuz 1580)**

France Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâlîya Âsitâne-i sa‘âdet-unvân ve izzet-nişânımızda elçilik hidmetinde mukîm olmak içün yarar u nâmdarlarınızdan irsâl olunan Çermol nâm kal‘anın baronu olan Yakamo de Çermin nâm mu‘teber elçiniz ile eymen-i evkāt ve atyeb-i sâ‘atde gelüp vâsıl olup zikr olunan nâmelerinizin mazmûnunda sa‘âdet ü iclâlle cülûs-ı hümâyûn-ı izzet-makrûnumuzun tehniyesi husûsuyla eben an-ceddin mâ-beynimizde olan dostluğun istihkâmı gereği gibi ri‘âyet olunup Magrib-i zemîn ve sâ’ir yerlerde re‘âyânızdan ba‘zı nâ-hak yere katl ve esîr ve gemileri ve esbâbları ve emvâlleri gāret ve sirka olunur diyü size şikâyet olunup ve bu makūle mezâlim ve mehâyif onat vechle görilüp ve olan zarâr u ziyânları girü ashâbına redd olunup ve hilâf-ı emn ü emân Françelülerin ıtlâkları ve Âsitâne-i sa‘âdetimde ( ) ruhsatlar husûsu ile ba‘zı İtalya ve sâ’ir Frengistân vilâyetlerinin kralları ve beğleri ile sulha mübâşeret olunduğun ve sâbıkā Eflak Voyvodası olan Petraşko'nun oğlu Peter ve girü vilâyetine voyvoda nasb olunması ve Yakamo’nun Hardino nâm esîrin ıtlâkı ahvâli mastûr olduğundan mâ‘adâ müşârun-ileyh elçiniz dahi bu dostluğa müte‘allik husûslarda nakîr ü kıtmîr her ne ki takrîr ü iş‘âr etmiş ise alâ-vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izamım enârallahü berâhinihim zamân-ı şerîflerinde mâ-beynde olan dostluk ve musâfât her ne vechle olıgelmiş ise şimdiki hâlde dahi kemâ-kân mer‘î vü muhterem olmak âdet-i bâ-sa‘âdet-i mülûkânemizden olmağın, müşârun-ileyh elçiniz inâyet-i aliyye-i şâhâneme mukârîn olup mukaddemâ olan ahidnâmelerin tecdîdi husûsuna fermân-ı şerîfimiz sâdır olmuşdur. Ve bundan mâ‘adâ ba‘zı İtalya ve sâ’ir Frengistân kralları ve beğleriyle söyleşilen mesâliha husûslarında sizin cânibinizden hafî olmaya ki Bâb-ı sa‘âdet-me‘âbımız bi-hamdilillahi te‘âlâ dâ’imâ meftûh olup eğer dostluk ve eğer düşmanlık içündir, aslâ kimesnenin gelüp gitmesine men‘ u redd yokdur. Dostluk için gelenler envâ‘ inâyet-i aliyye-i şahânemize mukārin olup dostluk üzre olanların dahi inâyet-i Hak Celle ve alâ ile tedârikleri görilür, Ol bâbda sizinle olan kadîmî dostluk ve sâ’ir krallar üzerine takaddüm ü tasaddur husûslarında kat‘â

hâtırımıza hutûr ider nesne yokdur. Ve Mağrib ve sâ'ir yerlerde hilâf-ı ahd ü emân alınan esîrlerinüzin ıtlâkı gāret olunan esbâb ü emvâl ve gemilerinüz girü ashâbına redd olunmalarıyçün ol cânibin beğlerbeğileri ve sancakbeğleri ve sâ'ir hâkim olan kullarımıza mü'ekked ahkâm-ı şerîfemiz yazılup ehl-i fesâdın gereği gibi haklarından geline diyü muhkem tenbîh ü te'kîd olunmuşdur. **[118]** Mâdâm ki sizin cânibinizden nakz-ı ahd olur husûs sâdır olmaya, inşâ'allâhü'l-e'azz bu cânibde dahi hilâf-ı ahd evzâ' zuhûruna ruhsat virilmez ve dâ'imâ şerâ'it-i ahd ri'âyet olunur. Ol cânibden dahi dâ'imâ ahd ü emân husûsu mer'î vü muhterem tutulup hilâfına cevâz gösterilmemek bâbında envâ' sa'y ü ihtimâm oluna. Ve müşârun-ileyh elçiniz mürd olan Venedik Baylosu'nun meyyitine hâzır bulunmak istedüğinden ol zamânda vezîr-i a'zam olan Ahmed Paşa ba'zı sebeb ile mâni' olmağın min-kesri'l-hâtır olduğunuz mesmû'umuz oldu. İmdi; kadîmden olan dostluk mûcebince elçileriniz eğer Dîvân-ı hümâyûn-ı adâlet-makrûnumuzda ve eğer vüzerâ-yı izâmımız saraylarına varup gelmekde ve eğer âyîniniz üzre kiliselerinizde ve Hristiyan (...) ve sâ'ir cemʿiyyetlerde her vechle İspanya elçisinin üzerine takaddüm ü tasaddur eylemeleri bâbında olıgeldüği üzre fermân-ı şerîfim sâdır olmuşdur. Hilâfına cevâz gösterilmeyüp dâ'imâ ol minvâl üzre amel olunur ve mûmâ-ileyh elçiniz İspanya ile sizün Françe serhadlerinde olan re'âyânız harabat(?) ve (...) olmağla ve adâvet vâkı' olup İspanya Kralı'na mâ-beyninizde muhârebe olmak lâzim gelürse kadîmî dostluk mûcebince muʿâvenet olmasın i'lâm eder. Ol bâbda dahi size yardım lâzim olursa Donanma-yı hümâyûnumuz ile mi olur veyâhûd gayrı tarîkle mi olur. Ecdâd-ı izamımız Françe Pâdişâhlarına muʿâvenet idegeldüği üzre cenâb-ı celâlet-me'âbımızdan dahi her ne vakit murâd olunursa Dergâh-ı mu'allâmız ile adâvet üzre olanların haklarından gelinmek bâbında lâzim olduğu üzre muʿâvenet ü müzâheretimiz dirîğ değildir. Ve İngiltere Kraliçesi yüce Âsitânemiz ile dostluk maksûd idinüp sizin vâsıtanuzla olmak murâd olunmuş, ol ecilden mezbûre kraliçe yüce Âsitânemize dostluk içün elçi göndermelü olursa sizin şefa'atiniz ile gönderüp her ne husûs recâ vü iltimâs iderse redd olunmayup hayyiz-i kabûlde vâkı' olması mukarrer ola. Bu bâbda müşârun-ileyhimâya dahi bu minvâl üzre nâme-i hümâyûnumuz gönderilmişdir. Lâzim oldukda sizin cânibinize i'lâm eyleyesiz, dahi Südde-i sa'âdetime i'lâm eyleyesin ki murâd olunan husûslar icrâ oluna. Ve sâbıkā Eflak voyvodası olan Petraşko Voyvoda'nın oğlu Peter hâlâ sizin himâyetinizde olup maksûdunuz ise bu cânibe gönderile ki mümkin olduğu üzre ri'âyet oluna. Ve Yakamo'nun Hardino dahi iltimâsınız mûcebince esîrlikden ıtlâk olunup halâs olunmuşdur. Müşârun-ileyh elçinüze teslîm olunmuşdur. Olıgelen âdet-i kadîme mûcebince Memâlik-i mahrûsemizden bir

mikdâr tereke virilmek bâbında icâzet-i hümâyûnumuz virilmesi i‘lâm olmuş, ma‘lûm-ı şerîfimiz oldu. Lâkin yaradan Allah ü te‘âlâ memleket ü vilâyetimizde bir kaç senedir bârân-ı rahmet vakdi ile irişmemek ile tereke husûsu çendân murâd üzre olmayup tereke bâbında nev‘an **[119]** vüs‘at olmamağla, hâlâ ol cânibe tereke virilmekde bir mikdâr te’hîr lâzim olmuşdur. Ol husûsda hâtırınuza nesne hutûr etmeye. İnşâ’allâhü te‘âlâ dudmân-ı saltanat-ı kāhire-i şehinşâhımız ile dostluk üzre olanlara her vechle inâyet-i Pâdişâhânemiz mebzûl u masrûfdur. Sizin cânibinize dahi dirîğ nesnemiz yokdur. Me’mûldür ki dâ’imâ dostluk ri‘âyeti mer‘î olup hilâfına cevâz gösterilmeye.

d.43, s.139-140, h.250

Fransa Padişahı'na: Çeşitli yerlerde ahidnâmeye aykırı olarak alınan esîrlerin serbest bırakılması, Eflak Voyvodası'nın oğlunun vilâyetine yollanması, yapılan sulhlar hakkındaki endişeleri içeren mektuplarının ulaştığı, dostluk için gelene her zaman dostluk ile muamele edileceği, esîrlerin serbest bırakılacağı, İspanya ile Fransa arasında bir muhârebe olması durumunda Fransa'ya yardım gönderileceği, İngiltere Kraliçesi elçi göndermek istiyorsa Fransa aracılığı ile yapması.

Fî Evâhir-i Ca sene sene 988 **(4-13 Temmuz 1580)**

Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâlâ Âsitâne-i sa‘âdet-unvân ve izzet-nişânımızda elçilik hidmetinde mukîm olmak içün yarar u nâmdarlarınızdan irsâl olunan Çermol nâm kal‘anın baronu olan kıdvetü ümerâ’i'l-milleti'l-Mesîhıyye Yakamo Çermin nâm mu‘teber elçiniz nâmeleriniz ile eymen-i evkāt ve atyeb-i sâ‘atde gelüp vâsıl olup zikr olunan nâmelerinizin mazmûnunda sa‘âdet ü iclâl ile cülûs-ı hümâyûn-ı izzet-makrûnumuzun tehniyesi husûsu ile eben an-ceddin mâ-beynimizde olan dostluğun istihkâmı gereği gibi ri‘âyet olunup Mağrib-i zemîn ve sâ’ir yerlerde re‘âyânuzun ba‘zı nâ-hak yere katl ve esîr ve gemileri ve esbâbları ve emvâlleri gāret ve sirka olunur diyü size şikâyet olunup ve bu makūle mezâlim ü mehâyif onat vechle görilüp ve olan zarâr u ziyânları girü ashâbına redd olunup ve hilâf-ı emn ü emân alınan Françelülerin ıtlâkları ve Âsitâne-i sa‘âdetimizden Françe Sancağı’na olan ruhsatları husûsu ile ba‘zı İtalya ve sâ’ir Frengistan vilâyetlerinin kralları ve beğleriyle sulha mübâşeret olduğun ve sâbıkā Eflak Voyvodası olan Petraşko'nun oğlu Peter girü Eflak vilâyetine voyvoda nasb olunması

ve Yakamo Hardino nâm esîrin ıtlâkı ahvâli mastûr olduğundan mâ‘adâ müşârun-ileyh elçiniz dahi bu dostluğa müte‘allik husûslarda nakîr ü kıtmîr her ne ki takrîr ü iş‘âr olunmuş ise alâ vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izamım enârallahü berâhihim zamân-ı şerîflerinde mâ-beyimiz olan olan dostluk ve musâfât her ne vechle olagelmiş ise şimdiki hâlde dahi kemâ-kân mer‘î vü muhterem olmak âdet-i bâ-sa‘âdet-i mülûkânemizden olmağın, müşârun-ileyh elçiniz inâyet-i aliyye-i pâdişâhanemize mukārin olup mukaddemâ olan ahidnâmelerin tecdîdi içün fermân-ı şerîfimiz sâdır olmuşdur. Ve bundan mâ‘adâ ba‘zı İtalya ve sâ’ir Frengistân kralları ve sâ’ir beğleri söyleşilen mesâliha husûslarında sizin cânibinize hafî olmaya ki Bâb-ı sa‘âdet-me‘âbımız bi-hamdilillahi te‘âlâ dâ’imâ meftûh olup eğer dostluk ve eğer düşmanlık içündir, aslâ kimesnenin gelüp gitmesine men‘ u redd yokdur. Dostluk içün gelenler envâ‘ inâyet-i aliyye-i pâdişâhanemize mukārin olup düşmanlık üzre olanlara dahi inâyet-i Hak Celle ve alâ ile tedârikleri görilür. Ol bâbda sizinle olan kadîmî dostluğa ve sâ’ir krallar üzerine takaddüm ü tasaddur husûslarında kat‘â hatırımıza hutûr ider nesne yokdur. Ve Mağrib ve sâ’ir yerde hilâf-ı ahd ü emân alınan esîrleriniz ıtlâkı ve gāret olunan esbâb ü emvâl ve gemilerinüz girü ashâbına redd olunmaları içün ol cânibin beğlerbeğleri ve sancakbeğleri ve sâ’ir hâkim olan kullarımıza mü’ekked ahkâm-ı şerîfemiz yazılup ehl-i fesâdın gereği gibi haklarından geline diyü muhkem tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı izzet-makrûnumuz vusûl buldukda, mâdâm ki sizün cânibinizden nakz-ı ahd olur husûs sâdır olmaya bu cânibden dahi hilâf-ı ahd evzâ‘ zuhûruna ruhsat olmaz. Dâ’imâ şerâ’it-i ahd ri‘âyet olunur. Ol cânibden dahi **[140]** dâ’imâ ahd ü amân husûsu mer‘î vü muhterem tutılup hilâfına cevâz gösterilmemek bâbında envâ‘ sa‘y u ihtimâm oluna. Ve müşârun-ileyh elçinüz mürd olan Venedik Baylosu'nun meyyitine hâzır bulunmak istedikde ol zamânda vezîr-i a‘zam olan Ahmed Paşa ba‘zı sebeble mâni‘ olmağın min-kesri’l-hâtır olduğunuz mesmû‘umuz oldu. İmdî; kadîmden olan dostluk mûcebince elçiniz eğer Dîvân-ı hümâyûn-ı adâlet-makrûnumuzda ve eğer vüzerâ-i izâmımız saraylarına varup gelmekde ve eğer âyîniniz üzre kiliselerinizde ve Hristiyan (...) zimmetinde ve sâ’ir cem‘iyyetlerde her vechle İspanya elçilerinin üzerine takaddüm ü tasaddur eylemeleri bâbında olıgeldüği üzre fermân-ı şerîfim sâdır olmuşdur. Hilâfına cevâz gösterilmeyüp dâ’imâ ol minvâl üzre amel olunup ve mûmâ-ileyh elçiniz İspanya ile sizin Françe serhadlerinde olan re‘âyânın hareket(?) olmağla bir adâvet vâkı‘ olup İspanya Kralı ile mâ-beyninizde

muharebe lâzim gelürse kadîm-i dostluk mûcebince muʿâvenet olunmasın i‘lâm ider. Ol bâbda dahi size yardım lâzim olursa Donanma-yı hümâyûnumuz ile mi olur veyahûd gayrı tarîkle mi olur. Ecdâd-ı izamımız Françe Pâdişâhlarına muʿâvenet idegeldükleri üzre Cenâb-ı celâlet-me‘âbımız tarafından dahi dahi her ne vakit murâd olunursa Dergâh-ı mu‘allâm ile adâvet üzre olanların haklarından gelinmek bâbında lâzim olduğu üzre muʿâvenet ü müzâheretimiz dirîğ değildir. Ve İngiltere Kraliçesi yüce Âsitânemiz ile dostluk maksûd idinüp lâkin sizin vâsıtanızla olmak murâd olunmuş, ol ecilden mezbûre kraliçe yüce Âsitânemize dostluk [içün] elçi göndermek olursa sizin şefa‘atiniz ile gönderüp her ne husûs recâ vü iltimâs ederse redd olunmayup hayyiz-i kabûlde vâkı‘ olması mukarrer mülâhaza ola. Bu bâbda müşârun-ileyha dahi bu minvâl üzre dahi nâme-i hümâyûnumuz gönderilmişdir. Lâzim oldukda sizin cânibinize i‘lâm eyleyesiz, dahi Südde-i sa‘âdetime i‘lân eyleyesiz. Murâd olunan husûslar edâ oluna. Ve sâbıkā Eflak voyvodası olan Petraşko Voyvoda’nın oğlu Peter sizin himâyetinizde olup behremend olması maksûdunuz ise bu cânibe gönderile ki mümkin olduğu üzre ri‘âyet ola. Ve Yakamo Hardino dahi iltimâsınız mûcebince esîrlikden ıtlâk olunup müşârun-ileyh elçinize teslîm olunmuşdur. Ve kadîmden olıgelen âdet-i kadîme mûcebince Memâlik-i mahrûsemizden bir mikdâr tereke virilmek bâbında icâzet-i hümâyûnumuz virilmesi i‘lâm olunmuş, ma‘lûm-ı şerîfimiz oldu. Lâkin ol bâbda hakk olmaya ki iki senedir muttasıl asâkir-i nusret-me’serimiz diyar-ı Şark'a kızılbaş-ı abaş-ı dalâlet-ma‘âs üzerine sefer olmağın, deryâ cânibinden (...) zahîre gönderilüp ve hâlâ dahi muttasıl tedârik olunup gönderilmek üzre olmağla, hâlâ ol cânibe tereke verilmekde bir mikdâr te’hîr lâzım olmuşdur. Ol husûsda hâtırınıza nesne hutûr eylemeye. İnşâ’allâhü te‘âlâ kadîmden dudmân-ı saltanat kāhire-i şehinşâhımızla dostluk üzre olanların her vechle inâyet-i Pâdişâhânemiz mebzûl u masrûfdur. Sizün cânibinize dahi dirîğ nesnemiz yokdur. Me’mûldür ki dâ’imâ dostluk ri‘âyeti mer‘î tutulup hilâfına cevâz gösterilmeye. Tahrîran fî evâhiri Cemâziyelevvel sene 988, be makām-ı Kostantıniyye

d.43, s.160, h.289

Fransa Padişahı'na: Çeşitli yerlerde ahidnâmeye aykırı olarak alınan esirlerin serbest bırakılması, İspanya’ya karşı Fransa’ya yardım gönderilmesi hususunu ileten elçinin ulaştığı, Fransa ile aradaki dostluğa binâen onların dostuna dost düşmanlarına düşman olunduğu, yardım talep edilirse bunun bildirilmesi halinde yardım gönderileceği, sulha riâyet edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 19 C sene 988] **(1 Ağustos 1580)**

Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Südde-i sa‘âdetimde olan elçiniz arz-ı hâl sunup; kadîmden mâ-beynde olan sulh u salâh ve ahd ü emân kemâ-kân ri‘âyet olunup hilâf-ı ahd tutulan esîrler ıtlâk olunup ve Françe re‘âyâsından cebren alınan esbâb girü virilüp ve katl olunan âdemlerin mehâyif görilüp ahde muhâlif fesâd idenlerin haklarından gelinmek ve Françe ile İspanya serhadlerinde olan re‘âyânın aralarında hareket olunup anın gibi bâ‘is-i adâvet olursa sulh u salâh ve dostluk mûcebince berü cânibden mu‘âvenet olunmak husûsların i‘lâm eyledi. İmdi; kadîmden atebe-i aliyyemize sadâkat ve ihlâsla arz-ı ubûdiyyet üzre olanlara kemâ-kân dostluk mukarrer olunup ri‘âyet olunugelen ahd ü emâna muhâlif vaz‘ olunmağa rızâ-yı şerîfim olmayup dostuna dost ve düşmanına düşman olmak âdet-i hasene-i mülûkânemizden olmağın, elçiniz tarafından iş‘âr olunan husûslar cümle makbûl tutulup evâmir-i şerîfe virilmişdir. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda sizin tarafınızdan dahi eben ve ecdâdımız enârallahü berâhihim zamânlarından berü Âsitâne-i sa‘âdet âşiyânımıza olan sadâkat ü ihlâs mûcebince sulh u salâha ri‘âyet olunup ve ahd ü emâna muhâlif vaz‘ olmayup ve anın gibi berü cânibden düşman zuhûr idüp vilâyet ü memleket müstevlî olmak ihtimâli olursa mu‘ accelen âdemlerinüz gönderüp Südde-i gerdûn-karârımıza i‘lâm ü iş‘âr eyleyesiz ki kadîmden mâ-beynde olan dostluk muktezâsınca mu‘âvenet oluna.

d.42, s.39, h.233

Fransa Padişahı'na: Mekke-i Mükerreme'ye giden gemilerin sulha aykırı olarak önlerinin kesilerek içinden iki kızın esîr alındığı, kızlara bedel üç esir verildiği halde serbest bırakılmadıkları, bir an önce serbest bırakılmaları.

[Yevmü'l-Sülesâ, fî 2 Cemâziyelâhir sene 989] **(4 Temmuz 1581)**

Dergâh-ı mu‘allâm müteferrikalarından Françe Pâdişâhı tercümânı Kâtip Ali’ye virildi.

Fî 13 C Sene 989

Bâ-hatt-ı Hümâyûn ile görülmüştür.

Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn ki:

Rikâb-ı hümâyûnumuza Hema nâm hâtûn defe‘âtle ruk‘alar sunup kaynınuz olan Gran(?) Babol(?) nâm kapudânınuz sâbıkā deryâya çıkup Mekke-i Mükerreme'ye giden gemileri mâ-beynde olan sulh u salâha muhâlif alup mezbûre hâtûnun Cafer re’is gemisinde olan iki kızını esîr eyleyüp el-ân vâlidenüzin hazînedârı olup merhûm ve magfûrun-leh babam Sultân Selim Hân *aleyhi'r-rahme ve'l-gufrân* zamânında Tersâne-i âmireden terahhumen ol kızlara bedel üç esîr virilmişken, girü kızları teslîm olunmayup ve bundan akdem dahi Hacı Murad nâm kimsene ile nâme-i hümâyûn gönderilüp mezbûrelerin ıtlâkı bâbında fermân hümâyûn sâdır olmuş iken ıtlâk olunmayup henüz ol cânibde olduğun bildirüp inâyet-i aliyyemiz recâ itmeğin, gerekdir ki:

Bu def‘â nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, kadîmü'l-ezmândan ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı müşeyyedü'l-erkânımıza olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâs ve kemâl-i muhabbet ve ihtisâsınuz muktezâsınca mezbûre hâtûnun be-her hâl bu def‘a kızları ıtlâk olunup nâme-i hümâyûnumuz ile varan vekîline teslîm olunmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürilir ise mezkûreye bu bâbda terahhum olunup tekrâr bu husûs içün nâme-i hümâyûnumuz vermelü olmayup bu def‘a vekîline teslîm olunmağa bezl-i makdûr oluna.

d.42, s.79, h.338

Fransa Padişahı'na: Ahidnâmenin yenilenmesi, Eflak Voyvodası'nın oğlunun voyvodalığa tâyin edilmesi, İngiliz tâcirlerin Fransız sancakları ile Osmanlı Devleti'nde ticâret yapmaları konularını içeren mektubun ulaştığı, Eflak Voyvodası'nın oğlunun voyvodalığa tâyin edilmesi kararlaştırılmışken bir süre daha ertelenmesi, İspanya ile aralarında bir anlaşmazlık halinde önceden de bildirildiği üzere Fransa'ya yardım gönderileceği, İngiliz tâcirlerin Fransız sancakları ile Osmanlı Devleti'nde ticâret yapmalarına müsaade verilmesi, o tarafların haberlerinin bildirilmeye devam edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 29 C sene 989] **(31 Temmuz 1581)**

Mezkûr tercümâna virildi.

Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn ki:

Südde-i sa‘âdet-medâr ve atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımızda mukîm olan Monsör de Çermin nâm mu‘teber elçinizin câniblerinden(?) mektûb-ı muhâleset-üslûbunuz vârid olup mazmûn-ı musâdakat-meşhûnunda eğer ahidnâme-i hümâyûnumuzun tecdîd ve eğer Petraşko(?) oğlu Peter Eflak vilâyetine voyvoda nasb olunması ve eğer İngiltere Kraliçesi yüce Âsitâne-i sa‘âdetimizin maksûd idündüği dostluk sizün ma‘rifet ve iltimâsınızla ve İngiltere tâcirleri ticâret içün Memâlik-i mahrûsemize geldiklerinde kadîmü'l-eyyâmdan ile’l-ân sizin nâmenüzle gelüp sancağınız altında yürüyügelmeniz girü bu minvâl üzre olmak husûsları iş‘âr olunup ve bunlardan mâ‘adâ mûmâ-ileyh elçiniz dahi her ne i‘lâm ü inhâ eylemiş ise nakîr ü kıtmîr pâye-i serîr-i ma‘delet-masîrimize arz u takrîr olunup mufassalan ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i pâdişâhanemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmımız *enârallahü te‘âlâ berâhinihim* zamân-ı şerîflerinden bu âna gelince mâ-beynde olan muvâlât ü musâfât her ne vechle olıgelmiş ise şimdiki hâlde dahi kemâ-kân ol minvâl üzre mer‘î vü muhterem tutılup müceddeden ahidnâme-i hümâyûnumuz erzânî kılınmışdır. Ve iltimâsınız üzre mezbûr Petre'ye Eflak voyvodalığı inâyet olunmak mukarrer kılınmış iken bi’l-fi‘l olan Eflak voyvodasının bir mikdâr alâkası olmağla te’hîr kılunmışdır İnşâ’a'llâhü'l melikü'l-âlî müşârun-ileyh dahi eyyâm-ı sa‘âdet-encâmımızda maksıyyu’l-merâm kılınmak bâbında vâkı‘ olan mes’ûlünüz hayyiz-i husûle mevsûl kılınup müyesserü'l-umûl olmak mukarrerdir. Ol bâbda hâtırınuza gabbâr(?)-ı (...)-ı ticâret olmasına ve anun gibi her kaçan ki İspanya Kralı mesâlik-i ihtiyâle(?) sâlik olup hutta-i muvâlâtdan udûl-i vusûk-ı mu‘âdâta duhûl idüp atebe-i ulyâmız tarafından size hüsn ü muʿâvenetimiz lâzim gelürse sâbıkā ve hâlâ irsâl olunan nâme-i hümâyûnumuzda mastûr olan husûslar ile amel olunup kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân mâ-beynimizde cârî olan (...) kavime-i şehriyâri üzre cenâb-ı celâlet-me‘âbımız Donanma-i hümâyûnumuzla veya gayrı tarîkle mi olur her ne vechle mümkin olunur ise sizün cânibinize dahi küllî muʿâvenet ü müzâheretimiz dirîğ olunmayup atebe-i aliyye-i âlem-penâhımız ile adâvet ve bedhâhlık üzre olanların inâyet-i Hakk Celle ve alâ ile tedârikleri görilür. Lâzim oldukta Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhımıza i‘lâm ü inhâ oluna. Husûsan Cezâyir Beğlerbeğisi olan kapudânımız Kılıç Ali *dâme ikbâlühû* bir mikdâr sefâ’in-i Nusret-karânimiz ile deryâ yüzüne çıkup dârü'l-cihâd-ı Nusret-reh-nûma olan Cezâyir-i Grab sancaklarına teveccüh ü azîmet etmişdir. İktizâ ider ise müşârun-ileyh kapudânımız ile dahi haberleşüp müşâvere oluna ve kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince nâmenüz ile gelüp ve sancağınuz altında yürüyüp

ticâret üzre Memâlik-i mahrûsemize gelen eğer İngiltere ve Ceneviz ve Ankona ve (...) ve Venediklüden mâ‘adâ mâ-tekaddemden muayyen konsolosları olmayan tüccâr dahi nâmeniz ile ne vechle gelüp ve sancağınız altında ne tarîk ile yürüyügelmişler ise girü ol vechle Memâlik-i mahrûsemize gelüp gideler ve elçilerinüz eğer Âsitâne-i sa‘âdetimizde ve eğer Dîvân-ı âlî-şânımızda ve eğer vüzerâ-i izâmımıza varduklarında İspanya ve sâ’ir kralların elçilerinin üzerlerine olıgeldüği üzre takaddüm ü tasaddur etmeleri hâlâ müceddeden inâyet olunan ahidnâme-i hümâyûnumuzda mufassal u meşrûh mastûr u mukayyeddir. Ve bi'l-cümle eben an-ceddin mâ-beynimizde mün‘akid olan muvâlât ü musâfât muktezâsınca ol cânibe inâyet olunan kadîmî ruhsatlar kemâ-kân erzânî kılınup ırz u nâmûsunuz dahi gereği gibi sıyânet olunup mâdâm ki ol cânibden nakz-ı ahdi müş‘ir bir vaz‘-ı nâ-şâyeste olmaya. İnşâ’a'llâhü'l-e‘azz bu tarafdan dahi hilâf-ı sulh u salâh evzâ‘ u etvâr sudûruna ruhsat virilmeyüp dâ’imâ şerâ’it-i ahd ü emân kemâ-yenbağî ri‘âyet olunur. Bu bâbda umûmen beğlerbeğiler ve sancakbeğleri ve sâ’ir hâkim ve vâlî olan kullarımıza mü’ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup “ehl-i fesâdın gereği gibi haklarından geline” diyü muhkem tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, ol cânibden dahi dâ’imâ ahd ü emân husûsu her vechle mer‘î vü muhterem tutılup ol câniblerin ahbâr-ı meserret-âsârı ale't-tevâlî i‘lâm ü iş‘ârdan hâlî olunmaya ki vürûdu bâ‘is-i teza‘uf-ı vidâd vâkı‘ olduğunda iştibâh olunmaya. Ve İngiltere Kraliçesi husûsunda bundan akdem size irsâl olunan nâme-i hümâyûnumuzda her ne vechle i‘lâm ü iş‘âr olunmuş ise girü ol üslûb üzre amel olunmak mukarrerdir.

d.60, s.272, h.627

Fransa Padişahı'na: Osmanlı tebaasından kişilerle İskenderiye Limanı'ndan İstanbul'a gelmek için yola çıkan geminin Fransa Kralı'nın kardeşinin oğlu tarafından korsanlık yapılarak ele geçirilmesi üzerine ahidnâmeye aykırı olarak alınan bu esîrlerin serbest bırakılması, mallarının iâdesi, bu işi yapanların cezalandırılması.

[Fî 11-18 Cemâziyelâhir sene 994] **(30 Mayıs-6 Haziran 1586)**

Sâhib-i sa‘âdet Vezîr-i a‘zam Siyavuş Paşa hazretlerine gönderildi. Fî 18 C sene 94

France Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

El-hâletü hâzihî sizin bundan akdem İskenderiye'de Lendos'lu Re'is Masko nâm zimmînin İstanbul'a gelmek içün navlun ile Hasan Çavuş ve Haydar ve Hasan nâm Müslimânlar sâbıkā Mağrib defterdârı Mehmed ve ferzend-i ercümend oğlum Mehmed Hân *tâbe bekāhânın* hazînedârbaşısı Ahmed ve Pîr Ali ve Mehmed bin Yusuf nâm kādılar ve Mısır kassâmı olan Hasan Çavuş'un oğlu Şa'bân ve karındaşı Pirî ve Dergâh-ı mu'allâmız çavuşlarından Mustafa Çavuş ile bir kızı ve bir câriyesi ve Musa bin Pirî nâm kimesneler ve bunlardan mâ'adâ nice Müslimânlar tevâbi' u levâhıkları ile mezbûr re'îsin sefînesine girüp dahi İskenderiye Limanı'ndan yüz mil mikdârı yer gitdüğimizde sizin kızkarındaşınız oğlu olan (...) içün nefs-i France'den bir fenârlı büyük başterde ile bir yarar kadırga donadup deryâ yüzüne çıkup korsânlıkda gezerken gemimiz rast gelüp iki gün iki gice ceng oldukdan sonra fırsat bulup gemimizi alup mezkûrûn Müslimânları esîr idüp ba'dehû Malta'ya getürüp satmak sadedinde iken siz haberdâr olmanuzla merkūma mektûb gönderüp mazmûnunda "Ben seni Malta'ya ziyârete gönderdüm ve illâ Müslimânlar üstüne korsânlığa [mı] gönderdüm" diyü itâb idicek mezkûrûn esîrlerin hidmetkârlarını Malta beğine satup kendülerin bahâya kesüp yine France'ye gitmişdir. Ehl-i İslâmdan France'ye esîr olmak ve bahâ alınmak ahîdnâme-i hümâyûna muhâlif olmağın, mezbûrûn esîrlerin bahâ alınmadın halâs olmaların taleb iderler diyü da'vâ eyledikleri ecilden sizin elçiniz cevâb virüp "Mezbûr (...) France'ye tâbi' değildir, harbîdir" diyü inkâr eylemeğin, mezbûr (...) sizin karındaşınız oğlu olup size isyân üzre olmayup itâ'at ü inkıyâd üzre olduğu elçinüzin muvâcehesinde isbât olunup temessük virilüp ol bâbda Françelü idüğine aslâ süphe kalmamışdır. Eyle olsa Âsitâne-i sa'âdetimizde sizden mukaddem dostluk etmiş olmayup kadîmî dostumuz makāmında iken mâ-beynimizde vâkı' olan sulh u salâh ve ahd ü emâna mugāyir ilâ hâze'l-ân bir vaz' sâdır olmamağın, şerâ'it-i ahd ü emâna kemâ-yenbağî ri'âyet ü sıyânet olunugeldüği ecilden hâlâ dahi bu makūle vaz' idenlerin ahidnâme-i hümâyûnumuz mûcebince haklarından gelinüp alınan esîrler ıtlâk olunup ve esbâb ü emvâl bi't-tamâm ve'l-kemâl Südde-i seniyyemize gönderilmek lâzim ü mühimm idüği hakkı değildir. Bu makūle vaz'a cidden rızâmız yokdur. Bundan akdem Körfüs kapudânı Ramazân Paşa'nın oğlunu aldıkda Venediklü şerâ'it-i ahd ü emâna ne vechle ri'âyet idüp ol kapudânun ve mübâşir olanların haklarından geldiklerinden mâ'adâ esîr olanları ıtlâk idüp ve emvâl ü erzâkı Dergâh-ı mu'allâma gönderdikleri hod meşhûnunuz olmuşdur. İmdi kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-haze'l-ân dudmân-ı hilâfetimiz ile vakı' olan sulh u salâh

emrin ki bâ‘is-i fevz ü melâzdır, muhkem olup halel-pezîr olmamak maksûdunuz ise tarafeynde mün‘akid olan sulh u salâh ve ahd ü emân mûcebince bu fesâdı idenler her kimler ise getürdilüp dahi müntehâ haklarından gelündikden sonra esîr olanlar ıtlâk olunup, alınan emvâl ü erzâkı yarar ademlerinüz atebe-i ulyâmıza gönderilmek lâzim ve mühimm idüği zâhir ü bâhirdir. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda kadîmü'l-zamândan ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı devlet-âşiyân ve hanedân-ı adâlet bünyânımıza olan muhabbet ü ihlâs ve meveddet-i ihtisâsınız ve sulh u salâh ve ahd ü emân mûcebince bu fesâdı idenler her kimler ise bi-eyyi tarîkin-kân buldurılup ele getürdilüp dahi müntehâ haklarından gelindikden sonra esîr olanlar ıtlâk olunup ve alınan esbâb ü emvâl mikdârıyla defter olunup yarar ademlerinüz ile Dergâh-ı mu‘allâma irsâl ü isâl eyleyüp şöyle ki; lâzim-ı sulh u salâhdır, vücûda getürilmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhura ve bürûza getürile ki mâ-beynimizde vâkı‘ olan muvâlât ü musafât iz‘âf ü muzâ‘af olup hilâf-ı sulh u salâh ve mugāyir-i ahd ü emân vaz‘a irtikâb idenlerin müntehâ haklarından gelinmekle, (…) hümâyûn-ı adâlet-makrûnumuzda re‘âyâ vü berâyâ ve tâ’ife-i tüccâr huzûr-ı hâl refâh-ı bâl ile kâr [ü] kisblerine meşgûl olup devâm-ı devlet ve sebât-ı haşmetimiz ed‘iyyesine iştikal-i lâ-yezâl de olalar.

d.61, s.92-93, h.223

Fransa Padişahı'na: Osmanlı tebaasından kişilerle İskenderiye Limanı'ndan İstanbul'a gelmek için yola çıkan geminin Fransız korsanlar tarafından ele geçirilmesi üzerine ahidnâmeye aykırı olarak alınan bu esîrlerin serbest bırakılması, mallarının iâdesi, bu işi yapanların cezalandırılması.

[Yevmü's-Sebt, fî 21 Ramazânü'l-mübârek sene 994] **(5 Eylül 1586)**

Evvel virilmişdir.

Bu virilmedi ise de bir âhar beğler kimdir. Ana amel oluna.

Dergâh-ı mu‘allâm bevvâblarından Mehmed nâm kapucıya virilüp gönderilmiştir. Fî 29 Za sene [9]94

Sâhib-i sa‘âdete virilmişdir. Ve ba‘dehu kendülere tercüme içün kâfirlere virildi.

Mukaddemâ nâme Hasan Efendi zamânında yazılup sonra Efendi hazretleri kendüleri tashîh etmişlerdir.

Françe Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn ki:

Bundan akdem İskenderiye'de Lendozlu Re'is Maskor nâm zimmînin İstanbul'a gelmek içün navlun ile Hasan Çavuş ve Haydar Kādı nâm Müslimânlar sâbıkā Mağrib Defterdârı Mehmed ve ve ferzend-i ercümend-i erşed ü es'ad ve Arabü'l-âr ve Devlet-i (...) ve mahz-ı lütfullâh etmeğin(…) oğlum Mehmed *tâbe bekāhû ve nâle menâhu*nun hazînedârbaşısı Ahmed ve Mehmed ve Pîr Ali ve Mehmed bin Yusuf nâm kādılar ve Mısır kassâmı olan Bedri ve mezbûr Hasan Çavuş'un oğlu Şa'bân ve karındaşı Pirî Dergâh-ı mu'allâ'mız çavuşlarından Mustafa Çavuş bir kızı ve bir câriyesi ve Musa bin Pirî nâm kimesneler ve bunlardan mâ'adâ nice Müslimânlar tevâbi' u levâhıklarıyla mezbûr re'îsin sefînesüne girüp dahi İskenderiye Limanı'ndan yüz mil mikdârı yer gitdüklerinde Françelüden bir (...) içün nefs-i Françe'den bir fenârlı büyük başterde ile bir pâre kadırga donadup deryâ yüzüne çıkup korsânlıkda gezerken gemimize rast gelüp iki gün iki gice ceng oldukdan sonra gemimizi alup mezkûrûn Müslimânları esîr idüp ba'dehu Malta'ya iledüp satmak sadedinde iken siz haberdâr olmanuz ile merkūma mektûb gönderüp mazmûnunda "Ben sizi Malta ziyâretine gönderdüm, Müslimânlar üstüne korsânlığa mı gönderdüm?" diyü itâb idecek mezkûrûn esîrlerin, hidmetkârların Malta beğine satup kendülerin bahâya kesüp yine Françe'ye gitmişdir. Ehl-i İslâm'dan Françe'ye esîr olmak ve bahâ alınmak ahîdnâme-i hümâyûnumuza hod muhâlifdir diyü mezbûrdan esîrler halâs olmaların taleb etdiklerinde sizün elçinizin vekîli muvâcehesinde zâhir olup ol bâbda Françelü olduğuna aslâ süphe kalmamışdır. Ve bundan mâ'adâ Mısır beğlerbeği mektûb gönderüp ba'zı tüccâr İskenderiye'de gemiye girmek istediklerinde Françe şehtiyesi bulunup kadîm olan dostluğa binâ'en mezkûr şehtiyeye binüp deryâya çıkdukları gibi re'îs olan kâfir (...) haseneye alup gidüp esîr eyledikleri i'lâm olundu. Eyle olsa, sizin cânibinize hafî olmaya ki sizin Âsitâne-i sa'âdet'imizle dostluğunuz bu yakınlarda olmuş olmayup inâyet-i Hak celle ve alâ ile ecdâd-ı izâmımız serîr-i saltanat-ı Osmaniye'ye cülûs-ı hümâyûnları olalıdan berü sizin cânibiniz itâ'at ü inkıyâd etmekle mâ-beynde ahd ü emân ve sulh u salâh husûsu mün'akid olup bu âna değin bi-inâyeti'llahi te'âlâ nakz-ı ahd olur bir husûs sudûr etmemişdi. Min-ba'd dahi olmamak me'mûl iken Françelüler hilâf-ı ahd bu makūle hareket etdikleri mûceb-i ta'accübdür. İmdi; atebe-i aliyye-i sa'âdet-unvânımız ile kadîmden olan dostluğunuz muktezâsınca bu husûsa gereği gibi mukayyed olup şerâ'it-i ahd-i kadîm ri'âyet olunmağla, yarar âdemleriniz gönderilüp zikr olduğu üzre alınan ehl-i İslâm cemî' mâlları ve esbâblarıyla halâs idüp dahi emîn ü salîm Dergâh-ı sa'âdet-

unvânımıza irsâl eyleyüp ol asl nakz-ı ahdi mûceb hareket idenlere gûş-mâl virilmek lâzimdir. Mâ-beynimizde olan ahd ü emân alâ-mâ-kân muhakkak u mukarrer olduğu ma‘lûm ola. Ale'l-husûs bundan akdem Körfüs Kapudânı Ramazân Paşa'nın oğlunu aldıkda Venediklü şerâ’it-i ahd ü emâna ne vechle ri‘âyet idüp ol kapudânın dahi mübâşir olanların haklarından geldiklerinden mâ‘adâ esîr olanları ıtlâk idüp emvâl ü erzâkı Dergâh-ı mu‘allâya gönderdükleri mesmû‘unuz olmuşdur. İmdi; kadîmü'l-eyyâmdan ilâ haze'l-ân Dergâh-ı hilâfetimiz ile vakı‘ olan sulh u salâh emri ki bâ‘is-i fevz ü felâhdır, mustahkem olup halel-pezîr olmamak gerekdir. Eyle olsa gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı devlet-âşiyân ve hanedân-ı adâlet bünyânımıza olan muhabbet ü ihlâs ve meveddet-i ihtisâs ve sulh u salâh ve ahd ü peymânınız mûcebince bu fesâdı idenler her kimler ise bi-eyyi tarikin-kân **[93]** buldurılup ele getürdilüp dahi gereği gibi gûş-mâl virüp esîr olanlar ıtlâk olunup ve alınan esbâb ü emvâl mikdârıyla defter olunup yarar âdemleriniz ile Dergâh-ı mu‘allâmıza irsâl ü îsâl eyleyüp şöyle ki; lâzime-i sulh u salâh ve ahd ü peymânınız vücûda getürilmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle ve esnâf-ı âsâr-ı celîlenüz zuhur u bürûza getürile ki mâ-beynimizde vâkı‘ olan muvâlât ü musafât-ı iz‘âf u muzâ‘af olup hilâf-ı sulh u salâh ve mugāyir-i ahd ü emân vaz‘a irtikâb olunmaya ki (…)-ı hümâyûn-ı adâlet-makrûnumuzda re‘âyâ vü berâyâ ve tâ’ife-i tüccâr huzûr-ı hâl ve refâh-ı bâl ile kâr ü kisblerine meşgûl olup devâm-ı devlet ve sebât-ı haşmetimiz ed‘iyyesine iştigâl-i lâ-yezâlde olalar. Şöyle ki; bu husûsa mukayyed olmayup ihmâl ü müsâhele olup veyâhûd zâhiren dostluk sûretin gösterüp kendünüze sû-i zan olmasın diyü bir cevâba mutasaddî olursunuz. Ahvâl cümle ma‘lûm-ı şerîfimiz olmuşdur. Aslâ beyân olunacak cevâb mesmû‘ ve makbûl olmak ihtimâli yokdur. Nakz etdüğiniz zâhir olur. Bu cânibden dahi küllî tedârik ve tekayyüd iktizâ ider. Sizin cânibinizden umulur ki bu bâbda bizzât mukayyed olup bizüm ma‘lûmumuz olduğu üzre bu husûsun sıhhatine bir daha ihtimâm idüp vâkıf olup bu fesâdı idenleri ele getürüp alınan Müslimânları ne mikdâr ise esbâb ü emvâlleriyle bî-kusûr mâ-beynde mün‘akid olan sadâkat-ı kadîme mûcebince Südde-i sa‘âdetimiz cânibine irsâl idüp ve ol fesâd üzre olanları dahi bile gönderüp yâhûd alınan Müslimânların huzûrlarında bir vechle haklarından geldiresiz ki sâ’ir eşkıyâya mûceb-i ibret ve nushet vâkı‘ ola, min-ba‘d şerâ’it-i emn ü emâna ri‘âyet olunup nakz-ı ahdi mûceb husûs irtikâbına cür‘et idemeyeler. Ve'l-hâsıl bu husûs bu vechle olmağla, Cenâb-ı celâlet-me’âbımız cânibine kâ’in bî-huzurluk hâsıl olmuşdur. Ancak tevakkufumuz sizin tarafınızın dahi haberi var mıdır? Bu husûs sizin cânibinize mün‘akis oldukda biz dahi şerâ’it-i ahd ü emâna ri‘âyet idüp tekayyüd etdünüz mü

ma‘lûm olmakdır. Ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmımız zamânından berü dûdmân-ı hilâfet-bânımızla dostluk ve sadâkat üzre iken hâlâ nakz-ı ahd etmek canibine salik olmanız ba‘îd görünür olduğu takdîrce dahi bi-hamdilillahi te‘âlâ Âsitâne-i sa‘âdetimiz dâ’imâ meftûhdur. Kimesnenin gelüp gitmesine redd yokdur ve dostluk ve düşmanlığa sâlik olanlara dahi men‘ yokdur. Ma‘lûm-ı şerîf-i sa‘âdet-masîrim olup bi-fazlillâhi te‘âlâ tedârikleri görilür ancak tereddüdümüz kā‘ide-i İslâmiyemiz mûcebince sıhhate muvâfık olmuşdur.

d.61, s.129-130, h.312

Fransa Padişahı'na: Osmanlı tebaasından kişilerle İskenderiye Limanı'ndan İstanbul'a gelmek için yola çıkan geminin Fransız korsanlar tarafından ele geçirilmesi üzerine ahidnâmeye aykırı olarak alınan bu esîrlerin serbest bırakılması, mallarının iâdesi, bu işi yapanların cezalandırılması.

[Yevmü’l-Cum‘a, fî 12 S sene 995] **(22 Ocak 1587)**

Dergâh-ı mu‘allâm bevvâblarından Mehmed'e virilmişdir. Fî 20 sene [9]95

Bâ-tashîh-i Hâzret Efendi. Mukaddemâ Hasan Efendi zamânında yazılmış idi. Sonra ana göre nâme tashîh olunup yazılmış iken böyle yine tekrâr ol nâmeyi dahi Efendi hazretleri tashîh idüp (...) mûcebince kayda geçmişdir. Buna amel oluna. Sahîhi budur.

France Pâdişâhı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Bundan akdem İskenderiye'de Kendozlu(?) Re’is Maskor nâm zimmînin İstanbul'a gelmek içün navlun ile Hasan Çavuş ve Haydar Kādı nâm Müslimânlar sâbıkā Mağrib defterdârı Mehmed ve oğlum Mehmed *tâbe bekāhû*nun hazînedarbaşısı Ahmed ve Mehmed ve Pîr Ali ve Mehmed bin Yusuf nâm kādılar ve Mısır kassâmı olan Bedri ve mezbûr Hasan Çavuş'un oğlu Şa‘bân ve karındâşı Pirî ve Dergâh-ı mu‘allâmız çavuşlarından Mustafa Çavuş bir kızı ve bir câriyesi ve Musa bin Pirî nâm kimesneler bunlardan mâ‘adâ nice Müslimânlar tevâbi‘ u levâhıkıyla mezbûr re’îsin sefinesine girüp dahi İskenderiye Limânı'ndan yüz mil mikdârı yer gitdüklerinde Françelüden bir (...) içün nefs-i France'den bir fenârlu büyük başterde ile bir pâre kadırga donadup deryâ yüzüne çıkup korsânlıkda gezerken gemimize rast gelüp iki gün iki gîce ceng oldukdan

sonra gemimizi alup mezbûrûn Müslimânları esîr idüp ba‘dehu Malta'ya iledüp satmak sadedinde iken siz haberdâr olmanuz ile merkūma mektûb gönderüp mazmûnunda “Ben seni Malta'ya ziyârete gönderdüm, Müslimânlar üstüne korsânlığa mı gönderdim?” diyü itâb idicek mezbûr esîrlerin, hidmetkârların Malta beğine satup kendülerin bahâya kesüp yine Françe'ye gidüp ve bundan mâ‘adâ Mısır beğlerbeği mektûb gönderüp ba‘zı tüccâr İskenderiye'de gemiye girmek istedüklerinde Françe şehtiyesi bulunup kadîm olan dostluğa binâ’en mezbûr bâzergânlar mezbûr şehtiyeye binüp deryâya çıkdukları gibi re’îs olan(...) haseneye alup gidüp esîr eyledüklerin i‘lâm olundu. Eyle olsa, sizin cânibinize hafî olmaya ki sizin Âsitâne-i sa‘âdetimüz ile dostluğunuz bu yakınlarda olmuş olmayup inâyet-i Hak celle ve alâ ile ecdâd-ı izâmımız serîr-i saltanat-ı Osmâniye'ye cülûs-ı hümâyûnları olalıdan berü sizin cânibiniz izhâr-ı sadâkat ü ihtisâs etmekle (...) mâ-beynde ahd ü emân ve müvâlât ü musâfât husûsu mün‘akid olup el-iyâzü billâhi te‘âlâ nakz-ı ahd olur bir husûs sudûr etmemişdir. Min-ba‘d dahi olmamak me'mûl iken Françelüler hilâf-ı ahd ü mîsâk bu makūle hareket etdükleri münâsib vaz‘ değildir. İmdi; atebe-i âliye-i sa‘âdet-unvânımız ile kadîmden olan dostluğunuz muktezâsınca bu husûsa gereği gibi mukayyed olup musâfat-ı ahd-i kadîm ri‘âyet olunmak ile yarar âdemleriniz gönderilüp zikr olunan ehl-i İslâmı cümle mâlları ve esbâbları ile halâs idüp, dahi emîn ü salîm Dergâh-ı sa‘âdet-unvânımıza irsâl olunmak bâbında ihtimâmınız zuhûra getürile. Mâ-beynimizde olan ahd ü emân alâ mâ-kân musâfât-ı mukarrer ü muhakkak olduğu ma‘lûm olup ve ol asl nakz-ı ahdi mûceb hareket idenleri dahi kendü hâllerinde komayup gûş-mâl virilmek lâzimdir. Min-ba‘d dahi selâtîn-i zevi'l-i‘tibâr zamânında nakz-ı ahdi mûceb husûslardan ictinâb idüp dâ’imâ kā‘ide ahd ü emâna ri‘âyet ü sıyânet eyleyesiz. Ve bundan akdem Körfüs Kapudânı Ramazân Paşa'nın oğlunu aldıkda Venediklü şerâ’it-i ahd ü emâna ne vechle ri‘âyet idüp ol kapudânun dahi mübâşir olanların haklarından geldüklerinden mâ‘adâ esîr olanları ıtlâk idüp emvâl ü erzâkı Dergâh-ı mu‘allâma gönderdükleri mesmû‘unuz olmuşdur. İmdi; kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-haze'l-ân dû[d]mân-ı hilâfetimiz ile vakı‘ olan sulh u salâh emrinle bâ‘is-i fevz ü felâhdır, mustahkem olup halel-pezîr olmak gerekdir. Eyle olsa **[130]** gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı devlet-âşiyân ve hanedân-ı adâlet-bünyânımızda olan muhabbet ü ihlâs ve meveddet ü ihtisâsınız ve sulh u salâh ve ahd ü peymânınız mûcebince bu fesâdı idenler her kimler ise bi-eyyi tarikin-kân buldurulup ele getürdilüp dahi gereği gibi gûş-mâl virilüp esîr olanlar ıtlâk olunup ve alınan emvâl ü esbâb mikdârıyla defter olunup yarar ademlerinüze koşup Dergâh-ı

mu‘allâm ve bârgâh-ı a‘lâmıza irsâl ü îsâl eyleyüp şöyle ki; lâzime-i sulh u salâh ve ahd ü peymânındır vücûda getürilmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle ve esnâf-ı âsâr-ı celîlenüz zuhur u bürûza getürile ki mâ-beynimizde vâkı‘ olan muvâlât ü musafât iz‘âf ü muzâ‘af olup hilâf-ı sulh u salâh ve mugāyir-i ahd ü emân vaz‘a irtikâb olunmaya ki eyyâm-ı hümâyûn-ı adâlet-makrûnumuzda re‘âyâ vü berâyâ ve tâ’ife-i tüccâr huzûr-ı hâl ve refâh-ı bâl ile kâr ü kisblerine meşgûl olup devâm-ı devlet ve sebât-ı haşmetimiz ed‘iyyesine iştigâl-i lâ-yezâlde olalar. Sizin cânibinizden umulur ki bu bâbda bizzât mukayyed olup bizüm ma‘lûmumuz olduğu üzre bu husûsun sıhhatine siz dahi ihtimâm idüp vâkıf olup min-ba‘d şerâ’it-i ahd ü emâna ri‘âyet olunup nakz-ı ahdi mûceb husûs irtikâbına ruhsat virilmeye. Ve'l-hâsıl bu husûs sizin cânibinize mün‘akis oldukda biz dahi şerâ’it-i ahd ü emân ri‘âyet idüp tekayyüd idüğiniz me’mûldür. Ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmımız zamânından berü dudmân-ı hilâfet-me’âbımız ile dostluk ve sadâkatiniz kemâ-kân mer‘î tutula. Sizün cânibinizden şerâ’it-i ahd ü emân ri‘âyet olundukça inşâ’allâhü te‘âlâ Cenâb-ı celâlet-me’âb-ı sa‘âdet-nisâbımız tarafından dahi iz‘âf u muzâ‘af ve (...) mevâ’idi zuhûr ider. Ana göre mukayyed oluna diyü yazılmışdır.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.4, s.140, h.272

Fransa Kralı'na: İngiltere Kraliçesi'nin elçisinin gelerek Fransa Kralı'nın öldüğünü bildirmesi üzerine yeni kralın da önceki krallar gibi dostluk üzere olması ve elçisini göndermesine izin verilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 2 Cemâziyelahîr sene 997, der Kostantıniyye] **(18 Nisan 1589)**

Françe Kralı'na nâme ki:

İngiltere Kraliçesi’nin Südde-i sa‘âdetimde olan elçisi Âsitân-ı sa‘âdet-âşiyânımıza ki melce ü melâz-i selâtîn-i cihândır, mekûb gönderüp; Françe Kralı mürd olup müşârun-ileyhâ kraliçenin muʿâvenetiyle Françe Krallığı sana müyesser olup ve sen dahi mukademâ olan Françe kralları gibi Âsitân-ı sa‘âdet-âşiyânımıza hulûs-ı (…) ile dostluk murâd idinüp elçiniz gelmek içün izn-i hümâyûnumuz recâ etdüğin arz eyledi. İmdi; bargâh-ı felek-âşiyânımız eğer dostluk ve eğer düşmanlık yüzünden gelenlere meftûhdur, kimesneye men‘ u redd yokdur. Gerekdir ki:

Vardukda, murâd idündüğin üzre yarar u nâmdâr dirâyet (...) maslahat-kirâm iddi‘âlarınızın (...) idüp gönderesiz ki (...) müvâlât ü müzâfât ile Françelü (...)

medârımız ile ecdâd-ı izâmım zamânından berü dostluk idegelüp dârü'l-hilâfe mahmiyye-i Kostantıniyye'de baylosları üzre kılınmışdır. Sen dahi atebe-i aliyye-i izzet-penâhımızla dostluk murâd idinüp bayloslar göndermek istersen gelmesine ruhsat-ı hümâyûnumuz olmuşdur.

A.DVNS.MHM.d.71, s.172, h.341

Mektup gönderip önceki krallarda olduğu gibi pişkeşle beraber elçi ve tâcirlerinin gelip gitmesine izin verilmesi taleplerinin ulaştığı, dostluk için gelene her zaman dostluk ile muamele edileceği, bir an önce elçinin gönderilmesi, sâir krallara olduğu gibi ahidnâme-i hümâyûn verileceği.

[Yevmü'l-Ahad, fî 23 sehr-i Receb sene 1001] **(25 Nisan 1593)**

Yazıldı
Nâme-i hümâyûnun aslı (...) geçmişdir.

Duka Françe Beği'ne nâme-i hümâyun ki:

Hâlîya Südde-i seniyye-i sa‘âdet-medâr ve atebe-i aliyye-i gerdûn-vakārımıza ki melce’-i selâtîn-i nâmdâr ve melâz-i havâkîn-i zevi'l-iktidârdır. Mektûb-ı mergûbunız vârid olup kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı muhalledü'l bünyânımız ile sâ’ir krallar ne vechle dostluk idüp ızhâr-ı sadâkat ü ihlâs idegelmişler ise siz dahi ol vechle dostluk idüp dâ’imâ pîşkeş ile elçileriniz varup gelüp ve sâ’ir tüccâr ve züvvâr ve âdemlerinizin gelüp gitmesine kimesne mâni‘ olmayup ebvâb-ı mürâselât meftûh olmak recâ eylemişsiz. Ol bâbda her ne ki tahrîr ü takrîr olunmuş ise pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîr-i hüsrevâneme arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i şâhânem mühît u şâmil olmuşdur. İmdi; atebe-i aliyye-i (...)mız eğer dostluk ve eğer düşmanlık yüzünden gelüp gidenlere meftûh u mekşûf olup kimesnenin gelüp gitmesine men‘ u redd yokdur. Husûsan kemâl-i muhabbet ve ihlâs vüfûr-ı sadâkat ü ihtisâs ile ilticâ idenlere envâ‘ inâyât-i aliyye-i şahânemiz mebzûl ve masrûf olıgelmişdir. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, me’mûlunüz üzre yarar elçileriniz tedârik ve vakti ve zamânı ile Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânemize irsâl eyleyesiz ki sâ’ir krallara virildüği üzre ahidnâme-i hümâyûnumuz virilüp dâ’imâ gelüp gitmelerine ve her zamân dostluk etmelerine kimesne mâni‘ ü merâhim olmaya.

d.77, s.16-17, h.96

Fransa Padişahı'na: Elçilerinin ulaştığı, Mağriplilerin Fransa reâyâsından birisinin gemisini ele geçirdikleri, bu konuda bölgenin hâkimlerine gerekli hükümlerin yollandığı, Fransa'nın düşmandan firâr eden İslam esîrlerinin Mağrip'e geçmesine izin vermesi, eski elçilerinin ülkesine dönmesine izin verildiği, yeni gelen elçilerinin de diğer elçilerden daha fazla iyiliğe mazhar olduğu, o diyâra ait olan haberleri göndermeye devam etmeleri, Beç Kralı ile aradaki soğukluğun giderilmesi için aracılık yaptıkları halde kralın sözünde durmadığı, eğer kralın amacı barış ise her sene vergisini gönderip Estergon Kalesi'ni iâde etmesi, bu sûretle sulhun olacağı.

[Yevmü'l-İsneyn, fî evâili şehr-i Zilka'de sene Selâse aşer ve elf] **(21-30 Mart 1605)**

Françe Pâdişâhı'na yazılan nâme-i hümâyunun sûretidir

Hâlîya âdet-i hasene-i şehriyârî ve kā'ide-i müstahsene-i cihândâri muktezâsınca hulûs-ı izzet me'nûsumuz tehniyeti içün irsâl olunan elçinüz melce-i selâtîn-i devrân ve münce-i havâkîn-i asr u evân olan Âsitâne-i muhalledü'l-erkânımıza vâsıl olup pâye-i serîr-i sa'âdet-masîr-i hüsrevânemize rûy-mâl ve muhâlesat-nâmenüzi îsâlden sonra kendüye müşâfeheten teblîği sipâriş olunan mevâddı ale't-tafsîl pâye-i serîr-i a'lâmıza arz eyledi. Re'âyânuza müte'allik ve dostluk istihkâmına müteferri' her ne arz eyledi ise bi't-tamâm ilm-i âlem-şümûl-i hüsrevânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; fermân-ı adâlet-unvânımızda atebe-i aliyyemiz ile eben anceddin dostlukta sâbit-kadem olanların re'âyâsından bir ferde hilâf-ı ahd ü emân ahz olunanlar ıtlâk ve bî-vech hedm olunan bastiyonları(?) i'âde etdirilmek bâbında ahkâm-ı şerîfemiz tahrîr ve muhâlefet idenlere "Etmeğim harâm olsun" diyü tenbîh ü te'kîd olunup ve zikr olunan ahkâm-ı şerîfenin icrâsı aksâ-yı murâdımız olduğun ol diyâr halkına i'lân içün üzerine hatt-ı hümâyûnumuz ile işâret olunmuş idi. Hâliyâ gelen elçinüz Magriblüler re'âyânuzdan birinin gemisin gāret itmekle konsoloslarımız da'vâya mübâşeret eylediklerinde Süleyman Paşa bir mikdâr mâlın alup bâ'dehu harb ü (…) urup cümle Françelüler ile Cezayir'den sürdüklerin i'lâm itmeğin, ümerâ-i nâmdârlarımızdan bi'l-fi'l Mezistre ve Nakşa sancaklarına mutasarrıf olan Arnavud Memi'nin çekdirir gemileri ile ber-vech-i isti'câl ahkâm-ı şerîfemizi Magrib'e iletüp icrâsında mecd ü sâ'î olmak bâbında tenbîh olunmuşdur. "Eğer bu def'a dahi fermânımıza imtisâl itmeyüp inâd ü muhâlefetlerinde

ısrâr iderler ise kenef-i himâyetimizden ihrâc olunup ilm-i Nusret-encâmımızla Âsitânemize gelesiz" diyü hâkimlerimize mü'ekked evâmir-i şerîfemiz irsâl olunup ve ekser gāret Süleyman Paşa zamânında vâkı' olmağla, her kande bulursa zamânında olan gāret ü hasâreti tazmîn etdirmek bâbında müşârun-ileyh Memi Beğ'e muttasıl hükm-i şerîf virilmişdir. Eğer yolluk tahsîli mümkin olmaz ise Âsitânemize geldikde ahid nâme-i hümâyûnumuza itâ'at ü inkıyâd üzre olurlar ise siz dahi re'âyânuzı anlar ile ihtilâtdan men' etmeyüp üslûb-ı sâbık üzre emn ü emân ile varup gelmek murâd idenlere ve düşmandan firâr iden ehl-i İslâm esîrlerin ve müdeccel(?) tâ'ifesin Magrib'e geçmeğe ruhsat viresiz. Ve halâ irsâl olunan meveddet-nâmenüzde elçünizün kabûlu ve kavline i'timâd olunmak ve sâbıkā olan elçinüz hayli zamândan berü hidmetinizden dûr olmağla icâzet-i hümâyûnumuz iltimâs olunmuş, cümle iltimâsınuz hayyiz-i kabûlde vâkı' olup müceddeden gelen elçiniz sâ'ir elçilerden ziyâde avatıf-ı aliyye-i hüsrevânemize mazhar olmuşdur. Ve elçi-i sâbık merhûmân-ı mağfurun-lehümâ babamız ve dedemiz *tâbe serâhümâ* zamânlarında kemâl-i emânet ve istikāmet ile hidmet eyledüğinden mâ'adâ bizim zamân-ı izzet evânımızda dahi hüsn-i hâlle hidmetde mecd ü sâ'î olup tarafeynde kadîmden mün'akid olan emân ü istimânın temşiyetine müte'allik umûrda bezl-i makdûr ve sa'y-ı mevfûru zuhûra gelmeğin, envâ' inâyât-ı hidîvânemizle serfirâz kılınup ol cânibe azîmete izn-i hümâyûn-ı izzet-makrûnumuza mukārin olmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda min-ba'd eslâfınız ecdâd-ı (...) nejâdımız ile musâlahada ne vechle sâbit-kadem olıgelmişler ise hâlâ dahi iki tarafdan kavâ'id-i emn ü emân ve şerâ'it-i sulh u salâh kemâ-yenbağî mer'î vü muhterem tutulup hâricden bir ferde müte'allik sudûr bulan akvâl ü ef'âle aslâ ve kat'â iltifâta rızâ gösterilmeye ve dâîmü'l-evkāt selâmetiniz haberiyle ol diyâra müte'allik ahbârı dostluk muktezâsınca ihbârdan hâlî olmayasız. Ve re'âyâ vü berâyâ terfîhi içün Beç Kralı ile olan bürûdet mündefi' olup meveddete mübeddel olmağı münâsib görüp vâsıta olmağa taraf-ı karînü'ş-şerefimizden rızâ taleb olunmuş idi. Bâb-ı sa'âdetimiz dâ'imâ meftûh olup gelüp gidenler envâ' ri'âyetle mer'î olageldikleri selâtîn-i izâm ve havâkin-i zevi'l-ihtirâm mâ-beyninde zâhir ü bâhirdir. Ol ecilden serdârlarımıza kral tarafından defe'âtle âdem gelüp musâlaha recâ eylediklerinde minindillâh me'mûr olduğumuz üzre ve ecdâd-ı büzürg-vârımız ki âdet-i kadîmeleri müsted'âsınca istîmân idenlere emân virmek zimmet-i bülend-himmetimize lâzim olmağın tecvîz olunmuş idi. Lâkin kadîmden Âsitânemize rıkkiyeti ma'rûf ve mevsûf olan Eflak ve Erdel hâkimlerinin isyân u tuğyânları ve diyâr-ı Acem vâlîsi câdde-i ubûdiyyetden inhirâfı sebebi ile kralın

dimâğına hevâ-yı nahvet ve gurur-ı sa‘ved idüp zâhiren istîmân idüp ammâ kavlinde sâbit olmayup mahzâ gün geçürmek içün hîleye sâlik olduğu muhakkak olmağın kendünin ve vükelâsının kavline iltifât olunmamışdır. Siz eben anceddin dûdmân-ı hilâfet-bünyânımız ile ihlâs u ihtisâs üzre olup Devlet-i aliyyemizin hayr-hâhı olduğunuz her vechle ma‘lûm-ı hümâyûnumuz olmağın, ibâdullâh âsûdeliği içün tergîbiniz ve vesâtatınız şeref-kabûlde vâkı‘ olmuşdur. Şimdiki hâlde Eflak ve Erdel re‘âyâsı günâhların bilüp inâbet ve Dergâh-ı mu‘allâmıza ke’l-evvel arz-ı ubûdiyyet **[17]** itmeleri ile güzeşte-i cürümleri afv olunup mezîd-i merhametimize mazhâr olmuşlardır. Ve Şâh-ı gümrâh tarafına nice kere yüz bin asker-i fevz-me’serimiz irsâl olunup nice memleketi gāret ü hasâret olunmuşdur. Ve bu kış asker-i zafer-rehberimiz Şark serhadlerinde kışlayup inşâ’allâhü'l melikü'l-cebbâr evvel bahâr-ı huceste asârda memleket ü diyârına birkaç koldan akınlar salınup envâ‘ gûşmâle niyyet olunmuşdur. Ve sebeb nizâm-ı mülk ü millet olan vezîr-i a‘zam ve müşîr-i efhamımız olan Mehmed Paşa Engürüs Seferi’nin ibtidâsından bu âna gelince serhadlerde vâkı‘ olan hidemât-ı mebrûrede envâ‘ mesâ‘î-i meşkûresi zuhûra gelmiş ehl-i vukūf ve müdebbir olmağın, bu sene-i mübârekede sâ’ir senelerden ziyâde asker-i nusret-şi‘ârla ol cânibe teveccüh ü azîmet etmek üzredir. Eğer kralın gurûru zâ’il olup musâlahaya rızâsı var ise Estergon Kal‘ası Budun Kal‘asına karîb olup ikisinin mâ-beyninde sınûr ta‘yînine mecâl olmaduğı ecilden akd olunacak sulh u salâh ber-karâr olmak ecliyçün girü berü cânibe teslîm idüp ecdâd-ı izamımız zamânında olduğu üzre her sene virgüsin göndermeği ta‘ahhüd eyler ise vesâtatınız ri‘âyeti içün bu cânibden dahi musâlahaya rızâ-yı şerîfimiz olur. Fe-ammâ asker-i İslâm serhadde dâhil oldukdan sonra mahzâ askerin tefrîkasıyçün sulh iderim didüğine i‘timâd olunmaz. Eğer kral tarafından şurût-ı mezbûre üzre musalâhaya rızâ gösterilürse müşârun-ileyh vezîr-i ekremimiz Belgrad Kal‘ası geçmeden i‘lâm oluna ki bu cânibden dahi müşâverenüz ile vech ü münâsib görüldüğü üzre hareket oluna.

AVUSTURYA'YA GÖNDERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR

TSMA, E-12321, vr.150a, h.374

Kral Ferenduş'a: Gönderdiği mektup ile gelen elçinin huzura çıkmadan hastalanıp vefât etmesi üzerine, elçinin neden gönderildiğinin anlaşılmadığı, bu nedenle vefât eden elçinin yerine yeni bir elçi gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 23 Zilhicce sene 951] **(7 Mart 1545),** Edirne

Yazıldı.
Altun kîse ile gönderildi, âdet üzre.
Budun Beğlerbeğisi'nin Avane(?) nâm âdemîsiyle gönderilmişdir.(?)

Ferenduş Kral'a hüküm ki:

Şimdiki hâlde Südde-i sa'âdet-destgâhıma ki meşrik-i neyyir-i ikbâl ve makbel-i şifâh-ı ekâsire vü ikbâldir. Mektûbunuzla Yerenimo(?) nâm âdeminüz irsâl eylemişsiz. Mezbûr âdeminiz mahrûse-i Edirne'de sa'âdetlü destgâhımıza gelüp vusûl bulup lâkin pâye-i serîr-i a'lâmıza gelüp buluşmadan marîz olup takdîr-i ilâhî-birle ecel irişüp dünyasın değiştirdi. Gönderdüğiniz mektûbunuz tercüme olunup görüldükde şöyle yazılmış ki: "Anda olan Portugal kralının elçisiyle mezbûr âdemimiz bizüm cânibimizden lâyık olacak ahvâlleri i'lâm eyleyeler. Eğer ikisi bulunmayup birisi bulunursa her ne ki takrîr iderse bizzât kendümizin sözü ve cevâbı idüğine i'timâd oluna" dinilmiş. Eyle olsa Portugal kralının elçisi gitmiş bulunup gelen mektûbunuzda dahi maksûdunuz ne idüği beyân olunmayup gönderdüğiniz âdeminize dahi emr-i ilâhî ile bu vechle ârıza olmak ile ısmarladuğınız haberler ve âdeminizi göndermekden murâdınız ne idüği hiç vechle ma'lûm olmadı. İmdi; eğer mezkûr âdeminize ısmarladuğınız haberler yine yüce ve sa'âdetlü dergâhımıza i'lâm eylemek murâdınuz olup tekrâr âdem göndermek maksûdınız ise benim azametlü dergâhım ebâ ve ecdâd-ı âlî-nihâdım zamânından berü dâ'imâ açukdır. Eğer dostluk içündir ve eğer düşmanlık içündir, kimesnenin gelmesine ve gitmesine redd u men' yokdur. Bu husûs içün icâzet-i aliyye-i şahânemiz sâdır olmuşdur. Her kim gelürse âyîn-i Saltanat-ı hümâyûn ve kā'ide-i hilâfet-i rûz-efzûnumuz muktezâsınca yine cevâbın alur gider.

BOA, A.DVNS.MHM. d.3, s.41-42, h.103

Kral Ferenduş'a: Solnok yakınındaki Müslümanların hayvanlarının alınıp, bazı Müslümanların da esîr edilmesi üzerine, ehl-i fesâdın ahidnâmeye aykırı harekette bulunmalarına mâni olunması.

[Yevmü's-Sülâsâ, fî 6 Şevvâlü'l-mükerrem sene 966] **(12 Temmuz 1559)**

Yazıldı.
Ahidnâme kîsesine koyılup Tercümân Murad'a teslîm olundu.
Fî 11 Zilka'de sene 966

Ferenduş Kral'a nâme-i şerîf yazıla ki:

Hâliyâ Solnok Beği Mahmud *dâme ızzühû* mektûb gönderüp; Budun Beğlerbeği Toykun Paşa bu cânibe gelüp çayırda olmamıza fermân eylediklerine binâ'en gelinüp zikrolunan çayırda ma'an ikāmet üzre iken Eğrilü elçi geldikden sonra evvelâ Kendiriş nâm karyeden yedi yüz elli re's tavâr sürüp ve Kangen nâm karyeden iki martalos ile bir avrat alup ve Peşte'ye buğdayımız gelürken sekiz yüz keyl zahîremiz alup ve bu cânibe harçlık îrâd iderken üç yüz guruş alup ve bu kulları bunda iken Solnok kurbunda Müslimânlardan olanca ineklerin sürüp ve Yusuf nâm beşlüyi giriftâr eylediklerinde anda muhâfazada olan guzât ve kümât potereye yetüp Eğri Kal'ası'na değin kovup yetişmek müyesser olmayacak, kal'a-i mezbûrenin çayırda bir mikdâr atlusı haberin aldıklarında, basup on dört âdem ile otuz re's atların getürdiler ve îrâd eyledikleri at ve âdemden bir ferd zâyi' olmayup hıfz olunmuşdur. Emr-i şerîf neyse mûcebi ile amel olunur diyü bildirdi. İmdi; ahd ü emân içinde memleket ü vilâyetimize bu vechile dahl ü ta'arruz olmak câ'iz değildir. Gerekdir ki:

Mâ-beynimizde olan mu'âhede muktezâsınca zikr **[42]** olunan ehl-i fesâd her kim ise te'hîr olunmayup ele getürilüp gereği gibi haklarından gelinüp ve etdikleri ziyân bî-kusûr külliyen tazmîn olunup ashâbına redd oluna ki bir ferdin dahi ahde mugāyir bu makūle vaz' etmeğe iktidârı olmaya. Bu husûs içün Mahmud *dâme ızzühû'*ya dahi hükm-i şerîf gönderilüp anlardan aldıkları âdem ve esbâbı bî-kusûr teslîm olundukdan sonra berü cânibde habs olunan kimesneler atları ve sâ'ir esbâbları ile ıtlâk olmak emr olunup min-ba'd mâdâm ki sizün tarafınızdan ahde mugāyir vaz' olunmaya, berü cânibden dahi kimesneye ahd ü emâna mugāyir iş etdirmeyesin. İdenlerün gereği gibi haklarından gelesin diyü tenbîh olmuşdur. Siz dahi berü cânibden alınan eğer âdemdir,

eğer sâ'ir tavâr ve esbâblarıdır, bî-kusûr ashâbına redd etdürüp ehl-i fesâdın haklarından gelmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresin ki bâ‘is-i te'kîd-i mebânî ahd ü emân idüğine iştibâh yokdur.

d.3, s.62, h.145

Kral Ferenduş'a: Düzenlenen ahidnâmenin gönderildiği ve bu ahidnâmeye uygun davranılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 19 Şevvâl sene 966] **(25 Temmuz 1559)**

Yazıldı.
Dîvân-ı Hümâyûn'da okunup makbûl olmuşdır.
Murad ile elçiye gönderildi. Fî 11 Zilka‘de sene 966
Ahidnâme kîsesine konuldu.

Ferenduş Kral'a nâme-i şerîf yazıla ki:

Bundan akdem atebe-i ulyâ-menziletimizde olan elçiniz mâ-beynimizde olan barışıklık ahvâlin size bildirdükde, ol bâbda ahidnâme-i sadâkat-mashûbunuz vârid olup ba‘zı husûslar şart u beyân olup ana göre te'kîd-i mebânî-i ittihâd içün Dergâh-ı sa‘âdet-medârımızdan ahidnâme-i hümâyûnumuz virilmek murâd olmuş, her ne ki tahrîr olunmuşsa alâ-vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevâneme arz u takrîr olup ilm-i şerîf-i hıdîvânem muhît u şâmil olmuşdur. İstid‘ânuz üzre atebe-i gerdûn iktidârımız tarafından dahi ahidnâme-i muhâlasat-meşhûn yazılup müşârun-ileyh elçinize size irsâl içün teslîm oldukda ahidnâme-i hümâyûnumuzda tahrîr olunan ba‘zı merâma sizün cânibinizden vârid olan ahidnâmede mukayyed değildir. Ana mugāyir olıcak ben cevâba kadir olmazım dimeğin, ahidnâme-i şerîfimiz ile bu nâme-i hümâyûnum irsâl olundu. Gerekdir ki:

Ahidnâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda; mazmûn-ı sa‘âdet-mektûbu ile amel olunup hilâfına cevâz gösterilmeyüp eğer cenâb-ı Hilâfet-me'âbımuz ile müvâlât ü musâfât üzre olmakdan mahzûr isenüz, dâ'imâ şart-ı ahd ü emân mer‘î tutılmakda envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getürüp ta‘yîn olunan virgüniz dahi irsâl oluna ki re‘âyâ vü berâyânuz dâ'imâ âsûde olup huzûr-ı hâl ve ferâğ-ı bâl ile kâr ü kisblerine meşgûl olalar.

d.6, s.8-9, h.20

Kral Maksimilyanoş'a: İmparator Ferenduş'un vefâtı üzerine Beç elçisine tâziyede bulunulduğu, elçinin Maksimilyanoş Kral'ın da önceki ahidnâmeler ile mutâbık olduğunu söylediği, eğer dostluğun devamı isteniyorsa bunun bir mektupla bildirilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 9 Muharremü'l-harâm sene 972] **(17 Ağustos 1564)**

Serâser kîse ve altun kozalak ile gönderildi.

Maksimilyanoş Kral'a nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ atebe-i aliyye-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i azamet-destgâhımız ki melce-i selâtîn-i izâm ve melâz-ı havâkîn-i tâc-dâr Memâlik-i mahrûsemizden Budun muhâfazasında olan ümerâ-i nâmdâr-ı zevi'l-iktidârımızdan Arslan *dâme ulüvvuhû*nun mektûbu vârid olup mâh-ı Zilhicce'nin onaltıncı günü rûz-ı se-şenbihde atanuz İmparator Ferenduş bi-irâdeti'llâhi te‘âlâ kral ve çesârlıkdan el çeküp dâr-ı fenâdan bakâ-yı bâkîye mürûr u irtihâl itdiklerin i‘lâm eyledi. *El-hükmü li'llâhi'l-Vâhidi'l-Kahhâr.* Anlar zâviye-i hâkda oldukça siz erâyik-i devlet ü hükûmetde ber-karâr u üstüvâr olasız. Eyle olsa bu haberin sıhhati vukū‘ bulacak Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimizde olan elçiniz getürilüp ta‘ziye vü tesellî olundukda; "Umûr-ı hükûmet ü krallıkda küllî firâset ü ihtimâmınız üzre olduğunuzu ve müşârun-ileyh atanuzla mâ-beynde olan ahd ü mîsâkda ber-karârdır. Ahd ü emân ri‘âyetine safâ-yı cân ve sıdk-ı cenân ile râ‘îdir." diyü arz u takrîr eyledi. İmdi; kadîmü'l-eyyâmdan dostluk üzre olanların evlâd ü ahfâdı hulûs-ı taviyyet ile mu‘âhede-i kadîmden **[9]** sâbit-kadem olduğu takdîrce enzâr-ı aliyye-i hüsrevânemizle manzûr olmak kā‘ide-i ezeliyye-i hânedân-ı azîmü'ş-şânımızdır. Şöyle ki; tarîka-i ahd ü emân mer‘î vü meslûk olmak murâdınuz ise ana göre nâme-ü mahabbet-meşhûn ile i‘lâm eyleyesiz.

d.6, s.143, h.306

Kral Maksimilyanoş'a: İmparator Ferenduş zamânındaki ahidnâmelere uyulacağının bildirildiği mektubun ulaştığı, bu durumda Komaran'dan kalan vergilerin gönderilmesi halinde ahidnâmenin yenileneceği.

[Yevmü's-Sülâsâ, fî 18 Rebî‘ülevvel sene 972] **(24 Ekim 1564)**

Yazıldı.
Altun kozalak ve serâser kîse ile Mehmed Çavuş'a virilüp krala gönderildi.

İmparator Maksimilyanoş Kral'a nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Dergâh-ı âlem-penâh ve Bârgâh-ı sa‘âdet-destgâhımıza ki meşrik-i neyyir-i ikbâl ve makbel-i şifâh-ı ekâsire vü ikbâldir. Mektûb-ı sadâkat-meşhûnunuz vârid olup atanuz İmparator Ferenduş ile mâ-beynimizde olan mu‘âhede-i hümâyûnumuz dostluk üzre ri‘âyet olunup ve bu ahd ü peymânda Arkadüka Ferdinando ve Arkadüka Karlo nâm karındaşlarınız bile olup mûmâ-ileyh atanuza virilen ahidnâme-i hümâyûnum kendü nâmınuza tecdîd olunmak bâbında yüce dergâhımızdan tazarru‘ u niyâz olunmuş. Mektûbunuzda her ne ki derc-i ı‘yân olunmuş ise ve elçiniz takrîri her ne ise ale't-tafsîl ızz-i huzûr-ı lâmi‘u'n-nûrımıza arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâ-yı şâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa; Yüce Âsitânemizle dostluk üzre olan kralların evlâd ü ahfâdının nihâdları dâ’imâ enzâr-ı inâyet-i hüsrevânemizle manzûr olup makâsıd u murâdâtlarına kalem-i lütf u ihsânımız cârî olmakdan hâlî olunmaz. Mâdâm ki atanuzla vâkı‘ olan dostluk ve ahd ü emânda sâbit-kadem olup mâ-beynde mukarrer kılınan ahidnâme-i adâlet-makrûnumuzun kelâm-ı dürer-nizâm-ı sa‘âdet-encâmı ile âmil olup hilâfına cevâz gösterilmeye, lâ-büd cenâb-ı celâlet-me’âbım kıbelinden dostluğa ve ahde muhâlif iş olmak ihtimâli yokdur. Vâkı‘â karındaşlarınızla kendü nâmınıza ahidnâme-i hümâyûnumuzun tecdîdi hâtır-ı âtırınuzda merkûz ü musammem ise müşârun-ileyh atanuz ahd itdüği üzre Komaran'da kalan virgünizi yarar elçinizle atebe-i ulyâmıza irsâl eyleyesiz ki mu‘âhede-i hümâyûnumuz ri‘âyet olunduğu ma‘lûm-ı şerîfimiz olup ve karındaşlarınuz ahd-i şerîfimizde bile olup atanuza virildüği üzre ahidnâme-i hümâyûnumuz müceddeden yazılup irsâl oluna.

d.6, s.360, h.780

Kral Maksimilyanoş'a: Alınan esirlerin ahidnâme-i hümâyûn gereğince serbest bırakılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 22 Recebü'l-mürecceb sene 972] **(23 Şubat 1565),** Kostantıniyye

Yazıldı.

Beç Kralı Maksimilyanoş Kral'a nâme-i şerîf yazıla ki:

Hacı Sinân nâm kimesne Dergâh-ı Mu‘allâm yeniçerilerinden olup Budun'da nevbetcilik hidmetinde iken Budun altında Sent Andre nâm karyede giriftâr olup hâlâ ba‘zı kimesneler Komaran Beği olan Kara Mihal'in yanındadır ve ba‘zı kimesne Budukom(?) nâm kal‘ada Sarkiri(?) Mihal nâm kâfirin avretinde olduğun ve Âmil oğlu Tâceddîn Göle Kal‘ası'nda ve Hüseyin Ağa oğlu el-ân ol cânibde mahbûs eyledikleri Dergâh-ı Adâlet-masîrime i‘lâm olunmağın, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, mâ-beynimizde olan mu‘âhede-i hümâyûnum muktezâsınca dostluk şerâ’itin ri‘âyet idüp mezkûrları gereği gibi (...) ve tecessüs idüp her kimde ve ne mahalde mahbûslar ise halâs idüp atebe-i ulyâmuz cânibine göndermen bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getüresiz.

d.6, s.363-365, h.785

Kral Maksimilyanoş'a: Elçisi ile ahidnâme gereğince gönderdiği verginin teslim alındığı, Pelaj Mihal'in aldığı kalelerden Bana Kalesi'nin Kral oğluna teslim edilmesi, ahidnâmenin yenilenerek biri ile gönderildiği, ahidnâme gereğince haydutların zabt edilmesi, sınırlardaki beylerbeylere ve diğer ilgililere, o tarafa bir sınır ihlalinde bulunulmamasının bildirildiği, buna uymayanların îdam ile cezalandırılacağı.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 22 Recebü'l-mürecceb sene 972] **(23 Şubat 1565)**

Nemçe ve Alaman Kralı İmparator Maksimilyanoş'a yazılacak nâme-i şerîfin sûretidir.

Hâliyâ Dergâh-ı sa‘âdet-destgâh ve Bârgâh-ı ma‘delet-penâhımıza ki meşrik-i neyyir-i ikbâl ve makbel-i şifâh-ı ekâsire vü ikbâldir. Mektûb-ı vidâd-mashûbunuz vârid olup babanuz İmparator Ferenduş'la mâ-beynimizde olan mu‘âhede-i hümâyûnumuzun mazmûn-ı sa‘âdet-makrûnu ri‘âyet olunup ol ahd üzre sâbit-kadem olduğunuza binâ’en müşârun-ileyh babanuz ahd etdüği virgüden altmış bin filorilik altun ve guruş kıdvetü a‘yâni'l-milleti'l-Mesîhıyye Mikel nâm elçinizle Âsitân-ı Sa‘âdet-âşiyânımızda olan elçinize kıdvetü ümerâ’i'l-milleti'l-Mesîhiyye Alberdoş Dö Pez gönderilüp ol dahi bî-kusûr Hızâne-i Âmireme teslîm etdikde gelen ademlerüniz envâ‘-ı ri‘âyet-i

hüsrevânemizle mer‘î vü makbûl olup ve Kral Oğlu İstefan'ın Pelaj Mihal elinden alduğı kal‘alar ahvâlin müşârun-ileyh elçiniz arzeyledükde ol bâbda her ne ki denilmiş ise ale't-tafsîl ma‘lûm-ı şerîfimiz olmuşdur. Eyle olsa; Âsitân-ı Sâmî-mekânımızla dostluk üzre olanların evlâd ü ekbâdının husûl-i murâdâtlarında dâ’imâ ulüvv-i inâyet-i şâhânemiz dirîğ değildir. Mûmâ-ileyh atanuzla mâ-beynimizde vâkı‘ olan mu‘âhede-i hümâyûnumuz mukarrer ü müstahkem olup mâdâm ki sizin cânibinizden ahde muhâlif iş zuhûr etmeye, Dergâh-ı Âlem-penâhımız kıbelinden hilâf-ı ahd iş olmak ihtimâli değildir. Ammâ; Pelaj Mihal Diyan(?) müfsid Kral oğlunun kadîmî beğlerinden iken sizin cânibinize varup ilticâ idüp Erdel vilâyetinden bir nice kılâ‘ ve yerleri zabtına getürüp sâbıkā atanuzla ahd-i şerîfimiz oldukda anın hakkında vâkı‘ olan iltimâs kabûlümüz olup ahdümizde dâhil olmak üzre ahidnâme-i hümâyûnumuzda mastûr olmağın, ol zamândan berü Kral oğlu tarafından ol cânibe dahl ü ta‘arruz olunmayup ahd-i şerîfimizi ri‘âyet iderken, sene-i sâbıkāda müfsid-i mezbûr kendü hâlinde olmayup Kral oğlunun memleketine dest-i tetâvül niyeti ile Erdel sınûrına duhûl idüp bir pârkān ve kastel ihdâs idüp ve bu esnâda atanuz dahi intikâl itmekle ol cânibden fesh-ı ahd olduğu mülâhazasıyla mezkûr İstefan dahi tahammül itmeyüp muhdes olan pârkānın ve kastelin üzerine bir mikdâr âdem gönderüp tahrîb etdikde Sakmar ve Bana Kal‘aları muhâfazasında olanlar ihtiyâran teslîm etmeleri ile mezkûrun eline düşüp ol vakit Kral oğlu âdemlerin zabt idemeyüp **[364]** Sakmar'dan ilerü ba‘zı kastel ü kasabâtda tecâvüz itmişler. Bu husûsu müşârun-ileyh elçiniz dahi i‘lâm eylemişdi. Sâniyen; Pelaj Mihal Diyan(?) müfsid gelüp ıstabur peydâ idüp leşker cem‘ine mübâşeret ve fesâda mübâderet etdükde def‘-i mazarrat-ı a‘dâ ve hıfz u sıyânet-i memleket içün istimdâd eylemeğin, vilâyetini korumak içün bir mikdâr asker virilüp sizin cânibinizden mu‘âvenet olunmayup a‘dâsı teskîn olıcak bunlar dahi sizin memleketinize tecâvüz etmeyüp yerlerine mürâca‘at itmişlerdi. Şimdiki hâlde müşârun-ileyh Kral oğlu ol kal‘alara kadîmî mülkiyet da‘vâsın iderken ihtiyâran virmezse mezkûrun elinden cebr ile alınmak vaz‘ı ma‘kūl olmadığından gayrı bir küllî fesâda ve memleket harâb olmasına bâ‘is olur. Yüce Dergâhımızda vech ü münâsib görilen budur ki; Bana Kal‘ası müşârun-ileyh Kral oğlunun elinde kalup gayrı kal‘alar sâbıkā olan ahd-i şerîfimiz üzre sâhibine teslîm olunup bu mâ-beyn ıslâh olunmağla, tarafeynden nizâ‘ u husûmet mürtefi‘ olup iki cânibin re‘âyâsı zıll-i sa‘âdet ve kenef-i himâyetinizde âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl olup ahidnâme-i hümâyûnumuzda iki karındaşınız isimleri mezkûr olup üslûb-ı sâbık üzre ahidnâme-i hümâyûnumuz nâm-ı devlet-rüsûmunuza yazılup müşârun-ileyh elçinize teslîm olundukda; "Bu husûsa me’mûr değiliz." diyü tekrâr ol

cânibden habere mevkūf kalduğı ecilden, yazılan ahidnâme-i hümâyûnumuz atebe-i ulyâmız kullarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-a‘yân ( ) *zîde kadruhû*ya teslîm olunup gelen âdemlerüniz ile koşılup irsâl olundu. Varup vusûl buldukda, dûdmân-ı hilâfet-penâhımız cânibine irsen ve iktisâben olan dostluğunuza binâ’en münâsib görilen umûr makbûlünüz olup nâme-i şerîfimizin mazmûn-ı sa‘âdet-nümûnu ile amel idüp hilâfına cevâz gösterilmeye ki Kral Oğlu'nun hem-civâr olması size nâfi‘dir. Fesâda bâdî olur husûslardan ictinâb olunup cânib-i salâha sâlik olup kemâ-kân ahd-i şerîfimizi sıyânet idüp ahde mugāyir bir vaz‘a irtikâb olunmaya ki bu cânibden dahi ana göre ri‘âyet olunup tenâkuz-ı ahd olmak ihtimâli olmaya ve ne hâl üzre mukarrer olursanız âcilen Âsitân-ı Sa‘âdet'imize i‘lâm eyleyesiz **[365]** ve zikrolunan ahidnâme-i hümâyûnumuzda vâkı‘ olan yemînimiz muktezâsınca ol cânibin haydûdları zabtolunup bu tarafın dahi levendleri hıfzolunup serhadler emn ü emân olması lâzim ü lâ-büdd iken serhadde olan kal‘alarunuzın haydûdların hâfızları aded ü defteriyle Memâlik-i İslâmiyye'ye salup girü avdet etdüklerinde ellerine giren doyumlukların defter ile alup ruhsat ü icâzet virmekden hâlî olmazsız. Min-ba‘d bu asıl ehl-i fesâd ref‘ olup tamâm ahd ü emân ri‘âyet olunmak içün serhadde olan beğlerbeğiye ve beğler kullarıma ve sâ’ir asâkir-i zafer-me’serime ve kılâ‘ hâfızlarına gereği gibi tenbîh olunup; "Aslâ ol cânibin re‘âyâsından bir ferdin mâllarına ve tavârlarına dahlolunmaya." diyü te’kîd olunup, eslemeyenler siyâset olunmak emrim olmuşdur. Siz dahi bu husûsa mukayyed olup memleketünizin haydûd u harâmîsin ve ehl-i fesâd ü şenâ‘atin hıfzeyleyüp Memâlik-i mahrûsem serhaddine ve re‘âyâsına tecâvüz etdirmeyüp eslemeyenlerün ol cânibden haklarından gelüp ahd-i şerîfimi tamâm ri‘âyet idesiz ki tarafeynden serhadler emn ü emân üzre olup re‘âyâ vü berâyâ âsûde-hâl olalar.

d.6, s.528-529, h.1150

Beç Kralı'na: Erdel Kralı'nın Osmanlı tarafından atanmış olduğu, bunu bildikleri halde Erdel Kralı'nın aldığı kaleler hakkında onunla görüşme yapmalarının sulha aykırı olduğu, Ferenduş Kral zamanında olan ahidnâmenin dostluk gereği yenilendiği, lâkin ahidnâmeye aykırı bu gibi davranışlar devam ederse sulhun bozulacağı.

[Yevmü'l-Cum‘a, fî 11 Şevvâlü'l-mükerrem sene 972] **(12 Mayıs 1565)**

Yazıldı.
Serâser kîse ve altun kozalak ile paşa hazretlerine gönderildi; elçisine virmek içün.
Fî 10 Muharrem sene 972

Beç Kralı'na yazılan nâme-i şerîfin sûretidir

Atebe-i adâlet-destgâh felek-iştibâhımıza ki, makbel-i şifâh-ı erbâb-ı ızz ü câh ve merci‘-ı havâkîn-i memleket-penâhdır. Mektûb-ı sadâkat-mashûbunuz vârid olup; "Re‘âyânuzı sıyânet içün sâbıkā Erdel vilâyetine asâkir göndermeğe zarûret îcâb etdüğin ve atanuzla olan sulhun takrîri husûsında irsâl olunan ahidnâme-i hümâyûnumuzu hidâyet ile elçiniz îsâl eyleyüp asıl mühimm olan husûs sulha şâfî(?) cevâb virilmeğe Kral Oğlu'nun elçisi gelüp zarâr u ziyâna zâmin olmağa sizi ve beğlerinüzi râzı kılmağa sahîh kavl ü karâr üzre durur mu, anunla aslı ile ahd ü peymân etmeğe tevakkuf olunup ammâ, tarafeynden emân ü ahd safâ-yı kalb ile ri‘âyet olunmak gāyet murâd ve Kral Oğlu'yla sulh olunmak dahi ızhâr-ı hulûs ve i‘tikād içün olup hidâyet gelmezden mukaddem; 'Asâkirinüz kendü hâllerinde sâkin olup tecâvüz eylemeyeler.' diyü mü’ekked tenbîh olunup sulha muhâlif vaz‘ sâdır olmamak bâbında tecdîd-i te’kîd olunmakda iştibâh yokdur." diyü arz u i‘lâm eyleyüp “envâ‘ hulûs u vidâd ve safvet-i kalb-i sedâd ile inkıyâd üzre olduğunuzu iş‘âr” kılmışsız. Bu bâbda her ne ki tafsîl ü beyân olunmuş ise Âsitân-ı sâmî-mekân-ı râsihu'l-bünyânımıza arz olunup ilm-i şerîf-i sa‘âdet-nişânımız muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa; ma‘lûmunuzdur ki müşârun-ileyh Kral Oğlu'na vilâyet-i Erdel'e cenâb-ı celâlet-me’âbımız kıbelinden ihsân olunup livâ-i şerîfimizle müşerref olan kullarımız ıdâdından olmağın, anun tasarrufunda olan vilâyet dahi sâ’ir Memâlik-i mahrûsemiz gibi sâye-i hımâyetimizdedir. Şimdiye değin eğer Kral Oğlu'ndan ve eğer sâ’ir serhadlerde olan kullarımızdan ahde muhâlif vaz‘ sudûr etdikde, Âsitâne-i Sa‘âdet'imize arz olunup sulh u emâna mugāyir olan ahvâl def‘ u ref‘ olunup hak müstehakkına îsâl olunurdu. Kezâlik ol cânibe müte‘allik olanlardan dahi ri‘âyet-i ahd ü emânda kusûr u fütûru sudûr idenler krala i‘lâm olunup bu tarîkle kā‘ide-i sulh u salâh istihkâm bulurdu. Atanuz vefâtından sonra Âsitâne-i Sa‘âdetimize âdeminiz gelmedin bu mâ-beynde Kral Oğlu aldığı kal‘alar yine ashâbına redd olunması bâbında siz dahi Yüce Dergâhımızdan iltimâs eylemiş idinüz. Ana binâ’en nâme-i şerîfimizde beyân olunan kal‘alar teslîm olunmağ içün emr-i hümâyûnumuz irsâl olunmış idi. Şimdi; Kral Oğlu'na istiklâl hükmü virilüp kal‘alar maslahatı anunla söyleşilüp anun ahd ü peymânı zamânına tevakkuf müsteb‘ad değil midir? Kral Oğlu müstakil sulh etmeğe kādir midir? Etdüği takdîrce anın sulhu **[529]**

müfîd olur mu? Anın hidmeti bu cânibden ne vechile fermân olunursa mazmûnuyla amel etmekdir. Eğer sulh u salâh murâd olursa nâme-i şerîfimizde beyân olunduğu üzre eğlendirmeyüp cevâb gönderesiz. Bu cânibden serhadlerde olan beğlerbeğilerimize ve beğlerimize ahkâm-ı şerîfe irsâl olunup tenbîh ü te'kîd olunmuşdur ki cevâbınız gelince mâdâm ki, sizin tarafınızdan ahde muhâlif iş olmaya, bu tarafdan sulh u emâna mugāyir dahl ü tecâvüz etmeyüp kendü hâllerinde olup iki cânibden re'âyâ vü berâyâ refâhiyyet ü itmînân üzre olalar. Sâbıkā Erdel vilâyetine asâkirinüz geldüği haberi vârid olmağın, Rûmili beğleri kullarımızdan ba'zına bir mikdâr asâkir ile Tımışvar beğlerbeğisi yanında hâzır olmak fermân olunmuş idi. Hâlen anlara dahi tekrâr mü'ekked emirler gönderildi ki inşâ'allâhü'l-e'azz varup vâsıl olduklarında ahd ü sulha münâkız bir hareket etmeyüp vilâyet ü re'âyâya ta'arruz kılmayup siz kendü asâkirinüze tenbîh etdüğiniz üslûb üzre muhâfaza hidmetinde olalar. Bundan sâbık babanuz Ferenduş Kral iltimâsıyla sulh u salâh bâbında ahidnâme-i hümâyûnumuz erzânî kılınup Dergâh-ı Mu'allâ'mıza sadâkat üzre olan dostlarımız oğullarına dahi krallık müyesser olup elçileri geldikde ataları ile olan ahd ü peymân mukarrer olup, ahidnâme-i şerîfimiz irsâl olunmak hânedân-ı adâlet-bünyânımızın kadîmî âdet ü erkânı olduğu ecilden bu bâbda size nâme-i hümâyûnumuz gönderilmiş idi. Bu mikdâr mürâselât ü mükâtebât bu cânibden olan ahd ü emânın mürâ'âti içündir. Şöyle ki; bu husûsda tereddüd ü hilâf sudûr ide, sulh bozulmak sizin cânibinizden zuhûr etmiş olur.
Tahrîren fî evasıtı şehri Şevvâlü'l-mükerrem sene 972

d.6, s.628-629, h.1383

Kral Maksimilyanoş'a: Ahidnâme-i hümâyûna aykırı olarak bazı kalelerin talep edilip Erdel sınırına asker yollanmasından vazgeçilmesi, aksi halde dostluğun bozulacağı.

[Yevmü'l-Ahad, fî 10 Zilhicceti'ş-şerîfe Îd-i Adhâ-yı mübâreke, sene 972]
(09 Temmuz 1565)

Nemçe ve Alaman Kralı Maksimilyanoş Kral'a nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Südde-i seniyye-i adâlet-ünvân ve atebe-i aliyye-i sa'âdet-nişânımıza kıdvetü ilâ elçiniz Mikel-birle(?) mektûb-ı vidâd-mashûbunuz vârid olup; "babanuz İmparator Ferenduş ile mâ-beynimizde vâkı' olan sekiz yıllık sulh u salâh ve emn ü

emânın emri tamâm olunca karındaşlarınuz sulhda bile olmak üzre kendü nâmınıza tecdîd olunup irsâl-i ahidnâme-i hümâyûnumuz muktezâsınca dostluk şartların ri‘âyet etmek murâdınuz olup ve Kral Oğlu ile mâ-beyninizde vâkı‘ olan mâcerâ sebebi ile ol cânibe leşkerinüz hareket idüp ve Kral Oğlu elinden alınan kal‘alar elinizde kalmak üzre leşkerinüz serdârları ve kapudânlarıyla sulh etdüğin ve asâkir-i hümâyûnumuzla Tımışvar beğlerbeğisi Kral Oğlu yanına hâzır oldukda sâbıkā alınan kal‘alar ahvâli ile hâliyâ Asker-i İslâma ihânet kasd etmekle alınan Pankota Kal‘ası husûsu zikr olunup Pankota girü sâhibine virilüp asâkir-i fevz-me’serimle müşârun-ileyh beğlerbeği ve Kral Oğlu yerlerine çekilüp kendü leşkerinüz dahi yerlü yerine perâkende olup ahidnâme-i hümâyûnumuza derûn-ı dilden itâ‘at ü inkıyâdda olup Sigetvar ve Eğri ve sâ’ir serhadler muhkem sedd olunup sulh u salâh emri tamâm istihkâmda olup geçen yıllık uhdenüze lâzim olan pîşkeşinüzle; "Âdemlerimiz bilâ-tevakkuf gönderilür." diyü safâ-yı hâtır ile envâ‘-ı hulûs-vidâdınuz i‘lâm olunup Bâb-ı Mu‘allâmızda olan elçiniz dahi kendüye vârid olan mektûbunuz mûcebince sizin tarafınızdan her ne ki takrîr ü beyân eylemiş ise ale't-tafsîl ızz-i huzûr-ı lâmi‘u'n-nûrumuza arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâmız muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa; Hakk sübhânehû ve te‘âlâ hazretlerinin ulüvv-i inâyeti ile vilâyet-i Erdel kuvve-i kāhiremizle feth olunmuş memleketimiz olup Kral Oğlu cenâb-ı devlet-me’âbımız tarafından vilâyet-i merkūmeyi sancağ-ı nusret-âyâtımızla zabt idüp sâ’ir ümerâ kullarım gibi ahvâli emr-i şerîfimize mevkūf iken icâzet-i hümâyûnumuz olmadın serdârlarınuz ve kapudânlarınuzla etdüği sulh nice müfîd olur. Memâlik-i mahrûsem husûsunda anların ahd ü peymânı nâmenüzde tezekkür olunmak gāyet müsteb‘addır. Mezkûr elçiniz bundan evvel ba‘zı virgünüzle Dergâh-ı Mu‘allâma gelüp Pelaj Menhar(?) gavgâsıyla Kral Oğlu fuzûlen aldığı yerler ve kal‘alar ahvâli söyleşildikde Bana Kal‘ası'ndan gayrı **[629]** kal‘alar sizin cânibinize virilmek mukarrer olup ahidnâme-i hümâyûnumuz gönderilmişken varup vâsıl olmadın mu‘âhede-i hümâyûnumuza muhâlif leşker kaldırup vilâyet-i mezbûreye gönderüp Sakmar Kal‘ası taleb olunurken Tokay ve Serençz ve gayrı kal‘alara tecâvüz olunup nice yerler ile tasarrufunuza alup ve alınan kal‘alar ahvâli tekrâr elçiniz gelmeğe te’hîr olunmak münâsib olmayup ammâ; izhâr olunan dostluğunuz muktezâsınca tekrâr elçiniz gelüp söyleşmeğe mevkûf kılınup mezbûr elçiniz Mikel'e hüsn-i icâzetimiz olup ol cânibe irsâl olundu. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuzla varup vusûl buldukda, dostlukda sâbit-kadem olup Dergâh-ı Âlem-penâh'ımızla olan sulh u salâh emri ri‘âyet olunmak murâdınuz ise hidâyeti eğlendürmeyüp isti‘câl üzre gönderüp ve vilâyet-i Erdel sınûrında olan

leşkerinüzü mukaddem kaldırup yerlerine gönderesiz ki anlar mürâca‘ata mübâşeret etdikleri gibi asâkir-i hümâyûnumuza emrimiz olmuşdur ki Kral Oğlu ile yerlerine avdet ideler ki bir elçinizle hedâyânuz geldükde Bana ve Tokay Kal‘aları mûmâ-ileyh Kral Oğlu'nun elinde kalup vilâyet-i Erdel'de iki cânibden alınan kal‘alar girü sâhiblerine virilüp, ol tarafda vâkı‘ olan husûmet ü cidâl mürtefi‘ ve nizâ‘ munkatı‘ olup eyyâm-ı adâletimizde ol yerlerin re‘âyâsı ıztırâbdan halâs olup itmînân-ı kalb ile refâhiyyetde olalar. Eğer asâkir-i hümâyûnumuzun cem‘iyyetin dağıdup bir mikdâr zamân maslahat avk olunmak mülâhaza olunursa ki sonra amele gelür husûs olmaya, sulh u salâha muhâlif vaz‘a rızâ virilmez. İhlâsla dostluk şartların ri‘âyet idersenüz, kezâlik bu cânibden ri‘âyet olunur. Eğer düşmanlık idersenüz, ana göre muktezî olan umûr tedârik olunur.

Tahrîren fî evâ’ili Zilhicceti'ş-şerîfe sene isnâ ve seb‘în ve tis‘a-mi’e.

Be-makām-ı Kostantıniyye el-Mahrûse

d.7, s.988, h.2729

Beç Kralı'na: Talep edilen ahidnâmenin Müteferrika İbrahim ile gönderildiği, cevabın bir an önce gönderilmesi, Kara Mustafa adındaki tâcirin sulh zamanı Frengistan'da ticâret yaparken gemilerinin basılıp mallarının alındığı ve adamlarının esir edildiği, bu malların ve adamların kurtarılması hususunda gerekli çalışmanın yapılması.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 15 Ramazân sene 975, der-Edirne] **(14 Mart 1568)**

Yazıldı.
Bu dahi bir kîseye konulmuşdur.

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Yüce Âsitânemiz ki, mesned-i selâtîn-i izâm ve merci‘-i havâkîn-i kirâmdır. Yarar elçilerinüz gönderüp sulh u salâh olmak bâbında istid‘â-yı âtıfet eyleyüp "ba‘zı şerâ’it ile ahidnâme-i hümâyûnumuz virilmesin murâd eyledüğüniz" bildirdiler. Eyle olsa; bizim dahi Dergâh-ı Azamet-bârgâhımıza samîm-i dilden sadâkat ü ihlâs arz idüp selâtîn-i muhâlesat-âyîn hakkında ebvâb-ı inâyât-i aliyyemiz her gâh meftûh u mekşûf olmak kā‘ide-i marzıyye-i mülûkânemiz olmağın, iltimâsınız karîn-i kabûl-i Pâdişâhânemiz olup ol bâbda maksûd ahidnâme-i hümâyûn-ı inâyet-meşhûnumuz

virilüp atebe-i aliyye-i adâlet-ünvân müteferrikalarından iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi‘ü'l-mahâmid ve'l-mekârim, el-muhtassu bi-mez(?) inâyeti'l-meliki'l-alîm İbrâhim *zîde kadruhû* ile irsâl olunmuşdur. Vüfûr-ı mahabbet ü ihlâs ve fart-ı sadâkat ü ihtisâsınız muktezâsınca min-ba‘d dostumuz ile dost ve düşmanımız ile düşman olup ol ahidnâme-i hümâyûnumuz ile amel oluna ve müşârun-ileyh eğlendirmeyüp mektûb-ı musâdekat-üslûbunuz ile Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımız cânibine ber-vech-i isti‘câl irsâl ü îsâl olunmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîleniz zuhûra getürile ki mûceb-i izdiyâd-ı mahabbet ü musâfât olduğuna iştibâh olmaya. Ve elçilerinüz gitdikden sonra Kara Mustafa dimekle ma‘rûf bâzergân ba‘zı tâcirler ile Südde-i sa‘âdetime gelüp; sâbıkda olan sulh u salâh zamânında ticâret içün Frengistân'a varup metâ‘ı ile öteden berü gelürken Sin nâm şehirde cem‘iyyet iden Üskok nâm zimmîler gemilerin basup rızkını gāret idüp âdemlerin esîr idüp sonra vâkıf olduğunuzda dostluk muktezâsınca esîrlerin halâs idüp ol levendlerin olduğuna yüklendüği yerden temessük taleb olunduğu ecilden hâliyâ ol bâbda ellerinde temessük olup müşârun-ileyh İbrâhim'e koşulup irsâl olunmuşdur. Girü sulh u salâh muktezâsınca metâ‘ların dahi temessükleri mûcebince alıvirilmek bâbında sa‘y-i cemîliniz zuhûra getürile.

d.7, s.987, h.2725

Beç Kralı'na: Elçileri aracılığıyla gönderdikleri pişkeşin ulaştığı, kendilerinin ahidnâmeye uymaları halinde ahidnâmeye uyulacağı.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 17 Ramazân sene 975, der-Edirne] **(16 Mart 1568)**

Yazıldı.
Altun kozalak ve serâser kîse ile Tercümân Matilya'ya virildi.

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Atebe-i aliyye-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımıza pîşkeş tarîkıyla irsâl eyledüğiniz kırk dört bin dokuz yüz otuz iki aded guruş işbu sene dokuz yüz yetmiş beş Rebî‘ülevveli'nin on dokuzuncu gününde ki Septoris ayının yirmi üçünde vâkı‘ olmuşdur. Mefâhırü'l-a‘yâni'l-milleti'l-Mesîhiyye elçinüz yedinden bî-kusûr Hızâne-i Âmiremize gelüp teslîm olunmağın, nâme-i hümâyûnumuz gönderildi. Gerekdir ki:

İnâyet olunan ahidnâme-i hümâyûnumuz muktezâsınca şöyle ki; müşeyyid-i kavâ‘id-i dostî vü mahabbetîdir. Mâdâm ki ol cânibden ri‘âyet oluna, berü cânibden dahi hilâf-ı va‘d ü peymân bir vaz‘ zuhûra gelmedüğine iştibâh olunmaya.

d.7, s.1009, h.2760

Beç Kralı'na: Ahidnâme ile Beç cânibine gönderilen Müteferrika İbrahim'in iki adamı ile para, eşya ve kıyafetlerinin çalındığı, Budun yayabaşılarından birinin eşinin iki câriyesi, sâir kıymetli eşyası ve iki oğlu ile Komaran'a kaçması ve orada bir Şayka reisine verilip ahde aykırı iş yapılması üzerine sorumluların bulunup ibret olacak şekilde cezalandırılmaları.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Rebî‘ülâhir sene 976] **(08 Ekim 1568)**

Yazıldı.
Kîse vü kozalak ile Tercümân İbrâhim Beğ'e virildi. Fî 10 Ca sene 976

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Dergâh-ı Mu‘allâm müteferrikalarından olup ahidnâme-i hümâyûnumuzla gönderilen kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Tercümân İbrâhîm *zîde kadruhû* atebe-i ulyâma gelüp; ol cânibden irsâl olunan ahidnâmenüzden mâ‘adâ sulh u salâh husûsunda müşârun-ileyhe her ne denilmiş ise alâ-vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevâneme arz u takrîr idüp ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânem muhît u şâmil olmuşdur. Ammâ; müşârun-ileyhin Komaran nâm mevzi‘de iki nefer kulları yüz yetmiş beş sikke filorisini ve iki yüz elli aded guruşun ve bir cevherî levhasın ve iki gümüşlü kılıcın ve iki şişin alup kaçup hattâ mezbûr kullarını müşârun-ileyh tercümâna koşup gönderdüğüniz âdemleriniz dahi bilürlermiş ve andan mâ‘adâ Budun yayabaşılarından birinin avreti, iki câriyesi ve iki oğlanı ile ve cevâhir esbâbı ve serâser libâslarıyla kaçup Komaran'a varup müşârun-ileyh Tercümân İbrâhim *zîde kadruhû* anda Komaran'da iken mezbûr avreti Komaran zâbıtı bir şayka re’îsine virüp ahde muhâlif iş eylemiş. İmdi; mâ-beynde dostluk olup ahidnâme-i hümâyûn virilmekden murâd, cânibeynden sulh u salâh ve ahd ü emân ri‘âyet olunup kimesneden ahde muhâlif vaz‘ sâdır olmamakdır. Husûsan müşârun-ileyh Tercümân İbrâhim *zîde kadruhû*nun kulları memleketiniz sınûrında iken zikr olunan nakdiyyesin ve esbâbın alup gideler, anun gibi hıyânet idenleri saklamak ve mezbûr yayabaşının avreti nice zamândan berü avreti olup İslâm

üzre iken Komaran zâbıtı alup şayka re’îsine virmek mâ-beynde olan dostluk ve ahd [ü] emânı ri‘âyet etmeyüp dostluğa muhâlif vaz‘ın sudûru yanınızda câ’iz olduğundandır. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, mâ-beynde olan dostluk muhkem ü mukarrer olup iki cânibden dahi sulh u salâha mugāyir vaz‘ sâdır olmamak içün virilen ahidnâme-i hümâyûnumuz muktezâsınca müşârun-ileyh Tercümân İbrâhim *zîde kadruhû*nun iki nefer kullarını aynı ile alup kaçdıkları filori ve guruş ve sâ’ir esbâbları ile ale'l-husûs mezbûr yayabaşının avretini ve câriyelerini ve oğlanlarını ahidnâmede mukayyed olduğu üzre sağ u sâlim bu cânibe irsâl ü îsâl eyleyüp ve ahde muhâlif berüden kaçup gidenlere mu‘în olup himâyet idenlerin gereği gibi haklarından geline ki sâ’irlerine dahi mûceb-i ibret olup min-ba‘d tarafeynden kimesnenin sulh u salâha ve ahd ü emâna mugāyir vaz‘ etmeğe mecâli olmaya.

d.7, s.1012, h.2766

Beç Kralı'na: Filek ve Solnok askerlerinin ahde aykırı davranıp sınırlara müdâhale ettiğinin bildirilmesi üzerine, Budun beylerbeyine ve sınırdaki beylere sulha aykırı iş yapılmamasının bildirildiği, Beç Kralı'nın da sınırdaki askerlerine tenbihte bulunması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Rebî‘ülâhir sene 976] **(08 Ekim 1568)**

Yazıldı

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

El-hâletü hâzihî Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımızda elçinize mektûbunuz vârid olup; "Memâlik-i mahrûseme tâbi‘ Filek ve Solnok asâkiri mâ-beynde mün‘akid olan sulh u salâha mugāyir memleket ü re‘âyânuza dahl ü tecâcüz eyledüklerin" i‘lâm eylemişsiz. Ol bâbda her ne ki dinilmiş ise pâye-i serîr-i âlem-masîrimize arz u takrîr olunup alâ-vechi't-tafsîl ilm-i şerîf-i âlem-şümûlümüz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; mâ-beynde ma‘kūd olan sulh u salâha muhâlif vaz‘ sudûrına aslâ rızâ-yı şerîfimiz olmamağın, ol bâbda Budun beğlerbeğisine ve sâ’ir Memâlik-i mahrûsemizde serhadde karîb olan beğlerimize; "Sulh u salâha mugāyir ve irsâl olunan Defter-i Cedîd-i Hâkānî'ye muhâlif vaz‘ sudûrundan ziyâde ihtiyât eyleyüp eslemeyüp, anun gibi ahde mugāyir iş

eyleyenleri her kim olursa yazup Dergâh-ı Felek-âşiyânımıza arzeyleyeler ki gereği gibi haklarından gelinüp sâ'irlerine mûceb-i ibret ola." diyü mü'ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup irsâl olunup muhkem tenbîh ve yasâk olunmuşdur; inşâ'allâhü'l-e'azz min-ba'd dahl ü tecâvüz olunmaz. Hemân siz dahi Âsitân-ı muhalledü'l-bünyân ve râsihu'l-erkânımızla olan mahabbet ü ihlâs ve muvâlât ü ihtisâsınız muktezâsınca gerekdir ki:

Serhadde karîb olan âdemlerinüze tenbîh ve yasâk eyleyesiz ki, anlar dahi Memâlik-i mahrûsemize müte'allik olan yerlere irsâl olunan deftere muhâlif dahl ü tecâvüz eylemeyüp mâ-beynde olan sulh u salâha mugāyir vaz' sudûrından ziyâde ihtiyât üzre olalar ki tarafeynden ahd ü emân husûsu kemâ-yenbağî ri'âyet olunup eyyâm-ı hümâyûn-ı adâlet-makrûnumuzda tarafeynin re'âyâ vü berâyâsı huzûr-ı hâl ve ferâğ-ı bâl ile kâr u kisblerinde olup âsûde olalar.

d.14-1, s.234-236, h.335

Kral Maksimilyanoş'a: Gönderdikleri elçi ile ahidnâmeye uygun davranılacağının bildirildiği mektuplarının ulaştığı, Osmanlı tarafından da ahidnâmeye uyulacağı, sınırda bulunan beylere bu konuda gerekli talimatların verildiği, Beç Kralı'nın da sınırdaki askerlerine tenbihte bulunması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 20 S sene 978] **(24 Temmuz 1570)**

Yazıldı.

Beç Kralı'na mektûb-ı şerif yazıla ki:

İftihârü'l-ümerâ'i'l-ızâmi'l-milleti'l-Mesîhiyye ihtiyârü'l küberâ'i-encâm fî-(...) Îseviyye muslih-i mesâlihi'l cemâhirü'n-Nasrâniyye ilâ-âhirihi ( ) Romanîler Kralı ve amme-i Nasârânin İmparatoru ve Yüce Âsitâne-i Sa'âdet-bahşın dostu Maksimilyanoş Kral (...) (...) (...) (...) ki (...) muvâlât ve fart-ı musâfâtdan sâdır olur. İlhâk ve ihdâ iblâğından sonra olunan oldur ki imparatorluk i'tibârıyla makbûl olan elçiniz vâsıtasıyla bu cânibe irsâl olunan mektûb-ı muvâlât-ı mashûbunuzdan Yüce Âsitâne-i Sa'âdet-bahşa vüfûr-ı ihlâsınız olduğu ve min-ba'd sulh ü ahdin te'kîdi içün ahidnâme-i **[235]** hümâyûnda mukayyed ü mastûr olduğu üzre amel olunmak ahvâli ve bi'l-cümle her ne (...) iş'âr olunmuş ise bi't-tamâm ma'lûm u mefhûm olup Yüce Âsitâne'ye irsâl olunan âdeminize her husûsda i'timâd eylemekde makdûrumuz mebzûl olacağı iş'âr olunmuş,

nâmenüzde zikrolunan ve mu‘teber elçiniz takarrür itdüği ne ise bi't-tamâm ma‘lûmumuz olup ibtidâ sulh u salâh husûsunda mu‘âhede eyledüğimiz şurût u ittihâdın amel ve istihkâmında dakîka fevt itdiril[me]mişdir. Ve mâdâm ki imparatorluğunız iltimâsı üzre şurût-ı ahd ü salâhda sâbit ve üstüvâr olasız, bizüm dahi sulh u salâhın teşyîdinde ihtimâmız dirîğ olmak ihtimâli değildir. Ve bundan garaz u maksûdumuz re‘âyâ vü berâyânın istirâhatidir. Ve bu bâbda müşârun-ileyh âdeminiz ile bi'l-müsâfere olan sü’âl ve mücâvebemizi merkūm elçiniz arz ider ise me’mûldür ki hayır-hâhlık üzre hareket idüp mutâla‘a olduğu ahvâli sıhhat üzre beyân eylemekde dakîka fevt eylemeye ki bu cânibden her ne cevâb ve sü’âl olursa ol tarafın dostluğuna nâfi‘ ve istihkâm-ı sulha râci‘ olmak üzre mükâleme olmuşdur ve mâdâm ki mâ-beynde hidmet-i ihlâsda olanların kendü hevâları üzre (...) olmaya. İmdi **[236]** bu dostluğa (...) (...) mukarrerdir ki bu dostluk evvelinde her ne kā‘ide zikr olunup ahidnâme-i âlî-şân sadaka olunur ise ana muhâlif vaz‘ olmak Hazret-i Hâkān-ı Cihân-penâh *halledallâhü te‘âlâ melikühû*nun rızâ-yı âli-şânları yokdur. Ve bu bâbda serhadd-i Memâlik-i mahrûse hâkimlerine mü’ekked ü müşedded ahkâm-ı şerîfe yazılup irsâl olunmuşdur. Ana göre siz dahi mâ-beynde mü’ekked olan sulh u salâhın emrine muhâlif vaz‘ itdirmeyüp beğlerbeği ve kapudânlarınıza ve sâ’ir imparatorluğunuz tahtında olanlara muhkem tenbîh ü te’kîd eylemekden hâlî olmaya.

d.14-1, s.162, h.[230 /1]

Beç Kralı'na: Elçileri aracılığıyla gelen mektubun ulaştığı, bu mektuba cevaben bir nâme-i hümâyûnun yazılacağı, sulh üzere devam edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 26 S sene 978] **(30 Temmuz 1570)**

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Südde-i sa‘âdet-me’âbımızda durmak içün irsâl olunan elçinizün vâsıtasıyla vârid olan mektûb-ı muhâlasat-ı mashûbunuza cevâb içün nâme-i hümâyûnumuz yazıldıktan sonra mezbûr elçiye kâtip olmağa irsâl etdiğiniz ( ) tekrâr nâmenüz vârid olup mazmûnunda yine Südde-i sa‘âdetimde vüfûr-ı ihlâs ve hüsn-i ihtisâsın beyân olunduğundan gayrı, kadîmî hâsıl idegelinen mevâzi‘e dahl olunmağa ruhsat olmak husûsu zikr olunmuş. Bu bâbda şimdiden vârid olan mekâtibinize vâkı‘ olan cevâb-ı

hümâyûnumuz yine mukarrerdir. Mâ-beynde mü'ekked olan şurût-ı sulh bunun üzerine olmuş ise yine oldur.

d.14-1, s.162-163, h.231

Beç Kralı'na: Gönderilen mektuba cevaben bir nâme-i hümâyûn yazıldığı, elçiye teslim edildiği, Beç tarafından sulha aykırı bir hareket olmadığı takdirde Osmanlı tarafından da olmayacağı, iki cânipten de kendi hallerinde olan bazı kişilerin esîr alındığı, bunların serbest bırakılmasının sulhun gereği olduğu.

[Yevmü'l-Ahad, fî 26 S sene 978] **(30 Temmuz 1570)**

Yazıldı
Haysü mâ-şâden(?)-i Beç

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Südde-i seniyye-i âlî-makām ve atebe-i aliyye-i sa'âdet-mehâmımızdaki (?) melce-i selâtîn-i izâm ve münce-i havâkîn-i kirâmdır. Emân (?) ma'hûda (?) dek ikāmet idüp mâ-beynde olan şerâ'it-i sulh u salâha ri'âyet ve revâbıt-ı (...) felâh(?) olan umûr u sıyânet içün ta'yîn olup irsâl olunan elçiniz vesâtatı ile vârid olan mektûb-ı muhâlesat-ı mashûbunuzun mazmûn-ı sadâkat-meşhûnuna cevâb-ı müstetâb içün sarf-ı(?) sudûr bulan nâme-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumuz tesvîd(?) ve müşârun-ileyh elçinize teslîm olundukdan sonra müşârun-ileyh elçinize kâtib ta'yîn idüp irsâl olunan ( ) nâm âdeminiz tekrâr mektûb-ı meserret-üslûbunuz îrâd idüp Südde-i seniyye ve'l-makām ve atebe-i aliyye-i sa'âdet-irtisâmımıza olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız iş'ârından sonra kadîmden ol cânibe zabt olunan mevâzi'i kemâ-kân zabt u tasarruf eylemek husûsu i'lâm olunmuş. İmdi; bundan akdem Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânımda vârid olan mekâtibinize cevâb-ı müstetâb içün yazılan nâme-i hümâyûn-ı izzet-meşhûnumuzda zikr olan husûslar mastûr ve mezkûr olup sudûr bulan sûr-ı ihvânımız(?) alâ-mâ-kân mukarrerdir. Mâdâm ki ol cânibden sulh u emâna muhâlif vaz' sâdır olmaya, bu cânibden mâ-beynde vâkı' olan kavâ'id-i sulh u emân ve mu'akıd-ı ahd ü peymân gereği gibi ri'âyet ve sıyânet olunmak muhakkak olup hilâfı zuhûr eylemek muhâldir. Gerekdir ki:

Âsitân-ı Devlet-âşiyânımızda **[163]** olan vüfûr-ı muvâlât ve muvâsât ve fart-ı musâfât ve muvânâtınız muktezâsınca nâme-i hümâyûn sa'âdet-makrûnumuzda

münderic olan umûra vukūf u şu‘ûrunuz husûle müyesser oldukda mâ-beynde mü’ekked ü mumehhed olan şurût-ı ahd ü peymân ve ukūd-ı sulh u emân ne vechile mezkûr ve mün‘akid olmuş ise bu cânibi ol bâbda sâbit-kadem ve râsih-dem mülâhaza eyleyüp ol cevâb-ı bâ-savâbdan udûl ü inhirâf mütemenni‘ü'l-ihtimâldir. Siz dahi mûcebi ile amel eyleyüp sulh u salâh umûrunu kemâ-yenbağî ri‘âyet ü sıyânet eylemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûr vürûd eyleyesiz ki saye-i sulh ki pirâye-i emn ü emândır, şeref-i inâyetimizle musavvat(?) olmuşdur. Bu müddet içinde tarafeynden kendü hâllerinde ve kâr u kisblerinde yürür ba‘zı kimesneler girift olunmuşdur. Anun gibilerden ıtlâkı sebeb (...) sulhdür. Eğer bu cânibden olanlardır ve eğer öte tarafdan defter olunanlardır, ol makūlelerün ıtlâkı cânibeynden tâ’ife-i re‘âyâ ki tâ’ife-i hâlık-i berâyâdır, emn ü emân ve refâhiyyet ü itmi’nân üzre kâr u kisblerinde âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl olalar.

d.14-1, s.36-37, h.46

Beç Kralı'na: Elçi ile beraber gönderilen vergi ve mektupların ulaştığı, sınırların belirlenmesi için gönderilen vekillerin ulaşmaması sebebiyle işin ertelenmiş olduğunun bildirilmesi üzerine, Budun beylerbeyine kayıtlarda olan köylerin bildirildiği, karşılıklı gerekli tenbihlerin yapılması, her iki ülkenin birbirinin toprağı olan yerlere ahidnâmeye aykırı bir müdâhalede bulunmaması, bilirkişiler belirlenerek sınır tâyinlerinin kayıtlara göre yapılması, halkın refâh içinde yaşamalarının sağlanması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 10 Muharremü'l-harâm sene 979] **(04 Haziran 1571)**

Sicille yazıldı.
Bu dahi görüldü.

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâliyâ atebe-i aliyye-i sa‘âdet-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımızda melâz-ı selâtîn-i kam-kâr ve melce-i havâkîn-i âlî-mikdârdır. Nâme-i mahabbet meşhûnunuzla elçinüz irsâl eyleyüp mâ-beynde vâkı‘ olan dostluğunuz muktezâsınca gönderilen virgüniz gelüp vâsıl olup nâme-i musâdakat-nümûnunuzda her ne ki iş‘âr olunmuş ise alâ-vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevânemize arz u i‘lâm olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânem muhît u şâmil olmuşdur. Hâliyâ gelen ve

kadîmden Yüce Âsitânemde olan elçilerinüz dahi arz-ı hâl gönderüp "ta'yîn-i hudûd içün nasb olunan iki cânibin vekîlleri ba'zı mevâni' sebebi ile yerine gelmek müyesser olmayup avk u te'hîr olunmağla maslahat bertaraf olmadı, kaldı." diyü bildirdiler. İmdi; bu bâbda emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Budun beğlerbeğisi *dâme ikbâlühû*ya mufassal u meşrûh hükm-i şerîfim gönderilüp Defter-i Cedîd-i Hâkānî'de mukayyed ü mastûr olan kurâya ol cânibden dahl olunmayup ol tarafa müte'allik ve mahsûs olan karyelere bu cânibden ta'arruz kılınmayup, anun gibi nizâ' vâkı' oldukda cânibeynden nasb ü ta'yîn olunan vekîller yarar ehl-i vukūf âdemleriyle mahall-i nizâ'ın üzerine varup vech ü münâsib olduğu üzre amel olunmak ecliyçün Âsitân-ı Devlet-penâhımda mahfûz olan Defter-i Hâkānî'de mastûr olan kurâ vü mezâri' ale'l-esâmî yazılup, mühürlenüp, mûmâ-ileyh beğlerbeği kuluma irsâl olunup kat'-ı nizâ' kılınmak emrim olunmuşdu. Ol emr-i şerîfim kemâ-kân mukarrer olup eğer ol tarafın ve eğer bu cânibin tâ'ife-i re'âyâ vü berâyâsına dahl ü ta'addî olunup rencîde kılınmalarına aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur. Mâdâm ki ol tarafdan dâhil-i defter olan kurâ vü mezâri'a ahd ü emâna mugāyir dahl ü ta'arruz olunmayup şerâ'it-i dostluğa ri'âyet oluna, **[37]** ol cânibe müte'allik ve mahsûs olan karyelere dahi bu cânibden ahde mugāyir dahl ü tecâvüz olunmak yokdur. Memâlik-i mahrûsem serhaddinde vâkı' olan sancakbeğleri kullarıma ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmâra ve gayra gereği gibi tenbîh ü te'kîd idüp mukaddemâ irsâl olunan hükm-i hümâyûn ve sûret-i defter mûcebince vech ü münâsib olduğu üzre ahd ü emâna mugāyir iş itdirmemek içün mûmâ-ileyh Budun Beğlerbeğsine tekrâr hükm-i şerîfim yazılup irsâl olunmuşdur. Şöyle ki berü cânibden bir ferd emr-i celîlü'l-kadrime muhâlif ol tarafın kurâ vü mezâri'ne ve re'âyâ vü berâyâsına dahl ü tecâvüz itdüği istimâ' oluna, aslâ beyân idilecek özrü makbûl olmayup gereği gibi hakkından gelinmek mukarrerdir. Gerekdir ki:

Siz dahi serhadd-i memâlikde vâkı' olan hâkimlerinize tenbîh ve yasâk eyleyesiz ki bu cânibe mahsûs olan kurâ vü mezâri'a ahde mugāyir bir ferdi dahl ü tecâvüz itdirmeyüp iki tarafdan nasb ü ta'yîn olunan vekîller yarar ehl-i vukūf âdemleriyle mahall-i nizâ'ın üzerine varup vech ü münâsib göründüğü üzre mâ-beynde vâkı' olan dostluğa lâyık u sezâvâr olanlara amel idüp ahde mugāyir vaz' sudûrundan ihtirâz eyleyesiz. Tâ ki iki tarafın re'âyâ vü berâyâsı eyyâm-ı adâlet-i sa'âdet-encâmımda kemâl-i refâhiyyet ü istirâhatde olalar ve dâ'imâ nâme-i meserret mashûbunuz ile ol cevânib-i ahvâlini Yüce Âsitâneme i'lâmdan hâlî olunmaya.

d.10, s.53-54, h.75

Beç Kralı'na: Elçi ile beraber gönderilen vergi ve mektupların ulaştığı, sınırların belirlenmesi için gönderilen vekillerin ulaşmaması sebebiyle işin ertelenmiş olduğunun bildirilmesi üzerine, Budun beylerbeyine kayıtlarda olan köylerin bildirildiği, karşılıklı gerekli tenbihlerin yapılması, her iki ülkenin birbirinin toprağı olan yerlere ahidnâmeye aykırı bir müdâhalede bulunmaması, bilirkişiler belirlenerek sınır tâyinlerinin kayıtlara göre yapılması, halkın refâh içinde yaşamalarının sağlanması.

[Yevmü'l-Cum‘a, fî 14 Muharremü'l-harâm sene 979] **(08 Haziran 1571)**

Beç Kralı'na nâme-i şerîf yazıla ki:

Hâliyâ atebe-i aliyye-i sa‘âdet-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımız ki melâz-ı selâtîn-i kam-kâr ve melce-i havâkîn-i âlî-mikdârdır. Nâme-i mahabbet meşhûnunuzla elçinüz irsâl eyleyüp mâ-beynde vâkı‘ olan dostluğunuz muktezâsınca gönderilen virgüniz gelüp vâsıl olup nâme-i musâdakat-nümûnunuzda her ne ki iş‘âr olunmuş ise alâ-vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîr-i hüsrevânemize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i şâhânem muhît u şâmil olmuşdur. Hâliyâ gelen ve kadîmden Yüce Âsitânemizde olan elçilerinüz dahi arz-ı hâl gönderüp “ta‘yîn-i hudûd içün nasb olunan iki cânibin vekîlleri ba‘zı mevâni‘ sebebi ile yerine gelmek müyesser olmayup avk u te’hîr olunmağla maslahat bertaraf olmayup kaldı.” diyü bildirdiler. İmdi; bu bâbda Budun Beğlerbeğisi Mustafa *dâme ikbâlühû*ya mufassal hüküm gönderilüp Defter-i Cedîd-i Hâkānî'de mukayyed ü mastûr olan kurâya ol cânibden dahl olunmayup ol tarafa mahsûs u müte‘allik olan karyelere bu cânibden ta‘arruz kılınmayup anun gibi nizâ‘ vâkı‘ oldukda cânibeynden nasb ü ta‘yîn olunan vekîller yarar ehl-i vukūf âdemler ile mahall-i nizâ‘ın üzerine varup vech ü münâsib olduğu üzre amel olunmak içün Südde-i sa‘âdetimde mahfûz olan Defter-i Hâkānî'de mastûr olan kurâ vü mezâri‘ esâmîsiyle yazılup, mühürlenüp mûmâ-ileyh beğlerbeği kuluma irsâl olunup, kat‘-ı nizâ‘ kılınmak emrim olmuşdu. Ol emr-i şerîfim kemâ-kân mukarrer olup eğer ol tarafın ve eğer bu cânibin re‘âyâ vü berâyâsına dahl ü ta‘addî olunup rencîde kılınmalarına aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur. Mâdâm ki ol tarafdan dâhil-i defter olan kurâ vü mezâri‘a ahd ü emâna mugāyir dahl ü ta‘arruz olunmayup **[54]** dostluk şerâ’iti ri‘âyet oluna, ol cânibe mahsûs ve müte‘allik olan karyelere dahi bu cânibden ahde mugāyir dahl ü tecâvüz olunmak yokdur. Memâlik-i mahrûsem serhaddinde vâkı‘ olan

sancakbeğleri kullarıma ve zü‘amâ ve erbâb-ı tîmâra ve gayra gereği gibi tenbîh ü te’kîd idüp mukaddemâ irsâl olunan hükm-i hümâyûn ve sûret-i defter mûcebince vech ü münâsib olduğu üzre ahd ü emâna mugāyir iş itdirmemek içün mûmâ-ileyh Budun beğlerbeğisine tekrâr hüküm irsâl olunmuşdur. Şöyle ki; berü cânibden bir ferd emr-i celîlü'l-kadrime muhâlif ol tarafın kurâ ü mezâri‘ine ve re‘âyâ vü berâyâsına dahl ü tecâvüz itdüği istimâ‘ oluna, aslâ beyân idecek özrü makbûl olmayup gereği gibi hakkından gelinmek mukarrerdir. Siz dahi serhadd-i memâlikde vâkı‘ olan hâkimlerinüze tenbîh ve yasâk eyleyesiz ki bu cânibe mahsûs olan kurâ vü mezâri‘a ahde mugāyir bir ferdi dahl ü tecâvüz itdirmeyüp iki tarafdan nasb ü ta‘yîn olunan vekîller yarar ehl-i vukūf âdemleriyle mahall-i nizâ‘ın üzerine varup vech ü münâsib görüldüğü üzre mâ-beynde vâkı‘ olan dostluğa lâyık olan ile amel idüp ahde muhâlif vaz‘ sudûrundan ihtirâz ideler. Tâ ki iki tarafın re‘âyâ vü berâyâsı eyyâm-ı adâletimde kemâl-i refâhiyyet ü istirâhatde olalar ve dâ’imâ nâme-i meserret-i mashûbunuz ile ol cevânibin ahvâlin Yüce Âsitâneme i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.19, s.256-257, h.519

Beç Kralı'na: Gönderdikleri elçi ile mektuplarının ulaştığı, ahidnâmeye uygun davranılacağının bildirildiği, sulha aykırı bir hareketleri olmadıkça bu taraftan da sulha uyulacağı, sınırda bulunan beylere bu konuda gerekli talimatların verildiği, sınırdaki beylerine o tarafın da tenbihte bulunması.

[Yevmü’s-Sebt, fî 22 Rebî‘ülevvel sene 980] **(02 Ağustos 1572)**

Öteden gelen elçiye altun kozalak ile serâser kîseye konulup gönderildi.

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâliyâ atebe-i aliyye-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımıza ki melâz-ı selâtîn-i âlî-makām ve melce-i havâkîn-i zevi'l-ihtirâmdır. Mu‘teber âdemlerinizden ber-vech-i risâlet irsâl eyledüğiniz mefhariyyü a‘yâni'l-milleti'l-Nasrâniyye David Ungnad ve Hovardöde Pervis Botali nâm âdeminiz vesâtatı ile nâme-i meserret-meşhûnunuz eymen-i evkāt ve atyeb-i sâ‘atde şeref-vusûl bulup muharrik silsile-i musâfât vâkı‘ oldu. Fehavâ-yı muhâlesat-makrûnunda mâ-beynde mün‘akid olan ukūd-ı meveddet ü mahabbet kemâ-kân ber-karâr olup hiç vechile halel-pezîr

olmak münâsib görülmedüği iş‘âr olunup bi'l-cümle dostluğa lâyık u sezâvâr olan mühimmât-ı musâlahat bâb-ı ikdâm ve hüsn-i ihtimâmda dakîka fevt olunmaduğı i‘lâm olunmuş her ne ki inbâ vü inhâ olunmuş ise Dergâh-ı Mu‘allamda olan Karlorim(?) nâm elçinüz dahi kemâl-i âdâb ve hüsn-i edâ ile her ne takrîr ü beyân eylediyse alâ-vechi't-tafsîl ve ve'l-icmâl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevânemize arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; **[257]** şerâ’it-i ahd ü emân alâ-vechi'l-kemâl ri‘âyet olunup iki cânib re‘âyâ vü berâyâsının himâyet ü sıyâneti husûslarında bezl-i mâ-hüve'l-makdûr kılınmak şîme-i kerîme-i selâtîn-i âlî-mikdâr ve âdet-i hasene-i havâkîn-i nâmdâr olduğu ecilden, benim dahi ol bâbda ikdâm-ı hümâyûn ve ihtimâm-ı nusfet-makrûnum mebzûl u masrûfdur. Mâdâm ki ol cânibden nakz-ı ahdi mûceb bir vaz‘ sudûr u zuhûr etmeye cenâb-ı celâlet-me‘âbım tarafından dahi hilâf-ı sulh u salâha iş olmağa rızâ-yı şerîfim yokdur. Serhadd-i Memâlik-i mahrûsemizde olan beğlerbeğiler ve beğler kullarıma ahkâm-ı şerîfe irsâl olunup “Ahde mugāyir vaz‘ sudûrundan ihtirâz üzre olup gaflet etmeyesiz.” diyü tenbîh ü te’kid olunmakdan hâlî olunmaz. Gerekdir ki:

Nâme-i sâmî-behçet-mazmûn ve sahîfe-i kirâmı ( ) mekremet-makrûnumuz vusûl buldukda serhadd-i vilâyetinizde vâkı‘ olan ihlâs u ihtisâsınız ( ) müsted‘âsınca kimesneye ahd ü emâna mugāyir iş etdirmeyüp şerâ’it-i sulh u salâhı ri‘âyet ü sıyânet etdirmek husûslarında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürüp nâme-i ( ) musâdakat-mazmûnunuz ile ahvâl-i meserret-mâlınız i‘lâm u iş‘ârından hâlî olunmaya ki vürûdu bâ‘is-i tecdîd-i müvâlât ve sebeb-i temhîd-i musâfât olduğuna iştibâh yokdur.

d.21, s.5-6, h.34

Beç Kralı'na : Boğdan Voyvodası’nın ikâz edilmesine rağmen dinlemeyip halka zulüm ettiği, verilen emirlere aykırı davrandığı için voyvodalıktan azledildiği, yerine Yuvan Voyvoda'nın atandığı, eski voyvodanın Leh tarafına kaçtığı, Leh Kralı’nın ilgili voyvodayı bulup gönderecekken vefât etmesi üzerine kaçtığı Sakmar Kalesi muhâfızının voyvodayı sakladığının tespit edildiği, ahidnâme gereğince bu kişinin teslim edilmesi.

[Yevmü’l-İsneyn, fî gurre-i Ramazânü'l-mübârek sene 980] **(5 Ocak 1573)**

Yazıldı

Budun çavuşlarından Mahmud'a virildi.
Fî 18 Ramazân sene 980

Beç Kralı'na nâme-i hümâyun yazıla ki:

Mukaddemâ Vilâyet-i Boğdan'a voyvoda olan Boğdan'ın emr-i şerîf ve fermân-ı münîfimize mugāyir ba‘zı evzâ‘-ı kabîha ve etvâr-ı nâ-pesendîdesi sudûr eyledüği Âsitâne-i Sa‘âdet-medâr ve bârgâh-ı gerdûn iktidârımıza i‘lâm u iş‘âr olunmağın, defe‘âtle tenbîh olundukda aslâ mütenebbih olmayup taht-ı hükûmetde olan re‘âyâ vü berâyâya envâ‘ zulm ü ta‘addîsi olunduğundan mâ‘adâ mesâlih-i vilâyet ü memleketde istihdâm olunan kadîmî ocak erlerini istihdâmdan ref‘ eyleyüp hâricden âdemler getürüp anlara ısmarlayup eban an-ceddin ol diyârda hidmet üzre olanları bu vech ile tahkîr eyleyüp ba‘zıların katl etmeğin, hayatta olanlar bizzât maktûl olanların akvâm ü akrabâsı Südde-i seniyye-i adâlet-destgâhımıza gelüp şekvā eyledüklerinde hükm-i şerîf-i vâcibü'l-ittibâ‘ımız irsâl olunup vilâyet-i memleket ahâlisinin üzerlerinden ta‘addîsi men‘ olunmak buyuruldukda mukayyed olmayup cibilleti şekāvet-i siriştinde if‘âl-i haseneden eser olmamağla fesâd ü şenâ‘atin yevmen-fe-yevmen ziyâde etmeğin, bir kaç gün sebeb-i tashîh-i ahvâl içün ol bed-fi‘âl voyvodalıkdan ref‘ olunup voyvodalık yine voyvoda- zādelerden Südde-i vâlâ-i mezelletimizde mülâzemet üzre olan Yuvan Voyvoda'ya sadaka vü inâyet buyurulup şîme-i kerîme-i şâhâne ve âdet-i hasene-i Pâdişâhânemiz müsted‘âsınca ebâ vü ecdâdı ri‘âyet ü himâyet olunduğu üzre mezbûr dahi ri‘âyet olunmak musammem-i hâtır-ı âtır-ı cihân-bâni iken mukırr-ı mezbûrun fesâd ü şenâ‘ate kasd ü niyyeti olmağla, el-hâ'in-i hâ'if muktezâsınca doğru Âsitâne-i Sa‘âdetimize gelmeğe cür‘et idemeyüp mukaddemâ fitne vü fesâda tergîb ü tahrîk iden güm-râh-ı şeyâtîn-i hem-râhlar ile yek-dil ü yek-cihet olup ittifâk u ittihâd üzre yürüyüp vilâyet-i Leh'e müstevlî olup birkaç def‘a Boğdan vilâyetinin mazarratı kasdına hücûm itdüğin te'dîbden hâlî olmamışdı. Âhirü'l-emr vilâyet-i Leh Kralı müfsid-i mezbûrun cerâ’id-i cerâ’imine kalem-i afv ü merhamet çekilmesi husûsunda iltimâs ü istid‘â eyledikde kral-ı müşârun-ileyhle mâ-beynde mün‘akid olan ukūd-ı sâlife ve uhûd-ı sâbıkā mûcebince ol bâbda olan iltimâs ü temennâsı haber-i kabûl ve mahall-i irtizâk vâkı‘ olduğuna binâen, nâme-i hümâyûn-ı meymenet-makrûnumuz irsâl olunup mezbûr Boğdan atebe-i aliyye-i âlem-penâhımıza gönderilmeğe nev‘an ruhsat-ı şerîfemiz olduğu iş‘âr u işâret olunmuşdu. Ol esnâda Leh Kralı mürd olup hal bu yüzden dahi olmağla mezbûr Boğdan ol diyârdan gaybet idüp vilâyet-i Erdel'e girdikde voyvodanın âdemleri ele getürmişler iken Kal‘a-i Sakmar'da olan kapudânınız bu hâlden habîr ü âgâh olup, gelüp mezbûru ellerinden alup gitdükleri istimâ‘ olundu. Eyle

olsa müfsid-i mezbûr ebâ vü ecdâdı envâ‘ inâyet ü ihsânla behre-mend olageldüği Âsitâne-i Devlet-penâhımızı **[6]** terk eyleyüp itdüği günâhı avf olunmuşken dâmen-i inâd ü muhâlefeti elden komayup vilâyetden vilâyete bî-behre ve sergüşte gezüp yürümek mahzâ fesâd ü şenâ‘atden ferâgat ( ) itmeyüp nihâd-ı delâlet-i mu‘tâdında mezkûr u muzmer (?) olan âsâr-ı hıyânet-şi‘ârı zuhûra getürmekde mecd ü sâ‘î olduğuna işâretdir. Ol makūle müfsid-i bed-fi‘âl müşevveşü'l hâlin nev‘an kabulüne rızâ gösterilmek ve tutulup Dergâh-ı Mu‘allâmıza irsâl ü îsâl olunmamak, husûsu mâ-beynde vâkı‘ olan ahd ü mîsâk ve sulh u salâha mugāyir ve muhâlefet-i evzâ‘dan idüğüne iştibâh olunmaya. Hattâ Âsitâne-i Sa‘âdetimize gelen vekîllerinüz ve elçilerinüz sulh zamânında öte cânibden bu tarafa ve bu cânibden ol tarafa firâr idenler hayyiz-i kabûlde vâkı‘ olmamak husûsunda envâ‘ ikdâm ü ihtimâmların zuhûra getürüp şerâ’it-i mühimmeden olmasın tahrîr olunan ahidnâme-i hümâyûnumuzda kayd ü işâret itdirmişlerdir. Ol cevânibde vâkı‘ olan ümerâ ve kapudânlarınuzdan ba‘zıları Bârgâh-ı adâlet-penâhımıza mekâtîb ve tazarru‘nâmeler irsâl eyleyüp Âsitâne-i Sa‘âdetimize izhâr-ı ubûdiyyet ü rıkkıyet itmişler iken şerâ’it-i ahd ü emân âlâ-vechi'l-kemâl ri‘âyet ü sıyânet olunup ol makūlelerin kelimât-ı kabâhat encâmları sem‘-i kabûlle istimâ‘ ve ısgâ olunmayup min-ba‘d rızâ gösterilmemişdir. Eyle olsa nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz vusûl buldukda, gerekdir ki:

Atebe-i aliyye-i âlem-penâhımıza olan ihlâs u ihtisâsınız mûcebince mâ-beynde vâkı‘ olan bünyân-ı mahabbet ve esâs-ı meveddetin temhîd ü teşyîdi husûslarında sa‘y-ı mevfûr ve hayyiz-i nâ-mahsûr idüp ri‘âyet-i şerâ’it-i sulh u salâhda envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürüp mezbûr Boğdan'ı Yüce Âsitânemize irsâl ü îsâl eylemekde te’hîr ü ârâm münâsib görilmeyüp sulh u salâha mugāyir vaz‘ın sudûru münâsib olmayup müfsid-i mezbûru göndermek bâbında envâ‘ sa‘y-i cemîleniz zuhûra getürile. Ve mezbûr ne vechle irsâl olunmak münâsib görüldüğü ve sâ’ir ahvâli yine muhbir olduğun ahbâr-ı selâmetiniz ile iş‘ârdan hâlî olmayasız ki bâ‘is-i tecdîd-i esâs muhâlesat ve mûceb-i temhîd-i bünyân-ı musâdakat idüğinde iştibâh olunmaya.

d.21, s.197, h.468

Beç Kralı'na: Gönderilmesi gereken verginin ertelenme sebeplerinin anlatıldığı mektubunun ulaştığı, geçmişten gelen dostluğa ve ahidnâmeye uygun davranılmasına devam edilmesi.

[Yevmü’s-Sülâsâ, fî 21 Zilka’de sene 980] **(25 Mart 1573)**

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Atebe-i aliyye-i âlem-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımıza melâz-ı selâtîn-i âlî- mikdâr ve melce-i havâkîn-i zevi'l-ihtirâmdır. Nâme-i meserret-mashûbunuz irsâl olunup eymen-i evkāt ve ahsen-i sâ‘atde şeref-vusûl müyesser olup mazmûn-ı musâdakat-i meşhûnunda sâl-be-sâl Âsitâne-i Devlet-âşiyânımıza gönderilügelen hazînenin bu def‘a avk u te'hîrine sebeb ü bâ‘is olan husûslar alâ-vechi't-tafsîl iş‘âr u beyân olunup ve dahi iki cânibin dostluğuna münâsib ü sezâvâr olan evzâ‘-ı huceste-mâla müte‘allik ve müteferri‘ her ne ki i‘lâm olunmuş ise pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîr-i hüsrevânemize arz u takrîr olunup (...) ilm-i şerîf-i Pâdişâhanemiz muhît ü şâmil olmuşdur. Eyle olsa sevâlif-i eyyâm sevâ‘ik-i a‘vâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimiz cânibine olan ihlâs u ihtisâsınız müsted‘âsınca mâ-beynde mümehhid ve müşeyyid olan esâs ahd ü mîsâk ve bünyân-ı sulh u salâhın istihkâm ve istikrârı husûslarında bâb-ı ikdâm u ihtimâmda dakîka fevt olunmayup şerâ’it-i dostluk kemâ-kân ri‘âyet ü sıyânet olunmak mukarrerdir. Mâdâm ki ol cânibden nâkz-ı ahd ü emâna mûceb ü bâdî olur evzâ‘ u etvâr zuhûr ve bîrûz etmeye, cenâb-ı celâlet-me‘âbımız tarafından dahi şerâ’it-i sulh u salâh âlâ vechi'l-kemâl ri‘âyet ü himâyet olunup hilâfına cevâz gösterilmeğe aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur. “Ahidnâme-i hümâyûna mugāyir vaz‘ımın sudûruna sebeb ü bâ‘is olanlarun gereği gibi haklarından gelinüp beyân idecek özürleri makbûl olmak ihtimâli yokdur.” diyü serhadd-i Memâlik-i mahmiyye-i hüsrevânemizde olan beğlerbeğiler ve sancakbeğleri kullarıma ahkâm irsâl olunup tenbîh ü te’kîd olunmakdan hâlî değildir. Gerekdir ki:

Nâme-i meserret-makrûnumuzla vusûl buldukda Âsitân-ı Devlet-penâh ve bargâh-ı sa‘âdet-destgâhımız cânibine olan kemâl-i sadâkat ü ihlâs ve vüfûr-ı meveddet ü ihtisâsınız müsted‘âsınca mâ-beynde vâk‘ı olan ahd u emâna muhâlif vaz‘ın sudûr u zuhûruna rızâ gösterilmeyüp şerâ’it-i sulh u salâha kemâ-kân ri‘âyet ü himâyet olunmak bâbında dakîka fevt olunmayup ahde mugāyir iş itdirmemek husûslarında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle vücûda getürile ve dâ’imâ ol cevânibin ahvâliyle selâmetiniz haberin inhâ vü i‘lâm etmekden hâlî ve zâ'il olunmaya ki silsile-i musâfat olduğuna iştibâh yokdur.

d.22, s.43-45, h.93

Beç Kralı'na: Esir tutulan Solnok emini ve kardeşinin ahidnâme hükümlerince serbest bırakılması gerektiği, Solnok Kalesi'nin ahidnâme şartlarınca tâmir olunmaması gerekirken tâmir edildiği, bunun haber alınmasıyla kalenin alındığı ve içindeki eşkıyadan kurtarılarak halkın refâhının sağlandığı, ahidnâmeye uygun davranılmaya devam edilmesi.

[Yevmü's-Sülâsâ, fî 9 Saferi'l-muzaffer sene 981] **(10 Haziran 1573)**

Beç Kralı'na name-i hümâyûn yazıla ki:

Atebe-i aliyye-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i sa'âdet-destgâhımıza ki melâz-ı selâtîn-i cemcâh ve melce-i havâkîn-i sitâre-i sipâhdır. Nâme-i muhâlesat-meşhûnunuz irsâl olunup eymen-i evkāt ve atyeb-i sâ'atde şeref-vusûl bulup mazmûn-ı sadâkat nümûnunda münderic olan husûslardan biri mukaddemâ beş bin guruş mâl-ı mîrî ile alınup Kal'a-ı Eğri'de habs olundugu i'lâm olunan Solnok emîni ve karındaşı Gümrükçü Mustafa ahvâli içün ol cânibe nâme-i hümâyûn-ı Behçet-makrûnumuz irsâl olunduğu i'lâm olunup ve serhadd-i memâlik-i hüsrevânemizde olan beğler kullarımdan hilâf-ı ahd ü mîsâk evzâ' zuhûr itmekden hâlî olunmaduğı ecilden ol cânibin hâfızları dahi def'i mazarrat ü hüsrevânları içün bir mikdâr âdemle çıkıp mukābele itmek lâzim gelür. Hattâ emîn-i mezbûrun karındaşı iki nefer hidmetkârıyla ol serhadleri hilâf-ı ahd kasd-ı mazarrat idenler ile bulunduğu ecilden alınıp Kal'a-ı Eğri'ye teslîm olunmuşdur. Mâl-ı mîrîden yanında otuz beş guruş ve kendü mâlından beş guruş bulunduğuna Budun beğlerbeğisine mühürlü temessükât dahi irsâl olunmuşdu. Sulh u salâha mugāyir hırsuz ve haydûd nâmıyla ol cânibden nice bin âdem alduklarından gayrı be-nâm şehirlerden ve karyeler halkından esîr eyledükleri re'âyâ tâ'ifesinin bir mikdârı isimleriyle defter olunup defteri gönderilmişdir. (...) ki min-ba'd serhadd-i Memâlik-i mahrûsemizde olan hâkimlerimize emn ü emâna mugāyir iş olmamak husûslarında tekrâr tenbîh ve yasâk olunup **[44]** mü'ekked ahkâm-ı şerîfemiz irsâl olunmak bâbında istid'â-yı inâyet olunup ve Omandi(?) Yanoş kātillerinin haklarından gelinüp mahbûs olan karındaşı ıtlâk olunmak husûsu ve mukaddemâ Boğdan Voyvoda vilâyet-i Leh'den kaçup geldüği haber alındıkda mu'accelen kapudânınıza âdem gönderüp vilâyetinizden kovup ahde mugāyir iş olmamak bâbında ihtimâm ü ikdâm olunur iken anun gibiyi vilâyetimizde komamak aslâ ihtimâl değildir, sulh u salâh binâsı istihkâm üzre olması iktizâ-yı merâmımız olmağın, müceddeden irsâl olunmak elçimiz ile pîşkeşimiz gönderilmek mukarrerdir. Anda risâlet hidmetinde olan âdeminizin takrîr eyledüği dostluğa

müte‘allik olan ahbâr-ı sahîheye i‘timâd ve i‘tibâr olunmak husûsu iş‘âr olunup ve dahi nâme-i meserret fürûnunuzda işâret ü beyân olunan her ne ise ale't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz u takrîr olunup ma‘lûm-ı şerîfimiz olmuşdur. İmdi; mezkûr havâss-ı hümâyûnumuz zabtında iken alınup esîr kılınduğı ezhâr-ı mine'ş-şemsdir, hilâf olmak ihtimâli yokdur. Hudûd-ı Memâlik-i mahrûsemizde alınmışdır. Anun ıtlâkı husûsu mâ-beynde vukū‘ bulan ahd üzre uhdenüze vâcib ü lâzim olmuşdur. Ve iş‘âr olunan Solnok Kal‘ası dahi hîn-i sulhda ta‘mîr ve âbâdân olunmaması meşrût olan kılâ‘nın birisi idi. Ba‘de'l-sulh fesâd ü şenâ‘at üzre olan tâ’ife-i haydûddan ba‘zı müfsidler mücerred cânibin re‘âyâ vü berâyâsı rencîde idüp mâ-meleklerin gāret ü hasâret ecliyçün ta‘mîr eyleyüp yevmen fe-yevmen ifsâdları ve tâ’ife-i fukarâ ve mesâkîne mazarratları izdiyâd bulmağla kal‘ u kam‘ı bâbında emr-i celîlü'l-kadrim sâdır olmuşdu. Hâliyâ dahi kasd-ı gāret Memâlik-i mahrûse içün hücûm-ı nühûsemet(?) lüzûmları zuhûr bulıcak serhadde olan dilâverân-ı düşmangîr dahi bu vâkı’adan habîr ü âgâh oldukları sa‘ât hâzır u müheyyâ olup mukābeleye azîmet eyledüklerinde Hakk sübhânehû ve te‘âlâ hâzretlerinin ulüvv-i inâyet-i bî-gāyetleri mukareneti ile ol müfsidler mübarezât-ı adüvv-i şikârın hizb ü harblerine tâkat getürmeyip münhezîm ü makhûr olduklarında nicesi tu‘me-i şemşîr-i zafer-te’sîr ve nicesi esîr oldukda tîğ-i ateş-gîr havfından diri alınan mezkûr kal‘ayı alıvirüp cânibin re‘âyâsı zarâr u gezend irişmekden halâs idelim, va‘dler eylemekle emân virilüp fi'l-vâkı‘ anlar dahi va‘atleri mûcebince zikrolunan kal‘ayı alıvirdüklerinde etrâf ü cevânibi ve kal‘a tamâm mertebe hırsuz ve harâmî yatağı olup hıfz u hırâseti husûs-ı mühimmat-ı umûrdan olduğu zâhir ü bâhir olmağın, içine asker konulup iki cânib re‘âyâ vü berâyâsının istirâhat ü refâhiyyet olmaları umûru gereği gibi tenbîh olunmuşdur. İnşâ’allâhü'l-e‘azz şimden sonra tâ’ife-i re‘âyâ ve zümre-i fukarâ **[45]** her vechle âsûde-hâl olmaları mukarrerdir. Eyle olsa mâ-beynde olan sulh u salâh binâsının müşeyyid(?) olması bâbında bir vechile ihtimâmımız vardır ki mâdâm ki ol cânibden nakz-ı ahdi müş‘ir bir vaz‘ zuhûr etmeye, bu cânibden dahi aslâ sulha mugāyir bir iş olmak ihtimâli yokdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda siz dahi Südde-i sa‘âdet'imize olan ihlâs-ı kadîmi mûcebince vâkı‘ olan sulh u salâha muhâlif iş olmamak bâbında sa‘y ü belîğ ve ciddü bî-dirîğ zuhûra getürilüp serhadd-i memâlikinizde olan beğlerinüze kemâ-yenbağî tenbîh ü te’kîd olunup şerâ’it-i sulh u salâhı ri‘âyet etmekde dakîka fevt itmeyeler. Dostluğa mugāyir vaz‘dan ziyâde hazer ideler, bu tarafdan dahi serhadde olan beğlerbeğiler ve ümerâ kullarımıza istid‘ânız mûcebince mü’ekked ahkâm yazılup “Ri‘âyet-i şerâ’ite emn ü emânda bezl-i makdûr eyleyesiz. Hilâf-ı ahd iş idenlerin beyân

idecek özürleri makbûl olmayup haklarından gelinmek mukarrerdir.” diyü tenbîh ü te’kîdde kusûr konulmamışdır. Ve bi'l-cümle dostluk binâsının istihkâmı iki cânib re‘âyâsının kemâl-i istirâhat üzre olmalarıdır, ol cevânibde vukū‘ bulan ahvâli ahbâr-ı selâmetiniz ile Dergâh-ı Mu‘allâmıza i‘lâmdan hâlî olunmaya ki bâ‘is tecdîd-i bünyân sadâkat ü ihlâs ve mûceb-i temhîd-i esâs-ı meveddet ve ihtisâs idüğine ve iştibâh olunmaya.

d.23, s.109-110, h.223

Beç Kralı'na: Elçileriyle beraber gönderilen verginin ulaştığı, sulhun on yıl daha devamının istendiği, lâkin sulh istenmesine rağmen Bosna sınırına yakın yerlerde kalelerin yakıldığı, içindekilerin esîr alındığı, bu gibi işlerin sulha aykırı olduğu ve devamı halinde sulhun olamayacağı, esîrlerin serbest bırakılarak sınırdaki askerlere tenbihte bulunulması.

[Yevmü'l İsneyn, fî 15 Recebü'l-müreccb sene 981] **(10 Kasım 1573)**

Elçiye virildi. Fî 16 Receb

Beç Kralı'na yazılacak nâme-i hümâyûn sûretidir:

Hâliyâ Südde-i seniyye-i âlem-penâh ve atebe-i aliyye-i sa‘âdet-destgâhımıza ki melce-i selâtîn-i cihân ve melâz-i havâkîn-i devrândır. Mufahhar-ı(?) ümerâ’i'l-milleti'l-Mesîhiyye David Ungnad nâm elçinüz virilügelen virgünüzle vârid olup Âsitâne-i Sa‘âdet- penâhımda risâlet hidmetinde olan Karlo nâm mu‘teber âdeminiz ile zikr olunan virgünizi âdet üzre getürüp teslîm eyleyüp şerâ’it-i sulh u salâhın ri‘âyeti husûsu ve esâs-ı ahd ü mîsâkın istihkâm ve istikrâr üzre olması aksâ-yı murâdınuz olmağın, on yıla değin tecdîd-i emn ü emân ve temhîd-i ahd ü eymân olunmak bâbında istid‘â-yı inâyet olunduğu ve dahi bundan evvel Bârgâh-ı devlet-penâhımızda olan mezkûr elçiniz Karlorim bir kaç aya değin müceddeden gelen elçiniz ile ikāmet olunması husûsu i‘lâm eylemişler idi ve bi'l-cümle her ne ki inhâ vü iş‘âr olunmuş ise mufassalan pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-ı Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; mâdâm ki ol cânibden şerâ’it-i sulh u sâlaha kemâ-yenbağî ri‘âyet olunup emn u emâna mugāyir bir vaz‘ sudûru zuhûr eylemeye. Berü cânibden dahi ahde muhâlif iş olmağa rızâ-yı şerîfimiz olmaduğı mukarrer ü muhakkakdır. Mâ-

beynde vâkı‘ olan ahd ü emânın istihkâmı umûrunda sa‘y ü ikdâm olunmakda dakîka fevt olunmaduğına iştibâh olunmaya. Siz dahi ana göre tedârik idüp serhadd-i memâlikinizde fesâd ü şenâ‘ate bâ‘is ü bâdî olanları def‘ idüp serhadd-i ahvâlin umûr-dîde tarîk-i istikāmet ve sadâkatte sâbit-kadem olan yarar kimesnelere ısmarlayup anlar dahi kemâl-i basîret üzre olup sulh u salâha mugāyir iş olmamak bâbında bezl-i makdûr eyleyeler. Tâ ki bekā-yı ahd ü emâna tezelzül lâzim gelmeye. Vilâyet-i Bosna serhaddinde Zaçesne'ye tâbi‘ Grad(...) nâm bir palankayı ol cânibden âdemlerinüz gelüp ihrâk idüp içinde bulunan kimesnelerin ba‘zı bile ihrâk olunup **[110]** ve ba‘zısın esîr eylemişler ve bundan akdem dahi ümenâdan Hasan ve zikr olunan serhadde İbrahim Ağa bir nice yoldaşlarıyla alınmışdı. İmdi; bu makūle vaz‘ın sudûru mâ-beynde vâkı‘ olan sulh u salâh ve emn ü emâna muhâlifdir, ahd ü mîsâk tecdîd olunup on yıl dahi ta‘yîn olunsa icrâ olunmak husûsuna sa‘y ü ikdâm zuhûra gelmeyecek ne fâ’idesi vardır? Serhadd-i memâlik-i hüsrevânemizde olan ümerâ-i zevi'l-i‘tibâr ve sâ’ir asâkir-i cerrâr feth-i iştihârdan ol cânibe sulhe mugāyir ta‘addî vü tecâvüz üzre olanlar muttasıl tebdîl olunup cezâ vü sezâları virilür ve aldukları esîrler girüye redd olunur. Ammâ; sizün âdemlerinüz bu makūle sulh u salâha mugāyir fesâd ü şenâ‘atden el çekmeyüp girü ol hâl üzre musırr(?) olurlar ise maslâhat eyü olmaz, bâ‘is-i gavgâ ve sebeb-i fesâd olmak mukarrerdir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn meserret-makrûnumuz vusûl buldukda, sevâlif-i eyyâm hulûs-ı encâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimiz cânibine şeref sudûr ve zuhûr bulan asâr u netâyîc-i ihlâs kaviyyü'l-ihtisâsınız muktezâsınca mâ-beynde vâkı‘ olan ahd ü emân binâsının istihkâm ve istikrârı husûslarında ikdâm ü ihtimâm olunup mâdâm ki hilâf-ı ahd iş olmaya, Cenâb-ı celâlet-me’âbımız tarafından dahi ana mugāyir vaz‘ sudûr itmek ihtimâli yokdur. Ana göre serhadlerinüzde olan âdemlerinüze tenbîh ü te’kîd olunup eğer zikr olunan Emin Hasan ve İbrahim Ağa'dır ve eğer gayrı esîrlerdir, ıtlâk u halâsı bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürile ki sebeb-i tecdîd-i esâs muhâlesat ve bâ‘is-i temhîd-i bünyân musâdakat idiğünde iştibâh olunmaya.

d.23, s.186, h.393

Beç Kralı'na: Erdel Voyvodası'nın mektubu ulaşmış olup, mektupta adı geçen ve firâr eden Erdel ümerâsından Beneş isimli kişinin yakalanarak teslim edilmesi.

[Yevmü'l Erbi‘â, fî 25 Recebü'l-müreccb sene 981] **(20 Kasım 1573)**

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Atebe-i aliyye-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımıza ki melâz-ı selâtîn-i cihân ve melce-i havâkîn-i devrândır. Vilâyet-i Erdel Voyvodası Batur İştovan Voyvoda'nın mektûbu vârid olup “Vilâyet-i mezkûre ümerâsından Beneş(?) nâm müfsid tarîk-i fitne vü fesâda sülûk idüp câdde-i itâ‘at ü inkıyâddan udûl ü inhırâf üzre olmağın, havfından firârî, firâra tebdîl eyleyüp ( ) vilâyet ü memleketinde mülâkî olduğunu i‘lâm eylemiş. İmdi; mezkûr müfsidün Südde-i sa‘âdet-i münfetimiz cânibine îsâli husûsu mühimmât-ı umûrdan olmuşdur. Bu makūle husûs-ı hod mâ-beynde vâkı‘ olan ahd ü emânın şera’itinin biridir. Ri‘âyet ü sıyâneti bâbında sa‘y ü ikdâm vâcib ü lâzim olanlardandır. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn behçet-makrûnumuz vusûl buldukda, sevâlif-i eyyâm hulûs-ı encâm ve sevâbık-ı a‘vâm sadâkat-i fercâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimiz cânibine olan muhâlesat ve musâdakat müsted‘âsınca mezkûr Beneş(?) didükleri müfsidi vech ü münâsib olduğu üzre Südde-i sa‘âdet'imiz tarafına irsâl ü îsâli husûsunda envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürile ki sebeb-i tecdîd-i esâs sulh u salâh ve bâ‘is ü temhîd-i bünyân sadâkat ü ihlâs idüğine iştibâh olunmaya.

d.24, s.38, h.110

Beç Kralı'na: Kasap tâifesinden bazı kişilerin Budun yakınlarında çobanları katledilip, koyunlarının çalınması üzerine, eğer dostlarsa çalınan koyunların eksiksiz teslim edilmesi.

[Yevmü’l-İsneyn, fî 29 Zilka’de sene 981] **(22 Mart 1574)**

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâliyâ kassâb tâ’ifesinden Behram ve Gazi ve Adem ve Memi ve Ali nâm kimesneler Âsitâne-i Sa‘âdet-penâhımıza gelüp Kal‘a-i Tatar ve Komaran keferesi Budun kurbunda koyunları ağılını basup çobanların katl idüp üç bin re’s koyunların sürüp, alup gidüp zulm u hayf eyledüklerin bildirdiler. İmdi; dostluk zamânında bu makūle vaz‘ın aslı yokdur. Nâme-i şerîfimizle vusûl bulduklarında gerekdir ki:

Atebe-i aliyye-i âlem-penâhımıza olan sadâkat ve ihlâsınız muktezâsınca bu husûsu tefahhus itdirüp mezkûrların gāret olunan koyunların bî-kusûr zuhûra getürüp

kendülere teslîm itdirilmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle vücûda getirilüp ahd u emâna muhâlif kimesneye iş itdirilmeye.

d.24, s.78-79, h.214

Beç Kralı'na: Sulhun on yıl daha uzatılmasının istendiği mektubun David Ungnad isimli elçi vasıtasıyla ulaştığı, sulhun uzatılması istendiği halde ahidnâmeye aykırı işler yapıldığı, eğer sulh isteniyorsa daha önceki nâme-i hümâyunlarda da belirtilen esîrlerin serbest bırakılması, eski Boğdan Voyvodası olan Boğdan Voyvoda'nın ve o tarafa iltica eden Beneş'in(?) himâyeden vazgeçilmesi, ahde aykırı iş yapanların cezalandırılması.

[Yevmü’s-Sülâsâ, fî 13 Zilhicce sene 981] **(05 Nisan 1574)**

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâliyâ atabe-i ulyâ-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımıza ki melce-i selâtîn-i âlî-mikdâr ve melâz-ı havâkîn-i gerdûn-iktidârdır. Risâlet tarikiyle âsûde-hâl olan mu‘teber ve nâmdâr âdemlerinizden kıdvetü a‘yânü’t-tâ’ifetün-Nasrâniyye Marloşyarim(?) David Ungnad sizün tarafınızdan ba‘zı husûslar i’lâm itmek içün mufassal kâğıd gönderüp mazmûnunda münderîc olan bu idi ki mâ-beynde müstahkem olan sekiz yıllık emn ü emân içinde vâkı‘ olan ahd u mîsâkın şerâ’iti ri‘âyetinde kusûr üzre olmayup kemâl-i sadâkat ü istikāmetle tarîk-i emn ü emânda sâbit-kadem olduğunuzu ve zikr olunan ahd u emâna itmâm irişdikde müceddeden on yıla değin girü ahd [ü] emân muhakkak u mukarrer olmak ve sâbıkā virilen ahidnâme-i hümâyûnumuzda mastûr u mukayyed olan şerâ’it her ne ise girü kemâ-kân ri‘âyet ü sıyânet olunmak içün Memâlik-i mahrûse-i hüsrevanemiz beğlerine ve Erdel ve Boğdan ve Eflak Voyvodalarına ahkâm-ı şerîfe irsâl olunup tenbîh ü te’kîd olunmak ve nizâ‘ üzre olan karyeler ve andan gayrı ol taraftan yazılan husûslar hak üzre onat vechile görilüp bertaraf olmak içün Budun beğlerbeğisine hükm-i hümâyûnumuz gönderilmek ve bi’l-cümle ahidnâme-i hümâyûnumuz hilâfına cevâz gösterilmeyüp mazmûn-ı sa‘âdet-makrûnuyla amel olunmak bâbında iki cânibden ikdâm ü ihtimâm zuhûra getürilmek murâdınuz olduğun i’lâm idüp bu bâbda dahi her ne ki tafsîl ü beyân âlâ vechi'l-kemâl pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-ı şahânemiz muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa binâ-i ahd ü emânın istihkâm ve

istikrârı cânibeynde ehl-i fesâd ü eşkıyâsı zabt olunup re‘âyâ vü berâyâ huzûr-ı hâl ve ferağ-ı bâl ile kâr u kisblerinde olmağla müyesserdir. Mâdâm ki ol cânibden mugāyir ahd ü emân bir vaz‘ sudûr itmeyüp sadaka olunan ahidnâme-i hümâyûnumuzda mastûr u mukayyed olan husûslar kemâ-yenbağî ri‘âyet ü sıyânet olunup hilâfına cevâz gösterilmeye. Sâye-i celâlet-me’âbım tarafından dahi ol ahde mugāyir on yıl değil yirmi yıl dahi mürûr iderse ol ahde muhâlif bir vaz‘ zuhûr etmek ihtimâli yokdur. Nizâ‘ üzre olan kılâ‘ ve bukā‘ ve sâ’ir husûslar görilüp ref‘-i nizâ‘ olunmak bâbında istid‘â olunduğu üzre beğlerbeği kuluma hükm-i cihân-mutâ‘ vâcibü'l inkıyâdım irsâl olunup tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Fehavâ-i hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnuyla amel idüp kimesneye emr-i şerîfe mugāyir iş etdirmezler ammâ; sizün serhadde olan beğlerinüz ve kapudânlarınuz sulh u salâh emrin ri‘âyet etmeyüb dâ’imâ Memâlik-i mahrûsemize seğirdüp ahd [ü] emâna mugāyir iş itmekden hâlî olmaz. Cümleden ol cânibde vâkı‘ olan kılâ‘ ağalarından İbrahim Ağa ve Süleyman Ağa ve Solnok Emîni Mustafa karındaşı ve diğer Emin Hasan memleket-i vilâyetimiz dâhilinde kendü hâllerinde alınup ve Bosna serhaddinde dahi ba‘zı esîrler alınup ve Erdel beğlerinden Beneş(?) Aspar(?) ve sâbıkā Boğdan Voyvodası olan Boğdan envâ-ı inâyetimizle muğtenimâd(?) iken hasârette merkûz olan hıyânetleri mûcebince sıyânet idüp ol cânibe ilticâ etmeğin, ahd u emâna mugāyir Memâlik-i mahrûsemiz dâhilinde kendü hâllerinde iken alınan mezbû[r] ağalar ve emînler, mâ-beynde mün‘akid olan ahd ü emân mûcebince ıtlâk olunup ve Beneş(?) ile Boğdan bu cânibe gönderilmek husûsıyçün bundan akdem nâme-i hümâyûn-ı adâlet-unvânımız irsâl olunmuşdu. Ahd ü emân üzre mazmûn-ı sa‘âdet-makrûnuna imtisâlden henüz eser zâhir olmadığından gayrı Südde-i sa‘âdetimizde olan elçilerinüze gelen kâğıdlarınızda zikr olunan tutsâklara bedel-i tutsâklar salıvirilmek husûsu ve Boğdan Voyvoda vilâyetinizde olmadığı ve Beneş(?) İşpâr(?) vilâyetinizde mülk kal‘a satın almağla, firâr etdikde mülküne vardığı ve kendünün günâhı olmadığı iş‘âr olunduğu pâye-i serîr-i âlâmıza arz olundu. Mezbûrlar Memâlik-i mahrûsemizin beğlerinden ve kullarından olup **[79]** isyânlarından gayrı emrimiz olmadın âhar vilâyete gitdükleri ve mülk aldıkları kā‘ide-i müstahsene-i şahânemizde mahz-ı günâh ve ayn-ı hatâdır ve mezbûr voyvoda bi'l-fi‘l vilâyetiniz beğleri yanında mübtezel olup gezdüği fesâd üzre Memâlik-i mahrûsemiz hasâretine gelüp münhedim olan dillerden haber alınup hadd-i tevâtüre irişmişdir. Ve Memâlik-i mahrûsemizde böyle kendü hâllerinde iken esîr olan kullar ve ağalarımızdan bedel-i tutsâk taleb olunmak ve bahâya kesilmek ve zikr olunan beğlerimiz ahd üzre Memâlik-i mahrûsemize gönderilmemek bâbında olan ahd u emâna muhâlifdir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuzla ( ) vusûl buldukda sâbıkā irsâl olunan nâme-i hümâyûn-ı izzet-meşhûnumuz muktezâsınca Memâlik-i mahrûsemiz toprağında kendü hâllerinde alınan ağaları ve emînleri ve Bosna serhaddinde alınan Müslimânları ıtlâk idüp ve bu cânibden hıyânetleri sebebiyle firâr idüp ol cânibe iltica iden mezbûrlar Beneş(?) ve Boğdan'ı mâ-beynde olan sulh u salâh mûcebince atabe-i âlem-penâhımıza gönderilmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürilüp mezbûr ol cânibde beğlerinize ve hakîmlerinize ahd ü emân ve sulh u salâh binâsının teşyîd ü temhîdi husûsların i’lâm idüp ahidnâme-i hümâyûnumuzda mastûr u mukayyed olan şurûtun ri‘âyet ü sıyâneti husûsunda bezl-i mâ-hüve'l-makdûr idüp ahd ü emâna mugāyir iş itmemek bâbında gereği gibi ihtiyât ü ihtirâz üzre olmalarıyçün tenbîh ve yasâk eyleyüp anın gibi ahde muhâlif iş idenler ceza vü sezâsı virilmek bâbında ve sâ’ir dostluk umûruna müte‘allik ve müteferri‘ olan husûslarda envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getürile ki sebeb-i izdiyâd-ı müvâlât ve mûceb-i imtidâd-ı musâfât idüğine iştibâh yokdur.

d.26, s.313-315, h.908

Beç Kralı'na: Elçinin vergiyi teslim ettiği, sekiz yıllık sulhun sona ermesi üzerine on yıl daha uzatılması talebinin ulaştığı, eğer sulhu arzu ediyorlarsa alınan esîrlerin serbest bırakılması, Budun kasaplarının koyunlarının geri verilmesi, Müslüman esîrlerin tutulduğu Kalo Palankası'nın temelinden yıkılması.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî gurre-i Şa‘bânü'l-mu‘azzam sene 982, Kostantıniyye] **(16 Kasım 1574)**

Tercümân Mahmud'a virildi. Fî 6 Şa‘banü'l-muazzam sene 982

Beç Kralı'na yazılacak nâme-i hümâyûn sûretidir:

Bu sâl-ı ferhunde-falda Yüce Âsitânemde ma‘hûd olan virgü ile gelen elçilerinüzi ahd olunduğu üzre teslîm idüp ve şimdiye değin mâ-beynde mün‘akid olan sekiz yıllık sulh u salâh tamâm olduktan sonra on yıla değin dahi ba‘zı şurûtla sulh u salâh mukarrer olmasın gönderilen nâmenüzde istid‘â olunduğundan gayrı elçinüz dahi takrîr ve recâ eyledükleri ecilden sâbıkā virilen ahidnâme târihi tamâm oldukda ba‘zı şurûtla sekiz yıla değin kemâ-kân sulh u salâha ruhsat-ı hümâyûnumuz mağâze(?) olup

ol bâbda Südde-i sa‘âdetim tercümânlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mahmud *zîde kadruhû* ile başka nâme-i hümâyûnumuz gönderilmişdir. Gerekdir ki:

Murâd olunan sulh u salâh binâsının istihkâmı maksûdunuz ise ol nâme-i hümâyunûmuz ile amel idüp ve sâbıkā hilâf-ı ahd ü emân esîr olunan Kurd Ağa ve Süleyman Ağa'yı ve mezbûrların yoldaşlarını ve Bosna serhaddinde Grançe Palankası'ndan alınan Müslimânları ve Sobutka yanında alınan Kurd Voyvoda'yı ve Şaban Kethüda'nın İskender ve Ahmed nâm yoldaşlarını ıtlâk idüp ve sâbıkā ıtlâk olunan İbrahim Ağa'nın cebrleriyle olan kefâleti ref‘ idüp ve Budun kassâblarının koyunların redd etdirüp ve alınan çobanları ıtlâk etdirüp ve min-ba‘d asâkirinüzi muhkem zabt idüp Memâlik-i mahmiyyemiz sınûrına basdırtmayasız ve ahâlî-i İslâm'dan bir ferde zarâr etdirmeyesiz ve zikr olunan elçilerinüz icâzet-i hümâyûn sa‘âdet-makrûnumuzla ol tarafa avdet itmezden beş-altı gün mukaddem Tımışvar beğlerbeğisi *dâme ikbâlühû* ile köleban(?) asâkirinüzden Ardohik(?) nâm kal‘a altında ele getürdikleri kırk nefer mikdârı ehl-i fesâdı Yüce Âsitânemde mekânları sü’âl olundukda ahd ü emâna muhâlif Memâlik-i mahmiyyemiz sınûrunda ihdâs eyledüğinüz Kalo nâm palankadan olup beğlerinin icâzetiyle Memâlik-i mahrûsemize defe‘âtle seğirdüp fesâd itdüklerin ve kal‘a-i mezbûre altında beşlü ağası olan Ali Ağa'yı on beş nefer kimesne ile diri(?) aldıkların takrîr idüp ve gāret ü hasârete icâzet içün beğleri virdiğü mühürlü mektûbların ele getürüp bile gönderüp ve Göle altında Behrâm Ağa'yı onsekiz Müslimân ile esîr idüp ve Beneş(?) yanında geçen yıl Ardvarlu(?) Budun yeniçerilerinden sekiz nefer kimesneyi alup Sarvaş(?) Palankası'na seğirdüp bir ağayı ve bir reisi şehîd idüp ve yirmi dört Müslimânı esîr etdüklerini ve aldıkları esîrleri Kalo Palankası'na iletüp beğlerinüze yarayanı beğlere virüp, yaramayanları âhara satup fesâd etdüklerini ve ahde muhâlif dahi nice vaz‘ etdüklerin haber virdiler. İmdi; zikr olunan Kalo Palankası hedm olunmak tarafeyne enfa‘ ve evlâ olmağın Yüce Âsitânemizle sulh u salâh murâdınuz ise bî-tevakkuf zikr olunan **[314]** Kalo Palankası'n temelinden hedm ü kal‘ idüp hilâf-ı ahd alınan esîrleri zikr olunan ağaları ve yoldaşların ve Ardohik(?) Kal‘ası altında alınan Ali Ağa ve on beş nefer yoldaşların ve Sinan Beğ Voyvodası Sinan Voyvoda'yı ve Hasan Emin'i ve Ardvarlı(?) alduğı Budun yeniçerilerinden henüz ıtlâk olunmayanların ıtlâk idüp ve Budun kassâblarının koyunların ve çobanların virdirüp sulh u salâha ri‘âyetinde dakîka fevt etmeyesiz. Bu zikr olunanlar ıtlâk ve yerine îsâl olunduğu gibi murâd olunan Kanije esîrlerin Draç(?) İstefan'ı salıvirüp ol cânibe teslîm eyleye diyü Vezîrim Mustafa Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû*ya emr-i şerîfim gönderilmişdir. Ve serhadde nizâ‘ üzre olan kurâ dahi vekîlinüz ile görilüp fasl

olunmak husûsu dahi tenbîh olunmuşdur. Ana göre siz dahi müşârun-ileyh ile haberleşüp ahde muhâlif alınan esîrleri cânibinden ıtlâk idüp ve yarar âdeminiz gönderüp nizâ‘ üzre olan karyelerin ahvâlin fasl idüp Memâlik-i mahmiyyemiz re‘âyâsın ve ahâlîsin rencîde etdirmeyüp sulh u salâhın ri‘âyetinde mecd ü sâ‘î olasız. Ammâ şöyle ki; Kalo Palankası hedm olunmaya, sulha tezelzül gelmesi mukarrerdir. Ana göre fikr idüp memleket ü vilâyetine nâfi‘ olanıyla amel idesiz ve Budun kassâbların koyunları husûsunda bundan akdem nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp tâleb olundukda “koyunların çobanları getürüp satmışlardır” diyü cevâb virilmiş, çobanların hod ekseri katl olunup bir kaç neferi koyunları ile bile alınmışdır. “Koyunları çobanları getürdi” diyenler hilâf-ı vâkı‘ dimişlerdir. Mâ-beynde mün‘akid olan sulh u salâh mûcebince koyunların redd etdirüp eyle fesâd ve sulha muhâlif vaz‘ idenlerin gereği gibi haklarından geldirmekde ikdâmınızı zuhûra getüresiz. Vezîrin oğlu babasın intikâmın almak kasdıyla Kanije'ye tâlib olup anda izz ü felek virilmiş geldikde merhûm babam Hudâvendigâr *tâbe serâhû* kuvve-i kāhire ile feth eyledüği Kal‘a-i Sigetvar'ın etrâfında olan karyelerin ve andan berüde olup kadîmden virgülerini viren karyelerin birülerine(?) mektûb gönderüp “Babam zabt itdüği köyleri Tuna'ya varınca kral bana virmişdir, virgünizi gönderesiz” diyü bildirmiş, bu def‘a ele getürilen ehl-i fesâdın ellerinde aynı ile bulunup size gönderildi. Mezkûrun anda gelmeden murâdı ne idüği ma‘lûmdur, âmizdir(?) ki babasının gibi kendünin dahi başı kesilüp size gönderile. Ammâ ol makūle mel‘ûnu anda göndermek bize düşmezdi ki Südde-i sa‘âdetimizden sulh u salâh murâd idiniyorsuz hem ol makūle mel‘ûnu anda gönderirsiz, sulha nice ri‘âyet ideceği ma‘lûmdu,r sulhden sefânuz var ise serhaddinüzi ve ırzınızu sıyânet ider ve Allah'dan korkar yarar âdeminize ısmarlayasız. Şöyle ki; ol (...) bir daha ol vechile edebsizlik ile hakkından gelmeyesiz, inşâ’allâhü te‘âlâ anın dahi hakkından gelinür, sonra bî-huzûr olmayasız. Ve “serhadlerde **[315]** olan gâzîler dâ’imâ memleket ü vilâyetimize seğirdüp re‘âyâyı esîr iderler” diyü sâbıkā i‘lâm etmişdüniz, vâkı‘â varırlar ammâ re‘âyâyı esîr etmezler ancak sipâhîlerin ve havâss-ı hümâyûn re‘âyâsı beğlerinüzin ve kapudânlarınızın idlâli ile virgülerin virmeyüp ve gelüp itâ‘at itmedükleri ecilden, varup hakların tâleb idüp virdüklerinden sonra girü salıvirirler, esîr etmeyüp ve köyleri dahi ihrâk etmez. Ammâ beğlerinüz ve âdemlerinüz kuvve-i kāhire-i hüsrevânî ile feth olup guzât-ı İslâma ve hâvass-ı hümâyûna ta‘yîn olan köyleri bu cânibe itâ‘at etdüğiyçün ihrâk idüp ve re‘âyâsın habs iderler. Zerin(?)oğlunun oğlu olan (...) Sigetvar etrâfında bu cânibe virgü viren iki pâre karyeyi ihrâk-ı bi'n-nâr etmişdir. Sizün beğlerinüz ve serhaddinüz zâbitleri Defter-i Cedîd-i Hâkānî'de mukayyed olup bu

cânibe virgü viren re‘âyâyı idlâl etmeyüp virgülerine mâni‘ olmasunlar. Biz gâzîlerimizi zabt idüp min-ba‘d re‘âyâyı itâ‘at iderken serhaddinüze seğirdenlerin haklarından gelinmek mukarrerdir.

d.27, s.9-10, h.34

Beç Kralı'na: Elçilerin vergiyi teslim ettiği, sulhun devamı için önceki nâme-i hümâyûnlarda belirtildiği gibi esîrlerin iâde edilmesi, Kalo Palankası'nın yıkılması, sâbık Boğdan Voyvodası'nın ve Beneş'in teslim edilmesinin istendiği, lâkin bunların henüz yapılmadığı, sulhun devamı için bu şartların yerine getirilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî gurre-i şehr-i Recebü'l-mürecceb, min (...) sene selâse ve semânîn ve tis‘a mie, be makām-ı Kostantıniyye] **(6 Ekim 1575)**

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâlâ melce-i selâtîn-i cihân ve me'vâ(?)-yı havâkîn-i âlî-şân olan Âsitâne-i Sa‘âdet- bünyânımızdır ki elçiniz atebe-i adâlet ünvânımıza irsâl olunagelen virgünizi edâ ile getürüp teslîm idüp sizin tarafınızdan arz-ı hâl sunup, “Serhaddinüzde Macar beğlerinden Pelaj Yanoş dimekle ma‘rûf müfsid elinden alınan Devin ve Geköy(?) ve Fedvar(?) nâm kal‘alar ahde mugāyir alınmışdır.” diyü girü sizün tarafınıza redd olunmak husûsunu recâ idüp ve asâkir-i İslâm memleket ü vilâyetiniz gāretinden hâlî olmaduğın bildirmiş, daha buna müte‘allik ne dimiş ise ale't-tafsîl pâye-i serîr-i a‘lâma arz olunup ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. İmdi; ceddim ve babam Hüdâvendigâr *tâbe serâhümâ* ve (...) hâliku'l-berâyâ olan re‘âyâya merhameten sulh u salâha ruhsat virüp size virdükleri ahidnâmelerde ve serîr-i sa‘âdet-masîr-i hâkānîye cülûs-i hümâyûnum oldukdan sonra cenâb-ı celâlet-me’âbımdan virilen ahidnâme-i hümâyûnumda mâdâm ki sizün tarafınızdan ahde mugāyir vaz‘ sâdır olmaya, bu tarafdan dahi şurût-i sulha muhâlif vaz‘ itdirilmez diyü fermân kazâ-i ceryânımız sudûr bulmuş iken serhaddinüz zâbitleri adâb-ı sulhu ve sa‘âdet-i ahd ü emânı bilmeyüp merhûm babam Hüdâvendigâr *tâbe serâhû* zamânında Bosna serhaddinde Grançe ve (...) Kal‘aların ihrâk-i bi'n-nâr ve içlerinde bulunan ağaları ve yoldaşları esîr idüp ve andan gayrı Solnok Emîni ve karındaşı ve İbrahim Ağa ve Kurd Ağa ve dahi Maroşe'den(?) alınan Hasan ve nice serhâddımız emekdarları Memâlik-i mahrûsemizde kendi hidmetlerinde iken beğlerinüze esîr olup ve Memâlik-i mahmiyyemizde Kalo nâm palanka ihdâs idüp ve

isyân iden Boğdan Voyvoda'yı ve Erdel beğlerinden hâ'in olan Beneş Aşpar'ı(?) vilâyetinizde hıfz u ri'âyet idüp bu cümle nakz-ı ahd ü emâna bâ'is olmağın, istid'ânuz mûcebince müceddeden inâyet olunan ahidnâmede bu cümle esîrler ıtlâk olunmak ve Kalo Palankası hedm olunmak ve ıtlâk olunan İbrahim Ağa nâm emekdârımızın kefâleti ref' olunmak şartıyla merhûm babam Hüdâvendigâr *tâbe serâhû* ile mün'akid olan sulhunuza ruhsat ve rızâ gösterilmişken şurût-i mezbûre ve uhûd-ı mastûre müktezâsınca esîrler salıvirilmeyüp ve palanka hedm olunmayup ve yanınızda himâyet olunan Boğdan ve Beneş Aşpar(?) gönderilmedüğinden mâ'adâ beğlerinüzi ve asâkirinüzi el-ân harb ü kıtâl ile, sekiz bin mikdârı âdem ile ve Pelaj Yanoş'un oğullarıyla hâ'in-i mezbûra koşup vilâyet-i Erdel hükûmeti sevdâsıyla gönderildiği ahd ü emânın nakzına **[10]** ve memleket ü vilâyetinizin gāretine ve re'âyâ vü berâyâsının pâyimâl olmasına bâ'is değil midir? Memleket ü vilâyetlerine ihtiyaç(?) ki ol mel'ûnun kal'alarına kasd oluna, lâkin mel'ûnun iki cânibine dahi adem-i sadâkati belki izdiyâd-i hîle vü hıyânet olmağla ve ol esnâda asâkiriyle oğlunu Erdel üzerine göndermekle kal'aları alınup gûş-mâl olmuşdur. Mel'ûn-ı mezbûr defe'âtle ubûdiyyet-nâmeler gönderüp kal'a ve ma'denleriyle Der-i Devletimize tâbi' olmak kasd etmiş iken ahdimize muhâlif olmağın, aslâ ruhsat virilmemiş ve gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, Âsitâne-i adâlet-ünvân ve kadr-i tüvânımız ile sulh ve dostluk murâdınuz ise hâ'in-i mezbûrdan alınan kal'aları anmayup belki kendüniz dahi ele getürüp sâ'ir hâ'inlere ibret içün muhkem hakkından gelüp ve ahde muhâlif binâ olunan Kalo Palankası'n dahi temelinden hedm idüp ve ahidnâme-i cedîdde meşrût ve mastûr olduğu üzre ta'yîn olunan tutsâkları salıvirdirüp ve Beneş Aşpar'ı(?) ele getürüp Dergâh-ı Mu'allâmıza gönderüp ve serhaddinüz hâkimlerine ve asâkirinüze muhkem tenbîh eyleyesiz ki kendü hâllerinde olup Memâlik-i mahmiyye-i İslâm sınûrı dâhiline basmayup yolcıları esîr etmeyüp ve bi'l-cümle serhadde olan guzât-ı İslâm (...) Allah ü teʿâlâ ilâ-yevmi'l-kıyâme dahl ü tecâvüz etmeyeler ve el-ân ol cânibden sulha mugāyir vaz' olunca guzât-i İslâm dahi muktezâ-yı (...) kāhire-i hüsrevânemiz üzre (...) ol kadr cezâ vü sezâları virilmekle kasd olunduğu mukarrerdir. Ana göre tenbîh idüp sulhden sefânuz var ise ri'âyet-i ahd ü emânda dakîka fevt etmeyesiz.

d.27, s.216, h.493

Beç Kralı'na: Leh Kralı'nın vefâtı ile yerine Fransa Kralı'nın kardeşinin tâyin edildiği lâkin görevden ferâgat ettiği, Lehistan'ın önde gelenlerinin adaylarını bildirdiği, içlerinden sâdık birinin seçilmesinin münâsip olduğu, sulhun devamlı olması için Moskov ile birleşerek Leh ya da Erdel'e bir saldırıda bulunulmaması.

[Yevmü'l-Hamîs, Fî 20 Şevvâlü'l-mükerrem sene 983, be-makām-ı Kostantıniyye] **(22 Ocak 1576)**

Bu dahi okunup makbûl-i şerîfleri oldukdan sonra bir serâser kîse ve bir altun kozalak ile sahib-i devlete virilmişdir. Fî 21 L

Beç Kralı'na yazılacak nâme-i hümâyûnun sûretidir:

Ma'lûmunuzdur ki vilâyet-i Leh beğleri ve kralları kadîmden ebâ vü ecdâdımız ile sulh u salâh ve dostluk üzre olup re'âyâ vü berâyâsı kenef-i himâyetimizde âsûde olıgelmişdir. Takdîr-i büryâni(?)-birle sâbıkā kralları mürd oldukda oğlu kalmaduğı sebebden bu tarafın rızâsıyla atebe-i âlem-penâhımız ile meveddet üzre olan Françe Kralı'nın karındaşı kral nasb olunmuşken müşârun-ileyh ferâgat idüp vilâyetine gitmeğin, memleket ü vilâyetleri bir kaç yıldır ki hâlî kalup bu tarafdan memleket ü vilâyetlerine ve re'âyâlarından bir ferde kimesne dahl ü ta'arruz etmeyüp eyyâm-ı sa'âdet ve hengâm-ı adâletimizde âsûde-hâl ve ferâğ-ı bâl ile kâr u kisblerine iştigâl üzre olup serîr-i saltanat cenâb-ı celâlet-me'âbımıza müyesser oldukda vilâyet-i mezbûre beğleri mühürlü mektûblarıyla Südde-i sa'âdetimize adayların gönderüp, "Dergâh-ı izzet-destgâhımız ihtiyâr itdüği bir münâsib kimesneyi kral nasb ideriz." diyü isticâze etmeğin, "Bu tarafa sadâkat ü ubûdiyyet üzre olanlardan bir kaç kimesne veyâhûd içlerinden murâd etdüklerin âyînleri üzre kral nasb ideler." diyü ruhsat-ı hümâyûnumuz erzânî kılınup hükm-i hümâyûnumuz irsâl olunmuşdu. Hâliyâ Moskov Kralı ve siz asker çeküp cebren oğullarınızı kral nasb etmek murâd etdüğiniz istimâ' olunur. Husûs-ı mezbûr vâkı' ise münâsib değildir. Moskov Kralı'nın bu cânibe çendân(?) itâ'ati olmayup dâ'imâ serhadlerinde olanlar ile cenâb-ı imâret-me'âb Tatar Hânı Devlet Giray Hân *dâmet me'âlîyehû* ve ba'zı beğlerimiz fırsat düşürdüklerince dar u gîrden(?) hâlî değillerdir. Ammâ sizünle ebâ vü ecdâdımız sulh u salâh üzre olduğundan mâ'adâ ahd-i kadîmde cenâb-ı celâlet-me'âbımız ile tecdîd-i ahd ü emân olmuş iken hilâf-ı ahd vilâyet-i mezbûreye dahl ü ta'arruz câ'iz değildi. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz vusûl buldukda, husûs-ı mezbûr vâkı' ise ahd ü emâna mugāyir Leh vilâyetine aslâ dahl ü ta'arruz olunmaya ki beğleri

[217] beğleri âyînleri üzre ihtiyâr etdüklerin kral nasb ideler. Moskov Kralı'nın vilâyet-i mezbûreye dahl ü ta‘arruzu istimâ‘ olunmağla, müşârun-ileyh Hân *dâmet me‘âlîyehûya* üzerine varmak tenbîh olunup müşârun-ileyh dahi kendü iki yüz bin yarar cebelü Tatar ile Moskov üzerine gazâya hâzır u müheyyâ olmuşdur. Leh tarafına hareketi vâkı‘ ise üzerine varup bi-inâyetillâhi te‘âlâ haklarından gelinmek mukarrerdir ve sizün tarafınızdan dahi ahd [ü] emânı nakz idüp Leh'e veya Erdel'e asâkir gönderilürse men‘i içün vezîrim Mustafa Paşa, Budun beğleri ve Rûmili beğleri ve akıncı tâ’ifesiyle ve Tımışvar beğlerbeğisi, sancakbeğleri ile cem‘iyyet üzre ola diyü hükm-i hümâyûnum irsâl olunmuşdur. Vilâyet-i Leh beğleri cemî‘ zamânda emr-i şerîfimize muhâlefet itmeyüp itâ‘at ü inkıyâd üzre olmağın ve Erdel re‘âyâsı harâç-güzâr re‘âyâmız ve memleketleri dahi sâ’ir Memâlik-i mahrûsemiz mesâbesindedir. Bu cânib ile sulh u salâhda sefânuz var ise ol tarafa vechen mine'l-vücûh dahl olunmaya ki eyyâm-ı sa‘âdetimizde refâhiyyet ü itmînân üzre olalar.

A.DVNS.MHM.ZYL d.3, s.286, h.724

Beç Kralı'na: Leh'e kral olarak tâyin edilen Batori İştevan’ın bir mektup gönderdiği, Leh'e bağlı yerlere taâruzda bulunulduğu, Erdel ya da Leh tarafına yapılan bir taâruzun sulha aykırı olduğu, ilâveten gönderilmesi gereken verginin henüz gönderilmediği, sulhun devamı için bu hususların yerine getirilmesi.

[Yevmü’l-İsneyn, fî 12 Rebî‘ülevvel sene 984] **(09 Haziran 1576)**

Beç Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûnun sûretidir:

Hâliyâ cenâb-ı celâlet-me‘âb-ı sa‘âdet-nisâb şevket-intisâbım tarafından Leh vilâyetine kral nasb olunan iftihârü'l ümerâ’i'l milleti'l-Mesîhiyye Batori İştevan *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* Dergâh-ı Sa‘âdet-destgâhımıza ki melce-i havâkîn-i zevi'l-ihtirâmdır. Mektûb gönderüp fermân-ı âlî-şânımız mûcebince vilâyet-i mezbûreye vâsıl olup âyînleri üzre krallık tâcı giyüp beyne'l-akrân ve'l-emsâl mümtâz ve ser-efrâz olup kemâl-i hırâset ve zabt ü sıyânet üzre re‘âyâ ahvâline ve memleketi umûruna mübâşeretin olup lâkin ba‘zı ehl-i fesâd iğvâsıyla vilâyet-i Leh'e tâbi‘ ba‘zı mahalle zarâr kasdında olduğunuzu i‘lâm eyledi. Eyle olsa vilâyet-i mezbûre sâ’ir Memâlik-i mahrûsem gibi memleket olup re‘âyâ vü berâyâsı sâ’ir re‘âyâm mesâbesinde olmağın, kenef-i himâyetimde âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl olup vilâyet-i mezbûrenin bir ferdine

(...) âhardan dahl ü tecâvüz olunduğuna aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur. Husûsen bundan akdem mâ-beynde olan dostluk muktezâsı üzre virilen ahidnâme-i hümâyûnumuzda "Eğer Erdel vilâyetidir ve eğer Leh vilâyetidir, sizin cânibinizden dahl ü tecâvüz olunmaya, olursa nakz-ı ahd olup mâ-beynde olan sulha muhâlif olur." diyü tasrîh olunmuşdur. Moskov Kralı'nın vilâyet-i Leh'e (...) olmağla ittifâkınızla size bir mikdâr leşker gönderüp siz dahi mu'âvenet idüp vilâyet-i mezbûreye dahl ü tecâvüz olunmak mülâhazası var ise mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif olur, bu husûs münâsib değildir. Krallığa münâsib ahd ü emâna ri'âyet idüp virilügelen virgünüz vakti ile gönderilmekdir. Henüz dahi gelmeyüp vaktinden tecâvüz etmesi nakz-ı ahdi mûcebdir. İmdi; nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, mâ-beynde mün'akid olan sulh ü salâh umûruna mukayyed olup kā'ide-i sulha ri'âyet idüp dostlukda sâbit-kadem olmak maksûdunuz ise serhadlerde olan âdemlerinüze mektûb gönderüp sulh u salâhın husûsıyyetin i'lâm idüp kimesneyi dâ'ire-i edebden hürûc etdirmeyüp sulha mügāyir vaz' sudûrundan kemâl mertebe ictinâb etdiresin. Ve'l-hâsıl dostluk umûrunda sâbit-kadem olup şerâ'it-i ahde ri'âyet etmek murâdınuz ise kimesnenin iğvâsına makdûr olmayup vilâyet-i Leh'den ve Erdel'den el çeküp dahi te'hîr itmeyüp gönderilügelen virgünüzi mu'accelen gönderesiz ve el-ân cevâbınız her ne ise i'lâm eyleyesiz ki muktezâ-yı hamiyyet-i cihân-bânî ve kişver-sitânımız her ne ise vücûda getürile.

A.DVNS.MHM. d.28, s.317-319, h.798

Beç Kralı'na: Şimdiye kadar gönderilen verginin yine ertelenmeden gönderilmesi, sınır beylerine gerekli emirler gönderilerek haydutların sınır ihlallerine karşı zaptedilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 7 Şa'bân sene 984] **(30 Ekim 1576)**

Serâser kîse içine konulup altun kozalak ile gönderilmişdir.

Beç Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûn sûretidir:

Hâlâ Âsitâne-i Sa'âdet-aşiyânımız ki melce-i havâkîn-i zevi'l-ihtirâmdır. Mektûbunuz vârid olup bundan akdem "Atebe-i ulyâmız cânibi ile dostluk murâdınuz olup mâ-beynde mün'akid olan ahd ü emânda sâbit-kadem ve râsih-dem olup ızhâr-ı sadâkat idersenüz virilü gelen virgünizi te'hîr itdirmeyüp gönderüp ve Leh ve Erdel

câniblerine ahde mugāyir dahl ü tecâvüz olunmaya" diyü gönderilen nâme-i hümâyûnda eğer Leh husûsu ve eğer Erdel ahvâlidir ve virgü irsâlidir her ne ki fermân olmuş ve yine ma'lûm oldu. Eyle olsa Leh ahvâli şimdiye değin ne vechle olagelmiş ise yine ol hâl üzredir. Mâ-beynde olan sulh u salâh ve dostluğa ve barışıklığa muhâlif bizden nesne sâdır olmamışdır. Şimden sonra dahi olmaz ve Erdel vilâyetine dahi bizim aslâ dahlimiz olmamışdır. Bil ki kapudânlarımıza muhkem tenbîh olunmuşdur ki kendü vilâyetimizden hâriç yere dahl etmeyeler. Eğerçi bizüm kapudânlarımız sözüme muhâlefet itmezler ammâ Erdel halkı yine bizden şekvā iderler. Husûsen hâlâ voyvoda olan Batori Karişto(?) kendü halinde olmayup asker cem' etmekden hâlî değildir. Serhadde olan asâkiri ve Tımışvar beğlerbeğisini tahrîk idüp vilâyetimize dahl etmek ister, ol ecîlden biz dahi re'âyâmız korumak içün lâzim olan tedâriği gördük. Ammâ bizüm tarafımızdan aslâ nesne sâdır olmadı. Kemâ-kân sulh u salâha ri'âyet ideriz ve virgü husûsu tedârik olunup gönderilmek üzre idi. Lâkin şimdiye değin avk olunduğu ol cânibin asâkiri etdükleri ta'addî içün olmuşdur. Bizüm fikrimiz sulh u salâhın istihkâmından gayrı değildir. (...) dir ki ol tarafdan dahi eyle ola, vilâyetimize asâkir-i hümâyûn muttasıl âşikâre seğirdüp harâç virmeyen köylerden ve varoşlardan harâç alup ve âdem esîr idüp emlâkin yakup harâb iderler ve kal'alarımızı alup bulduklarında ihrâk iderler. Budun'da olan vezîre kâğıd gönderdük, geldüği gibi aslâ te'hîr etdirtmeyüp virgümiz gönderilür. "Mâ-beynde olan dostluğun istihkâmı içün serhadde olan hâkimlere muhkem tenbîh ü te'kîd olunduğu min-ba'd ahd ü emâna muhâlif memleketimize tecâvüz ü dahl ve ta'addî etmeyeler. Bizüm murâdımız sulh u salâha ri'âyet etmekdir, gayrı değildir" diyü bildirmişsiz. İmdi; Südde-i sa'âdetime ve elçinize gönderilen mektûbunuzda her ne ki tafsîl ü ayân olunmuş ise cümlesi pâye-i serîr-i â'lâma arz olunup ilm-i âlem-şümûl-i hüsrevânemiz muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânımız dâ'imâ mekşûf(?) olup dostluk üzre olanların iltimâsları redd olunmayup mâdâm ki taraf-ı âhardan hilâf-ı ahd vaz' sudûr etmeye atebe-i ulyâmız cânibinden dahi aslâ hilâfına cevâz gösterilmez. Lâkin bu zamâna değin potre ve çeteler bozulmak ki vâkı' olmuşdur. Mâ-beynimizde olan ahd ü emâna mugāyir sizün serhadlerinüzde olan âdemlerinüz Memâlik-i mahrûsemiz sınûrı dâhiline seğirdüp ta'addî etmekle, serhadde olan asâkir-i nusret-me'serimiz dahi gayret ü hamiyyetleri mûcebince kendülerin koruyup ve karye ve hisârların hıfz içün mukābele olup bizüm toprağımızda olmuşdur. Sizün toprağınızda olan ceng dahi girü sizün âdemlerinüz hilâf-ı ahd memleketimize seğirdüp toprağımıza dâhil olundukdan sonra asâkirimiz irişüp anlar mukavemet idemeyüp firâr etdüklerinde ta'kîb idüp sizin toprağınıza dâhil olup

ceng olmuşdur. Yohsa ne (...) serhadde olan asâkirimiz halkı fermân-ı şerîfimize ve mâ-beynde olan ahd ü emâna mugāyir vaz‘ eyleyeler. Ve kal‘alarınuz alınmasın husûsu dahi vech-i meşrûh üzre hilâf-ı ahd Memâlik-i mahrûsemize dâhil olan asâkirinüzi kovup hisâra bile dâhil olup almışlardur ve ahde mugāyir hisâr almağa ibtidâ siz bâ‘is olmuşsızdır. Ve biz esnâ-i sâbıkāda Kapan serhadinde piyâde **[318]** ve atlu çete çıkup Belendvar nâm palankayı ihrâk idüp ve yine sene-i mâzıyede Usturgon serhaddine seğirdüp Hakirdelen(?) Palankası'nın altına gelüp kunbara atup âdem irüşüp söndürmekle halâs olup hayli sığır sürüp ve âdem alup gitmişlerdir ve bunlardan gayrı Filek serhaddine seğirdüp Supunko(?) altına gelüp âdem alup ba‘zını şehîd etmişlerdür. Ve Göle ucunda Beneş Palankası'n yakup yıkup ve Budun altından yirmi bin mikdârı koyun sürmüşlerdir ve Zaçesne, ucunda Mekürçaka(?) Kal‘ası'n alup yakup içinde olan ehl-i İslâm'ı esîr etmişlerdür ve Grançe nâm kal‘ayı dahi ihrâk idüp ehl-i İslâm'dan ba‘zı esîr etmişlerdür ve topla Füke(?) nâm kal‘ayı dahi ihrâk idüp içinden yetmiş beş nefer Müslimân'ı esîr etmişlerdir ve İstançaca(?) Kal‘ası'nın altında Septilaka(?) nâm Kinezin tasarrufunda olan karyelerin urup fesâd ü ta‘addî etmişlerdir. Ve Grançe nâm kal‘ayı dahi ihrâk idüp ehl-i İslâm'dan ba‘zı esîr etmişlerdir ve topla Füke(?) nâm kal‘ayı dahi ihrâk idüp içinde yetmiş beş nefer Müslimânı esîr etmişlerdir. Ve İstançaca(?) kal‘asının altında Septilaka(?) nâm Kinezin tasarrufunda olan karyelerin urup fesâd [ü] ta‘addî etmişlerdir. Ma‘a-hâzâ şimdiye değin Sin cânibden ve Budun serhaddinden ve Bosna ve Sigetvar taraflarından ve Pojega'dan alınan kefereden bin mikdârı dil Südde-i sa‘âdetime gelüp sü’âl olundukda “ Serhad beğleri, varun dil alun ve memleket urun. diyü gönderirler. Anların sözüyle gelüp Dârü'l-İslâm'a girüp fesâd ideriz.” diyü takrîr iderler. Bu takdirce sulh u salâha mugāyir iş kangı tarafdan olmuş olur serhadde olan eğer beğlerbeğisi ve eğer beğlerimiz ve sâ’ir asâkirimizdir, mâ-beynde olan ahd ü emânı dâ’imâ mer‘î tutup mâdâm ki sizin cânibinizden Memâlik-i mahrûsemize dest-i tetâvül olunmaya, bu cânibden dahi ahde mugāyir vaz‘ olmayup hilâf-ı ahd memleketiniz dahl etmezler. Ammâ sizin cânibinizden serhadde olan âdemlerinüz muttasıl gelüp ahde mugāyir bizüm memleketimizde fesâd iderler. Serhadde olan beğlerimiz mektûb ve âdem gönderüp, “Sulh u salâha mugāyir vaz‘ etmenin aslı nedir?” diyü istifsâr etdüklerinde, siz dahi mücerred mes’ûl olmayalum diyü ancak cevâb olsun içün “Anlar bize tâbi‘ değildir, anlara bizim hükmümüz geçmez.” diyü cevâb virüp yâhûd “Memleket içinde hâsıl olmuş haydûd tâ’ifesindendir ve dedelerimizden kalmış mülk sahibleridir bizim haberimiz yokdur.” diyü ta’allül idüp zabt olunmamağla, Memâlik-i mahrûsemiz halkı dahi cibilletlerinde mezkûr olan celâdet ü şehâmet ve din bâbında

olan gayret ü hamiyyetleri muktezâsınca cür’et idüp ahde muhâlif seğirdüp bu vechile cenge mübâşeret idüp ihtilâle bâ‘is olurlar. Yohsa sizün cânibinizden serhaddinüzin ehl-i fesâdı zabt olunup kā‘ide-i sulh dâ’imâ ri‘âyet olunsa idi tarafeynin sulh u salâhı halel-pezîr olmayup esâs sulh müstahkem olurdu. El-hâletü hâzihî, “Sizin cânibinizden gönderilügelen virginiz te’hîr itdirilmeyüp gönderilmek üzredür.” diyü işâret olunmağla, mâ-beynde olan ahd ü emâna ri‘âyet etmek murâdınuz olduğu mukarrer oldu. Eyle olsa cenâb-ı celâlet-me’âbımız tarafından dahi mün‘akid olan ahd ü emâna ri‘âyet olunup mâdâm ki ol cânibden hilâfı zuhûr etmeye, nakz-ı ahde rızâ-yı şerîfimiz yokdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuz vusûl buldukda, dûdmân-ı saltanat-ı fahiremizle sâbıkā mev‘ûd **[319]** olan ahd ü emân kemâ-kân mer‘î tutulup şimdiye değin gönderilügelen virginüz te’hîr etdirilmeyüp ahidnâme-i hümâyûnumuz mûcebince gönderilüp izhâr-ı musâfât eyleyesiz ki inşâ’allâhü te‘âlâ cenâb-ı devlet-nisâbımız tarafından dahi şöyle şerâ’it-i ahd ü emân ve kā‘ide-i sulh u salâhdır, ri‘âyet olunup gönderilen elçinüz dahi mâ-beynde olan muvâlât mûcebince envâ‘ inâyât-ı şâhâneme mazhar vâkı‘ ola. Ve zikr olunan ahd ü emânın istihkâmı ve hilâfına cevâz gösterilmeyüp şerâ’it-i ahd ri‘âyet ve kā‘ide-i sulh sıyânet olunmak içün Budun'da olan düstûr-ı mükerrem Vezîr Mustafa Paşa ve sâ’ir beğlerbeğilerimiz ve sâ’ir asâkirimiz sâdır olan fermân-ı hümâyûnumuza mugāyir min-ba‘d iş etmezler. Siz dahi serhadde olan hâfızlarınuza mü’ekked mektûblar gönderüp haydûdlarınuzı ve sâ’ir serhadde olan âdemlerinüzi onat vechile zabt etdirüp nakz-ı ahd olup husûslardan ictinâb etdirüp dâ’imâ ahd ü emânın edâsında dakîka fevt itmeyesiz.

d.29, s.79, h.189

Beç Kralı'na: Comata isimli tâcirin Mehmet ve Ferhat isimli tâcirlerden mallarını alıp birkaç yıldır haklarını vermediğinden Comata'nın Budun'a gönderilerek Mehmet ve Ferhat ile hesaplaşması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 24 Şevvâl sene 984] **(14 Ocak 1577)**

Mehmed nâm kimesneye virildi. Fî 24 L sene [98]4

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Havâss-ı hümâyûnumdan olan Dubrodin(?) nâm varoş (...) başından Comata(?) nâm zimmî kadîmden ol cânibe ticâret ile varup gelüp Müslimânlardan ve kefereden nice kimesnenin malıyla ticâret idüp ol tarafdan rencîde olmamak içün Budun'da olan vezîrim Mustafa Paşa'dan elinde kâgıdı olup ba‘dehû mezbûr tâcir berü cânibden Mehmed ve Ferhad nâm kimesnelerin on iki bin sekiz yüz guruşluk mâlların alup ellerine mühürlü temessük virüp bir kaç yıldan berü gelmeyüp ve mezbûrların hakların dahi göndermeyüp bi'l-fi‘l Kasta(?) kapudânın yanında olup mezbûr zimmî bu cânibe gönderilmek içün nâme-i hümâyûnumuz recâ eyledikleri ecilden gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn vusûl buldukda, kadîmden mâ-beynde olan sulh u salâh ve bu cânibden erzânı buyurulan nâme-i hümâyûn mûcebince mezkûr Comata'yı getürüp yarar âdemleriyle Budun'a gönderesiz ki gelüp mezbûrlar ile haklaşup ne mikdâr nesnelerin almış ise edâ eyleye. Şöyle biline.

d.29, s.199-200, h.470

Beç Kralı'na: Eğri Kalesi'nden gelenlerin Filek sancakbeyini pusuya düşürüp malını ve eşyalarını gasp edip, pek çok Müslümanı esîr ettikleri daha önce bildirildiği halde bir tedbir alınmadığı, sulha muhâlif alınan esirlerin ve eşyaların geri gönderilmesi, sulha aykırı iş yapanların cezalandırılması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî Selh-i Za sene 984] **(18 Şubat 1577)**

Serâser kîse içinde altun kozalak ile mühürlenüp Filek beğinin kethüdâsı Gazanfer'e virildi.

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham vezîrüm Mustafa Paşa mektûb gönderüp; defe‘âtle vârid olan mü’ekked ahkâm-i şerîfe mûcebince sulh u salâha gereği gibi ri‘âyet olunup muhkem tenbîh ü te’kîd olunup husûsen Filek Sancağı beği olan Hasan dahi kendü halinde olup lâkin müşârun-ileyh sancağına bî-vakt varmağla kış zahîresi tedâriğinde usret olmağın, hayli âdemlerin İç-il semtlerinde vüs‘at olan yerlere kışlamak içün ve ba‘zı yoldaşların dahi zâd ü zevâde getürmek içün akçe ile ve bir mikdâr kātırlarıyla gönderdükde bu cümle Filek'den çıkup kendü hâllerinde İç-il cânîblerine gelürken Eğri nâm harbî kal‘a keferesi Memâlik-i mahrûsemizde mâ-beynde olan sulha

muhâlif pusu kurup müşârun-ileyhin âdemlerinin kimin esîr ve kimin şehîd eyleyüp, kendünin bile bulunan mâlın ve kātırların dahi bi'l-külliye alup gitdüklerin ve serhadlerde olan ümerâ irsâl olunan mü'ekked evâmir-i aliyye mûcebince mâ-beynde olan şerâ'it-i ahd ü emân gereği gibi ri'âyet idüp kendü hâllerinde olduklarına memleketiniz eşkıyâsı vâkıf olduklarında "Şikar almak zemânıdır, fırsatı ganîmet bilmek gerekdir." diyü ale'l-fevr bu makūle fesâda mübâşeret idüp pusular kurup, yollar bekleyüp, guzât-ı İslâm'a tenbîh olalıdan berü ebnâ-i sebîlden ve gayrıdan nice Müslimânları şehîd ve giriftâr(?) eyleyüp ve havâss-ı hümâyûn ve sâ'ir varoş ve karyeler re'âyâsına hod evvelkiden nice mertebe ziyâde zulm u hayf idüp serhadlerde beğlerinüz dahi men'u def'ine mukayyed olmadıkların ve size ve Eğri Kapudânı'na bu husûsları iki def'a mektûb ile i'lâm idüp cevâbı bile gönderilmedüğin bildirüp ve müşârun-ileyh Hasan dahi mektûb gönderüp kendü deynin edâ içün Gazanfer Voyvoda nâm za'îme elli bin akçe virüp bir nice âdemleriyle zahîreye gidenlere koşup mezbûr za'îm ile sekiz nefer âdemi esîr olduğun bildirdi. İmdi; mukaddemâ olan recâ ve iltimâsınız üzre "Mâ-beynde olan sulh u salâha muhkem ri'âyet idesiz" diyü serhadde olan ümerâ kullarımıza mü'ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilmeğle emr-i şerîfe imtisâlen kendü hâllerinde olup ol cânibin memleket ve re'âyâsına dahl ü ta'addî etmemişler iken hâlâ sulha muhâlif Eğri keferesi gelüp Memâlik-i mahrûsemizde pusu kurup ahd ü emâna mugāyir bu makūle fesâd ü şenâ'at etmeleri esâs-ı sulhun tezelzüline bâ'is olmuşdur. Mâ-beynde olan ahd ü emân tarafeynin re'âyâsının refâhiyyet ve itmînânına sebeb olup ve sizin dahi bu husûsa adem-i rızânuz olmak ihtimâli ile müşârun-ileyh Filek beğine ve serhadde olan umerâya girü mü'ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilüp, "Kemâ-kân şerâ'it-i ahd ü emâna ri'âyet idüp ol cânibin memleket ve re'âyâsına dahl ü tecâvüz etmeyüp harâm-zâdenin ve eşkıyânın gereği gibi hakkından gelesin." diyü muhkem tenbîh ü te'kîd olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda Âsitân-ı muhalledü'l-erkân ve müşeyyedü'l-bünyânımıza olan vüfûr-ı ihlâs u müvâlat ve fart-ı ihtisâs u musâfâtınız muktezâsınca **[200]** sulha muhâlif bu cânibden alınup esîr eyledikleri kimesneler ıtlâk etdirülüp nehb ü gāret itdükleri emvâl ü esbâb ve at ve kātır ve tavârları ile gönderilüp ve müşârun-ileyh Hasan Beğ dahi gāret olunan akçesi irsâl olundukdan sonra sulha muhâlif bu makūle fesâd ü şenâ'at eyleyen eşkıyânın muhkem ve müntehî haklarından geldirilüp ve ol cânibden dahi serhadlerde olan beğlerinüze muhkem tenbîh ü te'kid oluna ki bu cânibin ümerâsı gibi şerâ'it-i ahd ü emâna gereği gibi ri'âyet idüp min-ba'd sulh u salâha muhâlif bu makūle fesâd ü şenâ'ate mübâşeret etmeyeler. Eğer kavâ'id-i

sulh u salâh ve esâs-ı ahd ü emânın istihkâmı murâdınuz ise ol kimesneler ıtlâk ve alınan esbâbları ile ve mîr-i müşârun-ileyhin akçesi ve kātırlarıyla gönderilüp eşkıyanın gereği gibi haklarından gelinmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile ki bu tarafdan dahi sulh u salâh emri ana göre ri‘âyet olunup tarafeynin re‘âyâsı âsûde olup kâr u kisblerine iştigâl ideler.

d.30, s.136, h.329

Beç Kralı'na: Vefât eden Filek beyinin oğullarının çeşitli eşya, para ve hayvanlarıyla esîr alındığı, bunların ahidnâmeye aykırı hareketler olduğu, daha önce bildirilmiş olmasına rağmen esîrlerin bırakılmadığı, eğer sulhun devamı isteniyorsa alınan eşya ve hayvanlarıyla beraber esîrlerin serbest bırakılması.

[Yevü's-Sülâsâ, fî 18 Safer sene 985] **(07 Mayıs 1577)**

Serâser kîseye konup altun kozalak ile bağlanup sâhib-i sa‘âdete gönderildi. Fî 21 S sene 985

Beç Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûnun sûretidir

Şimdiki hâlde Südde-i seniyye-i azamet-penâh ve atebe-i aliyye-i sa‘âdet-destgâhımız ki melce-i selâtîn-i nâm-dâr ve melâz-ı havâkîn-i zevi'l-iktidâr ve nâme-i sadâkat-mashûbunuz vârid olup bundan akdem Dergâh-ı Sa‘âdet-unvânımız tarafından sulh u salâh husûsu içün olan iltimâs ü istircânuz cenâb-ı saltanatımız cânibinde makbûl-ı hümâyûnumuz olmağla, gönderilen ahidnâme-i izzet-nümûnumuz vâsıl olduğu ve ahidnâme-i hümâyûnumuz mûcebince her sene gönderilmek ma‘hûd olan virgünüz gönderilmek üzre olup Dergâh-ı sa‘âdet nisâbımızda sizin tarafınızdan elçilik hidmetinde olan David Ungyad'a sulh u salâh husûsu sefâreti (?) olunup ve kendü cânibinizde olan serhaddinüz muhkem zabt u hıfz olunup lâkin bu cânibe serhaddiniz gāretleri zabt olunmayup muttasıl fesâd ü ta‘addî vü tecâvüzden hâlî olmaduklarından gayrı Kal‘a-i Kekoe'yi yakup harâb idüp ve İstolni Belgrad asâkiri Yanık ve Sante Karitna(?) nâm kal‘a yanından ve sâ’ir serhaddinüzde olan kurâ ve varoşdan hayli âdem alup ve tavâr sürüp ta‘addî ve tecâvüz olunduğu iş‘âr olunmuş. Nâmenüzde her ne ki takrîr ü beyân ve tafsîl ü ayân olunmuş ise cümlesi pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîr-i şâhânemiz arz-ı(...) ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânemiz muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa sizün cânibinizden mâdâm ki Memâlik-i mahrûsemize dest-i tetâvül olunmaya,

bu cânibden dahi mâ-beynde mün‘akid olan emn ü emân ve sulh u sâlaha mugāyir vaz‘ sâdır olmaz. Bizim serhaddimizde olan hâkimlerimize ve sâ’ir asâkir halkına muhkem tenbîh ü te’kîd olunup her birine mirâren mü’ekked ahkâm-ı şerîfem bildirilmişdir. Ammâ her ne kadar ki bizüm serhaddimizin asâkiri sizün cânibinize tecâvüz ider, ta‘addî ibtidâ sizün cânibinizden olur. Ol cânibe tamâm zabt u hıfz olunmayup fesâda mübâşeret idüp bu cânib asâkiri dahi cibilletlerinde olan şecâ‘at ü şehâmetleri mûcebince sizün cânibinize tecâvüz iderken, sizin tarafın ahde mugāyir etdükleri ta‘addîler setr olunup dahi ta‘addî vü tecâvüz bu cânibe isnâd olunmak münâsib değildir. Husûsen bundan akdem atebe-i ulyâmıza nâmenüz gelüp istid‘ânuz üzre sulh u salâh husûsu mukarrer olup mufassal ahidnâme-i hümâyûnumuz virildikden sonra Filek beği iken fevt olan Hasan Beğ'in üç hafız oğlu ile yüz bin akçelik mikdârı esbâbı ve kātırları ve atları ve âdemleri alınduğı ahde mugāyir değil midir? Eğer sulh u salâh umûrunda sâbit-kadem ve râsih-dem olur şerâ’it-i ahde ri‘âyet etmek murâdınuz olsa idi bu husûsa rızânuz olmaz idi. Bu husûsda sizün haberiniz yoğken ehl-i fesâd olanlar etdüği takdirce dahi mu‘accelen yarar âdemler gönderüp alınan tavâr ve esbâb ve âdemleri ve oğulları bi't-tamâm virildüğinden gayrı ehl-i fesâdın muhkem hakkından gelüp belki müşârun-ileyhe mektûbunuz gönderilüp haberinüz ve rızânuz olmadın olduğuna özür-hâh olmanuz me’mûl idi. Alınan esbâbı henüz dahi gönderilmeyüp ihmâl ü müsâhele olunmasın hilâf-ı ahd değil midir? Ahd ü emân husûsu mücerred nukul değildir, dâ’imâ şerâ’it-i ahde ri‘âyet olunup hilâfına cevâz gösterilmemekdir. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, mâ-beynde olan ahd ü emân ve sulh u salâh mûcebince min-ba‘d serhadlerinüzi onat vechile gereği gibi zabt u hıfz etdirüp **[137]** ve te’hîr ü terâhî itdirilmeyüp müteveffa-yı müşârun-ileyhin alınan hâfız oğılların ve sâ’ir âdemleri ve tavâr ve esbâbların mu‘accelen gönderüp dahi dâ’imâ şerâ’it-i ahdi mer‘î tutup hilâfına cevâz göstermeyüp ahde sâbit-kadem olasız.

d.30, s.345, h.812

Beç Kralı'na: Sınır beylerine tenbih edilip sınırlar içinde olan yerlere taâruz edilmemesi, ödenmesi gereken verginin ödenmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 18 Rebî‘ülâhir sene 985] **(5 Temmuz 1577)**

Beç Kralı'na yazılacak nâme-i hümâyûnun sûretidir:

Şimdiki hâlde atebe-i aliyye-i sa‘âdet-nişân ve Südde-i seniyye-i mükerremetî unvânımız ki melce-i selâtîn-i nâmdâr ve melâz-ı havâkîn-i zevi'l-iktidârdır. Nâmenüz vârid olup bundan akdem gönderilen nâmenüz mûcebince sulh u salâh husûsunda olan istircâ ve iltimâsınuz cenâb-ı celâlet-me’âb ve azîmet destgâhımız tarafından re‘âyâya merhameten hayyiz-i kabûlde vâkı‘ olmağın, ol bâbda ihsân olunan ahidnâme-i sa‘âdet-unvânımız vâsıl olduğu ve min-ba‘d sadâkat üzre ahd ü emânda sâbit-kadem olup ve her sene gönderilügelen virgünizi bu sene dahi mu‘accelen gönderilmek tedârikinde olup her husûsda kusûr komamak murâdınuz olup ve serhaddinüzde olan asâkirinüze muhkem tenbîh ü te’kîd olunup “Kimesne ahd ü emâna muhâlif iş itmeyüp anın gibi tecâvüz idenlerün haklarından gelüp dâ’imâ sulhun icrâsında ikdâm ü ihtimâm üzre olup lâkin asâkir-i İslâm serhadde seğirdüp gāret ü hasâretden hâlî olmayup şimdiye değin harâç viregelmeyen varoşlardan harâç tâleb idüp ta‘addî iderler.” diyü ahkâm-ı şerîfe gönderilüp tenbîh ü te’kîd olunmasın ve bu husûslar ve sâ’ir ahvâliniz Südde-i sa‘âdetimizde olan elçinüz David Ungyad'a ısmarladuğın i‘lâm etmişsiz. Ve mezkûr David Ungyad dahi “Asâkir-i İslâm bu vechile ta‘addî vü tecâvüz idüp kurâ ve varoş urup ve âdem alup ve tavâr sürüp fesâd etmişlerdir.” diyü mufassal bir kâğıd yazup i‘lâm etmeğin, yazduğı kâğıdın sûreti aynı ile ihrâc olunup Budun'da olan vezîrüm Mustafa Paşa'ya ve Bosna beğine gönderilüp “Bu husûsların aslı nedir? Sulh u salâha mugāyir (...) ta‘addî vü tecâvüz câ’iz değildir. Ve eğer bu husûslar vâkı‘ ise min-ba‘d anlar cânibine dest-i tetâvül olunmayup mâdâm ki anlar tarafından hilâf-ı ahd nesne zuhûr etmeye, bu cânibden dahi hilâfına cevâz göstermeyüp kā‘ide-i sulh u salâhı ri‘âyet eyleyesiz.” diyü muhkem tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Ammâ hafî ve mestûr olmaya ki serhaddimizde olan hâkimlerimiz fermân-ı şerîfemize mugāyir iş etmeyüp şerâ’it-i ahdi dâ’imâ ri‘âyet idüp hilâfına cevâz göstermeyüp nakz-ı ahd olup husûslardan kemâl mertebe ictinâb iderler. Lâkin sizün serhaddinüzde olan hâkimlerinüz ve ehl-i fesâd ü şenâ‘ât üzre olanlarınuz kemâ-hüve hakkıhû zabt olunmayup Memâlik-i mahrûsemize tecâvüz idüp tavâr sürüp ve âdem alup ta‘addî itdüklerinde asâkir-i İslâm-fercâm dahi cibilletlerinde muzammer olan vüfûr-ı celâlet ü şehâmetleri mûcebince ve dîn bâbında olan gayret ü hamiyyetlerü muktezâsınca Devlet-i hümâyûn-ı peyvend-i hüsrevâneme müte‘allik husûslarda olan ikdâm ü ihtimâmları müsted‘âsınca makdûrların sarf idüp ihtimâmda kusûr etmezler. Şöyle ki; sizün tarafınuzdan hilâf-ı ahd nesne zuhûr etmeyüp kā‘ide-i sulh u salâhı dâ’imâ mer‘î tutup nakz-ı ahd olur husûs irtikâb olunmaya diyü bu cânibden dahi aslâ hilâfına cevâz

göstermeyüp mün‘akid olan sulh u salâha mugāyir vaz‘ sudûr etmez. Ammâ mâ-beynde her ne kadar ki fesâd ü ta‘addî olur ibtidâ sizün cânibinüzden zuhûr ider. Gerekdir:

Nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz vusûl buldukda, min-ba‘d serhadlerünizi onat vechile zabt ü hıfz itdirüp hâkimlerinüze gereği gibi tenbîh ü te’kîd eyleyüp Memâlik-i mahrûsemiz tarafında olan yerlere ve kurâ ve varoşlara ve gayra kimesneyi aslâ dahl ü ta‘arruz itdirmeyüp mâ-beynde ma‘hûd olan sulh u salâh üzre sâbit-kadem ve râsih-dem olup hilâfına dâhil olunmaya. Şöyle ki; sizün cânibinüzden nakz-ı ahd olur husûs sudûr u zuhûr itmeyüp kemâ-kân ri‘âyet oluna, mâ-beynde olan muvâlât u musâfât muktezâsınca inşâ’allâhü te‘âlâ bu cânibden dahi aslâ hilâfına cevâz gösterilmez, dâ’imâ mer‘î ü muhterem tutulur ve Südde-i sa‘âdetime gönderilecek virgüniz dahi vakti ile gönderilüp mün‘akid olan sulh u salâha (...) ri‘âyetde ihtimâm oluna.

d.31, s.161-165, h.373

Beç Kralı'na: Yapılan sınır ihlallerinin sebeplerinin açıklandığı nâmenin ulaştığı, sulhun devamı için bu ihlallere son verilmesi, gönderilmeyen verginin gönderilmeme sebebinin bildirilmesi, bir an önce verginin gönderilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 17 Ca sene 985] **(2 Ağustos 1577)**

Serâser kîse içine konulup altun kozalak ile bağlanup Macar Ahmed'e virildi.

Beç Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûnun sûretidir

Hâlâ Südde-i seniyye-i sa‘âdet-bârgâh ve atebe-i aliyye-i rıf‘at-ı destgâhımız ki melce-i selâtîn-i (...)-nişânda ve melâz-ı havâkîn-i haşmet-(...)dır. Nâme-i (...) mashûbunuz vârid olup bundan akdem iki def‘a gönderilen nâme-i hümâyûn-ı izzet meşhûnlarından mukaddemâ Dubradin(?) nâm varoşun sâkinlerinden Salomani nâm zimmînin Muhammed ve Ferhad nâm bâzergânların hayli zamândan berü bir kaç bin guruş deyni olmağla, edâ olunması husûsuyla Eğri nâm kal‘ada olan leşker sâbıkā Filek Beği olan Hasan Beğ'in ba‘zı esbâb ve at ve kātırların gāret etdükleri husûsu i‘lâm olunmuş. İmdi; deyn husûsuna haber alındığı gibi mukayyed olup mezkûr zimmî bulunup zuhûra getürilüp ahvâli görilüp fasl olunmak üzredir. Sâ’ir husûslarda dahi ihmâl olunmayup ihtimâm olunur. Lâkin Budun'da olan Vezîr Mustafa Paşa'ya ve

Tımışvar beğlerbeğisine ve sancakbeğlerine ve sâ'ir askere sulha müte'allik makūle mü'ekked ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuşdu. Şimdiye değin aslâ (...) olmamışlardır. Sulh u salâha ri'âyet etmezler. "Filek beğinin gāret olunan esbâbı bizim rızâmızla olmamışdur. Ammâ Filek'de ve ol etrâfda olan ehl-i İslâm'ın asâkiri geçen sene Sorka nâm kal'a varoşunu gāret idüp, otuz nefer âdem alup ve Sakmar nâm kal'a kurbunda bir yarar kimesneyi esîr idüp cemî' ta'allukâtı ile alup gidüp ve Ağustos ayında dört sancakbeği Filek'de askeri ile cem' olup Senhedro(?) nâm hisârımıza gönderüp anda dahi altmış dört kimesneyi esîr idüp ve toprağımızda Konak nâm kal'amız kurbunda bir köy urup gāret etmişlerdir. Ve Hasan Beğ'in esbâbı alınmazdan bir gün evvel Filek asâkiri Eğri nâm kal'ayı geçüp bir nefer atlu alup ertesi bir çiftlik basup bir kassâbı esîr etmişlerdir. Eğri'nin asâkiri çıkup anları kovar iken kassâbı alup giden asâkir rast gelinmeyüp Filek beğinin âdemlerine rast gelüp, ceng olup anlardan dokuz nefer âdem ve at ve kātır ve sâ'ir esbâb alınup getürmişlerdir. Ammâ alınan esbâb Filek beği didüğü kadar değildir. Zirâ bunların da (...) müte'allik çadır ve kaftan ve sâ'ir sefer levâzimi ve yetmiş sikke altundan gayrı nesne bulunmadı. Anı dahi bir köylü bulup Hatvan beğine teslîm itdüği istimâ' olundu. Zikr olunan dokuz nefer kimesneden iki neferi fevt olup yedi neferi mevcûddur ki bizüm ol cânibde tutsâklarımız ile istibdâl oluna ve esbâb ü emvâl gāret olunduğu gibi te'hîr olunmayup aynı ile ol esbâb bulunup yâhûd bahâsı tedârik olunup min-ba'd dahi bu cânibe düşen esbâb virilmekde dakîka fevt olunmaz. Ol tarafdan dahi sulh u salâha münâsip olan zuhûra getürile. Hâlâ "Asker-i İslâm'ın etdükleri ta'addî hadden ziyâdedir, husûsen bunca kal'ayı ve hisârlarımız basup ve re'âyâyı esîr idüp nice bin âdem alup gitmekden hâlî değillerdir, bundan akdem **[162]** sekiz yıllık sulh u salâh içinde iken Engürüs vilâyetinde Kedek(?) nâm kal'ayı ve Kanije nâm kal'a kurbunda Seçen nâm kal'ayı ve Devan(?) vilâyetinde Halonay Majesin(?) ve Sokol ve bunlardan gayrı nice kal'aların kimin ihrâk ve kimin alup zabt etmişlerdir. Ve Budun'da Vezîr Mustafa Paşa dahi ahde muhâlif Devin ve Kekoe ve Semosko ve Konad nâm kal'alarımızı alup ve Bosna beği dahi Lojin (?) ve Caşin(?) ve Hoşih(?)-grad nâm kal'alarımızı alup zabt idüp ve Gajdaniski(?) nâm palankaya (...) ve ihrâk idüp ve ol etrâfda bulunan âdemleri esîr etmişlerdir ve Anid(?) nâm kal'amızı lağım ile yıkup içinde bulunanları kılıçdan geçürmişlerdir. Dâ'imâ bunun gibi seğirdim ve gāretden hâlî değildir. Ve üç yıldır ki Kanije varoşun yakup içinde bulunan esbâb ve âdemi alup gitmişlerdir. Kanije askerinden iki yüz âdemi pusuya çeküp kimin esîr ve kimin katl idüp ve içlerinden Nemçe kapudânı İstanbul'a gönderilüp habs iken ölmüşdür. Ve geçen Mart ayında Kanije Kal'ası'nın baruthânesine yıldırım inüp nice zarâr etmişken Pojega

ve Peçuy ve Mohaç beğleri üç bin asker ile gelüp varoşuna (...) etmişlerdir. Bununla dahi kanâ‘at etmeyüp ziyâde asâkir ile kal‘a-i mezbûre üzerine gelüp bir kuleyi yıkmağa mübâşeret idüp lâkin top ve tüfenkleri el virmemekle çayırda olan atlardan ve hidmetkârlardan bir nicesin alup dönüp gitmişlerdir. Ve Devan(?) ve Eslubet(?) serhadlerinde dahi üç-dört bin asâkir cem‘ olunup envâ‘ şenâ‘atler idüp sonra bildikleri gibi arz iderler ve Filek ve Solnok asâkiri dahi beş ma‘mûr karyeyi gāret idüp âdem ve tavârın alup gitmişlerdir ve seğirdimde asâkir-i İslâm'dan alınan Memi Odabaşı nâm kimesne dahi “Budun'da olan Vezîr Mustafa Paşa asker-i İslâm'a ruhsat virüp fırsat bulursanız hisâr ve palankaları dahi alasız” didüğin takrîr ider. Mukaddemâ bu husûs elçimize sipâriş olunup pâye-i serîre arz etmişdir. Bu cânibden alınan girü redd olunur. Recâ olunur ki Sigetvar ve Novigrad ve Solnok ve Bosna Beğleri aldıkları esbâb ve tavâr dahi redd oluna ve min-ba‘d mâ-beynde olan sulh u salâha ri‘âyet olunup muhâlefet idenlerin haklarından geline. Bu cânibde ahde muhâlif vaz‘ iden kapudân ve hâkimlerimiz husûsen Zrinoğlı (?), Konad ve Sin nâm kal‘alarımızın kapudânları redd olunmuşdur. Ve Merhûm Sultan Selim zamânında ol cânibe harâç ve virgü viregelen köyler ve varoşlar girü virmeleri bâbında ikdâm ve varoşların altına (...) ve ateş ile üzerlerine varup harâç virmeyenleri esîr idüp alup giderler. Ol ecilden Engürüs ve Devan(?) vilâyetlerinde nice yerler harâb olmuşdur ve bundan mâ‘adâ harâç-güzâr re‘âyânın viregeldükleri virgülerine kanâ‘at etmeyüp ziyâde ta‘addî etmekle, köylerin bıragup gidüp iki cânibe bile zarâr olmuşdur. Ve Bosna Beği Erne(?) nâm ırmak kurbunda olan yerlerimizi almak ister (...) sâkin olan **[163]** re‘âyâyı çıkarup yabandan gayrı re‘âyâ getürüp köyleri anlara zabt itdirür. Bu husûs ahde muhâlif olmağın, bizüm asâkirimiz ol yabandan gelen re‘âyâyı rencîde iderler ise bizi suçlamayalar. Zirâ Bosna beğinin haddden ziyâde etdüği ta‘addî ve tekâlîfler adâvet zamânında dahi olmaz. Bu husûslar hakk üzre görilüp min-ba‘d bu vechile ta‘addî itmeyeler. Üç yıldan evvel babamız Maksimilyanoş hükmünde olan kal‘alar ve palankaları şimdi ehl-i İslâm alup zabt iderler ve esîr etdikleri nice bin kimesneleri hâlâ Budun'da ve Sigetvar'da satdukları istimâ‘ olunur. Bizim tarafımızdan dostluğa muhâlif iş olunmağa rızâ virülmeyüp vâkı‘ olursa dahi ref‘inde kusûr komazız” diyü i‘lâm olunmuş, dahi her ne ki nâme-i (...) tafsîl ü beyân olunmuş ise cümlesi arz olunup ilm-i şerîfim muhît olmuşdur. Eyle olsa Filek Beği Hasan Beğ'in esbâbı alındığı husûsda bizüm rızâmız olmamışdur. Evvelki gün alınan kassâbın akabince gidenler rast gelüp almışlardır. Denilen husûsda hafî olmaya ki serhadde olan asâkirinüz her husûsu ki iderler, elbette ya evvelinde veyâhûd sonunda beğlerine i‘lâm iderler. Anların (...) rızâları olmadın leşkerinüz taşra çıkup

gelmeğe kādir değildir. Ma‘a-hâzâ ki “Alınan esbâbdan beğlerine kal‘a varoşun gāret idüp otuz nefer âdem alup Sakmar nâm kal‘a kurbunda bir yarar âdem alup esîr etmişlerdir.” didiğüniz husûsu Sakmar Kal‘ası serhadinde otuz mil mikdârı yer ba‘îd olup bu cânibden çete varup ahde mugāyir ol mikdâr içerüye girüp fesâd ü ta‘addî etmek emr-i müsteb‘iddir. Bu bâbda hilâf-ı vâkı‘ haber virmişler ve Drem sancakbeği Filek'de cem‘ olup Makdov(?) nâm hisâra varup altmış nefer kimesne esîr itmişler denilen husûsun dahi aslı sahîh değildir. Drem sancakbeği bir yere cem‘ olmak vâkı‘ olmayup mukaddemâ Mahmud Beğ Filek'de iken asâkir-i hümâyûnumdan ba‘zı sipâhi tîmârları (...) içün giderler iken sizün cânibinizin eşkıyâsına rast gelüp ceng olup inâyet-i Hakk ile ehl-i İslâm gâlib olup fesâda sebeb olan eşkıyâ münhezim olmuşlardur. Bunun dahi aslı bu vecihledir. Ve mukaddemâ sulh u salâh içinde Kanije Sohol nâm kal‘ayı aldıklarına sebeb ü bâ‘is kuvve-i kāhire-i şâhânemizle alınup harâb kılınan kal‘anın yerinde ahidnâme-i hümâyûnumuza muhâlif binâ olunmağla alınmışdur, sebebi odur ve Devin(?), Kekoe ve Semosko nâm kal‘alar alındığı husûsu mukaddemâ zikr olunan kal‘aların sahibi olan Pelaj Yanoş nâm mel‘ûn Budun'da olan Vezîr Mustafa Paşa'ya kâğıd gönderüp mezbûrûn kal‘alar içün “Benim mülkümdür, size vireyim ve ben dahi size tâbi‘ olayım.” diyü i‘lâm idüp dahi asâkir-i İslâmı helâk etmek içün hendekler kazdırup ve pusu kurup (...) etdüğinden mâ‘adâ Erdel üzerine varan Beneş nâm la‘îne yardım içün (...) nice leşker **[164]** koşup gönderüp iki def‘a hıyânet zuhûr etmekle, kal‘aları inâyet-i Hakk ile elinden alınmışdır. Bu husûs gāyet müvecceh olmuşdur. Ve Konad nâm kal‘anın alınmasına bâ‘is budur ki sizin serhaddinüzin hayli eşkıyâsı cem‘ olup Bolondvar nâm hisârı almak kasdına gelüp palankasın yakup fesâd eyledikerin asâkir-i İslâm'a haber olup yetişdükleri gibi ehl-i fesâd ü şenâ‘at olan eşkıyâ kaçup mezkûr kal‘aya girüp tahassun eyleyüp ba‘dehû asâkir-i İslâm zafer-peyâm dahi fırsat bulup kal‘a-i mezbûreyi almışlardır. Sebeb bu olmuşdur ve “Kanije Kal‘ası'na Pojega ve Peçuy ve Mohaç beğleri ittifâk idüp üç bin mikdârı asâkir ile gelüp varoşuna (...) idiler.” didüğinizin dahi aslı yokdur. Bu kadar asâkir-i İslâm cem‘ olmak gayr-ı vâkı‘ dir. Kal‘a-i mezbûrenin varoşuna Pojega ve Peçuy ve Mohaç Beğleri varmayup ancak Sigetvar Beği Ali varmışdır. Anın dahi varmasına bâ‘is sizin cânibinizden serhaddinüz beğlerinden Zrinoğlı, (...) beğlerle cem‘ olup Pojega Kal‘ası üzerine gelüp arabalara saman ve kamış yükledüp ihrâk etmek kasdın etdiklerin müşârun-ileyh Ali Beğ dahi haber alup, varup basup girü kendü samanları ve kamışlarıyla mezbûr kal‘anın varoşun yakup intikām almışlardır. Hiç sebebsüz bir husûs olmamışdır. Sizin serhaddinizin âdemleri Zaçesne Sancağı’nda Grançe ve (...) nâm Kal‘alarımızı ahd ü

emân zamânında gelüp hilâf-ı sulh u salâh alup harâb idüp âdemlerimiz esîr etmişlerdir. Dizdârı olan kimesne bir tarîk ile halâs olup el-ân Südde-i sa‘âdet'imizdedir. Ve Eğri Kal‘asının atlusı Segedin Sancağı'na tâbi‘ Sinferal(?) nâm palankanın halkın pusuya çeküp beşlü ağasın oniki nefer kimesne ile almışlar ve yine Bosna'da Eğri kâfirleri çayırcıları basmağa gelüp münhezim olmuşlardır. Ve Bosna içinde Budun ve Peşte etrâfında iki binden ziyâde koyun ve yedi-sekiz yüz re’s sığır sürüleri Yanık ve Komaran ve Tata Kal‘aları'na alup gitmişlerdir. Hafta geçmez ki odunculardan kimesne alınmaya. Bu husûslar ahde mugāyir değil midir? Ve'l-hâsıl sizin serhaddinüzden Memâlik-i mahrûsemize vech-i meşrûh üzre ta‘addîden hâlî olunmaz. Bu cânibin askeri ol cânibe varup eğer kal‘a almışlardur ve eğer varoş yakup ve esîr alup ta‘addî etmişlerdir, aslâ bu cânibden ibtidâsı zuhûr etmeyüp bu cümle husûslara bâ‘is girü(?) sizin leşkerinüzdir. Mâdâm ki anlar zabt olunmaya, bu cânibin dahi asâkiri sükût etmeyüp dahl ü ta‘addîden hâlî olmazlar. Her husûs ki zâhir ibtidâ sizin âdeminizin sebebi ile olur. Zirâ serhadlerde olan beğlerbeğilerimize **[165]** ve sancakbeğlerimize husûsen Budun'da olan Vezîr Mustafa Paşa'ya defe‘âtle ahkâm-ı şerîfemiz gönderilüp “Sulh u salâha mugāyir ol cânibin memâlikine dahl olunmaya.” diyü gereği gibi tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Anlar dahi fermân-ı şerîfeme mugāyir iş etmeyüp dâ’imâ şerâ’it-i ahdi ri‘âyet iderler. Ammâ siz serhadlerinüzi hıfz etmeyüp âdemlerinüz muttasıl Memâlik-i mahrûsemize tecâvüz ü ta‘addî eyleyeler, asker-i İslâm felâh fercâm dahi din bâbında ve cibilletlerinde merkûz olan vüfûr-ı celâdet mûcebince bezl-i makdûr etmek iktizâ ider. Eğer sizün serhaddinüz kemâ hüve hakkuhu hıfz u hırâset olunsa bu cânibden dahi ta‘arruz olmaz. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, min-ba‘d ol cânibden serhad ahvâline mukayyed olup şöyle ki; serhaddlerinüz hâfızlarına gereği gibi tenbîh ü te’kîd idüp, “Mâ-beynde mün‘akid olan salâhı kemâ-kân mer‘î tutup hilâfına cevâz göstermeyüp dâ’imâ şerâ’it-i ahdi ri‘âyet etdiresiz. İnşâ’allâhü sa‘âdet-nisâbımız tarafından dahi hilâfı zuhûr etmeyüp kā‘ide-i sulh u salâh edâsında dakîka fevt olunmaz. O sene-i sâbıkāda gönderilmesi lâzim olan virgüniz vakti ile gönderilmeyüp tedâhul etmekle, mukaddemâ iltimâsınuz mûcebince irsâl olunan ahidnâme-i hümâyûnumuzda te’hîr etdirülmeyüp gönderile.” diyü beyân olunmuşdu. Henüz dahi gönderilmeyüp kalmışdır. Te’hîre bâ‘is nedir? Yohsa iki virgünüz bir yerden mi gönderilür? Eğer ahdinüzde sâbit-kadem olup mâ-beynde olan kā‘ide-i sulh u salâh ve mün‘akid olan ahd ü emânı mer‘î tutup nakz-ı ahde rızânuz yoğsa te’hîr ü tevakkuf etmeyüp sâbıkā vakti ile gönderilmeyüp bâkî kalan virgünüzi mu‘accelen bî-kusûr tedârik idüp irsâl eyleyesiz.

d.31, s.202, h.454

Beç Kralı'na: Sin kaptanı yerine yeni bir kaptan tâyin edilmesinin istendiği, bu tâyinin yapıldığı haberine rağmen alınan bilgilere göre eski kaptanın halen görevde olduğunun öğrenildiği, bir an önce eski kaptanın yerine yeni birinin atanması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 9 Cemâziyelâhir sene 985] **(24 Ağustos 1577)**

Serâser kîse içine konup altun kozalak ile bağlanup Kapucı Mustafa Çavuş ile sahib-i sa'âdet hazretlerine gönderildi. Fî 15 C sene 985

Beç Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûn sûretidir

Kilis Sancakbeği mektûb gönderüp; "Fermân-ı şerîfimle Kotar Nâhiyesi'nde kal'a binâsı hidmetinde iken Zadra(?) ve Sin nâm kal'aların zâbitleri ittifâk idüp kal'a-i Obrukça(?) ile Sin Kal'ası yanında vâkı' olup sâbıkā Bosna Vâlîsi olan Ya'kub Paşa zamânında feth olunan Yak (?) nâm hâfî kal'a ki leb-i deryâda Frenkman (?) nâm adalarına ve memlehâları iskelelerine karîb Podgoriçe dimekle ma'rûf mahalde vâkı' olmuşdur. Kal'a-i mezbûrenin sâ'ir yerleri ta'mîre muhtâc olmamağla bir gecenin içinde kapusın yapup ve otuz nefer tüfengçi koyduktan sonra Zadra(?) nâm kal'anın zâbitleri mezbûr kal'anın neferleri ulûfesin kendü yanlarından virmek üzre şart idüp mukaddemâ sedd-i İslâm'a karîb leb-i deryâda bir harâb hisâr dahi olup ta'mîr içün deryadan gemiler ile gelürler iken müşârun-ileyh karşu varmağla taşra çıkmağa cür'et idemeyüp gitdüklerinden sonra mezbûr hisârı yere beraber hedm itdirüp ve hâlâ Zadra(?) zâbitleri zikr olunan kal'anın etrâfına hisâr çekdirmek içün karşusında olan Yak(?) nâm adanın keferesinden cerehor ve kireç ve tahta ve sâ'irler İzmir'e ihrâç itdirmek üzre oldukları mukarrerdir" diyü arz eyledi. İmdi; bundan akdem "Sin'de olan kapudânınız şerâ'it-i ahd ü emâna ri'âyet eylemeyüp fitne vü fesâddan hâlî değildir, anı ref' idüp yerine bir âhar kimesne nasb idesiz." diyü nâme-i hümâyûnumuz gönderildikde ol ref' olunup âhar kimesne nasb olunmuşdur. Ammâ yine ol cânibden "Dahl ü ta'addîden hâlî olmazlar." diyü şikâyet yüzünden cevâb virmişdinüz. Hâliyâ müşârun-ileyh Mustafa gönderdüği iki nefer üskokdan sü'âl olundukda, "Ol kapudân ref' olunmamışdır, bi'l-fi'l yine kapudândur. Hattâ ol kal'ayı biz anun ma'rifeti ile alup içine kırk nefer kimesne koduk." diyü takrîr eylemişdir. İmdi; seksen yıldan berü Ya'kūb Paşa ol cânibden ta'mîr olunmağın aslı yokdur. Bu makūle ahd ü emâna

mugāyir evzâ‘ sudûr etmek serhadde olan zâbitlerinizin adem-i ihtimâmındandır. Husûsen ol kapudân henüz ref‘ olunmamış ola. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, Âsitânemde olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsınız mûcebince ol kulleden neferâtı ihrâc ve hâlî üzre koyup aslâ ol cânibden bir ferd zabt u tasarruf itdirülmeyüp serhadde olan zâbitlerinize muhkem tenbîh oluna ki şerâ’it-i sulh u salâhı gereği gibi ri‘âyet eyleyeler. Ve emrim mûcebince ol kapudân ref‘ olunup yerine sulh u salâh (...) ri‘âyet ider bir mu‘temedü'n-aleyh kimesne nasb eyleyüp re‘âyâ vü berâyânın âsûde-hâl olması bâbında sa‘y eyleyesiz.

d.33, s.151, h.302

Beç Kralı'na: Sınırdaki beylerin Osmanlı sınırına saldırdığı, ahidnâmeye riâyet edilerek sınır ihlallerine son verilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 4 Şevvâl sene 985] **(15 Aralık 1577)**

Efendi Hazretleri sahib-i sa‘âdet hazretlerine (...) etmişlerdir. Fî 9 L sene 985 altun kozalak ve atlas ile.

Beç Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûnun sûretidir

Hâlâ Südde-i seniyye-i sa‘âdet-medâr ve atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımıza ki melâz-ı selâtîn-i nâmdâr ve me‘âz-ı havâkîn-i âlî-mikdârdır. Mufassalan mektûb-ı meveddet-üslûbunuz vârid olup esâs-ı sulh u salâh müşeyyed ü bünyân ahd ü emân mümehhed olup bu cânibde serhadlerimize tenbîh ü te’kîd olunup cemî‘ şerâ’it-i ahd her vechile ri‘âyet olunur, lâkin ehl-i İslâm tarafından memleketimize dahl ü ta‘arruz olunmakdan hâlî değildir ve hâlen virgümiz gönderilüp ve bu zamâna değin te’hîr olunduğuna bâ‘is ne olduğu iş‘âr olunmuş nâmenüzde her ne ki takrîr ü tahrîr ve ayân olunmuş ise ale't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîr-i şâhânemize arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. Mâdâm ki, ol tarafdan sulh u salâha mugāyir bir vaz‘ sâdır olmaya, bu cânibden dahi hilâf-ı ahd ü emân vaz‘ sudûr etmek ihtimâli yokdur. Ammâ sizün serhaddinüzde olan leşkerinüz zabt olunmayup muttasıl Memâlik-i mahrûsemize seğirdüp âdem alup ve tavâr sürüp fesâd ü ta‘addîden hâlî değillerdir. Ele girüp Südde-i sa‘âdetimize gönderilen eşkıyâdan sü’âl olundukda “Beğlerimizin rızâsıyla gelüriz.” diyü cevâb virürler. Serhadde olanlar sulh u salâha ri‘âyet etmeyüp dâ’imâ hilâfı tarafına (...) tecâvüzden hâlî olmamak şerâ’it-i ahd ne

vechile ri‘âyet olunur? Mâ-beynde olan sulh u salâhın muktezâsı ahd ü emân husûsunda sâbit-kadem olup hilâfına cevâz gösterilmeyüp her zamân mer‘î tutılmakdır. Bundan akdem dahi mirâren gönderilen nâme-i hümâyûn izzet-nişânımızda fesâd vü ta‘addî ü tecâvüze bâdî sizin serhadlerinüzde olan beğlerinüz olduğu iş‘âr olunmuş idi. Hâlâ Südde-i sa‘âdetimize gelen diller dahi vâkı‘ olan ta‘addî vü tecâvüz hilâf-ı ahd ü emân girü sizin tarafınızdan olup sizün beğlerinüz tahrîki olduğunu haber virürler. Eyle olsa ahd ü emân dâ’imâ mer‘î tutulmak tarafeynin re‘âyâsı âsûde-hâl olmasına bâ‘is idüği ma‘lûmunuzdur. Gerekdir ki:

Vusul buldukda, siz dahi dâ’imâ şerâ’it-i sulh u salâha ri‘âyet idüp serhadde olan beğlerinüze mektûbunuz gönderüp muhkem tenbîh ü te’kîd idüp min-ba‘d kendü hâllerinde olup mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif çeteler çıkarup Memâlik-i mahrûsemize dahl ü tecâvüz olunmakdan men‘ eyleyeler. Eylemeyüp hilâf-ı ahd ü emân iş idenleri muktezâ-yı sulh u salâh üzre ele getürüp haklarından geldüresin ki şerâ’it-i ahd ü emân ri‘âyet olunmağla re‘âyâ vü berâyâ âsûde-hâl olalar. Mâdâm ki sizün cânibinizden ahde mugāyir iş olmaya, bu cânibden dahi hilâfına cevâz gösterilmez. “Mâ-beynde olan sulh u salâhın dâ’imâ icrâsında dakîka fevt etmeyüp şöyle ki; ol cânibden çete çıkup Memâlik-i mahrûsemize dahl ü tecâvüz etmeyeler, bu cânibden dahi hilâf-ı ahd ü emân iş etmeyeler.” diyü Budun'da vezîrim olan Mustafa Paşa'ya ve sâ’ir beğler kullarına ahkâm-ı şerîfemiz gönderilüp muhkem tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Siz dahi kā‘ide-i sulh u salâhı mer‘î tutup hilâfı cânibe dâhil olmayasız.

d.33, s.279-280, h.569

Beç Kralı'na: David Unglad yerine yeni bir elçi atandığının ve gönderilmesi gereken verginin gecikme sebepleri ile verginin gönderildiğini haber veren mektubun ulaştığı, yapılan çatışmalarda İstolni Belgrad beyinin kardeşi Malkoç'un esir alındığı, sulhun devamı için serbest bırakılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 25 Za sene 985] **(03 Şubat 1578)**

Serâser kîse içine konulup altun kozalak ile bağlanup sahib-i sa‘âdet kapucularından Mustafa ile sahib-i sa‘âdete gönderildi.

Beç Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûn sûretidir

El-hâletü hâzihî Âsitân-ı Devlet-bünyâ[n] ve adâlet-ünvânımıza ki melce-i melâz-ı selâtîn-i zamân ve müncâ-i me‘âz havâkîn-i devrândır. Mektûb-ı muhâlesat mashûbunuz vârid olup mazmûn-ı musâdakat meşhûtunda atebe-i ulyâmız ile kadîmü'z-zamândan ile'l-ân maksûd olan şerâ’it-i ahd ü emân maürâ‘âtı içün ma‘hûd olan virgünizi zamânı ile irsâl idemeyüp bu âna dek tesvîk ü te’hîre bâ‘is asâkir-i İslâm nusret-i‘lâm memleketinizi ale't-tevâlî gāret ü hasâret etmeden hâlî olmaduğından mâ‘adâ, evvelden atebe-i ulyâmızda olan David nâm yarar elçinizin yerine Yoahim sin (?) Sinderof nâm yeni elçiniz tedârik olunup ma‘hûd olan virgüniz ile irsâl olunmak üzre olmağla ve ba‘zı muvâla‘a sebebi ile avk u te’hîr olunmuşdur. Yohsa Südde-i seniyye-i âlem-medâr ile kemâl-i muhabbet ve fart-ı meveddet üzre olup şerâ’it-i ahd ü emânı kemâ-yenbağî ri‘âyet ve kavâ‘id-i ahd sulh u salâhı gereği gibi sıyânet eyleyüp hulûs-ı taviyyet ile tarîk-i muhâlesat ve musâdakatda sâbit-kadem olduğunuzu ve hâlâ irsâl olunan Yoahim sin(?) Sinderof makbûl elçinüz ihtiyâr ve sahib-i ferâset olmağla, risâlet hidmetine lâyık u sezâvâr görülüp ma‘hûd olan virgü ile irsâl olunmuşdur. Müşârun-ileyhin vesâtatı ile vâkı‘ olan recâ vü iltimâsınız hayyiz-i kabûl-i Pâdişâhânemizde vâkı‘ olup ebâ vü ecdâdınuz zamânlarında gönderilen elçilere ri‘âyet olunduğu üzre ri‘âyet ü himâyet olunmasın istid‘â eyleyüp eski elçiniz olan David Ungnad içün ol câniblere avdet ve mürâca‘ata ruhsat ü icâzet-i hümâyûnumuz recâ olunduğu ve kavâ‘id-i sulh u salâha kadîmden ne vechile ri‘âyet olunugelmiş ise min-ba‘d dahi gereği gibi sıyânet olunup tamâm dostlukda istihkâm üzre olmak murâdınuz olduğu iş‘âr u i‘lâm olunmuş, ol bâbda her ne ki tahrîr ü beyân ve takrîr ü ıyân olunmuş ise alâ-vechi'l-kâmil pâye-i serîr-i âlem-masîr-i mülûkânemize arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; Bâb-ı sa‘âdet-me’âbımız eğer tarîk-i muvâlât ü musâfât ve eğer muhâdatla gelenlerdir, dâ’imâ meftûh u küşâde ve her husûsa hâzır ve âmâdedir. Mâ-beynimizde mün‘akid olan şerâ’it-i ahd ü emân mâdâm ki ol cânibden ihtilâl üzre olmayup noksân-pezîr olmaya, bu tarafdan bi-vechin mine'l-vücûh ukūd ü uhûda zarâr u ziyân olmamak mukarrerdir. Şimdiye dek hudûd-ı memâlik ma‘rifetiyle seferde olan ümerâ ve zü‘amâ ve sâ’ir asâkir-i zafer-me’seremin serhaddinüzde olan varoş ve kılâ‘ ve kurâ ve ziyâ‘ına ve sâ’ir arâzî ve bukā‘ına dahl ü tecâvüz eylediklerine sebeb serhaddinüzde muhâfazada olan ümerâ ve a‘yânınız ve gayrı asâkirinüz kendü hâllerinde olmayup Memâlik-i mahrûsemizde olan re‘âyâ vü berâyâya ve varoş ve kılâ‘ımıza dahl ü ta‘arruz eylediklerindendir. İle'l-ân fesâda anlar bâdî olduğu, ol cânibden tutulan âdemlerinüz takrîr idüp haber virürler. Ammâ bu def‘a Budun muhâfazasında olan düstûr-ı mükerrem Mustafa Paşa ve Bosna serhaddine vâlî

olan Ferhad'a mü'ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup her birine muhkem tenbîh ve yasâk olunmuşdur ki serhadlerimizde olan ümerâ vü zü'amâ ve sâ'ir erbâb-ı tîmâr **[280]** ve neferât-ı kılâ'ı onat vechile zabt eyleyüp, kimesneye sulh u salâha muhâlif vaz' etdirmeyüp emrimize muhâlefet idenlerin haklarından gelinmek içün fermânım sâdır olmuşdur. İnşâ'allâhü te'âlâ min-ba'd mâdâm ki ol cânibden ahd ü emâna muhâlif vaz' sudûr olmaya, bu tarafdan kavâ'id-i sulha kemâ-yenbağî ri'âyet olunup hilâfına cevâz gösterilmez. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan atebe-i ulyâmıza olan vüfûr-ı mahabbet ü ihlâs-fercâm ve fart-ı meveddet ve ihtisâsda ihtişâmınız müsted'âsınca dahi kavâ'id-i sulh u salâh mürâ'âtinde kemâ-yenbağî sâbit-kadem ve râsih-dem olup serhadinüzde olan ümerâ ve a'yânınıza ve sâ'ir asâkirinüze siz dahi muhkem tenbîh eyleyesiz ki bu cânibden olan kılâ' ve kurâya ve re'âyâ vü berâyâya dahl eylemeyüp kendü hâllerinde olup şerâ'it-i ahd ü emânı sıyânet eyleyeler ve müşârun-ileyh vezîrim mektûb gönderüp; "Serhadde olan ümerânuzdan Sarvar (?) Beği ve Dajdizic(?) ve Papa (?) Beği Matiloslo(?) ve Pirim Beği Kestikarşic(?) ve sâbıkā Kanije Beği olup hâlâ Papa'da sâkin olan Yerisme(?) Yanoş sekiz pâre kal'alarınızdan iki bin beş yüz mikdârı tüfenklü ve atlu ile hürûc idüp Semunturna(?) gâzîlerin pusuya çekmek içün Memâlik-i mahrûseme gelüp azîm fesâd ü şenâ'ate mübâşeret etdüklerinin İstolni-Belgrad beği haberin aldıkda, yanında mevcûd olan gâzîler ile varup, irişüp mazarrat [u] fesâdların def' eyleyüp ol muhârebede karındaşı Malkoç esîr olduğun" arz u i'lâm eyledi. İmdi; beğlerinüz bu mikdâr mübâlağa asker ile gelüp Memâlik-i mahrûsemiz toprağında bu vechile fesâd ü şenâ'at itmek mâ-beynde olan sulh u salâha muhâlif idüği zâhirdir. Birkaç eşkıyâ değildir ki "(...) olan zâbitlerimizin haberi yoğken varmışlar." diyü cevaba tasaddî oluna, eğerçi mübâlağa asker ile hücûm itmişler, lâkin hamden lillâh hakla ceza vü sezâların dahi bulmuşlar. Müşârun-ileyh Malkoç bizim toprağımızda tutılup esîr olduğuna iştibâh yoktur, eğer sulh u salâhın bekāsı maksûdunuz ise bî-tevakkûf mezbûr Malkoç'u ıtlâk idüp şerâ'it-i ahd u emâna ri'âyet itmedükleri içün muhkem gûş-mâl virilmek bâbında bi-hakkın hamiyyetiniz vücûda getürile.

d.33, s.296, h.609

Beç Kralı'na: Solnok Emini Hasan ve Ferhad isimli bir şahsın Zalomani isimli tacîre para ve mal verdikleri, lâkin bu kişinin borcunu ödemediği, Zalomani'den bu borcun tahsil edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 3 Zilhicce sene 985] **(11 Şubat 1578)**

Ferhad nâm kimesneye virildi. Fî 6 Z sene [98]5

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Bundan akdem Solnok Emîni olan Hasan Çavuş havâss-ı hümâyûndan Dubrodin(?) nâm varoşda sâkin Zalomani nâm tâcire metâ‘dan ve nakidden sekiz bin guruş ve Ferhad nâm kimesne dahi on üç bin guruşluk esbâb virüp mezbûr tâcir dârü'l-harbe lâhık olmağla, mezkûrların virdükleri mâlları alıvirilmek içün Beç Kralı'na nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunmağın, “Tâcir-i mezbûr tutılup Komaran'a gönderilüp dâyinleri dahi Komaran'a gönderile ki anda haklaşa.” diyü Budun muhâfazasında olan Mustafa Paşa'ya haber gönderilmekle, mezbûrân Hasan Çavuş ve Ferhad Komaran'a gönderilüp tâcir ile muvâcehe olduklarında “Fi'l-vâkı‘ bunlara yirmi bir bin guruş vâcibü'l-iedâ deynim vardır. Lâkin mürd olan Kral-ı sâbıkā Erdel üzerine asâkir gönderdükde benim elli bin guruş değer metâ‘ımı alup ordularında (...) idüp ta‘addî itdiler. Mürd olmazdan mukaddem mâlımı bî-kusûr virecek olmuş idi, hâlâ dahi virmeğe ikrâr olunup henüz virilmemişdir. Ve el-ân bu kadar deyn edâ etmeğe kudretim yokdur.” diyü cevâb virdüğimde ve emîn-i mezbûrun mîrî cânibe külli deyni olduğu müşârun-ileyh vezîrüm i‘lâm eyledi. İmdi; merkūm Zalomani Devlet-i hümâyûnumuzda sâkin olup ticâret üzre olduğundan gayrı, husûsen deyni dahi var iken ol cânibde girift olunmak mâ-beynde olan sulh u salâha ve ahd ü emâna muhâlif olmağın, mezbûrân Hasan Çavuş'la Ferhad'ın hakları alıvirilmek içün tekrâr ol cânibe irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz eline vusûl buldukda, kadîmden mâ-beynde olan sulh u salâh ve ahd ü emân muktezâsınca bu def‘a mezkûrûn hakları tâcir-i mezbûrdan bî-kusûr alıvirilüp kendüsin teslîm olundukdan sonra girü emîn ü sâlim Südde-i sa‘âdetimiz cânibe irsâl olunup yâhûd tâcir-i mezbûr dâyinlerine koşılup bu cânibe irsâl oluna ki şer‘an sâbit olan hakların alıvirilmekle mâ-beynde olan muvâlât tecdîdine bâ‘is ola.

d.34, s.127, h.275

Beç Kralı'na: Ahidnâmeye uyulacağı, sınırda bulunan beylere bu konuda gerekli talimatların verildiği, Beç Kralı'nın da sınırdaki askerlerine tenbihte bulunmasının gerektiği ve gönderilmesi gereken verginin bir an önce gönderilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 12 Saferi'l-muzaffer sene 986] **(20 Nisan 1578)**

Serâser kîse ve altun kozalak ile bağlanup sâhib-i sa'âdet hazretlerine gönderildi.
Fî 15 S sene 986

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

El-hâletü hâzihî Dergâh-ı felek-i iştibâhımız ki melce-i selâtîndir. Mektûb-ı sadâkat-mashûbunuz vârid olup mazmûn-ı muhâlasat meşhûnunda kadîmü'z-zamândan Âsitânemiz ile olan ahd ü emân mûcebince irsâl olunugelen virgüniz irsâlinde ve bâ'is-i fevz ü felâh re'âyâyı cânibeynde olan sulh u salâh umûru kemâ-yenbağî ri'âyet olunup Yüce Âsitânemize olan sadâkat ü ihlâs ve envâ' muhâlasat ve ihtisâsınızı iş'âr ve ta'yîn olunan virgü vakti ile irsâl olunmayup bâ'is-i meks ü te'hîr asâkir-i İslâm nusret-fercâm vilâyet ü memleketinize dahl ü tecâvüz ve re'âyâyı katl ve esîr ve hîle vü hud'a ile ahd ü emâna mugāyir kal'alarınuzı teshîr eyledikleri ecilden olduğu ihbâr ve bu bâbda Âsitâne-i Sa'âdetimde olan elçilerinüz husûsu kazâyâyı sebt ü tahrîr eyleyüp pâye-i serîr-i adâlet- masîrimize arz eylemek tenbîh olunduğu ve mâ-beynde vâkı' olan şerâ'it-i ahd ü emân cemî' zamânda ri'âyet olunmak murâd-ı fu'âdınuz olup bâ'is-ı müvâlât ve mûris-i ahd-i müsâfât olan virgüyi vakti ile irsâlde müsâra'at ve sâ'ir sadâkat ü ihlâsa müteferri' cumhûr-ı umûrda bezl-i makdûr olunduğu ve sulh u salâha mugāyir vaz'-ı sudûr iden serhad hâkimlerinin haklarından gelinmek husûsunda istid'â olunduğu ahvâli sadâkat-me'âl i'lâm olunmuş. Ol bâbda eğer nâme-i meserret-makrûnunuzda ve eğer elçiniz vesâtat ile her ne ki tahrîr ü beyân olunmuş ise pâye-i serîrime arz olunup ilm-i şerîfim muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; Memâlik-i mahrûsemizde olan ümerâ ve sâ'ir hudûd-ı vilâyet muhâfazasında olan asâkir-i nusret-eserimiz sizin serhaddinüzde olan ümerâ vü a'yânınızdan dâ'imâ şekvā eylemekden hâlî olmayup sulh u salâh umûru mukarrer olduktan sonra nakz-ı ahd mukaddem sizin cânibinizde olan umerâ ve a'yân-ı vilâyetiniz sebeb oldukların i'lâm eylemişlerdir. Bu def'â hudûd-ı Memâlik-i mahmiyye ve serhadd-i vilâyet-i mevkiyyemizde olan beğlerbeğilere ve sâ'ir ümerâ ve a'yâna ve asâkir-i nusret-me'sere mü'ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup min-ba'd ol câniblere müte'allik olan kılâ' u bukā'a ve arâzi u ziyâ'a ve re'âyâ vü berâyâya bi-vechin mine'l-

vücûh dahl eylememek bâbında muhkem tenbîh ve yasâk olunmuşdur. İnşâ'allâh min-ba'd kavâ'id-i sulh u salâha ri'âyet olunup ol cânibe dahl ü tecâvüz olunmaz. Mâ-beynde mün'akid olan sulh u salâha muhâlif dahl eyleyenlerin müntehâ haklarından gelinmek mukarrerdir. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, siz dahi ol cânibde olan ümerâ ve a'yânınıza muhkem tenbîh eyleyesiz ki her biri kavâ'id-i ahd ü peymân ve şerâ'it-i sulh u emâna ri'âyet eyleyüp Memâlik-i mahrûsemize müte'allik olan kasabât u kurâ ve arâzî u ziyâ'a ve sâ'ir kılâ' u bukā'a dahl eylemeyüp her biri kendü hâllerinde olup bâ'is-i âsâyiş ü felâh re'âyâyı tarafeynde olan kavâ'id-i sulh u salâh kemâ-yenbağî ri'âyet eyleyüp ahde mugāyir vaz'ın sudûruna cevâz göstermemek bâbında ve sebeb-i ahd-i müvâlât ve mûceb-i teşyîd-i müsâfat olan virgünüzi vakti ile irsâl eyleyesiz.

d.35, s.4-5, h.5

Beç Kralı'na: Bosna Beyi'nin sınırlarına saldırdığına dâir bilgi verdikleri mektubun ulaştığı, sınırdaki beylerin de Beç cânibindeki askerlerden şikâyetçi olduğu, halkın refâhı ve sulhun devamı için beylerine gerekli tenbihlerin yapılması, ayrıca gönderilmesi gereken verginin ertelenmesine izin olmadığı.

Yevmü'l-Erbi'â, fî 15 Rebî'ülâhir sene 986 **(21 Haziran 1578)**

Serâser kîse içine konulup altun kozalak ile mühürlenüp Derviş Çavuş ile sahib-i devlet hazretlerine gönderildi.

Beç Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûn sûretidir

Südde-i seniyye-i sa'âdet-medâr ve atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımıza ki melâz-ı selâtîn-i nâmdâr ve me'âz ve müncâ-i havâkîn-i âlî-mikdârdır. Mektûb-ı muhâlesat-ı üslûbunuz vârid olup, "Bosna Sancağı beği sulha muhâlif hayli kal'alarımız kimin cebren ve kimin hîle ile alup zabt idüp ve nice bin âdem esîr etmişdir. Ve her gün dahi gāret ü hasâretden ve akın etmekden hâlî olmayup geçen Mart'da azîm asâkir ile gelüp Draşnik(?) nâm kal'amızı alup zabt idüp ve Derivaç(?) nâm kal'amıza dahi yürüyüş idüp ve Pojega askeri dahi Koproniçe(?) nâm hisâra varınca akın eyleyüp varoşunu üç pâre karye ile yakup hayli re'âyâ esîr idüp bu cihetden şimdiki hâlde serhadlerden re'âyâ kalkup göçüp hâlî kalmışdır ve bu cânibden ise ahd ü emâna muhâlif tecâvüz itmek münâsib görülmeyüp ana binâ'en ulağla âdemlerimiz

gönderilmişdir.” diyü serhad beğlerine tenbîh ü te’kîd olunması istid‘â olunduğu i‘lâm olunması ve dahi sizün mektûbunuzda ve elçilerinüz ve âdemlerinüzin kâğıdlarında vâkı‘ olan şikâyetiniz ale't-tafsîl tercüme ve tahrîr etdirilüp pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânemiz ale'l-vechi'l-kâmil muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; bu cânibden sulh u salâh emri kemâ-kân mukarrer olmağın, bundan akdem dahi bu makūle şikâyet kâğıdları gelmekle vüzerâ-i nâmdâr ve küberâ-i âlî-mikdârımızdan Budun muhâfazasında olan düstûr-ı mükerrem Mustafa Paşa'ya ve Bosna ve Kilis Sancakları Beğlerine ve sâ’ir serhadlerde olan ümerâya “Şerâ’it-i sulhun ri‘âyetinde dakîka fevt etmeyüp memleket ü vilâyetlerine mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif dahl ü tecâvüz etmeyesiz.” diyü mü’ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilüp gereği gibi tenbîh ü te’kîd olunmuşdu. Hâlâ yine bu vechile kâğıdlarınız vârid olmağın, bu def‘a dahi müşârun-ileyh Vezîr Mustafa Paşa'ya husûsen Bosna Sancağı beğine ve sâ’ir ümerâya bir vechile tenbîh ü te’kîd ve enva‘ tahvif ü tehdîd ile mü’ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdir ki memleket ü vilâyetinize dahl etmek değil, kendü yerlerinden bile hareket etmeğe cür’et itmeyeler. Ammâ Memâlik-i mahrûsemiz serhadlerinde olan ümerâ kullarımız dahi muttasıl sizün beğlerinüzden ve kapudânlarınuzdan şikâyet idüp kendü hâllerinde olmayup dâ’imâ Memâlik-i mahmiyyemizin sınûrı dâhilinde olan kal‘alara varoş ve karyelere seğirdüp enva‘ gāret ve esnâf-ı fesâd ü şenâ‘at eylediklerin arz u i‘lâm eylediler. Anlara i‘timâd olunmamak dahi câ’iz idi, lâkin gönderdikleri dillerden Dîvân-ı adâlet-unvânımızda sü’âl olundukda anların arzlarına muvâfık söylerler. Ale'l-husûs şimdiki hâlde Pojega beği dahi atebe-i ulyâmıza arz-ı hâl gönderüp; “Livâ-i mezbûr serhaddinde Koproniçe(?) ve Zabyaf(?) nâm harbî kal‘aların keferesi livâ-i mezbûra tâbi‘ Paçuça(?) nâm karyenin kinezini on nefer re‘âyâ ile katl idüp ve bâkî re‘âyâsın avrat ve oğlanlarıyla ve tavârlarıyla sürüp ve karye-i mezbûreyi ihrâk eyleyüp ve zâd ü zevâde içün varan üç nefer Müslimân bile alınup ve Groş ve Olava(?) nâm karyelerin re‘âyâsın cemî‘an esîr eyleyüp ve karyeleri ihrâk etmişlerdir. Ve bunlardan mâ‘adâ Ziban(?) ve Koproniçe(?) ve Topolomiç ve Laste(?) ve Karberofça(?) ve Varazdin(?) ve Kozma(?) nâm yedi pâre harbî kal‘aların beğleri cümle askeri ile bir ay içinde üç def‘a cem‘iyyet idüp re‘âyâyı gāret etmek tedâriki ile Pojega serhaddine kârib geldükleri haber alındukda mevcûd bulunan asker ile hâzır olup karavullar komağla fırsat bulmayup avdet etmişlerdir. Leyl ü nehâr fesâd ü şenâ‘atden hâlî değillerdir.” diyü arz eylemişdir. Eğerçi ol cânibden bir-iki kal‘a alınmışdır, lâkin etrâfında şenlik olmayup zâd [ü] zevâdeye kemâl mertebe ihtiyâc var iken mücerred serhadde karîb **[5]** olmağla, ol cânibde olan eşkıyâ gelüp içine girüp

ba‘dehû ittifâk ile kal‘adan çıkup Memâlik-i mahmiyyeye zarâr kasdına seğirtdiklerinden serhad gâzîleri dahi haber alup mukābil olduklarında mukāvemete mecâlleri olmayup firâr etmekle, gâzîler dahi ele getürmek ümîdi ile ardlarınca seğirdüp ol eşkıyâ kal‘aya karîb vardıklarında içinde zâd ü zevâde olmayup etrâfından dahi zahîre getürdilmeğe kābiliyyet olmamağla kal‘aya girmeyüp bıragup kaçırdıklarında gâzîler kal‘ayı hâlî bulup almışlardır, (...) sulha muhâlif top çeküp döküp almışlar olalar, bu cânibden dahi sizin asâkiriniz ba‘zı kal‘alar ihrâk ve nice zarâr u ziyân itdükleri ma‘lûmunuzdur. Çünkü tarafeynden sulh u salâhın niyâzı maksûd u murâddır, münâsib olan mezâ mâ-mezâ ile amel olunup şimden sonra ahd ü emâna muhâlif evzâ‘ zuhûr iderse i‘tibâr olunup emre imtisâl etmeyenlerin haklarından gelinmek lâzimdir. Gerekdir ki:

Nâme vusûl buldukda, Dergâh-ı ma‘dalet binâmızda olan vüfûr-ı muvâlât muktezâsınca kadîmden Südde-i sa‘âdetimize irsâl olunugelen virgünizin te’hîri revâ görülmeyüp her sene vakti ile gönderilüp ve bu cânibden beğlerimize tenbîh olunduğu üzre sizün tarafınızdan dahi serhaddinizde olan beğlerinüze ve kapudânlarınuza ve sâ’ir kılâ‘ vu bukā‘ zâbitlerine gereği gibi tenbîh ve muhkem tahvîf ü tehdîd olunup min-ba‘d sulh u salâha mugāyir Memâlik-i mahrûsemize seğirdüp ve akın etdirilmeyüp ehl-i fesâd ü eşkıyâ her vechile zabt olunup memnû‘ olmayanların haklarından gelinüp tarafeynden şerâ’it-i sulh u salâha ri‘âyet olunmağla mâ-beynde emn ü emân üzre olup re‘âyâ vü berâyânın âsûde-hâl olmaları bâbında mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.35, s.144, h.372

Beç Kralı'na: Bosna Beyi'nin sınırlarına saldırdığına dâir bilgi verdikleri mektubun ulaştığı, sınırdaki beylerin Beç cânibindeki askerlerden dolayı gelen şikâyetlerinin sayıca daha çok olduğu, verginin zamanında gönderilip, sınırlara müdâhale edilmemesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 8 Cemâziyelâhir sene 986] **(12 Ağustos 1578)**

Serâser kîse ve altun kozalak ile bağlanup sâhib-i sa‘âdet hazretlerine gönderildi.

Beç Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûndur

Atebe-i aliyye-i sa‘âdet-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımıza ki melce-i melâz-i selâtîn-i nâmdâr ve müncâ-i me‘âz-i havâkîn-i âlî-mikdârdır. Mufassalan mektûb-ı muhâlesat mashûbunuz vârid olup “Şimdiye değin Yüce Âsitânemize irsâl olunugelen virgüniz tedârik olunup hâzır iken asâkir-i İslâm muttasıl vilâyetinize akın idüp gāret ü hasâret ve envâ‘ zulm ü ta‘addîden hâlî olmayup serhadlerde olan ümerâ ile men‘ine sa‘y itmedüklerinden gayrı asıl kendüler fitne vü fesâd bâdî olup husûsen Bosna beği taht-ı hükûmetinizde olan yerlere dahl ü ta‘arruz ve zarâr ü ziyân etmekle te’hîrine bâ‘is olmuşlardır.” diyü ba‘zı mevâddı başka başka ale't-tafsîl tahrîr idüp i‘lâm ü iş‘âr eylemişsiz. Vârid olan mektûbunuzda her ne i‘lâm ü inhâ olunmuş ise mufassalan pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîr-i hüsrevânemize arz ü takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hidîvânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdî; Memâlik-i mahrûsemiz serhadlerinde olan beğler dahi muttasıl atebe-i ulyâmıza mektûblar gönderüp dâ’imâ sizün serhadlerinüzde olan beğlerinüzin her biri yanlarına eşkıyâyı cem‘ idüp Memâlik-i mahrûsemize akınlar idüp Müslimânların kimin katl ve kimin esîr ve esbâb ü emvâllerin gāret idüp envâ‘ zarâr ü ziyân etdüklerin arz iderler. Eğer her biri yazılmalı olsa üç-dört mertebe sizün şikâyet kâğıdlarınızdan ziyâde olurdu. Bir mikdârı bundan akdem irsâl olunan nâme-i hümâyûnumuzda ayân ü beyân olunmuşdur. Münâsib olan bu târihe gelince tarafeynde olan gāret ü hasâretiniz zikr olunmayup mezâ mâ-mezâ ile âmel olunup min-ba‘d ahd ü emâna muhâlif evzâ‘ zuhûr iderse i‘tibâr olunmak gerekdir. Bundan akdem bu makūle mufassal şikâyet kâğıdlarınız geldükde vüzerâ-i izâmımızdan Budun muhâfazasında olan düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem ilâ-âhirihi vezîrüm Mustafa Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû* ve Tımışvar beğlerbeğisine ve sâ’ir serhadlerde olan ümerâya husûsen Bosna ve Kilis Beğlerine mü’ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilüp min-ba‘d mâ-beynde olan sulh u salâha muhâlif memleket ü vilâyetin dahl ü tecâvüz etmemelerü içün muhkem tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. İnşâ’allâhü te‘âlâ ol tarafdan bir hâlet olmayınca bu cânibden sulh u salâha muhâlif iş olmak ihtimâli yokdur. Zîra ümerânın her birine ifrâtla tenbîh ü te’kîd ve tahvîf ü tehdîd olunmuşdur ve sâbıkā bir kaç kal‘alarınız alınmışdır. Ammâ kâğıdlarınızda yazılduğı üzre topla ve harble alınmayup ne vechile hâlî bulup aldukları bundan akdem irsâl olunan nâme-i hümâyûnumuzda tafsîl ü tasrîh olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-yevm’il-ân Âsitân-ı sa‘âdet-âşiyân dûdmân-ı hilâfet bünyânımıza olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâs ve kemâl-i istikāmet ü ihtisâsınız muktezâsınca şimdiye değin irsâl

olunugelen virgüniz dâ'imâ vakti ile gönderilüp ve serhadlerde olan ümerânuza eşkıyâ ve ehl-i fesâd zabt etdirülüp mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif Memâlik-i mahrûsemize (...) ve zarâr ü ziyânlar itdirilmeye. Min-ba'd iki cânibden sulha mugāyir evzâ' zuhûr iderse ehl-i fesâdın haklarından gelinüp ve zarâr ü ziyânları vech ü münâsib görüldüğü üzre tarafeynden tazmîn etdirile. Ve bi'l-cümle mâdâm ki ol cânibden sulha muhâlif bir vaz' sudûr etmeye, bu cânibden dahi ahde mugāyir nâ-hemvâr evzâ' u etvâr etmek ihtimâli yokdur. Hemân ol cânibden dahi şerâ'it-i ahd ü emâna ri'âyet olunup re'âyâ vü berâyânın âsûde-hâl olmaları bâbında envâ' sa'y ü ihtimâmınız vücûda getürile.

d.36, s.109, h.315

Beç Kralı'na: Elçileriyle beraber gönderilen verginin ulaştığı, elçinin akınlardan duyulan rahatsızlığı dile getirdiği, bunun üzerine serhat beylerine gerekli tenbihlerin yapıldığı, lâkin Beç tarafından da sınırlara müdâhaleler durmaz ise tenbihlerin bir faydasının olmadığı, haraç veren köylerden Beç tarafının da haraç istediği ama köylerin bunu karşılamaya kudretleri olmadığı, bu sebeple ayrılıklar çıktığı, eğer sulhun devamı isteniyorsa ahidnâmeye aykırı davranılmaması.

[Yevmü's-Sebt, fî 8 M sene 987] **(7 Mart 1579)**

Beç Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûn sûretidir

Atebe-i aliyye-i sa'âdet-medâr ve Südde-i seniyye-i izzet kararımıza ki melâz ve melce-i selâtîn-i âlî-mikdâr ve me'âz ve melce-i havâkîn-i gerdûn vakārdır. Bundan akdem mektûb-ı muhâlesat-ı mashûbunuz vârid olup virgüniz vaktiyle irsâl olunmaduğına bâ'is ne olduğu ve serhadlerde ümerâ-i kirâm ve sâ'ir asâkir-i İslâm mâ-beynde olan şerâ'it-i sulh u salâha ri'âyet etmeyüp muttasıl zarâr ü ziyândan hâlî olmadıkları arz olunmuş idi. Ve hâlâ vârid olan mektûb-ı sadâkat nisâbınızda Ernest Arhadüka nâm karındaşınızın çaşnigîrbaşı olan Odaler(?)Pazded(?) Meridperde(?) nâm müstakîm ve mu'teber elçiniz ile Südde-i sa'âdet-me'âbımıza virgüniz irsâl olunup "Sizün cânibinizden ahde muhâlif vaz'a irtikâb olunmayup dâ'imâ şerâ'it-i sulh u salâh ri'âyet olunurken bu tarafdan asâkir-i İslâm dâ'imâ vilâyetlerinüze akınlar idüp memleketinizi vîrân eyledikleri ve ba'zı karyeler mâ-tekaddemden kadîmden bu âna gelince harâç viregelmemişler iken hâlâ cebren harâçların aldıkları ve harâç virmek

istemeyen köyleri yakup yıkup ve re‘âyâsın katl eyledikleri ve hisârlarınuzı cebr ve hîle ile aldıkları” arz olunmuştu ve bunlardan mâ‘adâ Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımızda olan elçiniz dahi mufassal arz-ı hâl sunup vech-i meşrûh üzre bu cânibden dahl ü ta‘addî olunduğun iş‘âr eyledi. Eğer mektûblarınızda ve eğer elçinizin arz-ı hâlinde her ne tatvîl olunmuş ise takayyüd ve (...) nâme-i (...) arz olunup ilm-i şerîfim şâmil olmuşdur. İmdi; ahd ü emânın bekāsı tarafından olan re‘âyâ vü berâyânın refâhiyyet ü itmînânlarına bâ‘is olmağın dâ’imâ istihkâm husûsunda serhadlerde olan ümerâya mü’ekked ahkâm-ı şerîfe gönderildüğin mâ‘adâ yine bu def‘â dahi envâ‘ te’kîdât ile serhad ümerâsına husûsen Budun beğlerbeğisine evâmir-i aliyye yazılup yarar çavuşlar ile gönderilüp muhkem tenbîh olunmuşdur. İnşâ’allâh min-ba‘d serhad beğlerinden ve sâ’ir asâkir-i İslâm'dan sulh u salâha muhâlif evza‘ zuhûr etmek ihtimâli yokdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda ebâ an-ceddin Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânda olan vüfûr-ı muvâlât ve kemâl-i musâfâtınız muktezâsınca bi'l-ittifâk şerâ’it-i ahd ü mîsâk gereği gibi ri‘âyet olunup serhadlerde olan zâbitlerinüze tenbîh oluna ki taht-ı yerlerinde olan neferâtı muhkem zabt idüp Memâlik-i mahrûsemiz çeteler çıkarup gâzîleri hîle ile pusuya çeküp kimin katl ve kimin esîr etmekde ihtiyât(?) ideler. Kendü hâllerinde olmasıyçün serhadlerde olan gâzîler bu cânibden tenbîh olunduğunun fâ’idesi ne olur? Fi'l-hakîka sulh u salâhın bekāsı cânibeynden hıfz u zabt ve sıyânet ile olur. Her gönderilen nâme-i hümâyûnumuzda bu ma‘nâ işâret olunur ki netâyîci zuhûr itmeyüp belki serhadlerde olan zâbitlerinüz tuğyânları (...) olup Memâlik-i mahrûsemiz serhaddi dâhilinde olan karyeler re‘âyâsı bu cânibe harâçların virirler iken bir harâç dahi sizün tarafınızdan alınmağla, re‘âyânın bu mertebe tekâlîfe tahammülü olmayup külli (...) sebeb olup ana binâen serhadlerde olan ümerâ-i izâmımız dâ’imâ atebe-i adâlet-nizâmımıza mektûblar gönderüp serhadlerde olan zâbitlerinizin cemî‘ fesâd ü şenâ‘atların i‘lâm idüp şikâyetden hâlî olmazlar. Esâsı sulh u salâhın istihkâmı ve hulûdu murâd u maksûdunuz ise ahd ü emâna ve re‘âyânın istirâhat ü itmînânına müte‘allik olan husûslarda cidd ü ikdâm vücûda getürile. Mâdâm ki ol tarafdan ahd ü emâna muhâlif vaz‘ sudûr eylemeye.

d.36, s.298, h.788

Beç Kralı'na: Solnok Sancağı fetihten beri cizyelerini verirken ahidnâmeye aykırı olarak Beç tarafından on iki askere tımar olarak verilip onların dahi ilâveten vergi istemelerinin sulha aykırı olduğu.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 6 R sene 987] **(2 Haziran 1579)**

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Solnok Sancağı'nda Dubrodin(?) nâm varoş havâss-ı hümâyûndan olup feth-i hâkānîden berü vâkı‘ olan cizyeleri ve sâ’ir hukūk u rüsûmları bu cânibden zabt olunugelmiş iken berü tarafdan ahd u emâna muhâlif sizün serhadlerinizde olan zâbitlerinüz ve bir cânibden dahi Erdel Voyvodası envâ‘ tekâlîf-i şâkka teklîf idüp bu cânibe virdiklerinden ziyâde, anlardan aldıklarından gayrı zikr olunan varoş bi'l-fi‘l sizün tarafınızdan on iki nefer kimesneye ber-vech-i tîmâr tevcîh ü ta‘yîn olunmağla bir tarafdan anlar dahi hukūk u rüsûm taleb idüp ve bi'l-cümle varoş-ı mezbûr halkı envâ‘ zulm ü ta‘addîden âciz ve fürû-mânde kalup nicesin celâ-yı vatan itmekle havâss-ı hümâyûnumuz mahsulüne külli noksan müterettib olup ve bi'l-fi‘l varoş-ı mezbûrda olanlar dahi bu kadar teklîfe tahammül idemeyüp perâkende olmak üzre oldukları i‘lâm olundu. İmdi; varoş-ı mezkûr Solnok (...) harâç-güzâr olmuşlar iken hâlâ sulh u salâha muhâlif sizün tarafınızdan oniki nefere tîmâr virilmeğe sebeb nedir? Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnum vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-yevminâ hâzâ atebe-i aliyye-i sa‘âdet-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımıza olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâs ve kemâl-i muvâlât ü ihtisâsınız muktezâsınca ol on iki nefere ve sâ’ir serhadlerinizde olan zâbitlere mâ-beynde olan ahd ü emâna mugāyir varoş-ı mezbûr ve ahâlisine dahl ü ta‘arruz etdirilmeyüp sulh u salâha muhâlif dahl idenler kimlerse şerâ’it-i sulha ri‘âyet etmedükleriyçün muhkem haklarından geldirilmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.43, s.93-95, h.184

Beç Kralı'na: Budun beylerbeyinin ve sâir beylerin mektuplarına göre sulha uyulmasına rağmen Beç tarafının verdiği zararların günden güne arttığı, Müslümanların yaşadıkları yerlere pusular kurup asker topladıklarının bildirmesi üzerine Beç tarafının sınırdaki beylerine tenbihte bulunması gerektiği, sulha riâyet edilmesi, ne sebeple asker topladıklarının bildirilmesi.

[Yevmü’l-İsneyn, fî 5 Ca sene 988] **(18 Haziran 1580)**

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

El-hâletü hâzihî Âsitân-ı Devlet-âşiyânımda Budun beğlerbeği mektûb gönderüp; ehl-i İslam cânibinden sulh u salâha kemâl mertebe ri‘âyet olunmağla ve barışıklığa kemâl mertebe muhâlefet itdükleri fesâdun ukūbetlerin müşâhede itdürmeğe ol guzât-ı İslâm'a ruhsat olmamağla, günden güne tuğyânları ziyâde olup her cânibden Memâlik-i mahrûseye zarârdan hâlî olmayup işbu mah-ı Saferin yirmi birinci günü beş bin mikdârı kâfir Hatvan Kalʿası'nı almak kasdına seğirdüp tarafeynde küllî kıtâl olunup âhar varoşdan birkaç evleri ihrâk idüp döndüklerinden gayrı, yine ol gün Sigetvar cânibinden mektûb gelüp anda dahi beş-on binden ziyâde kâfir cemʿ olup fırsat bulduklarında kalʿalara zarâr kasdında oldukları i‘lâm olunmuş. Bi'l-cümle Eğri ve Tokay ve Sakmar ve Kalo ve Ecirvar(?) ve Lik(?) semtlerinde ve Kaniçe ve Sirem (?) ve Yanık ve Komaran câniblerinden Bosna'ya varınca iki binden, üç binden hayli cemʿiyyet olmakdan hâlî olmayup ve Kral cânibinden re‘âyâsına her yıl olıgelenden üç guruş ziyâde sâlyâne idüp ve ulûfecilerin mevâcibleri çuka ve şıra ve baʿzı esbâbla sağlanurken bu defʿa nakid akçe virüp ve “Yat ü yarâğınızla hâzır olasız.” diyü tenbîh eyleyüp ziyâde ulûfe ile nefer çağırdup muttasıl asker yazarlar ve cemʿine nice âdemlerin olduğun haber virdüklerinden gayrı ve âsâr ve âlâyimlerinden müşâhede olduğu bir mektûbda dahi Eğri Kapudânı olan ve Tokay ve Kaşa ve Semendire ve Gürbar(?) nâm kalʿalar beğleriyle dört bin atlu ve sekiz yüz piyâde cemʿ olup mah-ı mezbûrun yirmi birinci gicesi gelüp nefs-i Hatvan bağçeleri arasında yer yer azîm pusular kurup nice Müslimânlar bağçeleri hidmetlerine çıkduklarında bir mikdâr kâfir çıkup Müslimânlara yanaşduklarında palanka gâzîlerinden dahi bir mikdâr atlu halâsları içün (...) çıkduklarında cümlesi pusularından çıkup Müslimânların ardın alup kırmak istedüklerinde sâ’ir guzâtın dahi ihtiyârları kalmayup çıkup tarafeynde azîm ceng olup hayli kâfir kesilüp ve diri dahi alınup ve gâzîlerden nicesi şehîd olup kalʿa kapusına değin azîm ceng olup ve varoşdan birkaç evler yakup ba‘dehu yarar gâzîleri erişüp avdet idüp barışıklığa muhâlif bu makūle evzâʿ u etvâr nâ-hemvârları yevmen fe-yevmen ziyâde olduğun ve bir mektûbda dahi Siruka(?) nâm harbî kalʿadan dahi hayli atlu çıkup ve yayan ehl-i fesâd çıkup Memâlik-i mahrûse dâhilinde kendü maslahatına giden birkaç Hatvan guzâtına rast gelüp ehl-i İslam'ın üzerine göründüklerinde Hatvan guzâtlarından bir mikdâr [**94]** kimesne dahi rast gelüp iki cânibden hayli ceng vâkıʿ olup bi-inâyetillâhi teʿâlâ ehl-i İslâm galip olup keferenin ikisin kesüp on ikisin diri tutup dâ’imâ bu makūle fesâdları eksük olmaduğın ve hâlâ atabe-i ulyâmızda olan elçiniz dahi arz-ı hâl sunup Rûmili beğlerbeği sâ’ir er ile cemʿiyyete çıkup mâ-beynde olan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince sulh u salâh husûsuna mukayyed olup mûmâ-ileyh

beğlerbeği ne vechile çıkup gitmiştir, ana göre tedârik olunup mâ-beynde olan emn ü emânın bekāsında kusûr vâkıʿ olmayup iki yıldan berü baʿzı kimesneler mâ-beynimizde dostluk murâd idinmeyüp hilâf-ı vâkıʿ arz etmekle, müşârun-ileyh adâvet tarîki ile sefere çıkup hamiyyet itmişdi. Hâlâ sizün tarafınızdan adâvete bâʿis olur bir husûs sâdır olmayup ve (...) kusûrun gāyet netâyic olup nice zamân şüphe ve havf içinde olduğunuzu iş‘âr eyleyüp lâkin elçiniz i‘timâd etmeyüp sizin kendü memleketinizde âsî olanbeğlerinizle dîvân idüp hisâr (…) etdüklerin aslâ (…) zuhûr etdirilmiş değil iken, hilâf-ı vâkıʿ berü cânibe adâvet ve düşman gibi arz olur. İmdi; nâme-i hümâyûn (...) olunup “Müşârun-ileyh beğlerbeği sizin vilâyetinize dahl etmeği ve yahûd düşmanlık kasdına varmaduğı i‘lâm oluna ki şimdiden halâs olup (...) olalar.” diyü i‘lâm eyledi. İmdi; atabe-i ulyâmız ile sulh u salâhı (...) eyleyüp şerâ’it-i ahd ü emân ve kavâ‘id-i emn ü emân kemâ-yenbağî ri‘âyet olunmayup kâh beş bin ve kâh on bin askerin cemʿiyle Memâlik-i mahrûsemize akın idüp ve firâr olmak kasdın eyleyüp ve serhaddinizde muttasıl asker yazup Memâlik-i mahmiyyemize mazarrat kast olup serhadde olan ümerânız bir vechile (…) olmayup ale'l istimrâr evza‘-ı nâ-hemvârları olmayup iktizâ eyledüği üzre Rûmili'ne müte‘allik ümerâ-i nâmdâr ve sâ’ir asâkir-i nusret şiʿârıyla sefer-i zafer-esere (...) olunup ol cânibe îsâl olunmuşdur. Çünkü sulh u salâh ahde muhâlif serhaddinizde (...) âdemler yazılup yer yer cemʿiyyetler ve kalʿa almak kasdın eyleyüp vâkıʿ olan (...) şöyle ki; bâʿis-i (...) ve melâz-ı şerâ’it-i sulh u salâha kemâ-yenbağî ri‘âyet olunup sudûr eyleyen evzâʿ-ı nâ-hemvâr defʿ olunup tarafeyn re‘âyâsı ki vedâyıʿ-i hâliku'l-berâyâdır, âsûde olup pây-mâl olmayup ahvâl-i sâbıkā ber-karâr olmak maksûd ile bu makūle fesâd ü şenâʿat eyleyen eşkıyâ ve ehl-i fesâdı ele getürüp kemâ-yenbağî haklarından gelinüp ve min-baʿd Memâlik-i mahrûsemize dahl ü tecâvüz eylemeyüp sulh u salâha muhâlif vazʿ eylememek bâbında muhkem tenbîh ve (...) olunmak ile ahd ü emânın muktezâsı olmağın. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda kadîm'üz-zamândan Âsitân-ı Devlet-âşîyan ile [**95]** olan vüfûr-ı mahabbet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ve ihtisâsınuz mûcebince vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâʿat eyleyüp ahd ü emâna muhâlif vazʿı olanları ele getürüp gereği gibi haklarından gelüp ve min-baʿd serhaddinüzde cemʿiyyetler itdirmeyüp Memâlik-i mahrûsemizde olan kılâʿ vü bukāʿa ve sâ’ir arâzîye ve re‘âyâya dahl ü tecâvüz eylemeyüp eyyâm-ı hümâyûn-u adâlet-makrûnumuzda tarafeynin re‘âyâ vü berâyâsı âsûde olup kendü hâllerinde ve kâr ü kisblerinde olalar ve illâ mâdâm ki ol tarafdan yer yer cemʿiyetleri olup kılâʿa ve sâ’ir yerlere tecâvüz eyleyüp ahd ü emâna muhâlif vazʿları ola, bu tarafdan dahi guzât-ı Müslimîn kendü hâllerinde olmayup beher-hâl

küllî tedârik olunup gayret ve cemʿiyyet muktezâsınca eşkıyânın kemâ-hüve haklarından gelinmek mukarrerdir. Ana göre serhadde olan âdemlerinüze ve beğlerinüze muhkem tenbîh ve yasâk oluna ki şerâ'it-i ahd ü emâna gereği gibi riʻâyet eyleyüp ahd ü emâna muhâlif iş işlemeyeler. Ve bi'l-cümle kavâʻid-i sulh u salâh ki reʻâyânın ıstırâhat ü felâhıdır, kemâ-yenbağî riʻâyet ve himâyet bâbında vech ü münâsib görüldüğü üzre envâʿ mesaʿî-i cemîlenüz zuhûra getürile ve anın gibi etrâf ü cevânibinüzde düşman zuhûr idüp kabza-i(?) hükûmetinizde olan yerlere dahl ü tecâvüz ihtimâli olmağla, siz dahi askerinizle cemʿiyyet etmenüz lâzim geldikde vâkıʿ-ı hâlî bu cânibe iʿlâm eyleyesiz ki ne vechile cemʿiyyet üzre olduğunuz maʻlûm-ı şerîfimiz olduğundan mâʻadâ, serhadde olan asker-i zafer eserimizle mâ-beynde olan ahd ü emân mûcebince muʿâvenet ü müzâheret olunur.

d.42, s.164-165, h.524

[Yevmü'l-Erbiʻâ, fî 19 Z sene 988] **(25 Ocak 1581)**

Beç Kralı'na: Beç tarafından bir sınır ihlâli olmamasına rağmen sınırlarına müdâhale edildiğine dâir bilgi verdikleri mektubun ulaştığı, bu müdâhalelerin ilk olarak Beç cânibinden yapıldığı, o taraftan ahidnâmeye aykırı iş yapılmazsa bu taraftan da yapılmayacağı, sınırdaki beylerine kesin tenbihde bulunması ve ahidnâmeye aykırı davrananların cezalandırılması.

Sene 988

Beç Kralı'na yazılacak nâme-i hümâyûn sûretidir

Cenâb-ı Rabbü'l-erbâb-ı mâlik (...) ulüvv-i inâyet ve iki cihân güneşi Peygamberimiz Server-i Enbiyâ-i Mürselîn salavâtullâhi aleyhim ecmʻaîn muʻcizât-ı kesîretü'l-berekâtı mukâreneti ile melce-i sanâdîd-i selâtîn ve me'va-yı esatîn-i havâkîn olan Südde-i saʻâdet-kârin ve atebe-i maʻdelet-rehînimize mektûbunuz vârid olup Dergâh-ı âlem-penâh ve Bârgâh-ı saʻâdet-destgâhımıza olan dostluk ve (...)-hâhlık erkânı ve sulh u salâh bünyânı hemvâra mersûs u üstüvâr olup sizin tarafınızdan hilâf-ı ahd ü emân vazʻ sudûr eylemedin serhadd-i memâlik ü büldan olan ümerâ-i saf-ârâ ve mübârezât-ı kişver-güşâmızın baʻzından ahde mugāyir evzâʻ sâdır olduğu inhâ ü bess-i şekvā ve bidâyet-i fesâdatlara isnâd olunup Südde-i saʻâdet me'âbımızda olan elçiniz

dahi Rikâb-ı kâm-yâbımıza arz-ı hâl sunup salif'üz-zikr mektûbla arz-ı hâlde her ne ki tahrîr olunmuş ise cümlesi pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz u takrîr olunup ilm-i hümâyûn âlem-şümûl-i hüsrevânemiz ale'l-vechi'l kâmil muhît ve şâmil olmuşdur. Fi'l-vâkı‘ nâ-kes-i îmân ve bâ‘is-i nakz-ı emân olacak evzâ‘ nâ-hemvâr ve etvâr-ı mu‘âdât-şi‘âra sizin rızânuz olmayup hulûs u fevâd(?) ile Südde-i sa‘âdet-nihâdımıza dostluk murâdunuz olduğuna tamâm hüsn-i i‘tikâdımız mukarrerdir. Zirâ serhad zâbitleri ve asâkirinüz murâbıtları serhadd-i memâlik ve merzbûm-ı mesâlikde nâfî‘(?) sulh u salah ve dâ’imâ harb ü kifâh olan şenâyi‘-i ef‘âle ve fezâyih-i a‘mâle irtikâb idenleri zabt eylemeyüp ahvâllerin seyyin-i(?) a‘lâmda imhâl itmekle erbâb-ı fesâdın kulûbundan ru‘bûb ü haşyet ve sulh u salaha rağbet kalkup Memâlik-i mahrûseye tecâvüz ü ta‘addî ve itâle-i eyâdiye mübâderet etdiklerini bu cânibden guzât-ı mücâhidîn ve kemâ-yenbağî muvahhidîn görüp gayret-i dîniyye ve hamiyyet-i İslâmiyye muktezâsınca mükâvıha ile müdâfi‘a ve mükâfaha(?) ile murâfa‘aya mübâşeret idecek tarafeynden dâire-i kıtâl-ı hîcân ve iştigâl olup ahvâl-ı sulh u salâha ihtilâl gelmekle re‘âyâ pâ-mâl olmak lâzim gelür. Hükkâm-ı adâlet-âyîn taht-ı cülusunda olan fukarâ ve mesâkîn muztaribü'l-ahvâl olduklarına cidden rızâ virmek ihtimâl değildir. Lâkin ibtidâ-i zuhûr-ı dîn-i İslâm ve mebâdî-i eyyâm-ı saltânat-ı ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmımızdan berü hengâm-ı hilâfet-i adâlet encâmıma gelince sü’âl üzre nakz-ı ahde müte‘allik vekâyi‘ cümle ol tarafdan olıgeldüği şâyi‘ olmağın, hâlâ dahi kemâl-i dikkat ü ihtimâm ile zikr olunan husûslar isti‘lâm olundukda bu cânibe müte‘allik ümerâ-i zevi'l-iftihâr ve mîr-i mirân evveli'l-i‘tibârdan bu makūle evzâ‘-ı nâ-hemvâr sudûr eylemeyüp yine âdet-i mu‘tâde üzre fitne vü fesâda bâdî (...) muktezâ-yı dâ’imâ âdî ol tarafdan olduğu zâhir ve meşhûr ve mütevâtir olmuşdur. Elhamdülillâhi'l-kerîm şerâ’it-i ahd-i kadîmi ri‘âyet ve mukteza-yı dîn-i müstakîmi sıyânetden âbâ-i kirâm mekârim nihâd ü ba‘dâd(?) izâm-ı âlî-nejâdım enârallahü (...) eserine sâlik ve bi-fazlillahi'l mâlik anlardan ziyâde mülkiyet(?)-i salâbete mâlik olup ebtâl-i (?) ricâlini fermân kazâ-cereyânımıza imtisâlden udûle mecâlleri yokdur. Mâdâm ki sizin tarafınızdan ahd ü emâna mugāyir vaz‘ sâdır olmaya, serhadd-i Memâlik-i mahrûse ve merzbûm-ı adâlet-me'nûsemizden olan ümerâ-i kirâm ve mîr-i mîrân-ı zevi'l-ihtirâmımızdan ferd-i vâhid hilâf-ı ahd ü emân ve mugāyir-i sulh u eymân(?)-i ef‘al mûcebince ihtilâle irtikâb eylemek ihtimâl değildir. Ol bâbda mirâren ahkâm-ı şerîfe-i vacibetü'l ihtirâm **[165]** gönderilüp tenbîh olunmuşdur. Mücerreddâne men‘ ve tehdîde cidden ihtiyâc yokdur. Lâkin mahzâ ihtiyâten hâlâ vârid olan mekâtibinüzin (...) manzûrunda mastûr olan umûru ale't-tafsîl

her birine inhâ vü tezkâr ve tekrâr ü tekrâr ve (...) ile tenbîh ü te'kîd içün ahkâm-ı şerîfe ve evâmir-i münîfe yazılup irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn adâlet-makrûn ve yarlığ-ı belîğ sa'âdet-meşhûnumuz vusûl buldukda, atebe-i ulyâ ve Südde-i seniyyamıza olan hulûs-ı vidâd(?) ve safvet-i hubb-ı vâlâ muktezâsınca şerâ'it-i sulh u salâhı mer'î ve zavâbıt-ı emn ü felâhı mahmî kılup serhadd-i memâlik ve me'âbir ü mesâlikde olan beğler ve murâbıtları ve kılâ' u bukā' zâbitleri hilâf-ı ahd ü mîsâk îkâz-ı fitneye irtikâbdan nehy ve muhkem yasâk eyleyüp (...) hilâfet vücûde-i hükûmetimizde münderîc olan kılâ' u bukā' ve kurâ u ziyâ'a tecâvüz ü ta'addî ve nakz-ı ahde tasaddî ile re'âyâ-yı mesâkîni rencîde ve mesâkîn-i me'lûfelerinden remîde eylemeyüp ikāmet-i vezâyif-i mürâ'ât kavâ'id-i sulh u salâhın sâbit-kadem ve idâmet-i kavânînin emn ü felâhı râsih-dem olup âdâbdan hâric fi'le irtikâb eylemeyeler. Tâ ki bu cânibden aslâ ol tarafın re'âyâ vü berâyâ ve emlâk ü emvâline dahl ü ta'arruz olunmak ihtimâli olmaya. Ammâ eğer sizin tarafınızdan ahde mugāyir hareket vâkı' olursa bu cânibden dahi muktezâ-yı hamiyyet üzre def'-i mazarrat içün tahazzur mukarrerdir. Lâ-cürm zimmet-i mütemmiminüze lâzim ü lâ-(...) meliki(?) mütehettim ve vâcibi olan budur ki taht-ı merkûzda olan re'âyâyı himâyet içün şerâ'it-i sulhu kemâliyle ri'âyet ve serhadd-i vilâyetinizde olan beğlerinüze ve sâ'ir hüddâmınuza muhkem tenbîh ü te'kîd ve taht-ı ekîd eyleyüp (...) ol makūle (...) bâdî olanlar kimler ise ketm eylemeyüp ele virüp ehl-i fesâdın bir vechile haklarından gelesiz. Sâ'irlerine mûceb-i ibret ve sûret-pezîr(?) ve nasîhat olup bu kā'ide-i marzıyye zâbıta-i mer'îyye (...) ba'de-neslin(?) ve fer'an ba'de-aslın(?) hemvâr ve muhkem ve üstüvâr olmağla, ferâğ-ı-bâl cumhur-ı berâyâ ve refâh-ı hâl âmme-i re'âyâya eyyâm-ı adâlet-encâmımızda bir vechile intizâm müyesser ola ki anun kavâ'id ü zavâbıtına ve mu'âkıd-ı revâbıtına inkıraz-ı devrân ve inkıtâ'-i zamâna değin (...) halîl(?) vüfûr ve sevâyib-i(?) nakz ve kusûr-ı yol bulmaya.

d.42, s.243, h.757

Beç Kralı'na: Elçilik hizmetini yerine getiren elçilerinin ülkesine dönmesi için izin verildiği, sulha riâyet edilerek reâyânın rahat içinde yaşamasının sağlanması.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 22 S sene 989] **(28 Mart 1581)**

Beç Kralı'na yazılacak nâme-i hümâyûn sûretidir

Cenâb-ı Rabbü'l-erbâb-ı mâlikü'r-Rikābın ulüvv-i inâyeti ve iki cihân güneşi Peygamberimiz salavâtullâhi aleyhim ecma'înin mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtı mukāreneti ile melce-i sanâdîd-i selâtîn ve me'va-yı esatîn-i havâkîn olan Südde-i sa'âdet-karîn ve atebe-i adâlet-rehînimize mukaddemâ elçilik tarîki ile gelen kıdvetü ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhiyye (...) *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* kemâl-i edâyla hidmet-i risâlet ve levâzim-ı sefâreti kemâ-yenbağî edâ idüp vatan-ı me'lûfuna avdet içün izn-i hümâyûn-ı mülûkânemiz recâ eylemeğin, âdet-i hasene-i şâhânemiz üzre hüsn-i icâzet-i hüsrevânemiz erzânî kılınup hulûs-ı taviyyet ile ol cânibe teveccüh ü azîmet eylemişdir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı adâlet-efzûn terlîğ(?)-i beliğ-i sa'âdet-makrûnumuz vusûl buldukda, atebe-i ulyâ ve südde-i senâmıza ahd-i pelbesîn(?) (...) ve yedinden berevâtı hâzâ'l-hîn olan hulûs-ı velâ ve safâ-i hubb-ı vâlâ muktezâsınca Dergâh-ı âlem-penâhımıza dostluk ve (...) hâhlık erkânı ve sulh u salâh bünyanı hemvâra mersûs ü üstüvâr olup şerâ'it-i (...) ü felâhı mer'î ve zavâbıt ref'-i savb ve kifâh-ı mahmî kılınup serhadd-i memâlik ve merzbûm-ı mesâlikde olan beğler ve murabıtları ve kılâ' u bukā' zâbıtları hilâf-ı ahd ü mîsâk îkâz-ı fitne irtikâbdan nehy ve muhkem yasâk eyleyüp hıfz-ı hilâfet ve hûme(?)-i hükûmetimizde münderic olan muvâza'a-i muvasafa ile ta'addî ve nakz-ı ahde tasaddî ile re'âyâ-yı mesâkîn rencîde ve mesâkin-i me'lûfelerinden remîde eylemeyüp ikāmet-i vezâ'if-i mürâ'ât irâhe-i ibâd ve idâmet-i kavâ'id-i âzâde-i (...) sâbit-kadem ve râsih-dem olup tarafeynin re'âyâsı âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl kesb ü kârlarına iştigâl üzre olmak bâbında envâ' mesâ'î meşkûrenüz vücûda getürile.

d.42, s.47, h.247

[Yevmü's-Sülesâ, fî 2 Cemâziyelâhir sene 989] **(4 Temmuz 1581)**

Beç Kralı'na: Vergileriyle beraber gelen elçinin ve gönderdikleri mektubun ulaştığı, iki tarafa da vergi veren köylerin ahâlisinin rencide edilmemesi, Sigetvar sancakbeyinin azledildiği, sulha riâyet etmeleri için Solnok ve Budun beylerbeyine emirler gönderildiği, Beç tarafından da beylerine gerekli tenbihlerin yapılması.

Tercümâna virildi. Fî evâili C [sene] 989

Beç Kralı'na yazılacak nâme-i hümâyûn sûretidir ki:

Südde-i seniyye-i sa‘âdet-medâr ve atebe-i aliyye-i gerdûn-vakārımıza ki melce-i selâtîn-i zevi'l-iktidâr ve müncâ-i havâkîn-i âlî-mikdârdır. Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhiyye mezîd-i (...) Peranir(?) nâm mu‘teber elçiniz ile üslûb-ı sâbık ve minhâc-ı fâ'ik üzre Südde-i sa‘âdet-misâlimize virgünizi irsâl eyledüğiniz ecilden getürüp teslîm ve îsâl ve hidmet-i sefâreti kemâl-i edâ ile edâ ve şifâhen sifâriş olunan husûsları inhâ idüp kadîmden cârî olan adet-i mu‘tâde üzre Südde-i sa‘âdet-nihâdımıza ikāmet eylemişdir ve müşârun-ileyh elçiniz yedinden vârid olan nâme-i sadâkat-şi‘ârunuzda Solnok ve Sigetvar beğlerinden adem-i şükrânınuz iş‘âr olunmağın, Sigetvar Sancakbeği azl olunup Solnok beğine ve Budun beğlerbeğisine ve sâ'ir serhadlerde olan ümerâ-i kirâm ve sâ'ir hukkâma bu bâbda mukaddemâ gönderilen ahkâm-ı şerîfeden mâ‘adâ bu def‘a yine anların mazmûn-ı adâlet meşhûnlarını mü'eyyed mü‘ekkeden evâmir-i aliyye gönderilüp "İki cânibe harâç viren karyeler ahâlîsini rencîde vü mesâkin me'lûzlarından emîn etdirmeyüp bâ‘is-i emn ü felâh olan şerâ'it-i sulh u salâhı gereği gibi ri‘âyet eyleyüp kral-ı müşârun-ileyhin Südde-i sa‘âdetime şükr ü şikâyetini müsmir ü mü'essir bilesiz" diyü envâ‘ tenbîh ü te'kîd ve esnâf-ı tehdîd-i ekîd olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân Âsitâne-ı Sa‘âdet-âşiyânımıza olan vüfûr-ı meveddet ve muvâlât ve hulûs-ı taviyyet ve musâfâtınuz muktezâsınca sizün tarafınızdan dahi serhadlerinüzde olan beğlerinüze muhkem tenbîh ü te'kîd olunup dâfi‘-i harb u kifâh olan akd-ı sulh u salâha mugāyir evzâ‘-ı nâ-hemvâr sâdır olmayup şerâ'it-i ahd ü peymân ri‘âyet olunmağla, tarafeynin re‘âyâsı emn ü emân ve refâhiyyet ü itmînân üzre olmaları bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.46, s.249, h.556

Beç Kralı'na: Bazı sebepler ile gönderilmesi gereken verginin bu sene gönderilmediğini bildirdikleri mektubun ulaştığı, Beç cânibinden bir taâruz olması durumunda müdafaadan geri durulmasının mümkün olmadığı, Mehmet Çavuş vergi tahsili için görev yaparken yolunun kesildiği, topladığı beş bin kuruşun alındığı, eğer sulhun devamı isteniyorsa Mehmet Çavuş'un alınan paralar ve yoldaşlarıyla Budun beylerbeyine teslim edilmesi, bu işi yapanların cezalandırılması.

[Yevmü'l-Cum'â, fî 19 Za sene 989] **(15 Aralık 1581)**

Kral-ı mezbûrun elçisine virildi.

Beç Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûn sûretidir

Melce-i selâtîn-i âlî-mikdâr ve müncâ-i havâkîn-i zevi'l-iktidâr olan Südde-i seniyye-i izzet-bârgâh ve atebe-i aliyye-i sa'âdet-destgâhımıza mektûb gönderüp, mukaddemâ ol cânibde olan serdârlar ve kapudânlarınuzın ba'zı vaz' u (...) sebebi ile nâme-i hümâyûnumuz ısdâr olunup serhad beğlerinüze ve hâkimlerinüze gereği gibi tenbîh ü te'kîd olunup kavâ'id-i sulh u salâha ri'âyet olunmak husûsu iş'âr olunmağla, siz dahi bu bâbda ikdâm ü ihtimâm üzre olup sulha mugāyir iş olmamak bâbında muhkem tenbîh olunmuşdur. Ve Südde-i sa'âdetimize irsâl olunugelen virgünüz içün "İş bu senede ba'zı mevâni' sebebi ile te'hîr olundu. Ammâ eğlendirilmeyüp uhdemize lâzim olduğu üzre gönderirüz." diyü i'lâm eyleyüp ve Âsitâne-i Sa'âdetimizde olan elçinüz yedinden ba'zı kazâyâ defteri sunulup "Serhadlerde olan asâkir-i İslâm sulha mugāyir ba'zı yerlere dahl ü tecâvüz etmişlerdir. Hîn-i sûr-ı hümâyûn müjdesiyle gelen çaşnigir, Tata nâm hisâra karîb yerde bir kaç nefer re'âyâ alınduğını görmüşdür." diyü bildirmişsiz. İmdi; bu cânibden dâ'imâ serhad beğlerbeğilerimize ve ümerâya ve sâ'ir asâkir-i İslâm'a kavâ'id-i sulh u salâha ri'âyet bâbında muhkem ve müntehâ tenbîh ü te'kîd olunmuşdur. Bizim askerimizin zerre mikdârı emre muhâlif vaz' etmeğe iktidârı olmayup bu cânibden ol makūle vaz' sâdır olmak ihtimâli yokdur. Olduğu takdîrce (...) fesâd yine ol cânibden olup hamiyyet-i İslâmiyye muktezâsınca mudâfa'a-i mazarratıyçün varup mukābele etdiklerinde mukātele vâkı' olmağla, kendülerin (...) setr içün bu cânibe isnâd iderler. Eğerçi bu bâbda sizün dahi haberinüz olmayup dâ'imâ sulha mugāyir vaz' sâdır olmamak bâbında tenbîh ü te'kîdden hâlî olunmaz. Lâkin vilâyetinizin ehl-i fesâd serhadlerinden ve gayrıdan sâdır olup Memâlik-i mahrûsemizde fesâd idüp dahl ü tecâvüz etdiklerinde asâkir-i İslâm dahi elbette gayret-i dîniyye muktezâsınca müdâf'aya sa'y etmemeğe imkân yokdur. Ammâ hâlâ tekrâr serhadde beğlerbeğlerimize ve beğler kullarımıza evâmir-i aliyyemiz sâdır olup ve her birine mü'ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilüp, "Anın gibi fesâda mübâşir kimesneler var ise yoklayup her kimler ise Südde-i sa'âdetimize isimleri ile yazup arz eyleyesiz ki muhkem ve müntehâ haklarından geline" diyü tehdîd olunmuşdur. Min-ba'd bu cânibden ahde mugāyir vaz' sâdır olmak ihtimâl değildir. Hemân ol cânibin eşkıyâsı

kendü hâllerine konulmayup zabtlarında ihtimâm ile tarafeynin re‘âyâsı ahvâlinin intizâmına ikdâm üzre sıhhat-i kıyâm gösterile ve bundan akdem Memâlik-i mahrûsemizde Kalaça(?) ve Dökne(?) emînlerinin Kopan ve Şimontarine sancaklarında vâkı‘ olan bakāyası cem‘ine Budun çavuşlarından Mehmed Çavuş fermân-ı hümâyûnumuz ile gönderilüp, varup beş bin guruş tahsîl idüp gelürken Dökne(?) kurbunda size tâbi‘ Papa(?) nâm kal‘adan bir nice ehl-i fesâd çıkup mezkûr çavuşun yolun basup zikr olunan beş bin guruşu gāret ve yoldaşlarının kimini helâk ve kimini giriftâr eyleyüp mezkûr çavuşu dahi mecrûhan alup gidüp, bi'l-fi‘l anda mahbûs u mukayyed olduğu i‘lâm olundu. Bu husûs dahi mâ-beynde mün‘akid olan sulh u salâha mugāyir vaz‘ idüğünde iştibâh yokdur. Zâhir bu bâbda âgâh olasınuz. Bu cânibe i‘lâmdan mukaddem ehl-i fesâdın haklarından gelüp mezkûr Mehmed Çavuş ile giriftâr olan yoldaşlarını gāret olunan mâlımız ile bile göndermek mukarrer idi. Sizün âgâhınuz olmamağla bu kadar zamân te’hîr olunmuşdur. İmdi; eğer mâ-beynde mün‘akid olan sulh u salâhın kıyâmı ve emn ü felâhın devâmı maksûd ise aslâ te’hîr ü terâhî ve (...) dahi olmak câ’iz görülmeyüp mezkûr çavuşu giriftâr olan yoldaşlarıyla ve gāret olunan guruş ile bile Budun Beğlerbeğisi Ali *dâme ikbâlühû*ya teslîm olunup, dahi ol fesâdı idenler kimler ise ele getürilüp, sâ’irlere mûceb-i ibret ü nasîhat olmağiçün muhkem haklarından gelmekle esâsı sulh u salâhın ahkâmına ve re‘âyâ vü berâyânın emn ü felâhına ve harb ü kifâhın irtifâ‘ına sa‘y ü ikdâm ve dikkat ü ihtimâmda envâ‘ mesâ‘î-i meşkûrenüz zuhûra getürile.

d.48, s.117, h.312

Beç Kralı'na: İki senenin gönderilmesi gereken vergisinin henüz gönderilmediği, iki senelik verginin bu seneki vergi de eklenerek ertelenmeden gönderilmesi.

[Yevmü’l-İsneyn, fî 5 Ş sene 990] **(25 Ağustos 1582)**

Yazıldı.
Abdi Çavuş'a virildi.
Fî 15 Ş sene 990

Beç Kralı'na nâme-i hümâyûn:

Kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı muhalledü'l bünyân ve müşeyyidü'l erkânımız gönderilüp gelen virgünizin sene der-mânde olan ahd ü emân ve sulh u salâha

mugāyir gelüp vâsıl olmadığından gayrı, bu senenin dahi vakt ü zamânı gelüp gönderilmek henüz dahi irsâl olunmayup, şimdiye değin avk u te'hîr olunduğu Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânımıza olan sadâkat ü ihlâsdan adem-i ihtimamınızdan nâşî olmak fehm olunur. Eyle olsa ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmım enârallahu te'âlâ ve iclâlehû zamânlarından berü gönderilügelen virgü zamânı geldükde aslâ te'hîr olunmayup irsâl olunugelmiş iken hâlâ iki senenin virgüsi bu âna gelince gönderilmeyüp avk u te'hîr olmak bâbında olan ahd ü peymân ve dostluğa mugāyir idüğü hafî değildir. Gerekdir ki:

Bu nâme-i hümâyûn-ı izzet-makrûnumuz vusûl buldukda, Südde-i seniyye-i sa'âdet-medâr ve atebe-i aliyye-i izzet-karârımıza kemâl-i sadâkat ve ihlâs ile ihtisâs maksûdunuz ise bu husûsda gaflet olunmayup mukaddemâ gönderilmeyen iki senenin virgüsi ve andan mâ'adâ bu sene gönderilecek virgünüzi cümlesi bir yerden bî-kusûr tedârik ü ihzâr idüp vakt ü zamânı ile mu'accelen ihrâc ve Âsitâne-i Sa'âdetimize irsâl ü îsâl eyleyesin ki şimdiye değin mâ-beynde olan ihlâs ü ihtisâs ve ahd ü emâna mugāyir bir vaz' sudûru ile halel-pezîr olmak lâzim gelmeye.

d.48, s.370, h.1077

Beç Kralı'na: Maksimilyanoş Kral zamanında yapılan sekiz yıllık sulhun sona erdiği, elçileri vasıtasıyla sulhun uzatılması taleplerinin ulaştığı, gönderilmesi gereken verginin gönderilmesi ve ahidnâmeye aykırı davranılmaması, Temeşvar ve Budun ve Bosna beylerbeyilerine ve Leh Kralı'na ve Erdel ve Boğdan ve Eflak Voyvodalarına gerekli emirlerin gönderildiği.

[Yevmü's-Sebt, fî 15 Rebî'ülâhir sene 991] **(8 Mayıs 1583)**

Beç Kralı'na mektûb-ı şerîf yazıla ki:

Şimdiki hâlde Hak sübhânehû ve te'âlâ celle celâlühû ve ümm-i nevâlühû(?) Hazretleri'nin inâyet-i bî-gāyetine (...) nihâyeti ile ve ulu ve sa'âdetlü ve azametlü ve heybetlü Peygamberimiz Muhammed Mustafa'nın salavâtüllâhi aleyhi ve's-selâm mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtıyla sa'âdetlü ve devletlü Pâdişâhımız enerallâhü ensâruhû Hazretlerinin atebe-i aliyye-i vâlâ-makām ve Südde-i seniyye-i adâlet-intizâmları ki neyyir-i meşrik-i ikbâl ve makbel-i şifâh-ı ekâsire-i ikbâldir. Mektûb-ı meveddet-nümûn ve mersûm-ı izzet füzûnunuz vârid olup bundan esbâk babanuz Maksimilyanoş Kral dâr-ı gurûrdan irtihâl etdükde, imparatorluk umûru size müyesser olup müşârun-ileyh

babanuz zamânında olduğu üzre sa‘âdetlü Pâdişâhımız Hazretleriyle mâ-beynde olan emn ü emân ve sulh ü salâh husûsu sizün dahi re‘âyâ vü berâyâya himâyetiniz olmağla, murâdınuz olup babanuza virildüği üslûb üzre sizün zamânınızda dahi ahd ü emân olup ol bâbda size dahi Hazret-i Îsâ aleyhi's-salâtü ve's-selâm târîhinin bin beş yüz yetmiş yedi senesinde vâkı‘ olan (...) evveli ki bizim ulu Peygamberimiz âhir zamân peygamberi Hazret-i Muhammed Mustafa salavâtüllâhi aleyhi ve's-selâm hicretleri tarihinden dokuz yüz seksen dört senesinin Şevvâli'l-mükerreminin on birinci gününde vâkı‘ olan (...) ibtidâsından müşârun-ileyh babanuz Âsitâne-i adâlet-âyîn-i şehinşâhiye her sene gönderdüği virgüyü siz dahi vakti ve mevsimi ile göndermek üzre sekiz yıl müddet ile sulh u salâh ve ahd ü emân husûsu mukarrer olup, ol bâbda mufassal ahidnâme-i Pâdişâhî irsâl olunmuş idi. El-hâletü hâzihî zikr olunan sekiz yıl Hazret-i Îsâ (...) tarihinin bin beş yüz seksen dört senesinde vâkı‘ olan (...) evveli ki bizüm sa‘âdetlü Peygamber-i Hazret-i seyyidü'l-(...) salla'llâhü aleyhi ve sellem hicretleri târîhinin dokuz yüz seksen bir senesinde mâh-ı Zilhiccetü'ş-şerîfenin yirmi birinci gününde vâkı‘ olan (...) evvelinde tamâm olmağla, Bârgâh-ı ma‘delet-penâh ve Dergâh-ı azamet-destgâh-ı şehinşâhîye risâlet hidmeti ile gelüp mukîm olan (...) nâm elçinüz Südde-i seniyye-i sa‘âdet-nişân-ı Pâdişâhîye rûy-i mâl idüp mahzâ mâ-beynde olan re‘âyâ vü berâyânın refâhiyyet ü istirâhati husûsu içün sizün cânibinizden girü sekiz yıla değin mâ-beynde ve sulh u salâh ve re‘âyâ emn ü emân olması bâbında istid‘â-yı inâyet-i hüsrevânî itmeğin sa‘âdetlü Pâdişâh-ı gerdûn-vakar-ı şevket-âsâr Hazretlerinin Âsitâne-i Devlet-âşiyânları inâyet-i zü'l-celâl ile zabt ü mesdûd olmayup etrâf ü eknâfından eğer dostluğa ve eğer düşmanlığa aslâ bir ferdin gelüp gitmesine men‘ u redleri yokdur. Ale'l-husûs nizâm-ı intizâm-ı memleketde ve zabt u sıyânet-i ra‘iyyet ve hıfz u hırâset-i kılâ’ ve bukā‘ ve nevâhî ve kurâ içün sadâkat ü ihlâsla ihtisâs gösterüp bir samîmü'l-kalb ve dostluk murâd idenler, anun gibiler. Dergâh-ı âlem-penâh ve Bârgâh-ı (...) mekân-ı Pâdişâhîde tevkîr ü ihtirâm ve ta‘zîm ü kirâm kılınmak alâmet-i seniyye-i kerîme ve ahlâk-ı marzıyye-i kadîmelerinin muktezâsı olduğu ecilden sizün dahi bu bâbda mâ-beynde olan ahd ü emânda sâbit-kadem olduğunuz ecilden sizün tarafınızdan müşârun-ileyh elçinüzin recâsı devletlü Pâdişâhımız hazretlerinin pâye-i serîr-i izzet-masîr-i şâhânelerine arz olunup husûs-ı mezbûrda olan iltimâs hayyiz-i kabûl-i Pâdişâhî vâkı‘ olmağla, mukaddemâ olan sulh u salâh nihâyet bulduğu merkūm iki (...) ibtidâsından girü sekiz yıla değin her sene gönderilügelen virgüniz girü bi't-tamâm vakti ve mevsimi ile gönderilmek üzre mukaddemâ virilen ahidnâmede mastûr olan husûslar girü kemâ-kân mer‘î olup şöyle ki; sizün tarafınızdan serhadde olan kapudânlarınızdan

ve sâ’ir serhadde olan beğlerbeğiniz ve leşkerinizden nakz-ı ahdi mûceb husûsu sudûr itmeğe, atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidâr tarafından dahi hilâf-ı ahde vaz‘ sudûr itmeyüp memleket ü vilâyet ve kılâ‘ u kurâ ve askere dahl ü tecâvüz olunmamak üzre mufassal ahidnâme-i hümâyûnları itâ‘ kılınmışdır. Eyle olsa mektûb-ı muhâlesat temkîn vusûl buldukda, siz dahi **[271]** bu bâbda dâ’imâ mukayyed olup mâ-beynde olan dostluk şerâ’iti ri‘âyet ve memleket ü vilâyet halkına himâyet itmek üzre taht-ı eyâletinizde olan serhadleri gereği gibi hıfz u hırâset itdirüp üskoklardan ve sâ’ir ehl-i fesâd ü şenâ‘atden kimesneyi Memâlik-i mahrûse-i Pâdişâhîden bir mahalle zarâr u ta‘addî ve dahl [ü] tecâvüz itdirmeyüp sulh u salâh umûrunu ri‘âyet idüp şimdiye değin gönderilügelen virgüniz vakitlerine tecâvüz itmeyüp bi't-tamâm mevsimi ile gönderilüp nakz-ı ahd olunur husûsuna sâlik olunmaya. Bu cânibe dahi Tımışvar ve Budun ve Bosna beğlerbeğilerine ve Leh Kralı'na ve Erdel ve Boğdan ve Eflak Voyvodalarına ahkâm-ı şerîfe ve lâzimü'l imtisâl gönderilüp hilâf-ı ahd ü emân bir vaz‘ olmayup şerâ’it-i ahd dâ’imâ mazbût u mahfûz olmak fermân olunmuşdur. Sulh u salâhın nef‘ı girü sizün cânibinize râci‘ idüğü ma‘lûmunuzdur. Ol tarafdan kā‘ide-i ahd ü emân bi't-tamâm ri‘âyet olunup hilâfı dahi ve mugāyir-i ahd bir vaz‘ sâdır olmaya, inşâ’allâhü'l-melikü'lmestân atebe-i ve'l-makām tarafından dahi hilâfına cevâz gösterilmez. Cenâb-ı celâlet-me’âb-ı Padişâhîden gönderilen ahidnâme-i hümâyûnun mazmûn-ı sa‘âdet-makrûnu ile amel oluna.

d.58, s.42, h.123

Beç Kralı'na: Gönderdikleri verginin ulaştığı, elçileri hasta olduğundan talepleri üzerine kendisine Venedik üzerinden Beç tarafına geçmek için izin verildiği, Beç tarafından sulha aykırı taâruzlar olmadığı takdirde Osmanlı tarafından da olmayacağı.

[Yevmü’l-Hamîs, fî 4 şehr-i Ca sene 993] **(04 Mayıs 1585)**

Nâme-i Hümâyûn

Beç Kralı'na nâme-i hümayûn yazıla ki:

E'l-hâletü hâzihî Âsitân-ı Devlet-âşiyân ve adâlet-ünvânı ki melce-i selâtîn-i zamân ve müncâ-i havâkîn-i devrândır. Mektûb-ı sadâkat üslûbunuz vârid olup

mazmûnunda Südde-i seniyyâ ve atebe-i ulyâmızda mukîm olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhiyye Pavlo nâm elçiniz vâsıtasıyla size gönderilen nâme-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumuz ve kadîmden Âsitân-ı Devlet-âşiyânımıza olan vüfûr-ı mahabbet ve ihlâsınız mûcebince mu'teber elçiniz ( ) nâm beğinizle Yüce Âsitânemize gönderilen virgüyi getürüp îsâl eyleyüp kemâl-i âdâb ile edâ-i hidmet eyledüğin ve mezbûr yolda hasta olmağla, kalup sıhhati ma'lûm olmağiçün işâret-i âliyye recâ olunduğunu ve bu def'a Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyâna gönderilen hazîne ile ve elçi ile varup âdemlerin olıgeldüği üzre ri'âyet olunup kemâ-kân sulh u salâh umûru himâyet ü sıyânet olunup serhadde olan hukkâm mûceb-i ihtişâmımıza ve sâ'ir asâkir-i İslâm'a tenbîh ü te'kîd olunup ahkâm-ı şerîfe irsâli husûsu ve sizün vilâyetinizden bî-günâh giriftâr olan Hristiyanlar esbâb ü emvâlleriyle ıtlâk olunmaların ve min-ba'd vilâyetinize müte'allik olan yerlere seğirdüm eylemeyüp ale'l-husûs Bosna beğlerbeğisi olan emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Şehsuvar *dâme ikbâlühû*ya sulhâ mugāyir vaz' eylememek içün tenbîh olunmak husûsu i'lâm olunmuş, ol bâbda her ne ki tahrîr ü beyân olunmuş ise ale'l-vechi'l kâmil pâye-i serîr-i sa'âdet-masîr-i Pâdişâhânemize arz u takrîr olunup ilm-i âlem-şümûl-i Pâdişâhânemiz muhît ü şâmil olmuşdur. İmdi; mâdâm ki ol cânibden kavâ'id-i sulh u emân ve şerâ'it-i ahd ü peymân kemâ-kân ri'âyet ü himâyet oluna, inşâ'allâhü'l-rahmetü bu cânibden aslâ sulh u emâna muhâlif vaz' olunmaz. Bu bâbda Memâlik-i mahrûsemiz hudûdunda olan beğlerbeğilere ve sancakbeğilerine ve sâ'ir hukkâm-ı sâhib-i ihtişâmımıza mü'ekked evâmir-i şerîfe yazılup, muhkem tenbîh ü te'kîd olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan Âsitân-ı Devlet-âşîyan ve hânedân-ı adâlet-bünyânımıza olan vüfûr-ı mahabbet ü ihlâs-nişân ve fart-ı meveddet-i ihtisâs-nişân müsted'âsınca memleketinizün serhaddinde olan beğlerimize ve sâ'ir hâkimlerimize muhkem tenbîh ü te'kîd oluna ki, mâ-beynimizde cârî olan kavâ'id-i sulh u emân ve şerâ'it-i ahd ü peymân kemâ-yenbağî ri'âyet ü himâyet eyleyüp Memâlik-i mahrûsemize müte'allik kal'alara ve kasabât ve kurâya ve asâkir-i İslâm'a ve re'âyâ vü berâyâsına aslâ dahl ü ta'arruz eylemeyüp kendü hâllerinde olup sulh u salâhı dâ'imâ ri'âyet eylemekde hüsn ü ihtimâm üzre olalar. İnşâ'allâhü te'âlâ mâdâm ki ol cânibden ahd ü emâna muhâlif bir vaz' olunmaya, bu cânibden fermân-ı hümâyûnumuza muhâlif sulh u salâha muhâlif bir vaz' sudûr eylemeyüp herkes kendü hâllerinde olurlar ve bî-günâh alınan esîrler ıtlâk olunması husûsu iş'âr olunmuş fînefsi'l-emr tarafından bî-günâh alınan esîrler emvâl ü esbâblarıyla ıtlâk olunursa tarafeynden bu makūle bî-günâh esîr olmuş âdemler bî-nihâyedir. Cânibeynden ahvâl-i sulh u salâha kemâ-yenbağî

ri‘âyet olunmağla, serhadde olan tarafeynin re‘âyâ vü berâyâyı âsûde olmalarına bâ‘is olur. Bu bâbda mâdâm ki ol cânibden bu makūle umûra ri‘âyet oluna, bu tarafdan dahi ana göre ri‘âyet olunması mukarrerdir. Ana göre sulh u salâha lâzim olan umûrun ri‘âyetinde ihtimâm oluna ve virgüniz (...) Âsitân-ı meserret-nişânımıza müşârun-ileyh elçiniz vesâtatı ile gelüp vusûl bulup, lâkin hazîne ile gelen mûmâ-ileyh elçiniz hasta olmak ile deryâ tarafından Venedik'e andan Beç câniblerine varup vâsıl olmak içün Yüce Âsitânemizden isticâze eylemeğin, ol bâbda icâzet-i hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuza mukârin(?) olup gemi ile deryâdan ol câniblere müteveccih olmuşdur. Atebe-i ulyâmızda olan mahabbet-i ihlâsınız mûcebince min-ba‘d dahi cadde-i muhâlesatda sâbit-kadem ve sâ’ir müsâdefetde rasih-dem olup ihya-i (...) ile ol diyârın (...) ve etvârında ale't-tevâlî i‘lâmdan hâlî olunmaya.

d.61, s.78-80, h.198

Beç Kralı'na: Estergon önündeki köprünün yıkılması halinde Komaran önündeki köprüyü kaldıracaklarını bildirdikleri mektubun ulaştığı, sınır beylerinin sulha aykırı iş yapmamaları konusunda tenbih edildiği ancak Beç tarafının sınırlara saldırmasından sonra harekete geçildiği, ahde uyulması.

Yevmü’l-İsneyn, fî 15 Ramazânü'l-mübârek sene 994 **(30 Ağustos 1586)**

Beç Kralı'na yazılan nâme-i şerîfin sûretidir

Şimdiki hâlde Hak sübhânehû ve te‘âlâ hazretlerinin inâyet-i bî-gāyet ve hidâyet-i bî-nihâyet ile Âsitân-ı Sa‘âdet-ünvân ve'l-imkânımız ki melce-i selâtîn-i âlî-mikdâr ve melâz-ı havâkîn-i zevi'l-iktidârdır. Nâme-i meveddet-nümûnunuz vârid olup, “Bundan akdem gönderilen nâme-i hümâyûn-ı izzet-makrûnumuzun mazmûn-ı hulûs-ı meşhûnunda münderic olan sulh u salâh-ı kadîme kemâ-kân ri‘âyet olunup hilâf-ı ahd ü emân ve mugāyir-i sulh iş olmaya ve Tuz nâm varoşumun binâ-berîn fesâd olup nice Müslimânlar alınmışdur” diyü sâdır olan fermân-ı âlî-şânımız üzre sizin cânibinizden dahi mâ-beynde mün‘akid olan sulh u salâha kemâ-yenbağî ri‘âyet olunur, lâkin asker-i İslâm kendü hâllerinde olmayup dâ’imâ vilâyetinize seğirdüp ve şimdiye değin sizin tarafınızdan harâç virmeyen köylerden harâç taleb idüp ve karyeleri ihrâk iderler ve mukaddemâ Filek Beği Hayşe(?) nâm varoşumuzu gāret idüp üç yüzden ziyâde re‘âyâyı esîr idüp ve Seçen beği dahi bizim re‘âyâmıza harâç teklîf idüp, “Elimizde emrimiz

vardır.” diyü havf virüp ta‘addî iderler ve Sigetvar dahi bu yakınlarda Kanije nâm kal‘amız altına seğirdüp Yoski (?) nâm kal‘amız kapudânın tutup göndermişdir ve bundan akdem Kuban Beği Bespirem nâm kal‘amızın önünde tutılup ve İstolni-Belgrad beği dahi Komaran nâm kal‘a mukābelesinde ceng iden ve Bosna beğlerbeğisi bu yakınlarda mübâlağa asker ile Kırançe (?) nâm vilâyetimize seğirdüp gāret itmişdir ve bundan akdem Budun Beğlerbeğsine i‘lâm olunup “Bu makūle sulhâ mugāyir vaz‘ idenlerin haklarından gelinüp iki cânibden alınan esîr girü redd oluna.” diyü recâ olunmuş idi. Beğlerbeğiler mukayyed olmayup yanlarında(?) kalmışdır. Bu makūle tecâvüz idenlerin haklarından gelinmek ile kavâ‘id-i sulh ü salâha ri‘âyet olunmak lâzim gelür. “Tuz nâm varoş altında olan fesâddan bizim haberim[iz] yokdur. Bizim ma‘rifetimizle olmamışdur. Recâ ideriz ki sulh u salâha ri‘âyet olunup ehl-i fesâdın haklarından geline ve min-ba‘d sulhâ mugāyir nesne olmaya ve Ustorgon'da binâ olunan köprü ahde mugāyir binâ olunmuşdur, ref‘i lâzimdir. Kā‘ide-i sulh u salâha ri‘âyet olunmak üzre ol köprü ref‘ olunup mukābelesinde bizim dahi Komaran önünde olan köprümüzü kalduralım.” diyü bildirmişsiz. Nâmenüzde dahi her ne ise bi't-tamâm pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîre arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûlümüz muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa Âsitâne-i Devlet-âşiyânemiz dâ’imâ meftûh olup mün‘akid olan sulh u salâh ve ahd ü emâna dâ’imâ ri‘âyet olunup serhadlerimizde olan hukkâmımıza muttasıl ahkâm-ı şerîfemiz gönderilüp, “Atebe-i ulyâmız ile dostlukta sâbit-kadem olanlar ile dâ’imâ musâfât üzre olup ahde mugāyir ve sulha muhâlif hareket ve vaz‘ etmeyesiz.” diyü tenbîh ü te’kîd olunur. Anlar dahi ahde mugāyir iş itmezler, ahd ü emânı gözedirler. Lâkin her zamân serhadde hareket olunur ki ve bâ‘is ü bâdî sizin cânibinizden olur, zirâ muttasıl serhadde olan beğlerimiz tutup gönderdikleri kâfir sizin vilâyetinizden gelüp Memâlik-i mahrûsemize dahil olup hareket etmekle, bi-inâyetillâhi teʿâlâ ele getürilüp bizim askerimiz sizin serhaddinüze girüp toprağınızda fesâd etmezler. Meğer ki sizin leşkeriniz gelüp fesâd eyledükde defʿ-i mazarrat içün çıkdıklarında akablarından irişüp sizin serhaddinüze dâhil olalar, (...) değildir ki bizim askerimiz bir bâ‘is olmadın ve bizim rızâmız yoğken sizin serhaddinüze girüp fesâd ideler. Bizim askerimiz mazbûtdur, ammâ sizin **[79]** askerinizi zabt itmeyüp belki ruhsât virmekle Memâlik-i mahrûsemize duhûl idüp fesâddan hâlî olmazlar. Eğer sizin askerinize ruhsat virdüğiniz üzre biz dahi asâkir-i mansûremize ruhsat virdik, ne mertebede iş iderlerdi ma‘lûmunuz olurdu. Ale'l-husûs sizin serhaddinüzde ele girüp Südde-i sa‘âdetimize gönderilen kefereden sü’âl olundukda “Her beğlerimiz ve kapudânlarımız krala i‘tibâr itmezler, 'siz varın vilâyet urun, esîr ve esbâb alın.' diyü kendüler gönderürler. Yohsa biz kendü ihtiyârımızla

gelmezüz, anların ilkāsıyla gelürüz, bizim dirliğümiz ve gayrı nesnemiz yokdur. Anların hidmetinde bize bir tarikle ruhsat virüp ele getürdüğimiz nesne ile geçinüriz.” diyü takrîr iderler ve nâmenüzde dahi “Bizim haberimiz yokdur ve bizim ma‘rifetimiz ile olmadı.” didüğüniz dahi bunların sözüne muvâfık gelmişdir. Çünkü bunların fesâdı sizin ma‘rifetiniz ile olmadı ve Herseklerin ve kapudânların ve sâ’ir beğlerin zabtına ve fesâd idenlerin ve ruhsat virenlerin haklarından gelmeğe kādir değilsiniz. Bizim elimize girenlerin niçün halâsın taleb idersiz? Anın gibileri siz taleb etmemek gerek idünüz ki hem sizin (...) ve hem bu cânibden etdükleri fesâdın ceza vü sezâsı virilemedi. Ammâ bizim i'tikādımız üzre ve sizin krallığınız muktezâsınca bu sözler muvâfık olmayup be her hâl eliniz altında olan eğer Herseklerdir ve eğer bu kapudânlar ve sâ’ir beğlerdir, cümlesi size mutî‘ vü münkād olup fesâd ü şenâ‘at idüp sulh u salâha mugāyir vaz‘ idenlerin haklarından gelinmekdir. Eğerçi bunlar bu vechile kelimât iderler, lâkin bizim makbûlümüz değildir. Beher hâl taht-ı tasarrufunuzda olanlara hıdmetiniz câîî olduğuna i'timâdımız vardır. Bizim serhaddimizde olan beğlerimizi “Ahde mugāyir iş idersiz.” diyü muttasıl ref‘ etmekden hâlî değilüz. Siz niçün kādir olmayasız? Evvel-asl esîrlerin sözleri usûle muvâfık söz değildir. Beher hâl siz dahi krallığınızın hükmün viresiz. İmdi; atebe-i ulyâmızda olan elçiniz ile bu husûslar söyleşilmişdir. Mâdâm ki sizin cânibinizden Memâlik-i mahrûsemize tetâvül olunmaya, bu cânibden dahi ahde mugāyir vaz‘ olunmaz. Gerekdir ki:

Vardukda, siz dahi ol cânibden mâ-beynimizde mazbût olan ahd ü emân ve kavâ‘id-i sulh u salâhıma ri‘âyet idüp dâ’imâ sulh u salâh istihkâmına mukayyed olup mer‘î vü muhterem tutup onat vechile görüp gözetüp her beğlerinizi ve kapudânlarınızı ve (...) ve sâ’ir leşkerinizi onat vechile zabt idüp bizim memleketimize tecâvüz etdirmeyesiz ki siz dahi ta‘addîden emîn olasız. Sizin cânibinizden leşker esîm(?) durmayup muttasıl hareket iderken bizim askerimiz dahi gayret ü hamiyyet-i İslâmiyye muktezâsınca hidmetlerin sarf iderler. Ammâ siz mâdâm ki serhaddinizde olan leşkerinizi zabt itmeyüp ahde mugāyir Memâlik-i mahrûsemize tecâvüz ideler, bu cânibin dahi askeri tecâvüzden hâlî olmazlar. Ol takdîrce hemân siz dahi mâ-beynimizde olan dostluk ve kā‘ide-i sulh u salâh üzre serhaddinizi zabt idüp Herseklerinizden ve kapudânlarınızdan ve sâ’ir leşkerinizden kimesneye ta‘addî vü tecâvüz itdirmeyesiz. İnşâ’allâhü te‘âlâ bu cânibden dahi nakz-ı ahd olur husûsa irtikâb olunmaz ve nâmenüzde “Usturgon önünde binâ olunan köprünün **[80]** ahde mugāyir hâdis olmağla hedm olunması” husûsun bildirmişsiz. Ol husûs dahi pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrime arz olundu. İlm-i şerîf-i âlem-şümûl-i Pâdîşâhanemize arz olunup ilm-

i şerîf-i âlem-şümûl-i mühît u şâmil olmağla, sizin cânibinizden “Komaran önünde olan hâdis köprü dahi hedm oluna.” diyü fermân-ı hümâyûnumuz sâdır olup ve te'hîr olmayup hedm olunması içün sancağı beğine mü’ekked hükm-i hümâyûnumuz gönderilüp tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Dahi zikr olunan köprü ahvâline mukayyed olup sâdır olan fermân-ı âlî-şânımız mûcebince “Kendü cânibinizden mahall-i mezbûrda binâ olunan köprü ve palankanın hedmine mukayyed olup te'hîr ü tevakkuf itdirmeyüp mîr-i müşârun-ileyh (...) ol köprüyü ve palankayı bi'l-külliye hedm itdirüp kā‘ide-i sulh u salâha ri‘âyet eyleyesiz ve bizim tarafımızdan dahi hâdis olan köprü te'hîr olunmayıp hedm oluna. Mîr-livâ olan kulumuz emr-i şerîfimize muhâlefet itmeyüp te'hîr ü tevakkuf etmez. Siz dahi Südde-i sa‘âdet-medârumıza olan vüfûr-ı ihlâs ve hüsn-i ihtisâsınız muktezâsınca dâ’imâ şerâ’it-i ahde ri‘âyet ve kā‘ide-i sulh u salâhı sıyânet etmekde ta‘allül ve inâd mücidd ü sâ‘î olup nakz-ı ahde mûceb husûslardan ictinâb oluna.” diyü nâme-i hümâyûn yazıldı.

d.61, s.125-127, h.307

Beç Kralı'na: Solnok Beyi Şahsuvar Bey'in Bosna beylerbeyi olduktan sonra ahde aykırı iş yaptığı için şikâyet edilmesi ile görevinden alınmasına rağmen bir süre sonra Budin kaymakamı yapıldığı, İstolni-Belgrad, Filek, Novigrad, Solnok ve Usturgon askeriyle Beç tarafına saldırıp reâyânın esir alındığı hususlarını içeren mektubun ulaştığı, sulha aykırı hareketlerin önce Beç tarafından olduğu, Beç tarafından sulha riâyet olunması halinde Osmanlı tarafından da riâyet edileceği, gönderilmesi gereken verginin ertelenmeden gönderilmesi ve sulha aykırı hareket edilmemesi.

Yevmü’l-Cum‘a, fî 12 S sene 995 **(22 Ocak 1587)**

Nâme-i Hümâyûn

Bâ-hatt-ı Hümâyûn

(...) hatt-ı hümâyûnu Efendi Hazretlerine virilmişse Efendi taleb olundukda anlardan sü’âl oluna.
Verin

Beç Kralı'na nâme-i hümayûn yazıla ki:

Hâlâ Dergâh-ı ma‘delet-penâh ve Bârgâh-ı sa‘âdet-destgâhımız melce-i selâtîn-i izâm ve melâz-ı havâkîn-i zevi'l-ihtirâmdır. Nâme-i muvâlâtınız vârid olup mazmûn-ı sadâkat- mazmûnunda geçen Ağustos ayında atebe-i ulyâmız cânibinden irsâl olunan nâme-i hümâyûnun mefhûm-ı şerîfinde “Serhadlerde olan asâkir-i mansûre haklarında isnâd olunan fesâd ü şenâ‘at hilâf vâkı‘ olup sizin serhaddinizde olan leşkerinüzden sâdır olmuşdur. Mâdâm ki ol cânibden hilâf-ı ahd ü peymân vaz‘ sudûr etmeye, bu cânibden dahi hilâfı zuhûr etmek ihtimâl değildir.” diyü iş‘âr olunmuş idi. El-hâletü hâzihî bu husûslarda bizim sâdıkāne ve dostâne gönderdüğimiz sahîh mektûblarımıza i‘timâd olunmayup ehl-i garaz olanların arzlarına ve tutsâklık ile (...)-ı âciz ve fürû-mânde esîrlük kullarına i‘timâd ü i‘tikâd olunur. Serhadlerde olanlar mücerred (...) ve fesâd ü kabahatlerin setr içün bu makūle arz-ı hâl gönderirler. Bunun gibi tutsâklık ile varanlarun ve esîrlerün boyunları zincirde ve ayakları demürde olunmak doğru söz söylemeğe kādir olmaz. Anları tutup gönderen ve (...) getüren kimesneler murâdları üzre haberli söyledirler.” diyü Âsitâne-i Sa‘âdetimizde olan elçinize buluşdurmadın tutsâkların ağızlarına dil sokup ta‘lîm etdükleri üzre takrîr etdirirler. Def‘â ile vâkı‘ olmuşdur ki nice oğlancıklar ve nâ-bâliğ kimesneler ve (...) (...) tutup getürdüklerinde havflarından aslâ vâkı‘ olmamışları ve kendiler görmemiş ba‘zı nesneleri söyleyüp ikrâr iderler. Ve Müslimân tutsâkların dahi getürdiklerinde anlar dahi ol vechile hilâf-ı vâkı‘ haberler virüp sonra hilâfı zâhir olmuşdur. Ol makūle tutsâkların kavillerine i‘timâd etmek gerekmez. Ve şimdiye değin tutulan esîrlerde bizüm ulûfemiz kadrü'l-mülkümüz tasarruf ider kimesne tutulmamışdır. Cümlesi re‘âyâ kısmından kendü hâllerinde gezerken serhad beğleri tutup esîr etmişlerdir. Ol makūlelerin kavillerine nice i‘timâd edersiz? Ve bundan akdem “Solnok Beği olan Şehsüvar Beğ Bosna beğlerbeğisi oldukda muttasıl ahd ü emâna mugāyir ifsâd ü gāretler idüp fesâd ü şenâ‘at etmekden hâlî değildir.” diyü defe‘âtle şekvā olundukda “Hakkından gelinüp yerinden ref‘ olunmuşdur.” diyü i‘lâm olunup eğerçi Bosna Paşalığı'ndan ref‘ olunup lâkin daha ziyâde ze‘âmetlere müstahık olup cüz’î zamânda Budun'da kā’im- makām olup geçen Ağustos ayının evvelki gününde İstolni-Belgrad ve Filek ve Novigrad ve Solnok ve Usturgon askerleriyle ahde mugāyir bir kaç aded darbzenler ve toplar çeküp bizzât serhadlerimize ve vilâyetlerimize akın idüp hayli karyeler gāret idüp altı yüz elli adet mikdârı re‘âyâyı esîr eyleyüp ve her cinsinden bî-nihaye tavârlar ve atlar sürüp ve bir kaç karyeyi ihrâk idüp envâ‘ zulm ü ta‘addî eyledüği Budun Paşası'na i‘lâm olunup, alınan esîrler sahiblerine redd olunmak teklîf olundukda aslâ (...) olmayup, “Biz Budun'a gelmezden mukaddem olmuşdur.” diyü bâtıl-ı(?) nihâyet(?) idüp bu gāret ü

fesâddan anun dahi meşveretiyle olmak fehm olunur ve bundan gayrı mezkûr Şehsüvar Paşa bir kaç gün vardır ki girü altı pâre sancakların asâkirlerini alay beğleri ile cem‘ idüp vilâyetimize akın etmek kasd etmişdi. Bu cânibden dahi asâkir hâzır olmağla ve serhad sipâhîleri bu makūle (...) olmayup inâd etmekle İstolni-Belgrad cânibine revân olup el-ân anda cem‘iyyet üzre dururlar ve Ağustos ayının on dördünde Sigetvar beği Peçuy beğiyle Kanije nâm kal‘a serhaddine akın idüp iki yüzden ziyâde re‘âyâları esîr idüp tavârların sürüp gitmişlerdir ve Ağustos ayının on yedinci gününde Sigetvar ve Peçuy ve Mohaç ve Kopan ve Pojega Beğleri asâkiriyle Mura nâm nehri mürûr idüp Morahim(?) nâm cezîreye varup Dumanzenski(?) ve Novonah(?) ve Gradpelaviç(?) nâm karyeleri gāret ü ihrâk etdikden sonra beş yüzden ziyâde re‘âyâ esîr idüp ba‘dehû Usturgon kurbunda iki pâre karyeyi ihrâk idüp ve Sigetvar ve sâ’ir sancaklarıyla Aydağ(?) nâm kal‘aları basup döküp almışlardır ve Sigetvar ile Peçuy beği mezbûr kal‘anın **[126]** etrâfında olan karyeleri harâb [idüp] gitmişlerdir. Bi'l-cümle bunun emsâli ahidnâme-i hümâyûna muhâlif evzâ‘ u etvârının nihayeti yokdur. Her haberde (?) Budun Paşası'na “Ahde mugāyir fesâd idenlerin haklarından gelinsün.” diyü haber gönderdiğimizde, “Bu fesâdlar benim haberim yoğiken vâkı‘ olmuşdur, (...) görürüz.” diyü cevâb ider. Fe-emmâ zuhûra gelür nesnesi yokdur. Yine ol makūle cevâb ile kanâ‘at gelmez. Biz dahi vâkı‘ olan fesâdâtın mükafatına sa‘y iderdük, lâkin mâ-beynimizde mün‘akid olan sulh u salâh emrine ri‘âyet ideriz. Eğer şimdiye dek vâkı‘ olan zarâr u ziyân sizin emrinüzle olmayup serhad beğlerinin kendülerinden sâdır olmuş ise muhkem haklarından gelinmek içün (...) (...) olunan Şehsuvar Paşa'ya ve Filek Beği Korkud Beğ'e ve Kopan Sancağı beğine el-hâl (...) virilüp (...) etmemişlerdir. Ol takdîrce ehl-i fesâdın nice hakkından gelinür, eğer sulh u salâh ve ahd ü emâna (...) fesâd ü şenâ‘ate hareket idenlerin gereği gibi haklarından gelinüp ve esîr etdükleri re‘âyâ ve gāret olunan esbâb ü erzâk girü sâhiblerine redd olunup sulh u salâha muhkem ri‘âyet olunmak tenbîh ü te’kîd olunmak lâzimdır. Yine olunduğu ulağla i‘lâm oluna ki bir daha virgümizi hâlen gönderecek elçi ile mu‘accelen irsâl idüp ve iki tarafdan ihdâs olunan köprüler ma‘an hedm oluna diyü arz ü i‘lâm eyledüğimiz ve Südde-i sa‘âdetimizde olan elçinize sipâriş etdüğinüz mesâlih ü mühimmâtınız her ne ise cümlesi pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevânemize arz olundukda ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i Pâdîşâhanemiz mühît u şâmil olmuşdur. Mâdâm ki sizin cânibinizden ahd ü emâna muhâlif bir vaz‘ sâdır olmaya, Yüce Âsitânemiz tarafından dahi hilâf-ı ahd vaz‘ sudûr etmek ihtimâl değildir. Mâ-beynimizde mün‘akid olan sulh u salâh emri kemâ-kân ri‘âyet olunmak bâbında dakîka fevt olunmaz. Nihâyet mertebe sizin

tarafınızdan leşkerinüz gelüp serhad kal‘alarımıza karîb yerlerde pusuya girüp kendü hâllerinde mürûr u ubûr iden Müslimânları ve tüccârı ve tîmârlarına varup gelen sipâhilerimizi ve sâ’ir musâlahaya giden kılâ‘ neferâtını tutup esîr idüp emvâl ü esbâbların gāret idüp köyler basup fesâd ü şenâ‘at etmeleriyle, (...) serhad muhâfazasında olan asâkir-i İslâm dahi duramayup gayret-i İslâmiyye mûcebince def‘-i mazarrat-ı a‘dâ içün varup (...) tutulan Müslimânları kurtarup ahde gelüp fesâd edenleri tutup haklarından gelüp esîr iderler. Yohsa sizin tarafınızdan ahde muhâlif kimesne gelüp fesâd ü şenâ‘at etmeye bu cânibden dahi bir ferdin hareket (?) etmeğe aslâ mecâlleri yokdur. Mukaddemâ serhadlerde sancak tasarruf iderken azl olunan beğlerin dahi ahde mugāyir fesâd ü şenâ‘atleri zahir-i mukarrer(?) olmağla, ref‘ olunmuş değildir. Ancak sizin cânibinizden şekvā olunup ref‘ olunması ilhâh olmağla, mahzâ dostluk umûru ri‘âyet olunmak ecliyçün bir kaç gün te’eddüben azl olunmuşdur. Şöyle ki fermân-ı âlî-şânımıza mugāyir ve mâ-beynimizde müstahkem olan sulh u salâh umûruna muhâlif fesâd ü şenâ‘at eyleyüp (...) memnû‘ olmayanların mûceb-i ibret ve men‘iyçün muhkem haklarından gelinüp aslâ (...) virilmek ihtimâli değildir. Ve ahde mugāyir serhadlere gelüp (...) ve harâmîlik idüp Müslîmanları pusuya çeküp fesâd etmekle, esîr olanların kavillerine i‘timâd etmek câ’iz değildir. “Tutsâk olanlar re‘âyâ tâ’ifesidir, bizim ulûfemüz ve dirliğimüz tasarruf idenler değildir.” diyü i‘lâm olunmuş. Eğer kendü hâlinde re‘âyâ tâ’ifesinden olmuş olalardı re‘âyâ yarak u yasağla yollar ve köyler ve binâ yerler(?) basup Müslimânları pusuya çeküp fesâd ü şenâ‘at etmeğe nice kādir olurlardı. Serhadlerinizin muhâfazasında olan âdemlerinüzin in‘âm olmayınca alâniyyeten yarağ u yasağla çete olup bir cânibe gidüp fesâd etmeğe (...) (...) etdükleri takdîrce serhadleriniz muhâfazasında olanlar men‘ etmeyüp ahd ü emâna ri‘âyet etmezler. İmdi; bu makūle fesâd idenler beher-hâl sizün ma‘lûmunuz olmaduğı takdîrce serhadde olan hâkimlerinüzin ma‘rifeti ile olduğuna şüphe yokdur. Re‘âyâ neye kādirdir beher-hâl serhad beğlerine (...) ele giren tutsâklar bizüm dirliğimiz ve ulûfemiz bu kadar beğlerimiz ma‘rifeti ile varup köy urup ve pusu idüp fesâd ideriz didüklerine nâmenüzde mezkûr olduğu üzre tutulan esîrler bizüm ulûfemüz ve dirliğimiz tasarruf etmez didüğinde şâhid-i kâvidir, bu takdîrce ta‘addî girü sizün cânibinizden olmuş olur, eyle olsa mâdâm ki sizün cânibinizden **[127]** bir vaz‘ sudûr etmeye, bu tarafdan dahi bî-nihaye mâddeye mübâşeret olunmak ihtimâli değildir. Bu def‘a dahi arz olunduğu üzre sulha muhâlif fesâd ü şenâ‘atleri mukarrer olanların haklarından gelinmek içün muhkem tedârikleri görilüp Budun'da serhaddinde olan vezîrimiz Ali Paşa ve sâ’ir serhad

ümerâsına mü’ekked hükümler yazılup gönderilüp gereği gibi tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda mâ-tekaddemden(?) mâ-beynimizde mün‘akid olan sulh u salâh umûru siz dahi kemâ-kân ri‘âyet etmek bâbında mücerred sâ‘î olup ve serhadlerinüz (...) ta‘yîn etdüğiniz ümerânuza dahi muhkem tenbîh ü te’kîd eyleyüp kadîmden ri‘âyet olunugelen ahd ü emân husûsunda onat vechile mukayyed olup bünyân ve ahd ü peymâna halel ve noksan getürecek kazıyyelerden ziyâde ihtirâz eyleyüp serhadleri onat zabt eyleyüp hilâf (...) zuhûr etmeyüp ve bir ferde ahde muhâlif fesâd ü şenâ‘at etdirmeyüp dâ’imâ sulh u salâh umûrunu ri‘âyet ve himâyet eyleyüp ve âdet-i kadîmenüz üzre gönderilü geldiğiniz virgünizi ber-vech-i isti‘câl irsâl ü îsâl eyleyüp vakitden tecâvüz etmekle ba‘zı ahdi müş‘ir ve mûceb husûs irtikâb olunmayup dâ’imâ mün‘akid olan sulh u salâh ve emn ü emân mer‘î vü muhterem tutulmak bâbında mücidd ü sâ‘î olasız ki tarafeynden hilâf-ı ahd ü mîsâk vaz‘ sudûr ertmek ihtimâli olmaya diyü yazılmışdır.

MACARİSTAN'A GÖNDERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR

A.DVNS.MHM. d.12, s.424-426, h.826

Macar beylerinden Pelaj Yanoş'a: Beç Kralı'na tâbi Macar beylerinden iken Osmanlı'ya serhat beyleri aracılığı ile bağlılığını sunan Pelaj Yanoş'un bu talebinin Beç Kralı ile olan sekiz yıllık sulha binâen açıkça kabul edilemeyeceği, ancak bu bağlılıktan memnuniyet duyulduğu, zamanı gelince memleketin kendisine ya da oğullarına inâyet olunacağı, elde ettiği bilgileri arz etmeye devam etmesi, Osmanlı'ya bağlılığını ifşâ etmemesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 22 Rebî'ülevvel sene 979] **(14 Ağustos 1571)**

Yazıldı.

Macar beğlerinden Dergâh-ı Mu'allâm'a hâlâ itâ'at iden Pelaj Yanoş'a hükm-i şerîf yazıla ki:

Sa'âdet ü ikbâl ve devlet ü iclâlle taht-ı sa'âdet-baht-ı hüsrevânîye cülûs-ı hümâyûnumuz müyesser olalıdan berü Budun beğlerbeğisine ve serhadde olan beğlere hufyeten dâ'imâ mektûb ve âdemlerin gönderüp; Âsitâne-i Sa'âdet-ünvânımıza kemâl-i itâ'at ü inkıyâd üzre olduğunu i'lâm idüp ve hâlâ Seçen Beği olan Hızır *dâme ızzühû*ya bu def'a mektûb ve âdemlerün gönderüp; "Mâlik olduğun vilâyet ve kal'alarınla ve evlâd ü etbâ'ın ve cümle müte'allikātınla Yüce Âsitânemize kemâl-i ubûdiyyet ü ihlâs ve tamâm-ı rukkıyyet ü ihtisâs ile itâ'at ü inkıyâd idüp kal'alarında mahbûs olan ehl-i İslâmı ıtlâk etmek murâd idinüp ve Macar ve Çeh ve Marva beğlerinden ba'zılar dahi seninle hüsn-i ittifâk u ittihâd üzre olup anlar dahi itâ'at etmek murâd idindiklerin" bildirmişsiz. Dahi bu husûslara müte'allik her ne dimiş isen alâ-vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i sa'âdet-masîr-i hüsrevânemize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-sümûl-i şahânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; eğer ubûdiyyet ü itâ'at ve eğer muhâlefet ü adâvet üzre olanlara hâllerine göre Âsitâne-i Sa'âdet-bünyânımız meftûh u meksûf olup kimesne men' u redd olunmamak âdet-i hasene-i mülûkâne ve kā'ide-i müstahsene-i şâhânemizdendir. Lâkin Nemçe Kralı cülûs-ı hümâyûn-ı hüsrevânemüzden sekiz yıla varınca Atebe-i Aliyye-i Adâlet-unvânımızla sulh u salâh üzre olmak bâbında

mukaddemâ istid‘â-yı inâyet etmeğin, iltimâs ü recâsı hayyiz-i kabûl-i şahânemize karîn olup târîh-i mezbûra değin sulh u salâh olmağıçün ahidnâme-i hümâyûnumuz inâyet olunup memleket ü vilâyetine serhadde olan **[425]** asâkir-i mansûremizden bir ferd dahl ü ta‘arruz etmemek içün serhad beğlerbeğilerine ve beğler kullarıma defe‘âtle ahkâm-ı şerîfe gönderilüp ve mûmâ-ileyh Beç Kralı ahdi üzre her sene Südde-i Sa‘âdet-mekânımıza virgüsin gönderüp fi'l-cümle sulh u salâhı ri‘âyet idüp senin kılâ‘ ve memleketin mûmâ-ileyh kralın krallığına müte‘allik olmağın, mâdâm ki ol cânibden sulh u salâha mugāyir vaz‘ sâdır olmaya, cenâb-ı celâlet-me’âbımuzdan tarîk-ı sulh u salâhda sebât ve devâm ve mu‘âhede-i hümâyûnumuzda karâr u kıyâm gösterilmek âyîn-i dîn-i mübîn ve saltanat-ı sa‘âdet-encâmımızdandır. Ammâ; senin vech-i meşrûh üzre olan hulûs-ı ubûdiyyet ve kemâl-i rukkıyyet ü itâ‘atin Âsitâne-i Sa‘âdet-bünyanımızda makbûl ü mu‘teber olup her vechle inâyât-ı aliyye-i şâhânemize mukārin olman kā‘ide-i müstahsene-i padişâhanemizden olmağın, inşâ’allâhü te‘âlâ zamânı geldikde tasarrufunda olan memleket ü vilâyetin ve kılâ‘ın mâdâm ki sen huyûtda olup Südde-i Sa‘âdetimize kemâl-i itâ‘at ü ubûdiyyet üzre olasın, sana ve senden sonra oğullarına inâyet olunup tefvîz u ta‘yîn olunmak husûsunda uhûd-i şâhâne ve mevâ‘îd-i pâdişâhânemiz mukarrer ü muhakkak olmuşdur. Buyurdum ki:

Ve memleket ü vilâyetin re‘âyâsın Memâlik-i Mahrûsem re‘âyâsını mülâhaza idüp arz eyledüğin üzre tarîk-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve câdde-i rukkıyyet ü ihtisâsda hüsn-i tedbîrle râsih-dem ü sâbit-kadem olup ol cânibden vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî hufyeten i‘lâmdan hâlî olmayasın. Ammâ; basîret üzre olup cânibeynden sulh u salâh mer‘î vü mukarrer iken Dergâh-ı Sa‘âdet-destgâhımıza ızhâr u arz etdüğin itâ‘at ü ubûdiyyetüni ifsâ vü âşikâr etmekden ve bu sebeb ile kral-ı müşârun-ileyh tarafından kendüne zarâr irişdirmekden ve bi'l-cümle berüden ahde muhâlif vaz‘ sudûrundan ihtiyât u ihtirâz idüp hüsn-i tedbîrle müdârâdan hâlî olmayasın. Ol cânibden sulha mugāyir vaz‘ sâdır olup zamânı geldikde inşâ’allâhü'l-E‘azz ahd-i hümâyûnumuz **[426]** üzre envâ‘-ı eltâf-ı şâhâne ve esnâf-ı a‘tâf-ı hüsrevânemüze mukārin olman mukarrerdür.

d.28, s.111, h.269

Macar beylerine: Erdel Voyvodası mektup gönderip Macar beylerinin Osmanlı'ya itâat ettiğini bildirmiş olup itâat edenlerin memleketlerinin diğer Osmanlı memleketleri gibi sayılıp bir zarar verilmeyeceği, dosta dost, düşmana düşman olunduğu sürece himâye edilecekleri.

[Yevmü'l-Ahad, fî gurre-i Cemâziyelâhir sene 984] **(26 Ağustos 1576)**

Hüseyin Çavuş'a virildi. Fî 16 C sene 984

Macar beğlerine hüküm ki:

Hâlâ Erdel Voyvodası Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; sizin içün Âsitâne-i sa‘âdete arz-ı ubûdiyyet iderler, ellerinde olan kal‘alarınız ve sâ’ir tasarruflarında olan mülklerine Memâlik-i mahrûsem halkı tarafından dahl ü tecâvüz olunmayup, sıyânet olunup ve anın gibi itâ‘at etmeleri ile kral tarafından ta‘addî olursa muʿâvenet ü müzâheret olunup defʿ-i mazarratları husûsunda ihtimâm olunması husûsun bildirdi. İmdi; Âsitâne-i sa‘âdetimiz dâ’imâ mekşûfdur. İtâ‘at ü ınkıyâd üzre olanlara men‘ ü redd yokdur. Anın gibi (...) ve münkād olanların ellerinde ve tasarruflarında olan kal‘aları ve mülkleri ve sâ’ir Memâlik-i mahrûsemde olan kılâ’ ve emlâk gibi olup sâhibleri dâ’imâ kenef-i himâyetimde âsûde hâl ve (...) ahvâl olup kal‘aları ve mülklerinin zabtı husûsu Erdel vilâyeti gibi sıyânet olunup müstevlî olan düşmandan masûn kılınmak adet-i kadîme-i şâhânemden olmağın, size dahi hükm-i hümâyûnum gönderildi. Müşârun-ileyhin arz etdüği üzre fi'l-vâkı‘ itâ‘at ü inkıyâdda sâbit-kadem ve rasîh-i dem olup dostumuza dost ve düşmanımıza düşman olursanız tasarrufunuzda olan kal‘alarınuz ve sâ’ir mülklerinüz kemâ-kân mülkiyet üzre elinizde ve tasarrufunuzda olup memâlik-i mahrûsem halkından hilâf-ı emr-i şerîf kimesneye dahl ü tecâvüz etmeyüp anın gibi üzerinüze düşman dahi gelürse Dergâh-ı sa‘âdet-destgâha i‘lâm etdüğiniz gibi te’hîr etdirilmeyüp serhadde olan beğlerbeğiler kullar ve sancakbeğlerine mü’ekked ahkâm-ı şerîfem gönderilüp a‘dânın defʿ ü refʿleri husûsunda ikdâm ü ihtimâm idüp bizlerden kal‘alarınuza ve mülklerinüze tecâvüz etdirmemekde bezl-i makdûr iderler. Siz dahi ana göre mukayyed olup müşârun-ileyh voyvoda ile hüsn-i ittihâd ü ittifâkla yek-dil ü yek-cihet olup min-baʿd musâfât üzre olasız. Ve her birinüz Dergâh-ı mu‘âllâma yarar âdemlerinüz gönderüp itâ‘at ü inkıyâdınuz bildiresiz ki inâyet-i hüsrevânîmize mazhar olasız.

d.98, s.6, h.16

Orta Macar Kralı Tököli İmre'ye: Tuna civarında isyân eden halkın isyânının bastırılması için kendisine yetki verildiği, Özi beylerbeyi ile beraber isyânın bastırılmasına çalışılması.

Orta Macar Kralı Tököli İmre *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr ve'r-reşûda* hüküm ki:

Sen ki kral-ı müşârun-ileyhsin; Tuna havâlîsinde isyân üzre olan re'âyânın kemâ fi'l-evvel itâ'at ü inkıyâd etmeleri husûsunda ba'zı mertebe kendüleriyle haberleşildiği Rikâb-ı hümâyûnuma i'lâm olunmuş. Devlet-i aliyye-i ebed-peyvendimin siz sadâkat ü istikāmet üzre hayır-hâhlarından olup size her vechle i'timâd-ı hümâyûn ve i'tikād-sedâd makrûnum olmağla, husûs-ı mebûr içün size taraf-ı Devlet-i aliyyemden murahhas ü me'zûn olmuşsundur. İmdi; emr-i şerîfim size vardığı gibi emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Özi beğlerbeğisi olup ol tarafda hidmet-i muhâfazada olan Mustafa *dâme ikbâlühû* ile ma'an ma'kūl ve münasib görüldüğü vech üzre iktizâsına göre ol havâlîde isyân üzre olan re'âyâyı hüsn-i tedbîr ü tedârik ve (...) ile teshîr eylemekde her vechle bezl-i kudret ve sarf-ı himmet eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâili M sene 1100 (26 Ekim-4 Kasım 1688)

Bir sûreti dahi

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; husûs-ı mezbûr içün kral-ı müşârun-ileyh me'zûn ve Devlet-i aliyyemde murahhas olmağla, sen dahi i'ânet eyleyüp gereği gibi bezl-i kudret eyleyesin diyü Özi Beğlerbeği Mustafa *dâme ikbâlühû*ya yazılmışdır.

Et-târîh-i mezbûr.

d.98, s.227, h.812

Macar Kralı Tököli İmre'ye: Başarısı ve dostluğundan ötürü kendisinin ödüllendirildiği, Vidin ve Tuna askerinin başına atanan Hüseyin Paşa ile ittifak yapması, gösterdiği dostluk ve itâate devam etmesi.

Orta Macar Kralı Tököli İmre'ye nâme-i hümâyûndur:

Sen Devlet-i aliyye-i ebed-peyvendimin sadâkat ü istikāmet üzre hayır-hâhı olup bu vakte değin vücûda gelen dostluklarından kat'-ı nazar, bi-avnillâhi te'âlâ (...) Fethü'l-

islâm-ı Varşova kal‘aların istilâsı ve Tuna Yalılarının a‘dâ-yı (...) nuzhetleri ve sâ’ir ol tarafda vâkı‘ olan hidemât-ı aliyyenin edâ ü tekmîlinde merdâne ve (…) ve âkılâne ve pezîrâne bezl-i kudret ve sarf-ı miknet eyledüğin ve sâ’ir keyfiyyet-i ahvâl-i sadâkat ü istikāmetin za‘îfeti üzre düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzımü'l-ümem Vezîr-i a‘zamım Mustafa Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû* Rikâb-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnuma arz u telhîs idüp bu bâbda zuhûra gelen mesâ‘î-i cemîlen makbûl-ı tab‘-ı sefâ-makrûnum olup ve inşâ’allâhü te‘âlâ ba‘de'l-yevm dahi uğur-ı hümâyûnumda size küllî dostluk me’mûl-i hümâyûnum olmağın, hakkında mezîd-i inâyet-i aliyye-i şâhâne ve mertebe-i re’fet-i seniyye-i pâdişâhânem zuhûra getürilüp hâssa kisve-i fâhire-i mülûkânemden semmûr (...) cânfes kaplu bir sevb (…) inâyet ü ihsânım olmağla, nâme-i hümâyûn-ı şevket-makrûnumuz ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur. İnşâ’allâhü te‘âlâ vusûlünde Der-i Devlet-i aliyyeme olan vüfûr-ı sadâkat ü istikāmetin muktezâsı üzre inâyet ü ihsânım olan hil‘at-ı fâhire ve kisve-i bahîremiz envâ‘ ta‘zim ü iclâl ile istikbâl ve alup gidüp izhâr-ı müzâheret ve (...) eyledikden sonra cibilliyetinize merkûz ve tıynetinize mezkûr olan cevher-i şecâ‘at muktezâsınca uğur-ı hümâyûnumda merdâne ve dilîrâne (…) ve düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Vidin ve Tuna Yalısı’nda olan asâkir-i mansûrem üzerine ta‘yîn olunan Hüseyin Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû* ile kemâl-i hüsn-i vifâk ve nihâyet-i ittifâk u ittihâd ile göreyim seni ol etrafı tathîr ve a‘dâ-yı (...) mümkin olduğu mertebe zahmet virmeden ve sâ’ir hidemât-ı aliyyemde bâş u cân ile bezl-i kudret ve izhâr-ı gayret ü hamiyyet eyleyesin. Uğur-ı hümâyûnumda vücûda gelen mesâ‘î-i cemîlen (...) zâyi‘ olmayup mukābelesinde envâ‘ inâyet-i aliyye-i hüsrevâneme mazhar olup sadâkat ü istikāmet üzre mu‘âyene olunan bu dostlukların sana ve evlâd ü (…) mûceb izzet ve (…)-i sa‘âdet olacağı emr-i mukarrerdir. Ana göre mülâhaza idüp Devlet-i aliyye-i ebed-peyvendime müşâhede olunan husûslarda bir vechle te’hîr ü tevakkuf eylemeyüp idegeldiğin dostluk merâsimin icrâda dakika fevt eylemeyesin. Şöyle bilesin.

Fî evâil L sene [1]100 (19-28 Temmuz 1683)

d.98, s.240, h.876

Macar Kralı Tököli İmre'ye: Başarısı ve dostluğundan ötürü memnun olunduğu, Engürüs seferi hazırlığı yapıldığından askeri ile hazır olması, Serasker Recep Paşa'nın yanında yer alıp sefer için gereken ne ise yapılması.

Orta Macar Kralı Tököli İmre'ye nâme-i hümâyûndur:

Sen ki kral-ı müşârun-ileyhsin; bi-avnillâhi te‘âlâ bu vakte değin uğur-ı hümâyûnumda sadâkat ü istikāmet ile sebkat iden hidemât-ı cemîlen defe‘âtle mesâmi‘ aliyye-i hüsrevâneme ilkā olunup her ahvâlin kemâ hüve hakkuhû ma‘lûm-ı hümâyûnum olmağla, hüsn-i teveccüh-i pâdişâhaneme mazhâr olmuşsundur. Senden Devlet-i aliyyeme nice hayır-hâhlık me’mûl-ı tab‘-ı safâ mu‘arrif olup lâkin iş bu sene-i mübârekede hengâm-ı sefer-i mezbûr eylemen kābil olup tamâm mertebe gayret ü hamiyyet vakti olmağla, yanında olan askerine nizâm ü intizâm virüp gereği gibi tedbîr ü tedârik ve kemâl-i gāyet ile hareket ve düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Özi vâlîsi olup Vidin muhâfızı olan Vezirim Hüseyin Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû* ile sözü bir yere koyup inşâ’allâhü te‘âlâ hamiyyet ü ittifâk ile mütevekkilen alellâhü te‘âlâ kalkup sür‘at ü isti‘câl üzre düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Engürüs seferine me’mûr asâkir-i İslâm seraskerim olan Vezirim Recep Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû*nun yanına varup Ordu-yı hümâyûnuma mülhak u mülâkî oldukdan sonra senin a‘dâ-yı (...) ahvâline her vechle vukūfun olmağla, cümle ile müşâvere idüp Devlet-i aliyye-i ebed-peyvendime nâfi‘ olan vech-i vecîh her ne minvâl üzre ise ana göre hareket ve göreyim sizi avn-i hakkıyla var, kulu bâzuya getürüp baş u cân yakup gönül birliği ile i‘tidâl üzre ahz-ı intikām dikkat ve iltifât-ı aliyye-i pâdişâhaneme bâ‘is ve bu def‘a dahi hidemât-ı cemîle vücûda getürmeğe izhâr-ı gayret ü hamiyyet eyleyesin diyü nâme-i hümâyûn yazıldı.

Fî evâhir L sene [1]100 **(8-16 Ağustos 1689)**

d.98, s.254, h.950

Macar Kralı Tököli İmre'ye: Ahâlinin şikâyeti üzerine halkın rencide edildiğinin öğrenildiği, reâyâya saldıranlara engel olunması.

Orta Macar Kralı Tököli İmre *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayra* hüküm:

Kâlme(?) kazâsı ahâlîsi Ordu-yı hümâyûnuma arz-ı hâl idüp kaza-i mezbûr senin kışlan olup henüz kışlak vakti gelmedi, ba‘zı kimesneler tarafından olmak üzre varup re‘âyâ fukarasını müteveccih rencîde vü remîdeden hâlî olmadıkların bildirüp inâyet reca etmeğin, kışlak vakti gelmedikçe (...) emr-i şerîf re‘âyâ fukarâsını rencide idenlerin ta‘addîleri men‘ u def‘ ve re‘âyâyı himâyet ü sıyânet etmen bâbında nâme-i hümâyûnumuz irsâl ü isdâr olmuşdur. Vusûlünde gerekdir ki, kaza-i merkūm senin kışlan olmağla, kışlak vakti gelmedikçe bilâ-emr-i şerîf re‘âyâ fukarasını rencîde idenlerin ta‘addîlerin men‘ u def‘ ve re‘âyâ vü berâyâyı himâyet ü sıyânet eyleyesin diyü yazılmışdır.

Fî evâili Z sene [1]100 **(16-25 Eylül 1689)**

d.99, s.63, h.207

Macar Kralı Tököli İmre'ye: Bulunduğu yerlere düşmanın yaklaştığı, ihtiyaçları devletten karşılanmak üzere yanına işe yarar askerler bulup istihdam etmesi.

İftihâru’l-umerâi’l-izâmi’l-Îseviyye muhtârü’l-kuberâi’l-fihâm fî’l-milleti’l Mesîhiyye muslih-i mesâlih-i cemâhîri’t-tâ’ifeti’n-Nasrâniyye, el-batle’l-humâm ve’ş-şucâ‘ü’l-mikdâm, Orta Macar Kralı Tököli İmre *hutimet avâkıbuhû bi’l-hayr ve’r-reşâda* hüküm ki:

Sen ki kral-ı müşârun-ileyhsin; hâliyâ bulunduğun mahallere düşman karîb olup yanında mütevfî asker bulunmak lâzim ü mühimm olmağla, maʿûnet ve zâd ü zevâdeleri mîrîden görülmek üzre yanına gelüp kılıca kādir ve yarar olanları alıkoyup hidemât-ı aliyyemde istihdâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]101 **(1-9 Şubat 1690)**

d.99, s.63, h.208

Kral-ı müşârun-ileyhe: Daha önce gönderdiği gibi Silistre beyinin yanında yer almak üzere silahlı süvârî göndermesi.

Kral-ı müşârun-ileyhe hüküm ki:

Sen ki kral-ı müşârun-ileyhsin bundan akdem gönderdüğin asker-i süvârî emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Silistre Beğlerbeğisi Ahmed *dâme ikbâlühû*nun yanında meks eylemen lâzim iken ve tarafında dahi ol minvâl üzre neferât-ı süvârîye tenbîh itmeğin, bilâ-mûceb kendüsinin yanına göndermişler. İmdi Silistre beğlerbeğisi mûmâ-ileyh Ahmed *dâme ikbâlühû* me'mûr olduğu hidmet-i mühimmeden ma'an mevcûd bulunmaları lâzım gelmeğin, ale't-ta'cîl harb ü darba kādir mükemmel ve müsellah mukaddemâ gönderdüğin kadar süvârî neferâtı ta'yîn idüp bir sâ'at evvel mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanında mevcûd idüp ihmâl eylememen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]101 **(1-9 Şubat 1690)**

d.100, s.78, h.296

Orta Macar Kralı ve Erdel Hâkimi Tököli İmre'ye: Erdel ahâlisinden muhâlefet edenlerin cezalandırılmaları için Özi beylerbeyinin tâyin edildiği, onun emrine uygun davranılması.

Orta Macar Kralı ve Erdel hâkimi olan Tököli Kral ile me'mûr beğlerbeğilere ve ma'an me'mûr olan alaybeğlerine ve ocak zâbıtlarına ve sâ'ir rüesâ-yı askere hüküm ki:

Orta Macar Kralı ve Erdel hâkimi olan Tököli İmre *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr*ın inşâ'allâhü te'âlâ varup makarr-ı hükûmetinde tesbît ve istikrârı ve mülk-i mevrûsum olan Erdel memleketi ahâlîsinden ehl-i İslâma muhâlefet ve küffâr-ı muhâribîne mu'âvenet idüp evâmir-i aliyyeme istîlâm ve mütâba'at eylemeyenlerin il ve vilâyet ve evleri tahrîb ve kendüleri katl ve ehl ü iyâl ve evlâd ü ensâbları esrûsî(?) olunması ve emvâl ü erzâkların nehb ü gāret aksâ-yı murâd-ı hümâyûnum olup sizden bu bâbda gayret ü hamiyyet ile küllî hidmet me'mûl-i hümâyûnum olmağla, siz husûs-ı mezbûr içün me'mûr olup Özi Beğlerbeğisi Ahmed *dâme ikbâlühû* üzrerinüze baş u buğ nasb u ta'yîn ve umûr-ı cumhûr-ı mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhün re'y-i rezîline(?) havâle olunmuşdur. İmdi; siz ki mûmâ-ileyhimsiz; emr-i şerîfim size varup vâsıl oldukda, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhi üzerinize baş u buğ bilüp kral-ı müşârun-ileyhi makarr-ı hükûmetine tesbît ve takrîr ve ahâlîsinden vech-i meşrûh üzre ehl-i İslâma muhâlefet ve

küffâr-ı muhâribîne mu‘âvenet idüp evâmir-i aliyyeme istîlâm ve mutâba‘at eylemeyenlerin il ve vilâyet ve evlerin tahrîb ve kendülerin katl ve ehl ü iyâl ve evlâd ü ensâbların esrûsî(?) ve emvâl ü erzâkların nehb ü gāret idüp gerek mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ile ma‘an bulundukda, iktizâ iden hidemât-ı aliyyemde ve gerek seriye-i tarîki ile gönderdüği mahallerde emrine imtisâl ve kat‘â re’yinden hâric vaz‘u hareket eylemeyüp bu bâbda terk-i hâb-ı râhat idüp me’mûr olduğunuz husûs bi-avnihî te‘âlâ sûret-yâb-ı husûl olunmaya cümleniz hüsn-i vifâk u ittifâkı ile bezl-i sa‘y u kudret ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin makbûl ü münâsib gördüğü vech üzre sarf-ı miknet eyleyüp zinhâr mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin re’y ü tedbîrinden hâric vaz‘ u hareket ve husûs-ı merkūmun husûlüne sizden me’mûl ü matlûb olan ikdâm ü ihtimâmda tehâvün ü taksîrden bî-gāyet ihtirâz ü ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri L sene [1]101 **(28 Temmuz-5 Ağustos 1690)**

d.100, s.70, h.259

Tököli Kral'a: Daha önce görevlendirildiği gibi Hemaş Nâhiyesi’nde kışlaması.

Tököli Kral'a hüküm ki:

Mukaddemâ me’mûr olduğun üzre varup Helmaş Nâhiyesi’nde kışlayasın diyü hüküm yazılmışdır.

Fî Ra sene [1]102 **(Aralık 1690)**

d.101, s.61, h.194

Orta Macar Kralı ve Erdel Hâkimi Tököli İmre'ye: Vezir-i âzam Mustafa Paşa'nın Şaban ayının 13'ünde sefere çıkacağı, Özi vâlîsi ve Niğbolu Sancağı mutasarrıfı Salih ve Kırkkilise ile Vize Sancaklarına mutasarrıf olan Eslem'in de askerleri ile katılacağı, Belgrat'a ulaşmadan önce Varat’ta hazır olup onlarla buluşması, düşmanın durumunun araştırılıp bilgi verilmesi.

Orta Macar Kralı ve Erdel hâkimi olan Tököli İmre *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr ve'r-reşâda* nâme-i hümâyûndur;

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzımü'l-ümem Vezîr-i a'zâmım Mustafa Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* Şa'bânü'l-muazzamın on üçünde Ordu-yı hümâyûnumla Darü's-salatanü's-seniyye-i mahmiyye-i Kostantıniyye'den Davud Paşa sahrâsına çıkup mütevekkilen âlallâhü te'âlâ karîben teveccüh ü azîmeti (...) olmağla, düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-alem Özi vâlîsi olan vezîrim Hüseyin Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû* dahi emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Niğbolu Sancağı mutasarrıfı Salih ve Kırkkilise ile Vize sancaklarına mutasarrıf olan Eslem *dâme ikbâlühûmâ* ve dört bölük halkı ve Özi eyâleti asâkiriyle inşâ'allâhü te'âlâ âcilen kalkup nehr-i Tuna'yı bir münâsib mahâlden karşu yakaya geçüp Ordu-yı hümâyûn-ı nusret-makrûnum Belgrad'a vusûl bulmazdan mukaddem sizinle ma'an Varat semtine varup ol etrâfı hıfz u hırâset ve iktizâsına göre (...) ve hareket eylemek üzre, emr-i şerîfim gönderilüp senden dahi sıdk u hulûs ile küllî hidmet-i pesendîde me'mûl u muntazır olmağla, nâme-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumuz ısdâr u irsâl olunmuşdur. Vusûlünde gerekdir ki:

Sen dahi vezîr-i müşârun-ileyh ile ma'an kalkup Varat semtine varup anda hâzır bulunup vezîr-i müşârun-ileyh ile hüsn-i vifâk ile ol etrâfı hıfz u hırâset ve iktizâsına göre hareket idüp uğûr-ı hümâyûnumda hidemât-ı meşkûre vücûda getürmekle, bezl-i kudret ve sarf-ı miknet eyleyüp düşmanın ahvâlinden tecessüs ü tefahhus idüp i'lâmı lâzım olan ahbâr-ı sahîhayı serdâr-ı müşârun-ileyh tarafına i'lâmdan hâlî olmayasız, şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfeme i'timâd kılasız.

Fî evâsıtı Ş sene [1]102 **(10-19 Mayıs 1691)**

d.101, s.101, h.334

Orta Macar Kralı ve Erdel Hâkimi Tököli İmre'ye: Temeşvar tarafına geçip etraftaki kaleleri gözleyip Özi vâlîsi olan Vezir Hüseyin Paşa ile haberleşerek haydut ve eşkıyanın zararlarının bertaraf edilmesi için çalışılması.

Bi'l-fi'il Orta Macar Kralı ve Erdel Hâkimi Tököli İmre'ye hüküm ki:

Nehr-i Tuna'nın karşu Tımışvar tarafına ubûr eyleyüp ve Yeni Balanka'ya varup ağırlığını anda vaz' ve bir münâsib mahalde dernek ve cem'iyyet idüp Tımışvar ve sâ'ir

ol havâlîde olan kalʿalara göz ve kulak tutup ve düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-alem Özi vâlîsi olan vezîrim Hüseyin Paşa *edâmallâhü teʿâlâ iclâlehû* ile dâ'imâ haberleşüp matâbaʿat u ınkıyâd üzre olmayan haydûd ve çeri eşkıyâsının istiʿsâl ve defʿ-i mazarratları husûsunda maiyyet ve ittifâk ile ikdâm ü ihtimâm ve sâ'ir iktizâ eyleyen hidemât-ı aliyyemde icrâ-yı sadâkat eyleyesiz diyü istimâleti müşʿir nâme-i hümâyûn yazılmışdır.

Fî evâil-i Z sene [1]102 **(26 Ağustos-4 Eylül 1691)**

Bir sûreti vech-i meşrûh üzere Özi vâlîsi Vezîr Hüseyin Paşa'ya yazılmışdır.

d.101, s.101, h.336

Orta Macar Kralı ve Erdel Hâkimi Tököli İmre'ye: Şebeş, Logoş ve Irşova semtlerinde itâat edenlere taâruzda bulunulmayıp fesatlık yapanların cezalarının verilmesi.

Orta Macar Kralı ve Erdel Hâkimi Tököli İmre'ye hüküm ki;

Şebeş ve Logoş ve Irşova semtlerinde olan kefereden ehl-i İslâma mutâbaʿat ü inkıyâd üzre olup kabûl-i zimmet idenlerin nüfûs ve emvâl ve ehl ü ıyâllerine bir vechle taʿarruz olunmayup himâyet ü sıyânet ve mezkûrlardan ehl-i İslâma mutabaʿat ü itâʿat itmeyüp inâd ü muhâlefet ve fesâd ü şekāvet idenleri urdurup müstahıkk oldukları cezâları viresiz diyü yazılmışdır.

Fî evâhîri Z sene [1]102 **(15-23 Eylül 1691)**

d.102, s.184, h.723

Orta Macar Kralı Tököli İmre'ye: Halmaş(?) Nâhiyesi'nde himâye kabul etmeyerek muhâlefet edenlerin cezalandırılmaları.

Orta Macar Kralı Tököli İmre'ye hüküm:

Kadîmî Dârüsselâm'da olan Halmaş(?) Nâhiyesi re'âyâsı itâʿatden hurûc ve (...) ahd idüp ve içlerinde düşman kışladup ihânetleri mesmû'-ı hümâyûnum olmağın, sen ki kral-ı müşârun-ileyhsin; nâhiye-i merkūmede kabul-i zimmet itmeyüp ehl-i İslâma itâ'at ü inkıyâd üzre olmayup isyân u muhâlefet idenleri urup nehb ü gāret (...) (...) eylemen bâbında yazılmışdır.

Fî evâhiri C sene [1]103 **(10-18 Mart 1692)**

d.104, s.44, h.185

Tököli İmre Kral'a: Özi beylerbeyinin Belgrat ve Temeşvar'a zahîre nakli için görevlendirildiği, bin süvârî ile Peter'in yardım için tâyin edilmesi.

Tököli İmre Kral'a nâme-i hümâyûndur:

Emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Özi Beğlerbeği olan Mahmud *dâme ikbâlühû* eyâlet askeri ve Belgrat'da olan serhadlü ve serdengeçdiler ile Belgrat'dan Tımışvar ve Yenve(?) kal'alarına zahîre nakli ve baʿzı husûs içün me'mûr olmağla, siz dahi vekilin olan Peter ve (...) oğlunu bin nefer güzîde süvârî asker ile ta'yîn ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin irsâl eylemen içün nâme-i hümâyûn tahrîr ü ( ) ile irsâl olunmuşdur. Vusûlünde vech-i meşrûh üzre vekîlin mezbûru bin nefer güzîde süvârî asker ile taʿyîn ve irsâl ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin re'y-i savâb-dîdi üzre bezl-i sa'y ü kudret eylemek üzre tenbîh eyleyesiz.

Fî evâhiri N sene [1]103 **(6-15 Haziran 1692)**

d.104, s.69, h.302

Orta Macar Kralı ve Erdel Hâkimi Tököli İmre'ye: Orta Macaristan'ın haydut ve eşkıyadan korunması ve fesat çıkaranların Belgrat'a gönderilmesi.

Orta Macar Kralı ve Erdel Hâkimi Tököli İmre Kral'a hüküm ki:

Semendire ve Demirkapı'ya varınca ol havâlînin haydûd ü eşkıyâsın gereği gibi hıfz u hırâseti ziyâde mühimm ü muktezî olmağla, imdi; sen ki kral-ı müşârun-ileyhsin; emr-i şerîfim sana vardıkda, ol havâlîyi haydûd ü eşkıyâsından gereği gibi hıfz u hırâset ve zehâ'ir sefînelerin inşâ'allâhü te'âlâ emr ve selâmet ile Belgrad'a tesyîr ü îsâle bezl-i kudret ve sarf-ı miknet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâili Z sene [1]103 **(14-23 Ağustos 1692)**

d.104, s.75, h.331

Erdel Hâkimi Tököli İmre Kral'a: Morava sancak mutasarrıfı Hüseyin'in yardım talebine binâen yanına yeterli miktarda asker alarak haydut ve eşkıyanın bertaraf edilmesi için çalışılması ve durumların Ordu-yı hümâyûna bildirilmesi.

Erdel Hâkimi Tököli İmre Krala hüküm ki:

Haydûd eşkıyâsı tecemmuʿ idüp Güğercinlik Palankasın gāret itmek kasdın eylediğin hâlâ palanka-i mezkûre muhâfazasında olan Morava Sancağı'na mutasarrıf Hüseyin *dâme ızzühû* ilâm ve müdâfa'alarıyçün imdâd taleb eyledüği istimâ' olunmağın, hâlâ bu tarafdan icâleten iki kıt'a cengçi sâbıkā ta'yîn ve irsâl olunmuşdur. İmdi; sen dahi palanka-i mezkûreden eşkıyâ-yı melâʿîni def' içün yanında olan levendâtından kifâyet mikdârı bunlar ta'yîn ve serîʿan irsâl idüp mukaddemâ me'mûr olduğun üzre ol havâliyi haydûd eşkıyâsı mazarrat u hasâretinden hıfz u hırâset eyleyüp müdâfa'a-i aʿzâyı kemâl-i dikkat ve basîret üzre ihtimâm ve kadîmî üzre ahvâlleri âcilen Ordu-yı hümâyûnuma i'lâm eyleyesin diyü yazılmışdır.

Fî evâili Z sene [1]103 **(14-23 Ağustos 1692)**

d.104, s.159, h.679

Erdel Hâkimi ve Orta Macar Kralı olan Tököli İmre'ye: Baton(?) ve Göle Kaleleri muhâfazasında olan askerin zahîre sıkıntısı çektiği bildirilmiş olduğundan bu sıkıntılarının giderilmesi için bir an önce atlı ve yaya askerin başına güvenilir biri tâyin edilerek Belgrat'tan zahîrenin yüklenip Baton ve Göle Kalelerine ulaştırılması.

Erdel Hâkimi ve Orta Macar Kralı olan Tököli İmre'ye hüküm ki:

Hâlâ Baton(?) ve Göle kal‘aları muhâfazasında olan asâkir-i mansûremin zahîreye ziyâde zarûret ü müzâyakaları olduğu mesmû‘-i hümâyûnum olup bundan akdem Belgrad anbarından kıl‘a-i mezkûreye nakli fermânım olan zehâ’ir bir gün evvel müsara‘at ü isti‘câl ile irsâl ü îsâl ve hidmet-i muhâfazada olan asâkir-i mansûremin def‘-i mazarrat u müzâyakaları içün tekayyud-i ihtimâm ehemm-i mehâmm-ı Devlet-i aliyyemden olup senden kemâl-i sadâkat ü istikāmet ile bu husûsda her vechle bezl-i himmet me’mûl-i hümâyûnum olmağla bu emr-i mühimm senin uhdene havâle olunmuşdur. İmdi; inşâ’allâhü te‘âlâ emr-i şerîfim vardığı gibi yanında mevcûd olan arabalar ile süvârî ve piyâde levendâtın üzerine i‘timâd olunur bir kimesneyi baş u buğ ta‘yîn ve bir gün evvel Belgrad'a gönderüp düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Belgrad muhâfızı Vezirim Cafer Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû*nun re’y-i savâb-dîdi üzre Belgrad anbarından fermânım olan zahîreyi gereği gibi arabalar ile ve atlu olanların terkîleriyle her ne tarîk ile mümkin olur ise olsun tahmîl ve seri‘an ve âcilen Tımışvar'a nakl ve andan dahi Göle ve Baton(?) kal‘alarına îsâl ve teslîm itdirmen bâbında ziyâde tekayyüd ü ihtimâm idüp hidmet-i muhâfazada olan asâkir-i mansûremin zarûretlerini def‘a bezl-i himmet ve sarf-ı miknet idüp husûs-ı merkūm senden matlûb olmağla, bu bâbda bir dürlü özr ü bahâne ile müsâmaha eylemeyüp her ne tarîk ile mümkin ise bu maslahatı itmâm-ı cidd ü ikdâm eylemen bâbında diyü yazılmışdır.

Fî evâili C sene [1]104 **(7-16 Şubat 1693)**

d.104, s.255, h.1171

Erdel Kralı Tököli İmre’ye: Nemçe'nin Yanık Kalesi’ne saldıracağı duyulduğundan, dört yüz nefer askerin Temeşvar tarafına Özi beylerbeyinin yardımına gönderilmesi.

Erdel Kralı Tököli İmre Kral'a hüküm ki:

Nemçe keferesinin Yanık Kal‘ası cânibine sû-i kasdı istimâ‘ olunup muhâfazasına ihtimâm ehemm-i umûrdan olmağın, a‘dâ-yı (...) ol serhadlere öyle kasd-ı fâsid ile hareketi mütehakkık olursa imdâd ve i‘ânetlerine irişüp muhârib-i a‘dânın kayd ü mazarratı ol havâliden def‘ u ref eylemek içün hâlâ ıcâleten Özi Beğlerbeğisi Yusuf

dâme ikbâlühû umûmen Özi eyâleti asâkiriyle ta‘yîn ve irsâl olunmağın, imdi; siz dahi ol taraflara karîb olduğunuz ecilden süvârîlerin âdeminizden dört yüz nefer ceng-âver asâkir kethüdânız ile bile koşup bir gün evvel Tımışvar tarafına mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanına gönderüp münâsib gördüğün üzre hidemât-ı aliyyemde bulunup düşmanın ol serhadd-i mansûreden bi-eyyi vechin-kân girü mazarratlarının def‘ü men‘inden cidd ü ihtimâm ve ikdâm-ı tâmm eylemeleriyçün tenbîh eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sadır olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri N sene [1]104 **(26 Mayıs-4 Haziran 1693)**

d.105, s.100, h.419

Orta Macar Kralı Tököli İmre'ye: İltimâsıyla Sofya kışlasında olan Erdellilerin Belgrat'a gönderildiği, ancak zahîre ve levâzım konusunda sıkıntıları olduğundan Belgrat muhâfızı olan Cafer Paşa'ya gönderilen emir ile Eflak taraflarına gönderildikleri.

Orta Macar Kralı Tököli İmre'ye hüküm ki:

Bundan akdem Sofya kışlasında olan Erdel boyarları senin kefâlet ve iltimâsınla emr-i şerîfimle senin yanına Belgrad'a gönderilüp lâkin mezbûrların ol tarafda zâd ü zahîre ve levâzim ü (...) tedârikinde usretleri olmağla, Eflak tarafında bir münâsib yerde sâkin olmaları fermânım olmağın, vech-i meşrûh üzre mesfûrlar Eflak tarafına gönderilmek üzre Belgrad muhâfızı vezirim Cafer Paşa'ya emr-i şerfîfim gönderilmeğin, vech-i meşrûh üzre amel ve mumâna‘at olunmamak bâbında fermân-ı âli-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâili C sene [1]106 **(17-26 Ocak 1695)**

d.108, s.305, h.1284

Orta Macar Kralı Tököli İmre'ye: Yanına kendine mahsus on adam alarak Ordu-yı hümâyûna gelmesi.

Orta Macar Kralı Tököli İmre'ye hüküm ki:

Sen ki kral-ı müşârun-ileyhsin; Ordu-yı hümâyûnuma gelmen muktezî olmağla sana bin beşyüz guruş virüp Anadolu tarafından gelen vüzerâ-yı izâmdan birisine koşup gönderilmek üzre düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-alem Âsitâne-i sa'âdetimde sadâret-i uzmâ kā'im-makāmı olan vezîrim Osman Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*ya dahi emr-i şerîfim gönderilüp tenbîh-i hümâyûnum olmağın, imdi; emr-i şerîfim vusûlünde kraliçeyi anda alıkoyup kendüne mahsûs ancak on nefer âdeminle vech-i meşrûh üzre bir gün evvel Ordu-yı hümâyûnuma gelmen bâbında diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Za sene [1]107 **(12-21 Haziran 1696)**

ERDEL'E GÖNDERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR

TSMK 888, vr.24a-24b

Yanoş Kral'ın ölmesi üzerine Erdel vilâyeti oğluna bırakılmışken Nemçe askeri ile birlik olanların Tatar Hânı ve akıncı tâifesi ile üzerine gidilmesinin kararlaştırıldığı, eğer memleketi, Kral oğlu için müdafaa eder ve doğruluk üzere olurlarsa bağışlanacakları.

[Yevmü'l-Cuma, fî 25 Muharrem sene 958, Edirne] **(2 Şubat 1551)**

Yazıldı.
Seydi Çavuş'a virildi. Fî 26 Muharrem sene 959

Erdel vilâyetinin beğlerine ve burgolablarına ve sâ'ir a'yânına ve sipâhîsine ve re'âyâsına hüküm ki:

Hâliyâ Erdel keferesinin isyânına ve Nemçe askerinin duhûluna Berata(?) dîn-i müfsid bâ'is olup hâliyâ müfsid-i mezbûrun başı kesilüp ortadan götürülmüş, şöyle ki; siz birbiriniz ile müttefik olup Nemçe keferesine kılıç koyup içinizden çıkarasız ve kral oğluna zarâr getürmeyesiz. Günahınız afv idüp kemâ-kân kullarım ve harâç-güzârlarımsız. Erdel vilâyeti üslûb-ı kadîm üzre kral oğlu kulumun sancağıdır her birinüz yerlü yerinde ve ocağınuzda olup kendü hâlinizde olasız. Yanoş Kral Âsitâne-i sa'âdetime kemâl-i istikāmet ve sadâkatle hidmet etmiş kulum idi. Fevt olunca vilâyete mutasarrıf olup kimesne dahl u ta'arruz eylemedi. Kendüden sonra oğlu sagîr olup beğliğe iktidarı yoğken mücerred babası doğru kulum olmağın, kadîmî ocağından ve beğliğinden ayırmayup Erdel vilâyetini sancak tarîkıyle inâyet idüp ol zamândan berü emn ü emân üzre Erdel vilâyeti halkı yurdunda ve ocağında istirâhat üzre iken hâliyâ ba'zı müfsid iğvâsıyla içlerine Nemçe askeri duhûl idüp bu denlü fitne vü fesâda bâ'is olmuşdur. Şöyle ki; siz bu maslahatı ilerü getürmeyüp Nemçe askerini içinizden çıkarmayasız, anlar ile müttefik ü müttehîd olup kral oğluna zarar getüresiz inşâ'allâhü'l-e'azzü'l-ekrem evvel bahârda ol tarafa teveccüh-i hümâyûnum mukarrer bilüp mızlamanız kendü boynunuza, Tatar Hânı'na hükm-i şerîfim yazılup gönderilmişdir ki azîm asker ile gelüp Boğdan vilâyeti içinden Erdel'e duhûl ide.

Emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Kirman Beğlerbeğisi Osman Paşa *dâme ikbâlühû* akıncı tâ'ifesine ve Boğdan askerine baş ve buğ olup ol dahi Tatar Hânıyla ittifâk ile yürimek emrim olmuşdur. Hak sübhânehu ve te'âlâ hazretlerinin inâyetiyle isyân üzre olan keferenin bir vechle haklarından geline sâ'irlerine mûceb-i ibret olup **[25b]** Erdel vilâyetinin taş taş üzre kalmayup cümlesi kılıçdan geçüp ehl ü ıyâlleri esîr ve pây-mâl olup memleketleri ihrâk-ı bi'n-nâr ola son pişmanlık fayda etmez. Ammâ; kal'aları Kral oğlu içün hıfz idüp doğruluk üzre olacak olursanız günâhınızı afv idüp kemâl-i zıll-i himâyetimde mezîd-i inâyetimle behre-mend olursuz. Sâbıkā vezîrim olup hâliyâ Bosna Sancağı'na mutasarrıf olan kıdvetü'l-e'âlî el-e'âzim Mehmed Paşa *dâmet me'âliyehu* Bosna ve Pojega ve Budun ve Sirem askerine ve akıncı beğlerine serdâr olup Usturgon'dan iskele urup geçüp yürüseler gerekdir ve sâbıkā Anadolu beğlerbeğisi olup hâliyâ Hersek Sancağı beği olan iftihârü'l-ümerâ'i'l-izâm Sinan Paşa *dâme ikbâlühû* dahi Hersek ve ol cânibin askeriyle ve akıncılarıyla Zagreb'den geçüp yürümek emrim olmuşdır.

TSMK 888, vr.76a-76b

Nemçe askeri ile birlik olup Kral oğluna ve Kraliçe'ye bir zarar verilmemesi, Tatar Hânı ve akıncı tâifesi ile isyân çıkaranların üzerine gidilmesinin kararlaştırıldığı, eğer memleketi, Kral oğlu için müdafaa eder ve doğruluk üzere olurlarsa bağışlanacakları.

[Yevmü'l-Ahad, fî 19 Saferü'l-muzaffer sene 959, Edirne] **(15 Şubat 1552)**

Yazıldı.
Bir sûreti dahi yazılup Ali Çavuşla gönderilmişdir. Fî 27 Safer sene 959

Erdel vilâyetinin beğlerine ve burgolablarına ve sâ'ir a'yânına ve sipâhîlerine ve re'âyâsına ve saru sekvan tâ'ifesine ve Karaşibeşlü(?) ve Bugoşatlu(?) ve cümle şark beğlerine ve sipâhîlerine ve re'âyâlarına hüküm ki:

Hâliyâ Erdel keferesinin isyânına ve Nemçe askerinin duhûlüne Berata(?) dîn-i müfsid bâ'is olup hâliyâ müfsid-i mezbûrun başı kesilüp ortadan götürülmüş, eyle olsa hâliyâ kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân tercümânım Mahmud *zîde mecdühû* işbu hükm-i şerîfimle size irsâl olundu. Şöyle ki; müşârun-ileyh tercümânım vardukda birbiriniz ile

müttefîk olup Nemçe keferesine kılıç koyup içinizden çıkarasız ve kraliçeye ve kral oğluna zarâr getürmeyesiz. Günahınız afv idüp kemâ-kân beğlerim ve kullarım ve harâç-güzârlarımsız, Erdel vilâyeti üslûb-ı kadîm üzre kral oğlu kulumun sancağıdır her biriniz yerlü yerinizde ve ocağınızda olup kendü hâlinizde olasız. Yanoş Kral Âsitâne-i sa‘âdetime kemâl-i istikāmet ve sadâkatle hidmet etmiş kulum idi, fevt olunca vilâyetine mutasarrıf olup kimesne dahl ü ta‘arruz eylemedi. Kendüden sonra oğlu sāgir iken kadîmî ocâğından ve beğliğinden ayırmayup Erdel vilâyetini sancak tarîkıyle inâyet idüp ol zamândan berü emn ü emân üzre Erdel vilâyeti halkı yurdunda ve ocağında istirâhat üzre iken hâliyâ ba‘zı müfsid iğvâsıyla içlerine Nemçe askeri duhûl idüp bu denlü fitne vü fesâda bâ‘is olmuşdur. Şöyle ki; siz bu maslahatı ilerü getürmeyüp Nemçe askerini içinizden çıkarmayasız, anlar ile müttefik ü müttehid olup kraliçeye ve kral oğluna zarar getüresiz, inşâ’allâhü'l-e‘azzü'l-ekrem evvel bahârda Beç üzerine teveccüh-i hümâyûnum mukarrer bilüp mızlamanız kendü boynunuza, Tatar Hânı azîm askeriyle gelüp Boğdan vilâyeti içinden Erdel'e duhûl ide. Emîrü'l-ümerâ’i'l-kirâm Kirman Beğlerbeğisi Osman Paşa *dâme ikbâlühû* akıncı tâ’ifesine ve Boğdan askerine başbuğ olup ol dahi Tatar Hânı’yla ittifâkla yürimek emr olunmuşdur. Hak sübhânehu ve te‘âlâ hazretlerinin inâyetiyle isyân üzre olan keferenin bir vechle haklarından geline, sâ’irlerine mûceb-i ibret olup Erdel vilâyetinin taş taş üzre kalmayup cümlesi kılıçdan geçüp ehl ü ıyâlleri esîr ve pây-mâl olup memleketleri ihrâk-ı bi’n-nâr ola, son pişmanlık fayda etmez. Ammâ kal‘aları **[76b]** Kral oğlu içün zabt idüp doğruluk üzre olacak olursanız günâhınızı afv idüp zıll-i himâyetimde mezîd-i inâyetimle behre-mend olursuz. Sâbıkā vezîrim olup hâliyâ Bosna Sancağı’na mutasarrıf olan kıdvetü'l-e‘âlî ve'l-e‘âzim Mehmed Paşa *dâme me‘âliyehu* Bosna ve Pojega ve Budun ve Sirem askerine ve akıncı beğlerine serdâr olup Usturgon’dan iskele urup geçüp yürüseler gerekdir ve sâbıkā Anadolu beğlerbeğisi hâliyâ Hersek Sancağı beği olan iftihârü'l-ümerâ’i'l-kirâm Sinan Paşa *dâme ikbâlühû* dahi Hersek ve ol cânibin askeriyle ve akıncılarıyla Zagreb'den geçüp yürümek emrim olmuşdur.

(...)

TSMK 888, vr.76b-77b

Kraliçe’ye: Kral oğluna lala olarak kimi isterse tâyin edebileceği, Nemçe askeri ile ittifak yapmamaları için Erdel beylerine hüküm yollandığı, eğer isyân ederlerse Tatar

Hânı ile Boğdan askerinin üzerlerine yürüyeceği, sadâkat üzere olurlarsa hatalarının afedileceği, oğlu ile Fransa Kralı'nın kızını evlendirme isteğinin ulaştığı, olur verildiği, Beç Kralı Ferenduş'a itimat edilmemesi, yardım gerekirse bilgi verilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 19 Saferü'l-muzaffer sene 959, Edirne] **(15 Şubat 1552)**

Yazıldı.
Tercümân Mahmud'a virildi. Fî 24 Safer sene 959
Bir sûreti dahi yazılup Ali Çavuş'la gönderildi. Fî 27 Safer sene 959
Ve cümle hükümleriyle Tercümân Mahmud'a gitti. Fî 24 Safer sene 959
Bu cümle hükümlerin birer sûreti dahi yazılup Ali Çavuş'a gönderildi. Fî 27 Safer sene 959

Kraliçeye hüküm ki:

Hâliyâ Erdel keferesinin isyânına ve Nemçe askerinin duhûlüne bir Berata(?) müfsid bâ'is olup hâliyâ müfsid-i mezbûrun başı kesilüp ortadan gönderilmiş. Hâliyâ tercümânım kıdvetü'l-emâsil Mahmud *zîde kadruhû* işbu hükm-i şerîfimle size irsâl olundu. Vusûl buldukda, Kral oğluna lalalığa her kimi münâsib görürseniz **[77a]** lala ta'yîn idüp arz idesiz. Ve ta'yîn etdüğin gibi lalalık hidmetine koyasız ki asker cem' etmek ve eğer sâ'ir memleket maslahatıdır hemân mübâşeret eyleyüp isti'câl üzre göre ve bundan gayrı muʿâvenet husûsunda ve sâ'ir mesâlihin her ne lâzim ise Âsitâne-i sa'âdetime arz idesiz. Yanoş Kral Âsitâne-i sa'âdetime kemâl-i istikāmet ve sadâkatle hidmet etmiş kulum idi. Fevt olunca vilâyetine mutasarrıf olup kimesneye dahl ü ta'arruz eylemedi. Kendüden sonra oğlu sagîr iken kadîmî ocağından ve beğliğinden ayırmayup sana ve oğluna Erdel vilâyetini sancak tarîki ile inâyet idüp ol zamândan berü emn ü emân üzre Erdel vilâyeti halkı yerlü yerinde ve yurdunda ve ocağında istirâhat üzre olurlar. Hâliyâ dahi eğer siz ve eğer kral oğlu kemâ-kân doğrularımsız(?) Nemçe keferesinin ol vilâyete gelmesine sebeb kim olduğu Âsitâne-i sa'âdetimde ma'lûm olmuşdur. Bundan sâbık müşârun-ileyh Tercümân Mahmud ile bildirdüğiniz haberler cümlesi sahîh üzre ma'lûm olunmuşdur. Nemçe keferesinin girmesine sizin medhaliniz olmayup cümle fesâda bâ'is Berata(?) olduğu ma'lûm olmuşdur. Hâliyâ cümle Erdel beğlerine ve (...) ve sâ'ir a'yân ve sipâhîsine bi'l-cümle büyük ve küçüğüne emr-i hümâyûnum yazılup müşârun-ileyh tercümân kulum Mahmud ile gönderildi. Şöyle ki; siz istikāmet üzre emr ile ittifâk u ittihâd idüp Nemçe keferesine kılıç koyup içinizden çıkarasız ve size doğruluk ile hidmet ideler, her biri kemâ-kân beğlerim ve

kullarımdır. Yerlü yerlerinde ve ocaklarında olup kendü hâllerinde emn ü emân üzre olalar. Şöyle ki; size doğruluk üzre hidmet etmeyeler ve Nemçe askerini içlerinden çıkarmayalar, anlarla olalar. İnşâ'allâhü'l-e'azz evvel bahârda Beç üzerine teveccüh-i hümâyûnum mukarrer bilüp mızlamaları kendü boyunlarına Tatar Hânı'na azîm leşkerle gelüp Boğdan vilâyeti içinden Erdel'e duhûl etmek emrim olmuşdur. Emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Kirmân Beğlerbeğisi Osman *dâmet me'âliyehu* akıncı tâ'ifesine ve Boğdan askerine baş ve buğ olup ol dahi Tatar Hânıyla ittifâk ile yürümek emrim olmuşdur. Hak sübhânehu ve te'âlâ hazretlerinin inâyetiyle Âsitâne-i sa'âdetime ve size isyân üzre olan keferenin **[77b]** bir vechle haklarından geline ki sâ'irlerine mûceb-i ibret ola. Ammâ; kal'alarını senin içün ve oğlun içün zabt idüp doğruluk üzre olacak olurlarsa günahların afv idüp her biri nice re'âyetlerim görürler. Sâbıkā vezîrim olup hâliyâ Bosna Sancağı'na mutasarrıf olan kıdvetü'l-e'âlî ve'l-e'âzim Mehmed Paşa *dâmet me'âliyehu* Bosna ve Pojega ve Budun ve Sirem askerine ve akıncı beğlerine serdâr olup Usturgon'dan iskele urup geçüp yürüseler gerekdir. Sâbıkā Anadolu beğlerbeğisi olup hâliyâ Hersek Sancağı beği olan iftihârü'l-ümerâ'i'l kirâm Sinan Paşa *dâmet me'âliyehu* dahi Hersek ve ol cânibin askeriyle ve akıncılarıyla Zagreb'den geçüp yürümek emrim olmuşdur. Ve sâbıkā Tercümân Mahmud'la oğlunuz kralın ve Françe Padişâhı'nın kızın alıvirmek husûsun arz eylemiş idüniz. Sizin Âsitâne-i sa'âdetime doğruluğunuzla inşâ'allâhü'l-e'azz maslahat hâsıl olur. Nemçe Kralı'nın hîle vü hud'asına i'timâd etmeyüp bir vechle size zarâr irişdirmekden gaflet etmeyesiz ve Beç Kralı Ferenduş ahd ü emâna muhâlefet eyleyüp hîle vü hud'asını zâhir olduğı ecilden Hak sübhânehü ve te'âlâ hazretlerinin ulüvv-i inâyetiyle deryâya azîm Donanma-i hümâyûnum çıkup ve Tuna'dan dahi bî-bâhane zahîre ve yarakla azîm donanma tedârik olunup karadan asâkir-i bi-emsâl ile üzerine azîmet-i hümâyûnum olmuşdur. Kadîmî doğrularımsız(?) mezkûr kral-ı bed fi'âlin hîlesine aldanmayup Tercümân Mahmud kulum varduğı gibi tedârikiniz görüp eğer size muʿâvenet lâzim ise arz eyleyesiz ki (...) ve asâkirden yardım gönderile ve mezkûr tercümâna yarar elçileriniz koşup ale't-ta'cîl ahvâlinizi bildiresiz. Bundan sâbık dahi size mezîd-i inâyetimden emân hükümleri irsâl olunmuşdu. Eğlendirmeyüp cevâbın gönderesiz.

TSMK 888, vr.182b-183a

Yanoş Kral'ın ölmesi üzerine Erdel vilâyeti oğluna bırakılmışken Nemçe askeri ile birlik olup fitne çıkarılması üzerine Rumeli beylerbeyi, Anadolu beylerbeyi, Tatar

Hânı ve akıncı tâifesi, Boğdan ve Eflak askerleri ile isyân çıkaranların üzerine gidilmesinin kararlaştırıldığı, eğer memleketi, Kral oğlu için müdafaa eder ve doğruluk üzere olurlarsa bağışlanacakları.

Yevmüs's-Sebt, fî 24 Rebî‘ülâhir sene 959, Edirne **(19 Nisan 1552)**

Yazıldı.

Erdel vilâyetinin beğlerine ve burgolablarına ve sâ’ir a‘yânına ve sipâhilerine ve re‘âyâsına ve saru ve sekvan tâ’ifesine ve Karasibeşlü ve Bugoşatlu ve cümle şark beğlerine ve sipâhilerine ve re‘âyâlarına hüküm ki:

Bundan akdem size def‘aâtle hükm-i şerîfim gönderilüp Erdel vilâyetinin idlâline Berata(?) dîn-i müfsid bâ‘is olup hâliyâ müfsid-i mezbûr ortadan getürülmüş, şöyle ki; kadîmden Dergâh-ı mu‘âllama olan istikāmetiniz muktezâsınca birbiriniz ile müttefik olup Nemçe keferesine kılıç koyup içinizden çıkarasız. Ve kraliçeye ve kral oğluna zarâr getürmeyesiz ki afv idüp kemâ-kân beğlerim ve kullarım ve harâç-güzârlarımsız Erdel vilâyeti üslûb-ı kadîm üzre Kral oğlu kulumun sancağıdır her biriniz yerlü yerinizde ve ocağınızda olup kendü hallerinde olalar diyü emrim olmuş idi. Yanoş Kral Âsitâne-i sa‘âdetime kemâl-i istikāmet ve sadâkat ile hidmet etmiş kulum olmağın, fevt olunca vilâyetine kimesne dahl ü ta‘arruz eylemeyüp kendüden sonra oğlu sagîr iken kadîmî ocağından ve beğliğinden ayırmayup Erdel vilâyetin sancak tarîkiyle inâyet idüp ol zamândan berü emn ü emân üzre Erdel vilâyeti halkı yurdunda ve ocağında istirâhat üzre iken hâliyâ ba‘zı müfsid iğvâsıyla içlerine Nemçe askeri duhûl idüp bu denlü fitne vü fesâda bâ‘is olmuşdır. Erdel vilâyetin yine kral oğluna ve kraliçeye alıvirilmek niyyet olunup bu maslahat içün Hak sübhânehû ve te‘âlâ hazretlerinin inâyetleriyle küllî tedârik görülmüşdür. Siz dahi gaflet üzre olmayup emr-i sâbıkım üzre Nemçe keferesinin hîle vü hud‘asına i‘timâd etmeyüp yüce Âsitâneme doğruluk üzre sâbit-kâdem olup içinizden cümlenüz ittifâkıyla birinizi Kral oğlu yine memleket içine gelüp girince voyvoda nasb eyleyüp cümlenüz yanına cem‘ olup ocağınız düşmanı olan Nemçe keferesine kılıç koyup kenef-i himâyet-i istirâhat üzre içinize girüp bu denlü fitne vü fesâda sebeb ü bâ‘is olanları siz dahi içinizden hüsn-i tedârik ile içinizden çıkarup Kral oğlu içün Erdel vilâyeti zabt idesiz. İnşâ’allâhü'l-e‘azz şöyle ki; bu vechle doğruluğunuz zuhûra gele her biriniz (...) mukarrer olduğunuzdan gayrı nice inâyetlerim müşâhade idesiz. Âsitâne-i sa‘âdetime haberinüz eksik etmeyesiz.

Bu denlü bir yer gök götürmez asker ve bu denlü mikdâr yarak tedâriki Kral oğlu kulumun maslahatı içündir. Düşman tâ'ifesi **[183a]** kadîmî yurdundan ihrâc etmişdir. Kadîmî kulum oğlu kulum olmağın, yabanda kalmayup kemâ-kân sancağına virilmekle eyyâm-ı devlet-i hümâyûnumda mezîd-i inâyetimle behre-mend ve muhassılu'l-merâm ola, düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham vezîrim Ahmed Paşa *dâmet me'âliyehû* ba'zı kapum halkı ve yeniçeri kullarımla irsâl olunup umûmen Rûmili askeri beğlerbeğileriyle Semendire'de cem'iyette olup akıncı beğleri akıncı tâ'ifesiyle bi'l-cümle hazân sefer-i mukaddemden ilerüye iki yüz bin mikdârı asker gönderilüp sen dahi umûmen kapum halkı ile ve Anadolu'da olan beğlerbeğiler ile bir gök (...) asker ile akablarınca hâzır u müheyyâ olup Tatar Hânı azîm asker ile ve Boğdan ve Eflak askeriyle ve ol tarafda olan beğler kullarıyla ve ol cânibin akıncılarıyla yürümek emrim olmuşdur. Şöyle ki; müşârun-ileyh vezîrime karşu gel[me]yüp vech ü münâsib gördüği üzre hidmetde bulunasız. Şimdiye değin olan günahlarınız afv olunup kemâ-kân kullarımsız, Kral oğluna kadîmî ocağı alıvirilüp siz dahi kemâ-kân yurdunuzda olup nice inâyetlerim göresiz. Ammâ; müşârun-ileyh vezîrime gelmeyüp düşmanla ittifâk üzre olursanız mızlamanız boynunuza. Hak sübhânehü ve te'âlâ hazretlerinin inâyetiyle isyân üzre olan keferenin bir vechle haklarından geline ki sâ'irlerine mûceb-i ibret olup ol vilâyetin taş taş üzre kalmayup cümlesi kılıçdan geçüp ehl ü ıyâlleriyle esîr ve pây-mâl olup memleketleri ihrâk-ı bi'n-nâr olur. Son pişmanlık fâ'ide etmez. Doğruluk üzre olursunuz diyü sizindir.

A.DVNS.MHM. d.3, s.62, h.146

Kral oğluna ve Kraliçe'ye: Solnok civarındaki karyelere saldırıldığının bildirilmesi üzerine bunu yapanların bulunacağı, alınan esîrlerin serbest bırakılıp, mallarının iâde edileceği.

[Yevmü'l-Ahad, fî 19 Şevvâl sene 966] **(25 Temmuz 1559)**

Yazıldı.
Yazılup pâye-i serîr-i âlâya gönderilüp makbûl olmışdur. Hızır Çavuş ile gönderildi. Fî 28 Şevvâl sene 966

Kral oğluna ve Kraliçe'ye hükm-i şerîf yazıla ki:

Hâliyâ atebe-i ulyâmuza âdeminiz vârid olup bi'l-fi‘l Solnok Beği olan Mahmud *dâme izzühû* ma‘rifeti ile Solnok'da Cafer Ağa nâm kimesne Yuvan nâm karyenüz ve etrâfında dahi ba‘zı karyelerinüz urup re‘âyâyı esîr ve esbâb ü emvâllerin gāret itdiklerin bildirmişsin. İmdi, bu bâbda teftîş olunup anun gibi eğer re‘âyânuzdan ve sâ’ir esbâb ü emvâlden nesne gāret ve esîr olınması her kim itmişse zuhûra getürüp dahi esîr olınanları ıtlâk idüp ve alınan emvâl ü esbâb dahi ashâbına redd olunup bu makūle fesâd idenleri her kim ise Südde-i sa‘âdetüme arz itmek içün Tımışvar Beğlerbeği Kasım *dâme ikbâlühû*ya hükm-i hümâyûnumuz irsâl olmuşdur, gerekdir ki:

Siz dahi müşârun-ileyhe yarar âdemlerinüz gönderüp bu husûs mahallinde emrim üzre görilüp hak zâhir olup bu fesâdı idenler kim idüğin bilüp arz itdükde bir vechle haklarından geline ki sâ’irlerine mûceb-i ibret vâkı‘ ola ve ne mikdâr esîr alınmış ise ıtlâk olunup ve gāret olınan esbâb ü emvâllerin ashâbına bî-kusûr teslîm ide ve sınûr ta‘yîn olunmak husûsı içün Segedin Beği Dervîş *dâme izzühû* ile sâbıkā Tımışvar Defterdârı olan Durmuş *zîde mecduhû* ta‘yîn olınup irsâl olunmak üzredir. Mezbûrlar vardukda, siz dahi bir vechle tedârik idesiz ki bu def‘a hak üzre görilüp fasl olup iki cânibin dahi re‘âyâsı istirâhat üzre olup a‘dâ tarafından dahi ol mahalde varanlara zarâr u gezend irişmeye. Hüsn-i tedârik idüp gaflet itmeyesiz.

d.3, s.63, h.147

Kral oğlu ile Kraliçe’ye: Beç Kralı Ferenduş'un üzerlerine asker göndermek üzere olduğunun bildirilmesi üzerine, Budun ve Temeşvar beylerbeyilerine hüküm gönderildiği, bir yardım gerekirse yardım edileceği, gaflette bulunulmayıp, teyakkuz halinde olunarak karşı tarafın hazırlıklarının öğrenilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 19 Şevvâl sene 966] **(25 Temmuz 1559)**

Yazıldı.
Bu dahi yazılup, içerüye gönderilüp makbûl olmışdur. Bu dahi Hızır Çavuş ile gönderildi.
Fî 28 Şevvâl sene 966

Kral oğluna ve Kraliçe’ye hüküm ki:

Hâliyâ atebe-i ulyâmuza mektûbınuz vârid olup Ferenduş Kral üzerinüze asker göndermek üzre olup ve kendüye virilen ahidnâme-i hümâyûnumuzda siz bile eğlenüp

şart olmamış ola ve ne denlü merâmınuz var ise ana virilmiş ola. Engürüs atluları ve nice tüfenglü gönderüp serhadlerinüzde olan kimesneleri dahi iğvâ itmek üzre oldukların bildürmişsin. Eyle olsa baban Yanoş Kral kadîmden Âsitâne-i devlet-âşiyânımıza sadâkat ü ihlâs ile nice zamân hidmet idüp nice inâyetlere mazhar vâkı‘ olup sonra senün dahi hakkında envâ‘ şefkat ve merhamet-i hüsrevânem zuhûra gelüp baban ocağın sana inâyet idüp siz dahi yarar kullarum ve vilâyet ü memleketin sâ’ir Memâlik-i mahrûsem gibi olup ve müşârun-ileyhe dahi yazılan ahidnâme-i şerîfümde min-baʿd senün bi'l-fi‘l eğer taht-ı tasarrufunda olan eğer vilâyet-i Erdeldir ve eğer gayridir ol cânibden taht-ı yedinde olan yerlere ve kılâ‘ u bukā‘a ve nevâhî vü kurâya ve sâ’ir re‘âyâya dahl ü ta‘arruz olmamak şart olmuşdur. Gerekdir ki:

Siz dahi bu bâbda dâ’imâ basîret üzre mücidd ü merdâne olup mâdâm ki mu‘âhede-i şerîfüme mugāyir anlar tarafından sizin tasarrufunuzda olan memleket ü vilâyete ve re‘âyâ vü berâyâya ve kılâ‘a dahl ü tecâvüz olunmaya siz dahi Südde-i sa‘âdet-merâmımıza olan sadâkat ü ihlâsınız muktezâsınca dostluk şerâ’itin dâ’imâ mer‘î tutup anlarun memleket ü vilâyetlerine ve re‘âyâlarına ve sâ’ir kılâ‘ u bukā‘larına sizün cânibinüzden dahi ahde mugāyir kimesneyi dahl ü tecâvüz itdürmeyüp bu bâbda Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine mü’ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup cümle beğlerbeğilerine müte‘allik olan asker halkı ile hâzır olup sizün cânibinüze nâzır olup anun gibi lâzim geldükde mu‘âvenet idesiz diyü emrim olmuşdur. Siz dahi a‘dâdan dahi gaflet câ’iz değildir her zamânda teyakkuz u intibâh üzre olup ahvâl ü etvârların ve fikr ü firâsetlerin tetebbu‘ u tecessüsden hâlî olmayup ana göre tedârüklerin görüp emn ü emân-ı vilâyet ve refâhiyyet ü itmi’nân-ı ra‘iyyet ve zabt u rabt-ı vilâyet bâbında envâ‘ ikdâm eyleyüp vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı Südde-i sa‘âdet-penâhıma i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.3, s.95, h.240

Erdel Kralı'na: Boğdan'a bağlı mülklere taâruzda bulunulmaması, Boğdan'dan Erdel'e kaçan ehl-i fesâdın kabul edilmemesi, düşman tarafından edindikleri haberleri iletmeleri.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 20 Zilka‘de sene 966 **(24 Ağustos 1559)**

Yazıldı.

Adet üzre serâser kîse gümüş kozalak ile Boğdan Voyvodası âdemlerine virildi.
Fî 21 Zilka'de sene 966

Erdel Kralı'na hüküm ki:

Hâliyâ Boğdan Voyvodası atebe-i ulyâmuza mektûb gönderüp mülkleri virilmek husûsunda bundan akdem size irsâl olunan hükm-i hümâyûnumuz mûcebince kadîmî olan mülkleri virilüp ve âyin ü erkânınuz üzre temessükleri dahi virilüp ammâ sınûrında olan mülklerinin tereke ve şıra mahsûline girü sizün cânibinizden dahl ü ta'arruz olınduğın ve andan gayri size mu'âvenet içün kendüye irsâl olunan hükm-i şerîfüm muktazâzınca âdem lâzim ise gönderelüm diyü size bildirdüğin eğerçi Nemçe askeri vardur bize zarârları yokdur diyü cevâb virdünüz ve Boğdan'dan ba'zı ehl-i fesâd kaçup vilâyet-i Erdel'e vardukda, ya tutup kendüye gönderüp ve yâhûd vilâyetinüzden ihrâc olınmasın arz eylemiş. İmdi, buyurdum ki:

Südde-i sa'âdetüme olan ubûdiyyet ü ihlâs ve re'fet ü ihtisâsınuz muktezâsınca Boğdan'a müte'allik olan eğer mülkleridür ve eğer mülk yerlerinün mahsûllerin virüp ve andan gayrı Boğdan'dan kaçup anda varan ehl-i fesâdı dahi kabûl itmeyüp anun gibi ehl-i fesâdı ya tutup kendüye gönderüp yâhûd vilâyet-i Erdel'den ihrâc idüp turgurmayup(?) redd itmek bâbında envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getüresiz ve a'dânuz taraflarınun ve sâ'ir vâkıf olduğunuz ahbârı Südde-i sa'âdetüme i'lâmdan hâlî olmayasız.

d.3, s.151, h.407

Erdel ve Macar vilâyetleri Kralı İstefan'a: Eflak'da fesat çıkarıp Erdel'e geçen eşkıyanın hakkından gelinmesi, bulunan eşya ve mallarının zapt edilmesi, düşman tarafından alınan haberlerin iletilip Eflak Voyvodası'yla ittifak üzere olunması.

[Yevmü's-Sebt, fî 4 Muharremü'l-harâm sene 967] **(6 Ekim 1559)**

Yazıldı.
Şuca Çavuş'a virildi. Fî 8 Muharrem sene 967
Âdet üzre serâser kîse ve gümüş kozalak ile

Vilâyet-i Erdel ve Macar Kralı İstefan Kral'a hükm-i şerîf yazıla ki:

Bundan akdem vilâyet-i Eflâk'dan fesâd ü şenâ'at eyleyüp vilâyet-i Erdel'e varup eşirrâ vü eşkıyânın haklarından gelesin diyü emrüm olmışdı. Henüz dahi haklarından

gelinmemek ile girü vilâyet-i Erdel'de cem‘iyyet idüp vilâyet-i Eflâk'a zarâr u gezend kasdında idikleri istimâ‘ olunup buyurdum ki:

Vusûl buldukda, Âsitâne-i devlet-âşiyânuma olan vüfûr-i ihlâs ve fart-ı ihtisâsın muktezâsınca bu bâbda gereği gibi mukayyed olup zikr olınan ehl-i fesâdı her kande ise tetebbu‘ u tecessüs eyleyüp ele getürüp onat vechle haklarından gelüp anlardan ve gayrıdan vilâyet-i Eflâk'ın kurâ ve nevâhîsine ve re‘âyâ vü berâyâsına zarâr u gezend irişdürmeyüp baş baş(?) müfsidlerün başların atebe-i ulyâma gönderesiz. Bulunan esbâb ü emvâllerin alup zabt eyleyesiz. Kadîmden Âsitâne-i sa‘âdet-medâruma sadâkat ü istikāmet ile hidmet idegelmiş yarar kulum olduğun ecilden vilâyet-i Erdel ve Macar'ın cumhûr u (...) senün re’y-i sıyânetüne tefvîz olınmışdur. Bu husûsda dahi tamâm basîret üzre olup zikr olınan ehl-i fesâdı emr-i şerîfüm üzre ele getürüp haklarından gelmek bâbında dakîka fevt itmeyüp ve şimdiye değin ne mikdâr ehl-i fesâd ele getürüp salb(?) itdüğün ve hâliyâ dahi ne mikâr ele gelüp hakkından gelindüğin yazup bildürüp zikr olınan a‘dâdan vilâyet-i Erdel'de bir ferd komayup bir vechle haklarından gelesin ki, anlardan vilâyet-i Eflâk'a min-baʿd ta‘addî ve tecâvüz ihtimâli olmaya. Vilâyet-i Erdel'i dahi onat vechile zabt u rabt eyleyüp re‘âyâ vü berâyâ emn ü emân ve refâhiyyet [ü] itmi’nân üzre olmaları bâbında mücidd ü merdâne olup gaflet ile bir mahalle zarâr irişdürmekden hazer idüp vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i‘lâmdan hâlî olmayasın ve Eflâk voyvodasıyla dahi yek-dil yek-cihet olup hüsn-i ittihâd [ü] ittifâk üzre olasız.

d.3, s.152, h.408

Erdel ve Macar Kralı İstefan'a: Hizmetlerinden ötürü hilat gönderildiği, düşman tarafından gaflette olunmaması, Erdel'den Budun'a zahîre gönderilmesi, babasının vefâtı sebebi ile bazı beylerin fitne çıkarma ihtimâli olduğu, haklarından gelinmesi, Budun, Temeşvar ve Eflak ile ittifak yapılması.

[Yevmü's-Sebt, fî 4 Muharremü'l-harâm sene 967] **(6 Ekim 1559)**

Yazıldı.
Şuca Çavuş'a virildi. Fî 8 Muharrem sene 967

Erdel-i Macar Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Hâliyâ Âsitâne-i devlet-medârıma mektûbınuz vârid olup sâbıkā Solnok Beği olan Mahmûd *dâme izzühû*nun teftîşi içün hükm-i şerîf virildüğin ve baban ve senün

hakkunda vâkı‘ olan inâyetlerümi ve atan mürd olduğın ve sana inâyet olunan Erdel-i Macar vilâyetlerinin saklanması husûsın ve sınûr ahvâlin ve Ferenduş Kral'a ihsân olunan emân husûsun ve anlar tarafından vilâyetine dahlden hâlî olmaduğın ve andan gayri her ne bildirmiş isen alâ-vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîrüme arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i hüsrevânem muhît u şâmil olmuşdur. İmdi, baban Yanoş Kral Âsitâne-i sa‘âdetime nice müddet sadâkat ü ihlâs ile hidmet idüp envâ‘ inâyetime mukārin olup sonra senin hakkında dahi envâ‘ merhamet ü şefkatim zuhûr eyleyüp atan ocağından seni mahrûm itmeyüp vilâyet-i Erdel ve sâ’ir Macar vilâyetin sana inâyet eyleyüp sen dahi yarar istikāmet ile hidmet ider kulumsun hâliyâ dahi hakkında avâtıf-ı aliyye-i şâhânem bürûz idüp sana hil‘at-i hümâyûnum irsâl olunmışdur. Mâdâm ki sadâkat [ü] ihlâs ve rıkkıyyet [ü] ihtisâs üzre vâkı‘ olan hidemât-ı hümâyûnumda bezl-i makdûr eyleyüp ve re‘âyâ vü berâyâ bâbında kemâl-i adâlet eyleyüp hıfz u hırâset-i memleket ve zabt [u] rabt-ı vilâyet ve refâhiyyet [ü] itmi’nân-ı ra‘iyyet bâbında mücidd ü merdâne olup câdde-i ubûdiyyet ü rıkkıyyetden udûl ü inhirâf göstermeyüp her zamân adl ü dâd [ve] rüşd [ü] sedâd üzre olup manzûr-ı nazar-ı şefkat-eserüm olmakdan hâlî olmayup envâ‘ inâyet-i mülûkâneme mukārin olursuz. Eyle olsa buyurdum ki:

İhsân olınan hil‘at-ı fâhire-i hümâyûnumu giyüp dahi kadîmden Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânıma olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsun muktezâsınca hıfz [u] hirâset-i memleket ve savn [u] sıyânet-i ra‘iyyet bâbında envâ‘ ikdâm [ü] ihtimâm üzre olup a‘dâ tarafından dahi gaflet itmeyüp tamâm basîret üzre olup vilâyet-i Erdel taht-ı tasarrufunda ola. Sâ’ir Macar vilâyetlerine zarâr u gezend irişdirmekden ziyâde ihtiyât ü ictinâb üzre olup mâdâm ki Ferenduş Kral tarafından vilâyet-i Erdel'e ve sâ’ir yirlere ahde mugāyir dahl ü tecâvüz olmaya, haydut harâmîleri dahi zabt olına, berü cânibden dahi anlarun memleket [ü] vilâyetlerine ve kılâ‘ u bukā‘larına ve re‘âyâsına kimesneyi dahl itdürmeyesiz. Ammâ gaflet dahi câ’iz değildir. Şöyle ki, anlar ahde mugāyir vaz‘ ideler, her ne tarîkle olursa mazarrat ü ifsâdların def‘ u ref‘ eyleyüp anlardan ve sâ’ir a‘dândan vilâyet ü memleketüne ve kurâ vü nevâhî ve kılâ‘ [u] bukā‘a zarâr u gezend irişdürmeyüp muhtâc-ı arz olanı ve sâ’ir ol cevânibün ahvâl ü etvârın Südde-i sa‘âdetüme i‘lâmdan hâlî ve zâ’il olmayup ve bundan akdem vilâyet-i Erdel'den Budun'a zahîre irsâl olunmamak fermân olınup ol bâbda size hükm-i hümâyûnum irsâl olınmuşdı. Ol senede müzâyaka olmağın irsâl olunmaduğın âdeminüz i‘lâm eyledi. İmdi, ol emr-i hümâyûnum kemâ-kân mukarrerdür. Bu sene mümkin olduğı kadar irsâl eyleyesiz. Anun gibi atan mürd olmağla, beğleründen ve sâ’ir a‘yân-ı vilâyetden senden ba‘zı yüz çevirmek ihtimâli olup bâ‘is-i fitne olanlara mecâl virmeyüp haklarından

gelüp Budun ve Tımışvar beğlerbeğileri kullarum ile yek-dil [ü] yek-cihet olup anlara dahi senün cânibüne hâzır u nâzır olasız diyü emr olınmışdu[r]. Ana göre mütenebbih olasız. Bu husûsı (?) Südde-i sa‘âdetüme bildüresiz. Eflâk voyvodasıyla dahi yek-dil ü yek-cihet olup hüsn-i ittihâd ü ittifâk üzre olasız.

d.3, s.183, h.506

Erdel Kralı İstefan'a: Boğdan halkından olup Erdel'e kaçan Jeravik ve bir yoldaşının Boğdan Voyvodası'na teslim edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 12 Safer sene 967] **(14 Kasım 1559)**

Yazıldı.
Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 25 Safer sene 967

Erdel Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Hâliyâ kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l Mesîhıyye Boğdan Voyvodası Aleksandır Voyvoda Dergâh-ı mu‘allâma âdem gönderüp Boğdan halkından Jeravik nâm ehl-i fesâd kâfir bir nefer yoldaşıyla Erdel vilâyetine gidüp bi'l-fi‘l anda oldukların arz eyledi. Eyle olsa gerekdir ki:

Kadîmden yüce Âsitânemüze olan ihlâs u ihtisâsun mûcebince mezkûr Boğdan Voyvodası'nın âdemi vardukda, zikr olınan müfsidi yoldaşıyla merkûma teslîm idüp Boğdan Voyvodası'na irsâl idesiz.

d.3, s.183, h.507

Erdel ve Macar Kralı'na: Devamlı olarak Eflak ve Boğdan'dan kaçarak Erdel'e sığınıp reâyâya zarar veren eşkıyanın ele geçirilip haklarından gelinmesi, kaç kişi oldukları ve nasıl ele geçirildiklerinin bildirilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 12 Safer sene 967] **(14 Kasım 1559)**

Yazıldı.
Bu dahi.

Erdel ve Macar Kralı'na hüküm ki:

Hâliyâ Eflâk Voyvodası Petri Voyvoda atebe-i ulyâma mektûb gönderüp vilâyet-i Eflâk'dan ba‘zı ehl-i fesâd kaçup vilâyet-i Erdel'e duhûl idüp kendü hevâlarına tâbi‘ ba‘zı ehl-i fesâd cem‘ idüp nice def‘adur ki Eflâk re‘âyâsın gāret ü hasâret eyleyüp bu def‘a dahi ba‘zı ehl-i şenâ‘at cem‘ olup vilâyet-i Eflâk'a küllî zarâr u ziyân itdiklerin bildirdi. İmdi, vilâyet-i Eflâk ve Boğdan benim şemşîr-i zafer-rehberüm ile feth u teshîr olmış memleket ü vilâyetümdür. Ve re‘âyâ vü berâyâsı dahi harâç-güzârlarımdır. Dâ’imâ vilâyet-i mezbûrenin ehl-i fesâdı varup sizün vilâyetinize sığınup gelüp eğer Eflâk ve eğer Boğdan'da fesâddan hâlî olmayup nice def‘a bu husûs içün size ahkâm-ı şerîfe gönderilüp anın gibi ehl-i fesâdı memlekete komayup ve dâhl olanları ele getürüp haklarından gelesiz diyü fermân-ı şerîfüm olmış idi. Sen dahi yarar kulumsun. Gerekdir ki:

Dergâh-ı gerdûn-iktidârımıza olan mahz-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca bu bâbda dâ’imâ bizzât mukayed olup eğer Eflâk'dan ve eğer Boğdan'dan anun gibi firâr idüp ol cânibe varan ehl-i fesâdı her kande[y]se ve her kimse tetebbu‘ u tecessüs idüp ele getürüp dahi haklarından gelüp başların Südde-i sa‘âdetüme gönderesiz ki bir dahi zikr olunan vilâyetlerin ehl-i fesâdı anda varup fitne ü fesâda mübâşeret itmeğe iktidârları olmaya ve bi'l-cümle bu def‘a vilâyet-i Eflâk'dan varup fesâda mübâşir olanları her ne tarîkle olursa ele getürüp haklarından gelmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresiz. Bir dahi kimesne varup anda şakāvet idüp tekrâr şekvā itdürmelü itmeyesiz ve zikr olınan ehl-i fesâddan ne mikdâr ele getürilüp ne vechle haklarından gelindüğin yazup bildüresiz.

d.3, s.216, h.602

Macar ve Erdel vilâyeti Kralı İstefan'a: Nemçelilerin Erdel'e verdikleri zarardan dolayı Boğdan Voyvodası'na hüküm gönderildiği, yardım gerekirse Boğdan Voyvodası'nın yardım edeceği, ancak o taraftan bir saldırı olmazsa Erdel'den bir saldırı yapılmaması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 7 Rebî‘ülevvel sene 967] **(7 Aralık 1559)**

Yazıldı.
Kulay Mihâil nâm âdemi zimmîye virildi. Fî 8 Rebî‘ülevvel sene 967
Ve dört nefer âdemine dahi yol hükmü virildi. Fî yevm-i m.

Vilâyet-i Macar ve Erdel Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

A‘dûnuz olan Nemçe keferesinden Barksaz nâm nâhiyeye gelüp yağmâ idüp davarın sürüp ahâlîsinden nicesin katl idüp ve Berk(?) ve Oğuça (?) nâm nâhiyeleri dahi alup re‘âyâsın esîr ve emvâlin gāret idüp zarâr u ziyân itdüklerin Âsitâne-i sa‘âdetimizde olan elçiniz takrîr ü i‘lâm idüp bu bâbda her ne ki takrîr ü i‘lâm eyledi ise ale't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîre arz olunup ilm-i şerîf-i âlem şümûl-i hüsrevânem muhît u şâmil olmuşdur. İmdi, bundan akdem Boğdan Voyvodası'na hükm-i şerîfüm gönderilüp vilâyet-i Boğdan askeriyle hâzır u müheyyâ olup senün tarafında nâzır olmak buyurulmışdı. Hâliyâ dahi kemâ-kân askeriyle hâzır olınup anun gibi senün tarafına mu‘âvenet lâzim olup taleb eyledükde eğer kendü varmakdur eğer asker göndermekdür, her ne tarîkle olursa mu‘âvenet idesiz diyü emrüm olup ol bâbda hükm-i şerîfim yazılup ana irsâl olundı. Gerekdir ki:

Bu bâbda sen dahi kemâl-i basîret ü intibâh üzre olup a‘dâ-yı bed-girdâr taraflarından gaflet üzre olmayup evzâ‘ u etvârların ve fikr-i fâsidlerin dâ’imâ tecessüs ü tetebbu‘ eyleyüp memleket ü vilâyetüne küffâr-ı hâksâr taraflarından zarâr u gezend irişdürmemek husûsında mücidd ü merdâne olup, bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevt itmeyesin. Şöyle ki, düşmanınız tarafından arz olunduğı üzre memleket ü vilâyetüne zarâr u ziyân kasdın ideler mu‘âvenet lâzim gele te’hîr itmeyüp Boğdan Voyvodası'na haber gönderüp mu‘âvenet içün taleb idüp getürdüp dahi hüsn-i ittifâk u ittihâd üzre yek-dil ü yek-cihet olup a‘dâ-yı hezîmet-âsârun memleket ü vilâyetinüz üzerinden mazarrat u ifsâdların def‘ u ref‘ itmek bâbında ve re‘âyâ vü berâyâya dahi zarâr u gezend irişdürmemek husûsında bezl-i makdûr ve sarf-ı kudret idüp envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getüresiz ve dâ’imâ Âsitâne-i gerdûn-iktidârımdan haberin eksük itmeyüp a‘dâ taraflarından vâkıf olduğunız ahbâr-ı sahîhayı i‘lâm ü iş‘ârdan hâlî ve zâyil olunmaya. Ammâ mâdâm ki anlar tarafından vilâyet-i Erdel'e ve taht-ı tasarrufunuzda olan yerlere ve re‘âyâya dahl ü tecâvüz olunmaya, Âsitâne-i sa‘âdetüme olan ihlâs ü ihtisâsın muktezâsınca mâ-beynde olan ahde mugāyir sizün cânibinüzden dahi anlara dahl olunmaya.

d.3, s.238, h.680

Erdel ve Macar Kralı İstefan'a: Nemçe tarafından yapılan saldırılar için Budun, Temeşvar ve Boğdan'a hüküm gönderildiği, gerekirse yardım talep edilmesi, o

taraftan aldıkları haberleri iletmeleri, Zevin Kalesi'nde kaçırılan Yusuf isimli oğlanın buldurulup gönderilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 10 Rebî'ülahîr sene 967] **(9 Ocak 1560)**

Yazıldı.
Dragoman Ferhad'a virildi. Fî 12 Rebî'ülâhir sene 967

Erdel ve Macar Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Südde-i sa'âdet-medâr ve atebe-i gerdûn-iktidârımıza ki melâz-ı havâkîn-i zamân ve melce'-i selâtîn-i devrândır, mektûbunuz vârid olup Nemçe cânibinden her zamân vilâyet ü memleketinüze dahl olınup ol bâbda mu'âvenet içün Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine emr-i şerîfim recâ olınup ve hâliyâ Eflâk beğlerine mu'avenetinüz olmayup gayr-ı vâkı' olup ele getürmesine sa'y itdüğinüz ve hâliyâ Eflâk Voyvodası olan Petri Voyvoda'ya çavuşla âdem gönderüp hüsn-i ittihâd üzre olduğunuz ve Nemçe ve zahîre husûsun ve andan gayri her ne tahrîr olmuş ise alâ-vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevâneme arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i hüsrevânem muhît u şâmil olmuşdur. İmdi, bundan akdem Budun ve Tımışvar beğlerbeğileri kullarıma ve Boğdan Voyvodası kuluma nice def'a ahkâm-ı şerîfe gönderilüp lâzim geldükde size her vechle mu'âvenet itmek emrüm olmuşdur. Lâzim geldükde fermân-ı hümâyûnum ile âmil olup dakîka fevt itmezler. Gerekdir ki:

Siz dahi Südde-i sa'âdetüme olan ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız mûcebince mücidd ü merdâne olup hıfz u hırâset-i memleket ve refâhiyyet ü itmi'nân-ı ra'iyyet bâbında dakîka fevt itmeyüp a'dâdan dahi gaflet itmeyüp tamâm basîret üzre olup vâkıf olduğunuz ahbâr-ı sahîha ile selâmınız ahvâlin atebe-i ulyâma i'lâmdan hâlî olmayasız ve bundan akdem ol cânibe irsâl olunan Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Şücâ *zîde kadruhû* Zevin Kal'ası'na kondukda ta'yîn olunan bekçiler gice ile Yûsuf nâm yarar oğlanın kaçurup ele gelmedüği i'lâm olındı. İmdi, müşârun-ileyhün zikr olunan oğlanın her kimdeyse buldurup Südde-i sa'âdetüme göndermek bâbında envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getüresiz.

d.3, s.357, h.1055

Kral oğluna: Hâssa-i Hümâyûn için şahin gönderilmesi, cizyelerinin verilmesi ve o taraflardan edindikleri bilgileri iletmeleri.

Yevmü's-Sebt, fî 7 Şa‘bân sene 967] **(3 Mayıs 1560)**

Yazıldı.
Te’hîr olundı.

Kral oğluna hüküm:

Hâliyâ Südde-i sa‘âdetümde tercümânlık hidmetinde olan Ferhâd *zîde kadruhû* irsâl olunup buyurdum ki:

Vusûl buldukda, vilâyet-i mezkûrenin yuvalarda hâsıl olan doğanlardan hâssa-i hümâyûnuma yarar şâhinlerden tedârik idüp vakt ü mevsimi ile Südde-i sa‘âdetüme irsâl eyleyesiz ve vilâyet-i Erdel'in cizyesin dahi vakt ü mevsimi ile hızâneye(?) irsâl ü îsâl idüp ol cevânibin ahvâl ü etvârın yazup bildüresiz.

d.3, s.360, h.1068

Kral oğluna: Kral Ferenduş'un elçisinin üç kalenin kendi tasarruflarında olduğunu bildirmesi üzerine bu üç kalenin ne zaman ve nasıl tasarruflarına geçtiğinin bildirilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 7 Şa‘bân sene 967] **(3 Mayıs 1560)**

Yazıldı.
İskender Çavuş'a virildi. Fî 11 Şa‘bân sene 967

Kral Oğluna hüküm:

Ferenduş cânibinden atebe-i ulyâmızda olan elçisi: "Bi'l-fi‘l tasarrufunuzda olan Molkaç (?) ve Tokay ve Doş (?) nâm kal‘alar içün bizümdür" diyü da‘vâ idüp zikr olunan kal‘alar (...) Petrevik ne vechle virilmişdir, ma‘lûm olmak lâzim olmağın gerekdir ki:

Vusûl (...) buldukda, zikr olunan kal‘aları (...) Petrevik ne zamândan berü tasarruf idüp taht-ı tasarrufuna ne vechle dâhil olmışdur? Eğer bu bâbda temessük var ise gönderesin. Zikr olunan kal‘a ne vechle Petrevik tasarrufına düşmüşdür? Kadîmden bu husûsun ahvâlin bilür ehl-i vukûfdan tamâm tefahhus eyleyüp hakîkat-ı hâle vâkıf olup Südde-i sa‘âdetüme bildiresiz ki ana göre cevâbları virile.

d.3, s.364, h.1077

Erdel Kralı'na: Tasarrufunda olan bazı kalelere Kral Ferenduş'un karıştığı, gaflette olunmayıp düşmanın durumu hakkında bilgi verilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 10 Şa'bân sene 967] **(6 Mayıs 1560)**

Yazıldı.
Ali(?) İskender Çavuş'a virildi. Fî 11 Şa'bân sene 967

Erdel Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Ferenduş Kral ile mâ-beynimizde olan ahd husûsunda bi'l-fi'l taht-ı tasarrufunuzda olan ba'zı kal'alara atebe-i ulyâmda olan elçisi nizâ' itmeğin ol kal'alarun ahvâli i'lâm olunmak içün size hükm-i şerîfim gönderilmişdir. İmdi senün her cihetle yararlığuna ve Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânıma sadâkat ve ihlâs üzre olduğun her vechle ma'lûm-ı şerîfim olup dâ'imâ senün cânibine nazar-ı ferhunde eserüm nigerândan hâlî değildir. Gerekdir ki:

Kadîmden idegeldüğün üzre eğer hıfz u hırâset-i memleket ve zabt-ı rabt-ı ra'iyyetdür, her husûsda mücidd ü merdâne olup a'dâdan gaflet itmeyüp memleket ü vilâyete ve re'âyâ vü berâyâya zarâr u gezend irişdürmeyüp sadâkat ü ihlâs ile devlet-i ebed-pevendüme müte'allik olan cumhûr-ı umûrda bezl-i makdûr eyleyüp ol cevânibün ahvâl ü etvârın ve a'dânın hareket ü sükûn ve sâ'ir evzâ' u ittifâkın ve sâ'ir i'lâmı lâzim olan husûsları atebe-i ulyâma i'lâmdan hâlî olmayasız.

d.3, s.366, h.1085

Erdel Kralı İstefan'a: Budun beylerbeyinden gelen haberlere göre Solnok Kalesi civarında Jak Andraş'ın bir palanka yaptığı, bu konuda bilgilerinin ve rızâlarının olup olmadığının bildirilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 11 Şa'bânü'l-mu'azzam sene 967] **(7 Mayıs 1560)**

Yazıldı.
Âdet üzre serâser kîse ve gümüş kozalak mezbûr İskenden Çavuş'a virildi. Fî 11 Şa'bân sene 967

Erdel Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Hâliyâ Budun Beğlerbeğisi Rüstem *dâme ikbâlühû* mektûb gönderüp Solnok Beği Velî *dâme ızzühû* kendüye haber gönderüp livâ-i mezbûr sipâhîlerinden İskender nâm sipâhînin Solnok Kal‘ası'ndan sekiz mil ba‘îd yerde olan Jak nâm karyede Jak Andraş nâm âdemin palanka binâ itmek tedârikinde olup bu husûs içün müşârun-ileyh size mektûb gönderüp henüz sizden cevâb gelmeden mezkûr âdeminiz kerestesi hâzır olmak ile palanka yapup hattâ etrâfda olan kiliseleri yıkdurup kârgîr kule dahi yapdurmak tedârikinde olup ve sizün cânibinizden üç yüz nefer atlu ve ana göre piyâde konmak üzre olduğun bildirdi. İmdi, gerekdir ki:

İskender Çavuş vardukda, bu husûs arz olunduğı gibi midür, nicedür? Vâkı‘ ise ol mahalde palanka binâ olmağa bâ‘is nedir? Sizün ma‘rifetiniz ile midür? Atebe-i ulyâma olan ihlâsın mûcebince ne vechle ise yazup bildüresiz.

d.3, s.488, h.1451

Erdel ve Macar Kralı İstefan'a: Haraç ve nâmelerinin ulaştığı, Erdel ve Macar vilâyetlerinin kendilerine bırakıldığı, Nemçe tarafından vilâyetlerine bir zarar verilmedikçe onlar tarafından da müdâhale olunmaması, sınır tâyini için birinin gönderildiği, sınır tâyin olununca kimseye müdâhale ettirilmemesi, o civardan edindikleri haberleri iletmeleri.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 23 mâh-ı Zilka’de sene 967] **(15 Ağustos 1560)**

Yazıldı.
Dîvân-ı Âlî'de vüzerâ öninde müsveddesi okunup mühürlenüp âdet üzre Dragoman Ferhad'a teslim olındı. Fî 22 Zilhicce sene 967

Erdel ve Macar Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Hâliyâ yüce ve azametlü dergâhımuza ki melâz-ı ekâsire-i cihân ve melce-i menâsıra-i devrandur. Kıdvetü'l-emâsil milleti'l-Mesîhiyye âdeminiz Bolay Mihal vâsıtasiyle harâc ve nâme-i meveddet mashûbınız vârid olup Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İskender *zîde kadruhû* ile irsâl olunan hükm-i hümâyûnumuzda derc olunan husûslar ma‘lûmunuz olup Südde-i sa‘âdetümde olan Ferenduş Kral içün murâd itdüği Mernefâc (?) ve Host (?) ve Tokay nâm kal‘alar vilâyet-i Erdel'de iken avâtıf-ı hüsrevânemden vilâyet-i Erdel ve Macar vilâyetinde olan

hissenüz size inâyet olunup ba‘dehû berâta gelüp sizi ihrâc idüp, sonra(?) geldüğünüzden sonra zikr olınan kal‘aları ceng ile alup bi'l-fi‘l zikr olınan kal‘alar vilâyet-i Macar'dan taht-ı tasarrufunuzda olan yirlerün miftâhı olup anlar düşman eline düşerse zarâr olduğın ve sınûr ta‘yîn olınmak husûsun ve andan gayri nâmenüzde her ne tahrîr olunup ve müşârun-ileyh âdeminiz dahi eğer kal‘alara müte‘allık ve sâ’ir her ne takrîr itdüği ve harâcı getürüp teslîm itdüği alâ vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevâneme arz ve ta‘bîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hıdîvânem muhît ü şâmil olmışdır. İmdi, bundan akdem sana avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden ihsân olınan eğer vilâyet-i Erdel'dir ve eğer vilâyet-i Macar'dır kemâ-kân senin olup sâ’ir Memâlik-i mahrûsem gibidir. Eyyâm-ı saltanat-encâmımda zikr olınan yerlerden kimesneye bir kabza hâk virilmeğe emr-i şerîfim yokdur. Gerekdir ki:

Âsitâne-i âlem-penâhımıza ihlâs u ihtisâsda kemâ-yenbağî sâbit-kadem olup hıfz u hırâset-i memleket ve zabt [u] sıyânet-i ra‘iyyet bâbında mücidd ü merdâne olup dâ’imâ adâlet ü dâd-ı pîşe ve rüşd ü sedâd-ı endîşe idinüp emn ü emân-ı vilâyet-i Erdel'dir ve eğer vilâyet-i Macar'dır, a‘dâdan zarâr u gezend irişdürmeyüp basîret üzre olup mâdâm ki müşârun-ileyh Ferenduş Kral tarafından memleket ü vilâyetüne ve taht-ı tasarrufunda olan yirlere ve kal‘alara ve re‘âyâ vü berâyâna dahl ü tecâvüz olunmayup kendü hâllerinde olalar, berü cânibden dahi anlar tarafına ahde mugāyir kimesneyi dahl itdürmeyüp, serhadleri gereği gibi hıfz eyleyesiz ve sınûr ta‘yîn olunmak husûs içün dahi bir yarar müstakîm kulum ta‘yîn olunup gönderilmek üzredir ki varup hakk üzre görüp münâsib olan mahalden sınûr ta‘yîn eyleye ki berü cânibden ol cânibe dahl olınmaya. Siz dahi vardukda, yarar âdem ta‘yîn idüp gönderüp sınûr ta‘yîn olunınca Memâlik-i mahrûseme kimesneyi tecâvüz itdürmeyüp atebe-i ulyâmızdan ahbâr-ı sıhhat ü selâmetin ile ol cevânibin ahvâl ü etvârın ve a‘dânun keyfiyet-i ef‘âlin yazup bildirmeden hâlî olmayasız.

d.3, s.514, h.1524

Erdel ve Macar Kralı İstefan'a: Nemçe tarafından yapılan saldırılar için Budun, Temeşvar, Eflak ve Boğdan'a hüküm gönderildiği, gerekirse yardım talep edilmesi, o taraftan bir saldırı olmadıkça saldırılmaması, kayıtlara muhâlif olarak sınırlara kimseye müdâhale ettirilmemesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 21 Zilhicce sene 967] **(12 Eylül 1560)**

Yazıldı.
Dragoman Ferhad'a virildi. Fî 24 Zilhicce sene 967

Vilâyet-i Erdel ve Macar Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Âsitâne-i aliyye-i devlet-penâh ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımıza mektûbunuz vârid olup Ferenduş Kral cânibine âdeminiz gönderilüp barışıklık içinde itdükleri zarâr u ziyânlar hakk üzre görilmesin taleb itdüğünizde nice zamân âdemler habs idüp ba‘dehû “gelecek kış evâsıtına değin size emân, andan sonra hâzır olun, üzerinüze askerim çekerim” diyü cevâb virüp ol ecilden ziyâde havf üzre olduğunuz i‘lâm eylemişsiz. Ol bâbda her ne ki iş‘âr olunmış ise ve Âsitâne-i sa‘âdetüme gelen elçinüz dahi her ne takrîr ü beyân itmiş ise alâ vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîrime arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânemiz muhît u şâmil olup bu bâbda Budun ve Tımışvar beğlerbeğileri kullaruma ahkâm-ı şerîfe yazılup dâ’imâ sizün tarafınıza askerleriyle hâzır u nâzır olup anun gibi adû-yı bed-hûy taraflarından ahde muğāyir sizün cânibinize hareket iderse te’hîr ü terâhî itmeyüp her tarîk ile olur ise irişüp adû-yı hâksârun zarâr u gezendlerin def‘ u ref‘i bâbında gereği gibi mu‘âvenet idesiz diyü fermân olınmışdur ve Eflâk ve Boğdan Voyvodalarına dahi hükm-i şerîfim gönderilmişdir. Gerekdir ki:

Siz dahi bu bâbda kemâl-i basîret ü intibâh üzre olup dâ’imâ adû-yı bed-girdâr taraflarından tecessüsden hâlî olmayup gaflet ile memleketinize ve re‘âyâ vü berâyânuza zarâr u gezend irişdürmekden hazer idüp şöyle ki; anlar tarafından ahde mugāyir sizün tarafınıza dahl ü tecâvüz olunmaya, sizün cânibinizden dahi anlar tarafına dahl olunmak câ’iz değildür. Ammâ anun gibi ahd ü emâna muhâlif hareketleri vâkı‘ olup memleket ü vilâyetinize mazarrat kasdın ideler, te’hîr itmeyüp müşârun-ileyhimâ beğlerbeğiler kullarum ile haberleşüp dahi mahal iktizâ itdüğine göre hüsn-i ittifâk u ittihâd üzre adûnun mazarrat ü ifsâdın def‘ u ref‘ itmek bâbında mücidd ü merdâne olup hıfz u hırâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra‘iyyet bâbında dakîka fevt itmeyüp envâ‘ ikdâm ü ihtimâmınız zuhûra gelüp ve ma‘lûmun olan ahbâr-ı sahîhayı Âsitâne-i adâlet-destgâhımıza i‘lâmdan hâlî olmayasız ve sınûr husûsında dahi size ma‘lûm olan yirlere berü cânibden kimesne hilâf-ı defter dahl itdürmeyesiz diyü müşârun-ileyh Tımışvar beğlerbeğisine hükm-i şerîf gönderilmişdir. Emr üzre müfettiş varup sınûr husûsı fasl olunca kadîmden berü cânibden tasarruf olunugelen yiri ol cânibden dahi kimesneye dahl itdürmeyesiz.

d.6, s.6-7, h.17

Yanoş Kral oğluna: Nemçelilerin Erdel topraklarına taâruz etmelerine izin verilmemesi, eğer karşı konulamazsa yardım istenmesi, Dobracin'de inşâ edilen palanka ve içine konulan adamların durumu hakkında bilgi verilmesi, Boğdan Voyvodası'nın yardıma ihtiyacı olursa yardım gönderilmesi.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 9 Muharremü'l-harâm sene 972 **(17 Ağustos 1564)**

Yazıldı.

Yanoş Kral oğluna nâme yazıla ki:

Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhımıza mektûb gönderüp kabza-i tasarrufunuzda olup kadîmden zabt olunugelen iki hisârın mâ-beyninde Tise suyı kurbinde Soloş(?) nâm varoşun üzerinde Nemçelüler fuzûlî parkan ihdâs itmesine kasdları olup ve Nemçe'ye tâbi‘ olan Kaşa kapudânı zabtında olan Nemçe leşkerinin ekseri yirinden kalkup Leh vilâyetine gidüp andan aşağaya yardıma niyet itmişlerdür ki, Kara Boğdan'a yüriyüp küllî fesâd ideler. Aleksandra'ya bu husûs i‘lâm olundı ki gafletde bulunmaya. Andan mâ‘adâ vilâyet-i Erdel'e tâbi‘ kadîmden zabt idegeldüğünüz yirlere sınûr nâme-i hümâyûn recâ olundukda "hâric ez-defter olan yirleri kemâ-kân zabt idüp andan gayri sınûr ta‘yîn olunmaz." diyü fermân olunmağın Velî *dâme ızzühû* Solnok Sancağı’ndan gidüp Mahmûd *dâme ızzühû*ya tekrâr Solnok'a geldikden sonra defterden hâriç tasarrufumuzda yirleri ve köyleri elümüzden almışdur. Tekrâr teslîm olunmasına ve Bebek Frenç ahvâlin tazarru‘ olunmış. Mektûbunuzda her ne ki derc ü ayân olunmış ise ale't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrime arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâmız muhît u şâmil olmuşdur. İmdi, vilâyet-i mezbûre kuvvet-i kāhire-i hüsrevânemle feth olunmış Memâlik-i mahrûsemdendir. Âdet-i bâ-sa‘âdet-i mülûkânem müsted‘âsınca andan bir kabza hak alınmağa rızâ-yı şerîfim yokdur. Değil ki mahall-i mezbûrda parkan ihdâs olunmağa kimesneye ruhsat virile. Ol niyyet-i bâtıla ve mekr-i âtılalarından rucû‘ itdürmek içün Nemçe Kralı’nın Atebe-i ulyâmda olan elçisi getürilüp gereği gibi tenbîh olunup krala mektûb göndermişdir. Şöyle ki; mütenebbih olmayup muhâlefet üzre olalar baban Yanoş Kral ol taraflarda hidemât-ı hümâyûnumda gayret ü hamiyyetde olduğı gibi uhdenize lâzim olan memleket ü vilâyetin zabt u sıyânetinde mücidd ü merdâne olup ol kazıyye-i nâ-makbûle içün a‘dânın hücûmı oldukda, kimesneye anda

parkan binâ itmeğe komayup var-ı makdûrunı sarf idüp a‘dânun def‘ u ref‘ı bâbında envâ‘ ikdâm ü ihtimâmın zuhûra getüresiz. Def‘ine iktidâr olunmayup tegallüb ihtimâli ile mu‘âvenet lâzim olursa ana göre i‘lâm idesiz ki, ol taraflarda **[7]** asker-i hümâyûn-ı nusret-makrûnumuzla i‘ânet ü imdâd oluna ve sınûr husûsı içün bundan akdem size nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp hâric ez-defter olup ol cânibden zabt u tasarruf olunugelen yirler sizin cânibinüzden zabt olunup ve dâhil-i defter olup bu tarafa zabt u tasarruf olunugelen yirleri defter-i hâkânî ta‘yîn itdüği üzre sınûr mesâbesinde olduğı bundan evvel irsâl olunan nâme-i hümâyûnumuzda musarrah kılınmışıdı. Hâliyâ Budun beğlerbeğisine hükm-i hümâyûnum gönderilüp fi'l-hakîka hâric ez-defter olup sizin cânibinizden zabt olunugelinen yirlerden Solnok Beği Mahmûd *dâme ızzühû* sonradan dahl itdüği yirler varsa anun gibiler men‘ olunup deftere ve kānûna muhâlif vaz‘ itdürilmemen ısmarlanmışdur. Siz dahi ana göre amel idüp dâhil-i defter olup bu cânibe zabt olunugelen yirlere müte‘ârız olmayasız ve Dobracin varoşında ihdâs olunan palanka ve vaz‘ olunan âdemler ref‘ olunmış mıdur, nice olmışdur? Anı bu def‘a tafsîl itmemişsin. Emr-i hümâyûnumuz yirine vardığın i‘lâm itmeyince olmayasın ve Boğdan'da olan Aleksandra Voyvoda kuluma dahi nâme-i sâbıkum üzre mu‘în ü zahîr olmakdan hâlî olmayup anun gibi ol semtlerden a‘dânun hücûmı olursa memlekete duhûl itdürmeyesiz, def‘ıne sa‘y idesiz. Şöyle ki; semtinüze karîb olmayup sizden mu‘âvenet ü muzâheret idüp istimdâd ide, bâb-ı mu‘âvenet ü muzâheretde dakîka fevt olunmayup ihtimâm oluna. Bebek Frenç ahvâli beyân olunmış inşâ’allâhü'l-e‘azz sadâkat ü ubûdiyyetle hıdmet iden kullarum hakkında inâyetim dirîğ değildir ba‘zı mevâni‘ sebebi ile te’hîr olunmışdır. Ziyâde (...) lâzimdür. Tahrîran.

d.6, s.13, h.31

Yanoş Kral oğlı İstefan Kral'a: Nemçelilerin Erdel topraklarına taâruz edip parkan ve iki hisarın ortasına bir kastel inşâ etmelerine izin verilmediği, eğer karşı konulamazsa yardım istenmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 9 Muharremü'l-haram sene 972] **(17 Ağustos 1564)**

Yazıldı.

Yanoş Kral oğlu İstefan Kral'a nâme-i şerîf yazıla:

Hâliyâ Atebe-i ulyâma mektûb gönderüp "Ferenduş tarafından ba‘zı adû-yı makhûr gelüp kabza-i tasarrufunda olan vilâyetinden Soloş(?) nâm varoşun kurbinde bir parkan ve iki hisârın ortasında bir kastel binâsına şürû‘ itdiklerinde üzerlerine varılup mâ-beyninizde hayli ceng ü cidâl ve harb [ü] kıtâl vâkı‘ olup ve Pelaj oğlun mecrûh idüp münhezim olmışlardır. Lâkin a‘dâ tarafından ihtiyâtan ol câniblerde olan asâkir-i nusret-me’serüm mu‘âvenete hâzır bulunmaları lâzim idüğin" i‘lâm eylemişsin. Ol bâbda her ne ki dinilmiş ise ale't-tafsîl ızz-i huzûruma arz olunup ilm-i şerîfim muhît u meşmûl olmışdır. Eyle olsa; vilâyet-i mezbûre Memâlik-i mahrûsemden olup sen dahi yarar kulum oğlu kulum olduğun ecilden dâ’imâ nazar-ı ferhunde-eserüm ol cânibden hâlî olmayup hâliyâ Tımışvar Beğlerbeğisi Mustafâ *dâme ikbâlühû*ya vilâyet-i mezbûrede olan sancakların beğleri ve subaşıları ve sipâhîleriyle ve Budun muhâfazasında olan Arslan *dâme ulüvvuhû* dahi kezâlik Budun askeri ile hâzır olup ol cânibe nâzır olmalarına ve lâzim geldikde varup mu‘âvenet itmelerine ahkâm-ı şerîfemüz irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki;

Siz dahi cibilletinüzde merkûz olan şecâ‘at ü şehâmetin muktezâsınca gayret ü hamiyyeti elden komayup vilâyetün içinde kimesneye parkan ve kastel ihdâs itdürmeyüp hıfz u hırâsetde ve zuhûr iden a‘dânun kal‘ u kam‘ında mücidd ü merdâne olup anun gibi a‘dânun hücûmı ziyâde olup def‘ine iktidârınuz olmayup mu‘âvenet lâzim geldükde müşârun-ileyhimâya mektûb u âdem gönderüp mu‘âvenete taleb idüp münâsib olan mahalden hüsn-i ittifâkla maslahat el virdüğine göre a‘dânun def‘inde envâ‘ mesâ‘î-i cemîlen zuhûra getüresiz. Ammâ düşman yoğ iken bî-hûde yire asker taşurgatmakdan ve gafletle ol câniblerde ırz-ı saltanatuma muhâlif iş olmakdan sakınup kemâl-i basîret üzre olasız.

d.6, s.71, h.148

Erdel Kralı İstefan Kral'a: İsyân eden Pelaj Menhar'ın asker toplayıp kale binâ ettiği, taâruzları için yardım gönderildiği, işleri biten askerin kış girmeden yerlerine gönderilmesi, Nemçe tarafından aldıkları bilgilerin vakit geçmeden gönderilmesi

[Yevmü'l-İsneyn, fî 12 Saferi’l-muzaffer sene 972, Kostantıniyye] **(19 Eylül 1564)**

Yazıldı. Altun kozalak ve serâser kîse ile Tımışvar beğlerbeğisinün kethudâsına virildi. Fî 12 Safer sene 972

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i şerîf yazıla ki:

Bundan akdem isyân u tuğyân idüp Pelaj Menhar nâm mel‘ûn, Kaşa nâm kal‘anun kapudânı ve ba‘zı Nemçe kapudânlarıyla biriküp atlu ve yayadan hayli asker cem‘ idüp Halom(?) nâm mahalde bir kastel ihdâs idüp memleket ü vilâyete mazarrat kasdın idiceğin bir yarar âdeminiz serdâr idüp müsellah u mükemmel asker koşılup mezbûr kastelün üzerinde muhârebe vü mukâtele olup a‘dânun ba‘zı kılıçdan geçüp serdârları mecrûh ve Nemçe kapudânlarının biri maktûl olmağla a‘dânın hücûmı ve cem‘iyyetleri ziyâde olup ve Nemçe Kralı’ndan ba‘zı mektûblarla âdem gelüb "Yardıma âdem hâcet olursa i‘lâm idesin." diyü bildürüp gelen âdem ve kâğıdlar ele girmek ile "Vilâyetimiz halkına muhkem tenbîh ü te’kîd-i cem‘iyyetde olup düşman ile mâ-beyn beş mil mikdârı yirdir." diyü Tımışvar Beğlerbeğisi emîru'l-ümerâ’i'l-kirâm Mustafâ *dâme ikbâlühû*yu vilâyet-i mezbûre askeri ile mu‘âvenete taleb idüp ve müşârun-ileyhe gönderdüğiniz mektûbı aynı ile Südde-i sa‘âdetüme irsâl eylemeğin vilâyet-i Tımışvar'a tâbi‘ olan beğlerden gayri Rûmili'nden Üsküb ve Prizrin sancakları beğlerin umûmen subaşıları ve sipâhîleri dahi mûmâ-ileyhe koşılup Arad nâm mahalle varup mûmâ-ileyhün yanına irişüp dahi sizün tarafınıza hâzır u nâzır olup a‘dânuzun def‘i içün taleb olundukda münâsib olan yoldan varup mülâkât idüp hüsn-i ittihâd ü ittifâk üzre a‘dâ def‘ine mu‘âvenet ü müzâheret itmek tenbîh olunmışdır. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda şöyle ki; müşârun-ileyhe i‘lâm itdüğiniz üzre a‘dânuz ol tarafdan def‘ olmayup mu‘âvenet ü müzâheret lâzim gele müşârun-ileyhe yarar kulaguzlar gönderüp münâsib olan mahalde mülâkî olup kemâl-i ittifâk u ittihâdla fursat el virdüğine göre a‘dânun def‘ine bezl-i makdûr eyleyesiz. Ümmîzdür ki(?); bi-inâyetillâhi te‘âlâ asker-i hümâyûnumuzla mansûr u muzaffer olup hayırlar müyesser olmış ola ve asker-i hümâyûnumuzun yolı üzerine vâfir ü müstevfî zahîre tedârik idüp askere muzâyaka vü zarûret çekdirmeyüp ve teveccüh ü mürâca‘atlarında âsân u suhûletle mürûr u ubûr itdürüp a‘dâ def‘ olduğı gibi asker-i hümâyûnum eğlendürmeyüp kış çekdürmedin yirlerine gönderesiz. Ammâ bu bâbda hüsn-i tedbîr ü tedârik üzre olup bî-hûde yire asker yıpratmakdan ve gafletle ol tarafda ırz u nâmûs-ı saltanatıma muhâlif iş olmakdan gāyet ihtiyât olunup kemâl-i basîret üzre olasın ve cengde giriftâr olan Nemçelülerden bir kaç yararların sahîh haber almağıçün Nemçe tarafından mektûblarla ele getürdüğünüz âdemi te’hîr itmeyüp mektûbları

Südde-i sa‘âdetüme irsâl eyleyüp a‘dâ tarafından muttali‘ olduğunız ahbârı ve ne vechle tedârik idüp ne hâletde olduğunuzı ale't-tafsîl yazup i‘lâm idesiz. Tahrîran.

d.6, s.73, h.151

Kral oğluna: Elçi göndererek dostluğunu bildiren Nemçe Kralı Ferenduş'un ahidnâmenin yenilenmesini istediği, Pelaj Menhar'ın isyânını bastırmak için ahde muhâlif Kral'ın topraklarına müdâhalede bulunulmaması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 12 Saferi’l-muzaffer sene 972, Kostantıniyye] **(19 Eylül 1564)**

Yazıldı.

Kral oğluna nâme yazıla ki:

Şimdiki hâlde Atebe-i aliyye-i âlem-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımuz ki, meşrik-ı neyyir-i ikbâl ve makbel-i şifâh-ı ekâsire vü ikbâldür. Hâliyâ Nemçe Kralı olan iftihârü’l-ümerâ’i'l-izâmi'l-Îseviyye Maksimilyanoş Kral tarafından bâb-ı mu‘allâmuzda elçisi müşârun-ileyh kral içün "atası Ferenduş ile mâ-beynde olan dostluk üzre mukarrer olan mu‘âhede-i hümâyûnumuzun ri‘âyeti recâsında olup envâ‘ tazarru‘ u niyâz üzre arz-ı mahabbet ü ihlâs üzre kendü nâmına üslûb-ı sâbık üzre ahd-i hümâyûnumuzı tecdîd itmek bâbında istid‘â-ı âtıfet idüp ve vilâyet-i Budun muhâfazasında olan Arslan *dâme ızzühû* dahi vilâyet-i mezbûre serhadlerinin tamâm emn ü emânı ve ol cânibe olan mu‘âhede-i kerîmemüze kemâl-i inkıyâd üzre istihkâmında ihtimâmda ve ahidleri muktezâsınca harâcları Komoran'da oldukların" i‘lâm iderken Pelaj Menhar(?) diyen müfsid tahrîkiyle mütecemmi‘ olan eşkıyâdan bir-iki pâre karyenüzde kastel binâ itmek isteyen müfsidînün haklarından gelinmiş iken bu cânibden mu‘âvenet taleb olunup kral-ı mezbûr tarafına ahidnâme-i hümâyûnumuza muhâlif dahl olunmağa rızâ-yı hümâyûnumuz yokdur. Gerekdür ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, şöyle ki; kral tarafından bir bellü ve başlu asker gelmeyüp yeni kral olmağla ol cânib serhadlerine bir ihtilâl gelüp veyâ Pelaj Menhar(?) diyen müfsid tahrîkiyle eşkıyâ hücûm itmiş ise anun gibi eşkıyânun mazarrat u ifsâdından memleket ü vilâyeti gereği [gibi] hıfz u sıyânet idüp hurûc iden müfsidlerin cezâ vü sezâların virüp def‘ u ref‘ idesiz. Kral tarafından asker gelmeyüp dostluğa ve ahd-i kadîme muhâlif bir vaz‘ sâdır olmadın asker-i hümâyûnumla Tımışvar

beğlerbeğisi mu‘âvenet içün yanuna getürüp bî-hûde yire asker yıpratmayup memleket pây-mâl olmasından ve bu cânibden hilâf-ı ahd ol tarafa dahl ü tecâvüz olunmasından ihtiyât idüp mâdâm ki, anlar tarafından ahde ve sulha mugāyir iş olmaya, siz dahi bu cânibden ahd-i hümâyûnumı ve dostluğı ri‘âyet idüp nazm u nizâm-ı memleket ve terfîh-i ahvâl-i ra‘iyyet itmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlen zuhûra getüresiz.

d.6, s.77, h.158

Erdel Kralı İstefan Kral'a: Elçi göndererek dostluğunu bildiren Nemçe Kralı Ferenduş'un ahidnâmenin yenilenmesini istediği, Nemçe Kralı tarafından Erdel'e saldırılmadıkça ahidnâmeye aykırı olarak Nemçe toprağına saldırılmaması ama o taraftan bir saldırı olursa Temeşvar beylerbeyinin yardıma hazır beklediği.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 12 Saferi’l-muzaffer sene 972, Kostantıniyye] **(19 Eylül 1564)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i şerîf yazıla ki:

Şimdiki hâlde Atebe-i aliyye-i âlem-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımuz ki, meşrik-ı neyyir-i ikbâl ve makbel-i şifâh-ı ekâsire vü ikbâldür. Nemçe Kralı olan iftihârü’l-ümerâ’i'l-izâmi'l-Îseviyye Maksimilyanoş Kral tarafından bâb-ı sa‘âdetimizdeki elçisi müşârun-ileyh kral içün; "babası Ferenduş ile mâ-beynde olan dostlukda sâbit-kadem ve râsih-dem olup mu‘âhede-i hümâyûnumuz üzre kendü nâmına müceddeden ahidnâme-i şerîfim virilmek bâbında istid‘â-ı âtıfet itdüğin" bildürüp Budun muhâfazasında olan Arslan *dâme ızzühû* dahi vilâyet-i mezbûre serhadleri tamâm emn ü emân üzre olup ol cânibden kemâl-i inkıyâd üzre mu‘âhede-i kerîmemüz ri‘âyet olunduğın ve ahidleri muktezâsınca harâcların Komoran'a getürüp elçileri Südde-i sa‘âdetüme gelmekde idüğin i‘lâm idüp fe-emmâ Pelaj Menhar(?) diyen müfsid tahrîki ile Erdel serhaddinde olan eşkıyâdan bir iki pâre karyede kastel binâ itmek isteyenlerün haklarından gelinmekle muttasıl düşman cem‘ olmakdadur diyü Tımışvar beğlerbeğisine bundan evvel mektûbunuzla i‘lâm itdüğünüzi arz eylemişdi. Ana binâen müşârun-ileyh beğlerbeği askerleriyle mu‘âvenete emrim olmışdı. Şimdiki hâlde Âsitâne-i sa‘âdetüme mektûbun vârid olup vilâyet-i Erdel'den kable's-sulh alınan Sakmar Kal‘ası ahidnâme-i hümâyûnumuz virildüği zamânda anlarun kabza-i

tasarruflarında iken mu‘âhede-i hümâyûnuma muhâlif bir tarîkle ele getürilüp zabt itmekle bu cânibden Budun ve Tımışvar beğlerbeğileri askeriyle i‘ânet ü istimdâd olunmasın tazarru‘ eylemişsiz. İmdi, kral-ı mezbûr ahd ü emânı ri‘âyet iderken bu tarafdan ahidnâme-i hümâyûnumuza mugāyir dahl olunmağa rızâ-yı şerîfim yokdur. Gerekdir ki:

Nâme-i şerîfümiz vusûl buldukda, şöyle ki; kral tarafından bir bellü ve başlu asker gelmeyüp yeni kral olmağla, ol cânib serhadlerine ihtilâl gelüp Pelaj Menhar(?) diyen müfsid tahrîkiyle eşkıyâ hücûm itmiş ise ol asl müfsidlerün mazarrat u ifsâdından memleket ü vilâyeti gereği gibi hıfz u sıyânet idüp hurûc iden müfsidlerün cezâ vü sezâların virüp def‘ u ref‘ idesin. Kral tarafından asker gelmeyüp dostluğa ve ahde muhâlif bir vaz‘ sâdır olmadın, bî-hûde yire asker yıpratmayup memleket pây-mâl olmasından ve bu cânibden hilâf-ı ahd ol tarafa dahl ü tecâvüzden ihtiyât idüp mâdâm ki anlar tarafından ahde ve sulha mugāyir iş olmaya, siz dahi bu cânibden ahd-i hümâyûnumuzı ri‘âyet idüp nazm [u] nizâm-ı memleket ve terfîh-i ahvâl-i ra‘iyyet itmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getüresiz. Ammâ ol cânibden ahd-i hümâyûnumuz ri‘âyet olunmayup nakz-ı ahd idüp memlekete dahl ü tecâvüz olunmak içün leşker gelüp def‘ine iktidârınuz olmaya, mûmâ-ileyh Tımışvar beğlerbeğisi kifâyet kadar asker-i zafer-rehberim ile cem‘iyyetle Arad nâm mahalde hâzır u müheyyâ olmışlardır. Düşman ne mikdâr idüğin ma‘lûm idinüp dahi asker-i hümâyûnumun mürûr idecek yolları üzerine vâfir ü müstevfî zahîre tedârük idüp mûmâ-ileyhe i‘lâm idüp yarar kulaguz gönderüp münâsib olan mahalden da‘vet olunup mülâkî oldukda hüsn-i ittifâk u ittihâd üzre a‘dânın def‘ u ref‘ı husûsında bezl-i makdûr idüp gafletle ırz nâmûs-ı saltanatıma muhâlif iş olmakdan ihtiyât eyleyesiz.

d.6, s.86, h.175

İstefan Kral'a: İsyân eden Pelaj Menhar konusunda yardım gerekirse Temeşvar beylerbeyinin yardım edeceği, Nemçe Kralı Ferenduş'un ahidnâmeyi yenilediği, o taraftan ahde uyulduğu sürece ahde aykırı davranılmaması, edindikleri haberleri iletmeleri.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 20 Saferi’l-muzaffer sene 972, Kostantıniyye **(27 Eylül 1564)**

Yazıldı.

İstefan Kral'a nâme-i şerîf yazıla ki:

Şimdiki hâlde Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimize âdemlerinüz elinden mektûbunız vârid olup Pelaj Menhar(?) husûsına müte‘allik ba‘zı ahvâl i‘lâm eylemişsiz. Ol bâbda her ne ki dinilmiş ise ale't-tafsîl ızz-i huzûruma arz olunup ma‘lûm-ı şerîfimiz olmışdır. Eyle olsa âdeminüz gelmezden evvel ol bâbda size mufassal nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp mu‘âvenet lâzim gelürse münâsib olan mahalden varup sana mülâkî olmak içün Tımışvar beğlerbeğisine hükm-i şerîfim irsâl olunmışdır. Hâliyâ taleb itdüğiniz üzre Südde-i sa‘âdet-bahşım çavuşlarından iftihârü'l-emâsil ve'l-akrân Süleymân *zîde kadruhû* âdemlerinüzle irsâl olundı. İnşâ’allâhü'l-e‘azz varup vusûl buldukda, sâbıkā irsâl olunan nâme-i hümâyûnumız muktezâsınca amel idesiz. Ferenduş Kral oğlu iftihârü'l-ümerâ’i'l-izâmi'l-Îseviyye Maksimilyanoş Kral atasına virildüği üzre ahidnâme-i hümâyûnumızı kendü nâmına tecdîd idüp mâ-beynde olan ahd ü emânı mü’ekked ü müşeyyed itmişdir. Mâdâm ki anlar tarafından ahde muhâlif iş olmaya, lâ-büd siz dahi ol tarafdan ahd ü mîsâk ve emn ü emânı ri‘âyet idüp ol cânibe tecâvüz itmeyüp serhadlerin emn ü emânı ve re‘âyâ vü berâyânın refâhiyyet ü istirâhati husûslarına bezl-i makdûr idüp ol câniblerün vâkıf u muttali‘ olduğın ahbâr u âsârı i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.6, s.141-142, h.303

Erdel Kralı İstefan Kral'a: Pelaj Menhar elinden alınan kaleler hakkındaki mektubun ulaştığı, Ferenduş Kral'ın ahidnâmeyi yenileyeceği ve dostluk üzere olduğunu bildirdiği, Pelaj Menhar bahânesi ile ahde muhâlif iş yapılmaması, haraçlarını getiren adamlarının Süleyman Çavuş'la o tarafa gönderildiği, aldıkları haberleri iletmeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 18 Rebî‘ülevvel sene 972, Kostantıniyye] **(24 Ekim 1564)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme ki:

Hâliyâ Atebe-i aliyye-i âlem-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımuza ki merci‘ ümerâ-i izâm ve melce-i havâkîn-i fihâmdır âdemlerinüzle haberlerinüz ve

mektûbunız vârid olup Pelaj Menhar(?) elinden alınan kal‘alar ahvâlin i‘lâm eylemişsiz. Ol bâbda her ne ki tahrîr olunmış ise ve âdemlerinüzün cevâbı her ne ise Dergâh-ı âlem-penâhımıza arz olunup ma‘lûm-ı şerîfüm olmışdır. Ferenduş oğlu iftihârü’l ümerâ’i'l-izâmi'l-Îseviyye Maksimilyanoş Kral'ın mirâren Atebe-i ulyâma mektûbları gelüp; "Budun serhadlerinde tamâm ahd [ü] peymân ve va‘d [ü] eymânı dostluk üzre ri‘âyet idüp babasına virilen ahidnâme-i hümâyûnumda karındaşlarıyla olmak üzre kendü nâmına tecdîd olunması bâbında istid‘â-yı âtıfet itdüği" ecilden âyîn-i saltanat-ı hümâyûnumuz muktezâsınca cerâyid-i âmâline kalem-i lütf u ihsânımuz cârî olup Komoran'da olan harâcı ile berâber elçisi gelmeğe mevkûf kalup kendüye nâme-i şerîfim irsâl olunmışdur. Ol cânibde ahd-i şerîfimi dostluk üzre ri‘âyet idüp memleket ü vilâyetinüze tecâvüz itmeden bu emn ü emân içinde bu cânibden dahi ahde muhâlif vaz‘ olmak câ’iz değildir. Gerekdi[r] ki:

Nâme-i hümâyûnum vusûl buldukda, şimdiki hâlde ol cânibden memleket ü vilâyetüne dahl ü ta‘arruz olunmadın Pelaj Mihal(?) diyen müfsid gavgâsıyla ahde mugāyir iş olmakdan sakınup sarhadlerün emn ü emânına ve memleket ü vilâyetün intizâmına sa‘y idüp mâ-beynde fitne ü fesâda ve memleketün ihtilâline bâ‘is olan husûslardan ictinâb oluna ve harâcla gelen âdemlerinüz edâ-i hidmet itmeğin **[142]** taleb itdüğiniz üzre Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından iftihâ[r]u'l-emâsil ve'l-akrân Süleymân *zîde kadruhû* ile ol cânibe irsâl olundılar. İnşâ’allâh varup mülâkî olduklarında nâme-i sa‘âdet-nümâmuzın mazmûn-ı şeref-nümûnı ile âmil olup ahbâr-ı sıhhat-âsârınuzla ol taraflarun ahvâlin i‘lâm ü ihbârdan hâlî olmayasız.

d.6, s.240, h.519

Erdel Kralı İstefan Kral'a: Nemçe tarafından bir saldırı ihtimâli olursa Temeşvar beylerbeyinden yardım talep edilmesi ve isyân eden Pelaj Menhar için ahde aykırı o tarafa saldırılmaması, Erdel toprağına bir müdâhale olmadıkça Nemçe tarafına müdâhale edilmemesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 12 Cumâdelevvel sene 972] **(16 Aralık 1564)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Hâliyâ Dergâh-ı sa‘âdet-destgâh ve bârgâh-ı felek-iştibâhuma mektûb gönderüp ba‘zı kılâ‘un feth u teshîri Pelaj Menhar'dan(?) intikâmun alup emîn ü sâlim mürâca‘at idüp yirüne geldüğüni ve a‘dânuz recâsıyla kral tarafından üzerüne düşman gelmek ihtimâli virmişsin. Mektûbunda her ne ki zikr olunmış ise ale't-tafsîl Dergâh-ı âlem-penâhıma arz olunup ilm-i şerîfim muhît u şâmil olmışdır. İmdi, bundan akdem; “Beç Kralı tarafından kendü vilâyetünde Soloş nâm varoş kurbinde bir parkan ve iki kal‘a ortasında bir kastel binâ eylediler düşman def‘ olmayup kral-ı mezbûr tarafından muttasıl düşman gelmek üzredir” diyü arz eyledüğün ecilden vâkı‘â bir bellü ve başlu düşman gelüp vilâyetüne zarâr itmek ihtimâli var ise Tımışvar beğlerbeğisi mu‘âvenete taleb idesin. Mücerred Pelaj Menhar(?) husûsı içün asker yıpratmayup ahde muhâlif ol cânibe müte‘ârız olunmaya diyü emrüm olmışdı. Arz itdiğin düşman ahvâli sahîh olmayup müfsid-i mezbûr mukaddemâ ol cânibe iki pâre kal‘anuzla ilticâ idüp ve ahd-i şerîfim olduğı esnâda tarafeynün ellerinde bulunan yirler ve kal‘alar sorılmamak üzre mu‘âhede-i hümâyûnum olmışken şimdiye değin anlardan ahde mugāyir vaz‘ sâdır olmadın, sizin tarafınızdan dahi hilâf-ı ahd vaz‘ irtikâb olunmak gerek idi. Harâcların elçileri Atebe-i ulyâma getürtmek beher hâl ol cânibin ahvâlin tezekkür itmeleri mukarrerdür. Ol vakt dîn ü devlet-i hümâyûnuma muktezî olan umûr ne ise görilür. Sen dahi yarar kulum oğlu kulum olup vilâyet-i Erdel dahi kuvvet-i kāhiremle mazbût memleketimiz olmağın dâ’imâ nazar-ı ferhunde-eserüm ol cânibden nigerân olmakdan hâlî değildür. Gerekdir ki:

A‘dâ tarafından kalbüne havf u haşyet getürmeyüp memleket ü vilâyetinin zabt u rabtında mücidd ü merdâne olup lâzimü'l-arz olan husûslarınuzı Atebe-i ulyâma i‘lâm itmekden hâlî olmayasız; şöyle bilesiz.

d.6, s.360, h.779

Erdel Kralı İstefan Kral'a: Maksimilyanoş Kral'ın Ferenduş Kral ile yapılan ahidnâmeyi kabul ettiği, ancak Pelaj Menhar’ın elinden alınan kaleler ahde dâhildir diye talep ettiği, Bana Kalesi dışındaki kalelerin ahde uygun olarak Nemçe'ye teslim edilmesi ama düşman tarafından gaflette olunmaması.

Yevmü'l-Hamîs, fî 22 Recebü'l-mürecceb sene 972, Kostantıniyye **(23 Şubat 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i şerîf yazıla ki:

Hâliyâ iftihârü'l ümerâ'i'l-ızâmi'l-Îseviyye Nemçe ve Alaman Kralı Maksimilyanoş Kral Atebe-i âlem-penâhımuza mu'teber elçisi ile haracından altmış bin filori ile ba'zı hedâyâ gönderüp atası Ferenduş Kral ile mâ-beynimizde olan ahdimizde sâbit-kadem olup Pelaj Menhar(?) diyen müfsid gavgâsıyla alınan kal'alar ahvâlin arz idüp müfsid-i mezbûr elinde olan kal'aları ve yirleri ile esnâ-i sulhda ol cânibin zabtında bulunup bize virilen ahidnâmede dâhildür diyü taleb eyledükde ahd ü emânı ri'âyet itmek kā'ide-i kişver-sitânî olduğına binâen Bana Kal'ası elinizde kalup andan gayri alınan kal'alar sâhibine teslîm olunup mâ-beyniniz ıslâh olunmağla tarafeynden nizâ' u husûmet mürtefi' olup iki cânibin re'âyâsı âsâyiş ü huzûrda olmak içün müşârun-ileyhe ahidnâme-i hümâyûnumuz virilmişdir. Kemâ-kân ahd-i şerîfimiz ri'âyet idüp ol cânibden ahde muhâlif vaz' sâdır olmaz ise ahde mugāyir alınan kal'aların taleb itdüklerinde ahidnâme-i hümâyûnuma muhâlif vaz' itmeyüp ıslâh-ı zâtü'l-beyn husûsların onat fikr idüp fitne vü fesâda ve memleket ü re'âyâ pây-mâl olacak husûslardan berî olup nazm u nizâm-ı memleket ve terfîh-i ahvâl-i ra'iyyet bâbında envâ' mesâ'î-i cemîlen zuhûra getüresiz ve bu maslahatlar ber taraf olunca a'dâ tarafından gafletde olmayup müretteb ü mükemmel düşman yarağıyla hâzır u müheyyâ bulunmakdan hâlî olmayasız ve nâme-i şerîfümiz cevâbın kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Alî *zîde kadruhû* ile yazup Südde-i sa'âdetüme i'lâm eyleyesiz.

d.6, s.361, h.781

Erdel Kralı İstefan Kral'a: Maksimilyanoş Kral'ın Ferenduş Kral ile yapılan ahidnâmeyi kabul ettiği, ancak Pelaj Menhar'ın elinden alınan kaleler ahde dâhildir diye talep ettiği, Bana Kalesi dışındaki kalelerin ahde uygun olarak Nemçe'ye teslim edilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 22 Recebü'l-müreccb sene 972, Kostantıniyye] **(23 Şubat 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i şerîf yazıla ki:

Hâliyâ Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimüze ki merci‘-ı selâtîn-i izâm ve melce-i havâkîn-i fihâmdur. İftihâru ümerâ’i'l-izâmi'l-Îseviyye Nemçe ve Alaman Kralı Maksimilyanoş Kral Atebe-i âlem-penâhıma harâcı ile elçisin gönderüp Pelaj Menhar(?) diyen müfsid gavgâsıyla hâliyâ ahde muhâlif alınan kal‘aların taleb itmeğin Bana Kal‘ası elinizde kalup andan gayri alınan kal‘alar sâhibine teslîm olunmak üzre kral-ı mezbûrun kendü nâmına Rûmili'nde ze‘âmet tasarruf iden kulum Hidâyet ile nâme-i hümâyûnum irsâl olunduğın ve ahidnâme-i hümâyûnum varup vusûl buldukdan sonra ahdlerinde mukarrer ola[n] Bana Kal‘ası'ndan gayri alınan kılâ‘ sâhiblerine teslîm olunmağçün bundan akdem çavuşum ile size nâme-i şerîfimiz gönderilmişidir. Gerekdir ki:

Müşârun-ileyh kralın kendü nâmına yazılan ahidnâme-i hümâyûnum varup vâsıl oldukdan sonra kemâ-kân ahidlerinde sâbit-kadem olup ahde muhâlif alınan kal‘aları içün mûmâ-ileyh tarafından nâme-i hümâyûnumuz ile mezkûr kulum gelüp taleb eyledükde Südde-i sa‘âdet-bahşımız tarafına olan sadâkat ü ubûdiyyetin muktezâsınca te’hîr olunmayup Bana Kal‘ası'ndan gayri ahd-i şerîfimize muhâlif alınan kal‘aların sâhiblerine teslîm eyleyüp mâ-beynde olan dostluğı ve ahd-i şerîfimizi ri‘âyet itmek bâbında hüsn-i ikdâm ü ihtimâmdan hâlî olmayasız.

d.6, s.385, h.811

Erdel Kralı İstefan Kral'a: Beç Kralı'nın Tokay Kalesi'ni muhâsara etmek üzere olduğunun duyulması üzerine ahde aykırı zuhûr eden bu durum için Temeşvar, Budun, Vidin, Alacahisar beylerine hüküm gönderildiği, Erdel'e yardıma gidileceği.

Yevmü's-Sebt, fî gurre-i Şa‘bânü'l-mu‘azzam sene 972, Kostantıniyye **(4 Mart 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Beç kralının Lazar nâm herseği Pelaj oğlu ve sâ’ir adû-yı makhûr cem‘iyyet ile gelüp vilâyetünden Tokay nâm kal‘ayı muhâsara itmek üzre oldukları arz olunmağın kral-ı mezbûrun harâcla gelen elçisine üslûb-ı sâbık üzre karındaşları ahdimizde bile olup Bana Kal‘ası elinizde kalup sâ’ir ahdimize muhâlif alınan kılâ‘ sahîblerine teslîm olunmak üzre ahidnâme-i hümâyûnum virilüp irsâl olunmışken

hilâf-ı ahd hareketleri zuhûr itmeğle elçisi avdet itdürilüp vilâyetünden el çekmek içün te'hîr olunduğuna elçisi tarafından krala mektûb ile âdemisi dahi irsâl olunmışdur. Ammâ kendü hâllerinde olmayup kal'a-i mezbûreyi gelüp muhâsara itdükleri içün ve hem kadîmden istikāmetle hidmet itmiş yarar kulum olup vilâyet-i mezbûre Memâlik-i mahrûsemden olmağın def'-i mazarrat-ı a'dâ içün Tımışvar Beğlerbeği Mustafâ *dâme ikbâlühûya* Vidin ve Alacahisâr ve Vulçıtrın sancakları sipâhîleriyle ve sâ'ir beğlerbeğiliğine müte'allik olan umûmen asker halkıyla ve Budun Beğlerbeği İskender *dâme ikbâlühû*ya dahi fermân-ı şerîfim gönderilüp tüfenkçiden ve gönüllü ve beşlülerden Solnok Beği Hasan *dâme ızzühû*ya koşılup müşârun-ileyh Tımışvar beğlerbeği yanına cem' olmak ve eğer lâzim ise kendü dahi bizzât umûmen Budun askeriyle mu'âvenete emrim olmışdır. Gerekdir [ki]:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, leşker-i İslâm-ı zafer-fercâm ile Tımışvar beğlerbeği yanına varup mülâkî oldukda bi'l-cümle fırsat el virdükde mecâl virmeyüp kal'a-i mezbûre muhâsarasında olan adû-yı hâksârı ale'l-gafle şebîhûn idüp birbirine kırdurup kal'anın istihlâsı ve adûnun def'-ı mazarratı bâbında envâ' şecâ'at ü şehâmetün zuhûra getüresiz. Bu vechle def'ı müyesser olmaz ise tamâm asker ile cem' olup Budun askeri dahi gelüp irişdüği gibi hüsn-i ittifâk üzre adûnun üzerine yüriyesiz ki, asâkir-i İslâm istizhârı ile bi-inâyetillâhi te'âlâ ümmîzdir ki, a'dâ-yı dîn ü devlet makhûr ve evliyâ-ı izz ü şevket mansûr u muzaffer olmak müyesser ola. Ammâ adûnun tamâm ahvâline vâkıf olup hîle vü hud'asından ve gaflet ile ırz [u] nâmûs-ı saltanatıma muhâlif iş olmakdan sakınup hüsn-i tedbîr ü tedârükle hücûm idüp memleket ü vilâyetden def'-i mazarrat u ifsâdları bâbında envâ' mesâ'î-i cemîlenüz zuhûra getüresiz ve Rûmili beğlerbeği dahi sefere hâzır olup umûmen Rûmili'nde olan sancakbeğlerinün her birine müstakil ahkâm-ı şerîfe gönderilüp ol cânibe nâzırlardur. Şöyle ki; a'dâ def' olunmaya veyâ Beç Kralı hücûm ide, bi-inâyetillâhi te'âlâ tedârikleri görilür. Ol tarafdan kalbine havf u haşyet getürmeyüp gereği gibi mücidd ü merdâne olasız.

d.6, s.387, h.815

Kral oğluna: Tokay Kalesi'ni kuşatan Nemçe askerine karşı Temeşvar ve Budun beylerbeylerinin yardım için görevlendirildiği.

[Yevmü'l-Ahad, fî 1 Şa'bânü'l-mu'azzam sene 972, Kostantıniyye] **(4 Mart 1565)**

Yazıldı.

Kral oğluna nâme-i şerîf ki:

Şimdiki hâlde bâb-ı sa‘âdet-me’âbımuz ki, merci‘-ı selâtîn-i izâm ve melce-i havâkîn-i fihâmdır. Sâbıkā mektûbunuz vârid olup vilâyetinüzden Tokay Kal‘ası üzerine müstevlî olan Nemçe leşkerinin def‘i içün asker-i İslâm'dan istimdâd itdüğin ecilden ol bâbda Tımışvar ve Budun beğlerbeğilerine ulağla ahkâm-ı şerîfe gönderilüp mu‘âvenete irişmeleri gereği gibi tenbîh ü te’kîd olunmışıdı. İnşâ’a'llâh an-karîb varup irişmek üzredür. Hâliyâ vilâyetin Memâlik-i mahrûsemden olup yarar makbûl kulum olduğun ecilden dâ’imâ nazar-ı ferhunde-eserüm ol tarafdan hâlî olmayup Bebek Frenç husûsında olan iltimâsınıza hüsn-i inâyetimüz mukârin olmağın ıtlâk olunup Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından iftihârü'l-emâsil ve'l-akrân ( ) *zîde kadruhû* ile irsâl olundı. Varup vusûl buldukda, mezkûr[a] tâbi‘ olan Macar beğlerine istimâlet virdürüp hidmete ve yoldaşlığa terğîb itdürüp sen dahi cibilletünde merkûz olan firâset ü ihtimâmın muktezâsınca beğlerinüzle müdârâ idüp yek-dil ü yek-cihet olup asker-i İslâm'la müctemi‘ olduğunuz gibi fursatı fevt itmeyüp maslahat el virdüğine göre adû-yı makhûrı şebîhûn itmekle midür yohsa üzerlerine hücûm idüp tu‘me-i şemşîr kılmak mıdur? Bi'l-cümle her ne yüzden def‘ı mümkin ise kal‘ u kam‘ları husûsında envâ‘ şecâ‘at ü şehâmetün zuhûra getürüp memleket ü vilâyetden mazarrat u ifsâdları def‘inde tamâm mücidd ü merdâne olasın. Tamâm yoldaşlık ve hidmet idecek mahaldir fırsatı fevt itmeyüp tahsîl-i nîk-nâm idüp a‘dânun gereği gibi hakkından gelmek ardınca olup şimdiye dek a‘dânun hareketi ne mertebeye gelmişdir ve ahvâl-i nusret-encâmınız neye müncer oldı ise cümle-i ahvâlinizi ale'l-ittisâl Atebe-i ulyâmuza i‘lâm itmekden hâlî olmayasız.

d.6, s.402, h.839

Erdel Kralı'na: Nemçe askerinin Erdel'e olan taâruzlarına karşı Budun ve Temeşvar beylerbeyinin yardıma gönderildiği, Beç Kralı ile olan ahidnâmeye göre Bana Kale'si hâriç diğer kalelerin teslim edileceği.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 3 Şa‘bânü'l-mu‘azzam sene 972] **(6 Mart 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Dergâh-ı âlem-penâhıma mektûb gönderüp vilâyetinize hücûm iden Nemçe leşkerinin ahvâli ile alınan kal‘alar husûsı i‘lâm eylemişsiz. Ol bâbda mektûbunuzda her ne ki zikr olunmış ise ale't-tafsîl ilm-i şerîfümüz muhît u şâmil olup eyle olsa bundan akdem defe‘âtle Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine mu‘âvenete irişmeleri içün ahkâm-ı şerîfe gönderilüp ve Rûmili Beğlerbeği emîru'l-ümerâ’i'l-kirâm Ahmed Paşa *dâme ikbâlühû* dahi sefer-i hümâyûna çıkmak üzre olup umûmen Rûmili'nde olan sancakbeğlerine ulağla ahkâm-ı şerîfe gönderilüp ol cânibe hâzır olmışlardur. Bebek Frenç husûsında dahi vâkı‘ olan iltimâsın makbûl-i şâhânem olup bundan evvel isti‘câl üzre nâme-i hümâyûnumuzla irsâl olunmışdı. Varup vusûl buldukda, mezbûra tâbi‘ olan beğlere istimâlet virdürüp vech ü münâsib gördüğün üzre a‘dâya musallat olup mu‘âvenete emr olunan Budun ve Tımışvar askeri irişdüği gibi hüsn-i ittifâk üzre a‘dâya kılıç koyup mazarrat u fesâdların memleket ü vilâyetden def‘ u ref‘ itmek bâbında envâ‘ şecâ‘at ü şehâmetün zuhûra getüresin. Şöyle ki, zikr olunan asker-i hümâyûnumla a‘dâ def‘ı müyesser olup Rûmili askeriyle muzâheret olunmak lâzim gele, ana göre arz idesin ki, nazar-ı inâyetim dâ’imâ senin hakkunda dirîğ değildir. Beç Kralı ile mu‘âhede-i hümâyûnumuz mukarrer olduğı takdîrce zikr olunan kal‘alarınuz alınup Bana Kal‘ası dahi elinizde kalur. Yohsa tasarrufunuzda olan vilâyetden kimesneye bir kabza türâb virilmez. Ana göre mukayyed olup heman a‘dâ tarafından kalbüne havf ü haşyet getürmeyüp gereği gibi mücidd ü merdâne olup mu‘âvenete varan asker-i hümâyûnumla vücûd-ı mefsedet-âsârların def‘ itmek ardınca olasız.

d.6, s.409, h.859

Erdel Kralı'na: Nemçe askerinin Erdel'e olan taâruzlarına karşı Budun ve Temeşvar beylerbeyinin yardıma gönderildiği.

Yevmü'l-Hamîs, fî 13 Şa‘bân sene 972, Kostantıniyye **(16 Mart 1565)**

Yazıldı.
Atlas kîse ve gümüş kozalak ile dragomana virildi. Fi't-târîhü'l-mezbûr.

Erdel Kralı'na hüküm ki:

Âdem gönderüp Nemçe askeri ba‘zı kal‘alarınıza müstevlî olup aldığın ve Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine mu‘âvenet içün hükm-i şerîfim gönderilmesin i‘lâm eylemişsiz. Ol bâbda her ne ki i‘lâm olunmuş ise ma‘lûm-ı şerîfim oldı. İmdi; müşârun-ileyhimâ beğlerbeğilere ve ol cânibde vâkı‘ olan sancakbeğlerine sana mu‘âvenet itmeğçün iki-üç def‘a ulağla ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdir. Emr-i şerîfim üzre mu‘âvenete irişürler. Sen dahi bu bâbda tamâm teyakkuz u intibâh üzre Erdel askeriyle hâzır olup müşârun-ileyhimâ beğlerbeğiler ile haberleşüp a‘dânın def‘ u ref‘inde basîret üzre olasız, şöyle bilesiz.

d.6, s.466, h.1009

Erdel Kral İstefan Kral'a: Ahidnâmeye muhâlif Pelaj Menhar isyânı sebebi ile o tarafa taâruz edilerek ellerinden alınan kaleler için rızâ verilmemişken Nemçe'nin ahde aykırı aldıkları yerlerin ellerinden alınması gerektiği, Bana Kalesi'nin kalıp diğer kalelerin iâde edilmesi ile sulhun kabul edildiği ama Nemçe askerinin de aldığı yerleri teslim etmesi ile sulhun mümkün olacağı, eğer sulhu kabul edip kalelerden çıkmazlarsa kalelerin muhâsara edileceği, Temeşvar, Solnok ve Budun askerinin yardıma geleceği.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 8 Ramazân sene 972] **(9 Nisan 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Dergâh-ı âlem-penâhıma mektûb gönderüp Nemçe Kralı tarafından vilâyet-i mezbûreye duhûl iden adû-yı bed-rûy Tokay Kal‘ası'yla bir nice kal‘alarınuz alup Budun ve Tımışvar askeri mu‘âvenete irişmemeğle adû-yı hâksâr gâlib olup üzerinüze yürimek kasdları oldukları mesmû‘ınuz oldukda def‘a kâbiliyyet olmayup nâ-çâr barışmak sûreti gösterildüğin ve alınan kal‘alarınuz zabtlarında olduğın i‘lâm eylemişsiz. Mektûbunuzda her ne ki dinilmiş ise ızz-i huzûruma arz olunup ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdır. Eyle olsa vilâyet-i mezkûre şemşîr-i zafer-te’sîrimüzle feth olunmış vilâyetümden olup baban Yanoş Kral Atebe-i ulyâma izhâr-ı sadâkat ü ubûdiyyet itdüği ecilden krallığı ile ser-firâz kılınup vefât idicek sen dahi yarar kulum oğlı kulum

olmağın merâhim-i cemîle-i hüsrevânemden baban yiri sana ihsânum olup âsûde-hâl üzre vilâyetün mazbût u muntazam iken mâ-beynde olan mu‘âhede-i hümâyûnuma muhâlif Pelaj Menhar(?) diyen müfsid gavgâsıyla ol cânibe dahl ü ta‘arruz olundukda anlarun ellerinden alınan kılâ‘a rızâ virilmemiş idi. Vilâyet-i mezbûre Memâlik-i mahrûsemden iken aldukları kılâ‘ anlarun tasarruflarında kalmak ihtimâli var mıdur? Beher-hâl uhde-i aliyye-i hüsrevâneme vâcib olduğı üzre tedârik görilür. Senin vüfûr-ı celâdet ü şehâmetünden şimdiye değin düşmanın hakkından gelinmek me’mûl idi. Mukâbele idecek mikdâr leşkerün var idi; ihmâl beğlerden ve leşkeründen midür? Münâsib vaz‘ olmamışdur ve bundan evvel kral-ı mezbûrdan harâcla gelen elçisi ahidnâme-i hümâyûnı kral kendü nâmına tecdîd kılmak recâsına göndermiş iken “Ol tarafdan bu esnâda memleketimüze ahde muhâlif tecâvüz olunmağla nakz-ı ahd olmak ihtimâli ile ol cânibe bir mikdâr hareket olmışdur. Ahd ü emânda sâbit-kadem olmağa safâ-ı hâtır ile râ‘î vü râğıb olup muhâlefet itmek ihtimâli yokdur." diyü tazarru‘ u niyâz itmeğle ahidnâme-i hümâyûnumun sûretin alup ol cânibe ulağla gitmiş idi. Şimdiye değin krala varup mülâkî olmışdur ve mâ-beynimüzde ahd-i hümâyûn bu minvâl üzre mukarrer olmışdur ki, alduğınız kal‘alardan Bana Kal‘ası elinizde kalup sâ’ir alınan kal‘alar kendülere teslîm olunmak meşrût olup bu tarîkla sulhı kabûl idüp Nemçe leşkerinin hâliyâ alınan kal‘alarınuzdan el çeküp sana teslîm iderlerse ahd-i şerîfümüz mukarrer olur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda vech-i meşrûh üzre mâ-beynde olan ahd ü emân mukarrer olup sahîh cevâb gelince cem‘iyyetüni zinhâr tağıtmayup muhkem düşman yarağıyla hâzır u müheyyâ tutasın. Tımışvar beğlerbeğisi vilâyet-i Tımışvar askeriyle ve Solnok Beği Hasan *dâme ızzühû* Budun'dan mu‘âvenete gelen asker halkı ile bulundukları yirlerde cem‘iyyetle hâzır bulunup senin cânibine nâzır olmak tenbîh olunup Rûmili beğlerbeğisi dahi umûmen Rûmili askeri ile hâzır olmışlardır. Eğer sulhı kabûl idüp alınan kal‘alarınuzdan âdemlerin ihrâc itmezler ise mu‘âvenete emr olunan asker-i hümâyûnumuzla inşâ’allâh alınan kal‘alar muhâsara olunup bi-inâyetillâhi te‘âlâ gereği gibi haklarından geline, şöyle.

d.6, s.516, h.1126

Erdel Kralı İstefan Kral'a: Haber verilmeden Nemçe Kralı ile yapılan barış hakkında bilgi verilmesi, haber gönderilmedikçe askerini dağıtmayıp hazır beklemesi.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 9 Şevvâl sene 972, Kostantıniyye] **(10 Mayıs 1565)**

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Dergâh-ı sa‘âdet-destgâh ve bârgâh-ı felek-iştibâhıma mektûb gönderüp ol câniblere müte‘allik ba‘zı ahvâl ü ahbâr i‘lâm eylemişsiz. Mektûbunda her ne ki mezkûr u mastûr olmuş ise ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdır. Eyle olsa Nemçe Kralı ile ne tarîkdan sulh eyledüğin vârid olan mektûbunda tafsîl üzre beyân olunmayup sulh olunduğı takdîrce memleketden düşman çıkmamağa bâ‘is nedir? Ve kal‘alarunda Nemçe askeri ne hâlet üzre turur? Muhâsara ile tasarruflarına getürmekle zabtlarında mıdır? Bi'l-cümle ol cânible sulhı ne yüzden itmiş isenüz sıhhati üzre ma‘lûm olması lâzim olmışdur ve bundan akdem kral-ı mezbûra elçisi ile ahidnâme-i hümâyûnum irsâl olunup mukaddemâ Pelaj Menhar(?) diyen müfsid vâsıtasıyla ele getürdüğin kal‘alardan Bana Kal‘ası'ndan gayri alınan kılâ‘ ol cânibe teslîm olunmak üzre mukarrer olduğı sana i‘lâm olunmışdı. Hâliyâ Nemçe Kralı'nın mektûbı vârid olup ahidnâme-i hümâyûnumla irsâl olunan elçisi kendüye varup vâsıl olup Atebe-i ulyâma sadâkat üzre dostlukda olup Çorlı'dan irsâl olunan elçisi Mikel'in mektûbı geldüği gibi Erdel vilâyetinde olan askerimüze gönderilüp kendü hâllerinde sâkin olup tecâvüz eylemeyeler ve serhadde olan beğlerimüze mü’ekked mektûblar gönderilüp "Sulh mukarrerdür sulha mugāyir vaz‘dan ihtirâz ideler." diyü tenbîh olunmışdur. Ammâ senin içün "Âdemlerimizi ve bizi râzî eyleyüp vâkı‘ olan zarâr u ziyânımıza zâmin olup bu cânibe elçisin göndermek üzredir. Sahîh kavl ü karâra turur mı?" diyü alınan kal‘alarınuz ahvâline şâfî cevâb virmediklerin i‘lâm eylemiş. Sulhunuz ne bâbda olmışdur ve zarâr u ziyânlarına ne tarîkla zâmin olup ahd eyledün emr-i şerîfim olmadın ana elçi göndermeğe sebeb nedir? Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda kral-ı mezbûr ile ne yüzden sulh itdin ve vilâyet ü kal‘alarınuzda düşman ne tarîkla ve ne hâlet üzre mukîm olmışlardur ve ol cânibe ne asıl nesne ahd olunmışdur, âdemlerinüzi ne husûs içün irsâl itmiş isenüz tafsîlen cümle-i ahvâlinizi arz idüp ol cânibden kal‘alarınuz husûsı içün sahîh haber gelmeyince girü müdârâyı elden komayup ve cem‘iyyetüni tağıtmayup düşman yarağıyla yirinde hâzır u müheyyâ olasız.

d.6, s.530, h.1152

Erdel Kralı İstefan Kral'a: Emr-i şerîf olmadan Nemçe'ye bir taahhütte bulunmalarının mümkün olmadığı, Nemçe Kralı'na da bu şekilde nâme-i hümâyûn gönderildiği, Nemçe ile sulh olana kadar askerlerini dağıtmadan beklemesi.

[Yevmü'l-Cum'â, fî 11 Şevvâlü'l-mükerrem sene 972] **(12 Mayıs 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâliyâ Dergâh-ı sa'âdet-destgâhuma mektûb gönderüp "A'dâ-yı mezellet-nişân alınan kal'alarunuzda mesken ü mekân idinüp düşmanın muttasıl ardı kesilmeyüp yardım içün âdemleri gelüp artmak üzre olduğından gayri Nemçe vilâyetinde bir nice yirde cem'iyyetleri olup cân u başuma kasd itmeğin leşkerinle isti'câl üzre yüriyüp Tımışvar beğlerbeğisine mülâkî oldukdan sonra uğur-ı hümâyûnumda makdûretün sarf itmekde olup ve Tımışvar'la Budun'dan mu'âvenete emr olunan asker-i İslâm kifâyet itmedüğin" i'lâm eyledüğüniz ecilden Rûmili'nden Köstendil ve Ohri ve Hersek ve İskenderiyye ve Prizrin ve Üsküb sancakları beğleri umûmen sancakları su başıları ve sipâhîleriyle mu'âvenete emrim olup her birine ulağla ahkâm-ı şerîfem gönderilüp emr-i hümâyûnumuz vusûl bulduğı günde çıkup sür'at ü ikdâmla Tımışvar beğlerbeğisinin yanına varup hüsn-i ittihâd üzre hıimetde ve yoldaşlıkda olmak tenbîh olundı. İnşâ'a'llâh an-karîb mu'âvenete irişürler ve hâliyâ Beç Kralı'nın Atebe-i ulyâma mektûbı vârid olup "harâcla gelen elçisi Mikel, ahidnâme-i hümâyûnumuzla varup kendüye mülâkî olduğına" ve alınan kal'alarınuz ahvâli içün " zarâr u ziyânımıza ve âdemlerimizi râzı itmeğe ta'ahhüd itmişdür." diyü âdemlerinüz varmağa mevkûf kılup ve ahidnâme-i hümâyûn ihsân olunduğına elçimizin mektûbı geldikde "vilâyet-i Erdel'e sâbıkā korunmak içün gönderdüğimüzde âdemlerimize ve serhadde olan beğlerimize mektûblar gönderilüp sâkin olmaları tehbîh olundı." diyü mu'âhede-i hümâyûnı tamâm safv-ı niyyet ve kemâl-i ubûdiyyet ile ri'âyetine râ'î olduğın iş'âr eyledi. İmdi, vilâyet-i Erdel Memâlik-i mahrûsemüzden olup cenâb-ı devlet-me'âbımız kıbelinden krallığı babandan sonra sana ihsân olunup mâ-beynde olan ahd ü emân ve sulhda bile dâhil olmağla emr-i şerîfimiz olmadın bir [n]esne ta'ahhüd olunmak ve musâlehanuz makbûl ü müfîd olmaduğı ma'lûmundur. Kral-ı mezbûra bu üslûb üzre cevâb virilüp nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunmışdur. Gerekdir ki;

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda kemâ-kân Tımışvar beğlerbeğisiyle ittifâkda olup şöyle ki, kral-ı mezbûr mu‘âhede-i hümâyûnumuz ri‘âyet idüp vilâyet-i mezbûrede olan leşkeri kendü hâllerinde sâkin olup düşmanın ardı işlemeyüp memleket ü vilâyete dahl ü tecâvüzleri olmaya, nâme-i hümâyûnumuzun tekrâr cevâbı gelince münâsib olan mahalde cem‘iyyetde olup Rûmili'nden dahi mu‘âvenete emr olunan beğler kullaruma mektûb gönderüp vilâyetinize karîb yirlerde alıkoyup emr-i şerîfimin vürûdına muntazır olasız. Eğer ol cânibden ahd ü emânı ri‘âyet itmeyüp memleketinüze dahl idüp zarâr u hüsrân irişdirmekde olalar, mu‘âvenete emr olunan asâkir-i nusret-âsârımuzla maslahat el virdüğine göre a‘dânun def‘ u ref‘ı husûsında envâ‘ ikdâm ve hüsn-i ihtimâmun zuhûra getürüp ale'l-ittisâl ol cânibin ahvâli ile sıhhat ü selâmetinizi Atebe-i ulyâma i‘lâm itmekden hâlî olmayasız. Tahrîran

d.6, s.554, h.1201

Erdel Kralı'na: Erdel’e giden Recep ve Haydar isimli kişilerin yollarını keserek eşyalarını alanların yakalanarak cezalandırılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 27 Şevvâl sene 972, Kostantıniyye] **(28 Mayıs 1565)**

Yazıldı.
Yeniçeri Îsâ'ya virildi. Fî 26 Şevvâlü'l-mükerrem sene 972

Erdel Kralı’na hüküm ki:

Receb ve Haydar nâm kimesneler cânibinden dârende Îsâ gelüp "mezkûrân Receb ve Haydar nâm kimesneler Erdel vilâyetine giderler iken senin vilâyetinden Sebes nâm karye kurbinde Ban nâm zimmî âdemleri yollarına gelüp cümle esbâbın alup ve mezkûr Receb'i Göle nâm harbî kal‘a kapudânına satup ta‘addî itdüklerin" bildürmeğin, gerekdir ki:

Vardukda, onat vechle teftîş ü tefahhus eyleyüp göresiz vilâyet-i mezbûreye giderken zikr olunan karye kurbinde mezkûr Ban'ın âdemleri yolların basup esbâbların gāret idüp ol vechle fesâd ü şenâ‘ati zâhir olursa ehl-i fesâdı bulup olunan esbâbların bî-kusûr ashâbına alıvirdikden sonra istihkâklarına göre cezâ vü sezâların viresiz.

d.6, s.556, h.1203

Erdel Kralı'na: Beç Kralı'nın ahidnâmeye aykırı aldığı yerleri geri vermediği takdirde Rumeli'den ve Temeşvar'dan yardıma gelen askerler ile düşmanın üzerine gidilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 27 Şevvâl sene 972, Kostantıniyye] **(28 Mayıs 1565)**

Yazıldı.
Atlas kîse ve gümüş kozalak ile paşa hazretlerine gönderildi. Fî selh Şevvâl sene 972

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Atebe-i ulyâma mektûb gönderüp vilâyetinde olan düşmana müte‘allik ba‘zı ahvâl i‘lâm eylemişsiz. Mektûbunda her ne ki mezkûr u mastûr olmuş ise ale't-tafsîl ilm-i şerîf-i cihân-ârâmız muhît olup hâliyâ Tımışvar beğlerbeğisinin dahi mektûbı vârid olup şimdiye değin sana varup mülâkî olup adû-yı makhûrun taburı üzerine teveccühde olduğını i‘lâm eylemeğin Beç Kralı ahidnâme-i hümâyûnumuzı ri‘âyet idüp vilâyet ü kal‘alarundan leşkerin almağa haber gönderüp çekilüp gitmeyeler, adâvet ile muhârebe üzre olalar bi-inâyetillâhi te‘âlâ müşârun-ileyh beğlerbeği ile ittifâkla üzerine yüriyüp fırsat el virdüğine göre bertaraf itmek ısmarlanmışdır. Hâliyâ Rûmili'nden sana mu‘âvenet itmek içün Tımışvar beğlerbeğisi yanına emr olunan sancakbeğleri kullarumdan gayri Rûmili Beğlerbeğisi emîrü'l-ümerâ’i'l-kirâm Ahmed Paşa *dâmet me‘âlîhi* Sofya'ya cem‘iyyete çıkup bâkî Rûmili askeri yanına gelmek üzre olup senin cânibine hâzır u nâzır olmak emrim olmuşdır. Gerekdir ki:

Nâme-i şerîfümiz varup vusûl buldukda, göresin kral-ı mezbûr ahidnâme-i hümâyûnumı ri‘âyet itmeyüp vilâyetinden ve kal‘alarından düşmanı ihrâc itmezse ki adâvet üzre memleket ü vilâyete zarâr u ziyân itmekde ola müşârun-ileyh beğlerbeği kulumuzla ittifâkan adû üzerine musallat olup fırsat el virdüği gibi kal‘ u kam‘ı husûsına makdûrunuz sarf idüp gereği gibi haklarından gelesin ki, istimâ‘ iden a‘dânuza mûceb-i ibret ü nasîhat vâkı‘ ola. Vilâyet-i mezbûre Memâlik-i mahrûsemden olup senin husûsunda her vechle inâyetüm dirîğ değildir. Şöyle ki, düşmanın ardı kesilmeyüp hâliyâ irsâl olunan asker-i hümâyûnumla mündefi‘ olmaya, dîn ü devlet-i hümâyûnuma lâyık olduğı üzre Rûmili beğlerbeği dahi irsâl olunup müstelzim olan umûr ne ise tedârik olunur. Heman er gibi olup düşmanı bertaraf itmek ardınca olasız, şöyle bilesiz.

d.6, s.612, h.1350

Erdel Kralı İstefan Kral'a: Nemçe Kralı'nın yapılan ahidnâmeye bağlı olduğunu bildirmesi üzerine, Erdel sınırında olan askerini kaldırıp, Bana ve Tokay Kaleleri Erdel elinde kalmak üzere iki taraftan da alınan kalelerin sahiplerine verilmesi, sulha ve ahd-i şerîfe riâyet ederlerse bu taraftan da riâyet edilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 8 Zilhicceti'ş-şerîfe sene 972] **(7 Temmuz 1565)**

Yazıldı.
Atlas kîse ve gümüş kozalak ile paşa hazretlerine gönderildi. Fî 10 Muharremü'l-harâm sene 973

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Beç ve Alaman Kralı İmparador Maksimilyanoş Kral Südde-i sa‘âdet-bahşımuza mektûb gönderüp; "mâ-beyninüzde vâkı‘ olan husûmet ve ceng ü cidâli ve leşkerinin serdârları ve kapudânlarıyla itdüğüniz sulh ahvâlin" bildürüp tarafeynden cem‘iyyetde olan leşker yirlü yirine varup iki cânibden alınan kal‘alar husûsı içün uhdesine lâzim olan virgüsiyle tekrâr ilçileri gelüp söyleşmeğe mevkûf kılup bundan evvel irsâl olunan ahidnâme-i hümâyûnumuza derûn-ı dilden itâ‘at ü inkıyâdda tamâm istihkâm üzre olduğın i‘lâm eyleyüp lâkin şâfî cevâbı gelmedüği ecilden bir nice eyyâm elçisi gönderilmeyüp te’hîr olunup küllî sefer emrine mübâşeret olundukda mezbûr elçisi müşârun-ileyh kral içün "Vilâyet-i Erdel'den alınan kal‘alardan geçer mâ-beynde olan ahd ü peymânı fesh itmez." diyü müşârun-ileyh tarafına gitmeğe isticâze itdüği ecilden ol bâbda kral-ı müşârun-ileyh nâme-i şerîfimiz yazılup Memâlik-i mahrûsem husûsında anlarunla itdüğün sulh makbûl olmaduğı ol cânibe tenbîh olunup eğer sulh u salâh emri ri‘âyet olunmak murâd olunursa vilâyet-i Erdel sınûrında olan leşkerin mukaddem kaldurup yirlerine perâkende itmek içün mürâca‘ate mübâşeret itdükleri gibi Tımışvar beğlerbeğisi ile siz dahi yirinüze avdet idüp tekrâr elçileri geldükde Bana ve Tokay Kal‘aları senin elünde kalmak üzre vilâyet-i Erdel'de iki cânibden alınan kal‘alar girü sâhiblerine virilmek üzre mûmâ-ileyh krala nâme-i inâyet-meşhûnumuz gönderilmişdir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, kral-ı mezbûr kendüye irsâl olunan ahidnâme-i şerîfümün mazmûn-ı hümâyûnın ri‘âyet itmeğçün hâliyâ gönderilen nâme-i hümâyûnumuz muktezâsınca vilâyet-i mezbûre sınûrında olan leşkerin kaldurup yirlerine mürâca‘at itdükleri tamâm ma‘lûmun ola, sen dahi Tımışvar beğlerbeğisi ile eğlenmeyüp yirlerinüze gelüp alınan kal‘alarınuz ahvâlini vech-i meşrûh üzre elçileri

gelüp söyleşilüp bertaraf olunmağa tevakkuf idesin. Mâdâm ki anlar dostluk idüp sulh u salâhı ahd-i şerîfimiz üzre ri‘âyet itmek isteyeler, siz dahi gereği gibi ri‘âyet idüp ana muhâlif iş olmakdan ictinâb idesiz.

d.6, s.626-627, h.1381

Erdel Kralı'na: Sakmar Kalesi yakınında Nemçe askeri ile çarpışarak kalenin alındığı, Nemçe'nin karşılık vermeye hazırlandığı, bu sebeple yardım isteklerinin ulaştığı, Rumeli beylerbeyinin askeriyle gönderildiği ve Eflak, Boğdan Voyvodalarının da yardım için hazır olduğu.

Yevmü'l-Cum‘a, fî 10 Zilhicce sene 972, Kostantıniyye **(9 Temmuz 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı’na nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Dergâh-ı azamet-penâh ve bârgâh-ı sa‘âdet-destgâhıma mektûb gönderüp "Tımışvar nusret-âsâra müte‘allik asker-i fevz-me’serle Tımışvar Beğlerbeğisi Mustafâ *dâme ikbâlühû* ve Budun askeriyle mu‘âvenete gelen Solnok Beği Hasan *dâme ızzühû* ile Sakmar Kal‘ası kurbinde olan adû-yı hâksârın taburı üzerine konup bi-inâyetillâhi te‘âlâ düşmanınuz hısâr olmağla muttasıl ceng ü cidâl ve harb ü kıtâlle muhâsara vü muhârebe üzre olup kal‘a-i mezbûrenün fethine mübâşeretde olduğunuzı ve Nemçe vilâyetinde a‘dâ-yı bed-gümânun ziyâde cem‘iyyetleri olup mukâbele itmeğe anlara tevakkuf iderler. Rûmili'nden muzâherete emr olunan askerle beğler kullarum henüz varup irişmedüklerin ve bu kadar asker kifâyet itmeyüp Rûmili beğlerbeğisi dahi lâzim olmak ihtimâli olduğın" bildürmişsiz. Ol bâbda her ne ki dinilmiş ise ma‘lûm u mefhûm oldı. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, kendüne müte‘allik olan beğlerünle yek-dil ü yek-cihet olup leşkerüne gereği gibi istimâlet virüp sadâkat üzre hidmet idenler ri‘âyet olunurlar, istikāmetleri olmamağla i‘vicâc ü noksânları olanlar haklarından gelinür. Ana göre tenbîh ve hidmete terğîb itdürüp cenâb-ı Hak celle ve alâ hazretlerine tevekkül olunup a‘dâ cânibinden kalbüne havf ü haşyet getürmeyüp yanınızda olan asâkir-i İslâm-ı nusret-be-nâm**[627]** ü zafer-encâm muzâheretiyle a‘dâya musallat olup kal‘ u kam‘ları husûsına bezl-i mâ-hüve'l-makdûr itmekden hâlî

olmayasız. Hâliyâ Rûmili'nden mu‘âvenete emr olunan beğler kullarım sancaklarından askerleriyle ihrâc olunup ol câniben irsâl olunalı hayli zamân olmışdur. Mektûbunuz geldüği gibi ber-vech-i isti‘câl varup irişmeleriyçün tekrâr ulağla her birine ahkâm-ı şerîfe gönderilüp gereği gibi tenbîh ü te’kîd olunmışdır. İnşâ’allâh an-karîb varup irişmek üzredir. Rûmili beğlerbeğisi umûmen Rûmili askeriyle Soya'da cem‘iyyete hâzır ve ol cânibe mu‘âvenete nâzır olup Südde-i sa‘âdet-bahşum kullarından iki bölük ağası umûmen bölükleriyle Sirem'e irsâl olunup emrim olduğı mahalle irişmeğe tevakkufda olup ve Boğdan ve Eflak Voyvodaları cem‘iyyet idüp hâzır olmaları ve lâzim olup taleb olunursa yarar müsellah u mükemmel beş bin âdem mu‘âvenete intihâb ü ta‘yîn idüp irsâl eylemeleri içün kendülere ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdir. Ne mikdâr lâzim ise mektûb ü âdem gönderüp taleb eyleyesiz. Her vechle senin hakkında nazar-ı inâyet-i hüsrevânem dirîğ değildir. Hâliyâ Budun'dan bir mikdâr asker dahi intihâb olunup mu‘âvenete irsâl eylemen içün Budun beğlerbeğisine ulağla hükm-i hümâyûnum gönderilmişdir. Mu‘âvenete emr olunanlarla müctemi‘ olup bu cânibden lâzim gelen tedârik [ü] mu‘âvenetde gereği gibi ihtimâm olunmışdır. Heman maslahatında er gibi olup a‘dânın def‘ u ref‘inde envâ‘ mesâ‘î-i cemîlen zuhûra getürüp düşman tarafı ile ahvâl-i nusret-me’âlinüzi ale't-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.6, s.667, h.1470

Kral oğluna: Sakmar Kalesi kuşatması hakkında uzun zamandır bilgi verilmediği, mevcut durum hakkında bilgi verilmesi.

Yevmü'l-Hamîs, fî 29 Zilhicce sene 972 **(28 Temmuz 1565)**

Yazıldı.
Atlas kîse ile gümüş kozalak ile Mustafa Çavuş'a virildi. Fi't-târîhü'l-mezbûr.

Kral oğluna nâme-i şerîf yazıla ki:

Emîru'l-ümerâ’i'l-kirâm Tımışvar Beğlerbeğisi Mustafâ *dâme ikbâlühû* ile Sakmar Kal‘ası'na mübâşeret ideli hayli zamân olup ol vakitden berü haberinüz vârid olmayup kal‘a-i mezbûrenün muhâsarası ile yarağ u askere ihtiyâc var mıdır, ma‘lûm olmağıçün nâme-i hümâyûnumuz Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil Mustafâ *zîde kadruhû* ile irsâl olundı. Vusûl bulıcak, kal‘a-i mezbûrenin muhâsarası ne

mertebeye varmışdır? Şimdiye değin bi-inâyetillâhi te‘âlâ feth u zafer müyesser olmış mıdur? El-ân muhâsara üzre olduğunız takdîrce mübâşeret ideli ne mikdâr zamân olmışdır? A‘dânun cem‘iyyeti tedennîde midir veyâ tefâvüt üzre midir? Rûmili'nden ta‘yîn olunan sancakbeği kullarım sancakları askerleriyle varup mu‘âvenete irişmişler midir? Tımışvar askeri ile Budun'dan gelen asker-i hümâyûnumuzdan yanınızda ne mikdâr leşker vardır? Sâbıkā irsâl olunan ahkâm-ı şerîfe muktezâsınca îcâb iderse Silistre beği ile Boğdan'dan emr olunan ve Eflak'dan ta‘yîn olunan beşer bin müsellah u mükemmel âdemi serdârlarıyla taleb idüp andan gayri asker ü yarağa ihtiyâc var mıdır? Leşkerin zahîrelerinde vüs‘at var mıdır? Yohsa muzâyaka üzre midir? A‘dâ tarafının etvâr u evzâ‘ı ne yüzdendir? Re’y-i fâsid ve hayâl-i kâsidlerine tamâm muttali‘ olup kal‘a-i mezbûre muhâsarası ile düşman ahvâli şimdiye değin neye müncer olmışlar ise ale't-tafsîl Atebe-i ulyâma i‘lâm eyleyesiz, şöyle bilesiz.

d.5, s.22, h.58

Erdel Kralı İstefan Kral'a: Beç elçisinin, kralının ahidnâmeye riâyet edeceğini bildirmesi üzerine krala bir nâme-i hümâyun gönderildiği, nâmenin cevabı gelinceye kadar düşman tarafından bir saldırı olmadıkça bir harekette bulunulmaması, askerin dağıtılmaması, o taraftan edinilen bilgilerin iletilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 10 Muharremü'l-harâm sene 973, Kostantıniyye **(7 Ağustos 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i şerîf ki:

Kral tarafından Atebe-i ulyâma gelen elçisi Mikel, Kral-ı mezbûr içün vilâyet-i Erdel'den alınan kal‘alardan geçer, mâ-beynde olan ahd ü emânı fesh itmez diyü ol cânibe gitmek bâbında isticâze-i hümâyûnum etdüği ecilden nâme-i şerîfimle kral-ı mezbûr tarafına itmâm-ı musâlahat itmek içün irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i şerîfim varıcak, kral-ı mezbûrun elçisi kendüye varup mülâki olup sâbıkā mûmâ-ileyhe irsâl [olunan] ahidnâme-i hümâyûn ile hâlen gönderilen nâme-i şerîfimin cevâbı gelince vilâyet-i Erdel'de olan leşkerin kaldırınca müretteb ü mükemmel düşman yarağıyla hâzır u müheyyâ durup mâdâm ki anlar tarafından ahd ü emâna muhâlif vaz‘ olmaya, sizin cânibinizden dahi ana muhâlif hareket etmeyüp ve kış

eyyâmında gafletde bulunduğunız gibi cem‘iyyetinizi dağıtmayup (...) hâzır u müheyyâ olup ve dâ’imâ a‘dâ tarafına göz kulak tutup bu aralıkda gaflet ile ol serhadlere ve vilâyet-i mezbûreye zarâr u gezend irişmekden gāyet ihtirâz üzre olasız ve ol cânibde ve vilâyet-i mezbûrede leşker ahvâlinden vâkıf u muttali‘ olduğunuz ahbârı i‘lâm eylemekden hâlî olmayasız.

d.5, s.44, h.102

Erdel Kralına: Beç elçisinin, kralının ahidnâmeye riâyet edeceğini bildirmesi üzerine krala bir nâme-i hümâyun gönderildiği Bana ve Tokay kaleleri Erdel'de kalmak üzere iki cânibin aldığı kalelerin iâde edilmesi, Beç tarafı dostluk edip ahidnâmeye uyarsa bu taraftan da riâyet edilmesi.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 17 Muharremü'l-harâm sene 973, Kostantıniyye **(14 Ağustos 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf yazıla ki:

Beç Kralı mektûb gönderüp; mâ-beyninizde olan husûmet ve ceng ü cidâli ve leşkerinin serdârları ve kapudânlarıyla etdüğiniz sulh ahvâlin bildirüp tarafeynden cem‘iyyet olan leşker yerlü yerine varup iki cânibden alınan kal‘alar husûsu içün uhdesine sene lâzim olan virgüsiyle tekrâr elçileri gelüp söyleşmeğe mevkûf kılup bundan evvel irsâl olunan ahidnâme-i hümâyûnumuza derûn-ı dilden itâ‘at ü inkıyâdda tamâm istihkâm üzre olduğunu i‘lâm idüp lâkin şâfî cevâbı gelmedüği ecilden bir nice eyyâm elçisi gönderilmeyüp te’hîr olunup küllî sefer emrine mübâşeret olundukda mezkûr elçisi müşârun-ileyh kral içün vilâyet-i Erdel'den alınan kal‘alardan geçer mâ-beynde olan ahd ü peymânı fesh itmez diyü müşârun-ileyh tarafına gitmeyü isticâze etdüği ecilden ol bâbda mûmâ-ileyh krala nâme-i hümâyûnumuz yazılup Memâlik-i mahrûsem husûsunda (…) etdüğin sulh makbûl olmaduğı ol cânibe tenbîh olunup eğer sulh u salah emri ri‘âyet olunmak murâd olunursa vilâyet-i Erdel sınûrunda olan leşkerin mukaddem kaldurup yerlerine müracâ‘ât etdirdiklerinde Tımışvar beğlerbeğisiyle ile siz dahi yerinize avdet idüp tekrâr elçilerin geldükde Bana ve Tokay Kal‘aları senin elinde kalmak üzre vilâyet-i Erdel'de iki cânibden alınan kal‘alar girü

sâhiblerine virilmek üzre mûmâ-ileyh krala nâme-i inâyet-meşhûnumuz irsâl olunup ve işbu nâme-i hümâyûnumun bir sûreti Budun Beğlerbeği Arslan *dâme ikbâlühû*ya gönderilüp elçisi krala mülâkî oldukdan sonra ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel idüp vilâyet-i Erdel'den leşkerin kaldırup yerlerine mürâca'at etdikleri tamâm ma'lûmun olup müşârun-ileyh Budun beğlerği tarafından zikr olunan nâme-i hümâyûnum sana gelüp vâsıl oldukda sen dahi Tımışvar beğlerbeği ile eğlenmeyüp yerlerinize gelüp alınan kal'alarınız ahvâlin vech-i meşrûh üzre elçileri gelüp söyleşilüp bertaraf olunmağa tevakkuf idesiz, mâdâm ki anlar dostluk idüp sulh u salâhı ahd-i şerîfimiz üzre ri'âyet etmek isteyeler, siz dahi gereği gibi ri'âyet idüp ana muhâlif iş olmakdan ictinâb eyleyesiz.

d.5, s.68, h.158

Kral Oğluna: Erdod Kalesi'nin fethedildiği ve Sakmar Kalesi kuşatmasının başarılı olabilmesi için ilâve mühimmat ve zahîre gönderilmesi gerektiğine dâir gönderdiği mektubun ulaştığı, zahîre hususunda sıkıntı olduğu, Beç Kralı'ndan cevap gelene kadar beklenmesi, olumsuz bir cevap gelirse yardım gönderileceği, Temeşvar beylerbeyinin yardımcı olmak üzere beklediği.

Yevmü's-Sebt, fî 27 Muharremü'l-harâm sene 973 **(24 Ağustos 1565)**

Yazıldı.
Paşa Hazretlerine gönderildi. Hasan Çavuş ile. Fi 27 Muharrem sene 973

Kral oğluna yazılan nâme-i şerîfin sûretidir:

Hâliyâ mektûbunuz vârid olup vilâyetinizde a'dâ-yı hâksâr eline düşen kılâ'dan Erdod nâm kal'anuz bi-inâyetillâhi te'âlâ meftûh ve müstehar olup içinde olan düşman makhûr ve münhezîm ve meskûr kılındıkdan sonra asâkir-i zafer-me'serle Sakmar üzerine nüzûl olunup yazup (…) ve vilâyetinizde olan leşker ayağ üzre olmağla, zahîre bâbında müzâyaka olup Tuna yalılarından zahîre tedârik olunup Rûmili beğlerbeği dahi muʿâvenete varmasın i'lâm eylemişsin. Mektûbunuzda her ne dimiş isen ale't-tafsîl ma'lûm oldu. Eyle olsa anda olan asker-i hümâyûnumun zahîreleri vilâyetinizden tedârik olunur diyü kıyâs olunmağla, bu cânibden tedârik olunmayup şimdiki halde zahîre bâbında vus'at olmayup müzâyaka üzre olıcak Rûmili dahi mübâlağa asker olup zahîreleri tedârikine mübâşeret olunup ihzâr olunmaya değin kış zamânı irişüp ve

Sakmar Kal‘ası dahi sa‘b (?) ve muhkem kal‘a olup husûsan düşman-ı makhûr dahi küllî toplar ve yarağla ol kal‘aya gelüp tehassun idüp kifâyet kadar toplarınuz ve yarağınız oluncak(?) asker varmasında çendân(?) mülâhaza olunmayup vakt ü mevsimi ile tedârike mevkûf kılınmak lâzim gelüp ve Beç Kralı tarafına gelen elçisi irsâl olunduğu mukaddemâ nâme-i şerîfimle size irsâl olunmuşdu. Ol cânibden sahîh haber gelince te’hîr olunmak münâsib olduğu ecilden hâliyâ feth olunan kal‘ada zuhûra gelen yoldaşlığınız muktezâsınca mezîd-i atıfet-i hüsrevânemden müzehhib kılıç ile hil‘at-i fâhire irsâl olunsa, gerekdir ki:

İşbu nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, enzâr-ı inâyet-i şâhânem (…) husûsunda dirîğ değildir. A‘dâ cânibinden kalbinize havf u haşyet getürmeyüp zikr olunan kılıcı kuşatup ve hil‘at-i fâhireyle iftihâr idüp dahi beğlerki gereği gibi istimâlet virüp cem‘iyyetin dağıtup muttasıl ziyâde idüp yât u yarâğınızla hazır u müheyyâ olup vilâyetiniz zabtında ve re‘âyânuz sıyânetinde dakîka fevt etmeyüp müşârun-ileyh kralın elçisi sahîh haberle gelince tevakkuf idesiz. Şöyle ki, murâd üzre haberle gelmeyüp (...) hilâfına sâlik olursa ol vakit lâzim olduğu üzre vakt ü mevsimi ile mühimm olan yarağ ve zahîre ve sâ’ir ne ise tedârik olunup lâzim olan mikdârı asker-i hümâyûnumuz irsâl olunup cümle alınan kal‘alarınuz bi-inâyetillâhi te‘âlâ kuvvet-i kāhiremiz ile alıvirilmeğe niyyet-i hümâyûnumuz mukarrerdir. Ana göre amel idesiz ve Tımışvar beğlerbeğisi ve harbânında olan askerinüz me’serimizin zahîreleri tedâriki içün güş-ı sûy üzerine gelüp kral-ı mezbûrdan sahîh haber gelüp vilâyet-i Erdel'den leşkerin çekince cem‘iyyetle anda ârâm idüp dâ’imâ senin cânibine nâzır u hâzır olup a‘dânın hareketi olıcak sana irişmek tenbîh olunmuşdur. A‘dâdan (...) olmayasız. Âmîzdir ki, Hak sübhânehü ve te‘âlânın inâyeti ile ol diyârların inkılâbı âsâyiş ü huzûra mübeddel ola.

d.5, s.81, h.187

İstefan Kral'a: Erdod Kalesi'nin fethindeki başarısından dolayı kendisine hilat ve bir kılıç gönderildiği, Beç Kralı'na gönderilen mektubun cevabı gelinceye kadar askerlerini dağıtmayıp hazır beklemesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 3 Safer sene 973] **(30 Ağustos 1565)**

Yazıldı.

İstefan Kral'a nâme-i şerîf yazıla ki:

Hâlâ bi-ınâyetillâhi te‘âlâ a‘dâ-yı bed-re’y elinden feth olunan Erdod Kal‘ası’nda hidmetde ve yoldaşlıkda bulunduğunuz ecilden hakkınızda vüfûr-ı âtıfet-i cemîle-i şâhânem zuhûra getürüp Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından iftihârü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan *zîde kadruhû* ile hil‘at-ı hümâyûnumuz ve müzehheb kılıç irsâl olundu. Dâ’imâ enzâr-ı âfet-i hüsrevânemiz sizin husûsunuzda dirîğ değildir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuzla vusûl buldukda, hil‘at-ı fâhiremiz giyüp ve kılıcı meyânınıza yine (...) dahi cibilliyetinizde muzmer olan celâdet ve şehâmetiniz muktezâsınca ol taraflarda mücidd ü merdâne olup cem‘iyyetinüz dağıtmayup Maksimilyanoş Kral tarafından ahidnâme-i hüâyûnumuzun sahîh cevâbı gelince memleketiniz içine çeküp vilâyetiniz hıfzına ve leşker kullarınıza bir münâsib mahalde ârâm üzre olasız. Şöyle ki, kral-ı mezbûrdan murâd üzre haber gelmeyüp hilâfı zâhir olursa ahidnâme-i şâhânemiz lâzim olduğu üzre alınan kal‘alar (...) tedariki görülür. Evvelâ Yayse Kal‘asına melâl(?) getürmeyüp beğlerbeğilerinize ve leşkerinize istimâlet virüp düşman cânibinden gaflet etmeyüp cem‘iyyetinizle a‘dâ tarafına hâzır olmakdan hâlî olmayasız.

d.5, s.95, h.219

Kral oğluna: Eflak'tan Temeşvar'a giden Çavuş Mustafa'nın Erdel'den geçerken Macar tâifesinden bazı kişiler tarafından yolunun kesilip yanındaki esirlerin serbest bırakılıp Çavuş Mustafa'nın katledildiği bildirildiğinden bunu yapanların yakalanarak başkalarına ibret olacak şekilde cezalandırılması.

Yevmü'l-Ahad, fî 13 Safer sene 973 **(9 Eylül 1565)**

Yazıldı.
Serâser kîse ve gümüş kozalak ile Paşa hazretlerine gönderildi.
Bu nâme-i şerîf tashih olunup tekrâr yazılup Es‘ad’a geçmişdir. Fî 21 Safer

Kral oğluna nâme-i hümâyûn ki:

Bundan akdem Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil çavuşum Mustafa *zîde kadruhû* emîrü'l-ümerâ’i'l-kirâm Tımışvar Beğlerbeğisi Mustafa *dâme ikbâlühû* taraflarına ba‘zı mühimm içün vilâyet-i Eflak'dan irsâl olunup varup müşârun-

ileyhe mülâkî olup senin bir âdemin ve müşârun-ileyhin bir çavuşu ve ba‘zı dutsâklar ile müraca‘at idüp Erdel içinden mürûr etdirüp Meylat oğlu Hisârı’na geldiklerinde Macar tâ’ifesi mezbûrân yoluna gelüp ceng idüp ol üserâyı halâs ve çavuşları katl eyleyüp ta‘addî etdüklerin kulum Boğdan Voyvodası i‘lâm etdi. Mezkûr Meylat oğlu sana tâbi‘ olmağın ehl-i fesâd ü şenâ‘atin zuhûra gelüp gereği gibi haklarından gelinmesi mühimm ü lâzim olmağın, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumla vusûl buldukda, sevâlif-i eyyâm ve sevâ‘ik-i a‘vâmdan ilâ hâze'l-ân Atebe-i aliyye-i âlem-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârıma olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsın mûcebince bu fesâd ü şenâ‘ati idenler her kimler ise dikkat ü ihtimâm ile mukayyed olup ele getürüp bir vechle haklarından gelesin ki sâ’irlerine mûceb-i ibret olup bir daha bir ferd bu makūle vaz‘ etmeğe iktidârı olmaya. Zikr olunan ehl-i fesâdın zuhûra gelüp haklarından gelinmek ve halâs etdükleri dutsaklar dahi ele gelmek mühimmâtdandır, bu bâbda gereği gibi sa‘y u ikdâm ve cidd-i mâ-lâ-kelâm eyleyesiz.

Yazıldı
Bu dahi Hızır Beğ âdemi Behram’a virildi. Fî 27 S

Bir sûreti dahi Tımışvar beğlerbeğisine bu fesâdı kimler itmişdir, tefahhus idüp arz idesiz diyü.

d.5, s.107, h.248

Erdel Kralı'na: Eflak'tan Temeşvar'a giden Çavuş Mustafa'nın Erdel'den geçerken yanlarındakiler ile katledildiği, daha önce de Temeşvar beylerbeyinin ve Solnok Beyi Hasan'ın bazı esîrler ile saldırıya uğradığı, esîrlerin serbest bırakıldığı, bunu yapanların yakalanarak başkalarına ibret olacak şekilde cezalandırılması, esîrlerin buldurulması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 21 Safer sene 973] **(17 Eylül 1565)**

Yazıldı.
Serâser kîse ile ve gümüş kozalak-birle Paşa hazretlerine gönderildi.

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Bundan akdem Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil Mustafa *zîde kadruhû* emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Tımışvar Beğlerbeğisi Mustafa *dâme ikbâlühû* tarafına ba‘zı mühimme içün vilâyet-i Eflak'dan irsâl olunup varup ve müşârun-ileyhe mülâkî olup senin bir âdemin ve müşârun-ileyhin bir çavuşu ile Südde-i sa‘âdetime gelürken Erdel vilâyetine tâbi‘ Roksi(?) Kal‘ası kurbunda bir köyde mezkûr çavuşu ve beğlerbeği çavuşu bir-iki yoldaşlarıyla katl etmişler ve anlardan mukaddem dahi Tımışvar beğlerbeğisi ba‘zı âdemleriyle ve Solnok Beği Hasan *dâme ızzühû*nun bir voyvodası ve ba‘zı esîrler ile ki cümle yüz nefer mikdârı girü ol mahalle geldiklerinde etrâfdan çâkâr çalınup cümle re‘âyâ-berîn gelüp ol (…)nefer âdemlerin dahi kimini katl idüp kimini tutup(…) idüp yârendesi mezkûr çavuşu katl eyledilir.Bu fesâda mübâşeret iden girü kasaba-i mezkûra bervîdir diyü kurtulup gelenler haber virdi. Katl olunanların vârisleri kimi diyet ve kimi kısâs talep iderler. Fi'l-vâkı‘ kazıyye böyle olunmayup ehl-i fesâd ü şenâ‘ati zuhûra gelüp gereği gibi haklarından gelinmek lâzimdir. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, sevâlif-i eyyâmdan Âsitâneme olan vüfûr-ı ihlâsın mûcebince bu fesâdı idenler her kimler ise vakti ile hüsn-i tedârikler ele getürilüp bir vechle haklarından gelesin ki sâ'irine mûceb-i ibret olup bir daha bir ferd bu makūle vaz‘ etmeğe iktidârı olmaya ve ol halâs etdükleri esîrleri dahi mümkin olduğu kadar tecessüs idüp ele getürüp bu bâbda envâ‘ mesâ‘î-i cemîleniz zuhûra getüresiz. Ve ne vechle tedârik olunduğu i‘lâm oluna. Tahrîren fî.

d.5, s.108, h.252

Erdel Kralı'na: Sebeş ve Lugoş hâkimlerinin, kendi bölgelerine yerleşecek reâyânın üç sene vergiden muaf olacağını duyurmaları ile Vidin, Fethülislâm ve Tuna etrafındaki gayrimüslimlerin bu bölgelere yerleşmek istediği, bu bölgelerde yerleşmiş reâyâ var ise buldurulup geldikleri yerlere geri gönderilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 21 Safer sene 973] **(17 Eylül 1565)**

Yazıldı.
Atlas kîse ve gümüş kozalak ile Paşa hazretlerine Hasan Çavuş ile gönderildi. Fî 25 S sene-i minhü.

Erdel Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ sana tâbi‘ olan Sebeş ve Lugoş hâkimleri etrâf ü cevânibe sayy u sedâ bıragup re‘âyâdan her kim gelüp bu yerlerde mütemekkîn olur ise üç yıla değin mu‘âf u müsellem olalar dimekle Memâlik-i mahrûsemden Vidin ve FethülİslâmÂ ve Tuna etrâfında olan kefere bu makūle haber istimâ‘ etmekle ekseri kalkup ol tarafa gitmek üzre olduğu istimâ‘ olundı. İmdi; zikr olunan hâkimler eğer bu makūle vaz‘ idüp Memâlik-i mahrûsem re‘âyâsı anda varup tavattun etmek Atebe-i ulyâma olan sadâkat ü ihlâs muktezâsı değildir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumla Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından Hasan *zîde kadruhû* vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup anun gibi mezkûrların bu vechle fi‘illeri olup Memâlik-i mahrûsem re‘âyâsından anda kimesne varmış ise tetebbu‘ idüp buldurasız. Südde-i saâdetime olan vüfûr-ı ihlâs ve hüsn-i ihtisâsın mûcebince her kangı yerden kalkmış ise girü yerlerine gönderüp min-baʿd mezkûr hâkimlere ol vechle vaz‘ etdirmeyüp men‘ u def‘ etmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresiz. Ve bi'l-cümle Memâlik-i mahrûsem re‘âyâsından anda varup tavattûn idenleri girü yerlerine avdet etdiresiz.

d.5, s.112, h.259

Erdel Kralı'na: Nemçe Kralı'nın kendisine daha önce gönderilen nâmede yazılı hususları kabul ettiği, Beç tarafından bir taâruz olmadıkça bu taraftan da olmaması, Erdel'den alınan esîrlerin serbest bırakılması, Solnok Beyi Hasan'ın gönderdiği tutsakları getiren kişileri Erdel'den geçerken öldürenlerin bir an önce buldurması, eğer Nemçe ahidnâmeye aykırı olarak Erdel'e saldırırsa Temeşvar beylerbeyinin yardım edeceği.

Yevmü's-Sebt, fî 27 Saferü'l-muzaffer sene 973, Kostantıniyye **(23 Eylül 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânıma mektûb gönderüp; bundan akdem ba‘zı haber içün irsâl olunup vilâyet-i Erdel'de katl olunan Mustafa Çavuş ahvâlini ve ol fesâdı idenleri bulmak üzre tedârikde olunduğun ve andan gayrı Bane nâm kal‘a feth olup hâliyâ Lovar (?) Kal‘ası üzerine olup anun da fethi müyesser oldukda Sakmar üzerine teveccüh etmek tedârikinde olup sâ’ir dahi eğer barut ve eğer gayrı her ne ise i‘lâm

etmişsiz, pâye-i serîr âlem-masîr-i hüsrevâneme arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâm muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa bundan akdem size nâme-i şerîfim ve Tımışvar beğlerbeğisine hükm-i hümâyûnum irsâl olunup Nemçe Kralı'na nâme-i şerîfim gönderilüp anda sahîh haber gelince girü çekilüp memleketinde hıfz u hırâsete kā'il ve askere kolay yerden kemâ-kân hamiyyet üzre olasız diyü emrim olmuşdu. Hâliyâ mah-ı Saferin on beşinde kral-ı mezbûrdan Südde-i sa'âdetimde olan elçisine mektûb gelüp; irsâl olunan nâme-i hümâyûnuma kemâl-i itâ'at ü inkıyâd üzre olmağın, asâkiri müraca'at etdirmek içün Budun cânibinden iki nefer âdemlerin gönderdüğin bildirüp, imdi; sâbıkā size irsâl olunan nâme-i şerîfimizde olan emrimiz kemâ-kân mukarrerdir. Gerekdir ki:

Nâme-i şerîfimiz vusûl buldukda, nâme-i şerîf-i şâyıkım üzre amel idüp mâdâm ki anların tarafından hareket olmayup askerleri girüye avdet etdiresiz, siz dahi irsâl olunan nâme-i şerîfim mûcebince amel idüp ahd ü emâna mugāyir anlar cânibine dahl ü ta'arruz etdirmeyüp fermân-ı şerîfimin icrâsında envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getüresiz. Bu bâbda müşârun-ileyh Tımışvar beğlerbeğisine dahi hükm-i hümâyûnum irsâl olunup tenbîh ü te'kîd olunmuşdur. Ve vilâyet-i Erdel'den alınan esîrleri her kimde bulunur ise ıtlâk idesiz diyü emr olunmuşdur. Fermân-ı şerîfim icrâsında dakîka fevt etmez ve Solnok Beği Hasan dahi Südde-i sa'âdetime ba'zı sipâhî ve beğler ve ademleriyle ba'zı tutsaklar gönderüp anları dahi çavuş-ı mezbûr katl olunduğı mahalde katl idüp dahi katl edenler bulunup haklarından gelinüp alınan esbâbları dahi buldurup alınmak bâbında sa'y-ı cemîleniz zuhûra getüresiz. Ve anun gibi Nemçe tâ'ifesi ahd ü emâna girü muhâlefet idüp vilâyet-i Erdel'e dahl idüp sana mu'âvenet lâzim gelürse aslâ fevt etmeyüp kifâyet mikdârı asker gönderesiz diyü Tımışvar beğlerbeğisine hükm-i şerîf yazılup sana gönderilmişdir, lâzim geldikde âdem gönderüp talep idesiz.

d.5, s.141-142, h.330

Erdel Kralı'na: Nemçe komutanının "Erdel askeri dağılmadıkça biz de dağılmayız." diyerek Yanya'yı istemesi üzerine Nemçe askeri yerlerine dönerse Erdel askerinin de dönmesi, yerlerine dönmezler ise Temeşvar askeri ile birleşilmesi için Temeşvar beylerbeyine hüküm gönderildiği, İstanbul'a gelme isteğinin içinde bulunulan durumdan ötürü kabul edilmediği.

[Yevmü's-Sebt, fî 10 Rebî'ülevvel sene 973] **(5 Ekim 1565)**

Yazıldı.
Mü'ekked müsveddesi aynı ile içerüye gönderilmişdir. (...) olmuşdur.

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Dergâh-ı mu'âllamıza mektûb gönderüp; bu def'a irsâl olunan asker-i İslâmla düşmanın cem'iyyeti üzerine hücûm idüp aramızda bir menzil mikdârı yer kalup gazîler düşman taburu üzerine üşüp muhkem ceng idüp başlar ve diller memleketimizden çıkarmasına ahd olunmuş, ol sa'ât Budun Beğlerbeğisi Arslan *dâme ikbâlühû*dan mektûb gelüp; emr-i şerîf bunun üzerinedir ki cümlemize ceng ü cidâlden ferâgat idüp iki tarafın askeri dağılup gidüp eğer ba'zı hisar altında dahi olursanız koyup gidesiz diyü Nemçe Kralı'na ahidnâme ihsân olunduğu mukarrerdir. Düşman askerine dahi çavuş gönderilüp Nemçe askeri dağılup Tımışvar beğlerbeğisi Nemçe kapudânına mektûb gönderüp emr-i şerîf mûcebince aldığın hisârları girü virüp memleketden çıkup gidüp leşker Tisa Suyu'n geçdikden sonra biz dahi yirimize gideriz diyü Nemçe kapudânı gönlünde aslâ dağılmak olmayup belki düşmandan halâs etdüğimiz Yanya şehrin bana virin ve İslâm askeri ile Erdel leşkeri dağılup yerlerine varmayınca biz de dağılmayız diyü cevâb virüp Nemçe Kralı'nın ahdi ve sözü dürüst olmayup murâdı aldatmakdır, tozuna i'timâd yokdur. Budun beğlerbeğisi had lâzim olursa yardıma gele diyü emr-i şerîf virilmeğin, kendü gelmek değil yanımızda olanı dahi men' etdi. Barışıklık mukarrer olup düşman bundan salıvirilürse Erdel vilâyetine zarar olmaya diyü şart oluna, düşman bundan dağılmak ihtimâli yokdur. Ol takdîrce Sakmar ve Tokay ellerinde kalur diyü bildirüp andan gayrı Südde-i sa'âdetime gelmek murâdın olduğı i'lâm olunup andan gayri nâmenüzde her ne tahrîr olunup âdemin dahi ne takrîr itmiş ise pâye-i serîr-i âlem masîr-i hüsrevâneme arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem ârâm muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; bu husûsu Tımışvar beğlerbeğisi dahi i'lâm idüp **[142]** müşârun-ileyhe hükm-i şerîfim gönderilüp anun gibi ahd ü emânı ri'âyet idüp emr-i şânım üzre Nemçe askeri kalkup yerlerine müraca'at iderler ise siz dahi müraca'at idüp etmezler ise sizin ile yek-dil ü yek-cihet olup hüsn-i ittifâk u ittihâdla a'dânın def' u ref'i her ne yoldan mümkin ise ikdâm u ihtimâm eyleyesiz diyü emrim olmuşdur. Eyle olsa gerekdir ki:

Bu bâbda siz dahi tamâm ikdâm ü ihtimâm üzre olup müşârun-ileyhle müşâveret idüp vech ü münâsib gördüğü üzre hüsn-i ittifâk u ittihâdla a'dânın def' u ref'inde envâ' ikdâm u ihtimâm zuhûra getüresiz. Ammâ şöyle ki, anlar tarafından ahd ü emân vech-i meşrûh üzre ri'âyet oluna, berü cânibden dahi ri'âyet eyleyesiz ve şimdi

vilâyetde bu makūle asker-i (...) var iken siz memleketden çıkup Atebe-i ulyâma gelmek münâsib değildir. İnşâ'ü'r-rahman a'dânın ahvâli bertaraf oldukda ol husûs dahi ne vechle i'lâm olunursa mûcebi ile amel eyleyesiz. Ve sizün (...) olup hidmet ve yoldaşlıkları arz olanlara dahi i'lâm etdüğiniz üzre ri'âyet olunmuşdur. Min-ba'd dahi olunur.

d.5, s.178-179, h.436

Erdel Kralı'na: İstanbul'a gelme isteğinin içinde bulunulan durumdan ötürü kabul edilmediği, her sene gönderilen on bin altının henüz gelmediği, ertelenmeden bir an önce gönderilmesi.

[Yevmü'l-Erbi'â, fî 27 Rebî'ülevvel sene 973, Kostantıniyye] **(22 Ekim 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ yüce ve azîmetlü Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânımıza mektûb-ı vidâd-ı mashûbunuz vârid olup Nemçe Kralı'nın cevâbı musâfât üzre olmayup fikr-i fâsidesi fitne vü fesâd olup asker-i İslâm zafer-fercâm ile tabur üzerine yürüyüp mâ-beynde bir mezil kalmış iken Budun beğlerbeğisinden haber gelmeyüp anda tevakkuf olunduğu ve Südde-i sa'âdetimize gelmek murâdınuz olduğu i'lâm olunup andan gayrı dahi nâmenüzde her ne tahrîr olunmuş ise pâye-i serîr-i âlem-masîrime arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şumûl-i hüsrevânem muhît ü şâmil olmuşdur. Eyle olsa bundan akdem dahi vârid olan **[179]** nâmenüzde Âsitân-ı adâlet unvânımız cânibine teveccüh itmek fikrinde idiğüniz iş'âr olunup vilâyetinizde (...) olmağın, te'hîr olunmak bâbında nâme-i şerîfimiz irsâl olunmuş idi. Gerekdir ki:

Nâme-i şerîfimizle ( ) vusûl buldukda, bundan akdem irsâl olunan nâme-i hümâyûnumuz mûcebince amel olunup vâkı' olan dalgalık bertaraf olunca kemâ-kân vilâyet-i Erdel'in hıfz u hirâsetinde olup zabt u rabt-ı memleket ve hıfz u sıyânet-i ra'iyyet bâbında mucidd ü merdâne olup a'dâdan gaflet ile zarâr u gezend irişdirmemek bâbında envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getürmeyesiz. İnşâ'allâhü'l-e'azz a'dânın ahvâli inâyet-i Hakk ile bertaraf oldukdan sonra ol zamânda ne vechle münâsib görilüp i'lâm olunursa mûcebi ile amel eyleyesiz. Ve bu sene âdet üzre vilâyet-i Erdel'den irsâl olunan on bin altun bu sefer vâkı' olmağla, hâliyâ gelüp irişmeyüp eğlenmişdir. Atebe-i

ulyâmıza olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca ta‘yîn olunan on bin sikke altun te’hîr olunmayup irsâl olunup teslîm oluna.

d.5, s.198, h.492

Erdel Kralı'na: Beç Kralı'nın savaş hazırlığında olduğunun duyulduğu, ilkbaharda düşman üzerine sefer-i hümâyun düzenlenmesine karar verildiği, Beç tarafından ahidnâmeye uyulmaz ve Erdel'e yardım gerekirse bilgi verilmesi, her zaman askeri ile hazır bulunması, düşmanın durumu hakkında bilgi verilmesi, Beç tarafından ahidnâmeye uyulursa bu taraftan da uyulması.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 19 Rebî‘ülahîr sene 973] **(13 Kasım 1565)**

Yazıldı.
Hat ile nişânlanmış ile telhîs kağıda yazıldı. Fî 20 Rebî‘ülahîr sene 973
Mektûb getüren âdemine virildi. Fî’t-târîhi'l-mezbûr

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf yazıla ki:

Mektûb gönderüp; hükm-i şerîfim vâsıl olup fermân-ı hümâyûnum üzre ahde ri‘âyet idüp a‘dânın ahvâline nâzır olup a‘dânın def‘ine niyyet olunup tamâm fırsat el virmiş iken beğlerbeğisinden haber gelmek ile tevakkuf olmağla, a‘dâ farzına katlanup hîle (...) asker-i İslâm avdet etsünler diyü hâliyâ udûllerinüz girü vilâyetinüze yürüyüp feth olunan Bana Kal‘asın muhâsara idüp almak ikdâm üzre oldukların mukaddemâ arz etdüğin ve hâliyâ dahi câsûsunuz gelüp Kara Boğdan tarafına asker göndermek kasd eyledüklerin Veha(?) vilâyetinden Ferenduş dört bin nefer atlu ve on bin tüfenkçi ile yürüyüp ve Beç Kralı vilâyetinin içinde olan Hersek beğlerine vaktidir diyü (...) idüp bu kış küllî fesâd olmak fehm olunur diyü bildirüp Budun ve Tımışvar beğlerbeğileri mu‘âvenet itmek lâzim idüğün bildirmişsiz. Küffâr-ı hâksâr-ı sefer-kırân gûş-mâl virmek lâzim gelüp inşâ’allâhü'l-e‘azz ol bahâr-ı nusret-âsârda ol cevânibde olan küffâr-ı şâtîn(?)-şi‘âr olayına (...) sefer-i zafer-re’yin bizzât ta‘yîn ve niyyet olunmuşdur. İbtidâ-yı mübâreki ve mesmûn u intihâsı envâ‘ feth ü zafere makrûn olmuş ola, eyle olsa umûmen Rûmili ve Anadolu beğlerbeğilerine ve sâ’ir Memâlik-i mahrûsemde olan beğlerbeğilere ve sancakbeğlerine ve sipâh-ı encem(?)-iştiyâhla ve rûz-ımübârekde

hâzır u müheyyâ olup emr olunan mahalle gelmek içün ahkâm-ı şerîfe gönderilüp tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Buyurdum ki:

Anun gibi Beç Kralı tarafından ahd ü emâna ri‘âyet olmayup ahde muhâlif vaz‘ etmeleri ki sana muʿâvenet lâzim gele, aslâ te’hîr etmeyüp muʿâvenet eyleyüp vilâyet-i Erdel'e zarâr u gezend irişdirmemek bâbında defʿine fevt etmeyesiz. Anlarda ahdin ri‘âyet etmezlerse memleket ü vilâyetlerin gāret ü hasâret eyleyesiz diyü müşârun-ileyhimâ beğlerbeğilere hükm-i şerîfim gönderilmişdir. Gerekdir ki:

Bu bâbda sevâlif-i aʿdânın gereği gibi inâyet-i Hakk ile hakkından gelmekde ahvâl ü etvârı ve fikr-i fesâd ve hayâl-i kâsidlerin dâ’imâ tetebbuʿ u tecessüs eyleyüp vâkıf olup anun gibi Beç Kralı tarafından ahd ü emâna ri‘âyet olunmayup ana mugāyir vaz‘ idüp vilâyet-i Erdel'e dahl etmişlerse sen dahi beğlerin ve askerin ile hâzır u müheyyâ olup kuvveti bâzûya getürüp müşârun-ileyhimâ ile haberleşüp dahi aʿdânın defʿ u refʿinde ve gereği gibi hakkından gelmekde mücerred merdâne olup gaflet ile memleket ü vilâyete zarar irişdirmekden sakınasız. Aʿdânın ahvâli ne yüzden olup ne vechle tedârik üzre olduğun yazup bildiresiz. Defʿ u mazarrat u ifsâdları bâbında hüsn-i tedârik eyleyüp beğlerinle dâ’imâ hâzır olup inâyet-i Hakk ile aʿdâdan memleket ü vilâyete zarar u gezend irişdirmemek bâbında envâ‘ ikdâm ü ihtimâm eyleyesiz. Şöyle ki, anlar vilâyetinden el çeküp ahde ri‘âyet eyleyeler siz dahi ahde mugāyir berü cânibden kimesneye iş etdirmeyesiz.

d.5, s.254, h.650

Erdel Kralı'na: İslam askeri geri çekildikten sonra Nemçe askerlerinin döndüğü, ilkbaharda düşman üzerine sefer düzenlenmesine karar verildiği, beyleri ve askeri ile sefer için hazır olunması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Cemâzîyelevvel sene 973] **(9 Aralık 1565)**

Yazıldı.
Dragoman Ferhad ile Paşa hazretlerine gönderildi. Serâser kîse ve gümüş kozalak ile. Fî 17 Cemâziyelevvel sene 973

Erdel Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Südde-i sa‘âdet-penâhımıza mektûbun vârid olup ehl-i İslâma mürâca‘at etdikden sonra Nemçe Kralı girü Erdel vilâyetine dahl idüp feth olunan Bana ve

Çehvardod (?) Kal‘ların alup ma‘mûr idüp andan mâ‘adâ dost ve (...) kal‘aların dahi muhâsara idüp almak üzredir diyü bildirüp andan gayrı dahi her ne i‘lâm etmiş isen ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Eyle olsa inşâ’allâhü'l-e‘azzü'l-kirâm evvel bahârda küffâr-ı hâksâr taraflarına sefer-i hümâyûna niyyet olunmuşdur. Ümmîzdir ki, ibtidâsı mübârek ve mesmûn u intihâsı envâ‘ feth ü zafere makrûn olmuş ola. Gereği gibi sen dahi kuvveti bâzûya beğlerin ve sâ’ir askerin ile hüsn-i ittifâk u ittihâdla a‘dânın def‘ u ref‘inde mücerred merdâne olup memleket ü vilâyetine zarar irişdirmemek bâbında envâ‘ ikdâm ü ihtimâm eyleyesiz. İnşâ‘allâhü te‘âlâ ( ) a‘dânın bir vechle hakkından geline ki sâ’irlerine mûceb-i ibret vâkı‘ ola. Tahrîren fî evâsıtı Cemâzîyelevvel.

d.5, s.267, h.684

Erdel Kralı İstefan'a: İstediği askerlerin gönderilmesi için Temeşvar beyine hüküm yazıldığı, gönderilen askerlerin ihtiyaçlarının karşılanması, ilkbaharda yapılacak sefere kadar hazır olunup memleketini koruması, daha önce Erdel'e gönderilen askerlerin reâyâdan bazı kişileri esir aldıklarının bildirilmesi üzerine iskelelere hükümler gönderildiği, Erdelli esîrlerden ikisinin bulunduğu, bunların adam gönderip aldırılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 26 Cemâzîyelevvel sene 973] **(19 Aralık 1565)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Hâlâ Atebe-i aliyye-i sa‘âdet-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn iktidârımız cânibine mektûb-ı muhâlesât üslûbunuz vârid olup Tımışvar câniblerinden yanında durmak içün bir mikdâr ehl-i İslâm taleb idüp ol bâbda emîrü’l ümerâ’i'l-kirâm Tımışvar Beğlerbeğisi Mustafa Paşa *dâme ikbâlühûya* dahi mektûb göndermişsiz. Mektûbunuzda her ne tahrîr olunmuş ise ale't-tafsîl pâye-i serîr-i hüsrevânemize arz olunup hükm-i şerîfim muhît ü şâmil olup sizin hakkınızda olan merhâmet ü şefkat (...) dâ’imâ mendûl(?) olmağın, bu def‘a dahi murâd etdüğiniz üzre bin yarar âdem gönderilmek içün müşârun-ileyhe hükm-i şerîfimiz irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i şerîfimiz vusûl buldukda, emr-i şerîfimiz üzre zikr olunan asker-i İslâm nusret-fercâmı irsâl etdikde gereği gibi görüp gözedüp zâd ü zevâde ve sâ’ir husûslarda

müzayaka çekdirmeyüp vech ü münâsib gördüğün üzre hıfz u hirâset-i memleketde olasız. İnşâ'allâhü'l-e'azzü'l-ekrem evvel bahar-ı nusret-asârda ol cânibe teveccüh-i hümâyûnum mukarrerdir. Siz dahi gereği gibi sa'y u ikdâm ve cidd ü mâlâ-kelâm idüp cümle beğlerinüz ve sâ'ir leşkerinüzle müretteb ü mükemmel hâzır u müheyyâ olup a'dâdan vilâyet-i Erdel'e ol zamâna değin zarâr u gezend erişdirmemek bâbında envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getüresiz. Ümmîzdir ki inâyet-i Hakk ile hayra müyesser olmuş ola. Ve bundan akdem vilâyet-i Erdel'e irsâl olunan asker-i İslâm ba'zı Erdel re'âyâsın esîr etdükleri i'lâm olundukda iskelelere mü'ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilüp tenbîh ü te'kîd olunmuş idi. Hâliyâ Hram İskelesi'nden geçilen Tomaş(?) ve Tokaş(?) nâm iki kâfirin oğlu bulunup sizin tarafınızdan âdem gelince Hram Kal'ası'nda dizdârda emânet konulduğı arz olunmuştur. Âdem gönderüp alasız.

d.5, s.361, h.953

Kral Oğluna: Düşman tarafından Erdel'e zarar verilmemesi, ilkbaharda sefere çıkılacağı, o zamana kadar memleketin korunması, düşmanın durumunun araştırılarak bilgi verilmesi, bir saldırı halinde Budun ve Temeşvar beyleri ile yardımlaşması.

[Yevmü's-Sebt, fî 19 Recebü'l-mürecceb sene 973] **(9 Şubat 1566)**

Yazıldı.

Kral oğluna nâme-i şerîf ki:

Mektûb gönderüp küffâr-ı hâksâr-ı leşker iki bölük olup bir bölüğü Selaş (?) ve bir bölüğü Terekbaş(?) nâm varoşun üstünde olup ve Veşane (?) ve Lazar nâm serdârlar ile Kaşa kapudânı yüz bin atlu ve piyâde tüfenk-endâz-birle Menkaç nâm hisarınuz muhâsara idüp zahîre gelecek yollara sedd idüp almak tedârikinde olup (...) nâm hisârınuz zabt idüp ve tabur anda muʿâvenetiyçün re'âyâya tenbîh idüp Nemçe Kralı memleketin içerisüne girüp Mamdar(?) beğlerinden ve herseklerinden mu'âvenet taleb idüp ve yerinden kovduğu kralın karındaşı Karal derininde olup ve Çeh ve Moron ve ve Şazye (?) vilâyeti dahi derininde olup küllî fesâda teşebbüsleri olduğın ve sen dahi beğlerin ve sâ'ir askerinle tedârik üzre olduğın ve Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine

bu bâbda ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmasın i‘lâm etmişsiz. İmdi, her ne dimiş isek pâye-i serîr-i âlem-masîrime arz olunup ilm-i şerîfim muhît ü şâmil olmağın, arz etdüğin üzre müşârun-ileyhimâya ahkâm-ı şerîfe gönderilüp gereği gibi tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Anun gibi lâzim geldikde küllî muʿâvenet idüp a‘dâdan vilâyet-i Erdel'e zarâr irişdirmeyesiz ve inşâ’allâhü'l-e‘azz evvel bahârda ol cânibe sefer-i hümâyûnum mukarrer olup sa‘âdet ü ikbâl ile varınca vilâyet-i Erdel'in hıfz u hırâseti fehm olmağın, buyurdum ki:

Hükm-i şerîfim varıcak, bolarlarların ve sâ’ir leşkerinle hâzır u müheyyâ olup kemâl-i taviyyet ve intibâh üzre dâ’imâ küffâr-ı hâksârın ahvâl ü etvârın ve fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidlerin tetebbuʿ u tecessüsden hâlî olmayup şöyle ki; memleket ü vilâyetine müstevlî olup defʿ-i mazarrat ve ifsâdât lâzim geldikde müşârun-ileyhimâ beğlerbeğiler ile haberleşüp mümkin olduğu üzre tedâriklerin görüp hüs-i ittihâd ü ittifâk üzre inâyet-i Hak ile mazarrat ve ifsâdların defʿ u refʿ idüp vilâyet ü memleketin hıfz u hırâsetinde dakîka fevt eylemeyesiz.

d.5, s.381, h.1015

İstefan Kral'a: Bazı Erdel beylerinin hasetliği yüzünden hapsedilen Bebek Gorgi'nin eşi ve çocuğunun rehin alınıp kendisinin Solnok beyine gönderilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 27 Recebü'l-mürecceb sene 973, Kostantıniyye] **(17 Şubat 1566)**

Yazıldı.

İstefan Kral'a hüküm ki:

Solnok Beği Hasan Beğ mektûb gönderüp yanında olan Bebek Gorgi içün vâkı‘ olan seferde yoldaşlıklar idüp ri‘âyet etdükleri içün beğler hased idüp habs etdirüp mezkûrun avreti ve oğlanı sizin yanınızda rehîn olup kendü müşârun-ileyh yanında olursa memleket ahsen vechle (...) olunur diyü bildirmeğin, buyurdum ki:

Hükm-i hümâyûnum vardukda, mezkûrun avretin ve oğlanın rehîn tarîkıyla yanında alıkonup dahi kendüyi müşârun-ileyh *dâme mecduhû*ya gönderesin ki gelüp anun yanında ola. Südde-i sa‘âdetime olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsın mûcebince emrim üzre mezkûru müşârun-ileyhe göndermeyince olmayasız.

d.5, s.436-437, h.1165

Erdel Kralı'na: Ramazanın on birinde sefere çıkılacağı, askerleriyle sefere hazır olunması, Macar beylerinin itâat etmeleri için çalışılması, Tatar askerine Temeşvar'a gelmesinin emredildiği, zahîre konusunda kendilerine sıkıntı çektirilmemesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 15 Şa‘bân sene 973] **(7 Mart 1566)**

Yazıldı.
Serâser kîse ve gümüş kozalak ile Paşa hazretlerine gönderildi. Fi 18 Şa‘bân sene 973

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp inşâ’allâhü te‘âlâ sefere varıldıkda sen ne vechle terârik üzre olacağın ve beğlerbeğinden ve beğlerden sana kim koşulacağın ve (...) ahvâlin ve Petre Beğ’in iç oğlanı halâs olmadın Dergâh-ı mu‘âllam tercümânlarından Ferhad seninle bile olmasın ve Macar beğlerine istimâlet-nâme gönderilmesin, andan gayrı her ne dimiş isen ale't-tafsîl ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Eyle olsa inşâ’allâhü'l-e‘azzü'l-kirâm iş bu sene-i 973 Ramazânü'l-mübârekinin on birinci günü sefer-i hümâyûna teveccüh mukarrer kılınmışdır. Ve Macar beğlerine dahi murâd etdüğin üzre istimâlet-nâme gönderilmişdir. Ve Tercümân Ferhad’a dahi icâzet virilüp gönderilmişdir. Ve siz dahi ne vechle kılınmak lâzim ise inşâ’allâh varıldıkda tedârik olunup gerekdir ki:

Nâme-i şerîfimiz vusûl buldukda, siz dahi cibilletinizde merkûz ve mahfî şecâ‘at ü şehâmet ve tıynetinizde ( ) olan vüfûr-ı ferâset ve kefâlet(?) muktezâsınca mücidd ü merdâne olup eğer beğlerin ve eğer sâ’ir askerin ile **[437]** müretteb ü mükemmel düşman yarağıyla hâzır u müheyyâ olup kudüm-ı meserret-lüzûm-ı hüsrevâneme müterakkıb olasın. İnâyet-i Hakk ve hidâyet ve ehl-i mutlak ile vech ü münâsib görildüğü üzre hidmetde bulunasın. Ve irsâl olunan istimâlet-nâmeyi Macar beğlerine bildirüp sen dahi gereği gibi her birine istimâletler virüp hüsn-i tedbîr ve tedârik ile her birin itâ‘at ü inkıyâd etdirmeğe sa‘y eyleyesiz ve Tatar askeri Tımışvar'a gelmek emr olunmuşdur. Ammâ vilâyet-i Erdel'e dâhil olmayup Tuna yalısından bir münâsib yerden geçmek emrim olmuşdur. Eğer zahîre tedâriki lâzim ise akçeleriyle zahîrelerin tedârik etdirüp müzâyaka çekdirmeyesiz. Ve bundan sâbık Sebeş’den ısmarlanan zahîreyi doğrı Tımışvar'a göndermek bâbında sa‘y u ikdâm zuhûra getüresiz ve müşârun-ileyhin

Nogay askerleriyle gelüp geçelü oldukda at gemileri ve sâ'ir gemi ile esbâbların geçüresiz.

d.5, s.437, h.1166

Erdel'de olan Macar beylerine: Ramazanın on birinde sefere çıkılacağı, Kral'a tâbi olunup muhâlefet edilmemesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 15 Şa'bân sene 973] **(7 Mart 1566)**

Yazıldı.
Bu dahi

Vilâyet-i Erdel'de olan Macar beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ İstefan Kral'ın babası Yanoş Kral Südde-i sa'âdetime sadâkat ü ihlâs üzre hidmet etmiş kulum olup envâ' inâyetime mukārin olmuş idi. Hâliyâ müşârun-ileyh dahi Atebe-i ulyâma bunca zamândan berü sadâkat ü ihlâs ve rıkkiyet ü ihtisâs üzre hidmet etmiş yarar kulum olup dâ'imâ anun hakkında inâyeti bî-gāyet-i padişâhânem mebzûl ve masrûfdur. Eyle olsa şimdiki hâlde ol cevânibde olan küffâr-ı hâksâr taraflarına sefer-i zafer-esere teveccüh-i hümâyûnum mukarrer olup inşâ'allâhü'l-e'azzü'l-ekrem işbu sene 973 Ramazânü'l-mübârekinin on birinci günü çıkılmak mukarrer kılınmışdır. İnâyet-i Hakk ile küffâr huruç murâdın memâlikinde bir mâ'mur ve âbâdân yer komayup hayrâdları ta'me-i(?) şemşîr-endâz gaziyân şehâdet-şi'âr kılınup ehl ü iyâlleri esîr olunup kal'alarında taş taş üzre konmayup vîrân kılınmak niyyet olunmuşdur. Eyle olsa size mukaddem i'lâm içün bu hükm-i hümâyûnumuz irsâl olundu. Gerekdir ki:

Her birinüz kral-ı müşârun-ileyhe gelüp tâbi' olup hüsn-i ittihâd ü ittifâk üzre olup halâs olan her kangınız ki gelüp müşârun-ileye tâbi' ola, envâ' inâyetim ile behremend olup min-baʿd memleket ü vilâyetine ve re'âyâ vü berâyasına ve kal'alarına bir vechle dahl ü ta'arruz olunmayup âmin ü emânet ola. Ammâ, şöyle ki; inâd ü muhâlefet üzre olasız, inşâ'allâhü te'âlâ varıldıkda, kendüler ve memleketleri nice olacağın göreler. İmdi; kral-ı müşârun-ileyhe gelüp mani' olup envâ' inâyetime mazhar vâkı' olup müşârun-ileyhe mütâba'atı sermaye-i sa'âdet bilesiz. Asker halkı vilâyet-i Erdel

re‘âyâsından aldıkları eşirrâ ki bulunup ellerinden alınup hıfz olunmuşdur. Defteri gönderildi. Ve defter mûcebince gelüp idüp alasız.

d.5, s.520, h.1425

Erdel Kralı'na: Eflak ve Erdel askerinin Temeşvar'a giderken Erdel yerine Severin üzerinden geçeceği ancak bu askerler için zahîre hazırlaması ve sefer için gerekli hazırlıkların yapılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 17 Ramazânü'l-mübârek sene 973] **(7 Nisan 1566)**

Yazıldı.
Serâser kîse ve gümüş kozalak ile mühürlenüp âdemisin evirildi. Fî 22 Ramazân sene 973

Erdel Kralı'na nâme yazıla ki:

Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza mektûb gönderüp sefer-i hümâyûna niyyet olunduğu mesmû‘unuz olup andan mâ‘adâ Eflak ve Boğdan askeri dahi Tımışvar'a gelmek emrim olup ammâ beğlerinüz ve a‘yân-ı vilâyet Eflak ve Boğdan askeri Erdel içerüsinden uğrarlı bize müşkil olup ehl [ü] iyâlimiz ve esbâb-ı emlâkimiz gāret ü hasâret olmak ihtimâli vardır. Zikr olunan asâkirin Severin tarafından geçmelerin murâd etdükleri ve andan gayrı dahi her ne dimiş isen pâye-i şerîfimize arz olunup alâ vechi't-tafsîl ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Eyle olsa vilâyet-i Erdel re‘âyâsı sâ’ir Memâlik-i mahrûsem re‘âyâsı gibi olup anlara ta‘addî vü tecâvüz olunduğuna rızâ-yı şerîfim olmaduğı ecîlden bundan akdem Erdel'e uğramayup âhar yerden geçmek emrim olmuş idi. Hâlâ dahi murâd etdüğin üzre tekrâr Boğdan ve Eflak Voyvodaları kullarıma ahkâm-ı şerîfe yazılup emrim üzre irsâl olunacak asâkiri Severind’den Sebeş’e(?) andan Tımışvar'a göndermek emrim olmuşdur. Beher-hâl Sebeş’e uğrayacak yokdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, siz dahi zikr olunan asker içün Sebeş’de zahîre ihzâr eyleyesiz. Bu bahâne ile beğlerinüz sefere hâzır olmağın, ihmâl câ’iz değildir. Siz dahi hâzır u müheyyâ olup kudüm-ı meserret-rüsûmumda nâzır olasız. Ve sâbıkā ısmarlanan zahîreyi dahi Tımışvar câniblerine irsâl etmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresiz.

d.5, s.523, h.1432

Erdel Kralı'na: Bazı Erdel beylerinin hasetliği yüzünden hapsedilen Bebek Gorgi'nin eşi ve çocuğunun rehin alınıp kendisinin Solnok beyine gönderilmesi, esîr edilmiş olan bazı Erdellilerden on beş kişinin bulunduğu, bunların Belgrad Kalesi'nde olduğu, adam gönderilerek alınması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 17 Ramazânü'l-mübârek sene 973] **(7 Nisan 1566)**

Serâser kîse ve gümüş kozalak ile mühürlenüp âdemine virildi. Fî 23 Ramazân sene 973

Erdel Kralı'na hüküm ki:

Solnok Beği Hasan *dâme ızzühû* Dergâh-ı mu‘âllama mektûb gönderüp yanında olan Bebek Gorgi içün vâkı‘ olan seferde yoldaşlıklar idüp ri‘âyet etdüğinüz içün beğlerünüz hased idüp habs etdirüp ve mezkûrun avreti ve oğlanı sizün yanınızda rehîn olup kendü müşârun-ileyh yanında olursa memleket ahsen-i vechle mütebhhir olur diyü bildirmeğin. Gerekdir:

Nâme şerîfimiz varup vusûl buldukda, mezkûrun avreti ve oğlanı rehîn tarîkıyla yanınızda alıkoyup dahi kendüyi müşârun-ileyh *dâme ızzühû*ya gönderesiz ki gelüp anun yanında ola. Südde-i sa‘âdetime olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsın mûcebince sıhhati üzre mezkûru mûmâ-ileyhe göndermeyince olmayasız. Ve bundan akdem Erdel'den alınan üserâyı bulunandan alup göndermek emrim olmuş idi. Hâliyâ on beş nefer bulunup Belgrad Kal‘ası’nda hıfz olmuşdur. Âdem gönderüp alasız.

d.5, s.538, h.1476

Erdel Kralı'na: Nemçe üzerine sefere çıkılacağı, Nemçe'ye tâbi Engürüs beylerinin memleketlerine zarar gelmesini istemiyorlarsa kendisine tâbi olmaları, itâat etmedikleri takdirde haklarından gelineceğinin tenbih edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî gurre-i Şevvâlü'l-mükerrem sene 973, Kostantıniyye] **(21 Nisan 1566)**

Yazıldı

Erdel Kralı'na hüküm ki:

Bundan akdem sana nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp ol cânibe küffâr-ı hâksâr üzerlerine sefer-i hümâyûnum mukarrerdir. Sen dahi hâzır olasız diyü emrim olmuşd idi. İmdi, siz benüm her vechle yarar i‘timâd etdüğim kulumsız. Vilâyet-i Erdel dahi sâ’ir Memâlik-i mahrûsem gibi olup re‘âyâsı ve berâyası sâ’ir vilâyetim re‘âyâsı gibi olup eğer siz, eğer re‘âyâ dâ’imâ eyyâm-ı hümâyûnumda asûde-hâl olup emn ü emân ile kendü kâr u kisblerinde olmak aksâ-yı murâdım olmağın, bir kaç senedir küffâr-ı hâksâr ol cânibe nev‘an tecâvüz idüp dahl etmekden hâlî olmamağın, inşâ’allâhü te‘âlâ inâyet-i Hakk ile cünûd-ı müvahhidîn ile varup bir vechle haklarından gelesiz. Gerekdir ki:

Sâ’irlerine mûceb-i ibret olup vilâyet-i Erdel re‘âyâsı dahi anlarun şerr ü süverlerinden(?) emîn olalar. Eyle olsa mukaddem bu ahvâl anda Nemçe'ye tâbi‘ Engürüs beğlerine i‘lâm etmek lâzimdir ki sonra bilmedik işitmedik dimeyüp her biri başında devlet varsa gelüp sana mutâbekat idüp kılıç havfından (...) olalar. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu nâme-i hümâyûnum mefhûmunda Engürüs beğlerine bildüresiz. Şöyle ki; sa‘âdet ü ikbâl ile varmadan mukaddem gelüp sana tâbi‘ olup buğz u u adâveti giderüp kemâl-i ınkıyâd üzre olalar. İnşâ’allâh varıldıkda, her biri envâ‘ inâyetim ile behre-mend olup kal‘alarına ve mülk ü emlâklarına ve mâl u cânlarına ve bi'l-cümle bir nesnelerine dahl olunmayup kemâ-kân mutasarrıf olup emn ü emânda olalar. Ammâ şöyle ki; gelüp itâ‘at itmeyüp adâlet üzre olalar. İnşâ’allâhü te‘âlâ varıldıkda inâyet-i Hakk ile eğer vilâyetleridir ve eğer memleketleridir taş taş üzerine komayup ehl ü iyâlleri esîr-i giriftât ve esîr kılınup bir vechle haklarından geline ki sâ’irlerine mûceb-i ibret vâkı‘ ola. Ana göre her biri gelüp sana muttali‘ olmağı sûyâne (?)-i devlet bilesiz.

d.5, s.539-540, h.1479

Erdel Kralı'na: Düşman tarafından verdikleri bilgileri içeren mektubun ulaştığı, Erdel'e yardım edileceği sefere karar verildiği, düşmanın hazırlıklarının öğrenilip ona göre Erdel beyleri ve askerlerinin de hazırlık yapması, Filek, Novigrad ve Seçen beylerinin gönderilmesi hususunda Budun beylerbeyine hüküm gönderildiği, Engürüs beylerinden Erdel Kralı'na tâbi olanların memleketlerine bir zarar verilmeyeceği.

[Yevmü'l-Ahad, fî gurre-i Şevvâlü'l-mükerrem sene 973, Kostantıniyye] **(21 Nisan 1566)**

Yazıldı

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf yazıla ki:

Mektûb gönderüp a‘dânın cem‘iyyeti olup Sakmar'da girüden gelecek askerlerine iştârde idenlerin geldikde asker-i İslâm varmadan vilâyet-i Erdel'e dahl ideler. Bu vechle mezkûrları olduğun Budun ve Tımışvar beğlerine i‘lâm idüp ve siz dahi cümle askerinüz ile hâzır olduğunuz ve a‘dâ tarafından Macar beğlerine ve sâ’ir a‘yânına mektûblar gelüp vilâyet-i Erdel’e beğlerinin olunur, gelin bize tâbi‘ olun diyü iğvâ etdüklerin ve sana muʿâvenet husûsun ve Nemçe Kralı ahvâlini ve Herseklüleriyle mâ-beynlerinde nizâ‘ olduğun ve Bebek Gorgi'nin bir hisarı alınup ana muʿâvenet lâzim idüğin bildirüp andan gayrı her ne dimiş isen pâye-i serîr-i âlem masîrimize arz olunup ilm-i şerîfim muhît olmuşdır. İmdi; siz benüm yarar vechle iʿtimad ve iʿtikād-ı hümâyûnum yerlü beğimsiz; vilâyet-i Erdel kendü vilâyetim gibi ve re‘âyâ vü berâyası sâ’ir Memâlik-i mahrûsem re‘âyâsı gibi olup dâ’imâ zafer ferunde-eserim ol câniblerden hâlî olmayup şimdiye değin sana bir vechle lâzim oldukda muʿâvenet olunup min-baʿd dahi gereği gibi muʿâvenet **[540]** ü müzâheret olunup aʿdânın bu makūle aksân haberin istimâ‘ etmek câ’iz değildir. Ol cânibe sefer-i hümâyûnum mukarrer olup sa‘âdet ü ikbâl ile (...) düstûr-ı mükerrem vezirim Pertev Paşa asâkir-i bî-şümâr ile mukaddem Tımışvar câniblerine gönderilüp (...) iclâl (…)ferhûnde-hâl ile akabince çıkup irişmek üzreyim, gerekdir ki:

Sen dahi kemâl-i nusret üzre olup eğer beğlerin eğer bolarların ve sâ’ir asâkirin ile yek-dil ü yek-cihet olup hüsn-i ittihâd üzre olup aʿdânın fikr-i ferâsetin tamam ma‘lûm idinüp dahi ana göre tedârikin görüp inşâ’allâhü te‘âlâ vardıkda inâyet-i hak ile aʿdânın bir vechle hakkından geline ki sâ’irlerine mûceb-i ibret olup eğer Erdel re‘âyâsıdır eğer gayrıdır eyyâm-ı sa‘âdetimde emn ü emân üzre olup kâr-ı kisblerine meşgûl olalar, inşâ’allâhü te‘âlâ eyyâm-ı sa‘âdetimde sana ve vilâyet-i Erdel'e ve re‘âyâsına düşmandan zarâr u gezend irişdirmeyüp her vechle muʿâvenet ü müzâheret olunup vilâyet ü memleket emn ü emânda olur. Ana göre Erdel re‘âyâsına istimâlet virüp anlar hakkında olan inâyet ve merhamet haber viresin ki kalbleri itmînân üzre olup aʿdânın aksâna haberin kulaklarına koymayalar ve Bebek Gorgi’ye ne muʿâvenet içün Filek ve Novigrad ve Seçen beğlerine tenbîh eyleyesin ki lâzim gelürse muʿâvenet (...) diyü Budun beğlerbeğisine hükm-i şerîfim gönderilmişdir. Ve Engürüs beğlerinden her kimin gelüp sana mütâbaʿat ide, mâllarına ve cânlarına ve mülk ve emlâklerine bir

ferd halel itmeyüp envâ‘ inâyetime mazhar koşalar diyü hüküm yazılmışdır. Anlara bu inâyetimi bildüresin ki gelüp sana her vechle mütâbaʿat idüp sana tâbi‘ olmağa sermaye-i sa‘âdet (...) bi'l-cümle (...) olup gayret kemerin belüne bağlayup dahi inşâ’allâhü te‘âlâ asâkir-i İslâm varınca memleket ü vilâyetine zarâr u gezend irişdirmemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresiz.

d.5, s.562, h.1548

Kral oğluna: Düşman hakkında bilgi verdikleri mektubun alındığı, kendisinin de gaflette olmayıp emrindeki asker ve sipâhîler ile düşmana karşı hazırlık yapması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 16 Şevvâlü'l-mükerrem sene 973] **(6 Mayıs 1566)**

Yazıldı.
Âdemine virildi.
Serâser kîse ve altun kozalak ile. Fî 16 Şevvâl sene 973

Kral oğluna nâme yazıla ki:

Mektûb gönderüp; câsûslar gelüp a‘dânuzun hareketi olup vilâyet-i Erdel'e zarâr u gezend üzre oldukların ve Karasin(?) nâm hisârda (...) olup sâ’ir her ne dimiş isen ma‘lûm olup, imdi; inşâ’allâhü te‘âlâ sa‘âdet iclâl ile ben dahi kat‘ (...) idüp eserimin üzerineyim. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, gaflet üzre olmayup a‘dânın ahvâl ü etvârın ma‘lûm idinüp dahi sipâhîlerinüz ve sâ’ir beğlerinüz vilâyetde hâzır olup hıfz u hırâset-i memleket bâbında dakîka fevt eylemeyesiz.

d.5, s.616, h.1712

Erdel Kralı'na: Daha önce beyleri ve askerleriyle Varadin'de toplanıp hazır bulunması istenmişken, düşmanın Varadin'i istilâ edeceğine dâir haber alındığı, durum bu şekilde ise gerekli gayretin gösterilmesi ve bir zarar verilmesinin önüne geçilmesi, beyleri ve ne mikdar askeri olduğu gibi mevcut durumu hakkında bilgi vermesi, düşman hakkında elde edeceği bilgileri bildirmesi, düşmandan bir saldırı olursa ilk önce Erdel askeri ile karşı koyulması.

Yevmü's-Sülesâ, fî 9 Zilka‘de sene 973 **(28 Mayıs 1566)**

Mustafa Paşa Hazretlerinin çavuşu olan Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 9 Zilka‘de sene 973

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Bundan akdem sana bir iki def‘â nâme-i hümâyûn irsâl olunup beğlerinle yek-dil ü yek-cihet olup askerinle cem‘iyyet idüp Varadin kurbunda hazır olasız diyü tenbîh olunmuş idi. Hâlâ a‘dâ Varadin'e istîlâ etmek husûsu istimâ‘ olundu. Buyurdum ki:

Nâme-i şerîfim vusûl buldukda, fi'l-vâkı‘ istimâ‘ olunduğu gibi ise gayret ü hamiyyet idüp kal‘a-i mezbûrenin hıfz u hırâsetinde mücidd ü merdâne olup gaflet ile eğer kal‘alar ve eğer sâ’ir re‘âyâya a‘dâdan zarâr irişdirmekden ictinâb eyleyesiz. Ve hâlen ne haldesiz ve yanında beğlerinden kim vardır? Ve her birinin ne mikdâr askeri vardır? Umûmen atlu ve cebelü ve tüfenk-endâz ve yaya askerin ne mikdar vardır? Bi'l-fi‘l ne mahaldesiz? Ve a‘dâdan vâkıf olduğun ahbârı mufassal yazup bildiresiz. Anun gibi a‘dânın cümle bir kula hücûmu olur ise evvel gelen a‘dâya Erdel askeriyle inâyet-i Hakk ile cevâb virüp hakkından gelmek gerekdir. Ol tarafa azîmet olunup inşâ’allâhü te‘âlâ sür‘at ile irişilmek üzredir. Sen dahi ana göre var kuvveti bâzûya getürüp inşâ’allâh varınca a‘dânın def‘ u ref‘i bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürüp vâkıf u muttali‘olduğun ahbâr-ı sahîhayı yazup bildiresiz.

d.5, s.636, h.1778

Kral oğluna: Erdel beylerini ve askerlerini Erdel'in muhâfazasında bırakıp kendisinin Belgrad'da orduya katılmak istediğine dâir gönderdiği mektubun alındığı, ordunun 973 Zilkade’nin on altıncı günü Belgrad'a varacağı, o zamana kadar gelebilirse gelmesi aksi halde vilâyetine düşmandan zarar gelmesi ihtimâline karşı vilâyetinin muhâfazasında olması ve daha sonra uygun bir yerde orduya katılması.

Yevmü'l-Ahad, fî 15 Zilka‘de sene 973 **(3 Haziran 1566)**

Yazıldı
Ahmed Çavuş'a virildi. Erzurum defterî kethüdâsı oğludur. Fi’t-târîhi'l mezbûr

Kral Oğlu’na nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; sa‘âdet ü ikbâl ile sefere teveccüh-i hümâyûnumuz haberi ma‘lûmun olup vilâyet-i Erdel a‘yânı ve beğleri ve sâ’ir askerinüzi düşman yarağıyla hâzır idüp vilâyetin mâ-beyninde alıkoyup sen gelüp Belgrad'da Ordu-yı hümâyûnuma mülâkî olup şeref-i mülâkat ile (...) olmak murâd etdüğin bildirmişsiz. İmdi; sa‘âdet-i ikbâl ve hayyiz-i ferhunde-hâl ile iş bu sene 973 Zilka‘de’sinin on altıncı günü Şehirköy’e nüzûl olunup mahall-i mezbûrdan on dördüncü menzil ile Belgrad'a vusûl-ı hümâyûnumuz olmak tasmîm olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i şerîfimiz vusûl buldukda, göresiz zikr olunan on dört menzîl mürûr idince Ordu-yı hümâyûnumuza istikbâl etmek mümkin ise fe-bihâ gelüp mülâkî olasız. Ve illâ bu bâbda avk u te’hîre bâ‘is (...) vakt-i eyyâmda vech-i meşrûh üzre ta‘yîn olunan on dört güne değin mülâkî olmak ihtimâli olup ve bu bahâne ile vilâyetinize a‘dâ-yı bed-re‘y tarafından nev‘an zarâr u gezend irişmek iktizâsı var ise kemâ-kân beğlerinüzle hıfz-ı memleket bâbında mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresiz. İnşâ’allâhü te‘âlâ bir vakit-i âhardan münâsib görüldüğü mahalde mülâki olasız.

d.5, s.647, h.1814

Erdel Kralı'na: Düşmanın durumu hakkında gönderdikleri mektubun ulaştığı, daha önce gönderdiği mektupta da Belgrad'da orduya katılmak isteğini bildirmişken gönderilen nâmedeki gibi hareket etmesi, düşman tarafından elde edeceği bilgileri iletmesi.

[Yevmü'l-Cum‘a, fî 19 Zilka‘de sene 973] **(7 Haziran 1566)**

Yazıldı
Bunda mektûbu ile gelen âdemi Petre'ye virildi. Fi’t-târîhi'l mezbûr.

Erdel Kralı'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; a‘dâ tarafından câsûslarınız gelüp süvâr ve piyâde ve top ve sâ’ir yarakdan küllî tedârikleri olup muʿâvenete hayli âdem gelüp ve ol diyârdan re‘âyâdan dahi hayli âdem sürdürüp muhkem (...) olduğun ve Budun beğlerbeğisi ahvâlin ve andan gayrı her ne dimiş isen ma‘lûm oldu. İmdi; bundan akdem mektûb ve âdemin gelüp Belgrad'dan gelüp Ordu-yı hümâyûnuma mülâkî olanı murâd etdi. Ol bâbda size nâme-i hümâyûnumuz gönderilmişdir. Gerekdir ki:

Mûcebi ile amel idüp a‘dâ tarafından vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.5, s.684, h.1925

Erdel Kralı'na: Düşmanın Tokay Kalesi yakınında köprü kurmaya, Erdel'e tâbi hisarları yıkıp köyleri yakmaya başladığını bildirdikleri mektupların geldiği, gaflet üzere olunmayıp beyler ile ittifak edip memleketin korunması.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 29 Zilka‘de sene 973] **(17 Haziran 1566)**

Yazıldı.
Gümüş kozalak virilüp dragoman ile Paşa hazretlerine gönderildi. Fi't-târîhi'l mezbûr.

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ mektûblar vârid olup düşmanın muttasıl alayı kesilmeyüp Tokay nâm kal‘a kurbunda köprü kurmağa mübâşeret idüp memleketi ihrâk etmek fikrin idüp ve hisârlarına yât u yarak göndermek üzre olup ve Solnok Beği Hasan *dâme ızzühû* ahvâlin düşman tarafından câsûsunuz gelüp Nemçe tâ’ifesi yürüyüp Erdel'e tâbi‘ bir hisârınuzın yanına koşup köylerin ihrâk idüp fesâd idenlerin bildirmişsiz. Mektûbunuzda her ne dimiş isen ma‘lûm şerîfim olmuşdur. İmdi; memleketin hıfz u hırâseti lâzimdir. Buyurdum ki:

Gaflet üzre olmayup hıfz u hırâset-i memleket bâbında beğlerin ile hüsn-i ittihâd üzre olup a‘dâdan memleket ü vilâyete sa‘âdet ile varup irişince zarâr u gezend irişdirmemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürile.

d.5, s.703, h.1987

Kral oğluna: Orduya katılmak için gönderdiği mektubun alındığı nâme ulaştığında birkaç gün Balçık'da bekleyip ordu Zemun'a gelince gönderilecek gemiler ile katılması.

[Yevmü's-Sebt, fî 3 Zilhicce sene 973] **(21 Haziran 1566)**

Yazıldı

Kral Oğlu'na nâme-i şerîf ki:

Mektûbunuz vârid olup; Ordu-yı hümâyûnuma mülâkî olmağiçün teveccüh etdüğiniz bildirmişsiz. İmdi; nâme-i şerîfeniz vusûl buldukda, gelüp Balçık'da birkaç gün tevakkuf idesiz. Eyâlet-i Zemun'a varıldıkda müşârun-ileyhi gönderesiz ki gemiler tedârik idüp sana irsâl olunup gelüp bize geçüp dest-bûs-ı sa'âdet-me'nûsum ile müstes'id(?)olasız.

d.7, s.49, h.136

Kral oğluna: Temeşvar Beylerbeyi Hasan mektup gönderip adamlarının Erdel'de katledilip ellerindeki esirlerin serbest bırakılıp eşyalarının yağmalandığı bildirildiğinden, bu durumun araştırılıp suçluların cezalandırılması, alınan eşyaların sahiplerine iâde edilmesi, alınan esirlerin serbest bırakılması.

[Yevmü's-Sebt, fî 25 Saferü'l-muzaffer sene 975] **(31 Ağustos 1567)**

Yazıldı.
Behrâm Kethüdâ ile paşa hazretlerine gönderildi serâser kîse gümüş kozalak ile.
Fî 2 Rebî'ülevvel

Kral oğluna hüküm ki:

Emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Tımışvar Beğlerbeğisi Hasan *dâme ikbâlühû* Yüce Âsitânem'e mektûb gönderüp "Erdel taraflarından âdemleri kırılup tutsakları ıtlâk olunup emvâl ü esbâbları gāret olunup teftîş ü tefahhus içün çavuş ta'yîn olunmasın" bildürmiş. İmdi, fi'l-vâkı' mâ-beynde bu asıl husûs olmış mıdır? Kimler itmişdir? Ma'lûm olmak lâzim olmağın, gerekdir ki:

Vusûl buldukda, bu husûs[a] gereği gibi mukayyed olup anın gibi ehl-i İslâm'dan ve sâ'ir Memâlik-i mahrûse re'âyâsından anda esîr olmuş kimesne var mıdır? Ve kimesnenin mâl ü rızkı gāret olmış mıdır? İdenler kimlerdir? Bulup dahi ehl-i fesâd ü şenâ'atin gereği gibi hakkından gelüp gāret olan emvâl[i] sâhiblerine ed[â] eyleyüp ve esîr olanları dahi ıtlâk itdüresiz.

d.7, s.113, h.294

Erdel Kralı'na: Sınır tespiti için gönderilen Ferhat Çavuş'un adamlarının öldürülüp Ferhat Çavuş'un da esir edilmesi olayı ile ilgili Budun beylerbeyine Beçlilerle görüşmesi için emir gönderildiği, olayın fâillerinin yakalanıp cezalandırılması, zararların tazmîn edilip, Ferhat Çavuş'un serbest bırakılması, şimdiye kadar Beç ile olan kavganın sebebinin Erdel olduğu, Erdel Kralı'nın memleketini muhâfaza etmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 23 Rebî'ülevvel sene 975] **(27 Eylül 1567)**

Yazıldı.
Dragoman Ferhad Beğ'e virildi. Fî 25 Rebî'ülevvel sene 975

Erdel Kralı'na nâme ki:

Mektûb gönderüp "sınûr içün gönderilen emr-i şerîf mûcebince Ferhad Çavuş ile yarar âdemlerün koşup Budun cânibine gönderüp Tımışvar'a gelürken Eğri kapudânı yarar âdemler gönderüp senün âdemlerün katl idüp mezkûr çavuşı esîr itdüklerin" bildürüp andan mâ'adâ mukaddemâ dahi mektûb gönderüp "Beç Kralı ile sulh olunursa vilâyet-i Erdel dahi sulhda bile anılmak" husûsın bildürmiş idün. İmdi, zikr olunan çavuş husûsın Tımışvar beğlerbeği dahi arz idüp ol bâbda Budun beğlerbeğisine mü'ekked hükm-i şerîf gönderilüp "kral ile haberleşüp elçileri gelüp gidince tarafeynden dahl olmamak mukarrer iken bu asıl vaz' idenlerün muhkem haklarından gelüp itdikleri ziyânları tazmîn itdürüp ve çavuş ıtlâk olmak" emr olmışdur. Şöyle ki; emrüm üzre senün âdemlerün kanın ve ziyânların tazmîn idüp ehl-i fesâdun haklarından gelüp çavuş ıtlâk olunup sulh mukarrer olursa beher-hâl Erdel vilâyeti (...) mukarrerdir. Zîra vilâyet-i Erdel sâ'ir memâliküm gibi ve re'âyâsı dahi sâ'ir re'âyâm gibi harâç-güzâr olup ve şimdiye değin dahi gavgâ vilâyet-i Erdel içündir. Buyurdum ki:

Sen dahi ana göre mukayyed olup hıfz u hırâset-i memleket bâbında dakîka fevt itmeyesin.

d.7, s.164, h.428

Erdel Kralı'na: Bazı köylerin ahâlisini yeniden tahrir etmek için vilâyet tahririne görevlendirilen Muharrem'e kale kaptanlarının izin vermediği bildirdiğinden bu köyler reâyâsının tahrire gönderilmesi, daha önce bu yerlerin Nemçe elindeyken kaydedildiği bu sebeple engel olanların hakkından gelinmesi, gönderilen adamlardan

kale kaptanları tarafından öldürülenlerin diyetlerinin alınması, bu kötülükleri yapanların cezalandırılması.

Yevmü'l-İsneyn, fî 8 Cemâziyelûlâ sene 975, Edirne, mukîm **(10 Kasım 1567)**

Yazıldı.
Göle beği âdemi Cafer'e virildi. Fî 11 Ca sene 975

Erdel Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Hâlâ Tımışvar timârları defterdârı olup vilâyet tahrîrinde olan Muharrem *dâme mecduhû* kazâyâ defterin gönderüp "Bundan akdem muharrir-i vilâyet olan Halîl Beğ on sekiz pâre karyeyi Almaş(?) Nâhiyesi'ne ve beş pâre karyeyi İlye ve Yofin(?) Nâhiyelerine tahrîr idüp defter-i atîkde mastûr olup hâlâ defter-i cedîde tahrîr içün gelmeleri teklîf olundukda sizin cânibinizden İlyaş kapudânı koyuvirmeyüp ve Göle Sancağı'na tâbi' defter-i atîkde sancakbeğine hâs kayd olunan Sarkat(?) ve Göleser(?) nâm varoşları dahi Varad kapudânı göndermedüği" i'lâm olundı. Gerekdir ki:

Südde-i sa'âdetime olan ihlâs u ihtisâsın mûcebince zikrolunan karyeleri ve varoşları gönderesiz ki gelüp defter-i cedîde kayd olunalar. Sâbıkā vilâyet yazıldıkda ol yirler Nemçe elinde iken yazılmışdır. Ol takdîrce hâliyâ ol yirlerün re'âyâsı defter-i atîk mûcebince gelüp tahrîre mâni' olanları muhkem haklarından gelesin ve da'vet içün irsâl olunan âdemleri zikrolunan kapudânlar ceng idüp nicesin katl idüp ve nicesin mecrûh itmişler ol asl katl olunanların diyetin beher-hâl ol ehl-i fesâddan alınup gönderüp ehl-i fesâdın hakkından gelinüp arz eyleyesin ki bir dahi bu asıl fesâd itmek ihtimâli olmaya.

d.7, s.238, h.662

Erdel Kralı İstefan'a: Beç Kralı'nın Erdel'den bazı kaleleri almak için saldırdığı ve Erdel'e yardım gerektiği konusunda Erdel Kralı'nın gönderdiği mektubun alındığı, yardım için Temeşvar beylerbeyine hüküm gönderildiği, yardım ve adam gerektikçe haber verilmesi ama o taraftan bir taâruz olmadıkça Erdel tarafından da olmaması.

[Yevmü's-Sebt, fî 2 Receb sene 975, der-Edirne] **(2 Ocak 1568)**

Erdel Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp her ne ki, iş‘âr olunmuş ise tafsîl üzre ma‘lûm-ı şerîfim olup "kral cânibinden vilâyet-i Erdel'den ba‘zı kal‘alara kasd olunup topları ve yarakları çekilüp Sakmar nâm kal‘a cânibine dâhl oldukların" bildirüp mu‘âvenet içün asker taleb olunmış. İmdi, anın gibi ol cânibe mu‘âvenet lâzim olursa senin cânibinden ve Tımışvar beğlerbeğilerine ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmışdır. Hâliyâ dahi birer sûretleri yazılup sana irsâl olundı. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, gaflet üzre olmayup anın gibi kral cânibinden ahde mugāyir vaz‘ sâdır olup vilâyet-i Erdel ( ) Kal‘ası'na kasd-ı gezend mukarrer olup def‘leri bâbında mu‘âvenet içün asker lâzim oldukda müşârun-ileyhimâya âdem gönderüp taleb eyleyesiz. Fe-emmâ mâdâm ki ol cânibden ahde mugāyir bir vaz‘ sâdır olmaya, senin cânibünden dahi hareket câ’iz değildir, ana göre mukayyed olasız.

d.7, s.305, h.868

Erdel Kralı İstefan'a: Boğdan Voyvodası Aleksandra mektup gönderip Erdel'de sahip olduğu mülklerini tasarruf etme izini istemişken kendisine ellerindeki mülknâmeleri gereği tasarruf izni verilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 13 Şa‘bân sene 975] **(12 Şubat 1568)**

Yazıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ kıdvetü'l-ümerâ’i'l-izâmi'l-Îseviyye Boğdan Voyvodası Aleksandra Voyvoda *zîdet itâ‘atühû* Südde-i sa‘âdetimize mektûb gönderüp "vilâyetinizde âbâ vü ecdâdınız ta‘yîn ü temlîk eylemiş kadîmî mülkleri olup rızâlarıyla satun alup sizden ve âbâ vü ecdâdınızdan mülknâmeleri olduğın" bildirüp tasarrufı bâbında istid‘â-yı inâyet eylemiş. İmdi; Südde-i sa‘âdetimize itâ‘at ü inkıyâd üzre olanlarun husûl-i makâsıd u merâmları lâzim olmağın, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı izzet-makrûnumuz vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i sa‘âdetimize olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca vilâyetinizde olan kadîmî mülklerin elinde olan mülknâmeleri mûcebince kemâ-kân tasarruf itdirilmek bâbında sa‘yiniz zuhûra getürile.

d.7, s.986, h.2724

Erdel Kralı'na: Bebekoğlu tarafından Göle ve Solnok Kaleleri arasında yaptırılan ve eşkıya yatağı olan palankaların yıktırılması, Erdel Nemçe elindeyken tahriri yapılan bazı köylerin reâyâsına haraç yazılmasına müsaade edilmemesi, vilâyetin Nemçe elinden alındığı, bu sebeple müdâhale edilmeyerek haraçlarının ve sâir rüsûmlarının kanun gereğince alınması.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 5 Ramazânü'l-mübârek sene 975, der-Edirne **(4 Mart 1568)**

Yazıldı.
Kozalak ve kîse ile Sakâzâde Çavuş ile gönderilmişdür.

Erdel Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

"Bebek oğlu Göle ve Solnok Kal‘aları'nın mâ-beyninde bir palanka peydâ idüp kendü sâkin olup etrâfda olan havâss-ı hümâyânum ve sâ’ir Memâlik-i mahrûse re‘âyâsından ( ) ve Eğri keferesiyle müttefik olmağın mukaddemâ haydûdlarıyla fırsat buldukça ehl-i İslâm'ı tutup kâfire varmakdan hâlî olmayup mukaddemâ Dergâh-ı mu‘allâ çavuşlarından olup kâfire giriftâr olan çavuş dahi mezbûrın haydûdları tutmışdır." diyü istimâ‘ım olunmağın zikr olunan hâdis palankanın yıkılması lâzim olmuşdır. İmdi; fermân-ı celîlü'l-kadrüm muktezâsınca aslâ tevakkuf u tereddüd olunmayup zikr olunan hâdis palanka yıkılup harâb oluna ki, içinde haydûd ve ehl-i fesâd sâkin olmağa kābiliyet olmaya ve vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ‘at idenlerin dahi gereği gibi haklarından geline ki, sâ’ir erbâb-ı fesâda mûceb-i ibret ola ve bu emr-i celîlü'l-kadrüm ne zamânda vâsıl olup mezbûr hâdis olan palanka yıkılup fermân-ı hümâyûnumun icrâsında ne vechle mücidd ü sâ‘î olduğın vukû‘ı üzre bildiresiz ve vilâyet-i Erdel Nemçe elinde iken emr-i şerîf ile Solnok Sancağı tahrîr olundukda serhadde ba‘zı köyler gelüp tahrîr olunup üzerlerine harâc yazılmış iken hâliyâ senin cânibinden; "Babam emlâkindir." diyü re‘âyâyı salıvirmeyüp; "Cizye vü rüsûm alınmak içün tutılan re‘âyâyı esîr iderler." diyü arz idüp bu sebeb ile tahrîr olunan re‘âyânın harâcları ve zü‘amâ vü sipâhînin berâtları muktezâsınca hakları alınmayup mâl-ı mîrîye ve zü‘amâ vü sipâhî kullarumın berâtları mûcebince kendülere âid olan hukûk u rüsûmlarına küllî noksân müterettib olduğı istimâ‘ olundı. İmdi; vilâyet-i mezkûre kuvvet-i kāhire-i hüsrevânem ile Nemçe elinden alınmış vilâyetdir. Sonradan senin hakkında merhûm ve mağfûrun-leh babam nevvera'llâhü merkadehûnun merâhim-i cemîle-i şâhâneleri zuhûra gelüp sana inâyet ü ihsân buyurılmışlardır ve ol yirler ve

re‘âyâsı vilâyet-i mezkûre Nemçe elinde iken tahrîr olunmışdur. Bu asl yirde senin cânibinden ol vechle dahl ü ta‘arruz olunmanun aslâ vechi yokdur. Gerekdir ki:

Kadîmden Südde-i sa‘âdet-me’âbıma olan ihlâs u ubûdiyyetün muktezâsınca min-ba‘d ol tahrîr olunan karyelere ve re‘âyâsına senin cânibünden ol vechle bir ferdi dahl ü ta‘arruz itdirmeyüp üzerlerine vaz‘ olunan eğer harâclarıdır ve eğer sâ’ir hukûk u rüsûmlarıdur; kânûn u defter mûcebince alınup mâl-ı mîrîye ve zü‘amâ vü sipâhî kullarumın hukûk u rüsûmlarına zarâr u noksan müterettib olmak lâzim gelmeye ve hedm olunması fermân olunan palankalar Göle ile Solnok cânibinde vâkı‘ olan Yahona (?) ve Deşne (?) nâm palankalardır emrim üzre zikr olunan palankaları hedm itdüresiz.

d.7, s.988, h.2728

Erdel Kralı İstefan'a: Bazı beylerbeyi ve sancakbeylerinin adamlarının Erdel'de fitne çıkardıkları belirtilmiş olup bunların kimler olduğu ve ne yaptıkları belirtilmediğinden durum hakkında detaylı bilgi vermesi.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 15 Ramazân sene 975, der-Edirne **(14 Mart 1568)**

Yazıldı.
Altun kozalak ile serâser kîseye konılup Sakâzâde Alî Çavuş'a virildi. Fî 26 Ramazân sene 975

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i hümâyûn ki:

Dergâh-ı mu‘allâma âdemin gönderüp "beğlerbeğiler ve sancakbeğleri âdemlerinden vilâyet-i Erdel'e ba‘zı maslahata gönderilen kimesneler ve sâ’ir âyende vü revendeden Müslimânların gâhî vilâyet-i mezkûrede küllî fesâd ü şenâ‘atleri zuhûra gelür. Anın gibilerin haklarından gelinmesi bâbında emr-i şerîf ne vech iledir?" diyü bildürmişsiz. Ammâ bu makūle fesâd idenler kimler olup ve ne asl fesâd eylemişlerdir tafsîl ile beyân olunmamış. İmdi; gerekdir ki:

Anın gibi fesâd idenler kimlerdir, fesâd ü şenâ‘atleri ne vech iledir? Aslı ile yazup i‘lâm eyleyesiz ki, ol bâbda emr-i şerîfim ne vech ile sâdır olursa mûcebi ile amel oluna.

d.7, s.989, h.2731

Erdel Kralı'na: Beç Kralının elçisinin gelip yıllık otuz bin sikke altın göndermek ve bazı diğer şartlarla ahidnâme istediği, Erdel'e müdâhale edilmemesi, Bana, Erdod ve Çehvar Kaleleri'nin tâmir edilmemesi, yeni palanka ve kale yapılmaması, yaptırılanların yıktırılması konularında kendisine bilgi verildiği, Erdel sınırındaki yerlerin sınır anlaşmazlıkları için Halil Bey tarafından yapılan tahrire ait defterdeki sınırların dikkate alınması, emre muhâlif hareket edenlerin haklarından gelinmesi.

[Yevmü'l-Erbi'â, fî 15 Ramazân sene 975, der-Edirne] **(14 Mart 1568)**

Yazıldı.
Bu dahi bir kîseye konıldı.

Erdel Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Âsitâne-i felek-irtisâmımız ki merci'-ı havâkîn-ı zevi'l-ihtirâm ve mesned-i selâtîn-ı âlî-mikdârdır. Beç Kralı yarar u mu'teber elçilerin gönderüp; "sâl-be-sâl otuz bin sikke altun harâc göndermek üzre ahidnâme-i hümâyûnumuz sadaka olunmasın" recâ eylemeğin ba'zı şerâyit ile ahidnâme-i hümâyûnumuz inâyet olunup min-ba'd Erdel vilâyetine dahl ü tecâvüzi olmayup ve Bana ve Erdod ve Çehvar nâm kal'aları ta'mîr itmeyüp ve berü cânibden dahi serhadlerde yeniden kal'a vü palanka ihdâs olunmamak ahd olunmışdır. Hâlâ Erdel serhaddinde bir-iki palanka ihdâs olunup Memâlik-i mahrûsem re'âyâsından âdem taleb olunduğı istimâ' olunmağın, gerekdir ki:

Yüce Âsitânemiz'de olan ubûdiyyet ü ihlâs ve vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsun muktezâsınca min-ba'd ahde muhâlif palanka ihdâs olunmayup eğer Bebek oğlu ihdâs eyledüği palankadır ve eğer hâliyâ yapılmasına niyet olunmışdır aslâ ahde mugāyir evzâ'a rızâ-yı şerîfim yokdur. Bu ecilden ferâgat idüp yapılmış ise dahi hedm idüp ahidnâme-i hümâyûnuma muhâlif vaz' sudûrından ictinâb üzre olasın ve hâlâ Yüce Âsitânemize mektûb ve âdemün gönderüp müşârun-ileyh sulh u salâh olmak ahvâli sınûr husûsın i'lâm eylemişsin, dahi her ne dimiş isen ilm-i âlem-şümûl-i pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmışdır. Erdel vilâyeti kuvvet-i kāhire-i pâdişâhâne ile feth olunup cümle-i Memâlik-i mahrûsemizden ma'dûddur. Ol vilâyetün hıfz u sıyâneti ve re'âyâ vü berâyânun refâhiyyet ü istirâhati husûsı her vechile tedârik olunmak zimmet-i himmet-i hüsrevâneme lâzim olmağın, dahi mektûb ve âdemin gelmeden alâ-vechi't-tafsîl Beç Kralı'na inâyet olunan ahidnâme-i celâlet-nümûnumuzda mühimm ü lâzim görilen şerâyit derc ü beyân olunup bir sûreti size dahi irsâl olunmışdır mûcebiyle amel eyleyesiz ve sınûr husûsında dahi Südde-i sa'âdet-me'âbımızda mahfûz u

ma‘mûlün-bih olup mukaddemâ Halîl Beğ tahrîr eyledüği defterün bir sûreti defter-i hâkânîden aynı ile ihrâc olunup Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Çavuş Alî *zîde kadruhû* ile memhûr irsâl olunmışdır. Min-ba‘d fermân-ı celîlü'l-bürhânum bunun üzerine sâdır olmışdur ki, sınûr husûsında ol deftere mürâca‘at olunup defterde mukayyed olan karyelere aslâ ol cânibden bir ferdi dahl ü ta‘arruz itdürmeyüp bu emr-i şerîfüm icrâsında envâ‘ sa‘y-i cemîlinüz zuhûra getüresiz ve defterde olmayan bu cânibde dahi dahl olunmaya diyü gereği gibi te’kîd ü tehdîd olmışdur. Emre muhâlif dahl idenleri i‘lâm eyleyesiz ki, tenbîhen haklarından geline. Bi'l-cümle fermân-ı şerîfime ve ahidnâme-i hümâyûnuma muhâlif evzâ‘ sudûrına aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur ana göre mukayyed olup mücidd ü sâ‘î olasız.

d.7, s.990, h.2735

Erdel Kralı'na: Eflak voyvodasının haracını getirmek üzere Südde-i saâdet'e geleceği, bu sırada memleketinin korunması ve Eflak'a bir zarar verilmemesi için ihtiyatlı olunması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 29 Ramazân sene 975, der-Edirne] **(28 Mart 1568)**

Yazıldı.
Bu dahi bir kîseye konıldı.

Erdel Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ Eflak Voyvodası bu def‘a harâcı ile Südde-i sa‘âdetime gelmek murâd idinmeğin hüsn-i icâzet-i hüsrevânem mukârin olup ol bâbda kendüye hükm-i şerîf irsâl olunup "Yirüne yarar âdemin koyup gelüp gidesin." diyü emrüm olup vilâyet-i Eflak'ın dahi hıfz u hırâseti umûrı mühimm ü lâzim olmağın vilâyet-i mezbûrenin bir tarafı senin vilâyetine karîb olup ol tarafdan sırran(?) ve alâniyyen Eflak vilâyetine kadar girmekden gāyet hazer idüp ihtiyât üzre olman lâzimdür. Gerekdir ki:

Müşârun-ileyh Eflak Voyvodası Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânıma gelüp gidince kadîmden Dergâh-ı gerdûn-iktidârımıza olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca ol cânibe nâzır olup gaflet ile a‘dâdan ve gayriden vilâyet-i mezbûre ve re‘âyâ vü berâyâsına zarâr u gezend irişdürmemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getüresiz.

d.7, s.991, h.2736

Erdel Kralı İstefan'a: Temeşvar beylerbeyi olarak Kefe Beylerbeyi Cafer Bey'in atandığı, Erdel sınırı konusundaki anlaşmazlıklar için Halil Bey tarafından yapılan tahrire ait defterdeki sınırların dikkate alınması, kimsenin emre muhâlif hareket etmesine izin verilmemesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Şevvâl sene 975, der-Edirne] **(28 Mart 1568)**

Yazıldı.
Bu dahi bir kîseye konıldı.

Erdel Kralı İstefan Kral'a hüküm ki:

Hâliyâ Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânıma mektûb gönderüp Tımışvar Beğlerbeğisi Hasan *dâme ulüvvuhû* ahvâlin ve sınûr husûsın i‘lâm idüp ol bâbda her ne dinilmiş ise ale't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîrime arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâmuz muhît u şâmil olmışdır. İmdi, müşârun-ileyh beğlerbeğilikden ref‘ olunup Tımışvar beğlerbeğiliği, Kefe Beği olan emîru'l-ümerâ’i'l-kirâm Cafer *dâme ikbâlühûya* tevcîh olunup ve sınûr husûsı içün Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Alî Çavuş *zîde kadruhû* ile müstakil defter gönderilmişdür. Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânımıza olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve fart-ı rıkkıyyet ü ihtisâsınız müsted‘âsınca müşârun-ileyh beğlerbeği *dâme ikbâlühû* ile hüsn-i ittifâk u ittihâd üzre olup devlet-i hümâyûnumuza müte‘allik umûrda vech ü münâsib görildüği üzre amel oluna ve gönderilen defterde Memâlik-i mahrûsemizden olup Halil Beğ defterinde tahrîre dâhil olan karyeler ile Erdel vilâyetine tâbi‘ olan kurâ temyîz ü tefrîk olunup mufassal beyân olunmışdır. Zikr olunan defter mûcebince amel olunup bir ferde ana muhâlif dahl ü nizâ‘ itdürmemek bâbında sa‘y ü ihtimâmın vücûda getüresiz.

d.7, s.996, h.2743

Erdel Kralı'na: Beç Kralı’nın Pojen'de cemiyet kurup etraftaki beyleri de davet ettiği, gelmedikleri takdirde tehdit ettiği, Erdel'e tâbi köylerden vergi talep edip halkı rencide ettiği, Göle Beyi Ali'nin bazı köylerden esirler aldığını bildirdikleri mektuplarının ulaştığı, Beç Kralı'na nâme gönderilerek Erdel'e tâbi yerlere kale yapılmamasının istendiği, alınan esirler konusunda Göle beyine hükümler

gönderildiği, o taraftan ahde muhâlif iş yapanların cezalarının verileceği, bu taraftan da kimseye ahde muhâlif iş yaptırılmaması.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 20 Zilhicce sene 975 **(16 Haziran 1568)**

Yazıldı.
Serâser kîse ve altun kozalak ile dragomana virildi. Fî 20 Zilhicce sene 975

Erdel Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Atebe-i aliyye-i âlem-penâhıma mektûb gönderüp; "Beç Kralı Pojen'de cem‘iyyet üzre olup ve Erdel kurbinde Neçar(?) Nâhiyesi’nde mütemekkin olanlara cem‘iyyete gelesiz diyü mektûblar perâkende idüp da‘vet idüp gelmezseniz size hakâret(?) ideriz diyü havf virilüp ve Erdel vilâyetine tâbi‘ olan karyelerden virgü taleb idüp rencîde eyledüğin ve Göle Beği Alî *dâme ızzühû* Kal‘a-i Varadin'e tâbi‘ Harba (?) nâm karyeden ba‘zı esîr alup ıtlâk olunması husûsında istid‘â-yı inâyet eyledüğüniz bildürüp dahi her ne dinilmiş ise pâye-i serîr-i a‘lâmıza arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûlüm muhît u şâmil olmışdır ve Beç Kralı'na virilen nâme-i hümâyûnumuzda bu husûslarun her biri zikr olunup Erdel vilâyetine müte‘allik yirlere ve kılâ‘a dahl olunmamak sifâriş olunduğından mâ‘adâ bu husûslar içün Budun beğlerbeğisine dahi hükm-i şerîfimiz gönderilüp irsâl olunup ve Göle Beği Alî *dâme ızzühû*ya dahi esîr husûsıyçün mufassal hükm-i şerîf yazılup aslı ne idüğin yazup bildürmek emrim olmışdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, müşârun-ileyh Budun beğlerbeğisi ile müşâvere olunup mûmâ-ileyh dahi berü cânibden ahde mugāyir bir vaz‘ sâdır olmadın cem‘iyyet üzre olup “Erdel vilâyetine tâbi‘ olan karyelerden virgü taleb olunmağa sebeb nedür?” diyü istifsâr idüp ma‘lûm idinüp ba‘dehû Beç Kralı tarafına i‘lâm idüp ahde mugāyir iş idenlerin sezâları virile. Ammâ siz dahi gereği gibi ahde ri‘âyet idüp mâdâm ki, ol cânibden ahde mugāyir iş idenlerin sezâları virile ahde mugāyir vaz‘ sâdır olmaya, sizin tarafınızdan dahi ahde mugāyir iş itdürmeyüp idenlerün dahi hakkından gelesiz ve ol tarafdan haber geldükde emrim ne vechle olursa amel eyleyüp min-ba‘d serhadd-i vilâyete müte‘allik ahvâli yazup Südde-i sa‘âdetime i‘lâm eyleyesiz.

d.7, s.987, h.2727

Erdel Kralı'na: Rumeli Kethüdası Hasan'ın Göle Kalesi fethinde aldığı iki adamının ve bir katırının Erdel Kralı'nda oldukları bildirilmiş olup bunların buldurularak kethüdaya teslim edilmesi.

Yevmü's-Sebt, fî 23 Zilhicce sene 975 **(19 Haziran 1568)**

Yazıldı.

Erdel Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ Rûmili Kethudâsı olan Hasan *zîde mecduhû* Südde-i sa'âdetime âdem gönderüp "bundan akdem Göle Kal'ası fethinde iken bir na'l-bend Macar oğlanı ve bir siyâh Arab oğlanı bir katâr katırın alup ibâk idüp bi'l-fi'l sizin yanınuzda olup hidmetinizde olduğın" i'lâm eyledi. İmdi; gerekdir ki:

Müşârun-ileyhin âdemi varup vusûl buldukda, Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânımuza olan kadîmî ubûdiyyet ü ihlâs ve rıkkıyyet ü ihtisâsınız mûcebince müşârun-ileyhin oğlanlarını ve katırların her ne tarîkle mümkin ise aslâ müsâhele olunmayup zuhûra getürüp âdemlerine teslîm eylemek bâbında envâ' mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getürüp âdemlerine teslîm olunduğın Dergâh-ı felek-bârgâhımıza i'lâm eyleyesiz.

d.7, s.1002, h.2751

Erdel Kralı İstefan'a: Daha önce tahrir olunan ve defterde yazılı köylere taâruz edilmemesi, yapılmış olan Bato adlı palankanın yıktırılması konusunda hüküm gönderildiği halde yıkılmadığından Bato ve Zaka isimli palankaların yıktırılması, defterde yazılı yerlere müdâhale edilmemesi, palanka ihdas edilmemesi, emre muhâlif iş yapılmaması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 8 Muharrem sene 976] **(3 Temmuz 1568)**

Yazıldı.
Kîse ve kozalak ile tercümâna virildi.

Erdel Kralı İstefan Kral'a nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ Dergâh-ı sa'âdet-destgâh ve bârgâh-ı ma'delet-penâha mektûb gönderüp; "Dergâh-ı mu'allâ çavuşlarından Alî *zîde kadruhû* ile mukaddemâ tahrîr olan vilâyet

defterin ve hükm-i şerîf gönderilüp; "Defterde mastûr olan kurâya dahl ü ta‘arruz itmeyesin”. Bu cânibden serhad beğlerine dahi "Defterde mastûr olmayan kurâya dahl itmeyesiz.” diyü tenbîh olunmışdır ve Bato nâm palanka sonradan ihdâs olunmışdur; yıkasın diyü fermân olunmış emr-i şerîfe itâ‘at ü inkıyâdımız mukarrerdür. Lâkin mezbûr palanka hâdis olmayup Bebek oğlunun elinden alınmış kadîmî palanka olup harâba müşrif oldukda haydûd u harâmî havfından memleket fukarâsı ta‘mîr itmişlerdir, kimesneye zarâr u ziyân irişecek nesne değildir." diyü bildürmişsiz. İmdi, zikr olunan Bato ile Zaka nâm karye defterde mukayyed olup havâss-ı hümâyûnuma ilhâk olunmışdır. Gerekdir ki:

Mukaddemâ irsâl olunan emr-i şerîf mûcebince mezbûr Bato nâm palankayı yıkup ve mezbûr Zaka'yı dahi hedm idüp irsâl olunan defterde mukayyed olan karyelere ve yirlere ol cânibden dahl olunmayup ve palanka ihdâs olunmayup emr-i şerî[fi]me muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz ve fermân-ı celîlü'l-kadrüm mûcebince zikr olunan palankaların hedm olunduğın yazup bildiresiz.

d.7, s.1004, h.2754

Erdel Kralı'na: İstediği şahinlerin tedârik edildiği ve Macar beylerinin kendisine gizlice mektuplar gönderip memleketlerine bir zarar verilmemesi halinde bağlılıklarını sunduklarına dâir bilgileri içeren mektubunun ulaştığı, Beç Kralı ile anlaşmaya varıldığı, onlar tarafından sulha aykırı davranılmadıkça antlaşmaya aykırı hareket edilemeyeceği, Macar beyleri ile gizlice ittifak yapılıp Beç tarafı anlaşmayı bozarsa o durumun gerektirdiği şekilde davranılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 8 Muharrem sene 976] **(3 Temmuz 1568)**

Yazıldı.
Kîse ve kozalak ile tercümâna virildi. Fî 17 Safer sene 976

Erdel Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımız ki, melâz-i selâtîn-ı izâm ve me‘âz-i havâkîn-ı kirâmdır. Mektûbunuz vârid olup; "ba‘zı şâhînler tedârük olunup irsâl olunduğın ve cümle Macar beğleri sizi ihtiyâr eyleyüp hufyeten kâğıdlar gönderüp; "Emn ü emân üzre memleketimizde ve hisârlarımızda kemâ-kân sâkin olup emlâkimiz elimizde kalursa cümle mutî‘ u munkâd olup harâç-güzâr oluruz." didüklerin bildürüp

bu bâbda her ne ki dinilmiş ise mufassalan pâye-i serîr-i a‘lâmıza arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûlimiz muhît u şâmil olmışdır. İmdi; Beç Kralı bundan akdem Dergâh-ı felek-âşiyânımızla sulh u salâh üzre olmak bâbında istid‘â-yı âtıfet eyledüği ecilden mezîd-i âtıfet-i hüsrevânemizden iltimâsın hayyiz-i kabûlde vâkı‘ olup mufassal ahidnâme-i hümâyûnumuz erzânî kılınmışdır. Mâdâm ki, anlar cânibinden ahde mugāyir vaz‘ sudûrına rızâ-yı şerîfümiz olmayup nakz-ı ahd eylemek aslâ câ’iz değildür. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, vech ü münâsib görildüği üzre zikr olunan Macar beğleri ile müdârâ u müvâsât üzre olup istimâlet viresiz ki, sizünle hufyeten hüsn-i ittifâk u ittihâd eyleyüp yek-dil ü yek-cihet olup müterakkıb olalar ki anın gibi müşârun-ileyh Beç Kralı cânibinden ahd ü emâna muhâlif bir vaz‘ sudûr eyleyüp nakz-ı ahd anlar cânibinden olursa ol zamânda mahall iktizâ eyledüğine göre vech ü münâsib olan ne ise mûcebi ile amel olunup ana göre mezkûrlara hufyeten haber gönderüp ahsen vechile istimâlet viresiz.

d.7, s.1008, h.2759

Erdel Kralı'na: Beç Kralı'nın ulağının üzerinden çıkan belgelerin Dergâh-ı muallâ'ya gönderildiği, Beç Kralı'nın asker tedârik etmekte olduğuna ve Zigetvar üzerine gitmeyi planladığına, bir köprü yapmak için hazırlıklar yaptığına dâir bilgileri içeren mektubunun ulaştığı, düşmana karşı gaflet üzere olmayıp zahîre ve diğer konularda hazırlık yapılması, deftere göre sınır tâyini yapılması, Bana ve Çehvar Kaleleri'nin kime ait olduğunun tespiti konusundaki ihtilâf sebebi ile Budun beylerbeyine hüküm gönderildiği, iki taraftan oluşturulacak heyet ile karara bağlanması, kalelerin tâmir edilmemesi ve olduğu şekliyle bırakılması, ahidnâmeye aykırı davranılmaması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Rebî‘ülahîr sene 976] **(8 Ekim 1568)**

Yazıldı.
Kîse ve altun kozalak ile tercümâna virildi. Fî 7 Ca sene 976

Erdel Kralı’na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ Südde-i sa‘âdet-medâr ve Atebe-i aliyye-i devlet-âsârım cânibine mektûb gönderüp; "Âdemleriniz Beç Kralı'nın ulağına râst gelüp elinde olan kâğıdlar alınup

Dergâh-ı mu‘allâma gönderüp muttasıl asker tedârikinde olup top mühimmâtın görüp bu kış Sigetvar üzerine varmak fikrin idüp köpri binâsının kerestesine mübâşeret idüp ve kal‘alarına âdem ü yarak komak(?) üzredir." diyü bildürmişsiz. Mektûbunda her ne ki dinilmiş ise ale't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîrime arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûlimiz muhît u şâmil olmışdır. İmdi; düşman hâlî turmayup tedârikin komaz. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, siz dahi gaflet üzre olmayup kemâl-i intibâh üzre olup kal‘anuzı yaraksuz komayup eğer lâzim olan yarakları ve eğer kifâyet mikdârı zahîreleri husûsıdır tedârik idüp ihmâl ü müsâhele üzre olmayasız ve mukaddemâ; "Fermân-ı hümâyûnla defter-i hâkânî muktezâsınca sınûr ta‘yîn olunup mâ-beynde kuvvet-i kāhiremüzle feth olunup ba‘dehû hedm olunan kal‘alar girü hâlî üzre olup tarafeynden ta‘mîr ü termîme mübâşeret olunmaya hîn-i sulh u salâhda kimün tasarrufında bulunursa girü tasarrufında olup ta‘mîr olunmaya." diyü Beç Kralı'na gönderilen ahidnâme-i hümâyûnumuzda mastûrdur. Siz dahi ahidnâme-i hümâyûnum muktezâsınca âmil olup anun gibi ol cânibden ahde mugāyir memleket ü vilâyetinüze dahl olunup veyâhûd ol hâlî kalan kal‘alara âdem ve yarak gönderilüp zabt itmesine mübâşeret iderler ise sıhhati üzre yazup bildüresiz. Ahidnâme-i hümâyûnumun icrâsında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlen zuhûra getüresiz ve Bana ve Çehvar nâm kal‘alar husûsında Beç Kralı ile mâ-beyninizde nizâ‘ olduğı ecilden Budun beğlerbeğisine hükm-i şerîfim gönderilüp; "Sizün tarafınuzdan ve Beç Kralı tarafından yarar, mu‘temedün-aleyh âdemlerinüz alup dahi zikr olunan kal‘aları görüp sulh u salâh olduğı zamânda her kangınuzun tasarrufında olmış ise ol cânibe hükm idüp ve kangı cânibe hükm olunursa ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince hâlî üzre hâlî vü harâb konılup aslâ ta‘mîr ü termîm olunmaya." diyü emrüm olmışdır. Bu bâbda Budun beğlerbeğisi haber gönderüp husûs-ı mezbûr içün âdem taleb itdükde yarar u mu‘temedün-aleyh âdeminüz ta‘yîn idüp irsâl eyleyesiz ki, zikr olunan kal‘alar ahvâli görilüp sulh u salâh zamânında kangı cânibün tasarrufında bulundı ise ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince ol cânibe hükm olunup ve ahidnâmeye muhâlif aslâ ta‘mîr ü termîm olunmayup hâlî vü harâb tura. Bi'l-cümle ahidnâme-i hümâyûnumuza muhâlif vaz‘ olduğına rızâ-yı şerîfim yokdur. Ana göre mukayyed olup sulh u salâha mugāyir iş olmamak bâbında envâ‘ sa‘y ü ihtimâmınız vücûda getüresiz.

d.7, s.1010, h.2761

Erdel Kralı'na: Göle sancakbeyinin mektubuna göre Göle varoşunda sâkin iken bazı işleri sebebi ile Erdel'e tâbi Varad Kalesi'ne giden ve orada Göle Kalesi'nin kaybedilmesinden sorumlu tutularak bir yıla yakındır hapsedilen iki kardeşin serbest bıraktırılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Rebî‘ülahîr sene 976] **(8 Ekim 1568)**

Yazıldı.
Göle Beği Kethudâsı Cafer'e virildi, altun kozalak ile serâser kîse Fî 27 Ca sene 976

Erdel Kralı’na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ Göle Sancağı Beği Alî *dâme ızzühû* Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza mektûb gönderüp "Göle varoşında sâkin Karkaş ve Paval nâm karındaşlar Göle Kal‘ası feth oldukdan sonra varoşında sâkin olup kâr u kisblerine meşgûller iken Erdel'e tâbi‘ Varad Kal‘ası'nda kendülere irsle(?) intikâl eylemiş ba‘zı husûsları olup taleb ü da‘vâ içün Varad'a varduklarında kapudânları olan Kalmaş Ferşitondor (?) "Göle Kal‘ası'nın alınmasına siz sebeb oldunız." diyü bî-günâh dutup habs idüp bir yıla karîbdir ki envâ‘ cezâlar ile mahbûs olup mezbûr kapudâna kâğıd u haber gönderilüp amel eylemeyüp halâs eylemedüklerin" bildirdi. İmdi; gerekdir ki:

Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza hüsn-i ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca mezkûr karındaşları müşârun-ileyh kapudânınız habsden ıtlâk itdürüp emîn ü sâlim yirlerine göndermek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.7, s.1010, h.2762

Erdel Kralı'na: Kapı oğlanlarından Osman'ın Erdel'e tâbi Bel Köyü’nde sâkin olan ailesinin Südde-i saâdet'e gelmelerine izin verilip engel olunmaması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Rebî‘ülahîr sene 976] **(8 Ekim 1568)**

Yazıldı.
Kapucılarun bölükbaşısı olan Abdi'ye virildi. Fî 27 Cumâdelevvel sene 976

Erdel Kralı’na nâme-i hümâyûn ki:

El-hâletü hâzihî kapum oğlanlarından Osmân *zîde kadruhû*nun Erdel'e tâbi‘ Bel nâm karyede sâkin babası Martin ve vâlidesi Marta, oğulları ve kızları ve sâ’ir akvâm u akrabâsıyla Südde-i sa‘âdetime gelmek istedüklerinde kimesne mâni‘ olmayup icâzet virilmesi bâbında hükm-i şerîfim verilmesin recâ eylemeğin, gerekdir ki:

Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânemize olan vüfûr-ı ihlâs u ihtisâsınuz mûcebince mezkûrun babası ve vâlidesi oğulları ve kızları ve sâ’ir akvâm u akrabâsı ve tevâbi‘ı ile gelmelü oldukda mâni‘ olmayup icâzet virüp kimesneyi dahl ü ta‘arruz itdürmeyesiz ki, gelüp gideler.

d.7, s.1010, h.2763

Erdel Kralı'na: Nemçe Kralı’nın diğer krallardan yardım istediği, ahdi bozma niyetinde olduğu, İspanya Kralı’nın Leh Kralı’na bir herseklik yer verdiği, bu kış Zigetvar'a saldırmayı planladığı ve Macar beylerinin Erdel Kralı'na tâbi olmak niyetinde olduklarına dâir bilgileri içeren mektubun ulaştığı, gaflet üzere olunmayıp hazırlıkların yapılması, bağlılık bildiren Macar beylerini hoş tutup Beç tarafından ahde aykırı bir hareket olması halinde hazır olmalarının söylenmesi, Beç tarafından olmadıkça ahidnâmeye aykırı davranışta bulunulmaması, edindikleri bilgileri iletmeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Rebî‘ülahîr sene 976] **(8 Ekim 1568)**

Yazıldı.
Serâser kîse ve altun kozalak ile tercümâna virildi. Fî 2 Cumâdelâhir sene 976

Erdel Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza mektûb gönderüp; "Nemçe Kralı'nın muhkem tedbîr ü tedâriki vardır etrâfda olan krallardan muttasıl yardım taleb ider. Murâdı ahdi bozup muhâlefet itmekdir. Heman fırsat gözedür ve Leh Kralı'na İspanya Kralı bir herseklik yir virmiş Frengistân'a çıkup gitmek üzredür ve bu kış Oşondi Lazar Sigetvar üzerine varmak murâd idinür ve Macar beğleri beni ihtiyâr idüp içlerinden bir yarar beğ gönderüp hemân Âsitâne-i sa‘âdetden icâzet-i hümâyûna tevakkuf iderüz. Âsân vechle maslahat bertaraf olur." diyü bildirmişsiz ve "Sakmar kapudânından serdâr olan kapudânınuza gelen mektûb aynı ile gönderildüğin" bildirmişsiz ve andan gayri her ne tahrîr eylemiş isen alâ-vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevâneme arz olunup

ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânem muhît u şâmil olmışdur. Ammâ şimdilik ol tarafdan zâhiren ahidnâme-i hümâyûnuma muhâlif bir vaz‘ sâdır olmamışdır ana göre berü cânibden dahi lâzim olduğı üzre tedârik oluna. Gerekdir ki:

Sen dahi gaflet üzre olmayup sırran ve cehran kal‘alarun ve askerünün yat u yarağında mukayyed olup kusûr u noksânların tekmîl eylemek bâbında gereği gibi sâ‘î olasın. Ammâ şimdilik mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif vaz‘ sâdır olduğına rızâ-yı şerîfüm yokdur. Sulh u salâha mugāyir vaz‘ sudûrından ihtiyât üzre olasın ve anun gibi size mürâca‘at iden Macar beğlerini istimâlet ile hoş-dil eyleyüp hufyeten müdârâ eyleyüp; "Kral cânibinden ahde muhâlif vaz‘ sâdır oldukda hâzır olasız." diyü ahd ü peymân idüp mâdâm ki, ol cânibden ahde muhâlif bir hâlet sudûr idüp pâye-i serîr-i a‘lâma arz olunup ol bâbda emr-i şerîfüm sâdır olmadın sizün cânibinüzden ahde muhâlif vaz‘ sudûrına ruhsat virilmeye. Bu husûs içün mukaddemâ dahi nâme-i hümâyûnumuz gönderilmişdir muktezâsınca amel olunmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getüresiz ve vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i‘lâm eylemekden hâlî olmayasız.

d.7, s.1011, h.2765

Erdel Kralı'na: Erdel'e tâbi bazı köylere müdâhale edildiğinin bildirilmesi üzerine tahriri yapılan yerlerin ve Erdel'e tâbi olup defterin haricinde olan köylerin defterinin Budun beylerbeyine gönderildiği, serhatlerdeki beylere tenbih edilmesi defterde kayıtlı yerlere müdâhale edilmemesi, defterde olmayıp Erdel'e tâbi olan yerlere kimler müdâhale ederse bilgi verilmesi, Temeşvar beylerbeyine de Erdel'e tâbi köylere müdâhalede bulunmaması için hüküm yazıldığı.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Rebî‘ülahîr sene 976] **(8 Ekim 1568)**

Yazıldı.
Tercümâna virildi kîse ve kozalak ile. Fî 18 Cumâdelâhir sene 976

Erdel Kralı’na nâme-i hümâyûn ki:

Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımuz ki melâz-i havâkîn-i ızâm ve me‘âz-i selâtîn-ı kirâmdur. Âdem ve defter gönderüp "vilâyet müceddeden tahrîr olunup tahrîre dâhil olan kurâdan gayri vilâyet-i Erdel'e tâbi‘ olan ba‘zı kurâya dahl olunduğın" bildürmişsiz. Ol bâbda ne ki dinilmiş ise alâ-vechi't-tafsîl ilm-i şerîf-i âlem-şümûlimüz muhît u şâmil

olmışdır. İmdi; gönderilen defter Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımızda olan deftere tatbîk olunup tahrîr-i cedîde dâhil olan kurâ ve Erdel'e tâbi‘ olup hâric ez-defter olan kurânun sûretleri aynı ile ihrâc olunup tarafeynden dahl ü tecâvüz olunmamak içün Budun beğlerbeğisine irsâl olunup ve ol bâbda hükm-i şerîfimüz yazılup muhkem tenbîh ü yasak olunmışdur. Gerekdür ki:

Siz dahi Atebe-i aliyye-i râsihu'l-bünyânımuza olan vüfûr-ı ihlâs u ihtisâsınuz mûcebince serhadde karîb olan âdemlerinize muhkem tenbîh ü yasak eyleyesiz ki, Memâlik-i mahrûsemize tâbi‘ olup tahrîr-i cedîde dâhil olan kurâya kimesne dahl ü ta‘arruz eylemeye. Anın gibi Memâlik-i mahrûsemüz cânibinden Erdel'e tâbi‘ olup hâric ez-defter olan karyelerinize kimesne dahl iderse müşârun-ileyh ile haberleşüp men‘ u def‘ eyleye memnû‘ olmayanları yazup Südde-i sa‘âdet-me’âbımuza arz eyleye ki, haklarından gelinüp eyyâm-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuzda tarafeynden re‘âyâ vü berâyâ âsûde olup bir ferde zulm ü ta‘addî olunmaya. Bu bâbda Tımışvar cânibinde Erdel'e tâbi‘ olan hâric ez-defter kurâya dahl olunmamak içün Tımışvar beğlerbeğisine mü’ekked hükm-i hümâyûnumuz yazılup irsâl olunup muhkem tenbîh olunmışdır anun gibi lâzim oldukda müşârun-ileyhle dahi haberleşüp def‘ u ref‘ eyleye.

A.DVN.MHM d.932/1, s.1, h.1

Erdel Kralı'na: Budun beylerbeyinden gelen mektuba göre Erdel’in Solnok'a tâbi yerlere taâruz ettiği, taâruz edilen yerlerden esîrler ve hayvanlar aldığının bildirilmesi üzerine, gerek Solnok Sancağı’ndan gerek diğer yerlerden alınan esîr ve hayvanların iâdesi, kendilerine ait yerleri canlandırmak için havâs-ı hümâyun* reâyâsını *yerlerinden edenlerin cezalandırılması.

Yevmü's-Sebt, fî 9 Muharrem sene 977 **(24 Haziran 1569)**

Budun beğlerbeğisinin kölesine virildi Fî 14 Muharrem sene 977

Erdel Kralı’na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Budun Beğlerbeğisi Mustafa *dâme ikbâlühû* Südde-i seniyye-i sa‘âdet-nişân ve Atebe-i aliyye-i adâlet-unvânımıza ki melâz-i selâtîn-i izâm ve me‘âz-i havâkîn-i kiramdır, mektûb gönderüp; Solnok Sancağı Beği *dâme ızzühû* ile Solnok kadısı (…) mektûblar gönderüp; mîr livâ hâslarından ve sipâhîler timârlarından dört pâre karyeler

üzerine vilâyet-i Erdel'e ( ) kapudânı olan Bator Gabor nâm kapudânınız yüz koçi piyâde âdem gönderüp Solnok hâslarından Doruk piyâde timârlarından Nanaş(?) ve (...) ve Bugat(?) nâm karyeleri gāret idüp otuz nefer reʻâyâyı tutup kayd ü bend ile alup gidüp ve yüz elli re’s bârgîrlerin sürüp ve cemîʻ mâ-meleklerin gāret [ü] hasâret idüp Memâlik-i mahrûsemizde olan köyleri harâba virdüklerin ve ol nevâhîde sipâh tâ’ifesine tevcîh olunan tîmârlardan ve kasabât ve kurâdan ve varoşlardan âdemlerinüz el çeküp yevmen-fe-yevmen zulm ü taʻaddî ve reʻâyâ vü berâyâya cevr ü taʻaddîleri izdiyâd üzre olmağla, sipâh ve reʻâyâ fesâd ü şenâʻatlerinden müteferrirü’l-hâl olup ol nevâhî harâba müşrif olduğum bildirdüklerin iʻlâm eyleyüp ve andan mâʻadâ vilâyet-i Tımışvar'a tâbiʻ Bofça Kalʻası’na karîb mahalde Sebeş Beray(?), Ulan Totpece ve Pogaşçabal(?) ve Lagoşbali(?)nâm kinezler Remka (?) ve Visyak (?) nâm mezraʻları şiltmek(?) murâd etdiklerinde dört bin muʿâfiyet üzre pazarlarda nida ettirüp Havâss-ı hümâyûndan Boğça(?) Nâhiyesi’ne tâbiʻ olan Boğça(?) ve Vaslik(?) ve Kerteneş ve Azay(?) ve Denka (?) ve Şemlik(?)-i atîk ve Mizi(?) karyelerin reʻâyâsından iki-üç yüz nefer reʻâyâyı idlâl eyleyüp muʿâfiyet istimâʻ etdirmeğe yerlerinden kalkup zikr olunan mezâriʻ üzre cemʻ olup (...) hâlî koyup Havâss-ı hümâyûnumuzdan zarâr u ziyân ve reʻâyâmızın tefrîkasına bâʻis oldukları iʻlâm olundu. İmdi; Memâlik-i mahrûsemize vech-i meşrûh üzre dahl ü tecâ[vü]z olunup reʻâyâ vü berâyâsına zulm ü taʻaddî olunduğuna rızâ-yı şerîfimiz yokdur. Gerekdir ki:

Âsitân-ı sâmî-mekân muhalledü'l-beyânımıza kadîmü'z-zamândan olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız mustedʻâsınca anun gibi ahd ü emâna muhâlif fesâd ü şenâʻat eyleyen ehl-i fesâdı hüsn-i tedârikle ele getirüp Solnok Sancağı’ndan ve gayrı ol nevâhîden alınup habs olunan reʻâyâyı getürdüp ıtlâk etdirüp yerlü yerine gönderüp ve alınan bârgîrlerden sâ’ir gāret ü hasâret esbâb ü mâllarıyla zuhûra getürdüp bî-kusûr ashâbına redd eyleyüp dahi eğer zikr olunan ehl-i fesâdın eğer Tımışvar vilâyetine müteʻallik Memâlik-i mahrûsemizde kadîmden sâkin olan reʻâyânın tefrikasına bâʻis olup vilâyet-i Erdel'e tâbiʻ kendülere müteʻallik mezâriʻleri ihyâ ü abâdân eylemek içün Havâss-ı hümâyûnumdan reʻâyâmızı kaldırup ihtilâl eyleyenlerin gereği gibi haklarından gelinüp ve Tımışvar semtinden Memâlik-i mahrûsemizden geçüp zikr olunan mezraʻlara ve gayra perâkende olup giden reʻâyâyı küllîyen kaldırup kadîmî yerlerine irsâl eylemen bâbında envâʻ mesâʻî-i cemîlenüz zuhûr ve (...) eyleye.

d.14-1, s.476, h.673

Erdel Kralı'na: Erdel'e tâbi yerlere ümerâdan Yanık Beyi Derviş'in ahde muhâlif müdâhale ettiğinin bildirilmesi üzerine, Temeşvar Beylerbeyi Cafer'e o tarafa müdâhale edilmemesi için hüküm yazıldığı, karşı taraftan da defterde kayıtlı yerlere ahidnâmeye aykırı müdâhalede bulunulmaması, düşman tarafından alınan haberlerin iletilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 2 Rebî‘ülahîr sene 978] **(3 Eylül 1570)**

Erdel Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Âsitân-ı adâlet-ünvân ve mekremet-nişânımıza ki melâz-ı selâtîn izâm me‘âz-ı hâvâkîn kirâmdır. Mektûb gönderüp; kadîmden Atebe-i aliyye-i râsihatü’l-bünyân ve Südde-i seniyye-i sâmihatü’l-erkânımız ile vüfûr-ı muvâlât ve ihlâsınız müsted‘âsınca ba‘zı doğanlar irsâl olunduğun ve Erdel'e tâbi‘ olan yerlerden ba‘zısına ümerâdan Yanık Beği Derviş *dâme ızzühû* ahd ü emâna muhâlif dahl ü tecâvüz eyleyüp re‘âyâdan ba‘zısın katl ve ba‘zısın esîr eyleyüp esbâb [ü] emvâllerin gāret eyledüklerin i‘lâm idüp ol bâbda dahi her ne denilmiş ise alâ vechi'l-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevânemize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem şumûl-i pâdişâhanemiz muhit u şâmil olmuşdur. İmdi, müşârun-ileyh Derviş *dâme ızzühû* vech-i meşrûh üzre dahl ü tecâvüz eyledüği husûsun ahvâli teftîş olunup Erdel re‘âyâsından alınan esbâb ü emvâl ashâbına redd olunup zulm ü ta‘addîsi görülüp arz eylemek içün Tımışvar Beğlerbeğisi emîrü'l-ümerâ’i'l-kirâm Cafer *dâme ikbâlühû*ya hükm-i hümâyûnumuz yazılup sâ’ir ümerâya ve serhadd-i Memâlik-i mahrûsemizde olan a‘yâna ol câniblere dahl ü tecâvüz eylememek bâbında muhkem tenbîh ü yasak eylemek emrimiz olmuşdur. Gerekdir ki:

Siz dahi kadîmden Dergâh-ı felek-âşiyânımızla olan muvâlât ü musâfat mûcebince serhadde olan ümerâ ve a‘yânınıza tenbîh ü yasak eyleyesiz ki Memâlik-i mahrûsemize tâbi‘ olup Defâtir-i hâkānîye dâhil olan yerlere ahd ü emâna muhâlif dahl ü tecâvüz eylemeyüp ol diyârın ahvâl-i meserret-şiʿârı ile a‘dâ taraflarından vâkıf oluğunız ahbârı i‘lâm ü iş‘ârdan hâlî olmayasız.

d.14-1, s.532, h.744

Erdel Kralı'na: Südde-i saâdete gönderilen beş kişinin ve mektuplarının geldiği, defterde kayıtlı olmayan yerlere müdâhale edilmemesi için beylerbeylerine hüküm gönderildiği.

[Yevmü'l-Ahad, fî Selh-i Cemâzîyelevvel sene 978] **(30 Ekim 1570)**

Erdel Kralı'na hüküm yazıla ki:

Âdemlerinle Südde-i sa‘âdetime irsâl eyledüğin beş kişi vâsıl olup mektubunla her ne bildirmiş isen ma‘lûm olmuşdır. Ol bâbda sana mufassal nâme-i hümâyûnum ile hâvî defter varsa gerekdir; irsâl olunup dahi bu cânibe defterde mukayyed olmayana bunda dahl etmeyesiz diyü beğlerbeğilere ve beğlere ahkâm-ı şerîfe yazıldı.

d.14-2, s.604-605, h.870

Erdel Kralı'na: Gönderilen vergi ve Erdel'e tâbi yerlere müdâhale edildiğine dâir bilgileri içeren mektubun ulaştığı, beylerbeylerine ve diğer ümerâya çavuş ile gönderilen defterden hâriç olan Erdel'e tâbi yerlere müdâhale edilmemesi için hükümler gönderildiği, o tarafın yetkililerine de tenbihte bulunulup Memâlik-i mahrûseye ait yerlere müdâhale edilmemesi ve ahde aykırı iş yapılmaması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 6 Cemâzîyelahîr sene 978] **(5 Kasım 1570)**

Yazıldı
Erdel Kralı İstefan hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr

Erdel Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ Âsitân-ı sa‘âdet-âşiyân ve adâlet-unvânımıza mektûb gönderüp; (...) me‘âlî hulûs-ı taviyyet temhir-i mu‘âkıd husûs u muhtel olmağın, Âsitân-ı mekremet-bünyânımıza irsâl olunan virgü husûsun ve hudûd-ı vilâyet-i muhibbe ve serhadd-i Memâlik (...)mızda olan ümerâ ve sâ’ir a‘yân-ı Erdel'e tâbi‘ olan varoş ve kasabâya ve sâ’ir yerlere dahl ü tecâvüz eylemeden hâlî olmadukların bildirmişsiz. Ol bâbda her ne ki tahrîr ü beyân olunmuş ise ala vechü'l-tafsîl pâye-i serîr-i alem-masîr-i hüsrevânemize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şûmul-i pâdişâhanemiz muhît ü şâmil olmuşdır. İmdi; Memâlik-i mahrûsemiz hudûdunda olan beğlerbeğilere ve beğlere ve sâ’ir zü‘amâ ve a‘yânına ahkâm-ı şerîfe yazılup Erdel'e tâbi‘ olan yerlere asla dahl ü tecâvüz eylemeyüp olalar. Bu bâbda Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımız çavuşlarından (...) ile nâme-i hümâyûnumuz ile defter dahi gönderilüp **[605]** defterden hâriç olup Erdel'e

tâbi‘ olan kasabât ve kurâ ve varoşlara tecâvüz olunmamasıyçün muhkem tenbîh ü te’kîd olunmuşdır. Gerekdir ki:

Siz dahi kadîmden Atebe-i aliyye-i adâlet-şi‘âr ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-asârımız ile vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız musted‘âsınca Erdel'e tâbi‘ olan yerlerin serhaddinde vâkı‘ ümerâ ve a‘yânın tenbîh ü yasak eyleyesiz ki Memâlik-i mahrûsemiz hudûdun dâhilinde olup defterde mastûr olan karye ve kasabâya ve sâ’ir yerlere dahl ü tecâvüz eylemeyüp mâ-beynde vâkı‘ olan şerâ’it-i ahd ü emânı gereği gibi sıyânet eyleyüp ahd ü emâna muhâlif iş eylemekden ihtiyât üzre olalar.

d.12, s.143, h.319

Erdel beylerine: Erdel beylerinin, Erdel Kralı’nın vefât ettiği ve bağlılıklarının devam ettiğine dâir gönderdikleri mektubun ulaştığı, eskiden olduğu üzere bağlılıkları devam ettiği sürece himâye edilip, düşmandan korunacakları, hemen aralarından birini voyvoda seçip bilgi vermeleri, gönderilen çavuşun üç günden fazla oyalanmayarak gönderilmesi.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 22 Zilka‘de sene 978 **(17 Nisan 1571)**

Ahmed Çavuş'a virildi. Fi't-târîhü'l-mezbûr.

Vilâyet-i Erdel beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ Südde-i seniyye-i sa‘âdet-âşiyân ve atebe-i aliyye-i devlet-bünyânımıza ittifâkınız ile yazılmış mektûbunuz vârid olup "kadîmden sâye-i himâyetimizde âsûde olan Erdel Kralı mürd olup cümlenüz ittifâk ile Yüce Âsitânemize kemâl-i ubûdiyyetde sâbit-kadem ve hulûs-ı taviyyet ile itâ‘at ü sadâkatde râsih-dem olduğunuzdan gayri min-ba‘d vilâyet-i Erdel'in zabt u hıfzı şeref-i himâyetimiz ile olup a‘dâ-yı bed-re’yden mahfûz u masûn bâbında inâyet-i bî-gāyetimizin zuhûrın" recâ eyleyüp "an-karîb arz-ı ubûdiyyet ü ihlâs içün yarar u mu‘teber elçinüz göndermek üzre olduğunuzı" bildirmişsiz. Ol bâbda her ne ki tahrîr ü beyân olunmuş ise bi't-tamâm vüzerâ-i sâyib-ârâmız pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz u takrîr eyleyüp vâkı‘ olan recâ vü âmâliniz ilm-i şerîf-i âlem-şümûlimiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi, vilâyet-i Erdel kadîmden enzâr-ı inâyet-âsârımız (...) manzûr ve zılâl-i(?) himâyetimizde müstezıll ü âsûde olmuş sâ’ir Memâlik-i mahrûsemiz gibi bir vilâyet olmağın dâ’imâ nazar-ı ferhunde eser-

gûmuz ol cânibden hâlî olmayup mazarrat-ı a‘dâdan me’mûn(?) u masûn olması nihâyet-i âmâlimizdür. Sâbıkā vilâyet-i mezbûreye kral olanlar eğer büyük kral ve eğer oğulları İstefan Kral eğer Atebe-i ulyâmuza ve eğer müşârun-ileyhimâya olan sadâkat ü ihlâsla ubûdiyyet ü ihtisâsınuzı i‘lâm eylemekden hâlî olmayup şimdiye değin vilâyet-i Erdel'e tâbi‘ olan kılâ‘ u bukâ‘ ve sâ’ir memâlik her vechle ilâ hâze'l-ân mahfûz u masûn olmasında sudûr eyleyen sa‘y ü ihtimâm ve cidd ü ikdâmınuz tamâm mertebe ma‘lûm-ı şerîfüm olup tafsîle ihtiyâc yokdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânımıza olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve fart-ı rıkkiyet ü ihtisâsınuz müsted‘âsınca kadîmden olıgeldüği üzre Yüce Âsitânemize hüsn-i itâ‘at ve kemâl-i ubûdiyyet üzre olup ittifâk u ittihâd ile yek-dil ü yek-cihet olup ve birbirinüz ile müşâvere eyleyüp memleket ü vilâyetün emn ü emânı ve re‘âyâ vü berâyânun refâhiyyet ü itmînânı bâbında mücidd ü merdâne olup ol diyârın re‘âyâsının intizâm-ı hâl ve refâh ahvâline müte‘allik olan umûrda sudûr bulan emr-i şerîfim üzre hıdmet-i ubûdiyyet ve hulûs-ı taviyyet ile sadâkatde sâbit-kadem olmak bâbında mâdâm ki ihtimâm eyleyesiz, vilâyet ü memleketiniz âdet-i hasene-i pâdişâhânemiz muktezâsınca kemâ-kân sâ’ir Memâlik-i mahrûsemiz gibi ri‘âyet ü himâyet olunup dest-i ta‘addî-i a‘dâdan mahfûz u masûn olmak mukarrerdür. Ammâ her birinüz müstekıl/muttasıl(?) boy çeküp birbirinüze düşüp başlu başınıza fitne vü fesâda mübâşeret idüp ol sebeb ile memleket ü vilâyete yâd u bîgâne asker duhûl eyleyüp memleket ü vilâyet pây-mâl ve re‘âyâ vü berâyâ mütezacciru'l-ahvâl olmasına bâ‘is ola, şöyle ki; lâzime-i gayret ü hamiyyet [ve] ırz **[144]** u nâmûs-ı saltanatdur, mukaddemâ zuhûr idegeldüği üzre iktizâ itdüğine göre vücûda getürilmek mukarrerdür. Heman ittifâk u ittihâd ile cümlenüz bir yire cem‘ olup vech ü münâsib olduğı üzre aranuzdan re‘âyâya şefkat ü merhamet idüp birbirinüzün ırz u nâmûsın sıyânet idecek kim ise anı kendünüze voyvoda ve serdâr ta‘yîn olunmak içün Atebe-i ulyâmuza i‘lâm eyleyesin ki, ana göre mezîd-i avâtıf-ı pâdişâhânemiz dirîğ olunmayup Erdel memleketi re‘âyâsı âsûde-hâl olmalarına bâ‘is olan inâyet-i aliyyemiz vücûda getürilüp ta‘yîn eyledüğüniz kimesne iltifât-ı meserret-müsâvât-ı mülûkânemiz ile manzûr u mesrûr kılınup voyvodalık ve serdârlık berât-ı sa‘âdet-âyânı(?) gönderilüp kemâ-kân her birinüz nazar-ı ferhunde-eserimüz ile manzûr u mer‘î vü muhterem olasız ve ne vechle tedârik eyleyüp re’y-i isâbet-karîninüz neye müncer olduğın yazup Atebe-i ulyâmuza i‘lâm eyleyesiz. Müşârun-ileyh çavuşumı üç günden ziyâde anda eğlendürmeyüp emn ü sâlim avdet itdüresiz.

d.12, s.148-149, h.325

Erdel beylerinden Batori Kriştof ve sâir beylere: Erdel Kralı İstefan'ın vefât etmesi üzerine Batori İştevan'ın kardeşi Kriştof ve Erdel'e tâbi diğer Macar beylerinin dostluk ve sadâkatlerini bildirdikleri, Batori İştevan'ın Erdel'e voyvoda tâyin edildiği, ittifak üzere olup memleketin düşmana karşı korunması, sadâkat ve bağlılık üzere oldukları takdirde Erdel'in düşmana karşı himâye edileceği, düşman tarafından bir hareket olursa daha önce de olduğu gibi Budun ve Temeşvar beylerbeylerine hüküm gönderildiği, eğer onların yardımı yeterli olmazsa bildirilmesi ile daha fazla yardım yapılacağı.

Yevmü'l-Erbi'â, fî 22 Zilka'de sene 978 **(17 Nisan 1571)**

Ahmed Çavuş'a virildi. Fi 2 Zilka'de sene 978

Erdel Beğlerinden Batori Kriştof ve sâ'ir beğlerine yazılacak hükm-i şerîfin sûretidir.

El-hâletü hâzihî Erdel'e tâbi' olan beğler ile Südde-i sa'âdet-âşiyânuma mektûb gönderüp "Erdel Kralı İstefan Kral mürd olup Erdel'e tâbi' olan Macar beğleri kemâ-kân sadâkatle ubûdiyyetde ve ihlâsla itâ'atde kâyim olup zıll-i âtıfetüm ile müstezıll olmak" bâbında inâyet recâsına ahvâllerin bildirmişler ve karındaşın Batori İştevan'un eğer İstefan Kral'a ve eğer babasına kemâl-i ubûdiyyet ve ihlâs-ı taviyyet üzre olup her vechle yararlığı ma'lûm olup ve vilâyet-i Erdel kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân sâ'ir Memâlik-i mahrûsem gibi kenef-i himâyet ve sâye-i sa'âdetimde ta'addî-i a'dâdan masûn u mahfûz olıgelmeğin hâlâ dahi üslûb-ı sâbık üzre eğer Macar beğleri ve eğer porkolap ve biroları ve eğer sâ'ir re'âyâsıdur ve eğer kılâ' u bukâ'ı ve kurâ vü zıyâ'ı ve bi'l-cümle vilâyet-i Erdel umûmen zıll-i himâyetümde masûn u mahfûz ve ta'addî-i a'dâdan me'mûn olmak murâd-ı hümâyûnum olmağın cümle beğlerin iltimâsları kabûl-i pâdişâhâneme mukârin olup vilâyet-i Erdel'e müşârun-ileyh karındaşınız Batori İştevan'ı voyvoda nasb eyleyüp ol bâbda müşârun-ileyhe hükm-i hümâyûnum gönderilmişdür. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfüm vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan babanızın ve sizün Âsitâne-i sa'âdetimize olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve fart-ı rıkkiyetiniz muktezâsınca sen dahi müşârun-ileyh ile ve sâ'ir Erdel'e tâbi' olan Macar beğleri ile hüsn-i ittifâk u ittihâd

ile yek-dil ü yek-cihet olup Erdel'e tâbi‘ olan kılâ‘ u bukâ‘ı ve kurâ vü zıyâ‘ı ve varoşları ve sâ’ir yirleri ve bi'l-cümle umûmen vilâyet-i Erdel'i hüsn-i tedârikle hıfz u hırâset ve zabt u sıyânet eyleyüp her birinüz müşârun-ileyh vech ü münâsib gördüği üzre kal‘alarınızı ve sâ’ir hıfzı lâzim olan yirleri Südde-i sa‘âdetüme olan ubûdiyyetiniz mûcebince gereği gibi hıfz u zabt eyleyüp müşârun-ileyh ile ve birbirinüzle istişâreden hâlî olmayup memleket zabt u rabtında mücidd ü merdâne olup müşârun-ileyh voyvodaya muhâlefet eylemeyüp bâb-ı mu‘âvenet **[149]** ü muhâfazada dakîka fevt eylemeyesin. Vilâyet-i Erdel mâ-tekaddemden enzâr-ı inâyât-ı ferhunde-âyâtımuzla manzûr olmağın şimdiye değin nizâm u intizâm üzre olup her vechle a‘dâdan himâyet ü sıyânet olunugelmişdir. Bi'l-fi‘l dahi mâdâm ki Âsitâne-i sa‘âdetimüze ubûdiyyet ü ihlâs üzre olup müşârun-ileyh voyvoda ve serdârlarına kemâl-i itâ‘at ü inkıyâdla hidmet ü mu‘âvenetde cümlenüz müsâra‘at üzre olasız kemâ-kân sıyânet ü himâyet olunup a‘dâdan bir ferde bi-inâyetillâhi te‘âlâ mazarrat irişdirilmeyüp hıfz u hirâset olunmak muhakkakdır. Anun gibi a‘dâ tarafından bir hareket olursa İstefan Kral zamânında virilügeldüği üzre bu def‘a dahi Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine ahkâm-ı şerîfe yazılup "Serhadde olan ümerâ ve zü‘amâ ve sipâh ve neferâtı onat zabt eyleyüp üslûb-ı sâbık üzre mâ-beynde vâkı‘ olan şerâyit-ı ahd ü emânı ri‘âyet eyleyüp Erdel'e tâbi‘ aslâ bir yire dahl ü tecâvüz eylemeyüp dâ’imâ düşman yarağı ile müretteb ü mükemmel hâzır u âmâde olup anun gibi a‘dâ tarafından bir hareket olup mu‘âvenet lâzim olursa bî-tevakkuf varup mu‘âvenet eyleyüp hüsn-i ittifâk ile a‘dânın mazarrat u fesâdların def‘ u ref‘ eylemek bâbında ihtimâm üzre olalar." diyü tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Şöyle ki, kifâyet eylemez ise Âsitâne-i sa‘âdetimden müstevfî asker-i zafer-eser gönderilüp himâyet olunmakdan hâlî olunmaz; heman her birinüz mücidd ü merdâne olup müşârun-ileyhe hüsn-i itâ‘at ü inkıyâdla lâzim olan hidemâta mübâderet ü mu‘âvenet eylemekde ve sâ’ir umûrda hüsn-i tedârikle vech ü münâsib görildüği üzre kemâl-i itâ‘at ile muhâfaza-i vilâyetde dakîka fevt eylemeyesiz. Şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

d.12, s.150-151, h.326

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Kral İstefan'ın vefâtı dolayısıyla dostluk ve sadâkat bildirdikleri, önceden olduğu gibi himâye edilecekleri, Erdel'e voyvoda olarak atandığı, sâdık olan Macar beyleri ile ittifak yapması, Budun ve Temeşvar beylerbeylerine Erdel'e tâbi yerlere müdâhalede bulunulmaması için hükümler

gönderildiği, düşman tarafından bir hareket olup yardım gerekirse yardım gönderileceği.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 22 Zilka‘de sene 978] **(17 Nisan 1571)**

Ahmed Çavuş'a virildi. 2 Zilka‘de [sene] 978

Hâlâ vilâyet-i Erdel Voyvodası olan Batori İştevan Voyvoda'ya yazılacak hükm-i şerîf sûretidir.

El-hâletü hâzihî Erdel'e tâbi‘ olan beğler ile Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza mektûb gönderüp "vilâyet-i Erdel Kralı olan İstefan Kral mürd olduğın" bildürüp ve "Erdel beğleri Südde-i sa‘âdetime kemâl-i itâ‘at ü ubûdiyyet ve ihlâs u sadâkatle kul oldukların" mektûbları ile bildirmişler. Senün dahi mürd olan müşârun-ileyh İstefan Kral'a ve babasına kemâl-i ubûdiyyet ve hüsn-i taviyyet üzre olup Südde-i sa‘âdetime dahi kemâl-i sadâkat ü ihlâsla ubûdiyyet ü rıkkiyetin olduğı pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrime arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânem muhît u şâmil olmuşdur ve vilâyet-i Erdel kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân sâ’ir Memâlik-i mahrûsemiz gibi sâye-i himâyet ve zıll-i sa‘âdetimizde ta‘addî-i a‘dâdan masûn ve mazarrat u fesâdlarından me’mûn olıgelüp hâlâ dahi üslûb-ı sâbık üzre eğer Macar beğleri ve eğer sâ’ir vilâyet-i Erdel'e tâbi‘ olan porkolapları ve biroları ve eğer sâ’ir re‘âyâsıdır ve eğer kılâ‘ u bukâ‘ı ve kurâ vü zıyâ‘ıdur ve bi'l-cümle vilâyet-i Erdel umûmen kenef-i himâyetimizde masûn u mahfûz olmak murâd-ı hümâyûnum olmağın senün hüsn-i sadâkatle ubûdiyyetin ve ihlâs ile itâ‘atin muktezâsınca vilâyet-i Erdel'e seni voyvoda nasb eylemek bâbında fermân-ı şerîfim zuhûra getürildi. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfim vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan atebe-i ulyâmuza olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve fart-ı rıkkıyyet ü ihtisâsın müsted‘âsınca Erdel'e tâbi‘ olan Macar beğleri ile hüsn-i ittifâk u ittihâdla yek-dil ü yek-cihet olup Erdel'e tâbi‘ olan kılâ‘ı ve bukâ‘ı ve kurâ vü zıyâ‘ı ve kasabât u varoşların ve sâ’ir hıfzı lâzim olan yirlerin ve bi'l-cümle umûmen vilâyet-i Erdel'i hüsn-i tedârikle hıfz u hırâset ve zabt u sıyânet eyleyüp Macar beğlerine ve porkolaplarına ve sâ’ir birolarına hüsn-i istimâlet ile tenbîh ü te’kîd eyleyesin ki, her biri kal‘aların ve sâ’ir hıfz u zabt idegeldükleri yirlerin kadîmden Südde-i sa‘âdetimize olan hulûs-ı ubûdiyyetleri muktezâsınca gereği gibi hıfz u hırâset eyleyüp gaflet ile bir mahalle zarâr u gezend irişdirmekden tamâm ihtiyât eyleyeler ve sen dahi kadîmden atebe-i ulyâmuza hulûs-ı ubûdiyyet üzre olan Macar

beğleri ile müşâvereden hâlî olmayup **[151]** hüsn-i ittifâkla vech ü münâsib görüldüği üzre memleket ü vilâyetün ve re‘âyâ vü berâyânun zabt u rabtında mücidd ü merdâne olup bâb-ı ikdâmda dakîka fevt eylemeyesin. Bu bâbda Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "Umûmen ol serhadlerde ümerâ ve zü‘amâ ve sipâh ve neferâtı onat vechle zabt eyleyüp Erdel'e tâbi‘ olan yirlerden aslâ bir mahalle dahl ü ta‘arruz eylemeyüp sâbıkā virilen ahidnâme-i hümâyûnumda mastûr olan şerâyit-ı ahd ü emânı ve kavâ‘id-i sulh u salâhı kemâ-kân ri‘âyet eyleyüp müretteb ü mükemmel düşman yarağıyla hâzır ve Erdel taraflarına nâzır olasız ki, anun gibi a‘dâdan bir hareket olup mu‘âvenet lâzim olup taleb olunur ise gereği gibi mu‘âvenet eyleyesiz." diyü muhkem tenbîh ü te’kîd olunmuşdur ve benüm dahi nazar-ı ferhunde-eserüm dâ’imâ ol cânibden hâlî olmayup anda olan asâkir-i nusret-me’serüm kifâyet eylemeyüp dahi asker lâzim olursa Südde-i sa‘âdetimden müstevfî asker-i zafer-eser tedârik olunup gönderilmek mukarrerdür. Ana göre Erdel'e tâbi‘ olan Macar beğlerine ve sâ’ir a‘yânına bu husûsı tenbîh ü i‘lân eyleyesiz ki, her biri bâb-ı muhâfazada basîret üzre olup emn ü emân-ı memleket ü vilâyet ve refâhiyyet [ü] itmînân-ı ra‘iyyet husûsında mücidd ü merdâne olalar. Şöyle ki; a‘dâ tarafından bir hareket vâkı‘ olursa müşârun-ileyhimâ beğlerbeğiler ile haberleşüp vech ü münâsib görildüği üzre cem‘iyyet eyleyüp a‘dâ-yı bed-nihâdun mazarrat u fesâdların def‘ u ref‘ eylemekde envâ‘ ikdâm ü ihtimâmun vücûda getüresiz ve bi'l-cümle vilâyet-i Erdel'in beğleri ve a‘yân u re‘âyâsı her vechle yek-dil ü yek-cihet olmak bâbında mümkin ü münâsib olduğı üzre sa‘y ü ihtimâm eyleyesiz ve eğer Budun ve eğer Tımışvar beğlerbeğileri ile dâ’imü'l-evkât haberleşüp ikdâm ü ihtimâmdan hâlî olmayasız ve bu hükm-i şerîfim sana ne gün vâsıl olup ve ne vechle tedârik eyleyüp tedbîr itdüğüni sâ’ir lâzimü'l-arz olan husûslar ile mufassal ü meşrûh yazup bildüresiz ve mezbûr çavuşı üç günden ziyâde eğlendürmeyüp yarar mu‘temed âdemler koşup emrim olduğı mahalle emn ü sâlim ulaşdurasız.

d.14-1, s.21, h.32

Erdel beylerine: İstefan Kral'ın vefâtı üzerine yeni voyvoda tâyin edildiği, gönderilen Ahmet Çavuş'un getirdiği hüküm ile hareket edilmesi aksi halde memleketlerinin elden gideceği, tâyin edilen voyvoda ile ittifak yapmaları, memleketin muhâfazası için olan tedâriklerinin bildirilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 3 Muharrem sene 979] **(28 Mayıs 1571)**

Bu dahi.
(...)

Vilâyet-i Erdel beğlerine ve sâ'ir Vaskol pirolarına(?) hükm-i şerîf yazıla ki:

Bundan akdem vilâyet-i mezkûre kralı olan İstefan Kral mürd oldukda vilâyet ü memleketi hıfz u hirâset ve re'âyâ vü berâyasının zabt u sıyâneti umûr-ı mühimmeden olup kral-ı mezkûrun yerine voyvoda nasb ü ta'yîn olunmak lâzim olduğu ecilden kıdvetü ümerâ'i'l-milleti'l Mesîhıyye Batori İştevan voyvoda ta'yîn olunup ol bâbda hükm-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnum ile Dergâh-ı devlet-penâh ve Bârgâh-ı azîmet-destgâhım çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed Çavuş *zîde kadruhû* irsâl olunmuşdu. Müşârun-ileyhin emîn ü sâlim ol cânibe ne zamânda vâsıl olduğu ve sâ'ir ol vilâyetin ahvâli neye müncer olup ahâlisinin evzâ' u etvârı ne vech üzre olduğu henüz ma'lûm-ı şerîfim olmuşdır. Eyle olsa buyurdum ki:

Vardukda, gereği gibi mukayyed olup mûmâ-ileyh çavuşumla irsâl olunan hükm-i şerîf-i cihân-metâ'ımın mazmûn-ı behçet-makrûnuyla amel idüp fermân olunan husûslarda hüsn-i ittifâk u ittihâd üzre bezl-i makdûr ve sa'y-ı mevfûrunuz vücûda getürüp emr-i celîlü'l kadrime mugāyir vaz' sudûrundan ihtiyât u ihtirâz idüp gaflet üzre bulunmayasız. Şöyle ki; müşârun-ileyh çavuşumla irsâl olunan hükm-i lâzimü'l-inkıyâdımıza emr olunduğu gibi hüsn-i ittifâk u ittihâdla hidemât-ı hümâyûnda ihmâl ü tekâsül üzre olup kendü hâlinizde olmayup fermân-ı celîlü'l kadrime muhâlif evzâ' u etvârınız zuhûra geldüği istimâ' oluna, günahınuz kendü boynunuza olup memleket ü vilâyet elinizden gitmeğe iktifâ olunmayup fitne ü fesâda bâ'is olanlar envâ' ikābımla muʿâvenet olup bir vechle haklarından gelinür ki sâ'irlerine mûceb-i ibret ve nasîhat vâkı' olur. Ana göre tedârik idüp müşârun-ileyh voyvoda ile kemâl-i ittifâk üzre memleket ü vilâyetinizün hıfz u hirâseti ve zabt u sıyâneti husûslarında bâb-ı ikdâm u ihtimâmda dakîka fevt etmeyüp envâ' basîret ü intibâh üzre olup fermân-ı şerîfime mugāyir iş olmakdan ziyâde sakınasız. Bu hükm-i şerîfim size ne gün vâsıl olup ahvâl-i memleket neye müncer olduğun ve mukaddemâ irsâl olunan emr-i şerîfimin icrâsında ve memleket ü vilâyetin hıfz u hırâseti husûslarında ne vechle tedbîr ü tedârik üzre olduğunuzu mufassal u meşrûh yazup Südde-i sa'âdetime i'lâm eyleyesiz.

d.14-1, s.35-36, h.45

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Memleketinin içinde sadâkatten ayrılan kimse olmadığı, herkesin voyvodalığını kabul ettiği, reâyânın emniyet ve refâh içinde olduğu, elçi göndermek istediklerine dâir bilgileri içeren mektubun ulaştığı, ahde muhâlif olarak memleketine bir taâruz olmaması için serhatteki beylere hükümler gönderildiği, o tarafın da serhatlerdeki bey ve hâkimlerine tenbihte bulunması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 10 Muharremü'l-harâm sene 979] **(4 Haziran 1571)**

Sicile yazılmışdır.

Vilâyet-i Erdel Voyvodası Batori İştevan Voyvoda'ya hükm-i şerîf yazıla ki:

Âsitân-ı Devlet-medâr ve Aatebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârıma mektûb gönderüp; bundan akdem çavuşum Ahmed *zîde kadruhû ile* sana ve vilâyet ü memleket beğlerine irsâl olunan ahkâm-ı şerîfe vâsıl olup mazmûn-ı sa'âdet meymûnuyla amel olunup cadde-i itâ'at ü inkıyâddan udûl u inhirâf gösterir bir ferd olmayup kemâ-yenbâği âteş-i fitne ve eşya-i hüsn-i tedbîr ü tedârikle sükûr bulup fesâd ü şenâ'ate mübâşerete cü'ret ider hiç (…) olmayup a'yân-ı vilâyet ve umerâ-i memleket umûmen ittihâd ü ittifâkla emrim üzre seni voyvodalığa kabûl idüp emrime muhâlefet ve sözüne mu'ânedet göstermeyüp bir vechle mutî'u (...) olup ta'zîm ü ikrâm ve tefhîm ü ihrâmın (?) bâbında sa'y u ikdâmda kusûr u noksânları müşâhade olunmayup memleket ü vilâyeti emn ü emân ve re'âyâ vü berâyası istirâhat ü itminân üzre olup Südde-i sa'âdet-me'âbıma elçi gönderilmek sadedie olduğun bildirmişsiz. Eyle olsa vilâyet-i mezkûre şemşîr-i zafer-te'sîrle feth ü teshîri müyesser olan Memâlik-i mahrûsem adâvetden ma'dûd(?) olmağın, re'âyâsı (...) âtıfetim ile âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl ahvâlin enzâr-ı inâyet-i hüsrevânemle manzûr olmamak içün hâliyâ senin hakkında mezîd-i inâyet-i pâdîşâhanem zuhûr u sûdur bulup **[36]** ol cânibe müte'allik ve mahsus olan karyelere dahi bu cânibden ahde mugāyir dahl ü tecâvüz ( ) Memâlik-i mahrûsem serhaddinde vâkı' olan sancakbeğleri kullarıma, zü'amâ ve erbâb-ı tîmâra ve gayra gereği gibi tenbîh ü te'kîd idüp mukaddemâ irsâl olunan hükm-i hümâyûn ve sûret-i defter mûcebince vech ü münâsib olduğu üzre ahd ü emâna mugāyir iş etdirmemek içün mûmâ-ileyh Budun beğlerbeğisine tekrâr hükm-i şerîfim yazılup irsâl olunmuşdur. Şöyle ki, berü cânibden bir ferdi emr-i celîlü'l-kadrime muhâlif ol tarafın kurâ ve mezâri'ine ve re'âyâ vü berâyasına dahl ü tecâvüz etdüği istimâ' oluna aslâ beyân idecek özrü makbûl olmayup gereği gibi hakkından gelinmek mukarrerdir. Gerekdir ki:

Siz dahi serhadd-i memâlikde vâkı‘ olan hâkimlerinize tenbîh ü yasak eyleyesiz ki bu cânibe mahsûs olan kurâ ve mezâri‘a ahde mugâyir bir ferdi dahl ü tecâvüz etdirmeyüp iki tarafdan nasb ü ta‘yîn olunan vekîller yarar ehl-i vukûf âdemleriyle mahall-i nizâ‘ın üzerine varup vech ü münâsib görüldüğü üzre mâ-beynde vâkı‘ olan dostluğa lâyık u sezâvâr olanlar amel idüp ahde mugāyir vaz‘ sudûrundan ihtirâz eyleyeler. Tâ ki iki tarafın re‘âyâ vü berâyası eyyâm-ı adâlet-sa‘âdet encâmımda kemâl-i refâhiyyet ü istirâhatde olalar ve dâ’imâ nâme-i meserret-mashûbunuz ile ol cevânib ahvâlini Yüce Âsitâneme i‘lâmdan hâlî olunmaya.

d.10, s.62, h.90

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Fitne çıkaran kişinin Temeşvar beylerbeyine gönderilmesi, diğerlerine ibret olacak şekilde cezalandırılacağı.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 14 Muharremü'l-harâm sene 979] **(8 Haziran 1571)**

Yazıldı.

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a hüküm ki:

İ‘lâm olmağın mezbûr memleket ü vilâyete ihtilâl virüp fitne vü fesâda bâ‘is olduğı ecilden buyurdum ki:

Âsitâne-i sa‘adet-âşiyânıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâsın mûcebince mezbûr Papası hüsn-i tedârikle ele getürüp Tımışvar Beğlerbeğisi emîrü'l-ümerâ’i'l-kirâm Cafer *dâme ikbâlühû*ya mukayyed ve mahbus yarar âdemler ile gönderesiz ki sâ’ir ehl-i fesâda mûceb-i ibret ve nasihât olmağiçün mahall-i hâdisede hakkından gele ve ne vechle tedârik eyleyüp ne zamânda gönderildüğini yazup Südde-i sa‘detime bildiresiz.

d.10, s.70, h.104

Erdel Voyvodası’na: Erdel Kralı İstefan'ın ölmesi ile voyvoda tâyin edildiği, eski kral zamanında memleket nasıl korunduysa öyle korunması, müfsidlerin kötülüklerinin defedilmesi, reâyânın nefretine sebep olunmaması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 25 Muharremü'l-harâm sene 979] **(19 Haziran 1571)**

Yazıldı.

Erdel Voyvodası Batori İştevan Voyvoda'ya hüküm ki:

Bundan akdem Erdel Kralı İstefan Kral mürd oldukda voyvodalık sana inâyet olunup ol bâbda hükm-i hümâyunum irsâl olunmuş idi. Hâliyâ mezîd-i inâyet-i hüsrevânemden sana sancak-ı hümâyûnum ihsân olunup Hâssa şâhincilerim başı kıdvetü'l-emâcid Mehmed *zîde mecdühû* ile irsâl olunup an karîb varmak üzredir. Eyle olsa buyurdum ki:

Hükm-i hümâyûnum vardukda, vilâyet-i mezbûrenin kemâ-kân hıfz u hırâsetinde mecd ü sâ'î olup kral-ı mezbûr zamânında ne vechle olunagelmiş ise sen dahi kemal-i adâlet üzre zabt idüp anun gibi re'âyâ vü berâyânın ihtilâline bâ'is olur kimesne varsa ol asl müfsidlerin hüsn-i tedbîr ü tedârik ile mazarrat u ifsâdların def' eyleyesin, ammâ bir vechle tedârik eyleyesiz ki re'âyânın nefret ve ihtilâline bâ'is olmaya.

d.12, s.339, h.689

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Leh Kralı mektup gönderip ölen Erdel Kralı İstefan'ın malının vârisi olmadığından ve vasiyet ettiğinden, mirasının kendisine intikâl ettiğini bildirmesi üzerine bu durum vâki ise hazineden hâriç vasiyet ettiği ne varsa defter ettirilip Südde-i saâdete gönderilmesi ve emir ne üzere olursa onunla hareket edilmesi.

[Yevmü'l-Erbi'â, fî 3 Saferü'l-muzaffer sene 979] **(27 Haziran 1571)**

Yazıldı.
Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 11 Safer sene 979

Vilâyet-i Erdel Voyvodası Batori İştevan'a hüküm ki:

Hâliyâ Leh Kralı Südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp ve "Erdel Kralı iken mürd olan İstefan Kral mûmâ-ileyhin hemşîresi oğlu olup mezkûr İstefan hayatda iken fevt olmağla muhallefâtı kendüye intikâl itmeyüp hâlâ mezkûr mürd oldukda âhar vârisi

olmayup muhallefâtı kendüye intikâl idüp ve mesfûr mürd olmadın müşârun-ileyhe ba‘zı esbâb vasiyet itdüğin" bildürmeğin, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda bizzât mukayyed olup göresiz fi'l-vâkı‘ i‘lâm olunduğı üzre mezbûr İstefan Kral mezkûrun hemşîresi oğlu olup ve memâlik-i Erdel'den hâsıl olan mâldan mâ‘adâ kendünün atasından intikâl itmiş mâl ü esbâbı olup kral-ı müşârun-ileyhe vasiyet itdüği vâkı‘ ise memleket masâlihi içün vilâyetden cem‘ olan hazîneden mâ‘adâ mâl-ı mevrûsinden kral-ı mezkûra vasiyet itdüği her ne ise eğer nükûddur ve eğer esbâbdır ve gayridir müstakil defter eyleyüp Südde-i sa‘âdetüme i‘lâm eyleyesiz ki, sonra emrüm ne vechle olursa mûcebi ile amel eyleyesiz.

d.12, s.344, h.698

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Memleketinin içinde sadâkatten ayrılan kimse olmadığına, herkesin voyvodalığını kabul ettiğine, reâyânın emniyet ve refâh içinde olduğuna, elçi göndermek istediklerine dâir bilgileri içeren mektubun ulaştığı, kendisine üsküf, at ve hilat, diğer beylere de hilatler gönderildiği, memleketin himâyesi konusunda gayret gösterip, düşmanların hakkından gelinmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 3 Saferü'l-muzaffer sene 979] **(27 Haziran 1571)**

Yazıldı.
Şâhincibaşı Mehemmed'e virildi. Fî 11 Safer sene 979

Vilâyet-i Erdel'e voyvoda ta‘yîn buyurulan Batori İştevan Voyvoda'ya hüküm ki:

Âsitân-ı devlet-medâr ve atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârıma mektûb gönderüp; "bundan akdem çavuşum Ahmed *zîde kadruhû* ile sana ve vilâyet ü memleket beğlerine irsâl olunan ahkâm-ı şerîfe vâsıl olup mazmûn-ı sa‘âdet-meymûnlarıyla amel olunup câdde-i itâ‘at ü inkıyâddan udûl ü inhırâf gösterür bir ferd olmayup kemâ-yenbağî âteş-i fitne vü âşûb hüsn-i tedbîr ü tedârükünüzle sükûn bulup fesâd ü şenâ‘ate mübâşeret ider hiç ahad olmayup a‘yân-ı vilâyet ve ümerâ-i memleket umûmen ittifâk u ittihâd ile emr-i şerîf-i vâcibü'l-ittibâ‘um muktezâsınca seni voyvodalığa kabûl idüp emrüne muhâlefet ve sözüne mu‘ânedet göstermeyüp her vechle mutî‘ u munkâd olup ta‘zîm u ikrâm ve tefhîm u ihtirâmunda sa‘y ü ikdâmda kusûr u noksânları müşâhede olunmayup memleket ü vilâyet emn ü emân ve re‘âyâ vü berâyâsı istirâhat ü itmînân üzre olup Südde-i sa‘âdet-me’âbuma elçi göndermek sadedinde olduğun" bildürmişsiz. Eyle olsa

vilâyet-i Erdel şemşîr-i zafer-te’sîr-i hüsrevânemüzle feth u teshîri müyesser olan Memâlik-i mahrûsemüzden biridür. Dâ’imâ emn ü emân üzre olup re‘âyâ vü berâyâsı zıll-i âtıfet ü himâyetimde âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl olması murâd-ı şerîfim olmağın hâliyâ senin hakkında mezîd-i inâyet-i pâdişâhânem zuhûr u sudûr idüp âdet-i hasene-i şehriyârî ve kā‘ide-i müstahsene-i tâcdârîden sana râyet-i feth-âyet ve üsküf ve raht ile mükemmel at ve hil‘at-i fâhire-i hüsrevânem ve ümerâ-i memleket ve a‘yân-ı vilâyete dahi istihkâklarına göre hil‘at-i hümâyûnum inâyet olunup fahru'l-emâcid ve'l-ekârim şâhincilerim başı Mehemmed *zîde mecduhû* ile irsâl olunmışdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, alup giyüp fermân-ı şerîfim muktezâsınca vilâyet-i mezbûrede voyvoda olup şöyle ki vazâyif-i hidemât-ı voyvodalıkdır, kemâl-i emânet ve hüsn-i istikāmet ile mer‘î vü mü’eddâ kılup ümerâ-i vilâyete gönderilen hil‘atlerin istihkâklarına göre giydürüp her birine gereği gibi istimâletler virüp memleket ü vilâyetin hıfz u hırâseti husûsında mücidd ü merdâne olup adû-yı hâksâr taraflarından zarâr u gezend irişdirilmemek bâbında bezl-i makdûr kılup Âsitâne-i sa‘âdet-penâhuma itâ‘at ü inkıyâd üzre ( ) ri‘âyet ü himâyetleri bâbında kusûr üzre olmayup vilâyet ü memleketin ihtilâline bâ‘is olup emrüne ve sözüne ( ) idenlerün ittihâd u ittifâkla haklarından gelüp şerr u şûrların def‘ u ref‘ itmekde envâ‘ sa‘y ü ikdâm ve esnâf-ı ( ) üzre olup bâb-ı adâletde dakîka fevt itmeyüp re‘âyâ vü berâyâya bi-vechin mine'l-vücûh zulm ü ta‘addî itdirmeyesiz.

d.12, s.519, h.993

Erdel Voyvodası’na: Temeşvar'ın Marsa Nâhiyesi’ndeki karyeler Memâlik-i mahrûseye kayıtlı iken o taraftan müdâhale edildiği, bunun sebebinin bildirilmesi, defterde kayıtlı yerlere müdâhale edilmemesi.

Yevmü's-Sebt, fî 21 Rebî‘ülevvel sene 979 **(13 Ağustos 1571)**

Yazıldı.

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Hâliyâ Tımışvar Sancağı’nda Marsa(?) Nâhiyesi’nde Hadsur(?) ve Mihonişte nâm karyeler defter-i cedîdde ve atîkde Memâlik-i mahrûsemden mukayyed iken senin

cânibinden dahl olunduğı istimâ‘ olundı. İmdi, Memâlik-i mahrûsem karyelerine senin tarafından ahd ü emâna muhâlif dahl olunmağa sebeb nedir? Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, defter-i atîkde Memâlik-i mahmiyye-i mahrûsem[e] kayd olunan karyelerine senin tarafından ahd[e] muhâlif bir ferdin dahl ü ta‘arruz itdürmeyesiz.

d.16, s.48, h.93

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Osman Ağa'nın Erdel'de olan akrabaları gelmesine rağmen Yel Kalesi'nde iki kardeşinin kaldığı onların da gönderilmesi ve kimseye müdâhale ettirilmemesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî gurre-i Receb sene 979] **(19 Kasım 1571)**

Osman Ağa'nın âdemîsine virildi. Fî 2 Receb sene 979

Vilâyet-i Erdel Voyvodası Batori İştevan Voyvoda’ya hüküm ki:

Bâb-ı Sa‘âdet-me'âbımda hidmet üzre olan ağalardan Osman Ağa’nın vilâyet-i Erdel’de olan akraba vü ta‘allukātı bu tarafa gelüp biʾl-fi’l vilâyet-i mezkûrede Yel Kal‘ası’na tâbi Togadas(?) nâm karyede mütevattın iki nefer hemşîreleri kalup anlar dahi gönderilmesin recâ idüp ol bâbda hüküm taleb etdüği ecilden buyurdum ki:

Müşârun-ileyh ağanın anda olan hemşîreleri anun gibi bu cânibe gelürken Âsitâne-i devlet-penâhıma olan ubûdiyyet ve ihlâsın muktezâsınca kimesneye dahl ü ta‘arruz etdirmeyüp bu cânibe gönderesiz.

d.10, s.258, h.400

Erdel Voyvodası’na: Halil Bey defterinde kayıtlı olan bazı karyelerden Erdel beylerinin vergi talep ettiğinin ve reâyânın iki tarafa da vergi vermeye kudreti olmadığının bildirilmesi üzerine tahrir edilen karyelere müdâhale edilmemesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 20 Recebü'l-mürecceb sene 979] **(8 Aralık 1571)**

Ahmed Çavuş'a virildi.Fî 17 Ş

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Tımışvar beğlerbeği mektûb gönderüp Halil Beğ ve Muharrem tahrîr eyledükleri Defter-i hâkānîde mukayyed olan Zaden Küle(?) ve Yanık Lipva sancakları serhadlerinde Erdel'e tâbi‘ olan palankaların porkalapları ve sâ’ir siyâkları (?) tekrâr rüsûm taleb eyledüklerinde Memâlik-i mahrûse re‘âyâsıyuz, iki cânibe rüsûm virmeğe kudretimiz yokdur diyü cevâb virmeğin, gemi ile çete gönderüp ol karyelerden âdem ve esbâb alup girü sabaha değin palankalarına varup re‘âyâ bu makūle zulm ü ta‘addîye mütehammil olmayup perâkende olmaları muhakkakdır diyü sancakbeğleri i‘lâm eylediklerin, defa‘âtle mektûblar ve çavuşlar gönderilüp İstefan Kral tasarruf eyledüği üslûb üzre tasarruf etmeğe hükm-i şerîf virilmişdir diyü cevâb virüp lâkin bu cânibe yazılmış olan re‘âyâya İstefan Kral dahl etmezdi Eğri ve Sakmar ve sâ’ir harbî kılâ‘dan gelen haydûdlar mezkûr palankalara uğraduklarında bile (...) olup Memâlik-i mahrûse neferi kasabana geldüklerinde bu tarafdan (...) haydûdlar palankalara kaçup sığunup necât bulurlar, Hâîn ve ehl-i fesâd olduklarından gayrı palankaların haydûdlara sığınacak yer olup fesâddan hâlî değillerdir diyü i‘lâm eylemiş. İmdi; bundan akdem hükm-i şerîfim gönderilüp Halil Beğ ve kulum Muharrem tahrîr eyledükleri vilâyet ü memlekete dahl olunmayup henüz kârib olan palankalara yarar âdemler nasb olunup gereği gibi tedârik kılınup dahi Âsitâne-i devlet-penâhıma i‘lâm olunmak emrim olup müşârun-ileyh Tımışvar beğlerbeğisine hükm-i hümâyûnum gönderilüp defterde mukayyed ve mastûr olmayan karyelere berü cânibden dahl ü ta‘arruz etdirmek smarlanmışdı. Ol emr-i şerîfime mugāyir ve muhâlif iş olmak ihtimâli yokdur. Buyurdum ki:

Vardukda, sen dahi onat vechle mukayyed olup emr-i şerîf-i sābıkım muktezâsınca müşârun-ileyhimâ tahrîr eyledükleri vilâyete öte cânibinden bir ferdi dahl ü tecâvüz etdirmeyüp sınûra karîb olan palankalara yarar âdemler koyup fermân-ı celîlü'l-kadrime mugāyir kimesneye iş itdirmemek bâbında Âsitân-ı Devlet-âşiyânıma olan ubûdiyyet ü ihlâsın mûcebince envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getürile.

d.10, s.284, h.452

Erdel Voyvodası’na: Voyvodaların çavuşbaşılar için on bin, kâtipler için beş bin akçe vermesi âdet olduğundan bu tutarların gönderilen çavuşa teslim edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 28 Receb sene 979] **(16 Aralık 1571)**

Çavuş kâtibine virildi. Fî 8 Receb

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Vilâyet-i Erdel voyvodalığı tebdîl olundukda Südde-i sa'âdetim çavuşlarından başı içün on bin akçe ve Dîvân-ı hümâyûnum kâtibleri içün üç bin akçe virilmek âdet-i kadîme olup hâlâ vilâyet-i mezbûre voyvodalığı sana inâyet olunmağın, buyurdum ki:

Vardukda, müşârun-ileyh çavuşbaşımın ve Dîvân-ı hümâyûnum kâtiblerinin ta'yîn olunan âdetlerin müşârun-ileyh çavuşuma teslîm ve irsâl eyleyesin.

d.10, s.135-137, h.212

Erdel Voyvodası'na: Halil Bey defterinde kayıtlı yerlere müdâhale edilmemesi, eğer kayıtlı yerlere bu taraftan bir müdâhale olursa bildirilmesi, bu işi yapanların hakkından gelineceği, Nemçe tarafından aldıkları haberleri iletmeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Erbi'â, fî 5 Şevvâl sene 979, Babaeskisi] **(20 Şubat 1572)**

Hasan Çavuş'a virildi.Fî 17 N

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp kemâl-i ubûdiyyet ve ihlâs üzre istikāmet ile voyvodalık hidmetinde olup re'âyâ vü berâyâ refâhiyet ü itmînân ile âsûde oldukları hâlde kâr u kisblerinde iştiâl üzre olup ammâ Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine ve serhad beğlerine olur olmaz husûs içün şikâyet olunmayup vâkı' olan ahvâl birbirinüz arasında şer' ile fasl olunmak bâbında tenbîh olunmuş iken amel eylemeyüp Erdel'e tâbi' yerleri urup esîr eylemekden hâlî olmayup söyledikçe defter gösterildüğin ve Erdel voyvodalığı inâyet olunduğu zamânda sâbıkā kral tasarruf eyledüği üzre zabt eylemek emrim olup ol bâbda hüküm gönderildüğin **[136]** ve min ba'd müşârun-ileyhimâya ve serhadde olan ümerâya Kral oğlu zabt eyledüği yerleri kemâ-kân zabt olunmak içün tenbîh ü te'kîd olunmasın i'lâm idüp ol bâbda dahi her ne ki tahrîr ü beyân olunmuş ise alâ vechi't-tafsîl paye-i serîr-i a'lâma arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem şümûlüm muhît u şâmîl olmuşdur. İmdi, vilâyet-i Erdel sana sâbıkā Kral Oğlu tasarruf eyledüği

üzre tevcîh ve inâyet olunup kadîmden Erdel'e tâbi‘ olan eğer kurâ ve mezâri‘ ve kasabât ve varoşlardır ve sâ'ir yerleridir, bu cânibden dahl ü ta‘arruz olunmayup kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân ol cânibden zabt olunduğu üzre kemâ-kân zabt olunup anun gibi Halil Beğ Defterinde mukayyed olan kurâ ve mezâri‘ ve varoş ve kasabât ve gayrı yerler her ne ise bu cânibe zabt etdirilmek içün müşârun-ileyh Kral Oğlu'na virildüği üzre beğlerbeğilere ve sâ'ir serhadde olan ümerâya ahkâm-ı şerîfe yazılup irsâl olunmuş idi. Hâlâ dahi üslûb-ı sâbık üzre eğer müşârun-ileyhimâya ve eğer sâ'ir ümerâya müceddeden evâmir-i şerîfe yazılup muhkem tenbîh ü te'kîd olunmuşdur. İnşâ'allâhü'l-e‘azz min ba‘d deftere ve emr-i şerfime muhâlif kimesne dahl ü ta‘arruz eylemek ihtimâli yokdur. Ammâ; anun gibi serhadde olan ümerâdan ve gayrıdan kimesne Erdel'e tâbi‘ olan yerlerden ve karyelerden birin dahl iderse dahl olunan köyler ol tarafdan ve bu tarafdan büyükle(?) ve mastûr ise ve sâ'ir yerler her ne ise Türkî hatt ile yazup Âsitâne-i sa'âdetimde olan defter ile mukābele eylemek içün Dergâh-ı mu‘allâma göndermek emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda Âsitâne-i sa'âdetime olan vüfûr-ı **[137]** ubûdiyyet ve ihlâsın mûcebince Erdel serhaddinde olan beğlere ve sâ'ir a‘yânına muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki mezbûr defterde mastûr olup bu cânibe zabt olunugelen karyelere ve sâ'ir yerlere dahl ü ta‘arruz eylemeyüp kadîmden Erdel'e tâbi‘ olup hâric-ez defter olan yerleri zabt eyleyeler. Anun gibi bu cânibden Erdel'e tâbi‘ olan yerlere dahl olunursa ne makūle yerlere dahl olunup ne asl karyelere ta‘arruz olunduğun senün tarafından Türkî hatt ile yazup defter eyleyüp sûretini Südde-i sa'âdetime irsâl eyleyesin ki Âsitâne-i sa'âdetimde olan defter ile tatbîk olunup hâric-ez defter olan karyeler ve yerler ise dahl eyleyenlerin haklarından gelinüp min ba‘d deftere muhâlif berü cânibden bir ferd Erdel'e tâbi‘ olan yerlere ve karyelere dahl ü ta‘arruz eylemeye ve dâ'imâ ol diyârın ahvâl u etvârı ile Nemçe cânibinden vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevlâlî i‘lâmdan hâlî olmayasın.

d.16, s.185, h.356

Erdel Voyvodası'na: Erdel'den bazı eşkıyanın âsî olan Boğdan Voyvodası'na ulûfeci olarak yazıldıkları duyulduğundan bunların hakkından gelinmesi, ne kadar kişinin ele geçirildiğinin bildirilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 23 Za sene 979] **(7 Nisan 1572)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Vilâyet-i mezbûreden ba‘zı eşkıya âsî olan Boğdan Voyvodası'na ulûfeci yazıldukları istimâ‘ olundu. Ol makūle müfsidlerin haklarından gelinmek gerekdir. Buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda gāfîl olmayup kemâl ü basîret üzre olup fi'l-vâkı‘ vilâyet-i Erdel'den ba‘zı bed-bahtlar mezkûra ulûfeci yazılmışlar ise hüsn-i tedbîr ü tedârikle ele getürüp dahi emr-i şerîfim müsted‘âsınca haklarından gelüp fesâdlarını def‘ u ref‘ eyleyesin. Ne mikdâr kimesne ele getürilüp haklarından gelinürse isimleriyle yazup bildiresin.

d.12, s.612, h.1169

Erdel Voyvodası'na: Âsî olan Boğdan Voyvodası'nın Leh vilâyetinden Boğdan'a zarar vermek niyetinde olduğundan Boğdan'a ya da Eflak'a yardım gerekirse Erdel askeri ile yardım edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 7 Zilhicce sene 979] **(21 Nisan 1572)**

Hasan Çavuş'a virildi. Fî 8 Zilhicce

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Bundan akdem Boğdan'a voyvoda olan müfsid ba‘zı ehl-i fesâdı yanına alup Leh vilâyetine varup andan Boğdan memleketine dahl ü tecâvüz idüp bir mazarrat irişdirmek kasdında olduğı i‘lâm olunmağın ol bâbda Tatar Hânı Devlet Giray Hân *dâmet me‘âlîhi*[ye] nâme-i hümâyûnum yazılup "Tatar askeri ile varup hakkından gelmek" emrim olmuşdır. Lâkin müşârun-ileyh gelince düşmek ihtimâli olmağın, Silistre Beği Hamza *dâme ızzühû* baş ve buğ ta‘yîn olunup Niğbolu ve Akkirman ve Vulçıtrın(?) beğlerine ve Vidin alaybeğisine ve Eflak Voyvodasına varup mu‘âvenet eylemek emrim olmuşdır. Anun gibi Boğdan'a veyâhûd Eflak vilâyetlerine düşman gelüp mu‘âvenet lâzim olursa sen dahi Erdel'e tâbi‘ olan ümerâ ve bolarları ve sâ’ir a‘yânı ile vech ü münâsib olduğı üzre mu‘âvenet eylemen emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâsın müsted‘âsınca ne cânibe mu‘âvenet eylemen lâzim olup taleb olunursan iktizâ itdüğine göre Erdel askeri ile gereği gibi mu‘âvenet ü muzâheret eylemen bâbında envâ‘ sa‘y ü ikdâmın zuhûra getüresin.

d.19, s.27, h.70

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Memâlik-i mahrûseye zarar vermek için gelip Göle beyi tarafından dağıtılarak Erdel'e kaçan düşmanın Erdel askerince bir kısmının tutulup hapsedildiğinin bildirilmesi üzerine bunların Temeşvar beylerbeyine gönderilmesi, kaç kişinin ele geçirildiğinin bildirilmesi, sulha aykırı olarak Beç Kralı'na tâbi yerlere müdâhale edilmemesi ve o taraftan gelen eşkıyaya müsaade edilmemesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 13 Muharremü'l-harâm sene 980] **(26 Mayıs 1572)**

Yazıldı.
Tercümân Murad'a virildi. Fî 29 Rebî‘ülevvel sene 980

Erdel Voyvodası Batori İştevan Voyvoda’ya hüküm ki:

Hâlâ Memâlik-i mahrûseye mazarrat kasdıyla gelmeğin, Göle Beği Sinan *dâme ızzühû* bozduğı küffâr-ı hâksârdan bir mikdârı ol muhârebede kurtulup vilâyet-i Erdel'e vardukda serhadde senin tarafından olan zâbitlerin ba‘zıların tutup ve ba‘zıların habs eyledüğiniz i‘lâm olundu. Yüzün ak olsun eyü etmişsin senden umulan dahi bu makūle ihlâs ve ubûdiyetdir. İmdi; vech-i meşrûh üzre ol kefereden vilâyet-i Erdel'de ele getürilüp habs olunanlar Tımışvar beğlerbeğisine gönderilmek emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, müşârun-ileyh Göle Beği bozduğu kefereden Erdel'de tutdurup habs itdürdiğin kefereyi Südde-i sa‘âdetime olan ihlâs ve ubûdiyyetin mûcebince Tımışvar beğlerbeğisine gönderüp kaç nefer kâfir ele getirüp müşârun-ileye gönderdüğün yazup arz eyleyesin ve min-baʿd dahi ol makūle hidemât-ı mebrûrumda mücidd ü sa‘y olup eğer vilâyet-i Erdel ve eğer Memâlik-i mahrûsem mazarratı kasdına gelen kefereyi ele getürmekde tamâm ihtimâm idüp mîr-i mîrân-ı müşârun-ileyhe irsâl itmekden hâlî olmayasın, mâ-beynde olan sulh u salâha ve ahd ü emâna muhâlif Beç Kralı'na tâbi‘ olan memleket ü vilâyete ve re‘âyâsına dahl ü ta‘arruz itdirmeyüp ammâ anun gibi kat‘-ı tarîk ve fesâd içün Erdel'e ve Memâlik-i mahrûseme gelen eşkıyaya asla

emân virmeyüp haklarından gelmekde ve müşârun-ileyh Tımışvar beğlerbeğisine göndermekde dakîka fevt eylemeyesiz.

d.19, s.77, h.169

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Harem-i hümâyûn ağalarından Osman Ağa'nın Erdel'de olan akrabalarının geldiği ancak Yel Kalesi'nde olan kardeşinin daha önce emr-i şerîf gönderilmesine rağmen gönderilmediği, her nerede ise buldurulup âcilen gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 26 M. [980]] **(26 Mayıs 1572)**

Yazıldı.
Dîvânda Uzun İbrahim Kapucu ile mezbûr ağaya gönderildi. Fî 27 M.

Erdel Voyvodası Batori İştevan Voyvoda'ya hüküm ki:

Hâliyâ Harem-i hümâyûnum ağalarından Osman *zîde mecduhû* Erdel vilâyetinde Yel Kal'ası'na Tagodo(?) nâm karyede olan babası ve anası ba'zı akrabası getürdilüp şeref-i İslâm ile müşerref olup lâkin ol diyârda Solomi nâm hemşîresi kalup ol dahi kendüye irsâl olunmak içün mukaddemâ emr-i şerîfim gönderilmiş iken henüz irsâl olmaduğın bildirdi. İmdi; buyurdum ki:

Vusûl buldukda, Südde-i sa'âdetime olan sadâkat ü ihlâs ve ubûdiyyetin muktezâsınca müşârun-ileyhin zikr olunan hemşîresi her kimde ise buldurup emr-i şerîfim mûcebince ta'accilen Südde-i sa'âdet-me'âbıma gönderesiz.

d.19, s.165, h.345

Erdel Voyvodası'na: Boğdan Voyvodası mektup gönderip Boğdan'ın ihtilâline sebep olan Macar İstevan'ın Leh'ten Macar'a firâr ederken Erdel'e tâbi hisarın zâbitine denk gelip yanındaki altı arabası ve adamlarıyla ele geçirilip kalede hapsedildiğinin bildirilmesi ile adı geçen kişinin yolda kaybedilmeden gönderilmesi.

Yevmü'l-Ahad, fî 19 Saferi'l-muzaffer 980 **(1 Temmuz 1572)**

Tercümân Murat'a virildi. Fî 19 S.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Boğdan Voyvodası Yuvan Voyvoda Dergâh-ı mu‘âllama mektûb gönderüp; bundan akdem Boğdan vilâyetinin ihtilâline sebeb Macar İstevan nâm mel‘ûn Leh'den Macar'a firâr ider iken Erdel'e tâbi‘ Dost(?) nâm hisârın zâbıtı rast gelüp yanında olan altı arabasıyla ve âdemleri ile ele getürüp bi'l-fi‘l kal‘ada mahbûs idüğün i‘lâm eylemeğin, yanında bulunan esbâbı ve soygunu sizün ola, mezbûru kayd ü bend ile ve arabaları ile Dergâh-ı mu‘âllama gönderilmek emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, te’hîr etmeyüp mezbûru mu‘accelen yarar âdemlere koşup kayd ü bend ile Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhıma gönderesin ve koşup gönderdiğin âdemlere muhkem tenbîh eyleyesin ki yolda gaybet itdirmekden hazer eyleyesin.

d.19, s.221, h.458

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Temeşvar serhaddinde Erdel'e yakın bir yerde palanka inşâ edildiğinin duyulduğu eğer palanka inşâ edilirse Erdel reâyâsının palankanın muhâfızlarınca perişân olmaları mümkündür diye bildirilmesi üzerine Temeşvar beyine hüküm gönderildiği, Erdel reâyâsının zulme uğramasına müsaade olmadığı, palanka binâsından ferâgat edildiği, ancak palanka yapılacak yerlerin eşkıya ve hayduttan korunarak temizlenmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 10 Rebî‘ülevvel 980] **(21 Temmuz 1572)**

Tercümân Murat'a virildi. Fî 14 Ra

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a hüküm ki:

Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhıma mektûb gönderüp; Tımışvar serhaddinde Erdel'e karîb olan Ardohik nâm mevzi‘de emîrle palanka ihdâs olunmak üzre olup lâkin mahall-i mezbûr kefere haydûdundan ve mezbûrlarından hıfz u hirâset olunmak ol tarafdan mümkindir. Şöyle ki, palanka ihdâs olunursa Erdel karyeleri ol mahalle gāyet karîb olmağın, re‘âyâsın ekseri palanka müstahfızlarının ta‘addîsinden perâkende vü perişân olmak mukarrerdir diyü bildirmişsin. Dahi her ne dimiş isen mufassalan ma‘lûm olmuşdır. İmdi; vilâyet-i Erdel sâ’ir memleket re‘âyâsı gibidir, anlara zulm ü ta‘addî olunduğuna aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur. Arz eyledüğin üzre ol mahalde palanka ihdâsından ferâgat idüp ve asker halkın dâ’imâ muhkem zabt idüp re‘âyâsı Erdel'e

ta‘addî etdirmeyesin diyü Tımışvar beğlerbeğisine mufassal hüküm gönderilmişdir. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, sen dahi muhâfaza-i memleket ü vilâyet gereği gibi mücidd ü sa‘y olup arz eyledüğin üzre kefere haydûdlarından ve hırsuzlarından ol palanka ihdâs oluncak mahalleri ve etrâfın ol tarafdan hıfz u hirâset itdürüp bir mahalle zarâr u ziyân irişdirmemek mücidd ü sa‘y olasın.

d.21, s.7, h.38

Erdel Voyvodası'na: Boğdan Voyvodası ele geçirilmişken Beç Kralı'nın adamlarının gelip voyvodayı aldıkları bildirilmiş olup, adı geçen voyvodanın nerede olduğunun bildirilmesi, Erdel'den geçmesine izin verilmemesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî gurre-i Ramazânü'l-mübârek sene 980] **(5 Ocak 1573)**

Bu dahi

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; sâbıkā gönderilen emr-i şerîfim mûcebince Boğdan Voyvodası ele getirüp sana getürmek kasdında iken Beç Kralı'nın âdemleri hayli âdem ile yarağ ile Erdel'e koşup yetişüp muhkem ceng idüp âdemlerün mecrûh olup ellerinden aldıkların ve mezbûr voyvoda bi'l-fi‘l Sakmar veyâhûd Kaşadadır, min-baʿd dahi ele getürmek kasdında olduğın i‘lâm eylemişsiz. Ol bâbda her ne dimiş isen ma‘lûm oldu. İmdi; mezbûr müfsid ne mahalde olup fikr ü tedâriki nedir? Sıhhati üzre ma‘lûm idinüp Âtebe-i ulyâma i‘lâm eylemek lâzim olmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve ihlâsın mûcebince gereği gibi mukayyed olup anun gibi müfsid-i mezbûr bir cânibe hareket eylemelü olursa beher hâl Erdel vilâyetinden geçer, zinhâr geçürmeyüp ele getürmek bâbında envâ‘ sa‘y u ikdâmın vücûda getüresin, dahi lâzim olan husûslarda Boğdan Voyvodasıyla haberleşmekden hâlî olmayup vech-i münâsib görüldüğü üzre mahall-i iktizâ itdüğine göre hüsn-i tedârik eyleyesin ve bi'l-fi‘l ne mahalde olup fikr ü tedâriki ne idüğin sıhhati ile ma‘lûm idinüp vukū‘u üzre mufassal yazup bildiresiz.

d.21, s.32, h.89

Erdel Voyvodası'na: Göle Beyi Muharrem'in mektubuna göre bazı ehl-i fesâdın reâyâya zarar verdiği, parkan yaptığı bildirildiğinden bunların yıkılarak içindeki ehl-i fesâdın ele geçirilmesi.

Yevmü'l-Hamîs, fî 18 Ramazânü'l-mübârek sene 980 **(22 Ocak 1573)**

Tımışvar beğlerbeğisinin kethüdâsı Ferhad'a virildi. Fî 21 Ramazânü'l-mübârek sene 980

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Göle Beği Muharrem *dâme ulüvvuhû* mektûb gönderüp; Göle Sancağı'nda Tomaşhöyük(?) nâm kârye kurbunda Erdel'e tâbi' sâbıkā mürd olan Nilengirhen(?) nâm kâfirin oğlu Betaz Karoş(?) sâbıkā Dîvân-ı hümâyûnumda İslâm'a gelüp İskender diyü tesmîye olunup Lipova Sancağı'nda müteveffâ Mehmed nâm za'îmin zeâmeti sadaka olunmuş iken girü Erdel'e lâhıkk oldukda mürted olup bi'l-fi'l karye-i Salaşe'de(?) cide(?) bennâlu bir cevlide sâkin olup bir kaç harâmî ile re'âyâyı gāret eylemekden hâlî olmayup ve Budun Beğlerbeği Mustafa *dâme ikbâlühû*nun Tomaşhöyük'de(?) ve Beneş nâm varoşda olan değirmenlerin gice ile gāret idüp ve Pankona(?) alaybeğisi Hüsseyin'in Talas nâm karyede olan dört bâb değirmenlerin yakup ve Defter-i cedîdde takayyüd olan re'âyâyı gāret eylemekle kendüye itâ'at etdirmek kasdında olduğun ve bundan gayrı Şerâfe nâm pârkān gāyet s'ab yirde vâkı' olup etrâf u cevânibi iki-üç yıl mikdârı sazlık ve bataklu yerde olmağla, Bozayamatda(?) Eğri ve Tokay ve Kaşa ve Sakmar ve ol câniblerde olan ba'zı kılâ'ın fârisleri atlu ve yayası pârkān-ı mezbûreye karîb yirlerde cem'iyyet idüp karyeleri gāret eylemeğle, kendülere itâ'at itdürüp guzzât-ı İslâm üzerlerine vardıkda pârkān-ı mezbûru penâh(?) idinüp halâs olup zikr olunan pârkān ve halâtine(?)de mezbûr mürtedin binâ eyledüği parkānların ihrâkı ve içlerinde olan harâmîlerin ele getürilmesi lâzim idüğin i'lâm eylemeğin, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve ihlâs ve fart-ı rıkkiyet ü ihtisâsın mûcebince mezbûr ihdâs eyledüği parkānları ve Jokata(?) olan parkānı ihrâk, içlerinde olan ehl-i fesâdı ele getürüp haklarından gelmek bâbında envâ' sa'y u ikdâmın zuhûra getüresiz. Mezbûrun ol parkānlarda def' u ref'i mühimmâtdandır. Ehl-i fesâda himâyet eylemeyüp mezbûrları ele getürüp haklarından geldikden sonra hâdis olan parkānları ihrâk idüp bi'l-külliye ref' eyleyesiz.

d.21, s.303-304, h.715

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Bazı yeniçerilerin ve ehl-i İslam'dan kişilerin esîr alındığı, Boğdan Voyvodası olan Boğdan'ın Kaşa'da olduğu haberinin verildiği, ehl-i fesâdın haklarından gelinip cezalarının verilmesi, Boğdan Voyvodası Boğdan hakkında alınan haberlerin iletilmesi.

[Yevmü'l-Cum'â, fî 7 Muharremü'l-harâm sene 981] **(9 Mayıs 1573)**

Tercümân Murad'a virildi. Fî 12 Muharrem sene 981

Erdel Voyvodası Batori İştevan Voyvoda'ya hüküm ki:

Âsitân-ı devlet-medâr ve Südde-i sa'âdet-iktidârıma mektûb gönderüp; bundan akdem hükm-i hümâyûnum gönderilüp Budun yeniçerilerinden ve Göle topçularından Varad kapudânı esîr olduğı husûsa i'lâm olunmuşdu. Anlarun ahvâli görüldükde Varad kapudânı ehl-i İslâm'dan ba'zı kimesne alduğın istimâ' etdüği gibi fi'l-hâl tefahhus içün bir bâzergân gönderdükde Nemçe cânibi zabtında olana rast gelüp ol yeniçerilerden ikisin mezbûr bâzergân satun alup Varad kapudânına getürüp virdükğin cerâhatlerine timâr etdirüp hükm-i hümâyûnum irsâlinden iki ay mukaddem bir habbesin almayup yirlerine göndermişdir ve ol topçular ba'zı ehl-i fesâda rast gelüp dutup alup giderken Varad kapudânı âdem gönderüp cümlesin ele getürüp topçuları ellerinden alup olan fesâdı gözleri önünde siyâset idüp topçuları Göle Kal'ası'na göndermişdir. Budun çavuşlarından ol cânibe gönderilen çavuş Varad'a vardukda kapudânı yarar yoldaş ve kulaguz koşup muhavvef ü muhatâra olan mahalleri geçirüp çavuş-ı mezkûr elli nefer yarar yoldaşlarıyla kalup mâ'adâsı müraca'at etdikden sonra üzerlerine nâ-gehân ehl-i fesâddan bir kaç nefer âdem hücûm idüp çavuş alup karyeler ahâlisi ardlarına düşüp çavuş halâs idüp harâmîleri ele getirüp Varad kapudânı çavuş-ı mezkûru yanına alup harçlık virüp koyuvirüp ehl-i fesâdın haklarından gelmişdir ve Budun beğlerbeğinin âdemiyle irsâl etdüğin mektûbunda sâbıkā vilâyet-i Boğdan Voyvodası Boğdan ahvâli emrim mûcebince tecessüs ü tefahhus olundukda gāyetle fakîr olup bi'l-fi'l Kaşa'da **[304]** olduğuna haber geldüğin i'lâm eylemişsin ve dahi her ne ki arz u iş'âr olunmuş ise ale't-tafsîl pâye-i serîr-i sa'âdet-masîr-i hüsrevânemize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâm mühît ü şâmil olmuşdu. İmdi; Yüce Âsitâne-i devlet-âşiyânıma itâ'at ü inkıyâdın müsted'âsınca taraf-ı sadâkat ü istikāmetde sâbit-kadem olup hıfz u hirâset-i vilâyet ve

zabt-ı siyânet-i memleket ve ra‘iyyet bâbında envâ‘ ikdâm ve hüsn-i ihtimâm üzre olmak emr idüp buyurdum ki:

Vardukda, kemâl-i basîret ve iştibâh üzre olup Atebe-i aliyye-i âlem-penâhıma adem-i itâ‘at ve inkıyâd üzre olanlarun ve sâ’ir ehl-i fesâd ü şenâ‘atin vech-i münâsib görüldüğü üzre kemâ-kân hüsn-i tedârikle haklarından gelüp erbâb-ı fesâdı ashâb-ı şenâ‘ate meyl ü mühâba göstermeyüp istihkāklarına göre her birine cezâ vü sezâların virdirüp ehl-i İslâma zarâr u gezend irişdirmemek husûsunda sa‘y u ikdâm idüp kimesneye emr-i celîlü'l-kadrime muhâlif iş etdirmeyesiz. Ve mezbûr Boğdan Voyvoda'nın Kaşe'de olduğu haberi sahîhdir. Ol bâbda dahi mukayyed olup beher takdîr her kande ise haberin alup tamâm sıhhatine tahsîl-i vukûf etdükden sonra vech-i münâsib ne vechle olursa anunla amel idüp ol cevânibin ahvâli ile Südde-i sa‘âdetime i‘lâm ü iş‘ârdan hâlî olmayasız.

d.22, s.192, h.368

Erdel Voyvodası'na: Budun yeniçerilerinden dokuz kişi göreve giderken Göle ve Solnok arasında bir mahalde esir alındıkları bildirildiğinden hizmete giden bu gibi kişilerin esîr edilmesinin doğru olmadığı, bu işi her kim yaptı ise buldurulup, yeniçerilerin serbest bırakılması.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 28 Rebî‘ülevvel sene 981] **(28 Temmuz 1573)**

Vilâyet-i Erdel Voyvodası Batori İştevan Voyvoda'ya hüküm ki:

Budun yeniçerilerinden dokuz nefer kimesne mîrî hidmete giderken Göle ile Solnok mâ-beyninde Hapaçur nâm mahalde Artandet nâm kâfirin evinde iki gice konuk olup bâ‘dehû bunları Purkulab(?) âdemleri ve gayrı bir nice Erdel kâfirleri basup Kaşelu'ye esîrimiz vardır alursanız virelüm diyü haber gönderdüklerinde anlardan dahi birkaç kâfirler gelüp bunları Erdellüden ikişer yüz guruşa satun alup Kaşelu'ya iletüp hâlâ ikişer bin guruş bahâya kesüp ıtlâk etmişler, bu husûs bundan akdem istimâ‘ olundukda sana hükm-i hümâyûnum gönderilüp kendü hâlinde hidmete giden kullarımı sizin cânibinizden tutup esîr itmek câ’iz değildir. Itlâk idüp Südde-i sa‘âdetime gönderile diyü fermân-ı şerîfim oldukda mezkûrları bizim âdemimiz tutmayup Kaşelu tutup esîr idüp Erdellü iki neferin almışlar imiş, hâlen bu cânibde bulunan iki neferi ıtlâk olundı diyü mezkûrlardan iki neferi göndermiş idin, ol zamânda

Kaşa kapudânına hükm-i hümâyûnum gönderilüp ahde mugāyir bu makūle vaz‘ın sudûrundan sü’âl olundukda mektûb gönderüp mezkûrları Erdellü tutup altı neferin Kaşelu'ya satup iki neferi mecrûh olmağın, anda kalmışlar imiş diyü i‘lâm idüp ve hâlâ halâs olan yeniçeriler dahi gelüp bizi Erdellü tutup Kaşelu'ya anlar bey‘ itdü diyü haber virdiler. Fi'l-vâkı‘ bunların ele geldükleri mahall-i Kaşe'ye ba‘îd olup Erdel semtidir, bunları Kaşelu tuttuğu takdîrce mecrûh olmayanı satmayup mecrûh olanları satmak ihtimâli ba‘îddir mezkûrları esîr idüp fesâd idenler Erdellü olduğundan iştibâh yokdur buyurdum ki:

Vusûl buldukda, Âsitâne-i sa‘âdetime olan vüfûr-ı ubûdiyet ve ihlâsın mûcebince mezkûr yeniçerileri her kim alup bey‘ eylemiş ise zuhûra getürüp dahi Kaşelu'dan aldukları akçeyi virdirüp yeniçerileri ıtlâk etdirüp emr-i şerîfime ve ahd-i emâna muhâlif iş olmakdan ihtiyât eyleyesiz.

d.22, s.241, h.469

Erdel Voyvodası'na: Leh’ten gelen bilgilere göre Leh ve Litva tâifelerinin Fransa Kralı'nın kardeşini kral tâyin etmek üzere ittifak yaptıklarının bildirildiği, Fransa Kralı'nın kardeşi mi yoksa dışarıdan biri mi kral tâyin edilmiştir bunun bildirilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 12 Rebî‘ülahîr sene 981] **(11 Ağustos 1573)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; Leh vilâyetinden gelen yarar âdemlerin gelüp Leh ve Litva tâ’ifeleri Françe karındaşı nasb eylemekde ittifâk üzre oldukların bildirmişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma‘lûm-ı şerîfim oldu. İmdi; kadîmden Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ü ihtisâsın mûcebince gerekdir:

Dâ’imâ ol cânibe göz kulak tutup sahîh ol arz eyledüğin kimesneyi mi kral iderler yohsa haricden mi getürirler? Fikr ü tedârikleri nedir? Aslı ile ma‘lûm idinüp vâkıf olduğın ahbâr-ı sahîhayı i‘lâmdan hâlî olmayasın.

d.22, s.302, h.596

Erdel Voyvodası'na: Darende Hasan, Barda karyesinde iken Erdel'e tâbi yerlerden gelen kişilerin bu köyü bastığı, hizmetkârları ve eşyasının alınarak kendisinin hapsedildiği, serbest bırakılması için üç yüz kuruş alındığı bildirildiğinden, durumun teftiş edilmesi, eğer durum bu ise Hasan'ın hakkının alınması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 26 Rebîʻülahîr sene 981] **(25 Ağustos 1573)**

Sâhibine virildi. Fî 13 Ca

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Dârende Hasan nâm sipâhî şöyle arz eylediği berâtıyla mutasarrıf olduğu Barda nâm karyesi (...) içün varup köyü içinde otururken Erdel'e tâbiʻ Ahola nâm karye sâkinlerinden Korton Mihal ve Harmânî Yuvan ve Lazar ve Mitor babasının iki oğlun otuz mikdârı kâfir ile gelüp mezbûr karyeyi basup (...) üzre iken bir nefer hidmetkârıyla tutup iki atın ve cebe ve cevşeni ve sâ'ir alât ü esbâbın alup bunları kayd ü bend idüp hayli müddet habs idüp bâʻdehu halâs etmekiçün üç yüz aded guruş alup ziyâde zulm u taʻaddî eylemiş. İmdi; buyurdum ki:

Vardukda, bu husûsda onat vechle mukayyed olup göresiz; kādıya arz olunduğu gibi olmuş ise bi't-tamâm hakkın alıvirüp min-baʿd bu vechle kimesneyi rencîde vü remîde etdirmeyüp Südde-i saʻâdetime şikâyet olunmalu eylemeyesiz.

d.23, s.12-13, h.19

Erdel Voyvodası'na: Nemçe Kralı'na tâbi olan düşmanın Erdel vilâyetinden geçerek Dobraçın varoşunda bir palanka inşâ ettiklerinin duyulduğu, bu durumun bildirilmediği, palanka inşâsını haber vermeyerek düşmana yardım edenlerin cezalandırılması, daha önce Nemçe Kralı'nın Leh üzerine asker tedâriğinde olduğunun bildirildiği, Leh'e bir taâruz olursa yardım için Tatar Hânı'nın gönderileceği, Erdel askerinin de hazır olup Nemçe Kralı Leh'e bir taâruzda bulunursa kralları ulaşana kadar Leh beylerine yardım edilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 21 Cemâziyelevvel sene 981] **(18 Eylül 1573)**

Bu dahi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Nemçe Kralı'na tâbi‘ olan kefere-i kāhire Erdel vilâyeti içinde ale'l-gafle küllî cem‘iyyet ile gelüp Dobracin varoşundan öte Memalik-i mahrûsemiz dahilinde olan Mankaluk(?) nâm karyede palanka ihdâs eyledüğü i‘lâm olundu. Ol makūle ehl-i fesâd sulha muhâlif Leh vilâyeti içinde geleler ve palanka ihdas ideler. Sen vâkıf olup niçün serhadde olan beğlerbeğiler kullarıma i‘lâm etmeyesin, eğer kral zamânında ve eğer sâ’ir zamânlarda olmayan maslahat şimdi olmak ile bu bâbda senin ihmalin müşâhere olundu. İmdi; buyurdum ki:

Vusûl buldukda, Südde-i sa‘âdetime olan hulûs-ı ubûdiyyetin muktezâsınca a‘dânın evzâ‘ u etvârın dâ’imâ tecessüs idüp vâkıf olduğun evzâ‘ u etvârın serhadde olan beğlerbeği kullarıma Südde-i sa‘âdetime i‘lâmdan hâlî olmayasın ve ol mikdâr kefere Erdel vilâyetin içinden geçe, kapudânlarından kangısının hükûmetinden geçmişdir, niçün sana ve beğlerbeğilere i‘lâm etmemişdir? Yüce Âsitânemize müte‘allik-i umûrda böyle ihmâl idüp a‘dâ tarafına mu‘avenet ü himâyet semtinde olanların haklarından gelesin ki sâ’irlerine mûceb-i ibret ola ve illâ senin ihmâlinden bilinür, bu makūle husûslarda muhkem mukayyed olup a‘dânın evzâ‘ına tahsîl-i vukūfdan hâlî olmayasın ve bundan evvel Yüce Âsitânemize mektubun gönderüp Nemçe Kralı Leh üzerine asker tedarikindedir, mukarrer olur ise Leh tâ’ifesine muʿâvenet idilü[r]mi diyü istizân etmiş idin. İmdi; Leh beğleri ve re‘âyâsı kadimü’l-eyyamdan **[13]** Yüce Âsitânemizle doğruluk üzre sulh u salâh ve dostluk idegelmişler diyü vilâyetlerine murâd-ı hümâyûnumuz üzre krallığa kadîmî dostumuz olan Françe Padişahı’nın karındaşın kabûl etmişlerdir. Her ne cânibden vilâyetlerine zarâr kasd olursa men‘ u def‘ olunmağiçün Tatar Hânı *dâmet me‘âlîhû*ya ve serhadlerde olan ümerâ kullarımıza ve emr-i âliyemiz irsâl olunup cümlesi asker ile cem‘iyyet üzredir ve vilâyetlerine zarâr irişdüğüne rızâ-yı hümâyûnumuz yokdur. Sen dahi Südde-i sa‘âdetimde olan ubûdiyyetin muktezâsınca voyvodalığına müte‘allik olan askeri hâzır tutup Nemçe Kralı Leh vilâyetine mazarrat kasdın iderse Leh beğlerine muʿâvenet idüp emr-i şerîfimiz üzre gereği gibi yoldaşlıkda bulunasın, vilâyetlerine kralları varmak üzredir, varınca asude-hâl olmaları bâbında ihtimâmda dakîka fevt etmeyesin ve Budun beğlerbeğisine lâzim olan hidemâtda bezl-i makdûr eyleyesin.

d.23, s.60-61, h.125

Erdel Voyvodası'na: Erdel vilâyetinin güvende ve halkının refâh içinde olduğunun, ümerâ arasında bir ihtilâf olmadığının bildirildiği ayrıca Leh beylerinin bazılarının Nemçe Kralı'nın oğlunu krallık için kabul etmeye niyetli oldukları ve bunun için asker topladıkları bilgilerinin ulaştığı, serhatteki beylere Halil Bey defterinde kayıtlı yerler dışındaki yerlere müdâhale edilmemesi için hükümler gönderildiği, Erdel'e bir zarar uğrama ihtimâli olursa haber verilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 15 Cemâziyelahîr sene 981] **(12 Ekim 1573)**

Bu dahi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Âsitâne-i Devlet-penâhıma mektûp gönderüp; eyyâm-ı sa‘âdet-encâmımda vilâyet-i Erdel her vechle emn ü emân ve re‘âyâ vü berâyâsın kemâl-i refâhiyyet ü itmînân üzre olup a‘yân ve ümerâ arasında aslâ ihtilâl ve ıstırâp olmayup âteş-i fitne vü fesâd tamâm bi'l-külliye def‘ u ref‘ olup umûmen fermân-ı celilü'l-kadrime mugāyir ve vaz‘ları olmayup Atebe-i âlem penâhıma ubûdiyyet ve istikāmet üzre oldukların bildirüp memleket ve re‘âyâ tâ'ifesine emr-i şerîfime muhâlif dahl ü tecâvüz olunmayup ve dâ'imâ senün tarafına askerleriyle hâzır u nâzır olup vilâyet ü memleket içinden ve eğer hâricden ale'l-gafle bir düşman zuhûr idüp mübâşeret fitne vü fesâd iderse mu‘accelen irişüp def‘-i mazarrat ve ifsâdları husûsunda bezl-i makdûr etmeleri içün tenbîh ü te'kîd olmayup her birine istiklâl üzre hüküm irsâl olunmasın i‘lâm eyleyüp ve Âsitân-ı devlet-aşiyânıma gönderdüğin âdemin dahi vilâyet-i Leh beğlerinin ba‘zıları Nemçe Kralı'nın oğlunun krallığa kabul etmeğe kasd idüp serhadde olan beğleri ve kapudânları askerleriyle cem‘iyyet üzre oldukların takrîr eyledi. Bi'l-cümle her ne ki i‘lâm eylemiş isen ve âdemin ne takdîr eyledi ise alâ sebebi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-i mâsir-i hüsravâneme arz olunup ilm-i şerîf-i âlem şümûl-i pâdişâhanem muhit u şâmil olmuşdur. İmdi; vilâyet-i Erdel'in hıfz u hırâseti ve re‘âyâ vü berâyasının refâhiyyet ü istirâhati husûslarında benim ziyâde ikdâm ü ihtimâmım vardır ve Leh vilâyeti dahi kadimü'l-eyyâmdan Memâlik-i mahrûsem civârında olmağla, beğleri ve re‘âyâsı Âsitâne-i sa‘âdetime hulûs üzre olmağla anun dahi hıfz u himâyet-i (...) padişâhâneme lâzim olan umûrdandır. Serhadde olan beğlerbeği ve sancakbeği kullarıma ahkâm-ı şerîfe irsâl olunup Halil Beğ defterinden hâric olan kurâ ü mezâri‘a dahl olunmayup re‘âyâ tâ'ifesi rencîde olunmamak emrim olup anun gibi hilâf-ı emr karye urulup

re‘âyâdan esîr alup tavâr sürilup gāret-i esbâb ü emvâl olmuş var ise dahi cümlesi ıtlâk olunup emvâl ü esbâbı ve davar cümle ashâbına redd ve teslîm olunmak fermân olunup ve ol vilâyet tâcirleri ve sâ’ir rençberleri ticâret tarîkıyle kadîmden varup geldükleri üzre varup gelüp ticâret virilmez. Beğlerinde kendü hâllerinde olanlara hilâf-ı şer‘-i şerîf yolda ve izde dahl ü tecâvüz olunmaya diyü Budun ve Tımışvar beğlerbeğileri kullarıma hükm-i şerîfim gönderilmişdir. Buyurdum ki:

Vardukda, sen dahi Âsitân-ı adâlet-penâh ve Südde-i sa‘âdet-destgâhıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve istikāmetin müsted‘âsınca kemâl-i ikdâm ve hüsn-i ihtimâm üzre olup hıfz u hıraset-i vilâyet ve zabt u sıyânet-i ra‘iyyet bâbında cidd ü sa‘yı elden komayup dâ’imâ basîret ve iştibâh üzre bulunup a‘yân-ı vilâyet ve ümerâsıyla **[61]** hüsn-i zindegânî idüp anun gibi memleket içinden ve hâricden ba‘zı ehl-i fesâd zuhûr idüp kazıyye mazarrat ve ifsâdlar eyledüklerin sen dahi (...) bulunmayup seferde olan beğlerbeği ve beğler kullarıyla haberleşüp her ne tarîkle mümkin olur ise ittihâd ü ittifâk üzre def‘-i mazarratları bâbında ve sâ’ir devlet-i ebed-peyvendime müte‘allik olan umûrda bezl-i mâ-hüve'l-makdûr eyleyesin ve Bârgâh-ı sa‘âdet-penâhımdan dâ’imâ haberün eksük etmeyüp i‘lâm ü iş‘ârı lâzim olan ahvâli bildirmekden hâlî olmayasın.

d.23, s.71, h.145

Erdel Voyvodası'na: Gönderilen mektupta Erdel beylerinden Beneş İşbar'ın Nemçe'ye tâbi olduğu, kalesinin feth edilerek kendisinin hakkından gelinmesi gerektiği, Nemçe Kralı'ndan bir yardım gelirse Budun ve Temeşvar beylerbeyileri ile Eflak ve Boğdan Voyvodalarının yardıma gelmelerinin rica edildiği bildirilmiş olup Temeşvar beylerbeyinin Beneş İşbar'ın kalesini muhâsara ettiği, yardım gerekirse ona yardıma gidilmesi, Nemçe'den bir yardım giderse Eflak ve Boğdan Voyvodaları ile de haberleşilmesi, askerin ihtiyâcı olan zahîrenin tedârik edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 23 Cemâziyelahîr sene 981] **(20 Ekim 1573)**

Bu dahi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Erdel beğlerinden Beneş İşbar nâm müfsid Nemçe Kralı'na tâbi‘ olup ol cânibden mülk kal‘a alup ittifâk u ittihâd üzre

olduğu sıhhati ile haber alınup beher hâl kal‘ası feth olunup kendünin hakkından gelinmek mühimmâtdan olmağın, bizzât üzerine varup bi-inâyetillâhi te‘âlâ feth ü teshîre tasmîm ve niyyet eyledüğün i‘lâm idüp ve Nemçe Kralı’na müfsid-i mezbûre bir mu‘avin gönderirse Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine tâbi‘ olan asâkir-i nusret-me’serim ile ve Eflak ve Boğdan Voyvodaları hâzır u müheyyâ olup iktizâ iderse varup mu‘âvenet eylemen bâbında ahkâm-ı şerîfe yazılup irsâl reca eylemişsin. İmdiİ işbu sene 981 Cemâziyelahîrinin yirminci gününde Tımışvar beğlerbeğisinden mektûb gelüp; mezbûr Beneş İşbar’ın bir kal‘asın alup ve bir kal‘asın dahi muhâsara eyledüğin ve ekser ihtimâl Nemçe askeri mücerred ol kal‘adan vaz gelmek içün serhadlerde bir âhar kal‘a ki yapışmak ihtimâli olmağın, sen muhâsarada iken anun gibi bir kal‘a ki müstevlî olursa Budun ve Tımışvar beğlerbeğileri ol cânibe mu‘âvenete varmağa emrim olmuşdur ve Eflak ve Boğdan Vovvodaları dahi mu‘avenet eylemek fermân olup anlara dahi müstakil ahkâm yazılup gönderilmişdir. Buyurdum ki:

Vusul buldukda, Âsitâne-i sa‘âdetime olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve ihlâsın mûcebince müşârun-ileyhimâ beğlerbeğilere ve Boğdan ve Eflak Voyvodalarına haber ve âdem gönderüp anun gibi Nemçe Kralı tarafından bir kal‘a ki müstevlî olurlarsa ol cânibe mu‘âvenete mi varmak lâzimdir? Yohsa yanuna varmak münâsibdir ve bi’l-cümle mahall ne iktizâ iderse ana göre haberleşüp dahi kangı semtlere teveccüh olunursa asker-i İslâma müstevfâ zahîre tedârik eyleyüp dahi hüsn-i tedbîr ü tedârikle Erdel’e tâbi‘ olan ümerâ ile ve sâ’ir a‘yân ile yek-dil ü yek-cihet olup müfsid-i mezbûru suhûlet ile ele getürüp yarar âdemlere koşup Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl eyleyüp ırz ve namus[a] muhâlif vaz‘ sudûrundan ihtiyât eyleyesiz. Bu husûs içün Erdel vilâyetinin ümerâ ve a‘yânına dahi hüküm yazılup gereği gibi mu‘âvenet eylemeleri fermân-ı şerîfim olmuşdur. Erdel ümerâsı ve a‘yânı ile yek-dil ü yek-cihet olup hüsn-i ittifâk ü ittihâdla mezkûr müfsidi ele getürmek bâbında envâ‘ ikdâm ü ihtimâm eyleyesiz.

d.23, s.185-186, h.392

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Erdel beylerinden Beneş'in Erdel'e zarar vererek Nemçe'ye firâr ettiği, kendisine ait yerlerin ele geçirildiğinin bildirildiği, ele geçirilen yerlerin gereği gibi korunması, gereken levâzım ve mühimmâtın tedârik edilmesi, emre muhâlif iş yapanların cezalandırılması, Çavuş Ahmet ile bir hilat gönderildiği, gerekli olan hususlar ve Beç'e firâr eden Beneş'in durumu hakkında bilgi verilmeye devam edilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 25 Recebü'l-müreccеb sene 981] **(20 Kasım 1573)**

Ahmed Çavuş'a virildi.

Erdel Voyvodası Batori İştevan Voyvoda'ya hüküm ki:

Hâliyâ Atebe-i aliye-i âlem-penâhıma mektûbun vârid olup; vilâyet-i Erdel beğlerinden Beneş nâm hâ’in Nemçe Kralı'na âdemler gönderüp muttasıl fitne vü fesâd üzre olup vilâyet-i Nemçe içinde hisar alup ve dâ’imâ müşâvere idüp vilâyet-i Erdel’e kasd-ı mazarrat eyleyüp hıyânetine vâkıf u muttali‘ olduğun ecilden vilâyete zarâr karîn olmadın üzerine asker gönderüp ol dahi havfından sûret-i tebdîl idüp iki nefer hidmetkârıyla firâr idüp Nemçe Kralı'na mülâkî olduğun ve kal‘alarından üç kıt‘a hisârı ve varoşları ve cümle yerleri zabt olunup gereği gibi hıfz olundu diyü bildirüp ve Memâliki mahrûsemden Kalek nâm karyede ihdâs olunan palanka vilâyet-i Erdel’e karîb olmayup Beç'e tâbi‘ Tokay nâm kal‘aya karîb olunup hâber ü âgâh olduğunda Tımışvar beğlerbeğisine i‘lâm eyledüğin bildirmişsin ve dahi her ne ki bildirmiş isen alâ sebebi’t-tafsîl ilm-i şerîf-i âlem-ârâm muhît ü şâmil olmuşdur. İmdi; senden olan Âsitân-ı devlet-âşiyânım cânibine izhâr-ı sadâkat ve ubûdiyetinde dâ’imâ ikdâm ü ihtimâm üzre olmakdır. Vilâyet-i Erdel hod sâ’ir Memâlik-i mahrûsem gibidir. Beğleri ve askeri ve re‘âyâ vü berâyası Memâlik-i mahmiye-i hüsrevânem re‘âyâsı gibidir. Ol câniblerde seninle muvâfakat üzre olmayanlar emr-i şerîfime muhâlif vaz‘ idenlerdendir. Ol makūlelerin ahvâllerin vukū‘u üzre Südde-i sa‘âdetime arz u i‘lâm eyleyesin, anlar bâbında fermân-ı celîlü’l-kadrim ne vechle sudûr iderse mazmûn-ı sa‘âdet-makrûnuyla **[186]** âmil olup vech ü münâsib olduğu üzre tedârik eyleyüp Devlet-i ebed-peyvendime müte‘allik olan mühimmât ve mesâlihde bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevt etmeyesin ve bi'l-fi‘l fethi müyesser olan kılâ‘ u būka‘ kemâ-yenbağî zabt u hıfz etdirüp levâzım u mühimmâtı tedârikde bezl-i makdûr eyleyesin. Dergâh-ı felek-medâr ve bârgâh-ı gerdûn-iktidârıma ale’d-devâm hulûs-ı taviyyet üzre tarîk-i ubûdiyyet ve istikāmetde sâbit-kadem olup hâliyâ Yüce Âsitâneme itâ‘at ü inkıyâd üzre olmayup emr-i şerîfime mugāyir evzâ‘ u etvârı sudûr idenlerün cezâ vü sezâları virilmek bâbında zuhûra gelen sa‘y u ikdâmın hakîkati ile ma‘lûm olduğu ecilden riyâz-ı â‘mâline tesemmaâ-ı inâyât-ı pâdişâhanem müttesim olup Dergah-ı mu‘âllam çavuşlarından Ahmet ile sana hil‘ât-ı hümayun-ı ref‘et-makrûmum ihsân u irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, alup giyüp dost ve düşman yanında hidemât-ı hümâyûnumla iftihâr idinüp hıfz u hirâset-i vilâyet ve zabt u siyânet-i ra‘iyyet bâbında sa‘y u ihtimâmın vücûda getürüp Südde-i sa‘âdetimden haberün eksük etmeyüp i‘lâmı lâzim ü mühimm olan husûsları mütevâliyen bildirmekden ve vilâyet-i Beç'e firâr iden müfsid-i mezbûrun ahvâllerin tecessüsden hâlî olmayasın.

d.23, s.218, h.464

Erdel Voyvodası'na: Nemçe elçisinin Erdel'e gelip Beneş'e gereken cezanın verildiğini bildirdiği, Erdel'in korunması konusunda çalışılıp alınan haberlerin iletilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 3 Ramazânü'l-mübârek sene 981] **(27 Aralık 1573)**

Tercümân Murad'a virildi. Fî 12 N

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Âsitâne-i devlet-âşiyânıma mektûb gönderüp; Dergâh-ı mu’allâm çavuşlarından Mustafa Çavuş hükm-i şerîf-i cihân-mutâ-ı alem ol cânibe vâsıl olduğu zamânda Nemçe Kralı'nın Beneş husûsunda iki elçisi gelüp ba‘zı kelimât eyledükde Âsitâne-i devlet-penâhıma itâ‘at u ubûdiyyet üzre olmayup sözüne muhâlefet idüp vilâyetin ehl-i fesâdın yanına cem‘ idüp istikāmet üzre olmaduğı ecilden cezâ vü sezâsı virilmişdir diyü cevâb virildüğün bildirmişsin ve dahi her ne ki tafsîl ü beyân eylemiş isen vukū‘u üzre tamâm ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. İmdi; mezkûr Beneş husûsunda kral-ı müşârun-ileyhin elçileri sü’âline hop cevâb virmişsin. Südde-i sa‘âdetime sadâkat ü istikāmet üzre olmayanlarun gereği gibi haklarından gelinmek mukarrerdir. Buyurdum ki:

Vardukda, dâ’imâ basîret ü intibâh üzre olup memleket ü vilâyetin hıfz u hırâseti ve re‘âyâ vü berâyâsının zabt u sıyâneti husûslarında bezl-i makdûr eyleyüp Atebe-i âlem-penâhıma sadâkat u ubûdiyyet üzre olup haberün eksük itmeyüp i‘lâm u iş‘ârı lâzim ü mühimm olan ahvâli tafsîl ile i‘lâm etmekden hâlî olmayasın.

d.23, s.223, h.472

Erdel Voyvodası'na: Geçen yıllarda olduğu gibi bu sene de donanma için kendir gönderilmesi, gönderilen kendirin Temeşvar beylerbeyine ulaştırılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 3 Ramazânü'l-mübârek sene 981] **(27 Aralık 1573)**

Tercümân Murad'a virildi. Fî 13 N

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma olan kemâl-ı ubûdiyyet ü ihtisâsın mûcebince geçen yıllarda vilâyet-i Erdel'den Donanma-i hümâyûnum içün bir mikdâr kendir ihzâr u irsâl eylemiş idin, tamâm mahalline vâsıl olmuşdur. İmdi; bu def'a dahi Donanma-i hümâyûnum mühimmi içün hayli kendir lâzim olmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, Dergâh-ı mu'âllama olan ubûdiyyet ü ihtisâsın mûcebince Donanma-i hümâyunumuz mühimmâtı içün vilâyet-i Erdel'den müstevfî kendir cem' idüp her ne kadar ziyâde ihrâç olunmak mümkin ise ol kadar tedârik idüp kābil olduğu üzre mahrûse-i Belgrad'a irsâliyçün Tımışvar beğlerbeğisine teslîm eyleyesin ve ne mikdâr kendir gönderüp teslîm eyledüğin yazup Südde-i sa'âdetime bildüresin. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umurdandır. Bi'l-cümle ziyâde kendir tedâriki izdiyâd-ı ubûdiyyet ve sadâkatinizden bilinür, ana göre ihtimâm idüp kendir Nevrûz-ı mübârekden mukaddem Tersâne-i âmireme vâsıl olmak bâbında dikkat ü ihtimâmını sarf eyleyesiz.

d.23, s.199, h.421

Erdel Voyvodası'na: Leh Kralı'nın ülkesine giderken Erdel'den geçmesine izin verildiği, Erdel'den geçerken güvenliğinin ve ihtiyaçlarının sağlanması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 8 Ramazânü'l-mübârek sene 981] **(1 Ocak 1574)**

Françe'nin tercümânına virildi.

Vilâyet-i Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Vilâyet-i Leh Kralı'nın Âsitâne-i sa'âdet-âşiyanıma nâmesi vârid olup; vilâyet-i mezkûreye teveccüh eyledükde anun gibi Erdel içinden geçüp gitmek lâzim gelürse emîn ü sâlim krallığına îsâl olunması husûsun i'lâm eylemiş. İmdi; müşârun-ileyh

krallığı müyesser olan vilâyet-i Leh'e teveccüh idüp Erdel içinden mürûr u ubûr itmek lâzim gelürse emn ü emân üzre geçüp gitmek bâbında icâzet-i şerîfim ihsân olunmuşdır. Buyurdum ki:

Mûmâ-ileyh krallığına ol semtden teveccüh ider ise Âsitâne-i devlet-penâhıma olan ubudiyyet ü ihlâsın muktezâsınca lâzim olan mesâlih ü mühimmâtın tedârik etdirüp emîn ü sâlim ta'zîm ü ihtirâmla ol cânibe îsâl eyleyesin.

d.24, s.33, h.98

Erdel Voyvodası'na: Leh Kralı olarak seçilen Fransa Kralı'nın kardeşi Henry'nin taç giyme töreni için Erdel Voyvodası'nın da dâvet edildiğinin bildirildiği, kendisinin bizzât gitmeyip adamlarını göndererek gereken ihtimâmı göstermesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 21 Zilka'de sene 981 **(14 Mart 1574)**

Tercümân Murad'a virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; Atabe-i ulyâmızdan vilâyet-i Leh'e kral nasb olunan Françe Kralı'nın küçük karındaşı iftihârü'l ümerâ'i'l-izâmi'l-Îseviyye Henriko *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* sana mektûb ve âdem gönderüp; (...)dan sonra Leh vilâyetine girüp başına furuta(?) giydirilmek üzre olup ol cem'iyyete seni bile da'vet eyledüğin bildirmişsin. İmdi; sen vilâyet-i Erdel'i hâlî komak münâsib değildir, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, ol tarafa kendü canibinden yarar âdemlerin gönderüp Atabe-i âlem-penâhımıza olan ihlâs u ihtisâslarına binâ'en ta'zîm ü tekrîminde lâzim olduğu üzre ihtimâm idüp ve sen bizzât varmayup vilâyet-i Erdel'in hıfz u hirâsetinde dakîka fevt etmeyüp ale'l-gafle â'dâdan zarâr -ı karîn olmaktan hazer eyleyesin ve ne günde müşârun-ileyh Kral Erdel'e dâhil olduğun sıhhati üzre arz idesin.

d.24, s.50, h.141

Erdel Voyvodası'na: Erdel'e tâbi bir karyede Macar asıllı İbrahim'in katledilip eşyasına el koyulduğu bilgisinin verildiği, İbrahim'i katledip eşyasına el koyanların bulunup Temeşvar beylerbeyinin adamına teslim edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 29 Zilka'de sene 981 **(22 Mart 1574)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Bankana(?) Beği Ahmed Beğ mektûb gönderüp; bundan akdem kendü kullarından Macar aslından İbrahim nâm bir kulu nice esbâbı ile iki altunlu ve iki gümüşlü kılıç ve bir bozdoğan ve seksen mikdârı guruşu gemi ile sirka idüp gaybet eyleyüp Erdel'e tâbi' ve Dalom nâm karyeye varup mezkûr karye halkı Nike(?) nâm karyeye ulaşdırup Nike(?) ahâlîsi iki karye mâ-beyninde mezkûru katl idüp esbabı ve Vrad(?) kapudânı kethüdâsı gibi Yanoş nâm kimesneye virmişler. Birkaç def'a haber gönderilüp taleb olundukda inâd idüp virmeziz diyü bildirdi. İmdi; Tımışvar beğlerbeğisine hükm-i şerîfim gönderülüp müşârun-ileyhin hakkı taleb içün sana âdemin göndermek buyrulmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardukda, mezkûr kapudânı ihzâr idüp bu husûsu onat vechile dikkat ü ihtimâmla teftiş ü tefahhus idüp göresiz. Müşârun-ileyhin mezkûr kulun katl eden esbâb ve guruşların alanlar kimler ise zâhir u ma'lûm oldukdan sonra müteveccîh olan hakkın bî kusûr beğlerbeği gönderdüği âdemîsine alıviresiz. Fasl-ı nizâ' eyleyesiz ki bu bâbda Yüce Âsitâne-i sa'âdetime tekrâr şikâyet olunmaya. Şöyle bilesiz.

d.24, s.109, h.298

Erdel Voyvodası'na: Boğdan Voyvodası Yuvan'ın memleketine zarar vererek firâr ettiği, Boğdan Voyvodası olarak Eflak Voyvodası Aleksandıra'nın kardeşi Petre'nin tâyin edildiği, Yuvan'ın Beç Kralı'na gitme ihtimâli varsa Erdel'e uğramasının mümkün olduğu, asi voyvoda o taraflara uğrarsa ele geçirilip gönderilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 20 Zilhicce sene 981] **(12 Nisan 1574)**

Ahmed Çavuş'la Eflak Voyvodasına gönderildi. Fî 23 Zilhicce sene 981

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Sâbıkā Boğdan Voyvodası olan Yuvan vilâyet-i mezbûre ahâlisine zulm u ta‘addî idüp ba‘zıların katl idüp ve mâlların alup rızâ-yı şerîfime muhâlif envâ‘ fesâd u şenâ‘at üzre olduğu mukarrer olmağın ve bundan akdem voyvoda voyvodalıkdan ref‘ olunmuş iken gaybet iden Boğdan dahi vilâyet ahvâline mukayyed olmayup kendü hevâsına tâbi‘ olup vilâyetin terk idüp Dergâh-ı mu‘âllama tâbi‘ olan voyvodalar zabtında olan vilâyetlerde karâr etmeyüp vilâyet-i ahâra firâr etmeğle, nazar-ı şerîfimden dûr olup inâyet-i âlimden behre-mend olmaklığa kābiliyyet olmamağın hâlâ kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhiyye vilâyet-i Eflak Voyvodası olan Aleksandıra'nın Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânıma kemâl-i ubûdiyyet ve rıkkiyet olup vilâyet ahâlisi kemâl-i şükrân üzre oldukları tamâm ma‘lûm-ı şerîfim olmağın, Âsitâne-i sa‘âdetimde hidmet iden karındaşı Petre hakkında mezîd-i inâyetim zuhûra gelüp vilâyet-i Boğdan Voyvodalığı'nı mezkûra inâyet ü sadaka idüp vilâyet-i mezbûreye irsâl olunmuşdur. Şöyle ki, mezkûr suhûletle ele gelmeyüp Beç Kralı'na gitmek ihtimâli var ise beher-hâl vilâyet-i Erdel'e uğramak mukarrerdir. Şöyle ki, gaflet oluna, mezkûr dahi Boğdan gibi varup dârü'l-harbe dahl olup vilâyet ü memlekete dâ'imâ kasd-ı gezend etmekden hâlî olmaz. Buyurdum ki:

Bu def‘a hükm-i hümâyûnum vardukda, vilâyet-i Erdel'de yol uğrağı olan mahallerde vâkı‘ olan bolarlara ve (...) ve sâ'ir kapudânlara tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki mezkûr eğer esbâb u âdemleriyle ve eğer hafiyyeten tebdîl-i sûret ile her ne tarîkle ol cânibe varursa gaflet olunmayup ele getürüp yarar âdemlere koşup Atebe-i âlem-penâhıma irsâl ü isâl eyleyesin. Dâ'imâ müşârun-ileyh Yuvan ile hüsn-i ittihâd ü ittifâk üzre olup eğer mezkûru ele getürmek husûsunda ve eğer sâ'ir vilâyet ü memleketin zabt u hırâseti umûrunda vech-i münâsib olduğu üzre mezkûra mu‘âvenet ü müzâheretden hâlî olmayasız.

d.24, s.176, h.474

Erdel Voyvodası'na: Eski Boğdan Voyvodası Yuvan Voyvoda yerine Petre'nin tâyin edildiği, Petre'nin kardeşi Eflak Voyvodası Aleksandıra'nın kendisini karşılamak için gelirken Yuvan Voyvoda'nın Boğdanlılardan asker alarak Eflak'a saldırmak niyetinde olduğu, Erdel askerinden bir kaç bin asker tedârik edilerek Eflak Voyvodası'na yardım edilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 3 Muharremü'l-harâm sene 982] **(25 Nisan 1574)**

Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 9 Muharrem sene 982

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Bundan akdem Boğdan Voyvodası olan Yuvan isyân u tuğyân üzre idüp izâlesin lâzim olmağın, voyvodalığı Aleksandıra Voyvoda karındaşı olup Südde-i sa‘âdetime mülâzemet ü hidmet üzre olan Petre Voyvoda'ya virilüp Dergâh-ı mu‘âllam kapucıbaşılarından Sinan *zîde mecduhû*ya koşulup irsâl olundukda mezkûr Aleksandıra müşârun-ileyhi istikbāle gelürken müfsid-i mezbûr yoluna varup karavulun basup hasâret idüp ve Eflak vilâyetine dalgalık ve fetret virmek içün (...) oğludur diyü bir bed-baht kendü fuzûlî voyvoda nasb idüp kendü Boğdanludan yanına hayli eşkıya cem‘ idüp fesâd itmeğe niyyet etdüğin müşârun-ileyh arz idüp senin cânibinden bir kaç darbzen ile bir mikdâr asker mu‘âvenete gönderilmek husûsun bildirmeğin, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, aslâ te’hîr etmeyüp Erdel askerinden yarar ve tüvânâlarından bir kaç bin asker intihâb idüp bir yararın serdâr nasb idüp bir kaç yarar darbzenler dahi tedârik idüp gönderesiz ki varup Eflak Voyvodası'na buluşup vech ü münâsib görüldüğü üzre hidmette ve yoldaşlıkda bulunasız.

d.24, s.208, h.548

Erdel Voyvodası'na: Daha önce de Boğdan'a yardım için asker ve birkaç adet darbzen gönderilmesi istendiği, istenenlerin ertelenmeden Boğdan'a gönderilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 11 Muharremü'l-harâm sene 982] **(3 Mayıs 1574)**

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 20 Muharrem sene 98[2]

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümâyûnum gönderilüp; Yuvan Voyvoda isyân u tuğyân üzre olup hakkından gelinmek lâzim olduğu ecîlden bir mikdâr asker ve bir kaç aded darbzen tedârik idüp gönderesiz diyü emrim olmuş idi. Hâlâ Eflak Voyvodası'na mektûbun vârid olup asker tedârik olunup ne mahalden varulur ve Boğdan'a dâhil olunur mı diyü bildirmişsiz. İmdi; husûs-ı mezbûr ehemm-i mühimmâtdan olmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, aslâ te’hîr ü tevakkuf etmeyüp techîz ü ihzâr olunan askere bir yarar serdâr ta‘yîn idüp tenbîh ü te’kîd eyleyesin ki aslâ te’hîr ü tevakkuf etmeyüp Boğdan vilâyetine dâhil olup Hotun Kal‘ası semtine doğru yürüyüp ve ol cânibe vardıkların Bender beğine dahi haber gönderüp bir yire cem‘ olup mel‘ûn-ı mezbûrun yolun sedd ü bend idüp bir cânibe firâr etdirmeden ele getürmeğe sa‘y ideler. Müfsid-i mezbûrun ehl ü ıyâli kal‘a-i mezbûrede olup ekser ihtimâl varup kal‘a-i mezbûreye tahsîl etmektedir. Hemân gönderdüğin serdar (...) gibi olup mezkûr kal‘aya dâhil olmadan veyâhûd bir cânibe firâr itmeden ele getürüp yüz akluğu tahsîline sa‘y idesiz.

d.24, s.305, h.826

Erdel Voyvodası Batori İştevan'a: Vrad'a yakın bir yerde palanka binâ olunmaması daha önce bildirildiği halde ahidnâmeye aykırı palanka inşâ edilmesinin sebebinin ne olduğu, düşmanın defedilmesi için Budun ve Temeşvar beylerbeyilerine hüküm gönderildiği.

[Yevmü'l-Ahad, fî 3 Saferü'l-muzaffer sene 982] **(25 Mayıs 1574)**

Erdel Voyvodası Batori İştevan Voyvoda’ya hüküm ki:

Tımışvar beğlerbeğisi mektûb gönderüp; Sakmarlu Vrad ile Solnok mâ-beyninde Göle'ye karîb yerde bir palanka binâ etmek murâd edindükleri bildirdi. İmdi; ahidnâme-i hümâyûnumda “Vrad'a karîb Arhovar(?) mâ-beyninde palanka binâ olunmaya” diyü mukayyed iken ahd [ü] emâna mugāyir bu vechle palanka binâ etmenin aslı nedir? Hûsus-ı mezbûr vâkı‘ ise muttasıl ehl-i fesâdı memleket ü vilâyete zarâr u gezend irişdirmekden hâlî olmazlar, def‘ u ref‘i mühimmâtdan olmağın, bu bâbda Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdir. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, göresiz; husûs-ı mezbûr vâkı‘ olup palankayı binâ etmekden ferâgât etmezler ise Budun ve Tımışvar beğlerbeğileri ile dahi haberleşüp sen dahi Erdel askerinden müstevfî asker ve kifâyet mikdârı darbzen tedârik idüp ne zamânda cem‘ olmak münâsib ise cümlenüz cem‘ olup vech-i münâsib görüldüği üzre yek-dil ü yek-cihet olup mezbûrların üzerilerine varup cem‘iyyetlerin dağıtup men‘ u def‘ idüp memleket ü vilâyete zarâr u gezend irişdirmeyesiz.

d.24, s.331, h.907

Erdel Voyvodası'na: Erdel sınırına yakın ve çoğu Erdel'e ait olan köyler dört beş yıldan beri cizyelerini vermedikleri için sipâhilerin şikâyetleri üzerine bu köylere tenbihte bulunulması ve isyân ederlerse haklarından gelinmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 3 Saferü'l-muzaffer sene 982] **(25 Mayıs 1574)**

Mektûb getüren sâhib-i sipâhilere virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Yanık Beği mektûb gönderüp; livâ-i mezbûra tâbi‘ Belvedik(?) Nâhiyesi’nde Yan Halmaş(?) ve Goroş(?) ve Termih(?)ve Eğrik(?) ve Yeterişte(?) ve Mekeş(?) ve Yarne(?) nâm karye re‘âyâsı mukaddemâ vilâyet tahrîr olundukda iki def‘a tahrîre gelüp emr-i şerîf mûcebince sipâhiye timâr virilmek feth-i hâkāniden berü içlerine girilüp kanūn ve defter mûcebince hukūk u rüsûmların virüp şer‘-i şerîfe mürâca‘ât iderler iken dört-beş yıldan berü isyân üzre olup cizyeleri edâsında ve sipâhîlerine âid olan hukūk u rüsûmların virmekde ta’allül ü nizâ‘ eyledüklerinden mâ‘adâ Memâlik-i mahrûseye zarâr u gezend irişdiren haydûd ve haram-zâde ve sâ’ir ehl-i fesâd zikr olunan karyelere sığınup dâ’imâ mu‘în ve zahîr olmakdan hâlî olmamağın, uğûr-ı hümâyûnda at ve yoldaş beslemekde küllî usret çekeriz diyü sipâhîler izhâr-ı acz eyledüklerin bildirüp, imdi; zikr olunan karyeler vilâyet-i Erdel sınûrına karîb olmağla ekseri bi'l-fi‘l vilâyet-i Erdel'de olmağın senin tarafından muhkem tenbîh olunup gönderilmesin emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, zikr olunan karyeler halkından bi'l-fi‘l vilâyet-i Erdel'de olanları berata gönderüp muhkem tenbîh ü te’kîd idesin ki cizyelerin ve defter ü kānûn üzre sipâhîlerine râci‘ olan hukūk u rüsûmların sâl-be-sâl bi't-tamâm edâ idüp ve sipâhîleri ve harâc-ı habîr(?) vardukça inâd ü muhâlefet etmeyüp gelüp itâ‘at ü inkıyâd idüp vâkı‘ olan husûslarında şer‘-i şerîfe mürâca‘ât eyleyeler, haydûd ve sâ’ir ehl-i fesâda yatak ve mu‘în u zahîr olmayup geldüklerince tutup vireler. Şöyle ki, yerlerine gelmeyüp isyân üzre olup vech-i meşrûh üzre cizyelerin ve hukūk u rüsûmların edâ etmekde te’allül ü inâd idüp ve haram-zâdeye yatak olup mu‘în u zahîr olalar. Karyeleri gāret ve ehl ü iyâlleri esîr olunup kendülerinin haklarından gelinmek mukarrerdir. Bilmiş olalar, ana göre mütenebbih olup itâ‘at ü inkıyâd üzre olalar.

d.26, s.13, h.36

Erdel Voyvodası'na: Daha önce Eflak'a yardım için Hotun tarafına asker gönderilmesi istenmişken Leh sınırına yakın ve âsî Yuvan'ın memleketinin ortasında olduğu için geçilmesinin mümkün olmadığının bildirildiği ancak Eflak'a yardım için askerin bir an önce gönderilmesi, Eflak, Vidin, Niğbolu, Tatar, Akkirman askeri ile birleşerek ihmâl edilmeden hâinin üzerine gidilmesi.

Yevmü's-Sebt, fî 23 Saferü'l-muzaffer sene 982 **(14 Haziran 1574)**

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 23 Safer sene 982

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; bundan akdem vârid olan fermân-ı âlî-şânım mûcebince asker ve darbzen Eflak Voyvodası yanına irsâl olunup tekrâr varid olan hükümde Hotun tarafına irsâl eyleyesin diyü emr olunup ammâ; "Hotun Kal'ası Leh sınûrındadır, Tatreviş'e(?) uğramayınca Hotun'a varılmaz, hıyânet iden Yuvan memleket ortasındadır, geçilmek kābil değildir." diyü bildirmişsiz. İmdi; irsâl olunan asker bu zamâna değin Eflak Voyvodası'na vâsıl olmayup ve la'în-i mezbûr fesâd ü şenâ'atden hâlî olmayup ber-vech-i isti'câl asker ve darbzenler Eflak Voyvodası yanına erişmek lâzim olmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, aslâ te'hîr ü terâhî etmeyüp mümkin ise dahi ziyâde asker tedârik idüp çavuş-ı mezbûra koşup irsâl olunan askere ulaşdırup serdârlarına tenbîh [ü] te'kîd eyleyesin ki ale't-tâ'cîl yürüyüp yollarda eğlenmeyüp Eflak Voyvodası yanına ale't-tâ'cîl yetişüp anda Eflak askeri ve Niğbolu ve Vidin askeri ve beğleri ile cümle bir olup Siret Suyu(?) tarafından yürüyüp Rûmili beğlerbeğisi dahi zikr olunan beğlerden mâ'adâ dokuz nefer sancakbeği ve asker ile ve bin beş yüz tüfenk-endâz yeniçeri ve yirmi beş aded darbzen ile ve Devlet Giray Hân *dâmet me'âli*yeh*u* dahi Akkirman Beği ile ve asker-i Tatar ile ol cânibden yürüyüp mel'ûn-ı mezbûru ortaya alup bi-inâyetillâhi te'âlâ getürmeğe ikdâm u ihtimâm eyleyesiz. Husûs-ı mezbûr ehemm-i mühimmâtdandır. İhmâl ü musâhele etmeyüp askerüne muhkem tenbîh eyleyesin ki beğler nehr-i Tuna'yı geçüp mel'ûnun üzerine varmadan yetişüp Eflak Voyvodası'yla hidmetde bulunalar.

d.26, s.71, h.182

Erdel Voyvodası'na: Beneş İşbar'ın Nemçe Kralı'nın yanında olup memlekete zarar verme niyetiyle asker topladığı, bu nedenle Budun ve Temeşvar beylerbeylerinin yardımının istendiği, Nemçe Kralı'nın vefâtı halinde Macar beylerinden Erdel'e tâbi olmak isteyenlere izin verilmesi, Temeşvar câniplerinden akçe ile Müslüman ulûfeci tutulmasına mâni olunmaması gibi ricalarının ulaştığı, Müslüman ulûfeci tutulmasına mâni olunmaması için hüküm yazıldığı, düşmanın zararının ortadan kaldırılması için durumunun devamlı araştırılması, yardım gerekirse yardım gönderileceği.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 17 Rebî'ülevvel sene 982] **(7 Temmuz 1574)**

Nişânluya yazıldı.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; Beneş İşbar, Nemçe Kralı yanında olup dâ'imâ memlekete kasd idüp fitne vü fesâd tedârikinde olup anun gibi asker cem' idüp gelürse Budun ve Tımışvar beğlerbeğisi tekrâr arz idüp ahâr emr-i şerîfim vürûduna tevakkûf ttmeden varup muʿâvenet etmek ve Nemçe Kralı mürd olursa ol cânibe tâbi' Macar beğleri Südde-i sa'âdetime itâ'at ü inkıyâd murâd idüp sana tâbi' olmak isteyenlere ruhsat-ı hümâyûnum virilmesin lâzim oldukda Tımışvar câniblerinden akçe ile Müslîmân ulûfeci tutmalu olduğunda mâni' olmayup muʿâvenet idüp andan mâ'adâ Receb Ağa'ya ve ba'zı müstehıkk olanlara terakkî ve dirlik recâ itmişsin. Arz etdüğin mezkûra sancak ve sâ'irlerine hâllerine göre terakkî inâyet olunup zikr olunan beğlerbeğilere dahi anun gibi lâzim geldikde muʿâvenet ü müzâheret idüp ve akçe ile ulûfeci Müslîmân murâd etdüğinde mânî'olmamak içün ahkâm-ı şerîfe yazılıp sana irsâl olundu. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, memleket ü vilâyetin hıfz u hirâsetinde ve re'âyâ vü berâyanın refâhiyyet ü istirâhatlerinde basîret ü intibâh üzre olup ve ol tarafları dâ'imâ tetebbu' u tecessüsden hâlî olmayup anun gibi la'în-i mezbûr Erdel vilâyetine kasd-ı gezend idüp muʿâvenet ü müzâheret lâzim olup veyâhûd kral-ı mezbûr mürd olup Macar beğlerinden kimesne gelüp itâ'at etmek murâd idüp sana tâbi' olmak istediklerinde gönderilen ahkâm-ı şerîfeyi müşârun-ileyhimâya irsâl idüp gönderüp a'dânın mazarrat ü ifsâdın

def‘ u ref‘ idüp sâ’ir lâzim ü mühimm olup muhtâc-ı arz olan kazâyâyı yazup bildirmekden hâlî olmayasın.

d.26, s.101, h.259

Erdel Voyvodası'na: İsyân eden Boğdan Voyvodası Yuvan'ın adamlarından olan kişinin ele geçirildiğinin duyulduğu, yanına adam verilerek yolda kaybedilmeden gönderilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â , fî gurre-i Rebî‘ülahîr sene 982] **(21 Temmuz 1574)**

Boğdan Voyvodası'nın âdemîsine virildi. Fî 3 Rebî‘ülahîr sene 982

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Boğdan Voyvodası iken isyân idüp hakkından gelinen Yuvan nâm mel‘ûnun (...) olup Dobraven(?) nâm zimmî hîn-i inhizâmda firâr idüp ol cânibde ele girüp habs olunduğu istimâ‘ olunmayup Südde-i sa‘âdetime gönderilmesin emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, mezkûru kayd ü bend ile yarar âdemler koşup Südde-i sa‘âdetime gönderesiz ve koşup gönderdüğin kimesnelere tenbîh idesiz ki yolda onat hıfz idüp gaybet etdirmekden hazer eyleyeler.

d.26, s.283, h.819

Erdel Voyvodası'na: Her sene gönderilen haracın bu sene de ulaştığı, memleketin korunup, halkın rahat etmesi için çalışılması, etraftan aldıkları haberleri iletmeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî 7 Cemâziyelâhir sene 982] **(24 Eylül 1574)**

Tercümân Murad'a virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i Erdel'den her sene Südde-i sa‘âdetime gönderilügelen harâcı iş bu sene-i mübârekde dahi bi't-tamâm göndermişsiz. Gelüp vâsıl oldu. Buyurdum ki:

Varıcak, min-baʿd vilâyet-i mezbûrenin kemâ-kân hıfz u hirâsetinde ve reʻâyâ vü berâyanın refâhiyyet ü istirâhati husûsunda mücidd ü sâʻî olunup etrâf u cevânibden vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî iʻlâm etmekden hâlî olmayasız.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.2, s.256, h.667

Erdel Voyvodası'na: Eskiden beri verdikleri cizyenin üzerine beş bin filori ilâve edilip bir an önce gönderilmesi.

[Fî evâsıtı Muharrem sene 983] **(22 Nisan-1 Mayıs 1575)**

Bir kîse ve bir gümüş kozalak ile Ahmed Çavuş'a ve bir kîse ve bir kozalak dahi mektûb için virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki;

Hâlâ bi-inâyetillâhi teʻâlâ serîr-i saltanat ve bargâh-ı hilâfet cenâb-ı celâlet-meâbıma müyesser olmağla, harâç-güzârlarun kadîmden viregeldükleri cizye ziyâde olmak kānûn-ı kadîm olmağın, irsâl olunugelen harâcın üzerine beş bin filori dahi ziyâde idüp buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle dergâh-ı muʻâllam çavuşlarından Ahmed *zîde kadruhû* vusûl buldukda teʼhîr etmeyüp her yıl irsâ[l] olunugelen harâcın üzerine emr-i celîlü'l-kadrim mûcebince beş bin filori ziyâde idüp Dergâh-ı muʻâllama ber vech-i istiʻcâl irsâl eyleyesiz.

d.27, s.14, h.45

Erdel Voyvodası'na: Solnok Sancağı reâyâsının vergilerine müdâhale edilmemesi, hapsedilen bazı kişilerin serbest bırakılıp, vergi adına alınan bir şey varsa iâde edilmesi, Vezir Mustafa Paşa tarafından gönderilen mektuba uygun davranılması.

Yevmü's-Sebt, fî 4 Receb sene 983 **(9 Ekim 1575)**

Bir atlas kîse ve bir kozalak ile Budun Beğlerbeğisinin Kethüdası Ahmed'e virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Solnok Sancağı'nda olan Havâss-ı hümâyûnumun karyeleri re'âyâsının virgüsine ve harâçlarına dahl idüp (...) ezâ eyledüğin cümleden Nâdâ(?) ve Diva(?) nâm varoş Havâss-ı hümâyûnumda iken (...) da'vet idüp habs idüp ıtlâk olunmak içün Budun muhâfazasında olan düstûr-ı mükerrem Mustafâ Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû* sana mektûb gönderdükde amel etmeyüp mektûb ile varan re'âyâ rencîde olunup ve varoş-ı mezbûr re'âyâsından ba'zıları el-ân mahbûs oldukları i'lâm olundu. Sâbıkā kuvve-i kāhire-i şâhânemiz ki Solnok Kal'ası feth olundukda dahi zikr olunan varoş ve anun etrafında olan varoşlar re'âyâsı dahi gelüp mutî' ve harâca râzı ve munkâd olmuş re'âyâdır, buyurdum ki:

Vusul buldukda, aslâ tevakkûf etmeyüp zikr olunan Havâss-ı hümâyûnumun varoş re'âyâsın hapiste ise ıtlak idüp hilâf-i defter virgü diyü nesne alınmış ise girü virdirüp ve min-ba'd bu cânib re'âyâsın rencîde idüp ve müşârun-ileyh vezirim memleket ü vilâyet ve re'âyâ vü berâya husûsunda gönderdüği mektûb ile âmel idüp basîret üzre olasın.

d.27, s.130, h.307

Erdel Voyvodası'na: Haraçlarına beş bin filori eklendiği, bu tutarla beraber bütün haracın gönderilmesi, alınan haberlerin iletilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 2 Ramazân sene 983] **(5 Aralık 1575)**

Bu dahi Ahmed Çavuş'a.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Kadîmden irsâl idegeldüğin harâcın üzerine cülûs-ı sa'âdet-[hü]mâyûnum vâkı' oldukda beş bin filori ziyâde olup dâ'imâ ol vechle gönderilmek emrim olmuşdu. Hâliyâ Dergâh-ı mu'âllama irsâl eyledüğin harâcın gelüp vâsıl olup emr-i celîlü'l-kadrîm mûcebince beş bin filori ziyâdeyi bile irsâl eylemişsin, buyurdum ki:

Min-baʿd dahi bu minvâl üzre vakti ile gönderüp ve vâkı‘ olan ahbâr-ı sahîhayı i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.27, s.131, h.309

Erdel Voyvodası'na: Daha önce gönderilen hüküm ile Pelaj Yanoş ve diğer esîrlerin gönderilmesi istenmişken Pelaj Yanoş'un oğlu dışındakilerin kılıçtan geçirildiği ve onun da hasta olduğunun bildirilmesi üzerine, hasta dahi olsa gönderilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 3 Ramazân sene 983] **(6 Aralık 1575)**

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 7 Ramazân

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Bundan akdem hükm-i şerîfim gönderilüp; Pelaj Yanoş oğlunu ve Şargiri(?) Mihal'i(?) ve sâ'ir esîrleri Südde-i sa‘âdetime gönderesiz diyü emrim olmuşdu. Hâliyâ Dergâh-ı mu‘âllama mektûb gönderüp; "Beneş münhezim oldukdan sonra ana tâbi‘ olan hâ'inleri ibret içün kılıçdan geçürdüm. Pelaj Yanoş oğlundan gayrı yarar esîrim yokdur, ol dahi hastadır." diyü bildirmişsiz. İmdi; Pelaj Yanoş oğlu her ne halde ise Südde-i sa‘âdetime gönderilmesi lâzim olmağın, buyurdum ki:

Vardukda, te'hîr itmeyüp emrim mûcebince mezkûru Südde-i sa‘âdetime gönderüp bir dürlü dahi etmeyesiz.

d.27, s.155, h.360

Erdel Voyvodası'na: Nemçe Kralı'nın büyük ihtimâlle kış mevsiminde Erdel üzerine sefere çıkacağı, gerekirse Temeşvar askerinden yardım rica edildiğinden, lâzım olması halinde yardım gönderileceği ama zahîrelerinin tedârik edilip yanlarına kılavuz tâyin edilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 13 Ramazânü'l-mübârek sene 983] **(16 Aralık 1575)**

Bu dahi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; Nemçe Kralı'nın azîm cem'iyyetleri olup ammâ kasdları ne cânibe idüği ma'lûm olmayup ekser ihtimâl eyyâm-ı şitâda Erdel üzerine hücûm etmekdir diyü mu'âvenet içün Tımışvar askerinden gönderilüp lâzim gelürse bizzât Tımışvar beğlerbeğisine varup mu'âvenet eylemesin recâ eyledüğin ecîlden Tımışvar beğlerbeğisi ve Budun'da Vezir Mustafa Paşa'ya mufassalan mü'ekked hükm-i hümâyûnum yazılup senin tarafından her ne zamân mektûb ve âdem gelüp asker tâleb iderse kifâyet mikdârı asker gönderüp lâzim gelirse bizzât varup gereği gibi mu'âvenet ü müzâheret eyleyüp mazarrat-ı a'dânın def' u ref'i bâbında envâ' sa'y u ihtimâm eyleyesin diyü emrim olunmuşdur. Buyurdum ki:

Anun gibi Beç Kralı'nın askeri Erdel üzerine hücûm etmek mukarrer olup mu'âvenet içün asker lâzim olursa mûmâ-ileyhimâya mektûb ve âdem gönderüp kifâyet mikdârı asker taleb idüp lâzim gelürse kendü gelmesin iş'âr eyleyesin ki bizzât varup mu'âvenet ü müzâheret eyle, ammâ sen dahi asker-i zafer-eserim husûsunda mukayyed olup zahîrelerin tedârik idüp yarar kulaguzlar ta'yîn eyleyüp lâzim olan muğber(…) emîn ü sâlim durasız.

d.27, s.196, h.447

Erdel Voyvodası'na: Solnok beyine ve Temeşvar beylerbeyine Erdel'den alınan esîrleri serbest bırakıp ahidnâmeye aykırı olarak çete gönderilmemesi için hüküm verildiği, hükme riâyet etmeyenlerin sancaklarının başkasına verileceği, Nemçe elinden alınan yerlerin vergilerini vermesi, alınan haberlerin iletilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 12 Şevvâlü'l-mükerrem sene 983] **(14 Ocak 1576)**

Bir kîse, bir kozalak ile mezbûra virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; Solnok Sancağı Beği Mahmud *dâme ızzühû* Kerkek(?) nâm kal'anın altına nefer gönderüp doksan altı nefer kimesneyi esîr ve (...) baş kesüp alup gidüp mezbûr varoşu vîrân koyup zikr olunan varoş şimdiye değin Memâlik-i mahrûseye tâbi' olmayup ol tarafdan bize tâbi' olun diyü irsâl olunan mektûbları aynı ile gönderüp alınan esîrler ıtlâk olunup girü yerlerine gönderilmesi ve min-ba'd mâ-

beynde olan ahde muhâlif vilâyet-i Erdel'e çete gönderilmemek içün Budun muhâfazasında olan Vezîrim Mustafa Paşa'ya ve Tımışvar beğlerbeğisine ahkâm-ı şerîfe gönderilmesin recâ eylemiş. İmdi; Solnok beğine mü'ekked hükm-i şerîf gönderilüp vilâyet-i Erdel'den alınan esîrleri ıtlâk idüp girü yerlerine gönderüp min-baʿd ahde muhâlif ol cânibe çete gönderilmesin diyü emrim olup vezîr-i müşârun-ileyh Tımışvar beğlerbeğisine dahi ahkâm-ı şerîfe gönderilüp serhadde olan ümerâya muhkem tenbîh eyleyesiz ki min-baʿd vilâyet-i Erdel'e çete göndermeyüp şerâ'it-i ahd ü emânı gereği gibi ri'âyet eyleyeler. Eslemeyenleri arz eyleyesin ki sancakları ahâra virilüp kendüler mes'ûl ü mu'âteb olalar diyü fermân-ı hümâyûnum sâdır olmuşdur. Ammâ Südde-i sa'âdetimde olan defâtire nazar olundukda; bu cânibe müte'allik Kerkek(?) nâm Kal'a bulunmayup karye bulunmağın, zikr olunan varoş bu cânibe müte'allik olan karye olup sonradan ol cânibden bir tarîkle parkan mı yapılmışdır? Görüp sıhhati üzre arz eyleyesin diyü mûmâ-ileyh vezîrim *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*ya emrim olmuşdur. Eğer nizâ' olunan Kerkek (?) Nemçe'den alınan karye ise virgüsin bu cânibe virmek lâzimdir. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, min-baʿd (...) hemân şerâ'it-i ahd ü emânı gereği gibi ri'âyet eyleyüp cadde-i sadâkatde sâbit-kadem ve râsih-dem olup lâzimü'l-arz olan husûsları sâ'ir vâkıf olduğın ahbâr-ı sahîha ile yazup i'lâm itmekden hâlî olmayasın.

d.27, s.215-216, h.492

Erdel Voyvodası'na: Lehistan Krallığı için Leh beylerinin bir kısmının Erdel Voyvodası'nı, bir kısmının ise Nemçe Kralı'nın oğlunu istedikleri, Nemçe'nin Lehistan ve Erdel'e Moskova ile ittifak yapıp saldırmak niyetinde olduğu, bu sebeple Tatar Hânı'nın Moskova üzerine gitmesinin tenbih edildiği, Lehistan Kralı olarak Beneş İşbar'dan başka kim münâsip ise bilgi verilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 20 Şevvâlü'l-mükerrem sene 983, be makām-ı Kostantıniyye] **(22 Ocak 1576)**

Yazıldı

Bu dahi okunup makbûl oldukdan sonra atlas kîse ve bir kozalak ile Dîvân'da Sahib-i Devlet'e virilmişdir.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; vilâyet-i Leh beğleri iki fırka olup bir fırkası seni krallığa kabûl idüp bir fırkası Nemçe Kralı oğlun murâd idinüp Nemçe Kralı asker çeküp murâd iden beğler muʿâveneti ile cebren oğlun kral etmek sevdâsında olup ve Moskov Kralı, Nemçe Kralı ile ittifâk u ittihâd üzredir ve Leh beğlerinden dört yarar beğ sana gelmek üzre oldukların bildirüp ol bâbda fermân-ı hümâyûnuma mütevakkıf olduğun ve Hân, Moskov tarafına gaza itmek ve düstûr-ı mükerrem Vezîrim Mustafa Paşa dahi cemʿiyyet üzre olmak husûsunda ve andan mâʿadâ ol husûsda her ne arz etmiş isen maʿlûm-ı şerîfim oldu. Bundan akdem Mustafa Çavuş *zîde kadruhû* ile Leh beğlerine hükm-i hümâyûnum irsâl olunup hâriçden kral nasb etmeğe rızâ-yı şerîfim yokdur. (...) veyahûd içlerinden münâsib gördüklerin kral ideler diyü tenbîh olunmuş idi. Hâlâ zikr olunan beğlerini kral etmeğe gelürler ise murâdları ve şartları muhâlif olmayup mümkinü'l husûl ise ve bu cânibe şartları ve maksûdları ne idiğin bildirüp cevâb varınca fırsat-fevt olmak lâzim gelir ise mâdâm ki ahd [ü] emâna mugāyir olmaya, aynı ile Atebe-i ulyâma yazup bildirüp dahi size varup murâd etdükleri üzre Leh vilâyetine kral olmak münâsibdir. Ammâ Budun muhâfazasında olan vezîrim Mustafa Paşa dahi mektûb gönderüp; Koca Kral bir-iki yıldır Beç'den içerüde memleketlerin alup hâlâ Hersekler ve hayli tüfenk-endâz ve pîyâde asker ile Beç'e gelüp bir Herseki sekiz-dokuz bin âdem ile Hırvat'a gönderüp ve sâ'ir serhâdlerine biner ve ikişer ve üçer ve dörder bin asker gönderüp serhadde olan kalʿalarına tevzîʿ idüp ve Lazar nâm hîlekâr kâfiri on iki bin mikdârı asker ile Nemçe'ye karîb yerde cemʿiyyet üzre koyup Baliha(?) oğlu Covan'ı kral nasb idüp veyâhûd Erdel'e hücûm etmek mukarrerdir diyü iʿlâm eyledüği ecilden Devlet Giray Hân hazretlerine Moskov üzerine gazâ etmek tenbîh olunup iki yüz bin Tatar ile müşârun-ileyh gazâya hâzır olup ve müşârun-ileyh vezîrim dahi Budun beğleri ve Tımışvar beğlerbeğisi ve beğleri ve akıncı tâ'ifesiyle cemʿiyyet idüp anun gibi müşârun-ileyh ahdi nakz idüp Leh'e veya Erdel'e hücûm iderse üzerine varalar diyü hükm-i hümâyûnum irsâl olunup ve Nemçe Kralı'na dahi Leh vilâyetine ahde mugāyir dahl etmeyüp el çekesin diyü nâme-i hümâyûnum irsâl olmuşdır. Nemçe vilâyetinden senin niçün yarar câsusların olmayup bu makūle ahvâllerine niçün vâkıf olup Atebe-i ulyâma arz etmeyesin? Buyurdum ki:

Vardukda, zikr olunan Leh beğleri size gelüp taleb iderler ise edükleri şartları ve murâdları bu cânibe iʿlâm olunup cevâb varınca fırsat-fevt olmak lâzim gelürse sen varup gidüp mezkûrların cevâbları ve şartları ne oldğun ve Erdel Voyvodalığına beğlerden kim münâsibdir ve karındaşını dahi memleket halkı kabul ider mi? Bi'l-cümle

Erdel bânları ve a‘yânı kimi kabûl iderler ise Beneş İşbar'dan mâ‘adâ münâsib gördüklerin i‘lâm eyleyesin ki ana ta‘yîn oluna, **[216]** ammâ; şöyle ki, sen Leh’e gitmekle Erdel’e Nemçe keferesi tama‘ idüp istîlâ etmek fikrinde olup veyâhûd oğlunu cebren kral etmek sevdâsında ise viririm. Müşârun-ileyh ile haberleşüp vech ü münâsib olduğu üzre def‘ u ref‘lerinde mücidd ü sâ‘î olun bi’l-cümle Nemçe vilâyetinden yarar câsûsların eksük etmeyüp ahvâllerine vâkıf olup ana göre tedâriklerin görmekde ve vâkıf olduğunu i‘lâmda dakika fevt etmeyesiz ve Tatar Hânı Leh canibine ta‘arruz eylememesin murâd eylemişsiz. Kadîmden viregeldükleri virgüleri virmeğin, Lehlü’yü rencide eylemezler.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.17-18, h.61

Vilâyet-i Erdel âyânına: Leh'e kral tâyin edilen Batur İştevan'ın bir miktar asker ile Boğdan'a gittiği, Beç Kralı'nın saldırma ihtimâlinin olduğu, Budun ve Temeşvar askerinin düşman üzerine gitmek için hazır olduğu, Erdel askeri ve ümerâsının da Batur İştevan'ın kardeşi olan ve Erdel'de vekil bırakılan Batori Krişto yanında hazır olması ve sözüne muhâlefet edilmemesi, tedâriklerinin yazılıp düşman tarafından edindikleri bilgilerin haber verilmesi.

[Yevmüs’s-Sülesâ, fî 19 Zilhicce sene 983] **(20 Mart 1576)**

Macar Ahmed Çavuş'a virildi. Âdemlerine ulaşdırmak içün. Fî 28 Zilhicce sene 983

Vilâyet-i Erdel ümerasına ve a‘yânına ve porkalublarına hüküm ki;

Bundan akdem fermân-ı âlî-şânım ile Leh vilâyetine kral nasb olunan kıdvetü ümerâi’l-izâm fi’l-milleti’l-Mesıhîyye Batur İştevan *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* bir mikdâr asker ile teveccüh ü azîmet idüp bi’l-fi‘l Boğdan vilâyetine dahl olduğı i‘lâm olunup lâkin Beç Kralı bi’l-fi‘l cem‘iyyet üzre Memâlik-i mahrûseden bir tarafa düşmek ihtimâli olmağın, ol bâbda Budun muhâfâzasında olan vezîrim Mustafa Paşa *edâmallâhu te‘âlâ iclâlehû* umûmen Budun askeri ile müretteb ü mükemmel çıkup Solnok yanında cem‘iyyet üzre olmak ve Tımışvar Beğlerbeğisi olan emîrü'l-ümerâ’i'l-kirâm Cafer *dâme ikbâlühû* cümle Tımışvar askeri ile Beneş palankası yanına varup cem‘iyyet üzre olup a‘dâ taraflarına nâzır olup anun gibi ıyâzen bi’llâhi te‘âlâ a‘dâ bir

cânibe hareket iderse umûmen Budun ve Tımışvar askeri müretteb ü mükemmel yürüyüp bi-inâyetillâhi te‘âlâ a‘dâdın def‘ u ref‘ine envâ‘ sa‘y u ihtimâm eylemek emr-i celîlü’l kadrimiz sudûr eylemişdir. Siz dahi Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânımıza olan vüfûr-i ubûdiyyet ü ihlâslar mûcebince vilâyet-i Erdel’e tâbi‘ olanları bolarları ve sâ’ir asâkir ile sâbıkā vilâyet-i Erdel Voyvodası olup bi’l-fi‘l Leh vilâyetine kral ta‘yîn olunan Batur İştevan *hutimet avâkıbuhû bi’l-hayr* karındaşı olup vilâyet-i Erdel muhâfazasında vekîli olan Batori Krişto yanında cem‘ olup yat u yarâğınızla hâzır u müheyyâ olup a‘dâ taraflarına nâzır olup şöyle ki; a‘dâ tarafından bu cânibe hareket olur ise müşârun-ileyh vezîrim mûmâ-ileyh beğlerbeği *dâme ikbâlühû* ile haberleşüp ne cânibe teveccüh eylemek iktizâ idüp müşârun-ileyhimâdan size haber ve âdem vardukda bilâ-te’hîr düşman yarağı ile mürettep ü mükemmel yürüyüp vech-i münâsib görüldüğü üzre a‘dânın def‘ u ref‘ine sa‘y eylemek emr idüp, buyurdum ki;

Vusûl buldukda, bu bâbda kadîmü’l-eyyâmdan Atebe-i ulyâmıza olan vüfûr u ubûdiyet ve ihlâsınız muktezâsınca şimdiden umûmen Erdel askeri ile müşârun-ileyh Kristo’nun yanında cem‘ olup müşârun-ileyh vech gördüğü üzre sözüne imtisâl idüp muhâlefet eylemeyüp hâzır u müheyyâ olup müşârun-ileyhimâ ve a‘dâ taraflarına nâzır olasız ki anun gibi bi-iyâzen billlâhi te‘âlâ kral-ı bed-fi‘âl bir cânibe hareket idüp Memâlik-i mahrûse mazarratına kasd idüp müşârun-ileyh vezîrim tarafından size haber varduğı gibi ne cânibe teveccüh eylemek işâret olunursa bilâ-te’hîr yürüyüp müşârun-ileyh Kristo vech ü münâsib görüldüğü üzre hak ve ittifâk u ittihâd yek-dil ü yek-cihet olup bi-inâyetillâhi te‘âlâ a‘dânın def‘ ü ref‘inde envâ‘ sa‘y u ihtimâm eyleyüp uğûr-ı hümâyûnumuzda bezl-i makdûr sa‘y ve nâ-mahsûr eyleyüp gereği gibi hüsn-i mu‘âvenet ve muzâheretde bulunasız ki inşâ’allâhü te‘âlâ zuhûra gelen hidemât-ı mebrûrenüz **[18]** envâ‘-ı inâyât-ı padişâhâneme mukārin olmak mukarrerdir. Ana göre vilâyet-i Erdel a‘yânına ve sâ’ir borkolay ve bolarlarına ve askerine tenbîh eyleyesiz. Tâ ki her biri uğûr-ı hümâyûnumuzda cân u dil ile bezl-i mâ hüve'l-makdûr eyleyüp envâ‘ yüz aklıkları tahsîlinde sa‘y u ihtimâm üzre olalar ve ne vechle tedârik olunup a‘dâ taraflarından ne makūle ahbâra vâkıf olduğunuzu ale’t-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.18-19, h.62

Erdel Voyvodası’nın kardeşi olup yerine vekil bırakılan Kristo’ya: Lehistan'a kral tâyin edilen Batori İştevan'ın mektubu üzerine kendisi Lehistan'a giderken Beç

Kralı'nın Moskova ile ittifak yaparak saldırma ihtimâli olduğundan Tatar Hânı'nın Moskova üzerine gideceği, Beç Kralı'nın saldırma ihtimâline karşılık Mustafa Paşa'nın ve Temeşvar beylerbeyinin hazır olduğu, Erdel'in muhâfaza edileceği, gerekli hususların ve düşman tarafından alınan haberlerin iletilmesi.

[Yevmüs's-Sülesâ, fî 19 Zilhicce sene 983] **(20 Mart 1576)**

Bu dahi

Erdel voyvodası karındaşı olup yerine kāim-makām nasb ettüği Kristo'ya hüküm ki;

Bundan akdem Erdel voyvodası olup Leh vilâyetine kral nasb olunan karındaşın Batori İştevan Dergâh-ı sa'âdetimde olan âdemîsine mektûb gönderüp; fermân-ı şerîfim mûcebince kendüsi kalkup Leh cânibine teveccüh idüp lâkin Beç Kralı garez idüp hükmünde olan vilâyetlerin askerlerin ayağa kaldurup ve konşuluğunda olan krallardan mu'âvenet taleb idüp el-ân, "Moskov Kralı'nın bir oğlu, askeri ile Leh sınûrına karîb yerde tâbur kurup mu'âvenete gelmüşdir" diyü bildürüp, imdi; bundan evvel karındaşına krallık emri mukarrer oldukda Tatar Hânı'na nâme-i hümâyûnumuz gönderülüp kendüsi bizzât kalkup Moskov vilâyetine akın idüp yağma vü talan ve târâç idüp etfâl ü ezvâcları esîr olunmak emrim olup an-karîb müşârun-ileyh Hân kalkup teveccüh etmek üzredir, ol tarâfdan İnşâllâhü te'âlâ havf ihtimâli yokdur, mûmâ-ileyh hân onların vilâyetine seğirtdikde kendü başları tedârükine düşerler, ol husûsdan hâtırına nesne hutûr etmeye ve Beç Kralı hareketi husûsuna dahi Budun muhâfazasında olan Vezîrim Mustafa Paşa Budun dilâverleri ve asâkir-i nusret-me'serim ile Solnok yanında ve Tımışvar Beglerbegisi Cafer *dâme ikbâlühû* dahi cümle beğlerbeğliğine müte'allik olan asker halkı ile Beneş Palankası kurbunda cem'iyyet ile oturup senin cânibine hâzır u nâzır olup anın gibi fermân-ı şerîfime muhâlif Erdel vilâyetine dahl ü tecâvüz iderlerse Hak sübhânehû ve te'âlâ hazretlerinin inâyeti ile bilâ-te'hîr düşman-i bî-dînin üzerine varup def' u ref'leri husûsunda envâ' celâdet ü şehâmetlerin zuhûra getüreler. Bu bâbda vekîl havf u haşyet göstermeyüp müşârun-ileyh karındaşın Leh vilâyetine varup makarrına duhûl idince sen dahi muhâfaza emrinde mücidd ü mukaddem olup anın gibi karındaşın (...)lık makāmına varup ahvâli bertaraf oldukda Erdel vilâyeti sana tefvîz olunup **[19]** a'dâ tarafından gaflet etmeyüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevt etmeyesiz ve müşârun-ileyh vezîrim ve mûmâ-ileyh beğlerbeğine husûs-ı

mezbûr içün gönderilen fermân-ı şerîfimin birer sûreti ayni ile tekrâr yazılup sana gönderilmişdir ve eğer düşman tarafından Erdel vilâyetine müstevlî olup mu‘âvenet lâzim gelürse sana gönderilen hükm-i hümâyûnumu müşârun-ileyh vezîrime ve beğlerbeğlerine gönderüp haberleşüp anların yanına varmak ile mi olur? Yohsa siz Erdel askeri ile anların yanına varup dahi ittihâd ü ittifâk ile düşman üzerine yürüyüp def‘ u ref‘leri husûsuna ikdâm ü ihtimâm etmek ile mi olur? Bi’l-cümle müşârun-ileyh vezîrim ve sen ne vechle münâsib görüp düşmanın def‘ u ref‘i ne vechle mümkin ve mutasevver ise ana göre tedârik idüp gaflet ile memleket ü vilâyete ve re‘âyâya ve ırz u nâmûs-ı saltanata mugāyir bir iş olmasından ihtiyât eyleyesiz ve lâzim ü mühimm olan husûsların ve düşman tarafından vâkıf u muttali‘ olduğun ahvâli yazup bildirmekden hâlî olmayasın. Bu bâbda Erdel a‘yânına ve borkolaylarına ve bolarlarına istimâlet-nâme-i şerîfim yazılup gönderilmişdir. Mefhûm-ı şerîfin anlara bildürüp birbiri ile ittihâd ü ittifâk ve hüsn-i medâr üzre olup gereği gibi istimâlet viresiz.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.26, h.80

Erdel Voyvodası Kristo'ya: Erdel vilâyetinin sınırındaki parkanı Nemçe askerinin kuşatması üzerine Erdel askeri üzerine gidecekken dağlık bölge olması sebebi ile atlı ya da yaya geçilmesi zor olduğundan Hotin muhâsara olursa asker göndermenin mümkün olduğuna dâir haberlerin ulaştığı, Vezir Mustafa Paşa ve Temeşvar beylerbeyine birlik olmaları için emir verildiği, düşman tarafından bir hareket olursa Erdel'e müdâhale ettirilmemesi, askere zahîre tedârik edilmesi, düşmandan aldıkları haberleri iletmeye devam etmeleri.

[Yevmüs’s-Sülesâ, fî 19 Zilhicce sene 983] **(20 Mart 1576)**

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî târîh-i minhü

Erdel Voyvodası Krişto Voyvoda'ya hüküm ki;

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Erdel vilâyetinin sınûrı dâhilinde olan Kadik nâm parkanı Nemçe askeri kuşadup aldığı ve Erdel askerin cem‘ idüp varmak kasd etdükde mâ-beynde ulu dağlar olup atlu ve yaya geçmek müyesser olmayup ammâ kal‘a-i Hoşti(?) muhâsara olunursa asker varmak kābil olduğu ve Vrad’dan varılmağa mümkin olmağın, baş kapudânınız olan Salmaş Krişto'yu serdâr ta‘yîn idüp cümle Erdel

askeri ile irsâl eyledügin i‘lâm eylemişsin. İmdi; bundan akdem Budun muhâfazasında olan Vezîrim Mustafa Paşa umûmen Budun askeriyle Peşte'de ve Tımışvar Beğlerbeğisi Cafer dahi umûmen Tımışvar askeriyle Beneş Palankası yanında cem‘iyyet eylemek emrim olup anun gibi a‘dâ tarafından bir hareket olursa müşârun-ileyh vezîrim bizzât Budun askeriyle varup müşârun-ileyh Salmaş Krişto'yu ta‘kîb idüp vech-i münâsib olduğu üzre a‘dânın def‘ u ref‘inde ihtimâm üzre olmak fermân-ı şerîfim olmuşdur. Sen dahi bu bâbda mücidd ü merdâne olup a‘dâyı vilâyet-i Erdel'e dahl etdirmemek mühimmâtdan olmağın, buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vusûl buldukda, bu bâbda tamâm basîret üzre olup a‘dâyı tetebbu‘ idüp anun gibi a‘dâ tarafından küllî hücûm olursa ana göre müşârun-ileyh vezîrim ve beğlerbeği ile haberleşüp hüsn-i ittifâk u ittihâd ile yek-dil ü yek-cihet olup a‘dânın def‘ u ref‘inde envâ‘ sa‘y u ikdâm eyleyüp uğûr-ı hümâyûnumda bezl-i makdûr idüp Nemçe askerin Erdel’e dahl etdirmekden ziyâde ihtiyât eyleyesin ve Erdel a‘yânına, sana tâbi‘ olup a‘dâ-yı bed-re’yin def‘inde dakika fevt etmeyeler diyü hükm-i hümâyûnum yazılup gönderilmişdir. Varup vusûl bulduğu gibi, Erdel a‘yânına ve borkolaylarına cem‘ eyleyüp gönderilen emr-i şerîfimi yüzlerine okuyup gereği gibi istimâlet viresin ve sana itâ‘at ü inkıyâd etmeyeni ele vireler diyü tenbîh olunmuşdır. Emri yüzlerine okuyup tenbîh ü te’kîdde dakika fevt eylemeyesiz ve asker-i İslâm zahîresi müstevfâ olmak lâzimdir. Şöyle ki; vâfir zahîre tedârik idesiz, asker tamâm yoldaşlık etmekde mukarrerdir. Ammâ zahîresiz vilâyetde durmağa ve yoldaşlık etmeğe müyesser değildir. Ana göre zahîre bâbında mukayyed ola ve müşârun-ileyhimâ ile haberleşmekden hâlî olmayasız ve ne vechle tedârik idüp a‘dâdan ne makūle habere vâkıf olduğunuzu ale’t-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.27, h.81

Vilâyet-i Erdel âyânına: Daha önce Leh'e kral tâyin edilen Batur İştevan'ın bir miktar asker ile Boğdan'a gittiği, Nemçe Kralı'nın saldırma ihtimâlinin olduğu, Budun ve Temeşvar askerinin düşman üzerine gitmek için hazır olduğu, Erdel askeri ve ümerâsının da Batori Krişto yanında hazır olması konusunda hüküm gönderildiği, Erdel vilâyetinin sınırındaki parkanı Nemçe askerinin muhâsara edip aldığı, Erdel askerin üzerine gidecekken dağlık bölge olması sebebi ile atlı ya da yaya geçilmesi zor olduğundan Hotin muhâsara olursa asker göndermenin mümkün olduğu konularında gönderdikleri haberlerin ulaştığı, Vezir Mustafa Paşa ve Temeşvar

beylerbeyine birlik olmaları konusunda emir verildiği, düşman tarafından bir hareket olursa Erdel'e müdâhale ettirilmemesi, ikiyüzlülük edenlerin cezalarının verilmesi.

[Yevmüs's-Sülesâ, fî 19 Zilhicce sene 983] **(20 Mart 1576)**

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî târîh-i minhü.

Erdel a'yânına ve borkolaylarına hüküm ki;

Bundan akdem Erdel Voyvodası olan Batori İştevan Leh vilâyetinin krallığı sadaka olunup bir mikdâr asker ile ol cânibe teveccüh idüp Boğdan'a dâhil olduğı i'lâm olunup lâkin Nemçe askeri cem'iyyet üzre olup bir cânibe düşmek ihtimâli olmağın, Budun muhâfazasında olan Vezîr Mustafa Paşa umûmen Budun askeriyle yât u yarâkları ile mükemmel çıkup Solnok yanında cem'iyyet üzre olup a'dâ tarafına nâzır olmak ve Tımışvar Beğlerbeğisi Cafer dahi umûmen Tımışvar askeriyle Beneş Palankası yanında cem'iyyet idüp hâzır bulunmak ve siz dahi umûmen Erdel a'yânı ve sâ'ir askeri ile hâzır u âmâde olup hâlâ Erdel Voyvodası olan Krişto Voyvoda'nın yanında cem' olmak bâbında ahkâm-ı şerîfe yazılup irsâl olnmuş idi. Müşârun-ileyh Krişto Voyvoda Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; Erdel vilâyetin sınûrı dâhilinde olan Karlık nâm parkanı Nemçe askeri muhâsara idüp aldığı ve Erdel askerin cem' idüp varmak kasd olundukda ortada dağlar olup atlu ve yaya geçmeğe mümkin olmadığı ammâ kal'a-i Hoşti (?) muhâsara olunursa asker varmak kābil olmağın, baş kapudânlar olan Salmaş Krişto'yı serdâr ta'yîn idüp Varad'dan varılmak mümkin olmağla cümle Erdel askeri ile irsâl olunduğu i'lâm olunmuşdır. İmdi; Budun muhâfazasında olan Mustafa Paşa'ya hükm-i şerîfim yazılup umûmen Budun askeri ile ve Peşte'de cem'iyyet üzre olup lâzim olursa bizzât varup Tımışvar beğlerbeğisi ve umûmen Tımışvar askeriyle münâsib olan mahalden müşârun-ileyh kapudânları ta'yîn idüp vech ü münâsib görüldüğü üzre bi-inâyetillâhi te'âlâ a'dâ-yı hâksârın def' u ref'ine sa'y u ihtimâm eylemek fermân-ı şerîfim olmuşdur. Siz dahi ana göre müşârun-ileyhimâ ile haberleşüp dahi vech ü münâsib olduğu üzre mu'âvenet içün varan asker-i zafer-esere lâzim olan zahîrelerin tedârik idüp aslâ zahîre bâbında müzâyaka çekdirmeyüp hüsn-i ittihâd ü ittifâk ile memleket ü vilâyete Nemçe askerini komayup hüsn-i tedârik ile def' u ref' eylemek ziyâde mühimmâtdan olmağın, buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle vardukda, bu bâbda hüsn-i ittihâd ü ittifâk ile müşârun-ileyhin yanına cem‘ olup yek-dil ü yek-cihet olup anın gibi Erdel vilâyetinin askerinden ve gayrıdan Nemçe cânibine meyl idüp ikiyüzlülük idenleri ittifâk ile ele getirüp dahi Krişto'nın ele virüp vech ü münâsib olduğu üzre müstahıkk olduklarına göre cezâ vü sezâların virdirüp vilâyet-i Erdel'i ol ehl-i hâ'in ve ehl-i fesâddan pâk ve tathîr eyleyesiz. Erdel vilâyeti kadîm'ül-eyyâmdan sâ'ir Memâlik-i mahrûsem gibi ale'd-devâm himâyet ü siyânet olup re‘âyâ vü berâyâsı kenef-i himâyetde asûde olıgelmişlerdir. Iyâzen billâhi te‘âlâ Erdel vilâyetine bir tarîkle Nemçe askeri dâhil olup siz ef'âline **[28]** mukayyed olmayasız Tımışvar ahvâlî nice olduğu ihtiyâr ve müsinn olanlarınuzdan mesmû‘unuz olmuşdur. Tımışvar vilâyetine Nemçe askeri karışup dâhil olduğu içün kuvvet-i kāhire-i hüsrevânemiz ile feth olunup elinizden gitmişdir. Şöyle ki, bu def‘a dahi gaflet ile Nemçe askeri Erdel'e dâhil olup dahi siz hüsn-i tedârik ile ihrâc eylemen Tımışvar beği elinden gitmek mukarrerdir. Ana göre basîret üzre olup a‘dânın def‘ u ref‘inde sa‘y u ikdâm eyleyüp gaflet eylemeyesin.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.185, h.469

Erdel Voyvodası'na: Voyvoda tâyin edilenlerin nişancılara, Dîvân-ı hümâyûn kâtiplerine ve reisülküttaplara vergi vermesi âdet olduğundan gönderilmesi gereken verginin eksiksiz teslim edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 12 Rebî‘ülevvel sene 984] **(9 Haziran 1576)**

Erdel'e giden Macar Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 17 Rebî‘ülevvel sene 984

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Vilâyet-i mezbûra müceddeden voyvoda nasb olundukda Südde-i sa‘âdetimde olan Nişâncım *dâme ulüvvuhû* ile Dîvân-ı hümâyûnum kâtibleri re'îsine ve hâssaten Dîvân-ı hümâyûnum kâtiblerine virgü virilmek âdet-i kadîme-i hüsrevânem olmağın, hâlâ dahi âdet ü kānûn üzre virilügelen virgüleri gönderilmesin emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, emrim mûcebince ve âdet-i kadîmeleri üzre müşârun-ileyh Nişâncım ve mûmâ-ileyh Reis-i küttâb ve hâssaten Dîvân-ı hümâyûnum kâtiblerinin virgülerin bi't-tamâm müşârun-ileyh çavuşuma teslîm idüp gönderesiz.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.194, h.497

Erdel Voyvodası'na: Voyvodalık beratının gönderildiği, gönderilen hilatı giymesi, vilâyetinin korunması için çalışması ve etraftan aldığı haberleri iletmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 12 Rebî‘ülevvel sene 984] **(9 Haziran 1576)**

Macar Ahmed Çavuş'a virildi.

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Hâlâ senin hakkında mezîd-i inâyetim zuhûra getürüp vilâyet-i mezbûre voyvodalığı sana inâyet olunup ol bâbda sana sancağ-ı hümâyûnum irsâl olunup voyvodalık berâtı ile Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhımda Büyük İmrâhorbaşım olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecduhû* ile irsâl olunup buyurdum ki:

Varup vusûl buldukda, Sancak-ı hümâyûnumu kemâl-i izzet ü ikrâmla istikbâl idüp hüsn-i kabûl ile kabûl eyleyüp dahi hil‘ât-i fâhiremi ve âdet-i kadîme-i şâhânem mûcebince gönderilen voyvodalık (…) giyüp ve sâ’ir virgülerüni alup kabz eyleyüp ve Macar beğlerine ve borkolaylara vech ü münâsib gördüğün üzre gönderilen hil’atları giyüp hüsn-i ittihâd ü ittifâk üzere voyvodalık umûrunda sâbit kâdem olup re‘âyâ ahvâline kemâl-i adâlet üzre mukayyed olup memleket ü vilâyeti ve kılâ‘ u bukā‘ ve nevâhîyi ve sâ’ir mevâzi‘i onat vechle görüp a‘dâ tarafından gaflet ile bir mahalle zarâr u gezend irişdirmeyüp leyl ü nehâr vilâyetin hıfzında ve re‘âyânın ahvâline mukayyed olmağa envâ‘-ı ikdâm ve esnâf-ı ihtimâmın zuhûra getüresin ve etrâf ü cevânibden vâkıf u muttali‘ olduğun ahbâr-ı sahîhayı i‘lâm etmekden hâlî olmayasın ve anda olan Sancak-ı hümâyûnumun alemin müşârun-ileyhe ve Dergâh-ı mu‘âllaya gönderesin.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.268, h.679

Erdel Voyvodası'na: Voyvodalığa tâyin olduğu için diğer devlet erkânına verildiği gibi çavuşbaşına da vermesi gereken verginin âcil olarak gönderilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 12 Rebî‘ülevvel sene 984] **(9 Haziran 1576)**

Dîvânda subaşıya virildi. Fî 22 R [984

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Hâlâ voyvodalık tebdîl olunduğu fermânda sâ’ir erkân-ı devletime virilügeldüği üzre çavuşumlarım başı kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim el-Hâc Hasan *zîde mecduhû*nun dahi mu‘ayyen virgüsi olmağın buyurdum ki:

Vusûl buldukda, müşârun-ileyhin ta‘yîn olunan virgüsi dahi sâ’irlerine virilügeldüği üzre tedârik idüp mu‘accelen irsâl eyleyesin.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.270, h.684

Erdel Voyvodası Batur Kristo'ya: Eflak Voyvodası'nın, Nemçe'nin Erdel ya da Boğdan'a saldırı ihtimâli olduğunu bildirmesi üzerine, Erdel'e düşmandan kimseye müdâhale ettirilmemesi, bir saldırı olursa Vezir Mustafa Paşa ve Temeşvar Beylerbeyi Cafer ile haberleşerek memleketin korunması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 12 Rebî‘ülevvel sene 984] **(9 Haziran 1576)**

Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 21 R sene 984

Erdel Voyvodası Batur Krişto Voyvoda'ya hüküm ki:

Hâlâ Eflak Voyvodası mektûb gönderüp; “Nemçe keferesi leşker cem‘ idüp Erdel veya Boğdan ve Varadin üzerine düşmek ihtimâli vardır.” diyü haber gönderdüğin bildürdüğünden gayrı Leh vilâyetine dahi kasd etdikleri istimâ‘ olundu. İmdi; düşman tarafından gaflet câ’iz değildir, buyurdum ki:

Varıcak, düşman cânibinden basîret üzre olup memleket ü vilâyetin hıfz u hırâsetinde ve re‘âyânın zabt u sıyânetinde ve a‘dânın def‘ u ref‘i husûsunda mücidd ü mukaddem olup vilâyet-i Erdel'e düşmandan kimesneyi dahl etdirmeyüp onat vechle zabt eyleyesin, bir tarîkle düşman tarafından voyvoda nâmıyla kimesne gelüp vilâyet-i Erdel'e müstevlî olursa sâbıkā sana irsâl olunan fermân-ı şerîfim mûcebince muhâfazada olan düstûr-ı mükerrem vezîrim Mustafa Paşa *dâmet me‘âliyehû* ve Tımışvar Beğlerbeğisi Cafer *dâme ikbâlühû* ile haberleşüp def‘ u mazarrat-ı a‘dâ ve zabt u sıyânet-i memleket ü re‘âyâ bâbında vech-i münâsib görüldüğü üzere dîn ü devlet-i ebed-peyvend-i hüsrevânemize müte‘allik umûrda envâ‘ cidd ü ihtimâmın zuhûra getüresin.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.291, h.735

Temeşvar Beylerbeyi'ne: Nemçe Kralı'nın gönderdiği verginin henüz ulaşmadığı, Leh ve Erdel'in Moskova ile ittifak yaptığı, Nemçe Kralı'na nâme gönderilerek ahidnâmeyi bozmamak için vergilerini ödemeleri gerektiğinin söylendiği, Vezir Mustafa Paşa'ya hüküm gönderilerek bir saldırı olursa Budun askeri ve Erdel, Eflak, Boğdan Voyvodaları ile hazır olup Temeşvar askerinin yanına gelmesinin istendiği, bu sebeple Nemçe tarafından bir saldırı olursa Vezir Mustafa Paşa ile haberleşmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 12 Rebî‘ülevvel sene 984] **(9 Haziran 1576)**

Beşir Çavuş'a virildi. Fî gurre-i Cemâziyelahîr sene 984

Tımışvar beğlerbeğisine hüküm ki:

Nemçe Kralı tarafından gönderilügelen virgüsi henüz dahi gelmeyüp vaktinden tecâvüz etmekle ve Leh vilâyetine ve Erdel taraflarına nekrâtdan hâlî olmayup Moskov keferesiyle ittihâd üzre olmağın, Aguştos zamânında Memâlik-i mahrûsemden bir mahalle düşüp fesâd ü şenâ‘atden hâlî olmaduğın Leh Kralı Batori İştevan *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* i‘lâm etmeğin, müşârun-ileyh krala nâme-i hümâyûnum gönderilüp mâ-beyninde olan ahd ü emân husûsunda sâbit-kadem olup nakz-ı ahde irtikâb eylemezse virülügelen virgüni mu‘accelen gönderüp ve memleket ü vilâyetden el çeküp kā‘ide-i sulhu ri‘âyet eyleye. Ana göre lâzim olduğı üzre tedârik görile diyü iş‘âr olunup bu bâbda vezîrim Mustafa Paşa *dâmet me‘âliyehû*ya dahi hükm-i hümâyûnum gönderilüp ol tarafa dâ’imâ nâzır olup anun gibi a‘dâ tarafından ahd ü emâna muhâlif bir hareket olursa kendü dahi Budun askeri ile hâzır u âmâde olup Tımışvar askerin yanına getürüp vech ü münâsib gördüğü üzre a‘dânın def‘ u ref‘inde envâ‘ mesâ‘î-i cemîlesini zuhûra getürmek ve Erdel ve Eflak ve Boğdan Voyvodalarına dahi yât u yarâkları ile hâzır u müheyyâ olup müşârun-ileyhe nâzır olalar ki lâzim oldukda varup mu‘âvenetinde bulunalar diyü fermân-ı şerîfim olmışdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, sen dahi bu bâbda mukayyed olup a‘dâ taraflarına nâzır olup anun gibi ahd ü emâna muhâlif bir hareket olursa müşârun-ileyhle haberleşüp dahi vech ü münâsib görüldüğü üzre Erdel ve Boğdan ve Eflak Voyvodalarıyla ve sâ’ir asâkir-i

nusret-me’serim ile sâbıkā gönderilen evâmir-i şerîfe mûcebince cemi‘yyet idüp a‘dânın def‘ u ref‘inde envâ‘ sa‘y u ikdâm ve cidd ü ihtimâmınız vücûda getürüle.

Bir sûreti Erdel Voyvodasına

A.DVNS.MHM.d.28, s.161-162, h.374

Erdel Voyvodası'na: Etraftan haber verdikleri mektubun ulaştığı, Nemçe Kralı'nın Leh üzerine gitmeye niyetli olduğu, Nemçe’nin Macar beylerinden itâat edenleri ve reâyâyı yardım gitmeyeceğine dâir korkuttuğu, iâaat eden Macar beylerine kimsenin müdâhale etmemesi, üzerlerine düşman gelirse Erdel’in korunduğu gibi onların da düşmandan korunacağı, Vezir Mustafa Paşa ve Temeşvar beylerbeyine bu konuda hüküm gönderildiği.

[Yevmü'l-Ahad, fî gurre-i Cemâzîyelahîr sene 984] **(26 Ağustos 1576)**

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 16 C sene 984

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Hâlâ Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımız cânibine mektûb gönderüp; etrâf u cevânibden vâkıf olduğunuz ahbârı i‘lâm etmekden hâlî olmayasın diyü vârid olan fermân şerîf mûcebince etrâf u cevânibe câsûslar gönderüp leyl ü nehhâr tecessüs olunup iş bu mâh-ı Cemâzîyelahirinin 27 gününde Nemçe Kralı bizzât Leh Kralı'nın üzerine varmak fikrinde olup Sakmar'a karîb yerde (...) Âsitâne-i sa‘âdetime itâ‘at üzerine olan re‘âyâyı ürküdüp isyân üzreler ve Beneş nâm lâ‘îne asker koşup Memâlik-i mahrûseye gönderüp size Âsitâneden mu‘âvenet olunmaz diyü havf virüp ve Nemçe Kralı'nın taht-ı yedinde olan Macar beğlerinden Dergâh-ı sa‘âdetim cânibine itâ‘at ü inkıyâd üzre olanların hisârları ve emlâkleri cümle tevâbi‘ ile kendülerin olmak üzre hükm-i şerîf virilmesin ve Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine tekrâr hükm-i şerîf gönderilmesi husûsun bildirmişsin. Mektûbunda her ne ki tafsîl olunmuş ise cümlesi pâye-i âlâya arz olunup ilm-i şerîfim muhît olmuşdur. Eyle olsa düşman tarafından gaflet câ’iz değildir. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, müretteb ü mükemmel düşman yarağıyla dâ’imâ hâzır olup dahi etrâf u cevânibe yarar câsûslar gönderüp sahîh haber alup etvâr ü evzâ‘ına vâkıf u

muttali‘ olup Voyvoda (...) ta‘yîn olan leşker ile hüsn-i ittihâd ü ittifâk idüp memleket ü vilâyete düşman tarafından zarâr u gezend irişdirmeyüp def‘ u mazaarat-ı a‘dâ husûsunda mücidd ü mukaddem olup envâ‘ şecâ‘atın **[162]** zuhûra getüresin ve anın gibi arz etdüğiniz üzre Macar beğlerinden itâ‘at ü inkıyâd üzre olmak murad idenlere min-ba‘d ol cânibe seyl etmeyüp Dergâ[h]-ı sa‘âdetim tarafından vüfûr-ı sadâkat ü istikāmet göstereler, ellerinde olan kal‘alarına ve sâ’ir emlâklerine Memâlik-i mahrûse halkından kimesne dahl etmeyüp anın gibi üzerlerine düşman dahi gelürse Erdel vilâyetine nazar-ı inâyetimiz olup sıyânet etdüğimiz gibi anların dahi eğer kal‘alarıdır ve sâ’ir mülkleridir düşman cânibinden hıfz olunup dahl u ta‘arruz etdirilmez diyü hükm-i şerîfim gönderilmişdir. Kendü tarafınızda dahi mektûblar gönderüp itâ‘at ü inkıyâd etdirmek bâbında sa‘y u ihtimâm eyleyesin. Ve Budun'da olan vezîrim Mustafa Paşa *edâmallâhü [te‘âlâ] iclâlehû*ya ve Tımışvar beğlerbeğisine ve bu câniblerdeki hâzır u nâzır olduklarından gayrı anın gibi Macar beğlerinden itâ‘at ü inkıyâd üzre olanların kal‘alarına ve yerlerine düşman cânibinden dahl olunursa üzerine varup def‘ u mazarratları husûsunda ihtimâm eyleyesiz diyü müşârun-ileyh vezîrime hükm-i şerîfim gönderilmişdir. Lâzim oldukda müşârun-ileyhe i‘lâm eyleyesiz.

d.28, s.171, h.398

Erdel Voyvodası'na: Tahrir defterinde kayıtlı olan bazı sipâhilerin tımarlarına Erdel’in müdâhale ettiği yönünde şikâyetler üzerine, Memâlik-i mahrûse reâyâsına müdâhale edilmesine rızâ olmadığı, emre muhâlif olanların haklarından gelinmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî gurre-i Cemâzîyelahîr sene 984] **(26 Ağustos 1576)**

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 15 C sene 984
Atlas kırmızı kîse[ye] konulup bir gümüş kozalak ile gönderildi.

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Hâliyâ Memâlik-i mahrûsemden Halîl Beğ ve Muharrem Beğ tahrîr etdüği Defter-i hâkānî mûcebince ba‘zı sipâhîler berât-ı hümâyûnumla mutasarrıf olduğumuz tîmârları karyelerine (…) kapudânı dahl u ta‘arruz etdüğinden mâ‘adâ nice re‘âyâsın tutup bir kaç yıllık hak talep idüp küllî zulm ü ta‘addî eylemişdir diyü Südde-i

sa‘âdetime şikâyet olundu. İmdi; Memâlik-i mahrûsem re‘âyâsına ve yerlerine ol vechle dahl olunduğuna aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur. Buyurdum ki:

Bu bâbda gereği gibi mukayyed olup müşârun-ileyhimâ Halil Beğ ve Muharrem Beğ tahrîr etdüği defterler muktezâsınca Memâlik-i mahrûseme dahil olan bir kıt‘ası ve re‘âyâsından bir ferde mezkûr kapudânı ve sâ’ir Erdel a‘yânı kapudânlarından bir kimesneyi dahl ü tecâvüz etdirmeyüp bir habbe nesnelerin aldırmayasın. Ve eğer şimdiye değin ol vechle dahl idüp nesnelerin dahi almışlar ise bî-kusûr ashâbına alıvirüp min-baʿd fermân-ı şerîfime mugāyir Memâlik-i mahrûsem re‘âyâsından bir ferde ve yerlerüne aslâ ve katʿâ dahl ü ta‘arruz etdirmeyesiz. (...) memnûʿ olmayup emrime muhâlif vaz‘ eyleyenlerin haklarından gelüp sâ’ir eşkıyâya dahi mûceb-i ibret olup emrime muhâlif bir ferde zulm u ta‘addî etdirmeyesiz.

d.28, s.222, h.525

Erdel Voyvodası'na: Beç Kralı tarafından Erdel'e bir saldırı olursa Vezir Mustafa Paşa ve Temeşvar beylerbeyi ile haberleşip yardım talep edilmesi, sulha muhâlif bir hareket olmadıkça Erdel'in de sulha riâyet etmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî gurre-i Cemâzîyelahîr sene 984] **(26 Ağustos 1576)**

Tercümân Mehmed'e virildi. Fî 2 Receb sene 984

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; Beç Kralı tarafından Beneş-i Bahr Beği ile Hoşti(?) Kal‘ası’na dahl olunmağın, bi-inâyetillâhi te‘âlâ kal‘a-i mezbûreye yürüyüş ve merdübânla feth idüp alup bi'l-fi‘l cümlesi senin tarafından zabt olunmağla, Beç Kralı'nın evvelden dahi adâveti olup hâlâ kal‘a alınmağla dahi ziyâde olmuşdur diyü Budun muhâfazasında olan düstûr-ı mükerrem vezirim Mustafâ Paşa ve Tımışvar beğlerbeğisine mü’ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilüp Erdel vilâyeti sâ’ir Memâlik-i mahrûsem gibidir, dâ’imâ ol cânibe göz kulak tutup anun gibi lâzim gelüp Erdel Voyvodası'ndan muʿâvenet içün mektûb ve âdem geldikde asla te’hîr etmeyüp vech ü münâsib olduğu üzre gereği gibi muʿâvenet ü müzâheret eyleyesiz diyü emrim olup muhkem tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, sen dahi dâ'imâ Nemçe Kralı tarafına nâzır olup anun gibi Beneş-i Bahr Beği ile ol tarafdan vilâyet-i Erdel'e hücûm olunup memleket ü vilâyete zarâr irişdirilmek ihtimâli olursa bilâ tevakkuf müşârun-ileyhâya yarar âdemlerinle mektûblar gönderdüp haberleşüp muʿâvenet talep eyleyesiz ki vech ü münâsib olduğu üzre muʿâvenet idüp aʿdânın defʿ u mazarratları bâbında envâʿ ikdâm eyleyeler. Ammâ şimdiki hâlde Beç Kralı'nın harâcı gelüp Memâlik-i mahrûse serhaddine dâhil olmak üzre olup ol tarafdan kāʿide-i sulh u salâha riʿâyet üzre ise (...) sen dahi müdârâ üzre olup ol tarafdan sulha mugāyir bir nesne zuhûr etmeyince senün tarafından mâ-beynde olan emn ü emâna mugāyir bir vazʿ sâdır olmak ihtimâli olmaya.

d.30, s.140, h.334

Erdel Voyvodası'na: Sebeş(?) sâkinlerinin hayvanlarını ve ürünlerini alıp vermeyi taahhüt ettiği halde vermemekte ısrar eden kişiden haklarının alınması.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 18 Safer sene 985] **(7 Mayıs 1577)**

Mezkûr zimmîye virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Fethü'l-İslâm kādısı mektûb gönderüp; kazâ-i mezbûr musâfatından Irşova nâm karye sâkinler Petra Bezlan(?) nâm zimmînin krallığa tâbiʿ Sebeş(?) sâkinlerinden Presek Yanoş ve Yadelan(?) nâm zimmîlerin iki yüz re'ş koyun ve yirmi re'ş öküz ve on re'ş bârgîr ve iki yüz re'ş kara (...) ve altı tulum yağ ve yedi yük peynir ve altı yüz koyun yapağını ve beş kıtʿa kazganını ve altı tüfenginini ve yüz otuz filorisini alup bâʿdehû virmeğe taʿahhüd etmiş iken girü virmeyüp inad u muhâlefet etdüğin bildirmeğin, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda onat mukayyed olup Südde-i saʿâdetime olan ubûdiyyet ü ihtisâsın mûcebince mezkûr zimmînin müteveccîh olan hakkın alıvirmek bâbında ikdâm eyleyüp tekrâr şikâyet etdirmeyesiz.

d.30, s.330, h.772

Erdel Voyvodası'na: Nemçe tarafından verdikleri bilgilerin ulaştığı, o taraftan edindikleri bilgileri iletmeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 8 R sene 985] **(25 Haziran 1577)**

Kırmızı atlas kîse içine konup gümüş kozalak ile bağlanup Macar Ahmed'e virildi. Fî 10 R sene 985

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; “Nemçe tarafı mektûb-ı sükût üzre olup ve Leh Kralı'na cümle vilâyet itâ‘at idüp ana tâbi‘ olmayanın üzerine varup Brad(?)’ı feth idüp iki bin mikdârı adem koyup anda kışladukda zap(?) askerdir diyü üzerine hayli asker gelüp muhkem ceng olup âkıbet gālib olup kimi kırılup kimi esîr olmuşdır.” diyü bildirmişsiz. Mufassalan ma‘lûm-ı şerîfim olup buyurdum ki:

Vardukda, dâ’imâ etrâf u cevânibe göz kulak tutup vâkıf olduğun ahbârı ale't-tevâli i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.31, s.70, h.175

Erdel Voyvodası'na: Göle sancakbeyi tarafından iletilen hususların doğru olup olmadığının araştırılması, adı geçen palankalardaki kişiler düşmana yardım ediyorlarsa haklarından gelinmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 9 Ca sene [98]5] **(25 Temmuz 1577)**

Göle Beği’nin Ulûfecibaşısı Nasuh’a virildi. Fî 10 Ca sene [98]5

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Göle Sancağı Beği İshak mektûb gönderüp; livâ-i mezbûr civârında Draç'a tâbi‘ Jaka(?) ve Kerşniket(?) ve Şartlar(?) ve Salanta(?) ve Bapum(?) nâm palankalar Memâlik-i mahrûseye zarâr kasdına çıkan keferenin sığınacak yerleri olup ittifâk idüp Havâss-ı hümâyûnun ve sâ’ir kurânın ekserinden virgi isteyüp virmeyenlerin köylerin basup esbâbların alup davarların tutup Memâlik-i mahrûseme zarûret hâlî olmayup ve anun gibi ehl-i fesâd ele getürildikde bizdendir diyü ıtlâklarına sa‘y idüp ve tutulmayup

halâs olanlar içün bizden değil harbî kal‘a keferesindendir diyü inkâr idüp ve bir def‘a anun gibi zarâr kasdına çıkan harbî kefereden haber alınup adem gönderildikde Bapum(?) nâm palanka halkı karşulayup serhaddin nice yararlarının başın kesüp harbî küffâra muʿâvenetden hâlî değillderdir diyü bildirmeğin, buyurdum ki:

Vardukda, sen ki voyvodasın; bu bâbda gereği gibi mukayyed olup göresin. Arz olunan husûsların aslı var mıdır? Fi'l vâkı‘ zikr olunan palankalar ahâlisinin harbî kefereye vech-i meşrûh üzre muʿâvenetleri var ise anun gibi fesâd idenleri te’hîr eylemeyüp buldurup getürdüp muhkem haklarından gelesiz ve palankaların zâbıtlarına gereği gibi tenbîh eyleyesin ki ol etrâf u cevânibi zabt u sıyânet idüp harbî kefereden Memâlik-i mahrûseye zarâr irişmek ihtimâli olmayup min-baʿd serhadlerde kimesne şikâyet içün gelmeyüp re‘âyâ emn ü emân üzerine olalar, anun gibi fesâd idenler ele getürdilüp haklarından gelindüğin yazup arz eyleyesiz.

d.31, s.187, h.418

Erdel Voyvodası Batori Krişto'ya: Defterde mevcut sipâhilerin tımarlarına Vrad tarafından müdâhale edildiğinin bildirilmesi üzerine Temeşvar beylerbeyi ile görüşülüp arz edilmesi gereken konuların arz edilerek kimseye müdâhale ettirilmemesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 5 C sene 985] **(20 Ağustos 1577)**

Kırmızı atlas kîse içine konup gümüş kozalak ile bağlanup Tercümân Mustafa'ya virildi. Fi 7 C sene 985

Erdel Voyvodası Batori Krişto Voyvoda’ya hüküm ki:

Mektûb gönderüp; Bende(?) sipâhîleri şikâyet idüp Halil Beğ ve Muharrem Beğ defterlerinde mevcûd olup ve sipâhî tâ’ifesine berât-ı hümâyûnla virilen timârlarına Varad kapudânı dahl iderler diyü bildirmişler. Vilâyet Halil Beğ yazduğı üzre zabt olunup ve mürd olan kral ve Leh Kralı voyvoda iken ne vechle zabt idegelinmişler ise ol üslûb üzre zabt idüp gayrı nesneye dahl etmeyüp Viteşne(?) Nâhiyesi merhûm Sultan Süleyman mürd olan mezbûr krala ve oğlu Yanoş'a virüp sonra Yanoş Kral oğlu Bebek Gorgi’ye virüp mürd oldukda hâtûnu ve yetimleri zabt iderler. Halil Beğ öte cânibe yazduğı köylere dahl olunmaz. Hemân evvelki üslûb üzre zabt olunup biz dahi

zimmetimize lâzim olan harâcı evvelki kâğıt üzre edâ ideriz diyü bildirmişsiz. Her ne ki dimiş isen ma‘lûmum olmuşdır. İmdi; ol cânibe müte‘allik her ne husûs olur ise Tımışvar beğlerbeğisi ile müşâvere idüp dahi arza muhtâc olan husûsları i‘lâm itmeniçün müşârun-ileyh Tımışvar beğlerbeğisine hüküm gönderilmişdir. Buyurdum ki:

Vardukda, sen dahi ol mâ-beyde memleket ahvâline ve re‘âyâ umûruna mukayyed olup ol cânibden kimesneyi dahl etdirmeyüp dâ’imâ nizâm-ı memlekete mukayyed olasız. Arza muhtâç olan husûsları müşâvere idüp arz eyleyesiz.

d.31, s.215, h.476

Erdel Voyvodası'na: Temeşvar hazine emini olan Kurd'un Erdel'e tâbi karyelerden gelen 12 eşkıya tarafından yollarının kesilip eşinin ve bir hizmetkârının katledildiği, bir hizmetkârı ve bir câriyesinin esir edildiği, eşya ve altınlarının alındığının bildirilmesi üzerine durumun teftiş edilip söylenen gibi ise haklarının alınıp eşkıyanın hakkından gelinmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 14 C sene [98]5] **(29 Ağustos 1577)**

Tımışvar çavuşlarından Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 18 C sene 985

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i Tımışvar'a tâbi‘ Hazîne emîni olan Kurd âdem gönderüp; bundan akdem mûmâ-ileyhin hâtûnu bir nefer kul ve bir nefer câriyesi ve bir hidmetkârı bir koçi araba ile kendü emanetine giderken Urdu(?) Köprüsü nâm mahalle karîb yirde Erdel'e tâbi‘ Lagoş Yani’nin âdemlerinden Nekaz (?) ve Tomaş(?) ve İştevan Petre ve Magoy(?) Petre ve Ararsım, Mersim, Yanoş ve Remasim Burla ve Tirla(?), Semse(?,) Yalu (?) nâm karyeden Zetre(?) nâm kâfirler sâ’ir yoldaşlarıyla cem‘an on iki nefer eşkıya bunların yollarına inüp hâtûnunu ve bir hidmetkârını katl idüp kulun ve câriyesin esîr idüp ve yüz bin akçelik mikdârı altun ve incü esbâbı ve sâ’ir esbâbların neyb ü gāret idüp envâ‘ zulm u ta‘addî etdüklerin bildirüp hakkı alıvirilmek bâbında hükm-i şerîfim taleb etmeğin, buyurdum ki:

Mûmâ-ileyhin âdemi vardukda Lagoş Yani’den bu husûs tamam-ı dikkat ü ihtimâmla teftîş idüp göresiz. Fi'l-vâkı‘ arz olunduğu üzre mezbûrûn kâfirler bunların yollarını basup ol mikdâr esbâbların gāret ü hasâret idüp ve hâtûnunu hidmetkârıyla katl

ve kul ve câriyesi esîr etdükleri yanında zâhir olursa Südde-i sa‘âdetime olan ubûdiyyet ü ihtisâsın mûcebince müteveccih olan hakkı müşârun-ileyhe bî-kusûr alıvirüp dahi ehl-i fesâda ruhsat virmeyüp hakkından gelesiz.

d.33, s.5, h.7

Erdel Voyvodası'na: Budun yeniçerilerinden Ömer, Perviz, Behram, Hüseyin, Mahmut isimli yeniçerilerin Erdel'e bağlı olan Varad'da esîr edildiği, serbest bırakılmaları için daha önce hüküm gönderilmesine rağmen ikisinin salınıp beş tanesinin alıkonulduğu, bunların da serbest bırakılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 12 Şa‘bânü'l-mu‘azzam sene 985] **(25 Ekim 1577)**

Hamza nâm kimesneye virildi. Fî 12 Ş sene 985

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Budun yeniçerilerinden Ömer ve Perviz ve Behram ve Hüseyin ve Mahmud nâm yeniçerileri vilâyet-i Erdel'e tâbi Varad keferesin tutup esîr eyleyüp her biri küllî bahâya gittükleri mukaddemâ arz olundukda cümlesin koyuvirün diyü hükm-i hümâyûnum vârid olmağla, ol muhârebede esîr olanlardan iki neferi salıvirilüp mezkûrûn beş nefer yeniçeriler ıtlâk olunmayup mahbûs kaldıklarından sonra girü mezkûrlardan ziyâde bahâlar taleb olunup küllî (...) olmayup mezkûran Ömer ve Perviz nâm yeniçeriler bahâları tedâriki içün kefîl ile çıkup Südde-i sa‘âdetüme gelüp ve merkūmân Behram ve Hüseyin bi'l-fi‘l nefs-i Kaş'da ve mesfûr Mahmud Makaçi Faşyar(?) nâm kâfir elinde mahbûs oldukların i‘lâm eyledikleri ecilden bi'l-fi‘l anda mahbûs olan üç nefer yeniçeriler dahi ıtlâk olunmaların emr idüp buyurdum ki:

Emrim mûcebince bi'l-fi‘l vilâyet-i Erdel'e ta‘yîn olunan yerlerde mahbûs olan mezkûrûn üç nefer yeniçerileri ıtlâk idüp salıvirüp anda gelüp gidüp fermân-ı şerîfime mugāyir bahâ diyü bir akçe talep ettirmeyüp yolda ve izde hâriçden bir ferdi dahl ettirmeyesiz.

d.33, s.117, h.237

Erdel Voyvodası'na: Boğdan'a saldıran Leh eşkıyasının Ramazan ayının on birinci gününde Boğdan'a girdiği ve voyvodanın kaçtığı haberinin iletilmesi üzerine, Niğbolu, Bender ve Vidin sancakbeyleri ve Eflak Voyvodası'nın her birine hüküm yazıldığı, birlik olunup yeterli adam gönderilerek düşmanın üzerine gidilip haklarından gelinmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 20 Ramazân sene 985] **(1 Aralık 1577)**

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 22 Ramazân sene 985

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn ki:

Silistre Beği Davud mektûb gönderüp; Boğdan Voyvodası kendüye mektûb gönderüp; bundan akdem vilâyet-i Boğdan'a hücûm iden mel'ûn eşkıyâsıyla müttefik olup mâh-ı Ramazân'ın on birinci günü Boğdan sınûrında Turla Suyun geçüp vilâyete girdükde muhâfâzâda olan âdemleri karşu varup ceng iderek Başpazarı'na karîb Prud(?) Suyu'na gelüp umûmen asâkir-i yaya tüfengi Kazaklar olup ziyâde ceng olup ahşam olunmağın ferâgat olunup ale's-seher Başpazarı kurbunda küllî ceng idüp aslâ nesneye kādir olmayup âhar merkūm voyvoda girüye püskürüp varup Başpazarı'na girüp mezbûr voyvoda dahi Eflak sınûrıyla Boğdan sınûrının ortasında firâr etmek üzre olduğun i'lâm eyledüği ecilden müşârun-ileyh Silistre Beği serdar olup Niğbolu ve Vidin ve Bender sancakları sipâhîleri ve Eflak askeri yanına cem' idüp fırsat el virdüğüne göre a'dânın mazarrat u ifsâdlarını def' eylesiz diyü her birine müstakill ahkâm-ı şerîfe yazılup irsâl olunup sen dahi mümkün olduğı üzre mu'âvenet ü müzâheret itmen mühimm ü lâzim olmağın, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn vusûl buldukda, bu bâbda Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânıma olan sadâkat ü ihlâsın mûcebince gayret ü hamiyyetin vücûda getürüp zikr olunan melâ'in-i hâsirînin vilâyet-i Boğdan'dan mazarrat u ifsâdlarını def' u ref' etmek bâbında kifâyet mikdârı âdemin göndermek mi lâzim gelür yohsa gayrı tarîkle mi mu'âvenet olunur? Bi'l-cümle müşârun-ileyhim sancakbeğleri ile haberleşüp yek-dil ü yek-cihet olup fırsat el virdüğüne göre mu'âvenet ü müzâheret itmek bâbında enva' ikdâm ve say' u ihtimâmın zuhûra getüresin. Ve ne vechle olduğu yazup bildiresiz ve âdemlerinüz için yarar atlar ve beş yüz kılıç ve cebe ve cevşen alup gitdüği arz olundukda kadîmden at ve yarak alup gitmek emr ile memnû' olmuş, girift idesiz diyü hükm-i şerîfim gönderilmişdi. Hâlâ beş re's at ve altı dâne (…) tuğ olduğu arz olunmağın, müşârun-

ileyh çavuşuma virmek içün Yergöğü ve Çernovi kādılarına emr-i şerîfim gönderilmişdir. Zikr olunan atları ve tuğları mûmâ-ileyh çavuşum alup vardukda zabt u kabz eyleyüp dahi fermân-ı kazâ-cereyânımız muktezâsınca (...) olduğunuz umûrda bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsur eyleyesiz.

d.33, s.264, h.539

Erdel Voyvodası'na: Leh tarafından yapılan saldırılar sebebi ile eşkıyanın başında olan kişinin teslim edilmesi konusunda daha önce Leh Kralı olan kardeşine mektup gönderildiği halde teslim edilmediği, bu kişinin bulunup ya kendisinin ya da başının nâme-i hümâyûn ile gönderilen çavuşa teslim edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 5 Zilka'de sene 985] **(14 Ocak 1578)**

Kırmızı atlas kîse içine konulup gümüş kozalak ile bağlanup Sâhib-i sa'âdet hazretlerine gönderilmişdir. Fî 21 Za sene 985

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn ki:

Nigbolu Sancağı Beği Ahmed mektûb gönderüp; ilâ-âhire arz u i'lâm etmeğin, karındaşınız olan Leh Kralı'na ale't-tafsîl nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp müfsid-i mezbûrun ya kendüsi veyâhûd başı taleb olunmuşdur. İmdi; karındaşınız sâ'ir krallar gibi olmayup dergâhıma her vechle ihtisâsı var iken şimdiye değin hâ'in-i mezbûru ele getürüp irsâl etmedüği adem-i ihtimâmındandır. Bilki münâsib olan bu cânibden taleb olmadan ele getürüp irsâl etmek gerek idi. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda; Atebe-i ulyâmıza olan ihlâsınız mûcebince karındaşınıza yarar âdem ve mektûb gönderüp; bir müfsid vilâyet-i Leh'den bir nice eşkıya ile hurûc idüp Memâlik-i mahrûsede bu kadar fesâd eyleye, dahi kendünin (...) olanların şimdiye değin niçün haklarından gelinmeye diyü izâhat eyleyesin ki müfsid-i mezbûrun ya kendüsin veyâ başın kendüye nâme-i hümâyûnumuz ile gönderilen çavuşa teslîm idüp ber vech-i isti'câl irsâl eyleye. Şöyle ki, mütenassuh olmayup müfsid-i mezbûr ele getürilmüşken himâyet eyleyüp ıtlak eyleye Leh Kralı'nın re'âyâ vü berâyâsı pây-mâl olur, ana göre i'lâm eyleyesiz ki irsâl olunup nâme-i hümâyûnumuz mazmûnuyla amel eyleyüp beher-hâl bu def'â müfsid-i mezbûrun ya kendüsin veya başın gönderilmeyince olmaya. Eğer kendü haklarından gelmeğe kādir değil ise bu cânibe arz eyleye ki tedâriki görile.

d.33, s.322, h.673

Erdel Voyvodası'na: Nemçe'nin Erdel'e ve Nemçe'ye itâat etmeyen Macar beylerine saldırmak niyetinde olduğunun bildirilmesi üzerine, Erdel'e bir saldırı olması halinde Vezir Mustafa Paşa'ya ve Temeşvar beylerbeyine yardım etmeleri için hüküm gönderildiği, o taraftaki beylerin yanında tüfekli olmadığından yeteri kadar tüfekli asker gönderilmesi ve ne kadar tüfekli askeri ne zaman gönderdiğinin bildirilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 17 Zilhicce sene 985] **(25 Şubat 1578)**

Boğdan Voyvodası'na hidmed iden Maksud'a virildi. Fî 20 Z sene [98]5

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; vilâyet-i Boğdan üzerine müstevlî olan düşman içün fermân-ı şerîfimle Ahmed Çavuş geldikde, fermân-ı şerîf mûcebince yarar âdemler tedârik olunup beğlere koşulup gönderilmişdi. Vardukları gibi düşmanın firâra mecali olmayup firâr idüp ele girenleri Leh Kralı katl idüp haklarından gelinmek üzredir. Ammâ Nemçe keferesi vilâyet-i Erdel'e müstevlî olmak tedârikinde olup Macar beğleri Beç Kralı'na varmayup itâ'at etmedikleri içün Beç Kralı anların üzerine gelmek isterler. Âsker-i İslâm bu cânibe nâzır olalar diyü bildirmişsiz. Mektûbunda dahi her ne dimiş isen pâye-i serîr-i âlâma arz olunup ilm-i şerîfim muhît ü şâmil olmuşdır. Eyle olsa bundan akdem asâkir-i nusret-me'serimle gelen cânibinle nâzır olup anın gibi vilâyet-i Erdel cânibine düşman müstevlî olursa üzerlerine varup def' u ref'leri husûsuna mu'âvenet eyleyüp ihmâl ü müsâhele etmeyeler diyü Vezîr Mustafa Paşa'ya ve Tımışvar beğlerbeğisine ahkâm-ı şerîfim gönderilüp tenbîh ü te'kîd olunmuşdur. Anlar dâ'imâ senin cânibine nâzır olup fermân-ı şerîfimin edâsına ihtimâm ideler. Buyurdum ki:

Varıcak, vilâyet-i mezbûrenin hıfz u hirâsetinde ve re'âyânın refâhiyyet ü istirâhati husûsunda mücidd ü sâ'î olup dakîka fevt etmeyesiz. İmdi; anın gibi üzerine bir cânibden düşman müstevlî olup def' u ref'leri husûsunda bezl-i makdûr ideler. Mukademâ Boğdan'a müstevlî la'înin karındaşı nâmına bir müfsid daha zuhûr idüp hayli tüfenkli gelüp Boğdan Voyvodasıyla Boğdan'da olan beğler kullarımla küllî muharebe ü mukātele etdikleri i'lâm olundu. Eyle olsa ol cânibde beğlerin yanında tüfenkli yokdur. Gelen keferenin ekseri tüfenkli imiş. Bu bâbda sen dahi mukayyed olup

kifâyet mikdârı leşker tedârik yarar nâmdâr düşmana mukābil olur beğlerden bir-iki bin ta‘yîn idüp mu‘accelen gönderesiz ki varup ber vech-i isti‘câl irişüp def‘ u mazarrat etmeleri husûsunda mu‘âvenet eyleyeler. Ammâ gönderdüğin leşker ekseri tüfenklü ola. Husûs-ı mezbûr mühimdir, ihmâlden ihtirâz eyleyesiz. Ve ne mikdâr tüfenklü âdem gönderüp ve ne zamânda irsâl etdüğin yazup bildiresiz.

d.33, s.359, h.738

Erdel Voyvodası'na: Nemçe'nin, Erdel'e ve Nemçe'ye itâat etmeyen Macar beylerine saldırmak niyetinde olduğunun bildirilmesi üzerine, Erdel'e bir saldırı olması halinde Vezir Mustafa Paşa'ya ve Temeşvar beylerbeyine yardım etmeleri için hüküm gönderildiği, Boğdan'a saldıran kişinin kardeşi olarak birinin ortaya çıktığı, bir çok tüfekli ile Boğdan Voyvodası ve Boğdan'da olan beyler ile savaştığı bildirildiğinden o taraftaki beylerin yanında tüfekli olmadığından yeteri kadar tüfekli askerin ihmal edilmeden gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 29 Z sene 985] **(9 Mart 1578)**

Koflan-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 29 Z sene 985
Kırmızı atlas kîse, gümüş kozalak ile bağlanup gönderildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Bundan akdem mektûb gönderüp; vilâyet-i Boğdan'a müstevlî olan düşman içün yarar âdemler tedârik olunup beğlere koşulup irsâl olunmuş idi. Vardukları gibi düşmanın firâra mecalî olmayup firâr idüp ele girenleri Leh Kralı katl idüp haklarından gelinmek üzredir. Ammâ Nemçe keferesi vilâyet-i Erdel'e müstevlî olmak tedârikinde olup Macar beğleri Nemçe Kralı'na varmayup itâ‘at eylemedikleri içün Nemçe Kralı anların üzerine gelmek isterler. Asker-i İslâm bu cânibe nâzır olalar diyü bildirdüğin ecilden Budun'da olan Vezîrim Mustafa Paşa'ya ve Tımışvar beğlerbeğisine sâbıkā ahkâm-ı şerîfim yazılup dâ'imâ senün cânibine nâzır olup anun gibi Erdel üzerine düşman müstevlî olursa def‘ u mazarratları bâbında mu‘âvenet eylemek emrim olmuş idi. Ol emr-i şerîfim alâ mâ-kân mukarrer olmağın, hâlâ dahi üslûb-ı sâbık üzre mu‘âvenet eylemek içün müşârun-ileyhimâya tekrâr mü'ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup ve sen dahi vilâyet-i Erdel'in hıfz u hirâsetinde mücidd ü merdâne olup anun gibi bir

cânibden düşman zuhûr iderse müşârun-ileyhimâ[ya] haber idüp a‘dânın def‘ u ref‘i husûsunda bezl-i makdûr etmek bâbında ve sâbıkā Boğdan vilâyetinin üzerine müstevlî olan müfsidin karındaşı Diyan(?) mel‘ûn hayli tüfenklü ile Boğdan'a gelüp Boğdan Voyvodasıyla ve beğler kullarımla muhârebe idüp beğler kullarum yanında olan asker tüfenklü olmağla küllî fesâd idüp vilâyet-i Erdel'den bir yarar serdâr ta‘yîn eyleyüp vafîr ü müstevlî tüfenkli asker ile muʿâvenet içün irsâl etmek emrim olup buyurdum ki:

Vusûl buldukda, emrim üzere Boğdan üzerine bu def‘a müstevlî olan mel‘ûnun def‘-i mazarrat u ifsâdları içün vilâyet-i Erdel'de olan ümerâdan bir yarar beğ ve baş u buğ ta‘yîn idüp dahi vafîr u müstevlî tüfenklü asker ile Boğdan'a irsâl eyleyüp onat leşker ile mülâkî olup vech ü münâsib görüldüğü üzre müfsid-i mezbûrun def‘-i mazarrat u ifsâdları bâbında muʿâvenet idüp envâ‘ yüz aklıkları tahsîlinde olalar. Sen dahi etrâf u cevânibinüze kulak tutup anun gibi bir cânibden düşman zuhûr iderse müşârun-ileyhimâya emrim üzre haber eyleyesiz ki vech ü münâsib görüldüğü üzre sana muʿâvenet idüp a‘dânın def‘-i mazarratında sa‘y u ikdâm üzre olalar. Ammâ Boğdan'a şimdilik asker gönderilmek mühimdir, ihmâl eylemeyüp vâfir ü müstevlî tüfenk-endâz asker tedârik idüp irsâl eyleyesüz.

d.33, s.374, h.769

Erdel Voyvodası'na: Leh Kralı'nın elçisinin ülkesine gönderildiği, Erdel'e ulaştıklarında yanına kılavuz verilerek ülkesine güven içinde gönderilmesinin sağlanması.

[Yevmü's-Sebt, fî gurre-i Muharremü'l-harâm sene 986] **(10 Mart 1578)**

Mezkûr tercümâna virildi. Fî 6 Muharrem sene 6

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Leh Kralı'nın elçisi girü kendü vilâyetine revân olmağın, Südde-i sa‘âdetim tercümânlarından Tercümân Mustafa mezbûr ile ma‘an koşulup irsâl olmuşdur. Buyurdum ki:

Erdel'e dâhil oldukda yarar âdemler koşup yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde kulaguzlar ta‘yîn idüp emîn ü sâlim vilâyetlerine irsâl ü îsâl etmek bâbında gereği gibi dikkat ü ihtimâm eyleyesiz.

d.35, s.46, h.106

Erdel Voyvodası'na: Göle beyinin, Rüstem Paşa'nın Erdel'de olan değirmenlerinin yakıldığını bildirilmesi üzerine yakılan değirmenlerin tekrar inşâ ettirilmesi ve değirmenlere bir zarar verilmemesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 19 R sene 986] **(25 Haziran 1578)**

Behram Kethüdâ âdemi

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Göle Beği mektûb gönderüp; müteveffâ Rüstem Paşa'nın Miraş(?) nâm karye kurbında beş göz değirmenleri ve bir göz denk vâkı' olup vilâyet-i Erdel'e tâbi' Destebur Kaban'a(?) her sene de pişkeş tarîkiyle zikr olunan değirmenlerin zâbıtı olanlar virgü viregelüp bu def'a ziyâde talep idüp bir yarar at ve kaftan bahâya gönder veyâhûd âdem gönderüp ihrâk ideriz diyü haber gönderdükleri şâyi' oldukdan sonra mezbûr borkolay bir nice âdem gönderüp ihrâk eyledikleri ecilden mezbûr değirmenlerin zâbıtı vâkı'-ı hâlî arz ider diyü ilhâk eylemeğin, zikr olunan değirmenler mezbûr borkolaya yapdırılmasın emr idüp buyurdum ki:

Vardukda, zikr olunan değirmen arz olunduğı üzre emrim mûcebince mezbûr borkolaya binâ etdirüp ta'allül etdirmeyesiz.

d.35, s.115, h.292

Erdel Voyvodası'na: Boğdan'a saldırı olursa Erdel'den asker gönderilip eşkıyanın defedilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 29 Ca sene 986] **(3 Ağustos 1578)**

Bu dahi

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

İlâ-âhire tedârik üzre olduğun bildirmeğin, girü Silistre Beği serdâr ta‘yîn olunup beğlere dahi mü’ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdir. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, anun gibi melâ‘in hareket ve hücûmları mukarrer olup sahîh vilâyet-i Boğdan üzerine girü müteveccih olmuşlar ise üslûb-ı sâbık üzre vilâyet-i Erdel'den yarar ve tüvânâ asker ihrac idüp ber vech-i isti‘câl irsâl eyleyüp muhkem tenbîh eyleyesiz ki gereği gibi muʿâvenet ü muzâheret eyleyüp zikr olunan eşkıyânın defʿ-i mazarratları bâbında ihtimâm eyleyesiz.

d.35, s.129, h.330

Erdel Voyvodası'na: Bender beyinin mektup gönderip atlı ve piyâde Kazakların Boğdan'a girdiğini haber vermesi üzerine Silistre, Niğbolu, Vidin, Vulçıtrın(?) ve Bender beyleri ile Boğdan ve Eflak Voyvodalarına hüküm gönderildiği, Erdel Voyvodası'nın da diğer beyler ile ittifak yapıp yeteri kadar asker yardıma göndermesi.

Yevmü's-Sebt, fî 5 Cemâziyelâhir sene 986 **(9 Ağustos 1578)**

Kızıl atlas kîseye konulup gümüş kozalak ile bağlanup Sahib-i sa‘âdet hazretlerine gönderildi.

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Hâlâ Bender Beği olan Hasan mektûb gönderüp; işbu mâh-ı Cemâziyelevvelinin yirminci güninde Orhay ile Saruka mâ-beyninde olan dört bin mikdârı ekseri atlu ve ba‘zıları piyâde Kazaklar nehr-i Turla’dan geçüp vilâyet-i Boğdan'a duhûl idüp Başpazarı cânibine müteveccîh olup ve bir gün mukaddem Akkirman önünde beş-altı yüz mikdârı kâfir gönderüp gönderdüği ve nefs-i Bender üzerine (…) gelmek haberi dahi geldüğin i‘lâm eyledüği ecilden ol bâbda Silistre ve Niğbolu ve Vidin ve Vulçıtrin ve Bender beğlerine ve sana Boğdan ve Eflak Voyvodalarına ahkam-ı şerîfe yazılup zikr olunan ehl-i fesâdı ele getürüp haklarından gelinmek emrim olmuş idi. Hâlâ Boğdan Voyvodası Petro Voyvoda dahi mektûb gönderüp; zikr olunan Kazaklar vilâyet-i Boğdan'a müstevlî olundukları mukarrer olduğun i‘lâm eylemeğin, müşârun-ileyhim beğlere vech-i meşrûh üzre tekrâr mü’ekked evâmir-i şerîfe irsâl olunmuşdur. Sen dahi bu bâbda muʿâvenet eylemek mühimmâtdan olmağın, buyurdum ki:

Vusul buldukda, kadîmden Âsitâne-i sa‘âdetime olan vüfûr-ı ubûdiyyet mûcebince bu husûsda sen dahi mukayyed olup bir yarar kimesneyi baş u buğ ta‘yîn eyleyüp emr-i şerîfim üzre kifâyet mikdârı yayar ve kılıç âdem ile mu‘âvenet içinde irsâl eyleyüp varup cem‘ olan beğler ile hüsn-i ittifâk ile ehl-i fesâd olan Kazakların def‘ u ref‘inde vech ü münâsib görüldüğü üzre mu‘âvenet ü müzâheret eyleyüp hidmetde bulunalar. Ve ne vechle tedârik eyleyüp ne mikdâr âdem irsâl olunduğun yazup bildiresin.

d.35, s.309, h.783

Erdel Voyvodası'na: Nemçe saldırısına karşı yardım için Temeşvar ve Budun beylerbeylerine hüküm gönderildiği, Nemçe tarafından bir hareket olursa mektup ve adam gönderilerek yardım istenmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 21 Şa‘bân sene 986] **(23 Ekim 1578)**

Bu dahi
Gümüş kozalak ile bağlanup atlas kîse ile irsâl olundu.

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; kadîmden vilâyet-i Erdel'e irsâl olunugelen dahi harâcı Balsim Frenç (?) nâm âdemin ile irsâl olunduğun ve Nemçe câniblerinden küllî havfın olup lâzim geldikde mu‘âvenet etmeleri içün Budun ve Tımışvar beğlerbeğisine ahkâm-ı şerîfe gönderilmek recâsına arz eyledüğin ecilden müşârun-ileyhe ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdir. Buyurdum ki:

Anun gibi Nemçe tarafından hareket olup vilâyet-i Erdel'e müteveccih olmaları mukarrer ise mukaddemce mûmâ-ileyhimaya mektûblar ve âdemler gönderüp istimdâd eyleyesiz.

d.36, s.103, h.296

Erdel Voyvodası'na: Filek alaybeyi iken esir edilen Hüseyin Ağa'nın serbest bırakılarak gönderilmesi gereken Erdel haracıyla birlikte bir an önce gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 8 M sene 987] **(7 Mart 1579)**

Tercümân Mustafa'ya virildi

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Bu sene-i mübârekede âdet-i kadîme üzre Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânıma irsâl olunacak Erdel harâcı mu'accelen Âsitâne-i sa'âdetime irsâl olunmak mühimmâtdan olmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâsın mûcebince âdet-i kadîm üzre Südde-i sa'âdetime irsâl olunacak Erdel haracın mu'accelen cem' u tahsil etdirüp ber vech-i isti'câl irsâli bâbında sa'y eyleyesiz. Ve bundan akdem Filek alaybeğisi iken akrabanızda esîr olan Hüseyin Ağa'nın ıtlâkı husûsunda her ne vechle mümkin ise ıtlâk etdirüp irsâl olunacak haracı ile irsâl eyleyesiz.

d.36, s.235, h.627

Erdel Voyvodası'na: Beç'e tâbi bazı yerlerden gelen ehl-i fesâdın Erdel'den geçip Boğdan'a zarar verme niyetinde olduğu, bunlar Erdel'den geçmek isterse müsaade edilmemesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 11 Rebî'ülevvel sene 987] **(8 Mayıs 1579)**

Bu dahi
Kırımızı atlas ile gümüş kozalak ile gönderildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Beç'e tâbi' Kaşa ve Garideç(?) Kal'alardan ba'zı ehl-i fesâd ü harâm-zade cem' olup sizin serhâddinüzden geçüp Boğdan vilâyetine mazarrat kasdına gelürler diyü i'lâm olundukda anun gibi harâm-zâde ve ehl-i fesâdı serhaddinizden geçürmemek içün emr idüp buyurdum ki:

Vardıkda, anun gibi ehl-i fesâd ü harâm-zâde sizin serhaddinizden geçmek istediklerinde geçürmeyüp mazarratların vilâyet-i mezbûreden def' eyleyesiz.

d.36, s.245, h.647

Erdel Voyvodası'na: Solnok'ta olan karyelerden Erdel'in vergi talep ettiği, reâyânın buna gücünün olmadığı, Erdel tarafından vergi talep edenler kimler ise bunlara müsaade edilmeyip ahidnâmeye aykırı davranılmaması.

[Yevmü's-Sebt, fî 11 Rebî'ülevvel sene 987] **(8 Mayıs 1579)**

Tercümân Mehmed'e virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Budun beğlerbeğisi ile Solnok Beği Ali mektûblar gönderüp; Solnok dâhilinde Dîvân-ı hümâyûn ve mir-livâ hâsları ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr karyelerinden yüz yetmiş pâre karye Solnok'a ikişer ve üçer ve beşer ve altışar mil karîb olduğundan gayrı Defter-i atîk ve cedîdde mukayyed iken senin tarafından envâ' teklîf ve ta'addî ve bî-nihâye virgüler taleb olunup alınmağla, re'âyânın hiç bir vechle tahammül ü tâkatleri kalmayup perâkende olmak üzre oldukların ve Göle Sancağı'na dahi dahl olunmağla, Göle Beği dahi dahl eyledüğin karyeleri defter idüp göndermek üzre olduğun bildirüp Solnok serhaddinde senün tarafından dahl olunan karyeleri ale'l-esâmî defter idüp gönderdükleri ecilden sûreti ihrâc olunup sana gönderilmiş. İmdi, Memâlik-i mahrûseye tâbi' olup defâtirde mukayyed olup karyelere senün tarafından dahl olmak aslâ câ'iz değildir. Buyurdum ki:

Vardukda, irsâl olunan sûreti deftere nazar idüp dahi zikr olunan karyelere Erdellü cânibinden dahl idüp virgü taleb iden kimler ise men' u def' idüp min-ba'd emrime muhâlif Solnok ve Göle serhadlerinde olup defterde berü cânibe mukayyed olan karyelere mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif dahl etdirmeyesin.

d.36, s.267, h.702

Erdel Voyvodası'na: Solnok Sancağı'nda olan varoşun cizyesi Budun hazinesine verilirken Beç ve Erdel tarafından vergi talep edildiği, ahâlinin buna gücünün olmadığı, sulha aykırı bu davranışlara izin verilmediği, sulha riâyet etmeyenlerin ibret olacak şekilde cezalandırılmaları.

[Yevmü'l-Ahad, fî 21 Rebî‘ülevvel sene 987] **(18 Mayıs 1579)**

Müşârun-ileyhin kethüdâsına virildi. Fî 23 Ra sene 987

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Solnok Sancağı’nda Dobraçin(?) nâm varoş Havâss-ı hümâyûndan olup feth-i hâkānîden berü vâkı‘ olan cizyeleri ve sâ’ir hukūk u rüsûmları Budun hazînesine zabt olunugelmiş iken Beç Kralı cânibinden ve senin tarafından dahl ü ta‘arruz olunup envâ‘ tekâlîf teklîf olmağla, varoş-ı mezbûr ahâlîsinin ba‘zıları celâ-yı vatan idüp sâ’irleri dahi bu kadar tekâlîfe tahammül idemedüği, zulm ü ta‘addîden perâkende olmak üzre oldukları i‘lâm olundu. İmdi; varoş-ı mezbûr halkı ve bu kadar halk Solnok (...) harâç-güzâr olmuşlar iken hâlâ senin tarafından dahl olunmağın aslı nedir? Sulh u salâha muhâlif evzâ‘a aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur. Bu bâbda Beç Kralı'na mü’ekked nâme-i hümâyûnum gönderilmişdi. Buyurdum ki:

Vardukda, serhadde olan zâbıtlarınıza muhkem tenbîh ü te’kîd eyleyesiz ki min-baʿd ahd ü emâna muhâlif ve fermân-ı âli-şânıma mugāyir mezbûr varoş ahâlisi dahl ü ta‘arruz ve hukūk u rüsûm taleb etmeyüp ve teklif ve ta‘addî etmeyeler. Elbette eslemeyenlerin gereği gibi haklarından gelesiz ki sâ’irlerine mûceb-i ibret olalar.

d.36, s.254, h.670

Erdel Voyvodası'na: Solnok Sancağı’nda düşman tarafından bir palanka inşâ edilmeye başlandığı, eğer hareket olursa ve yardım gerekirse Temeşvar ve Budun beylerbeyleri ile haberleşilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 23 Ra sene 987] **(20 Mayıs 1579)**

Bu dahi

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Budun Beğlerbeğisi Üveys mektûb gönderüp; hâlâ Solnok Sancağı dâhilinde küffâr-ı hâksâr cânibinden bir palanka binâ olunmağa mübâşeret olunduğun bildirmeğin, zikr olunan palanka binâsının men‘i mühimmâtdan olmağla Saralık(?) ve Yanık ve Göle

beğlerin sancaklarında olan beşlü evânıyla muʿâvenete göndermek ve ana dahi muʿâvenet lâzim gelürse muʿâvenete âdem göndermek içün Tımışvar ve Budun beğlerbeğilerine ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdir. Sen dahi muʿâvenet etmek emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, arz olunduğu üzre küffâr-ı hâksârın ol vechle harekete mübâşeret(?) idüp muʿâvenet lâzim olursa sen dahi müşârun-ileyhim ile haberleşüp dahi zikr olunan melâʻin binâsının menʻ u defʻi bâbında gereği gibi ikdâm eyleyesin.

d.36, s.355, h.922

Erdel Voyvodası'na: Havâs-ı hümâyûn karyelerine Erdel'in müdâhale ettiği ve Göle'de bir palankanın ahâlisi tarafından Solnok beyinin adamlarının bazısının öldürülüp bazısının yaralandığının bildirilmesi üzerine, bu gibi işleri yapanların haklarından gelinip, esîrlerin serbest bırakılması, ahidnâmenin şartlarına uyulması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 9 R sene 987] **(5 Haziran 1579)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Havâss-ı hümâyûnum karyelerine ve zeʻâmet ve tîmâra Erdellü dahl eyledükde Budun Beğlerbeğisi Üveys *dâme ikbâlühû* Solnok beği iʻlâm etmeğin, müşârun-ileyh dahi husûs-ı mezbûrun (...) etmek içün kendü canibinden mektûb ve âdem ve dahl olunan karyelerin defterin gönderdükte âdemisin Göle'ye değin sıhhatle varup ve Göle'den Şarşat nâm palankaya dâhil oldukda ahâlîsi mûmâ-ileyhimânın âdemîsin baʻzısın yoldan nâ-bedid(?) ve baʻzısın maktûl ve mecrûh idüp bir ikisi dahi halâs olup girü müşârun-ileyhe varup el-ân Şahin nâm âdemîsi Erdel'de mahbûs ve mukayyed olduğun müşârun-ileyh Üveys mektûbuyla arz u iʻlâm eyledi. İmdi; ahd ü emâna muhâlif Erdellü Havâss-ı hümâyûn karyelerine ve zeʻâmet ve tîmâra dahl itmeğe bâʻis nedir? Husûsan cevâbın taleb etmek içün gönderilen âdemlere bu vechle hakaret ola. Bu makūle senin adem-i ihtimâmından olup sulha muhâlif evzâʻdan ziyâde ihtiyât lâzimdir. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, teʼhîr ü tevakkûf olunmayup evvela ahd ü emâna muhâlif Havâss-ı hümâyûn karyelerine ve zeʻâmet ve tîmâra dahl idenler bâʻdehû cevâbın taleb etmek içün varan âdemleri katl ve nâ-bedid(?)mecrûh iden leşkerdir, bilâ tevakkuf ele getürüp muhkem ve (…) haklarından gelesin ki bir daha bir ferdin sulh u salâha muhâlif

iş etmeğe kudreti olmaya. Ve müşârun-ileyhin tutsâk olan âdemlerin ıtlâk idüp ve bu bâbda cevâbın ne ise mufassalan yazup arz eyleyesin. Ve bi'l-cümle dâ'imâ şerâ'it-i ahd ü emânı ri'âyet etmek bâbında envâ' mesâ'î-i cemîlin vücûda getüresin.

d.40, s.282, h.647

Erdel Voyvodası'na: Havâs-ı hümâyûn karyelerine Erdel'in müdâhale ettiği ve Göle'de bir palankanın ahâlisi tarafından Solnok beyinin adamlarının bazısının öldürülüp bazısının yaralandığının bildirilmesi üzerine, bu gibi işleri yapanların haklarından gelinip, esîrlerin serbest bırakılması, ahidnâmenin şartlarına uyulması.

[Fî evâili Cemâziyelevvel sene 987] **(26 Haziran-5 Temmuz 1579)**

Bu dahi

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Havâss-ı hümâyûnum karyelerinden ve ze'âmet ve timâra Erdellü dahl eyledüği emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Budun Beğlerbeğisi (...) *dâme ikbâlühû*ya Solnok beği i'lâm etmeğin müşârun-ileyh dahi husûsu-ı mezbûrun sebebin sü'âl etmek içün kendü cânibinden mektûb ve âdem ve dahl olunan karyelerin defterin gönderdükde âdemisi Göle'ye değin sıhhatle varup ve Göle'den Sarkad nâm palankaya dahl olundukda ahâlisi mûmâ-ileyhin âdemisinin ba'zısı (...) (...) ve ba'zısı maktûl ve mecrûh idüp bir ikisi dahi halâs olup girü müşârun-ileyhe varup el-ân (...) nâm âdemisi Erdel'de mahbûs ve mukayyed olduğın müşârun-ileyh (...) nâm *dâme ikbâlühû* mektûbuyla arz u i'lâm eyledi. Ahd ü emâna muhâlif Erdellü havâs-ı hümâyûn karyelerine ve ze'âmet ve timâra dahl etmeğe bâ'is nedir? Husûsen cevâp talep etmeğçün gönderilen âdemlere bu vechle mükarin/mukarenet(?) ola.bu makūlelerinin adem-i ihtimâmından olup sulha muhâlif evzâ'dan ziyâde ihtiyât lâzimdır. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, te'hîr ü tevakkuf olunmayup ol ahd ü emâna muhâlif havâss-ı hümâyûn karyelerine ze'âmet ve timâra dahl idenler bâ'dehû cevâbın taleb etmek içün varan ademleri katl u (...) ve mecrûh idenler kimlerdir? Bîlâ tevakkuf ele getirüp muhkem ve müntehâ haklarından gelesin ki bir dahi bir ferdin sulh u salâha muhâlif iş etmeğe kudreti olmaya. Ve mûmâ-ileyhin dudsak olan âdemleri ıtlâk idüp ve bu bâbda

cevâbın ne ise mufassâlan yazup arz eyleyesiz. Ve bi'l-cümle dâ'imâ şerâ'it-i ahd ü emânı ri'âyet etmek bâbında envâ' mesâi-i cemîlen vücûda getüresiz.

d.40, s.306, h.705

Erdel Voyvodası Batori Krişto'ya: Leh tarafından Boğdan'a saldırma ihtimâli olduğunun bildirildiği, Boğdan Voyvodası'nın yardım talebi olursa yardıma gidilmesi.

[Fî evâsıtı Cemâziyelevvel sene 987] **(6-15 Temmuz 1579)**

Tercüman Mustafa'ya virildi.

Erdel Voyvodası Batori Krişto'ya hüküm ki:

Leh cânibinden Urusak(?) nâm lâ'in Boğdan üzerine gelmek kasdına asker cem' murâd eylemek ihtimâli olmağın, anun gibi Boğdan Voyvodası'ndan yardım taleb olunursa muʿâvenet itmek emr idüp buyurdum ki:

Vardukda, (...) bizzat mukayyed olup ol cânibe göz kulak tutup nâzır olasın ki her kangı cânibden a'dâ gelüp muʿâvenet lâzim olursa te'hîr ü ârâm etmeyüp vech ü münâsib görüldüğü üzre muʿâvenet idüp a'dâ-i hâksârın def' u ref'i bâbında bezl-i ihtimâm eyleyesiz.

d.40, s.316, h.731

Erdel Voyvodası'na: Nemçe'den bazı eşkıyanın gelip Erdel'den Boğdan'a geçme ihtimâli olduğu, eşkıyanın bertaraf edilmesi için çalışılması.

[Fî evâhiri Cemâzıyelevvel sene 987] **(16-25 Temmuz 1579)**

Kırmızı atlas kîseye konulup gümüş kozalakla bağlanup Hâssa tercümânlardan Mehmed Çavuş'a virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Nemçe'den ba'zı eşkıya zuhûr idüp Erdel serhaddinden vilâyet-i Boğdan'a şimdiye değin geçmek vâkı' olmaduğın ve Solnok serhaddinin Beç Kralı tarafından palanka yapılmağa mübâşeret olunursa Erdel askeriyle yaptırılmamasına gereği gibi muʿâvenet olunduğun ve mukaddemâ yüz yetmiş bir pâre

karyeye senin tarafından dahl olunur diyü arz olunmuş idi. Hilâf-ı vâkı‘dir, ta‘yîn olunandan gayrı Memâlik-i mahrûsemden bir mahalle dahl olunmaduğın bildirmişsiz ve dahi her ne ki i‘lâm eylemiş isen pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrime arz olunup ale't-tafsîl ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. İmdi; Meşâ’dan Deli(?) İstefan oğlu tarafına(?) (...) peydâ olup Beç tarafından (...) gelüp (...) içün Boğdan'a dâhil olup envâ‘ ta‘addî eyledüği mukaddemâ i‘lâm olunmağın, ol vechle emr-i hümâyûnum gönderildi. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, dâ’imâ şart-ı ahd [ü] emâna gereği gibi ri‘âyet eyleyüp eşkıyânın mazarrat [u] ifsâdların def‘ etmeğe re‘âyâ vü berâyânın asûde-hâl olmasına sa‘y u ihtimâm eyleyesin.

d.40, s.138, h.302

Erdel Voyvodası'na: Leh eşkıyasının Bender ve Boğdan'a saldırma ihtimâli olduğu, düşman tarafından bir saldırı olursa Erdel Voyvodası'na haber geldiğinde Eflak ve Boğdan Voyvodalarıyla ve Bender beyi ile ittifak yaparak düşmanın bertaraf edilmesine çalışılması.

[Fî] 7 Cemâziyelâhir sene 987] **(1 Ağustos 1579)**

Kâtib Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 7 C sene 987

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Hâliyâ Leh eşkıyâsı ve Kazakları cem‘iyyet üzre olup Bender ve Boğdan üzerine hücûm etmek ihtimâli olmağla, Bender Sancağı Beği basîret üzre olup anun gibi a‘dâ tarafından hücûm olunursa Silistre ve Niğbolı sancakları muhâfazasında kalan sipâhîleri yanlarına getürdüp seninle ve Eflak ve Boğdan Voyvodalarıyla haberleşüp hüsn-i ittifâkla a‘dânın mazarratın def‘ u ref‘ eylemesin Bender beği ve Eflak ve Boğdan Voyvodalarına ve Silistre ve Niğbolu muhâfazasında kalan sipâhîlere serdâr olan zü‘amâya bir hükm-i şerîfe irsâl olunmuşdır. Buyurdum ki:

Vardukda, anun gibi a‘dâ tarafından Bender veya Boğdan üzerine hücûm olunup sana haber geldükde Eflak ve Boğdan Voyvodalarıyla ve müşârun-ileyh Bender Beği ile cümlenüz yek-dil ve yek-cihet olunup hüsn-i ittifâkla ve ittihâd ile a‘dânın def‘ u ref‘i bâbında ikdâm u ihtimâm eyleyesiz.

d.40, s.200, h.449

Erdel Voyvodası'na: Leh Kralı ve Nemçe tarafından aldıkları haberleri göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Ahad, fî 20 Ş sene 987] **(12 Ekim 1579)**

Tercümân Mustafa'ya virildi. Fî 21 Şa‘bân sene 987
Kırmızı atlas kîse ve gümüş kozalak ile

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; vilâyetin olup Leh Kralı Batori Kral bi’l-hayr ve elinde bir hisârın feth eyleyüp a‘dâ-yı bî-borân(?) gereği gibi hezîmet virdüğin i‘lâm etmişsiz. Bu husûs pâye-i serîr-i ma‘delet-penâha arz olunup ma‘lûm(?) olmuşdur. (…) dostların a‘dâsı fehvâl(?) olmadan hâlî olmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, min-baʿd dahi Leh Kralı Nemçe Kralı câniblerinden vâkıf u muttali‘ olduğunuz ahbar-ı sahîha ale't-tevâlî ilâm[dan] hâlî olmayasız.

d.40, s.225, h.503

Erdel Voyvodası'na: Gönderdikleri haraçla beraber beş kişinin geldiği, haraçlarını göndermeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 29 Şa‘bân sene 987] **(21 Ekim 1579)**

Kırmızı atlas kîse ve gümüş kozalak ile bağlanup Tercümân Mustafa'ya virildi.

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Hâlâ Âsitâne-i sa‘âdet-aşîyânıma kadîmden irsâl olunan harâç ile gönderdüğin beş kişi bi't-tamâm gelüp bu defʿa dahi vâsıl olmuşdur. Buyurdum ki:

Vardukda, min-baʿd dahi gönderilügelen haracı vakti ile irsâl eyleyüp hıfz u hirâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra‘iyyet bâbında bezl-i makdûr ve saʿy-i mevfûr zuhûra getüresiz.

d.39, s.120, h.286

Erdel Voyvodası'na: Panayıra gelen tüccârlarının korunması için görevlendirilen Ali Bey oğlu Zaim Mustafa'nın esir edilip Erdel'e tâbi Jaka isimli palankaya götürüldüğü, daha önce de bu kale halkının ehl-i İslam'a zarar verdiği, sorumluların diğer eşkıyaya ibret olacak şekilde cezalandırılması.

Yevmü's-Sebt, fî 6 Zilhicce sene 987 **(24 Ocak 1580)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Budun beğlerbeğisi mektûb gönderüp; Havâss-ı hümâyûndan varoş Tor Panayırı'nın hıfzı ve mezkûr panayıra gelen tüccârın harbî kefereden sıyâneti içün mukaddemâ ta'yîn olunan azâbın gice ile karavulda bekleyen Ali Beğ oğlu Zâ'îm Mustafa *zîde kadruhû*yu bir tarîkile harbî kılâ' keferesi giriftâr idüp livâ-i Solnok eşrârı(?) kaçınca halâs olmak emr-i muhâl idüğin bildükleri ecilden vilâyet-i Erdel'e tâbi' Jaka nâm palankaya doğru kaçup anda dahi ardlarından gâretler irişüp müşârun-ileyh Zâ'îm Mustafa'yı kurtarmak ve harbî kılâ' keferesini ele getürmek üzere iken mezkûr palankayı melce' ve me'vâ idinmekle palanka halkı zikr olunan kefereye mu'în olup guzât-ı İslâmı topa ve tüfenge tutup bu sebeb ile mezbûr Mustafa'yı alup gidüp mezbûr palanka halkının nice def'a ehl-i İslâm'a bu vechle zarâr u ziyânları ve dâ'imâ bu gûne fitne vü fesâd ve hîle u hud'aları zâhir olmuşdır diyü Solnok beği mektûbuyla kendüye i'lâm etdüğin arz eyledi. İmdî; vilâyet-i Erdel Memâliki mahrûsem muzâfâtından iken ol palanka halkının kefereye i'âneti ve ehl-i İslâm'a bu vechle ihânet eyledükleri mahzâ senin âdem-i ihtimâmındandır. Şöyle ki; vilâyet-i mezbûrenin zabtına kādir olmamağın, ehl-i fesâdın haklarından gelmeyesiz âhara teveccüh olunmak mukarrerdir. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, aslâ te'hîr itmeyüp müşârun-ileyhin halâsı her ne vechile mümkin ve müyesser ise sa'y u ihtimâm eyleyüp ıtlâk itdirüp emîn ü sâlim irsâl eyledikden sonra ol palanka halkından guzât-ı Müslimîni topa ve tüfenge tutup harbî kefereye i'ânet iden ehl-i fesâd ü şenâ'at her kim ise mecâl virmeyüp muhkem ve mübtehî haklarından gelesin ki sâ'ir eşkiyâya mûceb-i ibret olup min ba'd bunun gibi fesâd ü şenâ'ate cür'et ve mübâşeret etmeyeler. Şöyle ki, müşârun-ileyhin ıtlâkı ile

mukayyed olup mûmâ-ileyhin ıtlâkı ve ehl-i fesâdın haklarından gelinmek vilâyet-i mezbûrenin hıfz u hırâseti ve zabt u siyâneti bâbında envâ‘ sa‘y-i ihtimâmın zuhûra getüresiz.

d.39, s.173-174, h.374

Erdel Voyvodası'na: Defterde kayıtlı olan kasaba ve karyelere Erdel'den müdâhale olunmaması, iki tarafa kaydedilen kasaba ve karyeler eskiden nasıl tasarruf edilmişse o şekilde devam edilmesi.

Yevmü'l-İsneyn, fî gurre-i Muharremü'l-haram sene 988 **(17 Şubat 1580)**

Kırmızı atlas ve gümüş kozalak ile bağlanup Sâhib-i sa‘âdet hazretlerinin kapucıbaşısı Rıdvan Ağa'ya virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Âsitâne-i sa'âdetimde olan âdeminiz Dergâh-ı mu‘allâma gelüp arz-ı hâl sunup vilâyet-i Erdel sana kadîmden zabt olunduğu üzre sadaka olunup vech-i meşrûh üzere ahidnâme-i hümâyûn virilüp üslûb-ı kadîm üzre zabt olunduğun Erdel vilâyetine tâbi‘ ba‘zı palanka, kasabât ve varoş ve karyeler tahrîr-i cedîdde Defter-i hâkānîye kayd olunmağla, kadîmden iki cânibe virgü virüp re‘âyâ hîn-i tahrîrde berü cânibe kayd olmağla, Erdel cânibinden dahl ü ta‘arruz olunmaya diyü hükm-i hümâyûnum virildüğin ve zikr olunan karye ve varoş ve kasabât ve palanka Erdel'e tâbi‘ ba‘zı beğlere ta‘yîn olunmuş yerlerden olup ve sen voyvoda olduğun Erdel beğlerine ve sâ'ir a‘yânına kadîmden tasarruf idegeldikleri üzere tasarruf eylesünler diyü tenbîh eyleyüp envâ‘ istimâletle Âsitâne-i sa'âdetime itâ‘at tergîb eyledüğin, şöyle ki; üslûb-ı sâbık üzere iki cânibe virgüleri virmeyüp Defter-i cedîdde kayd olunduğu üzere mücerred İslâm tarafına virüp Erdel tarafından dahl olunmaya diyü fermân olunup fitneden hâlî olmayup ihtilâle bâ‘is olduğun i‘lâm eylemeğin, sâbıkā Halil Beğ Defterinde mukayyed bulunan kasabât ve varoş ve palanka ve karyelere Erdel cânibinden dahl olunmayup mâ‘adâsına üslûb-ı sâbık üzre tasarruf olunmağçün beğlerbeğine ve serhadde olan ümerâya ahkâm-ı şerîfe yaz[ı]lup gönderilmişdir, buyurdum ki: **[174]**

Vusûl buldukda, bundan akdem Halil Beğ ve Muharrem Beğ defterlerinde mukayyed olan kasabât ve karyelere Erdel cânibinden dahl ü ta‘arruz olunmayup anlardan mâ‘adâ iki cânibe zabt olunugelen kasabât ve karyeler kadîmden ne vechle zabt u tasarruf olugelmiş ise girü üslûb-ı sâbık üzre mukaddemâ ol bâbda virilen hükm-i hümâyûnum ve ahidnâme-i makrûnum mûcebince zabt u tasarruf etdiresiz, ammâ bu bahâne ile kadîmden Memâlik-i mahrûsem muzâfâtından olup Halil Beğ ve Muharrem Beğ defterinde mukayyed olan yerlere dahl olunmak câ’iz değildir. Emr-i şerîfime muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz. Serhadde karîb olan zâbitlerinüzi onat zabt eyleyesiz, emr-i hümâyûnuma muhâlif vaz‘ sudûrundan hazer idesiz.

d.39, s.243, h.479

Erdel Voyvodası'na: Erdel tarafına giden reâyânın yerlerine gönderilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 21 M sene 988] **(8 Mart 1580)**

Rûmili kethüdâsı âdemlerinden Timur’a virildi. Âdet üzre kîse ile. Fî 24 M sene 988

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Surin(?) Kal‘ası ve ana tâbi‘ olan arâzî ve kurâ ve kasabât kadîmden Eflak vilâyetine tâbi‘ olmayup Üngürüs Krallarına tâbi‘ (...) ve (...) olup zâbıtları olanlar isyân üzre olup Memâlik-i mahrûseye zarâr u gezend irişdirmekden hâlî olmadukların ecîlden def‘ u mazarratları içün Belgrad fethinden sonra vilâyet-i mezbûre mukābelesinde Feth-i İslâm Kal‘ası binâ olunurken zikr olunan usân cem‘iyyet ile guzât-ı İslâm üzerine gelüp muhârebe idüp aharu’l-emr bi-inâyetillâh olmağın, (...) melâin-i hâsirin münhezîm olup kal‘asına değin ta‘kib idüp kal‘aya bile dâhil olup kal‘a-i mezbûre feth olunup hudûdu dâhilinde olan kılâ‘ u bukā‘ ve sâ’irler dahi ve zıyâ‘ cümle gāret ve kılâ‘ hedm olunup nice zamân vilâyet-i mezbûre hâlî kalup bâ‘dehû şenlenüp ma‘mûr u âbâdân oldukda Eflak Voyvodaları fuzûli zabt eyledüklerin sâbıkā Fethü'l-İslâm Kādısı Mevlâna Ahmed mektûbuyla i‘lâm eylemeğin, zikr olunan kal‘a hudûd-ı muayyenesiyle sâ’ir Memâlik-i mahrûsem gibi zabt olunup re‘âyâsının rızâları olduğu üzre müceddeden tahrîr olunmak fermân-ı hümâyûnum olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Eşbah(?)-ı devlet-âsitâneme olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve fart-ı rıkkiyyet ü ihtisâsınız mûcebince vilâyet-i mezbûrda mümkin olan reʻâyâ ve gayrıdan celâ-yı vatan eyleyüp Erdel vilâyetine varurlarsa girü yerlü yerine irsâl eyleyüp temessük etdirmek bâbında vech ü münâsib olduğu üzre istimâlet virüp yerlü yerlerine getürdüp ve bi'l-cümle mezkûrların yerlü yerlerine gelmeleri mühimmâtdandır, yarar âdemlerin gönderüp perâkende olanları cemʻ eyleyüp hâriç yerlere gitmeğe komayasız.

d.43, s.52, h.105

Erdel Voyvodası'na: Budun beylerbeyinin, düşmanın zarar vermek niyetinde olduğunu bildirmesi üzerine Erdel askerinin hazır olup bir saldırı olursa karşılık vermesi, düşman tarafına casuslar gönderilip alınan haberlerin iletilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 14 R sene 988] **(29 Nisan 1580)**

Çavuş ile Sâhib-i saʻâdete gönderildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mukaddemâ Budun Beğlerbeğisi Üveys mektûb gönderüp; küffâr-ı hâksârın hareketi olup Memâlik-i mahrûsemden bir mahalle zarâr kasdında oldukların bildirmeğin, hâlâ Rûmili beğlerbeğisi olup Sofya'da cemʿiyette olan Mehmed Paşa *dâmet meʻâlîyehû* serdar taʿyîn olunup Südde-i seniyye-i saʿâdet-nişânım yeniçerilerinden sekiz bin yeniçeri ve umûmen silâhdârlarım zümresi ağalarıyla ve külliyen akıncı tâʿifesi müşârun-ileyhle koşulup ve Sak(?) ve Dran(?) İskelelerinde köprü yapılup ber-vech-i istiʿcâl müşârun-ileyh Budun câniblerine yetişmek emrim olmuşdur. Eyle olsa senin dahi Atabe-i ulyâma olan ubudiyyetin mûcebince ol cânibde sen dahi askerinle hâzır u âmâde olup anın gibi aduvv-i hâksârın hareketi olup Memâlik-i mahrûsemden bir mahalle dahl ü tecavüz iderse müşârun-ileyh beğleriyle haberleşüp dahi ol cânibden sen dahi düşman-ı bî-dînin vilâyetine yürüyüp yakup yıkup harâb u bîtâp eyleyüp ele giren kefereyi dûzah-mekînlerin kılıçdan geçirüp hidemât-ı hümâyûnumda bezl-i makdûr ve saʿy-ı mevfûr etmek bâbında envâʿ ikdâm ü ihtimâmın zuhûra getüresiz. Ve muttasıl düşman tarafına yarar câsuslar gönderüp evzâʿ u etvârlarına ve fikr-i fâsid ü kâsidleriyle vâkıf olup dahi sahîh haberlerin iʿlâm eylemekden hâlî olmayasın.

Bir sûreti Leh Kralı'na yazıldı.

d.43, s.109, h.205

Erdel Voyvodası'na: Budun beylerbeyinin düşmanın zarar verme niyetinde olduğunu bildirdiği, casuslar gönderip Nemçe tarafından edindikleri bilgileri iletmeleri, ahde aykırı bir hareket olursa Erdel askerinin top ve tüfekle hazır olup gönderilen emre göre hareket etmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 20 Ca sene 988] **(3 Temmuz 1580)**

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn ki:

Bundan akdem Budun Beğlerbeğisi olan Üveys *dâme ikbâlühû* mektûb gönderüp; Nemçe tarafında keferenin ba'zı yerlerde cem'iyyet ve hareketleri olup küllî asker ile Memâlik-i mahrûseden bir mahalle zarâr kasdında oldukların ve sen dahi cem'iyyet üzre olup Nemçe Kralı'nın Erdel serhaddinde olan (...) meşveretin var itdüğin bildirdi. Eyle olsa ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmımdan cennet mekân firdevs âşiyân merhûm ve mağfûrun-leh Sultan Süleyman Hân aleyhi'r-rahmetü ve'l-gafrân hazretlerinin ibtidâ-i cülûs-ı hümâyûnlarından berü vilâyet-i Erdel Voyvodaları ve beğleri ve a'yânı yüce Âsitânemize istikāmet üzre hidmet idegelüp bu ana gelince ahd ü emâna gelmişlerdir. Hâlâ senin dahi yüce ve görklü Âsitâneme kemâl-i ihlâs ve ubûdiyyetin olduğu ma'lûm-ı şerîfim olmağla, arz olunan husûslara itimâd-ı hümâyûnumuz olmamışdır. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup etrâf u cevânibe yarar câsûslar gönderüp âminen Nemçe Kralı kadîmden kendi işleri üzre (...) umûmen vilâyetin beğleri ve a'yânı (...) cem' idüp müşâvere idegelmişlerdir, bu senede dahi üslûb-ı sâbık üzre cem' olan meşveretleri (...) taburları var mıdır? Anın gibi taburları var ise cem' olan kefere kimin askeridir? Hisârlardan mı cem' olmuşdur? Ve serdârları kimdir? Cem'iyyetlerine sebeb ne olmuşdur? Ve bi'l-cümle evzâ' u etvârları neyin üzerine olup fikr-i kâsidleri nedir? Tamam vâkıf u muttali' olup dahi dâ'imâ Dergâh-ı sa'âdet-destgâhıma idegeldiğin istikāmet ve hidmet mûcebince bu def'a dahi sahîh haber alup müşârun-ileyh çavuşumla ale't-tafsîl yazup bildiresiz ki düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham vezîrim Siyavuş Paşa serdâr ta'yîn olunup Dergâh-ı mu'âllam

yeniçerilerinden ve kapum kullarından kifâyet mikdârı âdem koşup top ve tüfenk ve sâ'ir yat u yarakları virilüp Rûmili Beğlerbeğisi Mehmed Paşa *dâmet me'âliyehu* dahi müşârun-ileyhden mukaddem Sofya'da cem'iyyet içün gönderilüp Rûmili'nin yarar ve nâmdâr beğleri cümle Rûmili askeri ve akıncı beğleri dahi cümle akıncılarıyla varup mahall-i mezbûra cem'iyyet itmek ve Lak(?) ve Drak(?) nehirlerinin üzerine köprüler yapılmak fermân olunmuşdır. Ammâ Nemçe Kralı'nın Südde-i sa'âdet **[110]** me'âbımdan olan elçisi dâ'imâ arz-ı hâl sunup kralının aslâ cem'iyyetden haberi yokdur. Anın gibi ahde muhâlif vaz' dahi olmuş ise serhaddlerde olan eşkıyânındır. Husûs-ı mezbûr kralın ma'lûmu olursa eşkıyânın gereği gibi haklarından gelür diyü âdem ve haber göndermek içün icâzet taleb itmeğin, icâzet-i hümâyûnum virilmişdir. Berü cânibden ahd ü emâna muhâlif vaz' olmadın anlar ahde mugāyir bir cem'iyyet ve hareket iderlerse vebâlleri boyunlrına, sen dahi kadîmden yüce Âsitâneme olan ihlâs u ubûdiyyetin muktezâsınca vilâyet-i Erdel askeriyle top ve tüfenk ve sâ'ir yat u yarakla müretteb ü mükemmel hâzır ve ol cânibe nâzır olup dâ'imâ yarar âdemler gönderüp haber alup ale't-tevâlî arz u i'lâmdan hâlî olmayasın ki ana göre Südde-i sa'âdetimden gönderilen emr-i şerîfimle amel eyleyesiz.

d.43, s.178, h.323

Erdel Voyvodası'na: İşai(?) Mihal isimli kişinin vilâyetine giderken Bebek Kerek''in kendisine ait hayvan ve eşyasını aldığı, Bebek Kerek'in Nemçe Kralı'na tâbi olduğu fakat sonradan esîr olduğundan emlâkının eşine kaldığı, İşai(?) Mihal'in hakkının ondan talep edilmesine rağmen verilmediği, hakkının alınarak teslim edilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî Selh-i C sene 988] **(11 Ağustos 1580)**

Macar Tercümânı Mehmed Çelebi'ye virildi.

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn ki:

Bundan akdem İşai (?) Mihal nâm zimmî Dergâh-ı sa'âdet-destgâhıma gelüp; rehberlik tarîkıyle vilâyetine tâbi' Bodkö(?) nâm kal'a yanından geçerken kal'a-i mezbûrenin beği olan Bebek Kerek yüz on üç re's sığırların ve bir yarar atın ve ba'zı esbâbın elinden alup zulm eyledüğin, i'lâm eyledüğin mezbûr Bebek Kerek Nemçe Kralı'na tâbi' olmağın hakkın alıviresiz diyü emr-i şerîfim virilmiş iken mukaddemâ mezkûr Nemçe Kralı mezbûr Bebek Kerek hakkın vir diyü hükm itmiş iken girü

virmeyüp avk idüp bâ‘dehû mezbûr Bebek Kerek esîr olup rızk ve emlâki avretine kalup mezbûre avretten taleb iderim diyü tekrâr emr-i şerîfim recâ etmeğin, buyurdum ki:

Vardukda, göresiz arz olunduğu gibi ise mezkûrun yanınızda zâhir olan hakkın müteveccih olanlardan bî-kusûr alıvirüp bu husûs içün tekrâr şikâyet itdirmeyesiz.

d.43, s.191, h.346

Erdel Voyvodası'na: Nemçe tarafının asker topladığının duyulduğu, Nemçe'den alınan haberlerin Temeşvar beylerbeyine gönderildiği, Leh Kralı'nın Moskova üzerine sefere gideceği, etraftan aldığı haberleri iletmeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 7 B sene 988] **(18 Ağustos 1580)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; mukaddemâ Budun Beğlerbeğisi olan Üveys *dâme ikbâlühû*nun tedbir-i memleketde kusuru olup ba‘zı husûs hilâf-ı vâkı‘arz eyledüğin ve sen dâ'imâ Atebe-i ulyâma sadâkat üzre olup cümle Erdel vilâyetinin a‘yânı ve sâ'ir re‘âyâ vü berâyâsıyla dostuma dost ve düşmana düşman olduğun ve Nemçe cânîblerinden küllî cem‘iyyetleri olduğu ma‘lûm olmayup Memâlik-i mahrûseden ba‘zı mahalle uğramak içün (...) üslûbunda ba‘zı yarak cüz'î asker cem‘i tedârikinde oldukları istimâ‘ olunur. Henüz dahi sahîh haber alınmamışdır ki Serhadde beğlerbeğilere ve ümerâya i‘lâm oluna. Şimdiki hâlde yarar câsûslar gönderilmişdir. Her ne ahvâl sâdır olursa vukū‘u üzre i‘lâm olunur ve şimdiye değin Nemçe cânibinde vâkı‘ ahvâl u asâr Tımışvar beğlerbeğisine i‘lâm olunmuşdur. Tedârik üzre olup gaflet üzre olmayalar ve karındaşın olup Leh Kralı olan Batur İştevan Kral cemî‘an askeriyle Moskov Kralı'nın üzerine sefere müteveccih olmuşdır. Min ba‘d dahi her ne cânibden ahbâr sâdır olursa arz u i‘lâm olunur diyü bildirmişsiz ve dahi bu bâbda her ne ki inhâ vü i‘lâm eylemiş iken mufassalan ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdır. Senden dahi umulan bu makūle sadâkat ü istikāmet idi ki izhâr eylemişsiz. İmdi, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, min-ba‘d dahi câdde-i sadâkatde sâbit-kadem ve râsih-dem olup muttasıl etrâf u cevânibe göz kulak tutup ve yarar câsusların gönderüp evzâ‘ u etvâr ve ahvâl ü asârlarından ve fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidlerinden her birine vâkıf olursanız ale't-tevâli arz u i‘lâm eylemekden hâlî olmayup ve vilâyet-i Erdel'in ümerâ ve a‘yânı ve sâ'ir ahâlîsi ile hüsn-i zindegâniî üzre olup re‘âyâsı kenef-i adâlet ve himâyetinizde

asûde-hâl olmasına sa‘y eyleyüp anun gibi bir cânibden a‘dâ-yı bed-re’y zuhûr iderse hüsn-i muʿâvenet ü müzâheret eylemek bâbında sa‘y u ihtimâm eyleyesin.

d.42, s.331, h.1012

Erdel Voyvodası'na: Solnok Sancağı tahririne memur olan Ahmet'in mektup göndererek Erdel vilâyetine yakın olan ve daha önce Halil Bey tahririnde olup her birisi sipâhilere tımar verilmiş olan yerlerde Erdel Voyvodası'nın reâyânın tahrire gelmesine izin vermediğini bildirmesi üzerine, Halil Bey ile Muharrem Bey defterinde kayıtlı karyelere müdâhale edilmemesi, reâyânın tahrire gelmesine engel olunmaması.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 22 L sene [98]8] **(30 Kasım 1580)**

Muharrir-i mezbûrun âdemîsi sipâhi Hasan’a virilüp âdet üzre kızıl atlas kîse ile gümüş kozalak ile virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

( ) Beği olup Solnok Sancağı tahrîri fermân olunan Ahmed *dâme ızzühû* mektûb gönderüp; Solnok Sancağı Erdel vilâyetine karîb olup mukaddemâ Halil Beğ tahrîr eyledikde nice kurrâyı vîrân bulmağın, mezrâ‘ kayd idüp bâ‘dehu tahrîr olundukda zikr olunan karyeler ma‘mûr u âbâdân olup her birisi sipâh tâ’ifesine tîmâr virilüp şimdiye değin hukūk u rüsûmların edâ iderler iken hâlâ re‘âyânın tahrîre gelmesi senin tarafından men‘ olunup muharrir-i sâbık Halil Beğ ile Muharrem Beğ Defterinde mastûr olan karyelere dahl olunmayup tahrîre gelmelerine mani‘ olmamak içün emr-i şerîfim virilmek recâsına arz etmeğin, buyurdum ki:

Vardukda, fi'l-vâkı‘ anun gibi Halil Beğ ile Muharrem Beğ yazdıkları defter içinde mastûr u mukayyed olan karyelerin re‘âyâsın tahrîr itmek istedükde mani‘ olmayup irsâl eyleyesin ki defter mûcebince kemâ-kân tahrîr olunup deftere ve emr-i şerîfime mûhalif iş olmaya.

d.42, s.271, h.840

Erdel Voyvodası'na: Temeşvar ve diğer yerlerin reâyâsının firâr edip Erdel tarafına giderek yerleşmek istediklerinde ahidnâme gereği geri gönderilmesi, o tarafa dâir aldıkları haberlerin iletilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 25 R sene 989] **(29 Mayıs 1581)**

Ahmed Çavuş'a virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Bundan akdem senün içün Memâlik-i mahrûsemden firâr idüp varup Erdel'de temekkûn iden re‘âyâyı girü yerlerine redd etmez diyü i‘lâm olunmuşdu. Hâlâ Dergâh-ı izzet-destgâhıma mektûb gönderüp; ol husûsdan haberün olmaduğın lâkin Beç Kralı'nın memleketine varup sâkin oldukları istimâ‘ olunur diyü bildirmişsiz. Ve dahi her ne arz u i‘lâm eylemiş isen ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, eğer min-baʿd Tımışvar ve sâ’ir memleket-i mahrûsemden re‘âyâ firâr idüp ol cânibe varup temekkûn itmek isterler ise mâ-beynde olan ahd ü emân üzre girü yerlerine gönderüp şerâ’it-i sulh u salâhın ri‘âyetinde dakîka fevt olunmayup ve dâ’imâ ol câniblere müte‘allik vâkıf u müttâli‘ olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.42, s.25, h.188

Erdel Voyvodası'na: Tatar Hânı'nın kardeşlerinin Leh'e tâbi Çerkeskirman Kalesi'nde saklandıkları, serbest bırakılmaları için Leh Kralı'na nâme gönderildiği, Erdel Voyvodası'nın da serbest kalmaları konusunda yardımcı olması.

[Yevmü's-Sebt, fî 2 Cemâzîyelevvel sene 98[9]] **(4 Haziran 1581)**

Hüseyin Çavuş'a virildi. Fî 18 Ca sene 989

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Cenâb-ı emâret-meâb Mehmed Giray Han *dâmet me‘âliyehû*nun Âkil(?) Giray ve Selamet Giray nâm karındaşlarına Cihan Giray mersûmun katli husûsunda havf u haşyete müstevlî olmağla, firâr idüp vilâyet-i Leh'e tâbi‘ Çerkeskirmân nâm kal‘ada mahfûz oldukları i‘lâm olunmağın, ıtlâk olunmaları içün Leh Kralı'na nâme-i

hümâyûnum yazılup Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından Hüseyin Çavuş ile irsâl olunmuşdır. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, te’hîr itmeyüp kıdvetü ümerâi’l milleti'l-Mesîhiyye Leh Kralı Batur İştevan *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr*a mü’ekked mektûblar ile yarar âdemlerün gönderüp Südde-i sa‘âdetime olan vüfûr-ı ihlâs-ı taviyyetin muktezâsınca müşârun-ileyhimânın ıtlâkı husûsunda mu‘âvenet ü müzâheret bâbında envâ‘ mesâ‘î-i meşkûreni vücûda getürüp lâzim gelen zamânda kifâyet mikdârı âdemler gönderüp mahûf u muhâtara olan mahallerden emîn ü sâlim geçürüp mahall-i me’mûra irsâl ü îsâl eyleyesiz.

d.42, s.51, h.254

Erdel Voyvodası'na: Vefât eden Erdel Voyvodası’nın yerine oğlu Batori Zigmond'un tâyin edildiği, Beç tarafından Erdel'e bir saldırı olursa Budun, Temeşvar beylerbeylerine ve Solnok ile Göle beylerine yardım etmeleri için hükümler gönderildiği, hazineye gönderilmesi gereken verginin ertelenmeden gönderilmesi, Beç Kralı ve diğer düşmanlar tarafından edindikleri bilgileri iletmeleri.

[Fî evâhiri Cemâzıyelevvel sene 989] **(23 Haziran 1581)**

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî gurre C [sene] 989

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

İftihârü'l-ümerâ’i'l-ızâm Îseviyye muhtarü'l-küberâ’i’l-fihâmi’l-milleti'l-Mesîhıyye muslih-i mesâlihi't-tâ’ifetü'n-Nasrâniyye Erdel Voyvodası iken hâlâ mürd olan Batori Krişto Voyvoda’nın oğlu Batori Zigmond *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* tevkı‘-i ref‘î-i hümâyûn vâsıl olacak ma‘lûm ola ki:

Mefâhir-i ümerâi'l-milleti'l-Mesîhıyye Erdel vilâyetinin beğleri ve biroları(?) ve sâ’ir a‘yânı Südde-i seniyye-i sa‘âdet-medâr ve Atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârıma mühürleriyle mahzar gönderüp senün yarar ve şeca‘ât-şi‘ar olup memleket zabtına mâlik ve (...) sadâkate sâlik olduğın ecilden cümlesi rızâları ile sizi voyvodalığa kabûl etdüklerin i‘lâm eyleyüp zikr olunan voyvodalık sana inâyet olunmasın recâ eylemişler. Sen dahi Âsitân-ı sa‘âdet-âşiyânıma mektûb gönderüp; Atebe-i ulyâma kemâl-i sadâkat ü ihlâs ile ilticâ ve recâ-i ihtisâs eyledüğin ecilden hakkında mezîd-i avâtıf-ı aliyye-i

şâhânem zuhûra getürüp vilâyet-i Erdel voyvodalığı sana tevcîh ü ta‘yîn olunup mûmâ-iley babana inâyet olunduğu üzre sana dahi ahidnâme-i hümâyûnum erzânî kılınup ve recâ eyledüğin üzre Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine ve Solnok ve Göle beğlerine mü’ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilüp anun gibi Beç Kralı cânibinden vilâyet-i Erdel üzerine hücûm olunursa vech ü münâsib görüldüğü üzre muʿâvenet ü müzâheret eyleyüp defʿ-i mazarratları bâbında envâ‘ sa‘y u ihtimâm idüp ve kadîmden bu cânibe virgü viren köylerden gayrı vilâyet-i Erdel'e tâbi‘ olan karyelere dahl ü ta‘arruz etdirmeyüp vilâyet-i mezbûre dahi Memâlik-i mahrûsem muzâfâtındandır. Re‘âyâsını dahi rencîde etmeyüp esîr etmekden ziyâde hazer idesiz diyü muhkem tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, inâyet ü ihsân olunan ahidnâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumun mazmûn-ı mevhebetü’s-sürûruyla amel eyleyüp hıfz u hirâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra‘iyyet bâbında dakîka fevt etmeyüp her vechle sadâkatle mûmâ-ileyh babandan ziyâde hidmet hulûs-ı taviyyetle bezl-i miknet-i ikdâm ve visâk(?)-ı ihtimâm üzre hüsn-i kıyâm gösterüp Hızâne-i âmireme irsâl olunugelen virgüyi te’hîr ü imhâl eylemeyüp vakti ile îsâlde ve sâ’ir umûrda hasbe’l-makdûr sarf-ı merâsim cehd-i nâ-mahsûr kılup Beç Kralı ve sâ’ir a‘dâ-yı bed fi‘âl taraflarında vâkıf u muttali‘ olduğun ahvâli sıhhati ve vukū‘u üzre Südde-i sa‘âdet-misâlimize arz u i‘lâmdan ale't-tevâli hâlî olmayasız.

d.42, s.53, h.257

Erdel Voyvodası'na: Vefât eden voyvodanın yerine Batori Zigmond'un getirildiği, gönderilmesi gereken verginin zamanında ödenmesi.

[Fî evâhiri Cemâzıyelevvel sene 989] **(23 Haziran 1581)**

Mahmud Ağa'ya virildi

Erdel Voyvodası Batori Zigmond Voyvoda'ya hüküm ki:

Baban mürd olup Erdel voyvodalığı sana inâyet olmağın, Dergâh-ı izzet-destgâhımda Baş kapucubaşı olan Mahmud *dâme mecduhû* ile sancağ-ı hümâyûnum irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, livâ-i sa‘âdet ihtivâ ve rü’yeti zafer-iktizâmızı envâ‘ ta‘zîm ü tekrîm ve esnâf-ı tevfîr ü tefhîm ile alup sermâye-i devlet ve pirâye-i sa‘âdet bilüp

cülûs-ı taviyyet ile ubûdiyyetde sâbit-kadem ve râsih-dem olup uhdene lâzim olan virgüni vakti ve mevsimi ile mukaddem irsâl ü îsâlde hıfz u hirâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra‘iyyet bâbında ve bi'l-cümle dîn ü devlet-i ebed-karînime müte‘allik hidemât-ı hümâyûn ma‘ delet âtîde envâ‘ sa‘y meşkûrun vücûda getüresiz.

d.42, s.56, h.269

Erdel Voyvodası'na: Vefât eden voyvoda yerine Batori Zigmond'un getirildiği, gönderilmesi gereken haracın zamanında ödenmesi.

[Fî evâhiri Cemâzıyelevvel sene 989] **(23 Haziran 1581)**

Mahmud Ağa'ya virildi. Fî 10 C [sene 989]

Erdel Voyvodası Batori Zigmond Voyvoda (...) hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i Erdel ümerâsı ve biroları(?) ve sâ’ir a‘yânı Südde-i sa‘âdete mahzar gönderüp; senün yarar ve sancakda (…)olup memleket hıfzına mâlik ilm(?)-i sadâkate sâlik olduğun bildirüp ve sen dahi Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânıma mektûb gönderüp, kemâl-i sadâkat ve ihlâsla arz-ı ubûdiyyet ve ihtisâs eyledüğin ecîlden mûmâ-ileyh baban ( ) gününden ziyâde eylemek üzre vilâyet-i Erdel voyvodalığı mezîd-i avâtıf-ı aliyye-i pâdişahânemden sana teveccûh ü ta‘yîn ve inâyet ü ihsân olunmuşdır. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, hıfz u hirâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra‘iyyet bâbında dakîka fevt etmeyüp kadîmden Südde-i sa‘âdetime irsâl olunugelen harâcınızı baban irsâl etdükden ziyâde idüp vakti ile gönderüp ziyâde irsâl etmeğin, emr-i celîlü'l-kadrim mûcebince envâ‘ cidd ü ikdâm ve hüsn ü ihtimâmın vücûda getürile.

d.42, s.6, h.163

Erdel Voyvodası'na: Solnok Sancağı tahririne memur olan Ahmet'in mektup göndererek Erdel vilâyetine yakın olan ve daha önce Halil Bey tahririnde olup her birisi sipâhilere tımar verilmiş olan yerlerde Erdel Voyvodası'nın reâyânın tahrire

gelmesine izin vermediğini bildirmesi üzerine, Halil Bey ile Muharrem Bey defterinde kayıtlı karyelere müdâhale edilmemesi, reâyânın tahrire gelmesine engel olunmaması.

[Fî evâhiri Cemâzıyelevvel sene 989] **(23 Haziran 1581)**

(...) Beği'nin âdemîsi Hasan nâm Voyvodaya(?) virildi. Fî 9 C sene 989

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

(...) olup Solnok Sancağı tahrîri fermân olunan Ahmed *dâme ızzühû* Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Solnok sancağı Erdel vilâyetine karîb olup mukaddemâ Halil Beğ tahrîr eyledikde nice kurrâyı vîrân bulmağın, mezra'a kayd idüp bâ'dehû tahrîr olundukda zikr olunan karyeler ma'mûr u âbâdân olup her birisi sipâhî tâ'ifesine tîmâr(...) virilüp şimdiye değin hukūk u rüsûmların edâ iderken hâlâ re'âyânın tahrîre gelmesi senin tarafından men' olunup muharrir-i sâbık Halil Beğ ile Hüseyin Beğ defterlerinde mastûr olan karyelere dahl olunmayup tahrîre gelmelerine mâni' olmamak içün emr-i şerîf virilmek recâsına arz eylemeğin, buyurdum ki:

Nâme-i hümâyûn sa'âdet-makrûnumuz vardukda, fi'l-vâkı' anun gibi Halil Beğ ile Muharrem Beğ yazdıkları defterlerde mastûr u mukayyed olan karyelerin re'âyâsın tahrîr itmek istedüğinde mâni' olmayup irsâl eyleyesiz ki defter mûcebince kemâ-kân tahrîr olunup deftere [ve] emr-i şerîfe muhâlif iş olmaya. Şöyle bilesiz diyü emr-i şerîf virilmişdir.

d.42, s.103, h.385

Erdel Voyvodası'na: Erdel Voyvodası vefât ettiğinden voyvodalık, oğlu Batori Zigmond'a verilmişken ufak olması sebebi ile vilâyetin korunmasına gücü yetmeyeceğinden babasının verdiğinden daha fazla vergi göndermesinin emredildiği, ülkesini koruyarak haracını vaktinde göndermesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 20 Recebü'l-mürecceb sene 989] **(20 Ağustos 1581)**

Merkûma virildi

Erdel Voyvodası'na yazılan nâme-i hümâyûn sûretidir:

Bundan akdem vilâyet-i mezbûre a‘yânı Dergâh-ı izzet-destgâhımıza mektûblar gönderüp; Erdel Voyvodası Batori Krişto mürd olup voyvodalığı oğlu Batori Zigmond olmasın recâ eylediklerin, yarar olup memleket zabtına kādirdir diyü i‘lâm olunmağın, tevcîh olunup ahidnâme-i hümâyûnum virilmişdi. Lâkin hâlâ mezbûrun oğlu sagîr olup memleket ü vilâyet zabtına kādir olmaduğından mâ‘adâ babasının Atebe-i ulyâmıza irsâl idegeldüği harâcından ziyâde virgü göndermek emr olundukda ta’allül ü temerrüd idüp ve sen yarar ve şecaât-şi‘âr olduğundan mâ‘adâ Batori Krişto Voyvoda irsâl eyledüği haracdan ( ) ziyâde göndermeğe ta‘ahhüd eyledüğin ecilden hakkında mezîd-i avâtıf-ı aliyye-i şâhâne ve meziyyet-i avârif-i seniyye-i pâdişâhanem zuhûra getürüp vilâyet-i Erdel voyvodalığı Batori Krişto Voyvoda tasarruf eyledüği üzre sana tevcîh ve inâyet olunup ol bâbda ahidnâme-i hümâyûnum ile sancağ-ı nusret-makrûnum erzânî kılınup Dergâh-ı mu‘âllamda kapucubaşı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim (...) cemî‘u’l-mehâmid ve'l-mekârim el muhtâss bi-mezîd-i inâyeti’l-melîki'l-ma‘bûd Mahmud *dâme mecdühû* ile irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Hükm-i şerîf-i cihân muta‘ ve fermân-ı münîf-i vâcibü'l-ittibâ‘ımla vusûl buldukda, inâyet ü ihsân olunan rü’yet-i zafer-âyinimi envâ‘ ta‘zîmle bir hoş ve ahidnâme-i hümâyûnumun dahi mazmûn-ı sa‘âdet-makrûnu esnâf-ı tekrîmle güş-ı hûşuna ilkā eyleyüp câdde-i sadâkatde sâbit-kadem ve râsih-i dem olup hıfz u hırâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra‘iyyet bâbında bezl-i makdûr ve sa‘y-ı nâ-mahsûr idüp ta‘ahhüd eyledüğin üzre ol mikdâr ziyâde ile harâcın vakti ile Atebe-i ulyâma irsâl ü îsâl eylemen bâbında envâ‘ sa‘y u ihtimâmın vücûda getüresiz.

d.46, s.212, h.456

Erdel Voyvodası'na: Her sene gönderilen haracın bu sene de ulaştığı, gelecek sene de vaktinde gönderilmesi, düşman tarafından alınan haberlerin iletilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 23 L sene 989] **(20 Kasım 1581)**

Bu dahi

Erdel Voyvodası Batori Zigmond'a nâme-i hümâyûn ki:

Vilâyet-i Erdel'den Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl olunugelen harâcdan işbu sene (...) ve gayetin (...) vâcib olan harâcı âdemin Apati İstevan ile irsâl eyleyüp bi't-tamâm gelüp vâsıl olmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, min-ba‘d dahi mukayyed olup sene-i âtîyede gönderilecek harâcın zamânı geldüği gibi eğlendirmeyüp vakti ile Südde-i sa‘âdetime irsâl ü îsâl eyleyesin. Ve a‘dâ cânibinden gaflet üzre olmayup anun gibi vâkıf u muttali‘ olduğın ahbârı ale't-tevâli yazup Âsitâne-i sa‘âdetime arz u i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.46, s.212, h.457

Erdel Voyvodası'na: Gönderilen haracın ulaştığı, haracı getiren kişilerin geri gönderildiği, memleketin korunması için çalışılması, düşman tarafından alınan haberlerin iletilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 23 L sene 989] **(20 Kasım 1581)**

Bu dahi
Elçiye icâzet hükmü

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ ( ) nâm âdeminüz ile virgünüz Âtebe-i ulyâmıza irsâl olunmağın müşârun-ileyh âdeminiz zikr olunan harâcınızı Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza getürüp îsâl idüp kemâl-i edâ ile edâya hidmet etmeğin hüsn-i icâzet-i âlî töhmetimiz ile girü ol cânibe müteveccîh olmuşdır. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, hıfz u hirâset-i memleket ve zabt-ı sıyânet-i ra‘iyyet bâbında dakîka fevt etmeyüp a‘dâ-yı bed-re’y tarafından vâkıf u muttali‘ olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî arz u i‘lâm etmekden hâlî olmayasız.

d.47, s.73, h.183

Erdel Voyvodası'na: Leh Kralı'nın elinde esir olan Kırım Hânı'nın kardeşlerinin Südde-i saâdete gönderildiği, Erdel'de yanlarına adam verilerek tehlikeli yerlerden emniyetle geçirilip güven içinde ulaştırılmalarının sağlanması.

[Yevmü's-Sebt, fî 28 Ra sene 990] **(22 Nisan 1582)**

Dergâh-ı âli çavuşlarından Osman Çavuş'a.
Bâ-hatt-ı L
Dolu âbâdî kağıda yazılıp siyah tuğrayla kırmızı atlas kîseye konulmuşdur.

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn ki:

Cenâb-ı emâret Hân *dâmet me'âliyehû*nun karındaşları olup ol cânibden firâr idüp Leh Kralı elinde giriftâr olan Elya(?) Giray Sultan ve Selâmet Giray Sultan *dâme uluvvühümâ* Südde-i sa'âdetime îsâl olunup Dergâh-ı mu'âllam çavuşlarından Süleyman Çavuş *zîde kadruhû* nâme-i hümâyûnumuz ile mûmâ-ileyh Leh Kralı'na irsâl olunmuşdur. Hâlâ müşârun-ileyhima hân-zâdeler teslîm olunup kralın yarar âdemleriyle Südde-i sa'âdetime irsâl eyledüği elçisiyle ve müşârun-ileyh çavuşumla Âsitâne-i sa'âdetime teveccüh eyleyüp bi'l-fi'l anda Erdel vilâyetine dahl oldukları i'lâm olunmağın, gerekdir ki:

Vusûl buldukda, asla te'hîr ü terâhî ve bir dürlü dahi etmeyüp müşârun-ileyhimâyı mûmâ-ileyh çavuşumla mu'accelen Südde-i sa'âdetime irsâl idüp yanlarınca yarar ehl-i vukūf âdemlerin koşup muhavvef ü muhâtara yerlerden geçürüp emîn ü sâlim Südde-i sa'âdetime irsâl ü îsâli bâbında envâ' mesâ'î-i meşkûrun vücûda getüresiz.

d.48, s.194, h.544

Erdel Voyvodası'na: Beç Kralı'nın asker topladığı duyulduğundan casuslar gönderilerek fikirlerinin ve yaptıkları hazırlıkların ne olduğu öğrenilip bilgi verilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 14 Şevvâl sene 990] **(11 Kasım 1582)**

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn yazıla:

Hâlâ Beç Kralı'nın küllî cem'iyyet ve tedâriki olup ve Kaşa cânîblerine dahi Nemçe tarafından hayli leşkler ve Matyaş Hersek kendüsi gelmek üzre olduğu istimâ' olunup lâkin mezkûrların fikr-i fâsidleri ve hâyâl-i kâsîdleri neyün üzerine cem'iyyet ve harekete bâ'is ü bâdî olmuşdır, âle't-tafsîl Âsitâne-i sa'âdetime arz olunmak mühimmât-ı umûrdan olmağın, buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup Âsitâne-i sa'âdetime olan hulûs u sadâkatin muktezâsınca ol cânîblere yarar ve mu'temedü'n-aleyh câsûslar ve âdemlerin gönderüp mezkûrların ol vechle cem'iyyet idüp mahall-i mezbûra leşker ve hersek göndermekden murâd (...) âlûdları fikr-i fâsidleri Memâlik-i mahrûsemden bir

mahalle veya bir cânibe düşüp zarâr u ziyân etmek mi kasd iderler? Cümlesi ve tedârikleri neyün üzerinedir? Tamâm-ı vukuf u ıttıla‘-ı tahsîl idüp ber-vech-i isti‘câl vâkıf u muttali‘ olduğın ahbâr-ı sahîhayı Südde-i sa‘âdetime arz u i‘lâm eyleyesiz. Min-ba‘d dahi etrâf u cevânibe müte‘allik ve (...) tahsîl etdüğin ahbârı arz u ilâmdan hâlî olmayasız.

d.48, s.172, h.481

Temeşvar Beylerbeyi’ne: Erdel'e tâbi bazı yerlerin mahsullerine müdâhale edildiği bildirildiğinden Erdel'e tâbi yerlere kimsenin müdâhale etmemesi, edenler olursa isimlerinin yazılıp bildirilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 20 Şevvâl sene 990] **(17 Kasım 1582)**

Erdel Voyvodası’nın âdemîsine virildi. Fî 22 Şevvâl sene 990

Tımışvar Beğlerbeğisi’ne hüküm ki:

Erdel Voyvodası’nın Südde-i sa‘âdetime gelen âdemîsi arz-ı hâl sunup; Erdel vilâyetine tâbi‘ olup serhadde karîb olan ba‘zı karyelerin mahsûlâtına ve re‘âyâsına berü cânibden dahl ü tecâvüz olunduğın bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnum taleb etmeğin, buyurdum ki:

Hükm-i şerîfim vusûl buldukda, Tımışvar vilâyetine tâbi‘ toprakdan olmayup vilâyet-i Erdel'e tâbi‘ karyelere ve re‘âyâsına mugāyir berü cânibden kimesneyi dahl ü ta‘arruz etdirmeyüp anın gibi hilâf-ı ahd bu cânibden dahl ü tecâvüz iden kimesne kimler ise men‘ u def‘ eyleyesin; memnû‘ olmayanları isimleri ile yazup bildirüp bu husûs içün tekrâr şikâyet etdirmeyesiz.

Bir sûreti dahi Erdel Voyvodasına

…

d.48, s.220, h.616

Erdel Voyvodası'na: Beç Kralı'nın asker topladığının duyulduğu, casuslar gönderilerek fikirlerinin ve yaptıkları hazırlıkların ne olduğunun araştırılıp bilgi verilmesi.

Yevmü'l-Ahad, fî 6 Zilhicce sene 990 **(1 Ocak 1583)**

Sâhib-i sa‘âdet hazretlerine hidmet iden Derviş Çavuş'a virildi.

İftihârü'l-ümerâ’i'l-izâmi'l Îseviyye muhtar-ı küberâ’i milleti'l-Mesîhıyye muslih-i mesâlihi'l cemâhirü'l-izâmi'l-Nasrâniyye Erdel Voyvodası *hutimet avâkıbuhû* tevki‘ ref‘î hümâyûn vâsıl olacak ma‘lûm ola ki:

Bundan akdem nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp; Nemçe tarafından Kaşa Kal‘ası’na bir hersek ile ba‘zı leşker gelüp cem‘iyyet ve tedârikleri olduğu istimâ‘ olunmağla, fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidleri senün üzerine mukarrer olmuşdur. Memâlik-i mahrûsemden bir cânibe zarâr u gezend ihtimâli var mıdır? Tamâm ıttıla‘ tahsîl idüp vukū‘u ve sıhhati üzre i‘lâm idesin diyü fermânım olmuşdu. Ol (...) muaccelen i‘lâmı lâzim ü mühimm olmağın, buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda tamâm mukayyed olup kral-ı mezbûr taraflarına yarar câsûslar gönderüp hufyeten ve alâniyeten tetebbu‘ u tecessüs idüp vâkı‘â kefere-i mezbûrenin fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidleri (...) üzerine mukarrer olmuşdır. Ve kal‘a-i mezbûreye hersek ve leşker gönderüp cem‘iyyet etmekden murâd-ı nikbet-nümâları nedir? Bi'l-cümle (...) hareketleri (...) ile tamâm ıttıla‘ ve tahsîl idüp dahi vukū‘u ve sıhhati üzre ber vech-i isti‘câl ale't-tafsîl ve'l-ikmâl yazup Südde-i sa‘âdetime arz u i‘lâm eyleyesin. Vilâyet-i Erdel'in re‘âyâ vü berâyası sâ’ir Memâlik-i mahrûsem re‘âyâsından ma‘dûd olup zamân-ı adâlet-ı saltanatımda bir ferde zulm ü ta‘addî olduğına rızâ-yı hümâyûnum yokdur. Bâ‘dehû taht-ı hükûmetinizde olan hersekler ve bânlara ve yaraklarına muhkem tenbîh ü te’kîd eyleyesiz ki emrime mugāyir yerlerde ta‘addî vü tecâvüz olmak ihtimâli olmayup dahi hıfz u hirâset-i memleket ve zabt-ı istirâhat-i ra‘iyyet müte‘allik olan cumhûr-ı umurda kendin bizzât mukayyed olup re‘âyâ vü berâyayı gereği gibi görüp eyyâm-ı adâlet- hümâyûnumda envâ‘ refâhiyyet ü istirâhat ile devâm-ı devlet-i ebed-peyvend-i saltanatım ed‘ıyesine müdâvemet ve istikāmetde olalar.

…

d.48, s.221, h.619

Erdel Voyvodası'na: Beç Kralı'nın asker topladığının duyulduğu, casuslar gönderilerek fikirlerinin ve yaptıkları hazırlıkların ne olduğunun araştırılıp bilgi verilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 6 Zilhicce sene 990] **(1 Ocak 1583)**

Tercümân Mustafa Çavuş'a virildi.
Bâ-hatt-ı Ferruh Beğ

İftihârü'l-ümerâ'i'l-izâmi'l Îseviyye muhtarü'l-küberâ'i fihâm fî milleti'l-Mesîhıyye muslih-i mesâlihi'l âliye-i Nasrâniyye Erdel Voyvodası:

Hâlâ Beç Kralı'nın küllî cem'iyyet ve tedârüki olup ve Kaşa câniblerine dahi Nemçe tarafından hayli leşker ve Matyaş Hersek kendüsi gelmek üzre olduğı istimâ' olunup lâkin mezkûrlarun fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidlerinin üzerine cem'iyyet ve harekete bâ'is ü bâdî olmuşdur. Ale't-tafsîl Âsitâne-i sa'âdetime arz olunması mühimmât ve umûrdan olmağın, buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup Âsitâne-i sa'âdetime olan hulûsu sadâkat muktezâsınca ol câniblere yarar ve mu'temedü'n-aleyh câsûslar ve âdemlerün gönderüp mezkûrlarun ol vechle cem'iyyet idüp mahall-i mezbûra leşker ve hersek göndermekden murâd (…) fikr-i fâsidleri Memâlik-i mahrûsemden bir mahalle veya bir cânibe düşüp zarâr u ziyân itmek mi kasd iderler? Bi'l-cümle niyet ve tedârükleri bunun üzerinedir, tamâm vukûf-ı ıttıla' tahsil midir? Ber vech-i isti'câl vâkıf ve muttali' olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı Südde-i sa'âdetime arz u i'lâm eyleyesiz. Min-ba'd dahi etrâf u cevânibe müte'allik vukûf (...) tahsîl idüğin ahbârı arz u i'lâmdan hâlî olmayasız.

…

d.48, s.255, h.715

Erdel Voyvodası'na: Her sene gönderilen haracın bu sene de ulaştığı, memleketin korunması ve reâyânın refâhı için çalışıp aldığı haberleri iletmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 25 Z sene 990] **(20 Ocak 1583)**

Tezkire bâ-hatt

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Âsitâne-i adâlet-unvânıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve fart-ı rıkkiyet ü ihtisâsınız mûcebince âdet-i kadime ve kâ'ide-i müstehime muktezâsınca irsâl olunugelen harâc bu sâl-ı ferhûnde-fâlda dahi Südde-i sa'âdet-misâlime vâsıl olmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, min-baʿd dahi Atebe-i ulyâ ve Südde-i seniyye-i a'lâmıza ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız mûcebince tarik-i ubûdiyyet ve şâh-râh-ı rıkkiyet sâbit-kâdem ve râsih-dem olup memleket ü vilâyetin emn ü emânı ve re'âyâ vü berâyânın refâhiyyet ü itmînânı bâbında mücidd ü merdâne olup ol diyârın ahvâl u etvârın alet't-tevâlî i'lâmdan hâlî olunmaya.

d.48, s.292, h.855

Erdel Voyvodası Batori Zigmond'a: Yanık(?) Sancakbeyi Gazanfer'in adam gönderip Temeşvar Sancağı'nda mutasarrıf olduğu haslarının reâyâsının vergilerini veremeyeceklerini bildirdiğinden, reâyânın vermesi gereken vergiyi eksiksiz şekilde ödemesinin sağlanması.

Yevmü's-Sebt, fî 19 Muharrem sene 991 **(12 Şubat 1583)**

İftihâru ümerâ'i'l-izâmi'l-Îseviyye muhtarü'l-küberâ'i fî milleti'l-Mesîhıyye muslih-i mesâlihi'l cemâhirü'l tâ'ifetü'n-Nasrâniyye Erdel Voyvodası Batori Zigmond Voyvoda *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* tevkî'-ı ref'î hümâyûn vâsıl olacak;

Yanık Sancağı beği kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Gazanfer *dâme izzühû* Dergâh-ı gerdûn-penâhıma âdem gönderüp; Tımışvar Sancağı'nda (...) Nâhiyesi'nde berât-ı hümâyûnum ile mutasarrıf olduğu icmâllü hâslarından iki bin beş yüz akçe (...) iki bin beş yüz akçe (...) nâm karyeler voyvodalığına tâbi' olan kurâ mâ-beyninde vâkı' olmağla, re'âyâsı gelüp itâ'at itmeyüp kānûn-ı kadîm ve Defter-i hâkānî muktezâsınca müteveccîh olan hukūk u rüsûmları edâ eylemeğin, ta'allül ve özr üzre oldukların i'lâm idüp ol bâbda hükm-i şerîf-i âlî-şânım talep olunmağın, ( ) müşârun-ileyhin âdemi vardukda, bu bâbda gereği gibi ihtimâm olunup Âsitâne-i sa'âdet-ünvânım savbına olan ihlâs-ı kadîmen muktezasınca mir-i mûmâ-ileyhin hâslarından mezbûrân karyelerinin re'âyâsına ta'allül ü nizâ' etdirmeyüp ve inkıyâd itdirdüp kānûn

ve defter muktezâsınca müteveccîh olan hukūk u rüsûmların gönderüp bî-kusûr müşârun-ileyhe teslîm etdirmek bâbında envâ‘ mu’âvenet ü ihtimâmın vücûda getüresiz.

d.48, s.329, h.964

Erdel Voyvodası'na: Daha önce mektup gönderilerek edindikleri bilgileri iletmeleri istenmişken, casuslar gönderilerek alınan haberlerin iletilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 14 Safer sene 991] **(9 Mart 1583)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhıma mektûb gönderüp; bundan akdem sana emr-i şerîfim gönderilüp Matyaş Hersek Kaşa câniblerine gelecek husûsu tefahhus idüp vukū‘u üzre Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl olunması lâzimdir diyü fermânım olmağla, husûs-ı mezbûr ile mukayyed olunup bu makūle ahvâlden haber alınmamışdır. Mukaddemâ Hersek askeriyle Kaşa geleceği istimâ‘ olundukda ol esnâda arz olunmuşdur. Şimdiki esnâda ol makūle haber yokdur, lâkin yarar câsûslar irsâl olunmuşdur. Her ne haber gönderirler ise bilâ-te’hîr Âsitâne-i sa‘âdete irsâl olunur diyü arz u i‘lâm (...) imdi; husûs-ı mezbûr ile gereği gibi mukayyed olup dâ’imâ yarar câsûslar gönderüp sahîh haber alınup Âsitâne-i sa‘âdetime gönderilmesin, emr idüp buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda onat vechle mukayyed olup melâ‘în-i hâsirînin fikr-i fâsid ve hayâli-i kâsidleri nicedir? Ma‘lûm idinüp dahi sıhhati lâzim, Südde-i sa‘âdetime arz u i‘lâm eyleyesiz.

d.49, s.5, h.22

Budun beylerbeyine: Beç Kralı ile yapılan sekiz yıllık ahidnâmenin yenilendiği, serhatteki beylere tenbih edilerek Beç Kralı'na ait yerlere ve reâyâsına müdâhale edilmemesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 15 Rebî‘ülevvel sene 991] **(8 Nisan 1583)**

Budun Beğlerbeği’ne hüküm ki:

Beç Kralı bundan akdem Südde-i sa‘âdetimle sekiz yıla değin ahd ü emân idüp ol bâbda mufassal ahidnâme-i hümâyûnum virilmişdi. İşbu sene-i mübârekde vâkı‘ olan (...) ibtidâsında sekiz yıl tamâm olmağla, girü sekiz yıla değin tekrâr ahidnâme-i hümâyûnum recâ vü iltimâs etdükleri ecilden re‘âyâya himâyete ve (...) (...) iltimâsları mûcebince girü sekiz yıl değin ahd ü misâk olunup mücerred ahidnâme-i hümâyûnum ihsân olunmuşdur. Buyurdum ki:

Min-ba‘d dahi hilâf-ı ahd ü emân kral-ı müşârun-ileyhin memleket ü vilâyet ve re‘âyâ vü berâyasına dahl ü tecâvüz olunmayup serhadlerde olan ümerâya ve zü‘amâya ve erbâb-ı tîmâra muhkem tenbîh ü yasak idüp mâ-beynde olan ahd ü emâna mugāyir iş etdirmeyüp kā‘ide-i sulh u salâha dâ’imâ ri‘âyet idüp hilâf-ı ahd ü emânı ta‘addi ü tecâvüz olmakdan hazer eyleyesiz.

Bir sûreti Erdel Voyvodası’na

…

d.49, s.91, h.311

Erdel Voyvodası'na: Boğdan Voyvodası’nın Moskova Kazaklarının eşkıya ile birleşip Boğdan'a zarar verme niyetlerinin olduğunu bildirdiğinden, Boğdan Voyvodası yardım isterse kendisine yardım edilmesi.

[Yevmü'l-Cum‘â, fî 17 Cemâzîyelevvel sene 991] **(8 Haziran 1583)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Boğdan Voyvodası mektûp gönderüp; hâlâ Moskov Kazaklarının nice tüfenk-endâz eşkıyâsı ittifâk idüp Boğdan vilâyetine zarâr kasdına gelmek üzre oldukların i‘lâm eyledi. İmdi,; zikr olunan eşkıyânın def‘ u mazarratları içün yarar âdemlerinle hâzır u âmâde olup anun gibi harekete mübâşeret eyledüklerinde üzerlerine varup def‘-i mezâlim eylemek emrim olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bizzât mukayyed olup kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân vâkı‘ olan dostluğun ve cenâb-ı celâlet-meâbıma kemâl-i sadâkat ile ubûdiyyetin muktezâsınca alât-ı harb u kıtâl ve edevât-ı ceng ü cidâl ile hâzır u amâde olup dahi anın gibi zikr olunan eşkıya hareket eyleyüp Boğdan câniblerine ve gayrı yerlere hareket idüp zarâr u gezend irişdirmeğe mukarrer olup Boğdan Voyvodası mektûb ve âdem

gönderüp muʿâvenet talep iderse bizzât kalkup zuhûr iden eşkıyânın üzerlerine varup bi-inâyetillâhi teʻâlâ haklarından gelüp envâʻ yüz aklıkları tahsîline ikdâm ü ihtimâm eyleyesin.

d.44, s.199, h.422

Akıncı beyi olup Vulçıtrın sancakbeyi olan Mustafa'ya: Düşmanın Bender ve Akkirman'a bir saldırı hazırlığı olduğu duyulduğundan âcil olarak akıncı tâifesi ile üzerlerine gidilmesi, ertelenmesi halinde sadece elinden sancağının alınmakla kalmayacağı, hakkından gelineceği.

[Yevmü'l-Ahad, fî 9 Cemâziyelahir sene 991] **(30 Haziran 1583)**

Akıncı Beyi olup Vulçıtrın Sancağı beği olan Mustafa'ya hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümâyûnum gönderilip; küffâr-ı hâksârın hareketi olup Bender ve Akkirman üzerlerine düşüp baʻzı mahalle zarâr etdüği istimâʻ olunmağla, akıncı tâ'ifesiyle ve muhâfazaya kalan sipâhîlerle muʻaccelen erişesiz diyü hükm-i hümâyûnum gönderilmişdir. Hâlâ küffâr-ı bed-fiʻalin ziyâde hareketi olduğu mesmûʻ-ı şerîfim olmağın, muʻaccelen kalkup irişüp defʻ u refʻleri husûsunda mücerred saʻî olmanız emr idüp buyurdum ki:

Varup aslâ te'hîr ü tevakkuf itmeyüp sancağına tâbiʻ olan akıncı tâ'ifesiyle ve sancağın muhâfazası kalan sipâhilerile ve Terümek(?)'de Şumnu zaʻimiyle muʻaccelen kalkup sürʻat ve istiʻcâl üzerine varup dahi bi-inâyetillâhi teʻâlâ defʻ u mazarratları husûsunda mücidd ü mukaddem olup ikdâm ü ihtimâmın vücûda getüresiz. Husûs-ı mezbûr mühimmâtdandır, onat mukayyed olup ihmâl ü müsâheleden hazer eyleyesiz. Sonradan ihmâlin ve sû-i tedbîrin zahîr ise sancağın alınmağla konulmayup muhkem hakkından gelinür, ana göre mukayyed olasız ve ne vechle tedârik idüp ki ne zamândan kalkup ne vech etdüğin yazup bildiresin.

Bir sûreti Erdel Voyvodası'na yazıldı.

…

d.51, s.9, h.27

Erdel Voyvodası'na: Rumeli Beylerbeyi Cafer'in Rumeli'de cemiyet tedârik etmesi istendiğinden Erdel vilâyetinden dört-beş bin kadar asker gönderilmesi.

[Yevmü'l-Cum'â, fî 7 Şa'bânü'l-mu'azzam sene 991] **(26 Ağustos 1583)**

Bu dahi

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Rûmili Beğlerbeğisi Cafer Paşa *dâmet me'âliyehû*ya Rûmili'nde cem'iyyet fermân olunup Erdel vilâyetinden dahi lâzim olup talep olundukda dört-beş bin mikdârı âdem gönderilmek emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, anın gibi lâzim olup müşârun-ileyh tarafından haber vardukda vilâyet-i Erdel'den dört-beş bin nefer mikdârı âdem tedârik idüp müşârun-ileyhin yanına gönderesiz ki varup vech ü münâsib gördüğü üzre hidmetde bulunasız, bu bâbda tamâm ihtimâm üzre olup dikkât ü ikdâmda dakîka fevt etmeyesiz.

d.52, s.140, h.355

Erdel Voyvodası'na: Nemçe tarafından Erdel üzerine düşman gelirse Budun ve Temeşvar beylerbeyleri ile yardım için haberleşilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 8 Zilka'detü'ş-şerîfe sene 991, Kostantıniyye] **(23 Kasım 1583)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime âdem gönderüp; Nemçe cânibinden veyâhûd âhar vilâyetden Erdel vilâyeti üzerine düşman gelürse Budun ve Tımışvar beğlerbeğileri varup mu'âvenet etmek içün emr-i şerîfim virilmek recâ eyledüğin ecîlden buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup etrâf ü cevânibe göz kulak tutup anun gibi bir cânibden üzerine düşman gelürse beğlerbeğiler varup mu'âvenet etmek lâzim gelürse vâkı'-ı hâlî yazup arz eyleyesiz. Bîlâ-te'hir müşârun-ileyhimâya evâmir-i şerîfe gönderilüp varup mu'âvenet eyleyeler.

d.52, s.212, h.552

Erdel Voyvodası'na: Eflak Voyvodası'nın adamlarından olup mâl-ı mîrî tahsiline görevli olan kişilerin Erdel tarafına gittikleri, bulunup Eflak Voyvodası'na teslim edilmesi.

[Yevmü's-Sebt, Selh Muharrem sene 992] **(12 Şubat 1584)**

Âdemlerinden Mustafa Çavuş'a virildi.
Kırmızı atlas kîseye konulup gönderilmişdir.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Eflak Voyvodası Petre Voyvoda tarafından Südde-i sa‘âdetime arz-ı hâl sunulup; sâbıkā Eflak Voyvodası olan Mehte(?) Voyvoda'nın âdemlerinden olup mâl cem‘ iden Yovaşko(?) ve Ranok(?)ve Petre ve Ranok(?) nâm zimmîler vilâyet-i mezbûrede mâl-ı mîrî tahsîline (...) zikr olunan voyvodalık müşârun-ileyh Petre Voyvoda’ya virildikde mezbûrûn zimmîler Erdel'e gaybet idüp muhâsebeleri görilüp hakların olan mâl tahsîl olunmak içün ihzâr olunmaları lâzimdir diyü bildirildi. İmdi; gerekdir ki:

Vardukda, mezbûrları ihzâr idüp dahi muhâsebeleri görilüp mâl-ı mîrî alınmak içün müşârun-ileyh çavuşuma koşup merkūm Petre Voyvodaya gönderesin, bir dürlü dahi etmeyesin.

d.52, s.315, h.838

Eflak Voyvodası'na: Gönderilmesi gereken haracın vakti yaklaştığından şimdiden tedârik edilmesi, Kazak eşkıyası ve diğer düşmanlar tarafından edinilen bilgilerin iletilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 18 Rebî‘ülevvel sene 992] **(30 Mart 1584)**

Dergâh-ı âlî çavuşlarından Hacı Çavuş'a virildi.

Eflak Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl olunacak harâcın vakt ü mevsîmi karîb olup şimdiden cümle tedâriki lâzim olmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i sa‘âdetime olan vüfûr-ı ubûdiyyetin mûcebince taht-ı sa‘âdetime irsâl olunacak harâcı ale't-ta‘cîl cem‘ u tedârik eyleyüp

vakt ü mevsimi ile irsâl eyleyüp dahi ol cevânibde Kazak eşkıyâsından ve sâ'ir a'dâ-yı bed-re'yden ne makūle ahbâra vâkıf olup fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidleri ve sâ'ir ahvâl ü etvâr ve tedârikleri nedir? Yarar âdemler gönderüp ahvâl ü etvârın tetebbu' u tecessüs idüp dahi vâkıf olduğın ahbâr-ı sahîhayı i'lâmdan hâlî olmayasın ve dâ'imâ kemâl-i (...) üzre muhâfaza-i vilâyetde mücidd ü merdâne olup gaflet ile bir mahalle zarâr u gezend irişdirmekden ziyâde hazer eyleyesin.

Bir sûreti Erdel Voyvodasına

…

d.53, s.163, h.476

Erdel Voyvodası'na: Serhatlerdeki ümerânın Erdel'e tâbi yerlere müdâhale edip, reâyâdan bazısını esîr ettikleri bildirildiğinden, Budun ve Temeşvar beylerbeylerine hüküm gönderilerek Erdel'e tâbi olan kasaba ve köylerdeki yerlere müdâhale edilmemesi, gönderilmesi gereken haracın gönderilmesi, Erdel ümerâsının da tenbih edilerek ahde aykırı bir iş yapmalarının engellenmesi, düşman tarafından aldıkları bilgileri iletmeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî 9 Ramazânü'l-mübârek sene 992] **(14 Eylül 1584)**

Dergâh-ı Âli çavuşlarından Mustafa Çavuş'a virildi.
Kırmızı atlas kîse gümüş kozalak
Bâ-hatt-ı hümâyûn

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; Memâlik-i mahrûse serhaddinde olan ümerâ ve gayrı kendü hallerinde olmayup Erdel'e tâbi' olan kasabât ve karyeleri ve varoşları gāret idüp re'âyâsından ba'zısın esîr ve esbâb u mâlların gāret eylemekden hâlî olmayup ale'l-husûs Sigetvar Beği Ali Beğ Göle'de iken ve Peçuy Beği Şahsuvar Beğ Yanık'da iken Hacı Hüseyin nâm za'îm ile ba'zı zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve neferât ile Erdel'e tâbi' olan yerlere varup Erdel re'âyâsın sürüp ve kasabât ve varoşların urup emvâl ü esbâbların alup ve etfâl u ezvâcın esîr eyleyüp envâ' ta'addî eyledüklerin ve hâlâ dahi serhadde olan ümeradan Şahsuvâr Beğ ve gayrı on yedi pâre Erdel karyelerin gāret eyleyüp re'âyâsın esîr ve tavârların sürüp ve emvâl ü esbâbı yağma eylemen niyyet

eyledikleri sana haber vardığın bildirmişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen mufassalan ma‘lûm-ı şerîfim oldu. İmdi; Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine mü’ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup müşârun-ileyhimâ beğlerine muhkem tenbîh ü yasak ide ki min-baʿd Erdel'e tâbi‘ olan kasabât ve kurâya ve varoşlarına ve sâ’irlere aslâ dahl ü tecâvüz eylemeyüp ve şimdiye dek alınan Erdellü re‘âyâdan henüz küfürleri üzre olanları Erdel'e götürüp teslîm eyleyeler diyü fermân-ı şerîfim olduğundan gayrı müşârun-ileyhimâ beğlere dahi vech-i meşrûh üzre mü’ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup muhkem tenbîh olunmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve fart-ı muhâlesat-ı ihtisâsınız mûcebince tarîk-i musâdakatda sâbit-kadem olup irsâl olunugelen harâcı defter ile irsâl eyleyüp ve Erdel serhaddinde olan ümerânuza ve sâ’ir a‘yâna muhkem tenbîh ü yasak eyleyesin ki anlar dahi kendü hâllerinde olup Memâlik-i mahrûse hudûdunda olan yerlere dahl ü tecâvüz eylemeyüp ahde muhâlif vaz‘ u hareketden ihtiyât üzre olalar. Mâdâm ki ol cânibden bir muhâlefet vaz‘ sudûr etmeye, bu cânibden emr-i şerîfe muhâlif aslâ bir vaz‘ sudûr eylemek ihtimâli olmaz. Şöyle ki, min-baʿd fermân-ı hümâyûnuma muhâlif bir hareket olursa eğer ümerâdır ve eğer gayrıdır azl ile konulmayup mu‘âteb olurlar. Siz dahi Erdel'e tâbi‘ olan bir-iki ümerâsın ve gayrısını ana göre zabt eyleyesin ki anlar cânibinden dahi bir muhâlif vaz‘ sâdır olmaya ve ol diyârın ahvâli ve sâ’ir a‘dâdan vâkıf olunduğun ahbâr-ı sahihayı i‘lâmdan hâlî olmayasın ve arz eyledüğin köprü husûsu hâlâ Tımışvar Beğlerbeğisi Haydar *dâme ikbâlühû*ya havâle olunup ne vechle binâ olunmuş köprüdür, memleket ü vilâyete zarâr u ta‘addîsi ve fâ’idesi nedir? Tafsîl üzre arz olunmak fermân olunmuşdur. Müşârun-ileyh görüp ne vechle iderse ana göre amel oluna, bu mazmûn-ı mektûb dahi sadrâzam hazretleri tarafından yazılmışdır.

d.55, s.14, h.28

Erdel Voyvodası'na: Solnok Sancağı defter gereği haraçlarını Budun'a vermişler iken, Erdel'den bazı kimselerin isyân ederek vermeleri gereken haraçlarını vermedikleri, defterde kayıtlı karyelere Erdel tarafından müdâhale edilmemesi ve Erdel'e göç eden reâyânın yerlerine geri gönderilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 25 Şevvâl sene 992] **(30 Ekim 1584)**

Hüseyin Çavuş'a virildi.
Bâ-hatt-ı Efendi

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Budun beğlerbeğisi mektûb gönderüp; mukaddemâ Solnok Sancağı feth olundukdan sonra vilâyet tahrîr olunda ba‘zı mezâri‘ deftere kayd olundu. Bâ‘dehu bunda mezâri‘ karyeler olup ilâ [hâze'l]-ân harâc ve sâ’ir rüsûmların defter mûcebince Hızâne-i Budun'a viregelmişler iken ol cânibde ba‘zı kimesneler tahrîkleri ol karyeler re‘âyâsının ba‘zıları yirlerinden kalkup karyelerinde olanlar dahi isyân üzre olup mukaddemâ viregeldükleri harâc ve rüsûmları virmediklerin arz etmeğin, Beğlerbeği defterinde mastûr olan karyelere senin tarafından dahl olunmak câ’iz değildir. Buyurdum ki:

Vardukda, kadîmden Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza olan ubûdiyyet ü ihtisâsın muktezâsınca defterde mukayyed ü mastûr olan karyelere senin tarafından dahl etdirmeyüp kadîmî Memâlik-i mahrûsem sınûrunda olup ol cânibe göçüp giden re‘âyâyı girü yirlerine gönderesiz.

d.55, s.82-83, h.144

Erdel Voyvodası'na: Erdel'e tâbi yerlere Budun ve Temeşvar'dan müdâhale edilmesi üzerine kendilerine hüküm gönderildiği, Budun beylerbeyinde esîr olan sekiz Erdellinin serbest bırakılması için hüküm gönderildiği, Beç tarafından Erdel'e bir zarar verilmesi halinde önceden olduğu gibi yardım etmeleri için Budun ve Temeşvar beylerbeylerine bilgi verildiği, Erdel ümerâsının da tenbih edilerek Memâlik-i mahrûseye müdâhale etmemesi, ellerinde esîr olan iki Müslüman’ın serbest bırakılması.

[El-yevm, 15 Z sene 992] **(18 Aralık 1584)**

Erdel voyvodasına yazılan hükmün sûretidir:

Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânıma mektûb gönderüp; yarar ve mu‘temedün-aleyh âdeminiz olan ( ) nâm elçi ile Âsitân-ı devlet-âşiyânıma harâcınızı gönderüp lâkin Erdel'e tâbi‘ olan yerlere Budun ve Tımışvar serhadlerinde olan Solnok ve Göle ve Yanık beğleri ve zü‘emâ ve erbâb-ı tîmârı ve sâ’ir neferâtı dahl ü tecâvüz eyledikleri

sâbıkā i‘lâm olundukda men‘ u def‘leriyçün mü’ekked evâmir-i şerîfe virilmişken memnu‘ olmayup Memâlik-i mahrûseden muttasıl ümerâ ve zü‘emâ ve sâ’ir asâkir-i mansûre dahl ü tecâvüzden hâlî olmadıkları ve Aşık nâm karyelerinde bir köprü hâdis olmağla, Beç vilâyetine tâbi‘ olan yerlerin martolosları ve sâ’ir ehl-i fesâdı Erdel'e ve Memâlik-i mahrûseme mazarrat irişdirmekden hâlî olmayup def‘i lâzim idüği ve Memâlik-i mahrûseden ba‘zı ehl-i fesâd zîmmî ve martoloslar varup fesâd ü şenâ‘at eyledüklerin ele getürilüp haklarından gelmek bâbında ( ) talep olunduğun ve anun gibi Erdel memleketine düşman müstevlî olursa kadîmden olıgeldüği üzre Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine mu‘âvenet eylemek içün ahkâm-ı şerîfe gönderilmesin ve Budun beğlerbeği *dâme ikbâlühû* cânibinden çavuş ile gönderilen âdemlerinüzden sekiz neferi alıkoyup habs olunduğu ve sâir asker-i İslâm Varad kurbunde mazarrat kasdına varduklarında Varad kapudânı rast gelüp mukābele idüp ceng olup iki nefer Müslimân ele gelüp bi'l-fi‘l mahbûs olduğun bildirmişsin. Bu bâbda her ne denilmiş ise mufassalan pâye-i serîr-i a‘lâma arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâm muhît ü şâmil olmuşdur. İmdi; mâdâm ki ol cânibden ahd ü emâna muhâlif vaz‘ sadır olmaya, bu cânibden aslâ bir ferd ahd ü emâna muhâlif Erdel cânibine müte‘ârız olmaya diyü muhkem tenbîh ü yasak olunup mü’ekked evâmir-i şerîfe yazılup Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine ve Göle ve Solnok ve Yanık beğlerine irsâl olunmuşdır. İnşâ’allâhü te‘âlâ emr-i şerîfime muhâlif iş olmaz. Köprü ahvâli dahi görilüp nef‘i ve zarârı nedir, arz olunmak içün müşârun-ileyh Tımışvar beğlerbeğisine hükm-i şerîfim yazılup ve Erdel vilâyetine Memâlik-i mahrûseden mazarrat kasdına varan ehl-i fesâd ve martolosları ele getürüp habs idüp ahvallerin **[83]** arz eylemek içün sana hükm-i hümâyûnum yazılup Budun beğlerbeğisine mahbus olan sekiz nefer Erdellü ıtlâk olunmak içün hükm-i hümâyûnum irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve ihlâsın mûcebince mâ-beynde sâbit olan ahd ü peymân mûcebince câdde-i sadâkatde ve şah-râh-ı muhâlesatda sâbit ü râsih olup Erdel serhaddinde olan ümerâ ve sâ’ir a‘yânına sen dahi muhkem tenbîh ü te’kîd eyleyesin ki ahd ü emânı onat ri‘âyet eyleyüp ahd ü emâna muhâlif Memâlik-i mahrûseme dahl ü tecâvüz eylemeyeler. Mâdâm ki inşâ’allâhü te‘âlâ ol cânibden ahd ü emâna muhâlif bir vaz‘ sudûr eylemeye, bu cânibden asla Erdel'e dahl ü tecâvüz olmaz. Ahd ü emâna muhâlif vaz‘ eyleyenlerin müntehâ haklarından gelinür ve köprünün ahvâli dahi görilüp arz olundukdan sonra münâsib olan ne ise tedârik olunur ve anun gibi Erdel vilâyetine â‘dâ-yı bed-girdâr müstevlî olursa müşârun-ileyhâ vech ü münâsib olduğu üzre kadîmden olıgeldüğine

göre muʿâvenet eylemek lâzim oldukda haber ve âdem gönderesin ki iktizâ etdüği üzre asâkir-i İslâm ile gelüp defʿ-i mazarrat-ı aʿdâda muʿâvenet ü müzâheret eyleye. Erdel vilâyetinden enzâr-ı inâyet-âsârım hâlî değildir. Hemân lâzimü'l-arz olan ahvâli iʿlâmdan hâlî olmayup tarîk-i ubûdiyyet ve sadâkatde sâbit-kadem olmakdan hâlî olmayasın ve sizde esîr olan iki nefer Müslimânı ale't-taʿcîl ve yarar âdemler ile Âsitâne-i saʿâdetime irsâl eylemek bâbında ihtimâm eyleyesiz.

d.58, s.25, h.74

Erdel Voyvodası'na: Eflak Voyvodası'nın reâyâya zulmedip firâr ederek Erdel'e gittiği haberinin alındığı, o tarafa firâr ederse ele geçirilip Mustafa Çavuş ile gönderilmesi, voyvodanın yanında olan malın haraç akçesi olduğu için zâyi edilmemesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 19 R sene [9]93] **(20 Nisan 1585)**

Erdel Voyvodası'na:

Bundan akdem Eflak Voyvodası olan Petro Voyvoda'nın reʿâyâya zulm u taʿaddîsi olup isyânı zâhir olmağın, yerine yanında olan Mihne Voyvoda taʿyîn olmağla, mezbûr voyvoda firâr idüp ol cânibe müteveccîh olduğu iʿlâm olundukda anun gibi ol cânibe firâr iderse ele getürüp hükm-i şerîfimle varan çavuşuma teslîm idüp Atebe-i ulyâma gönderesin diyü sâdır olan fermân-ı hümâyûnum mûcebince daʿvet olundukda ol cânibe firâr eyledüği hafî(?) olmayup buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i saʿâdetime olan vüfûr-ı ubûdiyyetin muktezâsınca mezbûr anın gibi ol câniblere varursa kendünin yanında olan yarar âdemleri ile fukarâdan alduğı mâl u menâlleriyle hüsn-i tedbîr ile ele getürüp hükm-i şerîfim ile varan çavuşa ve anda olan Mustafa Çavuş'a teslîm eyleyüp dahi yarar âdemler koşup Südde-i saʿâdetime gönderesiz. Yanında olan mâl u esbâbı hakk-ı fukarâ ve harâç ve celeb akçesidir, bir habbesi zâyiʿ olmak câʾiz değildir. Ele gelmesi dahi âsândır. İhmâl ü müsâhele olmamağla, yol bulup geçmelü olursa bu bâbda olan gadrın ana göre mukayyed olup bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevt etmeyesin.

d.58, s.38, h.112

Erdel Voyvodası'na: İsyân eden Eflak Voyvodası'nın Erdel'de otuz adamı ve yanındaki malı ile ele geçirildiği, yanındaki malının ve esîr alınan adamlarının gönderilmesi.

Yevmü's-Sebt, fî Selh R sene [9]93 **(30 Nisan 1585)**

Bâ-hatt-ı hümâyûn
Haydar Çavuş'a virildi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Eflak Voyvodası Rikâb-ı hümâyûnuma arz-ı hâl sunup; mukaddemâ Eflak Voyvodası olup isyân iden Petre Voyvoda re‘âyâ vü berâyadan zulmî seyf ile cem‘ u tahsîl eyledüği mâl ü menâliyle Erdel'e dahil oldukda Hoka(?) varoşunda bir patrik evinde ve yanında olan ehl-i fesâd perâkende olup ancak otuz mikdârı âdemiyle ve esbâb u erzâkıyla girift olundukların bildirmeğin, buyurdum ki:

Vardıkda, kadîmü'z-zamândan Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânımıza olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihtisâsın mûcebince aslâ te’hîr ü terâhî olunmayup mezkûr voyvoda yanında bulunan esbâb ü emvâli ile ve âdemleriyle mukayyed ve mahbûsu yarar âdemlere koşup Atebe-i ulyâya irsâl eylemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle ve esnâf-ı (...) zuhûra getüresiz ve mukayyed olasın ki yanında olan esbâb ü emvâli zâyî‘ u telef olmalu olmaya ve bile koşup gönderdüğin âdemlere muhkem tenbîh eyleyesin ki celb ü ahz sebebi ile veyâhûd gaflet ile gaybet etdirmekden ihtirâz üzre olalar.

d.58, s.62, h.182

Erdel Voyvodası'na: Eflak Voyvodası'nın isyân etmesi üzerine yerine yeni voyvoda tâyin edildiği, Petro Voyvoda'nın Erdel'e firâr ettiği, eğer bulunursa yanındaki adamları ve eşyası ile gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 15 Ca sene 993] **(15 Mayıs 1585)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Bi'l-fi‘l Eflak Voyvodası Petro isyân eyleyüp tebdîli lâzim olmağın, yerine sâbık voyvoda olan Mehte(?) Voyvoda ta‘yîn olunmağla mezbûr Petro Voyvoda hâlâ firâr idüp Erdel cânibine mütevecciîh olduğu i‘lâm olunmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâsınız muktezâsınca mezbûr anın gibi ol câniblere varursa kendüsi ve yanında olan yarar âdemlerin hüsn-i tedârikle ele getürüp kendüyi ve âdemlerin ve esbâb ü emvâlini müşârun-ileyhimâ çavuşuma teslîm eyleyüp ve kifâyet mikdârı yarar âdemler koşup mukayyed ve mahbûsu Südde-i sa‘âdetime gönderesiz.

d.58, s.102, h.285

Erdel Voyvodası'na: Kazak eşkıyasının Memâlik-i mahrûseden bir yere veya Boğdan ve Eflak'a bir zarar verme niyetinde oldukları bildirildiğinden Erdel'den bir yardım istenirse gönderilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Ca sene 993] **(17 Mayıs 1585)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l Mesîhıyye Boğdan Voyvodası ( ) Voyvoda Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Leh vilâyetinde Memâlik-i mahrûsem kurbunda bir azîm palanka ihdâsına mübâşeret olunup ve Kazak eşkıyâsının küllî cem‘iyyetleri olup ekser ihtimâl Memâlik-i mahrûseden bir mahalle veya Boğdan ve Eflak'a dönüp mazarrat irişdirmek kasdında oldukların i‘lâm idüp anun gibi Kazak eşkıyâsı Memâlik-i mahrûseme mazarratı kasdına hareket eyleyüp senden muʿâvenet taleb olundukda kadîmden Âsitâne-i sa‘âdet-aşiyânıma vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâsın mûcebince muʿâvenet etmek emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-erkânımıza olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve rıkkiyet ü ihtisâsın mûcebince anun gibi Leh vilâyetinden Kazak eşkıyâsı Boğdan ve Eflak'a veyâhûd Memâlik-i mahrûse mazarratı kasdına hareket idüp sana mektûb ve âdem gönderüp muʿâvenet taleb olundukda aslâ te'hîr ü terâhi eylemeyüp bizzât varmağla mı olur? Bu vechle kifâyet mikdârı askere bir yarar (...) baş ve buğ ta‘yîn eyleyüp muʿâvenet eylemeğle mi olur? Her ne vechle mümkin olursa vech ü münâsib görüldüğü üzre hüsn-i muʿâvenet ü müzâheret eyleyüp a‘dânın def‘ u ref‘i bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlen vücûda getüresiz.

d.58, s.108, h.295

Erdel Voyvodası'na: Firâr eden Petre Voyvoda'nın ve adamlarının Mustafa Çavuş ile gönderildiğinin bildirilmesi üzerine, bundan memnuniyet duyulduğu, o taraftan vâkıf olduğu haberleri iletmeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Ca sene [9]93] **(17 Mayıs 1585)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Südde-i sa‘âdet-âşiyânıma mektûb gönderüp; Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından Mustafa Çavuş ile emr-i şerîf gönderilüp mefhûmunda; Eflak Voyvodası Petre Voyvoda gaybet etmelü olursa yol virmeyüp bellü başlu âdemleri ile Âsitâne-i sa‘âdete gönderesiz diyü fermân olunmağın, fermân-ı âlî mûcebince her cânibe âdem gönderüp vilâyet-i Erdel'in dört cânibin kuşadup muhkem tenbîh idüp kimesne geçürilmeyüp mezbûr voyvoda Âsitâne-i sa‘âdetime giderüm diyü cevâb idüp yine dönüp Erdel'e giderüm diyüp hemân bir gice bir kaç âdemi ile askerî edâsından nâ-bedîd olup dağlara düşüp hîle ile firâr eyledi. Eğer bu minvâl üzre hîle etmese kendü dahi ele girmek mukarrer idi. Ve askeri içinde gaybet etmekle kendü âdemleri hazîne ve sâ’ir esbâbın yağma idüp ol yağma idenlerin ba‘zısın ele getürüp yanlarında bulunan eğer atı ve eğer sâ’ir esbâbıdır her ne ise cem‘ idüp ve mezbûr kendünün ma‘zûl olduğun bilüp götürmeğe kābil olmayan esbâbın yağma etdirüp ve asâkirine üç def‘a bahşiş virmişdir. Tahsîli mümkün olan her ne ise zâyi‘ olmayup cem‘ u tahsîl idüp her ne hâlde olmuş ise müşârun-ileyh Mustafa Çavuş ademlerinle irsâl olundu. Bu bâbda ne makūle hidmet olunduğın müşârun-ileyh Mustafa Çavuş'dan haber alına diyü i‘lâm ü iş‘âr eylemişsiz. Ol bâbda ner ne dinilmiş ise mufassalan pâye-i serîr-i alâma arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem şumûlüm muhît ü şâmil olmuşdır. Eyü tedârik olunmuş yüzün ak(?) olsun, senden umulan bu makūle hidemât-ı mebrûre idi ki vücûda getürilmüş. Gerekdir ki:

Nâme-i sa‘âdet-makrûnum vusûl buldukda, min-ba‘d dahi kadimü'z-zamândan ilâ-hâzel'l-ân Âsitân-ı devlet-âşiyân ve hânedân-ı adâlet-penâhıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve fart-ı rıkkiyet ü ihtisâsın mûcebince cadde-i itâ‘atde sâbit-kâdem ve şâh-râh-ı muhâselatda rasîh-dem olup min-ba‘d dahi uğûr-ı hümâyûn-ı izzet-makrûnum müteferri‘ olan cumhur-ı umûrda bezl-i mâ hüve'l-makdûr ve sa‘y-ı nâ-mahsûr eyleyüp Atebe-i ulyâ ve Südde-i seniyyâma tâ‘at u ubûdiyyet ve sadâkat u muhâlesât-ı sermâye-i devlet ve pirâye-i sa‘âdet ü ref‘et bilüp ol diyârın lâzimü'l-arz olan ahvâl ü etvârın ale't-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.58, s.119, h.322

Erdel Voyvodası'na: Eflak Voyvodası'nın Eflak haracından topladıkları ile Erdel'e firâr ettiği, Erdel'de her nerede ise ele geçirilip ailesi ile Eflak'a gönderilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Ca sene 993] **(17 Mayıs 1585)**

Bâ hatt-ı Malla efendi
Nâme-i hümâyûn yazıla ki

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Bundan akdem Eflak Voyvodası iken hıyâneti zâhir olmağla voyvodalıkdan ref‘ olunan Petre Voyvoda'nın ba‘zı bellü başlu âdemleri ve bolarları Eflak harâcından ve gayrıdan ve fukara akçesinden küllî akçe cem‘ u tahsîl eyleyüp mezbûr voyvoda firâr eyledikde cem‘ eyledüği akçeyi bile alup firâr idüp hâlâ mâl u menâl ve ehl ü ıyâlleriyle varup vilâyet-i Erdel'de sâkin oldukların i‘lâm olunmağın, kadimü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı devlet-âşiyân ve hânedân-ı adâlet-bünyânıma olan ubûdiyyet ü ihlâsın mûcebince ol asl varup vilâyet-i Erdel'de sâkin olanları her kande ise bî-eyyi tarîkın-kân ele getirüp mâl u menâl ve ehl ü ıyâlleri ile vilâyet-i Eflak'a gönderilmesin emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, te’hîr ü terâhi etmeyüp Südde-i vâlâ ve Atebe-i ulyâmıza olan sadâkat ü ihlâsın mûcebince ol asl firâr idüp varup Erdel'de sâkin olanlar her kande ise bî-eyyi tarîkın-kân ele getürüp ehl ü ıyâl ve mâl u menâlleriyle vilâyet-i Erdel'e irsâl eyleyesin ve ne mikdâr kimesne ele getürilüp gönderildüğin yazup Dergâh-ı mu‘âllama i‘lâm eyleyesiz.

d.58, s.167, h.446

Erdel Voyvodası'na: Eflak Voyvodası’nın yanında yetmiş yük akçe ile firâr ettiği, eşya ve haraç akçesinden aldıkları her kimde ise gönderilmesi istenmişken, elli yük akçe ve bir miktar eşyasının gönderildiği, kalan kısımların gönderilmeyip zâyi olduğunun bildirildiği, adı geçen voyvodanın hayatta olup olmadığının bildirilmesi, kalan eşya ve akçelerin buldurulup gönderilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Ca sene [9]93] **(17 Mayıs 1585)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Bundan akdem Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından Mustafa Çavuş ile emr-i şerîfim irsâl olunup; mukaddemâ Eflak voyvodalığından ma‘zûl olunup firâr iden Petre Voyvoda sâbıkā Eflak Voyvodası iken senin vilâyetinde olan bellü başlı bolarları ile muâmelesi olmağla, anlarda bir nice mâl u menâl ve esbâbın hıfz idüp ve Eflak harâcından bi'l-fi‘l yetmiş yük akçe alup firâr idüp varup senin vilâyetine dâhil olmağla, kendüsi ve evlâd ü ensâbı ile ele getürilüp dahi mukayyed ve mahbûs zikr olunan emvâl ü esbâb ve harâç akçesinden alduğı akçe her kimde ise bi't-tamâm ve'l kemâl cem‘ u tahsîl olunup Dergâh-ı mu‘âllama irsâl olunmak fermânım olmağın, harâç akçesinden elli yük akçe ile bir mikdâr esbâbın bulup cem‘ idüp mûmâ-ileyh çavuş ve âdemlerin ile Dergâh-ı mu‘âllama irsâl idüp ve bundan mâ‘adâ eğer zikr olunan harâç akçesidir ve gayrı mâl u menâl ve esbabıdır, zuhûra gelmeyüp vilâyetinde zâyi‘ u telef olduğundan gayrı mezbûr voyvodanın nâm u nişânı nâ-ma‘lûmdur diyü cevâb virüldüği kadîmü'z-zamândan Âsitân-ı devlet-âşiyânıma olan sadâkat ve ihlâsına bir vechle münâsib olmayup bil ki bu husûsda adem-i ihtimâmına müş‘îrdir. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân Südde-i vâlâ ve Atebe-i ulyâma olan ubûdiyyet ü ihlâs ve rıkkıyyet-i ihtisâsın mûcebince mezbûr voyvoda hayâtta mıdır yohsa mürd olmuş mudur? Nicedir, ne mahaldedir? Beher-hâl zuhûra getürüp kande idüğin ma‘lûm idinüp dahi evlâd ü ensâbı ve yanında olan Müslimân câriyelerini ve ehlini bî-eyyi tarîkın-kân ele getirüp ve mezbûr voyvodanın sâbıkā muamele idüp mâl u menâl ve esbâbın alup hıfz eyleyen bellü başlu bolarları ve gayrıyı dahi beher-hâl buldurup getürdüp eğer ki olan yirmü yük harâç akçesidir ve eğer gayrı mâl u menâl ve sâ’ir esbâbdır yerlü yerinde yoklayup her kimde ise bî-kusûr cem‘ u tahsîl idüp ve ne mikdâr idüğin defter idüp mezkûr çavuş ve yarar âdemler ile Südde-i sa‘âdet-mekânıma irsâl eyleyesiz ki bu bâbda zuhûra gelen hidemât-ı mebrûrun bâ‘is-i tecdîd-i ubûdiyyet ü ihlâs idüğinde iştibâh yokdur. Ana göre fermân-ı kazâ-ı ceryânım edâsında ikdâm-ı tâmm ve ihtimâm mâ-lâ kelâm eyleyesiz. Şöyle ki, bu bâbda ihmâl ü müsâhele olunup mezbûr voyvoda mâl u menâl ve evlâd u ensâbı ile beher-hâl ele getürilmeyüp ve zikr olunan yirmi yük akçe cem‘ u tahsîl olunmayup cevâba mütesaddî olan aslâ mesmû‘ hümâyûnum olmayup Südde-i seniyyâma adem-i itâ‘atin haml olunur, ana göre bezl-i kudret ve sarf-ı himmet eyleyesiz.

d.58, s.170, h.450

Erdel Voyvodası'na: Firâr edip Erdel'e kaçan Eflak Voyvodası Petre'nin aldığı haraç akçesi ve adamlarının buldurulup, ne kadar kişi bulunursa yanlarındaki eşya ve akçeleri ile Eflak'a gönderilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Ca sene [9]93] **(17 Mayıs 1585)**

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn ki:

Bundan akdem Eflak Voyvodası iken isyân idüp firâr iden Petre Voyvoda'nın âdemleri ve bolarları Eflak'ın harâç akçesinden ve gayrıdan ve fukarâdan küllî akçe alup cem‘ idüp mezbûr Petre Voyvoda ile bile gidüp vilâyet-i Erdel'e varduklarında mezbûr voyvoda firâr idüp âdemleri ve bolarları vilâyet-i Erdel'de ba‘zı kasabât ve kurâda sâkin oldukları i‘lâm olmağın, buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup kadîmden Âsitâne-i sa‘âdetime olan ihlâs u ubûdiyyet muktezâsınca vilâyet-i Erdel'de vâkı‘ olan şehirlerde ve kasabât ve kurâda tetebbu‘ u tecessüs eyleyüp mezbûr voyvodanın âdemlerinden ne mikdâr kimesne var ise fukaradan cem‘ idüp aldıkları akçe ile ve evlâd u ensâblarıyla ve esbâb u akçeleriyle yarar âdemlere koşup vilâyet-i Eflak'a göndermeğe sa‘y-ı cemîl idesiz.

d.58, s.211, h.549

Erdel Voyvodası'na: Önceki Eflak Voyvodası'nın zulmünden dolayı Erdel'e kaçan reâyânın yerlerine gönderilmesi.

[El-yevm, fî 17 Ş sene 993] **(14 Ağustos 1585)**

Bâ hatt-ı Efendi
Mîr-i mîrâna tâbi‘ Kâtib Hasan'a virilmişdir.

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Eflak Voyvodası mektûb gönderüp; iş bu 993 Cemâziyelahirinin on dördüncü günü Eflak'a dâhil olup lâkin mukaddemâ olan voyvodanın ta‘addîsinden re‘âyâsı Erdel'e ve etrâf u cevânibe perâkende olduğun i‘lâm etmeğin, anun gibi firâr iden

re‘âyâyı yerlerine irsâl eylemek içün Eflak etrâfında olan kuzât ve hükkâm-ı zevi'l-ihtirâma ahkâm-ı şerîfe yazılup irsâl olunmuşdur. Vilâyet-i Erdel'e varan re‘âyâ dahi girü Eflak'a gönderilmek mühimmâtdan olmağın, buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup anun gibi Eflak'dan firâr etmiş Erdel’de ne kadar re‘âyâ bulunursa kat‘â tevakkuf etdirmeyüp girü Eflak'a gönderesin ki varup kemâ-kân zirâ‘at ü hırâsetlerinde olalar. Husûs-ı mezbûr muhimmâtdandır. Ana göre mukayyed olup anun gibi firâr iden re‘âyâyı yerlerine irsâl eylemek bâbında mesâ‘î-i cemileni zuhûra getüresiz.

d.58, s.265, h.673

Erdel Voyvodası'na: Eflak'tan firâr edip Beç sınırına ulaşarak yanına eşkıya toplayıp Eflak ve Boğdan üzerine gitmeye niyetli olan Petre Voyvoda'ya yol verilmemesi, yanındaki eşkıya ile ele geçirilmesi, Eflak ve Boğdan Voyvodaları yardım talep ederse yardım gönderilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 2 N sene [9]93] **(28 Ağustos 1585)**

Bâ hatt-ı Efendi. Haydar Çavuş'a virilmişdir. Fî 13 Ramazân sene [9]93

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Bundan akdem Eflak'da voyvoda olan Petre Voyvoda firâr idüp Beç serhaddine dâhil olup dahi yanına eşkıya cem‘ idüp Eflak ve Boğdan üzerine gitmek fikrinde olduğu i‘lâm olundu. İmdi; Eflak ve Boğdan'a mezbûr Petre Voyvoda'dan ve sâ’ir a‘dâ tarafından zarâr u gezend irüşdüğine kat‘a rızâ-yı şerîfim yokdur. Buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup mezbûr Petre Voyvoda anın gibi yanına cem‘ etdüği melâ‘în ile gelüp Eflak ve Boğdan'a zarâr irişdirmek kasdın eyledüğinde yol virmeyüp mezbûru yanında olan eşkıya ile ele getürüp dahi Eflak ve Boğdan'a mezbûrdan ve sâ’ir a‘dâ tarafından zarâr u gezend irişdirmemek bâbında ikdâm ü ihtimâmın zuhûra getürüp ve husûs-ı mezbûr, mezbûrda bu vechle tedârik eyledüğini mufassal u meşrûh yazup Atebe-i ulyâma arz u i‘lâm eyleyesiz ve anın gibi Eflak ve Boğdan üzerine a‘dâ gelüp voyvodaları senden yardım talep etdikde kifâyet mikdârı tüfenk-endâz âdem gönderüp def‘ u mazarrat-ı a‘dâda mücidd ü sâ‘î olasız.

d.58, s.304, h.772

Boğdan Voyvodası'na: Bakır getiren tüccârın bakırlarını doğruca İstanbul'a getirmeyip Boğdan içinden geçirirlerse bakırlarına el koyulması ve ne kadar bakıra el koyulduğunun bildirilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 2 N sene 993] **(28 Ağustos 1585)**

Kenan Çavuş'a virilmişdir. Fî 25 Ramazân sene [9]93

Boğdan Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Engürüs'den bakır getüren tüccâr tâ'ifesi bakırların doğru Mahmiye-i İstanbul'a getürmeyüp ol cânibden Kızılbaş'a gitdüği istimâ' olundu. Anun gibilerin bakırları girift olunup arz olunmak emr idüp, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, vilâyet-i mezbûreden bakır getüren tüccâr tâ'ifesi bakırların doğrı Südde-i sa'âdetime getürmeyüp vilâyet-i Boğdan içinden Kızılbaş'a alup gidenlerin bakırların girift idüp ne mikdâr bakır girift olunduğunu yazup arz eyleyesiz.

Bir sûreti Erdel Voyvodası'na nâme yazılmışdır.

d.60, s.33, h.82

Erdel Voyvodası'na: Eski Eflak Voyvodası Petre Voyvoda'nın adamının Erdel'e firâr ettiği, buldurulup Eflak'a gönderilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn fî 28 Ramazânü'l-mübârek sene 993] **(23 Eylül 1585)**

Bâ-hatt-ı hümâyûn.
Pîrî Kethüdâ'nın hidmetkârı ( ) nâm kimesneye virilmişdir. Fî 29 L sene [9]93

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn ki:

Eflak Voyvodası mektûb gönderüp; sâbıkā Eflak Voyvodası Petre Voyvoda'nın vesyârı(?) olan Yanaki nâm zimmî mezkûr Petre Voyvoda'nın mührünü kazdırup yüz yirmi sekiz yük mikdârı akçe deyni vardır diyü ba'zı kimesnelerin ellerine mühürlü tezkîre virüp telbîs(?) eyledüği zâhir olmağın, mezbûr vesyâr(?) emr-i şerîf ile Eflak'a gelüp dâhil oldukda kefîli virilüp ve kendü hâline konuldukdan sonra telbîs(?) olan

tezkîre şer‘le hak üzre teftîş olunmak lâzim gelüp Niğbolu ve Çernovi kādıları teftîşine mübâşeret sadedinde iken mezbûr vesyâr(?) küfelâsıyla firâr u gaybet idüp etrâf u eknâfa âdem gönderilüp cüst ü cû olundukda vilâyet-i Erdel'e gitti diyü haber alınmağla, akabince iki nefer âdem gönderilüp varup vilâyet-i mezbûrede Sis nâm kal‘aya dâhil oldukların haber alup mezkûr ademlerin biri anda kalup biri gelüp kal‘a-i mezbûrede olduğun haber virüp zikr olunan tezkireler şer‘le hak üzre görülmek lâzim olmağın, mezbûr vesyârı girü Eflak'a gönderilmesin recâ eylemeğin, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânımıza olan vüfûr-ı ubûdiyyetin ve ihlâsın muktezâsınca mezbûr vesyârı(?) müşârun-ileyh çavuşuma koşup şer‘le ahvâli görülmek içün vilâyet-i Eflak'a göndertmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîleni vücûda getüresiz.

d.60, s.226, h.536

Erdel Voyvodası'na: Düşman tarafından hazırlık yapıldığının haber alındığı, casuslar gönderilerek düşmanın tedâriklerinin araştırılması.

[Yevmü’l-Erbi‘â, fî 16 Saferü’l-muzaffer sene 994] **(6 Şubat 1586)**

Bâ-hatt-ı
Müşârun-ileyh Derviş Çavuş'a virildi. Fî 27 R sene [9]94

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Hâlâ küffâr tarafından cem‘iyyet ve hareket-i bî-bereketleri olduğu istimâ‘ olunup lâkin ne cânibe azîmetleri olduğı ma‘lûm olmamağın, yarar câsûslar tedârik idüp ahvâl ü etvârın tetebbu‘ idüp Âsitâne-i sa‘âdetime i‘lâm eylemen ehemm-i mühimmâtdan olmağın, buyurdum ki:

Derviş Çavuş vardukda, kadîmü'z-zamândan Âsitân-ı devlet-âşiyân ve hânedân-ı adâlet-bünyânıma olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ü ihtisâsınız mûcebince küffârın ahvâl ü etvârın tetebbu‘ eylemek içün yarar câsuslar tedârik idüp fikr ü fâsid ve hâyâl-i kâsidleri nedir? Cem‘iyyet eylemekden garazları ne olduğun ve azîmetleri ne cânibe olduğun tamâm ma‘lûm idinüp dahi vâkıf u muttali‘ olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâli i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.62, s.81, h.178

Erdel Voyvodası'na: Leh tarafından hazırlık yapıldığının bildirilmesi üzerine o taraftan aldıkları haberlerin iletilmesi.

[Fî evâsıtı Ramazân sene 995] **(15-24 Ağustos 1587)**

(...)-zâde ile Paşa'ya gönderildi. Fî 25 N sene 95
Bâ-hatt-ı Hazret-i Efendi

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâliyâ Leh keferesinin cem'iyyeti olduğun i'lâm eyledüğin ecilden gaflet üzre olmayup ol cânibe dâ'imâ göz kulak tutup def' u mazarratları husûsuyıçün ikdâm ü ihtimâm üzre olmanuz lâzim ü mühimm olmağın, buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda ihmâl ü müsâhele üzre olmakdan Leh cânibine mukayyed olup göz kulak tutup lâzim gelürse kendü dilinizce kağıd yazup gönderüp gereği gibi nasîhat eyleyesiz. Bu denlü zamândan berü vâkı' olan ahd ü emâna mugāyir vaz' etdüklerinin zarârı ne kendülere vâkı' olur, son nedâmet fayda eylemez. Bu cânibden muhkem nasîhat olunmuşdır. Şöyle ki, nasîhat tutmayalar, nizâmları bünyâdına(?) olur, ana göre mukayyed olup kemâ-kân ahd ü emâna ri'âyetde dakîka fevt eylemeyeler ve bu hükm-i şerîfim sana ne gün varup ve Leh keferesinin ahvâli nicedir? Küçük cem'iyyetleri var mıdır, yok mudur? Cem'iyyetleri olduğu takdîrce kâğıd yazılmak lâzim geldikde ne vechle yazılmak iktizâ etdüğin aslı ve sıhhati ile yazup mu'accelen Südde-i sa'âdetime i'lâm eyleyesiz diyü emr yazılmıştır.

Bir sûreti Boğdan Voyvodasına

d.62, s.113, h.247

Erdel Kralı'na: Leh Kralı'nın durumu hakkında bilgi verilmesi, Gürcistan seferine giden Ferhat Paşa'nın başarılı olduğu, Leh ve Eflak taraflarının durumları hakkında bilgi verilmesi, Gürcistan fethi için Erdel'de şenlik yapılması.

[Fî evâhiri Zilka'de sene 995] **(23 Ekim-1 Kasım 1587)**

Tercümân Mustafa Çavuş'a virilmişdir. Fî 4 Zilhicce sene [9]95
Bâ-hatt-ı Abdi Efendi (...)

Erdel Kralı'na nâme ki:

Hâlâ Leh Kralı'nın ahvâli neye müncer olmuşdur. Vukū'u üzre ma'lûm-ı hümâyûnum olmak lâzim olmağın ve hâliyâ Şark seferinde olan asâkir-i zafer-me'serime serdâr ta'yîn olan vezîrim el-Hâc Ferhad Paşa Gürcistan üzerine sefer idüp inâyet-i Hakla nicesi kayd ü bendle esîr ve nicesi (...) şemşîr-i zafer-me'ser alup Âsitâne-i sa'âdetime olan vüfûr-ı sadâkat ü istikāmet muktezâsınca i'lâmı lâzim olmağın, Dergâh-ı mu'âllam çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa *zîde kadruhû* irsâl olundu. Varup vusûl buldukda, gerekdir ki:

Bu bâbda kemâl-i takayyüdde ile mukayyed olup vilâyet-i Leh ve Eflak husûsu nice olmuşdur ve Müslimân ahvâli neye varmışdır? Aslâ ve kat'â meşkûk ve müphem nesne komayup sıhhati üzre haber alup dahi vukū'u üzre yazup mu'accelen mûmâ-ileyh çavuşumla Südde-i sa'âdetime arz eyleyesiz ve zikr olunan Gürcistan fethi içün (...) olasın. Erdel ahâlisine şenlikler ve şâdîlikler etdirüp a'dâ (…) lâzim olan nesneleri etdirüp etrâf u cevânibde i'lâmı lâzim olan bu feth-i hoş i'lân eyleyesiz diyü yazılmıştır.

d.62, s.145, h.319

Erdel Voyvodası'na: Erdel'den Eflak ve Boğdan için gönüllü yazılmak isteyenlerin defter edilerek gönderilmesi, yazılan kimselerin tenbih edilerek Eflak ve Boğdan'a olan düşman saldırılarında voyvodaların uygun gördüğü şekilde yoldaşlık etmeleri.

[Yevmü'l-Ahad, fî 28 Z sene 9[95]] **(29 Kasım 1587)**

Müşârun-ileyh Mahmud Çavuş'a virildi. Fî 12 M Sene [9]96
Bu dahi

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Boğdan ve Eflak Voyvodalarına âdem lâzim olmağın, vilâyet-i Erdel'de olan gönüllülerden vech ü münâsib görüldüğü üzre kifâyet mikdârı yazılup gönderilmek emr idüp buyurdum ki:

Vardukda, te'hîr etmeyüp vilâyet-i Erdel'den Boğdan ve Eflak'a kendü hüsn-i ihtiyârlarıyla gitmek murâd idenler her kimler ise yazup defter idüp mühürleyüp Boğdan ve Eflak'dan bu husûs içün hilâf-ı âdet teslîm idüp gönderirlerse bu bâbda

Boğdan ve Eflak ve sâ'ir Memâlik-i mahrûsem gibi olup her vechle siyâneti lâzim olmuşdır. Yazup gönderdüğin kimesneleri tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki varup a'dânın def' u ref'i husûsunda ikdâm ü ihtimâm eyleyüp mezbûrân voyvodalar vech ü münâsib görüldüğü üzre hidmetde ve yoldaşlıkda bulunalar.

d.62, s.150, h.334

Erdel Voyvodası'na: Erdel haracını getiren elçilerinin hizmetini yerine getirdiği, ülkesine dönmek için icâzet verildiği, haracın gönderilmeye devam edilmesi, o taraftan aldıkları bilgileri iletmeleri.

[Yevmü'l-Ahad, fî 28 Z sene 9[95]] **(29 Kasım 1587)**

(...) Efendi Mahmud Çavuş'a virildi. Fî 12 M Sene 96

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ vilâyet-i Erdel harâcı ile gönderdüğiniz Norma(?) Hristoli nâm elçiniz Âsitâne-i sa'âdetime gelüp me'mûr olduğu hidmetin tamâm-ı edeb üzre edâ idüp girü ol cânibe teveccüh etmeğe icâzet-i hümâyûnumuz mukārin olmuşdır. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuzla varup vusûl buldukda, mâ-tekaddemden Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânım kıbeline olan vüfûr-ı sadâkat ve ihlâs-ı ubûdiyyet u ihtisâsın muktezâsınca câdde-i istikāmetde sâbit-kâdem olup min-ba'd dahi vakt ü mevsimi ile harâcınız irsâl ü îsâl etmek husûsunda mukayyed olup ve ol cevânibe müte'allik vâkıf u muttali' olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı i'lâm ve sâ'ir Dergâh-ı sa'âdet-destgâhımıza müte'allik hidemât-ı hümâyûnda envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getüresin. Ve dâ'imâ kemâl-i teyakkuz ve intibâh üzre olup el-ıyâzü billâhi te'âlâ gaflet ile vilâyet-i Erdel'e ve ana karîb olan Memâlik-i mahrûseden bir yere a'dâdan zarâr u gezend irişmekden ihtiyât üzre olup gaflet ve ihmâlden ictinâb eyleyesin.

d.62, s.174, h.386

Erdel Voyvodası'na: Kazak eşkıyasının zarar verme niyeti varsa Boğdan Voyvodası ile haberleşip ittifak yapılarak düşmanın bertaraf edilmesi.

[Fî evâili Safer sene 996] **(1-10 Ocak 1588)**

Mezkûr Çavuş'a virildi. Fî 2 S sene [9]96
(...) Efendi nâmenin kendüsini yazmışdır.

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn ki:

Boğdan Voyvodası Petre Voyvoda Dergâh-ı mu‘âllama mektûb gönderüp; bu def‘a vilâyet-i Boğdan'a gelen Kazak eşkıyâsı ziyâde çokluk olduğundan gayrı mukaddemâ Kala‘-i (…) dan aldıkları toplar ve yaraklar ile ve sâ’ir alât-ı harbleri ile mümkin olan fikr-i fâsidleri hemân Boğdan'a olmayup nice mahallere zarâr kasdında oldukları ve Beç Kralı karındaşı elbette Leh’e kral olurum diyü da‘vâ etmekle, zikr olunan eşkıyaya ol cânibden dahi mu‘âvenet olduğu istimâ‘ olunur, mezbûrûn Kazak eşkıyâsının memleket ü vilâyetine zarâr u gezendi olmadan haklarından gelinüp def‘ u mazarratları mühimmâtdandır diyü arz eylemişdi. Bâ‘dehû tekrâr mektûblar gelüp Kazak eşkıyâsı mağlûb olup topların suya bırakup firâr etdiklerin i‘lâm idüp mezbûrların şerr ü şürûrundan gaflet üzre olmayup emr-i sâbık üzre hâzır u müheyyâ olup a‘dâ cânibine nâzır olup anun gibi yine bir cânibe hareketleri olursa tedbîr ü tedârikleri def‘ u ref‘ olunmaları ehemm-i mühimmâtdan olmağın, Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hüseyin *zîde kadruhû* ile nâme-i hümâyûnumuz irsâl olundu. Varup vusûl buldukda, gerekdir ki:

Kadim kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-hâze'l-ân Atebe-i aliyye-i adâlet-ünvânıma olan sadâkat ü ihlâsın muktezâsınca a‘dânın firâr etdüğine bakmayup fermân-ı sâbıkım üzre kemâ-kân ikdâm ü ihtimâm üzre olup eğer muhâfazada olan ümerâ kullarımla ve eğer Boğdan Voyvodası’yla haberleşüp dahi eğer Kazak eşkıyâsı zarâr kasdına Memâlik-i mahrûsemden bir cânibe hareket ederler ise iktizâ etdüği üzre bizzât varmağla mı olur veya bir yarar mu‘temedü'n-aleyh kimesneyi baş u buğ idüp kifâyet mikdârı asker koşup göndermeğle mi olur, her ne vechle def‘ u ref‘leri mümkin olursa hakk-ı ittihâd ü ittifâkla yek-dil ü yek-cihet olup inâyet-i hak celle ve âlâ ile a‘dânın def‘ u ref‘i husûsunda envâ‘ mesâ‘î-i cemîlen zuhûra getüresiz. Bu zamânı sâ’ir zamâna kıyâs etmeyüp mel‘ûnlara çünkü (...) hezîmet vâkı‘ oldı. Beher-hâl makdûrların havf(?) idüp bir fikr-i fâsidleri olsa gerekdir, ihmâl ve gaflet olunmayup dîn ü devlete lâyık hidemâtda bezl-i makdûr ve sa‘y-ı mevfûr eyleyesiz. Ve bu hükm-i hümâyûnum sana ne günde varup ve ne vechle tedârik olunduğun ve a‘dâ cânibinden ne vechle haber alındığın mu‘accelen yazup Atebe-i ulyâmıza arz u i‘lâm eyleyesiz. Şöyle bilesin,

alamet-i şerîfeme itimâd kılasın. Tahrîr fî evâil-i şehr-i Saferü'l-muzaffer sene sitte ve tis‘în ve mie.

d.62, s.188, h.423

Erdel Voyvodası'na: Leh tarafından edindikleri haberlerin gönderilmesi, Erdel askeri ile hazır olunması ve düşman tarafından memlekete bir zarar gelmesinin engellenmesi.

[Fî-evâili, Rebî‘ülevvel sene 996] **(30 Ocak-8 Şubat 1588)**

(...) Erdel elçisine virilmişdir. Fî 10 Rebî‘ülevvel sene [9]96

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; Leh cânibine gönderdüğin câsûs Müsliman askerinden yedi-sekiz bin yarar asker ile kendüye tâbi‘ olan beğleri cem‘ idüp fuzûlen varoşa girmek istedikde varoşda olan (…) nice bin asker ile hisârdan çıkup ceng idüp Müslimânın nice bin askeri kılıçdan geçüp kendü firâr idüp ardlarınca kodukda sekiz aded iri topun ve nice yarakları alınup cüz’i asker ile halâs olunup Leh’den on bir mil yerde Şepurye(?) Hisârı’nda olup ve işbu hükemâya kralın oğlu Zigmond'u gurre-i Muharremü'l-harâmda Krakov Hisârı’na girüp Leh beğleri cem‘ idüp ta‘ayyünde krallık te’hîr getürseler gerekdir diyü haber virdüğin bildirmişsin, dahi her ne arz eyledin ise cümlesi pâye-i serîrime arz olunup ma‘lûm-ı şerîfim olmuşdır. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, min-baʿd dahi Südde-i seniyye-i sa‘âdet-medâr ve Atebe-i aliyye-i gerdûn-medârıma olan vüfûr-ı sadâkat ve ubûdiyyetin mûcebince dâ’imâ ol câniblere göz kulak tutup ve yarar câsûslar gönderüp ahvâl ü etvârları ne vechledir, gereği gibi tetebbu‘ u tecessüs ettirüp ale't-tevâlî vâkıf u muttali‘ olduğun ahbârı i‘lâmdan hâlî olmayasın ve vilâyet-i Erdel askeriyle dâ’imâ hâzır u âmâde olup a‘dâ etrâflarından gaflet üzre olmayup dâ’imâ idegeldüğin üzre teyakkuz ve intibâh üzre olup a‘dâdan vilâyet-i Erdel'e zarâr u gezend irişdirmemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresiz.

d.64, s.160, h.415

Erdel Voyvodası'na: İki Macar'ın Erdel'e firâr ettiği daha önce de birçok kişinin hizmetlileri ve câriyelerinin kaçıp Şarkat(?) palankasına firâr ettiği ve bu palankadan çıkanların köylerden Müslümanları esîr ettiğinin bildirildiği, esîr, eşya ya da akçe her ne alınmışsa teslim edilip bu gibi işleri yapanların haklarından gelinmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 19 Zilka'de sene 996] **(10 Ekim 1588)**

(...) nâm elçiye virildi. Fî 15 Z sene 996
(...) Efendi

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Göle Sancağı Beği Sinan *dâme ızzühû* Dergâh-ı mu'âllama mektûb gönderüp; Yanık zü'amâsından Göle'de mütemekkin Şaban Ağa'nın iki Macar kulu iki re's yarar at ve üç yüz nakid altun ile firâr idüp Göle kurbunda (...) karîb yerde Erdel'e tâbi' Şarkat(?) nâm palankaya varup Salatna(?) nâm palankaya gönderüp taleb olundukda oğullar deyn hasebince dündur(?) ammâ Leh'e ne akçe gönderilür diyü haber gönderilmiş iken bâ'dehû oğlanın yeri ba'zı esîrleriyle ma'an tutılup mâ'adâsı nice def'a taleb olunup virilmeyüp bundan mâ'adâ nice zü'amâ ve sipâh tâ'ifesinin dahi kulları ve câriyeleri mâl u menâlleriyle kaçup Şarkat(?) palankası[na] girüp ve nice ehl-i fesâd gice ile köylere varup Müslimânları esîr ve karyeleri gāretden hâlî değidir diyü bildirdi ve mezkûr Şaban Ağa dahi Südde-i sa'âdetime gelüp Mahmud ve Keyvan nâm iki nefer kulum Göle'den ayak idüp Erdel'e tâbi' Şarkad(?) nâm palankada Markos Mihal nâm porkolad üç yüz altun ile ve bir gök(?) infirat(?) ve bir toru(?) infirâtla(?) gelüp ol dahi Salatna(?) (...) gönderüp ol dahi Hotin nâm hisara gidüp sonra getürdüp yoldaşı olan Mirvay(?) nâm mel'ûn kendü eliyle altunı ve atları elinden alup gök(?) infiratı(?) etmişdir. El-ân elindedir. Ve mezbûr Mahmud Zilah(?) nâm varoşda olup ve yarkavid(?)diyü i'lâm eyledi. İmdi; ol cânibden olan fesâd gelüp Memâlik-i mahrûse serhaddinde gāret ü hasâret ve fesâd ü şenâ'at idüp kendü ol tarafa firâr idüp kul tâ'ifesi virilmeyüp bu makūle fesâd ü şenâ'at idenlerin niçün haklarından gelinmeye, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, vech-i meşrûh üzre gaybet iden eğer esîrdir ve eğer akçe ve esbâbdır, ne vechle bulunursa Südde-i sa'âdetime olan ubûdiyyet ü ihlâsın mûcebince mezkûra teslîm idüp ol vechle ta'allül ü bahâne etmeyesin ve bu makūle fesâd ü şenâ'at idenlerin dahi gereği gibi haklarından gelesin ki sâ'irlerine mûceb-i ibret ola. Şöyle bilesin.

d.64, s.174, h.451

Erdel Voyvodası'na: Leh eşkıyasının ve Kazak tâifesinin birleşip Boğdan ve Akkirman'a zarar verme niyeti olduğu, Boğdan tarafından yardım istenirse yardım gönderilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 19 Zilkaʻde sene 996] **(10 Ekim 1588)**

Beğlerbeği hazretlerinin çavuşuyla beğlerbeği hazretlerine gönderilmişdir. Fî 25 Z sene [9]96

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâliyâ Leh eşkıyasından ve Kazak tâ'ifesinden baʻzısı ittifâk idüp Boğdan üzerine ve Akkirmân tarafına gelüp köyler urup fesâd ü hasâret kasdında oldukların Boğdan Voyvodası iʻlâm idüp vilâyet-i Boğdan ve reʻâyâsı sâ'ir Memâlik-i mahrûsem gibi reʻâyâsı gibi olup her vechle hıfz u hirâset olunması mühimmâtdan olmağın, anun gibi zikr olunan eşkıya Boğdan üzerine ve Akkirman tarafına müstevlî olmak ihtimâli olup Boğdan Voyvodası tarafından âdem gelüp muʿâvenet taleb iderse yarar âdemleriniz gönderüp muʿâvenet ü muzâheret eylemek bâbında fermân-ı hümâyûnum sadır olmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda Âsitâne-i saʻâdetime olan vüfûr-ı ihlâs ve hüsn-i ihtisâsın müstedâsınca gereği gibi mukayyed olup anun gibi zikr olunan eşkıya fesâd ü şenâʻat niyeti ile Boğdan üzerine ve Akkirman semtlerine gelüp müstevlî olmak ihtimâli olup Boğdan Voyvodası tarafından sana âdem ve mektûb gelüp muʿâvenet taleb iderse te'hîr ü terâhi itmeyüp fermân-ı hümâyûnumuz mûcebince ve Südde-i seniyye-i saʻâdet-nişânımız cânibine olan vüfûr-ı ihlâs ve hüsn-i ihtisâs u ubûdiyyetiniz müstedâsınca yarar ve tüfenk-endâz âdem ve asker tedârik idüp bir yarar iʻtimâd idüğin kimesneyi baş u buğ nasb idüp Boğdan Voyvodası'na irsâl eyleyesin ki varup zikr olunan eşkıyânın dahi mazarratları husûsunda hidmetde ve yoldaşlıkda bulunalar. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı dîn ü devletdendir. Ana göre mukayyed olup Atebe-i ulyâma olan sadâkatinizi zuhûra getüresiz.

d.66, s.71, h.146

Erdel Voyvodası'na: Her sene gönderilen haracın gönderildiği, Erdel sınırındaki bazı köylere müdâhale edildiği, Erdel reâyâsının arasında karışıklık olduğu ve Erdel vilâyetinden Memâlik-i mahrûseye ticâret için gelen tâcirlere engel olunup ahidnâmeye aykırı olarak Erdel reâyâsının rencide edildiği bildirildiğinden, Temeşvar ve Budun beylerbeylerine hükümler gönderildiği ahidnâmeye uygun davranarak o tarafa müdâhale edilmeyeceği, Erdel tarafının da ahidnâmeye uyması.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 15 M sene 998] **(24 Kasım 1589)**

Erdel Voyvodası'na hüküm yazıla:

Hâlâ Südde-i cihân-mutâ‘ ve Atebe-i felek-irtifâ‘ımıza nihâd-ı sadâkat-mu‘tâdına olan kemâl-i ubûdiyyet ü ihlâsın muktezâsınca vilâyet-i mezbûreden her sene gönderilügelen harâcın irsâl eyleyüp andan mâ‘adâ Memâlik-i mahrûsemde ve serhaddinde olan ümerâ ve zü‘amâ ve alay beğilerden ve gayrıdan ba‘zı kimesneler Erdel sınûrına dâhil olan ba‘zı karyelere dahl idüp ve ba‘zı kurânın ahâlîsin ıdlâl itmekle Erdel re‘âyâsının arasında bâ‘is-i ihtilâl olduğun ve Erdel vilâyetinden Memâlik-i mahrûsemize ticâret içün gelen tüccâr tâ’ifesine dahi berü cânibden mâni‘ olup ve bi'l-cümle ahidnâme-i hümâyûnuma mugāyir Erdel re‘âyâsın dâ’imâ rencîde eyledüklerin ve kadîmden bahâlarıyla memleketimizde bir kaç re’s yarar at virile gelmişdir diyü bu def‘a dahi bir kaç re’s at lâzim olduğun bildirüp arz-ı hâllerde mastûr olan husûsların cümlesin görülmek içün ve Tımışvar ve Budun beğlerbeğilerine ahkâmı şerîfeler virilmişdir. Vusûl buldukda, sen dahi kendü vilâyetin re‘âyâsın zabt idüp tenbîh idesin ki serhaddimiz ümerâsıyla ve sâ’ir asker ile hüsn-i medâr üzerine olup dâ’imâ şerâ’it-i ahdi ri‘âyet idüp kendü hâllerinde olup bu cânibe müte‘allik olan kurâdan (...) itmeyeler, bu cânibde sen dahi dâ’imâ şart-ı ahde ri‘âyet olunur, sen dahi ana göre mukayyed olasın.

d.66, s.218, h.461

Erdel Voyvodası'na: Sınırlardaki Leh eşkıyası Bender ve Akkirman’a saldırdığından Kırım Hânı'nın Tatar askeri ile üzerlerine gittiği, bunun üzerine Leh elçisinin gelip daha önceki sulhun yenilenmesini istediği ancak elçinin vefâtı sebebi ile görüşmenin yarım kaldığı, Rumeli beylerbeyine sefer için hazır olmaları emri gönderildiği, Erdel Voyvodası'nın da sefer için hazır olup zahîre tedârik etmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî gurre-i Ca sene 998] **(8 Mart 1590)**

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn budur ki:

Bundan akdem Leh Kralı'nın serhadde olan eşkıyâsı kendü hâllerinde olmayup hadlerinden tecâvüz idüp Memâlik-i mahrûsemden Bender ve Akkirman üzerine gelüp nice fesâd ü şenâ'at eyledikleri ecilden cezâ vü sezâları virilmek içün cenâb-ı emâret-me'âb ve eyâlet-nisâb Kırım Hânı Gâzî Giray Han *dâme ızzühû*ya fermân-ı nişân-ı hümâyûnum mûcebince asâkir-i Tatar ile üzerlerine vardukda inâyet-i hayyü'l-hayr(?) ile memleket ü vilâyetleri tâlân u târâc olunup bî-hadd ü bî-kıyâs esîr çıkarup tamâm gûşmâl virildikden sonra mahzâ etdükleri fesâd ü şenâ'atler içün nâme ile nâmdâr elçisin gönderüp evvelden olan sulh u salâhın tecdîdin recâ idüp elçi dahi yolda gelürken hasta olmağla Südde-i sa'âdetime geldükde Dîvân-ı hümâyûnuma gelmeden mürd olup ba'dehu nâmesi görilüp bir cevâb-ı şâfî olunmayup sâ'ir selâtîn gibi harâc teklîf olundukda râzı olmayup nev'an tereddüd ü te'annüd eyledüği bâ'isden üzerlerine asâkir-i bî-şümâr ile müstakill serdâr gönderilüp memleket ü vilâyetleri gâret ü hasâret olunup kabza-i tasarrufa getürülmek bâbında fermân-ı kaza-cereyânım sâdır olmağın, Rûmili beğlerbeğisine ve ol cânibde olan ümerâya müretteb ü mükemmel düşman yarağıyla hâzır u âmâde olmak içün evâmir-i şerîfe gönderilüp muhkem tenbîh ü te'kîd olunmuşdur. Sen dahi şimdiden askerin ile müretteb ü mükemmel düşman yarağıyla hâzır u âmâde olup memleket ü vilâyetinizde asâkir-i zafer-me'serim içün vâfir ü müstevfî zahîre tedârik ü ihzâr eylemen emrim olmuşdur. Buyurdum ki:

Varup vusûl buldukda, Südde-i sa'âdet-nişân ve Atebe-i izzet-unvânıma olan ubûdiyyet u ihlâs ve rıkkiyyet ü ihtisâsın mûcebince askerünle âlât-ı ceng ü cidâl ve edevât-ı harb ü kıtâl ve bi'l-cümle müretteb ü mükemmel düşman yarağıyla hâzır olup memleket ü vilâyetinden vâfir ü müstevfî zahîre tedârik ü ihzâr etdüresin ki inşâ'allâhü te'âlâ evvel-bahâr-ı hüceste-asâr irişüp ne mahalle varılmak ve ne vechle hidmetde bulunmak fermânım olur ise te'hîr ü tevakkuf itmeyüp asker ile ol mahalle varup asâkir-i hümâyûnuma vâfir ü müstevfî zahîre iletdirüp sen dahi sadâkat ü ubudiyyetin mûcebince uğur-ı hümâyûnumda gereği gibi hidmet ve yoldaşlıkda bulunasın.

d.67, s.91, h.239

Erdel Voyvodası'na: Eflak Voyvodası olan Mehte(?) Voyvoda'nın gitmek isterse gitmesine izin verilmeyip, hapsedilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 10 Ca sene 999] **(6 Mart 1591)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Eflak Voyvodası olan Mehte(?) Voyvoda'nın Südde-i sa'âdetimde sikâyetçileri olup voyvodalıkdan ref' olunup Eflak Voyvodalığı sana inâyet olunup mezbûr âharîn gitmek ihtimâli olmağın, buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup anın mezbûr âharîn gitmek murâd idinürse Dergâh-ı mu'âllama olan sadâkat ü istikāmetin muktezâsınca mezbûru salıvirmeyüp habs eyleyüp hıfz u zabt eyleyesiz. Şöyle ki, imhâlin sebebi ile ahârîn gitdüği istimâ' oluna, aslâ beyân olunacak özrün makbûlün olmayup mu'âteb olmak mukarrerdir. Gaflet üzre olmayup bâb-ı ikdâmda dakîka fevt eylemeyesiz.

A.DVN.MHM.ZYL.d.5, s.148, h.441

Erdel Voyvodası'na: Eski Eflak Voyvodası'nın adamlarından olan iki kişinin elli yük akçe ile Erdel'e firâr ettiği haberi alındığından, ellerindeki paralar zâyi olmadan yakalanıp gönderilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 29 Recep sene 999] **(23 Mayıs 1591)**

Ba hatt-ı (...)

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Sâbıkā Eflak Voyvodası olan Mehte Voyvoda'nın âdemlerinden Kebar ve Vanka nâm zimmîler elli yük akçe ile firâr idüp ol cânibe gitdüği i'lâm olunmağın, mezbûr zimmîler ele getürilmeyüp meblağ-ı merkūm ile Südde-i sa'âdetime gönderilmesin, emr idüp buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup mezbûr zimmîleri hufyeten ele getirüp meblağ-ı merkūm ile zâyi' u telef olmadan bi't-tamâm Südde-i sa'âdetime gönderesiz. Husûs-ı mezbûr ehemm-i mühimmâtdandır, âlâ eyyi-hâl ele getirüp Südde-i sa'âdetime göndermekde tereddüd ve inâd eylemeyesiz.

d.67, s.126, h.340

Erdel Voyvodası'na: Erdel'den şahin tedârik edilerek gönderilmesi.

Yevmü's-Sebt, fî gurre-i şehr-i Şa‘banü'l-muazzam sene 999 **(25 Mayıs 1591)**

Bâ-hatt-ı Hazret-i Efendi

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Voyvodalığına müte‘allik olan yuvalardanlardan alınan (...) şâhinlerden Hâssa-i hümâyûnum içün kadîmden gönderilügeldüği üzre yirmi cenâh(?) şâhin gönderilmesin emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bir an tevakkuf etmeyüp mâ-tekaddemden olıgeldüği üzre yirmi cenâh(?) şâhin tedârik idüp Hâssa-i hümâyûnum içün varan ademlere yarar ademler koşup irsâl idesiz. Bu husûsu sâ’ir umûra kıyâs etmeyüp gereği gibi dikkât ü ihtimâm idesiz.

A.DVN.MHM.ZYL.d.5, s.96, h.277

Erdel Voyvodası'na: Budun ve Temeşvar'dan ahde muhâlif olarak Erdel'e müdâhale edildiğinin bildirilmesi üzerine, Budun ve Temeşvar beylerbeylerine, Erdel'e ait yerlere müdâhale edilmemesi için tenbihte bulunulduğu, Erdel tarafının da daha önce tahrirde tımar sahiplerine verilmiş olan yerlere müdâhale etmemesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 22 Şehr-i Ramazânü'l-mübârek sene 999] **(14 Temmuz 1591)**

Erdel Voyvodası’nın dragomanına virildi. Fî 4 L sene 99

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Mektûb gönderüp; Budun ve Tımışvar serhadlerinde olan zü‘amâ ve erbâb-ı timâr Erdel vilâyetine tâbi‘ olan kurâ ve mezâri‘a dahl idüp virilen ahidnâme-i hümâyûnuma mugāyir (...) Erdel re‘âyâsın rencîde idüp ve ba‘zı yerleri gāret ü hasâretden hâlî değildir diyü bildirmişdiz. İmdi; mukaddemâ vilâyet virildikde(?)

zü‘amâ ve erbâb-ı timâra tevzî‘ (...) eyledikleri kurâ ve mezâri‘den mâ‘adâ bi'l-fi‘l vilâyet-i Erdel'e tâbi‘ olan yerlere bir cânibden dahl ü ta‘arruz olunmamak rızâ-yı şerîfime muhâlif olmayup mukaddemâ dahi bu husûs içün mü’ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilüp beğlerbeğilere tenbîh olunmuş idi. Hâlâ dahi tekrâr Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine evâmir-i şerîf irsâl olunup muhkem tenbîh olunmuşdur. Min-baʿd tahrîrce(?) teveccüh olunup berevât-ı hümâyûnumla ellerinde olan kurâ ve mezâri‘den mâ‘adâ vilâyet-i Erdel'e tâbi‘ olan yerlere dahl ü tecâvüz olunmaz. Buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup serhadde olan zü‘amâ ve erbâb-ı timar ile bu husûs içün münâzi‘(?) etmeyüp mukaddemâ tahrîrde zü‘amâ ve erbâb-ı timâra virilen kurâ ve mezâri‘a ki berevât-ı hümâyûnumla ellerinde ola, ol asıllara Erdellü tarafından dahl olunmayup min-baʿd Erdel vilâyetine tâbi‘ olan yerlere dahi berü cânibden dahl ü ta‘arruz olunmamak üzre mâ-beynde olunugelen ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel idüp eğer min-baʿd ana muhâlif dahl ü ta‘addî ederlerse beğlerbeğilerine i‘lâm eyleyesiz ki fermân-ı hümâyûnuma muhâlif vaz‘ idenleri vukū‘u üzre arz eyleyeler ki haklarında ne vechle fermân olunursa mûmâ-ileyhe amel ideler. Erdel re‘âyâsı dahi sâ’ir Memâlik-i mahrûsem re‘âyâsı gibi olup hiç bir cânibden rencîde olunduğuna rızâ-yı şerîfim yokdur. Min-ba‘d iki tarafın dahi re‘âyâsı asûde-hâl olup bir ferde dahl ü ta‘addî olunmamak bâbında sa‘y u ihtimâm üzre olasız. Ve lâzimü'l-arz olan husûsları ale't-tevâli arz u i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.67, s.150, h.394

Erdel Voyvodası'na: Beç Kralı'nın niyetinin ve hazırlıklarının araştırılması, Leh tarafından alınan haberlerin bildirilmesi, vergilerinin zamanında ödenmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 12 L sene 999] **(3 Ağustos 1591)**

Tercümân Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 16 L sene 999
Bâ-hatt-ı L Efendi

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Hâlâ Beç Kralı'nın kendüye tâbi‘ olan kefere ile ba‘zı müşâvere ve niyyetleri olduğu istimâ‘ etmişdir. Husûs-ı mezbûr sıhhâti ile ma‘lûm olmak lâzim ü mühimm olmağın, buyurdum ki:

Vardukda, müşârun-ileyh Beç Kralı'nın evzâ‘ u etvârdan fikr-i fâsid ve re’y-i kâsidleri ehl-i vukûf kimesnelerden tecessüs idüp fi'l-vâkı‘ Beç Kralı'nın bir nâ-şâyeste vaz‘ı ve (...) var mıdır? Ve bi’l-fi‘l ne tedârik üzredir? Tamâm tahakkuk idindikden sonra Leh tarafından dâ’imâ vâkıf olduğun ahbâr u âsârı sıhhâti ile yazup arz eyleyesiz. Ve sen dahi vilâyet-i Erdel'in hıfz u hirâseti ve zabt u sıyâneti bâbında bezl-i makdûr idüp harâcını ve sâ’ir virgüni vaktinde Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl eyleyesiz.

Bir sûreti Eflak Voyvodası’nadır.

d.67, s.199, h.488

Erdel Voyvodası'na: Budun ve Temeşvar beylerbeylerine Halil Bey defterine muhâlif olarak Erdel'e tâbi yerlere müdâhale edilmemesi için hükümler gönderildiği, Erdel tarafının da ahde aykırı davranmaktan sakınması, haracın ertelenmeden gönderilmesi, Budun ve Eflak tarafında Kazak eşkıyasının saldırması halinde yardım gerekirse yardım gönderilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 11 Muharrem sene elf] **(29 Ekim 1591)**

Erdel Voyvodası’na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ Dergâh-ı mu‘âllam harâcı ile irsâl eyledüğin âdemlerin Dergâh-ı mu‘âllama arz-ı hâl sunup; hâlâ vilâyet-i Tımışvar vilâyeti kadîmden Erdel'e tâbi‘ olan kasabât ve varoş ve karyelere ve gayra dahl etmeyüp mukaddemâ muharrir olan Halil Beğ Defteri’ne muhâlif nesne kayd etmeğe. Ve Budun ve Tımışvar beğlerbeğileri ve Solnok ve Göle ve Yanık ve (...) beğleri dahi Halil Beğ Defteri’ne muhâlif ve ahidnâme-i hümâyûnuma mugāyir dahl ü ta‘arruz etmeyeler diyü ahkâm-ı şerîfe virilmesin recâ eyledükleri ecilden Halil Beğ Defteri’ne muhâlif Defter-i cedîdde kadîmden Erdel'e tâbi‘ kasabât ve varoş ve kurâdan nesne kayd etmeyüp Halil Beğ Defteri mûcebince amel eyleyeler diyü muharrire ve Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine ve sancakbeğilerine mü’ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup irsâl olunmuşdur. Fermân-ı celîlü'l-kadrîme muhâlif iş etmeyeler. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, sen dahi şerâ’it-i ahd ü emânı kemâ-yenbağî ri‘âyet eyleyüp hilâf-ı ahd ü emân Memâlik-i mahrûsem sınûrında bir yere ve re‘âyâsından bir ferde dahl ü ta‘arruz etmeyüp ve âdemlerine dahi muhkem tenbîh ü te’kîd eyleyesin ki ahd ü

emâna muhâlif bir vazʿ etmekden ziyâde hazer idüp dâ'imâ şerâ'it-i ahd ü emânı riʿâyet ideler. Ve min-baʿd vâkıʿ olan harâcın eğlendirmeyüp vakti ile irsâl eyleyüp ve lâzim olan husûsun Atebe-i ulyâm kıbeline arz u iʿlâmdan hâlî olmayasız. Ve Budun ve Eflak tarafında Kazak eşkıyâsı zuhûr idüp muʿâvenet lâzim gelirse müşârun-ileyhima voyvodalar tarafından sana âdem ve muʿâvenet varup taleb etdiklerinde Südde-i saʿâdetime arz etmeğe tevakkuf etmeyüp Âsitâne-i saʿâdetime olan hulûsun muktezâsınca envâʿ muâvenet ü müzâheretin vücûda getüresin.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.6, s.18, h.35

Erdel Voyvodası'na: Evlenmek isteyen Erdel Voyvodası'nın evleneceği kızın düşman tarafından olmaması, eğer düşman tarafından bir kız ile evlenme niyeti varsa bundan vazgeçilmesi, Kazak eşkıyasının kendi hallerinde olmayıp Boğdan'a saldırma ihtimâlinin olduğu, yardım gerekirse Boğdan'a yardımda bulunulması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 28 Recebü'l-müreccb sene elf min hicreti'n-Nebeviyye] **(10 Mayıs 1592)**

Bâ-takrîr-i Hazret-i Efendi.

Erdel Voyvodası'na hüküm ki;

Bundan akdem te'ehhül etmek maksûd idinüp ol bâbda Dergâh-ı cihân-penâhımdan istîzân eylediğinde te'ehhül etmeğe izn-i hümâyûnum olup lâkin alacağın kız Atebe-i ulyâma muvâlât u musâfat üzre olanlardan olup düşmanlık üzre olanlardan almayasın. Ne asıl yerden alursan arz idüp andan sonra alasın diyü hükm-i hümâyûnum irsâl olunmuşdu. Henüz bu husûsu arz etmeyip Dergâh-ı muʿallâm ile düşmanlık üzre olanlardan kız almak sevdâsında olup düğün tedârikinde olduğun istimâʿ olundu. İmdi; bu bâbda sana gönderilen emr-i hümâyûn mûcebince amel idüp alacağın kızı Südde-i saʿâdetimle düşmanlık üzre olanlardan olmayıp dostluk üzre olanlardan alup ne asl yerden ve kangı nesilden ise muʿaccelen Dergâh-ı muʿallâma arz eylemen emrim olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân Âsitâne-i saʿâdetime olan ubûdiyyet ü ihlâs ve rıkkiyyet ü ihtisâsın mûcebince bu husûsa onat mukayyed olup âkıbet-endîşlik idüp anın gibi Südde-i saʿâdetime düşmanlık üzre olanlardan kız almağa

niyyet eylemiş isen ferâgat idüp emr-i hümâyûnum muktezâsınca Südde-i sa‘âdetimle dostluk üzre olanlardan alup ne asl yerden ve kimin neslinden alırsan mu‘accelen Dergâh-ı mu‘allâma arz eyleyesin, ol bâbda emr-i şerîfim ne vechle sâdır olursa mûcebi ile amel eyleyesin, fermân-ı hümâyûnuma muhâlefetden be-gāyet hazer eyleyesin. Ve bundan mâ‘adâ Kazak eşkıyâsı kendü hâllerinde olmayıp Boğdan üzerine müstevlî olmak ihtimâli olup sana Boğdan Voyvodası’ndan mektûb ve âdem varırsa te’hîr ü tevakkuf eylemeyüp bizzât kendin varmağla mı olur yohsa yarar ve müsellah âdemlerüne bir yararını serdâr nasb idüp göndermekle mi olur ve bi'l-cümle mu‘âvenet ne vechle mümkin ü mutasavver ise ana göre tedârik idüp ittifâk u ittihâd ile a‘dânın fesâd ü şenâ‘atlerin def‘ u ref‘ eylemeğe sa‘y-ı belîğ eyleyesin diyü yazıldı.

d.69, s.70, h.141

Erdel Voyvodası'na: İsyân eden Petre Voyvoda’nın yakalanarak gönderilmesi istenmişken yapılan savaşta yenilerek yakalanıp Boğdan Voyvodası'na teslim edildiğinin bildirildiği, Leh ve Beç tarafından aldıkları haberleri iletmeye devam etmeleri.

[Fî’l-Yevm, fî -(...), fî 29 Za sene elf] **(6 Eylül 1592)**

Bâ-hatt-ı şerîf.
Ma‘lûm oldu.

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; mukaddemâ isyân iden Petre Voyvoda nâm müfsid ele getürilmek fermân olunmağın üzerine asker gönderilüp ceng olundukda müfsid-i mezbûr asâkir-i şekāvet-eseriyle münhezim olup bayrakları alınup ve kendüsi diri tutulup Kapucubaşı Veli Ağa'ya ve bi'l-fi‘l Boğdan Voyvodası olan David(?) Voyvodaya teslîm olunduğun ve mezbûr voyvoda dahi fermân-ı hümâyûnum mûcebince voyvoda olup voyvodalığa müte‘allik husûslarda her kim kendüye mürâca‘at idüp re‘âyâ vü berâyâ eyyâm-ı devlet-i adâlet-encâmımıza emn ü emân üzre oldukların ve Leh tarafından câsûsun gelüp Leh beğleri ile bir kaç aydan berü Varsak nâm mahalde cem‘iyyet olup bize krallığımdan râzıyım, hiç bir cânibe gitmeğe rızâm yokdur diyü cevâb itmekle, Leh beğleri sözüne mütâba‘at eylemeyüp ba‘zıları henüz fasl

olunmamağla Beç Kralı kendü tevâbi‘inden (...) nâm kimesneyi mâbeylerinde ıslâh içün Leh beğlerine gönderüp lâkin yanınızda henüz ıslâh olunmayup bu hâl üzre kalmışdır. Mâbeynleri fasl olunup cem‘iyyetleri bertaraf olursa vukū‘u üzre Âsitâne-i sa‘âdetime arz olunacağın bildirmişsiz. İmdi; mektûbunla Südde-i sa‘âdetime arz u i‘lâm eylemeğin, husûsan pâye-i serîr-i hilâfet-masîrime arz olunup cümlesine ilm-i âlem şumûl-i hüsrevânem muhît u şâmil olup sudûr bulan sadâkat-masîrin meşkûr olmuşdur, buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vardukda, min-ba‘d dahi uğur-ı hümâyûn-ı (...) makrûnumda sadâkat u istikâmet ile hidmetinden hâlî olmayup Leh ve Beç Kralları canibinden tekrâr yarar ve mu‘temedün-aleyh câsûslar gönderüp ne (...)da ve ne tedârikde oldukların sıhhati ile ma‘lûm idinüp dahi ale't-tevâlî Âsitâne-i sa‘âdetime arz u i‘lâm eylemekden hâlî olmayasın.

d.71, s.180-181, h.358

Erdel Voyvodası'na: İlkbaharda donanmanın çıkartılacağı, bu sebeple gereken iki bin parça keneviçenin tedârik edilerek bedeli haraçlarından düşülmek üzere gönderilmesi.

[Fî Gurre-i Ra sene 1001] **(6 Aralık 1592)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

İnşâ’allâhü'l-melikü’l-gaffâr evvel bahâr-ı huceste-âsârda azîm Donanma-i hümâyûnum ihrâc olunmak fermânım olup sefâin-i nusret-(…) mühhimmâtından biri keneviçe olup geçen sene kemâl-i sadâkat ü ihlâsın muktezâsınca taht-ı hükümetden bin beş yüz top keneviçe gönderdüğin gāyetle mahallinde vâkı‘ olmuşdu. İnşâ’allâhü'l-e‘azz evvel bahârda ihrâc olunacak Donanma-i hümâyûnum içün dahi iki bin pâre keneviçe lâzim ü mühimm olmağın, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu husûsa gereği gibi mukayyed olup zikr olunan iki bin pâre keneviçeyi tedârik idüp mâ-takaddemden Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânıma olan vüfûr-ı sadâkat u ihlâsın mûcebince müşârun-ileyh çavuşumla Dergâh-ı izzet-destgâhıma ber-vech-i isti‘câl irsâl eyleyesiz ve zikr olunan iki bin pâre keneviçenin bahâsı ne mikdâr guruş olursa hesâb idüp harâcından ol mikdâr **[181]** guruş alıkoyup mektûbunla i‘lâm eyleyesin. Fî Gurre-i Ra.

d.71, s.52-53, h.108

Erdel Voyvodası'na: Gönderilecek haracın tedârik edildiği, Erdel askeri ile Nemçe seferi için hazır olunduğunun bildirildiği, o taraftan aldıkları haberleri iletmeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sebt, fî 25 L sene İhâd ve Elf] **(25 Temmuz 1593)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâlâ Âsitâne-i sa‘âdet-misâlime mektûblar gönderüp; bu def‘a vâkı‘ olan harâcını serdâr-ı zafer-şi‘ârıma göndermek tedârikinde olduğun ve Erdel askeri ile sefer-i nusret-eserim içün şimdiden hâzır u müheyyâ olup Tımışvar beğlerbeğisi ile yek-dil ü yek-cihet olmak bâbında emr-i hümâyûnum varmağla atlu ve piyâde kādir olduğun mikdârı nice bin asker ile ve top ve tüfenk ve sâ’ir yat u yarağla hâzır olup (...) Muharremü'l-harâmın onuncu gününde kalkup mahall-i me’mûra teveccüh idüp müşârun-ileyh Tımışvar beğlerbeğisi ile haberleşüp iktizâ etdüğine göre hidemât-ı hümâyûnumda olmağa sa‘y u ihtimâm üzre olduğun ve bir mektûbunda dahi Nemçe keferesi ardınca gelmek vâd idinmekle, sen dahi askerinle azîmet etdüğin istimâ‘ etmekle Kaloy(?) ve Sakmar nâm kal‘alarının içine asker koyup Nemçe vilâyetinden yardımcı gelmeğe tevakkuf üzre olup Nemçe tevâbi‘inden Fatre(?) nâm dağın ardında asker-i İslâm'a mukabil olmağa tevakkuf üzre olmağla, üzerlerine varmak kasdında olduğun ve Nemçe Kralı azîm cem‘iyyet üzre olup evvel bahârda sefer tedârikinde olmağla, (...) ve sâ’ir krallar küllî yardımcılar virdiklerin ve Leh Kralı olan Zigmond cemî‘ tevâbi‘i ile İspoçini(?) vilâyetlerine gitmek üzre olup yolda Donyeli(?) Kral ile buluşmak murâd idündüğin ve ol cânibe irsâl olunan Tercümân Mehmed Çavuş Leh vilâyetinde olup Leh beğleri cem‘ olunca te’hîr idüp berü cânibe avdet etmedüğin ve dahi bu bâbda her ne arz u i‘lâm eylemiş isen ale't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrime arz olunup cümlesine ilm-i şerîf-i âlem-şumûl-i hüsrevânem muhît ü şâmil olmuşdur. İmdi; mektûb-ı sadâkat mashûbunla irsâl eyledüğin mu‘teber ademlerinden kıdvetü a‘yâni’l-milleti'l Mesîhıyye on cenâh şahîn senin tarafından Rikâb-ı hümâyûnuma pişkeş çekmeğin şeref-i bisât-bûs ile müşerref olup hil‘at-ı fâhire giyüp hüsn-i icâzetimle girü ol cânibe avdet ve mürâca‘at eylemişdir. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-hâze'l-ân Âsitân-ı sâmî-mekânıma olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsın muktezâsınca min-baʿd dahi Devlet-i aliyyeme müteʻallik umûrda ve kesr ü hezîmet-i aʻdâya mteferriʻ husûslarda (...) yazup himmete getürüp serdâr-ı zafer-şiʻârım vech ü münâsib gördüğü üzre hidmetlerde ve yoldaşlıklarda bulunasız. İnşâ'allâhü'l-eʻazz uğûr-ı hümâyûn nusret-makrûnumda vâkıʻ olan hidemât ve mesâʻî-i meşkûren zâyiʻ olmayup envâʻ inâyât-ı aliyye-i mülûkâneme mazhar olman mukarrerdir. Ana göre mukayyed olasız. Vilâyet-i Erdel Memâlik-i mahrûsem muzâfâtından olup reʻâyâsı dahi sâ'ir harâç-güzâr reʻâyâlarım mesâbesindedir. Ve senden dahi şimdiye değin sadâkat ü istikāmetden gayrı nesne müşâhade **[53]** olunmamışdır. Min-baʿd dahi cibilletinizde merkuz olan vüfûr-ı şecâat ve kemâl-i celâdet muktezâsınca uğûr-ı hümâyûnumda envâʻ yüz aklıkları zuhûra getürüp ve ol câniblerin ahvâl u asâr evzâʻ u etvârından her neye vâkıf u muttaliʻ olursan sıhhati ve hakikati üzre yazup Dergâh-ı izzet-destgâhıma arz u iʻlâm eyleyesiz.

d.69, s.107, h.220

Erdel Voyvodası Baturi Zigmond'a: Nemçe Kralı ve Leh Kralı'na dâir verdikleri haberlerin ulaştığı, Eflak Voyvodası Aleksandır'ın voyvodalıktan alındığı, Nemçe ya da Macar taraflarına gitmek istediğinde yol verilmemesi, yakalanıp gönderilmesi.

[Fî evâhiri Zilkaʻde sene 1001] **(19 Ağustos 1593)**

Damad Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 5 Z sene ihdâ ve elf.

Erdel Voyvodası Baturi Zigmond Voyvoda'ya hüküm ki;

Bundan akdem Dergâh-ı saʻâdet-destgâhıma mektûb-ı musâdakat-üslûb gönderüp; Nemçe Kralı'nın cemʻiyyet üzre olduğun ve Leh Kralı'na müteʻallik dahi her ne ki tahrîr ü tastîr olunmuş ise mufassalan pâye-i serîr-i saʻâdet masîrime arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsravânem muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; senden me'mûl olan bunun gibi âsâr-ı sadâkat idi ki zuhûra getürilmiş, buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle Dergâh-ı muʻâllam çavuşlarımdan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân umdetü'l emâcid ve'l aʻyân Mehmed Çavuş *zîde kadruhû* vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı sâmî-mekânım olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsın muktezâsınca min-baʿd dahi eğer Beç Kralı'na müteʻallik ahvâl u âsâr ve Leh Kralı'na

müteferri‘ evzâ‘ ve etvârdır her ne zuhûr iderse sıhhati ve hakîkati üzre mufassalan yazup Südde-i sa‘âdetime arz u i‘lâm eyleyesin ve kıdvetü ümerâi’l milleti'l-Mesîhiyye Eflak Voyvodası Aleksandır Voyvoda'nın Âsitâne-i sa‘âdetim kullarıyla mâ-beynlerinde nizâ‘ vâkı‘ olmayup mahzâ kul tâ’ifesin teskîn içün voyvodalıkdan ref‘ olunmuşdur. Anun gibi mûmâ-ileyh Aleksandır Voyvoda câdde-i adâletden udûl u inhirâf idüp ol câniblere varursa Nemçe ve Macar vilâyetlerine gitmeğe komayup senin sadâkat ü istikāmetini küllî i‘timâd-ı hümâyûnum vardır, hemân âdemlerine muhkem tenbîh eyleyesin ki mezbûr Aleksandır Voyvoda’[ya] yol virmeyüp senin hüsn-i ihtimâmınla ele getürüp sana teslîm eyleyeler ve ben dahi mezbûr voyvodayı yarar âdemlerinle mukayyed ve mahbûs, müşârun-ileyh çavuşumla Südde-i sa‘âdet-misâlime irsâl eyleyüp gaflet ile ve himâyetle Nemçe ve Macar vilâyetlerine çıkup gitmeğe ve ziyâde ihtiyât eyleyesiz.

d.71, s.381, h.711

Erdel Voyvodası'na: Eflak Voyvodası Aleksandır'ın voyvodalıktan alındığı, Nemçe ya da Macar taraflarına gitmek isterse yol verilmeyip ele geçirilip gönderilmesi.

Yevmü'l-Erbi‘â, fî 5 Zilhicce sene [1001] **(2 Eylül 1593)**

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ’i'l-milleti'l-Mesîhiyye Eflak Voyvodası Aleksandır Voyvoda'nın Âsitâne-i sa‘âdetim kulları ile mâ-beynlerinde nizâ‘ vâkı‘ olmağın, mahzâ kul tâ’ifesini teskîn içün voyvodalıkdan ref‘ olunmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, leyl ü nehâr mezbûr voyvodanın ahvâl u asâr ve evzâ‘ u etvârı ile mukayyed olup anun gibi câdde-i sadâkat ü istikāmetden udûl inhirâf idüp ol câniblere varursa Nemçe ve Macar vilâyetlerine gitmeğe komayup ve yol virmeyüp kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânıma olan vüfûr-ı sadâkat ve kemâl-i istikāmetin muktezâsınca mezkûr voyvodayı hüsn-i tedbîr ü tedârikle ele getürüp tutup yarar âdemlerinle mukayyed ve mahbûs Südde-i sa‘âdet-misâlime irsâl eyleyüp gaflet ile ve himâyet ile Nemçe ve Macar vilâyetlerine çıkup gitmekden ziyâde ihtiyâd eyleyesiz.

d.71, s.394, h.737

Erdel Voyvodası Batori Zigmond'a: Beç Kralı'nın Kazak eşkıyası ile işbirliği yaptığı ve Boğdan üzerine gitme niyetinde olduklarının casuslar tarafından bildirildiği, Erdel askerinin Boğdan'dan gelecek yardım talebine karşı hazır olması.

[Fî evâhiri Zilhicce sene 1001] **(18-27 Eylül 1593)**

Aydın Çavuş'a virildi. Fî 5 M sene İsnâ [ve elf]

Erdel Voyvodası Batori Zigmond Voyvoda'ya hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l Mesîhıyye Boğdan Voyvodası olan voyvoda Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; Beç Kralı Kazak eşkıyâsına mektûb ve âdem gönderüp "ehl-i İslâmla muhârebe ve ceng vardır, gelüp yetişesiz" diyü ulûfe ve bahşîş vireyim diyü ta'ahhüd etmeğin, zikr olunan Kazak eşkıyası bi'l-fi'l direnk(?) ve cem'iyyet üzre olup fikr-i fâsidleri ittifâkla doğrı Boğdan'a uğrayup fırsat bulup kādir olur ise Boğdan'a (...) nakil idüp zabt eyleyeler, mümkin olmaz ise geçüp Beç cânibine gideler, bu vechle kavl u karâr eylediklerin gelen câsûslarımız haber virmişdir diyü i'lâm etmeğin, bu bâbda ol cânîblerde olan ümerâya mü'ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdir. Sen dahi hâzır u müheyyâ olmak emr idüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-hâze'l-ân Âsitân-ı adâlet unvânıma olan sadâkat ü ihlâsın mûcebince sen dahi Erdel askeriyle müretteb ü mükemmel düşman yarağıyla müheyyâ ve hâzır ve Boğdan taraflarına müterakkıb ve nâzır olup iki bin Kazak eşkıyâsı vech-i meşrûh üzre ittifâk ile Boğdan üzerine gelmeleri muhakkak olmağla, Boğdan Voyvodası sana mektûb ve âdem gönderüp istimdâd iderse kifâyet mikdârı asker gönderüp inâyet-i Hakk celle ve alâ ile def'-i mazarrat-ı a'dâda bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyesiz.

d.71, s.97, h.200

Erdel Voyvodası Batori Zigmond'a: Nemçe ve Leh Kralları tarafından verdikleri haberlerin ulaştığı, aldıkları haberleri iletmeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 7 Rebî'ülevvel sene İsnâ ve elf] **(1 Aralık 1593)**

Erdel Voyvodası Batori Zigmond Voyvoda'[ya] hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime iki kıt'a mektûb gönderüp; Nemçe Kralı muhkem cem'iyyet üzre olup semtimize karîb olan hisârları ve Halo(?) nâm hisarı meremmet idüp her birine vâfir pâre yarak ile atlu ve piyâde asker tuttup Sakmar nâm hisarına dahi üç bin âdem ve Eğri nâm hisârına (...) nâm kapudânda vâfir yarak ve asker ile (...) küllî tedârik üzre olup ve sen dahi askerin ile hâzır u müheyyâ olduğun ve Leh Kralı'na müte'allik dahi her ne i'lâm etmiş isen ma'lûm-ı şerîfim oldu. İmdi; senden dahi me'mûl olan bunun gibi asâr-ı sadâkat idi ki zuhûra getürilmüş, buyurdum ki:

Vusûl buldukda, min-ba'd dahi Âsitân-ı izzet-penâhıma olan ilticâ ve ihtisâsın muktezâsınca eğer Beç Kralı'na müte'allik ahvâl u asâr ve eğer Leh Kralı'na müteferri' evzâ' u etvârdır, vâkıf u muttali' olduğun üzre ale'l-istimrâr Südde-i sa'âdet-medâr ve serdâr-ı zafer-şi'ârıma i'lâm u iş'âr etmekden hâlî olmayasız ki bâ'is-i mezîd-i âtıfet kâm-kârî vâkı' olduğında iştibâh olunmaya.

d.71, s.186, h.369

Erdel Voyvodası'na: Düşman tarafından bir zarar gelmemesi için hazırlık yapıldığı, düşmanın Tuna nehri etrafında toplandığı, Nemçe ve İspanya Krallarının ittifak yaptığının bildirildiği, Erdel askerinin hazır olması ve serdar ile haberleşerek düşmanın bertaraf edilmesi için gayret gösterilmesi, düşman tarafına casuslar gönderip alınan haberlerin iletilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî Rebî'ülahîr sene İsna ve elf] **(25 Aralık 1593-22 Ocak 1594)**

Bâ Hatt-ı hümâyûn
Nakil et

Erdel Voyvodası'na nâme-i hümâyûn ki:

Südde-i seniyye-i sa'âdet-medârımıza mektûb gönderüp; Erdel'e tâbi' olan asker ve top ve tüfeng ile düşmana varılmak mümkin olmamağla, kalkup vilâyet-i Erdel'in sınûrına dâhil olduğunda her ne cânibe teveccüh olunursa düşman ardın alup vilâyet-i mezbûreye mazarrat irişdirmek kasdında oldukları haberi alınmağla, bir mikdâr asker ile Erdel'de kalup ve bir mikdâr asker ile akrabandan olan Batori İştevan'ı serdar-ı zafer-

şi‘ârım tarafından me’mûr olduğun hidmete gönderdiğinde zikr olunan askerin dahi Varla(?) nâm hisara varup tabur kurılup bir kaç günden sonra emîrü'l-ümerâ’i'l-kirâm Tımışvar Beğlerbeğisi Hasan Paşa *dâme ikbâlühû* tarafından haber vârid olup şimdi biribirimize mülâkat olup hidmete mübâşeret etmek mümkin değildir. İnşâ‘allâhü te‘âlâ evvel bahâr-ı huceste-asârda azîm cem‘iyyet olunmak mukarrerdir diyü i‘lâm etmekle askere icâzet virilüp ve dâ’imâ basîret ü intibâh üzre olup düşman cânibinden Memâlik-i mahrûseye zarâr gelmemek içün tedârik üzre olduğun ve düşmanın nehr-i Tuna'nın etrâfında cem‘iyyetleri olup ve Nemçe ve Ulus(?) ve İspanya dahi kral-ı bed-fi‘âl ile yek-dil ü yek-cihet olmağla, serdâr-ı zafer-şi‘ârım tarafından mu‘âvenet ü müzâheret olunmasın recâ eylemişsiz. Ve bu bâbda her ne ki tahrîr ü beyân olunmuş ise cümlesi pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrime arz u i‘lâm olundukda ilm-i şerîf âlem-şumûl-i pâdişâhanemiz muhît ü şâmil olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânımıza sadâkat ü ihlâsın muktezâsınca min-ba‘d dahi kemâl-i tekayyüd ile mukayyed olup Erdel'e tâbi‘ olan asker gele, müheyyâ ve hâzır ve a‘dâ taraflarına müterakkıb ve nâzır olup ve dâ’imâ serdâr-ı zafer-şi‘ârımla haberleşüp fırsat el virüp mahall-i iktizâ etdüğine göre uğûr-ı hümâyûna müte‘allik olan umûrda bezl-i makdûr ve sa‘y-ı nâ-mahsûr eyleyüp bir vechle tedârik eyleyesiz ki gaflet a‘dâ-yı bed-girdâr tarafından Memâlik-i mahrûsemizden bir mahalle zarâr u gezend irişmek ihtimâli olmaya. İnşâ‘allâhü te‘âlâ uğûr-ı hümâyûnumuzda zuhûra gelen hidmetin mukābelesinde envâ‘ inâyet-i aliyyemize mazhâr olman mukarrerdir ve dâ’imâ a‘dâ tarafına câsûslar gönderüp vâkıf u muttali‘ olduğun ahbâr-ı sahîhayı ihbârdan hâlî olmayasız.

d.72, s.120, h.235

Erdel Voyvodası'na: Eskiden beri sadâkat ve yararlılığı bilinen Erdel Voyvodası’nın çeşitli iltifatlara mazhar olduğu, dostlara dost, düşmanlara düşman olup sefer için gereken hazırlıkların yapılması konusunda özen gösterilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 26 Ca sene İsnâ ve Elf] **(17 Şubat 1594)**

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Sen yarar ve şecâ‘at-şi‘âr olduğından mâ‘adâ mâ-tekaddemden Südde-i sa‘âdet-penâhıma arz-ı sadâkat ü ihlâs idüp Devlet-i aliyyeye müte‘allik hidemât ve mühimmâtda bezl-i makdûr ve sa‘y-ı nâ-mahsûr eyledüğin defa‘âtle müşâhede olunmağın, enva‘ inâyât-ı aliyye-i şâhâne ve esnâf-ı iltifât-ı seniyye-i pâdişâhâneme lâyık ü sezâvâr olmuşsundur. Buyurdum ki:

Vusul buldukda, min-ba‘d dahi cibilletinde merkuz olan kemâl-i sadâkat ü istikāmet ve Âsitân-ı adâlet-unvânıma olan inkiyâd ü itâ‘atin müktezasınca Devlet-i âliyye-i hümâyûnumun dostlarına dost ve düşmanlarına düşman olup serdar-ı zafer-şi‘ârım vech-i münâsib gördüğü üzre sefer-i nusret-eserime müte‘allik olan umûrda ve levâzım u mühimmâtın tedârikinde envâ‘ hüsn-i ihtimâmın zuhûra getüresiz. İnşa’allahü te‘âlâ uğûr-ı hümâyûn-ı nusret-makrûnumda vâkı‘ olan hidemât-ı mezbûre ve mesâ‘î-i meşkûren müstelzim-i re'fet-kâm-kârî ve müstevcib-i âtıfet-i şehriyârî vâkı‘ oldığunda iştibâh olunmaya.

d.72, s.51, h.90

Erdel Voyvodası'na: Casusların, suların donmamasının düşmanın hareketine engel olduğu ancak Solnok ve Hatvan üzerine gitmeyi kararlaştırdıkları için asker topladıklarını haber verdiği, düşmandan bir saldırı olursa haber verilmesi ve yardım istenmesi, casuslar tarafından gelen bilgileri iletmeye devam etmeleri.

Yevmü's-Sülesâ, fî 8 Cemâziyelâhir sene [1002]] **(1 Mart 1594)**

Görüldü
Nakil et
Bâ-hatt-ı hümâyûn

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Südde-i sadetime mektûb gönderüp; bundan akdem Kefe tarafından vâkıf olduğunuz ahbâr mûcebince i‘lâm etdüğinizden sonra küffâr-ı hâksârın cem‘iyyeti perakende olup sükûn üzere oldukların ve halîyâ yarar câsûslarınız gelüp bu yıl sular donmayup ziyâde balçık olmağla şimdiye değin hareketlerine mani‘ olmuş idi. Hâlâ iş bu mah-ı Cemâziyelevvelin üçüncü haftasında azîm asker ile Solnok ve Hatvan üzerlerine hücûm etdükleri mukarrer olup ve Tuna’nın öte yakasından ve berü

câniblerden mübâlağa asker tedârik olunup ve Macar câniblerinden yüzden ve iki yüzden muttasıl asker geçmek üzredir ve etrâfınızda olan hisârların asker ile doldurmakdan hâlî olmayup tedârikleri Erdel vilâyetine hücûm itmek olup ve sen dahi askerinle hâzır olduğun bildirüp anun gibi a‘dânın hücûmu olursa mu‘âvenet içün serdâr-ı (...) tarafına işaret olunmasın i‘lâm eylemişsin, ol bâbda her ne ki dimiş isen ale’t-tafsîl pâye-i serîr-i âlâma ârz olunup ilm-i şerîf âlem-şümûlüm muhît oldukdan sonra mûmâ-ileyh serdâr-ı zafer-şi‘ârım tarafına mü’ekked emr-i şerîfim yazılup irsâl olunmuşdır. Buyurdum ki:

Vusul buldukda, kādîmü’l-eyyâmdan ilâ haza’l-ân Âsitân-ı muhalledü’l bünyânımıza olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlas ve ubûdiyyet ü ihtisâsın mûcebince taht-ı hükûmetde olan cümle asker ve yat u yarağınla hâzır ve a‘da-yı bed-re’y taraflarına nâzır olup anın gibi düşman tarafından bir hareket ve hücûm olursa mûmâ-ileyh serdâr tarafına dahi mu‘accelen arz u i‘lâm idüp vech ü münâsib gördüğü üzre def‘-i mazarrat-ı a‘dâ ve hıfz u hirâset-i vilâyet ve re‘âyâda şimdiye değin idegeldüğin üzere bezl-i makdûr ve sa‘y-ı nâ-mahsûr zuhûra getürüp envâ‘ yüz aklığı vücûda getürmeğe çalışasın ve muttasıl yarar câsûslar gönderüp vâkıf u muttali‘ olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale’t-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasın.

d.72, s.383, h.737

Erdel Voyvodası'na: Casuslar tarafından, düşmanın bu sene suların donmaması sebebi ile harekete geçemediği ancak Solnok ve Hatvan üzerine saldırma planlarının olduğunun öğrenildiği, Erdel askerinin serdarla haberleşip düşmanın bertaraf edilmesi için çalışması, casuslar tarafından elde edilen bilgilerin gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 11 şehr-i Recebü'l-müreccеb sene 1002] **(2 Nisan 1594)**

Bâ-hatt-ı hümâyûn

Erdel Voyvodası’na hüküm ki:

Âsitâne-i izzet-âşiyânıma mektûb gönderüp; küffâr-ı hâksâr dağıtılup bu âna gelince sükût üzre iken bu sene sular donmayup balçık olmağla bu kadar zamâna değin hareket-i bî-bereketlerine mâni‘ olmuş idi. Hâlâ iş bu mâh-ı Cemâziyelevvelinin

evâhirinde azîm asker ile Solnok ve Hatvan üzerine hücûm etdikleri mukarrer olup Tuna'nın öte yakasından ve berü câniblerinden mübâlağa askeri vardır. Macar tarafından yüzden ve iki yüzden muttasıl asker gelmek üzredir ve etrâfda olan hisârlarına asker doldurmakdan hâlî değillerdir. Fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidleri Erdel üzerine müstevlî olmakdır diyü ol tarafdan gelen câsûslar haber getürüp sen dahi Erdel'e müteʻallik olan askerinle müheyyâ ve hâzır ve aʻdâ taraflarına müterakkıb u nâzır olduğun iʻlâm u işʻâr eylemişsin ve bundan gayrı her ne ki tahrîr ü beyân olunmış ise bi't-tamâm pâye-i serîr-i aʻlâma arz olundukda hükm-i hümâyûnum muhît u şâmil olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, min-baʿd dahi cibilletinde merkuz olan kemâl-i sadâkat ü istikāmet ve Âsitân-ı adâlet-ünvânıma olan ınkiyâd ü itâʻat muktezâsınca Devlet-i aliyye-i hümâyûnumun dostlarına dost ve düşmanlarına düşman olup ve serdâr-ı zaferşiʻârım ile haberleşüp vech ü münâsib gördüğü üzre defʻ-i mazarrat-ı aʻdâdan bezl-i makdûr ve saʻy-ı nâ-mahsûr eyleyesin ki inşâʻallâhü teʻâlâ uğur-ı hümâyûn-ı nusret-makrûnumda vücûda gelen hidemât-ı mebrûre ve mesâʻî-i meşkûren müstelzim-i reʻfet-i kâm-kârî ve müstevcıb-i âtıfet-i şehriyârî vâkıʻ olduğunda iştibâh olunmaya ve küffâr-ı hâksâr taraflarına yarar câsûslar gönderüp vâkıf u muttaliʻ olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî Âsitân-ı saʻâdetime iʻlâmdan hâlî olmayasın.

d.72, s.331, h.649

Erdel Voyvodası'na: Nemçe tarafından verilen haberlerin ulaştığı, Temeşvar Beylerbeyi Hasan'ın Erdel'e olan yerlere müdâhale ettiğinin bildirildiği, Temeşvar Beylerbeyi Hasan'ın görevinden alındığı, sadâkatleri gereği dosta dost, düşmana düşman olunup serdarın uygun göreceği şekilde düşmana karşı hazırlık için gerekenlerin tedârik edilmesi.

[Fî evâili Şevvâl sene 1002] **(20-29 Haziran 1594)**

Kendü âdemisine virilmişdir. Fî evâili L sene İsnâ [ve elf]
Bâ-hatt-ı hümâyûn

Erdel Voyvodası'na hüküm ki:

Hâliyâ Südde-i saʻâdet-medâr ve Atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârıma mektûb-ı sadâkat-üslûbun vârid olup; bir nice zamândır bu hâlin ve nice ahvâlin bildürmedüğiniz

mukaddemâ Âsitâne-i sa‘âdetime gönderilen âdemlerimiz yollarda vâkı‘ olan (…)dan geçmek mümkin olmayup nehr-i Tuna'ya mürûr ü ubûr etdikde esbâb u tavârları alınup kendüsi güçle halâs olup bu bâbda günâh bizden olmayup yollar mahûf u muhâtara olmağla te’hîr olunmuşdur. Ve Nemçe Kralı’nın el-ân (...) yevm vilâyetlerinin hersekleri ile ziyâde cem‘iyyet olup karındaşı Matyaş Hersek askerin bir mikdârı ile Usturgon üzerine varup ve Kaşa kapudânı olan (...) Hatvan üzerine varıp dönüyorlar. Mu‘âvenet içün Nemçe ve Çeh ve Frengistan vilâyetinden yeniden küffâr gelüp gitdikçe ziyâde olmak üzredir ve Filip Kral deryâya karîb olan krallardan her kimde gemi ve mavna ve barça var ise alup kabz idüp (…) varoşunda olan Andriya Orna(?) nâm kâfiri serdâr eylemişdir ve Rîm(?) papanın dahi her husûs ile mu‘veneti vardır. Âsitâne-i sa‘âdetime itâ‘at ü inkıyâd üzere olduğumuzdan bize dahi zarârları mukarrerdir. Anlara yalnız mukābeleye kādir değilüz, mu‘âvenet ü müzâheret vaktidir ve serhadde olan ümerâdan nev‘an rencîde olup Tımışvar Beğlerbeğisi Hasan Paşa, Bucak nâm karyemizi urup re‘âyâsının kimin esîr ve kimin katl idüp ve üzerimize hücûm etmek kasdın olduğu istimâ‘ olunur. Memâlik-i mahrûseye zarâr iden eşkıyânın intikāmın bizden almak murâd ider. Ol asl eşkıyâ cümle bizim vilâyetimizden peydâ olmayup etrâfdan cem‘ olup fesâd etmeğe mübâşeret etmişlerdir. Harâm-zâdenin bir mu‘ayyen mekânı yokdur. Erdel'in dağları ve taşları köşeleri ziyâde olup ağaçlar peydâ kılındıkdan sonra harâm-zâde ele girmek müşkildir, bize dahi küllî zarârları vardır ve serhadde olan asâkir-i İslâm kadîmî karyelerimizin kimin mezra‘a ve kimin berât etdirdik diyü birer tarîk ile zabt etmişlerdir. Bizden olugeleni ahidnâme-i hümâyûn mûcebince zabt idegelmişlerdir. Bâ-husûs Halil Beğ Defteri mûcebince bize dahi inâyet olunmuşdur. Min-ba‘d vilâyetimiz halkı rencîde olunmayup ve Erdel'e müte‘allik olan karyelere ve sâ’ir yerlere dahl ü tecâvüz olunmamak içün serdâr-ı zafer-şi‘âr ve Tımışvar beğlerbeğisine ahkâm-ı şerîf irsâl olmasın recâ eylemişsin. Ol bâbda her ne ki beyân olunmışsa pâye-i serîr-i sa‘âdet-mâsirime arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şumûl-i şâhânem muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; Tımışvar Beğlerbeğisi Hasan *dâme ikbâlühû* senünle hüsn-i sülûk etmemeğin Tımışvar eyâletinden ref‘ olunmuşdur. İmdi; sen yarar u şecâ‘at-şi‘âr olduğundan mâ‘adâ Südde-i sa‘âdet-makâmıma arz-ı sadâkat ü ihlâs idüp Devlet-i aliyyeme müte‘allik olan hidemât ve mühimmâtda bezl-i makdûr ve sa‘y-ı nâ-mahsûr eyledüğin defa‘âtle müşâhade olmağın, envâ‘ inâyât aliyye-i şahâne ve esnâf-ı iltifât-ı seniyye-i padişâhâneme lâyık u sezâvar olmuşsundur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, min-baʿd dahi cibilletinde merkûz olan kemâl-i sadâkat ü istikāmet ve Âsîtân-ı adâlet-ünvânıma olan inkıyâd u itâ‘at muktezâsınca Devlet-i

aliyye-i hümâyûnumun dostlarına dost ve düşmanlarına düşman olup serdâr-ı zafer-şi‘ârım vech ü münâsib gördüğü üzere def‘-i mazarrat-ı a‘dâda ve ol cevânibe müte‘allik olan levâzım ü mühimmâtın tedârikinde envâ‘ hüsn-i ihtimâmın zuhûra getüresin ve bu bâbda serdâr-ı zafer-şi‘ârıma sifâriş olduğundan mâ‘adâ Tımışvar beğlerbeğisine mü’ekked hüküm-i hümâyûnum yazılup irsâl olunmuşdur. Min-ba‘d Erdel'e müte‘allik olan yerlere dahl ü tecâvüz olunmak ihtimâli yokdur. Hemân uğur-ı hümâyûnda vâkı‘ olan hidemâtda bezl-i makdûr eyleyesin. İnşâ’allâhü te‘âlâ uğur-ı hümâyûn-ı nusret-makrûnumda vâkı‘ olan hıdemât-ı mebrûre ve mesâ‘î-i meşkûren müstelzim-i re’fet-i kâm-kârî ve müstevcib-i âtıfet-i şehriyârî vâkı‘ olduğunda iştibâh yokdır.

d.78, s.222, h.585

Erdel Hâkimi Batori Gabor'a: Sadâkatleri gereği sınırların muhâfazasında Vezir Ali Paşa ile haberleşerek uygun görüldüğü şekilde hizmette bulunulması.

[Yevmü's-Sebt, fî 24 Ra sene 1018] **(27 Haziran 1609)**

Yazılmışdır.

Erdel Hâkimi Batori Gabor'a hüküm ki:

Hâlâ sen Âsitâne-i sa‘âdet-ünvân ve dudmân-ı hilâfet-penâhıma hulûsu’l havâss ile sadâkat ü ihlâs üzre olup Erdel vilâyetinin hıfz u hirâsetinde (...) etmekden mâ‘adâ serhadd-i mansûremde vâkı‘ olan hidemât-ı hümâyûnumda bezl-i iktidâr üzre olduğun Budun muhâfazasında olan düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezirim Ali Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû* tarafından sem‘-i hümâyûnuma ilkā olmağın, hakkında mezîd-i inâyet-i hüsrevânem zuhûra getirüp hil‘a-i fâhiremden bir sevb hil‘at-i (…) ihsân ve erzânî kılınup i‘lâmiçün ( ) ta‘yîn olunmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, gönderilen hil‘at-i fâhiremi envâ‘ (...) u ihtirâm ile istikbal idüp dahi ta‘zim ü tekrîm ile alup gidüp min-ba‘d dahi cibilletinde merkûz olan sadâkat u ubûdiyyetin muktezâsınca uğur-ı hümâyûnumda vâkı‘ olan serhadd-i mansûremin hıfz u hirâsetine müte‘allik memleket ü vilâyete müteferri‘ olan husûslarda müşârun-ileyh vezîrim Ali Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû* ile haberleşüp vech-i münâsib görüldüğü üzre hidemât-ı hümâyûnumda sarf-ı iktidâr idüp serhadd-i mansûrem vâkıf u

muttali‘ olup sâ’ir lâzimü'l-arz olan umûr u kaziyyâyı Âsitâne-i sa‘âdetime ve müşârun-ileyh vezîrime ale't-tevâli yazup i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.82, vr.55, h.225

Erdel Voyvodası'na: Şerban isimli kişi Eflak ve Erdel'den hayli eşkıya topladığından bu eşkıyanın Erdel'den geçmesine ve Eflak'a zarar vermesine izin verilmemesi.

Yevmü'l-Cum‘a, fî 7 C sene 1027 **(1 Haziran 1618)**

Hasan ve Zülfikâr nâm kapucılara ve birer âdemlerine menzil hükmü yazılmışdur. Fi't-târîh-i cânib-i Kethudâ Beğ.

Bâ-hatt-ı Safî

Erdel Voyvodası Petlan Gabor'a hüküm ki:

Hâlâ Eflak Voyvodası Aleksandra Voyvoda Eflak askeriyle Özi cânibine fermân olunan sefer-i hümâyûnuma me’mûr olmağla kendüsi askeriyle gitdükde Erdel aşurı(?) Şerban nâm müfsid Eflak ve Erdel'den ve haydûd tâ’ifesinden yanına eşkıyâ cem‘ idüp vilâyet-i Eflak hâlîdür diyü fesâda sâ‘î olmak ihtimâli olmağın sen bu husûsa mukayyed olup Âsitâne-i sa‘âdetime olan sadâkat u ubûdiyyetin mûcebince mezbûr Şerban'ı ve sâ’ir zikr olunan haydûd eşkıyâsın Erdel'den geçürmeyip vilâyet-i Eflak'a zarâr u gezend irişmemek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmışdır. Buyurdum ki:

Vardukda, emrim üzre bu husûsa küllî tekayyüd ü ihtimâm idüp Eflak Voyvodası sefer-i hümâyûnda iken vilâyete mezbûr Şerban'ı ve zikr olunan haydûd eşkıyâsından bir ferdi min-ba‘d Erdel'den geçürmeyüp Eflak'a bir zarâr u gezend irişmemek bâbında sarf-ı makdûr eyleyesin. Bu husûs mühimmât-ı umûrdandır. İhmâl ü müsâhele itmeyüp basîret ü intibâh üzre olasın ve bi'l-cümle vilâyet-i Eflak sâ’ir Memâlik-i mahrûsem gibidir; bu bâbda Südde-i sa‘âdet-medâr ve Atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârıma olan sadâkat u istikāmetin muktezâsınca leyl ü nehâr göz ve kulak tutıp vilâyet-i Eflak'un bir mahalline ve bir ferdün emvâl ü erzâkına müfsid-i mezbûrdan ve sâ’ir haydûd eşkıyâsından zarâr u gezend irişdürmek ihtimâli olmaya. Şöyle ki müfsid-i mezbûr Şerban'dan ve içerü vilâyetünden gelen haydûd eşkıyâsından Memâlik-i mahrûsemden olan Eflak memleketine ve re‘âyâsına bir mazarrat irişürse adem-i tekayyüdünden bilinür mes’ûl olman mukarrerdür, ana göre mukayyed olasın.

d.104, s.39-40, h.168

Belgrad Muhâfızı Vezir Hasan Paşa'ya: Rikab-ı hümâyûn için gönderilen bin süvârîden başka Hamid sancakbeyi, Sirem sancakbeyi ve Tököli İmre'den de asker alınarak toplam üç bin süvârînin Belgrad'dan yanlarına zahîre verilip bir miktarını Temeşvar Kalesi'ne teslim etmeleri, Macar varoşlarının ahâlisi ile Nemçe eşkıyasının birleşip Varad Kalesi'ni muhâsara ettiği, bir miktar süvârî ile Macar varoşlarının vurulması, Varad'ın serbest kalmasının sağlanması, casuslar gönderilerek nasıl bir yardımın mümkün olacağının araştırılması.

Belgrad muhâfızı Vezîr Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Sen ki vezîr müşârun-ileyhsin; bundan akdem yüzer nefer ile dört oda Tımışvar muhâfazasına ve sâbıkā Aydın mutasarrıfı Ömer *dâme ikbâlühû* Tımışvar beğlerbeğisi ile Butun muhâfazasına me'mûr olmağın, Rikâb-ı hümâyûnum tarafına tahrîr ve irsâl olunan bin nefer süvârî serhaddimüzden mâ'adâ Hamid Sancağı Beği Katana Mustafa ve Sirem Sancağı Beği Pîri *dâme ızzühümâ* ve Sinan Ağa'nın neferâtından ve ol tarafda olan sipâh ve silâhdar serdengeçdilerinden ve iktizâ iderse Tököli İmre Kral'dan dahi (...) süvârî asker alınup hâsılı cümlesi üç bin nefer süvârî asker olmak üzre (...) ve Belgrad'da olan dakîkin beher kîlesine yarımşar guruş ücret virilmek üzre zikr olunan süvârî askerin terkîleriyle götürebildikleri kadar dakîk virilüp inşâ'allâhü te'âlâ ta'yîn olunan odaları ve götürdükleri dakîkin bir mikdârını Tımışvar Kal'ası'na nakl ve teslîm eylediklerinden sonra bâkî kalan dakîk ile Tımışvar beğlerbeğisi dahi Butun Kal'ası'na nakl ve irsâl ve Diyarbekir eyâleti ihsânım olan vezîrim Şahin Mehmed Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû* Belgrad'a ulaşdırılup ol tarafda olan serhadd-i mahsûrem hazîne ve zahîre ile imdâd ü i'ânet olunmak üzre avn-ı hakkıyla ol havâlinin umûru senin zimmetine havâle olunmuşdu. Hâlâ Vrad Kal'ası'nda mahsûr olan guzzât-ı mûsırînden Rikâb-ı hümâyûnuma mahzâr gelüp; Varad havâlîsinde olan Macar varoşlarının ahâlîsi bir mikdâr Nemçe eşkıyâsı ile tecemmu' ve Vrad Kal'ası'nı ta'cîz ü tazyîk kasdıyla muhâsara idüp ziyâdesiyle muzdaribu'l-ahvâl oldukların ve (...) kıllet üzre olup her ne mahalden murâd olunur ise ubûr mümkin olmağla, bi-avnillâhi te'âlâ ve tevfîk bir mikdâr süvârî asker Varad havâlîsinde olan Macar varoşlarına varup ribât

ve hisârları olmamağla emvâl ü erzâkların nehb ü gāret ve ehl ü ıyâllerin esîr ve (...) eylemeyeler. Vîrân-ı asâkir-i muvahhidîn (…) olduklarından mâ‘adâ Varad muhâsarasıyla meşgûl olan ahâlisi dahi varoşlarının ve ehl ü ıyâllerinin fikrine düşüp Varad Kal‘ası alınmadan yıkılup gitmeleriyle İnşâ‘allâhü te‘âlâ ol hasra husnâ ve içinde olan ümmet-i Muhâmmedi küffâr-ı hâksârın tasallutundan tahlîs me’mûldür. İstimdâd ve istizâr eyledikleri mühimm-i hümâyûnuma ilkā olunmağla, (...) gayret ü hamiyyet-i padişâhanem fürûzân olmuşdur. İmdâd ü i‘ânetleri olan (...) (...) (...) üzerlerine fırsat (…) oldu. Iyânen billâhi te‘âlâ (…) ü tekâsül ile kal‘a-i merkūme derûnunda mahsûr olan bu kadar emrâr-ı Müslîmîn idi. A‘dâ-yı li‘ân giriftâr olması ihtimâli olur ise irtikâb (...) olmağla huzûr-ı hassada bir vechle cevâba bârları liyâkat olmaduğı zâhir ü bâhir iken bu vakde değin tevakkufa illet Mariş Suyu’nun geçirvirdüği ma‘lûm-ı hümâyûnum olmadığındandır. Sen vüzerâ-yı ızâmımın şeca‘ât ü şehâmet ile müte‘ârif ve serhad ahvâline vâkıf dîn ü devlet-i aliyyemin gayret-keşliklerinden olup ve ol etrâfın ahvâlisenin uhdene müfevvez olmağla, bu emr-i azîmden bu mertebe ihmâli revâ görmeyüp ol câniblere bî (...) sâdıkü'l-kavl ve mücerret ve kâr-güzâr câsûslar gönderüp şehr-i merkūm geçürvirmeden tarîk ile imdâd mümkindür, haber olup şimdiye değin bir kaç def‘a Rikâb-ı hümâyûnuma i‘lâm ü mehmâ iken imdâd u i‘ânetlerinde bulunmağa cidd ü ikdâm ile senden bir vechle izhâr-ı hamiyyet me’mûl u muntazır iken Vradlıların i‘lâm eyledikleri üzre bi-avnihî te‘âlâ imdâdlarına bu vechle (...) vechle imkân var iken maslahatın bu kadar te’hîr ü terâhi (...) budur ki, mücerred senin ta‘rizlerine (…) hâlâ Rikâb-ı hümâyûnda tekrâr ( ) nefer sipâh ve silahdâr ve serdengeçdileri gönderilüp (...) Özi Beğlerbeğiliği Mahmud *dâme ikbâlühû*ya dahi eyâleti askeriyle bu husûs içün memûr olup ve mukaddemâ Belgrad tarafına ta‘yîn olunan halku’s selâtînü’l-izâm Adil Giray Sultan dahi üç-dört bin mikdârı asker-i Tatar ile gelüp Eflak hudûduna bağlanduğu istimâ‘ olunmağla, o dahi serî‘an tarafına irişmek üzre emr-i şerîfim gönderilüp ve Tököli İmre Kral dahi bin nefer süvârî asker ile vekili Petrofça oğlunu ta‘yîn eylemek üzre me’mûr olup ve Belgrad dahi hâlî kalmamak içün Ordu-yı hümâyûndan mukaddem irişmek üzre e‘âzimü’l-ümerâ’i'l-kirâm Anadolu Beğlerbeğisi Hacı Hüseyin ve Manisa mutasarrıfı İbrahim ve Teke mutasarrıfı Mevlüd Mehmed *dâme ikbâlühûm* kapuları halkı ve Anadolu eyâleti askeriyle ıcâleten irsâl asker-i nusret-eserim dahi İnşâ’allâhü te‘âlâ hemân hareket üzre olup el-ân Varad ve Penuh(?) ve Tımışvar taraflarının imdâd u i‘ânetlerinden mühim bir iş olmayup cümle umûrdan akdem (...) ve bir keyfiyet-i ahvalleri senden bilmekle, imdi; bu def‘a sadır olan fermân-ı vâcib’ül-(...) sana vardığı gibi harâb-ı gafletden bî-zâr olup bu işin ittihâzı mülâhaza

ile (...) ü tedbîr idüp Özi beğlerbeğisi olan mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh cümleye baş u buğ olmak üzre Sultân-ı müşârun-ileyh Tatar askeriyle **[40]** ve Katana Mustafa ve Pîrî *dâme ızzühûmâ* ve Sinan Ağa dahi yanlarında olan serhadlü asker ile bi'n-nefs kendüleri ma'an gitmek üzre sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince her birine başka başka tenbîh ve mukaddemâ gönderilen serhadlü askeri ve hâlâ gönderilen sipâh ve silahdâr ve serdengeçdileri ve mukaddemâ ol tarafda olan serdengeçdileri dahi gereği gibi teçhiz ve kral-ı müşârun-ileyhin vekîlini dahi fermân olunduğu üzre kendünin bin nefer süvârî askeriyle bile koşup, göreyim seni; gayret eyleyüp bunlara bir hoşça nizâm virüp yine mukaddem tenbîh-i hümâyûnum olduğu üzre Belgrad'da olan dakîkden beher kîlesine yarımşar kuruş ücret ile her ne kadar süvârî asker müctemi'olur ise cümlesine vekîlleriyle götürebildikleri kadar dakîk virüp ve eğlendirmeyüp İnşâ'allâhü te'âlâ zikr olunan unları ve götürdükleri dakîkin bir mikdârını (...) nakl ve teslîm eyledikden sonra bâkī kalan dakîk ile Tımışvar beğlerbeğisi Butun Kal'ası'na irsâl ve vezîr-i müşârun-ileyh Şahin Mehmed Paşa'yı dahi alup Varad'da mahsûr olan guzât-ı muvahhidînin iltimâs eyledikleri vech üzre Varad havâlisinde olan Macar varoşlarını bi-inâyetillâhi te'âlâ kādir oldukları kadar nehb ü gāret ve katl ve üserâsı ile iğtinâm ve Varad elinde olan Macar eşkıyâsının teferrük ü teşettütlerine hâsılı a'dâ-yı dîne îsâl mazarrat ve mahsûr olan ihvân-ı dîne imdâd ü i'ânet ile dünyâda ve âhiretde bâ'is (...) olacak me'ser-i cemîle vücûda getürmeğe bezl-i merhûd(?) eylemeleriyçün tergîb u tahrîs eyleyesin. Her birinin bu bâbda zuhûra gelen hidmetleri zâyi' olmayup esnâf-ı muzâ'af avâtıf-ı aliyye-i hüsrevâniye mazhar olmaları mukarrerdir. Sen dahi bu bâbda isticlâb-ı rızâ-yı hümâyûnuma ihtimâm eylemek bâbında yazılmıştır.

Fî Evâili L sene [1]103 **(16-25 Haziran 1692)**

Bir sûreti dahi Özi beğlerbeğine yazılmışdır.

Bir sûreti dahi Erdel Hâkimi Orta Macar Kralı Tököli İmre'ye, bin nefer süvârî asker ile vekîlin Petrofin(?) oğlunu ta'yîn eyleyesiz diyü yazılmışdır.

LEHİSTAN'A GÖNDERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR

A.DVNS.MHM. d.3, s.305, h.893

Leh Kralı'na: Lehistan'da harâmîler tarafından öldürülen Tokatlı Mehmet'in ve Lehistan'da vefât eden Kefelü Mustafa'nın mallarının ve paralarının eksiksiz şekilde gönderilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 28 Cemâziyelâhir sene 967] **(26 Mart 1560)**

Yazıldı.

Leh Kralı'na hüküm ki:

Leh vilâyetinde Meske(?) ( ) ile Boliste(?) arasında harâmîler katl etdüği Tokatlu Mehmed nâm bâzergânun mâlı içün bundan akdem nâme-i hümâyûnumuz gönderilmiş idi. Hâliyâ ba‘zı kimesneler dahi gelüp taleb etmeğin ve andan gayrı Leh vilâyetinde fevt olup mâlını Kefelü (...) nâm Ermeni zabt idüp Velne(?) nâm şehirde Yorgi Bezyorni(?) dimekle ma‘rûf kimesneye viresiye bey‘ etdüği Kefelü Mustafa nâm bâzergânın mezbûr Ermeni'ye virilmeyüp zabt etdüği akçesi cümle Südde-i sa‘âdetime irsâl olunması lâzim olmağın. Gerekdir ki:

Kadîmü'l a‘vâmdan ilâ hâze'l-ân mâ-beynimizde olan hüsn-i sadâkat ve vüfûr-ı muhabbet muktezâsınca zikr olunan bâzergânlarun mâllarını aynı ile defter eyleyüp bî-kusûr atebe-i ulyâmıza irsâl ü îsâl olunmak bâbında enva‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûr ide

d.6, s.245, h.530

Leh Kralı'na: Boğdan Voyvodası'nın birtakım eşya ve samur kürk almak için Moskova tarafına yolladığı tüccârın aradan zaman geçmesine rağmen gelmediği, nâme-i hümâyûn ulaştığında aradaki dostluk gereği eşya ve parasıyla gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 12 Cemâziyelevvel sene 972] **(16 Aralık 1564)**

Boğdan voyvodasının âdemisine virildi. Fî 5 Cemâziyelevvel sene 972

Leh Kralı'na nâme-i şerîf yazıla ki:

Boğdan Voyvodası Aleksandr'a mektûb gönderüp; "Dragan nâm Ermeni'yi ba‘zı metâ‘ı ile samur ve balık dişi almak içün Moskov cânibine gönderüp nice zamân gelmeyüp hâliyâ esbâbı ile taht-ı hükûmetinizde Lov nâm kal‘ada mütemekkin olduğun" bildirüp "ahidnâme-i hümâyûnumuz mûcebince mezkûr Ermeni esbâbı ile gönderilmesin" recâ itmeğin. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz ile müşârun-ileyh voyvodanın âdemi vardukda, mu‘âhede-i hümâyûnumuz üzre mâ-beynde olan dostluk ve sadâkatiniz mûcebince mezkûr Ermeni'yi akçe ve esbâbı ile mûmâ-ileyhe göndermen bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda gele.

d.6, s.294, h.628

Leh Kralı'na: Boğdan'dan kaçan ehl-i fesâdın bir kısmının Nemçe askeri ile birleşip Boğdan üzerine gitme ihtimâli olması üzerine bu kişilerin Lehistan topraklarından geçmesine izin verilmemesi.

Yevmü’l-Hamîs, fî 15 Cemâziyelevvel sene 972 **(19 Aralık 1564)**

Yazıldı.

Leh Kralı'na nâme yazıla ki:

Hâliyâ Dergâh-ı Sa‘âdet-destgâh ve Bârgâh-ı Adâlet-penâhımıza ki melce-i ümerâ-i zîşân ve melâz-i havâkîn-i haşmet-nişândır. Vilâyet-i Boğdan Voyvodası olan kıdvetü ümerâ’i'l-milleti'l-Mesîhiyye kulum Aleksandra'nın mektûbu vârid olup; "Erdel Kralı olan İstefan'dan kendüye mektûb gelüp; "bundan esbak vilâyet-i Boğdan'dan firâr iden müfsidlerden bir nicesi Nemçe tarafından istimdâd iki bölük leşker cem‘ idüp nısfını müşârun-ileyh İstefan üzerine ve nısfını vilâyet-i Boğdan üzer[ine] irsâl eylemek tedârik etdüğin" bildürüp ve Koca Nasra(?)'nın oğlu Diyan(?) müfsid dahi hurûc idüp zikr olunan eşkıyâ ile müttefik olup mezkûr Aleksandra; "Üzerime gelmeleri sahîhdir." diyü Südde-i sa‘âdetimden istimdâd idüp; "Ammâ; vilâyet-i Leh'den yol virilmezse gayri yirden gelmek ihtimâli yokdur." diyü i‘lâm eyledüği ecilden nâme-i nâmî ve sahîfe-i kerâmî irsâl olundu. Varup vusûl buldukda, fi'l-vâkı‘ mûmâ-ileyhin i‘lâm eyledüği üzre ol taraflardan düşman gelmek ihtimâli var ise Memâlik-i mahrûsemizden

vilâyet-i Boğdan cânibine vilâyetinizden ve ol semtlere karîb yerlerden yol virmeyüp kābil-i mürûr olan yerleri ukūd u mesdûd kılup bi'l-cümle sevâlif-i eyyâm ve sevâ'ik-i a'vâmdan Âsitân-ı Semiyyü'l-mekânımız tarafına olan hüsn-i ihlâs u ihtisâsınız muktezâsınca kadîmî dostluk ve mu'âhede-i hümâyûnumuza mugāyir iş olmakdan sakınup ol tarafdan a'dâya yol virmeyüp hücûmları dahi olursa def'-i mazarrat u ifsâdlarında envâ' ikdâm ve hüsn-i ihtimâmınız zuhûra getüresiz şöyle bilesiz.

d.6, s.452, h.975

Leh Kralı'na: Boğdan'dan Lehistan'a kaçan eşkıyanın himâye edilmeyerek, dostluk gereği iâde edilmesi.

[Yevmü'l Erbi'â, fî 3 Ramazânü'l-mübârek sene 972, Kostantıniyye] **(4 Nisan 1565)**

Yazıldı.
Serâser kîse ile altun kozalak ile Paşa hazretlerine gönderildi. Fî 8 Ramazân sene 972

Leh Kralı Agusto Zigmondo'ya nâme yazıla ki:

Hâliyâ Atebe-i aliyye-i sâmî-mekân ve Südde-i seniyye-i sa'âdet-nişânımıza ki merci'-i ümerâ-i kirâm ve melce-i selâtîn-i fihâmdır. Vilâyet-i Boğdan Voyvodası Aleksandra Voyvoda mektûb gönderüp; mukaddemâ vilâyet-i mezbûrenin ihtilâline bâ'is olan eşkıyâdan Başko ve Nikor ve Vilad ve Demeşkan ve Pelbocki(?) ve Torkol ve Rohozna ve Lence ve Cogula ve Yuvan Toma ve Gavril Sitar(?) ve Mohçel(?) nâm müfsidler girü vilâyet-i mezbûreye inkılâb virmek arzûsuyla ol câniblere varup ilticâ etdükde Âsitâne-i Sa'âdetimiz cânibine olan vüfûr-ı ihlâs ve hüsn-i ihtisâsınız muktezâsınca zikr olunan müfsidler tutılup habs olundukların mezkûr voyvoda kulumuz i'lâm etdüği ecilden gerekdir ki:

Nâme-i sa'âdet-nümûnumuz varup vusûl buldukda, sevâlif-i eyyâm ve sevâ'ik-i ezmândan cenâb-ı devlet-me'âbımıza olan dostluğunuz ve mâ-beynde olan mu'âhede-i hümâyûnumuz muktezâsınca mezkûrları te'hîr etmeyüp mukayyed ü mahbûs Südde-i sa'âdetime irsâl eyleyesiz ki sadâkat üzre ahd ü peymânın ri'âyeti sebeb-i izdiyâd-ı meveddetdir. Ana göre mukayyed olup ihtimâmen isti'câl üzre irsâli bâbında hüsn-i ikdâmınız zuhûra gele şöyle bilesiz.

d.6, s.569, h.1245

Leh Kralı'na: Tatar askerinin Lehistan sınırını ihlâlinin önlenmesi için Devlet Giray Hân'a gönderilen mektuba cevaben Devlet Giray Hân'ın Lehistan ile yapılan anlaşmada sâbit olduğunu bildirmesi, Lehistan'ın kaybolan tâcirlerinin buldurulup, sorumluların cezalandırılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 5 Zilka‘de sene 972] **(4 Haziran 1565)**

Yazıldı.

Leh Kralı'na nâme ki:

Cenâb-ı emâret-me’âb Devlet Giray Hân mektûb gönderüp; "Bundan akdem vilâyetinize tâbi‘ Bar nâm kal‘anun etrâfı gāret olunduğu husûsu içün kendüye nâme-i şerîfimiz gönderildikde; "Bu husûsdan haberümiz yokdur. Kral ile olan mu‘âhede mukarrerdir. Emr-i şerîfe muhâlif vaz‘ olmamışdır. Bu fesâdı eyleyen Akkirman ve Cankirman krallarıdır**.** Ammâ; bu vilâyet-i mezbûre serhaddinde olan Çerkeskirman ve Mankirman ve Braslav(?) nâm kal‘aların Kazakları Özi suyu ile gelüp karîb olan iller ile Takladı(?) Mîrzâ'nın ilin urup otuz-kırk mikdârı hâtûn ve kız, oğlan alup bundan evvel Boğdan Seferi'nden avdet olunup nehr-i mezkûru mürûr iderken su içine (...) asker-i Tatara tüfenk ve sâ’ir yarağla hücûm etdüklerinde yirmi-otuz nefer âdemleri katl olunup bunlardan mâ‘adâ kırk-elli nefer esîr olup ve Akkirman ve Cankirman arasında on nefer âdemleri katl olunup ve nehr-i mezkûr kenârından sekiz-dokuz bin re’s koyunların alup gidüp Moskov'dan Atebe-i ulyâma semmûr getürmekle iki-üç bin sikke altunla Karaş(?) nâm âdemi ve sâ’ir tâcirleriyle giderken yine ol kal‘aların Kazakları basup cümle mâlların alup kendüleri (...) ve piyâde Moskov'a varup üç-dört ay anda oturdukdan sonra gayrı bâzergânlarıyla mezbûr Karaş'a(?) icâzet virilüp gelürken yine ol Kazaklar iki yüz tüfenkle tekrâr basup mezkûru beş-altı nefer bâzergânla katl eyleyüp otuz-kırk araba esbâbların alup gidüp gerek alup ne mikdâr esbâb ise defterin irsâl idüp ve Kefe Sancağı beği ve kādısı dahi Yüce Dergâhımıza mektûb gönderüp; vilâyet-i Moskov'a ticâret iden Hoca Ali ve Hacı Memi ve Ahmed ve Şa‘bân ve Mustafa ve İbrâhîm ve zimmîlerden Avadik ve Aranes ve Manok ve Tohtamış ve Varteriş(?) ve Todurge nâm tâcirler vilâyet-i mezkûra ticâret iderken basılup âdemleri helâk olup küllî metâ‘ları gāret olunmuşdu. Hâliyâ bu sene vilâyet-i mezkûreden gelürken zikr olunan kal‘alar

kurbunda kârbânı basup nicesi mecrûh ve kimi katl olunup dâ'imâ mazarrat irişmekden hâlî değildir." diyü i'lâm eylediler. Vâkı'â kazâyâ arz olunduğu gibi ise tarafeynden mu'âhede-i hümâyûnumuza muhâlif iş olmağa rızâ-yı hümâyûnumuz yokdur. Zikr olan kal'anuz etrâfın gāret iden ehl-i fesâd kimler idüği sıhhati üzre arz olınacak haklarından gelinmekde ve zâyi' olan esbâb ve âdemlerüniz bulunmakda bu cânibden dakîka fevt olunmaz. Gerekdür:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, hân-ı müşârun-ileyh sefer-i mezbûrdan avdet etdikde nehr-i mezbûr ubûrunda iken vilâyetinizden ol fesâda mübâşeret idüp ehl-i İslâm olan Tatar leşkerinden ol mikdâr kimesneyi katl idüp esîr idenleri ve koyunları ve tavârların gāret idenleri ve mûmâ-ileyhe tâbi' mezkûrun vilâyetin gāret idüp esîr alanları ve Moskov'a ol mikdâr altunla ticârete gönderdüği Karaş(?) nâm âdemi ile ticârete varan tüccârın yolların basup esbâb ü emvâllerin gāret iden tâcirlerün gāret olunan emvâl ü esbâbların ve tavârların ve alınan esîrlerin ashâbına alıvirüp mu'âhede-i şerîfimize muhâlif fesâd ü şenâ'ati zâhir olanların gereği gibi haklarından gelüp Âsitânemize olan dostluğu ri'âyet idüp hilâfına cevâz gösterilmeye.

d.6, s.585, h.1283

Leh Kralı'na: Moskova'ya ticâret için giden ve dönüşte Lehistan'da eşkıya tarafından yolları kesilerek malları ve hayvanları çalınıp kendileri esîr alınan tâcirlerin serbest bırakılıp mallarının ve hayvanlarının buldurulması, sorumluların cezalandırılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 20 Zilka'de sene 972] **(19 Haziran 1565)**

Yazıldı.
Altun kozalak ve serâser kîse ile Ca'fer Çavuş'a virildi. Fî 28 Zilka'de sene 972

Leh Kralı'na hüküm ki:

Hacı Mehmed ve Mustafa ve Kazgancı Ali ve İbrâhim ve diğer Mustafa ve Ahmed ve Şa'bân ve Allahkulu Hacı nâm Müslimânlar ve zimmîlerden Batora(?) ve Haçaroz ve Tohtamış ve Avanes ve Avadik nâm tâcirler Dergâh-ı mu'allâma gelüp; "Vilâyet-i Moskov'dan gelürken vilâyetinizde Barla(?) nâm kal'a kurbunda Basman(?) Suyunda ba'zı harâmî kârbânların basup iki yüz on re's esîrlerin ve yirmi üç bin üç yüz altunluk esbâbların, dört yüz altmış atların gāret idüp ve yedi neferin katl idüp ahd ü emâna mugāyir vaz' etdiklerin" bildürüp ve mezbûr Hacı Mehmed gāret olunan

esbâbından on dokuz pâre sincâb kürk ve iki pâre aşlık(?) ve yedi çift telâtin Kiyev nâm kasabadan Pavlo Balkoviç(?) dimekle ma‘rûf deli kâfirin oğulları Vasko ve Yuvan nâm zimmîler elinde bulup Rûmeli kādıaskeri huzûrunda şer‘le sâbit hükm olunup alıvirildi. Eyle olsa gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl [buldukda] mâ-beynimizde kadîmü'l-ezmân müşeyyed ü mü’ekked dostluğa ve ahd ü emâna mugāyir Memâlik-i mahrûsem tâcirlerinin yolların basup âdemlerin katl idüp esbâb ü emvâllerin ve esîr ve atların gāret ü hasâret iden ehl-i fesâd ü şenâ‘at kaç nefer ise zuhûra getürüp Memâlik-i mahrûsem tâcirlerinin alınan esbâb ü emvâllerin ve esîr ve tavârların bî-kusûr alıvirdükden sonra ahidnâme-i hümâyûnumuz muktezâsınca gereği gibi haklarından gelüp cez[â] vü sezâların viresiz ki ehl-i fesâda mûceb-i ibret olup bir daha kimesnenin ahd ü emâna muhâlif vaz‘ itmeğe mecâli olmaya şöyle bilesiz.

d.5, s.23, h.61

Leh Kralı'na: Lehistan'a ticâret için giden Boğdanlılara halkın bakır akçe vermesi ile Boğdanlı tâcirlerin zarar etmesi üzerine eski ticâret düzenine dönülmesi, ayrıca Boğdan'dan Lehistan'a kaçan eşkıyanın himâye edilmeyip haklarından gelinmesi.

Yevmü'l-Hamîs, fî 11 Muharrem sene 973 **(8 Ağustos 1565)**

Yazıldı.
Aleksandra âdemi Martin'e virildi. Fî't-târîhü'l-mezbûr.

Leh Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Boğdan Voyvodası Aleksandra Voyvoda Dergâh-ı Mu‘allâm'a mektûb gönderüp; vilâyetinizde ikāmet olan pazara Boğdanlu'dan rençber tâ’ifesi tavâr ve sâ’ir esbâb fürûht etdiklerinde vilâyetin halkı Boğdanlu'ya sahîh gümüş akçe virmeyüp kendü vilâyetlerinde isti‘mâl olunan bakır akçe virüp zikr olunan bakır akçelerine Boğdan'da ve ne gayrı yerde geçmeyüp ve vilâyetlerinde bundan akdem altun bakır akçe hesâbı üzre yetmişer akçeye olup ve guruş dahi kırk beşer akçeye geçerdir. Hâliyâ bakır akçe hesâbı üzre altun doksan üçer akçeye ve guruş dahi ellişer akçeye olmuşdur. Boğdanlu bakır akçe hesâbı üzre mezbûr Leh tâ’ifesinden zikr olunan bahâya altun ve guruş alup Boğdan'a geldiklerinde ticâretlerine küllî zarâr olup ve Boğdan'dan firâr idüp

vilâyetinize varan eşkıyânın haklarından gelinmek içün bundan evvel elçilerinizle size nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunmuşdu. Gerkedir ki:

Nâme-i hümâyûnumuzla vusûl buldukda, Boğdan'dan firâr idüp varan eşkıyâdan bir ferdi himâyet etmeyüp ele giren te'hîr olunmayup haklarından gelesiz. Ve zikr olunan pazara bey‘ u şirâ etmek içün varan Boğdanlu'ya akçe husûsunda ıztırâb virdirmeyüp kadîmden ne asl akçe isti‘mâl olunursa ve kaçı bir altun hesâb olunu gelmiş ise girü ol vechile bey‘ u şirâ etdirüp olıgelene muhâlif Boğdanlu'ya ve gayri tacirlere zarâr ü ziyân olmakdan ictinâb oluna ki tüccârın refâhiyyeti memleket ü vilâyetin ihyâ vü ma‘mûruna sebeb nedir? Ana göre mukayyed olup ol bâbda ihtimâmınız zuhûra getürile.

d.5, s.28, h.70

Leh Kralı'na : Elçileri vasıtası ile gönderdikleri mektubun ulaştığı, Akkirman'dan Lehistan'a otlak için geçen çobanların haklarının korunması için serhatlerdeki görevlilerce kayıt altına alınması, eğer bir zarara uğrarlarsa kayıtlar gereği haklarının verilmesi, Boğdan eşkıyasından Lehistan'a kaçanların himâye edilmemesi, Lehistan'a zararı dokunan Tatar tâifesinin ikaz edildiği, Lehistan'a ticâret için giden tâcirlerin ıssız yerlerden gitmemesi konusunda Akkirman beyine hüküm gönderildiği, tâcirlerin Lehistan'dan güvenli bir şekilde geçirilmesi, daha önce nâme-i hümâyûnda da bildirilen tâcirlerden Bursalı Muhammet'in çalınan eşya ve esîrlerinin buldurulup bu işi yapanların cezalarının verilmesi, Akkirman Tatarları'nın Lehistan tarafına yaptıkları zarar ve ziyânların önlenmesi için emir verildiği, Lehistan'ın dostluk gereği Kırım Hanı'na vergilerini ödemeye devam etmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 13 Muharremü'l-harâm sene 973] **(10 Ağustos 1565)**

Leh Kralı Zigmond Agust Kral'a nâme-i şerîf ki:

Hâliyâ Südde-i seniyye-i sa‘âdet-kıyâm ve Âtebe-i aliyye-i velâdet-makāmımıza ki merci‘-i selâtîn-i izâm ve melce-i havâkîn-i haşmet-fercâmdır. Elçiniz kıdvetü a‘yâni'l-milleti'l-Mesîhıyye Nikola Beraski(?) yedinden mektûb-ı vidâd-mashûbunuz vârid olup Dergâh-ı âlem-penâhımıza safâ-yı hâtır ile dostlukda sâbit-kadem olup envâ‘ sadâkat-i vidâd ve esnâf-ı meveddet ittihâdınuz iş‘âr idüp mektûbunuzda her ne ki mastûr ve mezkûr olmuş ve mezbûr elçinize her ne ki sipâriş

olunmuş ise takrîr ü beyân idüp cümle-i ahvâl-i merâmınıza ilm-i şerîfimiz muhît u şâmil oldı. Eyle olsa sevâlif-i eyyâm ve sevâ‘ik-i ezmândan mâ-beynimizde olan dostluğunuz kemâl mertebe müşeyyed ü müstahkem olup mâdâm ki sa‘âdetlü Âsitânemize sadâkat üzre olup ahidnâme-i hümâyûnumuza muhâlif sizin cânibinizden bir husûs sâdır olmaya. Ahidnâme-i aliyye-i şahânemize vâcib ü lâzim olduğu üzre ahd-i şerîfimiz muktezâsınca dostluk kā‘ideleri gereği gibi ri‘âyet olunmakda dakîka fevt olunmaz. Hâliyâ nehr-i Tarlu ve Torsi(?) suyundan tavârları ve koyunlarıyla vilâyetinize Akkirman cânibinden varan çobanların ahvâli onat mukarrer(?) olup tarafeynden otlak hakkı zâyî‘ olmamağiçün evvelâ serhad hâfızlarına kendülerin bildirüp geçirdükleri koyunları ve tavârları defter olunup ve kendü cânibinizden ol husûsa nâmdâr beğlerinüzden kıdvetü ümerâ’i'l-milleti'l-Mesîhıyye Nikola Şinavi(?) ta‘yîn olunduğun bildirmişsiz. Bundan akdem Atebe-i ulyâmıza elçiniz geldikde ol cânibe varan çobanların ahvâli vech-i meşrûh üzre Akkirman Sancağı Beği iftihârü'l-ümerâ’i'l kirâm Hasan *dâme ızzühû*ya emrim olup ol bâbda müşârun-ileyhe hükm-i hümâyûnumız irsâl olunmuş idi. Hâliyâ dahi mûmâ-ileyhe fermân-ı celîlü'l-kadrimiz sâdır olup Akkirman tarafından zikr olunan nehirleri ubûr idüp otlağiçün varan çobanların tavârları ve koyunları ne mikdâr ise tarafeynin hâkimlerine evvelâ bildirüp defter etdirüp defter itmedin varmayalar ve ıtlâk hakkı dahi cem‘ olunmalu oldukda tarafeynden mu‘temedü'l-aliyye muayyen olan emînler resm alınacak mahalde hâzır olmadan alınmayup hâzır olduklarında ma‘an ol defter ile yoklanup alınup cânibeyne âid olacak otlak hakkında bir habbe zâyî‘ u telef olmaya ve kimesnenin tavârları ve koyunu zâyî‘ olursa defter mûcebince taleb oluna, bir ferde ol bâbda zulm ü hayf olmamak tenbîh olunmuşdur. Siz dahi ana göre tenbîh idüp re‘âyâ vü berâyanın ahvâli intizâmına sa‘y u ihtimâmınız dirîğ olunmaya ve Boğdan eşkıyâsından mukaddemâ firâr idenlerden ve min-ba‘d **[29]** varanlardan bir ferde himâyet olunmayup gereği gibi haklarından gelinüp ve biri dahi el-ân envâ‘ hakaret ile mahbûs olduğun ve ba‘zı re‘âyânuz kâr u kisblerinde iken ahidnâme-i hümâyûna mugāyir Akkirman ve sâ’ir Tatar tâ’ifesi tutup esîr idüp anun gibiler halâs olmaların ve Akkirman Tatarları yılda iki-üç def‘â memleketinize zulm ü cevr etdüklerin bildirmişsiz. Cümle i‘lâm etdüğiniz husûslara ıttılâ‘ımız olup, imdi; Boğdan Memâlik-i mahrûsemden olup re‘âyâsı harâç-güzârlarımızdan iken emr-i hümâyûnumuza muhâlefet iden eşkıya varduğı yere dahi şe’âmetden hâlî değildir. Anun gibi hıyânet üzre olanların haklarından gelmek bâ‘is-i nizâm-ı memleket ve sebeb-i izdiyâd-ı meveddetdir. Ana göre mukayyed olasız ve Memâlik-i mahrûsem tarafından ol cânibe varan tâcirler îsûz yerlerden gitmeyüp

kadîmü'l-eyyâmdan işleyügelen yollardan gitmeleri içün Akkirman beğine emr-i hümâyûnumuz olup min-baʿd hâlî yer ve yabândan gitmeğe ruhsat olmayup menʻ olunmuşdur. Ammâ siz dahi ahd-i şerîfiniz muktezâsınca bu cânibden varanları "hâlî yerden mürûr etdiler" diyü zarâr u ziyân irişdirilmesinden sakınup emîn ü sâlim memleketinizden geçüresiz ve vilâyetinizde basılan bâzergânlardan gayrı, sâbıkā Bursalu Mehemmed'in baʻzı esîrleri ve metâʻı alınup ol husûs içün dahi bundan evvel size nâme-i hümâyûnumuzla çavuşumuz gönderilmişidi. Ahidnâme-i hümâyûnumuz muktezâsınca ol fesâdı idenleri zuhûra getürüp zikr olunan bâzergânların esîr ve esbâb ve mâlların alıvirdükden sonra ehl-i fesâdın haklarından gelesiz. Ve ebnâ-i sebîl ve tüccârın emn ü emânı memleket ü vilâyetin ihyâsına sebebdir. Zikr olunan esîrler ahvâli ahidnâme-i adâlet-makrûnumuz müstedʻâsınca görilüp Müslimân olanları salıvirilüp henüz eski hâllerinde olanları yerlerine emîn ü sâlim ulaşdırmak içün cenâb-ı emâret-me'âb Devlet Giray Hân *dâmet meʻâliyehû*ya nâme-i şerîfimiz gönderilüp ve Akkirman beğine dahi mü'ekked hükm-i hümâyûnum irsâl olunup Akkirman Tatarlarında ve ol cânibde bulunan reʻâyânuzdan her kimde bulunursa cümlesi kezâlik ıtlâk olunmak ve zikr olunan Tatarların etdükleri zarâr u ziyânların tazmîn etdirilmesi ve ahd-i şerîfimize muhâlif fesâd ü şenâʻatleri zâhir olanların haklarından gelinmek emrimiz olmuşdur. Anun gibi zikr olunan Tatarlardan hukūk taleb ider var ise mûmâ-ileyh Hasan *dâme ulüvvuhû*ya vekîller gönderüp ahidâme-i hümâyûnumuz üzre şerʻle görilüp ashâb-ı hukūkun hakları alıvirildikden sonra müfsidlerin etdükleri fesâdlarına göre haklarından geline ve mûmâ-ileyh Hân'a **[30]** mümkün olduğu üzre muʿâvenet lâzim geldikde bir mikdâr Tatar ile muayyen ü zâhir olmağiçün müşârun-ileyhe nâme-i şerîfimiz irsâl olunmuşdır. Siz dahi mûmâ-ileyhle dostluğu elden komayup ahdinüz muktezâsınca ahde göre lâzim olan virgülerin edâ etmekde kusûr etmeyesiz ki anlar dahi muʿâvenet etmekde taksîr itmezler. Müşârun-ileyh elçiniz atebe-i ulyâmızda olan mesâlihiniz itmâma irişdirüp hüsn-i icâzetimize karîn(?)-i hâlî olup yine ol cânibe irsâl olundu.

İnşâ'allâh nâme-i şerîfimizle varup vusûl buldukda, kemâ-kân Atebe-i alem-yâbımıza lâzimü'l-arz olan husûslarla ihbâr-ı sıhhat ü selâmetinizi iʻlâm itmekden hâlî olmayup mâ-beynde muʻâhede-i şerîfimiz muktezâsınca saʻâdetlü Âsitânemize ihtisâsı olan dostlarımızla hüsn-i mübâşeret üzre dostluk şartların tamâm riʻâyet etmekde envâʻ ihtimâmınız zuhûra getürile. Tahrîren fî evâsıt-ı Muharrem sene 973

d.5, s.126, h.292

Leh Kralı'na: Vasko isimli birinin bazı kalelerden topladığı asker ve silah ile Cankirman Kalesi yakınlarına saldırdığı, kale halkından bazılarını esîr alıp hayvanlarını sürüp harmanlarını yaktığının duyulduğu, bu işi yapanlar kimler ise iki ülke arasındaki dostluk gereği buldurularak haklarından gelinmesi.

[Yevmü'l Cum'â, fî 5 Rebî'ülevvel sene 973, Kostantınıyye] **(30 Eylül 1565)**

Yazıldı.
Haydar Çavuş'u irsâl etmeyüp Akkirman beği âdemi Ali'ye virildi. Fî 9 Rebî'ülevvel sene 973
Nâmeyi Krala iletüp getüresiz diyü çavuşa hüküm yaz[ılup] mezkûra virildi.

Leh Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Akkirmân Sancağı Beği ( ) *dâme ızzühû* Atebe-i âlem-penâhıma mektûb gönderüp; hâliyâ Cankirman kādısı ve dizdârı ve Azep ağası mektûb gönderüp; Leh tevâbi'inden kal'a-i Cankirman'a karîb Çerkeskirman ve Kanavi ve Mankirman kal'alardan yirmi iki pâre şayka ile dört yüz mikdârı küffâra Vasko nâm kâfir serdâr olup (...)altı sancağı ve (...) hânesiyle nısfu'l-leylden sonra Cankirman Kal'ası'nın varoşun gāret ü hasâret idüp Müslimân ve kefereden on beş mikdârı kimesne esîr idüp kal'a halkının sığırların sürüp harmanların ihrâk idüp, kaba kuşluğa değin mustahfızlar ceng eyleyüp anlardan iki kâfir katl, bizden Azep ağası ile beş nefer kimesne mecrûh olup Özi nâm nehrin kenârında Yaşiş İlga(?) nâm mevzi'e varup esîr eylediklerin bahâya kesüp kefîl ile birkaçın kıvırup nehr-i mezbûrun etrâfında sâkinler olup atlu kâfir gelmek ihtimâli vardır diyü asâkir-i İslâm ile hâzır u müheyyâ olup hayra muntazır idüğin arz eylemiş. İmdi; sizinle bunca sinîn ü ezmân ve dühûr-ı ahyândan ilâ hâze'l-ân mâ-beynimizde mü'ekked ü mü'eyyed olan ahd ü emâna ri'âyet olunmak kā'ide-i marzıyye olmağın. Gerekdir ki:

Bu bâbda mukayyed olunup zikr olunan ehl-i fesâd her kimler ise ele getürilüp Atebe-i âlem-penâh ve Südde-i sa'âdet-destgâhımıza olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâs ve sadâkatiniz mûcebince gereği gibi haklarından geldirilüp serhaddlerinüzde olan eğer zikr olunan kılâ' asâkirine ve sâ'irlerine bir vechle tenbîh ü te'kîd oluna ki min-baʿd bir ferd mâ-beynimizde olan ahd ü emâna mugāyir bir vaz' itmeğe iktidârı olmamak bâbında envâ' mesâ'î-i cemîlenüz zuhûr-ı mürûr ide ki serhaddlerde olan re'âyâ emn ü emân ve refâhiyyet ü itminân üzre kâr ü kisblerine meşgûl olup havf ü haşyetden berî

olalar. Bu nâme-i hümâyûnumuz Haydar Çavuş'la gönderildi. Ehl-i fesâdın ne vechile tedariği görüldüği müşârun-ileyhe i‘lâm oluna.

d.5, s.314-315, h.819

Leh Kralı'na: Nemçe askerlerinin Leh askeri ile birleşerek Boğdan üzerine gitmek için hazırlık yaptığının duyulması üzerine; Nemçe askerine Lehistan'dan geçmek için yol verilmemesi, Cankirman tarafından esîr olarak alınanların serbest bırakılması, hayvanların iâde edilmesi, bu gibi durumların tekrarlanmaması için Leh beylerine tenbihte bulunulması ve sorumluların bulunarak ibret olacak şekilde cezalandırılması.

[Yevmü’l İsneyn, fî 23 şehr-i Cemâziyelâhir sene 973, Kostantıniyye] **(15 Ocak 1566)**

Yazıldı.
İskender Çavuş'a virildi. Fî 27 Cemâziyâhir sene 973

Leh Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Nemçe tâ’ifesi asâkir cem‘ idüp vilâyet-i Boğdan üzerine kasd itmek fikrin idüp ve sizin serhaddinüzde dahi muhkem cem‘iyyet olup, sizin tarafınızdan olan asâkir dahi Nemçe asâkiri ile ittihâd üzre oldukların i‘lâm eyledi. İmdi; mukaddemâ dahi Nemçe leşkeri Boğdan cânibine hareket etdikde sizin vilâyetinizden geçüp nice fitne vü fesâd bâ‘is olmuş idi. Eyle olsa sevâlif-i eyyâm ve sevâ‘ik-i a‘vâmdan ilâ hâze'l-ân atebe-i âlem-penâhımızla olan dostluk muktezâsı ri‘âyet olunmak lâzim iken berü cânibden ahd ü emâna mugāyir vilâyetinize dahl ü tecâvüz olunmayup ol cânibden sâbıkā Nemçe leşkerine yol virilüp Boğdan'a dâhil olmuşlaridi. Hâliyâ dahi Nemçe keferesinin ol vechle fikr-i fâsidleri var ise girü Leh içinden gelmek kasd etse (...) Şöyle ki; kadîmden mâ-beynimizde olan dostluk ve ahd ü emâna mukarrer olmak murâd ise gerekdir ki:

Zikr olunan Nemçe keferesine Leh içinden yol virilmeye. Bil ki Südde-i sa‘âdetimize olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca men‘ u def ‘ idüp eğer Nemçe keferesine yol virilmek ve eğer sizin tarafınızdan leşker vilâyet-i Boğdan'a ve sâ’ir Memâlik-i mahrûsemizin serhaddinde olan yerlere kimesneye dahl ü tecâvüz etdirmeyesiz.**[315]** Ol cânibden nakz-ı ahd olıcak bu cânibden dahi olmak lâzim gelür Bundan akdem dahi Leh tâ’ifesi Cankirman tarafına ahde mugāyir gelüp ehl-i İslâmdan

ba‘zı kimesnelere zarâr ü ziyân idüp ol bâbda dahi nâme-i hümâyûnumuz gönderilmişdir. Bu makūle ahde mugāyir vaz‘ idenlerin haklarından gelinmek bâbında ve Nemçe leşkerine ol tarafdan yol virmeyüp men‘ u def‘ olunmak husûslarında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra gele. Ehl-i fesâd Boğdan serhaddinde olan âdemlerinüzden Roski(?) Voyvoda ile Banbazyoşko(?) beğlerbeğinizden eğer anlara ve eğer sâ’irine gereği gibi tenbîh ü te’kîd olunmak bâbında şimdiye değin Memâlik-i mahrûsemden aldıkları âdem ve tavârları girü sâhiblerine göndermek bâbında şol ki muktezâ-yı dostlukdur, vücûda getüresiz. Ahde mugāyir bâ‘is-i fitne vü fesâd olanların haklarından gelesiz ki sâ’irlerine mûceb-i ibret vâk‘ ola, şöyle bilesiz.

d.5, s.486, h.1313

Leh Kralı'na: Hâssa tâcirlerinden Mehmet'in samur kürk ve birtakım eşya almak için Moskova'ya gönderildiği, gidiş ve gelişlerinde dostluk gereği zorluk çıkartılmaması, tâcir Mehmet ve adamlarından vergi alınmaması.

[Yevmü'l Erbi‘â, fî 4 Ramazân sene 973, Kostantıniyye] **(25 Mart 1566)**

Yazıldı.
Bu dahi.

Leh Kralı'na hüküm ki:

Hâssa tâcirlerimizden Mehmed Moskov'a irsâl olundu. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, Südde-i sa‘âdetimize olan dostluk ve sadâkatlar muktezâsınca alınan semmûr ve sâ’ir metâ‘dan âdet vü kānun üzre bac ve gümrük taleb etdirmeyüp varışda ve gelişde irsâl olunan hazîne ve metâ‘a ve kendüye ve âdemlerine ve tavârlarına ahd ü emâna mugāyir kimesneye dahl ü ta‘arruz etdirmeyüp emîn ü sâlim Memâlik-i mahrûseme irsâl ü îsâl bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûr ide. Ve öteden berü mukaddemâ âdemleri ile bir mikdâr semmûr ve sâ’ir metâ‘ göndermek emrim olmuşdur. Anun gibi gönderilü olup ve vilâyetinize dâhil oldukda ellerine temessük virile ki mukaddem irsâl etdüği eğer semmûr ve eğer sâ’ir metâ‘dır, kimesne vilâyetinizde bac ve gümrük taleb itmeyüp emîn ü sâlim gelüp gide.

d.7, s.73, h.201

Leh Kralı'na: Akkirman beyinin hizmetkârlarından bazısının birkaç kişi ile müttefik olup Akkirman beyinin eşya ve paralarını çalarak Lehistan'a kaçması üzerine her neredelerse buldurulup eşya ve altınlar alınarak suçlularla beraber iâde edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 9 Ra Sene 975] **(13 Eylül 1567)**

Yazıldı.
Nişancı Beğ'e gönderildi.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ Akkirman Beği Hasan *dâme ızzühû* mektûb gönderüp; "Sandûkları miftâhı elinde olan bir nefer hidmetkârı, aşçıbaşısı ve serrâcbaşısı ve birkaç kâfirler ile müttefik olup sandûklarında ne mikdâr altun ve akçesi var ise hayli esbâbı ile alup gice ile Cankirman sahrâsına gelüp vilâyetinize tâbi‘ Braslav nâm hisârda oldukların" bildirmeğin, gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Südde-i sa‘âdetimize olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsın muktezâsınca mezkûrları eğer ol hisârdadır, eğer vilâyetinizde âhar yirdedir, her kande ise buldurması bâbında hüsn-i ihtimâm olunup, ele getürildikden sonra mûmâ-ileyhin alup gitdükleri altun ve akçe ve sâ’ir esbâbı ile kendüler mukayyed ve mahbûs (...) teslîm ve irsâl olunmakda envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getüresiz.

d.7, s.989, h.2732

Leh Kralı'na: Ölen Boğdan Voyvodası Aleksandra'nın yerine oğlu Boğdan'ın geçtiği, eğer Boğdan'a bir saldırı olursa aradaki dostluğun gereği olarak gerekli yardımın gösterilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 15 Ramazân sene 975] **(14 Mart 1568)**

Yazıldı
Tercümân Murad'a virildi. Serâser kîse, altun kozalak ile.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ Boğdan Voyvodası olan Aleksandra Voyvoda mürd olup voyvodalığı oğlu olan Boğdan'a tefvîz olunup sancağ-ı hümâyûnumuz gönderilmişdir. İmdi; vilâyet-i Boğdan şemşîr-i cihângîr-i zafer-te'sîrimizle feth olunmuş memleketimiz olup re'âyâsı dahi harâç-güzâr re'âyâmız olmağın, gerekdir ki:

Yüce Âsitânemiz'e olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca anun gibi a'dâ tarafından memleket-i Boğdan'a mazarrat kasdına hücûm olursa def' u ref'i bâbında envâ' mesâ'î-i cemîleniz zuhûra getürüp Boğdan vilâyetine ve re'âyâsına gezend irişdirmemek husûsunda envâ' ihtimâmınız vücûda getürile ki bâ'is-i izdiyâd-ı musâfât olduğuna iştibâh olunmaya.

d.7, s.987, h.2726

Leh Kralı'na: Nakşa Dükası'nın adamlarından Cakomor ile ortaklarına balmumu için iltizâm verildiğinden, dışarıdan başka kişilere müdâhale ettirilmemesi.

[Yevmü'l-Erbi'â, fî 17 Ramazân sene 975, der-Edirne] **(16 Mart 1568)**

Yazıldı.
Serâser kîse, altun kozalak ile virildi.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Kıdvetü ümerâ'i'l-milleti'l-Mûseviyye Nakşa Dükası Yasef âdemlerinden dârende-i fermân-ı celîlü'l-burhân(?) Cakomor nâm Yahûdî, "Ba'zı şerîkleriyle vilâyetinizde hâsıl olan balmumu kendülerden gayrı kimesne kabûl ve iltizâm idüp makbûlünüz olup, âdet ü âyîniniz üzre ellerine temessükler virilüp şartları mûcebince mübâşeret idüp ba'zı tüccâr ile bey' u şirâ eyleyüp küllî harcları olduğun" bildürüp, "Virilen temessüğünüz muktezâsınca amel olunup, ana muhâlif hâricden dahl olunmamak" bâbında istid'â-yı inâyet idüp ve Dergâh-ı felek-bârgâhımızda kadîmî ubûdiyyet ü ihlâs üzre olanlar avâtıf-ı aliyye-i pâdişâhânemizle muhassılü'l-âmâl olmak kā'ide-i hasene-i hüsrevânemiz olmağın, gerekdir ki:

Kazıyye arz eyledikleri gibi olup vech-i meşrûh üzre olan şart u iltizâmları kabûlünüz olup ellerine temessüğünüz virilmiş olup âhar husûs yoğsa Âsitâne-i ma'delet-âşiyânemize olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca ellerine virilen temessüğünüz mûcebi ile amel olunup uhdelerinde olan mukâta'aların kemâ-kân zabt u tasarruf etdirüp bundan mâ'adâ gümrük ve gayrı husûsiçün virilen

temessükleriniz ve bu bâbda virilen temessüklere muhâlif hâricden kimesne dahl ü ta‘arruz eylemeye.

d.7, s.994-995, h.2742

Leh Kralı'na: Ahidnâmenin yenilenme talebine karşılık, Akkirman sancakbeyinin mektubuyla Leh beylerinin Cankirman Kalesi'ni muhâsara ettiklerinin duyulduğu, Devlet Giray Hân'a verilmesi gereken verginin üç yıldır verilmeyip elçisinin alıkonulduğu, Çerkeskirman varoşlarına saldırılar olduğu ve halka zulmedildiğinin öğrenildiği, bunları yapanların buldurulması, Hân'ın elçisinin serbest bırakılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 10 Zilka‘de sene 975] **(7 Mayıs 1568)**

Yazıldı.
Serâser kîse ile altun kozalak virilüp mezbûr ile irsâl olundu. Fî 18 Zilka‘de sene 975

Leh Hralı’na nâme-i hümâyûn ki:

Dergâh-ı sa‘âdet-medâr ve bârgâh-ı celiyyü'l-iktidârımız ki melce-i mülûk-i zamân ve mültecâ-i ekâsire-i asr u evândır, nâmenüzle ( ) nâm elçiniz gönderilüp, "Vüfûr-ı ihlâs u ihtisâsla müceddeden ahidnâme-i hümâyûnumuz taleb olunduğu" i‘lâm olunup dahi her ne dinilmiş ise pâye-i serîr-i âlem-masîrimize arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; südde-i seniyye-i semâ-sîmâmıza ilticâ iden selâtîn-i sadâkat-intimâ hakkında ebvâb-ı musâfâtımız meftûh olmak kā‘ide-i müstemirre-i pâdişâhânemiz olduğu azherdir. Fe-emmâ Akkirman(?) Sancağı beği Südde-i sa‘âdetimize mektûb gönderüp; "Mâh-ı Zi'l-ka‘de'nin sekizinci günü Leh beğlerinden Ostor Beği Pan ve gayrı beğler on bin asker ile Cankirman Kal‘ası'na gelüp taşrada olan hargele ve sığır ve koyunların varup gāret idüp kal‘âyı muhâsara eyleyüp dizdârı tutılan dillerden birin ulağla gönderüp sü’âl olundukda "Gāret ü hasâret kasdına geldüklerine" mu‘arref olup ve Tatar Hânı ki ebâ an-ceddin Dergâh-ı inâyet-bârgâhımızda kemâl-i sadâkat ü ihlâs üzre sâbit-kademdir. Bu bâbda mektûb-ı sadâkat-mashûb gelüp, "Kadîmden ol cânibe virilügelen ne ise bir nice yıl irsâl olunmayup ve üç yıldır ki elçisi alıkonulmuş, ale'l-husûs inâyet olunan ahidnâme-i hümâyûnumuzda, "Mâdâm ki ol cânibe virilügelen virgüleri virile, hân cânibinden dahi ahde muhâlif vaz‘ sudûr etmeye" diyü mukayyed iken ahidnâme-i hümâyûn muktezâsınca amel olunmayup muttasıl etrâf u cevânibi gāret ü hasâret itmekden hâlî

değillerdir" diyü bildürüp, bundan mâ‘adâ ba‘zı mâl-ı mîrî mühimmi içün havâle olunup Cankirman'a varan Mahmûd nâm kimesne Dîvân-ı adâlet-unvânımıza gelüp, "Çerkeskirman (...) **[995]** ve tâbi‘-i Braslav Hisârı'ndan Hayman Kilis, Doman (?) ve Çerkeskirman'dan Kormadorgi (?) Baror (?), Lucka (?) Hisârı'ndan Seler (?) nâm-ı dîger Canözdime (?) Hisârı'ndan Torçka (?) ve Leh Hisârı'ndan Valka, yine Cankirman'dan Kamsıçka (?) ve Kalpak ve Yani Dülger ve Mika (?) ve Kornan (?) muttasıl Cankirman ve Bender semtlerinde harâmîlik tarîkiyle fesâd eylemekden hâlî olmayup bu def‘â hayli âdemle Cankirman Kal‘asın ihâta idüp varoşun ihrâk eyleyüp kendü ile oğlun esîr eyleyüp ve yanında mâl-ı mîrîden ve gayrıdan bulunan akçesin alup kendünin halâsı içün ziyâde bahâ taleb olunmağla, kādir olmaduğı ecilden burnu ve kulağı kesilüp bi'l-fi‘l oğlu mahbûs olduğun" bildürüp tazallüm eyledi. İmdi; eyyâm-ı adâlet-encâm-ı pâdişâhânemizde bir ferde zulm ü ta‘addî olduğuna aslâ rızâ-yı şerîfim olmayup mâ-beynimizde bu mertebe dostluk mukarrer iken Memâlik-i mahrûsemizde olan kal‘anın varoşu ihrâk ve re‘âyâsı esîr ve emvâl ü esbâbı nehb ü gāret olmak dostluk alâyimi olmayup da‘vâ-yı muhabbet ü musâfâta mülâyim olmaduğı rûşendir. Bu husûsun hakîkati zamîr-i münîr-i azamet-tenvîr-i husrevânemize sıhhati ile ma‘lûm olmak lâzim olmağın, Dergâh-ı felek-bârgâhımız çavuşlarından kıdvetü emâsil ve'l-akrân ( ) *zîde kadruhû* ulağıyla irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz ile vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan Yüce Dergâhımıza olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâs ve fart-ı muhâlesat u ihtisâsınız muktezâsınca bu husûsu gereği gibi tetebbu‘ ve te’emmül eyleyüp dahi ahidnâme-i musâdekat-nümâmıza muhâlif bu makūle evzâ‘a ikdâm iden kimlerdir? Ve sebeb ne olmışdur? Ve mezbûr kimesnenin burnun ve kulağın kesüp dahi oğlun esîr iden ne asıl âdeminizdir? Bilüp ele getürüp ahidnâme-i inâyet-nümûnumuz muktezâsınca cezâsı virilüp ve oğlu ıtlâk olunup ve ahde muhâlif kal‘a-i mezbûrenin varoşun ihrâk eyleyen kimlerdir, nicedir? Eğer, "Tatar askeri memleketimize tecâvüz eyleyüp ardınca asker gönderdük" diyü cevâb virilürse çendân cevâb-ı nâ-savâb olmayup eğer anlar cânibinden ahde muhâlif vaz‘ olursa Südde-i sa‘âdetimize arz olunsa men‘ olunup te’kîd olunurdu. Kal‘anın üzerine asker gelüp varoşun ihrâk eylemek münâsib değildir. Bu ahvâl hakîkati ile ma‘lûmunuz olup dahi mâ-beynimizde min-ba‘d dostluk kā‘idesi mahfûz olup binâ-yı ahd ü emân muhkem ü müstahkem olmak murâdınuz ise ahd ü emâna mugāyir vaz‘ idenlerin haklarından gelinmek bâbında sa‘y olunup anun gibi Tatar tâ’ifesinden ve sâ’ir levendlerden ahde muhâlif vaz‘ idenler arz oluna ki ahid nâme mûcebince bu bâbda vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsınız muktezâsınca vech ü münâsib

görildüğü üzre sezâları virile. Ve hânın elçisi dahi ıtlâk olunup dostluk umûrunda râ‘î olmağa sâ‘y olunup ahidnâme-i sadâkat-nümâya muhâlif evzâ‘a bâdî olanlar kimlerdir? Ve bu husûsa rızânuz var mıdır, nicedir? Mufassalan nâme-i muhâlesat erkānınız ile i‘lâm eyleyesiz.

d.7, s.998, h.2746

Leh Kralı'na: Moskova'ya kürk almaya giden hâssa tâcirlerine yolda zorluk çıkarılmaması, mallarından vergi talep edilmemesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 2 Muharrem sene 976] **(27 Haziran 1568)**

Yazıldı.
Altun kozalak ile serâser kîseye konulup virildi. Fî 11 Muharrem sene 976

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâssa tâcirlerden Mustafa'nın ba‘zı metâ‘ıyla Maskov cânibine ticârete giden hâssa tâcirlerinden Mehmed hayli zamân eğlenüp hâssa-i hümâyûnum içün kürk lâzim olmağın, "Mezbûr[u] bu cânibe gönderesiz" diyü Maskov Kralı'na nâme-i şerîfimiz irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Kadîmden Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhımıza olan kemâl-i meveddet ü ihlâs ve vüfûr-ı muhabbet ü ihtisâsınuz muktezâsınca mûmâ-ileyhin âdemlerinden Mehmed vardukda, mu‘accelen Maskov vilâyeti[n]e emîn ü sâlim yol virüp serhadlerinizden uzadup(?) ve gelüp gitmelü oldukda dahi envâ‘ mu‘âvenet ü muzâheretiniz vücûda getürüp bile gelen Maskov arabacılarına ulaşdırmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîleniz vücûda getüresiz ve vâkı‘ olan metâ‘ından ahidnâme-i hümâyûnuma muhâlif varışda, gelişde gümrük taleb itdürmeyüp kadîmden olıgelen üzre vâlât-ı(?) musâfâtınız muktezâsınca emîn ü sâlim Memâlik-i mahrûsemize irsâl ü îsâl husûsunda sa‘y-ı cemîleniz ma‘tûf u masrûf kılına.

d.7, s.1000, h.2748

Leh Kralı'na: Cankirman mukataası mültezîmi olan Nasuh oğlu Süleyman'ın koyunlarına ve terekelerine ve mâl-ı mîrîye zarar veren Leh beylerinin haklarından gelinip Nasuh oğlu Süleyman'ın uğradığı zararın tazmîn edilmesi.

Yevmü'l-Ahad, fî 8 Muharrem sene 976 **(3 Temmuz 1568)**

Yazıldı

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ Varna kadısı Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhıma mektûb gönderüp; "Cankirman Mukâta‘ası'na dört kere yüz bin ve dahi altmış bin akçeye ber-vech-i iltizâm emîn olan Nasuh oğlu Süleyman meclis-i şer‘a gelüp; "Leh beğlerinden Pan Laski ve dahi beş nefer beğler hayli asker ile kal‘a-i mezkûre üzerine gelüp üç bâb koyun ocağın on yedi bin re’s koyunların gāret idüp ve terekelerin külliyyen harâb eyleyüp (...) içinde mâl-ı mîrîye otuz dokuz bin dört yüz yigirmi dokuz akçe zarâr olup hayf olmuşdur." didüğin arz eylemiş. İmdi; kadîmden Südde-i Sa‘âdetimize olan dostluğunuza ve ihlâs u ihtisâsınıza mugāyir ve ahidnâme-i hümâyûnumuza muhâlif sizin cânibinizden Memâlik-i mahrûsemize bu vech ile dahl ü ta‘addî olup zarâr u gezend irişmenin aslâ vechi(?) yokdur. Gerekdir ki:

Mezkûrların eyledükleri zarâr u ziyânı ahidnâme-i hümâyûn mûcebince tazmîn etdirüp min-ba‘d ahidnâme-i hümâyûnumuza muhâlif kimesneye iş etdirmeyesiz ve idenlerin haklarından gelinüp ahidnâme-i hümâyûnumuzun icrâsında mücidd ü sâ‘î olasız.

d.7, s.1001, h.2750

Leh Kralı'na : Lehistan beylerinden bazıları “Memleketlerimizi Tatar vurdu.” diyerek bahâne ile Cankirman Kalesi'ne saldırıp kale halkı ile savaşıp, bazısını esîr edip hayvanlarını alıp mandıralarını yakmaları üzerine bu zararı verenlerin yakalanması, zararlarının tazmîn edilmesi, zarar ve ziyânın tespiti için gönderilen Silistre Sancakbeyi Yunus ile Hasan Çavuş'un yanına Lehistan tarafından da görevliler katılarak zarara uğrayanların zararlarının tazmîn edilmesi, Akkirman beyinin malları ile Lehistan'a kaçanların buldurularak Hasan Çavuş'a teslim edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 13 Muharrem sene 976] **(8 Temmuz 1568)**

Yazıldı.
Serâser kîse ve altun kozalak ile Hasan Çavuş'a virildi. Fî 25 Muharrem sene 976

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ Akkirman beği ve kādısı Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; "Âdemlerinüzden Pan Laski ve Pan Groçe(?) oğlu Rehal (?) ve Ancilik(?) Beği Bodlovski ve Perlora oğlu ve Barnek (?) Harlop (?) ve Marloski (?) 'Tatar'ın ba‘zı ehl-i fesâdı memleketimizi urdu' diyü anları kovarken on bir bin mikdârı asker ile geçen mâh-ı Zilka‘de'nin onıncu gününde Cankirman Kal‘ası'na gelüp hisâr halkı ve etrâfında sâkin olan kurâ halkı ile hayli ceng ü gavgâ idüp kal‘a-i mezbûre halkının ve re‘âyânın üç bin yüz altmış dokuz re’s sığırların ve on beş bin sekiz yüz altmış re’s koyunların ve elli dokuz atların gāret idüp ve dört kul ve dört çoban ile Süleyman nâm kimesneyi dahi tutup alup gidüp ve ba‘zı re‘âyânın mandıraların ihrâk idüp ahde mugāyir küllî ta‘addî vü zarâr etdüklerin" bildürmişler. İmdi; bu vech ile zarâr idenlerin zarârları tazmîn etdürilmek ve ahde mugāyir iş idenlerin haklarından gelinmek ahidnâme-i hümâyûnumuzda mukayyed olup Yüce Âsitânemizde olan elçiniz dahi mezbûrların vâkı‘ olan zarârların tazmîn itdirmeğe müte‘ahhid olmağın, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûn-ı sa‘âdet-nümûnumuz vusûl buldukda, sevâlif-i eyyâm ve sevâ‘ik-i a‘vâmdan atebe-i aliyye-i Devlet-penâh ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımıza olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız mûcebince Memâlik-i mahrûsemiz re‘âyâsına ol vech ile ta‘addî vü zarâr idenlerin vâkı‘ olan zarârların ahidnâme-i hümâyûnumuz mûcebince tazmîn itdirüp ve alup gitdükleri kimesneyi ve kulların ve çobânların dahi ıtlâk idüp ve ol vech ile mâ-beynde olan ahde mugāyir vaz‘ idenlerin dahi haklarından gelüp Memâlik-i mahrûsemiz re‘âyâsına min-ba‘d ol vech ile ahde mugāyir zarâr u ta‘addî itdirmeyesiz ve kıdvetü ümerâ’i'l-kirâm Silistre Sancağı Beği Yûnus *dâme ızzühû* ile Dergâh-ı Mu‘allâm çavuşlarından Hasan Çavuş *zîde kadruhû* vâkı‘ olan zarâr u ziyânı yerlü yerinden görüp ahidnâme-i hümâyûnumuz muktezâsınca tazmîn itdirilmek husûsıyçün irsâl olunmuşlardur. Gerekdir ki:

Müşârun-ileyhimâ ne mikdâr âdemle varursa ol tarafdan dahi ol mikdâr âdem ta‘yîn olunup eğer gāret ü hasâret olunan tavâ[r]lar husûsudur ve eğer burnu ve kulağı kesilen kimesnenin ahvâlidir ve bi'l-cümle ahde muhâlif vâkı‘ olan zarârları ale'l-ittifâk ma‘iyyetle görilüp zâhir olan zarârları lâzim gelene tazmîn itdürilüp ve muhâlefet idenlerin haklarından geline ki bir daha ahde muhâlif iş işlemeğe kimesne cür’et ve ikdâm eylemeye ve Akkirman beğinin bir mikdâr mâlıyla ve kulu kaçup ve Dergâh-ı Mu‘allâm çavuşlarından Abdi Çavuş *zîde kadruhû*nun dahi üç yüz on yedi Filorisi ile iki kulu kaçup ol cânibde imiş, mezkûrûn kulları buldurup alup gitdükleri emvâl ü

esbâblarıyla müşârun-ileyh Hasan Çavuş'a teslîm oluna ki alup getüre ve vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsınız mûcebince mezkûr Hasan Çavuş bir aydan ziyâde eğlendirilmeyüp avdet itdürilmek bâbında sa‘y-ı cemîleniz zuhûra getürile.

d.7, s.1005, h.2755

Leh Kralı'na: Akkirman beyinden gelen haberlere göre Lehistan tarafından gelenlerin çobanları soyup araba ve hayvanlarını alıp, koyunlarını derileri için öldürmeleri, saz biçmeye giden Müslümanları öldürmeleri üzerine bunu yapanların buldurulması, çalınan hayvanların sahiplerine iâde edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 13 Muharrem sene 976] **(8 Temmuz 1568)**

Yazıldı.

Leh Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Akkirman Beği Hasan *dâme ızzühû* Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımıza mektûb gönderüp; "Leh vilâyetine tâbi‘ olan hisârlardan iki bölük kâfir gelüp Sarusu'da olan koyun çobânların soyup ve arabaların ve öküzlerin alup ve nice koyunların mücerred derilerin almak içün kırup ve Boğdan toprağında Akkirmanlu Ali Beğ Kışlası'nda saz biçmeğe varan Müslimânlardan dört neferin katl idüp ve bir nicelerin mecrûh idüp ve beş atların alup ve Bender hergelesin sürmeğe kasd idüp çobanlar haber virdüklerinde âdemlerinden birkaç neferin gönderüp muhkem ceng eyledüklerin" i‘lâm eyledi. İmdi; ahidnâme-i hümâyûnumuza muhâlif vaz‘ eyleyen ehl-i fesâd zuhûra getürilüp haklarından gelinmek lâzim olmağın gerekdir ki:

Âsitâne-i Muhalledü'l-bünyânımızla kadîmü'l-eyyâmdan olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız müsted‘âsınca anun gibi ahd ü emâna muhâlif fesâd ü şenâ‘at eyleyenleri ele getürüp dahi alınan tavârlardan zuhûra getürüp ashâbına redd eyledükden sonra ahd ü emâna mugāyir bu makūle fesâd eyleyen kimesnelerin haklarından gelmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle vücûda getürile ki eyyâm-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuzda re‘âyâ vü berâyâ âsûde-hâl olalar.

d.7, s.1000, h.2749

Leh Kralı'na: Lehistan beylerinden bazıları "Memleketlerimizi Tatar vurdu." bahânesiyle Cankirman Kalesi'ne saldırıp kale halkı ile savaşıp bazısını esir edip hayvanlarını alıp mandıralarını yakmaları üzerine bu zararı verenlerin yakalanması, zararlarının tazmîn edilmesi.

Yevmü'l-Erbi'â, fî 18 Muharrem sene 976 **(13 Temmuz 1568)**

Yazıldı.
Tafsîl üzre tekrâr geçmişdir.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ Akkirman beği, kādısı Dergâh-ı Mu'allâma mektûb gönderüp; "Âdemlerinizden Pan Laski ve Pan Groçe(?) oğlu Rahal ve Ancilik(?) Beği Bodoloski ve Persora(?) oğlu ve Barmek (?) Harlop (?) ve Barloski (?); "Tatar'ın ba'zı ehl-i fesâdı memleketimizi urdu." diyü anları kovarken on bir bin mikdârı asker ile mâh-ı Zilka'de'nin onuncu gününde Cankirman Kal'ası'na gelüp hisâr halkı ve etrâfında sâkin olan kurâ halkı ile hayli ceng ü gavgâ idüp kal'a-i mezbûre halkının ve re'âyânın üç bin yüz altmış dokuz re's sığırların ve on beş bin sekiz yüz altmış iki re's koyunların ve elli dokuz atların gāret idüp ve dört kul ve dört çoban ile Süleyman nâm kimesneyi dahi tutup alup gidüp ve ba'zı re'âyânın mandıraların ihrâk idüp ahde mugāyir küllî ta'addî vü zarâr etdüklerin" bildirmişler. İmdi; bu vech ile zarâr idenlerin zarârları tazmîn itdirilmek ve ahde mugāyir iş idenlerin dahi haklarından gelinmek ahidnâme-i hümâyûnumuzda mukayyed olup Yüce Âsitânemizde olan elçiniz dahi mezbûrların vâkı' olan zarârların tazmîn etdirmeğe müte'ahhid olmağın, gerekdir ki:

Vusûl buldukda, sevâlif-i eyyâmdan Âsitâne-i Sa'âdetimize olan vüfûr-ı ihlâsınız muktezâsınca ol vech ile Memâlik-i mahrûsemiz re'âyâsına zarâr idenlerün vâkı' olan zarârların ahidnâme-i hümâyûnumuz mûcebince bî-kusûr tazmîn etdirüp ve alup gitdükleri kimesneyi ve kulların ve çobanların dahi ıtlâk idüp ve ol vech ile mâ-beynde olan ahde mugāyir vaz' idenlerin dahi haklarından gelüp Memâlik-i mahrûse re'âyâsına min-ba'd ol vechle ahde mugāyir zarâr u ta'addî etdirmeyesiz.

d.7, s.1015, h.2770

Leh Kralı'na: Devlet Giray Hân'dan gelen mektuba göre Lehistan'ın bazı kalelerinin halkının Tatar illerine saldırarak halkı esîr aldığı, Moskova'ya ticâret için gelip giden tâcirlere saldırdıkları, Devlet Giray Hân'ın elçisini üç yıldır esîr tuttukları, dört yıllık

vergilerinin ödenmediği, eğer bu durumlar devam ederse Lehistan tarafına saldırmak için izin istedikleri bildirilmiş olup, kalan vergilerin ödenmesi, Lehistan Kalelerinden yapılan saldırılara engel olunması, Tatar illerine verilen zararın tazmîn edilmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 16 Rebî‘ülâhir sene 976] **(8 Ekim 1568)**

Yazıldı.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ cenâb-ı emâret-me’âb Devlet Giray Hân Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımıza ki melâz-i selâtîn-i izâm ve me‘âz-i havâkîn-i kirâmdır mektûb gönderüp; "Leh vilâyetinin halkı dâ’imâ fesâd ü şenâ‘at üzre olup Mankirman ve Çerkeskirman ve Braslav, (...) nâm kal‘aların âdemi şaykalar ile gelüp nehr-i Özi'nin kenârında vâkı‘ olan Tatar illerinden nice avret ve oğlan ve tavâr ve koyun sürüp ve Moskov'a varup gelen bâzergânların alup bu makūle fesâddan hâlî olmadıklarından mâ‘adâ, üç yıl mikdârı elçisin habs idüp ve âdet-i kadîm üzre virilügelen virgü gelirinden eskiden üç-dört yıllık ve yeniden dahi dört yıllık virgüleri bâkî kalup virilmedüğin ve bu senede güz faslından evvel elçiniz ile gönderilen bir yıllık virgü elçiniz varmadın yigirmi-otuz bin hargele ve tavâr ve kırk-elli nefer avret ve oğlan alup Tatar'a bî-nihâye zarâr eyleyüp vâkı‘ olan zarârların tazmîn ve bâkî kalan virgülerin gönderilmezse Tatar tâ’ifesi dahi zabta onat olmayup anlar dahi Leh Kralı'na, vilâyetine gārete icâzet taleb eyleyüp müşârun-ileyh üzerine gulüvv-i âmm eylediklerin" i‘lâm eyledi. İmdi; Leh vilâyetine tâbi‘ olan hisârların âdemleri Tatar halkına zarâr u gezend irişdirüp ahd ü emâna mugāyir ehl-i İslâm'ı vech-i meşrûh üzre gāret ve esîr eylemeğe ruhsat virilmek münâsib değildir. Gerekdir ki:

Sevâlif-i ezmân ve sevâ‘ik-i evvelden Südde-i sa‘âdetime olan vüfûr-ı ihlâs u ihtisâsınız müsted‘âsınca müşârun-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehû* âdet-i kadîme üzre virilügelen virgülerinden bâkî kalan virgülerin vech ü münâsib görildüğü üzre tedârik idüp ve Tatar vilâyetinden alınan Müslimân esîrleri zuhûra getürüp yerlü yerine irsâl eyleyüp dahi Leh vilâyetine tâbi‘ olan eğer zikr olunan hisârların âdemleridir ve eğer gayrıdır; muhkem tenbîh ü te’kîd ve yasâk oluna ki, min-ba‘d Tatar'a müte‘allik eğer halkın esîr eylemek ve eğer tavâr ve koyun ve hargelesin sürüp alup gitmekdir, ihtiyât idüp mâ-beynde vâkı‘ olan ahd ü emâna muhâlif vaz‘ sudûrundan ihtirâz üzre olalar. Şöyle ki; ba‘de't-tenbîh eslemeyüp ahd ü emâna mugāyir Tatar vilâyetine zarâr u ziyân

iderlerse vâkı‘ olan ziyânların tazmîn etdirilüp ehl-i fesâdın gereği gibi haklarından gelinmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile ki mâ-beynde vâkı‘ olan ahd ü emâna mugāyir vaz‘ sudûr eylemeyüp eyyâm-ı hümâyûn-ı adâlet-makrûnumuzda re‘âyâ vü berâyâ âsûde olup tarafeynden bir ferde zulm ü ta‘addî ve zarâr u ziyân olunmalu olmaya.

A.DVN.MHM d.932.1, s.2, h.2

Leh Kralı'na: Hâssa tâciri olan Mehmet'in yaptığı ticâretten eski uygulamalara binâen vergi talep edilmemesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 9 Muharrem sene 977] **(24 Haziran 1569)**

Müteveffâ bazergân Mustafa Çelebi'nin karındaşı oğlu Mahmud ile Paşa hazretlerine gönderildi.Fî 22 M sene 977

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlen hâssa tâcirlerimden Mehmed *zîde kadruhû* Dergâh-ı mu‘âllama âdem gönderüp; hâssa-i hümâyûnumuz için olan metâ‘dan taht-ı tasarrufunda olan vilâyetlere vardukda gümrük ve bâcdân ve gayrı nesne taleb olunup olıgelene mugāyir ta‘addî olduğun bildirdi. İmdi; sizin cânibinizden gelen tâcirlerinüzden size müte‘allik olan mâl ve metâ‘larından bu cânibden gümrük alınmayup Dergâh-ı refî‘-i ittiba‘ımıza mahsûs olan tâcirlerin berü cânibden bey‘ içün alup gitdikleri metâ‘dan ve öte tarafdan alup gitdükleri esbâbdan gümrük ve bâcdân ve gayrı nesne taleb olunmayup ve bundan akdem hâssa bâzergânlarımızdan olup vefât iden Mustafa Çelebi zamânında dahi alınmayup şimdi alınmak âdet-i kadîmeye mugāyir olmağın, gerekdir ki:

Nâme-i sa‘âdet-unvânımız vusûl buldukda, Dergâh-ı felek-medârımıza olan vüfûr-ı ihlâs-ı kadîme ve hüsn-i ihtisâs-ı müstakîme muktezâsınca müşârun-ileyh bâzergânımızın dahi elinde olan metâ‘ ve esbâbdan adet-i kadîme-i me’lûfeye mugāyir gümrük ve bâcdân ve gayrı nesne taleb etdirmeyüp olması bâbında mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getürile ki mâ-beynde olan muvâlât ve musâfâtın istihkâmına bâ‘is ola.

d.14-1, s.408-409, h.575

Leh Kralı'na: Devlet Giray Hân'dan gelen mektuba göre Kazak tâifesinin Tatarlara ve ailelerine saldırıp ticâret yapan tâcirlerin yollarını kesip mallarını alması ve Lehistan'ın ödemesi gereken vergiyi beş-altı yıldır ödememesine rağmen dostluğa binâen Kırım'ın Leh'e müdâhalesine izin verilmediği, lâkin Kazaklardan saldıranların buldurulup haklarından gelinmesi, Müslümanlardan esîr olanların ve ailelerinin serbest bırakılması, tüccârın zararlarının tazmîn edilmesi, verginin zamanında gönderilmesi, ahde aykırı iş yapılmasına engel olunması.

[Yevmü'l-Erbi'â, fî 18 Rebî'ülâhir sene 978] **(19 Eylül 1570)**

Yazıldı.

Leh Kralı'na nâme yazıla ki:

Cenâb-ı emâret-me'âb eyâlet-nisâb Devlet Giray Hân Yüce Dergâhımıza mektûb gönderüp; "Vilâyet-i Leh'den ba'zı Kazaklar sâl-be-sâl yazda ve kışda dâ'imâ ahâlî-i Tatar'ın avretlerin ve oğlanların ve tavârların almakdan hâlî olmayup ve Moskov vilâyetine varan bâzergânları dahi iki-üç def'a basup kırkar ve altmışar ve yetmişer bin Filorilik metâ'ların gāret idüp ve nice tâcirlerimiz ve âdemlerimiz katl idüp ve bu sene dahi mâh-ı Rebî'ülâhirin yirmisinde Tatar'ın hergele ve koyun ve tavârların sürüp dâ'imâ vech-i meşrûh üzre zarâr u gezend irişdirmekden hâlî değillerdir" diyü i'lâm idüp ve elçinizi Südde-i seniyye-i mâzıyede emr-i şerîfimiz mûcebince te'hîr etmeyüp irsâl eyledüğin ve "Ejderhan seferinden berü anların vilâyetlerine bir kimesne varup zarâr erişdirmemişdir. Ammâ; ahâlî-i Tatar dâ'imâ gelüp ehl ü ıyâlimiz muttasıl gāret idüp zulm u hayf iderler" diyü şekvā idüp vâkı' olan zarârlarının tahsîl etdirilmesin taleb iderler. Muhaddemâ Ejderhân seferi emr olundukda beş-altı ay eğlenmek mukarrer olmağın, seferden avdet olunmaya, elçinizi alıkonulmakdan garaz Leh'e tâbi' ba'zı Kazaklar Özi suyu ile gelüp ahâlî-i Tatar'a zarâr etmek içün idi. Âdemleri ve hidmetkârlarıyla bir kasabada huzûr üzre sâkin olup habs ve a'mâ kalınmışdır didükleri gayr-ı vâkı'dır. Bu cânibden irsâl olundukda sağ ü sâlim gönderilmişdir. Ammâ; anlar tarafına gönderilüp bir iki elçimiz helâk olmuşlar iken ol cânibe mektûb gönderilüp i'lâm dahi olunmamışdır. Ve ba'zı hâssa tâcirler Moskov'da iken Leh yolları münseddir, âdemlerinüz ile deve arabaların gönderüp getürdesiz diyü emr olunmağın, bâzergânlar bu vilâyetin kadimî yollarından getürilürken üç-dört def'a gāret ve tâlan eylemişlerdir. Ve dört-beş yüz evlü Tatar sebeb-i ma'âşı içün Akkirman taraflarına giderken Leh

tâ’ifesi cümlesin esîr idüp ve nehir üzerine karîb olan Tatarın yılda dört-beş def‘a ehl ü iyâli esîr olup hergele ve sâ’ir tavârları sürülmekden hâlî değildir. Hatta bu def‘a hayli hergele ve tavâr ve koyun alduklarına mezbûr Mehmed Çavuş dahi vâkıf olmuşdur. El-ân Çerkeskirman ve Cankirman, Bıraslov, Hanevi dimekle ma‘rûf hisârlarda binden ziyâde avret ve oğlan vardır. Müslimânların evlâd ve ezvâcın istihdâm iderler. Bu bâbda Tatar'a olan hayf ve hadden ziyâdedir ve âdet-i kadîmeye muhâlif **[409]** ziyâde virgü taleb olunmuş değildir. Üzerinde beş-altı yıllık virgü olup virmeyüp (...) hilâf-ı vâkı‘dır. Mukaddemâ Boğdan Voyvodası tarafından haber gelmeğin emr-i şerîf mûcebince teveccüh olundukda sizün tarafınızdan avdet iden âdemi yolda rast gelüp “virgüyi virmezler” diyü cevâb etmeğin ol zamânda vilâyet üzerine varılup urulmuşdu. “Ol senenin virgüsi taleb olunduğu gayrı vâkı‘dır” diyü arz eyledi. İmdi; vilâyet-i Tatar Hânı Cenâb-ı emâret-me’âbı eyâlet-nisâb müşârun-ileyh Devlet Giray Hân *dâmet me‘âliyehû* kadîmü'l-eyyâmdan atebe-i aliyye-i âlem-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımıza vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâs üzre olup tarîk-i ubûdiyyet ve inkıyâdda sâbit-kadem olmağın, tâ’ife-i Tatar dahi dâ’imâ nazar-ı ferhunde-eserimizle manzûr olıgelmiş Müslimânlardır. Her bâr irsâl olunugelen nâme-i muhâlesat-meşhûnumuzda sizin Âsitâne-i Devlet-âşiyânımıza olan dostluğunuzu i‘lâm idüp “anlar taraflarına hilâf-ı ahd iş etmek isteyenleri men‘ u def‘ idüp memleket ü vilâyetlerine bî-vech bir ferdi ta‘arruz etdirmeyüp re‘âyâ vü berâyâsına zarâr u gezend irişdirmeyesiz” diyü defe‘âtle tenbîh ü te’kîd olunmakdan hâlî değil idi. Müşârun-ileyh dahi kendü hâlinde olup size virdüği ahidnâmesi mûcebince amel iderken vâcib olan virgüsi âdet-i me’lûfe üzre edâ olunmakda illet ü bahâne olunduğundan mâ‘adâ ehl-i İslâmdan olan ahâlî-i Tatar'ın avret ve oğlanı esîr kılınup hergele ve tavârları sürülüp ve Memâlik-i mahrûsemize ticâret tarîkiyle varup gelen tüccâr tâ’ifesini Leh Kazakları katl idüp esbâb ü emvâlin gāret ü hasâret idüp fesâd u şenâ‘at üzre olalar, sizin tarafınızdan men‘ u def‘ olunmamağa bâ‘is nedir? İmdi; gerekdir ki:

Nâme-i musadâkat-mashûbumuz vusûl buldukda anun gibi Dergâh-ı Âlem-penâh ve Südde-i sa‘âdet-destgâhımıza olan ihlâs-ı kadîmi ve ihtisâs-ı samîmînüz müsted‘âsınca mukayyed olup vilâyet-i Leh'den memleket-i Tatar'a târac ve mazarrat kasdına varup ehl ü ıyâlin esîr idüp tavâr ve hergelelerin sürüp mâ-beynde vâkı‘ olan ahd ü emâna mugāyir fesâd u şenâ‘at iden Kazakları her kande ise buldurup bu cânibe olan dostluğunuz muktezâsınca haklarından gelüp esîr etdükleri Müslimânların ehl ü ıyâli her kimde bulunursa ıtlâk etdirüp yerlü yerine gönderüp ve bi'l-cümle eğer ahâlî-i Tatar’a varup gelen tüccâr tâ’ifesine hilâf-ı ahd olan zarâr u ziyânı tazmîn etdirüp dahi

min-baʿd mugāyir-i ahd müşârun-ileyh Hân taraflarına ve vilâyet-i Tatar'a ve ticâret üzre varup gelen tüccâra zarâr u gezend irişdirmeyüp âdet-i kadîme üzre vâcib olan virgünizin mûmâ-ileyhe bî-kusûr irsâl ü îsâli husûsunda envâʻ mesâʻî-i cemîle zuhûra getüresiz ki mâ-beynde vâkıʻ olan binâ-yı sulh u salâh kemâ-kân istihkâm üzre olup ahd ü emâna muhâlif vazʻ sudûruyla halel-pezîr olmak ihtimâli olmaya. Ve müşârun-ileyh Hân *dâmet meʻâliyehû* dahi nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunup "Vilâyet ü memleketinize ve reʻâyâ vü berâyasına ahde mugāyir dahl ü tecâvüz câ'iz değildir, gereği gibi basîret ve intibâh üzre olasız" diyü tenbîh ü te'kîd olunub "Leh diyârının ahâlîsine mazarrat kasdına varup fesâd ü şenâʻat idenlerin cezâ vü sezâsın viresiz" diyü ısmarlanmışdır. Ana göre amel etmek mukarredir. Siz dahi Kazaklarınıza ve serhadde vâkıʻ olan âdemlerinize tenbîh ü yasâk eyleyesiz ki kāʻide-i sulh u salâhı kemâ-kân riʻâyet idüp hilâf-ı ahd iş etmekden ihtirâz ü ihtiyât üzre olalar.
Bu sûrete göre aynı ile bir daha yazıla.

d.14-1, s.202-203, h.288

Leh Kralı'na: Erdel Kralı iken vefât eden İstefan Kral'ın vârisi kalmadığı için hayatta iken bazı esbâb ve eşyâsını Leh Kralı'na vasiyet ettiğinin bildirilmesi üzerine Erdel Voyvodası'ndan Batori İştevan'a nâme yazılıp vasiyet edilen her ne ise kaydedilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 7 S sene 979] **(1 Temmuz 1571)**

Yazıldı.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Südde-i seniyye-i saʻâdet-nişân ve atebe-i aliyye-i adâlet-unvânımıza (...) mektûb gönderüp, Erdel Kralı iken mürd olan İstefan Kral (...) oğlu olup (...) İstefan Kral hayatta iken fevt olmağla muhallefâtı kendüye intikâl etmeyüp hâlâ mezbûr mürd oldukda âhar vâris olmayup muhallefâtı kendüye intikâl idüp mesfûr mürd olmadın size baʻzı esbâb vasıyyet eyledüğin bildirmişsiz. Ol bâbda her ne denmiş ise mufassalan pâye-i serîr-i saʻâdet-masîr-i hüsrevânemize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem şumûl-i Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; bu bâbda Erdel voyvodası olan Batori İştevan Voyvoda'ya**[203]** hükm-i hümâyûnumuz yazılup Memâlik-i Erdel'den hâsıl olan mâldan mâʻadâ müteveffâ-yı müşârun-ileyhin mevrûsu olan mâl ve esbâbı olup ve size

vasiyyet idüği vâkı‘ ise memâlik mesâlihi için vilâyetden cem‘ olan hazîneden mâ‘adâ mâl-ı mevrûsdan size vasiyyet idüği her ne ise eğer nukûddur ve eğer esbâbdır ve gayrıdır defter olup Südde-i sa‘âdetime arz olunmak câ’iz değildir. Emrimiz olmuşdur. Gerekdir ki:

Siz dahi ana göre âdemlerinüz gönderüp eğer müşârun-ileyh kralın mevrûsu olan İstefan ve ahvâlinden ve eğer vasiyyet eyledüği her ne ise İnşâ’allâhü'l-e‘azz yazılup defter Âsitân-ı Sa‘âdet-âşiyânımıza arz olundukda vech ü münâsib Leh ile mâ-beynimizde olan dostluk muktezâsınca âmel olunur. Ammâ Erdel vilâyetinden hâsıl olan emvâlden nesne taleb kadîmden Âsitân-ı muhalledü'l-bünyânımız ile olan ahd ü emâna muhâlif vaz‘ sudûrun olunmak câ’iz değildir, tecvîz eylemeyesiz.

A.DVNS.MHM.d.19, s.357-358, h.712

Leh Beyleri'ne: Eski Boğdan Voyvodası olan Boğdan'ın Engürüs'e firâr ettiğinin bilindiği, eğer ataları gibi bağlılık üzere olacağına dâir söz verirse affedileceği, Boğdan'ın bulunup gönderilmesi konusunda gayret gösterilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 18 Rebî‘ülâhir sene 980] **(28 Ağustos 1572)**

Yazıldı

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Atebe-i aliyye-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımıza ki melâz-i selâtîn-i âlî-mâkâm ve melce-i havâkîn-i zevi'l-ihtirâmdır. Nâme-i musâdakat-ı meşhûnunuz eymen-i evkāt ve es‘ad-ı sâ‘atde vârid olup mazmûn-ı meveddet-mashûbunda Âsitâne-i adâlet-penâhımız çavuşlarından Ahmed Çavuş *zîde kadruhû* vâsıtasıyla vusûl bulan nâme-i hümâyûn meserret-makrûnumuzun mazmûn-ı muvâlât-eymâsında sâbıkā Boğdan Voyvodası olan Boğdan'ın bu canibe isâl ve teslîmi husûsu iş‘âr olunduğu ve mezbûrun halâsı ahvâli her vechle iktizâ-yı murâdınuz olup serhadd-i memâlikünizde dostluk iden âdemlerinüz Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımıza vüfûr-ı sadâkat üzre izhâr-ı ubûdiyyet idenlerden olup bundan evvel vilâyet-i Boğdan'a voyvoda olanlardan nev‘an bî-huzurluk târî olmakdan hâlî olmazdı. Mezkûrdan aslâ vâkı‘ olmuş değildir diyü şehâdet eyledüklerin ve mezkûrun sudûr iden günâhı ri‘âyet-hâtırınuz içün afv olunmasın iltimâs edüp ebâ vü ecdâdı idegeldüği üzre Südde-i sa‘âdetimize hidmet

etmekle, zamânı geldikte voyvodalığı virilmekde tereddüd olmayacağına i‘timâd ve i‘tikād hâsıl olmağın mezkûra nasîhat ve istimâlet olunup kendü hâlinde konmayup vilâyet-i memleketinizden yol virilüp Ahmed Çavuş'a irsâl olunmak münâsib olurdu. Lâkin mezbûr Boğdan vilâyetimizde zâhir olmayup bi'l-fi‘l ne mahalde olduğuna tahsîl-i vukūf olunmamışdır. Mukaddemâ voyvodalığı alındıkda serhaddinüz karîb yerde vâkı‘ olan Hotin nâm mülk hisârına varup yanında olan tâ’ifesin perâkende etmeğe mübâşeret eyledükde mukaddem sizin tâ’ifenüz dağıdup anda dahi düşmanları hücûmundan ihtiyât üzre olmağın, ârâm u kurâda mecâli mecâl olup galiba İmparator memleketi ile sizin memleketiniz hudûdunda Engürüs'e firâr etmişdir. Ammâ; girü tekâsül olunmayup müşârun-ileyh çavuşumuz huzûrunda yarar âdemler ta‘yîn olunup mezkûr Boğdan'la dostluk üzre olanlar haber-i sahîh ma‘lûm idinmek ecliyçün irsâl olunmuşdur. Şöyle ki kendisi ele gele, envâ‘ (...) ü nasîhat eyleyüp fırsat olur ise çavuş-ı mûmâ-ileyh ile gönderilür, eğer mezbûr Boğdan ahâr kimesne muʿâveneti ile vilâyet içinde bir iş eylemeğe kasd etdüğine i‘tikādımız yokdur. Mezbûra ol husâsda muʿâvenet olmaz, bil ki men‘ u def‘ine kudret oldukça sa‘y u ikdâm **[358]** olunmak mukarrerdir. Yüce Âsitânemize vâsıl oldukda ecdâdına olunduğu üzre vazîfesi ta‘yîn olunup evlâd ü ensâbı ile sâye-i saltanatımızda âsûde-hâl olmaları husûsu i‘lâm olunup bâkî ahvâli Südde-i sa‘âdetimizde risâlet hidmetinde olan âdeminiz takrîrinden ma‘lûm olacağın iş‘âr etmişsiz. İmdi; nâme-i meserret-mâlınızda mezbûr Boğdan husûsunda her ne ki i‘lâm olunmuşdur ve ol bâbda elçinizde dahi her ne takrîr etmişdir ale't-tafsîl pâye-i serîr-i alem-masîr-i hüsrevânemize arz olunup âlem şerîf-i âlem-şumûl-i pâdişâhanemiz muhît ü şâmil olmuşdur. Bargâh-ı Devlet-penâhımıza ilticâ eyleyüp vüfûr-ı sadâkat ve ihlâs ve fart-ı istikāmet ve ihtisâsla izhâr-ı ubûdiyyet idenlerin emeği zâyi‘ olmayup envâ‘ avâtıf-ı aliyye-i şahâne ve esnâf-ı avârif-ı seniyye-i mülûkânemizle (...) ve muhassılü'l âmâl kılınmak muktezâ-yı âdet-i bâ-sa‘âdet sâhib-kırânî ve müsted‘â-yı haslet-i hilâfet-hâkâni olıgelmişdir. Eyle olsa mezbûr Boğdan dahi ebâ ve ecdâdı tarikine sâlik ü zâhib olup atebe-i âlem-penâhımıza hidmetde olmağı sermâye-i sa‘âdet add eyleyüp cerâid-i(?) âmâl-i mâ‘siyet-mâlına kalem-i afv ve merhamet çekilmek arzûsuyla iltimasınuz mûcebince Yüce Dergâhımıza gelüp istid‘â-yı âtıfet ider ise zarâr u ziyân müşâhede etmeyüp babası ve sâ’ir ecdâdı ri‘âyet olduğu gibi envâ‘ inâyetimle behre-mend olması mukarrerdir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı mekremet-makrûnumuza vusûl buldukda, sevâlif-i eyyâm ve sevâbık-ı a‘vâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlimiz cânibine olan vüfûr-ı ihlâs ve ihtisâsınız müsted‘âsınca mezkûr Boğdan'ı Âsitân-ı gerdûn-iktidârımıza

göndermek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getürile. İmparator memleketindedir diyü dostluğa muhâlif iş olmakdan ictinâb lâzimdır. Girü içerü gitmiş ise sizün vilâyetinizin yollarından dâhil olmuşdur. Mâ-beynde olan musâfâta lâyık olan budur ki yine ol yoldan ihrâç olunup gönderile ve min-baʿd dostluğa lâyık u sezâvâr olan husûsların i‘lâm u iş‘ârından hâlî olmayasız ki mûceb-i temhîd-i esâs-ı muvâlât ve bâ‘is-i tecdîd-i bünyân-ı musâfât olduğuna iştibâh yokdur ve müşârun-ileyh elçinize hidmet risâleti kemâl-i edâyla mü’eddî kılmağın, icâzet-i hümâyûnumuz ihsân olunup girü ol cânibe avdet etdirilmişdir.

d.21, s.168-169, h.406

Leh beylerine: Krallarının ölmesi üzerine etrafta Lehistan ile bir alâkaları olmadığı halde kral olmak isteyenlerin varlığının duyulduğu, dışarıdan birinin krallığının uygun bulunmadığı, içlerinden birinin kral olarak seçilmesi ve dostluğa uygun davranılması.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 14 Zilka‘de sene 980,Kostantıniyye] **(18 Mart 1573)**

Yazıldı. Ahmed Çavuş’a virildi. Fî târîh-i-mezbûr

Leh beğlerine hüküm ki:

Müddet-i medîdedir ki kralınız mürd olup irâdet-i aliyye-i hazret-i vâcibü'l vücûd-ı celle-şânuhû ile serdârlık kimesneye müyesser olmayup kadîmden mâ-beyninizde istihkâm üzre olan esâs-ı ittifâk u ittihâd nev‘an halel-pezîr olup ta‘annüd ü ta‘allül vâkı‘ olmağla, etrâf ü cevânibde olan kralların Leh vilâyetine aslâ alâka-i hasbiyye ve nisbiyyeleri yoğken mücerred Memâlik-i mahmiyye-i hüsrevânemiz serhadlerine dahl ü tecâvüz itmek içün vilâyet-i Leh'e vâli ve hâkim olmağa kasd ve niyet eyledikleri atebe-i alem-penâhımıza arz u i‘lâm olundu. Ve bundan mâ‘adâ ba‘zı krallar dahi Südde-i seniyye-i sa‘âdetimde kimi karındaşın ve kimi tevâbi‘in krallığa ruhsat-ı hümâyûnum erzânî kılınmak bâbında istid‘â vü recâdan hâlî değildür. Lâkin vilâyet-i Leh kadîmü'l-eyyâmdan Memâlik-i mahmiyyem civârında vâkı‘ olmağla, kasd-ı zarâr u gezend eyleyenlerin def‘-i mazarratları husûsunda envâ‘ sa‘y u ihtimâm olunup dâ’imâ hıfz u hırâsetden hâlî olunmayup re‘âyâ vü berâyası dahi sâye-i sa‘âdetimde âsûde ve hoş-hâl olıgelmeğin hâricden kimesnenin kral nasb ü ta‘yîn olunması vech ü

münâsib görülmeyüp alâ eyy-i hâl içinizden biriniz olmak lâzim olmuşdur. Fi'l-vâkı‘ vilâyet-i mezbûreye hâricden kral kabûl kılınmak vilâyet-i Boğdan ve Eflak ve Erdel ve sâ’ir ol cânibde olan Memâlik-i mahruseye dahl ü tecâvüz olunup ateş-i fitnenin zuhûruna sebeb ü bâ‘is olmakdur. Ammâ; şöyle ki, içinizden bir kimesneyi krallığa kabûl eyleyüp baş u buğ nasb ü ta‘yîn idüp vilâyet-i mezkûrede vâli ve hâkim olup üslûb-ı kadîm üzre envâ‘ sadâkat ü istikāmet ile dostluk ve konşılık şerâ‘iti gereği gibi ri‘âyet ve sıyânet olunup Eflak ve Boğdan ve Erdel voyvodalarıyla yek-dil ü yek-cihet olup hüsn-i zindegânî üzre olmak cânibeynin re‘âyâ vü berâyâsı kemâl-i refâhiyyet ü istirâhatde olmağa sebebdir. İnşâ’allâhü'l-e‘azz itmâm-ı mesâlihde sa‘y u ikdâm idenler envâ‘ inâyet-i aliyye-i padîşâhanemle behre-mend ve muhâssılü'l- âmâl olmak mukarrerdir. Ammâ; birbirinizle hüsn-i ittifâk u ittihâd üzre olmayup te’allül ü inâddan hâlî olmamağla, âhar vilâyetden kral getürilüp baş u buğ ta‘yîn olunmak rızâ-yı şerîfime mugāyirdir. Eyle olsa içlerinizde Yakub Ohaniski ve Ganzan ve Bankırlı ve Kostantin ve Bazloçki nâm beğler yarar ve asîl kimesneler olmağın, beher-hâl anlardan birin ihtiyâr idüp kendünize baş u buğ nasb ü ta‘yîn eylemek münâsib ü evlâ görülmüşdür. Buyurdum ki:

Vardukda,**[169]** mezbûrlardan herkangısın ihtiyâr iderseniz baş u buğ ta‘yîn itmekde tereddüd ve te’hîri münâsib görmeyüp safâ-yı hâtır ile kabûl eyleyüp memleket ü vilâyetin hıfz u hırâseti umûrunda ve re‘âyâ vü berâyanun sıyânet ü himâyetleri husûsında yek-dil ü yek-cihet olup sözünden tecâvüz etmeyüp ve emrine muhâlefet göstermeyüp ta‘zîm ü ikrâmı bâbında dakîka fevt etmeyesiz. Şöyle ki, fermân-ı celîlü'l-kadrime mugāyir içinizden birinin kabûlü husûsunda gaflet ü tekâsül olunup mâ-beyninizde ihtilâl zuhûr idüp rızâ-yı şerîfime mugāyir haricden kimesne getüresiz, bir vechle özrünüz mahall-i kabûlde vâkı‘ olmaz, ana göre mukayyed olup bâb-ı ikdâmda ve ihtimâmda envâ‘ sa‘y ve tedârikiniz zuhûra getürüp içinizden birini ihtiyâr eylemeyince olmayasız Şöyle ki, fermân-ı şerîfimiz üzre içinüzden birinüz ihtiyâr olunursa İslâm askerinden her ne zamân ki muʿâvenet taleb olunursa gereği gibi muʿâvenet ü muzâheret olunup dâ’imâ ri‘âyet ü himâyet olunursuz ve mezbûr çavuşumu eğlendirmeyüp mu‘accelen Südde-i sa‘âdetime irsâl eyleyesiz.

d.21, s.169-170, h.407

Leh beylerine: Krallarının vefât etmesi üzerine yerine geçecek olan kralın henüz seçilmediği, eğer içlerinden biri kral olarak seçilmezse dışarıdan düşmanlık üzere

olan birinin kral olarak tâyin edilmesine râzı olunmadığı, Fransa Kralı'nın kardeşinin kral olarak atanmasının münâsip olduğu.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 14 Zilka‘de sene 980] **(18 Mart 1573)**

Yazıldı.
Bu dahi.

Leh beğlerine ve Psikoplarına hüküm ki:

Kralınız mürd olalı hayli müddet mürûr idüp henüz bir kral kabûl ve ihtiyâr olunmayup te’hîr ü tevakkuf olınduğu Âsitâne-i Devlet-aşiyânıma âdavet üzre olanlardan biri kral nasb olunmak müâsib görüldüği i‘lâm olundu. İmdi; bu makūle husûsa rızâ gösterilmek Memâlik-i mahrûsem serhadlerine dahl ü tecâvüz olunmak mülâhazasıyla câdde-i sadâkat ü ihlâsdan udûl ü inhirâf idüp tarîk-i fitne vü fesâda sâlik ve zâhil olup kabâhat ü şenâ‘ate kasd ü niyyet etmekdir. Eyle olsa vilâyet-i mezbûre Memâlik-i mahrûse-i hüsrevânem civârında vâkı‘ olmağın, vilâyet-i mahmiye-i Pâdişâhanem mülhakātından add ü kıyâs olunmağla, ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâm *nûrullâh-i merkadehüm* zamân-ı şerîflerinde vilâyet-i mezbûre enzâr-ı inâyet-i aliyyeleriyle manzûr olmakdan hâlî olmayup ol cânibe kasd-ı mazarrat ü hüsrân idenlerün def‘-i zarâr u gezendleri husûslarında bâb-ı ihtimâmda dakîka fevt etmeyüp sıyânet ü himâyet idegelmişler imiş. İnâyet-i bî-gāyet-i hazret-i vâcibü'l-vücûd celle-şânuhû ile serîr-i sa‘âdet-hüsrevânî cenâb-ı celâlet-me’âbıma müyesser oldukda, mezîd ü merhametimden kemâ-kân vilâyet-i mezkûre mazarrat-ı a‘dâdan himâyet ü sıyânet olunmak üzre ahidnâme-i hümâyûnum sadaka vü ihsân olunup mâdâm ki tarîk-i ubûdiyyet ü istikāmetden hurûc etmeyüp emr-i celîlü'l-kādrime mugāyir ü muhâlif vaz‘ın sudûr u zuhûrundan sakınup Âsitâne-i sa‘âdetime**[170]** mutî‘ u münkâd olasız, Vilâyet ü memleketiniz üzerlerinden nazar-ı ferhunde-eserim diriğ olunmaz diyü emrim olmuşdu. El-hâletü hâzihî şöyle ki, içinizden birini krallığa ve baş u buğ olmağa kabûl u rızâ göstermeyüp haricden biri getirüp kral ve nasb ü ta‘yîn itmek câ’iz olur ise Âsitâne-i Sa‘âdet-destgâhıma izhâr-ı adâvet idenlerden olduğına aslâ rızâ-yı şerîfüm yokdur. Sevâlif-i eyyâm ve sevâbık-ı a‘vâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-ikbâl ve müşeyyedü'l-iclâlim cânibine eben an-ceddin sadâkat ü ihlâsla dostluk üzre olan Françe Padişâhı'nın karındaşı vilâyet-i mezbûreye kral nasb olunmak evlâ ü münâsib görülmüşdür. Buyurdum ki:

Vardukda mâ-beyninizde vukū‘ bulan ta‘annüd ü ta’allülü def‘ eyleyüp fermân-ı şerîfim muktezâsınca müşârun-ileyhin karındaşın krallığa kabûl idüp ta‘zîm ü ikrâm ve tefhîm ü ihtirâmı bâbında bezl-i makdûr eyleyüp basîret ü iştibâh üzre olasız. Şöyle ki, emr-i şerîfime mugāyir iş idesiz, aslâ özrinüz makbûl olmamak lâzim gelür, ana göre tedârik eyleyesiz.

d.22, s.106-107, h.220

Leh beylerine: Krallarının ölmesi üzerine yerine geçecek bir kişi bulunamadığından Fransa Kralı'nın kardeşinin krallığı kabul ettiği, Moskova askerinin Leh vilâyetlerine saldırı için hazır olduğu, bunun ortadan kaldırılması için Tatar Hânı'nın Moskova üzerlerine gönderildiği, kralları gelene kadar memleketi korumaları ve gerekirse Moskova'ya karşı Tatar Hânı ile yardımlaşmaları, eskiden beri verdikleri vergiyi ödemeye devam etmeleri.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 27 S sene 981] **(28 Haziran 1573)**

Leh beğlerine hüküm ki:

Âsitân-ı Devlet-medâr ve Dergâh-ı gerdûn-iktidârıma mektûbunuz vârid olup, kadîmden atebe-i aliyye-i âlem-penâhımıza ubûdiyyet ve ihlâs üzre olan kralınız mürd olalıdan berü geregi gibi tedbîr ü tedârik üzre olup çekilen meşakkat ü müzâyaka mukābelesinde emr-i şerîfim müsted‘âsınca içinüzden kral olmağa münâsib kimesne olmaduğı ecilden mücerred rızâ-yı hümâyûnum muktezâsınca hüsn-i ittifâk u ittihâd üzre bi'l-fi‘l Henriko(?) Herseki(?) olan Françe Pâdişahı karındaşı krallığa kabûl etmeğin, müyesser ü mukarrer olduğun ve dâ’imâ Âsitâne-i Sa‘âdetimize ubûdiyyet ve ihlâs üzre olup fermân-ı hümâyûnumuza mugāyir vaz‘ südûrundan ihtiyât u ictinâb üzre olduğunuzu ve ihtiyâr eyledüğiniz kralınız mülâkî olunca vilâyetiniz kemâ-kân himâyet ü sıyânet olunmak husûsunda envâ‘ inâyet-i hüsrevânem zuhûra gelmesi istid‘â vü istircâ olunup kral nasb ü ta‘yîn olunmak tedbir ü tedârikde Moskov tarafından dahi elçi gelüp ol bâbda olan sözlerine aslâ iltifât ü i‘tibâr olunmaduğı ecilden üzerinize kasd-ı teveccüh ve hücûm için bi'l-fi‘l Moskov askerinden hayli âdem hâzır u müheyya olmuştur. Def‘-i mazarratları içün Cenâb-ı emâret-me’âb Tatar Hânı Devlet Giray Hân *dâmet me‘âliyehûya* nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunup bi'l-fi‘l cem‘iyyet üzre olan asâkir-i Tatar'a bir yarar serdâr ta‘yîn eyleyüp Moskov tâ’ifesi üzerine irsâl olunması

bâbında tenbîh olunması i‘lâm olunmuş. Bunlardan mâ‘adâ her ne i‘lâm ü iş‘âr olunmuş ise pâye-i serîr-i sa‘âdet-mâsirime arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâmız muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; çünkü krallığa münâsib içinüzde kimesne bulunmamışdır. Âsitân-ı Devlet-medârım cânibine olan ihlâs-ı kadîmî ve ihtisâs-ı samimînüz mûcebince emr-i şerîfime muvâfık kâdîmü'l-eyyâmdan Südde-i sa‘âdet-destgâhıma kemâl-i musâdakat ve muhalesat üzre olan dostumuz Françe padişahının müşârun-ileyh karındaşını krallığa kabûl etmek hususu makbûl ve müvecceh tedârik etmişsiz. Sizden dahi umulan bu makūle evzâ‘ idi ki zuhûra gelmiş, bundan ahsen ü evlâ tedârik kābil ü münasib görülse ol işaret olunurdu. İmdi; vilâyet ü memleketinize kralınız vasıl ve dâhil olunca **[107]** mazarrat-ı a‘dâdan masûn u mahfûz kılınması emrinde sîme-i kerîme-i cihân-bânîmiz müsted‘âsınca ihtimâm-ı hümâyûnum kemâ-kân mukarrerdir. Moskov tarafından cem‘iyyet üzre olan asâkir-i makhûrenin def‘-i mazarratları husûsunda ahsen vechle tedârik olunup hâzır u müheyyâ olan Tatar askerine yarar serdâr ta‘yîn olunup üzerlerine teveccüh ve irsâl itmek bâbında müşârun-ileyh hânlarına nâme-i hümâyûnum yazılıp tenbîh ü te’kîd olunmuştur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kadîmden idegeldüğinüz üzre Âsitân-ı gerdûn-iktidârıma olan ubûdiyyet ve ihlâsınız muktezâsınca kemâl-i ittifâk u ittihâd üzre tedbîr ü tedârikde kusûr u noksân etmeyip basîret ü intibâh üzre olup kral-ı müşârun-ileyh gelüp mülakî oluncaya memleket ü vilâyetinizin hıfz u hırâseti husûslarında bezl-i makdûr eyleyüp mûmâ-ileyh Tatar Hânı tarafına göz kulak tutup anun gibi Moskov tarafından vilâyetinize kasd-ı mazarrat ola, ol cânibe âdem gönderip mu‘âvenet taleb idip a‘dâ-yı bed-re’yin her ne tarîkle olursa def‘-i fesâdları bâbında dakîka fevt etmeyesiz ve müşârun-ileyh Hân cânibi ile dahi kemâl-i muhalesat üzre olup âdet-i kadîm üzre virilügelen virgünizi kemâ-kân edâ eyleyüp mâ-beynde vâkı‘ olan ahd ü emâna muhâlif vaz‘ sudûrundan ihtirâz üzre olasız ve Südde-i sa‘âdetimden haberinüz eksik itmeyüp i‘lâm u iş’arı lâzim olan husûsları ale't-tevâlî arz u i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.22, s.110, h.225

Leh beylerinden Yazlucağı Voyvoda'ya: Akkirman beyinden gelen haberlere göre Leh askerlerinden dört yüzden fazla askerin gelip Kırım tâcirlerine saldırıp hayvanlarına el koyduğunun işitilmesi üzerine, kralları henüz vilâyetlerine varmadan bu şekilde olayların olmasının doğru olmadığı, bu işi yapanların himâye edilmeyerek haklarından gelinmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 5 Rebî‘ülevvel sene 981] **(5 Temmuz 1573)**

Leh beğlerinden Yazlucağı Voyvoda'ya hüküm ki;

Akkirman beği Dergâh-ı Sa‘âdet-destgâhımıza mektûb gönderüp geçen mâh-ı Safer'in gurresinden Leh askerinden dört yüz neferden ziyâde kâfirler gelüp Akkirman karşusında Kırım bâzergânlarından hayli âdem katl idüp yedi yüz re's mikdârı sığırların alup gidüp, mezbûra haber oldukda oğlu ile ardlarından birkaç âdem gönderüp Sarısu nâm mevzi‘de yetişdüklerinde Leh tâ’ifesi cenge mübâşeret idüp beşlüler kethüdâsı birkaç neferi şehîd idüp mâ-beynde olan kadîmî ahd ü emân dostluğa muhâlif vaz‘ etdüklerin bildirmiş. İmdi; kralınız henüz vilâyetinize varmamağla böyle fesâd ü şenâ‘at idenlerin haklarından gelinmek lâzim olmuşdur. Bu makūle ehl-i fesâd Tatar vilâyetine dahi varup gāret ü hasâretden hâlî değillerimiş. İmdi; buyurdum ki:

Vusûl buldukda, eğer Südde-i sa‘âdetimizle kemâ-kân dostluk ve sulh u salâh murâd ve maksûdunuz ise ale't-ta‘cîl Leh beğleriyle haberleşüp dahi zikr olunan ehl-i fesâdı ve Tatar vilâyetin dahi gāret idenleri elbette ele getürüp gāret eyledükleri eğer esîr ve eğer tavâr ve esbâbdır, girü ashâbına redd idüb sulha muhâlif katl-i nefs ve fesâd idenlerin muhkem haklarından geldüresin. Şöyle ki haklarından gelinmeyüb kralınıza tevakkuf idelüm diyü bu makūle müfsidleri himâyet idesiz, aslâ özr ü bahâneye amel olunmayup mâ-beynde olan sulh u salâha kemâl mertebe muhâlefet etmiş olursuz. Ana göre kadîmî sulh ve dostluk murâdınuz ise elbette bu def‘a ehl-i fesâdın haklarından gelmeyince olmayasız.

d.22, s.119-120, h.245

Fransa Pâdişâhı'nın kardeşi olup Lehistan Krallığı inâyet olunan Henrik Kral'a: Fransa Kralı'nın gelen elçilerinin, ölen Leh Kralı yerine Fransa Kralı’nın kardeşine bu görevin verilmesi talepleri üzerine, Leh Krallığı’na tâyin edildiği, yerine ulaşana kadar Leh vilâyetinin korunması işinin Tatar Hânı'na bırakıldığı.

[Yevmü'l Ahad, fî 5 Rebî‘ülevvel sene 981] **(5 Temmuz 1573)**

Françe Pâdişâhı'nın karındaşı olup vilâyet-i Leh krallığı inâyet olunan Henrik Kral'a nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Atebe-i aliyye-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımıza ki melce-i selâtîn-i cem-câh ve melâz-ı havâkîn-i sitâre-sipâhdır. Kadîmden sadâkat ve ihlâsla ve dostluk üzre olan karındaşınız Françe Pâdişâhı'nın mu‘teber ü mu‘temedün-aleyh elçileri geldükde Âsitân-ı Devlet-âşiyânımız kıbeline izhâr-ı ubûdiyyet ve istikāmet idenlerden vilâyet-i Leh Kralı emr mürd olduğu iş‘âr olunup vilâyet-i mezkûreye kral olmağa münâsib vü evlâ kimesne olmamağın sizi kral nasb etmek bâbında istid‘â ve temennâ eyledüğin dahi takrîr eylemiş idi. Sevâlif-i eyyâm ve sevâ‘ik-i a‘vâmdan Âsitân-ı sa‘âdet-destgâhımız cânibine müşârun-ileyh karındaşınız ve siz kemâl-i sadâkat ve ihlâs ve vüfûr-i istikāmet ve ihtisâsla izhâr-ı muhâlasat ve musâdekat idegeldüğiniz ecilden mûmâ-ileyh karındaşınızın ol bâbda olan temennâ ve istid‘âsı hayyiz-i kabûlde vâkı‘ olup vilâyet-i Leh dahi Memâlik-i mahmiye-i hüsravânemiz civârında vâkı‘ olmağın ale’d-devâm kuvve-i kāhire-i mülûkânemiz ile masûn u mahfûz ve ümerâ ve a‘yânı ve sâ’ir ahâlîsi sâye-i sa‘âdet ve kenef-i himâyetimizde âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl olıgelmeğin anlar dahi Südde-i sa‘âdetimiz tarafına kâğıdların gönderüp kralları mürd olub krallığa münâsib ü lâyık kimesne tedâriki bâbında fermân-ı hümâyûnumuzun sudûr ve pîrûzuna müterakkıb ve mütevakkıf oldukların i‘lâm eyledükleri bâ‘isden hükm-i şerîf-i vâcibü’l iz‘ânımız irsâl olunup sizi krallığa kabûl etmek tenbîh olundukda, emr-i şerîfimize itâ‘at ü inkıyâd gösterüp sene dokuz yüz seksen bir Muharremü'l-harâm ayının evâsıtında Südde-i sa‘âdetimize tekrâr kâğıdların görüp sizi krallığa kabûl eyledüklerin ve etrâf ü cevânibde olan krallar sevdâ-yı hâmları sebebi ile her biri oğlanların kral etmek arzusun eyleyüp asker cem‘ine ve sâ’ir efkâr-ı fâsideye meşgûl ve ol bâbda envâ‘ ikdâm ü ihtimâmları masrûf ve mebzûl olduğun bildirdüklerinde yeri ve göğü hallak iden hazret-i perverdigâr-ı bî-zevâl celle zikruhûnun ulüvv-i inâyet-i bî- gāyetleri mukārenetleriyle sizi ol diyâra kral nasb ü ta‘yîn eyledük. Tedârikiniz **[120]** görüp ol cânibe mülâkî olunca mazarrat-ı a‘dâdan vilâyet-i mesfûra hıfz u hırâset olunmak içün bir tarafdan dest-i Kıbçak ve Düzyir(?) Hânı cenâb-ı imâret-me’âb-ı eyâlet-nisâb Devlet Giray *dâmet me’âliyehû* asâkir-i Tatar-ı cebbâr-fenârla hâzır olmak tenbîh olunup ol bâbda nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunup bir tarafdan dahi ümerâ’-i zevi’l-ihtirâmımız asâkir-i İslâm-ı nusret-fercâmla müheyyâ vü âmâde olup ol diyâra nâzır olmak buyrulmuşdur. İnşâ’allâhü'l-e‘azz mazarrat-ı a‘dânın def‘ u ref‘i husûslarında bâb-ı ihtimâmda dakîka fevt olunmamışdır. Ol cevânibde vâkı‘ olan mühimmât ve mesâlih tedârik olunup ol semtden memleket-i mezbûreye mürûrda usret ise doğru Âsitân-ı Devlet-âşiyânımız cânibine teveccüh

etdirile diyü mûmâ-ileyh karındaşınıza nâme-i hümâyûn gönderilmişdir. Size dahi işbu nâme-i behçet-fürûnumuz vusûl buldukda, gerekdir ki:

Ol cevânibde tedâriki mühimm ü lâzim olan husûsu ve mesâlihinüzin itmâmı bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getürüp vâkı‘â ol tarafdan vilâyet-i mesfûreye ubûr ve mürûr-ı dâ’ire-i imkânda değil ise Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımız cânibine teveccüh eyleyesiz ki kadîmü'l-eyyâmdan Dergâh-ı felek-medâr ve Bargâh-ı gerdûn-iktidârımız tarafına olan ihlâs u ihtisâsınız müsted‘âsınca vech ü münâsib görüldüğü tarafdan vilâyet ve krallığınıza irsâl ü îsâlde sa‘y-ı mevfûr ve cidd-i nâ-mahsûr vücûda getürile, hemân te’hîr ü ârâm münâsib görülmeyüp bâb-ı müsâra‘at ve isti‘câlde dakîka fevt olunmaya.

d.23, s.90-91, h.182

Leh beylerinden Yazlucağı Voyvoda'ya: Memâlik-i mahrûseden bazı yerlerin ve bir geminin ele geçirilmesi konusunda bir kusurlarının olmadığını, bunu Moskova tâifesinin yapmış olabileceğini, Bender beyinin Tatar tâifesi ile birleşip kırk bin kişiyi esîr aldıklarını bildirmeleri üzerine, bu işi yapanların Leh tâifesinden olduğu, bunu yapanların haklarından gelinmesi, nâme-i hümâyûn ile gönderilen Hân'ın adamının serbest bırakılması.

[Yevmü's Sebt, fî 6 Recebü'l-müreccb sene 981] **(1 Kasım 1573)**

Lehlilere virildi. Fî 3 Receb
Ahmed Çavuş ile.

Leh beğlerinden Yazlucağı Voyvoda'ya hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; bundan [akdem] irsâl olunan hükm-i şerîfimde ol vilâyetden ba‘zı ehl-i fesâd Feşlam Horvüd(?) nâm kal‘a etrâfında olan Memâlik-i mahrûsemden ba‘zı yerleri gāret idüp ve bir gemiyi urup içinde olan metâ‘ı hasâret eyledükleri i‘lâm olunup, görülmesi emrim olduğun ve şimdiye değin sulh u salâha mugāyir bir ferde zarâr u gezend irişdirilmemek bâbında nusret ü intibâh üzre olup anun gibi emre mugāyir vaz‘a mübâşeret idenlerün haklarından gelinüp kimesnenin nesnesi alınmış ise ashâbına redd ü teslîm olunmakda sa‘y-ı belîğ eyledüğin ve gāret olunan gemi bir aylık yolda olup bizim tâ’ifemizden varmak ihtimâli yokdur.

Lâkin tâ'ife-i Moskov'dan varılsa ba'îd değildir, gemi ile anlar gezerler Tabreveşti nâm nehre varup vilâyet-i gāret iderler ve anlardan mâ'adâ beğleri olmayan ba'zı tâ'ife vardır, bu makūle fesâdı anlar iderler. Tatar Hânı murâd iderse anlarun haklarından gelür ve Bender beği kendüye müte'allik ba'zı kimesneleri Tatar tâ'ifesine koşup vilâyetimizi gāret idüp kırk bin mikdârı âdem esîr idüp emvâl ü esbâb ve tavârlarıyla sürüp beş-altı günlük yolda olan karyeleri ihrâk idüp emre mugāyir iş etmişleridi. Hattâ geçen ayda vilâyetimiz gāret ü hasâret olunmuşdur. Kralımız gelince sulh u salâha mugāyir iş olmamak içün serhadde olan sancakbeğlerine tenbîh olunup emre mugāyir fesâd u şenâ'at idenlerün haklarından gelinüp gāret ü hasâret olunursa gerü emvâl ü esbâb ashâbına redd olunmak içün ahkâm-ı şerîfe irsâl olunması husûsun bildirmişsin. Ve dahi her ne ki i'lâm olunmuş ise mufassalan ma'lûm-ı şerîfim olmuşdur. İmdi;zikr olunan kal'anın etrâfında fesâd ü şenâ'at idüp gāret-i emvâl ü esbâb idenler ve mezkûr gemiyi uranlar Leh tâ'ifesinden olup hattâ hasâret eyledükleri emvâl ü esbâb ile vilâyetlerine mürâca'at ve avdet eyledüklerinde senin kal'alarun önünde mürûr u ubûr eyledükleri mukarrer ü muhakkak olmuşdur. Zikr olunan ehl-i fesâd her ne tarîkle olursa beher ta'zîr ele getürilüp haklarından gelinmek mukarrerdir ve bundan akdem Hân hazretlerine nâme-i hümâyûn ile giden âdemi ıtlak idesin diyü nâmede şerh olunup buyurulmuşdu. Ol bâbda tagayyür olunmaduğı ve cevâbı dahi irsâl olunmamış, Âsitâne-i Sa'âdete hulûs da'vâsın idersin. Nâme-i hümâyûn ile giden âdemi alup girift etmeğe sebeb nedir? Buyurdum ki:

Vardukda, bu husûsa onat vechle mukayyed olup Leh tâ'ifesinden mezkûr gemiyi Memâlik-i mahrûsemden zikr olunan kal'a etrâfında gāret ü hasârete mübâşeret idüp emr-i celîlü'l-kadrime **[91]** mugāyir fesâd ü şenâ'at idenleri her ne tarîkle olur ise ele getürüp gāret ü yağma eyledükleri esbâb ü emvâl emrim mûcebince ashâbına redd ü teslîm olunup fermân-ı hümâyûnuma muhâlif vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'ate cür'et ve ikdâm eyledükleri ecilden bir vechle haklarından geldiresiz ki sâ'irlerine mûceb-i ibret ve nasihât vâkı' olup min-ba'd sulh u salâha ve emr-i şerîfime mugāyir kimesne iş etmeğe ikdâm eylemeye. Bu husûs mühimmât-ı umûrdandır, ihmâl ü tekâsül olunmayup ehl-i fesâd zuhûra getürilmemek gerekdir ve nâme-i hümâyûn ile alınan âdemi ıtlak idüp (...) nâmeyi müşârun-ileyh Hân *dâmet me'âliyehûya* irsâl idüp ulaşdırasız.

d.23, s.190-191, h.403

Leh Kralı'na: Krallığına ulaşması hususunda gerekenlerin yapılması ricalarının Fransa elçisi tarafından iletildiği, bu konuda gerekenin yapılacağı, gerek Dubrovnik gerek Bosna üzerinden memleketine ulaşabileceği, serhat beylerine ve Erdel Voyvodası'na emirler yazıldığı, memleketine ulaşması için gerekli tedbirlerin alındığı, mevcut durumunun bildirilmesi.

[Yevmü'l Hamîs, fî 8 Şa‘bânü'l-mu‘azzam sene 981] **(3 Aralık 1573)**

Vilâyet-i Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâliyâ atebe-i ulyâ-i gerdûn-iktidâr ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-medârımıza ki melce-i selâtîn-i âlem-penâh melâz-i havâkîn-i rıf‘at-unvândır. Nâme-i musâdekat-meşhûnunuz vârid olup bundan akdem irsâl olunan nâme-i hümâyûn-ı (...)-makrûnumuz ahsen-i evânda vusûl bulup mazmûn-ı sa‘âdet-fürûnunda münderîc olan husûslara tahsîl-i ıttılâ‘ u vukūf olunup vilâyet-i mezbûreye kral nasb olunmanuz bâbında rey-i cihân-arâmiz muktezâsınca zuhûr u sudûr bulan asâr u netâyic lütf ü ihsân, mevâcib-i imtinân(?)-ı firâvân vâkı‘ olduğu iş‘âr olunup sevâlif-i eyyâm-ı hulûs-ı encâmdan mâ-beynde mü’ekked ü müşeyyed olan sadâkat ü ihlâs muktezâsınca Memâlik-i mahmiye-i hüsrevânemiz dâhilinde ubûr u mürûru müte‘assir ü düşvâr olmayan mesâlik ü me‘âbirden emîn ü sâlim krallığınıza vâsıl olmağla, makâsıd ve merâkınız hâsıl olmak husûslarında şîme-i kerîme-i şehriyârî ve âdet-i hasene-i tâcdârî mûcebince envâ‘ cidd ü ikdâm ve esnâf-ı sa‘y ü ihtimâmda inâyât-ı vâfire pâdişâhânî vücûda gelmesi istid‘â olunmuş ü istircâ ve bi'l-cümle her ne ki i‘lâm ü iş‘âr olunmuş ise ve karındaşınız Françe Padişâhı'nın Yüce Âsitâne-i Sa‘âdetimizde elçisi olup ziyâde i‘timâd ü i‘tikādınuz olan Akaş(?) Piskopu(?) sipâriş etdiğiniz üzre her ne ki takrîr ü beyân eyledi ise alâ sebebi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevânemize arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; zikr olunan krallığınıza vâsıl ü mülâkî olmanuz husûslarında lâzim ü mühimm olan tedârikde kemâ-yenbağî bezl-i ihsân-ı bî-pâyân mukarrer ü muhakkakdır. Eğer Dubrovnik'den geçüp gitmek münâsib ve câ’iz görilürse feihâ ve illâ Zadra semtine teveccüh eyleyüp gelsin ve Bosna vilâyetlerinden geçüp varmak lâzim olur. Zikr olunan tarîklerün her kangısından gitmek asân mülâhaza olunur ise ol tarafa teveccüh idüp **[191]** ber-vech-i müsâra‘at-ı vilâyet-i mezbûreye dahl ü vâsıl olmak bâbında dakîka fevt olunmaya. Serhadlerde olan beğlerbeğilere ve sancakbeğleri kullarıma ve Erdel Voyvodası'na her birine müstakill, mü’ekked hükm-i şerîfim yazılup ulağla mu‘accelen irsâl olunup emîn ü sâlim yerlerine

irsâl ü îsâl etmekde ve zâd ü zevâde ve sâ'ir lâzim olan mesâlih ü mühimmâtınız tedârikinde ihmâl ü tekâsül olunmayup mukayyed olmak fermân olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i meserret-fürûnumuz vusûl buldukda, siz dahi ana göre tedârikiniz görüp krallığınıza mu'accelen mülâkî olmak husûsunda bâb-ı müsâra'atda envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getürile. Bargâh-ı Devlet-penâhımız tarafına olan sadâkat [ü] ihtisâsınız müsted'âsınca ahvâliniz neye müncer olduğun i'lâm ü iş'âra mukayyed olasız ki bâ'is-i teşyîd-i bünyân muhâlasat idüğine iştibâh yokdur.

d.24, s.37, h.109

Leh Kralı'na: Boğdan Voyvodası'nın memleketinden firâr ederek Moskova ya da Beç tarafına gitme ihtimâline karşılık Lehistan topraklarından geçerse yol verilmemesi ve yakalanıp gönderilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 29 Zilka'de sene 981] **(22 Mart 1574)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Bundan akdem Boğdan Voyvodası olan Yuvan cibilletinde merkûz olan hıyânet mûcebince isyân u tuğyân idüp memleketinden mâl cem' idüp Moskov'a firâr etmek üzre olup ele getürmek içün beğler kullarım ta'yîn olumuşdır. Üzerine varduklarında gaybet etdüği takdirce eğer Moskov'a ve eğer Beç'e firâr iderse Leh'den gayrı yerden gidebilmeğe imkân yokdur. Sâbıkā hıyânet eyleyen Boğdan dahi mürd olan kral zamânında firâr etdikde Leh beğleri mu'âvenet idüp yol virmekle darü'l-harbe dâhil olup dâ'imâ memleketinize ve Boğdan'a kasd-ı gezend etmekden hâlî değildir.Yine beğleri mezkûra yol virüp mu'âvenet etdükleriyçün envâ' ıkāba müstahıkk olmuşlar iken mezîd-i merhametimden "re'âyâ bi'l-mecâl olmasun" diyü afv olmuş idi. Bu def'a mesfûr firâr idüp ol cânibden Moskov veya Beç'e gitmek murâd iderse mâ-beynimizde olan dostluk ve sulh u salâh mûcebince ele getürilüp Südde-i sa'âdetimize göndermek lâzim olmağın. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, şöyle ki müfsid-i mezbûr firâr idüp ol câniblere varursa kadîmden Südde-i sa'âdetimizle olan dostluk ve meveddet muktezâsınca mezkûru ve âdemlerini ele getürüp esbâb ü emvâli ile Südde-i

sa‘âdet'imiz tarafına irsâl ü îsâl etmen bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.24, s.201, h.533

Leh Kralı'na: Leh tarafında ticâret yapan Sefersa(?) isimli kişinin ölmesi üzerine geride bıraktıklarının vârislerine teslim edilmesi.

[Yevmü'l Ahad, fî 11 Muharremü'l-haram sene 982] **(3 Mayıs 1574)**

Sâhibine virildi.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Tokat kādısı mektûb gönderüp; “Nefs-i Tokat'da Hasarbali(?) veled-i Sefersa(?) nâm zimmî ticâret tarîkiyle Leh vilâyetinden Bor nâm kasabaya varup anda mürd olup kasaba-i mezbûrda muhallefâtı kabz olunmuşdur” diyü vârisleri olan babası mezbûr Sefersa(?) ve anası Şahbolma(?) bint-i Asar ve avreti Hanım bint-i Hoypar(?) gelüp mezbûr mürdenin(?) karındaşı iş bu Asar'ı ve Merad veled-i Serkis nâm kimesneleri zimmî-i mezbûrun muhallefâtın kabz itmek içün mezbûrun vârisler tarafından vekîl oldukların bildirüp mürd-i mezbûrun muhallefâtı kendülere îsâl olunmak bâbında inâyet recâsına arz etmeğin, gerekdir ki:

Mezkûr bu def‘â nâme-i hümâyûnumuz ile vardukda, mezkûr anda mürd olup muhallefâtı kalmış ise her kim zabt u kabz etmiş ise kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-bünyân ve dudmân(?)-ı müşeyyidü'l erkânımıza olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız mûcebince her kande ise buldurup mezkûra teslîm olunmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getürile ki bâ‘is-i tecdîd-i müvellâsı idüğine iştibâh yokdur.

d.24, s.303-304, h.823

Leh Kralı'na: Boğdan Voyvodası iken isyân eden Boğdan Voyvoda yerine tâyin olunan Yuvan Voyvoda'nın da isyân etmesi üzerine Eflak Voyvodası'nın kardeşi olan Petre'ye voyvodalığın verildiği, aradaki dostluk gereği kaçan Yuvan Voyvoda’nın himâye edilmemesi, kendisinin veya başının gönderilmesi.

[Yevmü'l Ahad, fî 3 Saferi'l-muzaffer sene 982] **(25 Mayıs 1574)**

Hâlâ vilâyet-i Leh Kralı olan Marko Kral'a nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmımız *enârallahü berâhinehüm* vilâyet-i Leh krallarıyla ve beğleri ve a'yânı ile sevâlif-i eyyâm ve sevâbık-ı a'vâmdan emn ü emân ve dostluk ve salâh üzre olmağın cenâb-ı celâlet-me'âbımızda dahi kadîmî dostluk ve emn [ü] emân[a] ri'âyet olunup ol vilâyetin ve ahâlîsinin ta'addî-i a'dâdan dahi masûn u mahfûz olması aksâ-yı murâdımız olmağın, sâbıkā vilâyet-i mezbûre kralı olan kadîmî dostumuz mürd oldukta ol diyârın krallığı sevdâsıyla etrâfdan ba'zı a'dânın (...) mukarrer olduğu istimâ' olunup kadîmî dostluğumuz ve rızâ-yı hümâyûnumuz müstedâsınca irâdetillâh ile ol vilâyet krallığına siz nasb olunup gelince ol emrimiz üzre ol serhadde olan ümerâ'-i îzâm kullarımız cem'iyyet üzre hâzır ve ol câniblere nâzır olduğun a'dânın mesmû'u olmağın, her biri ol diyâra ve ahâlîsine a'dâvetde dostluğa tebdîl idüp eyyâm-ı sa'âdet-encâmımızda bir yerden zarâr tereddüb olmayup ahâlî-i vilâyet tamâm istirâhat ve emn ü emân üzre olup lâkin ol esnâda Boğdan voyvodası iken isyân idüp vilâyet-i Leh'e firâr iden Boğdan Voyvoda'yı vilâyet-i mezbûre beğleri kadîmî dostluğa muhâlif sıyânet idüp ele getürilüp Yüce Âsitânemize gönderilmek içün defe'âtle ahkâm-ı şerîfemiz gönderilmiş iken beğler ihmâl idüp Nemçe vilâyetine geçürdikleri ecilden kadîmî dostluk binâsına tezelzül gelmek mukarrer olmuş iken mahzâ rızâ-yı hümâyûnumuz üzre irâdetillâh müte'allik olup vilâyet-i mezbûre krallığı size nasb olmağla hâtırınuz ri'âyet ve ahâlî-i vilâyet sıyânet ü himâyet olunup sulh u salâha olan muhâlfetleri ve kabâhatleri afv olmuş idi. Hâlâ mezbûr Boğdan'dan sonra vilâyet-i Boğdan'a voyvoda nasb olunan Yuvan Voyvoda dahi isyân u tuğyân kasdıyla vilâyetin mün'im ve mâldâr olan bolarların ve a'yânın katl idüp emvâl ü esbâbların gasb ve Tatar Hânı cenâb-ı emâret-me'âb Devlet Giray Hân *dâmet me'âliyehû*nun nice (...)ların katl ve esbâbların ve atların gāret eyledüğin müşârun-ileyh ile Eflak Voyvodası Yüce Âsitânemize arz etmeğin, voyvodalığı Âsitâne-i Sa'âdetimizde mülâzemet üzre olan Eflak Voyvodası karındaşı Petre'ye ta'yîn buyurulup mezkûrun isyânı ve fesâdı mukarrer olmağın, âsî-i mezbûrun hakkından gelinmek içün müşârun-ileyh Hân *dâmet me'âliyehû*ya işâret olunup ve Rûmili beğlerbeğinden hayli beğler ve yeniçeri kullarım ta'yîn ve irsâl olunup ve Erdel voyvodası dahi askeriyle yolların sedd etmek içün emr-i şerîfimiz gönderilüp henüz bu tarîhe değin asâkir-i İslâm mel'ûn-ı mezbûru ihâta etmeden vilâyet-i Leh beğlerinden Laski dimekle mel'ûn voyvodalık sevdâsı ve iblîs-i

aleyhi'l- la‘neti ve (...)ve iğvâsıyla Boğdan vilâyetine müteveccîh olmak üzre olduğu i‘lâm olundu. İmdi; sizin ve karındaşınız Franje Padişâhı'nın ve ebâ vü ecdâdınuzın sevâlif-i eyyâmdan Südde-i seniyye-i fercâmımıza intisâb ü ihtisâsı ve muvâlât ü musafâtı mukarrer ü muhakkak olmağın, nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, gerekdir ki:

Bunca müddetden sizler ile ve ebâ vü ecdâdınızla ve vilâyet-i Leh Kralı ve beğleri ve a‘yânı ile mün‘akid olan dostluk ve sulh u salâhın **[304]** kemâ-kân istihkâm ve istikrârı murâdınuz ise beğler ile hüsn-i müşâvere idüp Boğdan voyvodalığı sevdâsıyla hürûc kasdın iden mel‘ûnu ma‘lûm idinüp dahi kadîmi dostluk ve sulh u salâh muktezâsınca ele getirüp sâ’ir ehl-i fesâda mûceb-i ibret içün gereği gibi hakkından gelüp ve isyân iden Yuvan Voyvoda dahi Âsakir-i Mansûremiz elinden bir vechle fırsat bulup ol tarafa firâr iderse amân virilmeyüp ele getürilüp kayd ü bend ile bizzât gönderilmekde veya başı kesilüp Yüce Âsitânemize irsâl olunmak envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getürile ki yevmen-fe-yevmen sulh u salâhın ve emn ü emânın izdiyâdına ve dostluk u muhâlesâtın imtidâdına bâ‘is idüği iştibâh olunmaya.

d.26, s.68, h.179

Leh Kralı'na: Elçi göndermek ricalarının ulaştığı, dostluk üzere olan kimsenin gelip gitmesinde bir engel olmadığı.

Yevmü'l-İsneyn, fî 17 Rebî‘ülevvel sene 982 **(7 Temmuz 1574)**

Ahmed Çavuş'a virildi.Fî 11 Rebî‘ülâhir

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ atebe-i aliyye-i Devlet-penâh ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımıza ki melce-i selâtîn-i izâm ve melâz-i havâkîn-i zevi'l-ihtirâmdır. Nâme-i muhabbet mazmûnunuz vârid olup Dergâh-ı âlem-penâhımız tarafına elçinüz gönderilmek husûsun ve sâ’ir memleket ü vilâyetinde müte‘allik her ne beyân olmuş ise pâye-i serîr-i âlem-masîr-i hüsrevânemize arz u takrîr olup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i şahanem muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; dâ’imâ Bâb-ı sa‘âdetimiz meftûh u mekşûf ve ilticâ ve istinâd idenler hakkında lütf u inâyetimiz mebzûl ve masrûf olıgelüp kadîmü'l-eyyâmdan kimesnenin gelüp gitmesine men‘ u redd yokdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn ve sa‘âdet-makrûnumuz vusûl buldukda, kadimü'l-eyyâmdan mâ-beynde mukarrer olan dostluk muktezâsınca mu‘temedün-aleyh âdeminiz ile ahbâr-ı sıhhat u selâmetiniz i‘lâm oluna ki sebeb-i temhîd-i bünyân-ı muhabbet ve bâ‘is-i teşyîd-i mebânî-i meveddet idüğinde iştibâh yokdur.

d.26, s.90-91, h.232

Leh Kralı'na: Eflak Voyvodası'ndan gelen, ihânet içinde olan Yuvan Voyvoda'nın yenildiği fakat karısı, kayınvâlidesi ve hizmetkârlarının kaçtığı bilgisi üzerine eğer dostlarsa ihânet eden voyvodanın karısının, kayınvâlidesinin, hizmetkârlarının, mallarının, arabalarının ve gasp ettikleri eşyaların hepsinin gönderilmesi, ahde aykırı iş yapanların hakkından gelinmesi.

Yevmü'l Hamîs, fî 28 Rebî‘ülevvel sene 982 **(18 Temmuz 1574)**

Ahmed Çavuş'a virildi.Fî 3 Rebî‘ülahir sene 982

Leh Kralı'na yazılacak nâme-i hümâyûn sûretidir:

Eflak Voyvodası Aleksandıra Voyvoda Südde-i sa‘âdetimize mektûb gönderüp; Yuvan la‘înin münhezim olduğu ol taraflarda istimâ‘ olundukda Kal‘a-i Hoton'da olan (...) kayınatası olan mel‘ûn, sekiz nefer bolar avretleri ve çingâne hidmetkârlarıyla ve Yuvan'ın avreti ma‘an yirmi yedi araba ile Leh içine varup vâkıf olduğu üzre Yuvan'ın avreti arabalarla varduğı Bazlor(?) nâm kasaba zâbıtına haber virdükde iki yüz mikdârı âdem gönderüp arabaları ihâta idüp mâlı bir kulleye koyup mühürleyüp müşârun-ileyh voyvodanın âdemi “Benim mührüm bile olsun” didükde, “Senin mührün lâzim değil” âdemîsine mühürletmedüklerin ve mâlı kabz idüp virmedüklerin bildirdi. İmdi; mâ-beynde olan ahd ü emân ve sulh u salâh dâ’imâ bu cânibden ri‘âyet olunup eğer siz dahi vilâyet-i Leh'e dâhil olmadın ve eğer dahi sonra vilâyet-i mezbûre â‘dânuzdan hıfz u hırâset olunup ve ol taraf re‘âyâsından ve gayrıdan bir kimesne bu cânibe ilticâ etse mâlı ve rızkı ile yine gönderilüp ve gaflet ile esîr olursa bulundukda ıtlak olunup ve üzerinize düşman hücûm etse yardım virilür. Ammâ; sizin tarafınızdan zikr olunan husûsların dâ’imâ hilâfı zuhûr idüp bu def‘a Yuvan lâ‘in isyân etdikde ol tarafdan bu cânibe mu‘âvenet olunup yardım virilecek iken ana takviyet olsun diyü yirmi beş pâre şayka donadılup Akkirman varoşu urılup ehl-i İslâm gāret ü hasâret olunup ve la‘în-i

mezbûra yardım içün ( ) kimesne baş ta‘yîn olunup dört bin nefer âdem ile gönderilüp bâ‘dehû la‘în-i mezbûrun hakkından gelindikde Lehlü harâmzâdelerinden kılıçdan kurtulanları gâzîler esîr idüp nicesi bu cânibe geldikde sıhhat üzre Âsitâne-i Sa‘âdetimizde haber virmişlerdir. Husûsân beğlerbeğinizden Kostantin ve Melaski nâm bedbahtlar mezkûr hâ’ine mektûblar gönderüp “Mesâfe-i ba‘îdede olduğumuz ecilden sana yardıma varamadık lâkin serhadde olan beğlerimize senünle müşâvere idüp sana lâzim husûslarda mu‘âvenet itmeleri tenbîh ü te’kîd olunmuşdur” diyü yazdıkları mektûblar aynı ile Dergâh-ı Mu‘âllama gönderilmişdir. Ve lâ‘in-i mezbûrun re‘âyâdan gasben cem‘ etdüği mâl u menâl ve Memâlik-i mahrûsemizden koyun ve sığır almağa varan celeblerden cebren aldığu mâl ve bir yıllık harâç kal‘a-i mezbûrede olup hâlâ kayınanası ve avreti hidmetkârları tevâbi‘yle firâr idüp ol cânibe varmışlar. İmdi ahd ü emân mûcebince mezkûrun emvâl ü esbâbı ve re‘âyâdan ve celeblerden cebren alduğı mâl ve harâç-güzârımız olan avreti ve kayınatası ve hidmetkârları cemî‘an Dergâh-ı Sa‘âdet-destgâhımıza irsâl olunmak lâzimdır. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuz vusûl buldukda, **[91]** eğer dostlukdan sefânuz var ise kadîmden mâ-beynde mün‘akid olan ahd ü emân muktezâsınca âsî-i mezbûrun ol cânibe varan avretin ve kayınatası ve hidmetkârların cümle mâl ve rızkı ve araba ve tavârlarıyla bî-kusûr Dergâh-ı cihân-penâhımıza varan âdemimiz ile irsâl ü îsâl idüp sulh u salâh ve ahd ü emâna mugāyir mâ-beynde ol makūle hıyânet ve müfsidlik idenlerin haklarından geline ki esâs-ı ahd ü emâna tezelzül gelmeyüp cânibeynin re‘âyâ vü berâyasın huzûr-ı hâl ile âsûde olalar.

d.26, s.108, h.278

Leh beylerine: Yenilen Yuvan Voyvoda’nın o tarafa kaçan karısı, kayınvâlidesi, arabaları, hayvanları, eşyaları ve alıp kaçtığı haraçlar ile gönderilmesi, Yuvan Voyvoda'ya yardım edenlerin haklarından gelinmesi, sulha aykırı iş yapılmaması.

[Yevmü's Sebt, fî 4 Rebî‘ülahîr sene 982] **(24 Temmuz 1574)**

Ahmed Çavuş'a virildi.
Tercüme olunmağiçün mezbûra virildi.Fî 11 Rebî‘ülahir sene 982

Vilâyet-i Leh beğlerine hüküm ki:

Ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâm enârallahü teʻâlâ berâhinehüm zamânlarından berü Leh krallarıyla dudmân-ı hilâfet-penâhımız dostluk ve sulh u salâh üzre olup serîr-i saltanat-ı cenâb-ı celâlet-meʼâbıma müyesser oldukda tecdîd-i ahd olunup ol ahd üzre serhadde olan beğler ve beğlerbeğilerimize ve Erdel ve Eflak ve Boğdan Voyvodaları kullarımız sâbit-kadem olup eyyâm-ı saʻâdetimizde vilâyet ü memleketiniz âsûde olup kralınız dahi mürd oldukda bu cânibden havf etmeğle âʻdânuzdan bir ferd vilâyet ü memleketinize taʻarruz etmeyüp, etse dahi kuvvet-i kāhiremiz ile defʻ olmak mukarrer idi. Ammâ; sizden dâʼimâ ahd ü emânın hilâfı zuhûr idüp bu defʻa dahi Eflak Voyvodası Aleksandıra Südde-i saʻâdetime mektûb gönderüp; Yuvan laʻînin münhezim olup hakkından gelindüği şâyiʻ oldukda siz iki yüz mikdârı âdem gönderüp kayınatası olan melʻûnla mezbûr Yuvan'ın Hoton'da olan avretin ve esbâb ü emvâlin vilâyet-i Boğdan'dan Südde-i saʻâdetime gelecek harâcı vilâyet-i mezbûre reʻâyâsından ve tavâr almağa varan celeblerden zulmen alduğı mâlı ve hatmânın avreti ile mâlını ve bi'l-cümle yedi bolârın avretin arabalar ile getürdüp kabz etdüğinizde size âdem ve mektûb gönderüp taleb eyledüğinde “Boğdan'a âhar voyvoda nasb olunduğuna bize emr-i şerîf vârid olmadı, voyvoda oldınız ise nesne zâyiʻ olmaz” diyü haber gönderdüğiniz bildirmiş. İmdi; geçenlerde dahi Kostantin ve Laski tarafından Yuvan laʻîne yazılmış bir mektûb ele girüp, “Bizüm sevgilü dostumuz başınıza bu makūle hâl geldüğine cümle Leh beğleri bî-huzûrdur, yardım etmeğe dahi mesâfe baʻîdedir. Lâkin serhadde olan beğlere muʿâvenet idesiz diyü ısmarlanmışdır” diyü yazılmış. Bunlardan mâʻadâ Yuvan melʻûn fesâd üzre iken âdem gönderüp Akkirman Kalʻa'sının varoşun yakup ve muʿâvenet içün vâfir asker gönderüp laʻîn-i mezbûra muʻayyen ve zahir istimâʻ olunup laʻîn-i mezbûra ol vechle muʻayyen ve zahir olup ahd ü emâna mugāyir şayka donadup memlekete gāret iden gemiler ise haklarından gelinmek içün nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunmak dadedinde iken kralınız Françe vilâyetine gitdüği mesmûʻ-ı şerîfim olmağın, size hükm-i hümâyûnum irsâl olundu. Buyurdum ki:

Hükm-i hümâyûnum vusûl buldukda, başı kesilüp hakkından gelinen Yuvan'ın ol cânibe varan kayınatası ve avreti ve bolar avretleri ki kullarım ve câriyelerim ve harâç-güzârlarımdır ve alup gitdükleri Südde-i saʻâdetime gönderilecek harâçdır aynı ile araba ve tavârları ve hidmetkârları bî-kusûr Dergâh-ı cihân-penâhıma irsâl ü îsâl idüp andan mâʻadâ şayka donadup memleket ü vilâyeti hilâf-ı sulh u salâh gāret ü hasâret idenleri ve laʻîn-i mezbûra mektûb gönderüp anınla isyân ü tuğyâna mürtekib olup ve varup muʿâvenet idüp bakıyyetü's-süyûf olup ol cânibe firâr idenleri mâ-beynde münʻakid olan sulh u salâh ve emn ü emân mûcebince ele getürüp cezâ vü sezâları virile ki

tarafeynin re‘âyâ vü berâyası huzûr-ı hâl ve ferâh-ı bâl ile kâr u kisblerine iştigâl üzre olup devâm-ı devletim du‘âsına müdâvemet üzre olalar.

A.DVNS.MHM.ZYL d.3, s.190, h.481

Leh Kralı'na: Bender reâyâsından gelen arz-ı hâl ile Çerkeskirman, Mankirman ve Braslav Kalelerinden çıkan bazı eşkıyanın İslam köylerini bastıklarının bildirilmesi üzerine, esîr alınan Müslümanların bırakılması ve yerlerine ulaştırılması, kaç kişinin serbest bırakıldığının bildirilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 12 Rebî‘ülevvel sene 984] **(9 Haziran 1576)**

Bender re‘âyâsından Mustafa bin İskender’e virildi. Fî selh-i Ra sene 984 Kızıl atlas kîse, gümüş kozalak ile virildi.

Leh Kralı Batur İştevan'a nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ Âsitân-ı sa‘âdet-unvân ve adâlet-âşiyânımıza Bender re‘âyâsı arz-ı hâl idüp; “Çerkeskirmân ve Mankirman ve Braslav kal‘alarında ba‘zı ehl-i fesâd harâmzâdeler çıkup ehl-i İslâm karyelerini gāret idüp Müslimânları esîr idüp bi'l-fi‘l ehl ü ıyâlleri anda esîr oldukların” i‘lâm idüp tazallüm ve şekvā eyledikleri ecilden gerekdir ki:

Kadîmden atebe-i ulyâ ve Südde-i seniyyemize olan vüfûr u ihlâs ve sadâkat u ihtisâsınız mûcebince vilâyet-i mezbûrede her kimde Müslimân esîr bulunursa tetebbu‘ eyleyüp zuhûra getürdüp dahi kimesneye ta‘allül etdirmeyüp ıtlâk idüp emîn ü sâlim Leh serhaddinden çıkardıp yerlü yerlerine irsâl ü îsâl eylemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîleniz zuhûra getürile ve ne vechle tedârik olunup Müslimân esîrlerinden ne kadar nefer kimesne ıtlâk olunup yerlerine îsâl olunduğın ol cevânibin sâ’ir ahvâli ile i‘lâm eyleyesin.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.271-272, h.687

Leh Kralı'na: Boğdan Voyvodası'ndan gelen haberlere göre, bazı Leh beylerinin kraldan râzı gelmediğinden Bender yakınlarında köyleri basıp, halka zulmetmeleri ve yeni köyler oluşturup itâat edenlerden vergi alınmayacağını söylemeleri üzerine yeni

oluşturulan köylerin yıkılması, eşkıyanın dağıtılması, eğer dağıtmaya gücü yetmezse haber verilmesi, halkın korunması.

[Yevmü's-Sebt, fî 12 Rebî‘ülevvel sene 984] **(9 Haziran 1576)**

Virilmedi.

Leh Kralı'na nâme-i şerîf ki:

Hâlâ Boğdan Voyvodası Petre Voyvoda mektûb gönderüp; “Sizin içün mukaddemâ kral olup mürd olanın kız karındaşın olup ve krallık tacın giyüp krallık umûruna mübâşeret idüp lâkin içlerinden bir kaç beğin (...) râzı olmayup henüz dahi gelmemişdir ve Leh bolarlarından bir bolar Bar nâm kal‘adan dört mil içerüde Temurak dimekle ma‘rûf bir karye ihdâs idüp “her kim sâkin olursa on beş yıl öşr ve sâ’ir harc virmeyeler, merâmlık idüp her ne alurlarsa mâ-beynlerinde taksîm eyleyeler” diyü kavl idüp ve Bender kurbında bir karyeyi urup âdemlerin kırup ve tavârların sürüp muttasıl fesâd etmekden hâlî değillerdir ve Suruka nâm kinezde olan yüz nefer âdemler hâzır olup hayli âdemle ol cânibi hıfz u hırâset üzeredirler ve dört-beş yüz mikdârı hâne cem‘ olup krallarına mâni‘ olmayup bu câniblerde varup hırâsetin fesâd iderler” diyü bildirdi. İmdi; vilâyet-i mezbûrenin krallığı inâyet-i şâhanemden size tefvîz olunup hıfz u hırâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra‘iyyet sizün uhdenüze lâzimdır. Vilâyet-i merkūmede yeniden köy ihdâs olunup içine ehl-i fesâd cem‘ olup etrâf u cevânibe zarâr u ta‘addî olmasına sebeb olmak münâsib değildir. Gerekdir ki:

Name-i hümâyûnum vusûl buldukda, Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhım tarafına olan ubûdiyet ve ihtisâsınız mûcebince mâ-beynde o makūle karye ihdâs idüp hiç bir tarafa mâni‘ olmayup fesâd üzre olanların karyelerin bi'l-külliye hedm etdirüp içinde sâkin olan eşkiyâyı dağıtdırup min-ba‘d ol mahalde kimesneye cem‘iyyet etdirmeyüp ehl-i fesâd ü şenâ‘atin ele getürüp **[272]** haklarından gelmek bâbında ikdâm ü ihtimâmın zuhûra getüresiz. Anın gibi ol cânibde haklarından gelmek mümkin değilse ana göre yazup bildiresin ki gereği gibi haklarından geline. Ve dâ’imâ ol vilâyetin ahvâline kemâl-i adâlet üzre mukayyed olup, henüz gelüp itâ‘at etmeyenlere dahi mektûblar gönderüp istimâlet virüp mutî‘ u munkād olmaları husûsunda ihtimâm idüp ve re‘âyâyı onat vechle sıyânet eyleyüp ehl-i fesâddan masûn u mahfûz kılup anın gibi yeniden köy ihdâs idenlerden ve eğer sâ’ir ehl-i fesâd ü şenâ‘atden hüsn-i tedbîr ü tedârikle ele

getürüp haklarından gelüp memleket ü vilâyet ehl-i fesâddan pâk eyleyüp ve etrâfda olan düşmandan vâkıf u muttali‘ olduğun ahbârı i‘lâm etmekden hâlî olmayasın.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.288, h.727

Leh Kralı'na: Leh beylerinin Kral'dan râzı gelmediğinden âsîlerin Beç Kralı ve Moskov Kralı ile birleşip bir saldırı niyetinde olduklarının düşünülmesi üzerine Beç Kralı'na ve Moskov Kralı'na nâme-i hümâyunlar gönderildiği, Leh Kralı'nın halkı ile iyi geçinmesi ve eğer düşman tarafından bir saldırı olursa haber vermesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 12 Rebî‘ülevvel sene 984] **(9 Haziran 1576)**

Ahmed Çavuş’a virildi. Fî 15 Ca sene 984

Leh Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûnun sûretidir.

Hâlâ Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; Fermân-ı âlî-şânım mûcebince vilâyet-i mezbûreye vâsıl olup krallık tacı giyüp beyne'l-emsâl ve'l-akrân mümtâz ve ser-efrâz olmağla, kemâl-i sıyâneti üzre vilâyetin zabtına mübâşeret idüp re‘âyâsı dahi mürâca‘at idüp çokluk kimesne kalmayup kalanlar dahi âsîler olmayup kral nasb olmazdan mukaddem mâ-beynlerinde zıdd(?) olan tâ‘ifeden olmağla inâdları üzre kalmışlardır. Anlar dahi meyl itmeğe niyyet(?) üzre olup ve an karîb elçi göndermek tedârikinde olup ve Beç Kralı ve ana tâbi‘ olanlar cem‘iyyet idüp Ağustos'da ol tarafa tecâvüz fikrinde olduğun” bildirdüğin ecilden müşârun-ileyh Beç Kralı'na nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp “mâ-beynde olan dostluk ve mün‘akîd olan sulh u salâh muktezâsınca vilâyet-i mezbûreden el çeküp gönderilügelen virgüni gönderesin ve illâ nakz-ı ahd olur husûsa irtikâb idersen bu cânibden dahi lâzim olan tedârik görilür” diyü tenbîh ü te’kîd olunmuşdur. Ve Moskov Kralı'nın dahi Leh vilâyetine (...) olup Beç Kralı ile ittihâd üzre olmağın memleket ü vilâyetin yağmâ vü tâlân ü târâc itmek içün Tatar Hânı cenâb-ı emâret-me‘âb Devlet Girây Hân *dâmet me’âliyehû*ya nâme-i hümâyûnumuz gönderilmişdir. Vilâyet-i mezbûre sâ’ir Memâlik-i mahrûsem gibi memleketimdir, (...) hâkimine ve re‘âyâ vü berâyâsına hâricden dahl ü tecâvüz olunduğuna aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur. Gerekdir ki:

Nâme-i şerîfimiz vusûl buldukda, siz dahi ol tarafda gaflet üzre olmayup adüvv-i cânibeynden dâ’imâ tecessüs ü tetebbu‘dan hâlî olmayup ve vilâyet halkı ve a‘yânı ile

kemâl mertebe müdârâ üzre olup anun gibi itâ‘at ü inkıyâd üzre olmayanlara dahi istimâletnâmeler gönderüp mümkin olduğu üzre müdârâ etdirüp itâ‘at etdirmek bâbında ihtimâm eyleyesin ve elçinizi dahi vakti ile gönderesin ve anın gibi düşman tarafından hareket olup vilâyet-i mezbûreye tecâvüz olunursa (...) olan vezîrim Mustafa Paşa ve Tımışvar beğlerbeğisi fermân-ı şerîfim mûcebince sizün cânibinize nâzırlardır. Te'hîr etmeyüp âdem gönderüp i‘lâm eyleyesin ki anlar dahi ol tarafdan memleket ü vilâyetlerin gāret ü hasâret idüp müstahıkk oldukları cezâ vü sezâların viresiz.

A.DVNS.MHM.ZYL.d.3, s.330-331, h.852

Leh Kralı'na: Leh vilâyetlerine bağlı kalelerden bazı eşkıyanın çıkıp Bender, Özi ve Boğdan'a bağlı yerlere saldırdığının haber verilmesi üzerine, bu işleri yapanlara ibret olacak şekilde ceza verilmesi, Nemçe tarafından Leh vilâyetlerinde bir saldırı yapılacağının duyulduğu, böyle bir saldırıya karşı yardım gerek olursa haber verilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 12 Rebî‘ülevvel sene 984] **(9 Haziran 1576)**

Mustafa Çavuş’a virildi. Fî 21 Rebî‘ülâhir sene 984

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Mukaddemâ Bender Beği olan Mehmed *dâme ızzühû* Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; “Leh'e tâbi‘ Bar ve Braslav ve Vince(?) beğleri sana tâbi‘ olmayup isyân idüp iki binden ziyâde küffâr ile mâh-ı Safer'in yirmi dördünde vilâyeti urmak kasdına gelüp bin mikdârı Bender karşusında olan karyenin âdemlerin katl ve evlerin ihrâk eyleyüp tavârların sürüp beşlü tâ’ifesi ardlarınca varduklarında küffâr çokluk olmağla, muhârebeye mübâşeret etmeyüp binden ziyâde kâfir dahi Akkirman'la Özi yollarında geçen müslimânları basup ve Özi Emîni Süleyman'ı bir nice âdemleriyle şehîd ve nicesin esîr eyleyüp keferenin hareketi olduğun” i‘lâm eyleyüp ve Boğdan Voyvodası Petri Voyvoda dahi Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp; “Vilâyet-i Leh'e tâbi‘ Bar nâm kal‘a'dan dört mîl içerüde Temurak dimekle ma‘rûf bir karye ihdâs olunup ve Bar ve Vince(?) ve Braslav'dan dâ’imâ kâfir çıkup gelüp Özi sahrâsında nice fesâd idüp ve Bender kurbunda bir karyeyi basup âdemlerin katl ve tavârların sürüp ve Boğdan karyelerin urup tavârların almağın ardlarınca âdemler sâlındıkda altı neferin ele getürüp

sü’âl olundukda “fesâd idenleri bilüriz, cümle bin levend olup Braslav nâm kal‘adan İstarvi’nin iki oğlu ile bu vechle fesâd iderler” diyü bildirüp ele getürilen altı neferin birisin Südde-i sa‘âdetime gönderüp sü’âl olundukda vech-i meşrûh üzre haber virmişdir. İmdi; ol cânibden mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif Memâlik-i mahrûseme gelüp bu vechle fesâd ü şenâ‘at olunmak Leh keferesinin ahvâlleri diger-gûn olmağa sebeb olur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn vusûl buldukda, te’hîr etmeyüp Memâlik-i mahrûseme gelüp bu vechle fesâd idenler sana mutî‘ler ise her birinin muhkem haklarından gelesin ki sâ’irlerine mûceb-i ibret ola. Eğer sana mutî‘ olmayup isyân u tuğyân üzreler ise bu bâbda sana mu‘âvenet etmek içün Bender, Silistre ve Niğbolu beğlerine ve Eflak ve Boğdan voyvodalarına mü’ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdir. Mezbûrların isyânı mukarrer olup ele getürilmeleriyçün asâkir lâzim olursa müşârun-ileyhim beğlere ve voyvodalara haber gönderesin ki bunlar berüden, sen öteden âsileri ortaya alup kılıçdan geçüresin. Bu bâbda ihmâl ü müsâheleden ve ol ehl-i fesâdı himâyet itmekden ziyâde ihtiyât idüp ve bu emr-i şerîfim vardıkdan sonra ne vechle tedârik ideceğin mufassalan yazup Südde-i sa‘âdetime arz eyleyesin ve dâ’imâ serhadlerde olan Leh ümerâsına muhkem tenbîh eyleyesiz ki taht-ı hükûmetlerinde olan Leh askerin gereği gibi zabt idüp fesâd ü şenâ‘ate mübâşeret etdirmeyeler, fesâd üzre olanları ele getürüp muhkem haklarından geleler. Şöyle ki min-baʿd ahde muhâlif ol cânibden bir vaz‘ sâdır ola netâyici kendüye âid olur. Ana göre mukayyed olalar ve Nemçe leşkeri mukaddemâ hâtırlarında olduğu üzre Leh vilâyetlerine zarâr kasdında hâzır olup yer yer cemʿiyyet üzre oldukları istimâʿ olundu. İmdi; Nemçe leşkeri tarafından gaflet câ’iz değildir, hâlâ Silistre Sancağı beği öte yakaya geçüp ve Niğbolı beği Niğbolı serhaddinde cemʿiyyet üzre oturup ve Boğdan voyvodası Hatan Kal‘ası yanına varup ve Eflak voyvodası dahi Eflak serhaddinden cemʿiyyet ile oturup ve Cenâb-ı emâret-meʿâb-ı Devlet-nisâb Devlet Giray Hân *dâmet me‘âliyehû* dahi sizin cânibinize nâzır olmak emrim olup her birine müstakil ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdir. Bu bâbda tamâm basîret üzre olup anın gibi Nemçe leşkeri tarafından Leh vilâyetine zarâr kasdına leşker gelüp muʿâvenet lâzim olursa müşârun-ileyhim beğler kullarım ve Budun'da olan vezîrim Mustafa Paşa *edâma’llahü te‘âlâ iclâlehû* ve Tımışvar Beğlerbeğisi Cafer *dâme ikbâlühû* ve müşârun-ileyh Hân **[331]** dâ’imâ sizin cânibinize hâzır u nâzırlardır. Mektûb ve âdem gönderüp haberleşesin ki maslahat el virdüğine göre fermân-ı şerîfim mûcebince Nemçe vilâyetin gāret ü hasâret idüp defʿ-i mazarrat-ı aʿdâ husûsunda ikdâm ü ihtimâm eyleyesin.

A.DVNS.MHM.d.28, s.83, h.198

Leh Kralı'na: Galata tâcirlerinin Leh tarafında ticâretlerini yapmak için gönderdikleri Bernardo'nun orada ölmesi üzerine Leh beylerinin, Galata tâcirlerinin mallarına el koyduğu, bu malların eksiksiz olarak tâcirlerin vekillerine ve gönderilen çavuşa teslim edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî Gurre-i Cemâziyelâhir sene 984] **(26 Ağustos 1576)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Galata'da sâkin zimmîlerden Bernardo ve Anton ve Raka ve Yorgo ve Estanyolet(?) Sakresyan nâm tâcirler Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhıma gelüp; bundan akdem diğer Bernardo nâm zimmîyi vilâyet-i Leh'e iletüp anda bey‘ idüp bunların tarafından ticâret itmek içün her biri hayli esbâb ve metâ‘ virüp mezkûr Leh'e tâbi‘ Lev nâm kasabada mürd oldukda bunların esbâb ve metâ‘ını Lev Beğleri zabt eylemeğin, zikr olunan esbâb ve metâ‘ kendülerinin idüğin Galata kādısı mahzarında isbât idüp ellerine hüccet aldıklarından sonra Venedik ve Kraliçe'nin Südde-i sa‘âdetimde olan baylosları yanında Nikola Toridi ve Marko Lanik ve Anton Kokforin(?) nâm zimmîleri metâ‘ ve esbâblarının zabt u kabzı içün vekîl idüp hüccet ve baylosların kâğıdları ile gönderdiklerinde Lev beğleri, “Emr-i şerîf getürmeyince virmeziz” diyü ta’allül etdiklerin i‘lâm idüp husûs-ı mezbûr içün hâlâ ba‘zı hidmet ile ol cânibe irsâl olunan Dergâh-ı Mu‘âllam çavuşlarından Mustafa Çavuş *zîde kadruhû*yu vekîl nasb eyledüklerin bildirüp ol bâbda nâme-i hümâyûn taleb eyledükleri ecilden, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuz ile müşârun-ileyh çavuşum vardıkda mâ-beynde olan kā‘ide-i sulh u salâh ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince müteveffâ-yı mezbûrun ol cânibde Lev Beğleri zabt u kabz eyledükleri nukūd ve esbâbdan bi'l-fi‘l mevcûd olanı müşârun-ileyh çavuşuma bî-kusûr teslîm eyleyüp zimemde olanı anda olan mezkûrûn vekîllerin ellerinde olan hüccetleri ve temessükleri mûcebince bî-kusûr teslîm etdirüp müteveffa-yı mezbûrun metrûkatından ve bi'l-cümle nukūd ve esbâbından Lev beğlerinden ve sâ’irin zimemde bir akçe ve bir habbe bakiyesin kodurmayup vekîllerine teslîm etdirilmek bâbında sa‘y-ı cemîleniz vücûda getüresiz. Ve müşârun-ileyh çavuşum ve vekîllerine (...) teslîm olunursa defter ile teslîm oluna ki bu cânibe geldüklerinde ana göre taleb eyleyeler.

d.28, s.364, h.941

Leh Kralı'na: Leh'e ticâret için giden tâcirlerin ellerinden kasabanın zâbitleri tarafından tüfek ve paralarının alınması üzerine ahde aykırı bu işi yapanların haklarından gelinip alınan para ve tüfeklerin eksiksiz iâde edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 20 Ş sene 984] **(12 Kasım 1576)**

Mezkûrân bâzergânlara virildi

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Darendegân (...)kulu ve Mehmed nâm bâzergânlar Dergâ[h]-ı Sa‘âdet-destgâhıma gelüp bundan akdem ticâret tarîkiyle Leh vilâyetine varup gelürken Leh'e tâbi‘ Losfa(?) nâm kasabada konup otururken “Elinizde tüfenk vardır” diyü kasaba-i mezbûrenin zâbıtı hilâf-ı ahd odaların basup üç yüz guruşların ve iki tüfenklerin alup ta‘addî eyledüğin bildirdiler. İmdi; tüccâr tâ’ifesine mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif dahl ü tecâvüz ta‘addî olunduğuna rızâ-yı şerîfim yokdur. Dârulharb ol (...) tüccâr tâ’ifesine ta‘arruz olunmaz. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnum vusûl buldukda, mezkûrların husûsuna mukayyed olup fi'l-vâkı‘ kasaba-i merkûme zâbıtı olan kimesne hilâf-ı ahd odaların basup ol mikdâr nesnelerin olduğu vâkı‘ ise atebe-i ulyâmıza olan vüfûr-ı ihlâs mûcebince mezkûrların alınan guruşların bî-kusûr girü alıvirüp dahi taht-ı hükûmetinizde bu ehl-i fesâd [ü] şenâ‘at idenlere mahâl virmeyüp haklarından gelinmek bâbında ihtimâm eyleyesiz. Mezkûrları tekrâr dergâhıma şikâyet etdirmeyesiz.

d.29, s.33-34, h.77

Leh Kralı'na: Leh vilâyetlerine tâbi yerlerden Akkirman'a saldırılması, Kırım Hânı'nın saldırı gelen yerleri vurmak için izin istemesine rağmen Hân'a izin verilmediği, bu gibi saldırıları yapanların hakkından gelinmesi, bu konuda ne gibi tedârikleri olduğunun bildirilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî gurre-i Şevvâli'l-mükerrem sene 984] **(22 Aralık 1576)**

Serâser kîse içine konulup altın kozalak ile bağlanup Ahmed Çavuş'a virilmişir. Fî 15 Ramazân sene 984

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâlâ Âsitâne-i sa‘âdet-medârımuz ki melce-i havâkîn-i zevi'l-iktidârdır. Mektûbunuz vârid olup Dergâh-ı destgâhımız çavuşlarından Mustafa Çavuşla gönderilen nâme-i hümâyûn vasıl olup mâ-beynde olan müvâlât mûcebince vilâyet-i mezbûreye düşman müstevlî olursa def‘ u ref‘leri husûsuna mukayyed olunup ve a‘dâ-i memleketin nehb ü gāret eylemek (...) olunduğu iş‘âr olunmuş. Şimdiki hâlde memleket ü vilâyetimiz sulh u salâh üzre olup mâni‘ olur nesne kalmamışdır. Cümle beğler gelüp itâ‘at idüp ancak Habslo(?) nâm kal‘aya tâbi‘ bir şehir gelmeyüp ol dahi an karîb beher-hâl gelmek üzredir ve etrâf ü cevânibe âdemler ve yarar câsuslar gönderilüp muttasıl haber alınmak üzre olup vâkıf ve muttali‘ olduğumuz ahbâr i‘lâm olunur ve mukaddemâ ba‘zı ehl-i fesâd Memâlik-i mahrûseme zarâr u ziyân ve fesâd etdükleri husûs bu vilâyet kralsuz olduğındandır ve sene-i sâbıkāda Tatar askeri vilâyeti urup küllî ziyân etmekle ba‘zının akraba vü ta‘allukatı alınup ve ba‘zının esbâbı gāret olunmağla fakîrler olup ba‘zı Moskov ve Boğdan ve Eflak- zâdeleri baş kaldırup vilâyet kralsuz olmağla fesâd etmişlerdir. Ammâ; şimden sonra serhadde olan hisârlarımıza yarar âdemler koyup ehl-i fesâdı ele getürüp muhkem haklarından gelüriz ve an karîb ahidnâme tecdîdi ve sâ’ir mesâlih mühimmi içün yarar elçimiz gönderirüz ve Eflak Voyvodası Nrsimper(?) nâm kasabaya, bize tâbi‘dir diyü dahl etmiş, bu cânibde olan ehl-i vukūfdan sü’âl olundukda; kadîmden Leh Kralı'na tâbi‘dir diyü haber virmişlerdir. Elçimiz vardukda tafsîl üzre arz olunur diyü bildirmişsiz. Mektûbunuzda her ne ki denmişse cümlesi arz olunup ilm-i şerîfim muhît olmuşdur. El-hâletü hâzihî Akkirman Sancağı Beği Ramazân mektûb gönderüp; otuz beş pâre şayka ile yedi yüz mikdârı kâfir gelüp Akkirman Kal‘ası'na ulaşup merdüban ile varoşuna girüp yirmi sekiz Müslimân esîr alınup bâ‘dehû boğazda cem‘iyyet idüp, geçen yolcıları katl idüp alınan esîrden bir neferi halâs olup geldükde sü’âl olunup Çerkeskirman Beği Kinez Beğ ve Kinez uşakdır yedi yüz neferdir diyü haber virüp Leh vilâyetine tâbi‘ Çerkeskirman ve Kal‘a-i Blasrok(?) ve Berahlu(?) ve Serudbar(?) nâm beş pâre kal‘a dâ’imâ Cankirman ve Bender ve Akkirman taraflarına dahl ü tecâvüzden ve fesâd ü ta‘addîden hâlî değillerdir. Bi'l-külliye ref olunmaları lâzimdir diyü bildirdi. İmdi; ol vilâyete sizi cenâb-ı celâletimiz tarafından kral nasb idüp beyne'l-akrân mümtaz ve ser-efrâz etmekden murâd-ı hümâyûnumuz, vilâyet-i mezbûrenin ve kılâ‘ vü bukā‘ ve nevâhîsinin hıfz u hırâsetinde re‘âyâ vü berâyasının hıfz u sıyânetinde olup ehl-i fesâd ü şenâ‘at olan eşkıyâyı hüsn-i tedbîr ü tedârikle ele

getürilüp ehl-i fesâda ruhsat virilmeyüp haklarından gelinmekdir. Etrâfdan gelen der-bedâ Rus menhûsu ve Kazak ne mikdâr olup ve ne kadar kudreti ola ki haklarından gelmeyeler. Husûsan etrâf u cevânibden Memâlik-i mahrûsemüz içinde fesâd ü şenâ'at etmek içün gelen Rus şekāvet-me'nûs şaykalarla gelüp sizün zikr olunan **[34]** kal'alarınuz öninden geçüp giderler, andan gayrı hod geçüp gitmeğe yolları yokdur. Âhar yerden geçmeğe kādir dahi değillerdir. Şöyle midir ki, sizün cânibinizden murâd olsa def'i mümkin olmayaydı, tedârik olunsa bir nefer kimesne geçürtmemek mümkin idi, hâricden gelüp fesâd iderler dimenin aslı yokdur. Mâ'a-hâzâ müşârun-ileyh sancakbeğimiz arz etdüği üzre gelüp fesâd iden sizin kal'anuz beği, evvelâ siz mukayyed olup tedârikin görüp hakkından gelmemek (...) ve münâsib değildir. Yâhûd ki bundan akdem vilâyet-i Tatardan dahi hayli tavâr sürülüp anları dahi incidüp fesâd ü ta'addî etmeleri ile Hân Hazretleri dahi defe'âtle âdem gönderüp ol vilâyeti urup harâb u yebâb etmek içün icâzet taleb iderler. Sizi vilâyet-i merkûmeye krallığa atebe-i ulyâmız tarafından ta'yîn idüp mâ-beynde müsâfât olmağla icâzet virilmemişdir ve şimdiye değin te'hîr olunduğuna sebeb ü bâ'is siz dahi (...) varup krallık tâcın giyüp ahvâliniz mukarrer olmak idi. Yohsa Hak sübhânehû ve te'âlâ hazretlerinin inâyeti ile Memâlik-i mahrûsemiz zabt olmayup ehl-i fesâdın hakkından gelinür idi. Şimdiki hâlde kralunız ahvâli bertaraf olup mektûbunuz mûcebince etrâf u cevânibde dahl u tecâvüz ider kimesne kalmamışdır, eyle olsa gerekdir ki:

Nâme-i unvânımız vusûl buldukda, atebe-i ulyâmızla olan muvâlât mûcebince krallığınıza müte'allik olan memleket ü vilâyetin husûsına onat mukayyed olup krallık umûrunda re'y-i sâ'ibe ve efkâr-ı sâkıbe ve hüsn-i ferâset ve kemâl-i kiyâset üzre olup serhadde olan kal'alarınıza yarar ehl-i fesâd hakkından gelmeğe kādir kimesneler ta'yîn idüp min-ba'd kal'alarınuz önünden şayka ile ve âhar tarîk ile Kazak ve sâ'ir ehl-i fesâd geçirmeyüp anın gibi gelüp geçmek isteyenleri ele getürüp aslâ mahâl virmeyüp her birinin müntehâ cezâların virdiresin ki ve sâ'ir eşkıyâya mûceb-i ibret ola. Sizin zikr olunan kal'alarınuz önünden gelüp geçüp fesâd ü şenâ'at iden eşkıyânın ta'addîsi sebebi ile Memâlik-i mahrûsemizden Emrezi(?) sahrâsı harâb olmışdur. Defe'âtle nâme-i hümâyûnumuz dahi gönderilmişdir. Şöyle ki, anın gibi sizün krallığınız makarr-ı mezkûr olan kal'alara ba'îd olmağla veyâhûd sefer üzerinde olmağla, ehl-i fedâdın def'ine kādir değilüz diyü ta'allül idersenüz Memâlik-i mahmiyyemüze bu asl ta'addî vü tecâvüz olduğuna rızâ-yı şerîfim yokdur. İnâyet-i Hakk ile tedâriki görilüp haklarından gelinmek âsândır, sonra "Mâ-beynde olan dostluğa mugāyir iş oldu" diyüp basîret üzre olasın, şimden sonra bir vechle özr ü bahâne olacak nesne kalmamışdır,

onat mukayyed olup ol kal‘aların tedârikin görüp mâ-beynde olan muvâlât u musâfatı (...) husûslardan ictinâb eyleyesin.

d.29, s.59, h.140

Leh Kralı'na: İstanbul zahîresi için koyun almak üzere giden İstanbul kasaplarına koyun verilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 17 Şevvâl sene 984] **(7 Ocak 1577)**

Halil Çavuş'a virildi. Fî 18 L sene 984
Serâser kîse içine konulup altın kozalak ile gönderildi.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Şimdiye değin ol cânibden Mahrûse-i İstanbul zahîresiyçün koyun virilügemeğin, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn vüsûl buldukda, emr-i şerîfimle varan İstanbul kassâblarına şimdiye değin virilügeldüği üzre bahâlarıyla bıçağa yarar koyun virdürüp emr-i şerîfimle varmayanlara koyun aldırmayasın.

d.29, s.63, h.151

Leh Kralı'na: Üvey babası Lehistan'da ticâret yaparken ölen Selme'nin kendine intikâl eden para ve diğer şeylerin alınması için bir vekil tâyin ettiği, altın ve diğer eşyaların alınarak Selme'nin vekiline teslim edilmesi.

[Yevmü'l-Erbi‘â, fî 20 Şevvâl sene 984] **(10 Ocak 1577)**

Mezkûr Selme'ye virildi. Fî 29 L sene [98]4

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâlâ Selme nâm Yehûdî Âsitâne-i Sa‘âdetime gelüp; üvey babası Yakob nâm Yehûdî vilâyet-i Leh'de ticâret iderken mürd olup beş yüz Macar altunı ve ba‘zı metrûkatı anda Mosi Anbarle(?) nâm Yehûdî'de emânet koyup mezbûr Mosi Anarle(?) dahi mürd olup irs ile oğullarına intikāl eyleyüp varup hakkın taleb eylemedin oğulları dahi mürd olup irs ile Sâre nâm vâlidesine intikāl eyleyüp vâlidesi Sâre dahi hakkın

taleb eylemedin ol dahi mürd olup zikr olunan altun ve sâ'ir esbâb irsen buna intikāl eyleyüp hak alıvirilmek içün güveysi olan Fala(?) nâm Yehûdî vekîl ta'yîn eyleyüp ol cânibe irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i sa'âdetimde olan vüfûr-ı ihlâs üzre mezbûreye ırs ile intikāl eyleyüp altun ve esbâbı (...) üzre (...) olanlardan varup vekîline alıvirüp mezbûreye irsâl içün teslîm eyleyesiz.

d.29, s.144-145, h.355

Leh Kralı'na: Kırım Hânı'ndan gelen mektuba göre Leh tarafından Kırım Hânı'na tâbi yerlere saldırıldığı, Mehmet ve Murtaza isimli kişilerin esîr alınıp serbest bırakılması için otuz bin altın talep edildiği, esîrlerin bulunarak serbest bırakılması, bu işi yapanların haklarından gelinmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 17 [Za] sene 984] **(5 Şubat 1577)**

Serâser kîse içine konulup altun kozalak ile bağlanup Hân Hazretleri'nin âdemîsine Tohtkan'a virildi. Fî 23 Za sene 984

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâlâ cenâb-ı emâret-me'âb-ı sa'âdet-nisâb Tatar Hânı Devlet Giray atebe-i aliyye-i ve'l-makām Südde-i seniyye-i adâlet-intizâmımıza ki merci'-i selâtîn-i zer-nişan ve mesned-i(?) havâkîn-i haşmet-erkândır, mu'temed âdemin gönderüp size tâbi' olan Mankirman ve Manavenden(?) ve Çerkeskirman taraflarından ehl-i fesâd ü şenâ'at olan kefereye Sâk nâm ehl-i fesâd baş olup mâ-beynimizde olan ahd ü emân ve sizün Dergâh-ı Sa'âdet-destgâhımız tarafına olan vüfûr-ı ihlâs ve hüsn-i ihtisâsınıza muhâlif Hân-ı müşârun-ileyhin kabza-i tasarrufunda olan eyâletine tâbi' yerlere dahl ü tecâvüz etdüklerinden gayrı Memâlik-i mahrûsemiz muzâfâtından olan Cankirman üzerine gelüp varoşun gāret ü hasâret idüp dahi dahi kal'a-i mezbûrede olan Hacı Bayram Ağa'nın oğlu Mehmed ile Ferhad Ağa oğlu Murteza nâm kimesneler kal'anın taşrasında karavulda iken tutup alup gidüp hâlâ ikisinden otuz bin altun bahâ taleb etdiklerin i'lâm eyledi. İmdi siz vilâyet-i mezbûreye cenâb-ı celâlet-me'âb-ı şevket-nisâbımız tarafından kral nasb olunmağla, inâyet-i aliyye-i şâhânemize mazhar olup beynel-akrân mümtaz ve

ser-efrâz olmuşsundur. Vilâyet-i merkūme dahi sâ'ir Memâlik-i mahrûsemiz gibi memleketimiz olup halkı dahi sâ'ir memâlikimiz halkı mesâbesinde olmağın, ehl-i fesâd u şenâ'atin hıfz u hırâseti ve memleket ü vilâyetin zabt u sıyâneti sizin uhdenüze lâzim iken hâlâ müşârun-ileyhin vilâyetine ve Memâlik-i mahrûsemize dahl ü tecâvüz olunup ve bu vechle âdem alınup dahi ol mikdâr bahâ taleb olunmanın aslı nedir? Yohsa memleket ü vilâyetin hıfz u hırâsetine adem-i kudretiniz olup veyâhûd mücerred ehl-i fesâda ruhsat virilüp tedâriklerinde ihmâl mi olunur? Bu asıl husûs sizden me'mûl olan etvâr değildür. Mâ-beynimizde ma'hûd olan vüfûr-ı ihlâs ve hüsn-i ihtisâsa**[145]** muhâlifdir. Bi'l-cümle bu asıl dostluk (...) evzâ-ı nâ-pesendîdenin sonu bidâyetdir. Sebeb nedir ki sizün memleketinizin ehl-i fesâdı eğer mûmâ-ileyh Hân vilâyetine ve eğer bizüm Memâlik-i mahmiyyemize tecâvüz idüp bu makūle âdem alup dahi bahâ taleb eyleyeler? Niçün serhâddinüzin hâkimlerine muhkem tenbîh ü te'kîd olunup ehl-i fesâdın zabt idüp memleketinizi hıfz u hırâset etdirmezsiz? Eğer müşârun-ileyhe nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp bi'l-cümle ruhsat virilse zikr olunan kal'alarınuz ve etrâf u cevânibi ve sâ'ir kurrâ ve nevâhinüz ne mertebeye varacağı ma'lûmunuz değil midür? Bu mertebe ihmâl münâsib görülmez. Nâme-i hümâyûn vusûl buldukda, Dergâh-ı rıf'at-mekânımıza olan müvâlât ü musâfât ve ihtisâsınız mûcebince aslâ te'hîr ü terâhî olunmayup bu husûsa bizzât mukayyed olunup zikr olunan kal'alarınuz zâbitlerine yarar âdemler gönderüp mezkûrân kimesneleri her kande ise buldurup dahi mu'accelen emîn ü sâlim yerlerine gönderüp ol vechle hilâf-ı ahd ü vifâk bahâ taleb etdirmeyüp ve min-ba'd muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesiz ki ol kal'aların halkı kendü hâllerinde olup Memâlik-i mahrûsemize dahl ü tecâvüz etmeyeler. Şöyle ki, mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif te'hîr olunup alınan kimesneler gönderilmeyüp veyâhûd bahâ taleb olunup ve ehl-i fesâd zabt olunmayup Memâlik-i mahrûsemize tecâvüz etdikleri mesmû'-ı şerîfimiz ola, beyân olunacak özr makbûl olmaz. Ana göre mukayyed oluna.

d.29, s.174, h.418

Leh Kralı'na: Moskova'ya ticâret için gidip gelen tâcirlerin yerlerine ulaştırılmaları, yolda tehlikeli olan yerlere adam koyulup güvenliklerinin sağlanması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 25 Za sene 984] **(13 Şubat 1577)**

Boğdan beğinin kâtibi Ahmed'e gümüş kozalak ile virildi. Fî 25 Za sene [98]4

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Bundan akdem Südde-i sa‘âdetim tâcirerinden Moskov vilâyetine gidüp gelen bâzergânlar sizün sekiz vilâyetinize vâsıl olup dahi Dergâh-ı sa‘âdet-medârımıza teveccüh etmelü oldukda mahûf olan yerlerde âdem koşulup emîn ü sâlim gönderilmesi lâzim olmağın, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn vusûl buldukda, anın gibi atebe-i aliyyemiz tâcirleri Moskov vilâyetinden yine varup min-ba‘d avdet idüp Dergâhıma teveccüh iderken Âsitâne-i rıf‘at-mekânımıza olan vüfûr-ı ihlâs mûcebince mahûf u muhâtara olan yerlerde kadîmden olıgeldüği üzre kifâyet mikdârı âdem koşup emîn ü sâlim Memâlik-i mahmiyeye geçürmek bâbında ikdâm ü ihtimâmınız zuhûra getürile.

d.30, s.204-205, h.483

Leh Kralı'na: Hân'ın oğlu Mehmet Giray Hân, Moskova tarafından hazine ile dönerken Leh tarafından gelen eşkıyanın hazineyi ele geçirip tâcirlerin bir kısmının mallarını alıp bazılarını esîr edip bazılarını ise öldürdükleri, eğer bunların hakkından gelinmez ise Tatar tâifesinin Leh'e taâruz edeceği.

[Yevmü's Sülesâ, fî 11 Rebî‘ülevvel sene 985] **(29 Mayıs 1577)**

Serâser kîse içine konulup altun kozalak ile bağlanup sâhib-i sa‘âdet hazretlerine gönderilmişdir. Fî 12 Ra sene 985

Leh Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûnun sûretidir

Hâlâ Âsitâne-i Sa‘âdet-medârımıza ki melce-i havâkîn-i zevi'l-iktidârdır, yarar âdemlerinizden Hirasoni âdemlerinize Bargâh-ı felek iştibâhımız savbına mektûbunuz vârid olup cenâb-ı emâret-me’âb Hân *dâmet me‘âliyehû* ile mâ-beynde olan sulh u salâh müsted‘âsınca virgü talebine varan ulu elçisine kemâl-i tevkîr ü ihtirâm ve ta‘zîm ü ikrâm kılınup virgüleri bi't-tamâm elçinizle ma‘an koşılup icâzet virildikten sonra ulağla müşârun-ileyh cânibinden bir küçük elçi dahi gelüp envâ‘ istimâlet haberin virüp eğlendirmeyüp ana dahi icâzet virilüp mukaddemâ gelen elçisi olıgeldüği üzre virgü ile dile(?) koşılan elçiniz ile henüz serhaddinizden çıkmadan müşârun-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehû*nun oğulları Akkirman Tatarlarıyla ale'l-gafle memleketinize duhûl idüp akın salup, yakup yıkup yağma vü talan idüp hayli âdem esîr idüp ve emvâl ü esbâb

aldıkların ve ahd ü emân üzre olan dostlar zâhiren dostluk sûretin gösterüp dahi hakkına böyle düşmanlık idüp husûsen def‘ u mazarratıyçün üzerine sefer eyledüğimiz düşman ancak kendümize düşman olmayup ehl-i İslâm cânibinin dahi kadîmden adüvvüsi olup müşârun-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehû* def‘-i mazarrat-ı‘dâya mu‘âvenet eyleyecek iken bu vechle hakaret eylemesi etrâfında olan düşmanlara bâ‘is-i cü’ret ve hasâret vâkı‘ olmuşdur diyü zikr olunan Tatar tâ’ifesinin Leh vilâyetinden aldıkları esîrleri ve sürdükleri tavârları girü redd olunması ve dahi buna mütereffi‘ olur husûslarda her ne ki tafsîl ü beyân olunmuş ise cümlesi pâye-i a‘lâma arz olunup ilm-i şerîfim mühît ü şâmil olmuşdur. İmdi; Hân-ı müşârun-ileyh kadîmü'l-eyyâmdan ebâ vü ecdâdı zamânlarından ilâ hâze'l-ân dudmân-ı saltanât-ı kāhiremiz cânibine kemâl-ı ihtisâs u ihlâs ile musafât ü muvâlât üzre olup atebe-i aliyye-i felek-bargâhımız ile dostluk idenlere dost ve düşmanlık idenlere düşman idüği muhakkaktır. Ve lâkin bundan akdem müşârun-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehû*nun oğlu Mehmed Giray Moskov cânibine teveccüh idüp hâzır u âmâde iken sâbıkā Moskov cânibine irsâl eyledikleri elçilerine Moskov Kralı küllî hazîne virüp kendüsi dahi elçisin bile koşup Hânın serhaddine karîb geldiklerinde Leh keferesinin eşkıyâsı ve Kazaklar hayli tüfeng-endâz ile mezbûrları basup Hân-ı müşârun-ileyhe irsâl olunan hazîneyi ve memleket ü vilâyet emn ü emân mülâhazasıyla elçiye koşılup bile gelen tüccâr tâ’ifesinin mâlların gāret idüp ve elçileri ve tüccâr tâ’ifesin bi'l-külliye katl eyleyüp bir kimesne halâs olmayup ol mahalde müşârun-ileyhin dahi mezbûr oğlu hâzır bulunmağla, bu husûsa vâkıf olduğum gibi ba‘zı (...) umûrın mülâhaza etmez eşkıyânın ihtilâliyle Südde-i sa‘âdetimize ve sizin cânibinize i‘lâm idüp dahi emir sâdır olmadın ve Hân-ı müşârun-ileyhin rızâsı yoğken tehevvür ile hilâf-ı suh u salâh (...) eylemişler, amma; bu makūle elçi basup emvâl gāret eyleyüp fesâd idenler nehr-i Özi üzerinde size tâbi‘ olan Mankirman ve Hanevi ve Çerkeskirman kal‘alarının eşkıyâsı ve Kazaklarıdır. Bundan esbâk dahi zikr olunan kal‘alarla sâ’ir nehr-i mezbûr üzerinde olan kal‘anın ehl-i fesâdı Memâlik-i mahrûsemize müşârun-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehû*nun memleketine dahl ü tecâvüz idüp yolcu basup âdem alup tasaddî ü ta‘addî idenlerin Akkirman beği defe‘âtle arz idüp ehl-i fesâdın haklarından gelüp kal‘aları geri onat zabt u hıfz eyleyesin ehl-i fesâdın biz dahi hakkından gelmeğe kādüriz, Hân-ı müşârun-ileyh dahi kādirdir amma vilâyet-i **[205]** Leh Krallığı sana tefvîz olunup kuvve-i kāhiremizle nasb olunmağla kal‘alarınızın ve sâ’ir ehl-i fesâd olanlarınızın haklarından gelinmesi girü size havâle alınup bir-iki def‘a nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp tenbîh ü te’kîden i‘lâm olunmuşdu. Ol vilâyete kral nasb olunmakdan murâd-ı hümâyûnumuz vilâyet-i mezbûre kemâl mertebe zabt olunup

ehl-i fesâdının haklarından gelinüp âyende vü revende ve tüccâr emn ü emân üzre gelüp gidüp safâ-yı hâtırla kâr u kisblerinde olmandır. Fi'l-vâkı‘ ol kal‘aların tedâriki görilüp ehl-i fesâdlarının haklarından gelinmeyince eğer Hân-ı mûmâ-ileyh tarafına ve bu cânibe ta‘addî vü tecâvüzden hâlî olunmaz. Zikr olunan husûsun vukū‘u atebe-i ulyâmıza arz olunmadın oğlu kendü re’yi ile etmekle bu bâbda Hân-ı müşârun-ileyhin meşvereti vaz‘ı olmaduğı fehm olunur, eyle olsa hâlâ gelen mektûbunuz mazmûnu muktezâsınca Hân-ı müşârun-ileyhe nâme-i hümâyûnumuz yazılup vilâyet-i Leh'in kralı kuvve-i kāhire-i şahânemizle nasb olunup vilâyet mezbûre kemâl-i itâ‘at ü inkıyâd üzre cenâb-ı celâlet-me’âbımızdan istimân eylemişler iken hilâf-ı ahd ü emân oğullarınuz bî-tedebbir ba‘zı müfsidlerin iğvâ vü ihtilâliyle vilâyet-i mezbûreye akın salup sizin cânibin ve bu tarafın hilâf-ı merhametimiz eyledikleri vaz‘ mâ-beynde olan muvâlât ü müsâfatı menâfîdir. Virgünüz edâ olunurken vilâyet-i Leh'in eşkıyâsı ve Kazakları krallarının âgâhı ve haberi olmadın hâlâ hilâf-ı ahd vaz‘ etmekle, sâ’ir re‘âyâya ta‘addî olunmanın (...) yokdur. Min-baʿd vilâyet-i mezbûre ahâlîsine evlâdınız ve sâ’ir Tatar halkından kimesne dahl ü tecâvüz etmeye diyü i‘lâm olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, krallığınıza müte‘allik memleket ü vilâyetinizde olan Kazakları ve sâ’ir eşkıyâyı onat zabt ve hıfz idüp eğer Hân-ı müşârun-ileyh vilâyetine ve eğer Memâlik-i mahrûsemiz serhadlerine dahl ü ta‘arruz etdirmeyüp anın gibi ticâret idenlerin dahi müntehâ haklarından gelesiz. Ve zikr olunan kal‘alarla sâ’ir nehr-i Özi üzerinde olan kal‘alarınızın dahi mukaddemâ gönderilen ahidnâme-i hümâyûnumuz mûcebince tedârikin görüp mün‘akid olan sulh u salâha mugāyir ve min-baʿd sizin haberiniz olmadın bu makūle fitne ü fesâda mü‘eddî ve re‘âyâya ta‘addî vü tecâvüz bâ‘is emn [ü] emânı muhill olur husûslardan ictinâb oluna ve İnşâ’a'llâhü te‘âlâ Hân-ı müşârun-ileyh dahi mâ-beynimizde olan musafât ü muvâlât müsted‘âsınca bu makūle nâ-şâyeste vaz‘ iden (...) ve ihtilâl iden muharriklerine yine gereği gibi gûş-mâl virüp min-baʿd memleket ü vilâyetinize dahl ü ta‘arruz etdirmezsiz. Ve hâlâ Dergâh-ı Mu‘âllam çavuşlarından Hân-ı müşârun-ileyh varup Âsitâne-i Saâdetime gelen çavuş dahi zikr olunan Özi Suyu üzerinde vâkı‘ olan Mankirman ve Hanevi ve Cankirman Kazakları ve eşkıyâsından hayli kimesne bir (...) cem‘ olup nâ-sadâ ile nehr-i mezbûrdan gelüp sazlık içine muhtefî olup etrâf ü civârında olan ehl-i İslâmın tavârların ve mâlların gāret ve ayende vü revendeye hasâret etdüklerin haber virüp henüz zikr olunan tedârikleri görilüp haklarından gelinmeyüp ihmâl ü müsâhele olunup ve zikr olunan eşkıyâ dahi dâ’imâ bu makūle fesâd ü şenâ‘atlerin mutasabbır(?) olup memleket ü vilâyetin akın salup kasd-ı intikām itmeyüp şöyle ki, min-baʿd dahi

te’hîr olunup mezkurûn ehl-i fesâdın tedâriki görilüp gereği gibi hakkından gelinmeye ki fitne vü ihtilâle bâ‘is olup Tatar tâ’ifesinin tekrâr Leh vilâyetine dahl u ta‘arruz etmelerine mü’eddi ve bâ‘is olur, ana göre basîret ü intibâh üzre olup eşkıyânın mazarrat u fesâdlarının def‘ u ref‘i bâbında hüsn-i ihtimâmınız vücûda getürile.

d.31, s.63, h.161

Leh Kralı'na: Ahidnâmenin yenilenmesi için gönderdikleri elçinin ulaştığı, ahidnâmenin yenilendiği, sadâkat üzere olup, ahidnâmeye uygun davranılması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 7 Ca sene [98]5] **(23 Temmuz 1577)**

Serâser kîse içine konulup ve altun kozalak ile bağlanup Erdellü Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 10 Ca sene 985

Leh Kralı'na yazılan nâme-i şerîfin sûretidir.

Atebe-i aliyye-i âlem-medâr ve Südde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımıza melâz-ı selâtîn-i nâmdâr ve me‘âz-i havâkîn-i âlî-mikdârdır. Leh ümerâsından olup Çalıç(?) kapudânı olan Şeycan(?) nâm vezîriniz nâmenüz ile elçi gönderüp müceddeden ahidnâme-i hümâyûnumuz virilmek bâbında istid‘â-yı inâyet eyledüğiniz ecilden ol bâbda avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemiz erzânî kılınup recâ ve iltimâsınuz üzre mücerred ahidnâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz inâyet ü ihsân kılınup ve mûmâ-ileyh elçiniz kemâl-i edeb üzre risâlet hidmetin yerine getürmeğin, hüsn-i icâzetimiz mukārin olup gönderilmişdir ki nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz ile vusûl buldukda,

Âsitân-ı muhalledül-bünyân ve müşeyyidü'l erkânımıza olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız mûcebince câdde-i sadâkatde sâbit-kadem ve râsih-dem olup inâyet ü ihsân ol bâbda ahidnâme-i hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuzun mazmûn-ı izzet-makrûnu ile amel olunup şerâ’it-i ahd ü emân gereği gibi ri‘âyet olunmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.31, s.68-69, h.174

Leh Kralı'na: Tatar Hânı Devlet Giray Hân'ın Leh tâifesinin, tâcirlerden bazılarını esîr ettiği, yol kesip gemilerini bastıklarını bildirmesi üzerine esîrlerin serbest

bırakılması, alınan eşya ve malların sahiplerine iâdesi, ehl-i fesâdın hakkından gelinmesi.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 9 Ca sene [98]5] **(25 Temmuz 1577)**

Macar Mustafa Çavuş'a virildi.
Serâser kîse, altun kozalak ile gitmişdir.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Sâbīka Tatar Hânı olan Devlet Giray Hân merhûm Südde-i sa‘âdetime mektûb-ı musâdekat-mazmûnların gönderüp ahâlî-i Kefe'den Mehmed bin Mustafa nâm tâcir ile karındaşı Osman ve bir kulu ve bir hidmetkârı ile ticâret tarîkiyle yüz altmış re’s koyunlarıyla (...) ve yüz re’s bârgîrin ve iki bin araba ile bin kabza (...) ve üç yüz aded siyah kuzu derisin alup Leh canibine giderken Özi sahrâsında Akkirman önünde yüz elli nefer Lehlü ile Ködazki(?) dimekle ma‘rûf kinez ve kinezlerin veled-i Ahtab(?) nâm kinezler başı (...) olup mezkûrların yoluna gelüp basup zikr olunan tavâr ve esbâbı ile yüz elli filorilerin alup ve kendülerin esîr idüp üç ay mikdârı esîr oldukdan sonra Leh vilâyetine tâbi‘ Ekpav(?) nâm hisârda Kefe zimmîlerinden Nardos(?) nâm tâcir mezkûr Mehmed bin Mustafa yine yüz elli filoriye satun alup çıkarup karındaşı mezkûr Osman ile kulu Yusuf ve hidmetkârını buldu. Zikr olan tavâr ve esbâb ve mâlı ile mezkûr Lehlü kinezlerin yanlarında kalup bi'l-fi‘l kabza-i (...)ların oldukların i‘lâm idüp ve mezbûr Mehmed gelüp Dergâh-ı Mu‘âllamızda olan elçileri ile murâfa‘a oldukda Tatar ile üzerine gelmiş idi tutulup esîr olmuş idi diyü cevâb virüp lâkin mezkûr Mehmed ticâret tarîki ile bir kaç def‘â ol câniblere gitdüğine elinde bir kaç temessük olduğundan gayrı, bu def‘a dahi ticâret tarîkiyle varmış sahîh bâzergân olduğundan muvâhecelerinde şuhûd-ı udûl ile isbât eylemeğin, Tatar ile üzerine varduğı gayr-ı vâkı‘ olup mazlûm olduğu zâhir olup ve bundan mâ‘adâ müşârun-ileyh hân tekrâr mektûbların gönderüp Kefe sâkinlerinden olan Şeyh İbrahim'in oğlu Murtaza gemiye girüp giderken Leh kâfirleri gemilerin basup mezbûr Şeyh İbrahim'i şehîd idüp oğlu merkūm Murtaza'yı Leh vilâyetinde Tartayol nâm kal‘ada sekiz yıldan berü mahbûs olduğun i‘lâm idüp ve Akkirman kādısı Mevlânâ Celâleddin dahi mektûb gönderüp Dergâh-ı Mu‘âllam silâhdarlarından Murad'ın sene 984 Zilka‘desinin on yedisinde Leh keferesi tarafından atlu kâfir gelüp Akkirman ile Kili mâ-beyninde olan kışlasından sürüp yüz mikdârı hergelesin alup gidüp Braslav nâm kal‘aya getürüp içinden yirmi re’s hergelesin kal‘a-i mezbûre beğine virüp bâkîsin Leh keferesi cümle (...) itdiklerin ehl-i İslâmdan Hüseyin

bin Hayreddin ve İlyas bin Nasuh nâm kimesneler haber virdüklerin i‘lâm idüp ve Boğdan Voyvodası Petro Voyvoda dahi Yüce Âsitânemize mektûb gönderüp, vilâyet-i Leh serhaddinde Temurak(?) nâm karyeden yüz mikdârı Kazak gelüp Boğdan tevâbi‘inden Ohay(?) nâm kasabada ellişer hâneden ziyâde iki yarar(?) karyelerden olan harâç-güzâr re‘âyâdan nicesin katl ve nicesin mecrûh idüp esbâb ve tavârların gāret etdüklerinden gayrı, ehl ü ıyâllerin dahi soyup hakāret idüp giderken ol cânibde muhâfazada olan(...)larına haber olup ardlarından kovarken mezbûrlar (...) karavul koyup kendü aldıkların esbâblarıyla gidüp (...) evvel karavula irişüp hayli ceng idüp kimin katl idüp ve üç neferin tutup getirdüp sü’âl olundukda zikr olunan **[69]** Temurak(?) nâm karyeden olup zâbıtı olan Lezbaraçki(?) nâm kinez olup henüz krala tâbi‘ olmamışdır. Ve ba‘zı firâr etmiş yer beğlerinde baş ve kulaguz olup mezbûr kinez vaktiyle gelüp elden giden esbâbın nısfın anda virüp nısfın biz alurız diyü cevâb virüp bu fesâdları şimdi eylemediler, (...)dan berü bu makūle on mikdârı karyeleri gāret ve âdemlerin katl etmişlerdir. Ahvâlleri size i‘lâm olundukda, uç yerdir böyle olur diyü şâfî cevâb virilmedüğin ve re‘âyâ tâ’ifesi muztarib olduklarından Leh keferesi bizi dâ’imâ rencîde eylemekden hâlî olmazlar, bize dahi icâzet virilsün, intikāmımız almağa kādiriz diyü bu cânibe(?) muhkem takazâ idüp mâ-beynde sulh u salâh var iken küllî fesâda ve gavgâya bâ‘is olmasun diyü men‘ idüp şöyle ki, bu def‘a dahi ol karye halkının ve Kazaklarının haklarından gelinmez ise fesâda bâ‘is olur diyü i‘lâm eyledi. Mektûb gönderüp; Leh keferesi üç yüz otuz re’s levend ile altmış re’s atların sürüp gelürken rast gelüp cümlesin alup gāret eylediklerin Çerkes Süleyman nâm âdemi nâme-i hümâyûn ile varup taleb eyledikde serhadde olan beğlerinüz râzı olmamağla virilmeyüp mâldârımıza i‘lâm eylemeğin imdi; atebe-i ulyâmız ile kadîmden ahd ü emân üzre olup Memâlik-i mahrûsemizde ticâret tarîki ile kendü hallerinde yürüyen tâcirlerimize ve sâ’ir re‘âyâ vü berâyaya mâ-beynde mün‘akid olan şerâ’it-i ahd ü emâna muhâlif ol vechle ta‘addî olunup dahi (...) ol makūle ehl-i fesâdı ele getürüp haklarından gelinmemek münâsib değildir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, kadîmden Yüce Âsitânemiz ile olan muhabbet mûcebince bu husûslara gereği gibi mukayyed olup mezkûr tâcirin mahbûs olan karındaşın ve kulun ve hidmetkârın ve mezbûr Murtaza'yı ıtlâk idüp dahi bu makūle fesâd ü şenâ‘at üzre olup ahd ü emâna muhâlif vaz‘ eyleyenleri her kimler ise tetebbu‘ etdirüp beher-hâl ele getürüp mezkûr tâcirlerin ve sâ’ir ehl-i İslâmın ve mezkûr silâhdârın ve müşârun-ileyh Ali Beğ'in alınan (...) ve atların ve kadîmî harâç-güzâr re‘âyâmızdan olan Boğdanlunın alınan esbâb ve tavârların ve mâl u menâllerin zuhûra

getürüp bî-kusûr hâkların alıvirüp dahi ehl-i fesâd kimler ise (...)nız üzre gereği gibi haklarından gelüp bu makūle ahd ü emâna muhâlif nâ-şâyeste vaz‘ u hareket eyleyen (...) mecâl virmeyüp (...) kesüp aslâ ruhsât virmeyüp şerr ü şûrlarından ol cevânibi pâk eylemek re‘âyâ vü berâyâ ve tüccâr ve misâfirîn âsûde olalar. Eğer zikr olunan ehl-i fesâd size henüz itâ‘at eylemeyüp haklarından gelmeğe kādir değil isenüz i‘lâm oluna ki tedârikleri görilüp haklarından geline ve bi'l-cümle bu cânibe olan vüfûr-ı ihlâsınız mûcebince ehl-i fesâd kimler ise beher-hâl zuhûra getürilüp eğer esîr olan Müslîmanları ıtlâk eylemekdir ve eğer alınan tavâr ve esbâb ü emvâli sâhiblerine alıvirmeğin ve ehl-i fesâdın gereği gibi haklarından gelesin.

d.31, s.84, h.209

Leh Kralı'na: Lehistan’da ticâret yaparken vefât eden tâcirin önceki kral zamanında el koyulan mal ve altınlarının kardeşine teslim edilmesi.

[Yevmü’l-Ahad, fî 12 Ca sene 985] **(28 Temmuz 1577)**

Kepuz nâm zimmîye virildi. Fî 11 Ca sene [98]5

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Nefs-i Kefe’den Halil oğlu Mahallesi'nden Lisor(?) veled-i Kalyan(?) nâm zimmînin karındaşı Yorgi nâm zimmî bâzergân olup ba‘zı metâ‘ ile vilâyet-i Leh'e vardukda metâ‘ın satup gelmek üzre iken Vilne(?) nâm Kal‘a'da mürd oldukta cem‘-i metâ‘ ve esbâbından bin altı yüz altun Kral-ı sâbık zamânında kabz olunup bi'l-fi‘l Leh Hazînesi’nde olduğu i‘lâm olunmağın, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, fi'l-vâkı‘ zimmî-i mezbûr mürd oldukda metâ‘ ve esbâbı bahâsından ol mikdâr mâlı Kral-ı sâbık zamânında zabt u kabz olunup Leh Hazînesi’ne alınmış idi ve mezbûr Lisor(?) mürd olan zimmî-i mezkûrun karındaşı olduğuna vilâyet-i kāhiresinden elinde nakl-i şehâdesi var ise karındaşının metâ‘ ve esbâbı bahâsından alıviresiz.

d.33, s.49, h.104

Leh Kralı'na: Boğdan Voyvodası'ndan gelen mektuba göre Leh sınırındaki bazı beylerin Boğdan'a saldırmaları üzerine ehl-i fesâda izin verilmemesi, haklarından gelinmesi ve aldıkları tedbirlerin Ahmet Çavuş'a bildirilmesi.

Yevmü's-Sebt, fî 27 şehr-i Şa'bânü'l-mu'azzam sene 985 **(9 Kasım 1577)**

Boğdan beğinin kapu kethüdâsı Hartaki(?) nâm zimmîye serâser kîse ve altun kozalak ile bağlanup mezkûr zimmîye virildi. Fi't-târîhi'l-mezbûr.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâlâ Boğdan Voyvodası Petre Voyvoda Südde-i sa'âdet-medâr ve atebe-i aliyye-i (...)-disârımıza mektûb gönderüp; vilâyet emn ü emân üzre olup lâkin Leh serhaddinde olan Bardoliçe(?) ve Braslav [ve] Temore(?) nâm (...)ler krallarına itâ'at üzre olmayup krallarının hayrı yoğken Yuvan Voyvoda'nın karındaşıdır diyü bir müfsidi kaldırup re'âyâya kâğıdlar gönderüp; "haracınızdan ve rüsûmâtınızdan ferâgat etdim, hemân vilâyete girmeğe mu'âvenet eyleyin" diyü ihlâl idüp mukaddemâ dahi zikr olunan karyelerin beğleri tahrîki ile Boğdan'a ta'addî etdükleri arz olunup ol zamânda serhadlere yarar âdemler konup muhâfaza üzre iken hâlâ haber gelüp âsî kal'aların beğleri ile müfsid-i mezbûr ittifâk idüp Bender'e karîb Nogaydere(?) nâm yerden geçüp ol cânibde olan köylerin tavârların sürüp ta'addî vü tecâvüz etdüklerin bildirüp imdi; vilâyet-i mezbûreye sizi kral nasb etmekden murâd-ı hümâyûmuz vilâyet-i kemâ hüve hakkuhû zabt u hıfz idüp re'âyâ vü berâyası refâhiyyet ve istirâhatde olup zuhûr iden eşkıyânın ele getürüp hakkından gelmekdir. Yuvan Voyvoda bir meşhûr-ı nâm-hemvâr beğzâde olup dahi hasebi ve nesebi sâbit ü zâhir olmuş kimesne olmayup (...) kâfiri idüği ma'lûmdur, anın gibi sâbitü'l-neseb olmayan mel'ûnun karındaşı ne makūle (...) olmak gerekdir. Bu asl hâ'inin yanına ba'zı eşkıyâ cem' olup dahi fesâda mübâşeret eyleyeler. Siz ol cânibden mukayyed olmayup ele getirüp hakkından gelmeğe mübâşeret etmeyüp ihmâl ü müsâhelenüz sebebi ile ehl-i fesâd Memâlik-i mahrûsemize tecâvüz etdüklerinde Tatar tâ'ifesi dahi durmayup sizin memleketinize dahl ü ta'addî etdüklerinde Südde-i sa'âdetimize nâmenüz gelüp Tatar askerinden şikâyet etmenüzin aslı olmaz. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, krallığınıza müte'allik olan vilâyetin ahvâline onat mukayyed olup zuhûr iden ehl-i fesâd ü şenâ'ate ruhsat virmeyüp ele getürüp her birinin cezâ vü sezâsın virüp müntehâ haklarından gelmek bâbında ikdâm ü ihtimâmınız zuhûra getürile.

Ve müfsid-i mezbûrun ahvâline ne vechile mukayyed olup bu bâbda cevâbınız ne idüğin ol cânibe hidmet ile varan Dergâh-ı Mu‘âllam çavuşlarından Ahmed Çavuş ile Atebe-i ulyâmız cânibine bildiresiz.

d.33, s.156, h.311

Leh Kralı'na: Ticâret için Lehistan’a giden Apostol isimli kişinin orada vefât edip yanındaki malına el koyulması üzerine hakkının alınması.

[Yevmü’s-Sebt, fî 4 Şevval sene 985] **(15 Aralık 1577)**

Yorgi nâm zimmîye virildi. Fî 11 L sene [98]5

Leh Kralı Batori İştevan *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr*a nâme-i hümâyûn ki:

Avlonya Sancağı'na tâbi‘ Arnavud Belgradı’ndan Yorgi veled-i Dimitri nâm zimmî gelüp; bundan akdem karındaşı Apostol nâm zimmî ticâret tarîkiyle Leh vilâyetine vardukda Vine(?) nâm şehirde Yorgi nâm zimmî iki bin Leh filorisine yarar rehin koyup bâ‘dehû mürd oldukda kimesnesi kalmamağın, sâbıkā kral olup mürd olan (...) Agustus nâm Kral zikr olunan âdemi alup kabz idüp karındaşının iki bin altunı Leh Hazînesi’nde kalduğına Kral-ı mezbûrun ikrârı mûcebince elinde hüccet olup bâ‘dehû karındaşı mezbûr Apostol Vine(?) şehrinde mürd olup şehrin zâbıtları olan Yani Ormudeh(?) ve Vilye Viş(?) nâm zimmîler karındaşının cümle on beş bin Leh altunluğu mikdârı esbâbın kabz idüp ve hazînedârı olan Nikola veled-i Yani nâm zimmî bi'l-fi‘l mezbûr Vilye Viş(?)'in yanında olup ve karındaşı mürd oldukda mezbûrların kabz eyledikleri esbâb anda defter ve sicill olunduğun ve mezbûr Yorgi vilâyetinden kalkup ticâret ile giderken Leh'e tâbi‘ Bakracık(?) nâm kasabaya vardukda (...) yerlerden geldin diyü ikiyüz kupaya/küpeye(?) alınmış üç deste semmûr ve üçer guruşa alınmış yüz doksan iki zîrâ‘ siyah kadife ve yedişer guruşa alınmış iki zîrâ‘ kırmızı zerbefti ve sâ’ir ba‘zı hırdavat esbâbın emin olan Sevastiyan nâm zimmînin âdemleri girift eyledüğin bildirüp ol bâbda nâme-i hümâyûnumuz taleb etmeğin, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, fi'l-vâkı‘ zimmî-i mezbûrun karındaşı vilâyet-i Leh'de mürd olup ol mikdâr altunluk esbâbı anda kabz olunup ve bir def‘a dahi kasaba-i mezbûrda vech-i meşrûh üzre zikr olunan mikdârı metâ‘ı girift olduğı yanınızda zâhir olursa kadîmden Âsitâne-i Sa‘âdetimde olan vüfûr-ı ihlâs muktezâsınca

zimmî-i mezbûrun zâhir olan hakkın müteveccih olanlardan alıvirilmesine mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getüresiz.

d.33, s.263, h.538

Leh Kralı'na: Niğbolu sancakbeyinden gelen mektuba göre Boğdan'a firâr eden müfsidin Leh tarafında olduğunun duyulduğu, bu eşkıya tâifesine aman verilmemesi, müfsidin gönderilen çavuşa teslim edilmesi, eğer çavuş gelmeden önce hakkından gelinirse başının teslim edilmesi.

[Yevmü'l Ahad, fî 5 Zilka'de sene 985] **(14 Ocak 1578)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Nigbolu Sancağı Beği Ahmed mektûb gönderüp; ol cânibde olan ümerâ ve Boğdan Voyvodasıyla Leh cânibinde olan hisârlara bir nice def‘a âdemler gönderüp Boğdan üzerine müstevlî olup firâr iden müfsidin ne tarafda olduğun tefahhus eylediklerinde Avrak(?) nâm kal‘aya dâhil olduğu KireşerBoji(?) hatmanı olan Nikola (...) şerâ'it-i ahd ü emâna ri‘âyeten kal‘a-i mezbûreye varup müfsid-i mezbûru bizzât tutup krala alup gideriz diyü kendü mekânına avdet idüp hâ'in-i mezbûrun yanında mevcûd bulunan Kazakların ve cümle tevâbi‘in hisârın zâbitlarına teslîm ve taşra koydurmayup muhkem hıfz u hırâset etmeleri içün tenbîh eyledüğin ve mezbûr Nikola sizin cânibe mâh-ı Zil'kade'nin on birinci günü teveccüh etdüğine sıhhati ile haber aldıkların arz u i‘lâm eylemiş. İmdi; ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı îzâmımız zamânlarından berü bu âna gelince vilâyet-i Leh bânları ve sâ'ir a‘yân ve re‘âyâsı âsûde oldukları şimdiye değin mâ-beynde olan sulh u salâhı kendülere azîm devlet bilüp şerâ'it-i ahd ü emânı ri‘âyet etmeğle, imdi; bir müfsid vilâyet-i Leh'den bir kaç eşkıyâ ile hurûc idüp gelüp Memâlik-i mahrûsemiz muzâfâtından olan vilâyet-i Boğdan'a dahil olup bu kadar fesâd ü şenâ‘at eyledikden sonra girü ol cânibe firâr idüp halâs olmak ahd ü emâna muhâlifdir. Çünkü müşârun-ileyh Nikola mezbûru ol vechle ele getürüp size alup gitmişdir. Rızâ-yı hümâyûnuma muvâfık hidmetde bulunup alup tedârik(?) etmiş. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, Âsitâne-i Sa‘âdetimde olan vüfûr-ı ihtisâsınız mûcebince asla te'hîr-i revâ görülmeyüp müfsid-i mezkûr gereği gibi mukayyed ve mahbûs mûmâ-ileyh çavuşumuza teslîm olunup ve yanına yarar âdemler koşulup Boğdan serhaddine dâhil

oluncaya değin yollarda ve konaklarda (…) bekletdirilüp firâr etdirilmek ihtimâli olmaya. Eğer mûmâ-ileyh çavuşum varınca müfsid-i mezbûrun hakkından gelinmiş ise müşârun-ileyh çavuşuma başı virile ki Atebe-i ulyâmıza getüre ve bi'l-cümle ol makūle müfsid himâyet olunmak ahde muhâlifdir. Ol vechle (…) olmayup memlekete ihtilâl virdiğünden gayrı hevâsına tâbi‘ olan cümle eşkıyânın hakkından gelindikden sonra müfsid-i mezbûrun ya kendüsi yâhûd başı gönderilmek bâbında hüsn-i ihtimâmınız vücûda getirüle. Şöyle ki müfsid-i mezbûr vech-i mesfûr üzre ele getürilmişken mâ-beynde olan sulh u salâha muhâlif ıtlâk olunup ve yâhûd kendü veya başı gönderülmekde nev‘an tereddüd oluna, esâs-ı sulhâ tezelzül gelüp re‘âyâ vü berâya pay-mâl olmak mukarrerdir. Ana göre mukayyed olup (…) zikr olunan müfsidin ya kendüsi veya başı gönderilmek bâbında envâʿ mesaʿî-i cemîlenüz zuhûra getürile. Himâyet alınup dahi ele getürilmemişdir diyü cevâba mütesaddî olunmayup beher-hâl bu defʿa ya kendü veya başı gönderilmeğe sa‘y oluna.

d.33, s.346-347, h.716

Leh Kralı'na: Leh Kalelerinden Boğdan üzerine gidip sonra yine Leh'e firâr eden müfside ve eşkıya tâifesine aman verilmemesi, müfsidin ya kendisinin ya da başının teslim edilmesi, haklarından gelmeye güç yetiremezlerse bunun bildirilmesi, sulha aykırı iş yapılmaması.

[Yevmü’s Sebt, fî 23 Zilhicce sene 985] **(3 Mart 1578)**

Serâser kîse içine konulup altun kozalak ile bağlanup Uzun Mustafa Çavuş ile sâhib-i sa‘âdet hazretlerine gönderilmişdir. Fî Selh Z sene 985

Leh Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûn sûretidir:

Mukaddemâ Memâlik-i mahrûsemiz hudûduna karîb Leh kal‘alarından ehl-i fesâd Kazaklar mevâ’sı olan Cankirman ve Çerkeskirman ve Kanari ve Braslav nâm kal‘alardan ba‘zı eşkıyâ Boğdan üzerine müstevli olup envâ‘ fesâd etdikten sonra girü ol cânibe firâr iden müfsidi Nikola nâm hatmânınız bizzât tutup krala alup giderin diyü kendü mekânına avdet idüp hâ’in-i mezbûrun cümle tevâbi‘in dahi muhkem hıfz etdirüp kendü sizin cânibinize teveccüh etdüği sıhhati ile arz u i‘lâm olunmağın, “müfsid-i mezbûrun kendü veya başı gönderüle” diyü size mü’ekked nâme-i hümâyûnumuz

yazılup irsâl olunmak üzre iken hâlâ Silistre Sancağıbeği Davud Boğdan Voyvodası'yla mektûblar gönderüp müfsid-i mezbûrun karındaşı nâmına bir bed-baht zuhûr idüp Lehlüden iki binden ziyâde tüfeng-endâz piyâde ve atlu Kazaklar ile vilâyet-i Boğdan'a duhûl idüp muhkem ceng olunup bi'l-fi'l Başpazarı'nda oturup etrâfı muhâsara olunduğun i'lâm eylemişler. İmdi; âbâ-i kirâm ve ecdâd-ı îzâmımız zamânlarından berü bu ana gelince vilâyet-i Leh bânları ve sâ'ir a'yân ve re'âyâsı şimdiye değin âsûde-hâl oldukları mâ-beynde olan sulh u salâhı kendülere azîm dost bilüp şerâ'it-i ahd ü emânı ri'âyet etmekle, imdi; bir müfsid vilâyet-i Leh'den bir kaç eşkıyâ ile hurûc idüp gelüp Memâlik-i mahrûsemiz muzafâtından olan vilâyet-i Boğdan'a dahil olup ahde muhâlif olduğından gayrı ol müfsidi mûmâ-ileyh hatmânınız ele getürüp esîre alup gitmiş iken mu'accelen kendü veya başı Südde-i sa'âdet-me'âbıma gönderilmemekle Lehlünün sâ'ir eşkıyâsı dahi "fesâd ü şenâ'at eyleyenlerimize nesne olmayup himâyet olunur" diyü fitne vü fesâdları ziyâde olup bu bâbda ihmâl ü müsâhelenüz bu makūle müfsidin dahi zuhûruna sebeb oldu. Size mukaddemâ inâyet-i pâdişâhîye mazhâr düşüp kuvve-i kāhire-i hüsrevâni ile kral nasb olunduğunuzdan envâ' (...) me'mûl iken sizin zamânınızda iki-üç def'a azîm fitneler zuhûr eyleyüp adem-i ihtimâmınız müşâhede olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnunuz vusûl buldukda, min-ba'd nusret üzre olup Âsitânemize olan müzâfatınız mûcebince bundan akdem fesâd ve firâr idüp ele getürilen müfsidin bî-tevakkuf ya kendü veya başı ber vech-i isti'câl irsâl olundukdan sonra eğer bizzât kalkup gelüp ol kal'alarda olan eşkıyâyı ele getürmeğe kudretiniz var ise cümle umûrunuzdan bunu takdîm idüp mu'accelen kalkup gelüp cezâ vü sezâların virüp muhkem haklarından gelesiz. **[347]** Eğer orta câniblerde a'dânuz istîlâsı veya ez-mâni' sebebi ile ve yâhûd adem-i kudretiniz olmamağla bizzât gelüp haklarından gelmeğe kādir değil iseniz mufassalan arz u i'lâm eyleyesiz ki hulûs olur ise girü ol cânibe firâr etmek mukarrerdir. Bunun dahi ya kendüsü veya başı gönderilmek bâbında envâ' sa'y u ihtimâmınız vücûda getürile. Şöyle ki mukaddemâ firâr iden müfsid vech-i meşrûh üzre ele getürilmiş iken mâ-beynde olan sulh u salâha muhâlif ıtlâk olunup yâhûd kendü veya başı gönderilmekde tereddüd oluna ve bu bed-baht dahi beğlerimiz elinden halâs olup cânibe firâr etdikde ele getürmekde ihmâl olunup himâyet oluna, esâs-ı sulha tezelzül gelüp re'âyâ vü berâya pây-mâl olmak mukarrerdir. Ana göre mukayyed olup ihtimâmda dakîka fevt olunmaya.

d.33, s.369, h.758

Leh Kralı'na: Tatar Hânı yanında tutulan Leh elçisinin serbest bırakılması, Leh tarafının da Kırım Hânı'na vergi ödemeye devam etmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî Gurre-i Muharremü'l-haram sene 986] **(10 Mart 1578)**

Serâser kîse içine konulup altun kozalak ile bağlanup Lalabaşı Süleyman Çavuş ile gönderildi. Fî 4 M sene 986

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki

Hâlâ Südde-i seniyye-i azîmet-penâh ve Atebe-i aliyye-i sa'âdet-destgâhımız ki melce-i havâkîn-i zîşândır. Nâmenüz vârid olup Tatar Hânı cenâb-ı vâlid-i (...) Mehmed Giray Hân *dâmet me'âliyehû* yanında mahbûs olan elçinüz ıtlak olunup kendünüze vâsıl olmağıçün Dergâh-ı sa'âdet-me'âbımız çavuşlarından bir çavuş ta'yîn olunup müşârun-ileyh cânibine gönderilmesi husûsun i'lâm etdüğin ecilden Dergâh-ı mu'âllamız çavuşlarından Süleyman *zîde kadruhû* ta'yîn olunup mahbûs olan elçinüz ıtlak olunup size ulaşdırmak içün mezbûr çavuşumuza teslîm olunup sizün tarafınızdan şimdiye değin gönderilügelen virgüleri âdet-i kadîme üzre bi't-tamâm gönderilüp ve min-baʿd mâ-beyniniz muvâlât ü musâfât üzre olmağıçün Hân-ı müşârun-ileyhe nâme-i izzet-unvânımız gönderilmişdir. İnşâ'allâh mezkûr elçinüz gönderinüz. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, siz dahi min-baʿd Hân-ı mûmâ-ileyh cânibine evvelden virilügelen virgünüz bi't-tamâm vakti ile gönderilüp ta'allül bahâne olunmayup ve mâ-beyninizde mün'akid olan sulh u salâh ve ahd ü emân evvelden olıgeldüği üzre min-baʿd dahi ri'âyet olunup hilâfına cevâz gösterilmeye.

d.34, s.133-135, h.285

Leh Kralı'na: Elçileri ile gönderdikleri mektubun ulaştığı, Kırım Hânı tarafından hapis tutulan elçinin ve Leh'e yaptıkları akınlarda aldıkları esîr ve hayvanlarının geri verildiği, vergilerini eksiksiz olarak Hân'a vaktinde gönderdiklerinde o cânibe bir saldırıları olmayacağı, Leh Kazaklarının Özi Suyu etrafındaki yerlere saldırıp reâyâyı rencide edip hayvanlarını aldıklarının tespit edildiği, Lehistan'da iki yıl kral olmadığında bile bu kadar karışıklık olmadığı, Memâlik-i mahrûseye saldıran Yuvanska ve Kostantin isimli müfsidlerin Leh'e sığındığı, dostluğa binâen eşkıyaya

aman verilmemesi, Yuvanska ve Kostantin'in himâye edilmemesi, ya kendisinin ya da başının gönderilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî 12 Saferi'l-muzaffer sene 986] **(20 Nisan 1578)**

Serâser kîse içine konulup altun kozalak ile bağlanup Koflanzâde Mehmed Çavuş'a virildi. İki sûret yazılmışdır. Fî 26 Ca sene 988
Serâser kîse ve altun kozalak ile bağlanup Tercümân Mehmed'e virildi. Elçinin âdemine teslîm içün. Fî 25 Ca sene 986

Leh Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûnun sûretidir.

El-hâletü hazihî Âsitân-ı Devlet-i âşiyân ve adâlet-bünyânımıza ki melce-i selâtîn-i zamân ve müncâ-i ve me'âz devâkīn ü devrândır. Mektûbunuz vârid olup bundan akdem Südde-i seniyye-i felek-bârgâh ve Atebe-i aliyye-i gerdûn-âşiyânımıza irsâl olunan Markoş Seboski nâm elçiniz ile gönderilen nâmenüzde cenâb-ı emâret-me'âb Tatar Hânı Mehmed Giray Hân *dâmet me'âliyehû* ile dostluk mukarrer olmağıçün müşârun-ileyhe irsâl olunan Taranoski nâm elçinizi habs eyleyüp ve Moskov tarafından ziyâde (…) almağla yek-dil ü yek-cihet olup vilâyet-i Leh'e ale'l-gafle akın idüp ziyâde âdem ve tavârınuz sürüp "mâ-beynde sulh u salâh vardır" diyü ol câniblere asker gönderilmemekle küllî hasaret eyledüğin, bu bâbda müşârun-ileyh *dâmet me'âliyehû* tarafına Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânımızdan âdem gönderilüp alınan esîr ve tavârınuz redd olunup ve Moskov ile ittihâddan men' ve mahbûs olan elçiniz ıtlâk olunup ve sizünle ahd-ı sâbık mûcebince sulh u salâh üzre sâbit ü mukarrer olup Moskov üzerine gāret ü hasârete bile varup akın eylemek üzre tenbîh olunmak husûsu iş'âr içün Kristof Çeşârek(?) nâm yarar âdeminiz irsâl olunduğında ve elçiniz müşârun-ileyhe kadîmden virilügelen virgüden gayrı sulh u salâh beyninde her ne kavl olunursa mûmâ-ileyh *dâmet me'âliyehûya* Yüce Âsitânemizden irsâl olunacak âdemlerimiz mahzarında olup mâ-beynde olan ukūd ü uhûda muhâlif aslâ bir zerre nâ-şâyeste vaz' sudûr eylemeyüp tarafeyn emîn ü emânı ri'âyet ve ahd ü peymânı himâyet bâbında sâbit-kadem ve râsih-dem olmak recâ vü istid'â eylediğiniz iş'âr olunmuş. Ol bâbda her ne ki tahrîr ü beyân olunmuş ise pâye-i serîrime arz olunup ilm-i şerîfim şâmil olmuşdır. İmdi; bundan akdem müşârun-ileyh *dâmet me'âliyehû*ya ve size mirâren nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunup kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân ma'hûd olup virilügelen virgünizi vakti ve mevsimi ile kemâ-kân bî-kusûr edâ idüp mâ-beyninizde olan umûr-ı mu'âdât husûsu muvâlâta tebdîl eyleyüp emn ü emân ve ahd ü peymâna muhâlif vaz' südûrunu tecvîz eylemeyüp ri'âyet eylemek ve mûmâ-ileyh dahi Âsitâne-i Sa'âdetimize kadîmden

hulûs-ı taviyyet ve safâ-i ukūdu ile muhabbet ve meveddet üzre olmağın, ma‘hûd olan virgüniz bi't-tamâm edâ olundukdan sonra aslâ sizin havza-i hükûmetinizde olan memleket ü vilâyete dahl ü tecâvüz eylemeyüp tarîk-i muvâlât ve musâfâtda sâbit kadem olunmak tenbîh olunup vech-i meşrûh üzre ma‘hûd olan virgüyi bi't-tamâm edâ etdükden sonra aslâ ve kat‘â Leh vilâyetine dahl ü ta‘arruz eylememek bâbında uhdesine almış iken kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân müşârun-ileyh tarafına virilügelen virgü virilmedüğinden mâ‘adâ Özi Suyı etrâfında tâ’ife-i Tatar ve Boğdarân sâkin oldukları karyeleri gāret ü hasâretden hâlî olmayup tâ’ife-i Tatar'ın iyâlin esîr ve tavârın sürüp ve mâl ü menâllerin gāret idüp ale'l-husûs hudûd-ı memâlikinizde olan Braslav ve Cankirman ve Çerkeskirman ve Kanavi(?) nâm kal‘alarda sâkin olan Kazaklar fesâd ü şenâ‘atden hâlî olmayup Akkirman sahrâsında şimdiye değin on kerre yüz bin koyun gezüp otlarken ol müfsidlerin gāret ü hasâretleri sebebi ile zikr olunan koyundan cüz’î koyun kalup ve müşârun-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehû*nun merhûm babası Devlet Giray Hân dahi binâ etdirdüği İslâmkirman nâm kal‘a dahi ol mel‘ûnların mazarratı sebebi ile harâb olup nice fesâd olmuşdur. Vilâyet-i Leh hod iki yıl mikdârı kralsuz hâlî kalup her ne cânibden üzerine düşman müstevlî ola teshîr eylemek mukarrer iken kuvve-i kāhire-i mülûkânemizden herkes havf eyleyüp kimesne bir kabza hâlete dahl eylemeğe (...) ve mecâli olmayup bu kadar zamân vilâyetin üzerinde bir zâbit ü hâkim yoğiken **[134]** levendât ve Kazaklarından girü yokdur, fesâd ü şenâ‘ate cü’ret olunmamış idi. Sizin zamânınızda her cânibin re‘âyâ vü berâyâsı emn ü emân ve refâhiyyet ü itmînân üzre âsûde olmaları me’mûl iken bir alay eşkıyâ cem‘ olup Tatar vilâyetine dahl ü tecâvüz eylediklerinden mâ‘adâ kadîmden Memâlik-i mahmiyyemiz musâfâtından olup re‘yet-i sa‘âdet-i âyînimizi (...) Boğdan Voyvodası'nın üzerine müstevlî olup vilâyet-i Boğdan'a duhûl idüp sonra asâkir-i İslâm hücûmuna tahammül ü ıstıbâr eylemeyüp karârı firâra tebdîl idüp sizün cânibinizde Voyvoda nâmına giriftâr olan Yuvanska nâm müfsid ile Kostantin nâm mel‘ûn bi'l-fi‘l yanınızda habs olunup ba‘dehû müfsid-i mezbûrun karındaşı Aleksandra nâm bir müfsid dahi zuhûr idüp şirret [ü] şekā içinde vilâyet-i mezbûreye tekrâr duhûl idüp âsâkir-i İslâm bulunmamağla bir mikdâr zamân ol vilâyetde meks ü ârâm eyleyüp bâ‘de zamân bi-inâyetillâh müfsid-i mezbûrun şirreti hasedinden cüdâ olup bile gelen melâ‘în-i hâsirîn ekseri (…) şemşîrî olup ve bakiyyetü's-suyûf olan tâ’ife-i (...) mukayyed ü mahbûs Âsitâne-i Sa‘âdet-me’nûsumuza getürilüp çokluk kimesne halâs olmamışdır. Leh vilâyeti mukaddemâ hâlî kaldıkda Moskov Kralı kendü oğluna ve Beç kralı dahi etbâ‘ından ba‘zı kimesne murâd idinüp ol tama‘-ı hâm ile her biri envâ‘ tedârik ve hîle eylemişler iken sizin Âsitâne-i Sa‘âdet-

âşiyânımıza olan vüfûr-ı ubûdiyet ü ihlâs ve fart-ı rıkkıyet ü ihtisâsınıza i‘timâden cümleden sizi ihtiyâr eyleyüp vilâyet-i mezbûreye kral nasb eylemekden murâd-ı hümâyûn bu asıl fetret zamânlarda var kuvveti bazuya getürüp eğer vilâyet-i Leh eşkıyâsından ve eğer sâ’ir etrâfdan cem‘ olunan melâ‘in-i hâsirînin bi-hasebi'l-imkân mazarrat ü fesâdların def‘ u ref‘ eylemekde bezl-i makdûr eylemek içün bu husûslarda gaflet eylemeyüp eğer Südde-i sa‘âdetimiz cânibine muhabbet üzre olmak maksûdunuz olduğu takdîrce kemâl-i halâs ve sadâkat ile hudûd-ı Memâlik-i mahrûsemize dahl ü tecâvüz eyleyen eşkıyânın def‘ u mazarratlarında ve mûmâ-ileyh Hân ile hüsn ü müdarât ve muvânesât üzre olup ma‘hûd olan virgünizi bî-kusûr edâ idüp hüsn-i zindegân üzre olmak ve sâbıkā Voyvoda nâmına firâr idüp vilâyet-i Leh'e ilticâ eyleyen mel‘ûn mukaddemâ gönderilen fermân-ı şerîfimiz mûcebince aslâ te’hîr ü terâhî olunmayup bizzât kendüsin ve yâhûd başı ber-vech-i isti‘câl irsâl eylemek lâzim iken fermân-ı şerîfimiz imtisâlinde te’hîr gösterüp ihmâl eylemek mâ-beynimizde mün‘akid olan ahd ü emânı (…) değil midir? Müşârun-ileyh Hân ile ve Yüce Âsitânemiz ile mu‘amelenüz bu üslûb üzre olmak vilâyet ve memleketiniz gāret ü hasâretden nice halâs olmak müyesser olur dahi ziyâde harâbeliğine sebeb ve ziyân olmaz mı? Bu def‘â vilâyet-i Leh ümerâsından ba‘zı bi'l-fi‘l size hüsn-i itâ‘at üzre olmayup muhâlif (…) oldukları ecilden memleket ü vilâyetin kemâ-yenbağî zabt u rabtında nev‘an usret çeküp (…) merâhim-i aliyye-i pâdişâhânemiz temevvüç eyleyüp vâkı‘ olan ihmâlinize iltifât olunmayup müşârun-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehûya* nâme-i hümâyûnumuz ile Dergâh-ı Mu‘allâm çavuşlarından Süleyman Çavuş irsâl olunup mukaddemâ müşârun-ileyh Hân yanında mahbûs olan elçiniz halâs kılınup yarar âdemleriyle irsâl eylemek husûsu fermân-ı şerîfimiz südûr eylemişdir. Gerekdir ki;

Nâme-i hümâyûn vusûl buldukda, siz dahi sevâlif-i eyyâm ve sevâbık-ı a‘vâmdan **[135]** Südde-i seniyye-i sa‘âdet-makāmımıza olan vüfûr-ı muhabbet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ü ihtisâsınız müsted‘âsınca müşârun-ileyhe ta‘yîn olunan virgüyi kadîm'üz-zamândan ilâ hâze'l-ân irsâl olunugeldüği üzre bi't-tamâm vakt ü mevsimi ile edâ eyleyüp ve serhaddinüzde olan eşkıyâ ve sâ’ir Kazaklarınuzı ve ümerâ vü a‘yânınızı gereği gibi zabt eyleyüp min-ba‘d ol cevânibde olan Tatar tâ’ifesine müte‘allik yerlere ve âdemlerine ve tavârlarına dahl ü tecâvüz eylemeyüp ve hudûd-ı Memâlik-i mahmiyyemizde olan yerlere ve vilâyet-i mahmiyyemiz müsâfâtından olan eğer vilâyeti Boğdan ve Eflâk ve sâ’ir ol cevânibdir aslâ ta‘arruz olunmayup ahd ü emâna muhâlif vaz‘ idenlerin müntehâ haklarından gelinüp eğer müşârun-ileyh *dâmet me‘âliyehû* ile ve eğer sâ’ir cevânibin ile mâ-beynde mün‘akid olan ve emn ü emân ve ahd ü peymân üzre

hüsn-i zindegânî eyleyüp bâ‘is fevz ü felâh olan kā‘ide-i sulh u salâhı dâ’imâ ri‘âyet eylemekden hâlî olunmaya. Zîra mâdâm ki sizin cânibinizden eğer Tatar tâ’ifesine ve eğer Memâlik-i mahrûse hudûdu dâhilinde olan re‘âyâ vü berâyâya ve tavâr ve esîrlerine dahl olunup ahde muhâlif vaz‘ sâdır ola âsâkir-i İslâm nusret- peyâm dahi gayret-i dîn-i mübîn muktezâsınca yek durmayup beher-hâl ol makūle ehl-i fesâdın haklarından gelinmek mukarrerdir. Ana göre hüsn-i tedârikimle avâkıb-ı (...) mülâhaza eyleyüp ümerâ ve sâ’ir a‘yânınızı zabt u rabt eyleyüp ahd ü emâna muhâlif iş olmamak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle vücûda getürile. Elçi âdemine virilen nâmenin zeyline bu kayd yazıldı. Def‘a ana müstevlî olup fesâd ü şenâ‘at idüp dahi var eyleyüp vilâyet-i Leh'e varup yanınızda giriftâr olan Yuvaneska ve Kostantin nâm mel‘ûnlar cidden teslîm olunmak içün nâme-i hümâyûnumuz ile Dergâh-ı Mu‘allâm çavuşlarından Mehmed ta‘yîn olunmuşdır. Vardukda Atabe-i ulyâmıza olan vüfûr-ı sadâkat ve ihlâsınız mûcebince mezbûrları inşâ’allâhü te‘âlâ müşârun-ileyh çavuşum vardukda te’hîr etmeyüp cidden teslîm idüp esâs-ı sulh u salâhın istihkâmı ri‘âyet olunup hilâfına cevâz gösterilmeye. Vilâyet-i Boğdan'dan firâr idüp yanınızda girift olup Yuvaneska ve Kostantin nâm mel‘ûnlar kayd ü bend olunup müşârun-ileyh Süleyman Çavuş'a teslîm olunup yanınca yarar âdemler koşulup irsâl olunmakda ihtimâm oluna.

d.35, s.73, h.176

Leh Kralı'na: Moskova tarafına ticâret için Leh tarafından gidip gelen tâcirlerden vergi alınmaması.

[Yevmü’s-Sebt, fî Ca sene 986] **(6 Temmuz-4 Ağustos 1578)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Moskov vilâyetinden Hâssa-i hümâyûnumuza müte‘allik semmûr ve kürk ve ba‘zı metâ‘ almak içün Hazîne-i âmiremizden bir mikdâr altun ve esbâb ile ol cânibe irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz ile vusûl buldukda, Âsitân-ı muhalledü'l-erkânımıza olan vüfûr-ı sadâkatiniz muktezâsınca alınan semmûr ve sâ’ir metâ‘dan ve memleketinizden bey‘ u şirâ eyledüği metâ‘dan adet ü kānûn üzre bâc ve gümrük taleb etdirilmeyüp varışda ve gelişde kürklere ve sâ’ir metâ‘lara ve kendüye ve âdemlerine ve tavârlarına mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif ve sulh ü salâha mugāyir kimesneyi dahl u

ta‘arruz teklif etdirilmeyüp ve her kimde hakk zâhir olur ise anda olan temessükât mûcebince alıvirilüp ve ol câniblerde vâkı‘ olan tekâlîflerden emîn olup Memâlik-i mahrûsemize îsâl olunmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile ve öteden berü kendüden mukaddem âdemler ile semmûr ve kürk ve sâ’ir metâ‘ irsâl itmek bâbında emr-i celîlü'l-kadrimiz sâdır olmuşdur. Anın gibi gönderilmelü olup vilâyetinize vâsıl olup ellerine temessük virile ki mukaddem irsâl eyledüği eğer semmûr kürkün ve eğer sâ’ir metâ‘dır, kimesne vilâyetinizde bâc ve gümrük taleb etmeyüp emîn ü sâlim geleler.

d.35, s.86, h.211

Leh Kralı'na: Hâssa tâciri olan Mihal'in vefât etmeden önce Moskova'ya ticâret için yolladığı kişinin, Mihal'in vefât haberini alınca Leh'de kalıp gelmemesi üzerine Mihal'in oğlunun vekil tâyin ederek o tarafa yolladığı kişiye, elinde olan eşyayı teslim etmesi, güven içinde Boğdan sınırına ulaştırılmaları, ilâveten Boğdan sınırına akın eden Kazaklara ve eşkıyaya engel olunması, sınırda olan beylerine tenbihte bulunulması, eşkıyanın ibret olacak şekilde haklarından gelinmesi.

[Yevmü’s-Sebt, fî Ca sene 986] **(6 Temmuz-4 Ağustos 1578)**

Leh Kralı'na hüküm ki:

Hâssa tâcirlerimden iken mürd olan Mihal hâl-i suyûtunda Mirad(?) Anderye(?) nâm zimmîye Hâssa-i hümâyûnuma müte‘allik kürk ve sâ’ir metâ‘ almak içün mirî tarafından akçe virüp Moskov'a gönderüp varup Moskov'dan olıgeldüği üzre kürk ve metâ‘ alup vilâyet-i Leh'e dâhil oldukda mezbûr Mihal'in mürd olduğı haber almağın gelmeyüp bi'l-fi‘l ol cânibde olmağın, mezbûr Mihal'in oğlu bu husûsa kendü tarafından Gorgi nâm zimmîyi vekîl nâsb idüp Ahmed Çavuş *zîde kadruhû*ya koşulup ol cânibe irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz ile vusûl buldukda, Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımıza olan vüfûr-ı ihlâs mûcebince mecbur muzır iderse Moskov cânibinden getürdüği cümle kürk ve sâ’ir metâ‘ ile ve yanında olan Rum Mamaki(?) ve Halil oğlu Yani ve Gorgi nâm zimmîler dahi mezbûr Ahmed Çavuş'a ve Mihal vekîline teslîm olunup kürkden ve sâ’ir metâ‘dan bir nesne zâyi‘ etdirilmeyüp yarar âdemlere koşulup emîn ü sâlim Boğdan sınûrına irsâl olunmak bâbında sa‘y-ı cemîleniz vücûda getürile.

Ve hâlâ Leh serhaddinde girü Kazaklar cem‘ olup fesâd ü şenâ‘ate mübâşeret etmek tedârikinde oldukları i‘lâm olundu. İmdi; Leh serhaddinde olan beğlerinüze tenbîh olunup “eşkıyâsın gereği gibi zabt eyleyeler” diyü size defe‘âtle nâme-i hümâyûnumuz gönderilmişken beğlerinüz mütenebbih olmayup bir kaç def‘a serhadlerinizde olan Kazaklar vilâyet-i Boğdan'a müstevlî olup mâ-beynde olan ahd ü [e]mâna muhâlif envâ‘ fesâd ü şenâ‘at ve (...) gāret ü hasâret eylediler. Şöyle ki bu def‘a dahi sulh u salâha mugāyir ol cânibden bir hareket olup Kazaklar ve sâ’ir eşkıyâ zabt olunmayup serhaddlerde olan beğlerinüzin adem-i ihtimâmından girü gelüp fesâd ü şenâ‘ate mübâşeret eyleyeler. Vilâyet-i Leh ahâlîsi umûmen kahr-ı garaz-ı hüsrevânemize mazhâr olmaları mukarrerdir. Ana göre mütenebbîh olup serhadlerde olan beğlerinüze muhkem tenbîh oluna ki Kazakların ve eşkıyânın zabtına gereği gibi mukayyed olup lâzim olanların muhkem haklarından geleler ki sâ’ir eşkıyâya mûceb-i ibret ola.

d.35, s.145-146, h.373

Leh Kralı'na: Tatar Hânı'nın memleketlerine sulha muhâlif saldırılarını haber vermeleri üzerine, Tatar Hânı'na emir verildiği, Leh tarafının vergilerini ödemeye devam ettiği sürece Tatar tâifesine hâkim olunacağı ancak Boğdan'a ya da Memâlik-i mahrûseden herhangi bir yere Kazaklardan bir zarar verilirse memleketlerinin elinden alınıp haklarından gelineceği.

[Yevmü's-Sebt, fî 8 Cemâziyelâhir sene 986] **(12 Ağustos 1578)**

Bu dahi
Kîse ve kozalak

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

El-hâletü hâzihi Südde-i seniyye-i âli-mikdâr ve adâlet-âyin ve Atebe-i aliyye-i devlet-medâr ve izzet-rehînimize mıza ki melce’ ve melâzîn-i selâtîn-i sa‘âdet-karîn ve müncâ-i ve me‘âz-ı havâkîn-i evreng-nişîn ve ruhsat-girîndir. Mektûb-ı muhâlesât üslûbunuz vârid olup mazmûn-ı meşhûnunda Tatar Hânı Mehmed Giray mâ-beynde mün‘akid olan sulh u salâh ve bâ‘is-i fevz ü felâh re‘âyâ vü berâyaya olan umura mugāyir Vilâyet-i Leh'e tâbi‘ Rusya memleketine asker-i Tatar nusret-şi‘ârı gönderüp gāret ü hasâret ve mübâlağa âdem ve tavâr sürüp gitdikleri ve kadîmü'z-zamândan ilâ-

hâze'l-ân memhûr olan yiğirmi beş bin guruş virgünizi bî-kusûr edâ eylemeği müteahhid iken irsâl olunan elçilerin habs eyleyüp tekrâr Lehiyye ve Rusiyye nâm vilâyetinizi nehb ü gāret ü hasâret eyledüğin memleket ü vilâyetinize kesret ta‘addî ve fart-ı savar u te’ezzî senden üzerlerine sefer tedârikinde olduğunuz ve bundan akdem Leh Kralları Tatar Hânlarından rencîde olduklarında Atebe-i ulyâma haber gönderüp Tatar'ın vâkı‘ olan zarâr ü ziyânların tazmîn etdirdüp ahd ü emâna mugāyir bir vaz‘ eylemeğe rızâ-yı hümâyûnları gösterilmez idi. Hâlâ dahi üslûb-ı sâbık üzre ıslâh-ı dârü’l-ukab recâ olunduğu ve Tatar Hânlarına Leh vilâyetinden virilügelen virgüne bâ‘is ü bâdî Moskov ve Nemçe gibi a‘dâ üzerine Leh Krallarıyla ma‘an varup hidmetleri sebkat eyledüğiyçün hidmetleri mukābelesinde virilürdi. Hâlâ müşârun-ileyh Hân Moskov tâ’ifesiyle dost olup Leh vilâyetine gārete mübâşeret ider oldu. Vigüden hattı olaydı Moskov ile bir olup ahde mugāyir vaz‘ eylemez idi. Ve Moskov ve Tatar ve Leh hudûdu Memâlik-i mahrûse serhaddi ile cem‘ olduğu mahalde ekser vilâyetden ehl-i fesâd ü şenâ‘at cem‘ olup muttâsıl eşkıyâ Moskov vilâyetine ilticâ eylemeğin zabt u rabtları mümkin olmaz. Ehl-i fesâd Aksu'dan öte Tatar'a tâbi‘ ve karîb hâlî yerlerde oldukları ecilden ol semtlere karîb olan hisârlara asker koyup fesâd eden eşkıyâyı ele getürüp haklarından gelinmek tenbîh olunduğun ve Boğdan vilâyetinin gāreti ve Kazakların şenâ‘ati husûslarında sizün haber ve ma‘rifetiniz olmaduğına (...) olduğu ve Boğdan'dan gelen neferâtı ele getürilüp habs olunup yoldaşların ele getürmek içün bir kaç gün hıfz olunur, sonra hakkından gelinür ve bi'l-cümle sulh u salâha mugāyir işiniz olmayup bir alay eşkıyâ içün kadîmî ahd ü peymân ve sulh u emâna celb ve noksân gelmek münâsib değildir diyü sulh u salâh husûsu kemâ-kân müstahkem olmak murâd-ı fu’âdınuz olduğu ve Akkirman cânibinden memleketinize dâ’imâ ta‘addî olunup min-ba‘d Leh vilâyetine müşârun-ileyh Hân tarafından zarâr ü ziyân olmamağiçün mûmâ-ileyhe mü’ekked nâme-i hümâyûn ve Memâlik-i mahrûse hudûdunda olan ümerâya ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmak husûsun i‘lâm idüp Yüce Dergâhımızdan istid‘â-yı âtıfet eylemişsiz. Ol bâbda her ne ki arz olunmuş ise (...) olunup âlâ-vechi'l-kâmil ilm-i şerîfim muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; kadîmü'z-zamânda Âsitânemize olan ahd ü emâna celb(?) ve noksân geldiğine rızâ-yı şerîfim yokdur. Bu bâbda Tatar Hânı müşârun-ileyh Mehmed Giray Hân *dâmet me‘âliyehû*ya mü’ekked nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunup kadîmden ma‘hûd olan virgünizi edâ eyledikden sonra ahd ü emâna muhâlif memleket ü vilâyetinze dahl eylemeyüp Tatar tâ’ifesin zabt eylemek fermân olmuşdur. Ammâ Leh vilâyetinde olan ümerâ ve a‘yânınız Leh Kazakların zabt eylemeyüp Boğdan ve sâ’ir Memâlik-i mahrûseye zarâr u ziyânları ola, vilâyet-i Leh elinizden gitmek mukarrerdir.

Bu husûsda Kazaklardan vücûda gelen gelen ta‘addînin (...) ve (...) memleketiniz hudûdunda olan ümerâ ve sâ’ir a‘yânınız zimmetine râcîdir. Âle-l-husûs sene-i sâbıkada Kazakların ta‘addîlerinden Boğdan re‘âyâsı ve Memâlik-i mahrûse sipâhî ve ümerâ ve zu‘amâsı henüz âsûde olmadın tekrâr atlu ve piyâde bir kaç bin Kazaklar cem‘ olup vilâyet-i Boğdan'a müstevlî olup Başpazarı’na doğru yürüyüp ahd ü emâna mugāyir vaz‘ eyledikleri Akkirman Beği ile Boğdan Voyvodası mektûbları ile i‘lâm eylemişlerdir. Leh serhaddinde olan ümerâ ve sâ’ir a‘yânınız **[146]** serhaddi hıfz eylemeyüp Boğdan'a ve sâ’ir memleket ü vilâyetimize ol vechle dâ’imâ fesâd ü şenâ‘at eyledikleri eyü olmaz, neticesi ümerânuza ve sâ’ir a‘yânınıza belki umûmen memleket ü vilâyetinize râci‘ olacağına iştibâh yokdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan Âsitânemizde olan muhabbetiniz muktezâsınca serhaddinüzde olan ümerâ ve sâ’ir a‘yân-ı vilâyet ve ashâb-ı kılâ‘ u bukā‘ınıza tenbîh eyleyesiz ki serhaddi onat hıfz eyleyüp Kazakları ve sâ’ir ehl-i fesâdı Boğdan'a ve sâ’ir Memâlik-i mahrûseye salıvirmeyüp bir mahalle zarâr ü gezend irişdirilmeyüp ahd ü emâna muhâlif vaz‘dan ihtirâz üzre olalar. Anun gibi fesâd ü şenâ‘at eyleyen Kazakları ve gayrı her yeri hüsn-i tedârikle ele getürüp bir vechle haklarından geleler ki sâ’ir ehl-i fesâda ibret vâkı‘ ola. Ve illâ şöyle ki hıfz ü hırâsetlerin ihmâl üzre olup Kazak ve gayrı erbâb-ı şenâ‘at memlekete bir fesâd eyledikleri i‘lâm oluna, bu bâbda beyân olunan özürleri makbûl olmayup ve mâlları bu (...) memleket ü vilâyetleri ellerinden alınup gereği gibi haklarından gelinmek mukarrerdir. Ana göre her biri nusret üzre olup kadîmü'z-zamândan mâ-beynimizde mün‘akid olan sulh u emân zarâr ü noksan virir ve fazladan ihtiyât idüp sulha muhâlif iş olmakdan hazer idesiz. Boğdan'a ve sâ’ir Memâlik-i mahrûseye bir zarâr erişdirmeyüp mâ-beynde olan kavâ‘id-i sulha ri‘âyet eylemek bâbında mesâ‘î cemîlenüz vücûda getüresiz.

d.35, s.182-183, h.463

Leh Kralı'na: Boğdan'a saldıran Leh eşkıyasının ve Kazakların zaptedilmesi, onlara yardım edilmemesi, haklarından gelinip diğerlerine ibret olacak şekilde cezalandırılmaları.

[Yevmü’s Sülesâ, fî 23 C sene 986] **(27 Ağustos 1578)**

Serâser kîse ve altun kozalak ile bağlanup virilmişdir.

Tercümân Mustafa'ya virildi.

Leh Kralı'na yazılan nâme-i hümâyûn sûretidir:

Hâlâ Boğdan Voyvodası kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhıyye Petre Voyvoda mektûb gönderüp; Vilâyet-i Leh'de olan Kazaklar mürd olan Aleksandıra Voyvoda'nın oğlu Petre nâmına bir haramzâdeyi girü kendülere baş ve buğ ta'yîn idüp sekiz bin mikdârı Kazak cem' olup nehr-i Turla'yı ubûr idüp vilâyet-i Boğdan'a vusûl eylemek sadedinde iken müşârun-ileyh voyvoda haber alup varup basup voyvoda nâmına olan mel'ûnu diri tutup Kazak eşkıyâsından ekseri katl olunup bâkîsi firâr eyledüğin i'lâm eyledi. Ve siz dahi Âsitânemize mektûb gönderüp mücerred mâ-beynde mün'akid olan sulh u emâna noksân gelsün diyü bir alay eşkıyâ Kazakları hisârlarınuzdan uzak Bazeşte (?) nehrinden Boğdan sınûrına irsâl idüp ol bâbda sizin ihmâliniz olduğu ve Boğdan'a müstevlî olup ehl-i fesâd ü şenâ'ati ele getürüp Boğdan Voyvodası'na mu'âvenet içün bir mikdâr asker gönderüp ele gelen eşkıyâ ve Kazağı muttasıl (...) üzre oldukların i'lâm eylemişsiz. Ol husûsda dahi her ne dimiş iseniz mufassalan ma'lûm olunmuşdır. İmdi; vilâyet-i Leh kadîmi krallar makarrı ve etrâf ü cevânibde olan kralların mutammim nazarı bir memleket olup kralların her biri cân ü dil ile taleb ü rağbet olup Leh Krallığı'na azîmet eylemişken kuvve-i kāhire-i pâdişâhânemizle siz vilâyet-i Erdel Voyvodalığından getürdüp kral nasb eylemekden murâd cenâb-ı celâlet-me'âbımız cânibine kemâl-i ihlâs ve sadâkat üzre olup rızâ-yı hümâyûnumuzu ri'âyet eylemeği sermâye-i devlet ve izzet bilüp ale'l-husûs hudûd-ı Memâlik-i mahrûsede olan tâ'ife-i re'âyâ ki vedâyi'-i hâlık-i berâyâdır, ehl-i fesâd ü eşkıyâdan hıfz u hırâset ve savm ü sıyânet olunup zuhûr eyleyen ehl-i fesâd ü şenâ'atin bîlâ-te'hîr bi-eyyi tarîkın-kân haklarından gelinmek için idi. Zamânınızda bir yıl içinde Kazak eşkıyâsı üç def'â Memâlik-i mahrûsemiz muzafâtından olan vilâyet-i Boğdan'a müstevlî ola dahi cümle mühimmâtınızdan takdîm olunup zuhûr iden ehl-i fesâdın haklarından gelmek lâzim ü vâcib iken ihmâl ü müsâhelenüzden bir mertebeye vardı ki sâ'ir etrâfda olan serhadler kemâl-i emn ü emân ve re'âyâ vü berâyası refâh ü itmînân üzre olup sizün cânibinizden yılda üç def'â vech-i meşrûh üzre ahde muhâlif evzâ'-ı nâ-hemvâr sudûr ider oldu. Sâz içinde Kazak eşkıyâsı barut ve tüfeng ve sâ'ir yarağı kande bulurlar, sizin beğlerinüz mu'âvenet eyledikleri ol muhârebede tutulan esirler haber virir. Ve bi'l-cümle eşkıyânın fesâd ü şenâ'atleri günden güne ziyâde olup dahi siz asla mukayyed olmamağa sebeb nedir? İhmâlinizden midir? Yohsa adem-i kudretinizden midir? Yedi sekiz yıl Kazak eşkıyâsının ne vücûdu vardır? Şöyle midir ki size mutaba'at eyleyen beğler ile ve

yanınızda olan âdemleriniz ile murâdınuz olsa kalkup ol eşkıyâyı ele getirüp haklarından gelinmeyeydi aslı ne olduğu ma‘lûm-ı şerîfimiz olmadı ve bi'l-cümle Âsitân-ı Devlet-âşiyânımızla sulh u salâh maksûdunuz ise memleketiniz eşkıyâsın zabt eylemek mühimmâtdan olmuşdur. Gerekdir ki:

Bu def‘â nâme-i hümâyûnumuz varup vusûl buldukda, kadîmden Âsitânemize olan vüfûr-ı muhabbet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ü ihtisâsınız mûcebince memleket ü vilâyetinize müte‘allik olan serhad beğlerine ve sâ’ir a‘yânınıza muhkem tenbîh ve yasâk eyleyesiz ki serhadlerinde olan eşkıyâyı onat zabt eyleyüp bir daha eğer vilâyet-i Boğdan'a ve eğer sâ’ir Memâlik-i mahrûsemizden bir mahalle eşkıyâ müstevlî olup zarar eylemek ihtimâli olmaya ve sâbıkā ve hâlâ fesâd iden eşkıyâdan bakıyyetü’s-süyûf olan ehl-i fesâdı dahi tetebbu‘ eyleyüp beher hâl ele getirüp bir vechle haklarından geline ki sâ’irlerine mûceb-i ibret vâkı‘ ola. Ve illa şöyle ki bir dahi ihmâl ü müsâhele olunup vilâyet-i Boğdan'a ve yâhûd Memâlik-i mahrûseden bir mahalle ehl-i fesâd Kazaklardan **[183]** ve gayrıdan zarâr ü gezend irişüp ve ehl-i fesâd ele getürilüp haklarından gelinmezüse ma‘lûm-ı şerîfimiz ola, aslâ beyân olunan özrünüz hayyiz-i kabûlde vâkı‘ olmayup asker-i İslâm-ı nusret-peyâm memleket ü vilâyetinizi gāret ü hasâret eylediklerinden gayrı vilâyet-i Leh elinizden gitmek mukarrerdir. Ana göre Leh eşkıyâsın onat zabt eyleyüp ihmâl ü müsâheleden ihtiyâd idüp kavâ‘id-i sulh u salâhı kemâ-yenbağî ri‘âyet eylemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getürile.

d.35, s.362, h.920

Leh Kralı'na: Eski ahidnâmenin yenilenmesi, Kırım Hânı'na tenbihte bulunulması ricalarının ulaştığı, ahidnâmenin yenilendiği, vergilerini ödemeye devam etmeleri, sınırlardaki eşkıyaya ve Kazaklara engel olunması.

[Yevmü’s-Sebt, fî 17 Ramazân sene 986] **(17 Kasım 1578)**

Tercümân Mustafa'ya virildi. Fî 18 Ramazân
Serâser kîseye konulup altun kozalak ile bend olunmuşdur.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn:

Südde-i seniyye-i sa‘âdet-medâr ve Atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımıza ki melce-i selâtîn-i âlî-mikdâr ve melâz-ı havâkîn-i kâm-kârdır. Mektûb-ı sadâkat-üslûbunuz vârid olup cenâb-ı emâret-me’âb Tatar Hânı Mehmed Giray Hân *dâmet*

me'âliyehû mahbûs olan elçiniz ile kendü elçisin Dergâh-ı Mu'âllamız çavuşlarından hidmet-i mezbûreye ta'yîn olunan Süleyman Çavuş *zîde mecdühû*ya koşup murâdınuz üzre olmağın eski ahidnâmenin sûreti bile irsâl olunmuşdur diyü Atebe-i ulyâmız tarafından Mehmed Giray Hân *dâmet me'âliyehû*ya nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp tenbîh olunmasın istid'â eylemişsiz ve bundan mâ'adâ serhaddinde fesâd ü şenâ'at üzre olan Kazakların ve sâ'ir eşkiyânın ele getürilmesine yarar âdemler ta'yîn idüp men' u def'lerine sa'y u ihtimâm üzre olduğınuz arz eylemişsiz. Ve dahi her ne i'lâm olunmuş ise ale't-tafsîl pâye-i masîr-i hüsrevâne[me] arz olundu. İlm-i şerîf-i âlem-şümûl-ı Pâdişâhânemiz muhît u şâmil olmağın, iltimâsınız üzre mûmâ-ileyh Hân *dâmet me'âliyehû*ya işâret olunmuşdur. İnşâ'allâh min-ba'd mâ-beyniniz müşârun-ileyh Hân ile dostluk üzre olup ve eski ahidnâmeye göre müceddeden ahidnâme virilüp anlar tarafından memleket ü vilâyetinize dahl ü tecâvüz olunmak ihtimâli yokdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn vusûl buldukda, siz dahi şerâ'it-i ahdi gereği gibi ri'âyet eyleyüp vakti ile virgüniz gönderilüp re'âyâ vü berâyanın âsûde-hâl olmasına sa'y u ihtimâm oluna. Ve Leh serhaddinde olan Kazaklar ve eşkıyâ asla himâyet olunmayup arz u i'lâm eyledüğiniz üzre an-karîb ele getürilüp haklarından gelinmek ve Leh serhaddi gereği gibi hıfz u hırâset olunmak bâbında mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.36, s.158, h.438

Leh Kralı'na: Tatar Hânı'ndan gelen bilgiye göre, Kinez Kostantin'in serhatleri ele geçirdiğinin bildirilmesi üzerine arada olan sulha binâen ahde muhâlif iş yapmamaları.

[Yevmü's-Sebt, fî 2 Saferü'l-muzaffer sene 987] **(31 Mart 1579)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâliyâ cenâb-ı emâret-me'âb Tatar Hânı Mehmed Giray Hân tarafından Dergâh-ı izzet-destgâhımıza arz-ı hâl sunulup kal'a-i Braslav ve Mankirman ve Çerkeskirman ve Hanönü Kazakları ve ol semte başbuğ olan Kinez Kostantin zikr olunan eşkıyâyı ve serhaddiniz zabt etmedükleri arz u i'lâm olundı. İmdi; müşârun-ileyh Hân ile mâ-beyniniz dostluk üzre olmak size ve vilâyet-i Leh ahâlîsine enfa' olduğu ma'lûmunuzdur. Eyle olsa gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn vusûl buldukda, Atebe-i ulyâmıza olan vüfûr-ı muvâlât u musâfâtınız muktezâsınca mûmâ-ileyh Hân *dâmet me'âliyehû* ile dahi dostluğunuz muhkem olup mezkûr Kinez Kostantin'e mezkûr âdeminiz gönderilüp tenbîh oluna ki Leh eşkıyâsını ve Kazakların ve ol serhadleri muhkem zabt ü sıyânet ve hıfz u hırâset eyleyüp müşârun-ileyh Hân *dâmet me'âliyehû*nun Özi kurbunda olan tavârlarına ve Tatarlara ahd ü emâna muhâlif dahl etmeyüp mâ-beynde olan şerâ'it-i sulh u salâhı ri'âyet eyleyeler.

d.39, s.9, h.27

Leh Kralı'na: Îdam edilen Şitanoğlu'na ticâret için verilmiş olan ve onda kalan kürk, eşya ve paranın, Osman Çavuş ile Lorandos nâm keşişe teslim edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 11 Şevvâl sene 987] **(1 Aralık 1579)**

Boğdan Voyvodası'na hüküm ki:

Bundan akdem siyâset olunan Şitanoğluna ticâret için virilen emvâl-i mîrîden uhdesinde küllî mâl kalup mezbûr Şitanoğlu'nun bâzergânı olan Anderye akrabasından karındaşı oğlu olan Mosi ve Nikola Hıristoda semmûr ve revak(?) ve sincâb kürklerinden hayli kürk ve esbâb ve (…) olup ve Başbazarı'nda sâkin olan Borendi Bandeli nâm zimmîlerde mezbûr Anderye'nin yirmi beş bin guruşu olup ve semmûr Sakız'da otuz bin guruş ve Fener Kazası'ndan celeblerden Estefano'dan beş bin guruş ve Fener'den Yali Bosteletko'dan beş bin guruş ve Leh'e giden Petro(?) Voyvoda'nın çaşnigîri Rodoslu Nikola'yı Petro Voyvoda beş yük akçe Âsitâne-i Sa'âdetime teslîm içün virüp mezbûr beş kîsesin teslîm eyleyüp beş kîsesi kendüde kalup ve Eflak Voyvodası yanında olan Ukaridli(?) nâm celebde Petro Voyvoda'nın üç yük akçesi olup mezbûrlar gayb idüp Boğdan Vilâyetin'de oldukları i'lâm olunmağın, mezkûrları ele getürüp uhdelerinde olan mâl ü esbâb ve kürkleri mîrî içün alup kabz (...) zabt itmeğe Südde-i sa'âdetüm çavuşlarından Osman Çavuş ile keşişlerden Lolandos nâm râhib vukūf-ı (...) irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki:

Vardukda, kadîmden Âsitâne-i Sa'âdetime olan vüfûr-ı ubudiyyet ve ihlâsınız mûcebince mezbûrân Boğdan Vilâyeti'nde tetebbu' idüp ele getürup uhdelerinde ne mikdâr mâl ve esbâb ve kürk gayri var ise mîrî içün alup kabz idüp müşârun-ileyh çavuşuma teslîm idüp yarar âdemlerinle Südde-i sa'âdetime gönderesin.

Bir sûreti Leh'e varınca yol üzerinde kādîlara
Bir sûreti Eflak Voyvodası'na
Bir sûreti Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn

d.43, s.92, h.183

Leh Kralı'na: Budin beylerbeyinden gelen haberlerde ehl-i fesâdın bir saldırı hazırlığında olduğu bildirildiğinden bu saldırılara karşı hazırlıklar yapıldığı, Leh tarafının da bu hazırlıklar için asker gönderip Vezir Siyavuş Paşa'ya katılması.

[Yevmü's-Sebt, fî 5 Ca sene 988] **(18 Haziran 1580)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn oldur ki:

Bundan akdem Budun Beğlerbeğisi Üveys *dâme ikbâlühû* Südde-i seniyye-i medâr ve Atabe-i aliyye-i izzet-nişânımıza mektûb gönderüp; Memâlik-i mahrûsemizin serhaddinde ehl-i fesâdın ve ehl-i şenâ'atin hareketi olup Memâlik-i mahrûsemizden bir mahalle zarâr kasdın olundukların bildirmeğin, def'-i mazarrat-ı a'dâ husûsunda ihtimâm olunmak kā'ide kadîme-i şahânemizden olmağın, vüzera-i sa'âdet medarımızdan şecâ'at-şi'âr-ı şevket-disâr(?) Vezîr Siyavuş Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*ya serdar nasb idüp ve hâlâ Rumeli beğlerbeğisi olup Sofya'da cem'iyetde olan emîrü'l-ümerâ'il-kirâm Mehmed Paşa *dâmet me'âliyehû*yu müşârun-ileyh bile koşup ve Südde-i seniyye-i sa'âdet-nişânım yeniçerilerinden bî-nihâye yeniçeri kullarım ve umûmen silâhdârım cemaat ağalarıyla ve külliyen akıncı tâ'ifesi ve ba'zı nâmdâr ve şecâ'at-şi'âr adüvv-i şikâr beğler ve kifâyet mikdarı top ve tüfeng ve sâ'ir âlât ve harb ü kıtâl ve edevât-ı ceng ü cidâl ile gönderüp ve (...) ve(...) iskelelerinde asâkir-i nusret-me'ser ubûr itmek içün köprüler yapılup ber-vech-i isti'câl Budun câniblerine yetişmek emrim olmuşdur. Eyle olsa senin dahi kadîmü'z-zamândan Dergâh-ı azâmet-penâhımıza sadâkat ve ihlâsla olan vüfûr-ı ihtisâsınıza hüsnü i'tikād ü i'timâdımız olmağın, nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz ısdâr buyruldu. Vusûl buldukda, gerekdir ki:

Kadîmü'l-eyyâmdan Atabe-i aliyye-i ve'l-emkāmıza olan müvalât ve musâfâtınız mûcebince siz dahi ol cânibde askeriniz ile hâzır u âmâde olub anun gibi adüvv-i hâksârın hareketi olup mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif Memâlik-i mahrûsemizden bir mahalle dahl ü tecâvüzleri olursa müşârun-ileyh vezîrimiz ile haberleşüp dahi ol

cânibden düşman-ı bî-dînin (...) yürüyüp mümkin olduğu mikdarı (...) yakub yıkub harâb ü bitâb eyleyüb ele girenlerin kılıçdan geçirüp hidemât-ı hümâyûnumuza bezl-i makdûr ve saʿy-ı maksûr itmek bâbında envâʿ ikdâm ü ihtimâmın zuhûra getürile ve muttasıl düşman tarafına yarar câsuslar gönderüp evzâʿ u etvârların ve fikr-ü fasid ve hayâl-i hâsidlerine ve (...) (...) haberlerin iʿlâm dan hâlî olmayasız.

d.43, s.111-112, h.207

Leh Kralı'na: Budun beylerbeyinden gelen haberlere göre Macar ve Beç ülkelerinin asker topladıklarının işitilmesi üzerine, eğer bir zarar vermek için harekete geçerlerse Lehistan'ın Boğdan ile birleşip yardımdan geri kalmaması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 20 Ca sene 988] **(3 Temmuz 1580)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Sâbıkā Budun Beğlerbeği üveys *dâme ikbâlühû* Südde-i seniyye-i saʻâdet-medâr ve Atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımıza mektûb gönderüp; "Budun'a karîb Beç serhaddinde Macar tâ'ifesinin hareketi ve cemʻiyyetleri olup fesâd ü şenâʻatden mübâşeret etdiklerinden gayrı girü muttasıl asker cemʻ idüp Memâlik-i mahrûsemizden bir mahalle zarâr u gezend irişdirmek kasdında oldukların" arz ü iʻlâm etmeğin. Vüzerâ-i nâmdâr ve vükelâ-i âlî-mikdârımızdan Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem (...) ve (...) vezîrim Siyavuş Paşa *edâmallâhü teʻâlâ iclâlehû vüzela(?) ikbâlühû* asâkir-i nusret-me'serinde serdâr nasb olunmağın züʻamâ ve erbâb-ı tîmâr ve bölük halkı ve yeniçeri kullarımızdan nicesinin yarar ve tüfenk-endâz ve nicesinin dahi akıncı tâ'ifesi müşârun-ileyhe taʻyîn olunup ve emîrü'l-ümerâ'i'l-ızâm Rûmili Beğlerbeği Mehmed Paşa *dâmet meâliyehû* dahi mahmiyye-i Sofya'dan nicesinin asâkir-i Müslimîn ve cünûd-ı muvahhidîn ile cemʻiyyet üzre iken Budun serhaddinde Nemçe Kralı'nın bu vechle hareketi olduğu şâyiʻ olmağın, defʻa mazarratları içün mûmâ-ileyhe dahi yanında olan asâkir-i encem-şümâr ile ol câniblere teveccüh etmek ve lâzim olan mahallerde binâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânımız südûr bulmuşken Beç Kralı'nın Atebe-i ulyâmızda olan elçisi Bâb-ı saʻâdet-meʻâbımıza arz-ı hal sunup; "Bu evzâʻ-i nâ-hemvâreden Beç Kralı'nın haber ü âgâhı yokdur. Serhadlerde olan haydûdların ve baʻzı eşkıyânın sulh u salâha muhâlif nâ-şâyeste evzâʻlarıdır. Mektûb gönderdüm gereği gibi haklarından gelinsünler." diyü Beç Kralı'na ber-vech-i istiʻcâl

kağıdlar irsâl eylemişdir. İmdi; Beç Kalı'nın serhadlerde olan beğleri dâ'imâ fesâd ü şenâ'atden ve Memâlik-i mahrûsemize zarâr u gezend irişdirmekden hâlî olmadıkların Memâlik-i mahmiyyemiz hududunda olan ümera zevî'l-ihtirâmımız arz idüp "abâdî iktidârların kabzâ-i şemşîr-i hânhâra urmak içün icâzet-i âlî töhmetimiz" taleb eylediklerince re'âyâ vü berâya ve fukara ü zu'afâ mâ-beyninde pây-mâl olmak ihtimâlinden ruhsat virilmeyüp şerâ'it-i ahd ü emân ve gereği gibi bu cânibden ri'âyet olunurdu. Çünkü bâ'is fevz ü felâh olan sulh ü salâh umûrun sermâye-i devlet ve pîrâye-i huzûr ve rahat bilmediler. Lâzim geldi ki ol makūle eşkıyaya bî-inâyetillâhi'l-melîkü'l-müte'âl bir gûşmâl virile ki nice mah u sâl elsine-i (...) mezkûr evvelâ ana binâen bu vechle bir nice bin asâkir-i Nusret-şi'ârımız tedârik ü ihzâr olunmuşdur. Gerekdir:

Vusûl buldukda, siz dahi kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-erkânımıza olan vüfûr-ı sadâkat **[112]** ve ihlâsınız muktezâsınca Nemçe canibine göz kulak tutup anun gibi haraket-i bî-(...) mukarrer olup bir cânibden Memâlik-i mahrûsemize zarâr u gezend kasdına teveccüh ider ise nice krallık sizün vilâyetlerinize muttasıl olan yerlerin urup yakup yıkup kılıçdan geçirüp yüz aklıkları zuhûra getürilmek bâbında envâ' mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getürile. Karındaşınız olup Erdel Voyvodası olan iftihârü'l ümerâ'i'l-îzâmü'l-Îseviyye Batori Krişto Voyvoda *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr*a dahi "gereği gibi mu'âvenet ü müzâheret eyleyesin" diyü fermân-ı vâcibü'l-iz'ânımız irsâl olunmuşdur. Müşârun-ileyhle dahi haberleşüp vech ü münâsib olduğu üzre a'dâ-yı (…) iken haklarından gelinmek bâbında envâ' sa'y ü ihtimâm ve cidd ü ikdâmınız vücûda getürile.

d.42, s.191, h.592

Leh Kralı'na: Leh'e ticâret amacıyla giden Mani(?) isimli tâcirin Lev şehrinde vefât etmesi üzerine ne kadara malı var ise vârislerinin vekillerine teslim edilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 14 Muharremü'l-haram sene 989] **(18 Şubat 1581)**

Dîvân-ı hümâyûn kâtiblerinden Mehmed Paşa Hazretleri'nin tezkirecileri(?) Musa Efendi'ye virildi. Fî 14 M sene 989

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Bundan akdem Mahrûse-i İstanbul'da Yani nâm zimmî Leh'e varup gelüp ticâret üzre iken vilâyet-i mezbûrede Lev nâm şehirde mürd olup David ve Sakleş(?) nâm

Lehlüde hayli akçesi kalup bu cânibe varışlarından Selçok nâm zimmîye kız karındaşı ile Şems ve Nureddin nâm (...) oğulları zikr olunan hakları alıvirilmek içün vekîllerin nasb idüp gönderdükleri ecilden gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuzla varup vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza olan vüfûr-ı ihlâs-ı ubûdiyyetiniz muktezâsınca mürd olan Yani’nin (...) Lehlülerde sâbit ne mikdâr hakkı var ise yanınızda cârî olan âyîniniz üzre zâhir olan hakkını vârislerinin vekîllere alıvirilmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresiz.

d.46, s.247, h.555

Leh Kralı'na: Kırım Hânı'nın kardeşlerinin Kazakların elinde olduğu, Nemçe ve Moskova arasındaki dostluğa dâir verdikleri bilgiler ile Boğdan Voyvodalığı’nın Petre Voyvoda’ya verilmesi taleplerinin ulaştığı, Kazak leventlerinin verdiği zararların ortadan kaldırılması, o tarafa ilticâ eden Kırım Hânı'nın kardeşlerinin gönderilen Süleyman Çavuş'a teslim edilmesi, Hân'a verdikleri vergide ihmalde bulunmamaları, Moskova tarafından verdikleri haberlere devam etmeleri.

Yevmü'l-Cum‘â, fî 19 Ra sene 989 **(23 Nisan 1581)**

Leh Kralına yazılan name-i hümâyûn sûretidir

Hâlâ Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyân ve atebe-i adâlet-unvânımıza elçinüz ile mektûb-ı mergûb-ı sadâkat-mashûbunuz vârid olup ve müşârun-ileyh elçiniz dahi şifâhen sizin Dergâh-ı Sa‘âdet-destgâhımıza kemâl-i sadâkat ve ihlâsınız olduğuna binâ’en Moskov tâ’ifesi düşmanlık üzre olmağın, havza-i hükûmetinden Levanya(?) dimekle ma‘rûf vilâyetini elinden alup ve Nemçe Kralı ile dostluk üzre olmağın, birbirine elçiler göndermekden hâlî olmadıklarını ve Erdel Voyvodalığı sadaka ve inâyet olunan Batori Zağmondi(?) nâm karındaşınız oğlu ve düşmanlarından hıfz u hırâset olunmasın ve Südde-i sa‘âdetimize bi'l-fi‘l mülâzemet üzre olan Mark Hanbal nâm pozkolayik(?) ve Boğdan Voyvodası olan Yankol Voyvoda'nın hıyânetlerine müte‘allik zuhûr iden şenâ‘atlerini i‘lâm idüp voyvodalık girü Petre Voyvoda'ya inâyet olunmasını murâdınuz olduğın ve Hân hazretlerinin karındaşları ba‘zı gavga sebebi ile serhaddinüzde olan levend Kazakların ellerine düşmüş iken küllî mâl ile hâtun alup Bâb-ı sa‘âdet-me’âbımıza olan kadîmi sadâkat ü ihlâs nisâbınuz muktezâsınca Südde-i sa‘âdet-

misâlimize irsâl olunmak husûsunda nev‘an muhâlefet ve iştibâh olunmaduğın iş‘âr ü i‘lâm eyledüğiniz ale't-tafsîl pâye-i serîr-i ma‘delet-masîr-i hüsrevânemize arz u takrîr olunup dahi her ne tahrîr ü tahbîr olunmuş ise ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-ı hüsrevânemiz ale'l-vechi'l (…) cümlesini muhît ü şâmil olup mümkinü'l-husûl(?) olan me’mûlünüz hayyiz-i husûle mevsûl kılınup ve müşârun-ileyh elçinüz hidmet-i sefâreti kemâ-yenbağî âdâb-ı risâlet ri‘âyet üzre edâ idüp icâzet-i hümâyûn-ı sa‘âdet efzûnumuzda (...) ile girü ol câniblere avdet ü azîmet eylemişdir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn meserret-makrûnumuzla vusûl buldukda, Südde-i seniyye ve Atebe-i ulyâmıza olan kadîmî hulûs-ı taviyyet ve samîmi ihlâs-ı ubûdiyetinüz muktezâsınca Dergâh-ı adâlet-penâhımıza itâ‘at ve (...)da sâbit-kâdem ve a‘dâ-yı Südde-i sa‘âdet-bünyâdımız ile kemâl-i tasannüd ve evliyâ-yı dîn ü devletimiz ile dâ’imâ fu’âdda râsih-dem olup Moskov ve Nemçe ve (...) taraflarından Memâlik-i mahrûsemize mazarrat kasdına azîmet eyleyen a‘dâ-yı bed-girdâr ve eşkıyâ-yı hazelân-şi‘ârın mazarrat ü fesâdlarını ve mâ-beynde isyân üzre olan Kazak levendlerinin zarâr u gezendlerini ve idlâl ü ifsâdlarını def‘ u ref‘ eyleyüp (...) ve devr-i dîrînden berü ebâ vü ecdâd-ı âlî-nejâdımız ile kemâl-i ülfet ü ittihâd üzre olan cenâb-ı me‘âlî-me’âbımuz Hân *dâmet me‘âliyehû* ile mâ-beyninüzde cârî olan nicâb u tevâluf dâ’imâ tezâyüd ü tezâ‘uf üzre olup ol cânibe varup ilticâ iden müşârun-ileyhimâ karındaşların bundan evvel Âsitân-ı keşîde(?)-sitânımız çavuşlarından kıdvetü’l-emâsil ve'l-akrân Süleyman Çavuş *zîde kadruhû* ile irsâl olunan nâme-i hümâyûn ferhûnde-fâlımız müktezâsınca bîlâ-te’hîr ve bîlâ-ihmâl mûmâ-ileyh çavuşumuza teslîm ve doğru Südde-i sa‘âdet-menâlimize îrsâlde ihmâl ve avk ü imhâl olunmayup şitâb ü isti‘câl üzre îsâle ve müşârun-ileyh *dâmet me‘âliyehû* cânibine viregeldüğinüz virgüyi irsâl ve muhâdâtla tecdîd-i musâfata hasebü’l (...) belz-i sa‘yınuz ve sarf-ı cehd-i nâ-mahsûr kılup ve hâlâ Moskov Kralı ile vâkı‘ olan ahvâlinüz yine müncer olmuş ise vukū‘u ve sıhhati bezl-i sa‘y-ı meşkûr ve sarf-ı cehd-i nâ-mahsûr üzre yazup ve min-ba‘d dahi Kral-ı mesfûr ile ve sâ’ir a‘dâ ile vâkı‘ olan ahvâlinüz ve Südde-i seniyye-i misâlimize müte‘allik âmâlinüz ale't-te‘âkıb ve't-tevâlî inhâ vü i‘lâmdan hâlî olmayasız. Enzâr-ı ayn-ı inâyet-i hüsrevânemiz dâ’imâ sizün canibinüze ve karındaşınız oğlu Erdel Voyvodasına (...) üzre olup eğer etrâf-ı memâlik ve eknâf-ı mesâlikin olan a‘dâ-yı bed-ârî tarafından ittilâ(?) vâkı‘ olup mu‘âvenet ü müzâheret olursa ol serhadlerde olan ümerâ-i kirâm ve asâkir-i İslâm'a mu‘âvenet ideler diyü tenbîh ü te’kîd ve mirâren ahkâm-ı şerîfe irsâli ile te’yîd oluna ve Boğdan Voyvodası ile mezkûr Porkolay ahvâli dahi Rikâb-ı kâmyâbımızdan recânuz üzre görülüp (...) mâdâm ki Südde-i sa‘âdetimize itâ‘atde câdde-i sadâkatden udûl ve (...)

hilâfa duhûl eylemeyeler, alâ-mâ hüve'l-me'mûl (...) olmanuz mukarrerdir. Siz dahi ana göre (...) ihlâsı (...) ve erkân-ı ihtisâsı te'yîd içün ikdâm üzere hüsn-i kıyâmda dakika fevt eylemeyesiz.

d.42, s.20, h.175

Leh âyânına: Daha önce hâssa tâciri Mahmud samur kürk almak için Moskova cânibine gönderilmiş olup her kimde hakkı kalmış ise yeni gönderilen adamı Ömer'e teslim edilmesi ve Ömer'in sağ sâlim geri gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 2 Cemâziyelevvel sene 989] **(4 Haziran 1581)**

Tezkireci Musa Çelebi'ye verildi.

Vilâyet-i Leh a'yânına hüküm ki:

Züemâdan Hâssa tâcirim olan kıdvetü emâsil Mahmud *zîde mecduhû* bundan akdem Moskov vilâyetinden Hâssa-i hümâyûnumuza müte'allik semmûr kürk ve ba'zı metâ' almak içün irsâl olunmuş idi. Vilâyet-i Leh'e dâhil oldukda a'yân ve ahâlîsinden ba'zı kimesnelere birer mikdâr esbâb virüp hâlâ cem' etmek içün âdemi Ömer nâm kimesneyi irsâl etmişdir. Gerekdir ki:

Hükm-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, Âitâne-i sa'âdet-âşiyânımıza olan ubûdiyyet ve ihlâsınız mûcebince müşârun-ileyhin her kimde hakkı varsa ellerinde olan temessükâtı mûcebince zikr olunan âdemîsine alıvirüp eğlendirmeyüp girü emîn ü sâlim Memâlik-i mahrûsemize ulaşdırasız.

d.42, s.286, h.886

Leh Kralı'na: Moskova tarafına ticâret için Leh tarafından gidip gelen tâcirlerden vergi alınmaması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 9 Ca sene 989] **(11 Haziran 1581)**

Kâtib Musa Çelebi'ye virildi. Fî 11 Ca sene 989

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Zü‘amâdan Hâssa tâcir olan za‘îm Mahmud *zîde mecduhû* Moskov vilâyetinden Hâssa-i hümâyûnumuza müteallik ba‘zı metâ‘ almak içün nâme-i hümâyûnumuzla irsâl olunmuşdu. Hâlâ bir mikdâr kürk âdemleriyle irsâl idüp kendü dahi gelmek murâd edinmeğin, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı izzet-makrûnumuz vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı muhalledü'l-erkânımıza olan vüfûr-ı sadâkat ihlâsınız mûcebince hâlâ giden âdemlerin vilâyet-i Moskov'a ulaşdırıp ve kendü dahi öteden geldikde alınan semmûr ve sâ’ir metâ‘dan ve memleketinizde bey‘ u şirâ‘ etdikleri metâ‘dan adet ü kānûn üzre bâc ve gümrük taleb etdirilmeyüp ve âdemlerine ve tavârlarına kimesne dahl ü ta‘arruz ve ol câniblere müte‘allik tekâlîf teklîf etdirilmeyüp ve her kimde hakkı olduğu zâhir olursa elinde olan temessükât mûcebince alıvirilüp emîn ü sâlim Memâlik-i mahrûsemize irsâl ü îsâl olunmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile diyü emr-i şerîf buyurulmuşdur.

d.46, s.46-47, h.92

Leh Kralı'na: Kırım Hânı'nın kardeşlerinden Alp Giray ve Selamet Giray, Âsitâne-i saâdete gelirken yolda Özi Kazaklarının saldırısına uğrayıp Çerkeskirman Kinezi tarafından kurtarıldıkları haberi ulaşmıştır. Alp Giray ve Selamet Giray'ın gönderilen Süleyman Çavuş'a teslimi, yanlarına yeterli miktarda adam verilerek Hân'a ulaştırılmaları, ulaştırılmalarında bir gecikme olursa sulha aykırı davranış kabul edileceği, Hân'a verdikleri hazinenin yine Süleyman Çavuş'a ve beraberindeki Hân'ın adamına teslim edilmesi, Moskova tarafından ve diğer konulardan haber iletmeye devam etmeleri.

[Yevmü's Sebt, fî 3 Ş sene 989] **(2 Eylül 1581)**

Leh Kralı’na yazılan name-i hümâyûn sûretidir

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâlâ Kırım Hânı olan .Mehmed Giray Hân *dâmet me‘âliyehû*nun haber ü âgâhı yoğken karındaşları ile oğlulları mâ-beyninde hâricden ba‘zı eşkıyâ ve erbâb-ı nifâk ifsâdıyla adâvet ü şikāk vâkı‘ olup (…) Cihan Giray nâm karındaşları katl olunmağla, sâ’ir birâderlerine havf ü haşyet târî olup bir cânibe iltică idüp Alp Giray ve Selâmet

Giray nâm karındaşları dahi Âsitâne-i Sa‘âdet-unvânımız cânibine teveccüh idüp gelürler iken Özi Kazakları yolların basup giriftâr etdükleri ecilden vilâyetimiz serhaddinde olan Çerkeskirman Beği Kinez Mihal haberdâr olup yarar tüfeng-endâz ve müsellah âdemleriyle varup Kazakları bulup muhârebe idüp cebren mûmâ-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehû*nun karındaşların ellerinden alup bi'l-fi‘l kal‘a-i mezbûrede mahfûz olduklarını müşârun-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehû* Âsitâne-i sa‘âdetimize mektûbu ile i‘lâm idüp ve kal‘a-i mezbûrede mahfûz olan mezkûrân karındaşlarından dahi mektûb gelmeğin Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Süleyman *zîde kadruhû* kadîmü'z-zamândan Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımızın ihtiyâr ve emekdâr ve yarar kâr-güzârlarından olup mukaddemâ dahi mûmâ-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehû* ile mâ-beyninizi hüsn-i tedbîr ü tedârikle ıslâh idüp tarafeynde mün‘akid olan sulh u salâh ile re‘âyânın emn ü felâhına bâ‘is ü bâdî olup sizünle Hân-ı mûmâ-ileyhin cemî‘ umûruna vukûf u ıttılâ‘ tahsîl itmiş her vechle şükr ü şikâyeti makbûl ve dâ’imâ umûr-ı mu‘azzamaya istihdâm olunan hüddâm sadâkati encâmımızdan olup kemâl-i sadâkatine itimâd-ı hümâyûnumuz olmağın, hâlâ dahi kal‘a-i Çerkeskirman'da mahfûz olan Alp Giray ve Selâmet Giray varup sizden alup getürüp karındaşı Hân *dâmet me‘âliyehû*ya teslîm etmek içün nâme-i hümâyûnumuz ile müşârun-ileyh Süleyman Çavuş, Hân-ı müşârun-ileyhin hâssa âdemi ile irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan ilâ hâze'l-ân sizün memleket ü vilâyetinizin ümerâ ve a‘yânının Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânemize olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsla itâ‘at ve ihtisâsları müsted‘âsınca te’hîr ü terâhî ve bir dürlü dahi olunmayup müşârun-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehû*nun karındaşlarını mûmâ-ileyhimâ çavuşumla varan hâssa âdemîsine teslîm eyleyüp yanlarına kifâyet mikdârı yarar âdemler koşup (...) evveline değin emîn ü sâlim Hân *dâmet me‘âliyehû*ya irsâl ü îsâl erdirmek bâbında envâ‘ ikdâm ü ihtimâmınuz vücûda getürile. Hân-ı müşârun-ileyh ile mâ-beynde mü’ekked olan sulh u salâha emri mü’ebbed ve müeyyed olduğundan gayrı memleket ü vilâyetiniz ahâlîsi âsûde-hâl olup Südde-i sa‘âdet-(...) cânibine dahi bâ‘is-i izdiyâd sadâkat ü ihlâs idüğine iştibâh olunmaya. Şöyle ki; müşârun-ileyh nâme-i hümâyûn-ı ferhunde-fâlımız mûcebince teslîm ve îsâlde tekrâr arza ta‘lîk olunup avk u te’hîr ve ihmâl ü imhâl olunduğu istimâ‘ olunacak olursa el-ıyâzu bi’llâhi te‘âlâ Atebe-i ulyâmıza olan kadîmî ihlâs-ı samîmîye mugāyir vaz‘ sudûru mukarrer olmak lâzim gelür. Ol takdirce an-karîb tarafeynden netâyici müşâhede olunmak muhakkakdır. Ana göre tedârik idesiz. Ve Hân-ı müşârun-ileyhe ebâ an-ceddin âdet-i kadîmenüz üzre viregeldüğiniz hazîneyi müşârun-ileyh çavuşumla mûmâ-ileyhin hâssa âdemine **[47]** bî-kusûr velâ-küsûr teslîm idüp

gönderilmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i meşkûrenüz zuhûra getürilüp dâfi‘-i harb ü kifâh olan sulh u salâhın feshine bâ‘is olacak vaz‘ sudûrundan kemâl-i ictinâb ü ihtiyât eyleyüp min-ba‘d bünyân-ı musâfâtın ahkâmına sa‘y u ihtimâmda ikdâm üzre hüsn-i kıyâm gösterüp Moskov cânibi ile vaz‘ olan mâcerâyı ve sâ’ir ahvâlleri dâ’imâ Südde-i sa‘âdet-misâlimize arz u i‘lâmdan hâlî olmayasız.

d.46, s.155, h.325

Leh Kralı'na: Leh tarafında ticâret yaparken vefât eden kişinin mallarının vekillerine teslim edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 24 N sene 989] **(22 Ekim 1581)**

Kâtib Safâ Fazlı Çelebi'nin karındaşına virildi.

Leh Kralı'na name-i hümâyûn ki:

Ticâret tarîkıyle vilâyet-i Leh'e varup anda mürd oldukda vilâyet a‘yânından ba‘zı kimesnelerde hayli akçesi ve metrûkâtı kalup kız karındaşı olan Selcik nâm zimmîye ile ammîsi oğulları Nurdin ve Şemsi nâm zimmîler verâsetlerin (…) nâme-i hümâyûn-ı izzet-makrûnumuzla hakların taleb etmek içün vekîllerin irsâl eyledüklerin hakları sâbit ü zâhir olmuş iken vilâyet-i mezbûrenin gümrük zâbitleri olanlar virmeyüp ta‘addî etdüklerin bildirdiler. Gerekdir ki:

Bu def‘â nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i sa‘âdet-âşiyânımıza olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınuz mûcebince mezbûrdan zimmîlerin yanınızda cârî olan âyîniniz üzre sâbit ü zâhir olan hakları bî-kusûr kendülere teslîm olunup kimesneye ol vechle ta‘addî vü tecâvüz etdirilmemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getüresiz.

d.46, s.277, h.633

Leh Kralı'na: Nemçe tâifesinin Leh sınırlarındaki düşmanlıklarını bildirildikleri arzuhallerinin ulaştığı, Beç Kralı ile olan anlaşma gereği onlar tarafından anlaşmayı bozacak bir durum ortaya çıkmadıkça anlaşmayı bozmanın mümkün olmadığı, o tarafın durumundan haber vermeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Z sene 989] **(12 Ocak 1582)**

Tercümâna virildi.

Leh Kralına name-i hümâyûn ki:

Bi-fazlillahi te‘âlâ şâne ammâ yekülûn(?) mevâ-yı sanâdid-i selâtîn ile meskûn olan Südde-i seniyye-i sa‘âdet-nişân ve Atebe-i aliyye-i unvânımıza hâlâ gelen elçinüz Rikâb-ı hümâyûn-ı ma‘deleti fürûnumuza sizün cânibinizden arz-ı hâl-ı sadâkat-nümûn sunup kadîmü'z-zamândan Âsitân-ı muhalledü'l-erkânımıza sadâkatle ihlâsda sâbit-kadem ve istikāmetle ihtisâsda râsih-dem olup ve Nemçe tâ’ifesinin hıyâneti ve serhadlerde fesâd ü şenâ‘ati eksik olmayup dâ’imâ Südde-i sa‘âdetimize hıyânet ve size adâvet ve Memâlik-i mahrûsemize nusret kasdına azîmet üzre olmağın hüsn-i tedbîr ile Macar vilâyetinde teshîr ve Südde-i sa‘âdetimize ahsen-i müdârâtla itâ‘at etdirmeğe müte‘ahhid olup rızâlarıyla (...) ve ihtiyârlarıyla mutâva‘at eylemezler ise Nemçe vilâyetinin bir cânibine akın salup serhadde yakîn olan serkeşlerin haklarından gelmek bâbında ikdâm üzre hüsn-i kıyâm gösterüp izn-i hümâyûn ve ruhsat-ı meymenet-efzûnumuz recâ etdüğiniz inhâ eyledi. İmdi; Nemçe Kralı Beç'e tâbi‘ ve Beç Kralı Südde-i (...) misâlimize tâbi‘ olup şimdiye değin ol cânibden nakz-ı ahdi müş‘ir evzâ‘-ı nâ-hemvâr sâdır olmayup Atebe-i ulyâmıza itâ‘at üzre iken şer‘an nakz-ı ahde ruhsat olmaduğı ecilden bu cânibden icâzete imkân yokdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı adâlet-makrûnumuz vusûl buldukda, Atabe-i aliyye-i adâlet-penâh ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-destgâhımıza olan kadîmî ihlâs ve sadâkat ve samîmî hulûs-ı taviyyetinüz muktezâsınca bu bâbda tamâm mukayyed olup ol cânibin evzâ‘ u etvârın ve ef‘âl-i nâ-hemvârın dâ’imâ tetebbu‘ u tecessüs eyleyüp fi'l-vâkı‘ Südde-i sa‘âdetimize hıyâneti ve size adâveti mukarrer olup nakz-ı ahdi müş‘ir fesâd ü şenâ‘atleri zâhir olursa mukaddemâ tenbîh ü nasîhat eyleyüp mütenassuh olmayup yine fesâda mübâşeret ve nakz-ı ahde mübâderet iderler ise tefhîm ve niyet olunduğu üzre alâ-eyyi hâl Südde-i sa‘âdetimize itâ‘atlerine bezl-i kudret ve sarf-ı miknet kılup bir vechle tebdîl eyleye. Siz ki Beç Kralı ile mâ-beynde mün‘akid olan sulh u salâh ahvâli halel-pezîr olmak ihtimâli olmaya.

d.46, s.297, h.680

Leh Kralı'na: Gelen elçilerinin Moskov Kralı ile Nemçe Kralı'nın birlik olduğu, Erdel Voyvodası'nın sâdık olduğu, Boğdan Voyvodası'nın ise sadâkatten ayrıldığı haberlerini iletmesi üzerine, dost ya da düşman, gelen herkese kapının açık olduğu, Boğdan Voyvodası'na emirler yollandığı, Kırım Hânı'nın o taraftaki ihvanının gönderilmesi.

[Yevmü's Sebt, fî 25 Z sene 989] **(20 Ocak 1582)**

Bu dahi

Leh Kralı'na yazılan name-i hümâyûndur:

Hâlâ bi-fazlillâhi te'âlâ şâne ammâ yekûlûn mâdâ-yı sanâdîd-i selâtîn rub'-ı meskûn olan Âsitân-ı (...)-sitân ve Südde-i sa'âdet-nişânımıza gelen elçinüz Rikâb-ı kâm-yâbımıza arz-ı hâl-i sadâkat-nisâb-ı savbına kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-hâze'l-ân Atebe-i aliyye-i adâlet-unvânımıza kemâl-i ihlâsla intimâ ve ihtisâs üzre vilâyet-i Moskov Kralı dâ'imâ bu cânibe hıyânet ve size âdâvet üzre olmağın Livanya(?) nâm vilâyetlerini feth ü teshîr ve serkeşlik iden âsîleri kahr ü tedmîrde sa'yı bî-taksîr kılup anveten ellerinden alup zabt eyleyüp ve Nemçe Kralı ile kemâl-i muhâlâsat ve biri birine muʿâvenet üzre olmağın, yolları kesüp men' u sedd etmekle birbirine merd erişdirmeğe mecâlleri kalmayup ve hâlâ Erdel voyvodalığı inâyet olunan karındaşınuz oğlu dâ'imâ rızâ-yı hümâyûnumuza muvafâkat ve hıfz-ı (...) vilâyet ve zabt u ri'âyet-i ve ra'iyyet bâbında ikdâm üzre hüsn-i kıyâm gösterüp fermân-ı kaza-ceryânımıza hulûs-ı cinânla(?) itâ'at üzre olduğun ve Erdel beğzâdesi nâmına Südde-i sa'âdet-makâmımızda olan Marak Harbal(?) Voyvoda a'dâ-i bed-girdâr taraflarına ba'zı nâ-şâyeste ihbâr ihbârıyla mâ-beynde külli ihtilâl virmek ol cânibe irsâli recâ olunmuş ve Boğdan Voyvoda Yankol dahi câdde-i sadâkatden udûl idüp nice beğleri ve tüccârı katl ve hakāret ve mâ-meleklerin nehb ü gāret eyledikden mâ'adâ elçinüz Südde-i seniyyemize gelürken elinde olan nâmelerin alup kendü bildüği üzre fesâd ü nifâka mü'eddî ba'zı mevâdd ilhâk idüp Nemçe beğleriyle ittifâk üzre olduğu i'lâm ü inhâ eyleyüp sizün tarafınuzdan îrâd eyledüği mektûb-ı sadâkat-nümâda dahi her ne ise tahrîr ü inhâ olunmuş ise kalîl ü kesîr cümle pâye-i serîr-i âlem-masîrimize arz u takrîr olunup ilm-i hümâyûn-ı âlem-şümûl-i hüsrevânemiz alâ-vechi'l-kâmil cümle muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; kadîmden (...) Südde-i sa'âdet-me'âbımız a'dâ ve ahibbâya mu'âdat ve musafâtı yüzünden meftuhatü'l-ebvâb olup ihtiyârıyla gelen redd ü icâzetle gideni sedd

eylemek diyâdin-i kadîme-i ebâ-i kirâm ve şenâşin(?)-i kerîme-i ecdâd-ı îzâmımızdan olmayup mürüvvet-i esâtîn-i selâtîn-i (...) havâkîn-i adâletlerine mugāyir olmağın, mezkûr Marak Harbal(?)'ın ol cânibe irsâli münâsib görülmeyüp lâkin bunda muhkem hıfz olunup a'dâ tarafından kimesne ile ihtilâttan men'e ihtiyât bâbında (...) mü'ekked emr-i âlî-şân ve fermân-ı kazâ ceryânımıza sâdır olup Boğdan Voyvodasına dahi mirâren mü'ekked ahkâm şerîfe vâcibü'l-imtisâl iblâ' ü irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, ol bâbda mezkûrlardan hilâf-ı rızâ nesne sudûru asla hâtırınuza hutûr eylemeyüp kadîmi ihlâs-ı samîmi muktezâsınca Südde-i sa'âdet-misâlimize kemâl-i husûs-ı bâl ile itâ'at ü inkıyâd ve a'dâ-yı bed-nihâdımızla bile muhâlefet isnâd ve evliyâ-i havâlisü'l-fevâmız ile (...) (...) bâbında ve hıfz u hırâset-i vilâyet ve zabt u ri'âyet-i ra'iyyet bâbında ikdâm-ı visâk ihtimâm üzre ale'd-devâm kıyâm gösterilüp bundan evvel gönderilen nâme-i hümâyûn-ı ferhunde-fâlimizin mazmûn-ı meymûn-ı huceste-mâlın imtisâl kılınup cenâb-ı emâret-me'âb-ı sadâret-nisâb (...) Kırım Hânı Mehmed Giray Hân *edâmallâhü te'âlâ me'âliyehû*nun ol cânibde giriftâr olan ihvân-ı (...) şi'ârlarıyla Südde-i sa'âdet-misâlimize irsâl bâbında avk [ve] ihmâl revâ görülmeyüp ber-vech-i isti'câl îsâline envâ' mesâ'î-i meşkûrenüz vücûda ve zuhûra getürile.

d.46, s.327, h.749

Leh Kralı'na: Akkirman ve Cankirman'a yakın bazı kalelerden çıkan Kazakların reâyânın hayvanlarını alıp zarar vermeleri üzerine bu işi yapanların cezalandırılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 18 M sene 990] **(12 Şubat 1582)**

Bu dahi

Leh Kralına name-i hümâyûn ki:

Akkirman ve Cankirman'a karîb olup Leh vilâyetine tâbi' olan ba'zı kal'alardan yedi-sekiz yüz mikdârı Leh Kazakları tabl u sancakla ve tüfenk ve sâ'ir yat ü yarağla Memâlik-i mahrûsemize müte'allik mahalle gelüp re'âyâ fukarâsının koyunların ve sâ'ir tavarların sürüp ve dâ'imâ fesâd ü şenâ'at ile nehb ü gāret ve Memâlik-i mahrûsemize zarâr u hasâretden hâlî olmadukları i'lâm olunmağın, gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmden Âsitân-ı muhalledü'l-erkân ve Südde-i seniyye-i sa‘âdet-âşiyânımıza olan vüfûr-ı ihlas ve fart-ı ihtisâsınız muktezâsınca bu makūle fesâda cü’ret iden Kazaklar tetebbu‘ olunup Memâlik-i mahrûseden sürüp alup gitdükleri koyun ve eğer tavar ne ise buldurulup bî-kusûr ashabına alıvirdikten sonra mecâl virilmeyüp ehl-i fesâdın gereği gibi haklarından gelmek bâbında envâ‘ ikdâm ü ihtimâmınız zuhûra getüresiz.

d.46, s.357, h.826

Leh Kralı'na: Alp Giray ve Selamet Giray'ın gönderilen Süleyman Çavuş'a teslim edilmesi, Mehmet Giray Hân'a vergiyi ödemeye devam etmeleri.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 5 S sene 990] **(1 Mart 1582)**

Leh Kralına name-i hümâyûn

Bundan akdem size nâme-i hümâyûnumuz ile Dergâh-ı sa‘âdet-destgâhımız çavuşlarından Süleyman Çavuş *dâme mecduhû* irsâl olunup Alp Giray ve Selâmet Giray Sultan *dâme ulüvvuhûmâ*nın ıtlâkı husûsunda emr-i celîlü'l-kadrimiz sâdır olmuşdur. Bir mikdâr zamân avk u te’hîr olunmağla tekrâr husûs-ı mezbûr içün Südde-i sa‘âdet-bünyânımız çavuşlarından Osman Çavuş *zîde kadruhû* ile bir nâme-i hümâyûnumuz dahi irsâl olunmuşdu. Şimdiki hâlde müşârun-ileyhimâ henüz ıtlâk olunmayup lâkin mûmâ-ileyh Süleyman Çavuş'a teslîm etmek üzre olduğunuz i‘lâm olunmağın, gerekdir ki:

Bu def‘â nâme-i hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuz ile mezbûr Osman Çavuş vusûl buldukda, eğer müşârun-ileyhimâ Hânzâdeler henüz bu cânibe irsâl olunmamış ise Atebe-i ulyâmıza olan itâ‘at ve ihlâsınuz üzre hemân bilâ tevakkuf mûmâ-ileyhimâ mûmâ-ileyh Süleyman Çavuş'a teslîm olunup ikisini bile doğru Âsitâne-i sa‘âdetimize îsâl oluna ve kadîmden Mehmed Giray Hân *dâmet me‘âliyehû*ya cânibine viregeldüğiniz virgüyi dahi eğletmeyüp mu‘temedü'n-aleyh elçinüz ile ber-vech-i isti‘câl müşârun-ileyh Hân *dâmet me‘âliyehû*ya irsâl ü îsâli bâbında envâ‘ sa‘y ü ihtimâmınuz zuhûra getürile.

d.47, s.192, h.448

Leh Kralı'na: Ticâret için Moskova'ya giden tâcirlerden vergi alınmaması, Çerkeskirman'da tâcirlerin yollarını kesip hayvanlarına el koyanların hakkından gelinmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 17 C sene 990] **(9 Temmuz 1582)**

Âdemisine virildi. Bu virildi.

Leh Kralına name-i hümâyûn ki:

Bundan akdem Hâssa tâciri olan zü'âmadan Mahmud vilâyet-i Moskov'dan Hâssa-i hümâyûnumuza müte'allik semmûr kürk ve ba'zı metâ' almak içün Hızâne-i âmiremizden bir mikdâr altun ve esbâb ile ol cânibe irsâl olunup fermân-ı şerîfim mûcebince alınan semmûr ve sâ'ir metâ'dan ve memleketinizde bey' u şirâ etdüği metâ'dan adet ü kānûn üzre bâc ve gümrük taleb etdirmeyüp varış ve gelişde kürkleri ve sâ'ir esbâblarına ve âdemlerine ahd ü emâna muhâlif kimesne dahl etdirilmeyüp ve ol câniblere müte'allik tekâlif teklîf olmamak içün nâme-i hümâyûnumuz dahi sâdır olmuş iken hâlâ müşârun-ileyhin zikr olunan esbâbıyla cenâb-ı emâret-me'âb Mehmed Giray Hân *dâmet me'âlîyehû*nun hazînesine gelür iken vilâyet-i Leh'e tâbi' Çerkeskirman kazâsı yollarında basup yirmi deste semmûr ve yirmi aded sincab kürkü ve on beş deste (...) ve on aded kakım kürkü ve yirmi bin (...) ve beş re's harbe ve dört re's kolan ve yirmi re's dahi atların alup yüz elli nefer âdemleri katl etmişdir. İmdi; vilâyetinizde ehl-i fesâd ü şena'ât ve bed-asl yol basup gāret ü hasâret idüp ta'addî ile mukayyed olmayup ele getürüp hakkından gelesiz. Memleketini hıfz u hırâset etmeyüp (...) yâhûd Âsitâne-i Sa'âdetimde olan dostluğumuzda nev'an adem-i ihtimâmınuzdandır. Husûsan gāret olunan Hâssa-i hümâyûnumun bâzergânı olur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn vüsûl bulduğu gibi kadîmden Âşiyân-ı sa'âdetimde olan vüfûr-ı sadâkat ve ihlâsınız muktezâsınca bir husûsa pazara gitdüğiniz mukayyed olub zikr olunan akçe ve esbâb ve esîr ve davarları gāret idüp bir vechle hakâret eyleyeni her kande ise buldurup dahi (...) olunan metâ'ı ve esbâbı buldurup mâ-beynde olan ahd mûcebince bî-huzûr alıvirüp müşârun-ileyh tâcire teslîm idüp dahi ehl-i fesâda aslâ rahat virmeyüp bir vechle haklarından gelesiz ki tâcirlerine mûceb-i ibret ola. Ve sâbıkā irsâl olunan nâme-i hümâyûnumuz mûcebince (...) (...) her (...) dahl ü ta'arruz etdirmeyüp emîn ü sâlim (...) ulaşdurasız.

d.48, s.20, h.53

Leh Kralı'na: Şehzâde Mehmet'in sünnet töreni için gelen adamlarının görevlerini eksiksiz bir şekilde yerine getirdikten sonra Leh'e gönderildiği, sadâkat üzere olunması ve ahidnâmeye göre hareket edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 16 Receb sene 990] **(6 Ağustos 1582)**

Müşârun-ileyhin nâmesidir ki nâme virildi.

Leh Kralı'na name-i hümâyûn ki:

Bundan akdem emr-i hıtân-ı ebnâ-i kirâm sünnet-i seniyye-i seyyidü'l-enâm olup aleyhi efdalü's-salavâtü's-selâm dâ'imâ (...) sünnet-i marziyye-i Ahmedî ve müstelzim-i sa'âdet-sermedî olduğı ecilden ferzend-i ercümend erşed-i es'ad-ı nûr sadaka-i saltanât-ı kişver-güşâ ve nûr-ı hadika-i hilâfet-kâm-rânî der-ummân-ı şehriyârî dürrî âsumân-ı tac-dârî katre-i uyûnü's-saltanatü'l-sermeddîne izze-i cihetü'l-eyâletü'l-eydiyetü'l fâyîz bu fevz-i avâtıfı'l-Meliki'l-a'lâ azdu'd-devlet ve'l-dîn oğlum Mehmed Hân'ın tavllullâhi teʿâlâ ömrühû ve zâdallahü teʿâlâ rıfʿatü sûr-ı sürûr-encâm ve hıtân-ı sa'âdet-fercânları niyyet olunmağla, ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı îzâmım zamânlarından Âsitân-ı muhalledü'l ikbâlimize hulûs-ı niyyet ve safâ-yı taviyyet ile arz-ı ihlâs u ihtisâs eyleyen selâtîn-i zevi'l-ihtişâm dahi iş bu sûr-ı behçet-makrûnumda bile olmaları âdet-i kadîme-i şehriyârîden olduğuna binâ'en size dahi nâme-i hümâyûn-ı izzet-unvânımızla iş'âr olunup siz dahi Âsitâne-i vâlâ-makāmımıza olan dostluğunuz ve sadâkatiniz muktezâsınca vâcibü'r-re'âyâ ve mu'teber âdemlerinizden kıdvetü'l-milleti'l-Mesîhıyye ( ) nâm âdemlerinizi nice yarar âdemlerinizle tehniyeye getürüp anlar dahi kemâl-i âdâb ve hüsn-i vakār ile şol ki şerâ'it-i tehniyyet ve izhâr-ı muhabbet ve meveddetleri bî-kusûr edâ etdiklerinden sonra Hakk sübhânehû ve teʿâlâ celle celâlühû hazretlerinin inâyet-i bâ-gāyetiyle sûr-ı hümâyûn-ı sa'âdet mesrûrumuz itmâma irişmekle müşârun-ileyh âdeminize hüsn-i icâzetimiz mukārin olup girü sizin cânibinize avdet etdürildi. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı behçet-unvânımızla Leh'[e] varup vusûl buldukda, min-baʿd cibilletinizde mukırr olan vüfûr-ı sadâkat ve hüsn-i ihtisâs ve ittihâdınız mûcebince câdde-i sadâkatde sâbit-kadem ve mâdde-i istikāmetde rasîh-dem olup dâ'imâ şerâ'it-i

ahd ü emânı mer‘î tutup sıhhat ü selâmetiniz ihtiyârı ile etrâf ü cevânibden vâkıf u muttali‘ olduğunuz ihbâr-ı sahîha ve ale't-tevâlî i‘lâm ü inhâ eylemekden hâlî olmayasız ki vürûdu bâ‘is-i temdîd-i(?) meveddet ve vusûlü teşyîd-i mebânî meveddet idüğine iştibâh olunmaya.

d.48, s.64-65, h.180

Leh Kralı'na: Kırım Hânı'ndan gelen mektuba göre vergilerinin ödenmediği, Hicaz isimli yeri Leh tarafından gelenlerin basıp hayli esîr alıp hazineyi ele geçirip tâcirleri öldürdüklerinin bildirilmesi üzerine, hazinenin ve alınan eşya ve malların eksiksiz yerine konulması, bu işi yapanların haklarından gelinmesi, verginin ödenmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 5 Ş sene 990] **(25 Ağustos 1582)**

Budun beğlerbeğisinin kethüdâsına virilmişdir.

Nâme-i Hümâyûn

Leh Kralı'na name-i hümâyûn:

Cenâb-ı emâret-me'âb-ı eyâlet-nisâb (...) Hân *dâmet me‘âliyehû* Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp, sizünle şimdiye değin mâ-beyn musâfât üzre olup dâ'imâ âdemleri varup gelüp ve her sene virilügelen virgüsi bi't-tamâm gönderilüp şimdiye değin nakz-ı ahd olmamış iken iş bu sene-i mübârekede kendü cânibe gönderilen virgü[nü]z gönderilüp Memâlik-i mahrûsemiz muzâfatından Hicaz nâm mevzi‘ye konup refâhiyyet üzre oturur iken girü sizün cânibinizden hayli atlu ve tüfenklü gelüp basup gönderilen hazîneyi alup ve âdemlerin ve hayli bâzergân katl idüp ve muttasıl âdeminiz gelüp hayli atın ve koyunların ve tavârların sürüp külli ta‘addî vü tecâvüz idüp ve Çerkes kapudânının âdemleri ile ittifâk idüp (...) donadup nehir üzerinde cem‘iyyet idüp Memâlik-i mahrûseye zarâr kasdında oldukların bildirmişsiz. İmdi; Südde-i seniyye-i sa‘âdet-nişânımıza dâ'imâ dostlukda sâbit-kâdem olup şimdiye değin Hânınızdan bu makūle ta‘addî vü tecâvüz zuhûr etmemiş iken hâlâ müşârun-ileyhin arz etdüği üzre bu vechle elçi basılup hazîne alınup ve bâzergânlar katl olunup fesâd olmak nakz-ı ahdi mûceb (...) husemâsıdır. Hiçbir vechle cevâb virilüp özür olacak değildir. Beher hâl Atebe-i ulyâmıza olan dostluğunuz muktezâsınca tedârikine ( ) olunup ol asl ehl-i fesâdı ele getürüp alınan hazîne ve esbâb eğer sizün cânibinizden Hân-ı müşârun-ileyhe

gönderilendir, eğer bâzergânlarun akçe ve esbâblarıdır, bi't-tamâm alınup dahi ehl-i fesâda aslâ ruhsat virilmeyüp cânibeynde memhûr olan ahd üzre müntehâ haklarından gelinmek lâzimdir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı sa‘âdet-unvânımız varup vusûl buldukda, ile’l-ân Südde-i seniyye-i izzet-nişânımız olan vüfûr-ı ihlâs ve hüsn-i ihtisâsınız muktezâsınca zikr olunan husûsa bizzât mukayyed olup Hân-ı müşârun-ileyh ile olan ittihâdınuz üzerine kadîmden gönderilü gelüp hâlâ girü sizün cânibinizden gāret olunan virgü[ni]zi kemâl-i gāret etmişler ise bi't-tamâm buldurup getürdilüp **[65]** ve bâzergânlarun dahi alınan esbâb u emvâlin buldurup müşârun-ileyhin virgüsin te’hîr etdirmeyüp girü özür-hâhlık ile kendü cânibine gönderüp bâzergânlarun esbâb u emvâlin defter idüp mühürleyüp Südde-i sa‘âdetimize gönderesiz. Vârisleri gelüp taleb etdüklerinde virile ve bu bâbda hilâf-ı ahd katl olunan kimesnelerün kātillerine dahi ruhsat virilmeyüp ele getürüp bir vechle haklarından gelesiz. Sâ’ir ehl-i fesâda ve eşkıyâya mûceb-i ibret ola. Ve'l-hâsıl Atebe-i ulyâmıza olan dostluğunuz ve sadâkatinizin isbâtın idüp bu makūle yol basup âdem katl idüp esbâb ü emvâl gāret idenlerün haklarından gelinmek ve alınan esbâb ü emvâllerin defter olunup göndermekle ve Hân-ı müşârun-ileyhe dahi âdet-i kadîmeniz üzre virilügelen virgü[nü]z vakt ü mevsimi ile irsâl olunmağla, mâ-beynimizde mün‘akid olan sulh u salâh ve sadâkat ü ihtisâsınız müşîr ü mütehettim olan ve bi'l-cümle zikr olunan ehl-i fesâdın haklarından gelinmek bu cânibden (...) (...) lâkin mâ-beynde mün‘akid olan şerâ’it-i ahd ü emânı ri‘âyeten murâdım olan ahvâl size i‘lâm olunup bu def‘â beher hâl ol ehl-i fesâdın haklarından gelinmek mühimmâtdan olmuşdur. Südde-i sa‘âdetimize olan ihlâs u ihtisâsınız her ne tarîkle olup mûcebince ehl-i fesâdı ele getirüp alınan emvâli ve esbâbı zuhûra getürüp ve mâllarun haklarından gelmekde dakîka fevt olunmaya ve usûl neye müncer olursa Âsitâne-i Sa‘âdetimize i‘lâm oluna.

d.48, s.108, h.284

Leh Kralı'na: Boğdan Voyvodası'nın yerine başka voyvoda atandığı, yerine ulaşana kadar Kazak eşkıyası tarafından Boğdan'a bir saldırısı olursa yardım edilmesi.

[Yevmü'l Hamîs, fî 8 Ramazân sene 990] **(26 Eylül 1582)**

Erdel Voyvodası'nın âdemlerinden Napkar(?)nâm zimmiye virilmişdir.

Bâ hatt-ı L

Leh Kralı'na yazılan name-i hümâyûn:

Bundan akdem Boğdan Voyvodası olan ( ) Voyvoda'nın re'âyâ vü berâyaya zulm ü ta'addîsi olduğundan mâ'adâ memleket ü vilâyetin hıfz u hırâsetinde mukayyed olmayup ihmâl ü müsâhelesi olup ve Südde-i sa'âdetimden bu husûs-ı mühimme içün fermân-ı hümâyûnumuz gönderüldikde icrâsında müciddid ü sâ'î olmayup adem-i itâ'atden olup ve bi'l-cümle ol vilâyetin ahâlîsi Atebe-i ulyâmıza hafiyyeten ve aleniyyeten kâğıdlar gönderüp mezkûrun zulm ü ta'addîsi ve tecâvüzünü ve isyân u tuğyân üzre olduğunu bildirdükleri ecilden voyvodalıkdan ref' olunup sâbıkā voyvoda olan kıdvetü'l milleti'l-Mesîhıyye voyvoda-i mezkûrun yerine voyvoda nasb idüp sancağ-ı hümâyûnumuz ile makarrıma iledüp iskân eylemekiçün Büyük Mîrâhorumuz olan iftihârü'l emâcid ve'l-ekârim Muhammed *dâme mecduhû* ta'yîn olunmağla bile koşulup gönderilmişdir. Mûmâ-ileyh voyvoda (...) eyâlete varup dâhil olmadın memleket hâlî kalduğı ihtimâliyle ol cânibden Kazak tâ'ifesi hareket idüp Boğdan vilâyetinden bu mahallere zarâr u ta'addî itmek üzre oldukları istimâ' olmağın, şimdiye değin Südde-i seniyye-i sa'âdet-nişânımıza olan vüfûr-ı ihlâs ve (...)-i ihtisâsınıza itimâd nâme-i hümâyûn-ı sa'âdet-unvânımız ısdâr buyuruldu. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, kadîmden Atebe-i aliyye-i izzet-penâhımıza olan meveddet ve musafâtınız mûcebince bu bâbda bizzât mukayyed olup ol tarafda iken Kazak eşkıyası hareket idüp Boğdan vilâyetinden bir mahalle zarâr ü ta'addîleri olmak ihtimâli olursa def' u ref'leri husûsunda bezl-i makdûr ve sa'y-i mevfûr eyleyesiz ki te'kîd-i esâsı halâs ve teşyîd-i bünyânı ihtisâs olalar.

d.48, s.128, h.344

Leh Kralı'na: Leh Kralı ve Kırım Hânı tarafından Boğdan Voyvodası Yankol Voyvoda hakkında defalarca gönderilen mektupların ulaştığı, Yankol Voyvoda'nın firâr haberlerinin geldiği, reâyâdan topladığı paralar ile satın aldığı bir kaleye kaçarken yakalandığı, yanında ne kadar haraç akçesi, malı ve arabası olduğunun bildirilmesi, Yankol Voyvoda'nın kaçırdığı eşya, para ve yanındaki adamlarıyla gönderilmesi.

[Yevmü'l-Erbi'â, fî 23 Ramazân sene 990] **(21 Ekim 1582)**

Leh Kralı'na yazılan cevâb nâmedir:

Bundan akdem sizin cânibinizden ve cenâb-ı emâret-me'âb Hân *dâmet me'âliyehû* tarafından defe'âtle mektûbunuz vârid olup Boğdan Voyvodası olan Yankol Voyvoda içün "isyân u tuğyân üzredir sadâkat u istikāmeti yokdur" diyü bildirüp ve "sizin mektubunuzda Nemçe vilâyetine tâbi' olan kılâ'dan bir kal'a dahi satun almışdır. Cümle mâ-melekin ile anda firâr ider gaflet etmeyesiz" diyü iş'âr etmiş idünüz. Hâlâ mezkûr voyvoda cibillet-i hıyânet-âlûdunda(?) mevcûd olan hıyânet ü dalâleti mûcebince vilâyet-i Boğdan ahâlîsine envâ' cevr ü zulm ve ta'addî vü tecâvüz etmekle ele getürilüp hakkından gelinmek tedârikinde iken bî-nihâye mâl ü esbâbı ile firâr idüp giderken sizin cânibinizden ve bu tarafdan etrâf u cevânibin tutılup yol bulmağa ve satun aldığı kal'asına irişmeğe mecâl olmamağın, inâyet-i Hakla ele getürilüp habs olunduğun hâlâ nasb olunan voyvodayı makarrına alup giden Südde-i sa'âdetimizde Büyük İmrâhor olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecduhû* i'lâm idüp eyle olsa mezkûrun yolları sedd olunmağla ele geldüği mahzâ sizin ihtimâmınız ile müyesser olduğu ve huzûr-ı fâizü'n-nûrumuzda ma'lûm olmuşdur. Şimdiye değin Dergâh-ı Sa'âdet-me'âbımızla olan sadâkat ü ihtisâsınızın netâyici bu asıl hidmet-i mühimme idi ki zuhûra gelmişdir. Fi'l-vâkı' Yüce Âsitânemize sizin arz-ı ihlâsınızdan umulan dahi bu idi. Eyü tedârik idüp hidmet etmişsiz. Bu bâbda vücûda gelen hidmetiniz makbûl-ı hümâyûnumuz olmuşdur. Eyle olsa gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuzla Dergâh-ı Mu'âllamız çavuşlarından kıdvetü Kaya Çavuş *zîde kadruhû* varup vusûl buldukda, Âsitâne-i izzet-nişânımıza olan sadâkat ü ihlâs ve safvet ü ihtisâsınız muktezâsınca mezbûr voyvodayı yanında olup ele getürilen âdemleriyle ve Boğdan vilâyetinden ta'addî vü tecâvüz ile cem' u tahsîl eyledüği mâl ü esbâbı ile bî-kusûr yarar âdeminize koşup Atebe-i ulyâmıza gönderesiz ki hidmetiniz bi't-tamâm hayyiz-i kabûlde vâkı' olan bu mukâbelede inşâ'allâhü te'âlâ melhuzundan ziyâde envâ' inâyet-i aliyye-i hüsrevâneye mazhar vâkı' olasız. Mezkûrun yanında olan hazînenin ekseri Boğdan re'âyâsından Dergâh-ı mu'âllamıza gönderilügelen harâç akçesidir. Ve zulm ü ta'addî ve cebr ile aldığı mâl dahi ahâlî-i vilâyetindir. Ol tarafda telef ü zâyi' olmak münâsib değildir. Ne mikdâr nesne ile gidüp ve ne mikdâr arabası olduğu mesmû'-ı şerîfimiz olup defe'âtle mâ'mûlün-bih mektûbunuz dahi gelmişdir. Bu bâbda bizzât mukayyed olup mezkûru ve yanında olan esbâb ü emvâli ile göndermek bâbında envâ' ikdâm ü ihtimâmınız zuhûra getürile.

d.48, s.198, h.553

Leh Kralı'na: Boğdan'a başka bir voyvoda tâyin edildiğini duyan Yuvan Voyvoda'nın çeşitli eşya ve hazine ile firâr ettiği, Leh içinden geçerken Yankol Voyvoda'nın öldürüldüğü haberleri üzerine, kaçarken yanına aldığı hazinenin telef olmasına rızâ olmadığı, bu hazinenin eksiksiz olarak gönderilmesi.

[Yevmü'l-Erbi'â, fî 26 Za sene 990] **(22 Aralık 1582)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn oldur ki:

Hakk sübhânehû ve te'âlâ celle celâlühû hazretlerinin inâyet-i bî-gāyetiyle Dergâh-ı (…) ve Bârgâh-ı celâlet-destgâhımıza ki neyyir-i maşrık-ı ikbâl ve makbel-i şifâh-ı ekâsîre ve ikbâldir. Nâme-i sadâkat-üslûbunuz vârid olup vilâyet-i Boğdan'a âhar voyvoda nasb olunmağla mukaddemâ voyvodası olan Yankol Voyvoda esbâb ü emvâliyle firâr idüp Leh içinden geçüp giderken serhadde olan âdemlerinüz haber alup mezkûr voyvodaya erişüp muhkem ceng olup cümle mâ-melek dağılup merkūm voyvoda mürd olmuşdur diyü bildirüp ve bundan akdem Âsitâne-i izzet-nişânımızdan murâd olunan husûslarınuz hayyiz-i kabûlde vâkı' olmağla cânibinizden dahi ne asl husûs murâd olunursa i'lâm oluna ki evvelden olan sadâkat ü ihtisasımız mûcebince bezl-i mâ-hüve'l-makdûr olunur her vechle hulûsumuz olup dostuna dost ve düşmanınuza düşman mülâhaza oluna diyü i'lâm etdüğinüz ve dahi nâme-i meveddetinizde münderîc olan ne ise bi't-tamâm pâye-i serîr-i a'lâmıza arz olunup ilm-i şerîfimiz muhît ü şâmil olmuşdur. Eyle olsa mezkûr voyvodanın alup gitdüği hazîne-i vilâyet-i Boğdan'dan Dergâh-ı Sa'âdet-destgâhımıza gönderilügelen harâç akçesi olup mezkûr voyvoda cem' u tahsîl eyleyüp dahi Südde-i sa'âdetimize göndermeyüp nice zamân avk u te'hîr etmeğle hıyâneti zâhir olmağın yerine âhar voyvoda nasb olunduğun istimâ' etdüği gibi vilâyet-i mezbûreden cem' eyledüği harâç akçesini alup iki yüz mikdârı araba ile firâr etmişdir. Kendü helâk olduğu takdîrce alup gitdüği hazîne zayî' u telef olmak münâsib değildir. Atebe-i ulyâmızda olan sadâkat ü ihtisâsınız mûcebince ne mikdâr nesne alup gitmiş ise bi't-tamâm tahsîl olunup gönderilmek mâ-beynde olan dostluğun ahkâmına ve tecdîd-i muvâlâta sebeb ü bâ'isdir. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda te'hîr ü tevakkuf câ'iz görülmeyüp Dergâh-ı Sa'âdet-unvânımıza olan ihtisâsınız mûcebi üzre bu husûsa yarar mu'temed âdemlerinüz ta'yîn eyleyüp hâ'in-i mezkûrun helâk olduğu mahalle gönderüp dahi alup gitdüği harâç akçesin her kim zayî' u telef etmiş ise yerlü yerinden yokladup cem' u tahsîl etdirüp

dahi sadâkatiniz mûcebince bi't-tamâm Atebe-i ulyâmıza irsâl eylemek bâbında kadîmden olan dostluğunuz nicesi zuhûra gele. Ve'l-hâsıl hâ'in ve hayâsız mezkûrun alup gitdiğü harâç akçesi sizün vilâyetinizde girü sizin âdemlerinüz elinde telef olmağa rızâ-yı şerîfim yokdur. Âhar yerde olsa dahi sizi âgâh etdüğimizde bezl-i makdûr idüp tahsîline ikdâm ü ihtimâm etmek me'mûl iken sizün kabza-i tasarrufunuzda olan vilâyetde kendü âdemlerinüz elinde kalmak temhîd-i muhabbete münâsib görülmez. Alâ eyyi-hâl tahsîl olunmak gerekdir. Müfsid-i mezkûrun kendü mâlı değil idi ki ele girdükde mâ-beynde telef olmuş olaydı vilâyet-i Boğdan re'âyâsından tahsîl olunup Atebe-i ulyâmıza gönderilmek içün ihzâr olunan hazînedir. Re'âyâdan tekrâr alınması zulumdür. Beher-hâl zuhûra gelmesi sizün ahdinüze lâzimdir. Dostlukda sâbit-kadem olduğunuz üzre meblâğ-ı merkūmun husûlüne envâ' sa'y-ı ikdâm ve esnâf-ı cidd ü ihtimâmınız oluna. Ve mâ-beynde olan dostluğunuz mûcebince ne vechle tedârik idüp ve ne mikdâ[r] nesne tahsîl olunup ihtimâmınız olduğun yazup i'lâm eyleyesin.

d.48, s.338, h.991

Leh Kralı'na : Eski Boğdan Voyvodası Yankol Voyvoda yerine Petre Voyvoda'nın getirilmesi taleplerinin yerine getirildiği, Yankol Voyvoda'nın azledildikten sonra bazı celep tâifesinden ve malı olan kişilerden cizyelerini toplayarak Leh tarafına kaçtığı, Yankol Voyvoda'nın Leh tarafında katledildiği, malının ise talan edildiği haberinin ulaştırılması üzerine, bu malın Yankol'un kendi malı olmadığı ve yeniden cizye toplamanın reâyâya zulüm sayılacağı, bu sebeple mallarının buldurulup gönderilen çavuşa adamları, karısı, hayvanları ve arabaları ile teslim edilmesi, serhat beylerine tenbihte bulunulması ve Kazakların Boğdan'a zarar vermemeleri.

Yevmü's-Sülesâ, fî 26 Saferi'l-muzaffer sene 991 **(21 Mart 1583)**

Leh Kralı'na name-i hümâyûn ki:

Bundan akdem Memâlik-i mahrûsemizden olan Boğdan'a sâbıkā voyvoda olan Yankol Voyvoda'nın re'âyâ vü berâyaya zulm ü ta'addîsi nice olup sizünle dahi hüsn-i zindegânesi olmaduğu nice def'a Atebe-i ulyâmıza arz olunup ve hâlâ voyvoda olan Petre Voyvodayı murâd eyledüğiniz ecilden iltimâsınız mûcebince mezbûr Yankol Voyvoda ref' olunup mezkûr Petre'yi voyvoda nasb idüp dahi ol bâbda Dergâh-ı mu'âllam çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed Çavuş ile irsâl olunan

nâme-i hümâyûnumuzu Erdel Voyvodası size gönderüp anun gibi “La‘in-i mezbûr ol cânibe firâr iderse bizzât mukayyed olup ele getürüp kendüsün zâyi‘ ve mâl ü esbâbın telef etdirmeyüp Atebe-i ulyâmıza gönderesiz ki kadîmî olan dostluk ri‘âyet oluna” diyü i‘lâm olunmuşdu. Bâ‘dehu Südde-i sa‘âdetimize mektûbunuz vârid olup mezkûr voyvoda (...) nâm şehrinüzde tutulup katl olunup esbâb ü emvâli yağma vü talân olduğu i‘lâm olunmağın, tekrâr nâme-i hümâyûnumuz gönderilmişdi. Hayli zamândır haberi vâsıl olmamağın, hâlâ nâme-i izzet-nişânımız (...) olunup müşârun-ileyh çavuşumuzla irsâl olundu. Eyle olsa bu bâbda sizün cânibinize hafî ve mestûr olmaya ki mezkûr voyvodanın alup gitdüği mâl kendünin hakk-ı sarîhi olmayup sizün cânibinüzden Dergâh-ı felek-medârımıza mektûb gelüp ref‘ olunmasın murâd etdüğiniz ve hâlâ olan voyvoda yerine nasb olunmasın husûsu zikr olduğunu bildirdükden sonra re‘âyâ üzerinde bākî kalan cizye akçesin cebr ile tahsîl idüp dahi ba‘zı mün‘im ve mâldâr kimesnelerden ve celeb tâ’ifesinden hayli akçe cem‘ idüp alup gitmişdir. Ol takdîrce anun alup gitdüği akçe re‘âyâdan tekrâr alınursa re‘âyâya zulm ü ta‘addî olmak lâzim gelür. Leyl ü nehâr Memâlik-i mahrûsemiz husûsuna mukayyed olduğumuz eyyâm-ı sa‘âdetimizde re‘âyâ âsûde-hâl olmağiçündür. Ve celeb tâ’ifesinden ve gayrıdan aldüğı akçe dahi bu cânibden virilmesi şer‘î olmayup mezkûr katl olunduğu takdîrce (...) mâl ü esbâbı taleb olunmak lâzimdir. La‘în-i mezbûrun cümle mâl ü esbâbı sizün tarafınuzdan bi't-tamâm zabt olunduğına haber alınup ilm-i şerîfimiz muhît ü şâmil olmuşdur. Eyle olsa nâme-i hümâyûn-ı izzet-unvânımız vusûl buldukda, Südde-i sa‘âdetimize olan sadâkat ü ihtisâsınız mûcebince mezkûr voyvodanın ne mikdâr mâl ü esbâbı ve tavârı ve arabası kabz olunmuş ise evlâdı ve avreti ile ve tevâbi‘inden Mihal(?) ve Anton ve Terbat(?) ve Kabel(?) ve sâ’ir dahi ne asl bellü başlu ve âdemleri girift olmuş ise cümlesin kadîmden olan dostluğunuz izhâr idüp mezkûr çavuşumuzla Dergâh-ı Sa‘âdet-nisâbımıza gönderesiz. Ve serhadde olan hâkimlerinize muhkem tenbîh ü te’kîd eyleyesiz ki Kazakları mâ-beynde olan dostluk müsted‘âsınca onat vechle zabt u hıfz idüp Boğdan re‘âyâsına eşkıyâdan zarâr u ta‘addî vü tecâvüz etdirmeyüp dostluğa mugāyir bir vaz‘ olmamak bâbında ikdâm ü ihtimâmınuz zuhûra gele.

d.48, s.347, h.1018

Leh Kralı'na: Silahtar zümresinden Mehmet, Moskova'dan gelirken bazı eşyalarını ve evlatları ile câriyelerini Kırım tarafından Kefe'ye göndermişken Çerkeskirman

Kazaklarının bunların yollarını kesip eşyalarını alıp evlat ve câriyelerini esîr ettikleri bildirildiğinden, ahidnâmeye aykırı bu gibi hareketlerden kaçınılması ve adı geçenlerin sağ sâlim gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 28 S sene 991] **(23 Mart 1583)**

Leh Kralı'na name-i hümâyûn yazıla ki:

Südde-i sa‘âdet-me’âbımda silâhdarlarım zümresinden olan Mehmed bundan akdem Hâssa tâcirim olan Mahmud *zîde mecduhû* ile Moskov vilâyetinden gelür iken ba‘zı hidmetkârları ile esbâbların Kırım tarafından Kefe'ye doğrı göndermişler iken Çerkeskirman Kazakları yolların basup üç re’s ümmü'l-veled câriyeleriyle kendünün bir oğlu ve iki kızların ve bunlardan mâ‘adâ altı re’s câriyelerin esîr idüp bâ‘dehu âdemleri varup zikr olunan câriyeleri ve evlâdın bahâ ile ihrâc idüp getürürken Kamanes(?) kapudânı mâni‘ olup alıkoduğun bildirüp inâyet recâ etmeğin gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz ile Ahmed Çavuş vardukda kadîmden Âsitâne-i sa‘âdet-unvânımda olan vüfûr-ı itâ‘at-ı ihlâs ve kemâl-i inkıyâd-ı ihtisâsınız muktezâsınca vech-i meşrûh üzre mezbûr Mehmed'in evlâdı ile câriyelerin vekîl göndermek istedükde fermân-ı şerîf ve ahd ü emâna muhâlif kimesneyi dahl ü ta‘arruz etdirmeyüp emîn ü sâlim Memâlik-i mahrûsemize îsâli bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getürile.

d.55, s.21, h.43

Leh Kralı'na: Boğdan ve Leh taraflarından ticâret yapan Aram isimli Ermeni'nin ölmesi üzerine geride kalan mallarının vârisi olan kardeşine teslim edilmesi.

[Yevmü’s-Sebt(?), fî 2 Za Sene 992] **(5 Kasım 1584)**

Nâme-i hümâyûn

Arz getiren kâfire virildi

Leh Kralı'na nâme:

Boğdan Voyvodası Petre mektûb gönderüp; Sis(?) ahâlîsinden olup Boğdan ve Leh semtlerinde ticâret üzre olup vilâyet-i Leh'e tâbi‘ olan Boçka nâm yerde mürd olan Aram nâm Ermeni'nin metrûkâtı karındaşı olan Dârende Vasil nâm zimmî sahîh mürd

olan zimmînin vârisi olduğu ma‘lûmumuzdur diyü kalan esbâb ü emvâli zimmî-i mezbûra teslîm olunmağiçün nâme-i hümâyûnumuz virilmek recâsını arz etmeğin, nâme-i hümâyûn irsâl olunmuşdur. Vusûl buldukda, kadîmden Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımıza olan vüfûr-ı sadâkat ve ihlâsınız mûcebince ve ol vilâyetde ticâret üzre olup fevt olan tüccârın metrûkâtı kadîmden cârî olan âdet muktezâsınca vârislerine virilügeldüği üzre mürd olan mezbûr zimmînin dahi kalan emvâl ü esbâb ve sâ’ir metrûkâtın zimmî-i mezbûra teslîm etdirmek bâbında ikdâm [ü] ihtimâmın vücûda getüresiz.

d.58, s.102, h.284

Leh Kralı'na: Özi ve Braslav Kalelerine yakın bir palanka inşâ edilerek asker toplanmasından haberdarlarsa bunun sebebinin bildirilmesi, eğer eşkıyanın işi ise bunu yapanların haklarından gelinmesi, sulha aykırı iş yapılmaması.

[Yevmü’l-Hamîs, fî 17 Ca sene 993] **(17 Mayıs 1585)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ Bender Sancağı Beği olan Mustafa *ızzühû* Dergâh-ı Mu‘âllama mektûb gönderüp; hâlâ Memâlik-i mahrûsemize karîb Bardi Braslav nâm kal‘alarınız yanında bir palanka binâ etmeğe mübâşeret idüp ve asker ile cem‘iyyet üzre olunduğunuz arz u i‘lâm eyledi. İmdi; sulh u salâha mugāyir Memâlik-i mahrûsemize karîb olan hamlık(?) palanka binâ olunup ve asker cem‘iyyet üzre olduğundan haberinüz var mıdır? Yoksa eşkıyâ ve ehl-i fesâd binâ idüp cem‘iyyet mi etmişlerdir? Ma‘lûm olmak mühimmât-ı saltanat-ı hümâyûnumdandır. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı muhalledü'l-erkânımıza olan vüfûr-ı ihtisâsınız muktezâsınca bu bâbda mukayyed olup sulh u salâha mugāyir palanka ihdâs olunup ve asker cem‘iyyet üzre olmağa bâdî nedir? Sizün haberinüz var mıdır? Yoksa eşkıyânın fuzûli mi etmişlerdir? Mufassâl u meşrûh yazup Atebe-i ulyâmız cânibine i‘lâm eyleyüp ve sulh u salâha (...) kemâ-kân ri‘âyet eyleyüp anın gibi hilâf-ı ahd ü emân vaz‘ idenlerin haklarından gelinmek bâbında mesâ‘î-i cemîleniz zuhûra getüresiz.

d.58, s.103, h.287

Leh Kralı'na: Tatar Hânı İslam Giray Hân'ın, vergisinin ödenmediği, Kazak tâifesinin fesâda devam ettiği, sınırlarına yakın bir palanka inşâ edildiği haberlerini vermesi üzerine, verginin eksiksiz olarak ödenmesi, sulha uygun davranılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Ca sene 993] **(17 Mayıs 1585)**

Leh Kralı'na name-i hümâyûn yazıla ki:

Tatar Hânı İslâm Giray Hân mektûb gönderüp; sizin cânibinizden kadîmden kendü cânibine gönderilügelen virgü edâ olunmayup ve Kazak tâ'ifesi Tatar Garetkâr(?) vilâyetine varup zabt olunmağla tavârların sürüp gāret ü hasâret eylemeğin bu bâbda sizin cânibinize gönderdüği âdemine cevâb virilmeyüp yanınızda alıkonulduğundan gayrı Kazak tâ'ifesi dâ'imâ serkeşlik idüp fesâd ü şenâ'atden hâlî olmadıkların i'lâm idüp ve "askerinüz cem' olup serhadde bir palanka binâsına mübâşeret üzre oldukları istimâ' olunup hâlâ hilâf-ı sulh u salâh serhadde palanka binâ olunmağa sebeb ü bâ'is ne olmuşdur?" diyü sâbıkā Dergâh-ı mu'âllam çavuşlarından Mustafa Çavuş ile dahi bu husûs içün nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukd, kadîmü'z-zamândan ilâ haze'l-ân Südde-i seniyye ve Atebe-i ulyâmıza olan sadâkat ü ihlâsda sâbit-kadem ve rasîh (...) Hân-ı müşârun-ileyh bu cânibe kadîmden gönderilügelen virgüniz bi't-tamâm ve'l-kemâl irsâl ve Kazak eşkıyâsın gereği gibi zabt eyleyüp Dergâh-ı mu'âllamız ile olan sulh u salâh ve ahd ü emâna ihlâl viren eşkıyânın mukaddemâ haklarından geline ve hâlâ kavâ'id-i sulh u salâh ve mu'akıd-ı ahd ü emân ri'âyet ü himâyet olunmayup serhadde sulh u salâha muhtel palanka binâ eylemeğe sebeb ü bâ'is ne olmuşdur? Yohsa palanka binâsından sizin haberinüz olmayup Kazak eşkıyâsı fuzûlî mi binâ iderler? Aslı nedir? Vukū'u üzre Dergâh-ı mu'âllama arz eyleyüp dahi sulh u salâha ihtilâl viren evzâ'ı ref' eyleyüp tarafeynin re'âyâ vü berâyasına nizâm ü intizâm virüp fitne vü fesâda bâ'is olan ahvâllerin ihtiyât eyleyesiz.

d.58, s.113, h.306

Leh Kralı'na: Hâssa tâcirlerinden Mahmut'un Moskova'dan alıp Leh'te emânet bıraktığı samur kürkleri almak için yola çıktığı, kürklerin kendisine teslim edilmesi, tehlikeli yerlerde yanına adam verilerek güven içinde sınıra ulaştırılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Ca sene 993] **(17 Mayıs 1585)**

Bâ-hatt-ı hümâyûn.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâssa tâcirlerimizden Mahmud *zîde kadruhû* vilâyet-i Moskov'da Hâssa-i hümâyûnumuza biraz semmûr kürk tedâriki içün bundan akdem irsâl olundukda bir mikdâr semmûr kürk alup Âsitâne-i Sa'âdetimize getürüp ve yüz on dört deste semmûr kürk dahi taht-ı hükûmetimizde olan vilâyet-i Leh'de emânet koyup hâlâ zikr olunan kürkleri alup Âsitâne-i Sa'âdetimize getürmek içün müşârun-ileyh bizzât taht-ı hükûmetinizden mütevecciîh olmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan Âsitân-ı Devlet-aşiyânımıza ve hânedân-ı adâlet-bünyânımıza olan vüfûr-ı mahabbet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ü ihtisâsınız mûcebince Hâssa-i hümâyûnumuz mühimmî içün Moskov'dan alup getürüp anda emânet vaz' eyledüği yüz on dört deste semmûru her kande ise zuhûra getürüp müşârun-ileyh bâzergânımıza teslîm eyleyüp bâc ve gümrük alınmayup mahûf u muhâtara yerlerden kifâyet mikdârı âdem koşup emîn ü sâlim serhaddimize irsâl ü îsâl eylemek bâbında envâ' mesâ'î-i cemîle zuhûra getüresiz.

d.58, s.113, h.308

Leh Kralı'na: Hâssa tâcirlerinden Mahmut'un Moskova'dan alıp Leh'te emânet bıraktığı samur kürkleri almak için yola çıktığı, kürklerin kendisine teslim edilmesi, tehlikeli yerlerde yanına adam verilerek güven içinde sınıra ulaştırılması.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Ca sene [9]93] **(17 Mayıs 1585)**

Müşârun-ileyh Tâcir Mahmud'a virilmişdir.

Leh Kralı'na nâme-i yazıla ki:

Bundan akdem Hâssa tâcirlerimizden olan Mahmud vilâyet-i Moskov'a Hâssa-i hümâyûnumuz mühimmiyçün semmûr kürk tedâriki içün irsâl olundukda bir mikdâr semmûr kürk alup Âsitâne-i Sa‘âdetimize getürüp ve yüz on dört deste semmûr kürk dahi anda taht-ı hükümetinizde olan vilâyet-i Leh'de emânet koyup hâlâ zikr olunan semmûr kürkleri emânet koyduğu yerlerden alup Âsitâne-i Sa‘âdetimize getürmek içün müşârun-ileyh bizzât taht-ı hükümetinize müteveccîh olmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan Âsitân-ı devlet-âşiyân ve hânedân-ı adâlet-bünyânımıza olan vüfûr-ı mahabbet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ü ihtisâsınız mûcebince Hâssa-i hümâyûnumuz mühimmi içün Moskov'dan alup getirüp anda taht-ı hükûmetinizde emânet vaz‘ eyledüği yüz on dört deste semmûr kürkleri her kande ise zuhûra getürüp müşârun-ileyh bâzergânımıza teslîm eyleyüp mahûf ü muhâtara olan yerlerde kifâyet mikdârı âdem koşup emîn ü sâlim serhaddimize irsâl ü îsâl eylemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getüresiz.

d.58, s.194, h.507

Leh Kralı'na: Hâssa-i hümâyûn tâcirlerinden Dimitri’ye ticâret için Leh üzerinden Moskova'ya giderken ve gelirken kimsenin bir zarar vermemesi, ürünlerinden vergi alınmaması, sağ sâlim gidip gelebilmesi için giderken Moskova, gelirken Boğdan sınırına kadar yanına adam verilmesi.

[Yevmü’l-Hamîs, fî 17 Ca sene 993] **(17 Mayıs 1585)**

Bâ hatt-ı Efendi

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ Hâssa tâcirlerimizden Dimitri nâm zimmîye bir mikdâr altun ve esbâb virilüp Hâssa-i hümâyunumuz mühimmi içün semmûr kürk ve ba‘zı esbâb ü metâ‘ alup Âsitâne-i Sa‘âdetimize getürmek içün üç nefer âdemleri Moskov cânibine irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı devlet-âşiyân ve hânedân-ı adâlet-bünyânımıza olan vüfûr-ı mahabbet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ü ihtisâsınız müsted‘âsınca anun gibi mezkûr Leh vilâyetine varup vusûl buldukda, giderken ve gelürken kendülere ve esbâb ve kürklerine ve sâ’ir metâ‘larına kimesneyi dahl etdirmeyüp ve arabalarına ta‘arruz

olunmayup ve âdet-i kadîm mûcebince vilâyetinizde bâc ve gümrük alınugelen yerlerden bâc ve gümrük aldırmayup mahûf u muhâtara olan yerlerden kifâyet kadar âdem koşup emîn ü sâlim Moskov vilâyetine ve Moskov'dan gelürken Boğdan sınûrına ulaşdırmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle vücûda getürile.

d.62, s.61-63, h.141

Leh beylerine: İstefan Kral'ın ölmesi üzerine Leh beylerinden, ölen kralları gibi sulha riâyet edeceklerine dâir mektubun ulaştığı, yine sulha riâyet edecek bir ehil kişinin kral olarak seçilmesi, icâzet olmadan Nemçe, Acem, İspanya, Fransa, İngiltere, Moskova taraftarlarından birinin seçilmemesi, dost ile dost, düşman ile düşman olunması.

[Cemâziyelahîr sene 995] **(9 Mayıs-6 Haziran 1587)**

Leh Beğlerine nâme yazıla ki:

Südde-i seniyye-i sa‘âdet-nişân ve Atebe-i aliyye-i adâlet-unvânımıza ki melce-i selâtîn îzâm ve mesned-i havâkîn-i kiramdır, yarar ve mu‘temedün-aleyh âdemlerinüzden Derremano Ferşöyler(?) nâm elçinizle mektûb-ı musâdekat üslûbunuz vârid olup mazmûnunda Leh Kralı İstefan Kral erba‘înin on ikisinde mürd olup ammâ kral olalı bizüm vilâyetimizi adâlet üzre zabt idüp her vechle uğuru bize yaramış idi. Ve kadîmden mün‘akid olan sulha tamâm mertebe ri‘âyet itdirüp ol nice sulh u salâhı ri‘âyet iderse biz dahi ol vechle ri‘âyet ideriz diyü Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânemizden dahi sâbit olan sulh u salâh ve ahd ü emânı kemâ-kân mer‘î vü mukarrer tutulup ihsân olunan ahd ü emânı nâme-i hümâyûn hemân yalnız Leh Kralı nâmına olmayup umûmen Leh Beğlerine bile inâyet olmak gerekdir. Zîra bizim murâdımız oldur ki geçen krallarımız ebâ vü ecdâdı sâbit-i mün‘akid olan sulh ve ahd ü emânı nice ri‘âyet itdilerse biz dahi ol tarafdan (…) ri‘âyet eylemek ahdımız olmuşdur. Ve Atebe-i aliyye-i âlem-penâhlarında ba‘zı müfsidler varup kadîmî sulh u dostluğı bozmak murâd iderler. Âsitâne-i Sa‘âdetden ricamız budur ki anın gibi müfsidler sözüne i‘timâd buyurmaya ki sulh u salâha ve ahd ü emâna mugāyir bir vaz‘a rızâmız yokdur diyü i‘lâm eylemişsiz. Ve bundan gayrı **[62]** mezbûr elçinüz her ne takrîr ü beyân eylemiş ise ale't-tafsîl pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîr-i hüsrevâneme arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâ-yı padişâhânem

muhît ü şâmil olmuşdır. İmdi; eğer Leh krallarıyla ebâ an-ceddin mâ-beynde olan sulh u salâh ve dostluk murâdınız ise kadîmden ne vechle olageldiyse ise yine ol vechle olması sizin elinizdedir. Âsitâne-i Sa‘âdetimize dostluk ve düşmanlık yüzünden gelüp gidenlere aslâ men‘ u redd yokdur. (...) kaldığı derûn-ı dilden kadîmî sulha ri‘âyet idenler hakkında inâyet-i aliyye-i hüsrevânem mukārin olmaya. Mürd olan kralınız memleket [ü] vilâyetinizi adâlet üzre zabt idüp uğuru size yaradığı mahzâ Âsitâne-i Sa‘âdete ihlâs ile ubûdiyyetde sâbit-kadem olduğu içün idi. Zîra kral oldukda ne vechle (...) olunup ilin cânibine lâyık olunduğu kendü bilürdi. Mâdâm ki size olacak kral Südde-i sa‘âdetimize dostluk üzre olanlardan icâzet-i hümâyûnumuzla biri ta‘yîn ola veyâhûd kendü içinizden bir krallığa lâyık olanı Südde-i sa‘âdetimize i‘lâm olunup ta‘yîn oluna mürd olan kralınızdan eyü adâlet üzre krallık etmek mukarrerdir. Dûdmân-ı hilâfet-bünyânımız olur olmaz sözün kelâmın istimâ‘ eylemekden (...)dır. Kuvvet ü kudret ve mehâbet ü (...) derûnunda hakk ile ihâs olmayup zerre kadar hîlesi ve hud‘ası olanlardan bir ferdin gelüp söz söylemeğe (...)si yokdur. Meğer ki tâmam-ı ihlâs ile cevâbında sâbit-kadem olduğu defe‘âtle ma‘lûm ola ki (...) fi’l-cümle mesmû‘-ı hümâyûnum ola, çünki müfsid-i mezbûrla kadîmî sulh u salâh umûru ne diyü murâd idersiz? Nasb olunacak kralınız ma‘rifet-i ehli olmak gerekdir. Südde-i sa‘âdetime elçi göndermekden murâdınız nedir? Zâhir budur ki kral nasb u ta‘yîn olunmak içündir, gayrı nesne içün değildir. Kral husûsunu gayrıya göndertmenizse lağv-ı mahzâdır. Nâme tahrîr bunda yarar ve mu‘temedün-aleyh âdeminiz gönderesiz dahi ma‘rifet-i hümâyûnum olmadın anda kral nasb idesiz, buna rızâ-yı şerîfim yokdur. Ve münâsib olan sulh u salâh ki geldikde (...) ma‘lûmunuz olur memleket ü vilâyetinizde âsûde-hâl olup huzûr etdüğin mahzâ Atebe-i aliyye-i alem-penâhıma (…) olanlardan olduğunuzdandır. Bu hususa aynı cevâbı bilmek (...) imdi; ( ) vusul buldukda, **[63]** gereği gibi mukayyed olup anın gibi Südde-i seniyye-i azîmet-şânımızla şimdiye değin Leh Krallarının ri‘âyet idegeldikleri sulh u salâh ve ahd ü emân umûru ri‘âyet olunup bilki evvelkiden ziyâde olmak murâdınız ise cenâb-ı celâlet-me’âbımla kadîmî dostluk üzre olup derûnunda hîle vü hud‘ası olmayanlardan birisin icâzet-i hümâyûnumla veyâhûd içinizden krallığa lâyık ve kādrini ihtiyâr itdiğiniz kimesneyi kral nasb idüp cümlenüz âsûde hâl olup bir daha dâ’imâ ol cânibe mukayyed olup evvelki kraldan artık râzı vü şâkir olmanız mukerrer şöyle ki icâzet-i hümâyûnum olmadın ne vechle zâhir eğer dost düşman zanetdüğiniz Nemçe ve Acem ve İspanya ve Françe ve İngiltere ve Moskov (...) (...) olunan nasb iderseniz icâzet-i hümâyûnum yokdur. Âsitâne-i Sa‘âdetimize olan ihlâs u ihtisâsı terk idüp sulha muhâlif vaz‘ etmiş olursuz. Sonra (...) fâ’ide eylemez, sulh u

salâh ömrü(?) bertaraf olur. Ammâ cân u dîlden dostluk ber-karâr olup halel-pezîr olmamak aksâ-yı murâdınız ise nasb olunacak kralı bizüm icâzet-i hümâyûnumuzla kadîmî dostluk üzre olanlardan veyâhûd âdet-i kadîme üzre kendünüz ihtiyâr etdiğiniz kimesne Südde-i sa‘âdetime i‘lâm idüp dahi bâ‘dehû nasb etmek gereksiz ve bi'l-cümle bu iki şekilden gayrı olursa aslâ ve kat‘â huzûr idemeyüp memleket ü vilâyetinize ve re‘âyâ vü berâyânuza ihtilâl düşüp Südde-i sa‘âdetimize olan dostluğunuz dahi heba olup bozulmak mukarrerdir. Ana göre mukayyed olup beher-hâl bu iki kelâmın biriyle amel olmak gerekdir diyü seni bizümle olan sulhu tamâm- ri‘âyet idüp muhâlefet eylememek muradınızdır. Bu nasîhatı tutup (...) hilâfına cevâz göstermeyesin. Elçi gönderüp kral mürd olduğun ve dostlukda sâbit-kadem olduğunuzu i‘lâmdan murâd zâhir olursa kral ta‘yîn olunca icâzet-i hümâyûnum olmak içündir. İmdi; eğer huzûr-ı hâl ile memleket ü vilâyetinizde olmak murâd iderseniz vech-i meşrûh üzre amel idüp dostumuza dost ve düşmanımıza düşman olup (...) sözün kulağınıza komayasız.

d.62, s.64, h.142

Leh beylerine: Elçilerinin, krallarının öldüğü haberini vermeleri üzerine gönderilen fermân-ı hümâyuna göre hareket edilmesi, yeni seçilecek kralın da önceki kral gibi nasihatlere uygun davranması.

[Cemâziyelahîr sene 995] **(9 Mayıs-6 Haziran 1587)**

Leh Beğlerine nâme yazıla ki:

Bu canibe ( ) mu‘temedün-aleyh elçiniz irsâl olunup kralınızın mürd olduğunu ve mâ-beynde olan dostluk ve sulh u salâh umûru ri‘âyet olunmasın i‘lâm idüp bundan mâ‘adâ dahi her ne tahrîr ü beyân olunup ve müşârun-ileyh elçiniz ağzından her ne takrîr ü (...) eylemiş ise bi't-tamâm pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîr-i hüsrevâneme arz olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâ-yı padîşahanem muhît u şâmil olunup bu bâbda lâzim olduğı üzre nâme-i hümâyûnum ile Dergâh-ı mu‘âllam çavuşlarından mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa *zîde kadruhû* Südde-i sa‘âdete irsâl olundu. İmdi eğer kadîmü'l-eyyâmdan ilâ haze'l-ân mâ-beynde istihkâm üzre olan sulh u salâh ve ahd ü emâna ri‘âyet olunup huzûr-ı hâl ve ferâğ-ı bâl ile memleket ü vilâyetinizde sâkin ü mütemekkîn olmak murâdınızsa fermân-ı hümâyûnumda merkūm ve meşkûr olan

fermân-ı (...) amel idüp hilâfına cevâz göstermeyesiz. Kralınız mürd olduğunu i‘lâmdan murâd-ı nihâd budur ki, kral nasb olucak her kim ise müşâveret olunup dâ’imâ (...) olmak içündür. Mürd olan kralınızdan rızâ vü şükrân üzre olup uğûrumuz yaraduğı (…) Südde-i sa‘âdetime ihlâsla ubûdiyyetde olursa dâ’imâ bu cânibden olan nasîhat ile amel eyledüği içün idi. Şöyle ki (...) olan kral dahi maʿrifet-i hümâyûnumuz ile olursa min-baʿd dahi huzûrda olup ve Atebe-i ulyâmızla olan dostluk ve sulh u salâh yevmen-fe-yevmen ziyâde olmak üzredir. Ana göre mukayyed olup nâme-i hümâyûnumun (...) şerîfle âmil olasız (...) dahi eylemeyesiz.

d.62, s.119, h.263

Leh beylerine: Esbonya Kralı'nın oğlunun rızâya uygun olarak krallığa seçilmesine rağmen Beç Kralı’nın kardeşinin Leh Krallığı'na atanması üzerine, eğer memleketlerinde huzur içinde olmak istiyorlarsa Beç Kralı'nın kardeşinin krallıktan men edilmesi.

[Fî evâ’ili Zilka‘de sene 995] **(3-12 Ekim 1587)**

Elçin dragomanına virilmişdir. Evâsıt-ı Zilka‘de sene 995
Bâ‘dehu andan alınup mezkûr Mustafa Çavuş'a virilmişdir. Nâme tercümesi ile.
Bâ-hatt-ı Hazret-i Efendi

Leh Beğlerine nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Beç Kralı mektûb gönderüp “Leh vilâyetine kral nasb olunmalu oldukda ol vilâyetin a‘yân ve re’îsü'l-küttâbı bir yere cem‘ olup cümlenin tedbîr ve ittifâkıyla olur idi. Ol vilâyete hâlâ kral ta‘yîn olunmak husûsu mevzi‘-i muayyende olmayup fuzûlî bünyânda(?) mezkûr re’îsü'l-küttâb ol vilâyetin âdet ve kānunlarına muhâlif Esbonye Kralı'nın oğlunu krallığa ikmağla(?) üç günden sonra Ağustos’un yirmi ikisinde Leh Krallığı ta‘yîn olunugelen mevzi‘de Beç Kralı'nın karındaşı Masmilyan ihtiyâr olunup vilâyete kral nasb olunmuşdur. Yalnız Leh Beğleri ve ulu voyvodalarla olmamışdır, bilki tamâmen Litvanya Beğleri ittifâkıyla olmuşdur. Yarar elçiler ve (...)la olmuşdur. Eğerçi Âsitâne-i Sa‘âdete haber varmışdır, lâkin dostluğa binâ’en bir dahi i‘lâm iderüz. Krallık virmek almak Hak te‘âlâ'nın kabza-i kudretindedir, irâdesine uymak gerekdir. Eğer karındaşım kral olursa sâ’ir krallardan ziyâde dost olup eyü konşuluk etmek mukarrerdir.

Varup Leh'e dâhil oldukda yarar elçi göndermekden hâlî olmaz" diyü i'lâm eylemiş. İmdi; bundan akdem kralınız mür[d] oldukda Âsitâne-i Sa'âdetimize yarar elçiniz ile mektûbunuz gönderüp mürd olan kralımız Der-i Devletden nasb olunmağla bize adâlet üzre krallık idüp zamânında her vechle huzûr üzre yine izn-i hümâyûnum ile krallığa bir kimesne taleb eyledüğinizde Dergâh-ı mu'âllam çavuşlarından Mustafa Çavuş ile ve gelen elçiniz ile nâme-i hümâyûnumuz irsâl olunup "Nasb olunacak kralınız Südde-i sa'âdetim ile dostluk üzre olanlardan biri veyâhûd içinizden ihtiyâr etdiğünüz kimesneyü kral nasb eylemek gereksiz" diyü tenbîh olundukda rızâ-yı şerîfim üzre işbu Beç Kralı'nın oğlunu ta'yîn idüp kral nasb idüp müşârun-ileyh çavuşumuzun bu husûsda mektûbu gelüp Südde-i sa'âdetime arz olundukdan sonra Beç Kralı'nın karındaşına elçiler gönderüp ibrâm eylemek sulh u salâh ve ahd ü emâna mugāyir değil midir? Kral nasb olunup üç gün geçdükten sonra rızâ-yı şerîfimize muhâlif âhardan kral getürmek neden lâzim geldi? Bu bâbda kendü fi'liniz ile mes'ûl ü mülzem olduğunuz ecilden nâme-i hümâyûnumuz irsâl olundu.

Varup vusûl buldukda, eğer Südde-i sa'âdetimiz ile kadîmden mün'akid olan sulh u salâh ve ihlâs u ihtisâsa ri'âyet olunup memleket ü vilâyetinizde huzûr üzre olmak murâdınuz ise ittifâkınız ile rızâ-yı şerîfim üzre yanınızda olup kral nasb olunan Ebû Beç oğlunu kemâ-kân krallığa koyup âhardan kral getürtmek sevdâsından ferâgat idesiz. Ve illâ ba'zı ahde bâ'is olur vaz' sizden sâdır olmuş olur. Sonra bahâne idecek bir nesne yokdur. Ana göre rızâ-yı şerîfim üzre Ebû Beç oğlundan gayrı kralı getürmeyüp rızâ-yı şerîfime muhâlif vaz'a râzı olmayasız. Beç Kralı mektûbunda "irâdetullaha kā'il olmak gerekdir" demiş irâdetullah bunun üzerine imiş ki Ebû Beç Kralı oğlu kral olup rızâ-yı hümâyûnuma muvâfık iş olmuşdur. Eğer Südde-i sa'âdetimiz ile olan sulh u salâh ve ahd ü emân mer'î olup huzûr üzre olmak murâdınuz ise karındaşı Leh Krallığından men' idüp mürâca'at itdiresiz diyü Beç Kralı'na nâme-i hümâyûnumuz yazılur. Südde-i sa'âdetimde olan elçisine tenbîh ü te'kîd olmuşdur. Siz dahi haber gönderüp beher hâl Ebû Beç oğlunu kabûl idüp gayrı krala râzı olmayasız, ve illâ sonra eyü olmayup nakz-ı ahd olmak lâzim gelür. Ana göre mukayyed olup (...) (...) ibkasına say'eyleyesiz diyü yazılmışdır.

d.62, s.120, h.264

Leh ve Litvanya beylerine: Esbonya Kralı'nın oğlunun rızâya uygun olarak krallığa seçilmesine rağmen Beç Kralı'nın kardeşinin Leh Krallığı'na atanması üzerine, eğer

memleketlerinde huzur içinde olmak istiyorlarsa Beç Kralı'nın kardeşinin krallıktan men edilmesi.

Evinde Efendi Hazretleri kendü hatt-ı şerîfleri ile yazup Paşa'ya göndermiştir. Fî 10 Z sene 995
Bâ-hatt-ı Hazret-i Efendi

[Fî Zilka'de sene 995] **(3 Ekim-1 Kasım 1587)**

Leh ve Litvanya Beğlerine hüküm ki:

Südde-i seniyye-i sa'âdet-destgâhıma mektûbunuz gönderüp; "Leh ve Litvanya ve (...) sâbıkā kralımız olup mürd olan Zigmond nâm kralın karındaşı oğlu olup İsanya Kralı'nın oğlu olan Zigmond'u biz krallığa kabûl eylemişiz ve sâbıkā kralımız olan Zigmond'a ne tarîkle Âsitâne-i sa'âdete ata ve dedeleriyle dostluk ve eyü konşuluk üzre geçinmiş ise bu dahi ol vechle geçine ve biz dahi muhkem ikdâm idüp nasihât iderüz ki ol eski dostluğu bozmak değil, daha ziyâde dostluk eyleye. Ümidimiz budur ki azametlü Pâdişâh-ı İslâm Hazretleri dahi sâbıkā olan dostlukdan ziyâde dostluk buyuralar. Beç Kralı'nın hîle vü hud'asıyla bizim vilâyetimizde nice dalgalıklar olup ol ecilden serhadlerde eğer ba'zı fesâd oldu ise dahi bizden bilmeyüp bizim üzerimize yağmayalar, zirâ ki aramızda ba'zı kimesneler vardır, krallığı Beç Kralı'nın karındaşına çeküp vilâyetimizde hayli dalgalığa bâ'is oldular. Ümîddir ki bi-iznillâhi te'âlâ anlar dahi tiz günlerde men' oluna" diyü i'lâm eylemişsiz. Bundan mâ'adâ dahi her ne dimiş isenüz bi't-tamâm ilm-i şerîf-i âlem-ârâmiz muhît u şâmil oldu. Sizden dahi umulan bu makūle ihlâs u sadâkatle dostluk idi. Zuhûra getürmüşsüz. Ammâ Beç Kralı Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp; "Ağustos'un yiğirmi ikisinde Leh Krallığı içün ta'yîn olunan mevzi'de bizim karındaşımız Maşmilyan ihtiyâr olunup kral nasb olunmuşdur. Yalnız Leh beğleri ve ulu voyvodalar ittifâkıyla olmamışdır. Bilki tamâmen Litvânya Beğleri ittifâkıyla olmuşdur. Yarar elçilerle ve (...)larla da'vet idüp etmişlerdir. Eğer karındaşımız kral olursa geçen krallardan ziyâde hâlis dost olup eyü konşuğu olmak mukarrerdir" diyü i'lâm etmeğin, iktizâ etdüği üzre Beç Kralı'na nâme-i hümâyûnum yazılup ilzâm olunmuşdur. Eğer hâliyâ i'lâm etdüğiniz üzre İsonya Kralı'nın oğlunu kral idüp Beç Kralı'nın karındaşı elçiler ve (...) getürmezse Atebe-i ulyâmızla olan dostluk eskiden ziyâde olup melhûzunuzdan ziyâde dostluk ile ri'âyet olunursa eğer Beç Kralı bu bâbda ahd ü emâna ri'âyet etmeyüp karındaşını krallığa mukarrer idüp fitne vü fesâda bâ'is olursa beher hâl yanına kalmayup idüğini bulmakda hiç aczimiz yokdur.

Kendüye dahi bu vechle nâme yazılup gönderilmeğin, size dahi nâme-i hümâyûnumuz irsâl olundu. Gerekdir ki:

Bu bâbda kavl ü karârınızda ve (...) ve ihlâsınızda sâbit-kadem olup gayret ü hamiyyetiniz muktezâsınca krallığa kabûl etdüğiniz İsonya Kralı oğlunu kemâ-kân krallığa kabûl idüp rızâ-yı hümâyûnuma muhâlif Beç Kralı'nın karındaşını kabûl eylemeyüp (...) uğratmayasız. Eğer Beç Kralı'nın karındaşını krallığa kabûl iderseniz rızâmıza muhâlif iş etmiş olursuz. Bu takdirce (...)nın vebâli (...)olup (...) hâzır olmak gereksiz. Zîra bu bâbda Beç Kralı'ndan ve sizden bir-iki def'a mektûblar geldi, cevâbınız birbirine muvâfık düşmedi. Didüğiniz üzre hîle vü hud'a Beç Kralı'ndan ise etdüğin beher hâl bulur. Aranuzda krallığı Beç Kralı'nın karındaşına çekenleri niçün men' eylemezsiz? Ol makūle müfsidin zarârı size dokunur. Eğer memleketinizde ve vilâyetinizde huzûr üzre olup Âsitâne-i sa'âdetimle kemâ-kân dostluk üzre olmak murâdınuz ise İsonya Kralı'nın oğlunu tamam krallığa nasb ü ta'yîn idüp re'âyâ vü berâyanuzla memleket ü vilâyetinizde huzûr-ı hâl ile olup Beç Kralı'nın karındaşın dâ'ire uğratmayasın diyü yazılmışdır.

d.62, s.209, h.467

Leh Kralı'na: Hâssa-i hümâyûn tâcirlerinden Mahmut, Mehmet ve Halil hâssa-i hümâyûn için samur kürk ve bazı eşya almak üzere Leh üzerinden Moskova'ya giderken ve Moskova'dan gelirken kimsenin kendilerine ve adamlarına bir zarar vermemesi, ürünlerinden vergi alınmaması.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 11 Rebî'ülevvel sene 996] **(9 Şubat 1588)**

Bu dahi

Leh Kralı'na nâme ki:

Hâssa tâcirim olan Dergâh-ı mu'âllam müteferrikâlarından Mahmud *zîde kadruhû* ve silahdârlardan tâcirlerim Mehmed ve Halil Moskov'dan Hâssa-i hümâyûnumuza müte'allik semmûr kürk ve ba'zı metâ' almak içün Hızâne-i âmiremizden bir mikdâr altun ve esbâb ile ol cânibe irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumuz vusûl buldukda, Âsitân-ı muhalledü'l-erkânımıza olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsınız mûcebince alınan semmûr ve sâ'ir metâ'dan eğer giderken ve eğer gelürken âdet ü kānûn üzre bâc ve gümrük taleb etdirilmeyüp

varup geldikde kürklere ve sâ'ir metâ'a ve kendüye ve Mehmed ve Keyvan ve Hacı Sinan ve Firdevs ve Simsar Kral nâm âdemlerine ve sâ'ir âdemlerine ve tavârlarına mâ-beynde olan ahd ü emâna muhâlif ve sulh u salâha mugāyir kimesneye dahl ü ta'arruz ve ol cânîblerde müte'allik olan teklîf ü tekâlîf ve ta'addî etdirilmeyüp ve her kimde hakkı olduğu zâhir olursa elinde olan temessükât mûcebince alıvirilüp emîn ü sâlim viâyetinize dâhil oldukda vilâyet-i Moskov'a ve Memâlik-i mahrûsemize irsâl ü îsâl olunmak bâbında mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.64, s.75, h.223

Leh Kralı'na: Leh tarafında vefât eden yeniçerinin o tarafta kalan metrukâtının gönderilen kardeşine teslim edilmesi.

[fî 21 N sene 996] **(14 Ağustos 1588)**

Muhzır Ağa'ya virildi.

Leh Kralı'na nâme ki:

Dergâh-ı mu'âllam yeniçerilerinden elli ikinci ağa bölüğünden Mehmed nâm yeniçeri kulum ol cânibde fevt olup hayli metrukâtı olmağın, müteveffâ-i mezbûrun karındaşı olan Hasan nâm yeniçeri kulum irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vardukda, kadîmü'l-eyyâmdan Südde-i seniyye-i sa'âdet-unvânımıza olan dostluk muktezâsınca müteveffâ-i mezbûr yeniçerinin vâkı' olan cüzî ve küllî metrukâtı her ne ise ve her kimde ise buldurup mezbûr yeniçeri nesne zabt u kabz etdiresiz ki ihkâkan bir nesne ve bir habbesi zâyi' olmak ihtimâli olmaya.

d.64, s.80, h.237

Leh Kralı'na: Beç Kralı'nın kardeşiyle aralarında olan savaş sonrası Leh askerinin galip olduğu haberlerinin ulaştığı, dostlukta sâbit olurlarsa bu taraftan da dostluğun devam edeceği.

[fî 21 N sene 996] **(14 Ağustos 1588)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Bundan akdem vilâyet-i Leh'e kral olanların hudûmât-ı saltanat-ı fâhiremize olan sadâkat ü ihlâslarından ziyâde dahi sizin tarafınızdan dahi arz-ı rıkkiyet ve ihtisâs olunup büyük elçilerden mukaddem âdeminiz gelüp Leh vilâyetine gelüp (...) geldükden sonra vilâyetin zabtına mübâşeret olundukda Beç Kralı'nın karındaşıyla döğüşüp gâlib olduğunuz ecilden yanında olan kimesneler ile Beç Kralı'nın vilâyetine kaçup bâ‘de'l-emân ve Macar vilâyetlerinden bin asker getürüp tekrâr cenge mübâşeret eyledükde Leh vilâyetinin askeri gâlib ve düşman cânibi (...) (...) olup topların ve âlât-ı harblerin bırakup firâr idüp Pehte(?) nâm şehre gidüp hisâr kapatup muhkem muhâsara olup vilâyet-i Leh halkının ehl-i fesâd olanlarından hayli kimesne ele girüp ve sâ'ir Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânımıza olan ihlâs ve ihtisâsınıza müte‘allik her ne tahrîr ü i‘lâm olunmuş ise cümlesi pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz olunup ilm-i şerîfimiz muhît olmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, min-baʿd dahi (...) (...) haklarında olan vüfûr-ı ihlâs ve fart-ı ihtisâsınız mûcebince kemâ-kân (...) ve dostlukda sâbit-kadem ve râsih-dem olup dostumuza dost ve düşmanımıza düşman olmak ve serhad kapudânlarına muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesiz ki kavâ‘id-i sulh u salâha tamâm ri‘âyet idüp hiç bir vechle udûl ü inhirâf eylemeyeler. Bizim dahi Memâlik-i mahrûsemizde olan ümerâ ceng ü harbi ve bahadırân rezm (...) sancağında (...) muharrik ve ziyân olunmayup merâsim-i sulh u salâhı mer‘î tutup iki cânibin re‘âyâsı âsûde-hâl olalar. Bu cânibden şerâ'it-i sulh u salâh-pezîr olmaz, hemân ol cânibden hilâf-ı ahd vaz‘ sudûrundan ictinâb gerekdir. Mâdâm ki kā‘ide-i sulha ri‘âyet idesiz, bu cânibden ahd ü emâna muhâlefet vaz‘ olmak ihtimâli yokdur. Sadâkat ve dostlukda sâbit-kadem olup zerre mikdâr hilâfına cevâz gösterilmeye.

d.64, s.197, h.502

Leh Kralı'na: Leh eşkıyasının Azak sınırındaki yerlere saldırmaları üzerine ehl-i fesâda izin verilmemesi, ibret olacak şekilde haklarından gelinmesi, sulha riâyet edilmesi.

[fî Zilhicce sene 996] **(22 Ekim-19 Kasım 1588)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn:

Mukaddemâ Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânemiz cânibine kemâl-i sadâkat ve ihlâs ile arz-ı itâ‘at ü (…) iderken (...) ba‘zı Leh eşkıyâsı ve Kazak tâ’ifesi Memâlik-i mahrûsemizden Azak serhaddine gelüp cem‘iyetle oturup etrâf u eknâfda âdem ve davar sürüp envâ‘ fesâd ü şenâ‘at etdüklerinden mâ‘adâ henüz cem‘iyetlerin bozmayup fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidleri Akkirman ve Boğdan câniblerin urup fesâd ü şenâ‘at üzre oldukları istimâ‘ olunur. İmdi; Vilâyet-i Leh Kralları mâ-tekaddemden cenâb-ı celâlet-me’âbımızla dostluk idegelüp bu zamâna değin Âsitâne-i Sa‘âdet-âşiyânemize olan ihtisasa mahal bir vaz‘ları olmayup dâ’imâ şerâ’it-i sadâkat ve muvâlâtı mer‘î tutup anun gibi ol cânib eşkıyâsından Memâlik-i mahrûsemize mazarrat kasdında olanları hüsn-i tedbir ile ele getürüp haklarından gelüp gûşmal-i (...) gelmişlerdir. Sizin dahi Dergâh-ı felek-medârımızla dostlukda sâbit-kadem ve rasih-dem olunduğuna binâ’en min-baʿd dahi vilâyetiniz eşkıyâsı gereği gibi zabt olunup dâ’imâ şerâ’it hulûs-ı ri‘âyet olunup mâ-beynde olan dostluğa halel gelmemek gerekdir:

Eyle olsa nâme-i hümâyûn varup vusûl buldukda, zikr olunan eşkıyâ husûsuna onat vechile mukayyed olup yarar âdemlerinüz gönderüp ol asl eşkıyâyı ele getürüp dahi asla mecâl virmeyüp haklarından geldiresin ki sâ’ir eşkıyâya mûceb-i ibret ola. Şöyle ki; min-baʿd ol tarafdan Memâlik-i mahrûsemize ve Boğdan vilâyetine eşkıyâ ve Kazak gelüp köy urup tavâr sürüp âdem aldıkları mesmû‘-ı şerîfimiz ola, sonradan bu cânibin dahi bir küllî tedârike mübâşeret lâzim gelür. Mâ-beynde olan ahd ü mîsâka muhâlif vaz‘ olmak iktizâ ider. Fermân-ı hümâyûnumuza mugāyir iş idenlerin haklarından gelinür. Siz dahi serhaddinüzi dâ’imâ görüp gözedüp eşkıyâ ve ehl-i fesâdın zabt idüp anın gibi ahde mugāyir fesâda mübâşeret idenlerin haklarından gelmeğe sa‘y u ikdâm ü ihtimâm eyleyesiz ki mâ-beynde mün‘akid olan sulh u salâh ve ahd ü emâna muhâlif nesne zuhûr etmeye. Bizüm dostluğumuz ber-karârdır. Ebâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmımız zamânından berü ol vilâyet kralları ile olıgelen dostluk ve ihtisâs mûcebince siz dahi dostlukda sâbit-kadem ve rasih-dem olup dâ’imâ şerâ’it-i ahdi ri‘âyet ve mer‘î tutasız. Mâdâm ki ol cânibden nakz-ı ahdi müş‘ir vaz‘ u hareket olmaya, bu cânibden dahi hilâfına cevâz gösterilmez. Ana göre mukayyed olasız.

d.66, s.255-256, h.550

Leh Kralı'na: Kazak eşkıyasının sınırlarda fesâda sebep olan hareketleri dolayısıyla Rumeli sancakbeyi olan Hızır Paşa'nın Leh üzerine gönderildiği, Leh tarafından gönderilen elçiden cevap alınamadan elçinin ölmesi sebebiyle, İngiltere elçisinin

Kazak eşkıyasının hakkından gelinmesi konusunda arabuluculuk yaptığı, Kırım Hânı'na nâme-i hümâyûn yollanarak Leh tarafına müdâhalenin önlendiği.

Yevmü's-Sülesâ, fî 16 Şa‘bân sene 998 **(20 Haziran 1590)**

İftihâr-ı ümerâ’i'l milleti'l-Mesîhiyye muhtâru'l-küberâ’i'z-zümreti'l-Îseviyye muslihu mesâlih-i cemâhirü't-tâ’ifeti'n-Nasrâniyye sâhibu ezyâlü'l-haşmet ve'l-vakar sâhibü delâilü'l-mecd ve'l-iftihâr Vilâyet-i Leh Kralı ( ) *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* tevkī‘-i refī‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki Südde-i seniyya ve Atebe-i ulyâmıza yarar elçinizle nâmenüz gelüp mefhûmunda mâ-beynde olan sulh u salâh husûsun ve serhadde olan Kazak eşkıyâsının ele getürüp haklarından gelinmek ahvâlin bildirmişsin. Nâmenüzde dahi her ne ki tahrîr ü beyân ve tastîr u ıyân olunmuş ise cümlesi pâye-i serîr-i ma‘delet-masîr-i hüsrevânemize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-ârâmiz muhît u şâmil olmuşdur. Eyle olsa sizün cânibinize dahi hafî olmaya Kazak eşkıyası serhadde küllî fitne vü fesâd ve ta‘addî vü tecâvüz etmekle, tedârikleri husûslarına tekayyüd olunup anlarun sebebi ile sizün vilâyetinize ve re‘âyâ vü berâyanuza dahi tecâvüz olunmak iktizâ etmekle, ba‘zı asker-i nusret-şi‘ârımız ile Rûmili Beğlerbeğisi Hızır Paşa ol cânibe gönderilüp serhadde oturup dahi üzerine cem‘ olması fermân olunan askerün varmasına tevakkuf üzre idi. Mukaddemâ bir elçinüz gelüp takdîr-i ilâhî-birle mürd olmağla, tarafeyne kanâ‘at gelür cevâb alınmayup ol sebeb ile müşârun-ileyh beğlerbeği dahi anda hareket etmeyüp hâlâ gelen elçinüzün mâ-beynin sulh u salâh ahvâli ve Kazak eşkıyâsının haklarından husûsu müş‘ir cevab ile cenâb-ı celâlet-me’âbınız taraf-ı müteselli değil iken hâlâ Südde-i sa‘âdet-medârımızda olan İngiltere elçisi pây-gâh-ı felek-intizâmımıza gelüp mâ-beynin sulh u salâhın ve Kazak eşkıyâsının ele getürilüp bi'l-külliye haklarından gelinmesi husûsunda ve mücerred izhâr-ı muvâlât içün ber-vech-i hedâyâ yüz deste semmûr derilerin gönderilmek üzre sabît-kadem olmasın ta‘ahhüd idüp tevakku‘ ve recâ vü istid‘â müşârun-ileyh İngiltere elçisinin recâsı ızz-i lâmi‘ü'n-nûr ve müstevcibü'l-hubûrumuzda hayyiz-i kabûlde vâkı‘ olmağla, vech-i meşrûh üzre Kazak eşkıyâsı bi'l-küllîye def‘ u ref‘ olunup re‘âyâ vü berâya âsûde-hâl olup hâlâ ber-vech-i isti‘câl hedâya-yı mukkarrerenüz gönderilmek üzre ve gayrı elçi gelmeyüp bu elçi bunda durup hidmet etmek üzre işbu nâme-i hümâyûnumuz tesvîd olunup gönderilmişdir. Varup vusûl buldukda, gerekdir ki:

Siz dahi te’emmül ü tefekkür idüp âkıbet-endîşlik mülâhaza eyleyüp müşârun-ileyh İngiltere elçisinin sizün husûsda olan iltiması siz dahi makbûl tutup vech-i meşrûh

üzre ta‘ahhüd olunan semmûr derilerin mücerred izhâr-ı muvâlât içün ber-vech-i isti‘câl yarar âdemlerinüzle gönderesin. Ve tekr[âr] elçinüz gelmek lâzim değildir. Bunda olan elçinüz kifâyet eder. Eğer bâzergânlarınuz husûsudur ve eğer sâ’ir kendünüze müte‘allik mühimmât ve mesâlihiniz ahvâlidir, görüp gözedüp hidmetinizde ola. İnşâ’allâhü te‘âlâ bu ma‘nâ makbûlünüz olup hayr-endîş olanlarun bu bâbda olan **[256]** nasîhatlerin kabûl idüp müşârun-ileyh İngiltere elçisinin recâ vü iltimâsı üzre nizâm ü intizâm ahvâlinize tekayyüd idüp ber-vech-i isti‘câl semmûr derileri ile âdeminiz irsâl olunup bu cânibden dahi sâ’ir krallara virilügeldüği üzre ahidnâme-i hümâyûn virilüp cânibeynin sulh u salâhı istihkâmda olmağla re‘âyânuz dahi âsûde-hâl olurlar. Ve Rûmili beğlerbeğisine dahi hükm-i hümâyûnumuz gönderilüp Südde-i sa‘âdetimize getürilür. Ve cenâb-ı emâret-me’âb Kırım Hânı Gazi Hân *dâmet me‘âlî*ye*hû*ya dahi nâme-i hümâyûnumuz gönderilüp min-ba‘d sizün vilâyetinize dahl u tecâvüz etmeyüp taraf-ı âhara sevk olunur. Ve'l-hâsıl bu bâbda onat vechle tefekkür ü te’emmül eyleyüp âkıbet-endîşlik semtine sâlik olup her işin hayırlusı cânibe teveccüh olıcak siz dahi huzûr idüp memleket ü vilâyetiniz ve re‘â[yâ]nuz huzûr-ı hâl ve refâhiyyet ü istirâhâtle kâr ü kisblerinde olması mukarrer mülâhaza oluna.

d.68, s.12, h.23

Leh Kralı'na: Leh elçisinin esîr tutulan üç Lehlinin serbest bırakılması ricası üzerine öncelikle o tarafta esîr tutulan Müslümanların serbest bırakılması ve Süleyman Çavuş'a teslim edilmesi, daha sonra Lehlilerin serbest bırakılacağı.

[Yevmü’l-İsneyn, fî 5 Zilka‘de sene 999] **(25 Ağustos 1591)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Hâlâ Südde-i sa‘âdet-medâr ve Atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımıza gelen elçiniz şîme-i kadîme-i hüsrevânemiz mûcebince gereği gibi ri‘âyet olunup ve Dergâh-ı Sa‘âdet-destgâhımız ki dâ’imâ dosta ve düşmana meftûh ü küşâde olup husûsan ki kemâl-i itâ‘at ve sadâkat ile arz-ı muhâlasat ve ubûdiyyet idenler hakkında kemâl-i inâyet-i bî-gāyet-i padîşâhânemizi mebzûldür. Eyle olsa elçiniz murâd idündiği üslûb üzre ahidnâme-i hümâyûn ve belâgât-meşhûnumuz erzâni görilüp Âsitâne-i adâlet-âşiyânımızda emekdâr ve ihtiyâr olan çavuşlarımızdan iftihârü'l-emâcid ve'l-a‘yân muhtârü'l-emâsil ve'l-akrân çavuşumuz Süleyman *zîde mecdûhû* ahidnâme-i

hümâyûnumuz ile irsâl olunup ve mukaddemâ âsker-i İslâm tarafından ol vilâyete akın oldukda berü cânibden nice Müslimânlar anda esîr olup ve Leh keferesinden dahi ol zamânda tutulup bi'l-fi‘l Südde-i sa‘âdetimizde esîr ü mahbûs olan Kameniçka ve Demeniçka ve Yani nâm üç nefer Lehlü kâfirlerin ıtlâk olunmaların hâlâ elçiniz recâ eyledüği pâye-i serîr-i sa‘âdet-masîrimize arz olundukda evvel anlar virsün, sonra bunlar virile diyü hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuz ile fermân-ı arza cereyânımız sâdır olmağın, gerekdir ki:

Vusûl buldukda, min-ba‘d evvel ahidnâme-i celîlü'l-kādrimizde mastur u mukayyed olduğu üzre amel idüp mâdâm ki ol cânibden ahidnâmede ta‘yîn olunan husûslara muhâlif evzâ‘ u etvârınuz zâhir ü âşikâr olmaya, bu cânibden dahi hiçbir vech ile Leh vilâyetine ve serhaddinde olan keferesine dahl ü ta‘arruz olunmayup kimesne rencide olmak ihtimâli yokdur. Şöyle ki dâ’imâ cadde-i itâ‘at ü ittihâd sâbit-kadem ve râsih-dem olup ve zamânıyla virgüleriniz gönderilüp ihlâs u istikāmetiniz ve dostluğunuz ma‘lûm-ı hümâyûnumuz ola. Her husûsla recâ vü iltimâsınuz redd olunmaz. Hemân ol cânibde olan Müslimân esîrlerinden İplikçi Receb ve Derzi İskender ve Nurullah ve Gemici Mahmud ve Müezzinoğlu Receb ve Aşçı Ali ve Bezci Mehmed ve Çerkeskirmanlu Mehmed ve bunlardan gayrı daha ne mikdâr Müslimân esîr var ise cümlesi müşârun-ileyh çavuşumuza teslîm olunup Âsitâne-i Sa‘âdetime irsâl oluna ki bu cânibde olan esîrler dahi ıtlâk olunup yerlerine gönderile.

d.67, s.182, h.456

Leh Kralı'na: Lehistan tâcirlerinden David'in Abdi Çavuş'tan dokuz bin dokuz yüz yirmi iki kuruşluk kumaş alıp eline temessük vermesine rağmen borcunu ödemediği, David'den bu borcun tahsil edilip Abdi Çavuş'un vekiline teslim edilmesi.

[Yevmü’s-Sülesâ, fî 11 Muharrem sene Elf] **(29 Ekim 1591)**

Mezbûr Çavuş'a virildi.

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Südde-i seniyye ve Atebe-i aliyyemizin emekdâr çavuşlarından olan Abdi Çavuş *zîde kadruhû* Dergâh-ı mu‘âllama gelüp bundan esbâk vilâyet-i Leh tâcirlerinden Selyaki(?) oğlu David nâm tâcir ticâret tarîkıyle mahrûse-i İstanbul'a geldikde mûmâ-ileyh çavuşumdan karz-ı hasen yedi bin yüz otuz guruş ve iki bin yedi yüz doksan iki

guruşluk kumaşın alup cem‘an dokuz bin dokuz yüz yirmi iki guruş olup lâzimü'l-edâ(...) olduğuna eline mühürlü temessük dahi virmiş iken hâlâ edâsına te’allül eyledüğin bildirüp zikr olunan hakkı elinde olan temessük mûcebince mezbûr tâcirden alıvirilüp vekîl olana teslîm etdirmek bâbında nâme-i hümâyûn recâ etmeğin.

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamândan Âsitâne-ı Sa‘âdetime olan kemâl-i ubûdiyyet ve ihlâsınız müsted‘âsınca mezkûr tâciri ihzâr idüp dahi mezkûr tâcirden bî-kusûr tahsîl idüp müşârun-ileyhin vekîli mezkura bî-kusûr teslîm etdirmek bâbında ihtimâmınız zuhûra getürile, ehl-i tüccâr ve sâ’ir bey‘ ü şirâatler(?) mâ-beyninde bu asl te’allül olıcak (...) mu‘âmeleden kalmak lâzim, tarafeyne ne ihtilâl ider. Müşârun-ileyh çavuşun ol mikdâr hakkı olduğına elinde olan temessükât mûcebince mâ-beyninizde tamâm zâhir oldukdan sonra asla te’allül etdirmeyüp bî-kusûr alıviresiz. Hükm-i şerîf yazılmışdır.

d.67, s.183, h.457

Leh Kralı'na: Leh tâcirlerinden David ve Lukas’ın İstanbul'da sâkin olan Elfaz isimli tâcire borçları olduğuna dâir Elfaz’ın elinde temessük olduğundan, borçluların borçlarını teslim etmeleri.

[Yevmü’s-Sülesâ, fî 11 Muharrem sene Elf] **(29 Ekim 1591)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

İstanbul'da sâkin olan Elfaz nâm Yehûdî'nin vilâyet-i Leh tâcirlerinden David ve Lukas nâm kimesneler zimmetlerinde yedi yük akçesi olduğuna elinde mühürlü temessük olup zikr olunan hakkı elinde olan temessük mûcebince mezbûr tâcirlerden alıvirilüp vekîli olan David nâm Yehûdî'ye teslîm etdirmek bâbında nâme-i hümâyûnum recâ etmeğin, gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan Âsitâne-i Sa‘âdetime olan kemâl-i ihlâs ve ihtisâsınız muktezâsınca mezbûran tâcirleri ihzâr idüp dahi mezbûr Yehûdî'nin ol mikdâr hakkı olduğu elinde olan temessükatı mûcebince yanınızda tamâm zahîr ve ma‘lûm oldukdan sonra bî-kusûr tahsîl etdirüp vekîl-i mezbûr Yehûdî'ye teslîm etdirmek bâbında sa‘y u ihtimâmınız zuhûra getürile, bu makūle tüccârın hakları alıvirmek husûsunda (...) musâfatına bâ‘is olunur diyü hükm-i şerîf yazılmışdır.

A.DVN.MHM.d.934.2, s.16, h.30

Leh Kralı'na: Sultan Murat Hân'ın vefât haberinin ulaşması ile elçi göndermek istedikleri fakat Eflak ve Boğdan'daki karışıklıklar sebebi ile elçiyi yollayamadıkları haberlerinin ve ayrıca Boğdan'a voyvoda atanması ricalarının ulaştığı, dostluğa binâen bu ricalarının kabul edildiği, elçilerini yollamaları, ilkbaharda sefere çıkılması kararlaştırılmış olduğundan sefere iştirak etmeleri.

[Yevmü's-Hamîs, fî 9 Zilka'de sene 1004] **(5 Temmuz 1596)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Dergâh-ı cihân-penâhımıza ki melâz ve melce-i selâtîn-i izâmdır. Mektûb-ı sadâkat-mashûbunuz vârid olup mukaddemâ babanuz fevt oldukda ahâlî-i memleket kendünüze tâbi' eylemek içün Sivesye(?) nâm vilâyete varup ol memleket ahâlîsinin levâzim ü mühimmâtın gördükden sonra Leh vilâyetine geldüğinizden ba'îd mesafe olmağla, cennet-mekân firdevs-âşiyân merhûm ve mağfûrun-leh babam Sultan Murad Hân *tâbe-serâhü* dâr-ı gurûr-fâniden Saray-ı sürûr-bâkīye irtihâl idüp serîr-i saltanat-ı taht-ı ferâh-baht cenâb-ı celâlet-me'âbımıza müyesser olduğu haberi ol cânibe kim vâsıl olmağla berüye yarar elçi göndermek murâd idinüp lâkin Eflak ve Boğdan vilâyetlerin nev'an ihtilâl olmağla göndermeğe imkân olmamağın, hâliyâ adet-i kadîme üzre yarar ve mu'teber elçinüz göndermek maksûd idinüp yol hükmü ile serhadd-i mansûremize yarar çavuşlar irsâl olunması husûsun iş'âr idüp ve mukaddemâ vilâyet-i Boğdan'a voyvoda nasb olunmasın recâ eyledüğiniz beğzâdeye voyvodalık inâyet olunduğun i'lâm eyleyüp ve dahi ol bâbda her ne ki tahrîr ü beyân ve tathîr ü ıyân eylemiş isenüz al'a vechi'l-kâmil pâye-i serîr-i a'lâmıza arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânemiz muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; mâ-tekaddemden ilâ-yevminâ hâzâ ata ve dedeleriniz Südde-i seniyyâmız ile muvâlât u musâfât üzre olup şimdiye değin sizin tarafınızdan ahd ü emânı muhtel bir vaz' sâdır olmayup dostumuza dost, düşmanımıza düşman olup râh-ı ihlâsa sâlik olduğunuz ecilden recânuz üzre mezbûra vilâyet-i Boğdan voyvodalığı inâyet ü ihsân olunmuşdur. Gerekdir ki:

Vusûl buldukda, kadîmü'z-zamân ilâ hâze'l-ân Âsitân-ı refî'ü'l-eyvân ve metînü'l-bünyânımız ile ne vechle dostluk ve hüsn-i mu'âmele idegelmiş isenüz min-ba'd dahi ol vechle dostluk ve muhabbet ve meveddet üzre hareket eyleyüp ve zikr olunan mu'teber elçinüzi Âsitâne-i Sa'âdetimize irsâl idüp şerâ'it-i sulh u salâh ve

kavâ‘id-i ahd ü emânı ri‘âyet eylemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîle ve esnâf-ı âsâr-ı celîlenüz vücûda getürile ve zikr olunan kal‘ayı her ne vechle olursa (...) (...) getürüp Âsitâne-i Sa‘âdetimize olan sadâkatiniz bu bâbda zuhûra getüresiz, tâ ki hidmet ve ubûdiyyetiniz ma‘lûmumuz olup ana göre hakkınızda envâ‘ merâhim-i aliyyemiz rûz-be rûz ve zuhûr ü bürûz bulmakdan hâlî olmaya ve İnşâ’allâhü te‘âlâ evvel bahâr hüceste-asârda vâkı‘ olan Nevrûz-ı pîrûzda (...) ve ihlâl ile bizzât sefer-i zafer-esere teveccüh ve azîmet-i hümâyûnumuz mukarrer olup cemî‘ asâkir-i Müslîmîn ve cünûd-ı muvahhidîn ile varılmak üzre olup ve cenâb-ı emâret-me’âb eyâlet-nisâb-ı sa‘âdet iktisâb zevi’l (...) ve'l-fahrü'l-ism Kırım Hânı Gazi Giray Hân *dâmet me‘âliyehû* bizzât asâkir-i Tatar (...)reftâr ile ol cânibden yüyürüb vilâyet-i Beç ve sâ’ir ol etrâfda olan kıla‘ ve bukā‘ın bi-inâyetillâhi te‘âlâ feth ü teshîrine mübâşeret olunmak tasmîm olmuşdur. İmdi; siz dahi arz u i‘lâm eyledüğiniz üzre dostluk murâdınız ise Erdel ile ( ) sınûrında vâkı‘ olan Mostar ve Ulkaç (?) nâm kal‘aları feth edersenüz sizin tasarrufunuzda olmak üzre mu‘âvenet etmek lâzim olmuşdur.

KK.d.70, s.498, h.

Leh Kralı'na: Ankara ve İstanbul tâcirlerinden bazı kişilerin Leh tâcirleri ile yaptıkları ticâretlerinde, ellerinde olan temessükleri gereği Leh tâcirlerinde kalan haklarının alınıp vekillerine verilmesi.

[Yevmü’s-Sülesâ, fî 19 Ş sene 1010] **(12 Şubat 1602)**

Leh Kralı'na nâme-i hümâyûn:

Mahrûse-i İstanbul ve Ankara tüccârlarından ba‘zı tüccâr tâ’ifesinin Leh bâzergânlarından Maklaş(?) ve Radik ve Yorgi ve Garirgo(?) nâm kimesnelerde ba‘zı hakları olup ellerinde mühürlü temessükleri olmağla, mezbûrlarda olan hakları temessükleri mûcebince vekîllerine alıvirilmek bâbında istid‘â-yı inâyet eyledükleri ecilden nâme-i hümâyûnumuz ile vardukda kadîmü'l-eyyâmdan Âsitâne-i sa‘âdet-medârımıza olan hulûs ve dostluğunuzun muktezâsınca mezbûrların zikr olunan kimesnelerde olan haklarını âyîniniz üzre tamâm ma‘lûmunuz oldukdan sonra ellerinde olan temessükleri mûcebince bî-kusûr alıvirmek bâbında sa‘y-ı cemîle ve hüsn-i ihtimâm eyleyesiz.

RUSYA'YA GÖNDERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛNLAR

A.DVNS.MHM.d.6, s.148, h.318

Moskov Kralı Sar Yuvan'a: Hâssa tâcirlerinden Mehmet'in ticâret için Moskova'dan aldığı malların yolda yağma edilmesi üzerine eşyaların buldurulması, zararın giderilmesi ve Behram Çavuş'a teslim edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 24 Rebî‘ülevvel sene 972] **(30 Ekim 1564)**

Yazıldı.

Bu dahi.

Moskov Kralı Sar Yuvan'a nâme yazıla ki:

Bundan akdem Hazîne-i âmiremiz levâzimi içün hâssa tâcirlerimizden Mehmed *zîde kadruhû* sizin vilâyetinize gönderilmişdi. Mezbûr anda varup bey‘ u şirâ idüp levâzim ü mühimmâtın tamâm etdikden sonra Leh câniblerinde yollar fetret üzre olmağla, vardıkları yoldan kirâcı virilmeyüp Kefe câniblerinden yol gösterüp "Korkman, bizim vilâyetimizde size zarâr olmaz." diyü hazînedârınız cevâb virmeğin. Moskov'dan Kefe cânibine gönderdükleri metâ‘lardan Poçab(?) nâm şehrinize irişdiklerinde mezkûr şehrinüz üzerine Letga(?) askeri gelicek, mezkûr şehirde olan beğiniz şehri (...) urup ihrâk etdikde, “Bizim hazînemiz mâlından üç yüz elli kadar (…) metâ‘ları kimi ihrâk ve kimin şehir halkı yağma vü tâlân etdüklerin" bildirmeğin, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuzla Behram nâm kimesne vusûl buldukda göresiz, kazıyye arz olunduğu gibi ise ol gice yağma vü tâlân metâ‘ı cüz’î ve küllî her ne mikdâr ise gereği gibi tetebbu‘ u tecessüs idüp bî-kusûr ve lâ-küsûr zuhûra getürüp cem‘ u tahsîl idüp mezbûr Behram'a teslîm idüp emîn ü sâlim Südde-i sa‘âdetime irsâl eyleyesiz, şöyle bilesiz.

d.6, s.157, h.339

Moskov Kralı'na: Moskova'da vefât eden hâssa tâcirlerin mallarına el koyulması üzerine, bu malların ve akçelerin Behram'a teslim edilmesi.

[Yevmü'l-Ahad, fî selh-i Rebî‘ülevvel sene 972] **(5 Kasım 1564)**

Yazıldı.

Bâzergân Mustafa Çelebi'nin âdemine virildi. Fî 8 Rebî‘ülâhır sene 972

Moskov Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Memâlik-i mahrûsemiz re‘âyâsından olup vilâyetinizde vefât iden Memâlik-i mahrûsemiz tâcirlerinden Kaya Bâlî ve Pervâne nâm kimesnelerin ve zimmîlerden Todurka nâm Ermeni'nin cümle mâl ü menâlleri sizin cânibinizden zabt olunduğu i‘lâm olundu. İmdi; vilâyetiniz tâcirlerinden ve âdemlerinden ihtiyârları ile gelüp vilâyetimizde mürd olanların mâlları ve esbâbları içün mektûbunuzla taleb olundukda, âyîn-i adâletimiz muktezâsınca teslîm olunugelmişdir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz ile Behram nâm kimesne vusûl buldukda, müteveffâ-yı mezbûrların zabt olunan muhallefât ve metâ‘ların ve kabâllar (?) ile olan akçeları bî-kusûr mezbûra teslîm olunmak bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile. Tahrîren fî evâil

d.5, s.486, h.1312

Moskov Kralı'na: Moskova'ya gönderilen hâssa tâcirlerinden Mehmet'in aldıklarından vergi alınmaması, Osmanlı'nın Moskov tâcirlerinden ölenlerin mallarını mektup ve adamları geldiği sürece teslim ettiği gibi orada Osmanlı tebaasından olup ölenlerin mallarının da gönderilmesi, daha önce de yazıldığı halde yerine getirilmeyen ve serhat beylerinin hâssa tâcirlerden ve İstanbul müteferrikalarından olan Mustafa'dan anlaşmaya aykırı olarak aldıkları kırk sekiz kantar kalay ve alacaklarının gönderilmesi ve anlaşmaya aykırı iş yapanların cezalandırılması.

[Yevmü'l- Erbi‘â, fî 4 Ramazân sene 973] **(25 Mart 1566)**

Yazıldı

Bu dahi.

Moskov Kralı'na hüküm ki:

Hâssa tâcirlerimden Mehmed hâssa-i hümâyûnum içün vilâyetinize metâ‘ almağa Hazîne-i âmiremden bir mikdâr altun ve metâ‘ ile ol cânibe irsâl olundu. Gerekdir ki:

Varup vusûl buldukta hâssa-i hümâyûnum içün vilâyetinizden ne mikdâr metâ‘ [lâzim] olursa olıgeldüği üzre alınan metâ‘dan gümrük aldırmayup ve âdet-i me’lûfunuz üzre kimesneyi dahl etdirmeyüp, alınan metâ‘ıyla ile emîn ü sâlim memleketinizden çıkarup atebe-i ulyâmız cânibine göndermek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra getüresiz. Ve Memâlik-i mahrûsemiz re‘â[yâ]sından Müslimân ve zimmîden ba‘zı kimesne sizün vilâyetinizde varup fevt olup anda mâlları ve metâ‘ları hıfz olunduğu arz olundu. Eyle olsa vilâyetiniz tâcirlerinden Memâlik-i mahrûsemde mürd olanların mâllarına kimesne dahl etmeyüp mektûbunuz ile âdeminiz geldikde teslîm olunmak âdet-i seniyye-i hüsrevânem olmağla, lâ-büdd sizün vilâyetinizde fevt olan tâcirlerimiz ve re‘âyâmızın mâllarının Dergâh-ı âlem-penâhımız tarafına irsâl olunmak lâzimdır. Şimdiye değin bu tarîkle ne mikdâr kimesnenin malı ve metâ‘ı zabt olunmuşsa tâcirim Muhammed vardıkda bî-kusûr teslîm idüp Bâb-ı sa‘âdetime irsâl eyleyesiz ki vârislerine hakları teslîm oluna. Bundan akdem hâssa tâcirlerimizden olup bi'l-fi‘l Südde-i sa‘âdetim müteferrikâlarından olan Mustafa'nın serhaddinüzde olan beğlerinüz emrinüze mugāyir kırk sekiz kantâr kalayın alup (...) Ramoş nâm kimesnede dahi hafî kalup defe‘âtle Âsîtâne-i sa‘âdetime gelen elçilerinüz tazmîn etmeği ve ol kimesnelerün haklarından gelmeği uhdelerine sonra gelen elçiler zikr olunan âlûvde(?) hâzırder-kefîl olmağın, ol mukābelede Eşhed nâm bâzergânın cevâhiri mezkûr Mustafa'da rehin iken mücerred elçilerin kefâletine i‘timâd olunup elçinize teslîm olunmuşidi. Mezkûrun hakkı henüz ashâblarına teslîm olunmamış. Gerekdir ki:

Mûmâ-ileyhin hakkın mezkûrlardan halâs idüp eğlendirmeyüp bî-kusûr ashablarına teslîm idüp ol asl ahd ü emâna mugāyir iş idenlerin muhkem haklarından geline ki bir daha tarafeynden kimesnenin ahde mugāyir iş itmeğe mecâli olmayup iş idenlere mûceb-i ibret ola.

d.7, s.62, h.169

Moskov Kralı'na: Samur kürk ve bazı mallar almak üzere Moskova'ya gönderilen hâssa tâcirlerden Muhammet'in dönüşünde yollarda güvenliğinin sağlanması ve

daha önceden yolda gasp edilen malların da buldurulup adı geçen tâcire teslim edilmesi ve sorumluların cezalandırılması.

[Yevmü'l-Ahad, fî 2 Rebî‘ülevvel sene 975] **(6 Eylül 1567)**

Yazıldı.
Selânik Nâzırı Sâdık Çelebi ile Paşa hazretlerine gönderildi. Serâser kîse, altun kozalak ile. Fî 3 Rebî‘ül-evvel sene 975

Moskov Kralı'na yazılan nâme-i şerîf ki:

Âdet-i kadîme üzre ol cânibden semmûr ve sâ’ir metâ‘ getürmek içün hâssa tâcirlerimizden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Muhammed *zîde kadruhû* bundan akdem ol cânibe irsâl olunmuş idi. Hâliyâ gelecek zamânı olmağın nâme-i hümâyûnumuz gönderildi. Varup vusûl buldukda, kadîmden Südde-i sa‘âdetimize olan ihlâs u ihtisâsınız muktezâsınca metâ‘ımız alup ve kendü gelmelü ise ve eğer sâ’ir mukaddem ba‘zı metâ‘ göndermelü olursa mahûf u muhâtara olan yerlerde zarâr irişdirmemek bâbında ve sâ’ir umûrda hüsn-i mu‘âvenetiniz zuhûr idüp emîn ü sâlim eğer âdemlerimiz ve eğer metâ‘ımız gelüp Memâlik-i mahrûsemize çıka ve bundan akdem metâ‘ alınmak içün gönderilü[p] Poçap(?) nâm mahalde gāret olunan mâlımızı dahi zuhûra getürüp müşârun-ileyh tâcirimize teslîm idüp ve mâlımızı gāret iden ehl-i fesâdı dahi tetebbu‘ u tecessüs idüp ele getürüp bir vechle haklarından gelesiz ki sâ’irlerine mûceb-i ibret olup min-ba‘d iki cânibin bâzergânları emn ü emân ve refâhiyyet ü itmînân üzre varup gelüp kimesne dostluğa muhâlif vaz‘ etmek ihtimâli olmaya. Ve Benoli Hisârı'nda olan mâlımızı dahi her ne tarîkden çıkmak mümkin ise kirâcılara çıkardup müşârun-ileyh tâcirimize teslîm etdirmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz zuhûra gele ki bâ‘is-i izdiyâd ülfetdir.

d.7, s.997, h.2744

Moskov Kralı'na: Samur kürk almak için Moskova'ya gönderilen hâssa tâciri Mehmet'in Lehistan üzerinden güven içinde gönderilmesi.

Yevmü'l-İsneyn fî 2 Muharrem sene 976 **(27 Haziran 1568)**

Yazıldı.

Altun kozalak ile ve serâser kîse ile Bâzergân Mehmed'e virildi. Fî 13 Muharrem sene 976

Moskov Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Südde-i sa‘âdetim tüccârından Mustafa ve Mehmed Hızâne-i âmiremden semmûr içün küllî nukûd teslîm olunup hâliyâ Mustafa vefât idüp tâcirim Mehmed henüz ol taraflarda olup hâssa-i hümâyûnuma müte‘allik olan umûr-ı ticâret mûmâ-ileyh Mehmed'in üzerine mukarrer kılınup mu‘accelen Südde-i sa‘âdetüm cânibine gelmek lâzim olmuşdur. İmdi; kadîmden yüce Dergâhımıza olan vüfûr-ı muvâlât ve fart-ı musâfâtınız muktezâsınca mezbûr tâcirimizi elinde olan metâ‘ ile sâlim, kifâyet mikdârı arabalarla Leh cânibinden irsâl ü îsâl idesiz. Tâ ki sizin dahi bu tarafda bulunan tâcirlerinüz olıgeldüği üzre ahsen vechle ol tarafa varup geleler.

d.16, s.2-3, h.3

Moskov Kralı'na: Kabartay beyi tarafından inşâ olunan kalenin yıkılması hususunda gönderilen nâme-i hümâyûn gereği amel olunduğu, kalenin yıkılıp içinde olanların Ejderhan Kalesi'ne nakli ve adı geçen kalenin hâkimine tenbih edilip Semerkant ve Buhara'dan o tarafa gelen yolculara ehl-i fesat tarafından zarar verilmemesi hususunu bildirdikleri mektubun ulaştığı, Kıbrıs Adası'nın fethedildiği, Ejderhan Kalesi'nin Südde-i saâdet cânibine, Kazan Kalesi'nin ise Devlet Giray Han'a teslim edilmesi, bildirilmesi gereken hususların bildirilmesinden geri durulmaması.

[Yevm'üs Sebt, fî 17 Cemâziyelevvel sene 979] **(7 Ekim 1571)**

Paşa hazretlerine gönderildi. Fî 17 C sene 979

Moskov Kralı'na nâme-i hümâyûn yazıla ki:

Atabe-i aliyye-i âlem-penâh ve Südde-i sa‘âdet destgâhımız ki melâz-ı selâtîn-i namdar ve melce'-i havâkîn âlî bî-mikdârdır. Andre Gozmeneki(?) nâm elçinüzle nâme-i muhabbet-meşhûnunuz vârid olup bundan akdem vilâyet-i Kabartay beği ve ana tâbi‘ olanlar iltimâsıyla binâ olunan kal‘anın inhidâmı husûsunda gönderilen nâme-i hümâyûnumuzun mûcebince amel olunup kal‘a-i mezbûre hedm ve içinde olanlar

Ejderhan Kal'ası'na nakl etdirilüp kal'a-i mezkûre hâkimine tenbîh olunup Semerkand ve Buhara câniblerinden bu tarafa teveccüh eyleyen ebnâ-i sebîle ehl-i fesâd ü şenâ'atden mazarrat irişdirilmemek husûsu muhkem ısmarladuğın ve Âsitân-ı gerdûn-ı iktidârımıza envâ' sadâkat ü istikāmetle avdet ve dostluk üzre olmanuzı i'lâm ü i'şâr eylemişiz. Ve dahi her ne ki i'lâm olunmuş ise mufassalan pâye-i serîr-i sa'âdet-masîrimize arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hüsrevânem muhît ü şâmil olmuşdur. Eyle olsa ben dahi bi-hamdlillâhi te'âlâ serîr-i saltanat-ı cihândârî ve makarr-i Hilâfet ü taht-bârîde envâ' sürûr u hubûr(?) üzre olup etrâf ü eknâfda olan a'dâyı bedre'yin haklarından gelmek içün Hazret-i Hakk Celle ve alâ'nın ulüvv-i inâyetine tevekkül ve server-i kâ'inât ve mefhar-ı mevcûdât aleyhi efdâlü's-salât ve's-selâmın mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtına tevessül ve evliyâ-yı izâm zevi'l-ihtirâmın ervâh-ı mukaddeselerinden isti'ânet idüp dahi âsakir-i Müslimîn ve cenûd-i muvahhidîne yarar serdârlar ta'yîn eyleyüp taraf taraf irsâl eyledükde her biri ale'l-fevr irişüp adüvv-i hâksârın bi-inâyetillâhi te'âlâ gereği gibi haklarından gelüp memleketlerinde vâkı' olan kal'aların kâbz u zâbt idüp envâ' feth ü fütûh müyesser olup husûsan şimdiki hâlde Venedik'e müte'allik olan cezâ'ir-i azîmeden Kıbrıs nâm cezîre ki fethi husûsunda nice selâtîn-i âlî-makām envâ' sa'y ü ihtimâm zuhûra getürmişlerken müyesser olmamışdı. Bi-inâyetillâhi te'âlâ kuvvet-i kāhire-i hüsrevânemizle murâd-ı şerîfimiz üzere feth ü teshîri müyesser olup sâ'ir Memâlik-i mahrûsemizden biri olmuşdur. Bundan gayrı dahi nice fütûhat-ı âzmînin müyesser olması musammemdir. **[3]** (...)dir ki Hüdâ-yı te'âlâ ahsen vechle mukadder itmiş ola. İmdi; Bâb-ı sa'âdet-me'âbımız ale'd-devâm meftûh u mekşûf olup eğer dostluk eğer düşmanlık ile gelenlere asla men' u redd yokdur. Kal'a-i Ejderhan ve Kazan kadîmü'l-eyyâmdan emâkin-i ehl-i İslâm olagelmeğin girü üslûb-ı sâbık üzre makarr-ı tâ'ife-i Müslimîn olmak içün kal'a-ı Ejderhan Südde-i sa'âdetimiz cânibine ve Kal'a-ı Kazan Âsitân-ı sa'âdet-bünyânımızla kemâl-i ihlâs ve fart-ı ihtisâs ile dostluk üzre olup, Cenâb-ı emâret-me'âb eyâlet-nisâb Devlet Girây Hân *dâmet me'âliyehû* tarafına teslîm olunması husûsu vech ü münâsib görülmüştür. Şöyle ki siz dahi Atabe-i devlet-penâhımıza kemâl-i ihlâsla ubûdiyyet üzere olmağı murâd idersenüz, zikr olunan kal'aların vech-i meşrûh üzre teslîmi umûrunda ihmâl ü tekâsül revâ görmeyesiz. Şimdiye değin Dergâh-ı sa'âdet destgâhımıza istikāmetle tarîk-ı ubûdiyetde sâbit-kadem olanlar envâ' ri'âyet ü inâyetimizle hoş-hâl ve sâye-i sa'âdetimizde müreffehü'l-bâl olup vilâyet ü memleketleri ahâlîsi her vechle dest-i ta'addî-i a'dâdan masûn u mahfûz olıgelmeyen nice memleket sâhibleri ol bâbda envâ' sa'y ü ikdâm ve hüsn-i ihtimâmdan zuhûra getürüp taht-ı tasarruflarında olan memleket ü vilâyetlerinden

Südde-i sa‘âdetimiz dostluğu arzusuyla nice kılâ’ u bukā‘dan ferâgat idüp dâ’ire-i itâ‘at ü inkıyâdden tecâvüz itmezler. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, anun gibi âsitân-ı gerdûn iktidârımıza itâ‘at ü inkıyâd üzre olmak aksâ-yı maksûdunuz ise zikr olunan kal‘aları bu cânibe teslîmde tereddüd itmeyüp ol bâbda envâ‘ mesâ‘î-i cemîle zuhûra getüresiz ki istihkâm-ı binâ-yı dostî halel-pezîr olmayup bir ferde dostluka mugāyir iş itdirilmek ihtimâli olmaya. Ana göre sizün tarafınızdan dahi dostluk şerâ’iti riʿâyet olunup iʿlâm ü iʿşârı lâzim olan husûsları Südde-i sa‘âdetimize iʿlâm etmekden hâlî olmayasız.

d.26, s.298 h.866

Moskov Kralı'na: Hâssa tâcirlerinden olup vefât eden Muhammet'in Moskova hazinesinde emânet bıraktıklarının gönderilen Mustafa'ya teslim edilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 15 Receb sene 982] **(31 Ekim 1574)**

Moskov Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Bundan akdem hâssa bâzergânlığım hidmetinde iken fevt olan Cevherizâde Muhammed ol diyârda iken altı koçu mikdârı çöpidin(?) hazînenüzde emânet koyup hâliyâ müteveffâ-i mezbûrun Rıdvan ve Mustafa nâm âdemleri zikr olunan çöpid(?) varup kabz idüp getürmek içün ol cânibe gitmişdir. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumuz ile ol cânibe varup vusûl bulduklarında kadîmden Südde-i sa‘âdetimiz ile olan müvâlât muktezâsınca müteveffâ-yı mezbûranda iken hazînenüzde ne mikdâr çöpid(?) emânet komuş ise bî-kusûr mezkûrlara teslîm eyleyesiz. Dergâh-ı sa‘âdet-me’âbıma gönderilüp ve ne mikdâr çöpid(?) teslîm olunursa ellerine temessük viresin ki geldüklerinde ana göre taleb oluna.

d.35, s.73, h.174

Moskov Kralı'na: Hâssa tâcirlerinden Mahmut'un samur kürk ve bazı eşya almak için Moskova tarafına gönderildiği, aldığı eşyalardan gümrük alınmaması ve güven içinde geri gönderilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 19 R sene 986] **(25 Haziran 1578)**

Moskov Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Hâssa tâcirim olup zü‘amâdan olan Mahmud vilâyetinizden hâssa-i hümâyûnumuza müte‘allik semmûr kürk ve ba‘zı metâ‘ almak içün Hızâne-i âmiremden bir mikdâr altun ve esbâb ile ol cânibe irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz ile vusûl buldukda, Südde-i seniyye-i sa‘âdet-medâr ve Atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımız olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsınız muktezâsınca ol diyârdan cenâb-ı celâlet-me‘âbımız[a] müte‘allik ne mikdâr semmûr kürk ve sâ’ir metâ‘ alursa olıgeldüği üzre bâc ve gümrük aldırmayup ve âdet [ü] kānûnunuz üzre kimesneye dahl ü ta‘arruz etdirmeyüp alınan metâ‘ıyla emin ü sâlim memleketinizden çıkarılup Âsitâne-i sa‘âdet-i aşiyânımuz cânibine gönderilmek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.35, s.73, h.175

Moskov Kralı'na: Hâssa tâciri iken vefât eden Mahammet’in emânet bıraktıklarının tâcir Mahmut'a teslim edilmesi.

[Yevmü's-Sebt, fî 19 R sene 986] **(25 Haziran 1578)**

Müşârun-ileyhe nâme-i hümâyûn ki:

Vilâyetinizden hâssa-i hümâyûnumuza müte‘allik ba‘zı metâ‘ almak içün ol cânibe irsâl olunmağın, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı izzet-meşhûnumuz ile vusûl buldukda hâssa tâcirimiz iken vefât iden Muhammed sâbıkā ol cânibe vardukda bey‘ olunmasın kābil olmağla, anda kârbân-sarây mahzeninde emânet koydurabilmiş idi. Küllî çöpid(?) Dergâh-ı meserret-destgâhımızda olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsınız mûmâ-ileyh tâcirim Mahmud *zîde mecduhû*ya teslîm olunmak bâbında sa‘y-i cemîlenüz zuhûra getürile.

d.42, s.286, h.885

Moskov Kralı'na: Samur kürk almak için Moskova'ya gönderilen hâssa tâciri Mahmut'un aldıklarından vergi alınmaması ve güven içinde geri gönderilmesi.

[Yevmü's-Sülesâ, fî 10 Ca sene 989] **(12 Haziran 1581)**

Tezkireci Musa Çelebi'ye virildi. Fî 11 Ca 989

Moskov Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

Bundan akdem zü'amâdan hâssa tâcirim olan Mahmud *zîde mecduhû* vilâyetinizden hâssa-i hümâyûnumuza müte'allik semmûr kürk ve ba'zı metâ' içün Hızâne-i âmiremizden bir mikdâr esbâb ve akçe ile irsâl olunmuşdu. Hâlâ bir mikdâr kürk âdemleriyle gönderüp kendü dahi gelmek murâd idinmeğin, gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı sa'âdet-âşiyânımuzda olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsınız muktezâsınca cenâb-ı celâlet-me'âbımıza müte'allik ne mikdâr metâ' almış ise mukaddemâ gönderilen nâme-i hümâyûnumuz mûcebince bâc ve gümrük aldırmayup ve âdet-i me'lûfenüz üzre kimesneye dahl ü ta'arruz etdirilmeyüp, alınan metâ'ı ile emin ü sâlim memleketinizden çıkarup Leh serhaddine ulaşdırmak bâbında envâ' mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.58, s.69-70, h.203

Moskov Kralı'na: Hanzâdelerden o tarafa iltica eden Murat Giray'ın teslim edilmesi, Kazak eşkıyasının Azak civarındaki yerlere zarar verdiği için bunların haklarından gelinmesi, o taraftan aradaki ahidnâmeye uygun davranılırsa gelip giden tüccârdan vergi alınmayacağı ve önceki gibi dost olmaya devam edileceği.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Ca sene 993] **(17 Mayıs 1585)**

Moskov Kralı'na yazılacak nâme-i hümâyûn sûretidir:

El-hâletü hâzihî Âsitân-ı devlet-âşiyân ve hânedân-ı adâlet bünyânımıza ki melâz-ı selâtîn-i zamân ve me'âz-ı havâkîn-i devrândır. Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-Mesîhıyye Pazin(?) nâm elçinüz vâsıtasıyla mektûb-ı sadâkat mashûbunuz vârid olup mazmûn-ı muhâlesat-meşhûnunda inâyet dâ'imâ (...) ile ecdâd-ı izâmımızdan merhûm Sultân Bâyezid Hân zamânında ata ve dede dostluk ve sadâkat üzre olup ve merhûm Sultân Süleyman Hân-ı Gâzî atanuz Vasil Kral dahi tamâm muhabbet üzre olup ve merhûm Sultân babam Selim Hân *tâbe serâhû* babanuz Yuvan Kral ile dahi dostluk idüp ile'l-ân birbirine bir yerine âdemleri ve bâzergânları gelüp kemâl-i muvâlât ve musâfât üzre

olup halel-pezîr olur bir vaz‘ sudûr eylemeyüp ve evvel ancak Moskov vilâyetine hükm idüp hâlâ babanuz (...) intikâl etmekle cümle memleketi ve (...) size intikâl idüp kadîmü'z-zamândan sizün ata ve dedenüz ile bu vechle dostluk ve muhabbet üzre olıgelmişler. Eyle siz dahi bizim Âsitân-ı devlet-âşiyânımız ile sadâkat üzre olmak ve dâ’imâ bâzergânlarınuz varup gelüp bac ve gümrük alınmayup ve bizim dahi bâzergânlarımız ve âdemlerimiz varup geldüği siz dahi bunlardan bac ve gümrük almayup iki tarafdan kavâ‘id-i muvâlât ve musâfât ri‘âyet olunup muhabbet evvelkiden ziyâde olup, gelüp giden âdemlere ve bâzergânlara ziyâde ri‘âyetler olunup vilâyetinüzden istedikleri metâ‘ı alup gidüp vel'l-hâsıl taraf-ı muvâlât ve mürâselât meftûh u küşâde olup dostluk üzre olmak ve elçiniz eğlendirilmeyüp gönderilmek husûsun iş‘âr eylemişsiz. Ol bâbda her ne dinilmiş ise ve elçinüz dahi her ne takrîr eylemiş ise alâ-vechi't-tafsîl pâye-i serîr-i âlem-masîr-i pâdişâhımıza arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i mülûkânemize muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; (…) a‘dâ vü ihyaya eğer dostluk ve eğer düşmanlık yüzünden dâ’imü'l-evkāt meftûh ve küşâde ve ihtiyâd(?)-ı cihâd-ı içtihâd ve a‘dâ-i bed-nihâda mükâfât eylemekde dahi hâzır olup bir ferde aslâ men‘dir didükde mâdâm ki siz cadde-i muhâlesatda sâbit-kadem ve (...) musâdakatda râsih-dem olup tarîk-i muvâlât ve musâfât meftûh ola, bu cânibden dahi muvâlât mukarrerdir. Ammâ; eyle olsa (…) muhabbet ü ihlâs (...) meveddet ü ihtisâs müftekâmında(?) Âsitân-ı devlet âşiyânımızda rû-gerdân ve fermân-ı âle’ş-şânımıza isyân iden Mehmed Giray Hân’ın oğlu Murad Giray Sultan sizün vilâyetinize varup ilticâ idüp dahi mezkûr ele getürilüp Atebe-i ulyâmıza irsâl olmamak ve Keskin(?) dimekle ma‘rûf olan Kazak eşkıyâsının re’îsi Memâlik-i mahrûsemizden olan Azak vilâyetine ve sâ’ir ol etrâfda olan memlekete ve dalyanlarda olan fukaraya ve sâ’ir re‘âyâ vü berâyâ zarâr u gezend irişdirüp, dahi bu bâbda ihmâl olunup mezbûrların haklarından gelinmeyüp men‘ olunmaduğı kadîmden mâ-beynimizde mün‘akid olan şerâ’it-i ahd ü peymân ve kavâ‘id sulh u emâna muhâlif olmağın gerekdir ki:

Kadîmü'z-zamândan Âsitân-ı devlet âşîyân ve dudmân-ı adâlet-bünyânımız ile olan muhabbet ü ihlâs ve meveddet ü ihtisâsınız mûcebince ata ve dedeleriniz zamânlarında olduğu üzre siz dahi kemâl-i muhabbet ü muvâlât üzre olup bizüm Âsitân-ı devlet âşiyânımuza isyân üzre olan müşârun-ileyh Hânzâde Murad Giray Sultan'ı varan çavuşumuza ve yarar âdemlerinüze koşup Atebe-i ulyâmıza irsâl eyleyüp ve mezkûr re’îs-i eşkıyâ ve Kazak olan Keskin(?) ve sâ’ir Kazak eşkıyâsın bizim Memâlik-i mahrusemize serhadden izâle idüp min-ba‘d memleketimiz hudûdu dahilinde olan yerlere dahl ü tecâvüz etdirmeyüp dalyanlarımıza ve re‘âyâ vü berâyâmıza zarâr u

gezend irişdirmeyüp üslûb-ı sâbık üzre her zamân bâzergânlarınuz ve âdemlerinüz gelüp gitmekden hâlî olmayup kemâl-i istikāmet ile Âsitân-ı sa‘âdetimize itâ‘ati sermâye-i devlet ve kemâl-i sadâkat ile Atebe-i ulyâmıza mutâva‘atı pîrâye-i izzet bilüp dâ’imü'l-evkāt ahbâr-ı selâmetiniz ile ol diyârın ahvâlin ve etvârın ale't-tevâlî i‘lâmdan hâlî olmayasız. İnşâ’a'llâhü te‘âlâ **[80]** şöyle ki müşârun-ileyh Hânzâde fermân-ı hümâyûnumuz üzre ele getürilüp atebe-i ulyâmıza irsâl olunup ve zikr olan Kazak eşkıyâsı dahi memleketimiz hudûdundan def‘ olunup dalyanlarımıza ve memleketimize ve re‘âyâmıza dahl ü tecâvüzleri olmayup mâdâm ki şerâ’it-i ahd ü peymân ri‘âyet ve revâbıt-ı sulh u emân ol tarafdan kemâ-yenbağî himâyet ü sıyânet oluna, bu cânibden dahi ziyâde ri‘âyet ü himâyet olunup, gelüp giden tüccârınuzdan bac ve gümrük alınmayup üslûb-ı sâbık üzre dostluk kavâ‘idi ri‘âyet ü himâyet olunur.

d.58, s.194, h.506

Moskov Kralı'na: Hâssa-i hümâyûna samur kürk almak üzere hâssa tâciri Dimitri ve adamlarının Moskova cânibine gönderildikleri, aldıklarından vergi alınmaması, güven içinde geri gönderilmeleri.

[Yevmü'l-Hamîs, fî 17 Ca sene 993] **(17 Mayıs 1585)**

Bâ-hatt-ı Efendi. Fî Evâil-i Şa‘bân

Moskov Kralı'na nâme-i hümâyûn ki:

El-hâletü hâzihî Hâssa-i hümâyûnumuz mühimmi içün semmûr kürk lâzim olmağın, hâssa tâcirlerimizden Dimitri nâm zimmîye bir mikdâr altun ve esbâb virilüp vilâyet-i Moskov'a semmûr kürk ve sâ’ir lâzim olan metâ‘ almak içün hâlâ üç nefer âdemleri ol caniblere irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Kadîmü'z-zamândan Âsitân-ı devlet âşiyân ve dudmân-ı adâlet-bünyânımıza olan vüfûr-ı muhabbet ü ihlâs ve fart-ı meveddet ü ihtisâsınız mûcebince anın gibi mezkûrun âdemleri varup lâzim olan semmûr kürk ve sâ’ir metâ‘ı almalu olduklarında hüsn-i muʿâvenet ü müzâheret eyleyüp, alınan semmûr kürklerine ve sâ’ir metâ‘ına dahl ü ta‘arruz olunmayup ve âdet-i kadîm üzre bac ve gümrük aldırmayup, âdemleri alınan semmûr ve sâ’ir metâ‘ı bi'l-cümle cem‘-i emvâl ü esbâbları ile avdet etdirilüp muhavvef

ve muhâtara olan yerlere âdem koşup emîn ü sâlim irsâl eylemek bâbında envâ‘ mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile.

d.62, s.209, h.466

Moskov Kralı'na: Samur kürk ve bazı eşyalar almak üzere gönderilen hâssa tâcirlerinin aldıklarından vergi alınmaması, güven içinde geri gönderilmeleri.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 11 Rebî‘ülevvel sene 996] **(9 Şubat 1588)**

(...) Paşa kulları tezkirecisi olan Musa Çelebi Efendi'ye virilmişdir. Fî 16 R sene [9]96

Bâ-müsvedde

Moskov Kralı'na nâme ki:

Hâssa tâcirim olan Dergâh-ı mu‘allâm müteferrikalarından Mahmud *zîde kadruhû* ve silâhdârlardan tâcirlerim Mehmed ve Halil vilâyetinizden Hâssa-i hümâyûnumuza müte‘allik semmûr kürk ve sâ'ir ba‘zı metâ‘ almak içün Hızâne-i âmiremizden bir mikdâr altun ve esbâb ile ol cânibe irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı meserret-makrûnumuz vusûl buldukda, atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımıza olan vüfûr-ı sadâkat ü ihlâsınızın muktezâsınca ol diyârdan cenâb-ı celâlet-me‘âbımıza müte‘allik ne mikdâr semmûr kürk ve sâ'ir metâ‘ alurlar ise eğer giderken ve eğer gelürken olageldüği üzre bac ve gümrük aldırmayup âdet-i me'lûfenüz üzre kimesne dahl ü ta‘arruz etdirilmeyüp, alınan metâ‘la ile emîn ü sâlim memleketinizden çıkarılup sa‘âdet-âşiyânımıza gönderilmek bâbında mesâ‘î-i cemîlenüz vücûda getürile. Şöyle bilesiz.

d.62, s.209, h.468

Moskov Kralı'na: Hâssa tâcirleri Mahmut, Mehmet ve Halil'in arz ettiğine göre vekilleri olan Ramazan'ın Moskova tarafında ölmesiyle yanında olan eşyasına emânet bırakılmasına rağmen bahâne ile el koyulduğu, bunun âdetlere aykırı olduğu, el koyulan eşyalar her ne ise iâde edilmesi.

[Yevmü'l-İsneyn, fî 11 Rebî‘ülevvel sene 996] **(9 Şubat 1588)**

Bu dahi.

Moskov Kralı'na nâme ki:

Hâlâ hâssa tâcirim olan Dergâh-ı mu‘allâm müteferrikâlarından Mahmud *zîde kadruhû* ve silâhdârlardan tâcirlerim Mehmed ve Halil Südde-i sa‘âdetime şöyle arz eylediler ki, bundan akdem vekîlleri olan Ramazân ol cânibde fevt olup mevcûd olan esbâbı kadîmden olıgeldüği üzre emânet konulup lâkin bir mikdâr esbâbı ba‘zı bahâne ile girift olunmuşdu. İmdi; şimdiye değin bu cânibden varup gelen tâcirlerimizin ve âdemlerinin esbâbı girift olunmak olıgelene muhâlif olmağın. Gerekdir ki:

Nâme-i hümâyûn-ı izzet-makrûnumuzla varduklarında mezbûrların vekîlleri olan merkūm Ramazân fevt oldukda emânete konulan esbâbı ve mukaddemâ girift olunan esbâbları her ne ise bî-kusûr velâ-küsûr kendülere teslîm olunup kadîmden olıgelen âdet ve kānûna muhâlif kimesneye bir vechle ta’allül ü nizâ‘ etdirmeyesiz ki min-ba‘d tüccâr tâ’ifesi huzûr-ı kalb ile varup gelmeğe bâ‘is ola.

EKLER

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

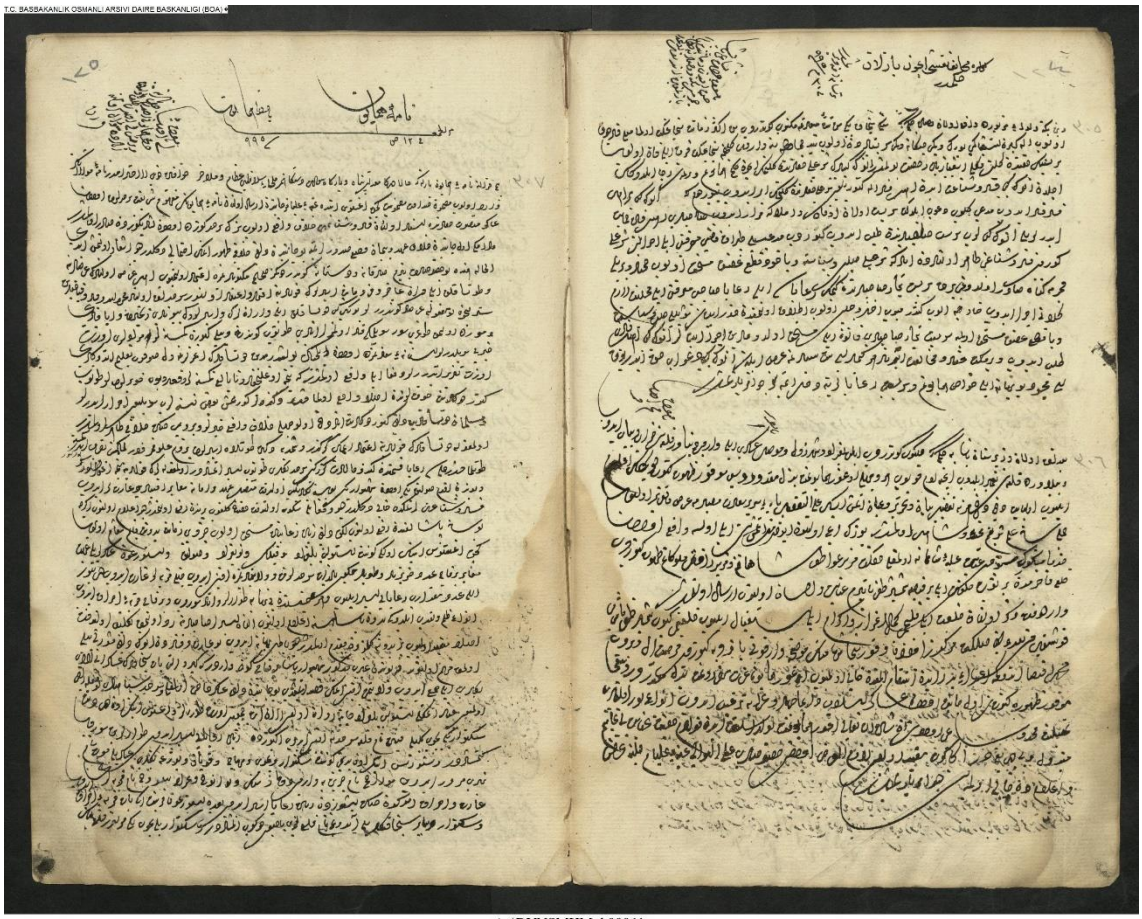

A.{DVNSMHM.d.00061

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

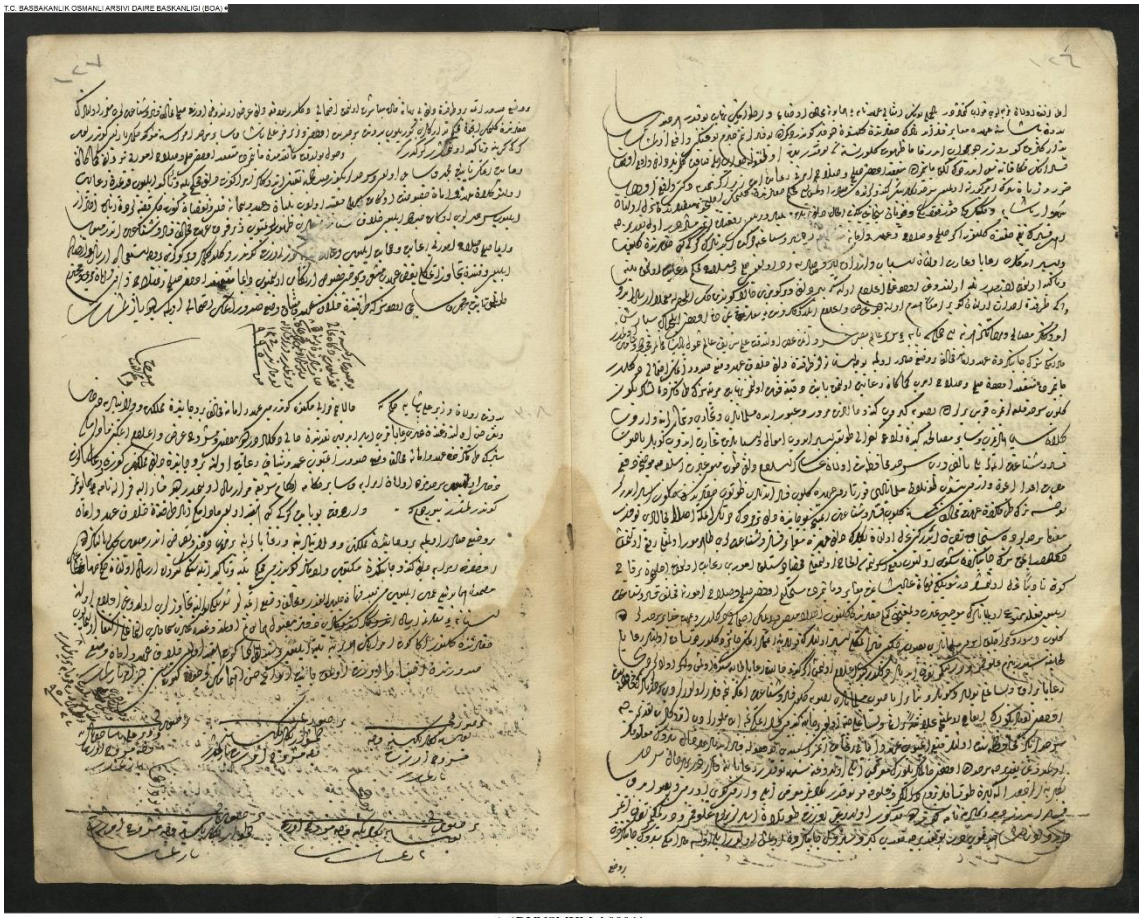

A.{DVNSMHM.d.00061

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

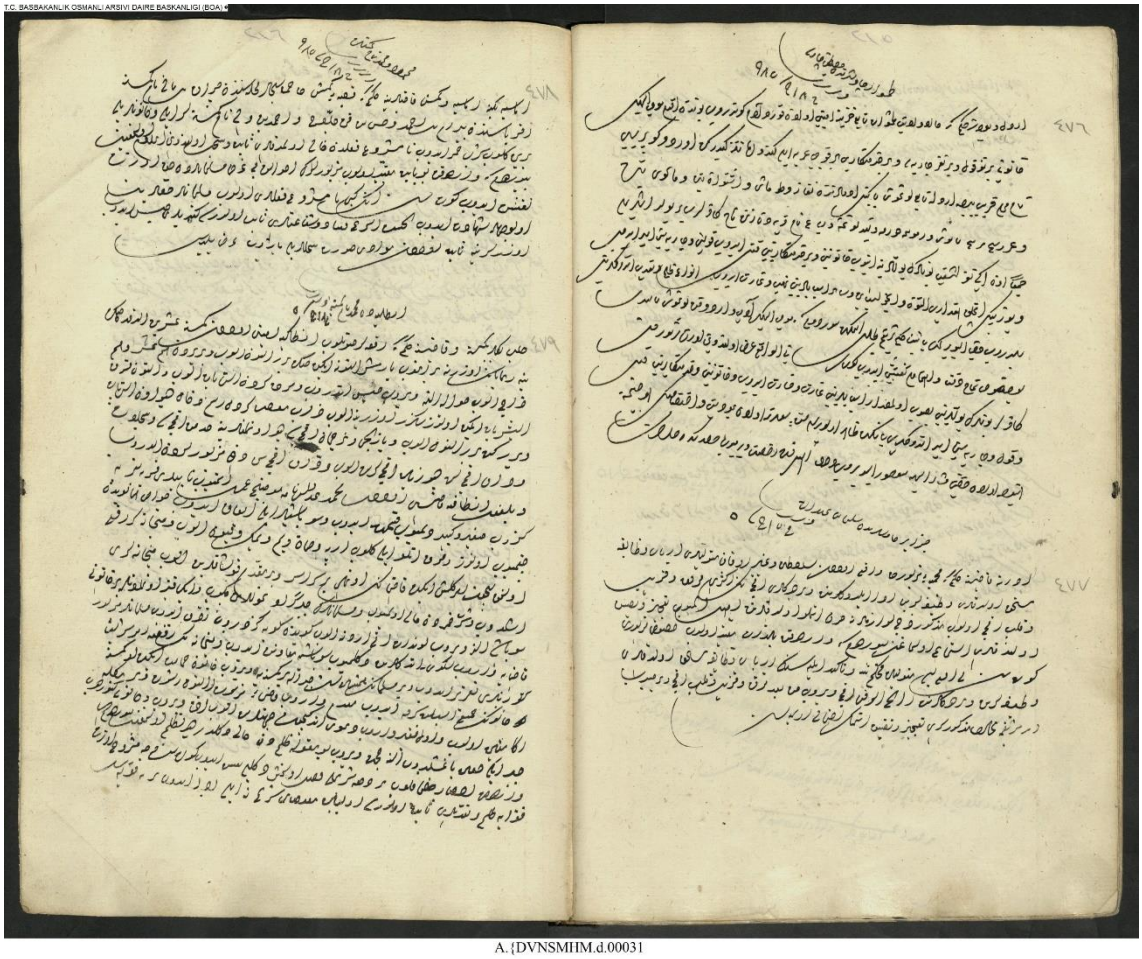

A.{DVNSMHM.d.00031

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

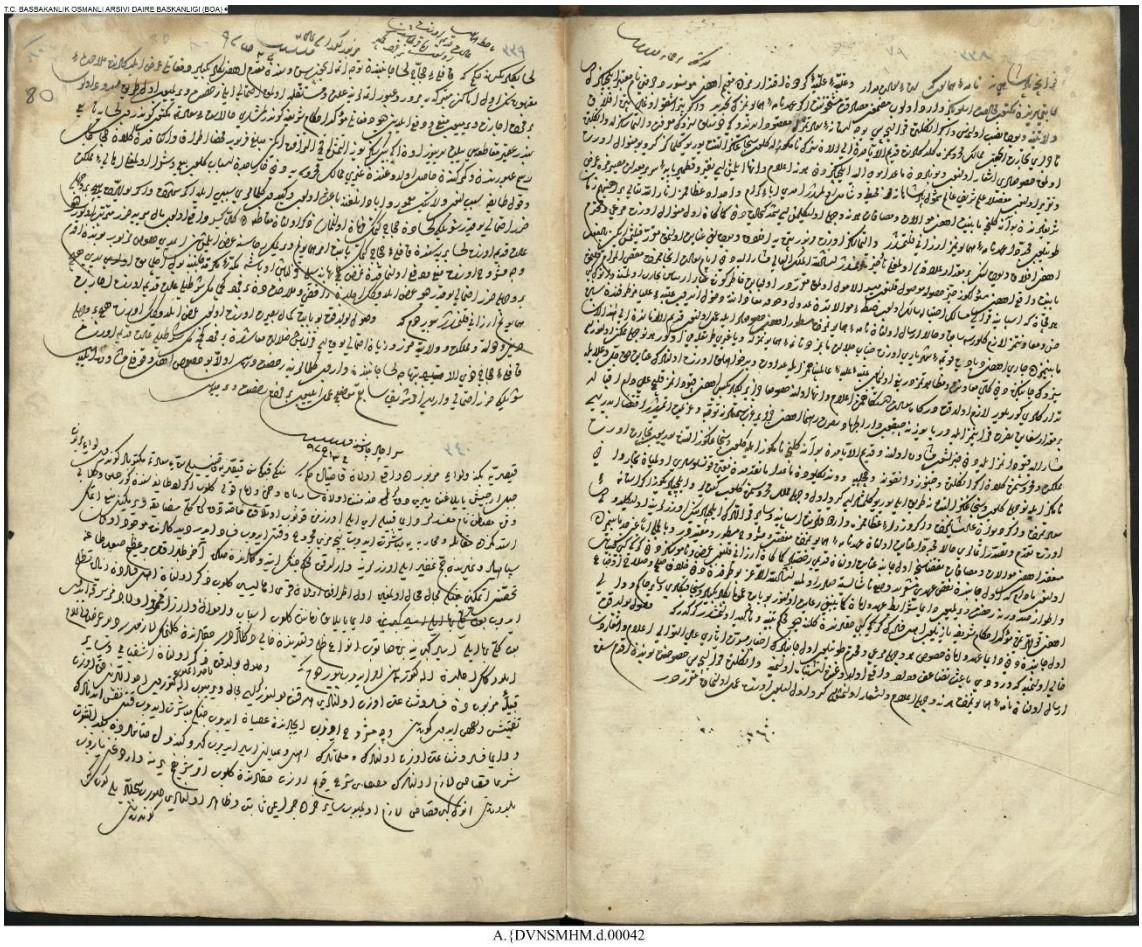

A.{DVNSMHM.d.00042

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

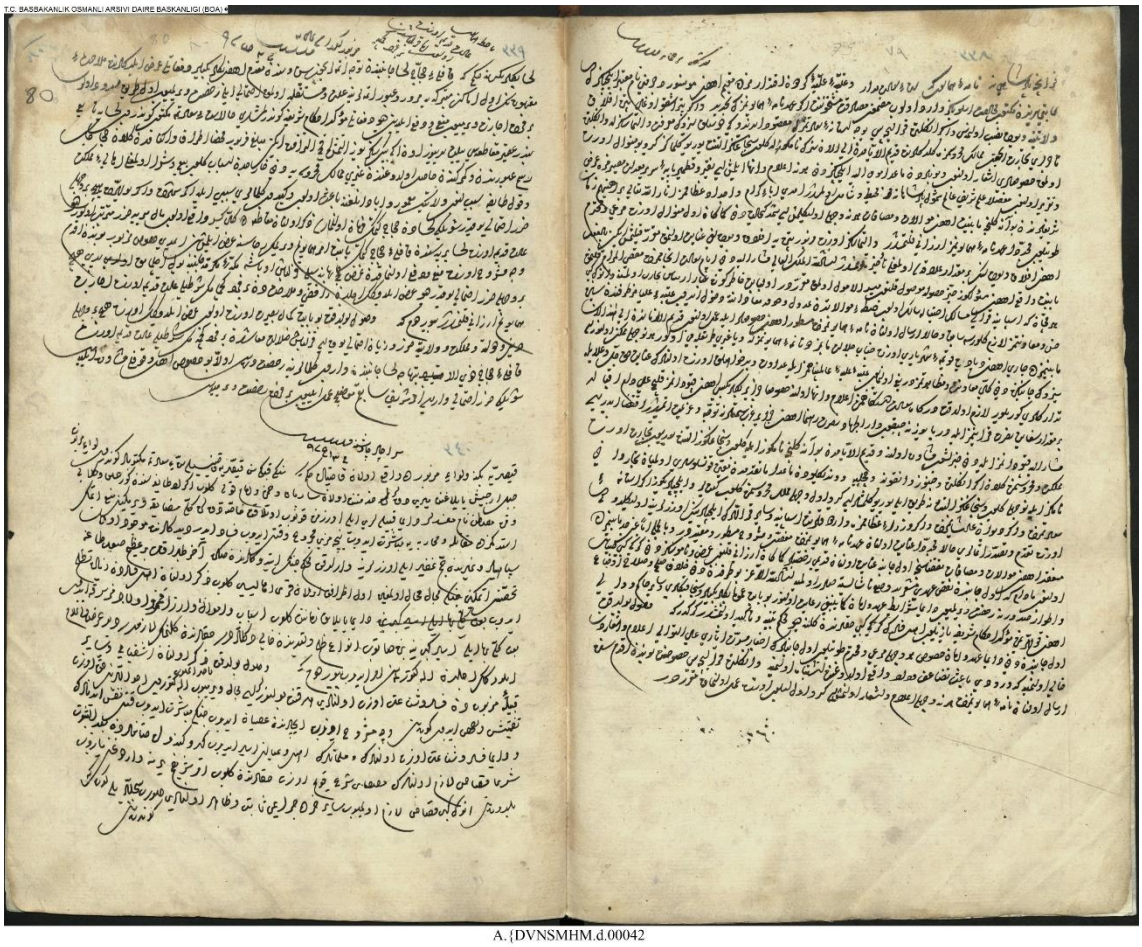

A.{DVNSMHM.d.00042

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

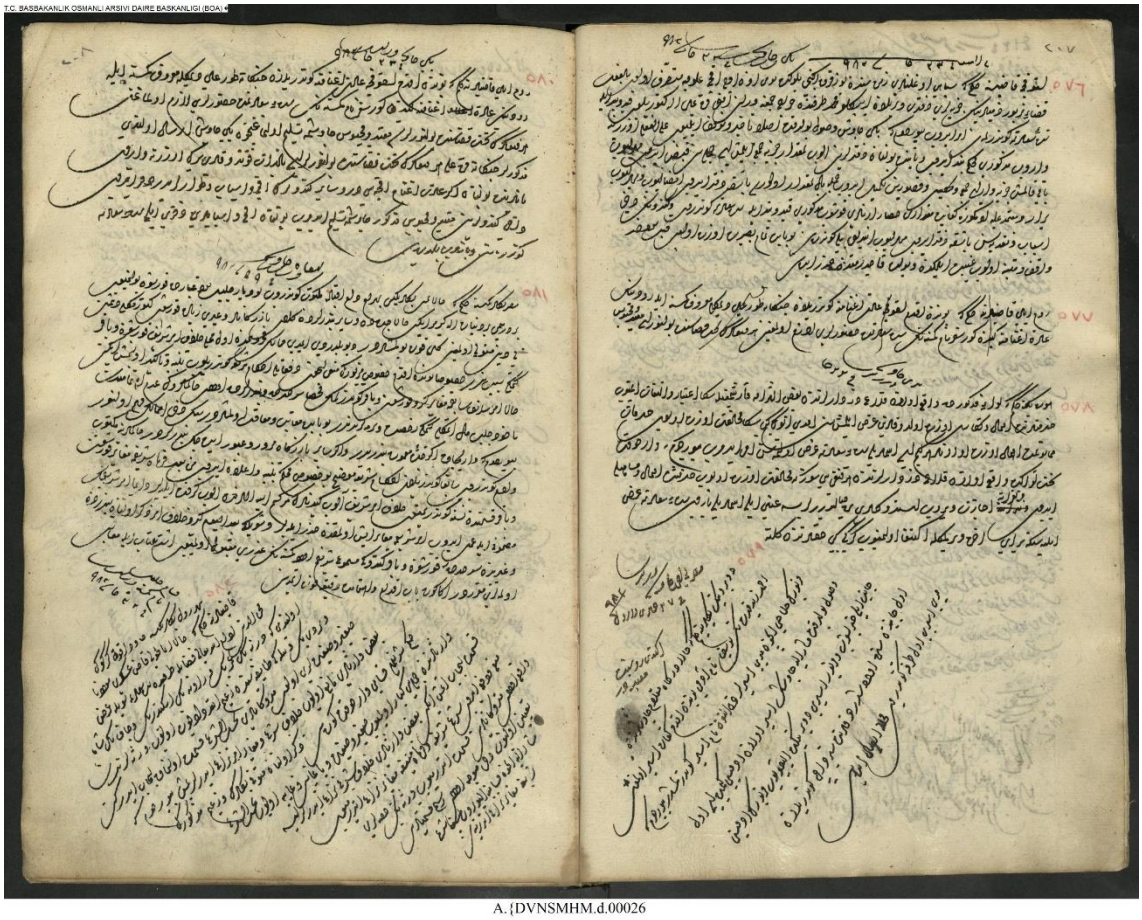

A.{DVNSMHM.d.00026

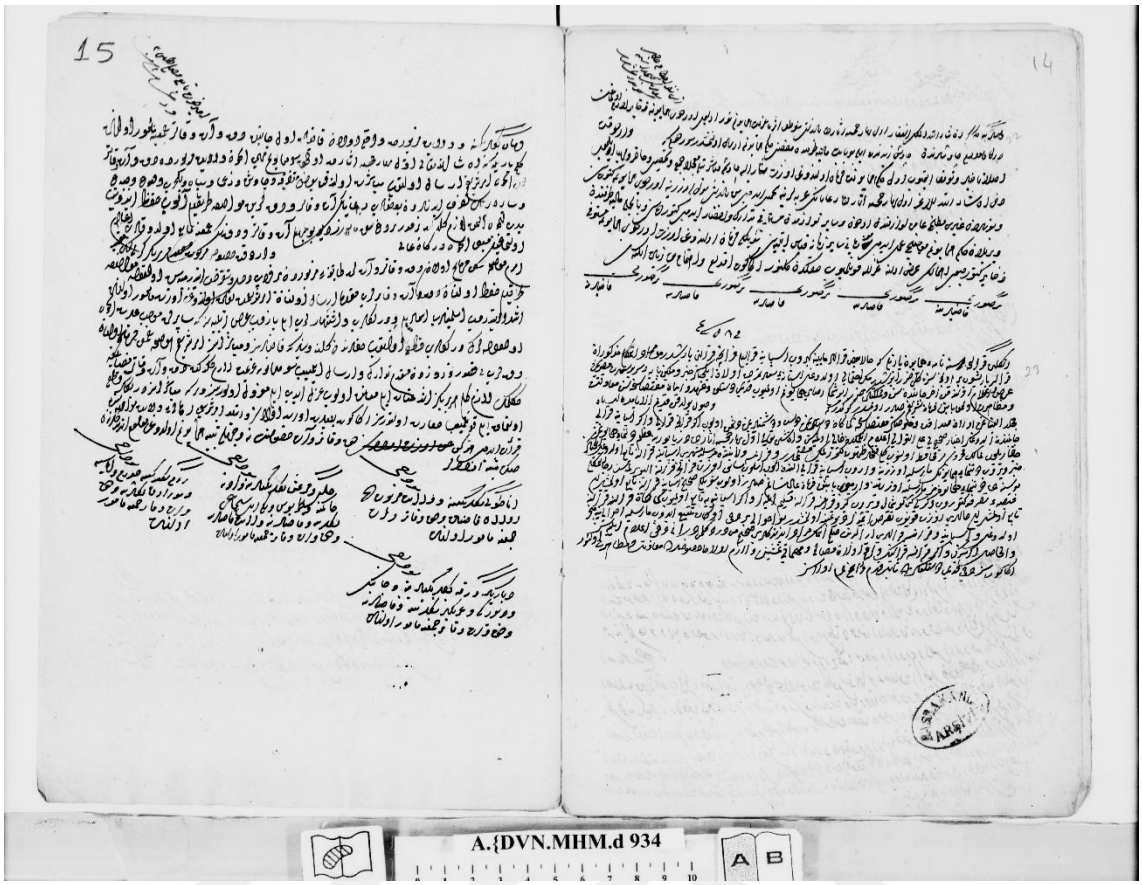
15
14
A.{DVN.MHM.d 934

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

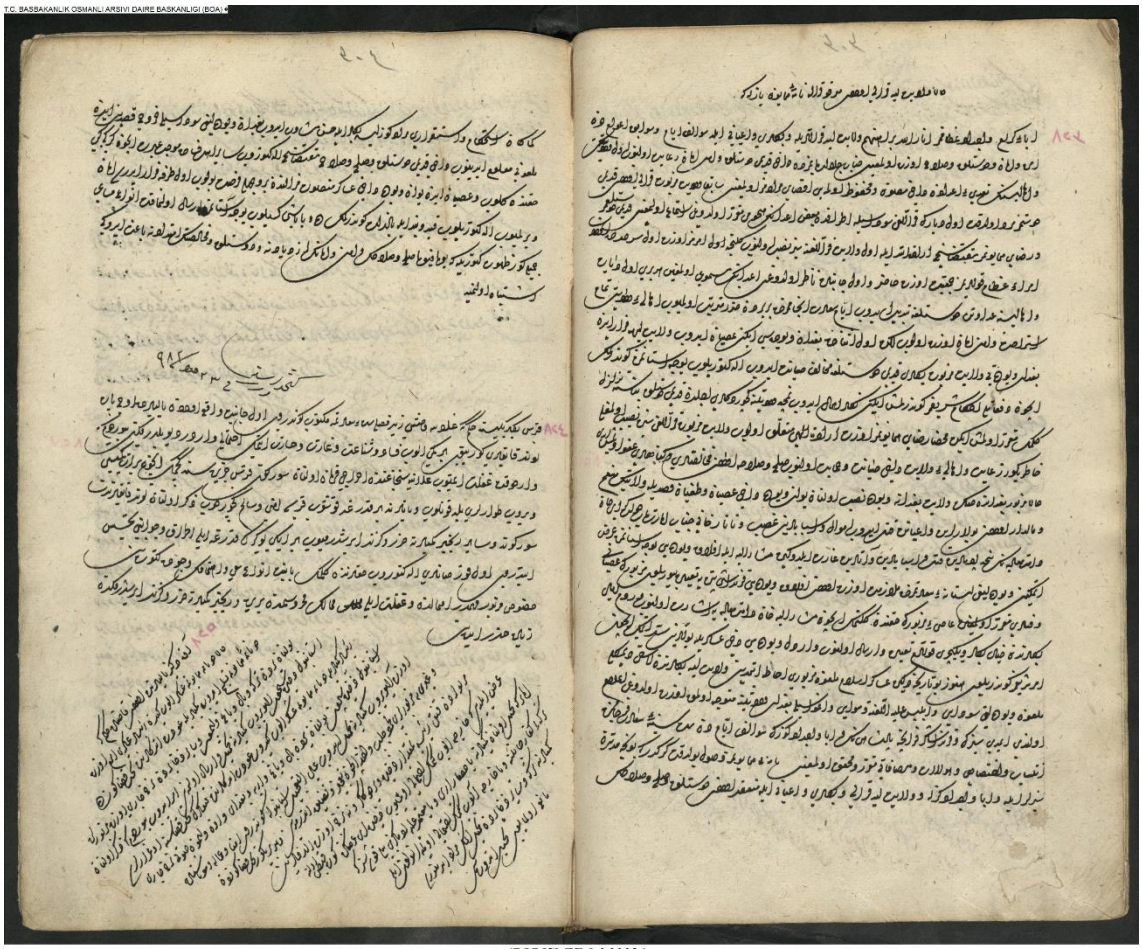

A.{DVNSMHM.d.00024

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

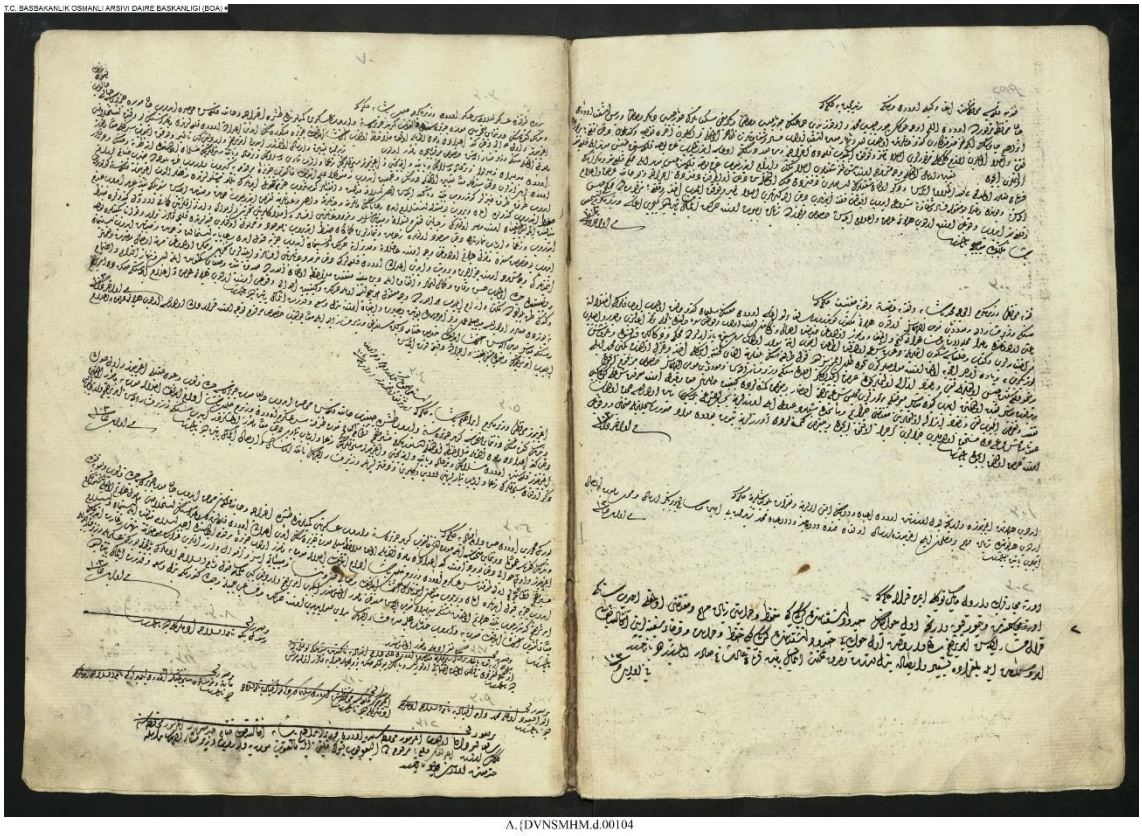

A.{DVNSMHM.d.00104

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

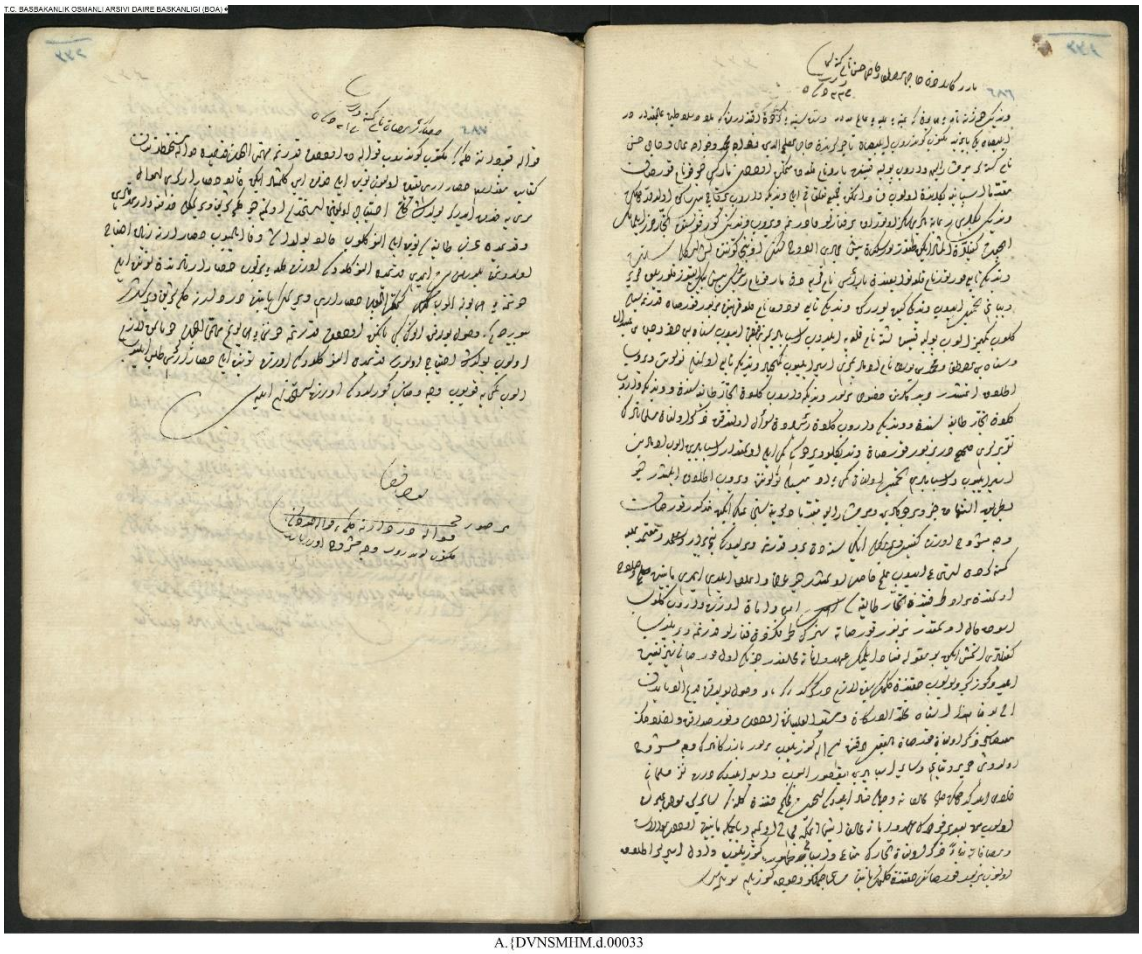

A.{DVNSMHM.d.00033

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

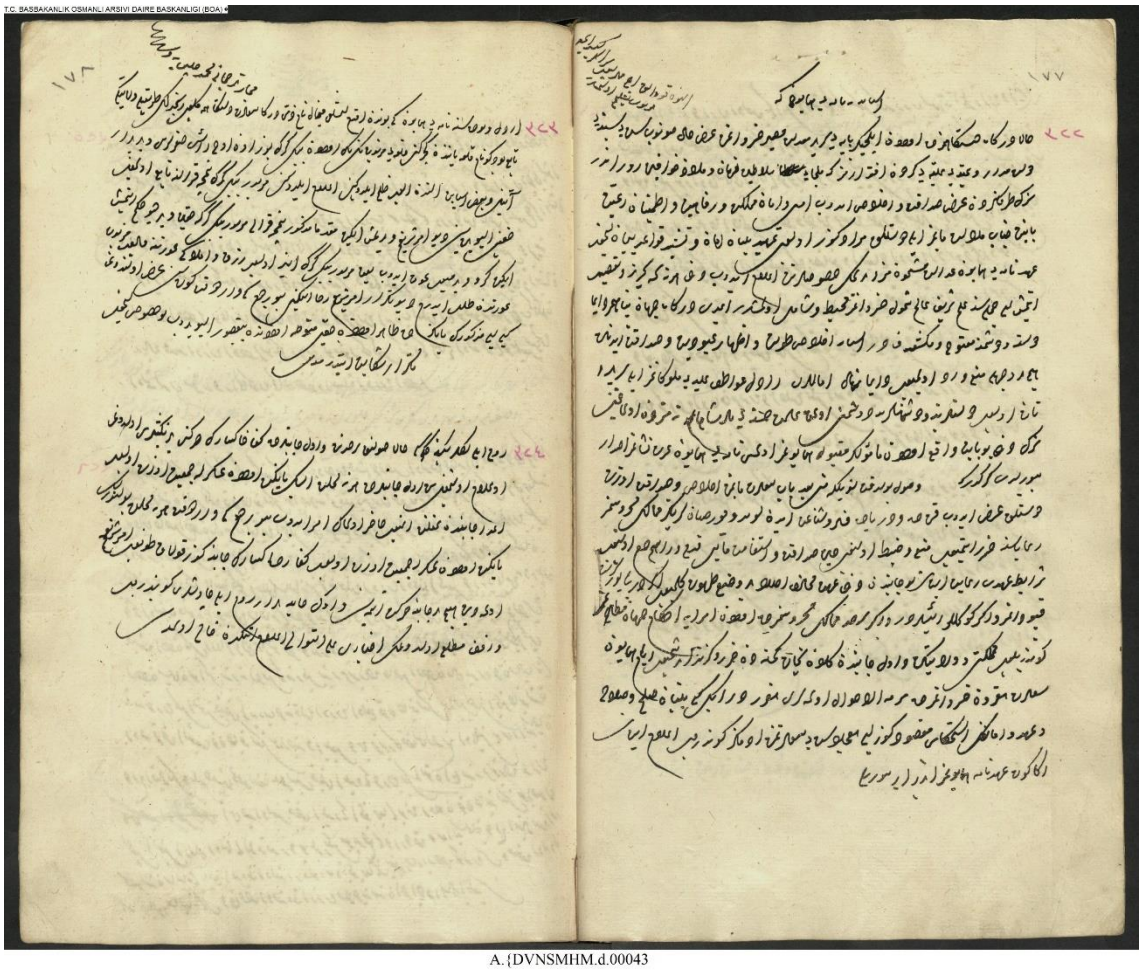

A.{DVNSMHM.d.00043